

דין וחשבון תקופתי 2023

דבר היו"ר

שנת 2023 הייתה מהשנים הקשות ביותר שידעה מדינת ישראל.

ב-7 באוקטובר, השבת השחורה, פרצה מלחמת חרבות ברזל בה מדינת ישראל הייתה מטרה למתקפת טרור רצחנית.

זה החודש השישי שמדינת ישראל ממשיכה להתמודד עם מציאות מלחמה מורכבת וכואבת מאוד. יש לנו חטופים וחטופות שנמצאים בעזה כבר 173 ימים, חיילים בדרום ובצפון, ועשרות אלפי תושבים שמנותקים מבתיהם ומשגרת חייהם כפי שהכירו עד ה-6 באוקטובר.

ההיסטוריה מלמדת אותנו כי אירועי מלחמה מתמשכים יוצרים פגיעה במשק, ולעיתים גם לתקופה של שנים. שנת 2024 עדיין צפויה להיות שנה מורכבת. ברגעים מכוננים אלה, חשיבותם וחיוניותם של הגופים המוסדיים בחיזוק החוסן הכלכלי, היא עצומה ומשליכה גם באופן ישיר על החוסן הלאומי של מדינת ישראל.

זוהי מחויבותנו כחברה מוסדית מובילה במשק - לפעול להמשכיות עסקית תוך שאנו מעניקים רוח גבית למדינה להמשיך הנעת הכלכלה הישראלית, וכך עשינו. מפרוץ המלחמה, כלל ביטוח ופיננסים פעלה להמשכיות עסקית, בכל העוצמה ופעלה ביתר שאת מול כל מחזיקי העניין שלה ברגישות ובהבנה מלאה של צו השעה. לצד זאת, תמכה והתגייסה לטובת כוחות הביטחון והחברה האזרחית – בתרומות, התנדבויות, מהלכים ושיתופי פעולה ייחודיים.

בשנת 2023, המשכנו לממש את האסטרטגיה שלנו והפכנו לקבוצת ביטוח ופיננסים מובילה, עם מקורות הכנסה מגוונים. השלמנו עסקה פורצת דרך במשק הישראלי - רכשנו את חברת MAX המחזקת את הקבוצה בנדבך כלכלי חשוב נוסף, לצד פעילות הביטוח, ומהווה מנוע צמיחה נוסף לקבוצת כלל. עסקה זו מאפשרת לקיים תחרות אמיתית אל מול המערכת הבנקאית בתחום האשראי הצרכני, לטובת הציבור בישראל, על ידי מתן הצעות ערך משולבות מוצרים פיננסיים. השפעתה תבוא לידי ביטוי במלואה בשנת 2024.

לנו תפקיד חשוב בבניית העתיד הכלכלי של מדינת ישראל, בתקופה זו יותר מאי פעם. אנו נמשיך להבטיח את חוסנה ויציבותה של החברה, להשקיע בפיתוח תשתיות לאומיות ולתרום לחיזוק המשק והחברה בישראל. אנו רואים עצמינו אחראים ומחויבים כלפי כל מחזיקי העניין שלנו בזמן שגרה, בוודאי בעתות חירום ומלחמה.

בעת הזו, ליבנו עם החטופים, משפחותיהם וחיילי צה"ל, ואנו מתפללים לשובם המהיר לחיק משפחותיהם. תנחומים למשפחות החללים והנרצחים והחלמה מהירה לפצועים.

כולנו תקווה כי נדע במהרה ימים טובים יותר - ימים של ביטחון, שקט ושמחה.

בברכה,

חיים סאמט,

יו"ר דירקטוריון כלל החזקות עסקי ביטוח

כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ

דין וחשבון תקופתי לשנת 2023

27 במרס 2024

חלק א'	תיאור עסקי התאגיד
חלק ב'	דוח הדירקטוריון
חלק ג'	דוחות כספיים
הצהרות האקטואר של כלל חברה לביטוח בע"מ	
נתונים כספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים המתייחסים לחברה עצמה (תקנה 9ג')	
חלק ד'	פרטים נוספים על התאגיד
שאלון ממשל תאגידי	
חלק ה'	דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

חלק א

תיאור עסקי התאגיד

כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ
דין וחשבון תקופתי לשנת 2023
27 במרס 2024

דוח ברנע
תיאור עסקי תאגיד

הערה לגבי יישום הוראות תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים) התשכ"ט-1970 ("תקנות ניירות ערך") בדוח זה

בהתאם לתקנה 8 לתקנות ניירות ערך, האמור בתקנות 8(ב), 8 א ו- 8ב לתקנות ניירות ערך ביחס לדוח התקופתי, אינו חל ביחס למידע בדוח התקופתי של תאגיד שאיחד או איחד באיחוד יחסי מבטח ו/או תאגיד בנקאי או שהמבטח ו/או התאגיד הבנקאי הוא חברה כלולה שלו, ככל שמידע זה מתייחס למבטח או לתאגיד הבנקאי, בהתאמה. תאגיד בנקאי – לרבות חברת כרטיסי אשראי.

כלל חברה לביטוח בע"מ הינה מבטח, כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א-1981, והחברה העיקרית המהותית בקבוצת כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ ("הקבוצה"). בקבוצה נכללת גם כלל ביטוח אשראי בע"מ, חברה בת של כלל חברה לביטוח בע"מ, שאף היא הינה מבטח וכן חברות מנהלות הפעילות בתחום הפנסיה והגמל: כלל פנסיה וגמל בע"מ, ועתודות קרן פנסיה לשכירים ועצמאים בע"מ אשר מחזיקות אף הן ברשיון מבטח.

מקס איט פיננסים בע"מ הינה "סולק" ובעלת רישיון סליקה קבוע בהתאם לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981. מקס פועלת בתחומי ההנפקה, הסליקה ותפעול כרטיסי חיוב וכן במתן פתרונות תשלום ומוצרים פיננסיים, לרבות אשראי ללקוחות פרטיים ועסקיים, ומספקת חלק מהשירותים האמורים באמצעות חברות בנות: מקס איט אשראים בע"מ, מקס איט פקדונות בע"מ, מקס איט נכיונות בע"מ ומקס סוכנות לביטוח (2020) בע"מ.

לפיכך, דוח זה, ביחס לעסקי הביטוח, הפנסיה והגמל כאמור, ערוך בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון) התשנ"ח-1998 ובהתאם להנחיות הקבועות בקודקס הרגולציה של רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון, שער 5, חלק 4, פרק 1, לעניין תיאור עסקי התאגיד בדוח התקופתי של חברות ביטוח, אשר החילו את תקנות ניירות ערך האמורות בשינויים מסוימים המתחייבים מעיסוק בביטוח, ובכלל זה קבוע פירוט שונה מזה הקבוע בתקנות ניירות ערך.

דוח זה ביחס לתחומי ההנפקה, הסליקה ותפעול כרטיסי חיוב וכן ביחס למתן פתרונות תשלום ומוצרים פיננסיים, לרבות אשראי ללקוחות פרטיים ועסקיים, נערך בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתבסס על הוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים החלות על סולק והנחיותיו הרלבנטיות לדוח זה, אשר נערכו במקובץ בחלק V להלן.

על מנת לקבל תמונה כוללת על פעילות הקבוצה, על קורא הדוחות לקרוא את הדוח התקופתי, על כל חלקיו, כמקשה אחת. הפרקים מתייחסים לנתונים הרלוונטיים לתחומי הפעילות המתוארים בהם בלבד.

כמו כן, דוח זה נערך בשים לב למתווה ולעקרונות כפי שפרסמה רשות ניירות ערך ביום 12 בדצמבר 2012 בעמדה משפטית מספר 105-25 בנושא קיצור דוחות כפי שעודכנה מעת לעת.

במקרים בהם פרק זה בדוח התקופתי, כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, הרי שהכוונה כי המידע הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה הקיימת בקבוצה במועד פרסום הדוח וכולל הערכות של הקבוצה או כוונות שלה נכון למועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "החברה/הקבוצה מעריכה", "החברה/הקבוצה סבורה", "בכוונת החברה/הקבוצה" "צפויה" וכדומה, אך ייתכן כי מידע זה יופיע גם בניסוחים אחרים. אלא אם נאמר אחרת, להערכת החברה, לכל אחת מהוראות הרגולציה שפורסמה בשנה האחרונה המתוארת בדוח זה, כשלעצמה, לא צפויות להיות השלכות מהותיות על תוצאותיה הכספיות של החברה.

פרק זה כולל תיאור כללי ותמציתי של המוצרים הנמכרים על ידי החברות הבנות, לרבות חיסכון ארוך טווח (פנסיה, ביטוח וגמל), כיסויים ביטוחיים, חוזי השקעה והסכמי הנפקה, סליקה ואשראי. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים במוצרים עצמם, לרבות פוליסה ו/או חוזה ביטוח ו/או תקנון ו/או הסכם עם לקוח, לפי הענין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד, הוא אינו מהווה ייעוץ ולא ישמש לצרכי פרשנות.

תוכן עניינים

חלק ו - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

5		1. מבוא
5	1.1	תיאור עסקי החברה לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023
5	1.2	מקרא
<hr/>		
7	2. פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה	
7	2.1	תרשים החזקות
7	2.2	שנת התאגדות החברה וצורת ההתאגדות, בעלי השליטה בחברה ושינויים בשליטה
7	2.3	תיאור עסקי החברה וההתפתחות הכללית של עסקי החברה
8	2.4	שינויים מהותיים בסביבה המקרו כלכלית של החברה בשנת הדוח
8	2.5	שינויים מהותיים בעסקי החברה בשנת הדוח ועד למועד פרסום הדוח
<hr/>		
15	3. תחומי פעילות	
15	3.1	תחום חסכון ארוך טווח
15	3.2	תחום ביטוח כללי
15	3.3	תחום ביטוח בריאות
15	3.4	תחום כרטיסי אשראי
<hr/>		
16	4. השקעות בהון החברה ובמניותיה	
16	4.1	השקעות בהון החברה שבוצעו בשנתיים האחרונות ועד למועד פרסום הדוח
16	4.2	פירוט העסקאות המהותיות שביצעו בעלי עניין בחברה במניות החברה מחוץ לבורסה בשנתיים האחרונות
<hr/>		
16	5. חלוקת דיבידנדים	

חלק וו - תיאור ומידע על תחומי הפעילות של החברה

17		6. תחום פעילות א' - חיסכון ארוך טווח
17	6.1	מוצרים ושירותים
34	6.2	מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות
36	6.3	תחרות
41	6.4	לקוחות
<hr/>		
44	7. תחום פעילות ב' - ביטוח כללי	
44	7.1	מוצרים ושירותים
58	7.2	תחרות
61	7.3	לקוחות
64	7.4	אחרים
<hr/>		
65	8. תחום פעילות ג' - ביטוח בריאות	
65	8.1	מוצרים ושירותים
76	8.2	מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות
76	8.3	תחרות
78	8.4	לקוחות

חלק וו – מידע נוסף ברמת כלל החברה - עניינים הנוגעים לפעילות הקבוצה בתחומי הביטוח, הפנסיה והגמל

80	9. מידע נוסף ברמת התאגיד
80	9.1 סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על הפעילות
80	9.2 מגבלות ופיקוח על התאגיד
86	9.3 חסמי כניסה ויציאה
88	9.4 גורמי הצלחה קריטיים
89	9.5 השקעות
98	9.6 ביטוח משנה
105	9.7 הון אנושי
110	9.8 שיווק והפצה
118	9.9 ספקי שירות עיקריים
118	9.10 רכוש קבוע
122	9.11 עונתיות
123	9.12 נכסים בלתי מוחשיים
124	9.13 הליכים משפטיים
124	9.14 מימון
124	9.15 מיסוי
124	9.16 דיון בגורמי סיכון
131	9.17 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה
132	9.18 יעדים ואסטרטגיה עסקית

חלק וו - משטר תאגידי בתחומי הביטוח הפנסיה והגמל

134	10. משטר תאגידי
134	10.1 דירקטורים חיצוניים
134	10.2 דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית
134	10.3 ממשל תאגידי
141	10.4 מבקר פנים
143	10.5 רואה חשבון מבקר
144	10.6 תרומות התאגיד
145	10.7 אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

חלק ו - תחום פעילות כרטיסי אשראי

147	11. ענף כרטיסי אשראי
147	11.1 מבנה אחזקות
147	11.2 תיאור ענף כרטיסי אשראי
149	12. מגזר הנפקה
149	12.1 מבנה תחום הפעילות והשינויים החלים בו
150	12.2 שינויים טכנולוגיים שיש בהם בכדי להשפיע מהותית על מגזר הנפקה
150	12.3 גורמי הצלחה קריטיים במגזר הנפקה
150	12.4 חסמי כניסה עיקריים
151	12.5 מוצרים ושירותים
151	12.6 תחליפים למוצרים במגזר הנפקה
152	12.7 לקוחות
152	12.8 שיווק והפצה
152	12.9 תחרות בתחום הנפקה

153	13. מגזר סליקה
153	13.1. מבנה תחום הפעילות והשינויים החלים בו
153	13.2. שינויים טכנולוגיים שיש בהם בכדי להשפיע מהותית על מגזר הסליקה
153	13.3. גורמי הצלחה קריטיים במגזר הסליקה
154	13.4. חסמי כניסה עיקריים
154	13.5. מוצרים ושירותים
154	13.6. תחליפים למוצרים במגזר הסליקה
154	13.7. לקוחות
154	13.8. שיווק והפצה
155	13.9. תחרות בתחום הסליקה
155	14. פעילות חברות מוחזקות עיקריות
155	14.1. מקס איט אשראים בע"מ
155	14.2. מקס איט פקדונות בע"מ
156	15. מידע נוסף ברמת כלל המגזרים
156	15.1. מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים- תיאור והשלכות השלכות
169	15.2. משאבי אנוש ומבנה ארגוני
171	15.3. רכוש קבוע
171	15.4. עונתיות
172	15.5. נכסים בלתי מוחשיים
172	15.6. תיאור ביטוחיה של מקס
172	15.7. הליכים משפטיים
173	15.8. מימון
174	15.9. מיסוי
174	15.10. סקירת הסיכונים
178	15.11. הסכמים מהותיים והתקשרויות מיוחדות
180	15.12. ספקי שירות עיקריים
181	15.13. האסטרטגיה העסקית של מקס
182	15.14. היבטי סביבה חברה וממשל
184	15.15. שכר רואה החשבון המבקר
חלק ו - מידע נוסף אודות ענפים שלא נכללו בתחומי הפעילות	
185	16. מידע נוסף אודות פעילויות אחרות שלא נכללו בתחומי הפעילות
185	16.1. כלל החזקות סוכנויות
185	16.2. אשראי למימון פרויקטי בנייה ומתן משכנתאות
185	16.3. מיילו ברום הולדינגס בע"מ

חלק I - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

1. מבוא

1.1. תיאור עסקי החברה לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023

חלק א' זה כולל את תיאור עסקי החברה ליום 31 בדצמבר 2023, ואת התפתחות עסקיה, כפי שחלו בשנת 2023 ("תקופת הדוח"). הדוח נערך בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970 ובהתאם להנחיות הקבועות בקודקס הרגולציה של רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון, שער 5, חלק 4, פרק 1 לעניין תיאור עסקי התאגיד בדוח התקופתי של חברות ביטוח. ראה הערה בענין זה בפתח הדוח (עמוד 1).

לענין החזקה במניות של החברות הנזכרות בדוח זה, נתוני החזקות בחברה כלשהי כוללים גם את כל ההחזקות באותה חברה, שהינן באמצעות חברות בנות בבעלות מלאה של החברה המחזיקה.

אחוזי החזקה מוצגים במספרים מעוגלים לאחוז השלם הקרוב, אלא אם צוין אחרת.

מהותיות המידע הכלול בדוח תקופתי זה ובכלל זה תיאור עסקאות מהותיות, נבחנה מנקודת ראותה של החברה, כאשר בחלק מהמקרים הורחב התיאור בכדי ליתן תמונה מקיפה של הנושא המתואר.

1.2. מקרא

למען הנוחות, בדוח תקופתי זה תהיה לקיצורים הבאים המשמעות הרשומה לצידם:

1.2.1. כללי

אלרוב -	אלרוב נדל"ן ומלונאות בע"מ
בורסה -	הבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ
הדוחות הכספיים -	הדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2023
הממונה -	הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון
חוק ההסדרים 2023 -	חוק התוכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2023 ו-2024), התשפ"ג-2023
הרשות -	רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון
התאגיד או החברה -	כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ
חוק הביטוח -	חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981
חוק הבנקאות (רישוי) -	חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981
חוק הגנת הפרטיות -	חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981
חוק החברות -	חוק החברות, התשנ"ט-1999
חוק הייעוץ הפנסיוני -	חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005
חוק הריכוזיות -	החוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות, התשע"ד-2013
חוק ניירות ערך -	חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968
חוק קופות גמל -	חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005
חוק שטרומ -	החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז – 2017
חיסכון ארוך טווח -	ביטוח חיים, פנסיה, גמל והשתלמות
כללביט מימון -	כללביט מימון בע"מ
כללביט מערכות -	כללביט מערכות בע"מ
כלל ביטוח -	כלל חברה לביטוח בע"מ
כלל ביטוח אשראי -	כלל ביטוח אשראי בע"מ
כלל החזקות סוכנויות -	כלל החזקות סוכנויות (1998) בע"מ
כלל פנסיה וגמל -	כלל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר "מיטבית-עתודות חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ" ("מיטבית עתודות"))
כלל פיננסיים -	כלל פיננסיים בע"מ
כנף -	כנף - כלל ניהול פיננסיים בע"מ

מיילו -	מיילו ברום הולדינגס בע"מ
מקס -	מקס איט פיננסים בע"מ
משטר כושר פירעון כלכלי -	כהגדרתו בקודקס הרגולציה של רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון, שער 5, חלק 2, פרק 2, סימן ב' והנחיות נלוות של הממונה לעניין יישום משטר כושר פירעון כלכלי.
סימקס -	סימקס החזקות בע"מ
עתודות הותיקה -	עתודות קרן פנסיה לשכירים ועצמאיים בע"מ (לשעבר שבח)
קבוצת כלל -	החברה וחברות בשליטתה במישרין ו/או בעקיפין
קבוצת כלל ביטוח או הקבוצה -	החברה וחברות בשליטתה במישרין ו/או עקיפין, למעט סימקס החזקות בע"מ והחברות הבנות שלה.
ש"ח -	שקל חדש
תקנות ההשקעה -	תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על חברות מנהלות ומבטחים), התשע"ב-2012
תקנות ניירות ערך -	תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים) התשכ"ט-1970
WPI -	Warburg Pincus Financial Holdings (Israel) LTD אשר לאחר שנת הדוח שמה שונה לסימקס החזקות בע"מ.

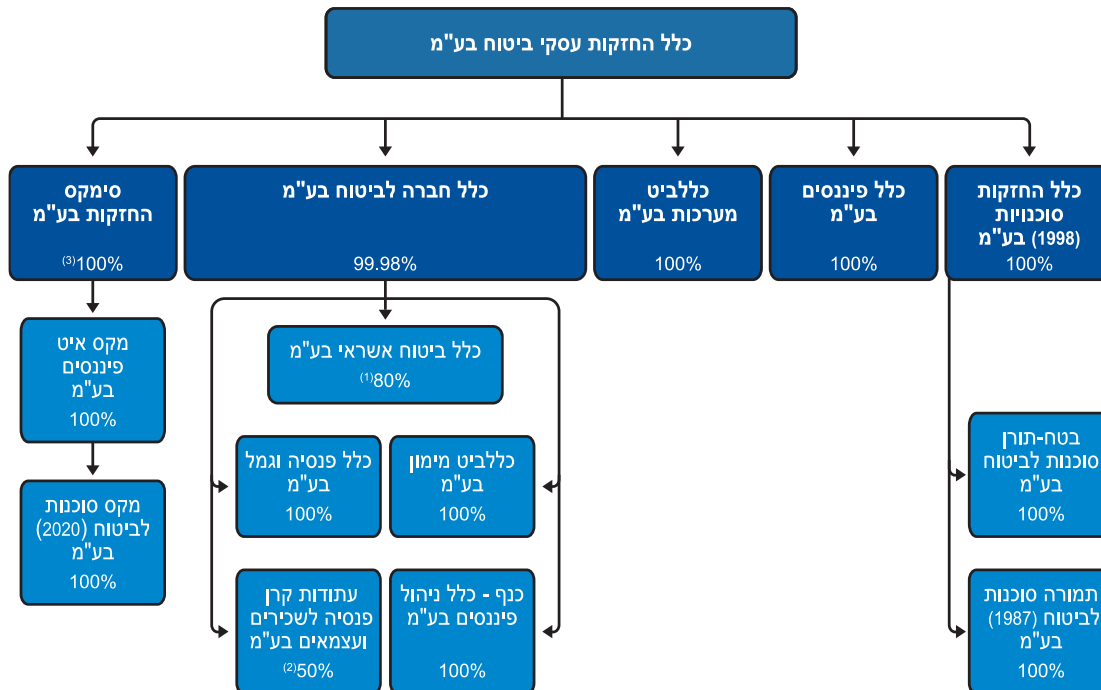
מונחים 1.2.2

אג"ח מיועדות -	אגרות חוב ממשלתיות צמודות למדד אשר המדינה מנפיקה לחברות הביטוח (מסוג "ח"ץ") ולקרנות הפנסיה (מסוג "מירון" ו-"ערד") בריבית ולתקופה קבועה מראש.
ביטוח מנהלים -	שם מסחרי לתוכנית ביטוח חיים לעובדים שכירים, המאושרת כקופת גמל, מסוג ביטוח.
ביטוח פרט -	ביטוח הנערך למבוטחים פרטיים, יחידים עימם מתקשרת חברת הביטוח על בסיס פרטי.
ביטוח תלוי תשואה / חוזים תלוי תשואה -	תוכנית ביטוח שלפיה תגמולי הביטוח שלהם זכאי המוטב תלויים בתשואה שמניבות השקעות מסוימות של המבטח.
ביטוח קולקטיבי/ביטוח קבוצתי -	ביטוח הנערך על ידי בעל פוליסה מסוים לקבוצת אנשים בעלי מאפיינים משותפים, כגון: עובדים אצל מעביד, עמיתי קופת גמל, או חברים בתאגיד.
גוף מוסדי -	מבטח וחברה מנהלת.
דמי ביטוח/פרמיה -	הסכום שמשלם המבוטח למבטח עבור חוזה הביטוח בתמורה להתחייבות המבטח לשלם בקרות מקרה ביטוח תגמולי ביטוח למוטב.
דמי גמולים -	הסכום שמפקיד עמית בקרן פנסיה ו/או בקופת גמל.
דמים -	סך כל הסכומים המתווספים לפרמיה נטו לכיסוי הוצאות המבטח.
חברה מנהלת -	חברה המנהלת קרן פנסיה ו/או קופות גמל.
חיתום -	תהליך בדיקת הסיכון והחלטה האם לקבל את הסיכון לביטוח ובאילו תנאים/מחיר, וזאת בהתאם להנחיות החברה וניסיונה.
מרווח פיננסי -	המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת, מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה למבוטח בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות. המרווח הפיננסי בחוזים תלוי תשואה, הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים. המרווח הפיננסי כולל רווחים (הפסדים) מהשקעות שנזקפו לרווח כולל, אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה או מההפקדה (כגון דמי ניהול מהפקדות) והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות.
פרמיה נטו -	דמי ביטוח בלא דמים.
צבירה -	סך הסכומים הצבורים בקרן פנסיה ו/או קופת גמל ו/או בקופת ביטוח ו/או פוליסת ביטוח פרט, הנזקפים לזכות עמיתיהם/מבוטחיהם.
שייר -	חלק הביטוח שהמבטח הישיר משאיר אצלו ושאינו מכוסה בביטוח משנה.
תגמולי ביטוח -	סכום שיש לשלמו על פי חוזה ביטוח בקרות מקרה ביטוח.
יחס כושר פירעון -	היחס שבין ההון העצמי המוכר (סך הון של חברת ביטוח, לאחר ניכויים והפחתות בהתאם למשטר כושר פירעון כלכלי) להון הנדרש לכושר פירעון (הון נדרש מחברת ביטוח לשמירת כושר הפירעון המחושב על פי הוראות משטר כושר פירעון כלכלי).

2. פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

2.1 תרשים החזקות

להלן תרשים מבנה ההחזקות העיקריות של החברה נכון למועד פרסום הדוח^{2.1}

2.2 שנת התאגדות החברה וצורת ההתאגדות, בעלי השליטה בחברה ושינויים בשליטה

החברה התאגדה ונרשמה בישראל ביום 12 בנובמבר 1987. ביום 28 בפברואר 1988 פרסמה החברה לראשונה תשקיף ומניותיה החלו להיסחר בבורסה.

נכון למועד הדוח החברה הינה חברה ללא גרעין שליטה. לפרטים נוספים ולפרטים אודות השינויים בשליטה בחברה ראה ביאור 1 לדוחות הכספיים.

2.3 תיאור עסקי החברה והתפתחות הכללית של עסקי החברה

החברה הינה חברת החזקות הפעילה בעיקר בתחומי הביטוח, הפנסיה, הגמל והפיננסים, בתחום כרטיסי האשראי וכן בהחזקת נכסים ועסקים אחרים (כדוגמת החזקת סוכנויות ביטוח) ונכון לשנת הדוח הקבוצה מהווה אחת מקבוצות הביטוח הפיננסים וכרטיסי האשראי הגדולות בישראל. בשנת הדוח פעילות הקבוצה התמקדה בעיקרה בארבעה תחומי פעילות (ראה תרשים בסעיף 2.1 לעיל): חיסכון ארוך טווח, ביטוח כללי, ביטוח בריאות וכרטיסי אשראי.

הפעילות הביטוחית

הפעילות בתחום הביטוח בקבוצה מתבצעת ככלל בישראל. הפעילות הביטוחית מתבצעת על ידי כלל ביטוח, למעט עסקי ביטוח אשראי, שמבוצעים באמצעות כלל ביטוח אשראי.

כלל ביטוח, החלה לפעול בישראל בשנת 1962 כחברת ביטוח ממשלתית תחת השם יובל חברת הביטוח לישראל בע"מ (להלן: "יובל"). בשנת 1978, נרכשה יובל על ידי כלל (ישראל) בע"מ, ושמה שונה לכלל חברה לביטוח בע"מ. לאורך השנים רכשה ומיזגה לתוכה כלל ביטוח חברות ביטוח וביניהן: אררט חברה לביטוח בע"מ, עילית חברה לביטוח בע"מ, איתן חברה לביטוח בע"מ ואריה חברה ישראלית לביטוח בע"מ וכן רכשה תיקי ביטוח בישראל. בשנת 1992 רכשה כלל ביטוח חלק מתיק הביטוח של חברת הביטוח "הסנה", ואת תיק

1. בחלק ד' לדוח - פרטים נוספים אודות התאגיד, סעיף 6 מפורטות כל החברות המהותיות המוחזקות על ידי החברה וחברות בנות שלה. לא צוינו חברות שאינן פעילות.

(1) ביתרת המניות מחזיקה חברת Atradius Participation Holdings S.L, צד שלישי שאינו קשור לחברה.

(2) ביתרת המניות מחזיקה חברת ביטוח חקלאי אגודה שיתופית מרכזית בע"מ, צד שלישי שאינו קשור לחברה.

(3) לשעבר Warburg Pincus Financial Holdings (Israel) LTD אשר ביום 28 במרס 2023 שונה שמה המשפטי לסימקס החזקות בע"מ.

2. ביום 27 במרס 2023 הושלמה העסקה לרכישת 100% ממניות סימקס על ידי החברה. לפרטים נוספים ראה ביאור 9א) לדוחות הכספיים.

הביטוח של חברת הביטוח "צור שמיר". בהמשך, מוזגו לכלל ביטוח חברות ביטוח שנרכשו על ידה כאמור וביניהן: אררט, עלית, איתן ואריה. הרכישות והמיזוגים האמורים, תרמו להפיכתה של כלל ביטוח לאחת מקבוצות הביטוח הגדולות בישראל.

בשנת 1998 רכשה כלל ביטוח את החברה הישראלית לביטוח אשראי בע"מ, אשר שמה שונה לכלל ביטוח אשראי בע"מ. לפרטים נוספים אודות הסכם בעלי המניות בכלל ביטוח אשראי ראה סעיף 9.17.3 להלן.

החל משנת 2006 רכזה פעילות ביטוח בריאות וסיעוד בקבוצה בכלל בריאות חברה לביטוח בע"מ ("כלל בריאות"). במרס 2013 הושלם מיזוגה של כלל בריאות עם ולתוך כלל ביטוח, באופן שכל נכסיה והתחייבויותיה של כלל בריאות הועברו לכלל ביטוח, וכלל בריאות חוסלה ללא פירוק.

פנסיה וגמל

בתחום החיסכון ארוך הטווח, בענפי הפנסיה והגמל, פועלת הקבוצה באמצעות כלל פנסיה וגמל וכן מחזיקה בחברה מנהלת של קרן פנסיה ותיקה, המנהלת קרן פנסיה ותיקה מאזנת אקטוארית, באמצעות עתודות התיקה, המוחזקת על ידי כלל ביטוח וביטוח חקלאי אגודה שיתופית מרכזית בע"מ בחלקים שווים.

התפתחותה של כלל פנסיה וגמל מתוארת להלן:

בשנת 2004, רכשה כלל ביטוח את מיטבית חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן: "מיטבית"), חברה לניהול קרנות פנסיה חדשות ובשנת 2006 מיזגה לתוכה את עתודות קרן פנסיה (1996) בע"מ, ושינתה את שמה למיטבית-עתודות.

בשנת 2007 נרכשו על ידי הקבוצה קופות גמל של בנק דיסקונט לישראל בע"מ וקופות גמל של בנק הפועלים בע"מ שהוחזקו בחלקן בבעלות משותפת עם קגמ (קרן הגמלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ).

בשנת 2010 מוזגה פעילותה של כלל גמל בע"מ לתוך מיטבית עתודות ששמה שונה בעקבות המיזוג לכלל פנסיה וגמל. כלל פנסיה וגמל הפכה בעקבות המיזוג לחברה המנהלת קופות גמל לקיצבה וקופות גמל לחיסכון, וכן קופות גמל הוניות ביחס לכספים שהופקדו בהן עד שנת 2008, קרנות השתלמות, קופות מרכזיות לפיצויים, קופת גמל להשקעה, וכן קופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית.

לעניין עתודות התיקה - בשנת 2007 הועבר ניהול עתודות התיקה מ-ש.ב.ח. ניהול קופת פנסיה בע"מ (אשר כלל ביטוח רכשה 50% מההחזקות בה בשנת 2005) לעתודות התיקה. עתודות התיקה מוחזקות כיום על ידי כלל ביטוח וביטוח חקלאי אגודה שיתופית מרכזית בע"מ בחלקים שווים. עתודות התיקה קיבלה בשנת הדוח שירותי ניהול השקעות מכנף.

פעילות כרטיסי האשראי וסליקה

ביום 12 באוגוסט 2022 התקשרה החברה עם WP XII Financial Investment B.V ("המוכרת הראשית") בהסכם, במסגרתו רכשה החברה את מלוא הונה המונפק והנפרע של WPI, אשר שמה שונה לסימקס החזקות בע"מ ("הסכם הרכישה" ו-"נסקת מקס").

ביום 27 במרס 2023 התקיימו כל התנאים המתלים להשלמת עסקת מקס, על פי הסכם הרכישה, ומלוא הונה המונפק והנפרע של סימקס, עבר לבעלות החברה.

לפרטים נוספים בדבר עסקת מקס, ראה ביאור 9(א) לדוחות הכספיים.

הפעילות בתחום כרטיסי האשראי ותפעולם, סליקה ומתן פתרונות תשלום, לרבות אשראי, מתבצעת בעיקרה על ידי מקס המוחזקת על ידי סימקס.

מקס הוקמה והחלה את פעילותה העסקית בשנת 2000. כחלק מיישום החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017, בשנת 2019 מכרו בנק לאומי לישראל בע"מ וקבוצת עזריאלי בע"מ את מלוא מניותיהם במקס ל-WPI, שהחזקה בעיקר על ידי קרן ההשקעות Warburg Pincus באמצעות התאגיד WP XII Financial Investment B.V (כ-70%), קבוצת מנורה מבטחים (כ-9%), עמיתי קבוצת כלל ביטוח (כ-9%), אלייד החזקות בע"מ (כ-5%) וכן מספר בעלי מניות יחידים עליהם נמנו גם יועצים ועובדים של מקס. עד להשלמת המכירה ל-WPI כאמור, הוגדרה מקס כתאגיד עזר בנקאי על פי חוק הבנקאות (רישוי). ממועד המכירה מוגדרת מקס כ"סולק" ובעלת רישיון סליקה קבוע בהתאם לחוק. בהתאם לכך פעילותה של מקס כפופה למערכת של חוקים, צווים ותקנות ולהוראות והנחיות של המפקח על הבנקים ולתנאים שנקבעו ברישיון הסליקה.

בנוסף להחזקתה במקס, מחזיקה סימקס במלוא הונה המונפק והנפרע של מיילו, המחזיקה בהיפ פתרונות תשלום בע"מ (להלן: "הייפ") ובמקס א.י.ו.אס בע"מ (להלן: "EVS") (החזקה של 51%). לפרטים בדבר פעילות הייפ ו-EVS, ראה סעיף 16.3 להלן.

2.4 שינויים מהותיים בסביבה המקרו כלכלית של החברה בשנת הדוח

לפרטים בדבר שינויים מהותיים בסביבה המקרו כלכלית של החברה בשנת הדוח, ראה חלק ב לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 3.

2.5 שינויים מהותיים בעסקי החברה בשנת הדוח ועד למועד פרסום הדוח

להלן תיאור שינויים מהותיים שחלו בעסקי החברה במהלך שנת הדוח ועד למועד פרסום הדוח, לפי תחומי פעילות:

2.5.1. כללי

2.5.1.1. התנהלות החברה כחברה ללא גרעין שליטה; מינוי דירקטורים בקבוצה; והיבטי ממשל תאגידי

לפרטים אודות התנהלותה של החברה כחברה ללא גרעין שליטה, אודות מתווה השליטה וסטטוס היתר השליטה בכלל ביטוח, אודות מינוי דירקטורים בחברה ובכלל ביטוח ובעלי היתר החזקה בחברה והגשת בקשות להיתרי שליטה על ידי אלרוב, ראה סעיף 10.3 להלן וכן ביאור 1 לדוחות הכספיים.

2.5.1.2. דירוג

ביום 26 לינואר 2023, פרסמה S&P גלובל רייטינגס מעלות בע"מ דרוג של AA- עם אופק יציב לחברה ולאגרות חוב שיונפקו על ידה בהיקף של עד 350 מיליוני ש"ח.

ביום 9 בפברואר 2023 עדכנה S&P גלובל רייטינגס מעלות בע"מ את הדירוג לאגרות החוב כך שדירוג של AA- יהיה תקף לאגרות חוב שהונפקו על ידי החברה בהיקף של עד 400 מיליוני ש"ח ע.ג. (הנפקת אג"ח א בהיקף של עד 250 מיליוני ש"ח ואג"ח ב' בהיקף של עד 150 מיליוני ש"ח)

ביום 6 ביוני 2023 פרסמה S&P גלובל רייטינגס מעלות בע"מ דרוג של AA- עם אופק יציב לחברה ולאגרות חוב שהונפקו על ידה באמצעות הרחבה של סדרה א' בהיקף של עד 250 מיליוני ש"ח.

ביום 19 ביולי 2023 אישרה S&P גלובל רייטינגס מעלות בע"מ את הדירוג AA- עם אופק יציב לחברה, את הדירוג AA- עם אופק יציב לכלל ביטוח ואת הדירוג AA- עם אופק יציב להתחייבות שהונפקו על ידי כללביט מימון.

ביום 27 באוגוסט 2023 פרסמה S&P גלובל רייטינגס מעלות בע"מ דרוג של AA- עם אופק יציב לחברה ולאגרות חוב שיונפקו על ידה באמצעות הרחבה של סדרה א' בהיקף של עד 300 מיליוני ש"ח.

ביום 29 באוגוסט 2023 עדכנה S&P גלובל רייטינגס מעלות בע"מ את הדירוג לאגרות החוב כך שדירוג של AA- יהיה תקף לאגרות חוב סדרה א' שהונפקו על ידי החברה בהיקף של עד 400 מיליוני ש"ח ע.ג.

ביום 12 בנובמבר 2023 פרסמה S&P גלובל רייטינגס מעלות בע"מ דרוג של AA- עם אופק יציב לאגרות חוב שיונפקו על ידי החברה באמצעות הנפקה של סדרה חדשה, סדרה ג' רחבה בהיקף של עד 200 מיליוני ש"ח.

ביום 4 בדצמבר 2023 עדכנה S&P גלובל רייטינגס מעלות בע"מ את הדירוג לאגרות החוב סדרה ג' כך שדירוג של AA- יהיה תקף לאגרות חוב שהונפקו על ידי החברה בהיקף של עד 500 מיליוני ש"ח ע.ג. לפרטים נוספים ראה ביאורים 26 ו-46(ד) לדוחות הכספיים.

לפרטים אודות דירוג כלל ביטוח וכללביט מימון ראה ביאור 26(ו) לדוחות הכספיים. לפרטים אודות דירוג מקס ודירוג ניירות ערך שהונפקו על ידי מקס ראה ביאור 26(ו) לדוחות הכספיים.

לפרטים אודות הנפקת מניות ואגרות חוב על ידי החברה, על ידי כללביט מימון ועל ידי מקס ראה סעיף 2.5.1.6 להלן.

2.5.1.3. סביבת ריבית והשפעותיה

לפרטים אודות שינויים בעתודות הביטוח בעקבות עליית עקום הריבית והשפעתה על שיעורי ההיוון בביטוח חיים בענף סיעוד ובביטוח כללי, ראה ביאור 42(ה)(ה1)(ד) לדוחות הכספיים.

2.5.1.4. דרישות הון בחברות הביטוח בקבוצה בהתאם ליישום משטר כושר פירעון כלכלי ויעד לחלוקת דיבידנד

בהתאם להנחיות הממונה, בשנת הדוח חברות הביטוח בקבוצה חישבו את יחס כושר הפירעון הכלכלי ליום 31 בדצמבר 2022 וליום 30 ביוני 2023, וצפויות לחשב את יחס כושר הפירעון הכלכלי ליום 31 בדצמבר 2023 ולפרסמו יחד עם פרסום הדוחות הכספיים של החברה לרבעון הראשון לשנת 2024. לפרטים בדבר תוצאות החישובים שפורסמו במהלך שנת הדוח, ראה חלק ב לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 2.1(ה).

לפרטים בדבר מדיניות ניהול הון ויעד יחס כושר פירעון מינימלי שנקבעו על ידי דירקטוריון כלל ביטוח בחודש יוני 2021 ראה סעיף 2.4 לחלק ב' לדוח- דוח הדירקטוריון וביאור 17(ג)(2) לדוחות הכספיים של החברה.

בחודש יוני 2023 אושרה על ידי דירקטוריון כלל ביטוח מדיניות חלוקת דיבידנד בשיעור של 30%-50% מהרווח הכולל של כלל ביטוח. החלוקה כפופה לכך שכלל ביטוח תעמוד ביעד הון מינימאלי בהתאם למשטר כושר הפירעון הכלכלי ללא התחשבות בהוראות הפריסה בשיעור של 110%. מובהר כי אין לראות במדיניות זו התחייבות של כלל ביטוח לבצע חלוקת דיבידנד, וכי כל חלוקה בפועל תהיה כפופה לאישור פרטני של הדירקטוריון לביצוע החלוקה, על פי שיקול דעתו הבלעדי, לפיו הדירקטוריון יהיה רשאי לחלק בפועל שיעורים שונים או שלא לחלק דיבידנד כלל. כמו כן, ביצוע כל חלוקה בפועל יהיה כפוף לעמידה בהוראות הדין החלות על חלוקת דיבידנד.

2.5.15. דרישות הון והלימות הון במקס

לפרטים אודות ההון העצמי ויחסי הלימות ההון של מקס, המחושבים בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין, ולפרטים נוספים בדבר ההנחיות הרגולטוריות בנושא הלימות ההון ויחס המינוף ראה ביאור 17(ו)2 לדוחות הכספיים של החברה.

לפרטים אודות יעדי הלימות ההון לסולק שנקבעו על ידי בנק ישראל ואודות יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי מקס, ראה ביאור 17(ו)2 לדוחות הכספיים של החברה.

2.5.16. פעילויות הוניות והנפקות

בשנת הדוח ביצעה הקבוצה מספר פעולות הוניות והנפקות משמעותיות שמטרתן להשלים את רכישת מקס, לחזק את ההון של כלל ביטוח ושל מקס, להקטין את הוצאות המימון של החברה ולאפשר גמישות לניצול הזדמנויות עסקיות נוספות, בתחומי הביטוח והפיננסים כמפורט להלן:

פעילויות הוניות והנפקות בחברה

(א) הנפקת מניות החברה

ביום 27 במרס 2023, הנפיקה החברה 4,970,310 מניות בנות 1 ש"ח ע.נ. כ"א למוכרים, במסגרת הקצאה פרטית, כחלק מהתמורה בעסקת מקס. המניות המוקצות היוו מיד לאחר הקצאתן כ-6.29% מהונה המונפק והנפרע של החברה ו-6.05% מהונה המונפק והנפרע של החברה בדילול מלא.

(ב) הנפקת אגרות חוב של החברה

(1) ביום 13 בפברואר 2023 הנפיקה החברה, כחלק מהיערכות להשלמת עסקת מקס (כמפורט בביאור 9(א) לדוחות הכספיים) ולשם יצירת כרית נזילות וגמישות פיננסית לחברה, שתי סדרות של אגרות חוב, במסגרת הנפקה לציבור על פי דוח הצעת מדף של החברה מיום 9 בפברואר 2023, שפורסם מכוח תשקיף מדף הנושא תאריך 25 ביולי 2022, שפורסם ביום 24 ביולי 2022, כמפורט להלן:

- 249,100,000 ש"ח ע.נ. אגרות חוב (סדרה א') של החברה. אגרות החוב נושאות ריבית שנתי בשיעור של 4.7%.

- 150,000,000 ש"ח ע.נ. אגרות חוב (סדרה ב') של החברה. אגרות החוב נושאות ריבית שנתי בשיעור של 2.8% והן ניתנות להמרה למניות החברה, באופן בו כל 85 ש"ח ערך נקוב אגרות החוב (סדרה ב') יהיו ניתנים להמרה למניה רגילה אחת של החברה, הכל כמפורט בשטר הנאמנות לאגרות החוב (סדרה ב').

תמורת ההנפקה, ברוטו, בגין שתי הסדרות הסתכמה בסך של כ-400 מיליוני ש"ח. לפרטים נוספים ראה חלק ב' לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 2.5.2.3 וכן ביאור 26(ג) לדוחות הכספיים.

(2) ביום 7 ביוני 2023 הנפיקה החברה סך של 250,000,000 ש"ח ע.נ. אגרות חוב (סדרה א'), בתמורה (ברוטו) בסך של כ-244,600,000 ש"ח, בדרך של הרחבת סדרה, למשקיעים מהסוג הנמנה על המשקיעים המפורטים בתוספת הראשונה לחוק ניירות ערך.

(3) ביום 31 באוגוסט 2023 גייסה החברה סך של 400,000,000 ש"ח ע.נ. אגרות חוב (סדרה א'), בתמורה (ברוטו) בסך של כ-404,400,000 ש"ח, בדרך של הרחבת סדרה על פי דוח הצעת מדף מיום 29 באוגוסט 2023 שפורסם מכוח תשקיף מדף מיום 25 ביולי 2022.

(4) ביום 6 בדצמבר 2023 גייסה החברה סך של 500 מיליון ש"ח ע.נ. אגרות חוב (סדרה ג'), במסגרת הנפקה על פי דוח הצעת מדף מיום 4 בדצמבר 2023, שפורסם מכוח תשקיף מדף מיום 25 ביולי 2022.

התמורות שהתקבלו בחברה בגין ההנפקות האמורות שימשו את החברה, בין היתר, ליצירת כרית נזילות ולפעילות שוטפת של החברה וכן להשלמת ביצוע התשלומים בגין עסקת מקס ולפירעון מוקדם של הלואות הסינדיקציה (כאמור בסעיף 1.6.2.5(ו) להלן) במסגרת ארגון פיננסי של התחייבויות הקבוצה. לפרטים נוספים ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים.

פעילויות הוניות והנפקות בכלל ביט מימון

(ג) הנפקת אגרות חוב בכלל ביט מימון

ביום 17 ביולי 2023 גייסה כלל ביט מימון סך של 300 מיליון ש"ח ע.נ. אגרות חוב (סדרה ג'), במסגרת הנפקה על פי דוח הצעת מדף של כלל ביט מימון מיום 13 ביולי 2023, שפורסם מכוח תשקיף מדף מיום 25 ביולי 2022. תמורת ההנפקה הופקדה בכלל ביטוח ומוכרת כהון רובד 2 של כלל ביטוח, בכפוף למגבלות הרגולטוריות הכמותיות. לפרטים נוספים ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים.

(ד) החלפת אגרות חוב בכלביט מימון

ביום 9 בינואר 2024 רכשה כללביט מימון, על פי דוח הצעת מדף המהווה גם מפרט הצעת רכש חליפין חלקית מיום 28 בדצמבר 2023 (שתוקן ביום 1 בינואר 2024), שפורסם מכוח תשקיף מדף מיום 25 ביולי 2022, סך של 503,846,159 ש"ח ע.נ. אגרות חוב (סדרה י') ממחזיקי אגרות חוב (סדרה י') בתמורה להנפקה של 508,380,775 ש"ח ע.נ. אגרות חוב (סדרה יג'), בדרך של הרחבת סדרה. תנאיהן של אגרות החוב שהונפקו כאמור לעיל זהים לתנאי אגרות החוב הקיימות במחזור, והן מוכרות כהון רובד 2 של כלל ביטוח, בכפוף למגבלות הרגולטוריות הכמותיות. לפרטים נוספים ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים.

(ה) פירעון מוקדם של אגרות חוב בכללביט מימון

בחודש דצמבר 2023 פרעה כללביט מימון בפירעון מוקדם מלא את אגרות חוב (סדרה ז'), בהתאם לתנאיהן.

פעילויות הוניות וארגון פיננסי של התחייבויות סימקס

(ו) פירעון שכבת הנזילות בהלוואה בסימקס

במהלך הרבעונים השני והשלישי בשנת הדוח סימקס קיבלה ממקס דיבידנד בסך של כ-40 מיליוני ש"ח ובנוסף קיבלה מהחברה סך של כ-57 מיליוני ש"ח ובתמורה הנפיקה שטרי הון לחברה. הסכומים האמורים שימשו לפירעון מלא של שכבת הנזילות בהלוואה שקיבלה סימקס בשנת 2019 מסינדיקצית מלווים שהם גופים מוסדיים ואשר שימשה לרכישת מקס, כך שליוו 31 בדצמבר 2023 יתרת ההלוואה עמדה על סך של כ-875 מיליוני ש"ח, אשר מתוכם כ-2 מיליוני ש"ח בגין ריבית והיתרה בגין קרן ההלוואה. לפרטים נוספים ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים.

ביום 25 בפברואר 2024 פרעה סימקס את מלוא יתרת הלוואת הסינדיקציה, בסך כולל של כ-891 מיליוני ש"ח, כ-873 מיליוני ש"ח מתוכו קרן ההלוואה, והיתרה ריבית ותוספת קנס פירעון מוקדם ועמלות נוספות בהתאם להוראות הסכם הלוואת הסינדיקציה, בסך כולל של כ-18 מיליון ש"ח. פירעון הלוואת הסינדיקציה בוצע באמצעות סך של 891 מיליוני ש"ח שקיבלה סימקס מהחברה, במסגרת השקעה בסימקס.

פעילויות הוניות והנפקות במקס

(ז) ביום 16 ביולי 2023 הנפיקה מקס סדרה חדשה של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון חוזי לספיגת הפסדים (סדרה ד'), בסך של 250 מיליון ש"ח ערך נקוב, המוכרים כהון רובד 2 מיום הנפקתם. כתבי ההתחייבות (סדרה ד') הונפקו בהקצאה פרטית למשקיעים מסווגים ונרשמו למסחר במערכת רצף מוסדיים בבורסה. לפרטים נוספים אודות תנאי כתבי ההתחייבות סדרה ד' ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים.

(ח) בחודש דצמבר 2023 פרעה מקס בפדיון מוקדם מלא את כתבי ההתחייבות הנדחים (סדרה ב') בסך של כ-138.9 מיליוני ש"ח, המהווים חלק מהון רובד 2 של מקס. לפרטים נוספים ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים.

(ט) ביום 11 במרס 2024 החליט דירקטוריון מקס לפדות בפדיון מוקדם מלא כתבי ההתחייבות הנדחים בסך של 35 מיליון ש"ח שהונפקו בחודש מרס 2019 בהנפקה פרטית, ושנכללו בהון רובד 2 של מקס. היום שנקבע לביצוע הפדיון המוקדם הוא 31 במרס 2024. לפרטים נוספים ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים.

(י) מקס מבצעת מעת לעת הנפקות של ניירות ערך מסחריים ונוטלת אשראים מגופים בנקאיים לצורכי פעילותה השוטפת. לפרטים נוספים ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים.

2.5.17 השלכות מלחמת "חרבות ברזל" על פעילות החברה

ביום 7 באוקטובר 2023 החלה מתקפה רצחנית של ארגון הטרור "חמאס" על יישובים בדרום ישראל. המתקפה כללה ירי רקטות מאסיבי לעבר יישובי הדרום, ירושלים, אזור השרון וגוש דן ובחסותם חדרו אלפי מחבלים מרצועת עזה לערים וליישובים במדינת ישראל הנמצאים בסמוך לגבול הרצועה. עוד באותו יום ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי (הקבינט המדיני-ביטחוני) החליטה על נקיטת פעולות צבאיות, בהתאם לסעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה, והוכרז בצה"ל על מלחמת "חרבות ברזל" (להלן: "המלחמה"). גיוס למעלה מ-300 אלף חיילי מילואים. מאז פרוץ המלחמה נלחמת מדינת ישראל במספר זירות שהעיקרית שבהן היא רצועת עזה. המלחמה הובילה לשורה של השלכות והגבלות, בין היתר, פינוי של מאות אלפי אנשים מבתיהם, סגירה זמנית של עסקים רבים, הגבלות על התכנסות במקומות עבודה ובאירועים והפסקת לימודים או צמצום לימודים פרונטליים ומעבר ללימודים בצורה מקוונת במערכת החינוך בכל הארץ. צעדים אלו, גרמו לצמצום הפעילות במשק הישראלי ולירידה בפעילות הכלכלית. כמו כן כתוצאה מהמלחמה נרשמו בסמוך לפריצתה ירידות חדות בשווקים הפיננסיים בישראל אשר התמתנו בהמשך. השפעת המלחמה ניכרת גם על דירוג האשראי של מדינת ישראל. ביום 17 באוקטובר 2023 הודיעה סוכנות הדירוג FITCH על שינוי תחזית דירוג האשראי לשלילית. כמו כן, ביום 19 באוקטובר 2023 הודיעה הסוכנות על הכנסת דירוג האשראי של הבנקים המקומיים גם היא לרשימת מעקב שלילי. ביום 9 בפברואר 2024 הודיעה סוכנות הדירוג Moody's על הורדת דירוג האשראי של החוב של מדינת ישראל מ-A1 ל-A2 ועל אופק דירוג שלילי. בהודעת הסוכנות הוסבר כי הסיבות להפחתת הדירוג הינן חוסר הוודאות לגבי מועד ואופן סיום מלחמת חרבות ברזל, השפעת המלחמה על פניות הממשלה והכנסת לעסוק בסוגיות ליבה כלכליות וחברתיות והשינוי במצב הפיסקלי. כמו כן ציינה הסוכנות, כי הסיבה העיקרית לאופק הדירוג השלילי הינה אי הוודאות בנוגע להתרחבות המלחמה לזירה הצפונית. במקביל ציינה Moody's לחיוב את התאוששות הכלכלה בשלושת החודשים האחרונים, עצמאות מערכת המשפט בישראל, חוסנה של החברה האזרחית בישראל לפני ומאז פרוץ המלחמה ונכונות הממשלה להעלות מיסים ולקצץ בהוצאות התקציב

בשנת 2025. הקבוצה חשופה מתוקף פעילותה לירידות בשווקים הפיננסיים, להאטה בפעילות וכן לסיכונים נוספים הנובעים מהמלחמה.

בשלב זה קיים חוסר וודאות משמעותי בקשר להתפתחות המלחמה, להיקפה ולמשך זמנה. לפיכך לא ניתן בשלב להעריך את היקף ההשפעה המלא של המלחמה על החברה ועל תוצאותיה בטווח המידי והבינוני.

למידע בדבר הרגישות והחשיפה לגורמי הסיכון ראה גם ביאור 42 לדוחות הכספיים לפרטים נוספים אודות השלכות המלחמה על פעילות החברה ראה חלק ב' לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 2.1(יא) וביאור 46(יא) לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר סנקציות בינלאומיות שהוטלו בשנים האחרונות ומדיניות סנקציות המיושמת על ידי חברות הקבוצה, ראה סעיף 9.2.11 להלן.

2.5.2. רפורמות ומגבלות רגולטוריות

חברות קבוצת כלל ביטוח פועלות בשוק עתיר רגולציה והן מתמודדות עם ההשלכות של רפורמות רגולטוריות משמעותיות, בתחומי הביטוח והחיסכון השונים. בשנים האחרונות, כמו גם בשנת הדוח, קודמו רפורמות אשר בעיקרן מכוונות להפחתה ישירה או עקיפה של דמי ביטוח ודמי ניהול, להאחדה בין המוצרים או לעידוד התחרות תוך הגברת השקיפות ללקוחות. ראוי לציין, בין היתר, את קביעת קרן פנסיה ברירת מחדל על ידי הממונה כאמצעי להורדת דמי ניהול והכנסת שחקנים חדשים לשוק, הפחתת שיעור דמי ניהול למקבלי קצבאות, עדכון מנגנון קביעת הוצאות ההשקעה בקרנות הפנסיה ובקופות הגמל ועדכון מנגנון דמי הניהול בהתאם לסוגי מסלולי ההשקעה. התערבות בתנאי ו/או בתעריפי מוצרים, לרבות מוצר אובדן כושר עבודה, ריסק ביטוח חיים, ביטוחי בריאות, תאונות אישיות ורכב חובה, הטלת מגבלות על הפקדות לביטוח מנהלים. שינוי אופן יישוב התביעות והכתבתו ובפרט במוצרי הסיעוד ואבדן כושר עבודה והסדרה מפורטת של הליך צירוף לביטוח. בנוסף, קיימת הסדרה רגולטורית היוצרת שינויים במבנה ההתקשרות ויחסי הגומלין שבין גופים מוסדיים, סוכנים, מעסיקים ולקוחות, אשר לה השפעה בהיבטים תפעוליים, תחרותיים ובאופן שמשליך על היכולת של גוף מוסדי לקשור בין הכנסותיו להוצאותיו. ישומן של חלק מן הרפורמות נמשך או החל במהלך תקופת הדוח, וחלקן עתיד להיות מיושם בעתיד ו/או נמצא בשלבים שונים של הליכי הסדרה או דיון. בשלב זה, לא ניתן להעריך את מלוא השפעתם של הצעדים הננקטים על שוק הביטוח, הפנסיה והגמל בישראל. מכלול השינויים המיושמים והמוצעים, ההתערבות בתעריפים ובדמי הניהול, בהליכי המכירה, העומס התפעולי הנגרם מקצב, היקף ומורכבות השינויים הרגולטורים, והצורך לבצע התאמות במערכות המיכון ותהליכי עבודה, משלבים על המודל העסקי של הענף, משפיעים ועתידים להמשיך ולהשפיע בשנים הקרובות על שוק הביטוח בישראל ועל רווחיותו ובין היתר על שווי העסקים החדשים (VNB) שיימכרו, הערך הגלום בגין עסקי החברה, ועל יחס כושר הפירעון בהתאם למשטר כושר הפירעון הכלכלי החל על הגופים המוסדיים בקבוצה.

המידע בכל הקשור להשלכות השינויים הרגולטורים הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. השינויים והשלכותיהם בפועל עשויים להיות שונים מאלה שנחזו וזאת בין היתר נוכח אי הודאות הן ביחס להתרחשותם, והן ביחס להשלכותיהם המלאות, אשר תלויות, בין היתר, בהתנהגות הגורמים המתחרים, הגורמים המפיצים, המבוססים וכן בהשפעות הגומלין שבין הרפורמות השונות.

2.5.3. תחום חיסכון ארוך טווח

2.5.3.1. רפורמות בתחום

בשנים האחרונות קידמה הרשות רפורמות ושינויים רגולטוריים בתחום החיסכון ארוך הטווח ובשנת הדוח השלימה מהלך להפחתת דמי ניהול למקבלי קצבאות פנסיה ובביטוח חיים. לפרטים בדבר הרפורמות והשינויים האמורים, ראה סעיפים 6.2 ו-6.1.2.3 להלן. במסגרת זו, המשיכה החברה בשנת הדוח ביישומן של רפורמות משמעותיות ובין היתר ביחס לפעילות המסלקה והממשק התפעולי בין המעסיקים לבין הגופים המוסדיים בכל הנוגע להפקדות בקופות גמל (בהתאם להוראות חוזר אופן הפקדת תשלומים לקופות גמל) (ראה סעיף 6.3.1.3 להלן). כן הושפעה פעילות החברה בתחום חיסכון ארוך טווח מרפורמות שיושמו בשנים האחרונות, לרבות המשך הפעלתן של קרנות פנסיה נבחרות (ראה סעיף 6.3.1.2 להלן), שינויים במבנה התגמול של הסוכנים בעקבות תיקוני חקיקה שעניינם תשלום עמלות בלא זיקה לדמי הניהול הנגבים מהלקוחות, (ראה סעיף 10.8.1.1 להלן), אי מתן אישור לתעריפי הריסק במסגרת ביטוחי המנהלים (ראה סעיף 6.1.2.1 להלן), הפחתת דמי הניהול למקבלי קצבאות (ראה סעיף 6.1.2.3 להלן), הוצאות בקשר עם ביצוע עסקאות (ראה סעיף 9.5.5.1(ב) להלן) ומסלולי השקעה (ראה סעיף 9.5.5.1(ג) להלן).

2.5.3.2. מגבלה על הפקדות לביטוחי מנהלים

בחודש ספטמבר 2023 נכנסו לתוקף תיקונים לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופת גמל) (תיקון) תשכ"ד-1964 (להלן: "תקנות ניהול קופות גמל") ולתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח-2008, שעיקרם הטלת מגבלה על ביצוע הפקדות לקופות ביטוח חדשות, אלא מחלק השכר שעולה על התקרה החודשית של השכר המבוסס, כהגדרתו בתקנות ניהול קופות, וכן מגבלה על העברת כספים מקופת גמל שאינה קופת ביטוח לקופת גמל שהיא קופת ביטוח, באופן שהעברה כאמור תותנה בכך שלאחר העברת הכספים לקופת הביטוח יתרת הכספים הצבורים שלא הועברו לקופת הביטוח יעמדו לכל הפחות על תקרת ההפקדה החודשית, כפול מספר החודשים שחלפו ממועד התשלום הראשון לקופת הגמל. בנוסף, במסגרת החלטת ממשלה מחודש מרס 2023, נקבע כי הגופים

המוסדיים יעדכנו את המבטחים הפעילים בקופת ביטוח על הגבלת ההפקדה כאמור, וזאת בהתאם להנחיות הממונה. למועד זה טרם פורסמו הנחיות הממונה בעניין זה.
לפרטים נוספים ראה סעיף 6.2.1(א) להלן.

2.5.4 תחום ביטוח כללי

2.5.4.1 טיוטת חוזר הגשת תכניות ביטוח בענף רכב רכוש

בחדש פברואר 2024 פורסמה טיוטת חוזר במסגרתה מוצע כי חברת הביטוח תפרט בפני המבטחים תקרת הפחתה, שלא תעלה על שיעור שיאשר על ידי הרשות, מסך עלות התיקון במקרה בו המבוטח תיקן את רכבו במוסך שאינו בהסדר. כמו כן מוצע לקבוע כי במקרים בהם המבוטח בחר לתקן את רכבו במוסך שאינו בהסדר ונקט באמצעים סבירים שהורתה לו חברת הביטוח, תנכה החברה מתגמולי הביטוח השתתפות עצמית, כאילו המבוטח תיקן את רכבו במוסך הסדר. בנוסף, מוצע בטיטת החוזר לקבוע כי חברת ביטוח לא תכלול במסגרת תכנית ביטוח רכב רכוש פיצוי בשל אבדן גמור להלכה כהגדרתו בסעיף 6(ב) לפוליסה התקנית - רכב רכוש. לפרטים נוספים ראה סעיף 7.1.1.2(ב3) להלן.

2.5.5 תחום ביטוח בריאות

2.5.5.1 רפורמות בתחום

בשנת הדוח נכנסה לתוקף רפורמה של הממונה בתחום ביטוח הבריאות הכוללת מבנה חדש לשוק ביטוחי הבריאות אשר יכלול חמישה רבדים של כסויים ביטוחיים, כאשר הרובד הראשון כולל פוליסת בריאות בסיסית אחידה בכל חברות הביטוח, וכן הוראות פרטניות לעניין הליכי מכירת הביטוח (לרבות הוראה בדבר איסור על מכירת פוליסת בריאות פרט למועמד לביטוח שיש ברשותו פוליסת בריאות פרט מסוג שיפוי המעניקה לו כיסוי ביטוחי דומה מבלי לבטל את הפוליסה הקיימת והוראה לפיה הנחות יינתנו בשיעור קבוע לתקופה של עשר שנים לפחות). לפרטים נוספים ראה סעיף 8.1.2.1 להלן.

האיסור להציע למבוטח לרכוש ביטוח ניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל במסגרת הרובד הראשון, יכול וישפיע על היקף המכירות של המוצר.

בנוסף, בשנת הדוח נכנס לתוקף חוק ההסדרים 2023, במסגרתו נקבעו הוראות לפיהן בין היתר במקרה בו מבטוח החבר בשירותי הבריאות הנוספים (שב"ן) של קופת חולים במקביל להחזקתו בפוליסת ניתוחים מסוג שקל ראשון בחברת ביטוח שתיכרת או תחודש לאחר יום 1 באוקטובר 2023, יתבע כיסוי לניתוח פרטי בישראל בשב"ן, ואותו ניתוח מכוסה על ידי חברת הביטוח, תשפה חברת הביטוח את קופת החולים שבאמצעותה בוצע הניתוח בגין עלויות הניתוח, וזאת בהתאם לתנאים וההסדרים במסגרת ההוראות האמורות. לפרטים נוספים ראה סעיף 8.1.2.1(א) להלן. עוד נקבע בחוק ההסדרים 2023 כי במועד החידוש הראשון שלאחר יום 1 באוקטובר 2023 של פוליסת ניתוחים מסוג שקל ראשון שנכרתה לפני יום 1 באוקטובר 2023 יעביר מבטח את המבוטח אם הוא חבר בשירותי הבריאות הנוספים (שב"ן) של קופת חולים לפוליסת ניתוחים מסוג משלים שב"ן באותה חברת ביטוח, אלא אם המבוטח הודיע כי אינו מעוניין בהעברה כאמור ובמקרה כזה יראו את המבוטח כאילו לא הועבר לפוליסת ביטוח ניתוחים משלים שב"ן ויראו את הפוליסה המקורית שלו כאילו לא בוטלה וכאילו חודשה על ידי המבוטח כאמור, וזאת בהתאם לתנאים וההסדרים במסגרת ההוראות האמורות. לפרטים נוספים ראה סעיף 8.1.2.1(א) להלן.

2.5.6 רפורמות רגולטוריות - תחום כרטיסי אשראי

2.5.6.1 הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 501 - מערך שירות ותמיכה ללקוחות

בחדש מרס 2023 פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין - מערך שירות ותמיכה ללקוחות (הוראה מס' 501) בעניין ניהול מערך שירות ותמיכה ללקוחות. ההוראה קובעת עקרונות בכל הנוגע לניהול מערך זה במערכת הבנקאית בערוצי השירות השונים, וקובעת בין היתר חובות בתחום הממשל התאגידי. כמו כן, ההוראה כוללת עקרונות למתן שירות ותמיכה ללקוחות שעל התאגידים הבנקאיים (ובכללם החברה כסולק) לפעול לפיהם, ומחילה חובת פרסום אמנת שירות ופרסום פרטים אודות מערך השירות והתמיכה ללקוחות. מרבית סעיפי ההוראה ייכנסו לתוקף בתוך שנה מיום פרסומה. לפרטים נוספים ראה סעיף 15.1.1 להלן.

2.5.6.2 חוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום וייזום תשלום, התשפ"ג-2023

חוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום וייזום תשלום, התשפ"ג-2023, קובע חובת רישוי או אישור מאסדר ואת התנאים לקבלת רישיון או אישור כאמור, שיחולו על מי שעוסק במתן שירותי תשלום וייזום תשלום. כמו כן, מסדיר החוק עיסוקים מותרים לבעלי רישיון וקובע הוראות נלוות. החוק כולל, בין היתר, חלוקה מחדש של אחריות המאסדרים הפיננסיים; הוראות שעניינן אסדרת פעילות ייזום תשלומים; הוראות לעניין רישוי ואסדרת פעילותם של נותני שירות תשלום זרים; הוראות המתיירות לחברות תשלומים להחזיק כספי לקוחות אצל נותני שירותי תשלום יציבותיים (החברה בכללם) בכפוף להוראות רשות ניירות ערך; התאמות בחוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019, לרבות לעניין ההגנות הצרכניות ביחס לשירות ייזום תשלומים; וכן הוראות לעניין קישוריות בין נותני שירות להעברת כספים בין יחידים (שירותי P2P).

בשבועות האחרונים, פרסמה רשות ניירות ערך מספר טיטות הוראות רגולציה ליישום החוק הנ"ל, אשר יחולו על חברות תשלומים ויזמי תשלום.

לפרטים נוספים ראה סעיף 15.1.1 להלן.

2.5.6.3 תפתחות רגולטוריות בעקבות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז - 2017 (להלן - "חוק שטרומ")

(א) ביום 18 בספטמבר 2023, פורסמו **תקנות הבנקאות (רישוי) (בנק בעל היקף פעילות רחב), התשפ"ג-2023**. התקנות מעגנות את המלצת הוועדה לבחינת התחרות בשוק האשראי על ידי עדכון הגדרת "בנק בעל היקף פעילות רחב", כך שבנק דיסקונט יהיה בנק בעל היקף פעילות רחב שיידרש להיפרד מחברת כאל. לפרטים נוספים ראה סעיף 15.1.8 להלן.

(ב) בחודש מאי 2023 פורסמו המלצות הצוות לבחינת החזקת גופים מוסדיים בחברות כרטיסי חיוב, שהמליץ, בין היתר, על ביטול האיסור על גוף מוסדי גדול לרכוש מבנק בעל היקף פעילות רחב אמצעי שליטה בחברת כרטיסי חיוב (קרי, מתן אפשרות למכירת חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ לגופים מוסדיים); ועל יצירת הפרדה מבנית מובהקת בין חברת כרטיסי חיוב לגוף מוסדי המחזיק בה. לפרטים נוספים ראה סעיף 9.2.6 להלן.

(ג) ביום 27 בנובמבר 2023 פורסם תזכיר חוק, במסגרתו הוצע לתקן את הוראות חוק הבנקאות (רישוי), כפי שנקבעו במסגרת "חוק שטרומ", לעניין שליטת בנק בעל היקף פעילות רחב בחברת כרטיסי חיוב, כך שיבוטל האיסור על גוף מוסדי גדול לרכוש מבנק בעל היקף פעילות רחב אמצעי שליטה בחברת כרטיסי חיוב, ובנוסף, ייקבע שבנק בעל היקף פעילות בינוני (בנק ששווי נכסיו הוא בין 5%-10% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל) לא יוכל לשלוט בחברת כרטיסי חיוב. לפרטים נוספים ראה סעיף 15.1.8 להלן.

2.5.6.4 תיקוני חקיקה מתוך "חוק ההסדרים"

במסגרת חוק ההסדרים 2023 שאושר ביום 24 במאי 2023, אושרו מספר תיקוני חקיקה הרלוונטיים לחברה, וביניהם: נקבע כי ההוראות שנקבעו במסגרת "חוק שטרומ" לעניין האיסור החל על בנק לפנות ללקוח בעניין חידוש כרטיס אשראי אלא בתוך 45 ימי העבודה שלפני המועד לסיום חוזה כרטיס האשראי, תמשכנה לחול לתקופה של שנתיים נוספות; נקבע, כי החל מיום 1 בפברואר 2024 תבוטל ההגנה שנקבעה במסגרת חוק שטרומ לעניין הגבלת סך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי של לקוחות בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב; וכן תוקנה ההוראה שנקבעה בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 במסגרת חוק שטרומ לעניין איסור מניעת תחרות וגישה למידע. לפרטים נוספים ראה סעיף 15.1.8 להלן.

2.5.7 שינויי רגולציה נוספים בתחומי הפעילות של החברה

לשינויי רגולציה מהותיים נוספים שהשפיעו על עסקי החברה בשנת הדוח ראה בתחומי הפעילות ובסעיף 9.2 להלן.

2.5.8 אירועים מהותיים שאירעו לאחר שנת הדוח

לעניין אירועים מהותיים שאירעו לאחר שנת הדוח בקשר עם מצב השווקים בארץ ובעולם והשלכותיו ראה חלק ב' לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 3.2.

3. תחומי פעילות

לקבוצה ארבעה תחומי פעילות מהותיים, כמפורט להלן:

3.1 תחום חיסכון ארוך טווח (ראה סעיף 6 להלן)

תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בענף ביטוח חיים, ענף קרנות פנסיה וענף קופות גמל.

נושא הביטוח הפנסיוני בישראל מורכב משלושה רבדים מרכזיים: **רובד חובה המנוהל בידי המדינה** - הביטוח הלאומי; רובד חובה המנוהל בידי גופים מוסדיים - החל משנת 2008, במסגרת פנסיית חובה לשכירים בגין תגמולים ופיצויים המופקדים אצל גופים מוסדיים ומשנת 2017 גם פנסיית חובה לעצמאיים (ראה סעיף 6.1.4 להלן); ו**רובד רשות** - חיסכון פנסיוני מעבר לרובד החובה, המנוהל בידי גופים מוסדיים וכן אפיקי חיסכון פרט.

מוצרי התחום מספקים בעיקר מוצרי חיסכון לתקופת הפרישה ("החיסכון"). בנוסף, ברוב המוצרים בתחום משולבים או שניתן לשלב בהם, כסויים ביטוחיים של סיכונים שונים, כגון: ביטוח למקרי מוות, נכות, אובדן כושר עבודה ומחלות קשות ("הסיכון" או "הריסק"). (ראה סעיף 6.1 להלן).

הפעילות בענף ביטוח חיים התבצעה בשנת הדוח באמצעות כלל ביטוח. הפעילות בענפי הפנסיה והגמל התבצעה בשנת הדוח באמצעות החזקותיה של כלל ביטוח בחברות הבאות:

כלל פנסיה וגמל - חברה בת בבעלות מלאה של כלל ביטוח (100%) הפועלת, בין היתר, כחברה מנהלת של קופות גמל לקיבוצה (קרנות פנסיה חדשות וקופות גמל לחיסכון) וקופות גמל הוניות מסוגים שונים: קופות גמל אישיות לתגמולים ופיצויים, קרנות השתלמות, קופות מרכזיות לפיצויים, קופת גמל להשקעה וכן קופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית.

עתודות הותיקה - חברה בת של כלל ביטוח בבעלות של 50% המנהלת קרן פנסיה ותיקה מאוזנת (קרן הפנסיה עתודות).

3.2 תחום ביטוח כללי (ראה סעיף 7 להלן)

תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בענפי ביטוח כללי.

הביטוח הכללי נחלק לענפי ביטוח רכוש, ענפי ביטוח חבויות וענפים אחרים, הכוללים ביטוחים מסוגים שונים.

ביטוחי רכוש - במסגרתם מוענק כיסוי בגין אובדן או נזק פיזי שנגרם לרכוש המבוטח, כתוצאה מהתממשות הסיכונים הרשומים בפוליסה, במתכונת של "סיכונים ספציפיים" המנויים בפוליסה או במתכונת של "כל הסיכונים" (כיסוי מפני כל אובדן או נזק תאונתי פתאומי ובלתי צפוי מראש, למעט אובדן או נזק שהוחרג במפורש).

ביטוחי חבויות - במסגרתם מוענק כיסוי בגין חבותו הכספית על פי דין של המבוטח, כלפי צד שלישי שאינו המבוטח עד לגבול האחריות הרשום בפוליסה.

הפעילות בחברה בתחום זה, כוללת את ענף ביטוח רכב חובה, ענף ביטוח רכב רכוש, ענפי ביטוח חבויות וענפי ביטוח רכוש ואחרים. פעילות ביטוח אשראי וסיכוני סחר חוץ התבצעה בשנת הדוח באמצעות כלל ביטוח אשראי, חברה בת בשליטה (80%) של כלל ביטוח.

3.3 תחום ביטוח בריאות (ראה סעיף 8 להלן)

תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בביטוח בריאות, בענף מחלות ואשפוז (הכולל, בין היתר: מחלות ואשפוז וביטוח נסיעות לחו"ל), בענף סיעוד ותאונות אישיות ביחס לביטוחים שנמכרו בעבר. בתחום זה קיימות תוכניות ביטוח המיועדות למבוטחים פרטיים ותוכניות ביטוח המיועדות לקולקטיבים. בנוסף, כוללת הפעילות בתחום זה ביטוחי תאונות אישיות (עד שנה) המשוקמים לקולקטיבים.

מרבית פעילות הקבוצה בתחום זה מרוכזת בחטיבת הבריאות של כלל ביטוח.

3.4 תחום כרטיסי אשראי (ראה סעיפים 11-15 להלן)

תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בתחומי הנפקה, סליקה ותפעול כרטיסי חיוב וכן במתן פתרונות תשלום ומוצרים פיננסיים, לרבות אשראי ללקוחות פרטיים ועסקיים. פעילות הקבוצה בתחום זה מבוצעת באמצעות מקס, אשר מספקת חלק מהשירותים האמורים באמצעות החברות הבנות: מקס איט אשראים בע"מ, מקס איט פקדונות בע"מ, מקס איט נכיונות בע"מ ומקס סוכנות לביטוח (2020) בע"מ.

• תחום ההנפקה מתמקד בפעילויות עבור שני סוגים עיקריים של לקוחות:

○ פתרונות למוסדות פיננסיים - הנפקה משותפת ותפעול הנפקה (Processing) של כרטיסי אשראי עם בנקים, עבור לקוחותיהם (B2B2C)

○ לקוחות פרטיים - מכירה ושיווק של כרטיסי אשראי חוץ בנקאיים, אשראי צרכני ומוצרים אחרים ישירות ללקוחות פרטיים - צרכנים (B2C), לרבות באמצעות מועדונים משותפים המוקמים עם צדדים שלישיים.

מקס מנפיקה כרטיסי חיוב ללקוחותיה אשר משמשים כאמצעי תשלום לעסקאות ולמשיכת מזומנים בבתי העסק בארץ ובעולם המכבדים את המותגים אותם מנפיקה מקס. כמו כן, מקס מעמידה אשראי מסוגים שונים ללקוחות פרטיים.

- במסגרת תחום סליקה כלולות הפעילויות הבאות:
 - שירותי סליקה - הבטחת תשלום לבית העסק, כנגד שוברי עסקאות שבוצעו בכרטיסי אשראי בתמורה לעמלה שנגבת מבית העסק;
 - שירותים נלווים ומוצרים משלימים לשירותי הסליקה;
 - פתרונות פיננסיים - מוצרים ושירותים המוצעים לבתי העסק כגון: הלוואות, ניכיון שוברים, הקדמת תשלומים וערביות.

4. השקעות בהון החברה ובמניותיה

4.1 השקעות בהון החברה שבוצעו בשנתיים האחרונות ועד למועד פרסום הדוח

ביום 16 בינואר 2022 הנפיקה החברה 6,410,700 מניות בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א, במסגרת הנפקה לציבור על פי דוח הצעת מדף של החברה מיום 16 בינואר 2022, שפורסם מכוח תשיקיף מדף מיום 29 באוגוסט 2019 שתוקפו הוארך עד ליום 28 באוגוסט 2022. תמורת ההנפקה, ברוטו, הסתכמה בסך של כ-506 מיליוני ש"ח. המניות המוקצות היוו מיד לאחר הקצאתן כ-8.66% מהונה המונפק והנפרע של החברה וכ-8.51% מהונה המונפק והנפרע של החברה בדילול מלא.

ביום 13 בפברואר 2023 הנפיקה החברה 150 מיליון ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה ב') של החברה. אגרות החוב ניתנות להמרה למניות החברה, באופן בו כל 85 ש"ח ערך נקוב אגרות החוב (סדרה ב') יהיו ניתנים להמרה למניה רגילה אחת של החברה, הכל כמפורט בשטר הנאמנות לאגרות החוב (סדרה ב'). לפרטים נוספים ראה סעיף 2.5.1.6 (ב) לעיל.

כחלק מתמורת עסקת מקס, החברה הקצתה למוכרים במועד השלמת העסקה 4,970,310 מניות רגילות של החברה בנות 1 ש"ח ע"נ כל אחת ("המניות המוקצות"). המניות המוקצות היוו מיד לאחר הקצאתן כ-6.29% מהונה המונפק והנפרע של החברה וכ-6.05% מהונה המונפק והנפרע של החברה בדילול מלא. לפרטים נוספים ראה ביאור 9 (א) לדוחות הכספיים.

פרט להנפקות האמורות, לא בוצעו בשנתיים האחרונות ועד למועד פרסום הדוח השקעות בהון החברה, למעט מימשי אופציות.

4.2 פירוט העסקאות המהותיות, שביצעו בעלי עניין בחברה במניות החברה מחוץ לבורסה³, בשנתיים האחרונות

בחודש ינואר 2022 בוצעה הנפקה של 6,410,700 מניות בנות 1 ש"ח ע.ג. של החברה, במסגרת ההנפקה לציבור רכשו מניות של החברה, בין היתר, בעלי עניין בה.

בשנת 2023 בוצעה הנפקה של 150,000,000 ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה ב') של החברה, הניתנות להמרה למניות החברה. במסגרת ההנפקה לציבור רכשו אגרות חוב (סדרה ב') של החברה, בין היתר, בעלי עניין בה.

במהלך השנתיים האחרונות ביצעו בעלי עניין בחברה עסקאות במניות החברה, בבורסה ומחוץ לבורסה בעסקאות מתואמות, עליהן דיווחה החברה באופן שוטף⁴. אלו, בעלת עניין בחברה, ביצעה עסקאות לרכישת מניות החברה כאמור לעיל, וכן במסגרת הנפקות לציבור, באופן שנוון למועד זה מחזיקה ב-14.06% ממניות החברה. לעניין היתר שליטה בחברה ובגופים המוסדיים הנשלטים על ידה שניתן לדונה חברה להנדסה בע"מ, ראה ביאור 1 (ב) לדוחות הכספיים.

5. חלוקת דיבידנדים

בשנתיים האחרונות ועד למועד פרסום הדוח החברה לא חילקה דיבידנדים.

חלוקת דיבידנד בחברה מושפעת מהותית מהיכולת של חברות מוחזקות לחלק דיבידנד, לרבות לאור דרישות ההון החלות עליהן ויעדי ההון הפנימיים שלקחו על עצמן.

לפרטים בדבר מגבלות על חלוקת דיבידנד מכוח דרישות ההון הרגולטוריות החלות על חברות בקבוצה ומכח הוראות הממונה והמפקח על הבנקים ואופן עמידת החברות בהן, ראה ביאור 17 לדוחות הכספיים.

נכון למועד הדוח יתרת הרווחים, כהגדרתה בסעיף 302 לחוק החברות, הניתנים לחלוקה הינה בסך של כ-5 מיליארדי ש"ח. מובהר כי אין ביתרה האמורה כדי להוות אינדיקציה ליכולת החלוקה העתידית של החברה.

האפשרות לחלוקת דיבידנד מושפעת גם מיכולתן של חברות מוחזקות לחלק דיבידנד בכפוף לדרישות ההון וצרכי הנזילות שלהן.

לפרטים נוספים בדבר ניהול דרישות הון של החברה, בדבר יעד ההון ומדיניות חלוקת דיבידנדים שנקבעו על ידי כלל ביטוח ובדבר יעדי ההון שקבעה מקס ראה ביאור 17 לדוחותיה הכספיים של החברה.

³ לפרטים בדבר מכירות ורכישות בבורסה ומחוץ לבורסה בעסקאות מתואמות של מניות החברה על ידי בעלי עניין ראה דיווחים שוטפים של החברה בעניין.

⁴ ראה הערת שוליים 3 לעיל.

חלק II - תיאור ומידע על תחומי הפעילות של החברה

6. תחום חיסכון ארוך טווח

6.1 מוצרים ושירותים

6.1.1 תיאור ענפי תחום הפעילות והכסויים הביטוחיים

מוצרי התחום מספקים בעיקר מוצרי חיסכון לתקופת הפרישה לשכירים ולעצמאיים, מוצרי חיסכון פרטי, כיסוי למקרה מוות, כיסוי למקרה נכות וכיסוי למקרה של אובדן הכנסה בעקבות אובדן כושר עבודה.

מוצרי ביטוח חיים

מוצרי ביטוח חיים מהווים התחייבות חוזית בין המבטח למבוטח וכוללים תוכניות ביטוח שמאפשרות צבירת חיסכון, לטווחי זמן שונים ותוכניות ביטוח/או שילובים בתוכניות ביטוח הכוללים כסויים ביטוחיים למוות, אובדן כושר עבודה, נכות ואריכות חיים (קצבת זקנה).

מבטח בפוליסות הכוללות רכיב חיסכון המגיע לתום תקופת הביטוח, זכאי לתגמולי הביטוח (ככלל, הסכומים שנצברו ברכיב החיסכון בפוליסה), על פי תנאי הפוליסה. את הסכומים הללו יכול המבוטח, בכפוף להוראות ההסדר התחיקתי, לקבל בסכום חד-פעמי ("תשלום הוני"), בתשלומים לשיעורין לכל ימי חייו ("קיצבה") או בשילוב של השניים. בחלק ממוצרי הקיצבה נהנה המבוטח ממקדם קיצבה מוגן מפני התארכות תוחלת חיים, שנקבע במועד רכישת הפוליסה או במועד התחלת תשלום הקיצבה למבוטח, או כזה שניתן לרכישה עם הגיע המבוטח לגיל 60 לפחות.

קרנות פנסיה

קרנות פנסיה מהוות קרן לביטוח הדדי ופועלות על פי תקנון, אשר יכול להשתנות מעת לעת. עמית בקרן הפנסיה, זכאי לקבל ממועד הפרישה תשלומי קיצבה לכל ימי חייו, המבוססים על מקדמי קיצבה שאינם מובטחי תוחלת חיים, והקיצבה יכולה להשתנות מעת לעת בהתאם לאיזון האקטוארי של הקרן.

כיום קיימים שני סוגי קרנות פנסיה: (א) קרנות פנסיה מקיפות המאפשרות חיסכון פנסיוני למטרת קיצבת זקנה וכן כסויים ביטוחיים למוות ונכות. קרנות הפנסיה המקיפות נהנות, באופן חלקי, מהבטחת תשואה (להחלפת האג"ח המיועדות במנגנון השלמת התשואה ראה סעיף 9.5.1(ד) להלן) וניתן לבצע בהן הפקדות עד לתקרה הקבועה בד"ר (ראה פירוט בסעיף 6.1.1.2 להלן) ו- (ב) קרנות פנסיה כלליות (משלימות) שאינן נהנות מהבטחת תשואה ולא קיימת בהן תקרת הפקדה. קרנות הפנסיה הכלליות מאפשרות חיסכון פנסיוני למטרת קיצבת זקנה וניתן לאפשר במסגרתן גם רכישת כסויים ביטוחיים למוות ונכות.

קופות גמל

קופות גמל מעניקות פתרונות חיסכון הן לטווח הארוך (כגון: קופות גמל לתגמולים ולפיצויים וקופת גמל לחיסכון), הן לטווח הבינוני (קרנות השתלמות) והן לחיסכון לכספי פרט במעמד עצמאי (קופות גמל להשקעה). קופות כאמור הן, ככלל, ללא כסויים ביטוחיים.

הכספים הצבורים בקופות גמל לתגמולים ולפיצויים וקופת גמל לחיסכון ניתנים למשיכה בסכום חד פעמי או כקיצבה (באמצעות העברתם למוצר פנסיוני המאפשר משיכת קיצבה), בהתאם לתקופה בה הופקדו. כספים שנצברו לזכות עמית בקרנות השתלמות נמשכים בתשלום חד פעמי. כספים הצבורים בקופות גמל להשקעה יכולים וימשכו או כתשלום חד פעמי או כקיצבה כנגד הטבות מס.

ענף קופות הגמל כולל גם קופות גמל מרכזיות (בעיקר קופות מרכזיות לפיצויים), בהן העמית הינו המעסיק, כאשר הכספים שהופקדו בהן נועדו לצורך הבטחת זכויות עובדיו הזכאים לכך. החל משנת 2011 לא ניתן עוד להפקיד כספים לקופות גמל מרכזיות לפיצויים, אולם ניתן לנייד כספים בין קופות מרכזיות לפיצויים.

היקף דמי הניהול הנגבים על ידי כלל פנסיה וגמל מהקופות המרכזיות לפיצויים הינם בהיקף שאינו מהותי לחברה.

6.1.1.1. להלן יפורטו הבחנות עיקריות בין המוצרים המרכזיים כיום⁵:

קרתות פנסיה חדשות מקיפות/משלימות קופות גמל	ביטוח חיים	סוג התקשרות
העמית הינו חבר בקופה או בקרן, ואלה פועלות ומנהלות על ידי החברות המנהלות, על פי הוראות התקנונים שלהן. התקנונים עשויים להשתנות מעת לעת, וככלל זכויות וחובות העמית נקבעות בהתאם לתקנון התקף במועד הזכאות.	התחייבות חוזית בין המבטח למבוטח. ההתחייבות אינה ניתנת לשינוי, אלא בהתאם להוראות הפוליסה והדין.	
בבסיסן אינן כוללות כיסוי ביטוחי, אך מאפשרות רכישת כיסוי ביטוחי ממבטח. ⁷	הכיסוי הביטוחי ניתן להתאמה לצרכי הלקוח.	כיסוי ביטוחי ⁶
מקדם הקיצבה אינו מוגן מפני השתנות תוחלת חיים והוא עשוי להשתנות עד למועד הפרישה. לאחר הפרישה, מקדם הקצבה אינו משתנה, אולם הקיצבה יכולה להשתנות מעת לעת בהתאם לאיזון האקטוארי של הקרן.	בכל הפוליסות הקיצבתיות הכוללות מקדם קיצבה מובטח, מקדם הקיצבה מוגן מפני השתנות תוחלת חיים. החל משנת 2013 לא ניתן עוד למכור פוליסות עם מקדמי קיצבה מובטחי תוחלת חיים (להלן: "מקדמי קיצבה מובטחים"), למעט למבוטחים בני 60 ומעלה.	מקדם קיצבה ⁸
קרן ביטוח הדדי. זכויות העמיתים מושפעות, בין היתר, מנתונים דמוגרפיים של כלל עמיתי הקרן, כגון: מצב בריאות ותוחלת חיים. ההנחות האקטואריות נבחנות מעת לעת ומשפיעות על זכויות כלל העמיתים ומקבלי הקיצבאות בקרן הפנסיה, ואלה עשויות להשתנות בהתאם.	אין	ביטוח הדדי
בקרתות המקיפות קיים מנגנון הבטחת תשואה ביחס ל- 30% מסך הנכסים בקרן, המורכב מאג"ח מיועדות וממנגנון השלמת תשואה. ראה פירוט בסעיף 9.5.5.1 (ד) להלן. בקרתות המשלימות אין מנגנון הבטחת תשואה.	קיים מנגנון הבטחת תשואה באמצעות הנפקת אג"ח מסוג ח"ץ בפוליסות מבטיחות תשואה שנמכרו עד סוף שנת 1990 בלבד, ראה פירוט בסעיף 6.1.1.2 להלן.	מנגנון הבטחת תשואה
שיעור מהצבירה ומההפקדות ¹² , ראה פירוט בסעיף 6.1.2.2 להלן.	שיעור מהצבירה ומההפקדות ¹¹ , לפרטים בדבר היקף גביית דמי ניהול ראה פירוט בביאור 33 לדוחות הכספיים.	דמי ניהול ¹⁰
מוטבים המוגדרים על ידי העמית לפי שיקול דעתו. בהעדרם – יורשים.	מוטבים המוגדרים על ידי המבוטח על פי שיקול דעתו.	נהנים ¹³
בקרנות המקיפות עד 20.5% מפעמיים השכר הממוצע במשק ("תקרת ההפקדה"). בקרתות המשלימות אין מגבלת הפקדה, אולם על פי רוב הפקדה מבוצעת בגין רכיב העולה על תקרת ההפקדה.	עד יום 1 בספטמבר 2023 - ללא הגבלה. בביטוחי מנהלים שהופקו לאחר המועד האמור, קיימת מגבלת הפקדה שהינה מעל 20.5% מפעמיים השכר הממוצע במשק. לפרטים בדבר מגבלת ההפקדה, ראה סעיף 6.2.1 (א) להלן.	מגבלה רגולטורית לגובה ההפקדה ¹⁴

לתיאור מוצרי התחום ראה סעיף 6.1.2 להלן.

5. בקופות גמל ובקרנות פנסיה קיימת הפרדה מלאה בין נכסי החברה המנהלת והתחייבויותיה לבין נכסי העמיתים הצבורים בקופות הגמל ובקרנות הפנסיה, ונכסי העמיתים אינם נכללים בדוחותיה הכספיים של החברה המנהלת.

6. במסגרת תקנות הפיקוח על השירותים הפיננסיים (קופות גמל) (כיסויים ביטוחיים בקופות גמל), התשע"ב-2012 ניתן כיום לרכוש אצל מבטח, במסגרת ומתוך ההפקדות הפנסיוניות, כיסוי ביטוחי לביטוח לסיכונים מוות, סיכונים נכות וכן כיסוי ביטוחי לשחרור מתשלום פרמיות במקרה של נכות, לעמיתי קרתות הפנסיה, קופות הגמל והביטוח.

7. נכון למועד הדוח כלל פנסיה וגמל ולמיטב ידיעת הקבוצה רוב הגופים בשוק, אינם משוקקים לעמיתים פעילים בקופות גמל שבניהולן כיסויים ביטוחיים כאמור.

6.1.1.2 מוצרי החיסכון הפנסיוניים נבדלים זה מזה גם באופן השקעת כספי החיסכון

חלק מכספי החיסכון מושקעים בשוק החופשי ואילו חלקם מגובים באג"ח ממשלתיות ו/או במנגנון חלופי של השלמת תשואה, בהתאם לחקיקה, כמפורט להלן:

• **ביטוח חיים**

בפוליסות שנמכרו עד סוף שנת 1990, התשואה למבוטח בפוליסות ביטוח חיים עם מרכיב חיסכון נקבעה כשיעור מובטח או גולמה במסגרת סכום ביטוח או קצבה מובטחים ("פוליסות מבטיחות תשואה"). התשואה המובטחת השתנתה בהתאם לסוג הפוליסה ולמועד הנפקתה. ההתחייבות לתשואה מובטחת מגובה ברובה באגרות חוב מיועדות. יתרת הנכסים מושקעת בהתאם לתקנות ההשקעה ("הנכסים החופשיים").

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 מהווה אחזקת אגרות החוב המיועדות, כ- 73% מסך הנכסים העומדים כנגד ההתחייבויות בגין פוליסות מבטיחות תשואה. הקבוצה פדיתה במהלך השנים, חלק מאגרות החוב המיועדות במטרה להשיג תשואות עודפות, והיא אינה יכולה לרכוש מחדש אגרות חוב מיועדות בגין חלק העתודות שנפדה על ידה. כתוצאה, החשיפה של הקבוצה במסגרת ההשקעות החופשיות גדלה. בהתאם למנגנון ההתחשבות שנקבע מול משרד האוצר, אחזקת אגרות חוב מיועדות תפחת על פני תקופת חיי הפוליסות מבטיחות התשואה, עד שיעור של 50% מסך הנכסים העומדים כנגד ההתחייבויות בגין פוליסות מבטיחות תשואה ובגין היתר חשופה כלל ביטוח בגין התחייבויותה להבטחת תשואה למבוטחים. נכון למועד פרסום הדוח, כלל ביטוח רכשת אגרות חוב מיועדות בגין הפקדות חדשות, בשיעורים האפשריים, בהתאם לסוג הפוליסה ומועד הנפקתה.

פוליסות שהונפקו מראשית שנות ה-90, הינן בעיקרן פוליסות תלויות תשואה ובהן כספי החיסכון מושקעים על ידי חברות הביטוח בהשקעות חופשיות, בעיקר בשוק ההון, כאשר התשואה, בניכוי הוצאות, נזקפת לזכות המבוטח בהתאם לתוצאות תיק ההשקעות ובניכוי דמי ניהול כמפורט להלן¹⁵.

לנתוני יתרת עתודות הביטוח לגבי תוכניות הביטוח מסוג משתתף ברווחים ומבטיח תשואה, ראה ביאור 21 לדוחות הכספיים.

• **קרנות פנסיה**

נכון להיום, קרנות הפנסיה הוותיקות והחדשות המקיפות נהנות מהבטחת תשואה עד לשיעור מקסימלי של 30% מסך הנכסים, כאשר חלק מנכסי הקרן המגובים באג"ח מיועדות, הנושאות ריבית ריאלית בשיעור שנתי של 4.86%, וחלק מגובה באמצעות מנגנון המסדיר את השלמת התשואה לשיעור שנתי של 5.15% בתוספת מדד¹⁶ (להלן: **מנגנון השלמת התשואה**). ואולם, שיעור הבטחת התשואה ביחס לעמיתים בקרנות הפנסיה החדשות, שקודם ל-1 בינואר 2004 כבר היו זכאים לפנסיה, יעמוד על 70% מסך הנכסים.

מנגנון השלמת התשואה מיטיב במידה מסוימת עם העמיתים נוכח הגידול בשיעור התשואה המובטחת ומאידך משנה את המנגנון שהיה נוהג ביחס לאופן הבטחת התשואה ממנגנון המעוגן הסכמית למנגנון המעוגן בהסדר חקיקתי, באופן שכלל פנסיה וגמל אינה יכולה להעריך את המשכיותו לאורך שנים. להשלכות נוספות ראה סעיף 9.5.5.1 (ד) להלן. שיעור הריבית המשמש להיוון ולתשואה בחישוב ההתחייבויות כלפי מקבלי קצבה בקרן חדשה מקיפה יותאם לתשואת היעד בגין נכסי המנגנון, באופן שביחס לעמיתים שפרשו לפני 1 לינואר 2023, הריבית להיוון תהיה ריבית שנתי אפקטיבית בשיעור של 4.26% (ללא שינוי) או בשיעור אחר שיקבע הממונה מזמן לזמן; וביחס לעמיתים שפרשו החל מיום 1 לינואר 2023, הריבית להיוון תהיה ריבית שנתי אפקטיבית בשיעור של 4.38%, וזאת לאור שינוי הריבית התעריפית עליה מבוסס מקדם הפרישה עבור עמיתים אלה ועלויות הכיסויים הביטוחיים החל מהמועד האמור.

בנוסף, מדינת ישראל מעניקה "פיצוי" לקרנות הפנסיה הוותיקות המאוזנות בגין צמצום הנפקת אגרות החוב המיועדות, שבוצע לאורך השנים, וזאת באמצעות הבטחת ההפרש שבין הריבית על אגרות החוב הישנות מסוג "מירון" (5.57%) לבין (א) 4% בגין הנכסים שמושקעים בשוק החופשי; (ב) 4.86% וזאת בגין חלק הנכסים המושקעים באגרות חוב מיועדות חדשות מסוג "ערד" וכן באמצעות מנגנון השלמת התשואה.

כמו כן, משרד האוצר מעמיד כרית ביטחון לקרנות הוותיקות על מנת להגן על עמיתי וגמלאי הקרנות מפני תנודתיות בתשואות. עתודות הותיקה מצויה בדיון מול הרשות ביחס לאופן יישום מתווה כרית הביטחון כפי שאומץ על ידי עתודות

8. מקדם הקיצבה משמש לקביעת גובה הקיצבה, באמצעות המרת סכום החיסכון לקיצבה חודשית. סכום החיסכון מחולק במקדם, המגלם את תוחלת החיים הצפויה (להלן: "מקדם הקיצבה"). בקרנות הפנסיה ובפוליסות קיצבתיים בביטוח חיים בהן לא קיים מקדם קיצבה מובטח תוחלת חיים, נקבע מקדם הקיצבה סמוך למועד תחילת קבלת הקיצבה ובפוליסות הקצבתיים בלבד הוא מובטח ממועד זה ואילך.

9. למעט למספר מצומצם של קופות גמל מבטיחות תשואה המגובות בפקדונות חשכ"ל.

10. האמור כולל את דמי הניהול הרגולטוריים האפשריים במוצרים הנמכרים כיום ואינו כולל דמי ניהול והוצאות מסוגים שונים הנגבים במוצרים או בחלק מהם, כדוגמא בגין דמי ניהול משתנים, הוצאות ניהול השקעות, גורם פוליסה או גורם גביה וכו'.

11. בפוליסות מסורתיות מבטיחות תשואה אין דמי ניהול והכנסות החברה נובעות מהמרווח הפיננסי. בפוליסות מסורתיות וכן בפוליסות מסוג "עדיף" (מיטב) אין דמי ניהול כשיעור מההפקדות.

12. בקרנות השתלמות אין דמי ניהול כשיעור מההפקדות.

13. בכפוף להוראות הדין, יכולה לקום זכאות לשארים ביחס לרכיב הפיצויים בפוליסה.

14. לא כולל התייחסות למגבלות על פי תנאי המוצרים. כמו כן, בכל המוצרים הפנסיוניים קיימת הטבת מס עד לתקרה הקבועה בפקודת מס הכנסה.

15. ביחס לפוליסות משתתפות ברווחים, הקיצבה צמודה למדד ההשקעות, בניכוי דמי ניהול וריבית תעריפית.

16. מנגנון השלמת התשואה נכנס לתוקף בחודש אוקטובר 2022.

הותיקה. לפרטים בדבר דוח ביקורת שקיבלה עתודות הותיקה בקשר עם זכויות עמיתים, לרבות בקשר עם כרית הביטוח, ראה ביאור 45(2.2.3.2)(2) לדוחות הכספיים.

יתרת הנכסים מושקעים בשוק החופשי. לעניין אופן השקעת הנכסים החופשיים, ראה סעיף 9.5 להלן.

זקיפת תשואה בקרן פנסיה חדשה מקיפה

בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (זקיפת תשואה בקרן פנסיה חדשה מקיפה), התשע"ו-2016 (להלן: "תקנות זקיפת תשואה"), אופן זקיפת תשואה לעמיתים ופנסיונרים בקרן פנסיה חדשה מקיפה ("תשואת אגרות חוב מיועדות"), מבוצע באופן שלמקבלי קצבה נזקפת תשואת אגרות חוב מיועדות לפי היחס שבין 60% מסך נכסי מקבלי הקיצבה ובין סך נכסי הקרן שהושקעו באגרות חוב מיועדות; ואילו לעמיתים שאינם מקבלי קצבה מבוצעת זקיפת תשואת אגרות חוב מיועדות לפי יתרת התשואה בקרן הנובעת מהשקעה באגרות חוב מיועדות לאחר שנזקפה התשואה למקבלי הקצבה.

זקיפת התשואה בשל נכסי הקרן שבאפיק השקעה מובטח תשואה תיעשה באופן תואם לזקיפת התשואה בשל נכסי הקרן שבאגרות חוב מיועדות, למעט שיעור התשואה (5.15% באפיק השקעה מובטח תשואה, לעומת 4.86% על אגרות חוב מיועדות).¹⁷

הממונה רשאי להגדיל את שיעור זקיפת הבטחת התשואה, בין אם מכח אגרות חוב מיועדות ובין אם מכוח מסלול השקעה מובטח תשואה, למקבלי קיצבה בקרן מסויימת, אם מצא כי שיעור זקיפת התשואה המובטחת לעמיתים שאינם מקבלי קצבה, עולה על מחצית האחוז בהשוואה לקרן אחרת וכי הפער האמור עלול להפר את האיזון האקטוארי בקרן. נכון למועד פרסום דוח זה הממונה לא עשה שימוש בסמכותו זו.

תקנות זקיפת תשואה, והקצאת אגרות החוב המיועדות ומנגנון השלמת תשואה להתאם לקבוצות גיל, יצרו שונות בשיעורי הבטחת התשואה בין עמיתים המשתייכים לאותה קבוצת גיל בקרנות הפנסיה השונות. תקנות אלו, בשילוב עם הוראות שעניינן עדכון הקצבה, בין היתר, בהתאם לסטיות בין התשואה שתושג בפועל על ההשקעות החופשיות ובין הנחת התשואה המגולמת במקדם הקצבה לפורשים, באופן שגרעון בגין פורשים לא מושת על כלל העמיתים בקרן אלא בין הפורשים לבין עצמם (וכפועל יוצא מתאפשרת הצטרפות עמיתים פעילים לקרן בסמוך קודם למועד פרישתם), כל אלו יצרו יתרון לקרנות הפנסיה על פני מוצרים פנסיוניים אחרים, במיוחד החל בשלב הסמוך לגיל הפרישה ואף יצרו העדפה להצטרפות או נידוד לקרנות פנסיה מסוימות, בהתאם לתמהיל גילאי העמיתים בקרן.

גממה זו יכולה להתמתן בשל העובדה שקליטת עמיתים בגיל פרישה יכולה לייצר העדפה שלילית להצטרפות עמיתים צעירים לקרנות אשר שיעור הנכסים המשוייכים למקבלי קיצבה בהן גבוה, ביחס לקרנות פנסיה אחרות, כמפורט לעיל. בשנים שקדמו לשנת הדוח ניכרה התגברות מסויימת בבקשות נידוד של עמיתים ומבוטחים סמוך למועד פרישתם, בעיקר ממוצרי ביטוח החיים למוצר הפנסיה, אולם גם בין קרנות הפנסיה ובין עצמן. בשנת הדוח חלה עליה נוספת בהיקף הנידודים של עמיתים מבוטחים מהקבוצה סמוך לגיל פרישה וכן חל גידול בסכומים שנידודו על-ידי עמיתים ומבוטחים כאמור (ראה סעיף 6.4.5 להלן).

• קופות גמל

מאז אמצע שנות ה-80 לקופות הגמל לא הונפקו אגרות חוב מיועדות¹⁸ והנכסים מושקעים בהתאם למגבלות הקבועות בתקנות ההשקעה.

6.1.2 פירוט עיקר המוצרים והשירותים הנכללים בתחום הפעילות

להלן תיאור של המוצרים והשירותים אשר נוהלו על ידי החברה בשנת הדוח.

6.1.2.1 ענף ביטוח חיים

(א) כללי

הקבוצה משוקקת ביטוח לעצמאים ולשכירים וכן ביטוח פרט וביטוח קבוצתי, כמפורט להלן.

• פוליסות פרט ופוליסות לשכירים ועצמאים

הפוליסות משלבות, בדרך כלל, חיטון וכיסויים ביטוחיים כגון ריסק ואובדן כושר עבודה. חלק מפוליסות הביטוח המיועדות לשכירים ולעצמאיים, מאושרות כקופות גמל, נהנות מהטבות מס ומהוות חלק מהביטוחן הסוציאלי של השכיר או העצמאי. פוליסות פרט, לעומתן, הכוללות חיטון, אינן מאושרות כקופות גמל, אך נהנות מהטבות מס בגין כיסוי ביטוחי למקרה מוות ו/או אובדן כושר עבודה, הנרכש במסגרת הפוליסות, ובתנאים מסויימים גם בגין רכיב התשואה שנצברה בגין החיטון. למגבלות על מכירת כיסויים ביטוחיים במסגרת פוליסות פרט ומנהלים ראה סעיף 6.2.1(א) להלן.

17. החל מראשית 2025, לעמיתים בגיל 50 ומעלה (שאינם מקבלי קצבה) תבוצע זקיפת תשואת אגרות חוב מיועדות ומנגנון השלמת התשואה לפי היחס שבין 30% מסך היתרות הצבורות בקרן לעמיתים בקבוצה זו ובין סך נכסי הקרן באפיק מובטח תשואה; ואילו לעמיתים אחרים תבוצע זקיפת תשואת אגרות חוב מיועדות ומנגנון השלמת התשואה לפי יתרת התשואה בקרן הנובעת מהשקעה באפיק מובטח תשואה לאחר שנזקפה התשואה למקבלי הקצבה ולעמיתים מעל גיל 50.

18. למעט למספר מצומצם של קופות גמל מבטיחות תשואה.

• **ביטוח קבוצתי**

הסכם הביטוח הקבוצתי מיועד להעניק כיסוי ביטוחי למקרה מוות, שניתן להוסיף לו ביטוח מפני סיכוני תאונה מחלה ונכות, או כיסוי ביטוחי למקרה של אובדן כושר עבודה. הביטוחים הינם ללא מרכיב חיסכון, לקבוצות המונות למעלה מ-50 מבטחים שיש ביניהם זיקה משותפת ומשווק בעיקר לקבוצות עובדים והם כפופים להוראות תקנות ספציפיות בעניין.

סכום הביטוח בביטוח חיים קבוצתי שווה, בדרך כלל, לכל חברי הקבוצה, או שהוא נקבע על פי גיל, משכורת או לפי קריטריון אובייקטיבי אחר, או שילוב שלהם. סכום הביטוח בביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי, נקבע, בין היתר, על פי תבחינים שונים וביניהם עיסוק, שכר, גיל ומגדר.

בהתאם להסדר התחיקתי ו/או בהתאם לתנאי הפוליסה הקבוצתית, מבטח שתוקף הפוליסה הקבוצתית פקע לגביו, רשאי, בתנאים ובמקרים שנקבעו מראש, לרכוש פוליסה אישית ללא צורך בהליך חיתום רפואי, בדמי ביטוח שהיה נוהגים במועד המעבר לגבי כלל המבטחים אצל המבטח בפוליסת פרט דומה.

בחודש אפריל 2022 פורסם תיקון לתקנות בעניין פוליסות ביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי להלן: "תיקון תקנות אכ"ע", במסגרתן נקבעו הוראות נוספות המתייחסות, בין היתר, לקבלת הסכמת המבטח מראש כתנאי לצירוף פוליסת אובדן כושר עבודה קבוצתי, להעלאת הפרמיה ולשינוי היקף הכיסוי הביטוחי; לחובות המבטח לשלוח הודעות בעת ביצוע שינויים בתנאי הפוליסה ובעת סיום הכיסוי הביטוחי במסגרתה; ולהיקף הכיסוי הביטוחי הנדרש במסגרת פוליסת ביטוח לאובדן כושר עבודה פרטית המוצעת בסיום הפוליסה הקבוצתית (להלן: "פוליסה המשכית") והגבלת גובה הפרמיה שניתן לגבות בגינה כשיעור מהפרמיה ששולמה בפוליסה הקבוצתית.

ההוראות חלות על פוליסות ביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתיות החל מחודש יולי 2022 ועל חידוש פוליסות קבוצתיות מאותו יום, אף אם נכרתו לפני כן. לאור הוראות התקנות בקשר עם התנאים בהם נדרשת החברה להציע פוליסה המשכית למבטחים בפוליסות אובדן כושר עבודה קולקטיביות, נכון למועד פרסום הדוח החברה אינה משווקת פוליסות אובדן כושר עבודה קבוצתיות חדשות, ופוליסות מסוג זה הקיימות אצלה הינן פוליסות ששווקו בעבר ומחודשות מעת לעת, ואשר מספרן פוחת.

(ב) **פירוט תוכניות ביטוח עיקריות בתחום ביטוח החיים**

בתיק ביטוח החיים של הקבוצה קיים מגוון של תוכניות ביטוח, בהתאם לסוגי המוצרים שנמכרו לאורך השנים, להלן פירוט המוצרים העיקריים:

• **ביטוח מסורתי**

- **פוליסה מסוג מסורתי מעורב** הינה פוליסה הכוללת שני מרכיבים, חיסכון וריסק (מוות). הפרמיה נגזרת מסכום הביטוח, מגיל המבטח, מתקופת הביטוח וכדומה, ואינה ניתנת להפרדה ויחוס למרכיבי הפוליסה. סכום הביטוח משולם כסכום חד פעמי בתום תקופת הביטוח (בדרך כלל בגיל 65), או במקרה מוות לפני תום תקופת הביטוח, ולמעט סכומים שמשולמים בתום תקופת הביטוח, שהופקדו לאחר ינואר 2008, אשר משולמים כקיצבה.

- **פוליסה מסוג מסורתי "גמלא"** הינה פוליסה שרוב הפרמיה שלה (הנגזרת מסכום הביטוח, מגיל המבטח, מתקופת הביטוח ועוד) מיועדת לתשלום גמלה שתשולם בהתאם לתנאי הפוליסה ובכפוף להוראות ההסדר התחיקתי. סכום הגמלה שתשולם וסכומי הפרמיה נקבעו במועד הוצאת הפוליסה.

- **פוליסה מסוג מסורתי חיסכון** הינה פוליסה שכל הפרמיה שהצטברה בגינה משולמת כסכום חד פעמי, למעט סכומים שמשולמים בתום תקופת הביטוח, שהופקדו לאחר ינואר 2008 לפוליסות הכפופות לתקנות קופות גמל (פוליסות המיועדות לשכירים ולעצמאים), אשר משולמים כקיצבה. ערך הפדיון נקבע במועד הוצאת הפוליסה ונגזר מהפרמיה. במקרה מוות לפני תום תקופת הביטוח ישולם הסכום שהצטבר לאותו מועד.

בפוליסות מסוג מסורתי לא ניתן להגדיל את סכום ההפקדות בפוליסה, לרבות בגין גידול בשכר מעל לשיעור עליית המדד, ובמקרים אלו ניתן היה לערוך פוליסה נוספת ביחס לגידול בסכום ההפקדה או השכר, לפי העניין.

פוליסות מסוג מסורתי היו המוצר היחיד שנמכר עד שנת 1982 כביטוחי פרט, תגמולים לעצמאיים ומנהלים. פוליסות מסוג מעורב, גמלא ומסורתי- חיסכון המשיכו להיות משווקות כביטוח מנהלים עד יוני 2001 וכביטוח פרט וכתגמולים לעצמאים עד סוף 2003, בנוסף למוצרים אחרים שנמכרו במקביל.

• **ביטוח מסוג עדיף (מיטב, מיטבית)**

המאפיינים העיקריים של מוצר זה הם:

- הפוליסה מחולקת לשני מרכיבים - לאחר ניכוי הוצאות בסכום קבוע, אחוז מסוים מהפרמיה נצבר כחיסכון ויתרת הפרמיה מיועדת לרכישת כיסוי ביטוחי למקרה מוות ולהוצאות תפעול ושיווק ("מרכיב הריסק"). עד סוף שנות ה-90, שיעור הפרמיה שיועד לחיסכון בפוליסות אלה במקור היה לרוב 72%. מתחילת שנות ה-2000, השיעור שיועד לחיסכון במקור היה לרוב 80% ומעלה. לאורך השנים, חלו שינויים בתמהיל הרכיבים כאמור בחלק מהפוליסות.

- ביחס להפקדות שבוצעו עד שנת 2000, רשאי המבוטח לבחור בסמוך למועד קבלת הקיצבה, האם לקבל את החיסכון שנצבר כתשלום הוני או כגמלה, על בסיס מקדם קיצבה שנקבע בפוליסה במועד רכישה. ביחס להפקדות שבוצעו החל משנת 2000, על המבוטח היה לבחור, במועד הרכישה, בין הפקדה ל: (א) פוליסה הונית או נספח הון שצורף לפוליסה קיצבתית - במסגרתם ניתן לייעד את החיסכון שנצבר לאפיק הוני ללא אפשרות המרה לתשלום גמלה; ו- (ב) פוליסה קיצבתית (או נספח קצבתי שצורף לפוליסת הון) - במסגרתם ניתן להמיר את החיסכון שנצבר לתשלום גמלה על בסיס מקדם קיצבה מובטח תוחלת חיים, שנקבע במועד רכישת הפוליסה ו/או הנספח, לפי המאוחר, הכל בכפוף לתנאי הפוליסות.
- בפוליסה ששווקה עד לשנת 2000, בפני מבוטח שמגיע לגיל פרישה עומדים לבחירה מספר מסלולים אפשריים לקבלת קיצבה. בכל המסלולים (למעט במסלול עם הבטחה בן/בת זוג), הקיצבה תשולם על בסיס מקדמי קיצבה מובטחים.
- החל משנת 2001, המבוטח זכאי לתשלום קיצבה על בסיס מקדם קיצבה מובטח תוחלת חיים, למשך כל ימי חייו במסלול אחד בלבד הכולל הבטחת מספר מינימלי של 240 תשלומי קיצבה חודשיים, למבוטח ו/או למוטבים; במסלולים נוספים מקדם הקיצבה נקבע במועד קבלת הקיצבה, בהתאם לתנאי הפוליסה.
- פוליסות מסוג עדיף שווקו בענף ביטוח חיים בין השנים 1983 ועד סוף 2003. הפוליסות שווקו כביטוח פרט, כביטוח תגמולים לעצמאים וכביטוח מנהלים.

• ביטוח מסוג פרופיל

- החל משנת 1999 משווקת הקבוצה קו מוצרים בשם המסחרי "פרופיל" לסוגיו, אשר שונה מהמוצרים ששווקו עד אותה עת, בין היתר: (א) בהפרדה בין רכיבי החיסכון, הסיכון והוצאות/דמי ניהול; (ב) באפשרות להתאים את הכיסויים הביטוחיים בהתאם לבחירת המבוטח; (ג) באפשרות לניהול החיסכון באמצעות מספר מסלולי השקעה עם תשואה יומית (במקום חודשית); (ד) בשיעור דמי הניהול, שאינם משתנים בהתאם לתשואה; (ה) באפשרות לייעד את החיסכון שנצבר לאפיק הוני ו/או לאפיק קיצבתי באותה פוליסה.
- לאחר שנת 2008 ניתן לייעד את ההפקדות בפוליסות כפופות לתקנות קופות גמל לאפיק קיצבתי בלבד. במקביל, ביחס לכספים שהופקדו לאפיק הוני עד שנת 2008 התאפשרה המרה לקיצבה בהתאם למקדמי הקיצבה שהיו ידועים במועד הבקשה. כיום, מבוטח רשאי לבקש המרה של סכום הוני לקיצבה החל מגיל 60 בלבד.
- החל משנת 2004 כלל ביטוח שיווקה מספר סוגים נוספים של פוליסות פרופיל. פוליסות אלו נבדלו זו מזו, בין היתר, במבנה דמי הניהול ובשיעורם וכן במקדמי הקיצבה.
- בשנת הדוח שווקו פוליסות ביטוח חיים עם מקדמי קיצבה לבני 60 ומעלה בהיקף לא מהותי. לפרטים בדבר מוצרים חדשים ראה סעיף 6.1.3 להלן.
- במסגרת פוליסות הפרופיל האמורות מסלול ברירת מחדל הוא תשלום קיצבה על בסיס מקדם קיצבה מובטח תוחלת חיים למשך כל ימי חייו, ובמקרה מותו, בטרם שולמו למבוטח מספר מינימלי של תשלומי קיצבה חודשיים מובטחים (240 תשלומים), ישולמו יתרת הקיצבאות למוטבים. כמו כן, קיימים מסלולים חלופיים לקבלת קיצבה, לבחירת המבוטח. בפוליסות ששווקו עד שנת 2013 מקדמי הקיצבה במסלולים החלופיים ובפוליסות שנמכרות החל משנת 2013 מקדמי הקצבה, בכל המסלולים, נקבעים במועד הפרישה, למעט ביחס למבוטחים שרכשו את הפוליסה לאחר גיל 60 ובחרו בתוכנית ביטוח הכוללת מקדמי קיצבה מובטחי תוחלת חיים.
- במהלך השנים שווקו פוליסות מסוג פרופיל מנהלים, עצמאים ופרט, חלקן עם כיסויים ביטוחיים וחלקן ללא כיסויים ביטוחיים, חלקן עם מקדמי קיצבה מובטחי תוחלת חיים וחלקן ללא מקדמי קיצבה מובטחי תוחלת חיים.
- פוליסות מסורתיות ופוליסות עדיף שכללו מרכיב חיסכון שנמכרו עד סוף שנת 1990, הינן פוליסות מבטיחות תשואה, שחלק מהתחייבויות החברה למבוטחים בהן מגובות באגרות חוב מיועדות. פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון, שנמכרו משנת 1991 הינן ככלל, פוליסות תלויות תשואה.
- לעניין פירוט דמי הניהול הנגבים בפוליסות ביטוח חיים העיקריות, ראה ביאור 21 לדוחות הכספיים.
- לפרטים בדבר מגבלה על מכירת מוצרי ביטוח חיים למקרה מוות במסגרת אישור תעריפי הריסק (כהגדרת מונח זה להלן) ראה סעיף 6.1.2.1 להלן.
- לפרטים בדבר מגבלה על הפקדות לביטוחי מנהלים ראה סעיף 6.2.1(א) להלן.

• מוצרים המקנים כיסוי ביטוחי "ריסק"

- מוצרי הריסק (ביטוח למקרה מוות ו/או נכות ו/או אובדן כושר עבודה ו/או מחלות קשות) נמכרים או נמכרו בעבר, כפוליסות עצמאיות ו/או כנספחים/תוספות לפוליסות "מסורתיות", "עדיף" או "פרופיל".

כיסויי הריסק העיקריים הם:

- **ביטוח ריסק טהור - פרט** - ביטוח חיים למקרה מוות ללא מרכיב חיסכון. התוכנית מבטיחה למוטבים סכום ביטוח קבוע מראש, אם המבוטח נפטר במהלך תקופת הביטוח. תגמולי הביטוח משולמים למוטבים כפיצוי חד-פעמי או כסכום חודשי לתקופה הקבועה בפוליסה, בהתאם לתנאיה. במקרה של תוכנית ריסק המיועדת לכיסוי חוב יתרת הלוואת משכנתא, סכום הביטוח מתעדכן בהתאם לריבית שנקבעה בפוליסה ותגמולי הביטוח משולמים למוטב הבלתי חוזר והיתרה, ככל שקיימת, למוטבים. החל מהרבעון האחרון של שנת 2018, מאפשרת החברה לרכוש ביטוח חיים למקרה מוות המיועד לכיסוי חוב יתרת הלוואת משכנתא לאנשים עם מוגבלות מקצרת חיים (כהגדרת מונח זה בד"ר ובהתאם להליך המוסדר בד"ר), ובכפוף לתקופת אכשרה של שנתיים וחצי.
- **ביטוח אובדן כושר עבודה** - תוכנית ביטוח המשלמת פיצוי חודשי בשיעור שאינו עולה בדרך כלל על 75% מהשכר של המבוטח, וזאת בכפוף למגבלות חיתום מסוימות במקרה של עליית שכר. תגמולי הביטוח משולמים בתשלומים חודשיים, החל מתום תקופת ההמתנה, וכל עוד המבוטח אינו כשיר לעבודה, אך לא יאוחר מתום תקופת הביטוח. בנוסף לתשלומי הפיצוי החודשיים שמשולמים למבוטח, המבוטח משוחרר, ככלל, מתשלום הפרמיות, ובכיסוי אובדן כושר עבודה שנרכש אגב חסכון פנסיוני גם שחרור ההפקדות השוטפות למוצר הפנסיוני והן משולמות על ידי חברת הביטוח, כל עוד המבוטח אינו כשיר לעבודה, אך לא יאוחר מתום תקופת הביטוח ("שיחרור").
- **משלים פנסיית נכות (מטריה לקרן הפנסיה)** - ביטוח לאובדן כושר עבודה לעמית בקרן הפנסיה, אשר נועד להרחיב את הכיסוי הביטוחי הניתן במסגרת תקנון קרן הפנסיה למקרים מסויימים בהם לא קיימת זכאות לתשלום קיצבת נכות בהתאם לתקנון קרן הפנסיה, כגון מקרה של אובדן כושר עבודה עיסוקי או בגין תקופת אכשרה הקבועה בתקנון קרן הפנסיה.
- **ביטוח מחלות קשות** - לעניין מכירת ביטוח מחלות קשות ראה סעיף 8.1.2.1 (א) להלן.
- **ביטוח מוות מתאונה** - תוכנית ביטוח המבטיחה תשלום סכום חד-פעמי במקרה של מוות שנגרם כתוצאה מתאונה. לפרטים נוספים בדבר העדר שיווק כיסוי זה, נכון למועד הדוח, עקב חוזר תאונות אישיות ראה סעיף 6.2.2 (ב) להלן. למועד פרסום דוח זה, בכוננת החברה לשוב ולשווק את מוצר מוות מתאונה.
- **ביטוח נכות מתאונה** - תוכנית ביטוח המבטיחה תשלום סכום חד-פעמי במקרה של נכות שנגרמה כתוצאה מתאונה. לפרטים נוספים בדבר העדר שיווק כיסוי זה, נכון למועד הדוח, עקב חוזר תאונות אישיות ראה סעיף 6.2.2 (ב) להלן. למועד פרסום דוח זה, בכוננת החברה לשוב ולשווק את מוצר נכות מתאונה.

מגבלה על מכירת מוצרי ביטוח חיים למקרה מוות

בחודש פברואר 2019 אושרו על ידי הרשות תעריפים חדשים למוצרי ביטוח חיים למקרה מוות (הריסק) של חברות הביטוח בישראל, במסגרתם נכללה הפחתה משמעותית בתעריפים המאושרים למוצרי הריסק שנמכרים ממועד זה ואילך (לעיל ולהלן: "אישור תעריפי הריסק"). במסגרת אישור תעריפי הריסק קבעה הרשות כי על חברות הביטוח ליישם מנגנון חדש להחזר עמלות על ביטולי פוליסות ריסק (להלן: "המנגנון להחזר עמלות בביטול ריסק"). אישור תעריפי הריסק, לרבות המנגנון להחזר עמלות בביטול ריסק, נקבע במקור לתקופה של שנתיים ובהמשך הוארך תוקפם, תוך ביצוע שינויים במנגנון האמור. בהתאם למנגנון הקיים, ביטולן של הפוליסות בשנים הראשונות שלאחר רכישתן יוביל להחזר מדורג של עמלות מכירה חד פעמיות (עמלות היקף) שתשלומן לסוכנים בגינן, כאשר החזר העמלות כאמור יהיה לתקופה מקוצרת של שלוש שנים ויחול רק במקרה בו שיעור ההנחה שניתן ללקוח בפוליסה לא ישתנה לאורך חיי הפוליסה.

לפרטים בדבר מנגנון מוצע להחזר עמלות במסגרת טיוטות הוראות שעניינן הנחות בדמי ביטוח ותגמול סוכנים ראה סעיף 9.8.2.2 להלן.

נכון למועד פרסום הדוח, טרם אושרו למרבית החברות בשוק, לרבות החברה, תעריפים למכירת כיסויי ריסק במסגרת פוליסות ביטוח המנהלים ותגמולים לעצמאים. עקב האמור, הפסיקו חברות הביטוח את שיווקם של כיסויי הריסק במסגרת ביטוחי המנהלים לעצמאים. היעדר תעריפים מאושרים למכירת כיסויי ריסק במסגרת ביטוחי המנהלים הביא להפחתה משמעותית במכירות ביטוחי המנהלים, וכנגזרת הביא גם לירידה במכירות כיסוי אובדן כושר עבודה שנמכר אגב ביטוחי המנהלים, והביא לגידול מסויים במכירתם של מוצרים פנסיונים אחרים, בעיקר מוצרי הפנסיה, לרבות קרנות הפנסיה המנוהלות על ידי כלל פנסיה וגמל. מהלך זה הגביר את מגמת ירידת קרנו של מוצר ביטוח המנהלים, בהמשך לתהליכים קודמים, ובראשם הפסקת הבטחי מקדמי הקצבה בפוליסות ביטוחי המנהלים החל משנת 2013. חברות להן אושרו תעריפים לביטוחי חיים במסגרת פוליסות ביטוח חיים חזרו לשווק מוצר זה.

נוכח מגבלת הפקדות לביטוחי מנהלים, שעיקרה כי לא תבוצענה הפקדות לקופות ביטוח חדשות אלא מעל מגבלת הפקדה שנקבעה פחתו משמעותית מכירות מוצרי ביטוח המנהלים (לפרטים ראה סעיף 6.2.1 (א) להלן).

6.1.2.2 ענפי קרנות פנסיה וקופות גמל

קרנות פנסיה וקופות גמל מנוהלות על ידי החברות המנוהלות על פי הוראות תקנונים. התקנונים הינם דינמיים ועשויים להשתנות מעת לעת באישור הממונה. הודעה על עיקרי השינויים נמסרת לעמיתים. ככלל, זכויות העמית נקבעות בהתאם

לתקנון הקופה או הקרן התקף במועד הזכאות. החל משנת 2018, תקנוני החברות המנהלות במוצרים השונים הינם אחידים במתכונתם, עקב מהלך של האחדת נוסחים שיזמה הרשות.

בשנת הדוח לא בוצעו מיזוגים של קופות גמל ומסלולי השקעה בקופות הגמל. נכון למועד הדוח, קופות הגמל ומסלולי ההשקעה המנוהלים על ידי כלל פנסיה וגמל הינם:

שם הקופה	מסלולי השקעה	סוג הקופה
כלל תמר	מסלול לבני 50 ומטה	קופת גמל אישית לתגמולים ופיצויים וקופת גמל לחסכון
	מודל השקעות תלוי גיל	
	מסלול לבני 50 עד 60	
	מסלול לבני 60 ומעלה	
	אג"ח עד 25% מניות	
	אג"ח צמוד מדד	
	שקלי	
	מניות	
	שקלי טווח קצר	
	אג"ח	
	הלכה	
בר קרן גמולים	אג"ח עד 15% מניות	קופת גמל מבטיחת תשואה
	מחקה מדד S&P500	
	משולב סחיר ¹⁹	
	עוקב מדדים-גמיש ²⁰	
	בר א' - מבטיח תשואה	
	בר ג'	
	כללי	
	כללי פסיבי ²¹	
	אג"ח צמוד מדד	
	מניות	
	כלל השתלמות	
הלכה		
אג"ח		
אג"ח עד 15% מניות		
מחקה מדד S&P500		
כלל השתלמות פאסיבי מדדי מניות ²²		
כללי		
כללי פסיבי ²⁴		
אג"ח		
אג"ח ממשלתי		
כלל גמל לעתיד		מניות
	אג"ח עד 15% מניות	
	שקלי טווח קצר	
	הלכה	
	מחקה מדד S&P500	
	כלל השתלמות פאסיבי מדדי מניות ²⁵	

19. החל מיום 1 בינואר 2023.

20. ראה הערת שוליים 19 לעיל.

21. הוקם במהלך חודש מאי 2023.

22. הוקם במהלך דצמבר 2023.

23. כספים בקופת גמל להשקעה ניתנים למשיכה בסכום חד פעמי בכל עת, ללא הטבות מס בהפקדה, תוך תשלום מס רווחי הון בלבד. כספים שיופקדו בקופת גמל להשקעה וימשכו כקיצבה בתקופת הפרישה (בהתאם לכללי קיצבה מוכרת), יהיו פטורים ממס רווחי הון וממס הכנסה. סך התשלומים שעמית רשאי להפקיד בכלל חשבונותיו בקופת גמל להשקעה לא יעלה על 70,000 ש"ח בשנה, צמוד למדד שהיה ידוע ביום 1 ביולי 2016.

24. הוקם במהלך חודש מאי 2023.

25. הוקם במהלך חודש דצמבר 2023.

שם הקופה	מסלולי השקעה	סוג הקופה
קופה כללית לפיצויים		
הדס		
כלל פיצויים למעסיק		קופה מרכזית לפיצויים
כלל ברזל - קופה מרכזית לפיצויים		
כלל גמל מרכזית מסלולית		
כלל תקציבית		קופה מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית

לפרטים בדבר רפורמה במסלולי ההשקעה במוצרים הפנסיוניים ראה סעיף 9.5.5.1 (ג) להלן.

להלן פירוט נתוני הנכסים המנוהלים, דמי גמולים, צבירה נטו, שיעור דמי ניהול מנכסים ושיעור דמי ניהול מהפקדות של קרנות הפנסיה וקופות הגמל ששווקו על ידי חברות הקבוצה בשנת 2023:

שם הקופה	נכסים מנוהלים ליום 31 בדצמבר 2023 (אלפי ש"ח)	דמי גמולים בשנת 2023 (אלפי ש"ח)	צבירה נטו בשנת 2023 (אלפי ש"ח)	שיעור דמי ניהול ממוצע	שיעור דמי ניהול ממוצע מנכסים
				לשנת 2023	לשנת 2023
קרן הפנסיה עתודות הותיקה	12,358,171	160,147	(271,420)	3.59%	0.27%
קרנות פנסיה כלל פנסיה	115,229,254	9,212,988	10,415,770	1.59%	0.16%
חדשות כלל פנסיה משלימה	4,447,628	619,341	818,566	0.91%	0.27%
קופות גמל לתגמולים ופיצויים וקופות גמל לחיסכון	29,459,438	508,952	(1,662,132)	0.08%	0.47%
קופת גמל להשקעה	2,733,709	598,238	95,221		0.65%
קרן השתלמות	25,217,552	3,555,323	2,387,159		0.54%
אחר ²⁶	1,906,642	1,361	(124,952)		0.68%
סך הכל	191,352,394	14,656,422	11,658,212		

* צבירה נטו - הפקדות בתוספת העברות נכסות בניכוי פדיונות והעברות יוצאות.

להלן פירוט נתוני הנכסים המנוהלים, דמי גמולים, צבירה נטו, שיעור דמי ניהול מנכסים ושיעור דמי ניהול מהפקדות של קרנות הפנסיה וקופות הגמל ששווקו על ידי חברות הקבוצה בשנת 2022:

שם הקופה	נכסים מנוהלים ליום 31 בדצמבר 2022 (אלפי ש"ח)	דמי גמולים בשנת 2022 (אלפי ש"ח)	צבירה נטו בשנת 2022 (אלפי ש"ח)	שיעור דמי ניהול ממוצע	שיעור דמי ניהול ממוצע מנכסים
				לשנת 2022	לשנת 2022
קרן הפנסיה עתודות הותיקה	12,166,861	185,717	(203,482)	3.63%	0.28%
קרנות פנסיה כלל פנסיה	96,299,703	7,882,436	9,517,110	1.63%	0.17%
חדשות כלל פנסיה משלימה	3,367,703	537,991	665,655	0.71%	0.32%
קופות גמל לתגמולים ופיצויים וקופות גמל לחיסכון	29,236,143	643,501	2,267,697	0.08%	0.47%
קופת גמל להשקעה	2,412,625	792,656	840,126		0.64%
קרן השתלמות	21,124,504	2,714,194	6,710,008		0.53%
אחר ²⁷	1,914,957	1,023	(45,465)		0.68%
סך הכל	166,522,496	12,757,518	19,751,649		

* צבירה נטו - הפקדות בתוספת העברות נכסות בניכוי פדיונות והעברות יוצאות.

26. כולל: קופות גמל מרכזיות לפיצויים, קופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית וקופת גמל לדמי מחלה.

27. ראה הערת שוליים 26 לעיל.

להלן פירוט נתוני הנכסים המנוהלים, דמי גמולים, צבירה נטו, שיעור דמי ניהול מנכסים ושיעור דמי ניהול מהפקדות של קרנות הפנסיה וקופות הגמל ששווקו על ידי חברות הקבוצה בשנת 2021:

שיעור דמי ניהול ממוצע מהפקדות לשנת 2021	שיעור דמי ניהול ממוצע מנכסים לשנת 2021	צבירה נטו בשנת 2021 (אלפי ש"ח)	דמי גמולים בשנת 2021 (אלפי ש"ח)	נכסים מנוהלים ליום 31 בדצמבר 2021 (אלפי ש"ח)	
3.63%	0.28%	(171,042)	199,018	13,572,504	קרן הפנסיה עתודות הותיקה
1.72%	0.19%	6,338,335	6,582,648	90,242,032	קרנות פנסיה כלל פנסיה
0.43%	0.36%	337,534	350,945	2,993,351	חדשות כלל פנסיה משלימה
0.07%	0.45%	2,189,762	1,062,940	28,876,694	קופות גמל לתגמולים ופיצויים וקופות גמל לחיסכון
	0.64%	1,048,624	818,513	1,790,883	קופת גמל להשקעה
	0.55%	3,955,003	1,721,685	15,897,288	קרן השתלמות
	0.68%	(155,611)	452	2,140,752	אחר ²⁸
		13,542,605	10,736,201	155,513,504	סך הכל

* צבירה נטו - הפקדות בתוספת העברות נכנסות בניכוי פדיונות והעברות יוצאות.

6.1.2.3 דמי ניהול במוצרים השונים

1) להלן טבלאות המתארות את שיעורי דמי הניהול המירביים השנתיים במוצרים העיקריים השונים²⁹ בהתאם להסדר התחיקתי, לרבות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דמי ניהול), התשע"ב-2012 (להלן: "תקנות דמי ניהול"):

ביטוח חיים

מוצר פנסיוני	דמי ניהול שנתיים מקסימליים
תוכניות ביטוח חיים תלויות תשואה ששווקו עד סוף שנת 2003 מסוג "מסורתי" ו"עדיף" ³⁰	דמי ניהול קבועים עד 0.6% מהצבירה + דמי ניהול משתנים עד 15% מהתשואה הריאלית שהושגה בניכוי דמי הניהול הקבועים. במקרה של הפסד, חברת הביטוח אינה זכאית לדמי הניהול המשתנים וזאת עד לכיסוי הפסד המצטבר הקבוע בפוליסות. ³¹
תוכניות ביטוח חיים תלויות תשואה ששווקו מ-1 בינואר 2004 עד סוף שנת 2012	2% מהצבירה + 0% מההפקדות או שיעור נמוך יותר מהצבירה ושיעור גבוה יותר מההפקדות (על פי תמהיל מאושר על ידי הממונה- כאשר דמי הניהול מההפקדות הינם בשיעור שבין 0% ל-13%).
תוכניות ביטוח חיים תלויות תשואה המשוקות החל מינואר 2013	עד 1.05% מהצבירה (תוכניות ששווקו בשנת 2013 עד 1.1% מהצבירה) + עד 4% מההפקדות.
מקבלי קיצבה	עד 0.6% מהצבירה לגבי פוליסות שנמכרו עד ליום 31 לינואר 2022. עד 0.3% מהצבירה לגבי פוליסות שנמכרות החל מיום 1 לפברואר 2022.

הכנסות החברה בפוליסות מבטיחות תשואה נובעות מהמרווח הפיננסי, ככל שנוצר, בין התשואה המובטחת באגרות החוב המיועדות והרווחים מההשקעות על הנכסים החופשיים לבין ההתחייבויות כלפי המבוטחים.

28. ראה הערת שוליים 26 לעיל.

29. האמור לא כולל דמי ניהול והוצאות מסוגים שונים הנגבים בחלק מפוליסות ביטוח החיים כדוגמא בגין ניהול תיק השקעות, גורם פוליסה או גורם גביה וכו'.

30. פוליסות "פרופיל" שנמכרו עד שנת 2003 כללו מנגנון תמחור שונה.

31. ראה ביאור 3(יב)(1)(ג)1(1) לדוחות הכספיים.

קרנות פנסיה

מוצר פנסיוני	דמי ניהול שנתיים החל משנת 2014
קרן ותיקה מאוזנת	על פי היתרים ספציפיים שניתנו על ידי הממונה
קרן פנסיה חדשה מקיפה	עד 0.5% מהצבירה + עד 6% מההפקדות
קרן פנסיה חדשה כללית (משלימה)	עד 1.05% מהצבירה + עד 4% מההפקדות
מקבלי קיצבה בקרן פנסיה מקיפה	עד 0.5% מתוך סך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות הקרן לכלל מקבלי הקיצבה, לרבות מי שהחלו לקבל קצבת זקנה עד ליום 31 לינואר 2022 ³² . עד 0.3% מהצבירה לגבי מקבלי קצבאות שהחלו לקבל קצבת זקנה מיום 1 לפברואר 2022 ושאר מקבלי קצבאות אלה.
מקבלי קיצבה בקרן פנסיה כללית	עד 0.6% מתוך סך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות הקרן לכלל מקבלי הקיצבה, לרבות מי שהחלו לקבל קצבת זקנה עד ליום 31 לינואר 2022. עד 0.3% מהצבירה לגבי מקבלי קצבאות שהחלו לקבל קצבת זקנה מיום 1 לפברואר 2022 ושאר מקבלי קצבאות אלה.

קופות גמל³³

מוצר פנסיוני	דמי ניהול שנתיים החל משנת 2014
קופת גמל אישית לתגמולים ופיצויים, קופת גמל לחיסכון וקופת גמל להשקעה	עד 1.05% מהצבירה + עד 4% מההפקדות
קופת גמל מרכזית	עד 2% מהצבירה (ללא דמי ניהול מההפקדות)
קרנות השתלמות	עד 2% מהצבירה (ללא דמי ניהול מההפקדות)

לפרטים בדבר תיקון לתקנות דמי הניהול והפחתת שיעור דמי הניהול ממקבלי קיצבה, ראה סעיף זה להלן.

(2) כן נקבעו הסדרים משלימים נוספים, לרבות כמפורט להלן:

ביחס למבוטחים ועמיתים שהינם מנותקי קשר - ניתן לגבות דמי ניהול בשיעור של עד 0.3% מהצבירה, או השיעור שנגבה בפוליסה או בחשבון העמית, לפי העניין, במועד שבו נותק הקשר, לפי הנמוך³⁴. בפועל, הגופים המוסדיים בקבוצה גובים דמי ניהול ממוצעים, אשר נמוכים מהתקרות המפורטות בטבלאות לעיל, בהתאם להסכמים פרטניים ולהנחות, וזאת בשל התחרות הקיימת בשוק, ובהתאם להוראות רגולטוריות החלות על מתן ההנחות בדמי הניהול (לפרטים נוספים בדבר התחרות בשוק ראה סעיף 6.3 להלן).

דמי ניהול למקבלי קצבה

בחודש פברואר 2022 נכנסו לתוקף **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דמי ניהול) (תיקון), התשפ"ב-2021** (להלן: "**תקנות דמי ניהול - מקבלי קצבאות**"), שעיקרן העמדת דמי הניהול המקסימליים למקבלי קצבאות על 0.3% מסך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות למקבלי הקצבה (חלף התקרה של 0.5% או 0.6%, בהתאם לסוג המוצר). במסגרת התיקון נקבע כי התקרה האמורה תחול ביחס למי שיחלו לקבל קצבה מקרן פנסיה מיום כניסת התיקון לתוקף, וכן על פוליסות ביטוח חיים שישוקו ממועד זה. התקנות מחילות את התקרה האמורה גם על מקבלי קצבאות שאירים של מקבלי קצבאות זקנה בפנסיה במועד כאמור.

להערכת החברה, שיעור דמי הניהול שיגבו ממקבלי קצבאות (ביחס להיקף הנכסים המנוהלים העומדים כנגד ההתחייבויות למקבלי קצבאות אלו) יוסיף לקטון בשנים הבאות עם פרישתם של עמיתים נוספים מהם יגבו דמי ניהול בשיעור של 0.3%, וקטון בנכסים העומדים כנגד ההתחייבויות הפנסיוניות (עקב ההתבררות ומקרי מוות) של מקבלי הקצבה מהם נגבים דמי ניהול בשיעור שנתי של 0.5%. כמו כן, החברה מעריכה כי הפחתת דמי הניהול המקסימליים למקבלי הקצבה צפויה להוביל למתן הנחות למובטחים לקראת פרישה להם פוליסות ביטוח מנהלים ששוקו לפני כניסת תקנות דמי ניהול - מקבלי קצבאות לתוקף, בעיקר בפוליסות ללא מקדמי קצבה מובטחים.

הפחתת שיעור דמי הניהול למקבלי קצבה עתידה להביא לפגיעה הדרגתית ברווחיות כלל פנסיה וגמל בגין דמי הניהול שיגבו ממקבלי קצבה, בהשוואה למצב שקדם לתיקון התקנות.

המידע בכל הקשור להשלכות תקנות דמי ניהול - מקבלי קצבאות הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה באופן מהותי מזה שנחזה, ותלוי התנהגות והעדפות מבוטחים ועמיתים ביחס למוצרים שברשותם; התנהגות הגופים המתחרים; מחקרים אודות התפתחות תוחלת החיים, וכן בהתנהגות הגורמים המפיצים.

32. למעט נכסים העומדים כנגד התחייבויות הקרן למי שהיה זכאי לקבל קיצבה או קיצבת נכות לפני ה-1 בינואר 2004.

33. למעט קופות גמל מבטיחות תשואה, שדמי הניהול בהן נקבעים על פי האמור בתקנון.

34. ביחס לעמית/מבוטח שאינו עמית/מבוטח שנפטר - רשאי הגוף המוסדי לגבות, באופן רטרואקטיבי, דמי ניהול נוספים, באופן שדמי הניהול שיגבו בגין התקופה שחלה החל משנה ממועד ניתוק הקשר ועד איתור העמית/מבוטח יהיו בשיעור של עד 0.5% מהיתרה הצבורה בחשבון (במקום 0.3%).

6.1.2.4

הוראות נוספות בקשר עם ניהול מוצרי החיסכון הפנסיוני

(1) הוצאות בקשר עם ניהול השקעות

בנוסף לדמי הניהול, גובים הגופים המוסדיים הוצאות בקשר עם ניהול השקעות עמיתים שמשמשות לצדדים שלישיים, וזאת בכפוף להוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), התשס"ח-2008 (להלן: "תקנות ההוצאות הישירות"), אשר קובעות את סוגי ההוצאות בהן ניתן לחייב את העמיתים. לפרטים בדבר תיקון לתקנות ההוצאות הישירות, במסגרתם נקבע מנגנון לפיו הגוף המוסדי יקבע עבור כל מסלול או קופת גמל שבניהולו את תקרת עמלות הניהול החיצוני וזכאות הגוף המוסדי לגבות את ההוצאות הישירות שפורטו בתיקון לתקנות, בנוסף לעמלות ניהול חיצוני; בדבר ההוצאות שמשקיעים מוסדיים יהיו רשאים לגבות בסוגי מסלולים ספציפיים ובעניין חובת גילוי ודיווח לעמיתים ולמבוטחים לגבי תקרת עמלות הניהול החיצוני והעלות הכוללת הצפויה במוצר הפנסיוני, ראה סעיף 9.5.5.1(ב) להלן.

(2) הרפורמה במסלולי ההשקעה

במסגרת הרפורמה בתחום החיסכון הפנסיוני, בחודש ינואר 2023 נכנסו לתוקף הוראות מסוימות בתיקון לחוזר "מסלולי השקעה בקופות גמל" במסגרתו עודכנו והורחבו משמעותית מגוון מסלולי ההשקעה המתמחים שגוף מוסדי רשאי לנהל. לפרטים בדבר ההוראות שנקבעו בעניין ניהול מסלולי השקעה בחלוקה לחמישה סוגי מסלולים ("אשכולות"); ובעניין החובה להקים מסלולי השקעה מסוימים (הוראה שבעקבותיה בינואר 2023 הוקמו מספר מסלולי השקעה חדשים "משולב סחיר" ו"עוקב מדדים גמיש"); ובדבר ההשלכות המשולבות של התיקון לתקנות ההוצאות בצירוף עם הרפורמה במסלולי ההשקעה, ראה סעיף 9.5.5.1(ג) להלן.

6.1.3

מוצרים חדשים

כללי:

בהמשך לרפורמה במסלולי השקעה, שחלק מהוראותיה נכנסו לתוקף בחודש ינואר 2023, במסגרתה עודכנו והורחבו משמעותית מגוון מסלולי ההשקעה המתמחים שגוף מוסדי רשאי לנהל, פורסמה בחודש ספטמבר 2023 טיוטת תיקון לרשימת מסלולי ההשקעה המותרים, שעיקרה הצעה לביטול האפשרות להציע מסלול מתמחה גמיש (שנועד במקור להיות מסלול "כללי"), ובמקביל ליצירת אבחנה בין מסלולי השקעה שמתמחים באג"ח לבין מסלולים שמתמחים באג"ח עם חשיפה מוגבלת למניות – בדרך של מתן אפשרות לפתיחת מסלולי אשראי ואג"ח עם מניות (עד 20% מניות) וזאת במסגרת מסלול רגיל ("ניהול אקטיבי") מסלול סחיר בלבד ומסלול עוקב מדדים; וזאת לצד מסלולי האשראי והאג"ח (שאינם כוללים חשיפה למניות).

שינויים במוצרי ביטוח חיים בשנת הדוח:

בחודש ינואר 2023 נכנסו לתוקף תיקונים בנספח מסלולי השקעה בפוליסות ביטוח מנהלים ותגמולים לעצמאים מסוג "פרופיל", במסגרתם נוספו שני מסלולי השקעה חדשים "משולב סחיר" ו"עוקב מדדים גמיש", בעקבות הרפורמה במסלולי השקעה.

בחודשים מאי ודצמבר 2023 נפתחו שני מסלולי השקעה חדשים במוצרי חיסכון פיננסי ופרט – בחודש מאי 2023 נפתח מסלול כללי פסיבי ובחודש דצמבר 2023 נפתח מסלול פסיבי מדדי מניות.

שינויים בתקנוני קרנות הפנסיה בשנת הדוח:

כלל פנסיה וגמל פועלת מעת לעת, בכפוף לאישור הממונה, לתיקון תקנון הקרנות בניהולה וזאת, בין היתר, נוכח שינויים רגולטורים והצורך בביצוע התאמות תפעוליות.

(א) קרן פנסיה מקיפה וכללית - "כלל פנסיה" ו"כלל פנסיה משלימה"

בחודש ינואר 2023 נכנסו לתוקף תיקונים לתקנון קרן הפנסיה המקיפה "כלל פנסיה" וקרן הפנסיה הכללית "כלל פנסיה משלימה", שעיקריהם כדלקמן:

1. הוספת שני מסלולי השקעה חדשים "משולב סחיר" ו"עוקב מדדים גמיש" בעקבות הרפורמה במסלולי השקעה.
2. העמדת שיעור דמי הניהול שייגבו ממקבל קצבה שהחל לקבל קצבה מיום 1 בפברואר 2022, ושאר של מקבל קצבה כאמור, על 0.3%, בהתאם לתיקון לתקנות דמי ניהול שנכנס לתוקף בחודש פברואר 2022.
3. עדכון ההנחות האקטואריות, לרבות שיעור הריבית האפקטיבית (כאמור בסעיף 6.1.1.2 לעיל) ולוחות התמותה, בהתאם להוראות כאמור בביאור 42(ה1) לדוחות הכספיים.

כמו כן בחודש דצמבר 2023 תוקן תקנון קרן הפנסיה הכללית "כלל פנסיה משלימה", באופן שהתווסף מסלול השקעה חדש – עוקב מדד S&P.

(ב) קרן פנסיה ותיקה - עתודות קרן פנסיה לשכירים ועצמאיים ("עתודות הותיקה")

ביום 13 ביוני 2022 הגישה החברה לממונה בקשה לתיקון תקנון קרן הפנסיה שבניהול החברה. השינויים שהתבקשו הנם לביצוע תיקונים בטבלאות המקדמים: "מקדמי רכישה" ו-"מקדמי הקדמה" (להלן: "המקדמים") המצורפים כנספחים לתקנון הקרן ומשמשים לחישוב קצבאות עבור עמיתי הקרן וכן, בההרהר בנוגע לגביית דמי ניהול מפנסיונרים והתאמת התקנון להוראות הממונה בכל הנוגע למתן שירות לאזרחים ותיקים.

השינוי במקדמים נדרש בעקבות בדיקה שבוצעה על ידי אקטואר הקרן, כחלק מבקרה פנימית שוטפת ואשר במסגרתה הסתבר כי אחת הנוסחאות עליהן מתבססים המקדמים דורשת עדכון. נכון למועד אישור הדוחות טרם התקבל אישור מהממונה לתיקון התקנון כאמור לעיל.

שינויים בתקנוני קרנות הפנסיה לאחר שנת הדוח:

בחודש מרס 2024 אושר תיקון לתקנוני קרן לתקנוני קרן הפנסיה המקיפה "כלל פנסיה" ובקרן הפנסיה הכללית "כלל פנסיה משלימה", לפיו יתווסף מסלול השקעה חדש- מסלול פסיבי מדדי מניות.

שינויים בתקנוני קופות הגמל בשנת הדוח:

בחודש ינואר 2023 נכנס לתוקף תיקון לתקנון קופת הגמל "כלל תמר", שעיקרו הוספת שני מסלולי השקעה חדשים "משולב סחיר" ו"עוקב מדדים גמיש" בעקבות הרפורמה במסלולי השקעה.

בקופת גמל להשקעה "כלל גמל לעתיד" נפתחו בשנת הדוח שני מסלולי השקעה חדשים- מסלול כללי פסיבי בחודש מאי 2023 ומסלול פסיבי מדדי מניות בחודש דצמבר 2023.

בקרן ההשתלמות "כלל השתלמות" נפתחו בשנת הדוח שני מסלולים חדשים – מסלול כללי פסיבי בחודש מאי 2023 ומסלול פסיבי מדדי מניות בחודש דצמבר 2023.

שינויים בתקנוני קרנות הפנסיה לאחר שנת הדוח:

בחודש מרס 2024 אושר תיקון לתקנון קופת הגמל "כלל תמר" לפיו יתווסף מסלול השקעה חדש- מסלול פסיבי מדדי מניות.

6.1.4

השווקים העיקריים, מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע

נושא הביטחון הסוציאלי בישראל מורכב מרובד חובה המנוהל בידי המדינה והחל משנת 2008 גם מרובד חובה נוסף המנוהל באמצעות גופים מוסדיים, במסגרת צו פנסיית חובה, המתייחס לכלל השכירים במשק ומחייב מעסיקים להפקיד עבור עובדיהם כספים בגין מרכיבי תגמולים ופיצויים, בשיעורים הקבועים בצו פנסיית חובה, וזאת במסגרת הסדר פנסיה מקיפה, אשר נקבע כהסדר ברירת המחדל, או במסגרת קופת ביטוח לקיצבה הכוללת כיסויים למקרה מוות ונכות.

החל משכר חודש ינואר 2017, עומדים שיעורי ההפקדות המינימליות לכלל העובדים והמעסיקים במשק על 6% לרכיב תגמולי העובד, 6.5% לרכיב תגמולי המעסיק ו- 6% לרכיב הפיצויים, כאשר שיעור ההפקדות של המעסיק יהיה אחיד לכל סוגי המוצרים הפנסיוניים. כן נקבע כי תשלום המעסיק כאמור יכלול רכישת כיסוי אובדן כושר עבודה לעובד, אולם בכל מקרה הפקדות המעסיק לחלק התגמולים לא יפחתו מ- 5% מהשכר הקובע, וסך עלויות המעסיק בגין חלק התגמולים וכיסוי אובדן כושר עבודה ביחד לא יעלו על 7.5% מהשכר הקובע. השכר הקובע יהיה השכר בגינו יבוצעו הפקדות בהתאם להסכם העובד, אך לא פחות מהשכר המבוטח לפי צו ההרחבה לפנסיית חובה.

החל משנת 2017, חלה חובה גם על עצמאים להפקיד תשלומים לקופת גמל לקיצבה, בשיעורים שנקבעו (הפקדות בשיעור של 4.45% עד מחצית השכר הממוצע במשק ובשיעור של 12.55% על הכנסה העולה על מחצית השכר הממוצע במשק ולא מעבר לשכר הממוצע במשק), בהתאם לגובה הכנסתם (להלן: "חוק פנסיית חובה לעצמאים").

בנוסף, קיימות הפקדות לרובד רשות, הנובעות מהפקדות עובד ומעסיק שהינן בגדר הסדר מיטיב וכן מהפקדות של עמיתים עצמאיים מעבר לחובה בחוק. רובד הרשות האמור, כולל הפקדות בשיעור או בסכום העולים על המתחייב בדיון וכן הפקדות לאפיקי חיסכון שחלקם אינם נהנים מהטבות מס או נהנים מהטבות מס מופחתות.

6.1.4.1

ענף ביטוח חיים

מגמות בביקוש ובהיצע: בשנת הדוח, הייתה הפנסיה למוצר הפנסיוני העיקרי ששווק על ידי הגופים המוסדיים לכלל הציבור, וזאת בהמשך למגמה הנמשכת בשנים האחרונות, של עידוד רגולטורי של הפקדות למוצרי הפנסיה, כדוגמת גיבוי חלקי של מנגנון הבטחת התשואה עד לשיעור של 30% והעלאת שיעור הבטחת התשואה,³⁵ קביעת הפנסיה כמוצר ברירת מחדל במסגרת צו פנסיית חובה ושינויים רגולטוריים נוספים, לרבות ביטול מקדמי הקיצבה המובטחים בביטוח, למעט ללקוחות בני 60 ומעלה, אי מתן אישור לתעריפים למכירת כיסוי ריסק במסגרת פוליסות ביטוח המנהלים (ראה סעיף 6.1.2.1 לעיל) וביתר שאת - מגבלת ההפקדה לביטוחי מנהלים (ראה סעיף 6.2.1(א) להלן).

החל מחודש פברואר 2019 חל קיטון במכירת ביטוחי מנהלים, עקב תנאי התחרות בתחום והעדר תעריפים מאושרים למכירת ריסק במסגרת ביטוחי מנהלים. בשנים שלאחר מכן חל גידול מסוים בהיקף ההצטרפות למוצרי ביטוח חיים משולבי חיסכון של החברה, בין היתר בשל השקת מוצר מנהלים בדמי ניהול משופרים. עם זאת, מכירות אלו עדיין היו נמוכות משמעותית מהיקף מכירת ביטוחי המנהלים טרם אי מתן אישור לתעריפי ריסק למקרה מוות במסגרת ביטוחי מנהלים.

בשנת הדוח חל צמצום משמעותי בהצטרפות למוצרי ביטוח חיים לצד גידול משמעותי בניידים ממוצר ביטוח המנהלים למוצר הפנסיה, וזאת לאור מגבלת ההפקדות לביטוח מנהלים שנכנסה לתוקף במהלך שנת הדוח (ראה סעיף 6.2.1(א) להלן), והפרסום אודות מגבלת ההפקדה עוד קודם לכניסתה לתוקף. בשנת הדוח חל גידול במכירות של מוצרי הריסק ואילו במכירות

35. לפרטים בדבר החלפת האג"ח המיועדות במנגנון השלמת תשואה ובדבר זקיפת התשואה בשל נכסי הקרן בגינם קיימת הבטחת תשואה לעמיתי קרנות הפנסיה בגילאים שונים ראה סעיף 9.5.5.1(ד) להלן וסעיף 6.1.1.2 לעיל.

הריסק אגב משכנתא של החברה חל קיטון ביחס לשנה קודמת. במקביל, בשנת הדוח חל גידול מסויים בהיקף ביטולי פוליסות ריסק (לרבות ריסק אגב משכנתא) אשר נמכרו בעבר.

כתוצאה ממלחמת חרבות ברזל חל גידול בתשלומי תביעות ביטוח חיים (ריסק מוות וריסק משכנתא) במהלך הרבעון האחרון של שנת 2023. בנוסף, ביצעה החברה הפרשה בדוחותיה הכספיים בגין תביעות אובדן כושר עבודה הנובעות מאירועי המלחמה עד ליום 31 בדצמבר 2023, שטרם הוגשו. לפרטים נוספים בקשר עם השפעות מלחמת חרבות ברזל ראה ביאור 46(יא) לדוחות הכספיים. החברה אינה יכולה להעריך, בשלב זה, את מלוא השלכות המלחמה בשנת 2024.

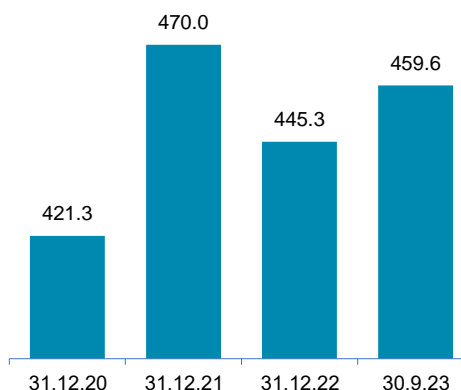
- **היקף הפעילות³⁶:** בהתאם לפרסומי הממונה, הנכסים בענף ביטוח חיים בשוק הביטוח הישראלי ליום 30 בספטמבר 2023 הסתכמו בכ-460 מיליארדי ש"ח, מתוכם 370 מיליארדי ש"ח נכסים בתיק ביטוח חיים החדש (פוליסות משתתף ברווחים), לעומת כ-441 מיליארדי ש"ח ליום 30 בספטמבר 2022, מתוכם 354 מיליארדי ש"ח נכסים בתיק ביטוח חיים החדש, דהיינו גידול של כ-4% בסך הנכסים וגידול של כ-5% בנכסי תיק ביטוח חיים החדש.

נכון ליום 30 בספטמבר 2023, הנכסים בתיק ביטוח חיים המנוהלים על ידי כלל ביטוח הסתכמו בכ-101 מיליארדי ש"ח, מתוכם כ-80 מיליארדי ש"ח נכסים בתיק ביטוח חיים החדש (פוליסות משתתף ברווחים), לעומת כ-97 מיליארדי ש"ח נכון ליום 30 בספטמבר 2022, מתוכם כ-77 מיליארדי ש"ח נכסים בתיק ביטוח חיים החדש. דהיינו גידול של כ-4% בסך הנכסים וגידול של כ-4% בנכסי תיק ביטוח חיים החדש.

נכון ליום 31 בדצמבר 2023, הנכסים בתיק ביטוח חיים המנוהלים על ידי כלל ביטוח הסתכמו בכ-102 מיליארדי ש"ח, מתוכם כ-81 מיליארדי ש"ח נכסים בתיק ביטוח חיים החדש (פוליסות משתתף ברווחים), לעומת כ-98 מיליארדי ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2022, מתוכם כ-78 מיליארדי ש"ח נכסים בתיק ביטוח חיים החדש.

נכון ליום 30 בספטמבר 2023 הנכסים בתיק ביטוח חיים המנוהלים על ידי כלל ביטוח היוו כ-22% מסך הנכסים בשוק ביטוח החיים, וזאת בשיעור דומה ליום 30 בספטמבר 2022.

התפתחות הנכסים בשוק בתיק ביטוח חיים בשנים 2023-2020
במיליארדי ש"ח

הגידול בנכסים ביום 30 בספטמבר 2023 לעומת 31 בדצמבר 2022, נובע בעיקר מעלייה בתשואות במרבית אפיקי ההשקעה בשוק ההון, אשר הביאו לגידול בהיקף הנכסים המנוהלים בשוק בתחום ביטוח חיים. אפשר שהגידול האמור קוזז בחלקו בשל גידול בסכומי הניוד היוצא והפדיונות מפוליסות ביטוח מנהלים עקב המגבלה על הפקדות לביטוחי מנהלים (לפרטים ראה סעיף 6.2.1(א) להלן).

לפרטים בדבר השינויים בפרמיות ובפדיונות במוצרי הביטוח ראה סעיף 6.4.2 להלן וכן חלק ב לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 2.2.1.1.

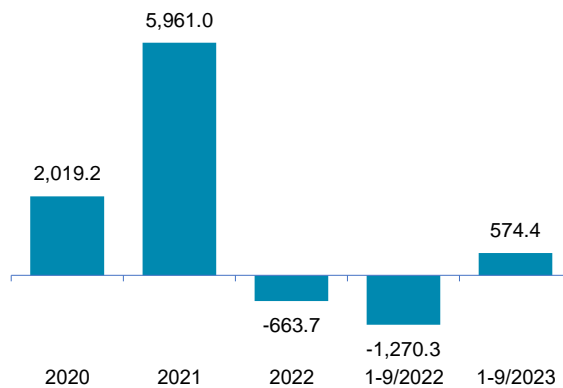
- **רווחיות³⁷:** בהתאם לפרסומי הממונה, סך הרווח הכולל לפני מס מעסקי ביטוח חיים בשוק ביטוחי החיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת הדוח הסתכם בכ-574 מיליוני ש"ח לעומת הפסד של כ-1,270 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווחיות בביטוח חיים מבוססת בין היתר על התוצאה המצרפית של המרכיבים הבאים לאורך חיי הפוליסה: המרווח הפיננסי בתיק ביטוח חיים מבטיח תשואה, דמי הניהול הנגבים מהצבירה ו/או מרווחי ההשקעה ו/או מההפקדות בפוליסות תלויות תשואה, הפער בין הפרמיה הנגבית לכיסוי סיכונים ביטוחיים והוצאות לבין עלותם בפועל, אורך חיי הפוליסה, רווחי השקעה, שינויים בעקום הריבית חסרת הסיכון, השפעות התארכות תוחלת החיים בפוליסות עם מקדמי קצבה מובטחים, עמלות והוצאות אחרות.

36. היקף הנכסים בביטוח חיים מבוסס על סכום ההתחייבויות הביטוחיות.

37. ההפסד המוצג בביטוח חיים בשנת 2019 הינו לפני הצגה מחדש בשל יישום למפרע של הוראות חוזר רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון בדבר 'החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות- בדיקת נאותות העתודה'.

סך הרווח הכולל לפני מס בביטוח חיים ברמת השוק בשנים 2020 עד ספטמבר 2023 במיליוני ש"ח

התוצאות המצטברות של חברות הביטוח בשוק הביטוח הישראלי בענף ביטוח חיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הושפעו מעליה בהכנסות מהשקעות עקב עליה בתשואות במרבית אפיקי ההשקעה בשוק ההון. למרות העליה התשואות בשוק ההון, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 לא נגבו דמי ניהול משתנים בפוליסות תלויות תשואה מסוג עדיף ובפוליסות מסורתיות וזאת בשל התחייבויות למבוטחים אשר עד להשלמתן לא ייגבו דמי ניהול משתנים. סך דמי הניהול (בתקופת הדוח דמי ניהול קבועים בלבד, כאמור) אשר ניגבו בשוק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 הסתכמו בכ-2,368 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך של כ-2,431 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. לפרטים בדבר חוב דמי הניהול בגין הפסדי ההשקעות שנצברו ראה חלק ב' לדוח - דוח הדירקטוריון, סעיף 2.1(ב).

התחייבויות בגין קיצבאות המשולמות לכל החיים בגין פוליסות בתוקף, שטרם נמשכו בגין קיצבאות, מחושבות, בין היתר, בהתאם לתוחלת החיים הצפויה ובהתאם להסתברות למשיכת הקיצבה בפוליסות תקפות. בשנים שקדמו לשנת הדוח, חלה מגמה של עליה בשיעור המימוש של קבלת קיצבאות, על פני משיכת כספי החיסכון בסכום הוני, וזאת בנוסף ובמקביל לעליה בתוחלת החיים. עם זאת, בשנת הדוח, חלה ירידה קלה בשיעור המימוש של קבלת קיצבאות לעומת שנים קודמות. החברה מעדכנת את ההתחייבויות בגין מקבלי הקיצבאות מעת לעת. לשינויים הנובעים מעידכון ההנחות הדמוגרפיות עקב חוזר לוחות תמותה ומחקרים עצמאיים וכן לשיפורים במודל ראה ביאורים 42(ה)(1)(ד) לדוחות הכספיים. לעניין השפעת חוזר שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד בעניין מדידת התחייבויות - עדכון מערך ההנחות הדמוגרפיות בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה לחברות ביטוח ולקרנות הפנסיה", ראה ביאור 42(ה)(1)(ד)(2) לדוחות הכספיים.

כמו כן, הפסקת מכירת כיוסי מוות מתאונה ונכות מתאונה כתוצאה מיישום הוראות חוזר תאונות אישיות, ונוכח העדר תעריפים מאושרים למוצרים אלו במרבית החברות בשוק, הביאו להפחתה במכירת מוצרי ביטוח חיים בשנים האחרונות. לפרטים נוספים בדבר חוזר תאונות אישיות ראה סעיפים 6.2.2(ב) ו-8.1.2.1(ג) להלן. לפרטים בדבר אישור תעריפים למוצרי מוות מתאונה ונכות מתאונה שניתן במהלך שנת הדוח ראה סעיף 6.2.2(ב) להלן.

למידע כספי של החברה בענף ביטוח חיים ראה גם ביאור 21 לדוחות הכספיים.

בשנת הדוח חל גידול בפדיונות ממוצרי החיסכון לטווח קצר ובינוני המנוהלים על ידי הגופים המוסדיים (פוליסות חיסכון פיננסי, קופות גמל להשקעה וקרנות השתלמות). להערכת החברה, גידול זה בפדיונות נובע משילוב של גורמים, לרבות סביבת הריבית ומצב השווקים בארץ ובעולם, צרכי הלקוחות, תשואות, ומחלופות השקעה הנובעות מסביבת הריבית. החברה אינה יכולה להעריך בשלב זה, אם הגידול האמור הינו מתמשך ואת היקפו. לפרטים נוספים בדבר השפעת גורמים שונים על המצב בשווקים ראה חלק ב' לדוח - דוח הדירקטוריון, סעיף 3 וכן ביאור 42(ג)(2) לדוחות הכספיים.

- **לקוחות:** בשנת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בתמהיל הלקוחות בענף. לפרטים נוספים ראה סעיף 6.4.1 להלן.

6.1.4.2 ענף קרנות פנסיה

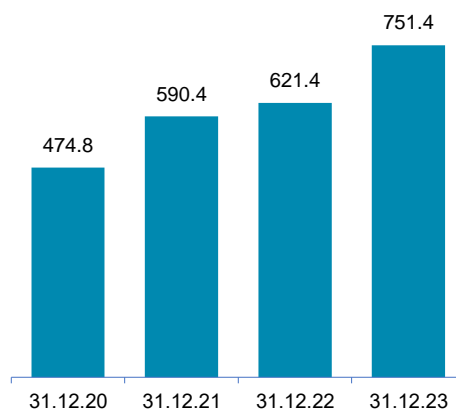
- **מגמות בביקוש ובהיצע:** בשנים האחרונות התגברה המגמה של העדפת מוצרי הפנסיה על פני מוצרי ביטוח המנהלים והגמל ומוצרי הפנסיה המשיכו להיות המוצר הפנסיוני המוביל המשוק בשוק. כתוצאה, בשנת הדוח ניכר המשך גידול בהיקף ההצטרפות למוצרי הפנסיה המנוהלים בכלל פנסיה וגמל.

לאורך השנים עודדה המדינה את החיסכון הפנסיוני באפיקי הקיצבתי, בין היתר, באמצעות גיבוי חלק מהשקעות קרנות הפנסיה במנגנון הבטחת תשואה (לפרטים ראה סעיף 9.5.5.1(ד) להלן); צו פנסיית חובה, במסגרתו נקבע כי ברירת המחדל, כל עוד לא בחר המבוטח אחרת היא הצטרפות לקרן הפנסיה; הגבלת האפשרות של מבטחים למכור תוכניות ביטוח חיים חדשות הכוללות מקדמי קיצבה מובטחי תוחלת חיים; קרנות ברירת מחדל (לפרטים ראה סעיף 6.3.1.2 להלן); זקיפת תשואות אגרות חוב מיועדות למקבלי קיצבה בקרנות הפנסיה (לפרטים ראה סעיף 6.1.1.2 לעיל); אי מתן אישור לתעריפים למוצרי הריסק במסגרת ביטוח מנהלים (לפרטים ראה סעיף 6.1.2.1 להלן); ומגבלת ההפקדות

לביטוחי מנהלים (לפרטים ראה סעיף 6.2.1(א) להלן). כל אלו, יוצרים העדפה אצל לקוחות, במהלך השנים האחרונות, למוצר הקיצבתי הנרכש במסגרת קרן הפנסיה, על אף יתרונות מסויימים שקיימים למוצרי הביטוח על פני הפנסיה. יצוין כי למלחמת חרבות ברזל לא היתה השפעה מהותית על האיזון הדמוגרפי של קרן הפנסיה בשל תשלומים הנובעים ממקרי מוות ו/או נכות של עמיתי קרן הפנסיה.

היקף הפעילות: בהתאם לפרסומי הממונה, הסתכם היקף הנכסים הצבורים בקרנות הפנסיה החדשות והכלליות בשוק הפנסיה ביום 31 בדצמבר 2023 בכ-751.4 מיליארדי ש"ח, בהשוואה לכ-621.4 מיליארדי ש"ח בתקופה המקבילה; דהיינו גידול של כ-20.9%. הגידול בהיקף הנכסים הצבורים נבע בעיקר בשל הפקדות במהלך השנה (לרבות העברות כספים חדשים) וכן מתשואות על הנכסים המנוהלים. חלקן של קרנות הפנסיה המקיפות והכלליות בקבוצה מסך שוק קרנות הפנסיה המקיפות והכלליות, נכון ליום 31 בדצמבר 2023, היה כ-16% בדומה לשיעורן בתקופה המקבילה. הצבירה נטו בשוק קרנות הפנסיה המקיפות והכלליות בגין הפקדות במהלך שנת הדוח הסתכמה בכ-67.2 מיליארדי ש"ח לעומת כ-55.3 מיליארדי ש"ח בתקופה המקבילה.

התפתחות הנכסים בשוק קרנות הפנסיה החדשות והכלליות בשנים 2023-2020
במיליארד ש"ח

רווחיות: הרווחיות בקרנות הפנסיה מבוססת, בין היתר, על הפער שבין דמי הניהול שהחברות המנהלות גובות לבין ההוצאות בפועל. דמי הניהול וההוצאות מושפעים מכמות העמיתים, היקף הנכסים הצבורים, סכומי ההפקדות ומושפעים אף מהתשואות בשוק ההון.

התחרות הערה בשוק הפנסיה מתבטאת בהנחות מוגברות בשיעורי דמי ניהול לעמיתים. הקמת קרנות ברירת מחדל נבחרות גרמה להפחתה נוספת של שיעור דמי הניהול הממוצעים של מצטרפים חדשים. לפרטים בדבר הוראות בקשר עם הגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני והשלכותיה, וכן בדבר התחרות ביחס למקבלי קצבאות, ראה סעיפים 6.2.1 להלן ו-6.1.2.3 לעיל. לפרטים בדבר היקף הנכסים, הצבירה ודמי הניהול הממוצעים, ראה סעיף 6.1.2.2 לעיל. למידע כספי של החברה בענף קרנות פנסיה ראה ביאור 21 לדוחות הכספיים.

צבר שינויים רגולטוריים שהוחלו במהלך השנים האחרונות הובילו להגברת התחרות בענף הפנסיה. יחד עם זאת, בשנים האחרונות החלה צמיחה עסקית משמעותית בפעילות של החברה בענף הפנסיה שהביאה לגידול ברווחיות התפעולית.

לקוחות: בשנת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בתמהיל הלקוחות בענף. לפרטים נוספים ראה סעיף 6.4.3 להלן.

בענף קרנות הפנסיה הוותיקות לא חל שינוי בביקוש וההיצע לאור העובדה שמדובר בקרנות סגורות להצטרפות עמיתים חדשים.

6.1.4.3 ענף קופות גמל

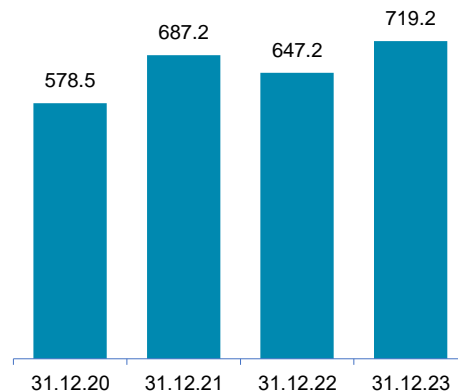
מגמות בביקוש ובהיצע: הביקוש למוצרי הגמל, שהינם בעיקרם מוצרי חיסכון בלבד, התמקד ביחס למוצר קופת הגמל בעיקר בניוד צבירות קיימות בין הגופים המוסדיים השונים ובקבלת הפקדות חד פעמיות אגב פרישה או מוות של עמית (אגב תיקון 190), ביחס לקרנות ההשתלמות וקופות גמל להשקעה - בהפקדות חדשות וכן בניוד צבירות קיימות בין הגופים המוסדיים השונים; זאת תוך תחרות על דמי הניהול והתשואות.

היקף הפעילות: בהתאם לפרסומי הממונה, סך כל הנכסים בקופות הגמל בשוק קופות הגמל הסתכם ביום 31 בדצמבר 2023 בכ-719.2 מיליארדי ש"ח, בהשוואה לכ-647.2 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022, גידול של כ-11.1%. גידול זה נובע בעיקר מתשואות על הנכסים המנוהלים ומצבירה חיובית נטו.

לפרטים בדבר נתוני פדיונות ממוצרי החיסכון לטווח קצר ובינוני המנוהלים על ידי הגופים המוסדיים לאחר מועד הדוח - ראה לעיל.

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 היקף נכסי קופות הגמל המנוהלים בקבוצה מהווים כ-8.2% מסך הנכסים בשוק קופות הגמל בהשוואה לכ-8.5% נכון ליום 31 בדצמבר 2022.

התפתחות הנכסים בשוק קופות הגמל בשנים 2020-2023
במיליארדי ש"ח

- בשנת הדוח נמשכה המגמה של מעבר עמיתים וצבירות בין קופות הגמל. להערכת הקבוצה, מגמה זו נובעת מתחרות בין הקופות על תשואות, מתחרות על דמי ניהול, ומהגברת השקיפות בענף. בנוסף, בשנת הדוח חלה עליה בפדיונות בקופות הגמל להשקעה ובקרנות ההשתלמות. למידע כספי של החברה בענף קופות גמל ראה סעיף 6.1.2.2 לעיל.
- **רווחיות:** הרווחיות בקופות הגמל מבוססת, בין היתר, על הפער שבין דמי הניהול שהחברות המנהלות גובות לבין שיעור ההוצאות בפועל. דמי הניהול מושפעים מהתחרות בשוק, מהיקף הנכסים הצבורים והתשואות בנכסים המנוהלים, כמו גם משינויים רגולטוריים. עד שנת 2022 חלה ירידה בדמי הניהול הממוצעים, בעיקר בקרנות ההשתלמות. בשנת הדוח לא חל שינוי בדמי הניהול הממוצעים לעומת שנת 2022.
- **לקוחות:** בשנת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בתמהיל הלקוחות בענף. לפרטים נוספים ראה סעיף 6.4.4 להלן.

שינויים מהותיים הצפויים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים העיקריים והתמהיל שלהם, בהתחשב בין היתר, בביקושים ובוותק של המוצרים הקיימים 6.1.5

פוליסות ביטוח חיים, קרנות פנסיה וקופות גמל הינם מוצרים תחליפיים זה לזה, לאור היותם מוצרי חיסכון ארוך טווח, המזכים בהטבות מס, ואשר ניתן לשלב בהם כיסויים ביטוחיים. בעקבות שינויים רגולטוריים, גברה האחידות בין המוצרים השונים, המתבטאת בין היתר, במבנה דמי הניהול, ביכולת למכור כיסויים ביטוחיים לעמיתים ובהיעדר מקדמי קיצבה מובטחים. להערכת הקבוצה, מוצר הפנסיה ימשיך להיות המוצר המוביל בשוק בין היתר, לאור צו פנסית חובה, חוק פנסית חובה לעצמאים (לפרטים ראה סעיף 6.1.4 לעיל), ההוראות בקשר עם קרנות ברירת מחדל (לפרטים ראה סעיף 6.3.1.2 להלן), קיומם של מנגנוני הבטחת תשואה (לפרטים ראה סעיף 9.5.5.1(ד) להלן), מקדמים משופרים למקבלי קצבאות בפנסיה ביחס לביטוחי המנהלים (אם כי מדובר במקדמים שאינם מובטחים), היעדר אישור תעריפים למוצרי הריסק במסגרת מוצרי ביטוח המנהלים (לפרטים ראה סעיף 6.1.2.1 לעיל) וכניסתה לתוקף של מגבלת הפקדות לביטוחי מנהלים (לפרטים ראה סעיף 6.2.1(א) להלן).

בשנת הדוח הקבוצה הינה הקבוצה הרביעית בגודלה בשוק הפנסיוני ובעלת יתרון יחסי מסוים, לאור העובדה שהיא משווקת את כל מגוון המוצרים בתחום.

ענף ביטוח חיים 6.1.5.1

בהתאם לפרסומי הממונה, בשנת הדוח היתה הקבוצה השלישית בגודלה בענף ביטוח חיים, בהתאם להיקף נכסים מנוהלים, כהגדרתם על ידי הממונה. לא ידוע לחברה על שינויים מהותיים שצפויים בחלקה הכולל בענף ביטוח חיים, והדבר תלוי, בין היתר, בהתנהגות הגופים המוסדיים המתחרים, בטעמי המבטחים והעמיתים ובהתנהגות הגורמים המפיצים, בהשפעות שינויים רגולטוריים בתחום החיסכון הפנסיוני ביחס לנכסים המנוהלים ולמכירות חדשות ובהיתכנות המשך מכירות עתידי של ביטוחי ריסק במסגרת ביטוחי מנהלים ולהיקף המכירה של ביטוחי מנהלים בעתיד.

לעובדה שלפוליסות הביטוח הקיצבתיות, שנמכרו בעבר והכוללות מקדמי קיצבה מובטחי תוחלת חיים (כמו גם פוליסות שנמכרות כיום לבני 60 ומעלה), יש יתרון יחסי על פני קרנות הפנסיה עבור הלקוחות וזאת ביחס לתקופה שלאחר גיל הפרישה, מאחר שאינן כפופות להוראות תקנוניות ואין בהן מנגנון איזון אקטוארי העשוי להשפיע על גובה הקצבה המשולמת בפרישה. מנגד קיומו של מנגנון הבטחת תשואה למקבלי קיצבה או לעמיתים בגילאים הסמוכים לפרישה בקרנות הפנסיה וכן שיעור דמי הניהול הנגבים ממקבלי קצבה, יכול וישפיעו על חלקו של ענף הביטוח בשוק החיסכון הפנסיוני.

היעדר תעריפים מאושרים למכירת ביטוחים למקרה מוות (ריסקים) במסגרת ביטוחי מנהלים ומגבלת הפקדה לביטוחי מנהלים ותגמולים לעצמאים (לפרטים ראה סעיף 6.2.1(א) לעיל), הביאה גם היא לגידול בהעדפה לרכישת מוצר הפנסיה, על חשבון מוצר הביטוח.

יתרון נוסף שיכול וייווצר למוצר הפנסיה נובע מעלויותיהם היחסיות של הכיסויים הביטוחיים בקרן הפנסיה ביחס לעלותם במוצר ביטוח המנהלים וכן לגובה דמי הניהול במוצר הפנסיה לעומת מוצר ביטוח המנהלים.
להשלכות הנובעות ממגבלת הפקדות בביטוחי מנהלים והפחתת דמי ניהול למקבלי קצבה, ראה סעיפים 6.2.1(א) ו-6.1.2.3 להלן.

6.1.5.2 ענף קרנות הפנסיה

בשנת הדוח, היתה הקבוצה השלישית בגודלה בענף קרנות הפנסיה, בהתאם להיקף נכסים מנוהלים, כהגדרתם על ידי הממונה. להערכת החברה, בשנים הבאות ימשיכו מוצרי הפנסיה להיות מוצרים מובילים בשוק החיסכון הפנסיוני. החברה מעריכה כי חלקה של כלל פנסיה וגמל בענף הפנסיה יושפע, בין היתר, משיעור דמי הניהול שיגבו, מהתשואות, מהשירות, מהתחרות בין הגופים המוסדיים, מהתנהגות הגורמים המפיצים, מטעמי המבטוחים והעמיתים וכן מהוראות הרגולציה הרלבנטיות.

כאמור, חלקה של כלל פנסיה וגמל בענף הפנסיה מושפע וצפוי להיות מושפע באופן ניכר מקרנות ברירת מחדל לאור שיעור דמי הניהול הנגבים במסגרתן והשפעתם הישירה והעקיפה על התחרות בשוק, לפרטים ראה סעיף 6.3.1.2 להלן, נוכח היתרון התפעולי שקיים לקרנות אלה ביחס לצירוף עמיתים חדשים, לפיו לא נדרש מילוי טופס והצהרת בריאות לצורך הצטרפות אליהן; וכן מהשפעת שינויים במנגנון הבטחת יציבות קרנות הפנסיה וזקיפת תשואה מובטחת (הן מכוח אג"ח מיועדות והן מכוח מנגנון השלמת התשואה) על קבוצות הגיל, בין קרנות הפנסיה השונות. לפרטים ראה סעיפים 9.5.5.1(ד) להלן ו-6.1.1.2 לעיל. להערכת החברה, ריבוי המתחרים, שינויים רגולטורים מהשנים האחרונות והתחרות העזה בתחום (הן במועד הצטרפות והן ביחס לניוד עמיתים קיימים), שבאה לידי ביטוי בין היתר בתחרות על דמי ניהול ותשואות, משפיעים על היקפי השימור והמכירות החדשות של המוצרים הפנסיוניים השונים ויכולים להשפיע על נתח השוק של החברה.

מגבלת ההפקדות לביטוחי מנהלים, כמפורט לעיל, ימשיך להביא להמשך העדפה של מוצרי הפנסיה.

כמו כן, המשך התגברות בבקשות נידוד של עמיתים לקרנות פנסיה סמוך למועד פרישתם יכול להיות גם הוא בעל השלכה מהותית על תוצאותיה העסקיות של החברה. בשנת הדוח ניכר גידול מסוים בהיקפי הסכומים שלגביהם בוצע נידוד של עמיתים סמוך למועד פרישתם, לרבות נידוד לקרן "כלל פנסיה", ולהערכת החברה מדובר במגמה שיכול ותתגבר בשנים הבאות. להשלכות הנובעות מהפחתת דמי ניהול למקבלי קצבה, ראה סעיף 6.1.2.3 לעיל.

6.1.5.3 ענף הגמל

בשנת הדוח היתה הקבוצה השישית בגודלה בענף קופות הגמל, בהתאם להיקף נכסים מנוהלים, כהגדרתם על ידי הממונה. חלקה של החברה בענף קופות הגמל מושפע, בין היתר, מהתחרות בין הגופים המוסדיים ובתי ההשקעות, אשר מושפעת מתשואות קופות הגמל, מגובה דמי הניהול, ומהשירות שניתן לעמיתים.

קרנות ההשתלמות שונות מיתר מוצרי החיסכון הפנסיוני כיוון שהן מקנות אפשרות לחיסכון לטווח בינוני, המזכה בהטבות מס. חלקה של החברה בענף קרנות ההשתלמות מושפע, בין היתר, מהתחרות בין הגופים המוסדיים, אשר מושפעת מתשואות קרנות ההשתלמות, מגוון מסלולי ההשקעה, דמי הניהול, ומהשירות שניתן לעמיתים.

בשנת הדוח, אופן התמודדות החברה עם התחרות בשוק, בפרט בהיבטי התשואות ודמי הניהול, וכן האפשרות לנייד קופות גמל להשקעה, הביאו לגידול בסך הנכסים המנוהלים בקופות הגמל להשקעה המנוהלת על ידי כלל פנסיה וגמל. לשינויים בהיקף ההפקדות לקופות גמל להשקעה, ראה סעיף 6.1.2.2 לעיל.

המידע בכל הקשור לשינויים עתידיים בחלקה של החברה בשווקים, במוצרים הפנסיוניים השונים, הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. השינויים והשלכותיהם בפועל עשויים להיות שונים מאלה שנחזו וזאת נוכח השינויים הרגולטוריים הרבים שמצויים בראשית יישומם; שינויים רגולטוריים עתידיים, ככל שיהיו ואשר יכול ויהיה בהם להשפיע על חלקה של החברה בשווקים השונים; התחרות בשוק; התנהגות הגופים המוסדיים המתחרים והגופים המפיצים; וכן טעמי הלקוחות.

6.2 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

הפעילות בתחום זה כפופה להוראות הדין החלות על מבטחים, על קרנות פנסיה ועל קופות גמל הפועלות בתחום - לרבות חוק הביטוח, חוק קופות גמל, חוק הייעוץ הפנסיוני ותקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964, וכן כפופה להוראות הממונה, כפי שהן מתפרסמות מעת לעת. קופות גמל וקרנות פנסיה מנוהלות על ידי חברות מנהלות, קופות ביטוח מנוהלות על ידי חברות ביטוח.

הפעילות בתחום זה טעונה רישוי מאת הממונה, בהתאם לחוק הביטוח ולחוק קופות גמל, ומפוקחת על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון. חברה מנהלת של קופת גמל המנהלת קרן פנסיה נדרשת לקבל רישיון מבטח, שמהווה גם רישיון חברה מנהלת לכל קופות הגמל שבניהולה. חברה מנהלת שניתן לה רישיון מבטח כאמור, רשאית כיום לנהל את כל סוגי קופות הגמל, למעט קופות ביטוח. חברה מנהלת אחת יכולה לנהל גם קרן פנסיה חדשה מקיפה אחת, קרן פנסיה חדשה כללית וכן קרן פנסיה ותיקה וקופות גמל.

חברה מנהלת רשאית לעסוק גם בעיסוק אחר הנוגע למוצר פנסיוני שאישר הממונה ובכפוף לתנאים שאישר ובלבד שהעיסוק מוסדר לפי הוראות חוק קופות גמל, חוק הביטוח או חוק הייעוץ הפנסיוני. בנוסף, כל קופת גמל המנוהלת על ידי חברה מנהלת מחויבת באישור לניהול קופת גמל המתחדש מדי שנה.

במסגרת חוק הביטוח נקבע כי לא ינתן לאדם היתר לשליטה במבטח, אם לאחר מתן ההיתר תהיה לאותו אדם החזקה העולה על שיעור של 15% מסך נכסי החיסכון ארוך הטווח, כהגדרתם בחוק הביטוח. חוק הביטוח מתיר החזקה מהותית בתחום החיסכון לטווח ארוך, אם מקורה של החזקה מהותית זו בשינויים הנובעים מהפעילות השוטפת. לפי מיטב ידיעת החברה, בהתאם לשקלול המידע המתפרסם באתר הממונה, היקף ההחזקות של החברה בתחום החיסכון לטווח ארוך נכון ליום 30 בספטמבר 2023, הוא כ- 13.8%. תחום הפעילות מאופיין בהסדרה רגולטורית משמעותית, ענפה ותכופה, הן ביחס למוצרים שנמכרו בעבר ועדיין בתוקף היום והן ביחס למוצרים שנמכרים כיום, שמטרתה בין היתר, הגברת השקיפות, התחרות ושכלול השוק. להלן יפורטו שינויים מהותיים שחלו בהוראות הרגולטוריות בתחום הפעילות בשנים האחרונות:

6.2.1 הגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני

במהלך השנים האחרונות פורסמו הוראות ותקנות אשר הביאו להגברת של שכלול השוק, של התחרות והשקיפות, בין היתר, במטרה לאפשר לחוסכים הפנסיוניים להתאים טוב יותר את המוצרים לצרכיהם ולפשט את תהליך קבלת החלטותיהם. בין ההוראות המשמעותיות שפורסמו בשנים קודמות נכללו הקמת קרנות ברירת מחדל (ראה סעיף 6.3.1.2 להלן), הקמת המסלקה (ראה סעיף 6.3.1.3 להלן), התיקון בתקנות ההוצאות הישירות והרפורמה במסלולי השקעה (ראה סעיף 9.5.5.1(ג) להלן).

א. מגבלה על הפקדות לביטוחי מנהלים

בהמשך החלטת ממשלה מחדש פברואר 2023 בדבר קביעת מגבלה להפקדות לביטוחי מנהלים, בחודש יולי 2023 פורסמו **תיקונים לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופת גמל) (תיקון) תשכ"ד-1964** (להלן: "**תקנות ניהול קופות גמל**") ו**לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח-2008**, אשר נכנסו לתוקף בחודש ספטמבר 2023 (להלן: "**תקנות העברת כספים**").

במסגרת התיקונים נקבע, בין היתר, כי (א) לא תבוצענה הפקדות לקופות ביטוח חדשות (שיתפחו לאחר מועד כניסת ההוראה לתוקף), אלא מסכום העולה על 20.5% מפעמיים השכר הממוצע במשק (להלן: "**תקרת ההפקדה החודשית**"); (ב) העברת כספים מקופת גמל שאינה קופת ביטוח לקופת גמל שהיא קופת ביטוח, תותנה בכך שלאחר העברת הכספים לקופת הביטוח יתרת הכספים הצבורים שלא הועברו לקופת הביטוח יעמדו לכל הפחות על תקרת ההפקדה החודשית, כפול מספר החודשים שחלפו ממועד התשלום הראשון לקופת הגמל. הגבלת העברת הכספים כאמור לא תחול ביחס להעברת כספים מקופת ביטוח שהוצאה לפני חודש ספטמבר 2023. בנוסף, במסגרת החלטת ממשלה מחדש מרס 2023, נקבע כי הגופים המוסדיים יעדכנו את המבוססים הפעילים בקופת ביטוח על הגבלת ההפקדה כאמור, וזאת בהתאם להנחיות הממונה. למועד זה טרם פורסמו הנחיות הממונה בעניין זה.

התקנות והפרסום אודותן בתקשורת הקטינו באופן משמעותי את מכירות ביטוחי המנהלים והגבירו משמעותית את מגמת ההצטרפויות לקרנות הפנסיה, והיו גורם משמעותי בהתגברות משמעותית של העברות כספים למוצר הפנסיה מביטוחי מנהלים. רפורמת ביטוחי המנהלים, על אף שלא קבעה כללים ביחס לפוליסות ביטוחי מנהלים קיימות, נתפסת על ידי חלק מהלקוחות וחלק מגורמי השיווק והיעוץ הפנסיוני בשוק כרפורמה שמלמדת על כדאיות מוצרי ביטוח מנהלים, לא רק אלו שימכרו מאן ולהבא אלא גם על מוצרי ביטוח מנהלים שנמכרו בעבר, לרבות פוליסות עם מקדמי תוחלת חיים מובטחים שנמכרו לאורך השנים ובעיקר ביחס פוליסות ללא מקדם תוחלת חיים מובטח. בהתאם, כאמור, כתוצאה מהרפורמה חל גידול משמעותי בשנת הדוח בהיקף הניוד היוצא בפוליסות אלו. לגידול משמעותי מתמשך בשיעורי הניוד היוצא של פוליסות ביטוחי מנהלים שנמכרו החל משנת 2001, ככל שיתרחש, עלולה להיות השפעה מהותית לרעה על הערך הגלום של פוליסות אלו, שמהוות מרכיב מהותי בערך הגלום של החברה.

החברה מעריכה שמגמת העברות כספים למוצר הפנסיה מביטוחי מנהלים תימשך. בהקשר זה יצוין כי במחצית השנייה של שנת 2023 חלה התגברות בניוד היוצא ממוצרי ביטוח המנהלים שנמכרו משנת 2004 ואילך, ובפרט ביחס למוצרי ביטוח המנהלים שנמכרו משנת 2013 ואילך.

החברה נוקטת פעולות להגברת השימור של פוליסות מנהלים. פעולות אלו עשויות להקטין, במידה מסוימת את הרווחיות הגלומה בביטוחי מנהלים. החברה אינה יכולה להעריך, בשלב זה, אם הגידול בהיקף הניוד היוצא בפוליסות מנהלים יהיה מתמשך או שמדובר בגידול זמני, את היקפו של הגידול לאורך זמן וכן אינה יכולה להעריך, בשלב זה, את האפקטיביות של הפעולות הננקטות על ידה כאמור.

המידע בכל הקשור להשלכות המגבלות על הפקדות לביטוחי מנהלים הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה באופן מהותי מזה שנחזה, ותלוי התנהגות והעדפות מבוטחים ועמיתים ביחס למוצרים שברשותם; התנהגות הגופים המתחרים; מחקרים אודות התפתחות תוחלת החיים, וכן בהתנהגות הגורמים המפיצים.

ב. הסדרי עמלות עבור מוצרי הביטוח ומוצרי החיסכון הפנסיוני

לעניין עמדת ממונה ותיקון לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 20), שעניינם הפרדת העמלות מדמי הניהול; לעניין הצעת החוק שעניינה מתן אפשרות לתאגיד בנקאי להעניק ייעוץ פנסיוני באמצעות טלפון או באמצעות אמצעי דיגיטלי ראה סעיף 9.8.1.1(ב) להלן; וכן לעניין **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות**

גמל (עמלות הפצה), התשס"ו-2006 שעניינן עמלת הפצה שיועץ פנסיוני רשאי לקבל מגוף מוסדי, ראה סעיף 9.8.1.1(ב) להלן; הוראות בדבר חובת סוכן ביטוח להשיב דמי העמילות ששלמו לו, בעת ביטול פוליסה או העברת הכספים הצבורים בשנים שלאחר עריכתה ראה סעיף 9.8.2.2 להלן; לעניין תיקון חוק הייעוץ בקשר עם איסור על סירוב גוף מוסדי להתקשר עם יועץ פנסיוני ותנאי התקשרות זו, ראה סעיף 9.8.2.3 להלן.

6.2.2. מוצרים - האחדת מוצרים, שקיפות והתערבות בתעריפים

במהלך השנים נקטה הרשות שורה של צעדים במטרה לעודד תחרות ולמקד אותה בדמי ניהול, תשואות ושירות, תוך האחדת המוצרים השונים הנמכרים בשוק והכתבתם. במסגרת זו נוצרה מתכונת אחידה למוצרים שונים בתחום וביניהם תקנוני קרנות הפנסיה, פוליסות אובדן כושר עבודה ופוליסות תאונות אישיות.

א. תעריפים חדשים למוצרי ביטוח חיים למקרה מוות (ריסק)

לפרטים בדבר תעריפים למוצרי ביטוח חיים למקרה מוות (ריסקים) שאושרו על ידי הרשות בחודש פברואר 2019 והעדר תעריפים מאושרים למכירת כיסויי ריסק במסגרת פוליסות ביטוח המנהלים, והשלכות תעריפים אלו, ראה סעיף 6.1.2.1 לעיל.

ב. חוזר תאונות אישיות

הוראות חוזר תאונות אישיות, אשר פורסם בחודש יוני 2020, כוללות הוראה לפיה כיסויי מוות מתאונה ונכות מתאונה ישווקו בהתאם להוראות חוזר זה. למועד הדוח, החברה לא שיווקה כיסויי מוות מתאונה ונכות מתאונה, אולם למועד פרסום דוח זה, בכוונת כלל ביטוח לשוב ולשווק פוליסות מוות מתאונה ונכות מתאונה המותאמות להוראות חוזר תאונות אישיות, לאחר שקיבלה את אישור הממונה לתעריפים עדכניים לפוליסות כאמור.

לפרטים נוספים בדבר השלכות חוזר תאונות אישיות, לרבות הוראה לפיה כיסויי מוות מתאונה ונכות מתאונה ישווקו בהתאם להוראות חוזר תאונות אישיות, ראה סעיף 8.1.2.1(ג) להלן.

6.2.3. אחרים

איסור הלבנת הון

בחודש מאי 2023 פורסמה טיוטת צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של גופים פיננסיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשפ"ג - 2023 (להלן: "טיטת צו איסור הלבנת הון"), המחליפה טיוטה קודמת שפורסמה בעניין זה בחודש אוקטובר 2021.

מטרת הטיטה הינה לקבוע הוראות בעניין איסור הלבנת הון שיחולו על כלל הגופים הפיננסיים, ויחליף את הצווים הספציפיים הקיימים כיום, לרבות צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטחים, סוכני ביטוח וחברות מנהלות למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"ז-2017, החל על הגופים המוסדיים בקבוצה, ויקבע הוראות עקרוניות זהות ואחידות לכלל הגופים הפיננסיים המדווחים לרשות איסור הלבנת הון. במסגרת טיוטת הצו, מוצע להסמיך את הרגולטורים הפיננסיים לקבוע הסדרים משלימים ומפורטים באמצעות חוזרים והנחיות, ובכלל זאת הסדרים שיתנו מענה למאפיינים הייחודיים של גופים פיננסיים מסויימים.

טיטת הצו כוללת שינויים ביחס להתנהלות הנדרשת מהגופים המוסדיים בקבוצה, ביחס לצו הקיים כיום, אשר העיקריים שבהם הינם שינויים בהליכי "הכר את הלקוח" (אשר בין היתר, יכונה "בדיקת נאותות"), זיהוי ואימות; הוראות ספציפיות בקשר עם העברה אלקטרונית והעברה בנכסים וירטואליים; והרחבת חובות הדיווח הרגיל לרשות איסור הלבנת הון.

להערכת הגופים המוסדיים בקבוצה, לטיטת צו איסור הלבנת הון, ככל שיפורסם כנוסח מחייב, יכול ותהייה השלכות מסוימות על הליך המכירה של מוצרי הביטוח וקופות גמל, הן במסגרת ערוצי המכירה הישירים והן באמצעות הסוכנים.

המידע בכל הנוגע להוראות האמורות בקשר עם איסור הלבנת הון הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה באופן מהותי מזה שנחזה והוא תלוי, בין היתר, בנוסחו הסופי של צו איסור הלבנת הון שיפורסם, ככל שיפורסם, בהערכות התפעוליות ליישום ההוראות כאמור, ובפרשנות שתינתן להוראות החלות על פיהם בעתיד על ידי הגורמים המוסמכים, בהתנהגות הלקוחות, סוכני הביטוח והחברות המתחרות.

6.3. תחרות

6.3.1. תנאי התחרות בתחום הפעילות ושמות המתחרים המשמעותיים בתחום

תחום זה מתאפיין בתחרות עזה בין כלל הגופים המוסדיים, הן בשלב ההצטרפות למוצר הפנסיוני וכן במהלך תקופת החיסכון, בקשר עם נידוד ושימור צבירות קיימות בין הגופים המוסדיים השונים. כן קיימת תחרות ביחס למבטחים ועמיתים שנמצאים סמוך לפני קבלת הקצבה, על המוצר ממנו יקבלו את קצבת הזקנה.

6.3.1.1. נידוד אגב הצטרפות

התחרות על ההצטרפות לקרן הפנסיה מתעצמת נוכח ההוראות בדבר נידוד אגב הצטרפות, לפיהן בעת הצטרפות עמית לקרן פנסיה חדשה וכל עוד לא ביקש העמית אחרת, יועברו כספי החיסכון העומדים לרשותו בחשבונות לא פעילים בקרנות פנסיה

חדשות אחרות, לקרן הפנסיה החדשה אליה הוא מבקש להצטרף, וזאת תוך שמירה על רצף ביטוחי (להלן: "ניוד אגב הצטרפות").

שיעור דמי הניהול הנגבים בקרן הפנסיה המנוהלת על ידי כלל פנסיה וגמל פחת, בין היתר, מאחר ושיעור דמי הניהול בחשבונות הלא פעילים המועברים לקרנות פנסיה אחרות גבוה משמעותית משיעור דמי הניהול שנגבה מכספים לא פעילים שמועברים לקרן הפנסיה המנוהלת על ידי כלל פנסיה וגמל.

כאמור לעיל, התגברות בבקשות ניוד של עמיתים לקרנות פנסיה סמוך למועד פרישתם יכול להיות גם הוא בעל השלכה מהותית לתוצאותיה העסקיות של החברה. מגמה זו מושפעת בין היתר, מהוראות תקנות זקיפת תשואה, מנגנון הבטחת התשואה בקרנות הפנסיה והורדת דמי ניהול למקבלי קצבה בפנסיה.

6.3.1.2 קופות ברירת מחדל

התחרות בתחום התגברה נוכח הקמתן של קרנות פנסיה נבחרות, שהינן קרנות ברירת מחדל אליהן מצורפים עמיתים שלא מילאו טופס הצטרפות לקופת גמל ואשר מעסיקם לא בחר קופת ברירת מחדל בהליך תחרותי שנערך על ידו (לעיל ולהלן: "קרנות ברירת מחדל"). למועד הדוח, שיעור דמי הניהול שגובות הקרנות הנבחרות הוא 1% מההפקדה ו-0.22% מהצבירה.

במקביל, נקבע מנגנון לבחירת קרנות השתלמות ברירת מחדל, אשר הגביר גם הוא את התחרות בשוק קרנות השתלמות. הקמת קרנות ברירת מחדל והיתרונות התחרותיים שמוקנים להן, הינם בעלי השפעה רוחבית מהותית על שוק קרנות הפנסיה, באופן שהביא לכניסת מתחרים חדשים לשוק, לירידה בדמי הניהול הממוצעים הנגבים בקרנות הפנסיה ובקרנות השתלמות. ההשפעה האמורה התעצמה נוכח השפעתן המשולבת של ההוראות האמורות ביחד עם ההוראות בדבר ניוד אגב הצטרפות (ראה סעיף 6.3.1.1 לעיל).

עם זאת, שיעורי דמי הניהול המוצעים על ידי קרנות הפנסיה הנבחרות הפועלות כיום מיתן את השפעת קרנות ברירת המחדל על הפחתת שיעור דמי הניהול. כמו כן ובשל הגברת היקף השיווק הפנסיוני המבוצע על ידי החברה (באמצעות סוכנים ובמישרין) התשואות שהושגו על ידי החברה, השיפור בשירות הניתן על ידי החברה וכן בשל מגבלת ההפקדה לביטוחי מנהלים (ראה סעיף 6.2.1(א) להלן) והיעדר תעריפים מאושרים למכירת כיוסי ריסק במסגרת ביטוחי המנהלים (לפרטים ראה סעיף 6.1.2.1 לעיל), חל גידול בהפקדות של עמיתים חדשים לקרנות הפנסיה המנוהלות על ידי כלל פנסיה וגמל ביחס לשנה קודמת.

6.3.1.3 הסרת חסמים תפעוליים - העברת מידעים בתחום החיסכון הפנסיוני והמסלוקה הפנסיונית

במהלך השנים נקטה הרשות שורה של צעדים שמטרתם להסיר חסמים תפעוליים ולסייע בקבלת מידעים.

במסגרת זו, בין היתר, הוקמה המסלוקה הפנסיונית המרכזית (להלן: "המסלוקה הפנסיונית") המשמשת להעברת מידע בין הגורמים השונים הפועלים בשוק החיסכון הפנסיוני (הגופים המוסדיים, בעלי הרישיון, המעסיקים, המבוטחים והעמיתים) וכן לביצוע - שורת פעולות (שביחס לחלקן קיימת חובה לבצע באמצעות המסלוקה הפנסיונית בלבד). למן הקמת המסלוקה הפנסיונית, התווספו והתעדכנו ההוראות בדבר המידע והבקשות אותן יש להעביר באמצעות המסלוקה הפנסיונית.

לשם יישום ההוראות שעניינן העברת מידע באמצעות המסלוקה הפנסיונית, נכנס לתוקף בהדרגה, חוזר הקובע מבנה של רשומה אחודה להעברת מידע, המתעדכן מעת לעת (להלן: "חוזר מבנה אחיד"). חוזר מבנה אחיד כולל מספר ממשקים שמטרתם ליצור מתכונת אחידה להעברת מידע בין הגורמים השונים, לרבות ממשק מעסיקים שעיקרו יצירת ממשק מובנה להעברת מידע אודות תשלומי מעסיקים למוצרים פנסיוניים עבור עובדיהם; ממשק האירועים באמצעותו מועברות בקשות לקבלת מידע ובקשות לביצוע פעולות³⁸; ממשק אחזקות וטרום יעוץ³⁹; ממשק יתרות פיצויים⁴⁰; ממשק ניוד⁴¹; ממשק מידע למעסיק⁴² והיזונים חוזרים.

המסלוקה מסייעת ומייעלת את הליכי העברת המידע ביחס לכספים הפנסיוניים, מסירה חסמים תפעוליים ומקלה על מעבר כספים בין גופים מוסדיים מתחרים ועל איתורם של כספים אלה, מקלה על הצטרפות עמיתים והליכי גביה, ולפיכך מסייעת בהגברת התחרות ובייעול הליכים תפעוליים.

המידע בכל הקשור להשלכות המפורטות לעיל שעניינן תנאי התחרות בשוק הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה באופן מהותי מזה שנחזה, והוא תלוי בתנאי התחרות; התנהגות הגופים המוסדיים המתחרים; טעמי העמיתים והמבוטחים והתנהגותם ביחס למוצרים שברשותם; השלכות הוראות דין אחרות בתחום והשפעתם המשולבת עם ההוראות כאמור.

38. ממשק אירועים הינו ממשק המבטא את כל הבקשות המגיעות לחברה מהמסלוקה, בין אם מדובר בבקשות לקבלת מידע ובין אם מדובר בבקשות לביצוע פעולות.

39. ממשק אחזקות הינו ממשק הכולל נתונים אודות המוצרים הפנסיוניים של מבוטחים ועמיתים, שעל גוף מוסדי להעביר לבעל רישיון בהמשך לבקשתו להעברת מידע אודות הלקוח.

40. ממשק יתרות פיצויים הינו ממשק למתן מידע אודות יתרות פיצויים, למעסיק בגין עובדיו, או למבוטח בעבור תקופות עבודה אצל מעסיקיו.

41. ממשק הניוד מסדיר את הליכי ניוד כספים בין גופים מוסדיים, וקובע כי ניוד כספים המתנהל בין הגופים המוסדיים יבוצע במסגרת המסלוקה הפנסיונית בלבד.

42. ממשק מידע למעסיק קובע מידע שהמעסיק רשאי לקבל מהגוף המוסדי באמצעות הממשק ומועדים למתן תשובות למעסיק מאת הגוף המוסדי.

תנאי התחרות 6.3.14

להלן פרטים על תנאי התחרות אשר משפיעים על ההצטרפות למוצרים הפנסיונים ועל הניוד של המוצרים הפנסיוניים שבניהול הגופים המוסדיים בקבוצה. לפרטים אודות העברת כספים מהגופים המוסדיים בקבוצה ואליהם בענפי חסכון ארוך טווח בשנים 2021 עד 2023, ראה סעיף 6.4.5 להלן.

מוצרי ביטוח חיים, פנסיה וגמל, הם מוצרים תחליפיים בחלקם⁴³, עם דגשים מסוימים בכל אחד מהם. לאור שורה של רפורמות בתחום שצמצמו את השוני בין המוצרים ונתנו עדיפות למוצרי קיצבה, ביטול המקדמים המובטחים בקופות הביטוח, עלותם הנמוכה יחסית של הכיסויים הביטוחיים בקרן הפנסיה, דמי הניהול הנגבים, הבטחת התשואה על חלק מהנכסים בקרנות הפנסיה, הקמתן של קרנות ברירת מחדל ומגבלת ההפקדות לביטוחי המנהלים, קרנות הפנסיה הינן המוצר העיקרי המשווק לכלל הציבור. לעניין מגמות בביקוש ובהיצע בשנת הדוח, ראה סעיף 6.1.4 לעיל.

מוצרי הביטוח שאינם נהנים מהטבות מס כמו פוליסות פרט או כספי חיסכון פנסיוני שהפכו לנזילים וכן קופות הגמל להשקעה, הינם מוצרים מתחרים בינם לבין עצמם וכן מול מוצרי השקעה אחרים אשר משווקים גם על ידי גורמים פיננסיים שאינם גופים מפוקחים על ידי הממונה, בעיקר בנקים, מנהלי תיקים וקרנות נאמנות.

התחרות בתחום מתרכזת בתשואות, בקיומם או היעדרם של מקדמי קיצבה או תשואה מובטחים, בגובה דמי הניהול (ובהנחות הניתנות), בכיסויים הביטוחיים ובעלותם, ברמת השירות ובפתרונות ביטוחיים משלימים.

בהתאם לפרסומי הממונה, נכון ליום 31 בדצמבר 2023 הקבוצה הינה השלישית בגודלה בענף ביטוח חיים, השלישית בגודלה בענף קרנות פנסיה, והשישית בגודלה בענף קופות גמל ובסך הכל הקבוצה הינה הרביעית בגודלה בשוק הפנסיוני, בהתאם להיקף נכסים מנהלים, כהגדרתם על ידי הממונה.

התחרות במוצרי הריסק ואובדני כושר עבודה, הינה בין חברות הביטוח השונות, ומתמקדת בתעריפים ובהנחות הניתנות, וזאת בין היתר בעקבות הדמיון הרב בתנאי המוצרים (לעניין זה ראה, בין היתר, ההוראות בדבר קביעת תעריפים בביטוחי ריסק, כמפורט בסעיף 6.1.2.1 לעיל). בנוסף, קרנות הפנסיה, הכוללות ביטוחי שארים (במקרה מות העמית) וביטוחי נכות מהוות אף הן תחרות למוצרי הריסק ואובדן כושר עבודה, כמוצר נלווה לביטוחי המנהלים.

התחרות בין מוצרי התחום ובין הגופים המוסדיים התעצמה בשל השפעתם המשולבת של שינויים רגולטוריים שהתקבלו בשנים האחרונות, לרבות הקמתן של קרנות פנסיה ברירת מחדל (לפרטים ראה סעיף 6.3.1.2 לעיל), מגמת האחדה בין המוצרים השונים, הסרת חסמים תפעוליים המעכבים תהליכי העברת כספים בין הגופים המוסדיים, כדוגמת הקמת המסלוקה הפנסיונית והגברת השימוש בה (ראה סעיף 6.3.1.3 לעיל), חוזר צירוף לביטוח⁴⁴, והסרת חסמי נידוד. גורמים נוספים אשר השפיעו על התחרות הינם כניסתם של שחקנים חדשים לשוק וחזוקם, כמו גם המשך מגמת העדפה של מוצר הפנסיה, הפסקת מכירות מוצרי ביטוח הריסק במסגרת ביטוחי המנהלים ומגבלת ההפקדות לביטוחי מנהלים.

בחודש פברואר 2024 הקים משרד האוצר צוות שנועד לבחון את מכשירי ההשקעה השונים בחסכון לטווח בינוני וקצר, למפות את הפערים ולגבש המלצות על אודות מתווה אסדרה ראוי במכשירי ההשקעה האמורים, באופן שיביא לצמצום הארביטראז' הקיים בשוק זה. במכתב הקמת הועדה ציין כי מוצעים לציבור מספר מכשירי השקעה מנהלים לטווח קצר ובינוני, אשר דומים באופן ניהול ההשקעות שלהם והשימושיות עבור הצרכן, אך קיימים ביניהם פערים רגולטוריים שונים.

התחרות ביחס למוצרים האמורים באה לידי ביטוי, בין היתר, ביכולת השימור, בתשואות, בגובה דמי הניהול הנגבים ובעמלות המשולמות לסוכנים. לפרטים נוספים ראה חלק ב לדוח הדירקטוריון, סעיף 2.2.1.

כמו כן, חברות כרטיסי אשראי הקימו לראשונה סוכנויות ביטוח בבעלותן, אשר עושות שימוש בנתוני הלקוחות הקיימים ברשותן, בהתאם לתנאים שקבע הממונה. למיטב ידיעת החברה, בשלב זה סוכנויות אלו אינן משווקות מוצרי חיסכון ארוך טווח אולם חלקן משווקות מוצרי חיסכון פיננסי. החברה אינה יודעת להעריך את השפעת כניסת סוכנויות הביטוח של חברות כרטיסי האשראי על שוק מוצרי חסכון ארוך טווח.

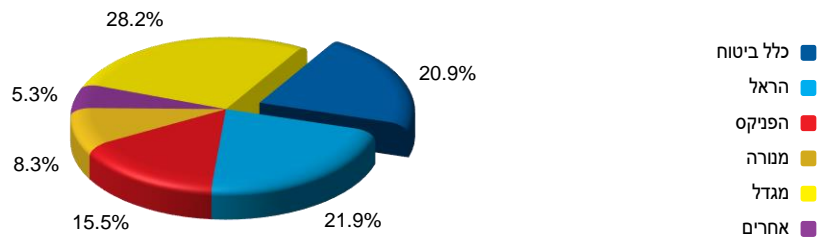
א. ענף ביטוח חיים

כ-94.7% משוק ביטוח החיים במונחי פרמיות שהורווחו ברוטו נשלט על ידי חמש חברות הביטוח הגדולות (כלל ביטוח, מגדל, הראל, מנורה והפניקס). כלל ביטוח מתחרה בעיקר מול מבטחים אלו, מול קרנות פנסיה ומול קופות גמל המספקות מוצרים חלופיים ומול גופים פיננסיים. כן מתחרה כלל ביטוח בתחום ביטוחי פרט מול חברות הביטוח האחרות ומול גופים פיננסיים.

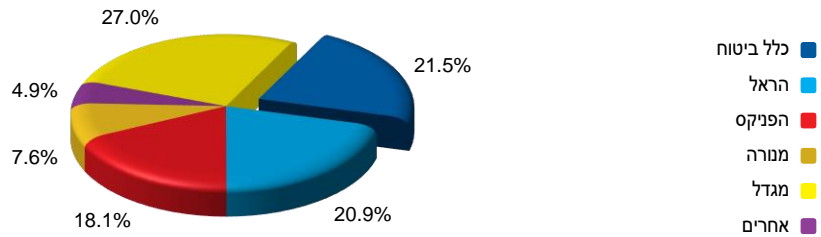
43. לאור מגבלת ההפקדות לביטוחי מנהלים שנכנסה לתוקף במהלך שנת הדוח, חדל מוצר ביטוח המנהלים להיות מוצר תחליפי לקרן פנסיה מקיפה והפך להיות מוצר תחליפי לקרן פנסיה כללית בלבד, וזאת ביחס לחוזי ביטוח שיירכשו או העברות כספים שיבוצעו לאחר כניסת המגבלה לתוקף. לפרטים ראה סעיף 6.2.1(א) לעיל.

44. במסגרת חוזר בעניין צירוף לביטוח, המסדיר את התנהלות חברות ביטוח וסוכני ביטוח בעת צירוף מועמד לביטוח לתוכנית ביטוח, נקבעו, בין היתר, הוראות בעניין הליך התאמת הביטוח לצרכי הלקוח, וזאת על ידי שאילתה באתר "הר הביטוח" לשם קבלת מידע על ביטוחים נוספים של המבוטח בחברות אחרות; וכן הוראות האוסרות על צירוף מועמד לביטוח לפוליסת פרט המעניקה פיצוי כאשר למבוטח קיימת פוליסה אחרת המעניקה פיצוי עבור אותו מקרה ביטוח, למעט במקרים חריגים ו/או בהסכמת המבוטח.

30.9.23 התפלגות שיעור הפרמיות בין קבוצות וחברות הביטוח בישראל בענף ביטוח חיים ליום

30.9.22 התפלגות שיעור הפרמיות בין קבוצות וחברות הביטוח בישראל בענף ביטוח חיים ליום

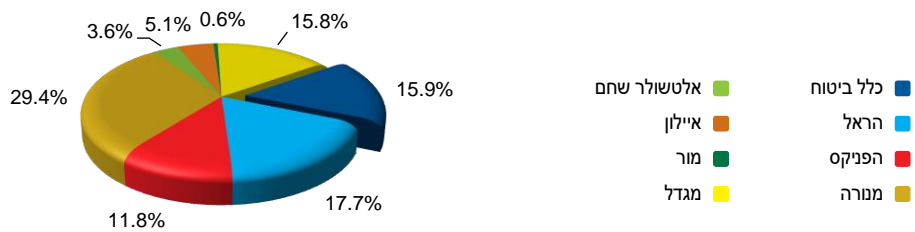

* היקף הפרמיות בענף ביטוח חיים משקף את דמי הביטוח המשולמים בגין כל הפוליסות שבתוקף שנמכרו לאורך השנים, והשינויים בהן אינם מעידים בהכרח על השינוי בביקוש ובהיצע בשנת הדוח. כאמור בשנת הדוח חל גידול משמעותי בניוד היוצא ממוצר ביטוח המנהלים. המגמה האמורה נמשכה גם ברבעון הראשון של שנת 2024.

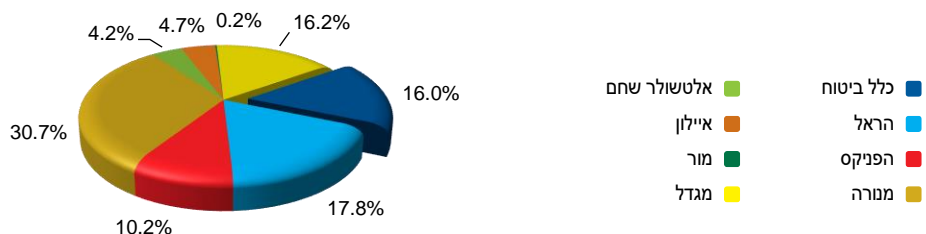
ב. ענף קרנות פנסיה

להערכת הקבוצה, כלל פנסיה וגמל מתחרה בקרנות ברירת המחדל הנבחרות וכן בחברות המנהלות של הקרנות הגדולות, מבטחים (מנורה) ומקפת (מגדל), הראל פנסיה והפניקס פנסיה.

31.12.23 התפלגות שיעור הנכסים בקרנות הפנסיה החדשות בין קבוצות וחברות הביטוח בישראל ליום

31.12.22 התפלגות שיעור הנכסים בקרנות הפנסיה החדשות בין קבוצות וחברות הביטוח בישראל ליום

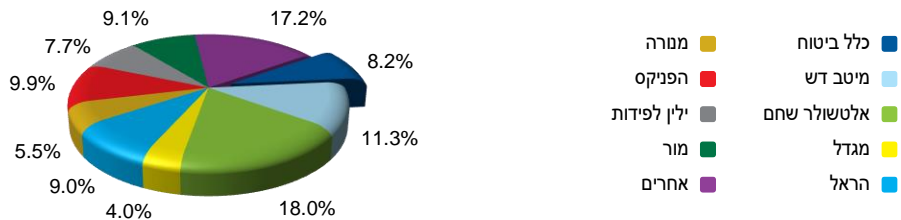

הקיסון בנתח השוק של החברה נבע מירידה בהיקפי המצטרפים לקרן הפנסיה בניהול החברה, בשל גידול בהיקפי הניוד הנכנס שקוזז בגידול בשיעור הניוד היוצא, על אף שיפור במיצוב של החברה בהיבטי תשואות בשנת 2022 ושירות. יצוין כי במהלך שנת 2023 חלה הרעה במיצוב החברה בהיבטי התשואות, אשר הובילה לגידול בהיקף הניוד היוצא מהחברה, מנגד, חל גידול בניוד הנכנס לחברה. המגמה האמורה ביחס לניוד היוצא נמשכה גם ברבעון הראשון של שנת 2024.

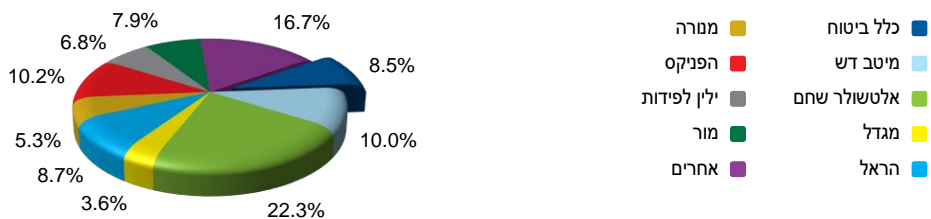
ג. ענף קופות גמל

נכון לשנת הדוח, התחרות בענף היא בעיקר עם קופות גמל לחיסכון אחרות. להערכת הקבוצה, המתחרים העיקריים שלה הם אלטשולר שחם, מיטב-דש, הפניקס, מור והראל.

31.12.23 התפלגות שיעור נכסי קופות הגמל בין גופים פרטיים וקבוצות ביטוח בישראל ליום

31.12.22 התפלגות שיעור נכסי קופות הגמל בין גופים פרטיים וקבוצות ביטוח בישראל ליום

הקיסון בנתח השוק של החברה בשנת 2023 נבע מירידה בהיקפי המצטרפים הפעילים למוצרי הגמל וההשתלמות של החברה, מקיסון בהיקף הניוד הנכנס ומגידול בהיקף הניוד היוצא. מגמות אלו הושפעו בין היתר ממיצוב החברה בענף הביטוי התשואות לעמיתים. המגמה האמורה נמשכה גם ברבעון הראשון של שנת 2024.

6.3.2 שיטות להתמודדות עם התחרות והגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה

ההתמודדות עם התחרות, בתחום פעילות זה, מתרחשת במספר מישורים:

- סינרגיה בין חברות קבוצת כלל ביטוח - מתן פתרונות אינטגרטיביים ללקוחות בכל אפיקי החיסכון ארוך הטווח.
- שימוש בשינויים רגולטוריים, על מנת להיחשף למגזרי לקוחות פוטנציאליים חדשים, ולצרפם כלקוחות.
- התייעלות תפעולית- באמצעות שיפור שיטות העבודה ושיפור מערכות המיכון. לעניין שיפור מערכות המיכון והדיגיטציה ראה סעיף 9.10.3.2 להלן.
- שימור לקוחות בתיק הקיים ושיפור השירות ללקוח - על ידי דיגיטציה, הפעלת יחידות ייעודיות לטיפול בנושא, הקמת מוקדי שירות יעודיים וביניהם מוקדי תביעות ומוקדי מעסיקים תוך הצגת מגוון האפשרויות הקיימות בקבוצה בפני הלקוחות.
- הרחבת מאגר הלקוחות, הן באמצעות הרחבת ערוצי ההפצה, לרבות באופן ישיר והן על ידי הגדלת היקף המכירות, סוגי המוצרים והיקף הכיסוי הביטוחי ללקוחות קיימים.
- שמירה על היקף פעילות משמעותי והרחבתו על בסיס מערך תפעול ובסיס הוצאות נתונים.
- מערך השקעות מקצועי ומיומן הפועל להשגת תשואות מירביות למבוטחים ולעמיתים, תוך ניהול סיכונים מושכל.
- הרחבת מערכי ההפצה והשיווק, הישירים ובאמצעות סוכנים, באמצעות עריכת מבצעי קידום מכירות, שיפור השירות לסוכן (לרבות שיפור טכנולוגי בממשקים אל מול הסוכן ומתן שירותים דיגיטליים), גיוס סוכנים חדשים ורכישת סוכנויות.
- מיתוג ומיצוב הקבוצה.
- חדשנות, פיתוח מוצרים והתאמת המוצרים לצרכי הלקוחות ולתנאי השוק המשתנים, תחת המגבלות הרגולטוריות.
- תעריפים תחרותיים.

הגורמים המרכזיים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה הם:

- ניסיון רב-שנים בתחום ביטוח החיים והחיסכון לטווח ארוך.
- המוניטין של הקבוצה בתחום.
- קשרים עסקיים עם גורמי הפצה וייעוץ לאורך שנים.
- מערך הפצה ישיר.
- מגוון המוצרים הפנסיוניים הנמכרים תחת קורת גג אחת.
- חוסן פיננסי.
- התשואות המושגות על כספי החיסכון, בהשוואה לתשואות הגורמים המתחרים.
- השירות הניתן על ידי החברה ללקוחות ולסוכנים ואופן יישוב התביעות.

- שקיפות ומחיר - כחלק ממדיניות הממונה בשנים האחרונות קודמו רפורמות משמעותיות שעניינן שקיפות, הפחתת תעריפים והגברת התחרות. רפורמות אלה, משפיעות ועתידות להמשיך ולהשפיע בשנים הקרובות על תחום חסכון ארוך טווח ועל רווחיותו.
- חסמים תחרותיים - לעניין הסרת חסמי כניסה לשוק וכניסת מתחרים, ראה סעיף 9.3.1.2 להלן.

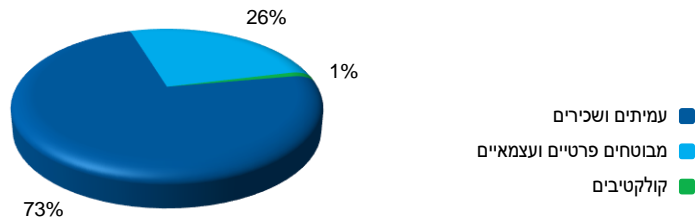
6.4 לקוחות

סוגי הלקוחות העיקריים בתחום החיסכון ארוך הטווח הם: מעסיקים, עמיתים, מבוטחים, פרטיים, עצמאים וקולקטיבים. בתחום זה אין לחברה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות. לחברה אין לקוח בודד שהכנסות החברה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות החברה בדוחות המאוחדים.

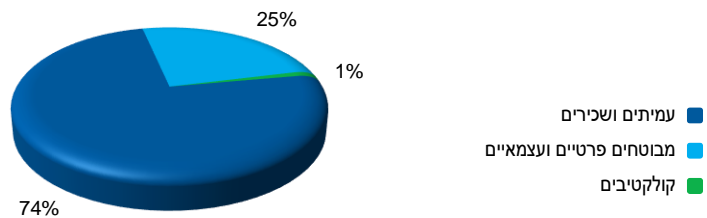
6.4.1 התפלגות לקוחות החברה בענף ביטוח חיים לפי פרמיות לשנים 2022 ו- 2023

סוג הלקוח	2022		2023	
	פרמיות ברוטו (באלפי ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות	פרמיות ברוטו (באלפי ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות
עמיתים ושכירים	5,049,512	74%	4,399,175	73%
מבוטחים פרטיים ועצמאים	1,720,889	25%	1,562,098	26%
קולקטיבים	74,046	1%	79,799	1%
סך הכל	6,844,447	100%	6,041,072	100%

התפלגות לקוחות בענף ביטוח חיים לפי פרמיות ברוטו בשנת 2023

התפלגות לקוחות בענף ביטוח חיים לפי פרמיות ברוטו בשנת 2022

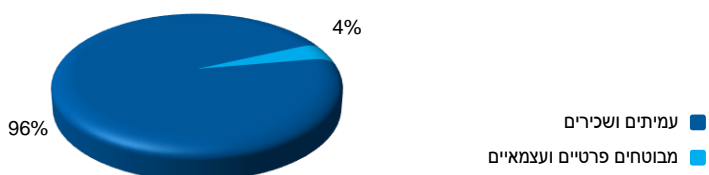
6.4.2 פדיונות בענף ביטוח חיים

בענף ביטוח חיים, שיעור הפדיונות מהעתודה הממוצעת בשנת הדוח היה 1.8% לעומת 1.7% בשנת 2022.

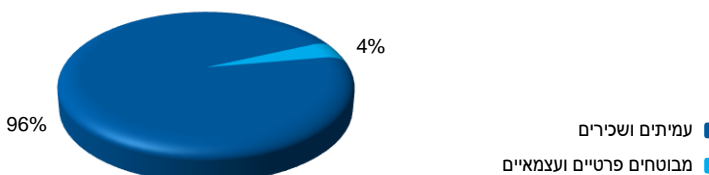
6.4.3 התפלגות לקוחות החברה בענף קרנות פנסיה לפי דמי גמולים לשנים 2022 ו- 2023

סוג הלקוח	2022		2023	
	דמי גמולים (באלפי ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות	דמי גמולים (באלפי ש"ח)	שיעור מסך ההכנסות
עמיתים ושכירים	8,048,339	96%	9,400,679	96%
מבוטחים פרטיים ועצמאים	372,088	4%	431,650	4%
סך הכל	8,420,427	100%	9,832,329	100%

התפלגות הלקוחות בענף קרנות פנסיה לפי דמי גמולים בשנת 2023

התפלגות הלקוחות בענף קרנות פנסיה לפי דמי גמולים בשנת 2022

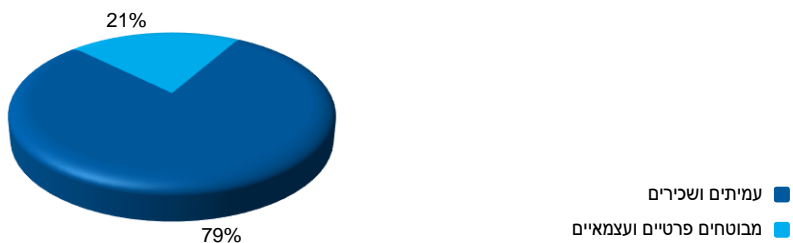

6.4.4 התפלגות לקוחות החברה בענף קופות גמל לפי דמי גמולים לשנים 2022 ו-2023

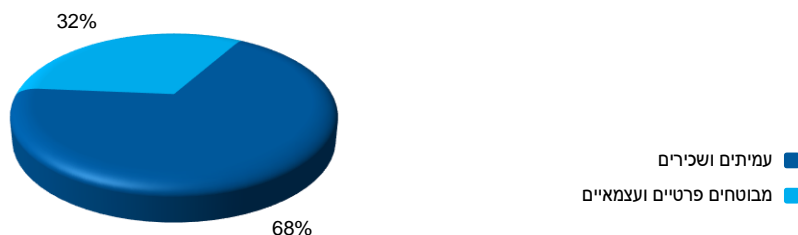
שנת 2023						
סוג הלקוח	דמי גמולים קופות גמל (באלפי ש"ח)	דמי גמולים קופות מרכזיות (באלפי ש"ח)	דמי גמולים הפקדות קרנות השתלמות (באלפי ש"ח)	קופות גמל להשקעה (באלפי ש"ח)	סך הכל דמי גמולים	שיעור מסך דמי הגמולים
עמיתים ושכירים	433,319	1,361	3,243,902	-	3,678,582	79%
מבוטחים פרטיים ועצמאיים	75,633	-	311,421	598,238	985,292	21%
סך הכל	508,952	1,361	3,555,323	598,238	4,663,874	100%

שנת 2022						
סוג הלקוח	דמי גמולים קופות גמל (באלפי ש"ח)	דמי גמולים קופות מרכזיות (באלפי ש"ח)	דמי גמולים הפקדות קרנות השתלמות (באלפי ש"ח)	קופות גמל להשקעה (באלפי ש"ח)	סך הכל דמי גמולים	שיעור מסך דמי הגמולים
עמיתים ושכירים	367,219	1,023	2,434,731	-	2,802,973	68%
מבוטחים פרטיים ועצמאיים	276,282	-	279,463	792,656	1,348,401	32%
סך הכל	643,501	1,023	2,714,194	792,656	4,151,374	100%

התפלגות הלקוחות בענף קופות גמל לפי דמי גמולים בשנת 2023

התפלגות הלקוחות בענף קופות גמל לפי דמי גמולים בשנת 2022

6.4.5 מידע אודות העברת כספים מהגופים המוסדיים בקבוצה ואליהם בענפי חסכון ארוך טווח בשנים 2021 עד 2023: ⁴⁵

פעילות הקבוצה				סך הכל	באלפי ש"ח
פנסיה	קופות גמל	ביטוח חיים	2023		
2,521,606	1,638,418	417,380	465,808	העברות לקבוצה מגופים אחרים	
7,268,175	7,008,451	138,361	121,363	העברות מחברות ביטוח אחרות	
4,657,729	465,151	3,930,786	261,792	העברות מקרנות פנסיה	
14,447,510	9,112,020	4,486,527	848,963	העברות מקופות גמל	
				סך הכל העברות לקבוצה	
481,641	74,979	125,870	280,792	העברות מהקבוצה לגופים אחרים	
7,600,371	5,630,453	147,419	1,822,499	העברות לחברות ביטוח אחרות	
6,237,861	318,125	4,748,391	1,171,345	העברות לקרנות פנסיה	
14,319,873	6,023,557	5,021,680	3,274,636	העברות לקופות גמל	
				סך הכל העברות מהקבוצה	
127,637	3,088,463	(535,153)	(2,425,673)	העברות, נטו	

פעילות הקבוצה				סך הכל	באלפי ש"ח
פנסיה	קופות גמל	ביטוח חיים	2022		
2,123,437	931,435	568,323	623,679	העברות לקבוצה מגופים אחרים	
6,853,686	6,459,007	197,986	196,693	העברות מחברות ביטוח אחרות	
9,238,951	116,013	8,599,996	522,942	העברות מקרנות פנסיה	
18,216,074	7,506,455	9,366,305	1,343,314	העברות מקופות גמל	
				סך הכל העברות לקבוצה	
391,926	90,448	81,148	220,330	העברות מהקבוצה לגופים אחרים	
4,870,361	3,728,497	76,941	1,064,923	העברות לחברות ביטוח אחרות	
2,688,290	272,952	1,613,659	801,679	העברות לקרנות פנסיה	
7,950,577	4,091,897	1,771,748	2,086,932	העברות לקופות גמל	
				סך הכל העברות מהקבוצה	
10,265,497	3,414,558	7,594,557	(743,618)	העברות, נטו	

45. מובהר כי המידע להלן אינו כולל העברות כספים בין הגופים המוסדיים בקבוצה.

2021			
פעילות הקבוצה			
סך הכל	פנסיה	קופות גמל	ביטוח חיים
			העברות לקבוצה מגופים אחרים
1,313,516	481,925	421,558	410,033
			העברות מחברות ביטוח אחרות
4,940,377	4,443,228	276,502	220,647
			העברות מקרנות פנסיה
6,369,685	43,481	5,999,456	326,748
			העברות מקופות גמל
12,623,578	4,968,634	6,697,516	957,428
סך הכל העברות לקבוצה			
			העברות מהקבוצה לגופים אחרים
			העברות לחברות ביטוח אחרות
488,794	111,523	62,445	314,826
			העברות לקרנות פנסיה
4,136,608	3,297,783	34,749	804,076
			העברות לקופות גמל
2,638,629	275,410	1,506,735	856,484
7,264,031	3,684,716	1,603,929	1,975,386
סך הכל העברות מהקבוצה			
5,359,547	1,283,918	5,093,587	(1,017,958)
העברות, נטו			

7. תחום ביטוח כללי

7.1 מוצרים ושירותים

7.1.1 תיאור ענפי הביטוח והכיסויים הביטוחיים שנכללים בתחום

תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בענפי הביטוח הכללי. נהוג לחלק את תחום הביטוח הכללי ל-2 קטגוריות עיקריות: (א) ביטוחי רכוש ו-(ב) ביטוחי חביונות.

הפעילות בביטוחי רכוש נחשבת כבעלת "זנב תביעות קצר" מאחר שמשך תקופת ההתיישנות הינו שלוש שנים בלבד מקרות מקרה הביטוח ומאחר שתביעות אלו מוגשות, במרבית המקרים, במהלך תקופת הביטוח. מנגד, ביטוחי חובה וחביונות נחשבים כבעלי "זנב תביעות ארוך" מאחר שמשך תקופת ההתיישנות הינו שבע שנים מקרות מקרה הביטוח, כיוון שהתביעה הביטוחית אינה מתיישנת כל עוד לא התיישנה תביעת הצד השלישי כנגד המבוטח, בשל פרק הזמן הארוך שחולף בין מועד היווצרות העילה כנגד המבוטח לבין מועד הגילוי ו/או לבין מועד הגשת התביעה, בין היתר לאור תקופת ההתיישנות כאמור לעיל, ו/או בשל פרק הזמן הדרוש לבירור התביעה. תקופת ההתיישנות של תביעה לתגמולי ביטוח במקרה של נכות שנגרמה למבוטח ממחלה או מתאונה, תימנה מיום שקמה למבוטח זכות לתבוע תגמולי ביטוח לפי תנאי חוזה הביטוח.

להלן יסקרו הענפים העיקריים הנכללים בתחום הביטוח הכללי:

7.1.1.1 ענף ביטוח רכב חובה

א. כללי

ביטוח רכב חובה הינו ביטוח שחובה על כל בעל כלי רכב או הנוהג בו לרכשו לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש) התשל"ל - 1970 (להלן בהתאמה: "רכב חובה" ו-"פקודת ביטוח רכב מנועי"). המכסה נזקי גוף של בעל הרכב, כל הנוסעים ברכב והולכי רגל שנפגעו מהרכב, כתוצאה משימוש ברכב מנועי בהתאם לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה - 1975 ("חוק הפלת"ד"). עריכת הביטוח הינה חובה אשר אי קיומה מהווה עבירה פלילית. תנאי הכיסוי הביטוחי הם בהתאם לנוסח פוליסה תקנית שנקבעה בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי) התש"ע - 2010 (להלן: "הפוליסה התקנית רכב חובה").

קיימים מספר מאפיינים ייחודיים לענף פעילות זה, ובין היתר:

אחידות המוצר: היקף האחריות והיקף הכיסוי לנזקי גוף תואמים את הוראות הפוליסה התקנית רכב חובה אשר קובעת נוסחים סטנדרטיים מחייבים.

עקרון האחיות המוחלטת (No Fault): בהתאם להוראות חוק הפלת"ד, האחיות של הנוהג ברכב, בעל הרכב או הממזיק בו היא אחיות מוחלטת ומלאה ואין צורך בהוכחת אשם.

ייחוד עילה: מי שנפגע בתאונת דרכים וחוק הפלת"ד מקנה לו עילת תביעה, חייב לתבוע את זכותו על פי חוק הפלת"ד בלבד ואינו זכאי לתבוע את נזקו לפי חוק אחר. מי שאין לו עילת תביעה לפי חוק זה יכול לתבוע את המזיק בנזיקין. ככלל, מבטח של הרכב המעורב, מחויב בכיסוי הנפגעים ברכב המבוטח ואינו רשאי לחזור ולשובב ממזיק שגרם או תרם או החמיר את הנזק, את הפיצויים ששילם המבטח לנפגע.

דרכי פיצוי מיוחדות: חוק הפלת"ד ובהתאם פוליסת ביטוח החובה אינם נוקבים בסכום ביטוח, והפיצוי בשל נזק גוף מחושב בהתאם לחוק הפלת"ד ולתקנות שהותקנו על פיו. אלה קובעים, בין היתר, בניגוד לפקודת הנזיקין, את תקרת הפיצוי למרכיבי נזק שאינו נזק ממוני וכן מגבילים את הפסדי ההשתכרות שניתן לתבוע עד פי שלושה מהשכר הממוצע במשק. למעט שני ראשי נזק אלו, הכיסוי אינו מוגבל בסכום.

ב. הסדרים מיוחדים בענף ביטוח רכב חובה

בענף ביטוח רכב חובה מתקיימים מספר הסדרים המשפיעים על תעריף הביטוח, כמפורט להלן:

(1) הסדר הביטוח השיורי (הסדר במסגרת ה"פול")

הואיל ומחד ביטוח רכב חובה הינו חובה חוקית, ומאידך חברות הביטוח אינן מחויבות לבטח את כל המבקשים לרכוש ביטוח כאמור, נוסד מכוח **תקנות ביטוח רכב מנועי (הסדר ביטוח שיורי ומנגנון לקביעת התעריף), התשס"א-2001**, הסדר הביטוח השיורי, במסגרתו מבטחים המשתמשים ברכב מנועי שלא השיגו כיסוי ביטוחי באופן ישיר אצל חברות הביטוח המסחריות (כגון: נהגים בעלי עבר ביטוחי המעיד על סיכון גבוה, נהגים עם עבר של שלילות רישיון, כלי רכב עתירי סיכון כגון אופנועים, טרקטורונים ו/או כלי רכב נוספים שנדחו על ידי חברות הביטוח). הסדר הביטוח השיורי מתבסס על ביטוח משותף של כל חברות הביטוח הפועלות בענף ביטוח רכב חובה, במסגרתו מחויבות החברות האמורות להשתתף בהסדר הביטוח השיורי ונושאות יחד בהפסדיו או ברווחיו, על פי חלקן בסך כל פרמיות ביטוח רכב חובה ("**נתח שוק חובה**"). חלקה של הקבוצה בהסדר הביטוח השיורי עמד נכון לשנת חיתום 2023 על שיעור של כ-46.66%⁴⁶ בהשוואה לשיעור של כ-11.61% בשנת החיתום 2022. חברות הביטוח מממנות את חלקן בהסדר הביטוח השיורי (במסגרת ה"פול") באמצעות העמסת עלות הביטוח השיורי על יתר המבטחים בביטוחי רכב חובה בחברת הביטוח, שלא במסגרת הביטוח השיורי. ככל שמרכיב העמסה אינו מספק לצורך מימון חלקן של חברות הביטוח בהסדר הביטוח השיורי, הן נדרשות לממן את ההפסד לפי חלקן בשוק.

מרכיב העמסה אותו רשאיות חברות הביטוח לגבות החל מיולי 2020 הינו בין 5.5% ל-8% מעלות הסיכון הטהור⁴⁷ של ביטוחי החובה של המבטח שלא במסגרת הביטוח השיורי. לעמדת כלל ביטוח רכב זה אינו מספק על מנת לממן את הפסדי הפול.

בחודש נובמבר 2022 פורסם תיקון להוראות החוזר המאוחד בענף ביטוח רכב חובה במסגרתו בוצעה הפחתה של דמי הביטוח נטו בתעריף הפול, לאור כך שהרכיב המועבר למוסד לביטוח לאומי ייגבה על-ידי הפול וחברות הביטוח כרכיב נפרד, וזאת על מנת לשמר את המצב הקיים של התעריף למבטחי הפול (להלן: "**תיקון החוזר המאוחד לעניין תעריף הפול בעקבות רפורמת הסדרי השיבוב עם המוסד לביטוח לאומי**"). תעריפי הפול החדשים חלים על פוליסות ביטוח רכב חובה שמועד תחילתן החל מיום 1 בינואר 2023.

לפירוט בדבר הרפורמה בהסדר השיבוב עם המוסד לביטוח לאומי בתביעות ביטוח חובה ראה סעיף 7.1.1.1 (ד) להלן.

להערכת החברה, לתיקון החוזר המאוחד לעניין תעריף הפול בעקבות רפורמת הסדרי השיבוב עם המוסד לביטוח לאומי, לא תהיה השלכה מהותית על תוצאות החברה.

ביום 10 במאי 2023 פורסם חוזר בעניין תיקון נוסף להוראות החוזר המאוחד בענף רכב חובה לעניין תעריף הפול, במטרה לעדכן את דמי הביטוח נטו בפול, וזאת על מנת שלא לחרוג מתקרות הסבסוד הקבועות **בתקנות ביטוח רכב מנועי (הסדר ביטוח שיורי ומנגנון לקביעת התעריף) התשס"א - 2001 ובפקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש) התש"ל - 1970**, ולהתאים את דמי הביטוח לסיכון המבוטח בהתבסס על המלצותיו של מפעיל המאגר הסטטיסטי בענף ביטוח רכב חובה שפורסמו במסגרת הדוח הסופי להערכת עלות הסיכון הטהור בענף ביטוח רכב חובה לשנת 2020 (להלן: "**תיקון החוזר המאוחד לעניין תעריף הפול בעקבות המלצות מפעיל המאגר הסטטיסטי**"). החוזר חל על פוליסות ביטוח רכב חובה שתחילתן ביום 1 ביולי 2023 ואילך.

תיקון החוזר המאוחד לעניין תעריף הפול בעקבות המלצות מפעיל המאגר הסטטיסטי הביא לעליה במחירי הפול וכפועל יוצא הביא לעליית התעריפים בשוק.

בחודש דצמבר 2023 הופץ דוח עדכני של המלצות מפעיל המאגר הסטטיסטי בענף ביטוח רכב חובה לשנת 2021. בהתאם לתוצאות הדוח, תעריפי הפול לשנת 2021, משקפים פרמיה בחסר. ככל שבעקבות הדוח העדכני של המלצות מפעיל המאגר תפרסם הרשות תיקון נוסף של תעריפי הפול הדבר צפוי להביא לעלייה בתעריפי הפול ויכול וישפיע על מחירי השוק.

הערכות החברה בקשר עם השלכות תיקון החוזר המאוחד לעניין תעריף הפול ובעקבות תיקון החוזר המאוחד לעניין תעריף הפול בעקבות המלצות מפעיל המאגר הסטטיסטי, הינן מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות נכון למועד פרסום הדוח והתוצאה בפועל עשויה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה והן תלויות בין היתר, באופן עדכון התעריפים בפול ובחברות בעקבות המלצות מפעיל המאגר הסטטיסטי.

46. השיעור הנקוב הינו שיעור זמני המתבסס על נתוני ספטמבר 2023, כפי שפרסם ה"פול".

47. "עלות הסיכון הטהור" - חלק מתעריף ביטוח שאינו כולל רווח, הוצאות ועלות אספקת שירותים, למעט הוצאות ליישוב תביעות. עלות הסיכון הטהור מתבססת על ניסיון התביעות בעבר של ענף ביטוח רכב מנועי שחלה לגביו חובה לרכוש ביטוח, בתוספת אומדן של תשלומים עתידיים בשל אותן תביעות ובהתחשב במגמות המשפיעות על שכיחות התביעות ועל עלותן והכל בהתאם לסעיף 7א לפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], תש"ל-1970.

(2) קרנית - הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים

הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים - קרנית ("קרנית"), הינה תאגיד שהוקם על פי חוק הפלת"ד, לצורך תשלום פיצויים לזכאים על פי חוק הפלת"ד שאין באפשרותם לתבוע פיצויים מחברת ביטוח, בשל אחד מן המקרים הבאים: (1) פגיעה על ידי רכב שלא היה לו כיסוי ביטוחי; (2) מבטח שאינו ידוע (כגון פגיעת "פגע וברח"); (3) מבטח שנמצא בהליכי פירוק או שמונה לו מנהל מורשה.

מימון הקרן נעשה באמצעות העמסה בשיעור של 1% מהפרמיה נטו⁴⁸ וממרכיב הדמים המועבר למל"ל בגין תביעות שיבוב. סכום זה מועבר על ידי חברות הביטוח לקרנית.

(3) אחריות למתן שירותים רפואיים

בהתאם לתיקון חקיקה משנת 2009 במסגרתו הועברה האחריות הביטוחית למתן שירותים רפואיים הנכללים בסל השירותים הקבוע בתוספת השניה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994 (להלן: "חוק ביטוח בריאות ממלכתי") ובצו התרופות לפי סעיף 8(ז) לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, בשל נזקי גוף לנפגעי תאונות דרכים, מהמבטחים לקופות החולים, גובות חברות הביטוח אחוז קבוע מדמי הביטוח לצורך מימון עלות אספקת השירותים לנפגעי תאונות דרכים (להלן: "סכום ההשתתפות"). שיעור סכום ההשתתפות שגובות חברות הביטוח מהמבטחים הינו 12.66% מדמי הביטוח.

המבטחים ממשיכים להיות אחראים לגבי יתר השירותים הרפואיים שאינם נכללים בתוספת השנייה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי ובצו התרופות. האמור אינו חל על אוכלוסיות מסוימות, בין היתר, חיילים ונפגעי תאונות עבודה אשר האחריות הביטוחית לכיסוי הוצאות טיפול רפואי עבורם במקרה של תאונת דרכים, נותרה של המבטחים. סכום ההשתתפות מועבר לקופות החולים מאת המבטחים, באמצעות קרנית והמוסד לביטוח לאומי.

ג. תעריפים והפיקוח עליהם, מאגר המידע הסטטיסטי ומאגר המידע לאיתור הונאות ביטוח בענף רכב חובה

(1) משתנים לקביעת תעריף בענף רכב חובה ושיעור דמים מקסימלי

חברות הביטוח קובעות את דמי הביטוח תוך שימוש במשתנים שאושרו על ידי הממונה כמשתנים שבהם יהיה מבטח רשאי להשתמש לצורך קביעת התעריף (להלן: "המשתנים"). המשתנים נועדו להתאים את פרמיית הביטוח לסיכון המבוטח והם עשויים להשתנות מעת לעת בהתאם להוראות הממונה.

שיעור דמים מקסימלי

החוזר המאוחד קובע הסדרים לקביעת דמי ביטוח בענף רכב חובה שרשאי מבטח לגבות ואופן הגשתם לאישור הממונה. בהתאם לפרק ביטוח כללי בחוזר המאוחד, מרכיב פרמיית הסיכון שבתעריף ביטוח רכב חובה (דמי הביטוח נטו) הינו אחיד לכל המבוטחים בעלי אותם מאפיינים, אצל המבטח. המבטח רשאי לגבות בנוסף דמים בשיעור של עד 18% מפרמיית הסיכון, שנועדו לכיסוי הוצאות המנהל של המבטח, עמלת סוכנים ורווח. המבטח רשאי לתת הנחות ביחס למרכיב הדמים בלבד, למעט לצי"ר רכב, שאז רשאי המבטח לתת הנחה אף מדמי הביטוח נטו (דמי הביטוח למעט הדמים). לענין זה - צי רכב מונה לפחות 40 כלי רכב שכולם בבעלות אחת ומבוטחים אצל אותו מבטח.

(2) מאגרי מידע

מאגר מידע סטטיסטי

בענף ביטוח רכב חובה פועל מאגר מידע סטטיסטי המשמש להערכת עלות הסיכונים בענף ביטוח רכב חובה, ואשר הוקם מכוח תקנות ביטוח רכב מנועי (הסדר ביטוח שיורי ומנגנון לקביעת התעריף), תשס"א-2001.

מאגר המידע הסטטיסטי מנוהל על ידי צד שלישי בלתי קשור לחברה ולחברות הביטוח (להלן: "מפעיל המאגר הסטטיסטי בענף ביטוח רכב חובה").

מפעיל המאגר הסטטיסטי בענף ביטוח רכב חובה מוסמך על-פי דין לאסוף מידע מהמבטחים בענף הביטוח, ולקבוע על בסיסו את עלות הסיכון הטהור ("תעריף הסיכון"). תעריף הסיכון אינו מחייב את חברות הביטוח במישרין ואולם תעריף "הפול" נקבע על ידי הממונה בהתייחס אליו ובנוסף הוא מהווה מדד רלבנטי, מבחינת הממונה, לאישור התעריף של חברות הביטוח. לענין הסדר הביטוח השיורי, ראה סעיף 7.1.1.1(ב)(1) לעיל.

מאגר מידע לאיתור הונאות ביטוח

בענף ביטוח רכב חובה פועל מאגר מידע לאיתור הונאות ביטוח, בהתאם לתקנות ביטוח רכב מנועי (הקמה וניהול של מאגרי מידע), תשס"ד-2004. מאגר המידע לאיתור הונאות מנוהל על ידי צד שלישי בלתי קשור לחברה ולחברות הביטוח. המאגר, המרכז מידעים מכל חברות הביטוח, משמש לצורך זיהוי חשדות למקרי הונאה בתביעות רכב חובה וכן למניעת הונאות ביטוח בתהליך החיתום בפוליסות רכב-חובה. מימון עלות הפעלת המאגר מוטל על כל חברות הביטוח, בהתאם לכללים שנקבעו על ידי הממונה. בהתאם להוראות החוזר המאוחד, ככלל לא תופק תעודת ביטוח רכב חובה עבור כלי רכב פרטי או מסחרי עד 3.5 טון או אופנוע, מבלי שבוצע אימות בשאלתה מקוונת במאגר בעת תהליך החיתום.

48. פרמיה (דמי ביטוח) נטו- פרמיה המגלמת את עלות הסיכון ללא העמסת חיצונית כגון הוצאות ועמלות.

ד. זכות השיבוב של המוסד לביטוח לאומי

בהתאם לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995 (להלן: "חוק הביטוח הלאומי"), במקרה בו שילם הביטוח הלאומי לזכאי גמלה, בעילה המהווה עילה גם לחייב צד שלישי לשלם פיצויים לאותו זכאי, לפי פקודת הנזיקין, או לפי חוק הפלת"ד, רשאי המוסד לביטוח לאומי לתבוע מאותו צד שלישי פיצוי על הגמלה ששילם או שהוא עתיד לשלם (להלן: "הצד השלישי"). הצד השלישי רשאי לנכות מהפיצוי את הגמלאות המשתלמות ו/או שעתידות להשתלם מאת הביטוח הלאומי. לאורך השנים נהג הביטוח הלאומי לחזור אל מבטחים בתביעות שיבוב פרטניות.

בחודש נובמבר 2021 אושר, במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), תשפ"ב-2021, תיקון חקיקה בחוק הביטוח הלאומי לפיו חלף תביעות שיבוב פרטניות כאמור, החל מינואר 2023 ואילך יוחל שינוי במנגנון ההתחשבות, כך שחלף תביעות שיבוב פרטניות, על כלל המבטחות להעביר למוסד לביטוח לאומי בגין תאונות דרכים את האחוזים הבאים מדמי הביטוח שייגבו בכל שנה: בגין תאונות דרכים בשנים 2023-2024 - 10%; ובגין תאונות דרכים משנת 2025 ואילך - 10.95% (להלן: "הסדר השיבוב המתוקן"); בהתאם, הסדר השיבוב המתוקן חל רק על אירועים משנת 2023 ואילו לגבי תקופת העבר הצדדים ממשיכים להתנהל בדומה למצב שקדם לחקיקת הסדר השיבוב המתוקן, וליישב את תביעת השיבוב באופן פרטי.

להערכת החברה, בהתאם לנתונים הידועים לה נכון למועד פרסום הדוח, להסדר השיבוב המותקן ולשינוי מנגנון ההתחשבות החל משנת 2023, לא צפויות להיות השלכות מהותיות על כלל ביטוח.

המידע בכל הקשור להסדר השיבוב המתוקן הינו מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידי החברה במועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות והן תלויות, בין היתר, בתערופי הביטוח שיאושרו בעתיד, בעלויות ישוב התביעות הפרטניות על מול אופן ההתחשבות הכולל, ובחיסכון התפעולי שיבצע משינוי מנגנון ההתחשבות.

(1) שיעור הריבית לצורך היוון קיצבאות הביטוח הלאומי

בחודש יוני 2019 הוגשו מסקנות הוועדה הבינמשרדית (שהוקמה על ידי משרד המשפטים ומשרד האוצר) לבחינת סוגיית ריבית היוון בפיצוי הנזיקי (להלן: "דוח וועדת קמיניץ"). בין היתר המליצה ועדת קמיניץ כי שיעור ריבית היוון בפיצוי נזיקין המשמש, בין היתר, להיוון תגמולי ביטוח למבטחים, ימשיך לעמוד על שיעור קבוע של 3% לכלל הניזוקים (להלן: "ריבית היוון שנקבעה"). כן המליצה הוועדה, כי ניתן יהיה לשנות את ריבית היוון שנקבעה, בהתאם למנגנון בדיקה שיבוצע אחת לשנתיים, על בסיס בדיקה ביחס לתשואה המתקבלת מהשקעה באג"ח קונצרני AA לתקופה של 25 שנים בחצי השנה שקדמה לאותו מועד. ככל שתמצא חריגה של למעלה מאחוז לכיוון מסוים, יעודכן שיעור הריבית על ידי החשב הכללי (להלן: "מנגנון העדכון") וזאת למעט בנסיבות חריגות, כמפורט בהמלצות הוועדה. בחודש אוגוסט 2019 ניתן פסק דין של בית המשפט העליון בתיק פרטני, אשר אימץ את עיקרי מסקנות דוח וועדת קמיניץ, הותיר את ריבית היוון על 3%, וכן קבע כי עד לתיקון חקיקה שיבוא בנושא, יאומץ מנגנון העדכון, לצורך בחינת שינוי כלכלי מהותי שמצריך שינוי בשיעור היוון. עוד נקבע במסגרת פסק הדין ביחס לשיעורי היוון אשר ישמשו מבטחים לצורך ניכוי תגמולי המוסד לביטוח לאומי מאת המבטחים ולצורך תשלום תביעות שיבוב למוסד לביטוח לאומי, כי עד לתיקון התקנות בהתאם להמלצות הוועדה, תעמוד בתוקף הסכמת המבטחים לנכות מתגמולי הביטוח למבטחים את תגמולי הביטוח הלאומי, לפי ריבית היוון של 3%. עם זאת נקבע כי נוכח הפגיעה במזיקים (לרבות חברות הביטוח), חזקה כי, עד לתיקון תקנות היוון, הביטוח הלאומי יחזור גם הוא אל המזיק בדרישה לפי ריבית היוון של 3% (להלן: "תביעות שיבוב של המל"ל").

ככל שיתקבל תיקון חקיקה העולה בקנה אחד עם דוח ועדת קמיניץ ופסק הדין בעניין המוסד לביטוח לאומי כאמור לעיל, להערכת החברה לא יהיה בכך השפעה מהותית על תוצאותיה הכספיות.

המידע בכל הקשור לשיעור הריבית לצורך היוון קיצבאות הביטוח הלאומי בהתאם לתיקון חקיקה העתידי בעקבות המלצות דוח ועדת קמיניץ ופסק הדין בעניין המוסד לביטוח לאומי, הינו מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידי החברה במועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות והן תלויות, בין היתר, בנוסח החקיקה שיאושר ובגובה הריבית העתידית.

ה. מתווה סליקה קל-כבד

בהתאם לחוק הפלת"ד, על כל מבטח לפצות את הנוסעים שנסעו בכלי הרכב המבטח על ידו. עוד קובע חוק הפלת"ד, כי כלפי מי שנפגע בתאונה מחוץ לכלי הרכב המבטחים, בתאונות דרכים שבה היו מעורבים מספר כלי רכב, תהא למבטחים השונים אחריות (ללא הוכחת אשם) ביחד ולחוד, ובנים לבין עצמם ישאו המבטחים בנטל החיוב בחלקים שווים. בהתאם לחוק הפלת"ד ולצו הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (הסדרים לחלוקת נטל הפיצויים בין המבטחים), התשס"א-2001, נקבעו לכלל הנ"ל חריגים, שעניינם בתאונות בין כלי הרכב השונים במידה משמעותית זה מזה, קרי אופנוע ורכב אחר, או רכב קל ורכב כבד. במקרים אלה קובעים צווי החצייה את "תשלומי האיזון" של המבטחים, היינו - השיפוי לו זכאים המבטחים זה מזה בגין תאונות אלה ומסרתם לאזן את נטל התשלום בין המבטחים, מקום בו הסיכון של כלי הרכב המעורבים לגרום היזק בתאונות דרכים, אינם מאוזנים באופן מובהק. איגוד חברות הביטוח מפעיל מערכת סליקה שנועדה, בין היתר, להעביר תשלומים באופן ממוכן בין מבטחי רכב בביטוח רכב חובה, בגין תשלומי איזון כאמור. למנהל המתווה הסמכות לכהן כבורר מקום בו תתעוררנה מחלוקות בין המבטחים באשר למעורבות כלי רכב מבטח בתאונה. להסדר ניתן פטור בתנאים מאישר הסדר כובל על ידי רשות התחרות עד אוגוסט 2020 אשר הוארך עד לאוגוסט 2025 באמצעות מנגנון הערכה עצמית, בהתאם לכללי ההגבלים העסקיים (פטור סוג למיזמים

משותפים (הוראת שעה), תשס"ו-2006. התנאים כוללים, בין היתר, הגבלת פעילות המערכת למטרה האמורה בלבד, הפעלת המערכת על ידי גוף עצמאי שאינו קשור למבטחים, איסור העברת מידע עסקי בין הצדדים להסכם ומתן אפשרות לכל מבטח להצטרף למערכת.

7.1.12 ענף ביטוח רכב רכוש

א. כללי

ענף ביטוח רכב רכוש כולל את פעילות הקבוצה בביטוח לכיסוי אובדן או נזק של כלי רכב מבטחים ונזקים הנגרמים לרכוש של צד שלישי על ידי כלי הרכב המבטחים.

ביטוח רכב רכוש מעניק סל של כיסויים ביטוחיים, כגון: גניבה, אש, התנגשות מקרית, התהפכות ותאונה מכל סוג שהוא, מעשה זדון, נזקי טבע וחבות המבטח בשל נזק שייגרם לרכוש צד שלישי כתוצאה משימוש ברכב בתקופת הביטוח ("ביטוח צד ג"). בשלב הצעת הביטוח, רשאי המבטח לבחור כיסוי באחת מארבע חלופות: (1) ביטוח מקיף; (2) ביטוח מקיף ללא כיסוי גניבה; (3) ביטוח מקיף ללא כיסוי מפני תאונות; ו- (4) ביטוח צד ג' בלבד.

תעריף דמי הביטוח בגין ביטוח רכב רכוש הוא בדרך כלל דיפרנציאלי ונקבע, בין היתר, בהתחשב במאפייני הרכב (בעיקר דגם הרכב המבטח ושנת ייצורו) ובמאפייני הנהגים בו (בעיקר גיל הנהג העיקרי, נהגים המורשים לנהוג ברכב, תקופת הרישיון וניסיון התביעות של בעל הפוליסה).

ענף ביטוח רכב רכוש מתחלק לשתי קטגוריות עיקריות:

א) ביטוח לכלי רכב פרטי וכלי רכב מסחרי שמשקלו עד 3.5 טון, אשר פוליסת הביטוח בעבורם כפופה לתנאי הפוליסה התקנית כפי שנקבעו בתקנות שהותקנו בנושא (להלן: "הפוליסה התקנית - רכב רכוש" ו- "תקנות רכב רכוש", בהתאמה).

ב) ביטוח לכלי רכב שאינו נמנה על הקטגוריה הראשונה (כגון: משאיות, מוניות, אופנועים, אוטובוסים, מלגזות וטרקטורים), אשר פוליסת הביטוח בעבורם אינה כפופה לתנאי הפוליסה התקנית - רכב רכוש.

הפוליסה התקנית - רכב רכוש, קובעת נוסח ותנאים מינימאליים לביטוח רכוש לרכב, אשר המבטח רשאי לשנותם רק אם השינוי הוא לטובת המבטח או לבקשת בעל צי רכב. ניתן להוסיף הרחבות להיקף הכיסוי הניתן במסגרת הפוליסה התקנית, באישור הממונה.

בחודש יוני 2021 פרסם הממונה תיקון לפוליסה התקנית רכב רכוש - הוראות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי) (תיקון), התש"פ-2020 (להלן: "**התיקון לפוליסה התקנית רכב רכוש**"). במסגרת התיקון לפוליסה התקנית רכב רכוש נקבעו, בין היתר, הוראות לעניין פיצוי למערכות בטיחות מתקדמות שהותקנו ברכב; עדכון ההוראות הנוגעות להחזר דמי ביטוח יחסיים במקרה של ביטול הפוליסה מצד המבטח, ללא תלות ביתרת התקופה לביטוח וללא קנס; ותיקון דוח עבר ביטוחי (דוח המשמש לצורך רכישת ביטוח בעתיד) על ידי העלאת סף הכנסת תביעה לדוח, משיעור של 35% מהפרמיה לסך של 5,000 ש"ח מעל ההשתתפות העצמית. כמו כן נקבע כי תביעות שיתקבל בגינן שיעור שיבוב העולה על 75% יוחרגו מהדוח. התיקון לפוליסה התקנית רכב רכוש נכנס לתוקף בחודש דצמבר 2021.

בשלב זה לתיקון הפוליסה התקנית - רכב רכוש אין השפעה מהותית על תוצאותיה הכספיות של כלל ביטוח.

ב. הסדרים מיוחדים ביישוב תביעות רכב רכוש

בהליך יישוב תביעות רכב רכוש, משתתפים בעלי תפקידים רבים אשר יש במעורבותם כדי להשפיע על הליכי יישוב התביעות ועל עלויות יישוב התביעה, לרבות: מוסכים, שמאים, ספקי חלפים, גורמים מפיצים, סוחרי רכב ועוד. בשנת הדוח חלו שינויים ו/או הוצעו שינויים בהסדר התחיקתי, אשר נוגעים, בין היתר, לגורמים אלה, והם בעלי השפעה על הסדרת התחום:

1. הסדר השמאים

במטרה לייעל ולקצר הליכי יישוב תביעות רכב רכוש, ובהתאם להוראות שנקבעו בחוזר המאוחד, מפרסמות חברות הביטוח רשימות שמאים⁴⁹ ("**רשימת שמאי החוץ**"), לבחירת המבטח. בהתאם להוראות החוזר המאוחד, הצעת תיקון או שומה של שמאי שנבחר על ידי המבטח מתוך רשימת שמאי החוץ (להלן: "**שמאי חוץ**"), מהווה הצעת התיקון או השומה הקובעת והיא מחייבת את הצדדים בכפוף לזכות המבטח והמבטח להעלות בפני שמאי החוץ הערות בעניינים טכניים. כמו כן, באפשרות המבטח והמבטח לערער על השומה בהתאם להסדר הקבוע בחוזר השמאים.

2. מוסכי הסדר

במטרה לייעל, לקצר ולהוזיל עלויות יישוב תביעות רכב רכוש התקשרה החברה עם "מוסכי הסדר" לתיקון רכבי מבטחים שנגרם להם נזק חלקי (שאינו אובדן גמור). מוסך הסדר הינו מוסך שהתקשר עם החברה בחוזה למתן שירותים כ-"מוסך הסדר" בתמורה להנחות הניתנות למבטח (במחירי החלפים ו/או במחיר שעת העבודה) ו/או תוך התחייבות לעשות שימוש בחלפים שמעמיד לרשותו המבטח ואשר ניתן להשיגם בעלות מוזלת לעומת "מחיר

49. שמאי החוץ הינו מי שאינו שמאי בית. שמאי בית הם מי שעלולים להימצא בניגוד עניינים בשל קשר מיוחד עם המבטח כגון במקרה של: שמאי שהוא עובד של קבוצת הביטוח; שמאי שלמעלה מ-30% מסך כל הכנסותיו משמאות ועסקים אחרים עם מבטחים הם מקבוצת הביטוח; חברת שמאות אשר קבוצת הביטוח מחזיקה בלמעלה מ-5% מאמצעי השליטה בה.

הספר" בשוק (להלן: "מוסך הסדר"). כלל ביטוח מאפשרת למבוטחיה לבחור את המוסך שבו יבוצע תיקון הרכב אולם מציעה למבוטחיה הטבות שונות כגון הנחת השתתפות עצמית ולעיתים אף ביטול תשלום ההשתתפות עצמית, על מנת לתמרץ את המבוטחים לתקן את רכבם באחד ממוסכי ההסדר עמם התקשרה החברה. למבוטח יש אפשרות להתחייב במועד ההתקשרות, כי בקרות מקרה ביטוח תיקון הרכב יבוצע במוסך הסדר וכנגד זאת ייהנה המבוטח גם מהנחה בפרמיה והטבות נוספות בקרות מקרה הביטוח (להלן: "פוליסת נבחרת המוסכים").

3. עדכון הוראות רגולטוריות בענין תיקון הוראות לענין יישוב תביעות רכב רכוש: הכרעה עקרונית בנושא תשלום תגמולי ביטוח מופחתים בגין הפרש במחירי חלפים כאשר הרכב תוקן במוסך שאינו בהסדר; קול קורא לענין שינוי תנאי השתתפות עצמית בפוליסת רכב רכוש; טיוטת חוזר הגשת תכניות ביטוח בענף רכב רכוש

- בחדש ספטמבר 2023 פורסמה הכרעה עקרונית בענין פרקטיקה בה נקטו חלק מחברות הביטוח בפוליסות רכב רכוש, במסגרתה נוכח חלק מתגמולי הביטוח בגין הפרש בין מחירי יבואן החלפים (כפי שצוטט בשומה), לבין הסכום אותו הייתה משלמת חברת הביטוח עבור אותם החלפים אם אלה היו נרכשים מספקי חלפים איתם התקשרה חברת הביטוח (להלן: "ההכרעה העקרונית בנושא תשלום תגמולי ביטוח מופחתים בגין הפרש במחיר החלפים").

בהתאם להכרעה העקרונית בנושא תשלום תגמולי ביטוח מופחתים בגין הפרש במחיר החלפים, נקבע כי חברת ביטוח יכולה לבצע ניכוי כאמור בכפוף למספר תנאים ובכלל זה מתן גילוי בולט לגבי אופן ההתנהלות המצופה מהמבוטח עם קרות מקרה הביטוח, הן בשלב הצעת הביטוח והן במועד ההודעה על מקרה הביטוח מצד המבוטח. כן נקבע כי נוכח חוסר הבהירות שהיה קיים טרם פרסום ההכרעה, יש לאפשר לחברת הביטוח לבצע יידוע כאמור למבוטחים קיימים גם במהלך תקופת הביטוח. ביחס למקרי ביטוח שאירעו עד למועד פרסום ההכרעה נקבע כי על חברת הביטוח שביצעה פרקטיקה זו לבחון האם ההפחתה בוצעה לאחר מתן גילוי בולט למבוטח שאפשר למבוטח לפעול על מנת להקטין את הנזק וכן לוודא כי המבוטח קיבל את הודעת החברה בעת פתיחת התביעה או טרם תיקון הרכב. במידה ולא ניתן גילוי כאמור על חברת הביטוח להשיב את הפרש למבוטח.

- בהמשך לאמור לעיל, בחדש נובמבר 2023 פרסם הממונה קול קורא על מנת לקבל מידע שיוכל לסייע לבחון האם בהמשך להכרעה האמורה יש מקום לשינוי תנאי השתתפות העצמית בפוליסות רכב (להלן: "קול קורא לענין שינוי תנאי השתתפות עצמית בפוליסת רכב רכוש").

בעקבות ההכרעה העקרונית בנושא תשלום תגמולי ביטוח מופחתים בגין הפרש במחיר החלפים, ובעקבות קול קורא לענין שינוי תנאי השתתפות עצמית בפוליסת רכב רכוש, פורסמה בחדש פברואר 2024 טיוטת חוזר הגשת תכניות ביטוח בענף רכב רכוש (להלן: "טיטוט חוזר הגשת תכניות ביטוח בענף רכב רכוש") במסגרתה מוצע כי חברת הביטוח תעדכן את נוסח הגילוי למבוטחים, ותפרט בפניהם את תקרת ההפחתה, שלא תעלה על שיעור שיאפשר על ידי הרשות, מסך עלות התיקון במקרה בו המבוטח תיקן את רכבו במוסך שאינו בהסדר. כמו כן מוצע לקבוע כי במקרים בהם המבוטח בחר לתקן את רכבו במוסך שאינו בהסדר ונקט באמצעים סבירים שהורתה לו חברת הביטוח, תנכה החברה מתגמולי הביטוח השתתפות עצמית, כאילו המבוטח תיקן את רכבו במוסך הסדר. בנוסף, מוצע בטיטוט החוזר לקבוע כי חברת ביטוח לא תכלול במסגרת תכנית ביטוח רכב רכוש פיצוי בשל אבדן גמור להלכה כהגדרתו בסעיף 6 (ב) לפוליסה התקנית - רכב רכוש.

בשלב זה כלל ביטוח אינה יכולה לצפות את השפעת ההכרעה העקרונית בנושא תשלום תגמולי ביטוח מופחתים בגין הפרש במחיר החלפים, אשר כלל עשויה להפחית את עלויות יישוב התביעה, וזאת נוכח הנוסח הסופי והשלכותיה הממתנות של טיוטת החוזר בענין הגשת תכניות ביטוח בענף רכב רכוש, ככל שתפורסם כנוסח מחייב. בנוסף, ככל שיאסר על השימוש במנגנון אובדן גמור להלכה, כפי שמוצע בטיטוט החוזר, הדבר עלול להביא לגידול בעלויות יישוב התביעות.

המידע בכל הקשור להשלכות עתידיות אפשריות של ההכרעה העקרונית בנושא תשלום תגמולי ביטוח מופחתים בגין הפרש במחיר החלפים למול טיוטת חוזר הגשת תכניות ביטוח בענף רכב רכוש, הינו בגדר מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה מזה שנחזה והוא תלוי במכלול של גורמים, לרבות בנוסח הסופי של החוזר, בהתנהגות הלקוחות, המתחרים, הספקים, הסוכנים, תנאי התחרות, ואישורי הממונה לעדכון תעריפים.

4. תיקונים מוצעים במסגרת יישוב תביעות רכב

- תיקון הוראות לענין יישוב תביעות רכב רכוש – טיוטת חוזר מוסכים ושמיים**

בחדש אוגוסט 2022 פרסם הממונה טיוטה שלישית של חוזר בענין "תיקון הוראות החוזר המאוחד - הוראות בענף רכב רכוש" (להלן: "טיטוט חוזר מוסכים ושמיים") המסדירה את אופן יישוב תביעות ביטוח בענף רכב רכוש, לענין התקשרות עם שמאים ועם מוסכים וכן הוראות שונות ביחס להליך שיווק הפוליסה ויישוב התביעה.

ביחס למוסכים, הטיטה כוללת, בין היתר, הוראות בדבר מתן אפשרות לכל מוסך שיתחייב לעמוד בעקרונות שייקבעו על ידי חברת הביטוח ויחתום על הסכם התקשרות עמה, לשמש כמוסך מוסכם ולהעניק שירות למבוטחיה או לצד שלישי (להלן: "מוסך מוסכם"); על חברת הביטוח לנהל משא ומתן שוויוני בין מוסכים בעלי מאפיינים דומים ומשעה שחתמה על הסכם מול מוסך מוסכם תאפשר לכל מוסך אחר, בעל מאפיינים

דומים, לחתום על הסכם בנוסח זהה; מחיר שעת עבודה יהיה בהתאם למוסכם בין המוסך המוסכם לחברת הביטוח; עלות החלפים תהיה בהתאם להנחה שיתחייב המוסך המוסכם להעניק לחברת הביטוח או שהמוסך המוסכם יתחייב כי מחיר חלקי חילוף שיספק לא יעלה על מחיר החלף שנרכש על ידי חברת הביטוח או אשר עשוי להיות מסופק על ידה או יתחייב לעשות שימוש בחלקי החילוף שתספק חברת הביטוח, בהתאם להסכמה בין חברת הביטוח למוסך; מוסך מוסכם לא יחל בתיקון הרכב, אלא לאחר אישור חברת הביטוח ובעל הרכב; על חברת הביטוח נאסר להתקשר עם המוסך המוסכם בהסכם המגביל את סכום תיקון הרכב או בממוצע עלות תיקון רכב; חברת הביטוח תוכל לבטל את ההתקשרות עם מוסך מוסכם רק לאחר שניתנה למוסך האפשרות לחדול מביצוע ההפדה.

עוד מוצע לקבוע כי סוכן ביטוח, מוסך או שמאי לא יעניקו או יקבלו עמלה או כל טובת הנאה, במסגרת ואגב הליך בחירת מוסך ותיקון הרכב, ולעניין סוכן ביטוח לרבות באמצעות חברה לניהול תביעות או כל גורם אחר המעורב בתהליך, לרבות בשל שירותי ייעוץ שונים.

כמו כן מובהר בדברי ההסבר לטייטה כי על מנת ליישם את השינוי המוצע במנגנון מוסכי ההסדר ולאפשר מחירים תחרותיים בתחום החלפים, נדרשת אסדרה משלימה, אשר מצויה בתחום סמכותו של משרד התחבורה, שתביא את מחירי החלפים הנקובים בשמות הרכב לרמת מחירי השוק (להלן: "**האסדרה המשלימה של משרד התחבורה**"). לעניין אסדרה הצפויה בתחום החלפים לרכב, ראה סעיף זה להלן.

ביחס לשמאים מוצע לקבוע, בין היתר, כי במקרה של בחירת שמאי מתוך מאגר שמאים שמציעה חברת הביטוח (שמאי שהחלטתו מחייבת את חברת הביטוח, בכפוף להליך ערעור מוגבל שנקבע בפני שמאי מכריע), תחויב חברת הביטוח לעשות שימוש במאגר שמאים אשר יהיה פתוח לכל השמאים שיעמדו בקריטריונים שנקבעו בטייטה (להלן: "**מאגר שמאים**"); חברת הביטוח תתקשר עם שמאי המעוניין להיכלל במאגר השמאים בהסכם התקשרות זהה להסכם התקשרות שקיים בינה לבין שמאי אחר הנכלל במאגר השמאים, בעל מאפיינים דומים לשמאי המעוניין, לרבות ביחס לנוסחה שתשמש לחישוב שכר השמאי. כן כוללת טיוטת חוזר מוסכים ושמאים הוראות בדבר כמות השמאים שיכללו במאגר השמאים ופיזורם; ובדבר הפרוצדורה שעל חברת ביטוח לנקוט על מנת להוציא שמאי ממאגר השמאים, בהתאם לפרמטרים אובייקטיביים שנכללו בהסכם ההתקשרות.

עוד מוצע לקבוע כי שכר טרחת שמאי המאגר יורכב מרכיב קבוע ורכיב משתנה, כאשר הרכיב המשתנה יהיה בשיעור שאינו זניח ויביא לידי ביטוי פרמטרים הקשורים לשירות וכן פרמטרים ייחודיים לשמאי כגון ותק והתמחות בסוגי רכבים ייחודיים.

בנוסף, מוצע לקבוע כי הערה לשמאי לפיה תיקון הרכב על פי הצעת התיקון עלולה להביא לפגיעה בבטיחות הרכב או הערה על כך שקיים חלף זהה שהינו בר השגה, לא יהוו השפעה אסורה על שיקול דעתו של השמאי.

בהתאם לטייטת חוזר מוסכים ושמאים, בחירת השמאי מתוך המאגר תבוצע על ידי המבוטח מתוך רשימה של שני שמאים שיבחרו באופן אקראי. הצעת התיקון והשומה של שמאי שנבחר ממאגר השמאים כאמור תהיה הצעת התיקון והשומה הקובעות אלא אם כן פעלה חברת הביטוח לערעור בפני שמאי מכריע בהתאם למנגנון המוגבל הקבוע בחוזר.

מוצע לקבוע כי שומה של שמאי פרטי שנבחר בידי ניזוק בתביעת צד ג', תוכל להיות "שומה קובעת" במידה וצד ג' פעל בהתאם לכללים שנקבעו בטייטת חוזר מוסכים ושמאים, תוך מתן אפשרות לחברת הביטוח לערער על השומה בפניה למנגנון שמאי מכריע.

כמו כן, מוצע לקבוע כי חברת הביטוח תחויב להציע למבוטחים תכנית במסגרתה ניתן לבחור כל מוסך (להבדיל ממוסך מוסכם) וזאת ללא השפעה על גובה ההשתתפות העצמית שישלם המבוטח. הטייטה קובעת הוראות שונות בעניין גילוי, שקיפות ורמת שירות ובהן פרסום מדדי שביעות רצון של המבוטחים ביחס למוסכים מוסכמים וכן ביחס לשמאי מאגר, והוראות גילוי נרחבות הן קודם למועד רכישת הפוליסה והן במועד התביעה. כן כוללת הטייטה הוראות מעבר לצורך בניית המנגנונים הנדרשים בהתאם לחוזר.

בשלב מקדמי זה כלל ביטוח אינה יכולה לצפות את מכלול השפעותיה של טיוטת חוזר מוסכים ושמאים, ככל שתפורסם כנוסח מחייב, אשר יכול ותשפיע על עלויות ישוב התביעות בביטוחי רכב רכוש בכיוונים מנוגדים וזאת נוכח ריבוי התיקונים המוצעים והשלכותיהם המצטברות ובין היתר בהתייחס לאפשרות הנתונה לחברות הביטוח לספק את החלפים למוסכים המוסכמים אשר יכול ותזיל את מחירי החלפים; מתן אפשרות לכל מוסך לשמש כמוסך מוסכם יכול ותקטין את יכולת הפיקוח של חברות הביטוח, לרבות ביחס להונאות, ותגרע מיתרונות לגודל; הקמת מנגנון מאגר השמאים תלויה בנכונותם של השמאים להיכלל במאגר ובהצעת השמאים. כמו כן, השפעה משולבת של טיוטת חוזר מוסכים ושמאים ביחד עם ההכרעה העקרונית בנושא תשלום תגמולי ביטוח מופחתים בגין הפרש במחיר החלפים, עם התיקון בתחום חלקי החילוף לרכבים כמפורט להלן ועם הטייטה שפורסמה בענין חוזר הגשת תכניות ביטוח בענף רכב רכוש, עלולים להשפיע בכיוונים מנוגדים זה לזה, ואולם ההשפעה הכוללת על תביעות רכב רכוש, שיכולה להיות השפעה מהותית, תתברר על פני זמן.

המידע בכל הקשור לטייטת חוזר מוסכים ושמאים הינו מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידי החברה במועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות והן תלויות,

בין היתר, בנוסח החוזר הסופי שיפורסם, בהשפעה של ההכרעה העקרונית בנושא תשלום תגמולי ביטוח מופחתים בגין הפרש במחיר החלפים, בהשפעה של טיטות חוזר הגשת תכניות ביטוח בענף רכב רכוש (ככל שתפורסם כוסח מחייב), בהשפעה של תמחור חלקי חילוף לרכבים (כמפורט להלן), בהתנהגות חלפי הספקים, המוסכים, השמאים, הסוכנים, הלקוחות והגופים המתחרים.

תמחור חלקי החילוף לרכבים:

על רקע הצעת חוק ההסדרים 2023 אושר בהחלטת ממשלה בחודש פברואר 2023 כי יבוצע שינוי בתחום חלקי החילוף לרכבים וזאת במטרה להקל על יוקר המחיה בתחום מוצרי התעבורה. בין היתר נקבע כי יוטל על שרת התחבורה להביא להתייעצות בפני המועצה המייעצת לעניין שמאי רכב, טיטות הוראות מקצועיות אשר יחליפו את אגד ההנחיות המקצועיות הקיימות לשמאי רכב (להלן: "הנחיות") באופן שההנחיות תתקנה כך ששומת הרכב תכלול את מחיר השוק של חלקי חילוף לרכב שנדרש להחליפם או לתקנם.

בחודש נובמבר 2023, בהמשך לדיון המועצה המייעצת לעניין שמאי רכב שנערך באפריל 2023, שלח משרד התחבורה בקשה להתייחסות בעלי עניין לנוסח מוצע להגדרת "מחיר שוק" של מוצרי תעבורה, אשר צפוי להיכלל בהוראות המקצועיות בתקנות רישוי שירותים ומקצועות בענף הרכב (רישוי עיסוק בשמאות רכב), לצורך עריכת שומת רכב. בהתאם לנוסח המוצע, "מחיר שוק" של מוצר תעבורה ייקבע לפי מחיר מכירה של מוכר שהוא בעל רישיון להפעלת מוסך לקונה מרצון שהוא צרכן, תוך שיואבו בחשבון ההנחות הניתנות לחברות הביטוח מאת מוסכי ההסדר שלהן, לפי נתונים שחברת הביטוח סיפקה לשמאי הרכב.

ככל שההגדרה המוצעת ל"מחיר שוק" תתקבל, וההנחיות לשמאי הרכב יתוקנו בהתאם, הדבר עשוי להוות אמצעי לבלימת "ניפוח" מחירי החלפים בשוק הרכב, ובהתאמה להביא להוזלה בעלות ישוב תביעות. עם זאת, לא ניתן בשלב זה לנבא את התוצאה בפועל נוכח מכלול השינויים המוצעים, או אשר יישומם נמצא בראשיתו, כמפורט לעיל.

המידע בכל הקשור להשלכות עתידיות אפשריות לתיקון המוצע בתחום חלקי החילוף לרכבים ותיקון ההגדרה המוצעת למחיר שוק וההנחיות, הינו מידע צופה פני עתיד המבוסס על המידע המצוי בידי החברה במועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות והן תלויות, בין היתר, בנוסח הסופי שייקבע להגדרת "מחיר שוק" ונוסח ההנחיות, בתוצאות המצטברות של השילוב שבין הגדרת מחיר שוק, ההנחיות, ההכרעה העקרונית בנושא תשלום תגמולי ביטוח מופחתים בגין הפרש במחיר החלפים, טיטות חוזר הגשת תכניות ביטוח בענף רכב רכוש, טיטות חוזר מוסכים ושמאים, התנהגות חלפי הספקים, המוסכים, השמאים, הלקוחות והגופים המתחרים.

מנגנון בוררות ליישוב תביעות שיבוב:

על רקע הצעת חוק ההסדרים 2023, אושר בהחלטת ממשלה בפברואר 2023 כי יקבעו הוראות לעניין ייעול הליכי תביעות שיבוב בתביעות רכב רכוש. בהתאם להחלטת הממשלה יוטל על שר המשפטים לבחון את האפשרות לבצע תיקוני חקיקה כך שתחול חובת בוררות ליישוב מחלוקות בקשר לנזקי רכוש בענף הרכב כשהצדדים הם חברות הביטוח וחברות הליסינג (להלן: "מנגנון בוררות חובה בענף רכב רכוש"). עוד נקבע כי מנגנון הבוררות יהיה על בסיס הכתב בהגשה מקוונת וכי ההכרעה תתבצע ללא דיון אלא אם מצא הבורר כי יש צורך בדיוק מקוון או פיסי.

בשלב מקדמי זה, כלל ביטוח אינה יכולה לצפות את השפעות מנגנון בוררות חובה בענף רכב רכוש, והן תלויות, בין היתר במבנה המנגנון שייקבע, הרכבו, יעילותו, סדרי הדין והראיות שניתן יהיה להביא במסגרתו, אפשרויות הערעור או ההשגה על החלטותיו וכיוצא.

ג. זכאות למידע וגילוי בענף רכב

1א. מאגר רכב רכוש

החל מדצמבר 2013 פועל מאגר מידע שהקימו איגוד חברות הביטוח ומרכז הסליקה של חברות ביטוח בע"מ ("חברת הסליקה") שעיקרו רישום היסטוריית תאונות של כלי רכב (להלן: "מאגר רכב רכוש"). המידע זמין הן לציבור רוכשי רכבים משומשים והן למבטחים שבחרו להצטרף למאגר ומטרתו איתור מידע ושקיפות בנוגע לתאונות שאירעו לכלי רכב משומשים בתקופה שקדמה לרכישתם.

איגוד חברות הביטוח וחברת הסליקה קיבלו פטור מאישור הסדר כובל מאת הממונה על ההגבלים העסקיים עד לחודש פברואר 2021, ואישור זה הוארך עד לאוגוסט 2025 באמצעות מנגנון הערכה עצמית, בהתאם לכללי ההגבלים העסקיים (פטור למיזמים משותפים) (הוראת שעה), תשס"ו-2006.

נכון למועד פרסום הדוח, מאגר רכב רכוש כולל מידע ממרבית חברות הביטוח המבטחות בפוליסות רכב רכוש בישראל, לרבות כלל ביטוח. כל מבטח יכול להצטרף להסדר (קרי, למסור נתונים למאגר ולהגיש שאילתות) או לצאת מההסדר אחת לשנה בהודעה מוקדמת של 90 יום.

נכון למועד פרסום הדוח כלל ביטוח עושה שימוש בנתוני מאגר רכב רכוש במסגרת יישוב תביעות וחיתום, לפי צרכיה. האפשרות לעשות שימוש בנתוני המאגר, מצמצמת את פערי המידע בשוק.

7.1.13 ענף ביטוח חבויות

בפוליסות ביטוח חבויות נהוג לבטח על פי אחד משני בסיסי כיסוי:

- **כיסוי לפי "בסיס מועד האירוע" (Occurrence basis)** - בפוליסות אלה, הכיסוי ניתן לאירועים אשר קרו בתוך תקופת הביטוח כאשר התביעה יכולה להיות מוגשת אף לאחר תום תקופת הביטוח, בכפוף להתיישנות.
- **כיסוי לפי "בסיס מועד הגשת התביעה" (Claims made basis)** - בפוליסות אלה הכיסוי ניתן על בסיס מועד הגשת התביעה, כלומר לתביעות אשר הוגשו לראשונה כנגד המבוטח במהלך תקופת הביטוח, אף אם העילה כנגד המבוטח נוצרה לפני מועד תחילת הביטוח, ובלבד שנוצרה לאחר תאריך מסוים שנקבע בפוליסה.

תתי ענפי הביטוח העיקריים בענף ביטוח חבויות הינם:

- **ביטוח אחריות כלפי צד שלישי (ביטוח צד ג')** - ביטוח זה נועד לכסות חבות - בדרך כלל חבות הנובעת מפקודת הנזיקין - של המבוטח, כלפי צדדים שלישיים (במקרה של מבוטח המעסיק עובדים, הביטוח אינו מכסה חבות כלפי עובדי המבוטח), בשל אירוע תאונתי שבעטיו נגרם נזק גוף ו/או רכוש, לרבות נזק תוצאתי הנובע מכך, ואשר התרחש במהלך תקופת הביטוח (פוליסה על בסיס מועד האירוע - Occurrence Basis).
- ביטוח אחריות כלפי צד שלישי נמכר כמוצר עצמאי או ככיסוי נוסף במסגרת פוליסות ביטוח אחרות, כגון: פוליסות לביטוח בית העסק, משרדים, פוליסות לביטוח דירות, בית משותף ופוליסות לביטוח עבודות קבלניות.
- דמי הביטוח בפוליסות מסוג זה נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כגון: סוג הפעילות של המבוטח, סוג הבניה של מבנה העסק, היקף הפעילות, מספר עובדים, הימצאותם של חומרים מסוכנים בשימוש העסק, מספר האתרים בהם המבוטח מקיים את פעילותו, עסקים סמוכים אליו, מצב התחזוקה הכולל של העסק, גבולות האחריות המבוקשים על ידי המבוטח, ההשתתפות העצמית והיסטוריית התביעות של המבוטח.
- **ביטוח אחריות המוצר** - ביטוח זה נועד לכסות את חבות המבוטח בגין נזק לגוף ו/או לרכוש של צד שלישי, לרבות נזק תוצאתי הנובע מהם, שנגרם על ידי מוצר פגום שהמבוטח ייצר, ייבא או סיפק, לאחר שהמוצר יצא מחזקתו של המבוטח ושתביעה בגינו הוגשה לראשונה במהלך תקופת הביטוח והאירוע הביטוחי עצמו התרחש לאחר התאריך הרטרואקטיבי שנקבע בפוליסה (פוליסה על בסיס מועד הגשת התביעה - Claims Made Basis).
- הפוליסה מתבססת על **חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ם - 1980**, המחיל על היצרן (כהגדרתו בחוק, הכוללת למשל, גם יבואן ו/או ספק) אחריות בגין נזקי גוף; וכן פקודת הנזיקין, המחילה על היצרן אחריות נזיקית בגין נזקי גוף ורכוש.
- פוליסת אחריות המוצר יכולה להירכש כמוצר עצמאי או להיות משולבת, ככיסוי נוסף, במסגרת פוליסת ביטוח לבתי עסק.
- דמי הביטוח בפוליסות מסוג זה נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כגון: סוג הפעילות של המבוטח וסוג המוצרים המיוצרים, מיובאים, או מסופקים על ידו, היקף הפעילות (בהתאם למחזור המכירות של העסק), גבולות האחריות המבוקשים, סכום ההשתתפות העצמית, תקופת כיסוי תביעות שדווחו לראשונה בתוך תקופת הביטוח, אך מתייחסות למועד קצוב שקדם לה, היסטוריית התביעות והיקף הכיסוי הטריטוריאלי (בישראל או גם בגין יצוא למדינות זרות), ותנאי הסכמי ביטוח המשנה.
- **ביטוח אחריות מקצועית** - ביטוח זה נועד לכסות את חבות המבוטח בגין נזק לגוף ו/או לרכוש של צד שלישי ו/או נזק כספי לצד שלישי שנגרם כתוצאה מהפרת חובה מקצועית בתום לב, אשר מקורה במעשה או במחדל המהווים רשלנות, טעות או השמטה של המבוטח במסגרת מקצועו של המבוטח בגינו ניתן הכיסוי בפוליסה ואשר תביעה בגינו הוגשה לראשונה במהלך תקופת הביטוח והאירוע הביטוחי עצמו התרחש לאחר התאריך הרטרואקטיבי שנקבע בפוליסה (פוליסה על בסיס מועד הגשת התביעה - Claims Made Basis). הכיסוי בפוליסה אינו מוגבל לאירועים תאונתיים.
- דמי הביטוח בפוליסות מסוג זה נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כגון: תחום העיסוק, היקף הפעילות, תקופת כיסוי תביעות שדווחו לראשונה בתוך תקופת הביטוח, אך מתייחסות למועד קצוב שקדם לה, גבולות האחריות המבוקשים, סכום ההשתתפות העצמית, מחזור הכנסות, מספר עובדים, ותק במקצוע, היסטוריית תביעות, תחום טריטוריאלי ושיפוט, ותנאי הסכמי ביטוח המשנה.
- **ביטוח אחריות מעבידים** - ביטוח זה נועד לכסות את חבות המבוטח כלפי עובדיו בשל נזק גוף, אשר נגרם לעובד תוך כדי ועקב עבודתו אצל המבוטח, בשל רשלנות המבוטח, במשך תקופת הביטוח, כתוצאה מתאונה ו/או מחלה (פוליסה על בסיס מועד האירוע - Occurrence Basis). החבות המכוסה על פי פוליסה זו היא מכוח פקודת הנזיקין. פוליסות רחבות יותר מכסות את חבות המעביד המבוטח כלפי עובדיו גם מכוח חוק אחריות למוצרים פגומים.
- ביטוח אחריות מעבידים הינו מוצר משלים לפיצויים המשולמים לאדם שנפגע על ידי המוסד לביטוח לאומי בשל תאונת עבודה או מחלת מקצוע, אשר סוגם בחוק מוגבל ושיעורם קצוב. פוליסה זו מכסה את החשיפה העודפת מעבר לכיסוי הביטוח הלאומי ולא יותר מתקרת האחריות הרשומה בפוליסה.
- פוליסת אחריות מעבידים יכולה להירכש כמוצר עצמאי או להיות משולבת, ככיסוי נוסף, במסגרת פוליסות אחרות, כגון: פוליסות לביטוח בתי עסק, פוליסות לביטוח דירה ופוליסות לביטוח עבודות קבלניות.
- דמי הביטוח בפוליסות מסוג זה נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כגון: מספר העובדים המועסקים, שכר העבודה השנתי שמשלם המעביד, רמת הסיכון של העסק על-פי עיסוקו וניסיון התביעות שלו. כמו כן, מושפעים דמי הביטוח

מהקפדה על נוהלי הבטיחות שמקיים המעביד בעסק, ממצב התחזוקה הכולל של העסק וממידת חשיפתו לחומרים מסוכנים, ותנאי הסכמי ביטוח המשנה.

• **ביטוח אחריות נושאי משרה (D&O)** - ביטוח זה נועד לכסות את חבותם החוקית של דירקטורים ונושאי משרה אחרים (Directors & Officers), בגין נזק כספי שנגרם עקב מעשה או מחדל שעשו או נמנעו מלעשות, בתום לב או מחמת רשלנות, בכפוף לחריגים בפוליסה, בתוקף היותם נושאי משרה בחברה ואשר תביעה בגינם הוגשה לראשונה במהלך תקופת הביטוח והאירוע הביטוחי עצמו התרחש לאחר התאריך הרטרואקטיבי שנקבע בפוליסה (פוליסה על בסיס מועד הגשת התביעה - Claims Made Basis). החבות המכוסה על פי פוליסה זו היא מכוח חוק החברות והוראות חוק נוספות, המטילות חבות אישית על נושאי משרה, לרבות הפרת חובת זהירות והפרת חובת אמונים בתום לב, אותן ניתן לבטח בהתאם לדין.

חברת הביטוח תשלם תגמולי ביטוח למבוטח (נושא המשרה) או תשפה את בעלת הפוליסה (בדרך כלל החברה הרוכשת את הכיסוי עבור נושאי המשרה המכהנים בה), בגין תשלום ששילמה לנושא המשרה, והיתה רשאית לעשות כן על פי חוק.

דמי הביטוח בפוליסות מסוג זה נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כגון: תחום העיסוק, הרכב בעלי המניות, חשיפה טריטוריאלית, חוסן פיננסי, חשיפה למסחר בבורסות, גבולות אחריות, סכום ההשתתפות העצמית, תקופת הכיסוי לתביעות שדווחו לראשונה בתוך תקופת הביטוח אך מתייחסות למועד קצוב שקדם לה, היסטוריית התביעות ותנאי הסכמי ביטוח המשנה.

ענף ביטוח אחריות נושאי משרה מגובה ברובו המכריע בביטוח משנה. לאחר מספר שנים של גידול משמעותי בתעריפים וקיטון בהיצע הביטוח ובגבולות האחריות הנמכרים וזאת נוכח מדיניות מבטחי המשנה, בשנת הדוח חלה ירידה מסוימת בתעריפים הסופיים למבוטח.

בחודש אוגוסט 2023 פרסם משרד המשפטים **טיטת תקנות החברות (הוראות לעניין תביעה נגזרת והגנה נגזרת), התשפ"ג-2023** (להלן: "טיטת תקנות תביעה נגזרת"), במטרה להסדיר את סדרי הדין בתביעות נגזרות. בטיטת התקנות נקבע, בין היתר, את אופן הגשת בקשה לאישור תביעה נגזרת והתשובה לה; אופן הגשת בקשה לגילוי מסמכים והתשובה לה; הוראות הקובעות כי על נושא משרה המשיב לבקשה לאישור תביעה נגזרת או בקשה לגילוי מסמכים, לפרט בדבר הסדרי שיפוי וביטוח העומדים לרשותו; הוראות המסמיכות את בית המשפט למנות מומחה מטעמו לבחינת התשתית העובדתית והמשפטית לתביעה וסמכויות המומחה, לרבות מתן האפשרות למומחה להשתתף בדיוני ועדה בלתי תלויה ככל שהוקמה כזאת על ידי הדירקטוריון, לדון בתביעה הנגזרת;

להערכת כלל ביטוח, ככל שטיטת תקנות תביעה נגזרת תתקבל כנוסח מחייב, הדבר עלול לעודד הגשת תביעות נגזרות, ולהקשות על הגנת חברות ונושאי משרה מפני תביעות אלה, דבר שצפוי להתבטא בין היתר בגידול החשיפה בתת ענף זה, עלייה בפרמיות וייתכן אף צמצום נכונות מבטחי המשנה לבטח כיסוי זה.

הערכות החברה בקשר עם טיטת תקנות תביעה נגזרת הינן מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות כלל ביטוח נכון למועד פרסום הדוח והתוצאה בפועל עשויה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה והיא תלויה, בין היתר, בנוסח הסופי התקנות, בהתנהגות המבוטחים, התובעים, וערכאות השיפוט.

- **תיקון חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995**
לעניין תיקונים לחוק הביטוח הלאומי ראה סעיף 7.1.1.1 (ד) לעיל.

7.1.14. ענף ביטוח רכוש ואחרים

ענף זה כולל מספר תתי ענפים כמפורט להלן:

א. תת ענף ביטוח דירות

תת ענף זה כולל ביטוח דירות, תכולה ומבנה, בתוכניות שונות, אשר העיקרית שבהן הינה תוכנית ביטוח מקיף לדירות. תת ענף זה כולל כיסוי לדירת המבוטח כנגד אובדן או נזק פיזי שנגרמו למבנה הדירה או לתכולתה כתוצאה מסיכונים נמנים המפורטים בפוליסה. פוליסה זו כפופה לתנאים מינימאליים אשר נקבעו במסגרת התוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן) התשמ"ו - 1986 (להלן: "פוליסה התקנית לביטוח דירה"). את תנאי הפוליסה התקנית לביטוח דירה ניתן לשנות רק לטובת המבוטח וניתן להוסיף לה הרחבות לגבי הרכוש והסיכונים המבוטחים, היקף הכיסוי וכן ביטוחי חבויות הקשורים לדירת המגורים (כגון ביטוח חבות מעבידים). הביטוח מיועד לדירות מגורים במגזר הפרטי וכולל בין היתר פוליסות לביטוח דירה למבוטחים שנטלו הלוואות מגובות במשכנתא שחלקן נמכר באמצעות סוכנויות בנקים למשכנתאות ובמקרים כאמור הפרמיה שלהן מוגבלת על ידי הממונה.

כלל ביטוח מציעה מספר תכניות לביטוח דירה, הנבדלות זו מזו בהיקף הכיסוי ובגובה הפרמיה. הפרמיה הינה לרוב דיפרנציאלית ונגזרת בעיקר מהיקף הכיסוי המבוקש, מסכומי הביטוח ומרמת הסיכון.

בחודש מאי 2022 פרסמה **טיטת תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן) (תיקון), התשפ"ב-2022**, במסגרתה מוצע לתקן את הפוליסה התקנית. התיקון המוצע הינו בעקבות אי בהירות לגבי הכיסוי הביטוחי במקרים של קריסת מבנים שלא כתוצאה מרעידת אדמה. בהתאם לטיטה, מוצע להבהיר כי מקרים כאמור לא יכללו בכיסוי הבסיסי בפוליסה וכן מוצע להוסיף אפשרות לרכישת הרחבה לכיסוי בגין נזק תאונתי משמעותי לדירה מכל סיבה (למעט מספר חריגים מנויים מצומצמים), שאינו נופל מ-70% מסכום הביטוח.

בשלב מקדמי זה, החברה אינה יכולה להעריך את השפעת הטיטה. התוצאות בפועל עשויות להיות מושפעות, בין היתר, מהנוסח הסופי של התקנות, מנכונות מבטחי המשנה לבטח את הכיסוי האמור, מאופן התמחור, היקף הכיסוי, וכן מהתנהגות הלקוחות, המתחרים, הגורמים המפיצים והגורמים המממנים הלוואות משכנתא בשוק.

בחודש מאי 2022 פורסמה טיטה לתיקון חוזר ביטוח חיים וביטוח מבנה אגב הלוואה לדיור (להלן: "טיטת תיקון חוזר ביטוח הלוואה לדיור"), במסגרתה מוצע לאפשר לסוכנויות ביטוח שהינן בבעלות בנקים למשכנתאות (להלן: "סוכנויות הבנקים"), להן מותר כיום לשווק פוליסת ביטוח דירה הכוללת כיסוי למבנה בתוספת כיסוי לנזקי מים בלבד (ללא כיסויים והרחבות נוספים), לשווק כיסוי בגין נזק לצד שלישי, וכן הרחבה לביטוח מבנה - "כיסוי לנזק משמעותי מכל סיבה" בהתאם לנוסח המוצע בטיטה לתיקון הפוליסה התקנית לביטוח דירה כמפורט לעיל.

ככל שטיטת תיקון חוזר ביטוח הלוואה לדיור תתקבל כנוסח מחייב, היא צפויה להגביר את יכולת התחרות של סוכנויות הבנקים, אם כי קיימת חוסר וודאות ביחס לנכונות מבטחי המשנה לבטח כיסוי נזק לצד שלישי ו/או כיסוי לנזק משמעותי מכל סיבה שהיא במסגרת פוליסת מבנה למשכנתא.

הערכות החברה בקשר עם טיטת תיקון חוזר ביטוח הלוואה לדיור הינן מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות כלל ביטוח נכון למועד פרסום הדוח והתוצאה בפועל עשויה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה והיא תלויה, בין היתר, בנוסחו הסופי של התיקון, וכן בהתנהגות סוכנויות הבנקים, יתר הסוכנים, הלקוחות והגורמים המתחרים.

ב. תת ענף ביטוח רכוש אחר

תת ענף זה כולל פוליסות המיועדות בעיקר למגזר העסקי ומכוסות אובדן או נזק פיזי ישיר לרכוש של המבוטח או לרכוש של המבוטח זיקה אליו, כתוצאה מסיכונים שעלולים להיגרם לרכוש המבוטח כגון: אש, ברק וסיכונים שונים נוספים. במסגרת תת ענף זה נמכרות אף פוליסות ביטוח ציוד אלקטרוני, ציוד מכני הנדסי, שבר מכני ועבודות בנייה (עבודות קבלניות והקמה), ביטוח מטענים בהובלה יבשתית בינלאומית (ימית ואווירית), ביטוח כלי שיט, ביטוח נזקי טרור וביטוחים שונים אחרים (כגון כספים ונאמנות).

הפוליסה הרווחת היא פוליסה לביטוח בתי עסק - "אש מורחב" שהינה פוליסה על בסיס סיכונים הנמנים בה - המכסה, סיכונים שעלולים להיגרם לרכוש המבוטח, כגון: אש וברק, התפוצצות, התנגשות, שביתות, נזק בזדון. כן מאפשרת הפוליסה כיסוי לנזקי טבע, לרבות רעידת אדמה. ביטוח "אש מורחב" נועד להעניק כיסוי לשיקומו של העסק תוך מתן שיפוי בגין הנזק הפיזי. נזקי אש, לרבות נזקי טבע ורעידת אדמה, מתאפיינים בשכיחות נמוכה אך בחומרה גבוהה, לעומת נזקי פריצה המתאפיינים בשכיחות גבוהה ובחומרה נמוכה.

ניתן לרכוש כתוספת לפוליסת ביטוח "אש מורחב" גם כיסוי ביטוחי ל"אובדן תוצאתי" (אובדן רווחים) שהינו תוצאה של הנזק הפיזי שנגרם לרכוש המבוטח. הפרמיה לכיסוי "אובדן תוצאתי" נקבעת, בדרך כלל, כשיעור מסכום הביטוח שנקבע בפוליסה, לפי סוג הפעילות של העסק המבוטח, היקף הכיסוי המוענק לו ותקופת השיפוי המבוקשת.

ניתן להרחיב את הכיסוי "אש מורחב" לכיסוי "משלים כל הסיכונים" (המכסה כל סיכון למעט הסיכונים המוחרגים בפוליסה). על פי רוב, כרוכה ההרחבה בתשלום תוספת פרמיה והינה בסכום מוגבל. בנוסף, קיימת גם פוליסה על בסיס "כל הסיכונים לתעשייה", שנמכרת במקרים מיוחדים לעסקים ספציפיים, במסגרתה מכוסים נזקים תאונתיים לרכוש המבוטח, למעט הנזקים המוחרגים במסגרת הפוליסה.

במרבית המקרים הפוליסות בביטוחי רכוש אחר מונפקות לפרק זמן של שנה.

ג. תת ענף ערבויות

תת ענף זה כולל בעיקר פוליסות ערבות על פי חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה-1974 ("חוק המכר"), המונפקות על ידי כלל ביטוח, שמהותן הינה התחייבות לשיפוי מוטב בגין הפרת התחייבות הנערב ו/או המבוטח כלפיו. פוליסות לפי חוק המכר, מיועדות להבטחת השקעתם של רוכשי יחידות דיור שבנייתן טרם הושלמה, למקרה שמוכר הדירה לא יוכל להעביר לקונה בעלות או זכות אחרת בדירה כמוסכם בחוזה המכר בשל התקיימות אחת העילות המנויות בחוק המכר. נוסח הפוליסות לפי חוק המכר המשווקות על ידי כלל ביטוח מותאם, בשינויים המחויבים, להוראות שפורסמו בעניין במסגרת תקנות שהותקנו מכוח חוק המכר. פוליסות אלו מונפקות בדרך כלל כנגד בטוחות ותקופת הביטוח בפוליסות אלו ארוכה (עד לפקיעת הפוליסה על פי אחת החלופות לפי חוק המכר, וביטול הכיסוי על פיה, יכול ויחלפו מספר שנים). הסיכון בפוליסות פוחת עם התקדמות הבניה ועד למסירת החזקה בנכס. ההכרה בהכנסה בגין פוליסות אלו נדחית על פני 3 שנים. בחלק מן המקרים בהם החברה מוכרת פוליסות לפי חוק המכר, היא מעניקה במקביל מימון ליזם לצורך הקמת הפרויקט.

החברה מעמידה בעיקר הלוואות לליווי בנייה למגורים לצד ערבויות מכר וזאת בשיתוף עם בנקים, עם גורמים חוץ בנקאיים או באופן עצמאי. בנוסף, מנפיקה החברה גם ערבויות מסוגים אחרים (ערבויות ביצוע וערבויות אוטונומיות נוספות) המונפקות על ידי החברה במסגרת פרויקטים אותם היא מממנת כחלק ממימון בניה במתכונת של "ליווי סגור".⁵⁰

50. מסגרת עסקית לאספקת שירותים בנקאיים למימון בנייה במסגרתה מבטיח הגורם המממן את כל היבטי המימון של הפרויקט.

בשנים האחרונות כלל ביטוח הגדילה את פעילותה בתת ענף זה, בין היתר באמצעות התקשרותה עם מכלול התחדשות עירונית פתרונות לנדל"ן בע"מ ("מכלול"), בהסכם, על פיו מעמידה כלל ביטוח מסגרת אשראי וערבויות חוק מכר למכלול לצורך פעילותה. לפרטים נוספים ראה סעיף 16.2 להלן.

בנוסף, מנפיקה כלל ביטוח אשראי ערבויות, בין היתר מסוג מרכז, מקדמה וביצוע, אשר ככלל מונפקות לתקופות של עד חמש שנים ככלל למוטבים שהינם רשויות שלטוניות, גופים ממשלתיים, עיריות או חברות בבעלותן. בשלב זה הפעילות אינה מהותית.

ד. תת ענף ביטוח תאונה, מחלה ונכות

תת ענף זה כולל פוליסות ביטוח תאונות אישיות אשר הינן פוליסות לתקופת ביטוח קצובה של עד 12 חודשים, המעניקות פיצוי בקרות מוות ו/או נכות (מלאה או חלקית) כתוצאה מתאונה ו/או אי כושר זמני לעבודה מתאונה על פי היקף הכיסוי הנבחר.

בשנים האחרונות בעקבות מכלול השינויים הרגולטורים החלים על ביטוח תאונות אישיות ובפרט חוזר תאונות אישיות משנת 2021 (הכולל הוראות שמטרתן להסדיר את תהליך המכירה ואת הכיסוי הביטוחי), צמצמה כלל ביטוח את הפעילות שלה בתת ענף זה. לפירוט נוסף בדבר חוזר תאונות אישיות והשלכותיו, ראה סעיף 8.1.2.1 (ג) להלן.

בעבר כלל ביטוח ביטחה תלמידים בפוליסות תאונות אישיות. ככלל, כלל ביטוח חדלה לשווק ביטוחים אלה החל מספטמבר 2016. ההתחייבויות בפוליסות תאונות אישיות לתלמידים הינן בעלות זנב תביעות ארוך במיוחד, כיוון שתקופת ההתיישנות לגבי קטינים מתחילה להימנות לכל המוקדם עם הגיעם לגיל 18. לפיכך, על אף היציאה מתחום הפעילות של שיווק פוליסות תאונות אישיות לתלמידים לכלל ביטוח נותרה עדיין חשיפה בגין פוליסות אלה.

7.1.1.5 ענף ביטוח אשראי וסיכויי סחר חוץ

ענף זה כולל פוליסות לביטוחי סיכויי אשראי בשוק המקומי וסיכויי סחר חוץ בחו"ל, המשווקות על ידי כלל ביטוח אשראי, ומעניקות למבוטחיה - חברות המוכרות באשראי בישראל ובחו"ל, כיסוי לסיכונים מסחריים, (חדלות פירעון ואי פירעון מתמשך) אליהם נקלע קונה מהחברה המבוטחת (בישראל ובחו"ל), וכן כיסוי לסיכונים פוליטיים (בחו"ל בלבד). סיכונים פוליטיים כוללים מורטוריום כללי שהוכרז על ידי המדינה ממנה אמור להתבצע תשלום התמורה למבוטח ("מדינת היבוא"); איסור יבוא על ידי מדינת היבוא או ביטול רישיון יבוא המונעים ביצוע ההסכם בין החברה המבוטחת ללקוח שלה; אירוע מדיני או קושי כלכלי במדינת היבוא המונעים העברת התמורה ואי תשלום התמורה על ידי לקוח ציבורי במדינת היבוא (היינו - הממשלה או רשות מקומית כלשהי או גוף המפוקח על ידי מי מהן).

ההתקשרות עם המבוטח נעשית באמצעות פוליסת ביטוח בסיסית המהווה את מסגרת ההתקשרות בין הצדדים ומגדירה את תנאי הכיסוי הביטוחי. תחת פוליסת הבסיס מאשרת החברה למבוטח תקרות אשראי בסכום ובתנאים משתנים בתהליך חיתום פרטני לכל לקוח של המבוטח המאושר על ידה. ככלל, הפוליסות בענף זה הינן לטווח קצר, לשנה, ומתחדשות בדרך כלל באופן אוטומטי.

הפוליסה מספקת יציבות למבוטח על ידי צמצום החובות האבודים ויציבות בתזרים המזומנים תוך ניהול סיכויי האשראי של לקוחות המבוטח וטיפול בחובות בהם יש קשיי גבייה.

בנוסף, בהתבסס על פוליסת הביטוח של החברה יכול המבוטח לקבל שירותי פקטורינג מבנקים או מחברות פיננסיות אחרות, ואף לפנות לגורם המממן את המבוטח (בנק, חברת פקטורינג או כל גוף אחר) לשם הגדלת מסגרת האשראי של המבוטח, וזאת באמצעות קביעת הגורם המממן כמוטב לקבלת תגמולי ביטוח על פי הפוליסה.

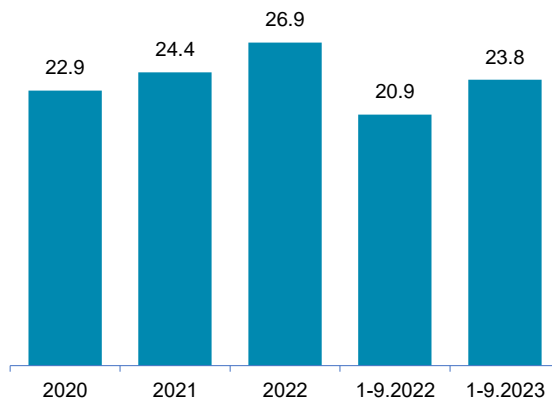
הפעילות בענף ביטוח אשראי וסיכויי סחר חוץ מבוצעת באמצעות כלל ביטוח אשראי חברה בשליטה של כלל ביטוח, המחזיקה 80% ממניותיה, כאשר 20% מהמניות הנוספות מוחזקות על ידי ATRADIUS PARTICIPATION HOLDINGS SL ("קבוצת Atradius"). בין בעלי המניות בכלל ביטוח אשראי קיים הסכם המסדיר את שיתוף הפעולה העסקי של הקבוצה עם קבוצת Atradius כשותף אסטרטגי, ומאפשר לכלל ביטוח אשראי לבטח עסקאות אשראי במדינות רבות (ההסכם בין בעלי המניות לרבות תיקוניו, ייקרא להלן: "הסכם בעלי המניות"). לפרטים בדבר הסכם בעלי המניות, המתחדש אחת לתקופה, ראה סעיף 9.17.3 להלן.

7.1.2 השווקים העיקריים, מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע

שוק הביטוח הכללי הציג מגמת גידול בהיקפי הפרמיות כתוצאה מהעלאות פרמיה משמעותיות בשוק, נוכח תוצאות הפסדיות, שהתבצעו בענפי רכב רכוש וחובה תוך שמירה על תמהיל מוצרים בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

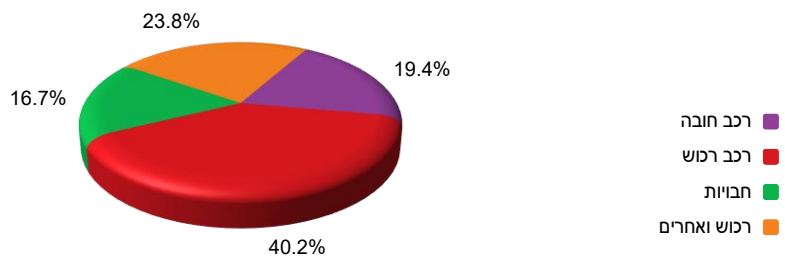
בהתאם לפרסומי הממונה, ליום 30 בספטמבר 2023, הסתכמו הפרמיות ברוטו בתחום הביטוח הכללי בישראל בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 בכ-23.8 מיליארדי ש"ח, גידול של 14% לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

התפתחות פרמיות ברוטו בתחום הביטוח הכללי בשנים 2020 עד ספטמבר 2023 במיליארדי ש"ח

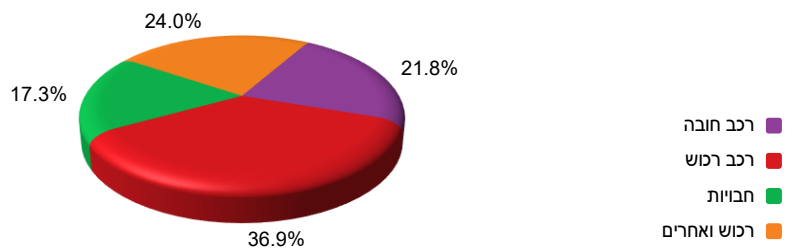

להלן התפלגות הפרמיות ברוטו בשוק הביטוח הכללי בישראל לפי ענפי ביטוח כללי המתוארים בתחום זה למעט ענף מחלות ואשפוז לזמן קצר שמתואר בתחום ביטוח בריאות (סעיף 8.1.1.1 להלן) אשר קיימת שונות בין החברות לעניין הכללתו בתחום הבריאות או בתחום הביטוח הכללי בחודשים ינואר עד ספטמבר בשנים 2022 ו-2023:

התפלגות פרמיות ברוטו בשוק הביטוח בישראל לפי ענפי ביטוח כללי לשנת 2023

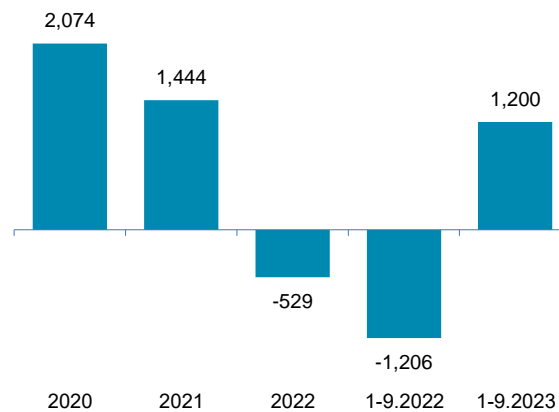
התפלגות פרמיות ברוטו בשוק הביטוח בישראל לפי ענפי ביטוח כללי לשנת 2022

בהתאם לפרסומי הממונה, ליום 30 בספטמבר 2023, הסתכם הרווח בתחום הביטוח הכללי בישראל בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 בכ-1.20 מיליארד ש"ח, לעומת הפסד של כ-1.21 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

לפרטים נוספים אודות התפתחות תוצאות תחום הביטוח הכללי בכלל ביטוח, ראה חלק ב לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 2.2.2.

התפתחות הרווח הכולל לפני מס בתחום הביטוח הכללי בישראל בשנים 2020 עד ספטמבר 2023 במיליוני ש"ח

א. ענף ביטוח רכב חובה

מרבית חברות הביטוח בישראל פועלות בענף זה המאופיין ככלל במוצר אחד ובתחרות מחירים משמעותית. הביקוש בתחום זה, הינו תוצאה של כמות כלי הרכב אשר הולכת וגדלה מדי שנה, לאור העובדה כי מדובר בביטוח חובה ומתנאי התחרות בתחום. תנאי התחרות מושפעים, בין היתר, מכניסתם של גורמים חדשים לשוק ואף מהתערבות רגולטורית. האפשרות לערוך השוואת תעריפים באמצעות אתר האינטרנט של רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון וכן באמצעות אמצעים דיגיטליים שונים, המאפשרים שימוש במחוללים להשוואת מחירים בשוק, תורמת גם היא לסביבת התחרות.

מעבר לתמחור המושפע משיקולי התחרות, הרווחיות בענף זה עשויה להיות מושפעת, בין היתר, משינויים בכמות תאונות הדרכים וחומרת הפציעות מהן, משינויים בהיקף תביעות שיבוב ומשינויים בחקיקה ובפסיקה הנוגעים לענף, מתוצאות ה"פול" וכן מאופן התאמת הפרמיה לפרופיל הסיכון.

הרווחיות המושגת מושפעת מהתוצאות החיתומיות ומהתעריפים, כמו גם תוצאות ההשקעות, המושפעות משינויים בשוק ההון, משינויים בשיעורי הריבית ובשיעורי האינפלציה. שינויים בשיעור הריבית ובאינפלציה כאמור, משפיעים במיוחד על הרווחיות בביטוחי חבויות ובביטוח רכב חובה, וזאת לאור העובדה שענפים אלו מתאפיינים ברמת עתודות גבוהה יחסית הנובעת ממרווח זמן ניכר בין מועד קבלת הפרמיות עד להשלמת הטיפול בתביעות. לפרטים נוספים בעניין הסדר השיבוב של הביטוח הלאומי, ראה סעיף 7.1.1.1(ד) לעיל.

ב. ענף ביטוח רכב רכוש

מרבית חברות הביטוח בישראל פועלות בענף זה המאופיין ככלל במוצר אחד ביחס לרכב פרטי ומסחרי עד 3.5 טון ובתחרות מחירים משמעותית. הגידול בתחום זה, הינו תוצאה של כמות כלי הרכב אשר הולכת וגדלה מדי שנה.

הרווחיות בענף זה עשויה להיות מושפעת, בין היתר, משינויים שונים ברכיבים, כגון: מדיניות חיתום, כמות גניבות הרכב ותאונות הדרכים, שינוי במחירי חלפים ובעלות התיקון, שינוי תקינה ושינוי רגולציה, שינוי במחירי כלי רכב חדשים, מחיר שעת עבודה במוסכים ונזקים עקב פגעי טבע.

בשנת הדוח נבלמה מגמת ההרעה בתוצאות הרווחיות בענף. לפרטים בדבר תוצאות הרווחיות ראה חלק ב לדוח- דוח הדייקטוריון, סעיף 2.2.2.

לפרטים בדבר שינוי רגולציה בענף ביטוח רכב רכוש שעשויים להשפיע על הרווחיות בענף זה ראה סעיף 7.1.1.2(ב) לעיל.

ג. ענף ביטוח חבויות

מרבית חברות הביטוח בישראל פועלות בענף זה המאופיין במוצרים בעלי מאפיינים דומים ובתחרות מחירים משמעותית. הביקוש בענף זה, הינו תוצאה, בין היתר, של המצב המשפטי, לרבות הלכות שנקבעות בקשר עם פרשנות הוראות הדין לנזקי גוף ורכוש לצדדים שלישיים המכוסים במסגרת הפוליסות.

הרווחיות בענפי חבויות עשויה להיות מושפעת מהתחרות בענף, משינויים רגולטוריים, מטיב החיתום ומרמת הוודאות המשפטית הקיימת. לפרטים נוספים בעניין תיקוני החקיקה המסדירים את זכות השיבוב של המוסד לביטוח לאומי, ראה סעיף 7.1.1.1(ד) לעיל.

לפרטים בדבר השפעת ההכנסות מהשקעות על הרווחיות בענף זה, ראה סעיף קטן 7.1.2(א) לעיל "ענף ביטוח רכב חובה", שהינו בעל מאפיינים דומים בהקשר זה.

ד. ענפי ביטוח רכוש ואחרים

הביקוש לענפי הרכוש ורווחיותם עשוי להיות מושפע, בין היתר, משיעור פריצות, שריפות ונזקי מים לדירות ובתי עסק וכן מנזקים עקב פגעי טבע.

הביקוש לענפים אלה יכול להיות מושפע מהתחרות בתחום.

ביטוחי ערבויות נמכרים על ידי חברות ביטוח וערבויות חוק מכר מונפקות גם באמצעות בנקים. הביקוש לביטוחים אלה, מושפע, בין היתר מהתפתחות ענף הבניה ומן החלופות הנבחרות על ידי הקבלנים והוא עשוי להיות מושפע, בין השאר, מהמצב הכלכלי, הפוליטי והביטחוני בארץ ובחול"ל, ממצב שוק ההון וטיב החיתום, לרבות הערכת סיכוני הענף בו פועל הנערב וקביעת יכולת ההחזר של הנערב.

ה. ענף ביטוח אשראי וסיכוני סחר חוץ

הביקוש והרווחיות בענף ביטוח אשראי וסיכוני סחר חוץ עשויים להיות מושפעים, בין השאר, מהמצב הכלכלי, הפוליטי והביטחוני בארץ ובחול"ל, ממצב שוק ההון, מרמת סיכון הענף בו פועל החייב וממצב התחרות בשוק ביטוח האשראי בישראל.

7.1.3. שינויים מהותיים הצפויים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים העיקריים והתמהיל שלהם, בהתחשב בין היתר, בביקושים ובוותק של המוצרים הקיימים.

בהתאם לנתונים המפורסמים באתר הממונה, הקבוצה הינה הקבוצה הרביעית בגודלה בתחום הביטוח הכללי.

להערכת החברה, חלקה של כלל ביטוח בשווקים יושפע, מהתחרות הערה בתחום, אשר תמשיך להתמקד בגובה דמי הביטוח ובמתן השירותים למבוטחים, ואף מהסרת חסמי כניסה רגולטורים שהביאה לכניסת חברות ביטוח חדשות לפעילות בתחום בשנים האחרונות. לפירוט לעניין זה ראה סעיף 7.2.1 להלן. כמו כן שינויים בהסדרים בתחום ביטוח רכב רכוש בעקבות טיטוט שפורסמו בעניין, יכולים להשפיע על נתחי השוק בפוליסות הרכב. לפירוט בעניין זה ראה סעיף 7.1.1.2 (ב) לעיל. לפירוט נוספים בדבר השפעת התחרות ראה סעיף 7.2 להלן.

כלל ביטוח פועלת לגידול עסקי, במיוחד בעסקי הפרט, בסביבה עסקית תחרותית אגרסיבית ומתוך מטרה לשמר רווחיות.

הערכות החברה הינן בגדר מידע צופה פני עתיד המבוססות על המידע המצוי בידי החברה במועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות והן תלויות, בין היתר, בתנאי התחרות בתחום, באופן היישום של הוראות רגולטוריות, בהתנהגות הגורמים המתחרים ובעלי הרישיון, ובהשפעה על התעריפים.

7.1.4. מוצרים חדשים

בשנת הדוח לא שווקו מוצרים חדשים מהותיים.

7.2. תחרות

7.2.1. גורמים מעודדי תחרות

להערכת החברה התחרות המשמעותית בביטוח כללי, ובפרט בענפי הפרט, נמשכת וצפויה להימשך גם בשנים הקרובות. ההפסדים שרשמו חברות הביטוח בענפי רכב רכוש וחובה בשנים האחרונות חייבו את החברות להתאים את התעריפים לסיכון בשל העלייה המתמשכת בשכירות התאונות ובחומרתן, וכן עקב העלייה בשכירות הגניבות שמקורה בעליה במחירי החלפים. עליית המחירים כאמור, הסרת חסמים רגולטורים לכניסת חברות חדשות לשוק, כמפורט בסעיף 9.3.1.2 להלן, ורפורמות והוראות רגולטוריות ייחודיות לתחום, כמפורט לעיל ולהלן, משפיעות אף הן על הגברת התחרות בתחום. להלן גורמים המשפיעים על התחרות בתחום ומעודדים אותה:

- **שקיפות ומחיר** - בהתאם לחוק הביטוח, מבטח המבקש להנהיג או לשנות תנאי תכנית ביטוח או את דמי הביטוח מחויב להודיע לממונה על כך 30 ימי עבודה מראש ובסמכות הממונה להתנגד לכך. מעת לעת החברה מנהלת דיונים עם הממונה בקשר עם בקשות כאמור ולרבות ביחס לתעריפי ביטוח. במהלך השנים האחרונות פורסמו הוראות שונות שמטרתן הגברת השקיפות ללקוחות, הן בשלב הצטרפות לביטוח והן לקראת סיום תקופתו.
- **זמינות נתונים באמצעים דיגיטליים** - בשנים האחרונות קודמו על ידי הממונה הוראות שונות שעניינן העברת מידע באמצעים דיגיטליים. במסגרת זו נכנס לתוקפו בשנת 2018 תיקון לחוזר ביטוח בענין "צירוף לביטוח" אשר חייב את הגורם המשווק במעמד בירור הצרכים לבדוק בהר הביטוח (פלטפורמה המרכזת מידע ביחס לכל מוצרי הביטוח שיש למבוטח בחברות הביטוח) (למעט בענפים שהוחרגו) האם למועמד לביטוח קיימים מוצרי ביטוח דומים. זמינות המידע מקלה על ביצוע השוואתי יותר ומגבירה את התחרות בשוק.
- בנוסף, הממונה קידם דיווח בדבר ניסיון תביעות בתביעות רכב רכוש ל-"הר הביטוח" במטרה לייצר דוח תביעות מרכז שיקל על מבוטחים אשר נדרשים להציג דוח תביעות, לצרכי חיתום, טרם הצטרפות לביטוח. דבר זה שיפר את המימנות הנתונים, הסיר חסמים תפעוליים וכפועל יוצא הגביר את התחרות.
- **מכירות** - החברה מפעילה פלטפורמה דיגיטלית לשיוק מוצרי רכב חובה, רכב רכוש, ביטוח דירה וסייבר פרט. בנוסף החברה מפעילה מוקד מכירה ישירה למוצרים אלה.
- **מחשבוני** - חלק מהתחרות בתחום מתמקד בתחרות ביחס לגובה דמי הביטוח. באתר האינטרנט של רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון מפורסם מחשבון ביטוח רכב חובה, המציג את תעריפי הביטוח של כל החברות, הנקבעים בהתאם למשתתפים הרלבנטיים (של כל חברה) לביטוח הרכב לגביו מבוצעת השאלתה במחשבון ("מחשבון רכב חובה"). מחשבון רכב חובה מאפשר למעוניינים להשוות תעריפי ביטוח החובה לרכב בין החברות. כמו כן, באתר האינטרנט

האמור, מפורסם מחשבון תעריפי ביטוח דירה ("מחשבון דירה"). מחשבון דירה מיועד להציג תעריפי ביטוח השוואתיים של מבטחים, בהתאם לכיסויים הניתנים בפוליסה התקנית לביטוח דירה ותכולתה.

- **מחוללים להשוואת מחירים** - בשנים האחרונות, התפתחו בשוק אגרגטורים שונים אשר משמשים את סוכני הביטוח ו/או לקוחות הקצה, ככלי מכירה השוואתי בביטוחי רכב. האגרגטורים מאפשרים קבלת הצעות מחיר לביטוח ממספר חברות ביטוח במקביל, דבר אשר מגביר את התחרות בענף רכב חובה ובתת ענף רכב רכוש.
- **שירות ויישוב תביעות** - להערכת החברה גם בשנים הבאות, התחרות בתחום תמשיך ותתרחב והיא תתייחס גם למרכיבים נוספים מעבר לנושא המחיר, כדוגמת נושא השירות ויישוב התביעות. נתונים אלה, מהווים כלי מדידה נוסף, בידי המבוטח, לבחירת המוצר הביטוחי. הממונה מפרסם באתר האינטרנט של רשות שוק ההון ביטוח וחסכון נתונים השוואתיים אודות אופן יישוב התביעות על ידי חברות הביטוח וכן נתונים השוואתיים אודות מדדים לבחינת השירות המסופק על ידי חברות הביטוח למבוטחים.

לכלל ביטוח אפליקציה בשם "הלחצן של כלל" המאפשרת למבוטחי כלל ביטוח לקבל שירות חירום 24 שעות ביממה במקרה של תאונה ברכב או במקרה של נזקי צנרת בדירה המבוטחת, בלחיצת כפתור. בנוסף ניתן באמצעות האפליקציה להגיש תביעה, לבדוק סטטוס תביעה, לעיין בתיק האישי ולבצע מגוון פעולות בתיק האישי. בשנה שקדמה לשנת הדוח החלה כלל ביטוח להפעיל שירות למבוטחים ליישוב תביעות נזקי רכוש בביטוחי דירה בסכומים נמוכים ובמקרים מתאימים, באמצעות שיחת וידאו, תוך קיצור זמני טיפול ויעול השירות.

המידע בכל הקשור להשלכות האפשריות של התפתחות התחרות הינו מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות של החברה והתוצאה בפועל עשויה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה וזאת בין היתר, נוכח התנהגות המתחרים, הגורמים המפיצים, הספקים, הלקוחות והשתנות תנאי הרגולציה.

הסרת חסמים תחרותיים

לעניין הסרת חסמי כניסה לשוק, ראה סעיף 9.3.1.2 להלן.

להערכת החברה תנאי התחרות בתחום ימשכו גם בתקופה הקרובה.

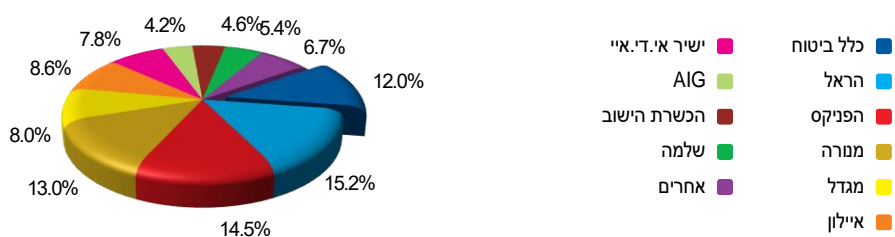
הערכת כלל ביטוח בקשר לתנאי התחרות בתחום, כמפורט לעיל, הינה בחלקה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוסס על מידע המצוי בידי הקבוצה במועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות וזאת מהטעמים שפורטו לעיל.

7.2.2 תנאי התחרות בתחום הפעילות

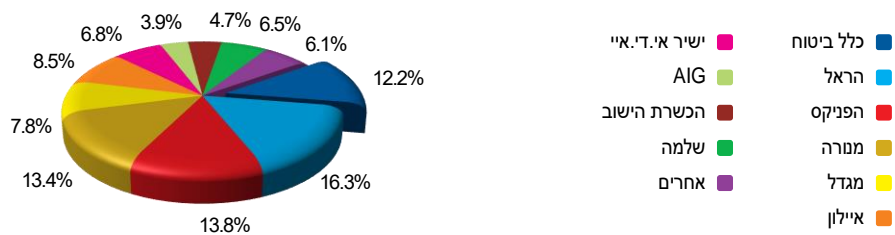
מרבית חברות הביטוח בישראל פעילות בתחום זה.

סך הפרמיות ברוטו שהתקבלו בתחום הביטוח הכללי בקבוצה הסתכמו, נכון ליום 30 בספטמבר 2023, בכ- 2,859 מיליוני ש"ח והיו, בהתאם לנתוני הדוחות הכספיים של חברות הביטוח ליום 30 בספטמבר 2023 המפורסמים באתר האינטרנט של רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון, כ-12.0% מפעילות תחום הביטוח הכללי בשוק, לעומת פרמיות ברוטו בהיקף של 2,561 מיליוני ש"ח אשר היוו כ-12.2% מפעילות תחום הביטוח הכללי בשוק, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2022.

התפלגות פרמיות בתחום הביטוח הכללי בין קבוצות וחברות ביטוח נכון לספטמבר 2023

התפלגות פרמיות בתחום הביטוח הכללי בין קבוצות וחברות ביטוח נכון לספטמבר 2022

א. ענפי פרט

מרבית חברות הביטוח מוכרות את מרבית מוצרי התחום בענפי ביטוחי פרט (ביטוח רכב חובה, ביטוח רכב רכוש וביטוחי דירות). חלקן רק באמצעות סוכנים, חלקן רק בערוצי מכירה ישירה, וחלקן בשני הערוצים. השוק בענפי ביטוח פרט מתאפיין בתחרות משמעותית. התחרות בענפי הפעילות מתגברת ככל שהדבר נוגע לענפים בהם קיימת אחידות בין המוצרים ולפיכך, ישנה רגישות יתרה לתעריף במוצרים אלו.

ב. ענפים עסקיים

חלק מחברות הביטוח מוכרות את מוצרי הענפים העסקיים. התחרות בענפי חבויות ורכוש מושפעת מהתחרות הכללית הקיימת בביטוחים עסקיים. מכירת ביטוחים אלה מחייבת התמחות ולעיתים שיתוף של מבטחי משנה בסיכון הספציפי. התחרות בעסקים גדולים מושפעת, בין היתר, מעריכת מרכזי ביטוח על ידי הלקוחות וממערבותם של יועצים, וכן מקיבולת ותמחור ביטוחי המשנה.

לעניין ניתוח התוצאות העסקיות של החברה בתחומי הפרט, והביטוחים העסקיים ראה חלק ב לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 2.2.2.

7.2.3 המתחרים המשמעותיים בתחום

בביטוחי הרכב והדירה קיימת תחרות ערה בין כל חברות הביטוח הפועלות בתחום זה. כניסתן לשוק של חברות ביטוח הפועלות בפלטפורמה של מכירה דיגיטלית ישירה, לצד מגמת הגידול בנתח השוק של פלטפורמות ישירות שמוחזקות ע"י חברות הביטוח המסורתיות, וכן אגרגטורים בלתי תלויים, הביאה להגברת התחרות בשוק ביטוחי הרכב. עם זאת, בשנת הדוח ובשנה הקודמת לשנת הדוח ונכח הפסדים בענפים אלה, ניכרה מגמה של עליה בדמי הביטוח למיתון ההפסדים שנגרמו.

גם במוצרי הביטוח הכללי (שאינם רכב ודירה) קיימת תחרות ערה שמתמקדת בעיקר בין חברות הביטוח המסורתיות. להערכת הקבוצה, המתחרים המשמעותיים של הקבוצה במוצרים אלה הן קבוצות הביטוח הגדולות: הראל, הפניקס, מנורה, מגדל ואילון.

בענפים מסוימים בתחום הביטוח הכללי בישראל קיימים מתחרים משמעותיים באותו ענף. בענף ביטוח אשראי וסיכונים סחר חוץ המתחרה העיקרית של כלל ביטוח אשראי הינה בססח החברה הישראלית לביטוח אשראי בע"מ, כמו כן מתחרים נוספים הינם חברת פור לה קומרס אקסטריאר (Coface) שהחלה לפעול בשנת 2015 בישראל ומספר חברות ביטוח אשראי זרות המבטחות חברות ישראליות בתחום ביטוח האשראי ומבצעות את פעילות המכירות באמצעות ברוקרים.

7.2.4 שיטות התמודדות עם התחרות והגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה

החברה מתמודדת עם התחרות בתחום במספר מישורים:

שיפור שיטות התמחור, החיתום וניהול הסיכונים - ניתוח נתונים באמצעות מודלים אקטואריים, ניתוח מידע עסקי שוטף והתבססות על מסד נתונים רחב, הנותנים תמונה המאפשרת להגיב לשינויים בשוק, לרבות באמצעות תעריפים דיפרנציאליים ושיפור תהליכי החיתום.

שיפור השירות ללקוח ולסוכן - בין היתר באמצעות הפעלת מערכות להפקת פוליסות במשרד הסוכן, שיפור טכנולוגי בממשקים אל מול הסוכן (כדוגמת מערכת להדפסה ודיוור ישיר של פוליסות, שיתופי פעולה עם אגרגטורים בביטוח רכב לצורך יעול תהליך ההפקה), ומתן שירותים דיגיטליים.

הסכמי התקשרות עם מבטחי משנה - לכלל ביטוח קשרים ענפים, ארוכי טווח, עם מבטחי משנה שונים ומובילים, בעלי חוסן פיננסי, אשר ההתקשרות עמם משפיעה על ניהול הסיכונים הביטוחיים, תיאבון הסיכון ויכולת ההתקשרות של כלל ביטוח בעסקאות ביטוח.

שיפורים תפעוליים - לצורך עמידה בהוראות הרגולציה כלל ביטוח פיתחה כלים מיכוניים על מנת להקל על הסוכן בפעולות הנדרשות ממנו. כמו כן, כלל ביטוח פעלה לשיפור שיטות עבודה, שיפור הסכמים עם נותני שירותים, מעבר חלקי לדיוור באמצעים דיגיטליים למבטחים וכדומה.

מוצרים - יצירת מוצרים ייחודיים בהתאמה לפלחי שוק ו/או אוכלוסיות מסוימות וכן הרחבה של פוליסות קיימות והתאמתן לצורכי הלקוחות.

שיווק - קידום מכירות באמצעות קמפיין שיווקי נרחב באמצעי התקשורת השונים, פרסומים לסוכנים, פרסומים בעיתונות מקצועית, מבצעים ממוקדים, ביקורים יזומים של גורמים מקצועיים מטעם כלל ביטוח במשרדי סוכן, כנסים מקצועיים והדרכות מקצועיות. החברה מפעילה פלטפורמה דיגיטלית לשיווק מוצר רכב חובה, רכב רכוש, ביטוח דירה וסייבר פרט. כמו כן החברה משווקת מסלולים ייחודיים בפוליסת המקיף כגון "נבחרת המוסכים" (ראה סעיף 7.1.1.2 (ב) לעיל), "כלל מטראז" ו-" כלל Behave".

להערכת כלל ביטוח, בין הגורמים המשפיעים לטובה על מעמדה בתחום ניתן למנות את: היציבות והחוסן הפיננסי של הקבוצה המשמעותיים במיוחד בביטוחים בעלי זנב תביעות ארוך, התמחות מקצועית, היכולת להציע מגוון פתרונות רחב ולהתאים את המוצר ללקוח כולל מתן פתרונות חדשניים וייחודיים בתחום, מערכות מתקדמות להפקת פוליסות בענפי הפרט,

קיום קשר טוב עם מבטחי המשנה, לרבות הסכמי ביטוח משנה המאפשרים לחברה גמישות בקבלת עסקים שונים, שירות איכותי לסוכנים וללקוחות.

7.3 לקוחות

7.3.1 כללי

הלקוחות בתחום הביטוח הכללי הם מבטחים פרטיים ועסקיים: ענפי ביטוח רכב רכוש, ביטוח רכב חובה ותת ענף ביטוח דירות מאופיינים בעיקר במבטחים פרטיים. ענף ביטוח חבויות וענפי ביטוח רכוש ואחרים (למעט דירות), ביטוח אשראי וסיכוני סחר חוץ, ערביות ופוליסות חוק מר (שבהן רכש הדירה הוא המוטב והקבלן הוא המבוטח) מאופיינים בעיקר במבטחים עסקיים.

בחלק מענפי הביטוח בתחום, שהינם ענפי ביטוח פרט, מרכיב מהותי של המכירות מתבצע לקולקטיבים, כגון: ענף ביטוח רכב חובה וענף ביטוח רכב רכוש.

בנוסף, בענפי ביטוח רכב חובה ורכב רכוש קיימים לקוחות שהינם חברות בעלות צ"י רכב, לרבות חברות העוסקות בהשכרת רכב/חברות לסינג.

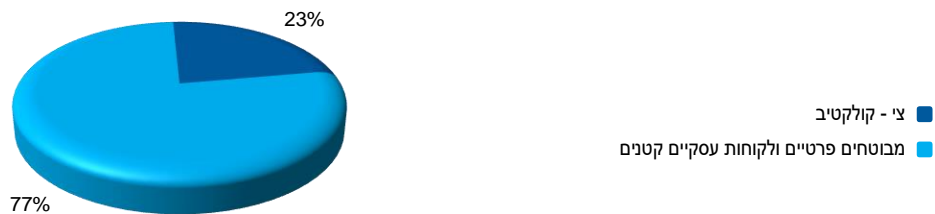
סוגי הלקוחות של הקבוצה בענף ביטוח חבויות נחלקים בהתאם לסוג הביטוח: ביטוח אחריות כלפי צד שלישי וביטוח אחריות מעבידים מיועדים גם למגזר הפרטי (משקי בית ובתים משותפים) וגם למגזר העסקי (בתי עסק, תאגידים, רשויות מקומיות וגופים מוסדיים אחרים). ביטוח נושאי משרה, ביטוח אחריות מקצועית וביטוח אחריות מוצר מיועדים למגזר העסקי בלבד.

התפלגות פרמיות ברוטו (באלפי ש"ח) לפי סוגי לקוחות בענפים השונים בתחום ביטוח כללי לשנים 2022 ו- 2023

א. ענף ביטוח רכב חובה

2022		2023		סוג לקוח
שיעור מסך ההכנסות	פרמיות באלפי ש"ח	שיעור מסך ההכנסות	פרמיות באלפי ש"ח	
78%	541,726	77%	542,296	מבטחים פרטיים (שאינם צי או קולקטיב)
22%	152,945	23%	162,085	צי - קולקטיב
100%	694,671	100%	704,381	סך הכל

התפלגות לקוחות בענף ביטוח רכב חובה לפי פרמיות בשנת 2023

התפלגות לקוחות בענף ביטוח רכב חובה לפי פרמיות בשנת 2022

ב. ענף ביטוח רכב רכוש

2022		2023		סוג לקוח
שיעור מסך ההכנסות	פרמיות באלפי ש"ח	שיעור מסך ההכנסות	פרמיות באלפי ש"ח	
72%	680,335	68%	746,070	מבטחים פרטיים (שאינם צי או קולקטיב)
28%	262,040	32%	354,816	צי - קולקטיב
100%	942,375	100%	1,100,886	סך הכל

התפלגות לקוחות בענף ביטוח רכב רכוש לפי פרמיות בשנת 2023

התפלגות לקוחות בענף ביטוח רכב רכוש לפי פרמיות בשנת 2022

ג. ענף ביטוח חבויות

2022		2023		סוג לקוח
שיעור מסך ההכנסות	פרמיות באלפי ש"ח	שיעור מסך ההכנסות	פרמיות באלפי ש"ח	
36%	173,174	36%	183,445	מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
64%	313,190	64%	322,162	לקוחות עסקיים גדולים ומפעלים גדולים
100%	486,364	100%	505,607	סך הכל

התפלגות לקוחות בענף ביטוח חבויות לפי פרמיות בשנת 2023

התפלגות לקוחות בענף ביטוח חבויות לפי פרמיות בשנת 2022

ד. ענף ביטוח רכוש ואחרים

2022		2023		סוג לקוח
שיעור מסך ההכנסות	פרמיות באלפי ש"ח	שיעור מסך ההכנסות	פרמיות באלפי ש"ח	
41%	416,504	38%	438,930	מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
59%	602,906	62%	712,544	לקוחות עסקיים גדולים ומפעלים גדולים
100%	1,019,410	100%	1,151,974	סך הכל

התפלגות לקוחות בענף ביטוח רכוש ואחרים לפי פרמיות בשנת 2023

התפלגות לקוחות בענף ביטוח רכוש ואחרים לפי פרמיות בשנת 2022

ה. ענף ביטוח אשראי

2022		2023		סוג לקוח מבוטחים עסקיים
שיעור מסך ההכנסות	פרמיות באלפי ש"ח	שיעור מסך ההכנסות	פרמיות באלפי ש"ח	
100%	132,210	100%	132,877	
100%	132,210	100%	132,877	סך הכל

7.3.2 תלות בלקוחות בתחום, שיעורי חידושים וותק

- בתחום הביטוח הכללי אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות.
- לקבוצה אין לקוח בודד שההכנסות ממנו בתחום מהוות 10% או יותר מסך הכנסות החברה בדוחות המאוחדים.
- שיעור המבוטחים הפרטיים שרכשו ביטוח רכב חובה יחד עם ביטוח רכב במהלך שנת 2023 מסך כל הלקוחות שרכשו ביטוח רכב חובה בקבוצה, עומד על כ-74%. שיעור המבוטחים הפרטיים שרכשו ביטוח רכב חובה יחד עם ביטוח רכב במהלך שנת 2023 מסך כל הלקוחות שרכשו ביטוח רכב חובה בקבוצה, עומד על כ-90%.
- להלן נתונים בדבר שיעור החידושים (לקוחות שחידשו פוליסה שתקופת הביטוח בה הסתיימה) בענפי ביטוח רכב חובה, ביטוח רכב רכוש ותת ענף ביטוח דירות בשנים 2021, 2022 ו-2023 מסך דמי הביטוח בגין הפוליסות שמועד סיומן חל בשנת 2021, 2022 ו-2023 בהתאמה⁵¹:

שיעור החידושים מסך דמי הביטוח בגין הפוליסות שמועד סיומן חל בשנת			ענף
2021	2022	2023	
74.6%	78.4%	63.0%	ביטוח רכב חובה
70.8%	77.6%	78.9%	ביטוח רכב רכוש
88.7%	91.5%	94.2%	ביטוח דירות

51. השיעורים המובאים הינם במונחי פרמיה ברוטו.

- להלן נתונים בדבר פרמיות (באלפי ש"ח) ששולמו על ידי לקוחות בשנת הדוח, לפי מספר שנות ותק בכלל ביטוח (לפי מועד רכישת הפוליסה וחיידושה) בענף ביטוח רכב חובה:⁵²

שיעור מסך ההכנסות			פרמיות באלפי ש"ח			מספר שנות ביטוח (שנות ותק)
2021	2022	2023	2021	2022	2023	
35.99%	34.92%	39.27%	215,432	242,598	276,598	שנת ביטוח ראשונה (ללא ותק)
25.39%	20.47%	21.23%	152,031	142,221	149,502	שנת ביטוח שניה (שנת ותק אחת)
10.15%	16.64%	13.00%	60,765	115,578	91,602	שנת ביטוח שלישית (שתי שנות ותק)
28.47%	27.97%	26.50%	170,443	194,274	186,679	למעלה משלוש שנות ותק
100.00%	100.00%	100.00%	598,671	694,671	704,381	סך הכל

- להלן נתונים בדבר פרמיות (באלפי ש"ח) ששולמו על ידי לקוחות בשנת הדוח, לפי מספר שנות ותק בכלל ביטוח (לפי מועד רכישת הפוליסה וחיידושה) בענף ביטוח רכב רכוש:

שיעור מסך ההכנסות			פרמיות באלפי ש"ח			מספר שנות ביטוח (שנות ותק)
2021	2022	2023	2021	2022	2023	
42.81%	39.24%	36.90%	338,323	369,761	406,215	שנת ביטוח ראשונה (ללא ותק)
19.50%	24.16%	22.37%	154,067	227,685	246,232	שנת ביטוח שניה (שנת ותק אחת)
11.23%	11.87%	15.18%	88,766	111,869	167,210	שנת ביטוח שלישית (שתי שנות ותק)
26.46%	24.73%	25.55%	209,099	233,060	281,229	למעלה משלוש שנות ותק
100.00%	100.00%	100.00%	790,255	942,375	1,100,886	סך הכל

- להלן נתונים בדבר פרמיות (באלפי ש"ח) ששולמו על ידי לקוחות בשנת הדוח, לפי מספר שנות ותק בכלל ביטוח (לפי מועד רכישת הפוליסה וחיידושה) בתת ענף ביטוח דירות:

שיעור מסך ההכנסות			פרמיות באלפי ש"ח			מספר שנות ביטוח (שנות ותק)
2021	2022	2023	2021	2022	2023	
18.43%	15.72%	14.73%	51,413	45,268	45,746	שנת ביטוח ראשונה (ללא ותק)
13.01%	14.12%	11.97%	36,292	40,666	37,194	שנת ביטוח שניה (שנת ותק אחת)
9.06%	10.86%	11.88%	25,287	31,284	36,889	שנת ביטוח שלישית (שתי שנות ותק)
59.5%	59.3%	61.42%	165,979	170,737	190,762	למעלה משלוש שנות ותק
100.00%	100.00%	100.00%	278,971	287,955	310,590	סך הכל

- * נתוני החידושים ללקוחות אינם כוללים נתוני פוליסות שנמכרו באמצעות בנקים למשכנתאות (תיקים ישנים) שנכנסו ל-Run Off החל משנת 2005.

7.4 אחרים

7.4.1 שינויי חקיקה בעקבות מלחמת "חרבות ברזל"

לפירוט שינויי חקיקה בעקבות מלחמת "חרבות ברזל" ראה סעיף 9.2.9 להלן.

52. לפרטים בדבר פרמיות שנגבו על ידי כלל ביטוח בתחום ביטוח כללי בשנת הדוח, ראה ביאור 5(ד) לדוחות הכספיים.

8. תחום ביטוח בריאות

8.1 מוצרים ושירותים

8.1.1 תיאור ענפי הביטוח והכיסויים הביטוחיים שנכללים בתחום

8.1.1.1 ענף מחלות ואשפוז

בארץ קיימים מספר רבדים המעניקים כיסוי בגין מחלות ואישפוז: סל הבריאות הבסיסי המוענק לאזרחי המדינה מכוח חוק ביטוח בריאות ממלכתי ("הסל הבסיסי"); שירותים נוספים המוענקים על ידי קופות החולים בהתאם להוראות חוק ביטוח בריאות ממלכתי (להלן: "השירותים הנוספים" או "שירותי השב"ן" או "השב"ן"); וביטוחים הנמכרים על ידי חברות הביטוח. הקבוצה מציעה למבוטחיה מגוון של כיסויים ביטוחיים בענף מחלות ואשפוז, הכוללים פיצוי או שיפוי למבוטח בגין הוצאות רפואיות במקרים של פגיעה בבריאותו כתוצאה ממחלה או מתאונה. חלק ממוצרים אלו תחליפים, משלמים ומרחיבים את הכיסויים והשירותים הניתנים בסל הבסיסי ו/או את השירותים הנוספים.

ענף מחלות ואשפוז כולל ענפי משנה עיקריים אלו המוצעים על ידי החברה: ⁵³

- ביטוח מחלות ואשפוז.
- ביטוח נסיעות לחו"ל.
- ביטוח תאונות אישיות.

8.1.1.2 ענף סיעוד

ביטוח סיעודי מספק פתרונות למצב בו מוגדר המבוטח כסיעודי כהגדרת מקרה הביטוח בפוליסה, דהיינו כמי שאינו יכול לבצע בעצמו חלק מפעולות היום-יום ועל כן נזקק לעזרה או להשגחה. מבוטח שהוא תשוש נפש נחשב אף הוא לסיעודי.

אדם סיעודי השהה בביתו, ואשר עומד בקריטריונים מסויימים (הכוללים, בין היתר, קריטריונים בריאותיים וכלכליים), עשוי להיות זכאי לקבל שירותים מהמוסד לביטוח לאומי, ובכלל זה שעות טיפול בביתו, והכל בהתאם להוראות חוק המוסד לביטוח לאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995.

כמו כן, משרד הבריאות משתתף בעזרה למימון שהות במוסד סיעודי מבין המוסדות הסיעודיים המוכרים על ידו לצורך ענין זה, למי שהוא סיעודי הנזקק לעזרה במימון שהות כאמור.

ענף סיעוד כולל כיסויים ביטוחיים המשולמים, בנוסף לתשלומים או לשירותים שניתנים על ידי המדינה כמפורט לעיל, וזאת כביטוחי פרט וכביטוחים קבוצתיים (כיום בעיקר לחברי קופות חולים), אשר במסגרתם, בקרות אירוע ביטוחי, מתחייבת חברת הביטוח להשתתף במימון אשפוז סיעודי או לפצות את המבוטח. הפוליסות מעניקות תגמולי ביטוח לתקופה קצובה.

החל מחודש אוקטובר 2019 הפסיקה כלל ביטוח ולמיטב ידיעתה גם יתר השחקנים בשוק, לשווק פוליסות סיעוד פרטיות ללקוחות חדשים וזאת, בין היתר, על רקע הודעת מבטחי משנה על הפסקת פעילותם בתחום ביטוח סיעוד בישראל. לפרטים נוספים ראה סעיף 8.1.2.2 להלן. כמו כן נכון למועד פרסום הדוח, כלל ביטוח אינה מתקשרת בהסכמים חדשים לביטוח סיעודי קבוצתי.

8.1.2 פירוט עיקר המוצרים והשירותים הנכללים בתחום הפעילות

להלן תיאור עיקרי הכיסויים:

8.1.2.1 ענף מחלות ואשפוז

בענף מחלות ואשפוז משווקת כלל ביטוח ביטוחי פרט וביטוחים קבוצתיים.

• ביטוחי פרט

פוליסות ביטוח בריאות פרטיות שנמכרו עד סוף חודש ינואר 2016 הינן, בדרך כלל, לתקופה בלתי קצובה כאשר, למעט במקרים הקבועים בהסדר התחיקתי ובפוליסות, רק המבוטחים רשאים להודיע על סיומן.

בהתאם להנחיות הממונה, ביטוחי הפרט בבריאות (למעט אובדן כושר עבודה, ביטוח סיעודי, נח"ל, שיניים, עובדים ושוהים זרים) שנמכרים מחודש פברואר 2016 מתחדשים מאליהם לכלל המבוטחים אחת לשנתיים ובכפוף לאישור הממונה יכולה חברת הביטוח לעדכן את התעריפים והתנאים בכל פוליסות ביטוח בריאות פרט, וזאת עד למועד העדכון הבא של התעריף ו/או התנאים (להלן: "מועד השינוי"). על חברת הביטוח להודיע לכל המבוטחים על השינוי כחודשיים לפני המועד ולקבל את הסכמתם במידה וחלה עלייה בדמי הביטוח החודשיים או אם נעשתה הפחתה בהיקף הכיסוי הביטוחי, כתחליף להעלאת דמי הביטוח כאמור, בהתאם למקרים ולתנאים שקבע הממונה (להלן: "פוליסות בריאות מתעדכנות").

53. לעניין הפסקת שיווק פוליסת ביטוח תאונות אישיות במהלך שנת 2021 ראה סעיף 8.1.2.1 (ג) להלן.

עדכון תנאי הפוליסה מדי תקופה, ככל שיבוצע באופן שלא יטיב עם המבוטח, יכול וישפיע על יכולת השימור של המבוטחים במיוחד בקרב מבוטחים בריאים.

ככלל, נכון למועד הדוח פוליסות הבריאות המתעדכנות חודשו ללא שינויים בתנאים ובתעריפים. לעניין תיקונים בחוק ההסדרים 2023 אשר פורסם בחודש יוני 2023, אשר ישפיעו על חידושים עתידיים של פוליסות ניתוחים פרט שנמכרו משנת 2016, ראה סעיף 8.1.2.1 להלן. בשלב זה אין באפשרות כלל ביטוח להעריך את ההשלכה המשולבת של השינויים שיחולו במסגרת תנאי החידוש אשר יכולים להביא לשינוי בפרמיה המשולמת; לשינוי בהיקף הכיסוי הביטוחי הנרכש; ולהשפיע בהתאמה גם על היקף הפרמיה הנגבית ועל שימור הלקוחות. להשפעה המשולבת של חידושי פוליסות הבריאות ביחד עם תיקוני חוק ההסדרים 2023 והשפעתם הכוללת על מבנה המוצרים, אופן שיווקם ותמחורם, ראה גם סעיף 8.1.2.1 להלן.

בחודש ספטמבר 2022 פורסם **חוזר עדכון תעריפים בפוליסות בריאות מתעדכנות** (להלן: "**חוזר התעריפים**"), הכולל הוראות הקובעות ביחס לפוליסות בריאות מתעדכנות, באלו מקרים מבטח יהיה רשאי להנהיג העלאה בדמי הביטוח בפוליסות ביטוח בריאות מסוג הוצאות רפואיות (פרט) ללא אישור הממונה, וכן הוראות המאפשרות לחברת הביטוח להציע למבוטחים להפחית את גובה עליית הפרמיה באמצעות הגדלת ההשתתפות העצמית או הפחתת כיסוי, בכפוף לאישור מראש ובכתב של הממונה. תחילתו של החוזר ביום פרסומו והוא חל על תוכניות ביטוח הוצאות רפואיות פרט שישווקו או שיחודשו מיום התחילה.

הוודאות ביחס לאפשרות להעלות דמי ביטוח ולחילופין לתמחר חלק מהסיכון במסגרת הגדלת ההשתתפות העצמית או הפחתת היקף הכיסוי מביאה לגידור מסוים של הסיכון הביטוחי ארוך הטווח של חברת הביטוח בפוליסות בריאות מתעדכנות, מייצרת ודאות במנגנון העלאת דמי הביטוח, וכפועל יוצא מביאה להקטנת מקדמי השמרנות בתמחור הפוליסה, עם זאת מכלול השינויים במוצרי הבריאות, לרבות רפורמת הבריאות והוראות חוק ההסדרים 2023, עלולים למתן השפעה זו.

המידע בכל הקשור להשלכות עתידיות אפשריות של ההוראות בענין פוליסות בריאות מתעדכנות וחוזר התעריפים הינו בגדר מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה מזה שנחזה והוא תלוי במכלול של גורמים, לרבות האופן בו יעודכנו הפוליסות, ככל שצריך ו/או ניתן יהיה לעדכן, לאורך השנים וההוצאות התפעוליות הכרוכות בכך, וכן תלוי בתנאי התחרות בתחום ובהתנהגותם של החברות המתחרות, הגורמים המפיצים ובטעמי המבוטחים לאורך זמן, כמו גם בהשפעה המשולבת של ההוראות בענין פוליסות בריאות מתעדכנות וחוזר התעריפים ביחד עם רפורמת הבריאות וחוק ההסדרים 2023.

כמו כן, בהתאם להנחיות הממונה, החל מחודש פברואר 2016 על חברת ביטוח המשווקת פוליסות פרט בענף מחלות ואשפוז ובענף תאונות אישיות לאפשר למועמד לביטוח לרכוש תוכנית בסיס, תכנית אשר ככלל, עם ביטולה, בטלות גם התכניות הנוספות אשר נלוות לה, ללא תלות ברכישה של תוכנית נוספת אחרת או תוכנית בסיס אחרת אלא אם היתר זאת הממונה מראש ובכתב. כן נקבע כי על חברת ביטוח לאפשר למועמד לביטוח לרכוש את כל אחד מהכיסויים הבאים כתוכניות בסיס: ניתוחים, השתלות, תרופות ומחלות קשות. חברת ביטוח אינה רשאית להתנות הנחה בתוכנית מסוימת ברכישה או בהחזקתה של תוכנית אחרת ועליה לקבל את הסכמת המבוטח בנפרד לרכישה או ביטול כל אחת מהתוכניות. הוראות אלו חלו ביחס לביטוחי בריאות ששווקו עד ליום 1 באוקטובר 2023 ובוטלו בעקבות רפורמת הבריאות. לשינויים במבנה ביטוחי הבריאות אשר משווקים החל מיום 1 באוקטובר 2023 בהתאם לרפורמה של הממונה שתחילתה ביום 1 באוקטובר 2023 ראה סעיף 8.1.2.1 זה להלן.

ביטוחי קולקטיב

פוליסות ביטוח בריאות קולקטיביות הינן בדרך כלל לתקופה של מספר שנים, כאשר בחלק מהפוליסות יש זכאות למבוטחים לרכוש בתום תקופת הביטוח הקולקטיבי, פוליסת פרט ללא חיתום.

הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח בריאות קבוצתי), התשס"ט-2009 (להלן: "תקנות בריאות קבוצתי" או "ההוראות") קובעות הוראות ביחס לביטוחים הקבוצתיים, בין היתר, כי חידוש ביטוח קבוצתי ברצף, יעשה רק בתנאי שלא בוטלו אחד או יותר מפרקי הכיסויים הבסיסיים, כהגדרתם בהוראות, שהיו קיימים בפוליסה טרם חידושה. עוד נקבע, כי לא ניתן לבצע במהלך הביטוח או במועד חידוש הביטוח הקבוצתי העלאה של דמי הביטוח בשיעור או בסכום הגבוה מזה הקבוע בהוראות אלא אם התקבלה הסכמתו המפורשת של המבוטח.

רפורמה בביטוחי בריאות פרט וקולקטיב

בחודש אוקטובר 2023 נכנסו לתוקף הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאים בחוזה ביטוח לניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל) (תיקון), התשפ"ב-2022; תיקון הוראות החוזר המאוחד - שער 6 חלק 3 פרקים 1, 2, 3, 4 ו-6 - עריכת תכנית לביטוח בריאות; הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאים בחוזה ביטוח לפוליסות בריאות בסיסית), התשפ"ב - 2022 (להלן ביחד: "רפורמת הבריאות"). הוראות הרפורמה כוללות מבנה חדש לשוק ביטוחי הבריאות ביחס לפוליסות ביטוח שנמכרות החל מ 1 באוקטובר 2023 ("יום התחילה") אשר יכלול חמישה רבדים:

(א) **רובד ראשון** - פוליסת בריאות בסיסית המורכבת משלוש תוכניות ביטוח אחידות - השתלות וטיפולים מיוחדים בחו"ל, תרופות מחוץ לסל וניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בחו"ל. הפוליסות מכסות מקרים אשר ככלל אינם מכוסים על ידי

הסל הבסיסי של קופות החולים. במסגרת הוראות הרפורמה, הממונה הגדיר את הכיסויים האמורים באופן אחיד במטרה לאפשר השוואה בין מוצרים, להגביר את התחרות ולמקד אותה במחיר הביטוח ובשירות הניתן על ידי חברת הביטוח.

(ב) **רובד שני** - תכנית ניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל - כיסוי משלים לכיסוי הביטוחי הנמכר במסגרת השב"ן עם/בלי השתתפות עצמית וכן כיסוי מהשקל הראשון ללא השתתפות עצמית.

(ג) **רובד שלישי** - מבטח יהיה ראשי לשוק פוליסת הרחבה לכיסויים הכלולים באחת או יותר מתכניות הביטוח שנרכשו במסגרת הרובד הראשון, השני או החמישי.

(ד) **רובד רביעי** - 6 תכניות ביטוח אמבולטוריות ספציפיות שנקבעו בהוראות הרפורמה הכוללות בין היתר כיסוי לייעוץ, בדיקות ואבחון רפואי, וזאת במטרה להגביר את מגוון הביטוחים הקיימים לצד מניעת מצב של כפל כיסויים בין המוצרים, וכן כל תכנית נוספת שתאושר על ידי הממונה מראש ובכתב ואשר תותר על ידו לשיווק לכל החברות. מכירת מוצרי הרובד הרביעי תתאפשר בתנאי שהמבטח מחזיק בפוליסת בריאות בסיסית אצל מבטח כלשהו.

(ה) **רובד חמישי** - פוליסת מחלות קשות אשר רכישתה אינה תלויה ברכישה של תכנית ביטוח אחרת.

כמו כן, כוללות הוראות הרפורמה איסור על מכירת פוליסת בריאות פרט למועמד לביטוח שיש ברשותו פוליסת בריאות פרט מסוג שיפוי המעניקה לו כיסוי ביטוחי דומה מבלי לבטל את הפוליסה הקיימת (למעט במקרים מסוימים שפורטו בהוראות הרפורמה) והוראה לפיה הנחות ינתנו בשיעור קבוע לתקופה של עשר שנים לפחות (לרבות ביחס להנחה מחודשת וחדשה בפוליסה שנכרתה טרם מועד תחילת רפורמת הבריאות).

עוד כוללת הרפורמה הוראה לפיה במקרה שבו בוטלה פוליסת בריאות בסיסית על פי הרובד הראשון למבטח שרכש אותה לאחר מועד התחילה, בתוך שישה חודשים מיום הרכישה, תבטל חברת הביטוח את כל פוליסות הבריאות ברבדים השני והרביעי שרכש אצלה אותו מבטח לאחר מועד התחילה, למעט אם קיימת למבטח פוליסת בריאות בסיסית בחברה אחרת.

הוראות הרפורמה יחולו מיום התחילה על פוליסות מסוג ביטוח בריאות פרט שייכרתו ממועד זה ואילך וכן חלק מההוראות יחולו על פוליסות ביטוח בריאות קבוצתי שייכרתו או יחודשו ממועד התחילה ואילך, למעט ההוראה בעניין הנחות שתחול גם על מתן הנחה מחודשת בפוליסות פרט קיימות.

לעניין הוראות חוק ההסדרים 2023 ראה להלן.

בחודש אוקטובר 2023 החלה כלל ביטוח למכור תוכניות ביטוח חדשות בהתאם לרפורמת הבריאות.

קיומה של פוליסת בריאות בסיסית אחידה אצל כל חברות הביטוח עשויה להגביר את התחרות, שתתמקד במחיר, בשירות ובאופן יישוב התביעות, וזאת בין היתר נוכח האחידות בין הפוליסות ונוכח מבנה הפוליסות, שיורכב ממספר רבדים, שיכול וירכשו על ידי מבטח מחברות שונות. האיסור להציע למבטח לרכוש ביטוח ניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל במסגרת הרובד הראשון, יכול וישפיע על היקף המכירות של המוצר. הרחבת החובה לפיה הנחות ינתנו בשיעור קבוע לתקופה של עשר שנים לפחות גם ביחס לפוליסות שנכרתו טרם תחילתה של הרפורמה יכול ותשפיע על שימור המבטחים בפוליסות אלו. בשלב ראשוני זה, כלל ביטוח אינה יכולה להעריך את מכלול השפעות הרפורמה.

המידע בכל הקשור להשלכות עתידיות אפשריות של רפורמת הבריאות הינו בגדר מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה מזה שנחזה והוא תלוי במכלול של גורמים, לרבות השפעה משולבת של רפורמת הבריאות עם חוק ההסדרים, התנהגותן של החברות המתחרות, הגורמים המפיצים ובטעמי המבטחים לאורך זמן.

כיסויים ביטוחיים בענף מחלות ואשפוז

להלן תיאור של מהות הכיסויים הביטוחיים במוצרים העיקריים הנמכרים על ידי הקבוצה בענף מחלות ואשפוז:

א. ביטוח מחלות ואשפוז

- במסגרת ענף מחלות ואשפוז מציעות חברות הביטוח כיסויים הנחלקים לשלושה סוגים:
 - **ביטוח תחליפי** - כיסוי ביטוחי המהווה תחליף לשירותים הניתנים בסל הבסיסי ו/או לשירותים הנוספים.
 - **ביטוח מוסף** - כיסוי לשירותים שבמועד מכירתם אינם נכללים בסל הבסיסי ולא במסגרת השירותים הנוספים.
 - **ביטוח מרחיב** - כיסוי המרחיב כיסוי הניתן על ידי הסל הבסיסי ו/או השירותים הנוספים.
- הכיסויים הביטוחיים הבסיסיים הקיימים בענף משנה זה הינם:

(1) **ביטוח ניתוחים, השתלות וטיפולים מיוחדים** - מקנה למבטח כיסוי בגין שירותי רפואה פרטיים. במסגרת זו ניתנת למבטח הזכות לבחור את מועד קבלת השירות הרפואי, זהות הרופא המטפל והמוסד הרפואי. הכיסוי הביטוחי האמור מעניק כיסוי בגין הוצאות רפואיות, בין היתר, בקשר עם ניתוח, השתלות ו/או טיפולים מיוחדים בחו"ל.

במהלך השנים האחרונות ערכו הגורמים המאסדרים מספר מהלכים רגולטוריים בקשר עם ביטוח ניתוחים בישראל:

החל מחודש פברואר 2016 משווקות כל חברות הביטוח בישראל, המשווקות ביטוחי בריאות, פוליסה הכוללת כיסוי ביטוח אחיד לניתוחים, מחליפי ניתוח והתייעצויות עם רופא מומחה אגב ניתוח או אגב טיפול מחליף ניתוח, הכל בישראל, שהיקפה ותנאיה נקבעו בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאים בחוזה ביטוח לניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל), התשע"ה-2015 (להלן: "פוליסת ניתוחים אחידה" ו- "תקנות הפוליסה האחידה", בהתאמה).

החל בחודש יולי 2016 פוליסת הניתוחים האחידה המשווקת על ידי כל חברות הביטוח בישראל כוללת כיסוי לניתוח שיבוצע רק באמצעות ספק שירות שיש לו הסדר עם המבטח לביצוע ההליך (להלן: "ספק שירות בהסדר" או "רשימות הסדר"). עוד נקבע באופן אחיד לגבי חברות ביטוח וקופות חולים, כי ככלל, למעט חריג שנקבע ביחס למבטח עם נתח שוק נמוך, חברת ביטוח תשלם עבור השירותים בשל ניתוח לפי פוליסת הניתוחים האחידה, ישירות לרופא או למוסד הרפואי שבו בוצע הניתוח לפי הסדר ניתוח בלבד ולא תשלם למטופל החזר כספי או תשלום בשל הניתוח, זאת להבדיל מהמצב הקודם שלפיו חברת הביטוח היתה רשאית לשלם למבטח במישרין שיפוי על ניתוח שבחר לבצע אצל ספק שירות שאינו מצוי בהסדר עם חברת הביטוח.

קיומה של פוליסת ניתוחים אחידה אצל חברות הביטוח אשר מאפשרת מתן שירות למבטחים באמצעות ספקים שלהם הסכם עם חברת הביטוח בלבד, מיקדה את התחרות במחיר, בשירות (לרבות היצע הרופאים שיקבעו במסגרת ההסדר) ובאופן יישוב התיבעות.

בהתאם להחלטת ועדת המחירים מחודש פברואר 2018 והחלת פרק ז' (דיווח על מחירים ורווחיות) לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, תשנ"ו-1996 (להלן: "חוק הפיקוח על מחירים") על מחירי ניתוחים במימון חברות ביטוח ותכניות השב"ן שכלולים גם בסל הציבורי (להלן: "ניתוחים במימון פרטי"), באמצעות צו הפיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, הוטלה על קופות חולים וחברות הביטוח המספקות ביטוח רפואי וכן על בתי חולים ומרפאות כירורגיות כספקי השירותים, חובה לספק נתונים למשרד הבריאות אודות ניתוחים במימון פרטי במתכונת שנקבעה למשך שנתיים. בחודש יולי 2022 פורסמה החלטת הוועדה לפיה הוועדה ממליצה לשרים להפעיל סמכותם מכוח חוק הפיקוח על מחירים ולהחיל על ניתוחים במימון פרטי את הוראות פרק ה' לחוק הפיקוח על מחירים בענין קביעת מחירים על פי אחת משתי מתודולוגיות שפורטו בהחלטת הוועדה, וכן להחיל על קופות החולים באמצעות תוכניות השב"ן וחברות הביטוח חובת דיווח על רווחיות בהתאם להוראת סעיף 29 לחוק הפיקוח על מחירים. על פי האמור בהחלטה, היא כפופה לשימוע ציבורי שלאחריו תפורסם החלטה סופית. נכון למועד הדוח טרם פורסמה החלטה סופית כאמור.

בשלב זה, החברה אינה יכולה להעריך את מלוא השפעות הדיווח האמור, ככל שיהיו, בין היתר לאור העובדה שטרם פורסמה החלטה סופית. עם זאת, ככל שיוחלט על קיומו של פיקוח על התמורה שתשלם לספקי שירותים מאת המבטחים, כמוצע על ידי הוועדה, הדבר יכול להשפיע על עלות השירותים עבור החברות ועל היצע הספקים אשר יתקשרו עמן. בשלב זה, ובטרם פורסמה החלטה סופית בענין, ולרבות לאור העובדה שלא נקבעו סכומים בפיקוח, לא ניתן להעריך את ההשפעה המצטברת של ההשלכות האמורות.

המידע בכל הקשור להשלכות עתידיות אפשריות של המהלכים האמורים הינו בגדר מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה מזה שנחזה והוא תלוי במכלול של גורמים, לרבות נוסח ההחלטה הסופית, כאמור.

בחודש נובמבר 2022 פורסם דוח הוועדה להעצמת שירותי הבריאות בישראל, ואסדרת מערכת הבריאות הציבורית והפרטית (להלן: "דוח ועדת אש"), במסגרתו הומלץ בין היתר על יישום רפורמה מבנית שבבסיסה הפרדה בין השב"ן והביטוחים המסחריים, כך שהביטוחים המסחריים לא יכללו כלל פרק המכסה ניתוחים וייעוצים, לא יספקו החזרים ולא יספקו רשימות הסדר של רופאים, אלא יציעו פוליסות משלימות שב"ן בלבד המספקות כיסוי של ההשתתפות העצמית לניתוחים שבוצעו במסגרת השב"ן וכיסוי לשירותים נוספים שלא מסופקים על ידי השב"ן כגון אביזרים, ניתוחים בחו"ל, תרופות שאינן בסל וכל שירות שאינו בשב"ן או מורחב ביחס לשב"ן, וכן פוליסות הכוללות פיצוי בגין מחלה קשה ותאונות אישיות. במקביל, יועברו הניתוחים שהיו מבוצעים עד כה במסגרת הביטוח המסחרי למסגרת השב"ן, רשימות רופאי ההסדר של השב"נים יורחבו משמעותית ותורחבנה אפשרויות הבחירה של החברים בשב"ן בנוגע למוסדות הפרטיים בהם הם יוכלו לקבל שירות.

בחודש מאי 2023 אושר, במסגרת חוק ההסדרים 2023, תיקון לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981. בהתאם לתיקון, החל מיום 1 באוקטובר 2023 (להלן: "יום התחילה") במקרה בו מבטח המחזיק בפוליסת ניתוחים מסוג המקנה כיסוי עבור ביצוע ניתוחים פרטיים בישראל ללא תלות בזכויות המבטח לפי תוכנית השב"ן (להלן: "ביטוח מהשקל הראשון") באחת מחברות הביטוח, במקביל לחברותו בשב"ן, יתבע כיסוי לניתוח פרטי בישראל, בדרך של מימוש זכאותו בתוכנית השב"ן, ואותו ניתוח מכוסה גם בפוליסת הביטוח של המבטח, יעביר המבטח לקופת החולים, שבאמצעותה בוצע הניתוח, תשלום, בסכום כספי בגובה מחיר הניתוח לפי תעריפון משרד הבריאות לענין מטופלים המופנים על ידי קופות החולים, או תשלום בגובה המחיר של הסדר הניתוח שמשלם

המבטח, ככל שיקבע על ידי שר האוצר, לפי הנמוך מביניהם וזאת בניכוי ההשתתפות העצמית שהמבטח שילם לקופת החולים בשל הניתוח, ככל ששילם. התיקון יחול על תוכניות ביטוח לניתוחים מסוג "ביטוח מהשקל הראשון" שייכרתו או יחדשו מיום התחילה.

בנוסף, נקבע כי במועד חידושה של פוליסת ניתוחים מסוג "ביטוח מהשקל הראשון" מסוג פרט, אשר נכרתה מחודש פברואר 2016 ואילך (להלן: "פוליסה מקורית"), יצרף המבטח את המבטחים בפוליסה האמורה, אשר חברים בתוכניות שב"ן, לפוליסה עם כיסוי משלים שב"ן בלבד (להלן: "ביטוח משלים שב"ן"), חלף הפוליסה המקורית זאת, אלא אם הודיע המבטח כי אינו מעוניין לעבור לפוליסת ביטוח ניתוחים משלים שב"ן.

בחודש מרס 2024 פורסם חוזר שעניינו "העברת מבטחים לפוליסת ביטוח ניתוחים משלים שב"ן", במסגרתו נקבעו הוראות בדבר אופן יידוע המבטחים בדבר העברה מהפוליסה המקורית לביטוח משלים שב"ן, וכן אופן מסירת הודעת המבטח כי אינו מעוניין בהעברה כאמור. בין היתר נקבע כי ההעברה לפוליסת ביטוח משלים שב"ן, כמפורט לעיל, תהיה תוך שמירה על שיעור ומבנה ההנחה שניתנה למבטח בדמי הביטוח, שמירה על הרצף הביטוחי, ללא בדיקת מסמכים וללא חיתום מחדש.

כן כולל חוק ההסדרים 2023 תיקון בחוק התוכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2015 ו-2016), התשע"ו-2015 שעניינו קביעת הוראות שיחולו ביחס לרשימות הרופאים המנתחים שלחברת הביטוח יש עמם הסדר למתן כיסוי ביטוחי לניתוחים בישראל (להלן: "רשימת הרופאים"). בהתאם לתיקון, נקבע, כי חברת ביטוח תסדיר רשימה של רופאים אחת שתחול לעניין כלל תוכניות הביטוח הכוללות ביטוח לניתוחים שהיא משווקת וכי לפחות מחצית מהרופאים הפעילים ברשימה יהיו רופאים מנתחים פעילים ברשימת הרופאים של קופת החולים.

בהתאם לחוק, חברת ביטוח לא תשנה או תבטל הסדר ניתוח עם רופא מנתח אם כתוצאה מכך יפחת היחס בין מספר הרופאים המנתחים הכלולים ברשימת הרופאים של חברת הביטוח וכללים גם ברשימת הרופאים של קופת חולים מסוימת, ובין מספר הרופאים המנתחים הכלולים ברשימת הרופאים של חברת הביטוח, אלא אם כן הממונה אישר את השינוי או הביטול.

פוליסת ביטוח ניתוחים מהשקל הראשון ופוליסת ביטוח ניתוחים משלים שב"ן הנמכרות בהתאם לרפורמת הבריאות מחודש אוקטובר 2023 תומחרו מחדש בעקבות ההוראות הרלוונטיות בחוק ההסדרים 2023 באופן שכלל הביא להעלאת תעריפי הפרמיות ובמיוחד בביטוח ניתוחים מהשקל הראשון (אשר גם לאחר ההליכים האמורים הינו ביטוח יקר יותר ביחס לביטוח משלים שב"ן).

להערכת כלל ביטוח, השינויים בעניין כפל ביטוח ניתוחים עם השב"ן במסגרת חוק ההסדרים 2023 עשויים להשפיע על נתח הביקושים, המכירות והרווחיות של מוצרי הביטוח הרלוונטיים. בכלל כך, צפוי כי החלת החובה על חברות הביטוח לשפות את השב"ן בגין ניתוחים של מבטחי ביטוח שקל ראשון כאמור לעיל תביא לגידול בעלויות יישוב התביעות ועלולה להשפיע על רווחיות החברה במוצרים אלה ככל שלא תהיה הלימה בין התמחור לבין עלויות יישוב התביעה לאורך זמן. כמו כן, תמחור הפוליסה מחדש כאמור לעיל יכול להשפיע על גידול במכירות של ביטוח ניתוחים מסוג משלים שב"ן ולהביא לשינויים בתמהיל התיק. החלת החובה על חברת הביטוח להעביר כברירת מחדל, מבטחים קיימים בפוליסות מתעדכנות, לפוליסת ניתוחים עם כיסוי משלים שב"ן, כאמור לעיל, יכולה להביא לקיטון בהכנסות מפוליסות אלו. החלת תנאים על רשימת הרופאים של חברת הביטוח עלולה להגביל את חברת הביטוח ביכולת בחירת הרופאים והרכב הרשימה הכולל, וכפועל יוצא להשפיע על השירותים שינתנו.

בשלב ראשוני זה, החברה אינה יכולה להעריך את השפעותיו ארוכות הטווח של הוראות חוק ההסדרים 2023 בעניין כפל ביטוח ניתוחים עם השב"ן, אשר יכול ותהיינה מהותיות, וזו תלויה בין היתר בעובדה כי היקף השירותים של השב"ן יכול להשתנות מעת לעת, בהיקף המכירות והשימור של הפוליסות על סוגיהן השונים, בתנאי ההתקשרות עם ספקים ובאופן תמחור המוצר והלימותו לסיכונים הגלומים בו לאורך זמן.

המידע בכל הקשור להשלכות עתידיות אפשריות של המהלכים האמורים הינו בגדר מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה מזה שנחזה והוא תלוי במכלול של גורמים, לרבות התנהגותן של החברות המתחרות, תעריפי הפוליסות, טעמי הלקוחות והתנהגות קופות החולים והשב"ן בין היתר ביחס להיקף השירותים שינתנו על ידם ועלותם, כפי שיהיו מעת לעת, ובהתאמה דרישות השיפוי שיופנו על ידם כלפי חברות הביטוח, לאורך זמן.

בהמשך לתיקוני חוק ההסדרים 2023, בחודש מרס 2024 פורסם תיקון הוראות החוזר המאוחד שעניינו "חובת הצעת תוכנית בעלת כיסוי ביטוחי משלים לשב"ן" (להלן "חוזר תוכנית ביטוח משלים שב"ן"), במסגרתו נקבעו הוראות בקשר עם פוליסת ביטוח ניתוחים בישראל משלים שב"ן שעיקרן כדלקמן:

תגמולי הביטוח בפוליסות עם כיסוי משלים לשב"ן ישולמו רק במקרים הבאים -

1. שיפוי בשל ניתוח פרטי בישראל, כולל הוצאות כיסוי ניתוח, הניתן רק אם תוכנית השב"ן שהמבטח

עמית בה אינה כוללת כיסוי ביטוחי להוצאות הניתוח או אם הרופא המנתח אינו נמצא בהסדר ניתוח עם קופת החולים ונמצא בהסדר ניתוח עם חברת הביטוח;

2. שיפוי בשל ההשתתפות עצמית ששילם המבוטח בעד ניתוח שמומן באמצעות תוכנית השב"ן, אף אם הרופא לא ברשימת ההסדר עם חברת הביטוח;

3. שיפוי בגין רכישת אביזר במקרה בו קיים אביזר שלא נמצא בכיסוי השב"ן, אך נמצא בכיסוי פוליסת הביטוח בחברה, כאשר מימון הניתוח יהיה על ידי השב"ן.

כמו כן, נקבע כי במקרה בו מבוטח מבקש לעבור מפוליסת משלים שב"ן לפוליסת כיסוי ביטוחי 'מהשקל הראשון', עקב ביטול חברותו בתכנית השב"ן, במסגרת תקופת ברות הביטוח על פי תנאי פוליסת משלים שב"ן שברשותו, תנאיה של פוליסת ביטוח ניתוחים 'מהשקל הראשון' יכללו לכל הפחות את התנאים שמוצעים במועד המעבר על ידי המבטח בכיסוי ביטוחי 'מהשקל הראשון' באותה עת למצטרפים חדשים.

הוראות חוזר תכנית ביטוח משלים שב"ן חלות על פוליסות משלים שב"ן (פרט וקבוצתי) שייכרתו או יחודשו ממועד פרסום החוזר ואילך.

החברה אינה יודעת להעריך, בשלב זה, את השלכות חוזר תוכנית ביטוח משלים שב"ן, בין היתר לאור השפעות משולבות עם חוק ההסדרים 2023 ורפורמת הבריאות.

(2) **ביטוח מחלות קשות - כיסוי ביטוחי במסגרתו זכאי המבוטח, במקרה של גילוי מחלה קשה, לקבל פיצוי כספי בסכום חד פעמי.**

(3) **ביטוח תרופות - כיסוי ביטוחי בגין רכישת תרופות אשר אינן כלולות בסל הבריאות הממלכתי.**

(4) בנוסף, קיימים כיסויים נוספים, שאינם תוכנית בסיס, כגון **שירותים אמבולטוריים- שירותים המעניקים טיפול רפואי, בבית חולים או במרפאה, ללא צורך באשפוז** וכתבי שירות הנלווים לתכנית ביטוח ומספקים למבוטח שירותים שונים באמצעות ספקי שירות.

ב. ביטוח נסיעות לחו"ל

ביטוח נסיעות לחו"ל מורכב מסל של כיסויים ביטוחיים המיועדים למבוטחים במהלך שהותם בחו"ל, הכולל, בין היתר, כיסוי בסיס שעיקרו הוצאות רפואיות שאיתן ניתן לרכוש הרחבות שונות (כגון ביטול נסיעה, קיצור נסיעה, הריון, מטען, ספורט חורף). תקופת הביטוח בפוליסת נסיעות לחו"ל נקובה בימים, בהתאם לתקופת שהיית המבוטח בחו"ל או למשך כל ימי הנסיעה שיחולו במהלך שנה קלנדרית אחת. פוליסות נסיעות לחו"ל נמכרות על ידי סוכני ביטוח ובעיקר על ידי מערך המכירות הישיר וכן באמצעות קופות החולים.

בחודש נובמבר 2020 נכנס לתוקף תיקון לתקנות בריאות קבוצתי לפיו מבטח רשאי להחזיר לבעל פוליסה שהוא קופת חולים, שחבריה מבוטחים בביטוח נסיעות לחו"ל, סכומים שהוציאה הקופה בשל ניהול פוליסה קבוצתית בביטוח נסיעות לחו"ל, ובלבד שסכומים אלו לא יעלו על 10% מסך כל דמי הביטוח שנגבו ממבוטחים בביטוח נסיעות לחו"ל לחברי קופת חולים.

החברה פועלת לפיתוח ערוצי הפצה לביטוח נסיעות לחו"ל, הרחבתם ושימורם בין היתר, ע"י הרחבת שיווק דרך סוכני ביטוח, מועדוני לקוחות, שיווק באמצעים דיגיטליים ושימור ההתקשרויות עם קופות החולים שהסכם עמן הוארך עד לשנה שלאחר שנת הדוח. הרווחיות בפוליסות נסיעות לחו"ל מושפעת גם משינויים בשער החליפין.

ברבעון הרביעי בתקופת הדוח חל קיטון בפעילות בתחום ביטוח נסיעות לחו"ל בעקבות מלחמת חרבות ברזל, גידול בעלויות יישוב התביעה בין היתר עקב שינוי ביעדי ותקופות הנסיעה ועלייה בשכיחות תביעות בגין כיסוי ביטול וקיצור נסיעה. לאחר תקופת הדוח חלה התאוששות מסוימת בהיקף המכירות לחו"ל.

ג. ביטוח תאונות אישיות

ענף משנה זה כולל פוליסות פרט המקנות זכאות לפיצוי בסכום חד פעמי בהתקיים מגוון מקרי ביטוח, כגון שברים, כוויות נכות ומוות כתוצאה מתאונה (להלן: "פוליסת ביטוח תאונות אישיות").

מחודש מאי 2021, כפועל יוצא משילוב של הוראות רגולטוריות מהשנים האחרונות, כמפורט להלן, וכן תנאי שוק ושיקולים עסקיים, כלל ביטוח חדלה לשווק פוליסות תאונות אישיות פרטיות ופוליסות קבוצתיות הכפופות לחוזר תאונות אישיות ללקוחות חדשים.

ענף תאונות אישיות עובר בשנים האחרונות שינויים מקיפים שהינם פועל יוצא, של מכלול שינויים ומהלכים רגולטוריים שננקטו על ידי הממונה, במטרה להגביר את התחרות והשקיפות ולשנות את תנאי המוצר ואת תהליכי המכירה. מהלכים אלו, משפיעים ועתידים להמשיך ולהשפיע בשנים הקרובות על ענף תאונות אישיות באופן משמעותי וכמפורט להלן.

להלן התייחסות לעיקר השינויים בקשר עם פוליסת תאונות אישיות:

בחודש יוני 2020 פורסם "תיקון הוראות החוזר המאוחד - שער 6 חלק 3 פרקים 2,3 ו-4 - ביטוח תאונות אישיות" (להלן: "חוזר תאונות אישיות"), הכולל הוראות שמטרתן להסדיר את תהליך המכירה ואת הכיסוי הביטוחי בענף תאונות אישיות. עיקר ההוראות שנקבעו בחוזר תאונות אישיות הן: קביעת רובד בסיסי לפוליסה שילול את הכיסויים

מוות, נכות, אשפוז, ימי החלמה, שברים וכוויות, כאשר חברת ביטוח תהיה רשאית להציע הרחבות לרובד הבסיסי באישור הממונה. כמו כן הותר להמשיך ולשווק תוכניות הכוללות כיסוי לביטוח מוות מתאונה בלבד או כיסוי נכות מתאונה בלבד. במסגרת חוזר תאונות אישיות נקבעה הגדרת "תאונה" באופן אחיד ורחב; נקבע שתקופת הביטוח בפוליסת תאונות אישיות לא תעלה על שנתיים במסגרת החוזר, נקבעו הוראות ייחודיות ומגבילות לצירוף מבוטחים לפוליסת תאונות אישיות, לרבות הוראה לפיה פעולות הצירוף יבוצעו אל מול המועמד לביטוח במישרין על ידי חברת ביטוח או על ידי בעל רישיון ("ביצוע פעולת הצירוף"); מנגנון ליישוב תביעות נכות בביטוח תאונות אישיות, בהתאם לחוזר תאונות אישיות. מועד התחילה היה ביום 1 במאי 2021 ותחולתו הנה, ככלל, על פוליסות לביטוח תאונות אישיות פרט או קבוצתי שיונהגו או יחודשו מיום התחילה ואילך, למעט הוראות מסוימות שנקבע שלא יחולו, בין היתר, ביחס לביטוח תאונות אישיות תלמידים וביטוח תאונות אישיות קבוצתי לפי העניין. ההוראה לפיה ביצוע פעולת מכירת פוליסת תאונות אישיות תיעשה על ידי חברת ביטוח או בעל רישיון נכנסה לתוקף במועד פרסום החוזר.

מכלול השינויים שחלו בקשר עם ענף תאונות אישיות כמפורט לעיל השפיעו עתידים להמשיך ולהשפיע בשנים הקרובות על ענף תאונות אישיות באופן שהקשה על הליכי המכירה והשימור.

בשלב זה החברה אינה יכולה לחזות התפתחויות עתידיות בתחום זה אשר מושפע בין היתר משינויים רגולטוריים, אישור תעריפים חדשים על ידי הממונה ותנאי השוק.

החברה בוחנת את השלכות הוראות חוזר תאונות אישיות אשר מכבידות על הליכי המכירה של פוליסות תאונות אישיות, הן בכל הנוגע לזהות הגורם המורשה לבצע את פעולת הצירוף, הן לאור מורכבות הליך המכירה עצמו והן נוכח שינויים בתנאי הפוליסה אשר ישפיעו על תקופת הפוליסה, היקף הכיסוי הביטוחי הניתן במסגרתה וצפוי כי ייקרו את עלויות המכירה, התפעול וישוב התביעות. שינויים אלה בתנאי הפוליסה צפויים, בחלקם, להשפיע גם על מכירות מוצר כיסוי מוות מתאונה במסגרת ביטוח חיים.

בשלב זה נוכח השינויים הרגולטוריים האמורים והליכי האישור הנדרשים למכירת פוליסה בהתאם לחוזר תאונות אישיות, טרם הושג אישור מהממונה לשיווק ביטוח תאונות אישיות בהתאם למתכונת החדשה ולא ידוע אם ומתי יושג אישור כאמור. בהתאם, כאמור, החל מחודש מאי 2021 הפסיקה החברה לשווק ביטוח תאונות אישיות ללקוחות חדשים. למיטב ידיעת החברה נכון למועד הדוח מרבית חברות הביטוח אינן משווקות ביטוח תאונות אישיות במתכונת החדשה. הפסקת שיווק ביטוח תאונות אישיות, הביא לקיטון בשיעור הביטולים של פוליסות בתוקף. לעניין חידוש שיווק פוליסות מוות מתאונה ונכות מתאונה (שאינן במסגרת פוליסת ביטוח תאונות אישיות) המתאמות להוראות חוזר תאונות אישיות, לאחר קבלת אישור הממונה לתעריפים עדכניים לפוליסות כאמור ראה סעיף 6.2.2(ב) לעיל.

הערכת החברה ביחס להשפעת חוזר תאונות אישיות הינה בגדר מידע צופה פני עתיד, המבוסס על הערכות ראשוניות ויישומה בפועל יכול להיות שונה וזאת בין היתר בהתאם להתנהגות כלל ביטוח והגופים המתחרים, ואופן תמחור המוצרים.

8.1.2.2 ענף סיעוד

בענף סיעוד משווקות פוליסות במסגרתן, בקרות אירוע ביטוחי, מתחייבת החברה להשתתף במימון שהות במוסד סיעודי או לפצות את המבוטח בסכום קבוע מראש. הפוליסות מעניקות תגמולי ביטוח לתקופה קצובה או לכל החיים.

בהתאם להוראות הממונה בעניין, כפי שבאות לידי ביטוי במסגרת חוזר "עריכת תוכנית לביטוח סיעודי" ("חוזר הסיעוד") מקרה ביטוח הנובע ממצב של אי יכולת לבצע לפחות 3 מתוך 6 פעולות המוגדרות בחוזר (לקום ולשכב, להתלבש ולהתפשט, להתרחץ, לאכול ולשתות, לשלוט על סוגרים וניידות) יזכה את המבוטח בלא פחות מ-50% מתגמולי הביטוח החודשי, ומקרה ביטוח הנובע ממצב של "תשישות נפש" (כמוגדר בחוזר), יזכה את המבוטח ב-100% מתגמולי הביטוח החודשי. תגמולי הביטוח משולמים החל מתום תקופת ההמתנה לכל ימי חייו של המבוטח או לתקופה של מספר שנים כפי שהוגדרה בפוליסה, וכל עוד המבוטח נמצא במצב סיעודי. תקופת ההמתנה עשויה להיות מספר חודשים בודדים או מספר שנים, בהתאם למוצר שאותו רכש המבוטח.

נכון למועד הדוח, כפועל יוצא משילוב של הוראות רגולטוריות מהשנים האחרונות כמפורט להלן וכן תנאי שוק ושיקולים עסקיים, כלל ביטוח חדלה לשווק פוליסות סיעוד - הן פוליסות סיעוד פרטיות והן פוליסות סיעוד קולקטיביות לרבות במסגרת ביטוח סיעוד קבוצתי לחברי קופת חולים אשר הפעילות בהן עברה מהחברה לחברות ביטוח אחרות, ולמעט פוליסות סיעוד במסגרת מימוש התחייבויות חוזיות כלפי מבוטחים. למיטב ידיעת החברה, גם חברות ביטוח אחרות אינן משווקות עוד פוליסות ביטוח סיעוד פרטיות.

בשלב זה החברה אינה יכולה לחזות התפתחויות עתידיות בתחום זה אשר מושפע בין היתר משינויים רגולטוריים, עמדות מבטחי משנה, אישור תעריפים חדשים על ידי הממונה ותנאי השוק.

המידע בכל הקשור להתפתחויות עתידיות בתחום ביטוח סיעוד הינו בגדר מידע צופה פני עתיד והוא תלוי במכלול של גורמים, לרבות השפעותיהם ארוכות הטווח של הרפורמות בענף סיעוד, התנהגות כלל ביטוח והגופים המתחרים, התנהגות מבטחי המשנה, ומדיניות הממונה ביחס לשינויים בתנאי ו/או תעריפי מוצר הסיעוד.

בתקופה שלפני שנת הדוח נכנס לתוקף בהדרגה (בחודש דצמבר 2018 ובמהלך שנת 2019) "תיקון הוראות החוזר המאוחד - שער 6 חלק 3 - ביטוח סיעודי" (להלן: "החוזר" או "חוזר יישוב תביעות סיעוד"), הכולל הוראות ליישוב תביעות בביטוח סיעודי, לרבות הוראות בדבר סדר הפעולות ולוחות הזמנים שיחולו על המבטח בעת הליך יישוב תביעה; הטלת

החובה על המבטח למנות נציג מטעמו שהיה איש קשר אל מול המבוטח; וכן קביעת מגבלות למקרים בהם ניתן לבצע חקירות וביחס לאופן ביצוען.

כן נקבעו בחוזר המקרים בהם מותר למבטח להפנות את המבוטח לביצוע הערכת תפקוד ונקבע כי במידה וקיימת ברשות המבטח הערכת תפקוד שבוצעה על ידי המוסד לביטוח לאומי או מבטח אחר, היא תחשב כמידע מספק לעניין תיאור ביצוע הפעולות המפורטות בה. ערעור של חברת הביטוח על תוצאות הערכת התפקוד יעשה באמצעות ספק מכריע ורק על בסיס מידע הסותר את תוצאות הערכת התפקוד שבוצעה ושלא היה בידיה קודם לכן. ספק הערכות התפקוד יבחר על ידי המבטח באופן אקראי ומחזורי מתוך רשימת הספקים איתם התקשר המבטח. המבטח יחויב ליצור מאגר של ספקים אשר יבצע את הערכות התפקוד בהתאם לכללים המפורטים בחוזר.

ההליכים המתוארים, ההוראות והמגבלות שנקבעו במסגרת חוזר יישוב תביעות סיעוד השפיעו על הליך יישוב התביעות בכללותן, הן מבחינה תפעולית והן בכל הנוגע לאופן יישוב התביעה והכלים שעומדים בידי המבטח על מנת לברר את חבותו וכפועל יוצא הביאו בתקופה שממועד תחילת תוקף החוזר ועד למועד פרסום הדוח לגידול בעלויות יישוב התביעה. בשלב זה של יישום הוראות החוזר שנכנסו לתוקף בעיקרן במהלך שנת 2019, וכן בטרם יושמה ההחלטה בעניין מנגנון ספקי הערכות תלות החברה אינה יכולה להעריך את מלוא ההשפעה של ההוראות האמורות, אשר לאורך זמן יכול ותהינה מהותיות. לפרטים נוספים ראה סעיף 9.16(ב) (1) להלן.

למידע בדבר הנחיות הממונה בנושא יישוב תביעות סיעוד לאור מלחמת "חרבות ברזל" ראה סעיף 9.2.9 להלן.

הערכת החברה ביחס להשפעת חוזר יישוב תביעות סיעוד כמתואר לעיל, הינו בגדר מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות של החברה והתוצאה בפועל עשויה להיות שונה מזו שנחזתה וזאת בין היתר לאור העובדה שמדובר בביטוחים ארוכי טווח ולאור העובדה שלא כל הוראות החוזר נכנסו לתוקף נכון למועד הדוח.

א. ביטוחי סיעוד פרט

ביטוחי פרט בענף סיעוד הינם ביטוחים הנרכשים באופן פרטי על ידי המבוטחים. תקופת הביטוח בפוליסות כאמור הינה לכל החיים, כאשר תקופת הזכאות המרבית לקבלת תגמולי ביטוח הינה בהתאם לסוג הפוליסה שרכש המבוטח (משנים בודדות ועד לכל החיים). קיימות פוליסות לביטוח סיעודי משלים לביטוח סיעודי שרכש מבוטח (בדרך כלל, באמצעות קופת חולים או ביטוח קבוצתי), המעניקות תגמולי ביטוח, רק בתום תקופת המתנה שאורכה 36 או 60 חודשים.

קיימות פוליסות סיעוד בפרמיה קבועה המקנות למבוטח זכות, במקרה בו הוא מפסיק לשלם את הפרמיה מכל סיבה שהיא, בתנאים מסוימים, לצבור לזכותו ערכי סילוק, אשר מאפשרים לו לקבל תגמולי ביטוח מופחתים במקרה תביעה, והכל בהתאם לגילו, לתקופה שבה שלם את דמי הביטוח ולסכום דמי הביטוח ששולם על ידו. כאשר ערכי הסילוק נמוכים מסכום מסויים שנקבע על ידי הממונה, מקבל המבוטח, במקום ערכי סילוק, סכום חד פעמי. בנוסף, עד לשנת 2013 נמכרו גם פוליסות סיעוד פרט בפרמיה משתנה, ללא ערכי סילוק. בהתאם להוראות הממונה, החל משנת 2013, ניתן למכור בנוסף לפוליסות בפרמיה קבועה, רק פוליסות בפרמיה צמודה למדד הגדלה בשיעור של עד 4% לשנה ואשר מחירה מתקבע לא יאוחר מגיל 65 ("פרמיה בשיעור משתנה מוגבל").

בפוליסות סיעוד פרט שנמכרו מחודש אוגוסט 2005, שמורה לחברת הביטוח האפשרות לשנות תעריפים למבוטחים קיימים אחת ל-5 שנים בכפוף לאישור הממונה. כלל ביטוח מקדמת מהלכים מול הממונה לעדכון תעריפים כאמור. בשלב זה אין ודאות ביחס לאישור ו/או למתכונת השינוי.

פוליסות הסיעוד ששיווקה כלל ביטוח היו בעיקרן בפרמיה קבועה וחלקן בפרמיה בשיעור משתנה מוגבל. עד לשנת 2007, שיווקה כלל ביטוח גם פוליסות ביטוח סיעודי עם פרמיה קבועה, אשר להן מנגנון הצמדה לתשואת תיק ההשקעות באופן שתשואה חיובית מעבר לתשואת מינימום שנקבעה בפוליסה מגדילה את גובה הגמלה החודשית לה זכאי המבוטח בעת קרות מקרה הביטוח. תשואה נמוכה מתשואת מינימום שנקבעה בפוליסה מזכה את כלל ביטוח בהגדלת פרמיית הביטוח, כך שסכום הגמלה החודשית לה זכאי המבוטח בעת קרות מקרה הביטוח לא יפגע. משנת 2007, לא נמכרות עוד על ידי הקבוצה פוליסות סיעוד עם מנגנון זה.

בהמשך לאמור בסעיף 8.1.3.2 להלן, על מנת להקטין חשיפה לתחום זה, החשוף לסיכונים משמעותיים, לרבות חשיפה לשינויים רגולטוריים, לפערים משמעותיים בין תנאי הכיסוי הביטוחי לבין ציפיות המבוטחים ולהליכי יישוב תביעה מורכבים, החליטה כלל ביטוח החל מחודש אוקטובר 2019 על הפסקת שיווקן של פוליסות הסיעוד הפרטיות בכלל ביטוח ללקוחות חדשים וזאת בין היתר על רקע הודעת מבטחי משנה על הפסקת פעילותם בתחום ביטוח סיעוד בישראל.

לפרטים בדבר קול קורא שפרסם הממונה בדבר כוונתו לגבש מתווה כולל שיוביל לפתרון בר קיימא לסוגיית הביטוח הסיעודי לטווח הארוך, ראה סעיף 8.1.3.2 להלן.

ב. ביטוחי סיעוד קבוצתיים (שאינם ביטוחי הסיעוד הקבוצתיים לחברי קופות החולים)

במהלך השנים האחרונות פרסם הממונה הנחיות במסגרתן הסדיר את סיום פעילות ביטוחי הסיעוד הקבוצתיים, במתכונת שהיתה נהוגה בעבר, ואשר סיומן נקבע לבסוף עד ליום 31 בדצמבר 2017 (להלן: "מועד הסיום"). כמו כן, במהלך שנת 2017 נכנסו לתוקפן הוראות הממונה ביחס למתכונת הביטוחים הסיעודיים הקבוצתיים ארוכי טווח שיימכרו החל ממועד הסיום (להלן: "המתכונת החדשה"). בהתאם למתכונת החדשה נקבע, בין היתר, כי תקופת הביטוח לא תפחת מ-5 שנים ולא תעלה על 8 שנים; סוג הפרמיה שניתן יהיה לגבות ממבוטח הינו פרמיה קבועה או

פרמיה מוגדלת (משתנה עד 4% בשנה ורק עד גיל 65); מבוטח בביטוח סיעוד קבוצתי יצבור ערכי סילוק מגיל 40 אשר יקבעו לפי גיל ההצטרפות לראשונה של המבוטח לביטוח כאשר בעת חידוש הביטוח הקבוצתי אצל מבטח אחר יועברו הרזרבות בין המבטחים; בעת מימוש זכות המשכיות של מבוטח אשר גילו 40 ומעלה, לפוליסת סיעוד במתכונת פרטית, הפרמיה של פוליסת ההמשך לא תהיה גבוהה מהפרמיה שנדרש אותו מבוטח לשלם בגין הביטוח הסיעודי הקבוצתי טרם המעבר לפוליסת ההמשך. למיטב ידיעת החברה פוליסות במתכונת החדשה אינן רווחות בשוק.

נכון למועד פרסום הדוח, כלל ביטוח אינה מתקשרת בהסכמים לביטוח סיעודי קבוצתי במתכונת החדשה ובהתאם לכך, מרבית הפוליסות הקבוצתיות בהן היתה קשורה כלל ביטוח בעבר, שלא בהתאם למתכונת החדשה, הסתיימו.

ג. ביטוחי סיעוד קבוצתיים לחברי קופות החולים

החל מיום 1 בינואר 2019 חדלה כלל ביטוח להיות המבטחת של קופ"ח מכבי והחל מיום 1 באפריל 2019 חדלה כלל ביטוח להיות המבטחת של קופ"ח לאומית, והיא אינה מבטחת בביטוחים קבוצתיים לחברי קופות אחרות.

נכון למועד הדוח כלל ביטוח ממשיכה לקבל תביעות בגין תקופת העבר, ואף בשיעור גבוה מזה שנחזה על ידה מלכתחילה, ולעיתים מתקיימות מחלוקות עם קופת החולים/או המבטח, באשר למועד הנכון לייחוס קרות מקרה הביטוח לראשונה ובאשר להתיישנות התביעות.

בחודש ינואר 2022 התקבל בחברה מכתב מאת קופ"ח מכבי אליו צורפה חוות דעת משפטית בנושא תקופת התיישנות של תביעות בפוליסת הסיעוד הקבוצתית לחברי מכבי, על פיה, נטען בין היתר, כי למבוטחים בפוליסה עומדת הזכות להגיש תביעות חדשות לתשלום תגמולי ביטוח מהחברה, בגין התקופה בה החברה היתה המבטחת בביטוח הקבוצתי, וזאת גם לאחר חלוף 3 שנים מתום סיום ההתקשרות של החברה עם קופת החולים ובלבד שמקרה הביטוח ארע במהלך התקופה בה כלל ביטוח ביטחה את חברי קופות החולים והוא נמשך ברצף עד למועד הגשת התביעה. החברה חולקת על עמדה זו. הנושא מתברר בין היתר מול קופ"ח מכבי ובמסגרת תביעות פרטניות של מבוטחים שבשלב זה לא ניתן להעריך את השלכותיהן. לפרטים נוספים בדבר החשיפה הקיימת לחברה בגין התיישנות, ראה סעיף 9.2.9 (ד) להלן.

המידע בכל הקשור להשלכות עתידיות אפשריות של סיום פעילותה של כלל ביטוח כמבטחת בביטוח הסיעודי לחברי קופות החולים מכבי ולאומית הינו בגדר מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח, התוצאות בפועל יכולו יהיו שונות.

בחודש דצמבר 2023 פרסמו הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים)(תיקון), התשפ"ג-2023 הכוללות עדכון של תנאי הפוליסה האחידה לביטוח סיעוד קבוצתי לחברי קופות חולים שנכנסה לתוקף בשנת 2016, על מנת לייצב את קרנות המבוטחים בביטוח הסיעודי לחברי קופ"ח, לרבות:

(1) הפחתת תגמולי ביטוח חודשיים להם זכאי מבוטח ברובד הבסיסי ששוהה בביתו בכ- 10%;

(2) הרחבת תקופת חריג להעדר כיסוי למקרה ביטוח שאירע ב- 60 החודשים הראשונים (מ- 36 חודש).

עוד נקבע כי התיקון יחול על חוזים לביטוח סיעודי שיכרתו או יחודשו החל ממועד התחילה וכי הוא יחול גם על חוזים שנכרתו לפני מועד זה, ככל שנקבע בהם כי ההוראות האמורות יחולו לגביהם.

במקביל פרסם בחודש דצמבר 2023 תיקון החוזר המאוחד-שער 6-פרק 3-ביטוח סיעודי במסגרתו בוטלה הקביעה כי חברת ביטוח תשא בסיכון ביטוחי שלא יפחת מ- 20% וזאת על מנת לאפשר לקופות החולים גמישות לקבוע את גובה הסיכון, כדי להגדיל את ההיתכנות להמשך קיומן של תוכניות אלו.

התיקון בוצע נוכח אתגרים הניצבים בשנים האחרונות בפני שוק ביטוח הסיעוד בישראל, הנובעים ממספר סיבות המשותפות לביטוחי סיעוד מקבילים בעולם – עלייה בשכיחות מקרי הסיעוד ובעלות הכוללת של טיפול באדם סיעודי, התארכות בתקופת הזכאות ועוד.

בהקשר זה יצוין כי בחודש נובמבר 2023 עתרה קופת חולים שירותי בריאות כללית לבית המשפט העליון בשבתו כבית דין גבוה לצדק בעתירה על פיה התבקש בית המשפט, בין היתר, להורות למדינה לגבש מתווה להמשך הביטוח הסיעודי הקבוצתי לחברי קופות חולים. במסגרת בירור העתירה האמורה הודיע מנכ"ל משרד הבריאות כי יאפשר את המשך הביטוח הסיעודי הקבוצתי לחברי קופת חולים כללית לשנת 2024 בלבד וכי אין כוונת משרד הבריאות להאריך את האישור או לאשר יציאה למכרזים חדשים מעבר לתקופה זו עבור כלל קופות החולים, וכי בתום שנת 2024 יש להתבסס על פתרון מערכתי תוך מתן מענה לאומי לסוגיה. במענה לדברים האמורים הודיע משרד האוצר כי העמדה הממשלתית טרם גובשה ולא תהיה בהכרח כעמדת משרד הבריאות. בהמשך לאמור בחודש דצמבר 2023 הודיע בית המשפט כי רשם את דברי הרגולטורים בדבר הקמת צוות שמטרתו להביא בפני שר האוצר עד ליום 1 ליולי 2024 הצעה למתווה לסוגיית הביטוח הסיעודי.

למיטב ידיעת החברה, בהמשך לאירועים האמורים, ביטוחי הסיעוד הקבוצתיים לחברי קופות חולים כללית ומכבי, אשר תקופת הביטוח שלהם הסתיימה בתום שנת 2023, חודשו לתקופת ביטוח נוספת בת שנה אחת, אצל אותו מבטח ואצל מבטח חדש, בהתאמה, וזאת במתכונת פעילות חדשה על פיה חברת הביטוח מעניקה לקופת החולים וחבריה שירותי תפעול של הפוליסה בלבד ואינה נושאת בסיכון ביטוחי.

נכון למועד הדוח כלל ביטוח אינה מבטחת בביטוחים קבוצתיים לחברי קופות חולים ואולם היא עדין מיישבת תביעות עבר.

8.1.3. השווקים העיקריים, מגמות ושינויים בביקוש ובהיצע

8.1.3.1. ענף מחלות ואשפוז

בשנים האחרונות, ענף מחלות ואשפוז הינו ענף מתפתח, בין השאר, בשל העובדות הבאות: פער בין היקף שירותי הבריאות שהמדינה מעניקה במסגרת סל הבריאות הבסיסי לבין הצורך של האזרחים בשירותי בריאות משופרים; שיפורים טכנולוגיים בתחום הרפואה; עליה בתוחלת החיים ושיפור באיכות החיים אשר דורשים משאבים רפואיים יקרים, כגון: תרופות וטיפולים רפואיים מתקדמים; שירותי השב"ן, הנתונים לשינויים, אשר אינם בהכרח נותנים מענה מספק בנושאים שונים כגון: השתלות ותרופות; ועליה במודעות הצרכנית בתחום הבריאות, לרבות מודעות לצורך בשירות זמין ועל פי בחירה, לצורך בשירותים רפואיים שאינם כלולים בסל הבריאות הבסיסי ובשירותים הנוספים של קופות החולים.

על רקע האמור, בשנים האחרונות מקודמים על ידי רגולטורים מהלכים שונים להתמודדות עם הממשק שבין הביטוח המסחרי הפרטי לבין סל הבריאות הבסיסי ושירותי השב"ן באופן שיעודד צריכת שירותים ציבוריים על פני צריכת שירותים פרטיים. רפורמת מוצרי הבריאות אשר יצרה שינוי מהותי במבנה המוצרים המשווק החל מחודש אוקטובר 2023 ביחד עם תיקוני חוק ההסדרים 2023 אשר הביאו ככלל להעלאת תעריפי הפרמיות ובמיוחד בביטוח ניתוחים מהשקל הראשון המשווק החל מחודש אוקטובר 2023, ובנוסף צפוי להביא בחודש יוני 2024 להעברה של מבטחים רבים מביטוח ניתוחים מהשקל הראשון שנמכר בשנים 2016-2023 לביטוח ניתוחים משלים שב"ן, הנם בעלי השפעה, ישירה ועקיפה, גם על פוליסות חדשות שנמכרות וגם על פוליסות מסוימות שנמכרו בעבר, ולפיכך יכולים להביא לשינויים בתמהיל הביטוחים הנרכש ולהשפיע גם על שימור מוצרים שנמכרו בעבר. לפרטים נוספים ראה סעיף 8.1.2.1(א) לעיל. לעניין זה ראה בין היתר סעיף 8.1.2.1 לעיל לעניין הרפורמה בביטוחי הבריאות, סעיף 8.1.2.1(1) לעיל לעניין חוק ההסדרים 2023 בעניין כפל ביטוח ניתוחים עם השב"ן, וסעיף 8.1.2.1(1) לעיל לעניין החלטת ועדת המחירים לפי חוק הפיקוח על מחירים. מהלכים אלה, אשר חלקם טרם הבשילו לכדי הסדרים מחייבים, יכול וישפיעו על נתח השוק, הביקושים, המכירות והרווחיות של מוצרי הביטוח.

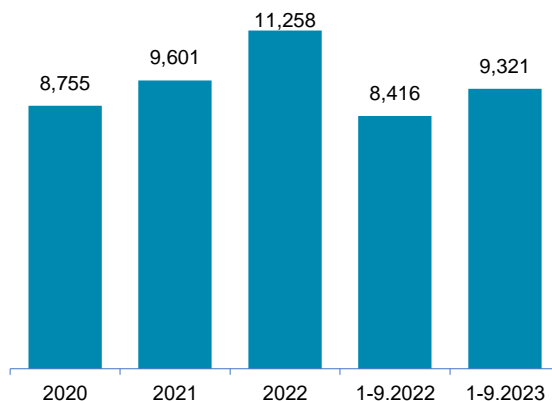
הערכת החברה ביחס להשפעות עתידיות של המהלכים האמורים הינה בגדר מידע צופה פני עתיד, המבוסס על הערכות ראשוניות ויישומה בפועל יכול להיות שונה והוא תלוי במכלול של גורמים, לרבות תנאי התחרות בתחום, התנהגות החברות המתחרות, היחסים עם קופות החולים והסדרי השב"ן וטעמי הלקוחות, לאורך זמן.

בהתאם לפרסומי הממונה ליום 30 בספטמבר 2023, היקף השוק במונחי פרמיות ברוטו בענף מחלות ואשפוז בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, הסתכם בכ-9.3 מיליארדי ש"ח, לעומת כ-8.4 מיליארדי ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הפרמיות בענף מחלות ואשפוז לתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 היוו כ-15.4% מסך הפרמיות בכל שוק הביטוח בישראל לעומת כ-14.7% בתקופה המקבילה אשתקד.

בחודשים ינואר עד ספטמבר 2023 חלה עליה של כ-10.8% בסך היקף השוק במונחי פרמיות ברוטו של ביטוחי מחלות ואשפוז בשוק הביטוח בישראל בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, וזאת לעומת עליה של כ-17.9% בסך היקף הפרמיות האמורות בשנת 2022 בהשוואה לשנת 2021.

בשנים האחרונות קיימת מגמת עלייה במכירת ביטוחי מחלות ואשפוז, בין השאר, כתוצאה מהמודעות הציבורית, ומהסיבות שפורטו בסעיף 8.1.2.1 לעיל.

התפתחות הפרמיות בענף מחלות ואשפוז בשנים 2020 עד ספטמבר 2023 במיליוני ש"ח

היקף הפרמיות בענף ביטוח מחלות ואשפוז משקף את דמי הביטוח המשולמים בגין כל הפוליסות שבתוקף שנמכרו לאורך השנים, והשינויים בהם אינם מעידים בהכרח על השינוי בביקוש ובהיצע בשנת הדוח.

לעניין השלכות הנחיות הממונה לעניין אופן מכירת פוליסות בריאות מחודש פברואר 2016 לרבות לעניין תקופת ביטוח שמתחדשת מאליה מידי שנתיים, וכן לעניין השלכות חוזר התעריפים והרפורמה בביטוחי בריאות פרט וקולקטיב ראה סעיפים 8.1.2.1 ו-8.1.2.1 לעיל.

8.1.3.2 ענף סיעוד

ענף הסיעוד בישראל עבר שינויים מהותיים בשנים האחרונות שהינם פועל יוצא בין היתר של שינויים רגולטוריים, פערים משמעותיים בין תנאי הכיסוי הביטוחי לבין ציפיות המבוטחים והליכי יישוב תביעה מורכבים והתארכות תוחלת החיים. בשנים האחרונות חל קיטון במכירת ביטוחי סיעוד פרט על ידי כלל ביטוח (הכולל מכירת פוליסות סיעוד פרט במסגרת מימוש זכות המשכיות של מבוטחים בקולקטיבים של סיעוד שהסתיימו), וזאת, בין היתר, בשל החלטתה להקטין חשיפה לתחום זה, החשוף לסיכונים משמעותיים, כאמור. בשנת 2019 החליטה כלל ביטוח על הפסקת שיווקן של פוליסות הסיעוד הפרטיות בכלל ביטוח ללקוחות חדשים וזאת בין היתר על רקע הודעת מבטחי משנה על הפסקת פעילותם בתחום ביטוח סיעוד בישראל. למיטב ידיעתה של כלל ביטוח, ככלל, חברות הביטוח בישראל הפסיקו גם הן לשווק פוליסות סיעוד פרטיות ללקוחות חדשים.

בנוסף לאמור, גורמים נוספים, המשותפים לביטוחי סיעוד מקבילים בעולם, כגון עלייה בשכיחות מקרי הסיעוד, בעלות הכוללת של הטיפול באדם סיעודי והתארכות תקופת הזכאות פגעו אף הם, בנכונות חברות הביטוח בארץ ובעולם להמשיך ולפעול בתחום הביטוח הסיעודי, לרבות במסגרת ביטוחי סיעוד קבוצתיים לחברי קופות חולים. לפרטים אודות שינויים שהוחלו בפוליסות הסיעוד הקבוצתיות של חברי קופות חולים ראה סעיף 8.1.2.2 לעיל.

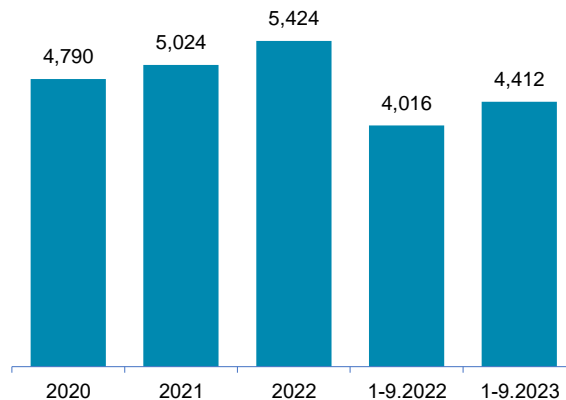
בחודש פברואר 2024 פרסם הממונה קול קורא, במסגרתו הודיע כי הוא פועל לגיבוש מתווה כולל שיוביל לפתרון בר קיימא לסוגיית הביטוח הסיעודי לטווח הארוך, ובחינת מבנה השוק הרצוי ושינויים למודל הקיים. במסגרת הקול קורא, הזמין הממונה כל גורם להתייחס למגוון נושאים שפורטו במסגרת הקול קורא, וזאת במטרה לקבל מידע מגורמים בעלי מומחיות בתחום הביטוח הסיעודי לצורך סיוע לממונה בגיבוש פתרון בנושא האמור.

בשלב זה אין ביכולתה של כלל ביטוח להעריך כיצד ובאיזה אופן שינויים אלה, ככל שיתגבשו כנוסח מחייב ישפיעו על שוק הביטוח הסיעודי ועל היתכנות מכירת מוצרי סיעוד בעתיד.

בהתאם לפרסומי הממונה ליום 30 בספטמבר 2023, היקף השוק במונחי פרמיות ברוטו בענף הסיעוד בשוק בתשעת החודשים הראשונים של 2023, הסתכם בכ- 4.4 מיליארדי ש"ח לעומת כ- 4.0 מיליארדי ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הפרמיות בענף סיעוד לתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023 היוו כ- 7.3% מסך הפרמיות בשוק הביטוח בישראל לעומת כ- 7.0% בתקופה המקבילה אשתקד.

בחודשים ינואר עד ספטמבר 2023 חלה עליה של כ- 9.9% בהיקף הפרמיות ברוטו בביטוחי הסיעוד בשוק הביטוח בישראל בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, לעומת עליה של כ- 7.5% בהיקף הפרמיות בביטוחי הסיעוד בשוק הביטוח בישראל בשנת 2022 בהשוואה לשנת 2021.

התפתחות הפרמיות בענף ביטוח סיעודי בשנים 2020 עד ספטמבר 2023 במיליוני ש"ח

היקף הפרמיות בענף ביטוח סיעוד משקף את דמי הביטוח המשולמים בגין כל הפוליסות שבתוקף שנמכרו לאורך השנים, והשינויים בהן אינם מעידים בהכרח על השינוי בביקוש ובהיצע בשנת הדוח.

חלק מענפי התחום מתאפיינים בצבירת רזרבות ניכרות לתקופות ארוכות, ולכן הרווחיות בתחום מושפעת, בין היתר, מהכנסות מהשקעות העומדות כנגד ההתחייבויות הביטוחיות.

8.1.4 שינויים מהותיים הצפויים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים העיקריים והתמהיל שלהם, בהתחשב בין היתר, בביקושים ובוותק של המוצרים הקיימים

בהתאם לפרסומי הממונה המתייחסים לנתוני תשעת החודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2023, הקבוצה הינה החמישית בגודלה בתחום הבריאות, החמישית בגודלה בענף מחלות ואשפוז והחמישית בגודלה בענף הסיעוד.

שוק ביטוחי הבריאות הינו שוק מתפתח, והחברה הינה שחקן מרכזי בשוק זה. עם זאת, לאור העובדה שהשוק עובר הסדרה רגולטורית מקיפה בשנים האחרונות, לאור שינויים רגולטוריים מהעת האחרונה, ושינויים עתידיים אפשריים, לא ניתן בשלב זה לצפות את מלוא השפעתם של השינויים על התחום בכלל ועל חלקה של החברה בפרט בעתיד שמושפע גם מחברות

מתחרות ומקופות החולים. לפרטים בדבר חוק ההסדרים 2023 בנוגע לשינוי מבנה המוצרים בשוק ביטוחי הבריאות ראה סעיף 8.1.2.1 לעיל. לפרטים בדבר שינויים רגולטוריים בתחום הסיעוד וקול קורא בענין, ראה סעיפים 8.1.2.2 ו-8.1.2.2.1 (ג) לעיל.

הערכת החברה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד המבוססת על המידע המצוי בידי החברה במועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות והן תלויות, בין היתר, בהשפעותיהם ארוכות הטווח של השינויים הרגולטוריים האמורים, בתוצאות העסקיות של כלל ביטוח, בהתנהגות המתחרים, הגורמים המפיצים וטעמי המבוטחים.

8.1.5 מוצרים חדשים

בחודש אוקטובר 2023 החלה כלל ביטוח לשווק תוכניות ביטוח בהתאם להוראות הממונה במסגרת רפורמת הבריאות המשפיעה בין היתר על מבנה מוצרי הבריאות. לפרטים נוספים ראה סעיף 8.1.2.1 לעיל.

8.2 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילווצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

הפעילות בתחום זה כפופה להוראות הדין החלות על מבטחים הפועלים בתחום, וכן להוראות הממונה כפי שהן מתפרסמות מעת לעת. הממונה מפרסם מעת לעת חוזרים המתייחסים לכיסויים הביטוחיים שיקללו בפוליסות בתחום.

הפעילות בתחום זה טעונה רישוי בהתאם לחוק הביטוח ומפוקחת על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

לענין תמצית הוראות דין סופיות נוספות שפורסמו בשנת הדוח ולאחריה, וכן תמצית טיטות הוראות דין שפורסמו, החלות על תחום הפעילות, מעבר להוראות הדין אשר פורטו בפרק זה לעיל, ראה בנוסף, סעיף 9.2 להלן.

8.3 תחרות

8.3.1 תנאי התחרות בתחום ושמות המתחרים בתחום

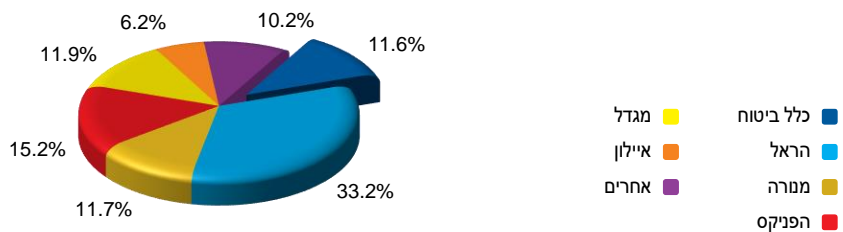
להערכת הקבוצה, המתחרים העיקריים בתחום מתחלקים לשתי קבוצות עיקריות:

- חברות הביטוח, שמרביתן פועלות בתחום.
 - תחליפים קיימים לחלק מהכיסויים בענף מחלות ואשפוז במסגרת השירותים הנוספים של קופות החולים.
- התחרות בין חברות הביטוח בתחום מתמקדת במידת ההתאמה לצרכי המבוטח ולרצונו, בשירות, ברשימות הרופאים, ביישוב תביעות ובתעריפים.

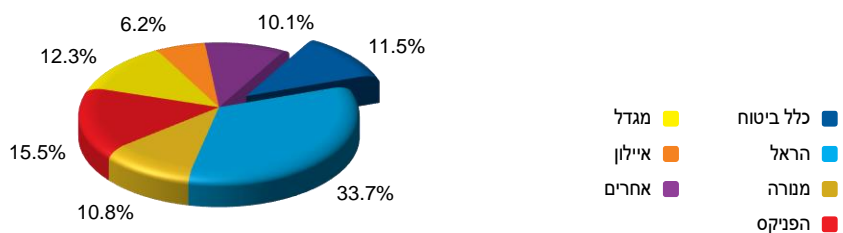
סך הפרמיות ברוטו בענף מחלות ואשפוז בקבוצה הסתכמו, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, בכ-1,082 מיליוני ש"ח והיוו, בהתאם לנתוני הממונה, כ- 11.6% מהפעילות בענף זה בשוק הביטוח בישראל. בתקופה המקבילה אשתקד הסתכמו סך הפרמיות ברוטו בכ-967 מיליוני ש"ח והיוו כ-11.5% מהפעילות בענף זה בשוק הביטוח בישראל.

להערכת הקבוצה המתחרים הישירים המשמעותיים בתחום הינם קבוצת הראל, קבוצת הפניקס, קבוצת מגדל וקבוצת מנורה.

התפלגות הפרמיות ברוטו בענף מחלות ואשפוז בין קבוצות וחברות הביטוח בישראל
נכון לספטמבר 2023

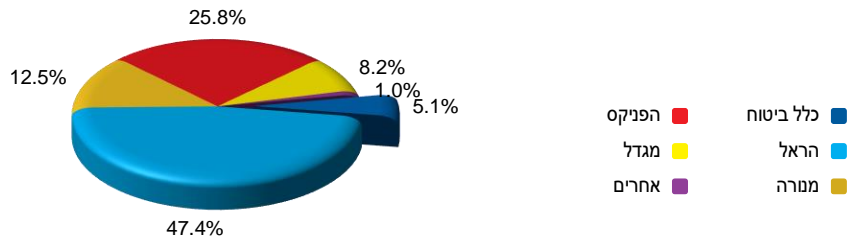

התפלגות הפרמיות ברוטו בענף מחלות ואשפוז בין קבוצות וחברות הביטוח בישראל
נכון לספטמבר 2022

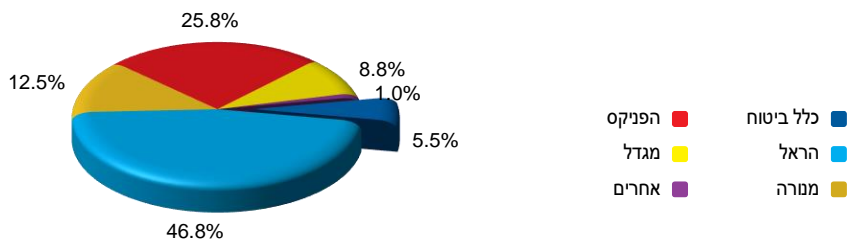

סך הפרמיות ברוטו בענף סיעוד בקבוצה הסתכמו, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2023, בכ- 226 מיליוני ש"ח והיוו, בהתאם לנתוני הממונה המפורסמים באתר האינטרנט של אגף שוק ההון ביטוח וחיסכון, כ- 5.1% מהפעילות בענף זה בשוק הביטוח בישראל. בתקופה המקבילה בשנת 2022 הסתכמו סך הפרמיות ברוטו בכ- 220 מיליוני ש"ח והיוו כ- 5.5% מהפעילות בענף זה בשוק הביטוח בישראל.

התפלגות הפרמיות ברוטו בענף ביטוח סיעודי בין קבוצות וחברות הביטוח בישראל לתקופה ינואר-ספטמבר 2023

התפלגות הפרמיות ברוטו בענף ביטוח סיעודי בין קבוצות וחברות הביטוח בישראל לתקופה ינואר-ספטמבר 2022

כמו כן, בשנים האחרונות חברות כרטיסי אשראי וגופים המחזיקים במועדוני לקוחות גדולים הקימו לראשונה סוכנויות ביטוח בבעלותן, אשר עושות שימוש בנתוני הלקוחות הקיימים ברשותן, בהתאם לתנאים שקבע הממונה. למיטב ידיעת החברה בשלב זה חלק מהסוכנויות החלו לשווק מוצרי בריאות.

כחלק ממדיניות הממונה בשנים האחרונות קודמו רפורמות משמעותיות שעניין הפחתת תעריפים, שינויים מבניים ומקיפים במבנה הכיסוי והיקפיו שהובילו לשינויים בתמחור המוצרים, שקיפות והגברת התחרות. רפורמות אלה, משפיעות ועתידות להמשיך ולהשפיע בשנים הקרובות על תחום ביטוח בריאות ועל רווחיותו, לרבות על היכולת להמשיך ולמכור מוצרים בתחום. לפרטים נוספים ראה סעיפים 8.1.2.1 ו-8.1.2.2 לעיל.

בשלב זה, כלל ביטוח אינה יכולה להעריך, את השפעת השינויים האמורים והשילוב ביניהם על נתח השוק של החברה בתחום, ובמיוחד לטווח הארוך והדבר תלוי בין היתר בהתנהגות הגורמים המתחרים, הסוכנים, טעמי המבוטחים והחלטות עסקיות שיתקבלו בהתאמה.

8.3.2 שיטות להתמודדות עם התחרות

- התמודדות הקבוצה עם התחרות, בתחום פעילות זה, נעשית במספר מישורים:
- פיתוח פתרונות עדכניים וחדשניים הנותנים מענה איכותי לצרכי המבוטחים.
- תמחור נכון של המוצרים בהתחשב בכל הגורמים המשפיעים כגון: עמלות הפצה ומכירה, עלויות תפעול, שרידות הפוליסות ועלות הסיכון.
- קיומו של מידע איכותי לגבי ניסיון העבר המהווה בסיס לניהול הסיכונים.
- חוזי ביטוח משנה ופיזור הסיכונים בשיתוף עם מבטחי משנה באופן המאפשר מציאת פתרונות המתאימים לסוגי הצרכנים השונים.
- מתן שירות מהיר, יעיל, מקצועי, הוגן ואיכותי, הן לסוכנים בהיבט של התפעול והן למבוטחים בהיבט של טיפול בתביעות ושירות.
- יכולת התאמה לתנאי השוק המשתנים ולחוסר ודאות הנובע משינויי רגולציה צפויים, אשר נוגעת, בין היתר, להיבטי תפעול, התאמת מוצרים ורווחיות.
- שיפור השירות ללקוח ולסוכן - בין היתר באמצעות מתן שירותים דיגיטליים מתקדמים, הפעלת מוקדי שירות ותפעול לתמיכה במימוש הכיסויים בפוליסה וסיוע לסוכן במיציאת פוטנציאל המכירה עבור לקוחותיו.

8.3.3 הגורמים המרכזיים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה הם:

- ניסיון רב-שנים בתחום ביטוח הבריאות;

- המוניטין של הקבוצה בתחום;
- קשר ארוך טווח עם סוכנים שמשווקים את מוצרי הקבוצה;
- מערך הפצה ישיר;
- מגוון מוצרי הבריאות הנמכרים תחת קורת גג אחת;
- השירות הניתן על ידי החברה ללקוחות ולסוכנים ואופן יישוב התביעות.
- חסמים תחרותיים - לעניין הסרת חסמי כניסה לשוק, ראה סעיף 9.3.1.2 להלן.

8.4 לקוחות

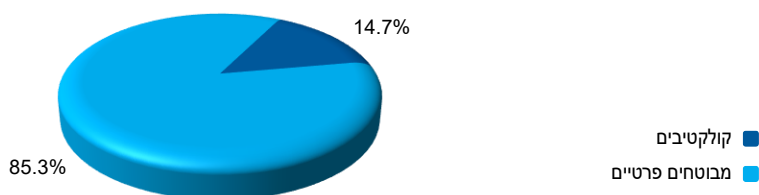
סוגי הלקוחות העיקרים בתחום הבריאות הינם קולקטיבים ומבוטחים פרטיים.

8.4.1 מחלות ואשפוז⁵⁴

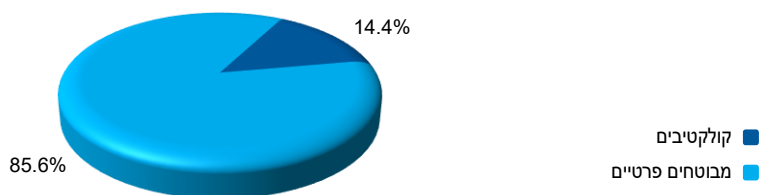
להלן התפלגות הפרמיות ברוטו (באלפי ש"ח) לפי סוגי לקוחות בתחום מחלות ואשפוז לשנים 2022-2023:

סוג לקוח	פרמיות ברוטו לשנת 2023	שיעור מסך פרמיות ברוטו לשנת 2023	פרמיות ברוטו לשנת 2022	שיעור מסך פרמיות ברוטו לשנת 2022
קולקטיבים ⁵⁵	210,288	14.7%	188,443	14.4%
מבוטחים פרטיים	1,219,755	85.3%	1,119,989	85.6%
סך הכל	1,430,043	100%	1,308,432	100%

התפלגות הלקוחות בענף מחלות ואשפוז לפי פרמיות בשנת 2023

התפלגות הלקוחות בענף מחלות ואשפוז לפי פרמיות בשנת 2022

8.4.2 סיעוד⁵⁶

להלן התפלגות הפרמיות ברוטו (באלפי ש"ח) לפי סוגי לקוחות בתחום סיעוד לשנים 2022-2023:

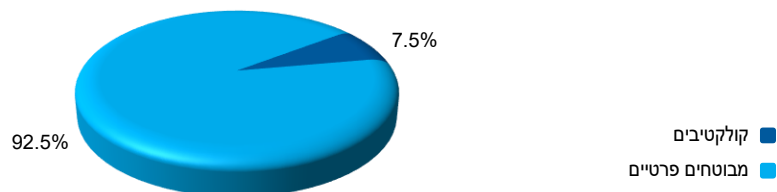
סוג לקוח	פרמיות ברוטו לשנת 2023	שיעור מסך פרמיות ברוטו לשנת 2023	פרמיות ברוטו לשנת 2022	שיעור מסך פרמיות ברוטו לשנת 2022
קולקטיבים	22,487	7.5%	23,797	8.0%
מבוטחים פרטיים	278,458	92.5%	271,265	92.0%
סך הכל	300,945	100.00%	295,062	100%

54. היקף הפרמיות בענף ביטוח מחלות ואשפוז משקף את דמי הביטוח המשולמים בגין כל הפוליסות שבתוקף שנמכרו לאורך השנים, והשינויים בהן אינם מעידים בהכרח על השינוי בשנת הדוח.

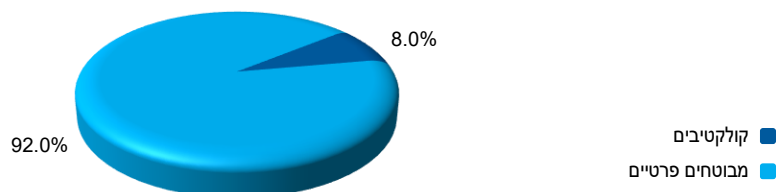
55. כולל מכירות של ביטוחי נסיעות לחו"ל אצל קופות החולים.

56. היקף הפרמיות בענף ביטוח סיעוד משקף את דמי הביטוח המשולמים בגין כל הפוליסות שבתוקף שנמכרו לאורך השנים, והשינויים בהן אינם מעידים בהכרח על השינוי בשנת הדוח.

התפלגות הלקוחות בענף הסיעוד לפי פרמיות בשנת 2023

התפלגות הלקוחות בענף הסיעוד לפי פרמיות בשנת 2022

שיעור הביטולים (לרבות: ביטול פוליסה, הקטנה או אי חידוש) לשנה מהפוליסות בתוקף לראשית השנה, במונחי פרמיות, בענף מחלות ואשפוז פרט לטווח ארוך (ענף משנה מחלות ואשפוז בלבד), עמד על כ-7.7% בשנת הדוח לעומת כ-8.8% בשנת 2022.⁵⁷

שיעור הביטולים (לרבות: סילוק, ביטול פוליסה, הקטנה או אי חידוש) לשנה מהפוליסות בתוקף לראשית השנה, במונחי פרמיות, בענף סיעוד פרט עמד בשנת הדוח על כ-1.9% לעומת 2.4% בשנת 2022.⁵⁸ אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום ביטוח בריאות, אשר אובדנם ישפיע באופן מהותי על תחום הפעילות.

לקבוצה אין לקוח בודד שההכנסות ממנו בתחום מהוות 10% או יותר מסך הכנסות הקבוצה בדוחות המאוחדים.

57. בהתאם להוראות חוזר הממונה, שיעור הביטולים מחושב על ידי חלוקת סכום הפרמיה שחויבה בחודש האחרון של השנה בסכום הפרמיה שחויבה בחודש האחרון של השנה הקודמת. החישוב מתייחס רק לפוליסות שהתחילו לפני השנה השוטפת ובנטרול עליית תעריפים.

58. ראה הערת שוליים 57 לעיל.

חלק III - מידע נוסף ברמת התאגיד - עניינים הנוגעים לפעילות הקבוצה בכללותה

9. מידע נוסף ברמת התאגיד

9.1 סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על הפעילות

לפירוט בדבר תיאור מגמות, אירועים והתפתחויות בסביבה המקרו כלכלית של הקבוצה שיש להם או צפויה להיות להם השפעה על הקבוצה, ראה התייחסות ספציפית בתחומי הפעילות השונים, וכן חלק ב לדוח- דוח הדירקטוריון סעיף 3.

9.2 מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד

פעילות הקבוצה בתחומים השונים כפופה להוראות הדין הכללי וכן להוראות דין החלות על כל תחום פעילות, כפי שתואר לעיל. לצד הדינים הכלליים, כפופה פעילות הביטוח והחיסכון הפנסיוני בישראל, שהינה המרכיב העיקרי בפעילות הקבוצה, לדינים ייחודיים החלים על הענף כגון: חוק הביטוח, חוק חוזה הביטוח התשמ"א-1981, חוק קופות הגמל, חוק הייעוץ הפנסיוני והתקנות וחוזרי הממונה שהוצאו על פיהם וכן לפסיקות עקרוניות של בתי המשפט המשפיעות על פעילות הביטוח והחיסכון הפנסיוני בישראל, לרבות לעניין פרשנותם של חוקים ותקנות כאמור.

פעילותה של מקס כחברה העוסקת במתן שירותי תשלום ללקוחותיה (הנפקה וסליקה של כרטיסי חיוב), בתפעול הנפקה של כרטיסי חיוב ובמתן אשראי, כפופה להוראות דין שונות בקשר עם פעילותה בתחומים אלה, ובכלל זה חוק הבנקאות (רישוי) ופקודת הבנקאות, 1941, חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, וכן תקנות, צווים וכללים שהוצאו מכוח דינים אלו. כמו כן, חלות על החברה הוראות שונות שמוציא הפיקוח על הבנקים מעת לעת, החלות על חברות כרטיסי אשראי או סולקים, לרבות במסגרת חוזרים, מכתבים, הנחיות והוראות ניהול בנקאי תקין.

פעילויותיה השונות של החברה כפופות גם לרגולציה נוספת החלה על התחום הפיננסי, לרבות חוק שירותי תשלום, התשנ"ט-2019, חוק אשראי הוגן, התשנ"ג-1993, חוק שירות מידע פיננסי, תשפ"ב-2021 החדש וחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 והוראות שונות שהוצאו מכוחם. (לפרטים נוספים בדבר הוראות אלו, ראה סעיף זה להלן).

לפרטים נוספים אודות ההסכם לרכישת מקס, ראה ביאור 9(א) לדוחות הכספיים.

לכלל ביטוח רישיון מבטח ולכלל ביטוח אשראי רישיון מבטח לענפי הפעילות הרלבנטים לפעילותה. לעניין היתר השליטה בגופים המוסדיים בקבוצה ראה ביאורים 1 ו-17(ה) לדוחות הכספיים. לכלל פנסיה וגמל ולעתודות הותיקה רישיון מבטח בענף ביטוח פנסיה בהתאם לחוק הביטוח ולכלל פנסיה וגמל ולעתודות הוותיקה גם אישורים לניהול קופות הגמל המנוהלות על ידה.

למקס רישיון סולק בהתאם לחוק הבנקאות (רישוי).

לוסוכנויות הביטוח בקבוצה רישיונות סוכן תאגיד בהתאם לחוק הביטוח.

החברות בקבוצה מפוקחות על ידי רשויות פיקוח שונות ביניהן הממונה, אשר מפקח על פעילות הגופים המוסדיים וסוכנויות הביטוח בקבוצה. בנוסף, החברה וכלל ביט מיומן מפוקחות על ידי רשות ניירות ערך. מקס מפוקחת על ידי הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל. כמו כן, בשנים האחרונות נוספו סמכויות אכיפה/דיווח לרשויות רגולטוריות נוספות וביניהן רשות התחרות (בעבר רשות ההגבלים העסקיים). הרשות להגנת הפרטיות והממונה על שיתוף נתונים אשראי בבנק ישראל. במסגרת תוכניות האכיפה, מבצעת החברה, בשנים האחרונות באופן מדורג ובתחומים שונים, סקרי ציות במסגרתם מתגלים פערים אשר החברות פועלות להסדרתם, במסגרת מתווה פעולה הנקבעים על ידן.

החברות בקבוצה חשופות, מעת לעת, להליכי אכיפה מנהליים, ולהטלת קנסות, לעיתים בעקבות התראות, ביקורות או דרישות מידע מאת רגולטורים שונים, לפרטים נוספים ראה ביאור 2.2.3.2)45 לדוחות הכספיים. כן חשופות החברות בקבוצה לתובענות ייצוגיות בעניינים שונים הנובעות מהוראות דין שהגופים המוסדיים כפופים אליהן, בין שנכללות בפרק זה ובין שנכללות בפרקים נוספים בדוח תיאור עסקי התאגיד. לעניין תובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד הגופים המוסדיים בקבוצה ראה ביאור 2.1)45 לדוחות הכספיים.

להלן תמצית הוראות הדין והחוזרים הסופיים שפורסמו בשנת הדוח ולאחריה, וכן תמצית טיטוט שפורסמו על ידי הממונה, החלות על פעילות החברות בקבוצה ואשר הינן מהותיות לפעילותן, בנוסף לדינים שפורטו במסגרת תיאור תחומי הפעילות וסעיפים נוספים לעיל ולהלן. לפירוט בקשר עם מגבלות רגולטוריות החלות על הגופים המוסדיים בקבוצה, בקשר עם דרישות ההון העצמי והשליטה בחברה, ולפרטים בדבר הכרעות רוחביות של הממונה, ראה ביאורים 17 וכן ביאור 2.2.3.2)45 לדוחות הכספיים.

9.2.1 חוק הריכוזיות

בחודש דצמבר 2013 פורסמו הוראות חוק הריכוזיות, אשר מבקש להפחית את רמת הריכוזיות במשק הישראלי באמצעות מספר מהלכים מרכזיים הכוללים, בין היתר, הטלת מגבלות על התאגדות במבנה פירמידאלי, החלת כללי ממשל תאגידי מוגברים על חברות פירמידאליות, הפרדה בין החזקה בפעילות ריאלית משמעותית ופעילות פיננסית משמעותית, וקביעת מנגנון של "מבטח ללא שולט".

בהתאם להוראות חוק הריכוזיות, מבנה החזקות פירמידאלי מוגבל לשתי שכבות בלבד⁵⁹.

⁵⁹ "חברת שכבה", הינה חברה או חברת חוץ שהן תאגיד מדווח, למעט חברות שהוחרגו בהתאם להגדרות חוק הריכוזיות. המונחים "חברת שכבה", "חברת שכבה שניה" ו"חברת שכבה אחרת" -כהגדרתם בחוק הריכוזיות.

בהתאם להוראות חוק הריכוזיות, החל מיום 10 בדצמבר 2019, תאגיד יראלי משמעותי או השולט בתאגיד כאמור לא ישלם בגוף פיננסי משמעותי ולא יחזיק ביותר מ-10% מסוג מסוים של אמצעי שליטה בגוף כאמור ולא יחזיק ביותר מ-5% בגוף פיננסי משמעותי שאין בו בעל שליטה⁶⁰.

החל מחודש מאי 2015 מתפרסמת ברשומות, מעת לעת, רשימת הגורמים הריכוזיים, רשימת התאגידים הריאליים המשמעותיים ורשימת הגופים הפיננסיים המשמעותיים. בהתאם להוראות חוק הריכוזיות, ייחשבו כגורם ריכוזי, בין היתר, גוף פיננסי משמעותי, תאגיד יראלי משמעותי, ומי שמשתייך לקבוצה עסקית (תאגיד, השולט בתאגיד ותאגיד בשליטת מי מהם) הכוללת גוף פיננסי משמעותי או תאגיד יראלי משמעותי. בהתאם לרשימות שפורסמו בחודש אפריל 2021 (ועודכנו לאחרונה במרס 2024), חברות הקבוצה שהינן גופים מוסדיים, וכן מקס, מסווגות כגוף פיננסי משמעותי ואילו יתר חברות הקבוצה שאינן גופים מוסדיים, נכללות ברשימת הגורמים הריכוזיים (לאור השתייכותן לקבוצה הכוללת גוף פיננסי משמעותי).

בחודש ספטמבר 2022 פורסם בתקשורת הכלכלית כי בהמשך לבקשת אלוור לקבל היתר שליטה בחברה, ובהמשך לעמדת רשות שוק ההון כי יש לראות בכללביט מימון כתאגיד פיננסי לעניין פרק ד' לחוק הריכוזיות, הביעה הועדה לצמצום הריכוזיות את עמדתה לפיה יש לראות בכללביט מימון כתאגיד יראלי, באופן הדוחה את פרשנות רשות שוק ההון.

בחודש ספטמבר 2022 פורסם דוח הצוות לבחינת פרק ד' לחוק הריכוזיות (להלן: "**צוות לבדיקת הריכוזיות**"), במסגרתו הוצע להגדיר תאגיד הנפקה של מבטח כגוף פיננסי, באופן העולה בקנה אחד עם עמדת רשות שוק ההון לעיל. כמו כן הוצע לקבוע כי הסיווג של סולקים כ"גופים פיננסיים משמעותיים" ייעשה בהתאם לאותם פרמטרים שלפיהם מסווגים יתר הגופים ככאלה - כלומר, לפי שווי הנכסים של הסולק ולא לפי שיעור/גובה העסקאות שסלק.

כמו כן, נכתב בדוח כי במסגרת הדיונים על הדוח הועלו חששות בדבר התפתחויות בהחזקות הגופים המוסדיים במהלך השנים המובילות לריכוזיות של הגופים המוסדיים במשק. נוכח הדעות השונות שהועלו בצוות ולאור היקפו והשלכותיו המשקיות של הנושא, הוחלט על ידי הצוות לבצע בחינה ועבודת המשך בנושא מחוץ למסגרת הדוח.

בשלב זה, טרם פורסמה הוראה רשמית הקובעת אם יש לסווג חברות הנפקה בבעלות מבטח כתאגיד פיננסי או יראלי, אין באפשרות החברה להעריך את השלכות הפרסומים האמורים, אך לסיווג כאמור עשויה להיות השפעה על התפתחות פעילות הקבוצה ועל מבנה ההחזקות בה, באופן שכלל שהיקף התחייבויות כללביט מימון ביחד עם יתר התחייבויות של החברה ושל התאגידים הריאליים בשליטת הקבוצה, למעט התחייבויות מסוימות החורגות מהחישוב האמור, תעבורנה את הרף שבעקבותיו תוגדר כגוף יראלי משמעותי, הדבר יכול וישליך ביחס לאפשרות החברה להמשיך ולהחזיק בכלל ביטוח ובכללביט מימון ובקבוצת מקס, ו/או יביא לצורך בעריכת שינויים מבניים בקבוצה ו/או יביא לצורך לבחון את מבנה החוב. בשלב זה, נוכח יתרת התחייבויות כללביט מימון והתאגידים הריאליים בקבוצה (לפרטים ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים) התאגידים הריאליים בקבוצה אינם נחשבים תאגידים יראליים משמעותיים, וזאת בהתחשב ביתרות החוב הכלולות בחישוב האמור ואשר קיימות בקבוצת WPI נכון למועד פרסום הדוח.

במקרה שבו הגופים בקבוצה המוגדרים "גורם ריכוזי" יבקשו לבצע פעולה הכרוכה בהקצאת זכות מידי המדינה (להתקשר עם המדינה, לקבל מידיה רישיון או לרכוש החזקות מידי המדינה או באישורה), יתכן כי פעולה זו תהיה כפופה להתייעצות של הרגולטור הרלוונטי עם ועדת הריכוזיות.

לפרטים נוספים בדבר סטטוס השליטה ראה ביאור 1 לדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר מגבלות חוק הריכוזיות בהיבטי ניהול השקעות ראה סעיף 9.5.4.2 להלן.

בנוסף לאמור לעיל, להוראות חוק הריכוזיות ולמגבלות הקבועות מכוחו, יכולות להיות השפעות על התפתחות פעילות הקבוצה, הן ביחס להשקעות כספיות העמיתים והן ביחס להשקעות אסטרטגיות וכן על מבנה ההחזקות בה. לפרטים נוספים ראה ביאור 1 לדוחות הכספיים.

9.2.2

ממשל תאגידי בחברות ציבוריות ללא בעל שליטה

בחודש יולי 2023 פרסם משרד המשפטים את הצעת חוק החברות (תיקון מס' 37) (ממשל תאגידי בחברות ציבוריות שאין בהן בעל שליטה) ("הצעת החוק"), שפורסמה לראשונה בחודש יוני 2022 כהצעת חוק החברות (תיקון מס' 36) (ממשל תאגידי בחברות ציבוריות שאין בהן בעל שליטה) ובהמשך לתזכיר ולטייטת תקנות החברות (עניינים שאינם מהווים זיקה) (תיקון מס' __), התשפ"א-2021 ("טייטת התקנות") שפורסמו בחודש מרס 2021.

לאור העובדה כי בשנים האחרונות גדל מספרן של החברות הנסחרות בישראל שמבנה הבעלות בהן מבוזר, מוצע, במסגרת ההצעה, להתאים ולעדכן את כללי הממשל התאגידי החלים על חברות שאין בהן בעל שליטה. בין היתר, התיקונים המוצעים עוסקים בהגדרת שליטה כך שנוספה חזקה, הניתנת לסתירה, לפיה בחברה בה אין מי שמחזיק למעלה מ-50% מאמצעי השליטה בחברה, תיחשב החזקה של 25% או יותר מאמצעי השליטה בחברה כשליטה בה; הוחלפה החובה למנות דירקטורים חיצוניים, בחברה שאין בה בעל שליטה, בחובה למנות רוב דירקטורים בלתי תלויים בדירקטוריון ובעודותיו; הורחב 'איסור הזיקה' שיש לדירקטור חיצוני גם ביחס לאיסור זיקה בין הדירקטור החיצוני לבין "כל דירקטור" בחברה, ולא רק ביחס ליו"ר הדירקטוריון; מוצע לאפשר תגמול ליושב ראש דירקטוריון שהינן דירקטור בלתי תלוי, מעבר לתקרת התגמול המושלמת לדירקטור חיצוני; מוצע להסדיר הליך הצעת המועמדים לכהונת דירקטורים מטעם הדירקטוריון על ידי ועדת

60. כן נקבע בחוק הריכוזיות כי החזקות גוף מוסדי בסוג מסוים של אמצעי שליטה בתאגיד יראלי משמעותי לא יעלו על 10%.

מינויים בלתי תלויה; מוצע להסדיר את הליך אישור עסקאות עם דירקטורים ואת הליך אישור עסקאות חריגות עם בעלי מניות מהותיים, המחזיקים ב-10% או יותר מסוג מסוים של אמצעי השליטה בחברה ללא גרעין שליטה.

למועד זה החברה אינה יודעת להעריך את השלכות ההצעה וטיוטת התקנות והשפעותיהן, בין היתר לאור העובדה שחלות עליה הוראות מחמירות מכוח היותה בעלת השליטה בחברת ביטוח. לפרטים אודות סטטוס השליטה בחברה, ראה ביאור 1 לדוחות הכספיים.

9.2.3 שיתוף במידע פיננסי

א. מתן שירותי מידע פיננסי

בחודש נובמבר 2021 פורסם חוק שירותי מידע פיננסי.

במסגרת חוק שירותי מידע פיננסי, חוייבו גופים פיננסיים שונים המחזיקים מידע על לקוחות (להלן: "מקורות מידע"), לרבות הגופים המוסדיים, לאפשר לגופים בעלי רישיון, או גופים מפוקחים הפטורים מרישיון (בנקים, גופים מוסדיים, חברות כרטיסי אשראי ואגודות פקדון ואשראי) (להלן: "נותני שירותי מידע פיננסי") לקבל, בהסכמת לקוח, גישה מקוונת למידע פיננסי של לקוח. נותני שירותי מידע פיננסי שקיבלו רישיון מרשות ניירות ערך יפוקחו על ידה, ואילו נותני שירותי מידע פיננסי המפוקחים על ידי רגולטור ייעודי יהיו מפוקחים על ידו גם לעניין חוק זה, לרבות לעניין הטלת עיצומים כספיים במקרה של הפרה. המידע הפיננסי אותו נדרשים גופים מוסדיים למסור הינו מידע על אשראי, הן לגבי יחיד והן לגבי תאגיד, וזאת החל מיום 14 בנובמבר 2023 לגבי יחיד ומיום 15 במאי 2024 לגבי תאגידים.

על בסיס המידע הפיננסי שיתקבל, יוכלו נותני שירותי מידע פיננסי להציע שירותים כמו ריכוז כלל המידע במקום אחד, השוואת עלויות בין גופים פיננסיים שונים, העברת מידע לגופים פיננסיים במטרה לקבל הצעות ערך עבור הלקוח (כלומר, הצעות מחיר מתחרות), וכן ייעוץ פיננסי, והכל באופן דיגיטלי ומתקדם. חוק שירותי מידע פיננסי מטיל על נותני שירותי מידע פיננסי חובות אמון, זהירות וסודיות וכן קובע כי נותן שירות שהוא מקור מידע אינו רשאי לתת ללקוח הצעה מטעמו לגבי מוצר או שירות שאינו נכלל בגדר המידע שעליו להעביר על פי החוק, או מוצר/שירות דומה לו.

בחודש מרס 2022 פורסם חוזר "הוראות לנותני שירותי מידע פיננסי", הקובע הוראות לעניין אופן קבלת אישור רשות שוק ההון לגוף מוסדי לפעול כנותן שירותי מידע פיננסי וכן הוראות לעניין פעילות מבטח כנותן שירותי מידע פיננסי.

בחודש אוגוסט 2022 פורסם תיקון לחוזר הוראות לנותני שירותי מידע פיננסי, במסגרתו התווספו הוראות לעניין הסדרת פעילות מבטח כנותן שירותי מידע פיננסי בנושאי קבלה ושימוש בתעודה חתומה דיגיטלית, גילוי בהסכם התקשרות עם הלקוח, מתן שירותים ללקוח ותמורה המתקבלת מגורמים אחרים.

בחודש יוני 2023 פורסם חוזר "הוראות למקורות מידע פיננסי שהם גופים מוסדיים", אשר יחול על כל הגופים המוסדיים אשר יש ברשותם מידע אודות אשראי כמשמעותו בחוק שירותי מידע פיננסי, של לקוח, ואשר חלה בעניינם חובת מתן גישה למידע פיננסי לפי החוק. החוזר קובע הוראות אשר מסדירות את אופן פעילות הגופים המוסדיים שהם מקורות מידע בהתאם לחוק, לרבות התייחסות להיבטים של ממשל תאגידי; גישה למידע פיננסי אודות אשראי; ארכיטקטורה, אבטחת מידע והגנת סייבר; הרשאת גישה של לקוח; כללים לרמת שירות לנותני שירותי מידע פיננסי; מדיניות דיווחים ופרסום הוראות לעניין התקן להעברת המידע.

עיקר הוראות החוזר יכנסו לתוקף ביום כניסת חוק שירותי מידע פיננסי לתוקף ביחס לגוף מוסדי, קרי חודש מאי 2024 לגבי יחיד וחודש נובמבר 2024 לגבי תאגידים.

להערכת החברה ליישום הוראות חוק שירותי מידע פיננסי, לחוזר "הוראות למקורות מידע פיננסי שהם גופים מוסדיים" תהיינה השלכות תפעוליות מחד, והזדמנויות עסקיות מאידך, וזאת לצד הגברת התחרות בשוק הפיננסי. לפרטים בדבר העברת מידעים בתחום החיסכון הפנסיוני והמסלוקה הפנסיונית, ראה סעיף 6.3.1.3 לעיל.

המידע בכל הקשור להשלכות האפשריות של הוראות הדין בעניין מתן שירותי מידע פיננסי הינו מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות של החברה והתוצאה בפועל יכולה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה, בין היתר, בהתאם לאופן בו יישמו ההוראות על ידי הרגולטורים השונים וכן בהתנהגות גורמים שונים בשוק הפיננסי והעדפות הצרכנים.

ב. הסדרת העיסוק בשירותי תשלום

לפרטים בדבר חוק העיסוק בשירותי תשלום וייזום תשלום ראה סעיף 15.1.1 להלן.

9.2.4 הצעת חוק הגנת הפרטיות

בחודש ינואר 2022 פורסמה הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון מס' 14) התשפ"ב-2022, אשר מטרתה להתאים את החוק לאתגרים העכשוויים בהגנה על מידע אישי במאגרי מידע, בכמה מישורים: (1) שיפור יכולות הפיקוח והאכיפה המוקנות לרשות להגנת הפרטיות, וכן קביעת מנגנון אכיפה מנהלי שיהיה מנגנון חליפי לאכיפה במסגרת ההליך הפלילי במקרים מסוימים; (2) צמצום היקף חובת הרישום החלה על מאגרי מידע; ו-(3) התאמת הגדרות המונחים בחוק הגנת הפרטיות, הנוגעים להגנה על מידע אישי ממוחשב, להתפתחויות הטכנולוגיות, החברתיות והמשקיות שהתרחשו מאז נחקק החוק, ולהסדרים מודרניים של הגנת מידע אישי בעולם, ובראשם רגולציית הגנת המידע של האיחוד האירופי (General Data Protection Regulation - GDPR).

החברה לומדת את הוראות ההצעה האמורה, אשר מצויה בשלבים ראשונים של הליכי חקיקה, ובשלב זה אין ביכולתה להעריך את השלכותיה.

בחודש דצמבר 2022 פרסמה הרשות להגנת הפרטיות גילוי דעת בנושא פרשנות המושגים "מידע" ו"דיעה על ענייני הפרטיים של אדם" בחוק הגנת הפרטיות.

9.2.5 פסיקת ריבית והצמדה

בהמשך לדוח הוועדה הבין-משרדית לבחינת הריביות לפי חוק פסיקת ריבית והצמדה מחודש אוקטובר 2021, בחודש נובמבר 2023 פרסם תיקון מס' 9 לחוק פסיקת ריבית והצמדה, במסגרתו עודכנו מנגנוני הריבית וההצמדה שיחולו על סכומים שנפסקו בפסקי דין של רשויות שיפוטיות. (להלן: "חוק פסיקת ריבית והצמדה").

בתיקון לחוק פסיקת ריבית והצמדה נקבעו, בין היתר, שתי חלופות לחישוב ריבית הבסיס - ריבית שקלית וריבית צמודה, ונקבעה הריבית השקלית כריבית ברירת מחדל להצמדת סכומים שיפסקו בהליכים משפטיים; פוצל מנגנון ריבית הפיגורים לשני רכיבים - ריבית ודמי פיגורים, בשל התכליות השונות של מנגנון הריבית והמנגנון התמריצי לתשלום החוב, ונקבעו נסיבות בהן יידרש כל רכיב; כן נקבע כי הוספת דמי הפיגורים לחוב תבצע אחת לרבעון, במקום בתדירות יומית ובוטלה החלת מנגנון "ריבית דריבית" על דמי הפיגורים.

בהמשך לפרסום חוק פסיקת ריבית והצמדה צפויה להתפרסם גם טיוטת תקנות פסיקת ריבית והצמדה (קביעת שיעור הריבית ודרך חישובה) שפורסמה בחודש פברואר 2023, במסגרתה מוצע לקבוע מנגנונים חדשים לחישוב ריבית הבסיס (הריבית השקלית והריבית הצמודה) ודמי הפיגורים (להלן: "טיוטת תקנות ריבית והצמדה").

חוק פסיקת ריבית והצמדה והתקנות מכוחו יכול ויביאו בטווח הארוך להגדלת מרכיב הריבית המשולמת בתביעות המוגשות כנגד החברה (בשל השלכת התיקון על חוק חוזה הביטוח, המפנה למנגנון הריבית בחוק פסיקת ריבית והצמדה) וכן בקשר עם ביצוע תשלומים במסגרת הליכים משפטיים, הליכי הוצאה לפועל והסכמים מסוימים אשר החברה מהווה צד להם וכפועל יוצא, במקרים בהם תידרש בתשלום ריבית, צפוי כי יביאו לגידול בהתחייבויותיה של החברה. להוראות כאמור צפויות להיות אף השלכות תפעוליות מסוימות לאור המשמעות של השינויים הכלולים בהן במגוון תהליכי עבודה.

הערכת החברה בקשר עם ההשלכות האפשריות של החוק וטיוטת התקנות הינה בגדר מידע צופה פני עתיד, המבוסס על המידע המצוי בידי החברה במועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות והן תלויות, בין היתר, באופן פעילותה של החברה ביחס לפעולות הטעונות תשלום ריבית ובתנאי השוק.

9.2.6 החזקת גופים מוסדיים בחברות כרטיסי חיוב

ביום 30 בינואר 2023, אושרו בוועדת הכספים של הכנסת תקנות הבנקאות (רישוי) (בנק בעל היקף פעילות רחב), התשפ"ג 2022, אשר מעגנות את המלצת הוועדה לבחינת התחרות בשוק האשראי באופן המגדיר "בנק בעל היקף פעילות רחב", כך שבנק דיסקונט בע"מ יהיה בנק בעל היקף פעילות רחב אשר יידרש להיפרד מחברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (כאל). במקביל, הודיע השר על כוונתו למנות צוות בין משרדי שיבחן את נושא שליטת גופים מוסדיים גדולים בחברות כרטיסי החיוב באופן רחב.

בחודש מאי 2023 פרסמו המלצות הצוות לבחינת החזקת גופים מוסדיים בחברות כרטיסי חיוב (להלן: "צוות הבחינה"). הצוות השתכנע כי עשויות להיות תועלות חיוביות לתחרות בשוק האשראי מרכישת כרטיסי חיוב בידי גוף מוסדי. לצד תועלות אלו הצוות זיהה סיכונים פוטנציאליים, ואולם סבר כי לא הוכחה סבירות משמעותית להתממשותם. משלא נמצא מניעה ברורה וחד משמעית להחזקת חברת כרטיסי חיוב בידי גוף מוסדי, אך גם לא יתרון מובהק להחזקה זו, הצוות המליץ שלא לקבוע הגבלות חדשות בנושא. עם זאת ובמטרה למתן סיכונים שליליים אפשריים ולקדם את התחרות בשווקים הפיננסיים והריאליים, מבטט צופה פני עתיד, בין היתר, הצוות המליץ על:

- א. ביטול האיסור על גוף מוסדי גדול לרכוש מבנק בעל היקף פעילות רחב אמצעי שליטה בחברת כרטיסי חיוב (קרי, מתן אפשרות למכירת חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ לגופים מוסדיים);
- ב. יצירת הפרדה מבנית מובהקת בין חברת כרטיסי חיוב לגוף מוסדי המחזיק בה, הן בהיבטי ממשל תאגידי והן בהיבטים של העברת מידע בין חברת כרטיסי אשראי לגוף המוסדי המחזיק בה, כן מוצע כי משרד האוצר ורשות שוק ההון יקבעו מגבלות לעניין ממשקי פעולה מהותיים בין גופים מוסדיים שיחזיקו בחברת כרטיסי חיוב לבנקים, שעשויים לעלות כדי ניגוד עניינים;
- ג. הקמת צוות מעקב שיבחן את השפעות החזקת הגופים המוסדיים בחברות כרטיסי אשראי.
- ד. איסור על שליטת בנק בחברת כרטיסי חיוב.
- ה. קיום בחינה נותר חלוק בשאלת מועד ביצוע הבחינה כאמור.

בהמשך לאמור, בחודש נובמבר 2023 פרסם תזכיר חוק הבנקאות (רישוי) (תיקוני חקיקה), התשפ"ד-2023, במסגרתו מוצע לבטל את האיסור על גוף מוסדי לרכוש מבנק בעל היקף פעילות רחב אמצעי שליטה בחברת כרטיסי חיוב וכן מוצע לקבוע שבנק בעל היקף פעילות בינוני (בנק ששווי נכסיו הוא בין 5%-10% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל) לא יכול יהיה לשלוט בחברה כרטיסי חיוב.

בשלב זה, לא ניתן להעריך את משמעות ההמלצות של צוות הבחינה. עם זאת, ככל שתזכיר חוק הבנקאות יתקבל כנוסח סופי, באופן שתינתן אפשרות למכירת חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ לגופים מוסדיים, הדבר יכול להביא להגברת התחרות בשוק האשראי. ההמלצות בדבר הפרדה מבנית יגבילו שיתופי פעולה בין החברות. ההוראות שיכול ויתפרסמו בעתיד עקב בחינת ההשפעה של החזקות גופים מוסדיים בחברות כרטיסי אשראי, כמו גם המלצה לקיום בחינה ביחס לריכוזיות הגופים המוסדיים, יכול שיביאו לשינויים מבניים בשווקים הרלבנטיים לפעילות הקבוצה שיכול יהיו מהותיים.

המידע בכל הנוגע להמלצות צוות הבחינה ותזכיר החוק, הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של החברה נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה באופן מהותי מזה שנחזה והוא תלוי, בין היתר, בנוסחו הסופי של החוק אם וכפי שיתקבל, בהמלצות אשר יאומצו ואופן יישומן, בהחלטות שיתקבלו בעתיד עקב בחינה שתבוצע ביחס לריכוזיות הגופים המוסדיים וההפרדה המבנית, ככל שתבוצע, וכן בהתנהגות הגורמים המתחרים בכלל פעילויות הקבוצה.

9.2.7 חוק תובענות ייצוגיות

בחודש מאי 2023 פרסם דוח הצוות הבין-משרדי לבחינת ההסדרים הקבועים בחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "הצוות הבינמשרדי"). במסגרת הדוח המליץ הצוות הבינמשרדי, בין היתר, להוסיף לחוק מנגנון שייחייב פניה מוקדמת לנתבעת בטרם הגשת בקשת אישור וזאת בסוגי עילות ותביעות שיקבעו; ביטול פטורים מסוימים מתשלום אגרה בשל הגשת בקשה לתביעה ייצוגית; חובת קביעת הוצאות משפט במקרה של דחיית בקשת אישור/תביעה ייצוגית, למעט בהתקיים טעמים מיוחדים שירשמו, כאשר ברירת המחל היא הטלת ההוצאות על עורך הדין של התובע הייצוגי; הטלת חובה לציין את מספר התובענות הייצוגיות שהוגשו בידי תובע ייצוגי; קביעת מנגנון המאפשר הגשת בקשות נוספות באותו עניין לשם בחירת התובענה והעו"ד המוביל על ידי בית המשפט; קביעת כללים אחידים וברורים לגמול ושכר טרחה; קביעת מנגנונים בנוגע למתן סעד בעין; קביעת מנגנון מסודר לאישור הסדר פשרה על ידי מגשר; מתן אפשרות לארגונים להגיש תביעות ייצוגיות.

בשלב מקדמי זה, ובטרם גובשו הצעות הצוות הבינמשרדי לכדי הצעת חקיקה מגובשת, החברה אינה יכולה להעריך את השלכות ההמלצות המפורטות לעיל, אשר יכולות אף להיות בעלות השפעות נגדיות ומקזזות על תוצאותיה הכספיות של החברה ואשר להערכת החברה, אין בהם כדי לשנות מהותית את היקף החשיפה של החברות בקבוצה להליכים ייצוגיים.

9.2.8 עדכון החוזר המאוחד - פרק רואה חשבון מבקר

בחודש אוגוסט 2023 פרסם עדכון סופי להוראות החוזר המאוחד בעניין רואה החשבון המבקר, במסגרתו הוטמעו הוראות שונות של הממונה, שהיו פזורות בחוזרים קודמים. בנוסף, בין היתר, נוספה הוראה מכוחה תידרש סקירה של רואה חשבון מבקר גם על דוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 30 ביוני, בהתאם לנהלים המפורטים בחוזר המאוחד.

כמו כן, נכלל עדכון הוראות ההערכה העצמאית ובלתי תלויה של ההתחייבויות הפנסיוניות של קרן פנסיה כך שתבוצע על ידי האקטואר אחת לחמש שנים (חלק שלוש שנים).

9.2.9 שינויי חקיקה בעקבות מלחמת "חברות ברזל"

בהמשך למתקפת הטרור של ארגון חמאס על יישובי עוטף עזה ב-7 באוקטובר 2023, במסגרתה נרצחו, נפצעו ונחטפו אלפי אזרחים ישראלים, הוכרז בישראל על מצב חירום ועל מלחמת "חברות ברזל". יישובים רבים בגבולותיה הצפוניים והדרומיים של ישראל פונו מיושביהם והוכרז על גיוס מילואים נרחב.

על רקע המצב הבטחוני האמור, פרסמו מספר הצעות ותיקוני חקיקה כמפורט להלן:

הוראות מאת הממונה -

הוראות הממונה לשעת חירום-

בחודש אוקטובר 2023 פרסמו הוראות הממונה לשעת חירום, במסגרתן נדחו מועדי כניסתם לתוקף של מספר הוראות שנכללו בחוזרים מאת הממונה. כמו כן נדחו המועדים לביצוע דיווחים שונים לציבור, לממונה, לעמיתים ולמבוטחים.

בנוסף, כללו הוראות הממונה הקלות שונות לאור המצב הבטחוני:

- תוקנו הוראות החוזר המאוחד בנושא ביטוח סיעודי, ונקבע כי לאור מתכונת הפעילות של המוסדות הרפואיים במצב הבטחוני הקיים, ובשל קושי באיסוף החומרים הנדרשים לבידור תביעות בביטוח סיעודי ע"י חברות הביטוח, רשאית חברת ביטוח – ככל שלא עלה בידה להשיג את המידע הנדרש באמצעות טופס וס"ר - לפנות למבוטח בבקשה לצרף מידע רלוונטי לתביעה, וזאת מבלי לגרוע מחובתה להמשיך ולנסות להשיג את המידע באמצעות טופס ויתור הסודיות.
- תוקן חוזר חידוש ביטוח באופן שנקבע כי מבוטח יהיה רשאי לבקש להשבית כיסויים ביטוחיים באופן מלא או חלקי, בהתאם לאופי הפוליסה וחברת הביטוח תהיה רשאית להשבית את הפוליסה לבקשתו, לתקופת המצב המיוחד בעורף, בסיומה תברר את צרכי הלקוח בהמשך הכיסוי. כמו כן חברת הביטוח תוכל להאריך את תקופת החידוש מעבר לימים שצוינו בהודעה על תום תקופת הביטוח וזאת במצב בו לא הצליחה ליצור קשר עם המבוטח, ואולם המבוטח יחוייב בתשלום דמי הביטוח בגין תקופה נוספת זו ככל שיבקש לחדש את הכיסוי שהוארך, או בקרות מקרה ביטוח במהלך תקופת הארכת הכיסוי.

להערכת החברה לתיקון חוזר חידוש ביטוח לא צפויה להיות השפעה מהותית על תוצאותיה העסקיות של החברה. המידע בכל הנוגע להוראות האמורות בקשר עם חוזר חידוש ביטוח הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה באופן מהותי מזה שנחזה והוא תלוי, בין היתר, ביישום הוראות חוזר חידוש ביטוח ובפרשנות שתינתן להן בעתיד על ידי הגורמים המוסמכים ובהתנהגות הלקוחות, סוכני הביטוח והחברות המתחרות.

תוקנו כללי השקעה על מנת לאפשר לגופים המוסדיים גמישות רבה יותר בהשקעה בשוק האג"ח בתקופת הלחימה וכן ניתנו הקלות בדרישות דיווחי משקיע מוסדי לממונה על חריגה אקטיבית או חריגה פאסיבית מהותית. בנוסף, פורסמו עמדות ממונה בעניין אי אכיפה נגד תאגידים בנקאיים אשר יעניקו ייעוץ פנסיוני באמצעי דיגיטלי או באמצעות הטלפון, ללקוחות קיימים בתחום הייעוץ הפנסיוני (כהגדרתם בעמדת הממונה), וזאת כל עוד מתקיים מצב חירום בעורף או עד ליום 31 במאי 2024, לפני המוקדם ביניהם. כמו כן פורסמה הצעת חוק בנושא. לפרטים נוספים ראה סעיף 9.8.1.1 (ב) להלן.

(ב) חוק דחיית מועדים

בחודש אוקטובר 2023 פורסם חוק דחיית מועדים (הוראת שעה – חרבות ברזל) (חזרה, פסק דין או תשלום לרשות) התשפ"ד – 2023 (להלן: "חוק דחיית מועדים"), אשר תוקן בחודש דצמבר 2023, המאפשר לזכאים (שהוגדרו בחוק, להלן: "הזכאים") לדחות ב-145 ימים או עד ליום 29 בפברואר 2024, לפי המוקדם, את המועד לביצוע פעולה על פי חזרה, מועד לביצוע פסק דין או החלטת בעל סמכות אחרת וכן מועד ביצוע תשלום לרשות, ככל שמועד זה חל בתקופה שבין 7 באוקטובר 2023 ובין 31 בדצמבר 2023 (להלן: "התקופה הראשונה"). בנוסף, נקבע הסדר המשך המאפשר לקבוצה מצומצמת יותר של זכאים (שהוגדרו בחוק) לדחות ב-31 ימים או עד ליום 29 בפברואר 2024, לפי המוקדם, את המועד לביצוע פעולה על פי חזרה, מועד לביצוע פסק דין או החלטת בעל סמכות אחרת וכן מועד ביצוע תשלום לרשות, ככל שמועד זה חל בתקופה שבין 1 בינואר 2024 ועד 29 בפברואר 2024 ("התקופה השנייה").

דחיית מועדים בחזרה תתבצע בהודעה של הצד הזכאי לצד שמנגד; דחיית פסק דין או החלטת בעל סמכות אחרת תחול ככל שהמועד שנקבע חל בתקופה הראשונה, וביחס למועדים החלים בתקופה השנייה – תתבצע בהודעה של הצד הזכאי לצד שכנגד, וביהמ"ש מוסמך להורות על ביטול או קיצור הדחייה בנסיבות חריגות ומטעמים מוצדקים שיירשמו ולאחר שמיעת הצדדים; דחיית תשלום לרשות תתבצע, ככלל, ביחס לכל תשלום שחל בתקופה האמורה, וביחס לחלק מהזכאים – בכפוף למתן הודעה לרשות. ההסדר אינו חל על חוזים שנכרתו בתקופה הראשונה (וביחס לזכאים בתקופה השנייה – אינו חל גם על חוזים שנכרתו בתקופה השנייה), כשכל הצדדים לחזרה הם זכאים לפי החוק, על תשלומים ששולמו לפני תחילת כניסת החוק לתוקף (18 באוקטובר 2023), על עסקאות תשלומים, תשלומי מזונות והתחייבויות על-פי חזרה עבודה.

(ג) איסור הלבנת הון ומימון טרור

בחודש אוקטובר 2023 פורסמה הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור קריאה לסקטור הפיננסי ולציבור בצל המלחמה להגביר את עירנותם לפעילות פיננסית בלתי-חוקית לאור המלחמה המתנהלת ולעדכן את הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור באופן מיידי וללא דיחוי בדבר פעילות בעלת סיכון פוטנציאלי למימון טרור. הקריאה כללה הנחיות לסקטור הפיננסי בנוגע לדיווחים לרשות.

(ד) חוק ההתיישנות

בחודש ינואר 2024 פורסם חוק ההתיישנות (תיקון מס' 8 – חרבות ברזל), התשפ"ד – 2024, במסגרתו נקבע כי בחישוב תקופת ההתיישנות עבור (א) עילות תביעה שאינן במקרקעין, שטרם הסתיימה ערב תחילתו של התיקון, ו-(ב) עילות תביעה במקרקעין, שהסתיימה בתקופה שבין תחילתו של התיקון ועד ה-6 באפריל 2024 - לא תבוא בחשבון התקופה שבין ה-7 לאוקטובר 2023 ועד ה-6 באפריל 2024 ("תקופת ההשעיה").

כן נקבע כי תתבצע "החייה" של תביעות שהתיישנו בתקופה שבין ה-7 לאוקטובר 2023 עד לתחילת התיקון, באופן שבחישוב תקופת ההתיישנות לא תבוא בחשבון תקופת ההשעיה, אלא אם ביהמ"ש קבע כי אין להחיות את התביעה מטעמים מיוחדים שיירשמו, לרבות שינוי לרעה במצבו של הנתבע לאחר התיישנותה המקורית של התביעה.

כן נקבע כי ההוראות יחולו גם על הוראות התיישנות שנקבעו בחיקוקים אחרים, למעט חריגים שנמנו בתיקון. להשלכות מלחמת "חרבות ברזל" על תוצאותיה העסקיות של החברה, ראה ביאור 46(יא) לדוחות הכספיים.

להערכת החברה, הוראות החוק עלולות להביא לגידול בחבות החברה לתשלום בגין תביעות שיוגשו נגד החברות בקבוצה.

הערכות החברה בקשר עם חוק ההתיישנות הינן מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של החברה, נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה באופן מהותי מזה שנחזה והוא תלוי, בין היתר, בפרשנות שתינתן לחוק ולאופן יישומו על ידי ערכאות מוסמכות.

(ה) כיסויים ביטוחיים בקופות גמל

בחודש פברואר 2024 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כיסויים ביטוחיים בקופות גמל) (חרבות ברזל) (הוראת שעה), התשפ"ד – 2024, במסגרתה מוצע להאריך את תקופת הריסק הזמני

(הכיסוי הביטוחי האוטומטי הניתן למבוטחים בפוליסות ביטוחי מנהלים ולעמיתים ובקרן הפנסיה בעת הפסקת הפקדות) ל-12 חודשים, במקום 5 חודשים, והחלתו גם בפוליסות בהן לא קיים מנגנון זה, וזאת למעט ביחס לפוליסות קלאסיות.

9.2.10. חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973

בחודש ינואר 2024 פורסמה הצעת חוק שעיקרה הקביעה כי חוזה עסקי יפורש לפי לשונו, זאת בשונה מכלל הפרשנות הקבוע היום בחוק, אשר קובע שחוזה יפורש הן לפי לשון החוזה והן לפי נסיבות העניין.

לפי הצעת החוק, חוזים עסקיים הם חוזים שנחתמים בין עוסקים שמחזור העסקים השנתי שלהם עולה על ארבעה מיליון שקלים, או חוזים בעסקאות ששווין מעל חמישה עשר מיליון שקלים. תנאי נוסף להיותו של החוזה חוזה עסקי הוא ששני הצדדים הסתמכו על ייעוץ משפטי בעת עריכת החוזה. כן מוצע להחריג מהגדרת "חוזה עסקי" חוזה המהווה חוזה אחיד וחוזים שהמדינה הינה צד להם.

בצד זאת מוצע לקבוע שכלל הפרשנות לא יחול אם פרשנות לפי לשון החוזה תביא לתוצאה שאינה מתקבלת על הדעת בנסיבות העניין, או במקרה שבו קיימות בחוזה הוראות סותרות ולכן לא ניתן לפרש את החוזה לפי לשונו. עוד נקבע כי הצדדים יוכלו להתגבר על כלל פרשני זה ולקבוע במפורש אחרת בחוזה הן לעניין כלל פרשנות אחר שהם מבקשים להחיל על החוזה, והן לעניין פירוט הראיות שיהיו קבילות לצורך פרשנות החוזה. למועד זה החברה אינה יכולה להעריך את השלכות התיקון, אם וככל שיתקבל, על פרשנות חוזים.

9.2.11. סנקציות בינלאומיות

בשנים האחרונות חלה התרחבות משמעותית של משטרי הסנקציות הבינלאומיים, אשר הוטלו על ידי גורמים שונים בעולם, בעיקר כנגד רוסיה, בלארוס וגורמים הקשורים בהן, בשל הלחימה באוקראינה. עיקר הסנקציות נוגע לפעילות פיננסית של הגורמים עליהם הוטלו סנקציות, וכולל במקרים מסויימים מגבלות על קבלה או תשלום של כספים לגורמים כאמור.

על אף שמדינת ישראל לא הטילה סנקציות מטעמה, אי עמידה בהוראות סנקציות שהוטלו מהווה סיכון ציית, שעלול להוביל לנזק פיננסי מהותי, לנזק תדמיתי ולנזק תפעולי (בשל סירוב של גורמים בינלאומיים שונים לפעול עם גוף המפר את משטר הסנקציות).

הגופים המוסדיים בקבוצה עוקבים באופן שוטף אחר ההתפתחויות ופרסומים המתייחסים למשטרי הסנקציות לשם עמידה בחובות החלות עליה, פועלים ליישום מדיניות סנקציות, ובכלל זה הימנעות מביצוע פעולות מסוימות מול גורמים עליהם הוטלו סנקציות, שיכול שתהיה רלבנטית לחלק מלקוחותיהן.

מלחמת חרבות ברזל הביאה להגברת הסיכונים ממשטר סנקציות בינלאומיות, לאחר שבחודשים האחרונים אף הוטלו סנקציות מסוגים שונים ביחס לפעילותם הפיננסית של גורמים בישראל.

לפרטים נוספים בקשר עם הכללת סעיף סנקציות בחוזי ביטוח משנה, עמדת החברה בדבר אי הפחתת מחויבות מבטחי המשנה לתשלום בגין חוזי ביטוח, ובדבר הכפפת חובת החברה בחלק מפוליסות הביטוח הכללי למגבלות חוקיות הנובעות מהסנקציות, ראה סעיף 9.6.5.4 להלן.

9.3. חסמי כניסה ויציאה

9.3.1. להלן פירוט מחסומי הכניסה העיקריים של תחומי הפעילות השונים של החברה:

9.3.1.1. חובת רישוי ודרישה להיתר

(א) העיסוק בביטוח טעון רישוי, בהתאם לחוק הביטוח ולחוק קופות גמל, ומפוקח על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר. לכלל ביטוח ולכלל ביטוח אשראי רישיון מבטח לפי חוק הביטוח. בתחום ביטוח כללי, חברה הפעילה בענפי ביטוח אשראי וסיכוני סחר חוץ נדרשת לעסוק בענף זה בלבד. בעקבות השלמת עסקות מקס, נוספו תנאים לרישיונות כלל ביטוח, כלל פנסיה וגמל וכלל ביטוח אשראי. לפרטים נוספים ראה ביאור 17 לדוחות הכספיים.

(ב) חברה מנהלת של קופת גמל לקיצבה נדרשת גם היא לקבל רישיון מבטח לפי חוק הביטוח, ויראו את רישיון המבטח כאמור כרישיון חברה מנהלת לגבי כל קופות הגמל שבניהולה. חברה מנהלת שניתן לה רישיון מבטח כאמור, רשאית לנהל את כל סוגי קופות הגמל למעט קופות ביטוח. חברה מנהלת אחת יכולה לנהל קרן פנסיה חדשה מקיפה אחת הזכאית לאג"ח מיועדות⁶¹, קרן פנסיה כללית חדשה שאינה זכאית לאג"ח מיועדות וכן קרן פנסיה ותיקה וקופות גמל. חברה מנהלת רשאית לעסוק בניהול קופות גמל בלבד. עיסוקה של חברה מנהלת בעיסוק אחר יתכן ביחס למוצר פנסיוני שאישר הממונה ובכפוף לתנאים שאישר ובלבד שהעיסוק מוסדר לפי הוראות חוק קופות הגמל, חוק הביטוח או חוק היעוץ הפנסיוני.

(ג) בנוסף, כל קופת גמל המנוהלת על ידי חברה מנהלת מחויבת באישור לניהול קופת גמל המתחדש מדי שנה. גם מוצרי ביטוח חיים, המנוהלים כקופות גמל (קופות ביטוח), טעונים אישור המתחדש מדי שנה.

61. לפרטים בדבר שינוי במנגנון הבטחת התשואה בקרנות הפנסיה ראה סעיף 9.5.5.1(ד) להלן.

לכלל פנסיה וגמל ולעתודות הותיקה רישיון מבטח בענף קרנות פנסיה בהתאם לחוק הביטוח וכן אישורים לניהול קופות הגמל המנוהלות על ידן.

(ד) החזקה של יותר מחמישה אחוזים מסוג מסוים של אמצעי שליטה בגוף מוסדי מותנית בקבלת היתר להחזקת אמצעי שליטה מאת הממונה, ושליטה בגוף מוסדי או בסוכנות ביטוח מחייבת גם היא היתר מאת הממונה, בין היתר, בהתאם להוראות מסמך מדיניות שליטה בגוף מוסדי מחדש דצמבר 2014 שפורסמו על ידו. לעניין סטטוס השליטה בחברה ראה ביאור 1 לדוחות הכספיים. לעניין "מדיניות למתן היתר להחזקת אמצעי שליטה בגוף מוסדי בלא שולט לגופים המנהלים כספי לקוחות", המאפשרת, בתנאים מסוימים, לגופים מסוימים לקבל היתר החזקה שלא יעלה על 7.5% בגוף מוסדי בלא שולט, ולעניין הרחבת המדיניות האמורה גם ביחס לגופים מוסדיים שיש להם בעל שליטה ולעניין סטטוס ההיתרים בקבוצה ראה סעיף 9.5.4.2 להלן. ההיתרים הרגולטוריים להחזקות בגופים המוסדיים בקבוצה ואופן הסדרתם יכולים להשפיע מעת לעת על פעילות הקבוצה.

(ה) לפרטים בדבר בחינת השפעות ההחזקה של גופים מוסדיים בתאגידים שהם סוכנויות ביטוח ע"י צוות בינמשרדי שמונה על פי החלטת הממשלה, ראה סעיף 9.8.2.4 להלן.

לעניין מגבלות שליטה והחזקה שנקבעו מכח חוק הריכוזיות, בין היתר לעניין הפרדה בין החזקה בפעילות ריאלית משמעותית ופעילות פיננסית משמעותית, ראה סעיף 9.2.1 לעיל.

(ו) להמלצות הצוות לבחינת החזקת גופים מוסדיים בחברות כרטיסי חיוב, לרבות הקמת צוות מעקב שיבחן את השפעות החזקת הגופים המוסדיים בחברות כרטיסי האשראי וקיום בחינה של השפעות המשקיות של ריכוזיות הגופים המוסדיים, ראה סעיף 9.2.6 לעיל.

9.3.1.2 דרישות הון עצמי

לשם עיסוק בפעילות ביטוחית נדרשות חברות בקבוצת החברה לעמוד בדרישות הון. לפרטים בדבר דרישות ההון הרגולטוריות החלות על חברות בקבוצה ואופן עמידת החברות בהן, לרבות דרישות ההון הכלכלי ולרבות דרישות מכוח היתרי שליטה, ראה ביאור 17 לדוחות הכספיים. לפרטים בדבר אופן סיווגה של כללביט מימון (תאגיד הנפקה בבעלות מלאה של כלל ביטוח, אשר עיסוקו היחיד הינו גיוס מקורות מימון בישראל עבור כלל ביטוח, באמצעות הנפקות ציבוריות ופרטיות של אגרות חוב ותעודות התחייבות) כתאגיד ריאלי בהתאם להוראות חוק הריכוזיות, ולהשפעות אפשריות של סיווג כאמור על התפתחות פעילות הקבוצה ועל מבנה ההחזקות בה, ראה סעיף 9.2.1 לעיל.

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מזערי הנדרש לקבלת רישיון מבטח), תשע"ח-2018 (להלן: "תקנות הון עצמי מזערי"), קובעות את ההון הראשוני המזערי הנדרש לקבלת רישיון בענפים המאופיינים בתקופת ביטוח ומשך תביעות ארוכים (ביטוחי חיים, בריאות ארוך טווח וחבויות) בסכום של 15 מיליוני ש"ח ואת ההון הראשוני המזערי לקבלת רישיון בענפים המאופיינים בתקופת ביטוח ומשך תביעות קצרים (ביטוח כללי וביטוח בריאות קצר טווח) בסכום של 10 מיליוני ש"ח.

התקנות הגבירו את התחרותיות בשוק הביטוח לעומת המצב טרם פרסומן בשל הפחתת דרישת ההון לצורך קבלת רישיון חברת ביטוח ופעילות של חברות חדשות בשוק, בעיקר בתחום הביטוח הכללי.

9.3.1.3 היקף פעילות

על מנת לסווג את העלויות הקבועות הגבוהות הכרוכות בפעילות הקבוצה, נדרש היקף פעילות גדול, ובפרט בתחום החיסכון ארוך הטווח.

9.3.1.4 חסמים נוספים

- (א) היכולת לרכוש הגנות נאותות ממבטחי משנה.
- (ב) תשתית ארגונית, מיכונית ותפעולית בהתחשב במורכבות חלק מהמוצרים ותפעולם ובשינויים הרגולטוריים.
- (ג) מערך הפצה רחב ומימן.
- (ד) בשנים האחרונות נקטה הרשות במספר פעולות במטרה להקל על חסמי הכניסה בתחום. לפרטים נוספים, ראה סעיף 9.3.1.2 לעיל לעניין דרישות הון מינימליות.

9.3.2 להלן פירוט מחסומי היציאה העיקריים של תחומי הפעילות השונים של החברה:

במוצרי חיסכון ארוך טווח, בחלק מהמוצרים בענף ביטוח כללי, בענף הסיעוד ובחלק ממוצרי ענף מחלות ואשפוז, הפסקת פעילות בפוליסות בעלות זנב תביעות ארוך עשויה להימשך שנים רבות, עד ליישוב כל התביעות בגין פוליסות שנמכרו בתקופה שלפני הפסקת הפעילות ועד מימוש כל זכויות המבוטחים ו/או העמיתים הקיימים (run off), תקופה במהלכה נדרשת החברה לשאת בכל הסיכונים ובעלויות התפעול הנגזרות, או עד למכירת הפעילות.

לממונה נתונה הסמכות להורות למבטח המבקש לפרק או לחסל את עסקי הביטוח שלו, לפעול בדרך מסוימת בחיסול עסקיו וכן הסמכות לפנות לבית המשפט בבקשה כי הפירוק יעשה בידי בית המשפט או תחת פיקוחו.

9.4. גורמי הצלחה קריטיים

גורמי הצלחה המשותפים לכל תחומי הפעילות בקבוצה

- להערכת הקבוצה, גורמי הצלחה הקריטיים המשותפים לכל תחומי פעילות הקבוצה הינם:
- תמהיל תיק המבוטחים, לרבות בהתחשב בהתחייבויות עבר על פי פוליסות בתוקף לשנים ארוכות, שימור התיק הרווחי וגיוס מבוטחים ועמיתים חדשים, תוך שמירה על רווחיות;
 - יכולת הסתגלות לתנאי השוק המשתנים, לשינויים ברגולציה, לתנאי התחרות ולהפחתה ברווחיות, לרבות בדרך של שינויים במוצרים, בשירות, בשיווק, בתמחור, בגובה דמי הניהול ובהתאמת רמת הוצאות;
 - איכות ומקצועיות החיתום ויישוב התביעות, לרבות תביעות רוחביות;
 - איכות השירות ואפשרות לתת ברמת הקבוצה, פתרונות משולבים לכל צרכי הלקוח תוך יצירת סינרגיה בין חברות הקבוצה;
 - יכולת הפיתוח והיישום של כלים דיגיטליים מתקדמים במכירה ובשירות;
 - יכולת מתקדמת לשימוש ב DATA לצרכי שימור, מכירה ושירות מותאמים ללקוחות;
 - יעילות ואיכות התפעול ואיכות המחשוב והמיכון;
 - הכנסות מהשקעות, תשואות התיקים המנוהלים, ומצב שוק ההון ותנאי הריבית;
 - היכולת להשיג ולשמור על רמת הון יחס הון התומכים בפעילות הקבוצה ובצמיחתה;
 - צמיחה עסקית תוך גיוון ההכנסה והרווח בקבוצה והפחתת התלות בשוק ההון. לפרטים בדבר העסקה לרכישת מקס שהושלמה ביום 27 למרס 2023, ראה ביאור 9(א) לדוחות הכספיים.
 - יכולת אקטוארית לתמיכה במדיניות עסקית, לביצוע תמחור איכותי ועדכני ולחישוב איכותי של העתודות הנדרשות;
 - תפיסת המותג בקרב לקוחות החברה כמוביל, ותיק ויציב, רלוונטי וחדשני;
 - שימור ופיתוח המשאב האנושי האיכותי;
 - היכולת לפתח ולשמר את ערוצי ההפצה, לרבות בדרך של גיוס ושימור סוכנים איכותיים והקפדה על שביעות רצון גבוהה של הסוכנים מהשירות הניתן להם על ידי החברה ובאמצעות פיתוח של ערוצי הפצה חדשים והרחבת שיתופי הפעולה, בהתאם למגמות הענף, צרכי הלקוחות ושיקולי רווחיות;
 - יכולת לרכוש ביטוח משנה, לרבות איכות מבטחי המשנה, ההסכמים עמם ויציבות מערכת היחסים עם מבטחי המשנה לאורך שנים;
 - איכות ניהול הסיכונים, השליטה, המדידה והבקרה הפנימית.

9.5.1 הנכסים המנוהלים בקבוצה

להלן פירוט של סוגי הנכסים המנוהלים בקבוצה:

א. נכסי החברה

- בחודש פברואר 2023 הנפיקה החברה שתי סדרות של אגרות חוב לתקופה של חמש שנים, כמפורט להלן:
 - 249,100,000 ש"ח ע.נ. אגרות חוב (סדרה א') של החברה. אגרות החוב נושאות ריבית שנתית בשיעור של 4.7%.
 - 150,000,000 ש"ח ע.נ. אגרות חוב (סדרה ב') של החברה. אגרות החוב נושאות ריבית שנתית בשיעור של 2.8% והן ניתנות להמרה למניות החברה, באופן בו כל 85 ש"ח ערך נקוב אגרות החוב (סדרה ב') יהיו ניתנים להמרה למניה רגילה אחת של החברה, הכל כמפורט בשטר הנאמנות לאגרות החוב (סדרה ב').
 - קרן אגרות החוב תיפרע בתשלום אחד בחלוף 5 שנים ממועד ההנפקה.
- בחודש מאי 2023 הנפיקה החברה סך של כ-250 מיליוני ש"ח במסגרת הרחבת סדרה א' של אגרות החוב שלה.
- בחודש ספטמבר 2023 הנפיקה החברה סך של כ-400 מיליוני ש"ח במסגרת הרחבת סדרה א', בנוסף בחודש דצמבר 2023 הנפיקה החברה סך של כ-500 מיליוני ש"ח ע.נ. אגרות חוב (סדרה ג').
- התמורות שהתקבלו בחברה בגין ההנפקות האמורות שימשו את החברה, בין היתר, ליצירת כרית נזילות ולפעילות שוטפת של החברה וכן להשלמת ביצוע התשלומים בגין עסקת מקס ולפירעון מוקדם של הלוואת הסינדיקציה (כאמור בסעיף 2.5.1.6 (ו) להלן) במסגרת ארגון פיננסי של התחייבויות הקבוצה. לפרטים נוספים ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים.

ב. נכסי נוסטרו של הגופים המוסדיים בקבוצה (כלל ביטוח, כלל פנסיה וגמל, עתודות הותיקה, כלל ביטוח אשראי) וכן נכסי החברה - (א) נכסים כנגד ההון העצמי והתחייבויות אחרות; (ב) נכסים כנגד התחייבויות בביטוח כללי; (ג) נכסים כנגד התחייבויות בביטוח חיים שאינן תלויות תשואה; ו- (ד) נכסים כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה בביטוח סיעוד, בריאות ואובדן כושר עבודה.

חברות הביטוח בקבוצה נושאות בסיכונים הנובעים מנכסי הנוסטרו. יחד עם זאת, חלק מההתחייבויות בביטוח חיים בגין פוליסות מבטיחות תשואה, מגובות באגרות חוב מיועדות, ראה סעיף 6.1.1.2 לעיל.

ג. נכסי התחייבויות תלויות תשואה של כלל ביטוח - נכסים כנגד התחייבויות בביטוח חיים ובביטוח סיעוד ואובדן כושר עבודה בגין פוליסות או כיסויים תלויי תשואה לסוגיהם. התשואות המושגות בקשר עם נכסים אלו נכללות במסגרת חישוב התחייבויות בגין פוליסות אלו. ככלל, חישוב זכויות המבוטחים מבוצע בניכוי דמי ניהול והוצאות בהתאם להוראות הפוליסה. לפרטים בדבר הכנסות החברה מדמי ניהול, ראה ביאור 33 לדוחות הכספיים.

נכסי הנוסטרו של כלל ביטוח, ושל הגופים המוסדיים בשליטתה המנוהלים על ידי הקבוצה, רשומים במאזניהן. כלל ביטוח רושמת במאזן גם נכסים עבור חוזים תלויי תשואה.

ד. קופות גמל וקרנות פנסיה - נכסי קרנות הפנסיה וקופות הגמל שבניהול החברות המנהלות בקבוצה (כלל פנסיה וגמל ועתודות הותיקה) - צבירות העמיתים בקרנות הפנסיה וקופות הגמל מנוהלים באמנות על ידי חברות מנהלות. התשואות בניכוי דמי ניהול והוצאות, בקשר עם נכסי קרנות הפנסיה וקופות הגמל נזקפות גם הן לעמיתים. נכסי קרנות הפנסיה וקופות הגמל אינם רשומים במאזני החברות המנהלות, למעט נכסי קופת הגמל בר קרן גמולים בע"מ שלה מסלול מבטיח תשואה ("בר א") שלגביהם קיימת התחייבות תקנונית להבטחת תשואה. חלק מנכסי העמיתים בקרן הפנסיה המקיפה המנוהלת על ידי כלל פנסיה וגמל ועתודות הותיקה מגובים באגרות חוב מיועדות. לעניין שינוי מנגנון הבטחת התשואה ראה סעיף 9.5.5.1 (ד) להלן.

לפירוט בדבר התפלגות הנכסים המנוהלים בכל אחד מהגופים המוסדיים בקבוצה ראה סעיף 9.5.6 להלן.

ה. בגין חלק ממוצרי חיסכון ארוך טווח המנוהלים בקבוצה קיימת התחייבות להבטחת תשואה או ערבות לגובה ההפקדות הנומינליות - בחלק ממוצרי החיסכון של הקבוצה קיימת התחייבות להבטחת תשואה. להלן פרטים בדבר ההתחייבויות המהותיות של חברות הקבוצה להבטחת תשואה כאמור:

- בפוליסות שנמכרו עד סוף שנת 1990, התשואה למבוטח בפוליסות ביטוח חיים עם מרכיב חיסכון נקבעה בשיעור מובטח ("פוליסות מבטיחות תשואה"). השיעור השתנה בהתאם לסוג הפוליסה ולמועד הנפקתה. ההתחייבות לשיעור התשואה מגובה ברובה באגרות חוב מיועדות, יתרת הנכסים מושקעים בהתאם למגבלות הקבועות בתקנות השקעה. לפרטים נוספים ראה סעיף 6.1.1.2 לעיל.
- פוליסות החיסכון שנמכרו על ידי כלל ביטוח החל משנת 1991, התשואה נזקפת לזכות המבוטח בהתאם לתוצאות תיקי השקעות, בניכוי דמי ניהול והוצאות ("פוליסות תלויות תשואה").
- כאמור, בקופת הגמל בר א', קיימת התחייבות תקנונית לתשואה שנתית מינימלית מובטחת, מידי שנה, לגבי הנכסים המושקעים בבר א' (תשואה ריאלית נטו בשיעור של 5.5% בהתאם לקבוע בתקנון הקופה). התחייבות זו מגובה בהתחייבות החשב הכללי לתשואה מובטחת ריאלית בשיעור של 5.95% לשנה על 89% מהנכסים,

כאשר יתר הנכסים מושקעים בהתאם לתקנות ההשקעה. לפרטים נוספים ראה ביאור 42(ד)(1)(ג) לדוחות הכספיים.

- בנוסף, בחלק מהקופות המנוהלות על ידי כלל פנסיה וגמל, נתנו כלל ביטוח ו/או כלל פנסיה וגמל ערבות, ביחס לעמיתים שהצטרפו לקופות עד למועדים מסוימים וביחס להפקדות שהופקדו על ידי אותם עמיתים עד למועדים מסוימים, כמפורט בתקנוני הקופות, לכך שהסכום אשר ישולם לעמיתים, לא יפחת מסכום ההפקדות ששולמו על ידי אותם עמיתים או בעבורם, הכל בכפוף לתנאים הקבועים בתקנוני הקופות האמורות. לאורך השנים, הערבויות האמורות הופסקו ביחס לכספים שהופקדו, ממועד מסוים ואילך. תשואות שליליות מהותיות עלולות להביא לחיוב בתשלום מכוח הערבות. בהתחשב בתשואות המצטברות בקופות האמורות למועד הדוח, בפרט ממועד הפסקת הערבות, החשיפה לתשלום כאמור מוערכת כנמוכה.

הערכת החברה ביחס לערבויות האמורות הינו מידע צופה פני עתיד, המבוסס על המידע המצוי בידי כלל ביטוח וכלל פנסיה וגמל במועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהתוצאות המוערכות והן תלויות בין היתר בהתפתחות תנאי השוק, צבירות העמיתים והתשואה שתושג.

מרבית הנכסים המוחזקים כנגד התחייבות מבטיחת תשואה מנוהלים במסגרת הנוסטרו.

9.5.2 סך הנכסים המנוהלים עבור הנוסטרו ועבור עמיתים/מבוטחים על ידי הגופים המוסדיים בקבוצה נכון ליום 31 בדצמבר 2023 (מיליוני ש"ח)^{63,62}:

גוף מוסדי	נוסטרו	כספים תלויי תשואה
החברה	1,521	
כלל פיננסים	95	
כלל ביטוח	39,842	92,390
כלל ביטוח אשראי	400	-
כלל פנסיה וגמל - קרנות פנסיה ⁽¹⁾	160	119,677
כלל פנסיה וגמל - קופות גמל ⁽¹⁾		59,317 ⁽²⁾
עתודות הותיקה ⁽³⁾	42	12,358
סך הכל	42,060	283,742

- (1) נתוני ההון העצמי של החברות המנהלות של קופות הגמל וקרנות הפנסיה האמורות מבוקרים.
- (2) לרבות קופת גמל בבעלות כלל ביטוח ולרבות קופות גמל מבטיחות תשואה.
- (3) הנתונים הינם ביחס לסך כל נכסי הקרן ואינם מאוחדים.

9.5.3 ניהול ההשקעות של הגופים המוסדיים

א. חברות ניהול השקעות

פעילות ההשקעות של הגופים המוסדיים בקבוצה, מבוצעת באמצעות כנף שהינה חברה בת של כלל ביטוח. כנף מנהלת את כספי הנוסטרו של חברות הביטוח והחברות המנהלות בקבוצה וכן מנהלת את השקעות נכסי ההתחייבויות תלויות התשואה ונכסי עמיתי קרנות הפנסיה וקופות הגמל בקבוצה.

לכנף צוותי השקעות נפרדים (ייעודיים) לניהול כספי נוסטרו ולניהול כספי עמיתים, הנעזרים ביחידות סמך מתמחות בכנף ובקבוצה: מחקר, אסטרטגיה, אשראי, תשתיות, קרנות השקעה, השקעות פרטיות, נדל"ן בישראל, נדל"ן בינ"ל, משכנתאות, ליווי בניה, גזברות, כלכלה, סיכונים ובקרה, "מידל אופיס", משפטיות, בקרת השקעות, חשבות השקעות ואגף ניהול סיכונים.

בנוסף, חלק מפעילות ההשקעות בחו"ל מתבצעת בעזרת יועצי ומנהלי השקעות חיצוניים.

ב. מדיניות ניהול השקעות

כספי הגופים המוסדיים בקבוצה מנוהלים בכפוף להוראות תקנות ההשקעה והוראות הממונה, לפי העניין, בהתאם למדיניות השקעות כללית הנקבעת על ידי דירקטוריון המבטח ו/או החברה המנהלת, ועל פי הנחיות ופיקוח של ועדות השקעה נפרדות ועצמאיות בהתאם לחברות ולסוגי הכספים המנוהלים. דירקטוריון החברה מאשר מדיניות השקעות כללית לתיקים המנוהלים. במסגרת זו מאשר הדירקטוריון מסגרות חשיפה לאפיקי ההשקעה השונים, בכל אחד מהתיקים המנוהלים וכן את מדרג הסמכויות לאישור השקעות שונות. במסגרת מדיניות ההשקעות הכללית מנחה הדירקטוריון את ועדות ההשקעה לקבוע מדיניות השקעה ספציפית בהתאם למדיניות ההשקעה הכללית שקובע הדירקטוריון, לכל אחד מהגופים המוסדיים ומסלולי ההשקעה השונים, זאת - בהתחשב, בין היתר, במגבלות החלות על המסלול על פי דין ו/או על פי תנאי הפוליסה ו/או תקנוני קופות הגמל, ובהתחשב במאפייני המסלול הספציפיים

62. בחברה יתרות מזומנים פנויות אשר משמשות בעיקר ככרית נזילות, שרות החוב ולתפעול בהיקפים לא מהותיים.
63. הנתונים בטבלה אינם כוללים את הכספים המנוהלים על ידי מקס.

ובכללם: התפתחות צפויה של תיק הנכסים, תזרים ומח"מ ההתחייבויות הצפוי, סיכוי פדיון מוקדם ועוד. ועדות ההשקעה קובעות את מדיניות ההשקעות המפורטת כאמור לעיל לכל קופה ומסלול בנפרד.

כחלק ממדיניות ההשקעות, מאשרים הדירקטוריון ועדות ההשקעה גם מדיניות אשראי לצורך ניהול נכסי האשראי של התיקים המנוהלים. במסגרת מדיניות האשראי נקבעים תהליכי עבודה, מדרג סמכויות ומדיניות חשיפות תיק האשראי, בהתייחס, בין היתר, למגבלות חשיפה מקסימלית ללווה בודד, לקבוצת לווים, לענף מסוים וכדומה.

מדיניות ההשקעות של התיקים המנוהלים נבחנת באופן שוטף במסגרת דיוני ועדות ההשקעה. כמו כן, יחידות הבקרה וניהול הסיכונים מפקחות באופן שוטף על פעילות ההשקעות, תוך שימת דגש על היקפי פעילות, שיעורי החשיפה בכל סוג של אפיק השקעה, עמידה במגבלות מדיניות ההשקעות והאשראי והוראות הדין.

תיקי הנוסטרו מנוהלים באופן שיאפשר עמידה בהתחייבויות החברה וזאת תוך שימת לב, בין היתר, למח"מ ההתחייבויות, לבסיס ההצמדה, למטבע, לכללי הדיווח החשבונאי ולעיתוי תזרימי מזומנים בטווח קצר. מדיניות ההשקעות מתבססת על בחינת ההתאמה וניהול הסיכון הכולל אל מול ההון של החברה.

תיקי העמיתים מנוהלים, בין היתר, משיקולים ארוכי טווח, במטרה להשיא תשואה מקסימלית לעמיתים, תוך התחשבות ברמות הסיכון של נכסי ההשקעה השונים ובשיקולי נזילות התיקים.

לפירוט בדבר התפלגות הנכסים המנוהלים בכל אחד מהגופים המוסדיים בקבוצה ליום 31 בדצמבר 2023 ראה סעיף 9.5.6 להלן.

בהתאם להוראות הממונה, הגופים המוסדיים בקבוצה מפרסמים את הצהרתם על מדיניות ההשקעות של כספי העמיתים והמבוטחים והחל משנת 2023 גם את מגבלת עמלת הניהול החיצוני עבור המסלולים השונים באתר האינטרנט שלהם.

הצהרה בדבר מדיניות ההשקעות הספציפית לשנת 2022 ולשנת 2023 פורסמה בחודשים ינואר 2022 וינואר 2023, בהתאמה, באתר האינטרנט של החברה, בכתובת:

<https://www.clalbit.co.il/aboutclalinsurance/generalreports/>

ג. **ועדות השקעה, ועדת משנה לאשראי ועדת אשראי פנימית**

ועדות השקעה - לחברה ועדת השקעות. בנוסף, בהתאם לחוק הביטוח, לכלל ביטוח שתי ועדות השקעה: ועדת השקעות להשקעת כספים לכיסוי התחייבויות תלויות תשואה ועדת השקעות להשקעת ההון העצמי והתחייבויות אחרות של המבטח ולהשקעת כספים לכיסוי ההתחייבויות הביטוחיות שאינן התחייבויות תלויות תשואה ("**נוסטרו**"). לכלל ביטוח אשראי ועדת השקעות נוסטרו נפרדת.

לכל אחת מהחברות המנהלות בקבוצה (כלל פנסיה וגמל ועתודות הותיקה), ועדת השקעות לניהול כספי עמיתים ועדת השקעות נוסטרו. הרכב חברי ועדת ההשקעות להשקעת כספים לכיסוי התחייבויות תלויות תשואה ולהשקעת כספי עמיתי כלל פנסיה וגמל הינו זהה. הוועדות מתכנסות במשותף ביחס להצגת הנושאים הרלבנטיים, כאשר קבלת ההחלטות הינה בנפרד לכל ועדה.

ועדות ההשקעה קובעות, כל אחת בנפרד ובאופן עצמאי, מדיניות השקעה במסגרת מדיניות ההשקעה הכוללת שאושרה על ידי הדירקטוריון, מאשרות עסקאות לפי מדרג הסמכויות שקבע הדירקטוריון וכן ממלאות תפקידים נוספים בהתאם להוראות הדין. במסגרת זו ועדות ההשקעה מתוות את האסטרטגיה ומדיניות ההשקעה הספציפית בתיקי הנכסים. בנוסף, ועדות השקעה מפקחות אחר ביצוע המדיניות ומתאימות את מבנה התיק לתנאי השוק במסגרת מדיניות ההשקעות.

ישום הנחיות ועדות ההשקעה וביצוע ההשקעות בפועל, מתבצע בנפרד ובמובחן על ידי מנהלי ההשקעות הרלוונטיים. נכון למועד פרסום הדוח, ועדת ההשקעות של כלל ביטוח בתיקי הנוסטרו מורכבת מחברי דירקטוריון בקבוצה ומנכ"ל כלל ביטוח, והיא מתכנסת לפחות אחת לחודש. ועדות ההשקעה בתיקי העמיתים של כלל ביטוח וכלל פנסיה וגמל מונות רק חברים חיצוניים ועדת השקעות בתיקי העמיתים של עתודות הותיקה מונה רוב של נציגים חיצוניים והן מתכנסות בתדירות של אחת לשבועיים לפחות.

בנוסף, בהתאם להוראות הדין לא ימונה ולא יכהן כחבר ועדת השקעות עמיתים מי שתפקידו או עיסוקו האחרים יוצרים או עלולים ליצור ניגוד עניינים או שיש בהם כדי לפגוע ביכולתו לכהן כחבר כאמור וביחס לנח"צ בוועדת השקעות, מי שהוא קרוב של בעל השליטה, וכן מי שיש לו, לקרובו, לשותפו, למעבידו, למי שהוא כפוף לו במישרין או בעקיפין או לתאגיד שהוא בעל השליטה בו, במועד המינוי או בשנתיים שקדמו למועד המינוי, זיקה לחברה, לבעל השליטה בחברה או לקרוב של בעל השליטה, במועד המינוי, או לתאגיד אחר ("זיקה" - כמשמעותה בסעיף 240(ב) לחוק החברות).

ועדת משנה לאשראי - בהתאם להוראות הממונה, מינו ועדות ההשקעה, באישור הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה, ועדת משנה לאשראי משותפת לגופים המוסדיים בקבוצה ("**ועדת משנה לאשראי**").

ועדת המשנה לאשראי מורכבת מחברים שהינם בעלי מומחיות וניסיון מוכחים בתחום האשראי. ועדת המשנה לאשראי כוללת נציגים חיצוניים בלבד.

תפקידיה של ועדת המשנה לאשראי הם לפקח על יישום מדיניות הדירקטוריון וועדות ההשקעות לעניין העמדת אשראי, לאשר העמדת אשראי בהתאם למדרג הסמכויות, ולקבל החלטות על אופן הטיפול בחובות בעייתיים, בהתאם למדרג הסמכויות.

ועדת אשראי פנימית - בהתאם להוראות הממונה, הגופים המוסדיים בקבוצה מינו ועדת אשראי פנימית המורכבת ממנהלים בכנף, אשר תפקידיה הם: לאשר העמדת הלוואה פרטית מנכסי הנוסטרו, מתן המלצה על העמדת הלוואה פרטית וטיפול בה ואישור תיקונים שאינם מהותיים בהלוואות פרטיות, הכל בהתאם למדרג הסמכויות.

9.5.4 **מגבלות, חקיקה, תקינה, חוזרים ואילוצים מיוחדים החלים על ניהול השקעות גופים מוסדיים**

ניהול השקעות של גופים מוסדיים כפוף להוראות הדין החלות על מבטחים ועל קרנות הפנסיה וקופות גמל לרבות הוראות הממונה, כפי שהן מתפרסמות מעת לעת.

במסגרת זו, פעילות ההשקעה כפופה בעיקר לתקנות ההשקעה, לפרק 4 לחוזר המאוחד - ניהול נכסי השקעה ("החוזר המאוחד") וכן להוראות חוזר כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים (בסעיף זה: "חוזר כללי השקעה"). תקנות ההשקעה, החוזר המאוחד וכן חוזר כללי השקעה מסדירים את עיקר מסגרת הוראות הדין החלה על השקעות גוף מוסדי.

9.5.4.1 **תקנות ההשקעה, החוזר המאוחד וכללי ההשקעה (בס"ק זה: "הוראות הדין") -**

הוראות הדין קובעות את המסגרת הרגולטורית החלה על השקעות גוף מוסדי, ומתייחסות, בין השאר, לנושאים הבאים: א. מגבלות לחשיפה לתאגיד בודד וקבוצת תאגידים, חשיפה מצטברת לחמשת התאגידים הגדולים ביותר וחמשת קבוצות התאגידים הגדולות ביותר, כהגדרתן בתקנות; ב. השקעה בחו"ל במדינות שדירוג האשראי שלהן הוא (BBB-) ומעלה או חברות ב-OECD; ג. הגבלת החזקה באמצעי שליטה של תאגיד עד ל- 20%, למעט שותפויות ותאגיד נדל"ן לגביהן הותר להגיע לשיעור החזקה של 49% במגבלות מסוימות ובהיקף מצטבר מקסימלי שנקבע בד"ן. בנוסף בהתקיימות מס' תנאים משקיע מוסדי רשאי לרכוש באמצעות כספי עמיתים בלבד, אמצעי שליטה נוספים בתאגידים מסוימים בתחום התשתיות בישראל; ד. מגבלה כמותית להשקעה בזכויות מקרקעין מתוך סך נכסי הגוף המוסדי - עד 15%; ה. מגבלה לגבי שיעור ההחזקה בסדרת אג"ח סחיר לעד 25% מכל סדרה; ו. הגדרת צדדים קשורים לגוף המוסדי והטלת מגבלות על השקעות בגופים כאמור; ז. מגבלה על העמדת הלוואות שאינן מדורגות; ח. בנוסטרו - דרישה לקביעת כללים לניהול הנכסים כנגד ההתחייבויות לרבות לעניין מידת התאמת מח"מ נכסי ההשקעה, שיעור הנזילות ותנאי הצמצום למאפייני ההתחייבויות; ט. קביעת כללים לתיקון חריגות אקטיביות ופסיביות מהוראות תקנות ההשקעה, דיווחים וסנקציות.

9.5.4.2 **מגבלות על החזקה ועל ביצוע השקעות ואופן אישורן-**

בהתאם לדינים שונים, נמנות החזקות הקבוצה בתאגידים שונים - הן החזקות בנוסטרו והן החזקות עבור אחרים (כגון: כספי פוליסות תלויות תשואה, קופות גמל וקרנות פנסיה) במשותף. בשל מגבלות החזקה הקיימות בד"ן לגבי תאגידים בענפי פעילות מסוימים (כגון: תאגידים בנקאיים, סולקים, מבטחים, חברות תקשורת) ו/או ביחס להחזקות בתאגידים שהינם צדדים קשורים של הקבוצה, ההחזקה המצרפית האמורה עלולה להיות מוגבלת והקבוצה עלולה להיות מנועה לעיתים מלהגדיל החזקות בניירות ערך של תאגידים כאמור, ולעיתים אף להידרש למכור החזקות קיימות, לרבות מהחזקות הקבוצה עבור אחרים. בקשר עם מגבלת השקעה בעקבות עסקת מקס ראה ביאור 17 לדוחות הכספיים.

בנוסף בהתאם להוראות חוק הריכוזיות, החזקות גוף מוסדי בסוג מסוים של אמצעי שליטה בתאגיד ריאלי משמעותי לא יעלו על 10%. נכון למועד פרסום הדוח, אין להוראה זו השלכה מהותית על פעילות ההשקעה של הגופים המוסדיים בקבוצה. יוער כי בחודש ספטמבר 2022 פורסם דוח הצוות לבחינת פרק ד' לחוק הריכוזיות במסגרתו נבחנה האפשרות להחריג משקיעים מוסדיים ממגבלה זו. צוות הדוח המליץ שלא לשנות את המצב החוקי ושלא להחריג את כספי העמיתים ממגבלות החוק.

כמו כן, נכתב בדוח כי במסגרת הדיונים על הדוח הועלו חששות בדבר התפתחויות בהחזקות הגופים המוסדיים במהלך השנים המובילות לריכוזיות של הגופים המוסדיים במשק. נוכח הדעות השונות שהועלו בצוות ולאור היקפו והשלכותיו המשקיות של הנושא, הוחלט על ידי הצוות לבצע בחינה ועבודת המשך בנושא מחוץ למסגרת הדוח.

בחודש יולי 2019 פרסמה הרשות "מדיניות למתן היתר להחזקת אמצעי שליטה בגוף מוסדי בלא שולט לגופים המנהלים כספי לקוחות", אשר קובעת תנאים שבהתקיימם יינתן היתר החזקה (החזקה מעל 5% מסוג מסוים של אמצעי שליטה) של גופים מוסדיים, קרנות נאמנות או קרנות סל המבקשים לקבל היתר החזקה בגוף מוסדי בלא שולט. בהתאם למדיניות האמורה, היתר כאמור יינתן במקרים בהם שיעור ההחזקה של מקבל היתר החזקה לא יעלה על 7.5% מאמצעי שליטה בגוף מוסדי בלא שולט ובלבד ששיעור החזקותיו שאינן עבור לקוחותיו יהיה נמוך מ- 5%.

בחודש מרס 2020, הורחבה המדיניות האמורה ונקבע כי ניתן להגיש בקשה להיתר כאמור גם ביחס לגופים מוסדיים שיש להם בעל שליטה. בהתאם, בחודש אפריל 2020 הגישו הגופים המוסדיים בקשה לקבלת היתר להחזיק עד 7.5% מאמצעי שליטה בגופים מוסדיים אחרים אשר אושרה בחודש מרס 2021 ומארכת מעת לעת.

ביוני 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מדיניות שמאפשרת לגופים המנהלים כספי לקוחות, קופות גמל, מבטחים וקרנות נאמנות, להחזיק בשיעור של עד 7.5% מאמצעי השליטה בתאגידים שההחזקה בהם טעונה היתר, ובשנת 2019 עודכנה המדיניות.

יצוין כי בחודש פברואר 2024 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטה להערות הציבור בקשר עם המדיניות האמורה, ובה הוצע בין היתר, לקצוב את תקופת ההיתרים עד ליום 31 בדצמבר 2029 וכן הוצע להוסיף דרישות דיווח בקשר עם שינוי במבנה הבעלות, בקשר עם ניטור ומעקב אחר שיעור ההחזקות, בקשר עם חריגה מתנאי ההיתר וכו'.

בנוסף, בהתאם למגבלות בדבר החזקות צולבות בחברת כרטיסי חיוב כפי שנקבעה בחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017, הגופים המוסדיים בקבוצה אינם רשאים להחזיק יותר מ-5% מסוג מסוים של אמצעי שליטה בחברת כרטיסי חיוב נוספת שאיננה מקס.

מגבלות על השקעה בצדדים קשורים - נוכח היותה של החברה, חברה ללא גרעין שליטה ונוכח העובדה כי בגופים מוסדיים קיימים מאפיינים שונים, שאינם מצויים בכל חברה ציבורית ואשר קיומם מצדיק התייחסות שונה, בין היתר לאור העובדה כי הגופים המוסדיים מנהלים כספי עמיתים, אימצה החברה נוהל לאיתור ואישור עסקאות עם צדדים קשורים בחברה החל, בין היתר, על בעלי ענין בחברה, דירקטורים, וגורמים נוספים, במסגרתו נקבעו פרוצדורות לאישור עסקאות עם צדדים קשורים והשקעות בהם וכן נקבעו מגבלות חשיפה לצדדים קשורים. יצוין כי ביחס לכספי נוסטרו של הגופים המוסדיים בקבוצה, אלרוב מוגדרת כצד קשור גם בהתאם לתקנות ההשקעה. לפירוש נוסף בדבר סטטוס השליטה בחברה ראה ביאור 1 לדוחות הכספיים, לפרטים נוספים אודות נוהל צדדים קשורים, ראה סעיף 10.3.3(א) להלן.

9.5.5 להלן פירוט הוראות הדין הסופיות המהותיות שפורסמו בשנת הדוח ולאחריה, וכן תמצית טיוטות מהותיות שפורסמו על ידי הממונה, החלות על גופים מוסדיים בקשר עם ניהול השקעותיהם:

9.5.5.1 הוראות לעניין אופן השקעת הכספים וכללי השקעה

א. הוראות הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון לשעת חירום – אוקטובר 2023

בחודש אוקטובר 2023 פורסמו הוראות הממונה לשעת חירום שכללו הקלות שונות לאור המצב הבטחוני. בין היתר תוקנו באופן זמני כללי השקעה על מנת לאפשר לגופים המוסדיים גמישות רבה יותר בהשקעה בשוק האג"ח בתקופת הלחימה וכן ניתנו הקלות זמניות בדרישות דיווחי משקיע מוסדי לממונה על חריגה אקטיבית או חריגה פאסיבית מהותית. הוראות אלו פקעו לאחר שנת הדוח. לפרטים נוספים ראה סעיף 9.2.9 לעיל.

ב. תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות) תשס"ח-2008 (להלן: "תקנות ההוצאות הישירות")

בנוסף לדמי הניהול, גובים הגופים המוסדיים הוצאות בקשר עם ניהול השקעות עמיתים שמשמשות לצדדים שלישיים וזאת בכפוף לתקנות ההוצאות הישירות אשר קובעות את סוגי ההוצאות בהן ניתן לחייב את העמיתים.

עד חודש ינואר 2023, החילו תקנות ההוצאות הישירות מגבלה מצטברת כמותית שנתית בשיעור של 0.25% מהנכסים, על סכום ההוצאות שניתן לחייב את העמיתים, ביחס לחלק מההוצאות.

החל מחודש ינואר 2023, בוטלה, במסגרת תיקון לתקנות ההוצאות הישירות, המגבלה האמורה ונקבע מנגנון לפיו הגוף המוסדי יקבע עבור כל מסלול או קופת גמל שבניהולו את תקרת עמלות הניהול החיצוני (ולא את כלל ההוצאות הישירות) לשנת הכספים הרלבנטית, מבלי שתיקבע בתקנות תקרה לעמלות אלו. כן נקבע כי בכל מקרה של חריגה מהמגבלה שקבע הגוף המוסדי לעצמו הוא יישא בתשלום החריגה וכי הממונה רשאי, בניסיונות מיוחדות, להתיר חריגה מהשיעור המרבי של מגבלת עמלת ניהול חיצוני ("מגבלת עמלת ניהול חיצוני") שקבע הגוף המוסדי. עוד נקבע כי חישוב מגבלת עמלת ניהול חיצוני במסלולי הפנסיה, יבוצע מתוך סך כל נכסי מסלולי ההשקעה, לרבות הנכסים הכלולים באפיק השקעה מובטח תשואה כהגדרתו בסעיף 6.1.1.2 לעיל, אולם לצורך ניצול בפועל של ההוצאות הישירות, לא יובאו בחשבון ההוצאות שישגבו לצורך השקעות המוקצות לאפיק מובטח תשואה. בנוסף לעמלות ניהול חיצוני, הגוף המוסדי רשאי לגבות את ההוצאות הישירות שפורטו בתיקון לתקנות אשר אותן ניתן לגבות ללא מגבלה (עבור שירותים כגון השקעה של משקיע מוסדי בקרנות השקעה, קרנות סל, טכנולוגיה עילית שאינן צד קשור ועוד) לשנת כספים רלבנטית, מבלי שתיקבע בתקנות תקרה מספרית באחוזים.

כן נקבע ביחס למסלולי השקעה אשר יוקמו לאחר יום 1 בינואר 2023, כי משקיעים מוסדיים יהיו רשאים לגבות רק את ההוצאות הבאות:

(1) במסלול השקעה מתמחה שעיקר השקעותיו בנכסים סחירים ובמסלול השקעה מתמחה שעיקר השקעותיו במכשירים עוקבי מדדים, תתאפשר גביית הוצאות ישירות אך ורק בגין עמלות קניה ומכירה, דמי שמירה ועמלת משמורת, מיסים והוצאה בקשר עם ניהול תביעה בשל השקעה במסלול, וכן עמלת ניהול חיצוני הנובעת מהשקעה בני"ע סחיר בקרן או קרן חוץ או קרן סל שאינן צד קשור בה.

(2) במסלול השקעה שכולל רכיב של דמי ניהול משתנים, בו תגמול הגוף המוסדי ייגזר גם מביצועי המסלול, תתאפשר גביית הוצאות ישירות בגין מיסים בלבד.

בנוסף נקבעו הוראות בעניין חובת גילוי ודיווח לעמיתים ולמבוטחים לגבי תקרת עמלות הניהול החיצוני והעלות הכוללת הצפויה במוצר הפנסיוני.

בהמשך לאמור, בחודש מרס 2023 פרסם הממונה תיקון הוראות החוזר המאוחד בדבר "פרסום מגבלת עלות ניהול חיצוני במסגרת הצהרה מראש של משקיע מוסדי על מדיניות ההשקעה שלו, הקמת סל השקעה עוקב מדדים ודיווחים לוועדת השקעות אודות דמי ניהול משתנים שנגבו" (להלן: "תיקון חוזר פרסום עלות ניהול

חיצוני). תיקון חוזר פרסום עלות ניהול חיצוני קובע, בין היתר, חובה לפרסם מדיניות השקעה צפויה לכל המסלולים בהתאם להוראות שחלו עד היום רק על מסלולי השקעה שאינם מסלולים מתמחים; נקבע פורמט אחיד לאופן ומיקום פרסום מגבלת עמלת ניהול חיצוני בגין כל מסלול השקעה או קופת גמל באתר האינטרנט של החברה, לפי העניין; הוחלה החובה לפרסום את ארבע התקרות האחרונות של מגבלת עמלת ניהול חיצוני כפי שפורסמו על ידי הגוף המוסדי ביחס לשנים קודמות; וכן הוחלה חובת דיווח לוועדת ההשקעות על מרכיב דמי הניהול המשתנים.

בהמשך לכך, בחודש יולי 2023 פורסם חוזר "אופן הצגת העלות השנתית הצפויה לעמית או למבוטח", במסגרתו נקבעו הוראות לעניין אופן הצגת העלות השנתית הצפויה במסגרת הצטרפות לקופת גמל או למסלול השקעה, שינוי מסלול השקעה והדיווחים התקופתיים הנשלחים לעמיתים.

סכום ההוצאות הנגבה מהעמיתים מהווה רכיב נוסף בהשפעה על התשואה ללקוח במוצרי החיסכון השונים ומהווה אף רכיב השוואתי נוסף בין הגופים המתחרים, וכפועל יוצא משפיע על התחרות בענף.

להערכת הגופים המוסדיים בקבוצה, תיקון חוזר פרסום עלות ניהול חיצוני ואופן פרסום מגבלת עמלת הניהול החיצוני בפרט, עשוי להגביר את התחרות בצירוף עמיתים חדשים לגופים המוסדיים ובשימורם.

ההסדר האמור הוחל החל מיום 1 לינואר 2024.

להשלכות התיקון לתקנות ההוצאות ראה סעיף 9.5.5.1 (ג) להלן.

ג. הרפורמה במסלולי ההשקעה

במסגרת הרפורמה בתחום החיסכון הפנסיוני, בחודש ינואר 2023 נכנסו לתוקף הוראות מסוימות בתיקון לחוזר "מסלולי השקעה בקופות גמל" ("חוזר מסלולי השקעה") במסגרתו עודכנו והורחבו משמעותית מגוון מסלולי ההשקעה המתמחים שגוף מוסדי רשאי לנהל (באופן שבין היתר, בוטלה המגבלה שהיתה קיימת על מספר המסלולים שניתן היה לנהל בחלק מהמוצרים) על מנת להגביר את התחרות בענף החיסכון הפנסיוני. במסגרת התיקון לחוזר מסלולי השקעה חויבו הגופים המוסדיים, בין היתר, להקים מסלול השקעה עוקב מדד למקבלי קצבה ולאפשר הצעת מסלולים מתמחים גם למקבלי קצבה.

בנוסף במסגרת הרפורמה במסלולי ההשקעה נכללו בתיקון לחוזר מסלולי השקעה הוראות המאפשרות ניהול מסלולי השקעה בחלוקה לחמישה סוגי מסלולים ("אשכולות"):

- (1) מסלולי השקעה בניהול אקטיבי - מסלול השקעה מתמחים אשר מאופיינים בהשקעות ישירות לצד השקעות בנכסים עוקבי מדדים;
- (2) מסלולי השקעה בניהול אקטיבי בדמי ניהול משתנים - מסלולי השקעה מתמחים כאמור בסעיף א' אשר נגבים דמי ניהול משתנים על ידי הגוף המוסדי בהתאם לתשואה שהושגה. הגוף המוסדי רשאי לנהל מסלולים אלה בתנאי שהוא מנהל מסלול באותה התמחות באשכול הראשון;
- (3) מסלולי השקעה המתמחים בנכסים סחירים (לרבות חובה להקים לפחות מסלול השקעה משולב סחיר אחד);
- (4) מסלולי השקעה עוקבי מדדים (לרבות חובה להקים לפחות מסלול השקעה עוקב מדדים גמיש);
- (5) מסלולי השקעה שמתמחים בניהול השקעות בהתאם לכללי הלכה דתית או השקפת עולם בתחומי הקיימות והסביבה.

כן כולל תיקון חוזר מסלולי השקעה הוראות בדבר מודלים שונים של דמי ניהול והוצאות ישירות שייגבו באשכולות השונים.

בחודש ספטמבר 2023 פורסמה טיוטת תיקון נוספת לחוזר מסלולי השקעה במסגרתו מוצע לבטל את האפשרות להציע מסלול מתמחה גמיש (שנועד במקור להיות מסלול "כללי"), ובמקביל מוצע ליצור אבחנה בין מסלולי השקעה שמתמחים באג"ח לבין מסלולים שמתמחים באג"ח עם חשיפה מוגבלת למניות – בדרך של מתן אפשרות לפתיחת מסלולי אשראי ואג"ח עם מניות (עד 20% מניות) וזאת במסגרת מסלול רגיל ("ניהול אקטיבי") מסלול סחיר בלבד ומסלול עוקב מדדים; וזאת לצד מסלולי האשראי והאג"ח (שאינם כוללים חשיפה למניות).

בחודש אוקטובר 2023, בעקבות אירועי "חרבות ברזל", נדחה המועד לכניסה לתוקף של עיקר הוראות חוזר מסלולי השקעה מחודש ינואר 2024 לחודש יולי 2024, למעט ההוראות לעניין הקמת מסלול עוקב מדדים גמיש ומתמחה גמיש שנכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2023.

בהמשך לאמור, בינואר 2023 הוקמו מספר מסלולי השקעה חדשים "משולב סחיר" ו"עוקב מדדים גמיש" - מסלולים אשר ינהלו בעיקרם באמצעות נכסים סחירים ובאמצעות מכשירים עוקבי מדדים, בהתאמה.

קיימת אי וודאות באשר להשלכות המשולבות של התיקון לתקנות ההוצאות והחוזרים מכוחו, בצירוף עם הרפורמה במסלולי ההשקעה על תנאי התחרות בשוק, וזאת, בין היתר, בהתחשב בדרישות הגילוי, תנאי המסלולים וסוגי ההוצאות שניתן לגבות במסגרתם, ריבוי מסלולי ההשקעה, שעלול לייצר עודף מידע וקושי להשוות בין ביצועי המסלולים השונים, תקרות עמלות הניהול שיקבעו על ידי הגופים המוסדיים ועמלות הניהול שייגבו בפועל. עם זאת, פרסום חוזר "אופן הצגת העלות השנתית הצפויה לעמית או למבוטח" יכול להוות רכיב נוסף בהשפעה על בחירת המבוטחים ועמיתים במוצר פנסיוני ו/או במסלול ההשקעה, וכנגזרת יכול ויביא להגברת התחרות בצירוף עמיתים חדשים לגופים המוסדיים ובשימורם.

הערכת הגופים המוסדיים בקשר עם תקנות ההוצאות הישירות, חוזר "אופן הצגת העלות השנתית הצפויה לעמית או למבוטח", הרפורמה במסלולי השקעה ותיקון חוזר פרסום עלות ניהול חיצוני הינה מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות של הגופים המוסדיים בקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח והתוצאה בפועל עשויה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה והיא תלויה, בין היתר, באופן יישומן בפועל של הוראות הדין השונות, בהסדרים המשלימים שיקבעו, בהתנהגות הגורמים המתחרים, המפיצים וטעמי הלקוחות.

ד. שינוי מנגנון הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה

בחודש אוקטובר 2022 נכנס לתוקפו מנגנון חדש אשר נועד להבטיח את יציבות החיסכון הפנסיוני באמצעות אגרות חוב מיועדות במנגנון חדש להבטחת יציבות כאמור באמצעות השלמת תשואה לשיעור שנתי של 5.15% בתוספת מדד ("מנגנון השלמת התשואה"). עיקר השינוי במנגנון הינו כי בגין גידול בנכסים ובגין פירעון שוטף של אג"ח מיועדות בקרנות הפנסיה מיום 1 לאוקטובר 2022 ("מועד התחילה") ואילך ישקיעו החברות המנהלות כספים לפי מדיניות ההשקעות במסלול שבו מנוהלים היקף הנכסים הגדול ביותר במועד הקובע ("אפיק מובטח תשואה"). לאחר 5 שנים, תבוצע התשואה של תשואת הנכסים לחמש שנים אל מול תשואת היעד המצטברת (תשואה של 28.54%, צמודה למדד). ככל שתשואת הנכסים בשוק ההון תהיה נמוכה מתשואת היעד, המדינה תעביר לקרן הפנסיה את הפרש התשואה. במידה שתשואת הנכסים תהיה גבוהה מתשואת היעד המצטברת, היתרה שמעבר לתשואת היעד תועבר לקרן ייעודית, שתשמש להשלמת תשואה של קרנות הפנסיה בעתיד. ההסדר האמור יחול באופן הדרגתי ביחס לעד 30% מנכסי קרן הפנסיה. על נכסי קרנות הפנסיה שהושקעו באג"ח מיועדות עד ליום התחילה יחול המנגנון הקיים, עד למועד פדיון. בקשר עם עתודות שהיא קרן פנסיה ותיקה שאינה בהסדר שאינה קרן ותיקה מסלולית, נקבע כי ההתחשבות האמורה תבוצע ביחס לתשואה הנומינלית המצטברת ברוטו שהשיאה הקרן עצמה במשך 60 חודשים לכלל נכסי שלגביהם ניתנה ההבטחה להשלמת תשואה.

בהתאם, במהלך שנת 2022 פורסמו הוראות משלימות לתקנות ההשקעה ולחוזר המאוחד לעניין יישום המנגנון בקשר עם הבטחת התשואה. במסגרת התיקונים האמורים, נקבעו הוראות שנועדו להתאים את ניהול ההשקעות של אפיק מובטח התשואה.

כך, בין היתר, נקבע בתיקון לתקנות ההשקעה כי לצורך עמידה במגבלות השקעה המחושבות כשיעור מתוך שווי נכסי המשקיע המוסדי, לא יובאו בחשבון הנכסים שמושקעים באפיק מובטח תשואה וכי יש לראות את אפיק מובטח תשואה כמסלול לצורך עמידה במגבלות ההשקעות, ואולם נקבע כי ניתן יהיה לחרוג ממגבלות אלה לצורך המטרות שנקבעו בהוראות סעיף 34 לחוק קופות הגמל.

בשנת הדוח חל גידול משמעותי בנייד כספים לקרנות הפנסיה, לרבות לקרן הפנסיה של כלל פנסיה וגמל. להערכת החברה, אפשר שהמנגנון המפורט לעיל, ביחד עם שינויים נוספים בשוק החיסכון הפנסיוני, הביא לגידול כאמור, וזאת נוכח ההטבה המסויימת לעמיתים בשל הגידול בשיעור התשואה המובטחת אל מול השיעור שהובטח במסגרת אגרות החוב המיועדות, אולם מנגד לא ניתן להעריך את השפעת שינוי והמשכיות המנגנון על פני זמן. יישום מנגנון השלמת התשואה הביא וצפוי להמשיך להביא להגדלת היקף הנכסים המנוהלים על-ידי החברות המנהלות בשוק החופשי, הסחיר והבלתי סחיר, ולפיכך צפוי כי ניהולם יהיה כרוך בעלויות נוספות בעבורן.

לעניין הגבלת הפקדות בביטוח מנהלים וגידול ההפקדות בקרנות פנסיה בעקבות הוראות הצעת חוק ההסדרים 2023 ראה סעיף 6.2.1(א) לעיל.

הערכת החברה בקשר עם השלכות האפשריות של יישום מנגנון השלמת התשואה הינה בגדר מידע צופה פני עתיד. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מן התוצאות המוערכות והן תלויות, בין היתר, באופן יישום המנגנון, בהיערכות הגופים המוסדיים ובהתנהגות השוק.

ה. תיקון הוראות החוזר המאוחד - שיקולי השקעה הנוגעים להיבטים סביבתיים, חברתיים והיבטי ממשל תאגידי ולסיכונים מתפתחים, סיכונים סייבר וסיכונים טכנולוגיים

בחודש נובמבר 2021 פרסם הממונה תיקון הוראות החוזר המאוחד, לפיו על ועדת ההשקעות של משקיע מוסדי לקבוע במסגרת מדיניות ההשקעה הכללית, מדיניות שמתייחסת להיבטים סביבתיים, חברתיים ולהיבטי ממשל תאגידי ("ESG") בתאגידים בהם משקיע המשקיע המוסדי. מדיניות זו תתייחס בין היתר לזיהוי סיכונים רלבנטיים שעשויים להשפיע על תיק ההשקעות, כמו סיכונים הנובעים מהשפעות סביבתיות ומשינויי אקלים. וועדת ההשקעות תהא רשאית לקבוע שניתן להתקשר עם נותני שירות חיצוניים בעלי מומחיות בתחום ה-ESG בכפוף להתקיימותם של תנאים מסוימים. במסגרת אותה מדיניות יפרט המשקיע המוסדי שיקולי השקעה הנוגעים לסיכונים טכנולוגיים ולסיכונים סייבר. עוד טרם פרסום התיקון, קבעו וועדות ההשקעה של הגופים המוסדיים בחברה מדיניות שמתייחסת להיבטי ESG. הגופים המוסדיים בקבוצה אישרו ופרסמו מדיניות ESG בהתאם להוראות הממונה. מדיניות זו הוחלה, מעבר למתחייב, גם ביחס לנכסי הנוסטרו של כלל ביטוח.

החברה עצמה מדורגת פלטינה פלוס בדירוג מעלה ESG, בתחום האחריות התאגידי.

לעיון במדיניות שפורסמה בחודש יולי 2022 ראה: https://www.clalbit.co.il/media/24491/esg_policy_clal_insurance.pdf

להערכת הגופים המוסדיים בקבוצה, השלכות פרסום מסמכי מדיניות ESG בהתאם להוראות החוזר המאוחד והאופן בו אלו ישפיעו על החברות בשוק, יתברר לאורך זמן. בטווח הקצר ניכרת מגמות גילוי ודיווח מוגברות של החברות בשוק הישראלי בתחום ומודעות גוברת לתחום.

1. טיוטת תיקון הוראות החוזר המאוחד ותקנות ההשקעה - כללי השקעות נכסי חברת ביטוח כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה

בחודש ספטמבר 2022 פרסם הממונה טיוטת חוזר שנייה שעניינה תיקון הוראות החוזר המאוחד - פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" לעניין כללי השקעות נכסי חברת ביטוח כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה, המציעה לקבוע הוראות לעניין התחייבויות שאינן תלויות תשואה של חברת ביטוח, הצפויות להחליף חלק מההוראות שנקבעו בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופת גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים) התשע"ב-2012, במסגרתן, בין היתר, מוצע להגדיר הון עצמי כפי שגורשם בדוח הכספי האחרון של חברת הביטוח ולעדכן את מגבלות ההשקעה הקבועות בתקנות כאמור.

להערכת כלל ביטוח, לטיטות התיקונים אין השלכות מהותיות.

הערכת כלל ביטוח בקשר עם טיוטת התיקונים הינה מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות של הגופים המוסדיים בקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח והתוצאה בפועל עשויה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה והיא תלויה, בין היתר, בנוסח הסופי של הטיטות.

9.5.52. הוראות בתחום הנשיה

א. חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח - 2018

בחודש מרס 2018 אושר בכנסת חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018 ("החוק"), אשר נכנס לתוקף בחודש ספטמבר 2019 ומטרתו להסדיר מחדש את דיני חדלות הפירעון והליכי שיקום והבראה. הוראות החוק מחליפות שורה של הוראות דין אשר הסדירו עד כה את דיני חדלות הפירעון. החוק מסדיר, בין השאר, את הנושאים הבאים: (1) הגדרת חדלות הפירעון של תאגיד; (2) אפשרויות הכניסה להליכי שיקום ו/או פירוק של תאגיד; (3) חלוקת התמורות בין הנושים השונים; (4) הגבלת כוחם של בעלי שעבוד צף כך שיוכלו להיפרע רק מ-75% מהנכסים הכפופים לשעבוד הצף, כך שהנושים שאינם מובטחים יזכו לפירעון גדול יותר של החוב כלפיהם; (5) ביטול חלק מהחובות בדיון קדימה; (6) קביעת חובת זהירות מיוחדת לדירקטורים ומנכ"לים במצב שבו החברה מצויה במצב כלכלי של חדלות פירעון אבל עוד לא הוכרזה ככזו מן הבחינה המשפטית; (7) קביעת הוראות המקנות לבית המשפט סמכות להורות לספק אשר סיפק ערב מתן צו לפתיחת הליכים לגבי התאגיד, או בסמוך לפני המועד האמור גם אם הפסיק לספק, הספקת שירות או מצרך חיוני לתאגיד בשיקום.

בנוסף, בחודש מרס 2021 נחקק תיקון חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי (תיקון מס' 4 - הוראת שעה) (נגיף הקורונה החדש) (עיכוב הליכים לשם גיבוש ואישור הסדר חוב) שנועד לתת מענה לעליה בהיקף החייבים שנקלעו לקשיים כלכליים בשל משבר הקורונה. עיקרי התיקון כוללים אפשרות לקבלת צו הקפאת הליכים למשך שלושה חודשים, עם אפשרות הארכה לחודש נוסף, שימור התקשרויות חוזיות של החברה, והותרת נושאי המשרה בחברה (כאשר נוספה חובת מינוי מנהל הסדר). בחודש מרס 2023 הוארכה הוראת השעה עד ליום 17 במרס 2024, ובחודש ינואר 2024 הוצע להאריך את הוראת השעה עד ליום 17 בדצמבר 2024 וכן להסמיך את שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להאריך בצו את התקופה בשלושה חודשים לכל היותר.

להערכת החברה, להוראת השעה אין השלכה מהותית על הגופים המוסדיים.

הערכת החברה בקשר עם הוראת השעה הינה מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות, נכון למועד פרסום הדוח והתוצאה בפועל עשויה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה והיא תלויה, בין היתר, באופן יישומה בפועל.

9.5.6 השקעות מנוהלות

להשפעת ההכנסות מהשקעות על רווחי החברה ראה חלק ב לדוח- דוח הדירקטוריון סעיף 2.2.5.

9.5.6.1 התפלגות הנכסים המנוהלים בכלל ביטוח ליום 31 בדצמבר 2023

נוסטר- נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות בביטוח חיים ובראות (סיעוד ומחלות קשות)	נוסטר- נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות בביטוח כללי, בריאות והון עצמי ⁶⁴	נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות ביטוחיות תלויות תשואה	
2.53%	7.66%	4.78%	מזומנים ושווי מזומנים
0.65%	19.02%	9.81%	אג"ח ממשלתיות סחירות
6.13%	11.17%	20.56%	אג"ח קונצרניות סחירות
3.00%	11.64%	37.29%	מניות וני"ע סחירים אחרים
57.05%	0.00%	0.00%	אג"ח מיועדות
16.70%	21.60%	7.90%	פקדונות והלוואות
13.94%	28.91%	19.66%	אחרים ^(*)
100.00%	100.00%	100.00%	סך הכל נכסים

* כולל בעיקר אג"ח קונצרני לא סחיר, קרנות השקעה וזכויות במקרקעין.

9.5.6.2 התפלגות הנכסים המנוהלים בכלל ביטוח אשראי ליום 31 בדצמבר 2023

נוסטר- נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות בביטוח חיים	נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות ביטוחיות תלויות תשואה	נוסטר- נכסים המוחזקים כנגד התחייבויות בביטוח כללי והון עצמי	
-	-	7.62%	מזומנים ושווי מזומנים
-	-	35.89%	אג"ח ממשלתיות סחירות
-	-	18.60%	אג"ח קונצרניות סחירות
-	-	19.41%	מניות וני"ע סחירים אחרים
-	-	17.23%	פקדונות והלוואות
-	-	1.25%	אחרים ^(*)
-	-	100.00%	סך הכל נכסים

* כולל בעיקר אג"ח קונצרני לא סחיר, קרנות השקעה וזכויות במקרקעין.

9.5.6.3 התפלגות נכסי קרנות הפנסיה המנוהלות על ידי החברות המנוהלות בקבוצה (כלל פנסיה וגמל ועודדות הוטיקה) ליום 31 בדצמבר 2023

עודדות הוטיקה	מיטבית - עתודות קרן משלימה	מיטבית - עתודות קרן חדשה	
3.48%	10.15%	8.00%	מזומנים ושווי מזומנים
10.79%	14.18%	4.99%	אג"ח ממשלתיות סחירות
13.66%	25.04%	6.69%	אג"ח קונצרניות סחירות
13.99%	36.98%	37.74%	מניות וני"ע סחירים אחרים
36.54%	0.00%	24.88%	אג"ח מיועדות
7.99%	3.89%	4.32%	פקדונות והלוואות
13.55%	9.76%	13.38%	אחרים ^(*)
100.00%	100.00%	100.00%	סך הכל נכסים

* כולל בעיקר אג"ח קונצרני לא סחיר, קרנות השקעה וזכויות במקרקעין.

9.5.6.4 התפלגות נכסי קופות הגמל המנוהלות על ידי כלל פנסייה וגמל ליום 31 בדצמבר 2023 לפי חלוקה לסוגי קופות			
קופות גמל מרכזיות	קרנות השתלמות	קופת גמל לתגמולים	
12.28%	10.09%	6.50%	מזומנים ושויי מזומנים
15.97%	12.05%	12.36%	אג"ח ממשלתיות סחירות
28.84%	19.18%	25.22%	אג"ח קונצרניות סחירות
33.64%	39.27%	28.37%	מניות וני"ע סחירים אחרים
4.44%	8.09%	7.42%	פקדונות והלוואות
4.83%	11.32%	20.13%	השקעות אחרות(*)
100.00%	100.00%	100.00%	סך הכל נכסים

* כולל בעיקר אג"ח קונצרני לא סחיר, קרנות השקעה וזכויות במקרקעין.

9.5.7 השקעות בחברות מוחזקות

ביום 12 באוגוסט 2022 התקשרה החברה עם WP XII Financial Investment B.V בהסכם לרכישת מלוא הונה המונפק והנפרע של WPI. העסקה הושלמה ביום 27 למרס 2023. לפרטים ראה ביאור 9 (א) לדוחות הכספיים. לפרטים בדבר נוהל לבחינת המהותיות לצורך סיווג עסקאות השקעה שאימצה החברה ראה סעיף 10.3.6 להלן. לפרטים בדבר עסקת מכלול והרחבת פעילות כלל פיננסיים ראה סעיף 16.2 להלן.

9.6 ביטוח משנה

ביטוח משנה הינו כלי לניהול סיכונים ביטוחיים וגיודורם ולהגנה על ההון. באמצעות ביטוח המשנה חולקת חברת הביטוח את סיכונה עם חברות ביטוח נוספות, מצמצמת את חשיפתה לסיכונים ביטוחיים (בפרט לצבר של נזקים באירוע קטסטרופה, כגון נזקי טבע, רעידת אדמה, אש וכד') ומאפשרת הרחבת היקף ההתחייבויות הביטוחיות אותן היא יכולה לקחת על עצמה וזאת בתמורה כספית ותוך יצירת חשיפה לסיכון צד נגדי.

ההתקשרות בביטוח משנה אינה פוטרת את חברת הביטוח מהתחייבויותיה כלפי המבוטחים וההתחשבות עם מבטחי המשנה מבוצעת לאורך שנות החשיפה הביטוחית. לפיכך יש חשיבות ליציבות מבטחי המשנה.

סוגי חוזי ביטוח המשנה העיקריים הינם:

1. **TREATY** - הסכם עם מבטח משנה, בו מתחייב מבטח המשנה להשתתף בסיכונים, בדרך כלל, בענף מסוים.
2. **ביטוח פקולטטיבי** - הסכם עם מבטח משנה לגבי עסקים ספציפיים (לרוב אצל לקוחות עסקיים גדולים) אשר בהם גבולות האחריות חורגים מגבולות ה-TREATY, או שמסביבות אחרות החברה בוחרת לערוך אותו במסגרת זו.

ההסכמים האמורים יכולים להיות עם מבטח משנה אחד או עם מספר מבטחי משנה.

בנוסף, ניתן לחלק את חוזי ביטוח המשנה לפי אופן החלוקה בסיכונים:

 1. **ביטוח משנה יחסי** - השתתפות מבטח המשנה בסיכון מוגדרת מראש בהתאם לחלקו היחסי בפרמיה והוא משתתף באותו שיעור שנטל על עצמו בתשלום הנזק. קיימים שני סוגים עיקריים של ביטוח משנה יחסי:
 - **חוזה מסוג "מיכסה" (QUOTA SHARE)** - הסכם ביטוח משנה יחסי, לפיו מסכימים מבטחי המשנה לקבל שיעור קבוע של כל הביטוחים מסוג מסוים שהמבטחים הישירים קיבלו עליהם. מבטח המשנה מקבל חלק יחסי מהפרמיה הרלוונטית שמקבל המבטח הישיר ומתחלק בנזקים ובהוצאות באותו יחס והכל עד לסכום שנקבע, ובהתאם לתנאי החוזה.
 - **חוזה מסוג "עודפים" (SURPLUS)** - הסכם ביטוח משנה יחסי, שבו המבטח הישיר נושא בסכום קבוע (ידה) אותו הוא קובע (שייר) ומבטח המשנה נושא במכפלות של הידה עד לקיבולת מוסכמת. אחוז ההשתתפות של החברה נקבע על פי יחס השייר מסכום הביטוח ובהתאם לכך הפרמיה והתביעות מתחלקות בין החברה למבטח המשנה.
 2. ככלל, בגין הסכם ביטוח משנה יחסי (Treaty או פקולטטיבי) מתקבלת עמלה ממבטחי המשנה בשיעור מוסכם מהפרמיה למבטחי משנה.
 2. **ביטוח משנה לא יחסי מסוג "הפסד יתר" (XOL - EXCESS OF LOSS)** - הסכם ביטוח משנה לא יחסי, לפיו מבטח המשנה לוקח על עצמו את הרובד שעליו הוסכם מראש ומשתתף בתשלום הנזק רק אם הנזק הגיע לרובד בו הוא משתתף. בחוזים מסוג זה החלוקה בסיכון אינה יחסית והשתתפות מבטח המשנה מותנית בגובה הנזק עד לתקרה שנקבעה, ככל שנקבעה.

ביטוח הקטסטרופה של כלל ביטוח הינו חוזה ביטוח משנה לא יחסי, אשר כלל ביטוח רוכשת על מנת להגן על השייר שלה (בנוסף לכיסוי הקיים בביטוחי המשנה היחסיים), וזאת על בסיס הערכה של הנזק הצפוי בשייר בהסתברות נתונה, לו כלל ביטוח עלולה להיות חשופה כתוצאה מאירוע קטסטרופה.

בגין הסכמי ביטוח משנה לא יחסי, בדרך כלל לא מתקבלת עמלה ממבטחי משנה, למעט בביטוחים פקולטטיביים מסוג XOL EXCESS OF LOSS.

מדיניות ביטוח המשנה

על פי חוזר הממונה בנושא "ניהול החשיפה למבטחי משנה" מיום 7 בדצמבר 2003, לפחות אחת לשנה ידון הדירקטוריון ויקבע את מדיניות החשיפה ואת הערכות המבטח לניהול החשיפה ולבקרה עליה, למבטח משנה בודד ולקבוצת מבטחי משנה בעלי זיקה כלכלית (להלן ביחד - "מבטחי משנה"). על הדירקטוריון לקיים את הדיון, לאחר שעמד על איכות הכלים הקיימים במבטח לניהול ולבקרה על החשיפה כלפי מבטחי המשנה.

מדיניות החשיפה למבטחי משנה תכלול, בין היתר, מדיניות ניהול החשיפה מול מבטחי משנה בענפים - חיים, כללי ובריאות, וכן הגדרת מסגרת חשיפה מרבית למבטחי המשנה, על-פי פרמטרים שיקבע הדירקטוריון. פרמטר כאמור אפשר שיהיה פרמטר איכותי, דוגמת דירוג הבינלאומי של מבטח המשנה.

הדירקטוריון יפקח על יישום המדיניות שקבע ויטפל באירועים חריגים.

הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה מאשרים אחת לשנה מדיניות ביטוח משנה בהתאם לתחומי הפעילות של הקבוצה, על בסיס המלצות שגובשו על ידי הנהלת כל גוף מוסדי/חטיבה והמלצות אגף ניהול סיכונים. במסגרת זו נקבעת מדי שנה מדיניות השיירים לענפים השונים וכן נבחנים הסדרי ביטוח המשנה לסוגיהם. לעניין החשיפה למבטחי משנה, מדיניות חברות הביטוח להתקשרויות חדשות כוללת דרישות סף לבחירת מבטחי משנה המתייחסות בין השאר לדירוג האשראי שלהם ולפרמטרים איכותיים נוספים, לרבות ביחס לניסיון העבר, כאשר בענפי ביטוח בהם החשיפה למבטחי משנה היא ארוכת טווח, נדרש דירוג אשראי מינימלי גבוה יותר. כמו כן, כוללת המדיניות מסגרת חשיפה מרבית הקובעת מהו השיעור המקסימלי של החשיפה למבטח משנה בודד ו/או לקבוצת מבטחי משנה ו/או לקבוצת דירוג של מבטחי משנה, מהון החברה. בנוסף, קובעת המדיניות מגבלות לחשיפה פוטנציאלית למבטח משנה ולקבוצת מבטחי משנה, באירוע רעידת אדמה לפי MPL.⁶⁵ המדיניות קובעת מנגנוני ניהול ובקרה של חשיפה למבטחי המשנה, לרבות דיווחים לדירקטוריונים של הגופים המוסדיים הרלבנטיים, אודות העמידה במגבלות האמורות.

בעסקי הביטוח הכללי, חוזי ביטוחי המשנה היחסיים והפקולטיביים של הקבוצה בענפי הביטוח השונים, נערכים בדרך כלל על בסיס שנתי על פי שנת חיתום (שבה הופקה הפוליסה) עם מבטחי משנה שונים. חלקו היחסי של כל מבטח משנה בכל אחד מענפי הביטוח יכול להשתנות משנה לשנה ומענף לענף, וזאת על פי המדיניות העסקית של הקבוצה ואופי העסקים שאותם היא מבקשת לבטח. ככלל, חוזים שאינם יחסיים נערכים על בסיס שנתי לפי שנת האירוע (שבה אירע הנזק).

בעסקי ביטוח החיים ועסקי ביטוח הבריאות המכסים סיכוני ריסק מוות, אובדן כושר עבודה, נכות, מחלות קשות, סיעוד והוצאות רפואיות והמאופיינים בפוליסות ארוכות טווח, ההתקשרות עם מבטחי המשנה נעשית לתקופת כל חיי הפוליסות שנמכרו בתקופת הסכם ביטוח המשנה, להוציא התקשרות לסיכון קטסטרופה הנערכת על בסיס שנתי לפי שנת האירוע.

היכולת של החברה להתקשר בהסכמי ביטוח משנה ותנאי ההתקשרות תלויים גם בתנאי השוק, בקיבולת מבטחי המשנה, העומדים בתנאי הסף שקבעה הקבוצה ביחס לסיכונים הרלוונטיים וכן בנכונותם של מבטחי המשנה ליטול על עצמם סיכונים אלו.

בשנת הדוח לא ביצעה הקבוצה עסקאות ביטוח משנה חריגות.

לפרטים נוספים ראה ביאור 42(ו)8 לדוחות הכספיים.

לגורמי הסיכון הנובעים מהתקשרויות עם מבטחי משנה ראה סעיף 9.16(ב)4 להלן.

ביטוח משנה בתחום ביטוח כללי

סוגי הסדרי ביטוח המשנה העיקריים בתחום

בענפי חבויות כגון: חבות מעבידים, אחריות מקצועית, חבות מוצר וצד ג', קיימת הגנה לחשיפה באמצעות חוזי ביטוח משנה לא-יחסי להגנה בפני תביעות גדולות.

בענף ביטוח רכב חובה כלל ביטוח מגינה על החשיפה באמצעות חוזי ביטוח משנה יחסי ולא יחסי.

ככלל, חשיפת כלל ביטוח בענפי רכוש ואובדן רווחים ובפעילות הערביות (לרבות ערביות מכר וביצוע), מוגנת באמצעות חוזי ביטוח משנה יחסיים. בענפי הרכוש ואובדן רווחים נרכש בנוסף חוזה ביטוח משנה לא יחסי לכיסוי קטסטרופה (משותף לכל ענפי הרכוש), המעניק הגנה על חלקה של כלל ביטוח בשייר העצמי של נזקים עקב אירוע קטסטרופה (לרבות רעידת אדמה), ראה סעיף 9.6.7 להלן.

בביטוחים מסוימים נרכש ביטוח משנה ספציפי (פקולטיבי), במקום או בנוסף לכיסוי באמצעות ה-TREATY, תוך שמירה על עמידה במדיניות השיירים שקבעה החברה.

חלק מהותי מפעילותה של כלל ביטוח אשראי מוגן בביטוח משנה יחסי. כמו כן, רוכשת כלל ביטוח אשראי ביטוח משנה לא יחסי לכיסוי מפני כשל של קבוצת חייבים.

65. הנזק הצפוי ביותר בהסתברות שנקבעה, המחושב לפי מודלים. 66. המגבלה מתייחסת לסכום הביטוח המצטבר בחוזה ביטוח המשנה; תקרה בחוזה יחסי - סכום ביטוח מקסימלי למבטח.

9.6.22 מבנה העמלות בתחום ביטוח כללי

בביטוחים יחסיים מתקבלות עמלות ממבטחי משנה. עמלות אלה מחושבות בעיקרן לפי שיעור מסוים מהפרמיה למבטחי משנה. קיימים שני סוגים עיקריים של עמלות: עמלות קבועות בשיעור קבוע מהפרמיות (flat) או עמלות מדורגות לפי רווחיות התיק (Sliding Scale). ככלל, בהסכמים בתחום ביטוח כללי אין עמלות רווח, למעט הסכמים בודדים בהם קיימת גם עמלה המותנית ברווחים (Profit Commission) המבוססת על שיעור רווחיות מבטח המשנה בחוזה הספציפי.

ככלל, ההסכמים מתחדשים מדי שנה, ללא התחייבות לחדשם וללא שההסכמים כוללים מגוון התחשבות בין שנות החיתום השונות. במסגרת ההתחשבות בגין שנת חיתום ספציפית תיתכן השבה או קבלת תוספת עמלה, במקביל לרישום ההתפתחות בתוצאות העסקיות בהתאם לאומדנים העדכניים למועד הדיווח (בהסכמי עמלות מדורגות ההשבה, ככל שתידרש, תהיה עד סכום עמלת המינימום שנקבעה).

לא מתקבלות עמלות ממבטחי משנה בביטוחים לא-יחסיים, למעט בביטוחי משנה פקולטטיבי על בסיס Excess of Loss.

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה יותר מ-10% מסך פרמיית ביטוח המשנה בתחום בשנת הדוח

שם מבטח המשנה	דירוג S&P נכון למועד פרסום הדוח	פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה לשנת 2023 (באלפי ש"ח)	שיעור מסך הכל פרמיה למבטחי משנה לתחום פעילות בשנת 2023
Swiss Re	-AA	149,516	10.81%

9.6.23 שינויים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ביטוח כללי

במהלך שנת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ביטוח כללי.

9.6.3 ביטוח משנה בתחום חיסכון ארוך טווח

9.6.3.1 סוגי חוזי ביטוח המשנה העיקריים בתחום חיסכון ארוך טווח

- א. חוזים יחסיים מסוגים שונים המגנים על חשיפת כלל ביטוח ברוב העסקים בענף ביטוח חיים.
- ב. חוזה לא יחסי מסוג Excess of Loss המגן על חברות הקבוצה מפני אירועי קטסטרופה בהתייחס לכיסויי מוות, אובדן כושר עבודה ונכות.

9.6.3.2 תיאור הסכמי העמלות בתחום ביטוח חיים

בגין חלק מהסכמי ביטוח משנה יחסיים, משלמים מבטחי המשנה לחברה עמלה בשיעור מהפרמיה שהועברה למבטח המשנה בשנה הראשונה או לתקופה ארוכה יותר. בנוסף לעמלות ביטוח משנה המשולמות מהפרמיה כאמור, משלמים מבטחי המשנה, בחלק מההסכמים בתחום ביטוח חיים, עמלת רווחים המחושבת כחלק יחסי מהרווח מעסקי הביטוח המבוטחים בביטוח המשנה.

במסגרת חישוב עמלת הרווחים על חוזה ביטוח משנה (בהתאם לכל הפוליסות הכלולות בתקופת החוזה) נלקח בחשבון גם הפסד ככל שקיים משנים קודמות, ורק ככל שהרווח עולה על ההפסד מתקבלת עמלת רווחים. יובהר, כי ככל ששולם סכום בגין עמלת רווח ובעתיד יהיה הפסד בגין אותו חוזה, החברה לא תחויב בהשבת סכומים שהתקבלו והדבר יבוא לידי ביטוי רק בקיזוז בעת חישוב עמלת רווח עתידית, ככל שתהיה.

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה יותר מ-10% מסך פרמיית ביטוח המשנה בתחום בשנת הדוח

שם מבטח המשנה	דירוג S&P נכון למועד פרסום הדוח	פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה לשנת 2023 (באלפי ש"ח)	שיעור מסך הכל פרמיה למבטחי משנה לתחום פעילות בשנת 2023
Swiss Re	-AA	105,387	61.4%
Munich Re	-AA	42,517	24.8%

9.6.3.3 שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום ביטוח חיים

במהלך שנת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום חיסכון ארוך טווח, למעט צמצום בהיקף ביטוח המשנה בגין פוליסות אובדן כושר עבודה מפעלי בעסק החדש.

9.6.4 ביטוח משנה בתחום ביטוח בריאות

9.6.4.1 סוגי חוזי ביטוח המשנה העיקריים בתחום ביטוח בריאות וסיעוד

חלק מחשיפת הקבוצה בפוליסות בריאות וסיעוד בגין רכיבי סיכון מסוימים מכוסה בהסכמי ביטוח משנה יחסיים מסוג מכסה. בנוסף, קיימת לקבוצה הגנה לצבר נזקים, בחוזה לא יחסי, ביחס לפוליסות תאונות אישיות, לפוליסות נסיעות לחו"ל ולפוליסות סיעוד ומחלות קשות, במסגרת כיסוי קטסטרופה. היקף ההגנה שנרכש מבוסס על מחקרים פנימיים שעורכת החברה.

9.6.4.2

תיאור מבנה העמלות בתחום ביטוח בריאות

בחלק מחוזי ביטוח המשנה קיימת עמלה שמשלמים מבטחי המשנה לקבוצה עבור מוצרי ביטוח הבריאות לסוגיהם, המבטוחים בביטוח משנה יחסי, שמחושבת כשיעור מהפרמיה שהועברה למבטח המשנה. במרבית המקרים עמלה זו משולמת רק בשנה הראשונה לאחר המכירה.

בנוסף לעמלות ביטוח משנה המשולמות מהפרמיה כאמור, בחלק מחוזי ביטוח המשנה משלמים מבטחי המשנה לקבוצה, בגין ביטוחי המשנה האמורים, עמלת רווחים המחושבת כשיעור מהרווח מעסקי הביטוח המבטוחים בביטוח המשנה (Profit commissions). לעניין חישוב עמלת הרווחים ראה סעיף 9.6.3.2 לעיל.

בחוזי ביטוח משנה לא יחסי (Excess of Loss) לא מתקבלת עמלה ממבטחי המשנה.

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה יותר מ-10% מסך פרמיית ביטוח המשנה בתחום בשנת הדוח

שם מבטח המשנה	דירוג S&P נכון למועד פרסום הדוח	פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה לשנת 2023 (באלפי ש"ח)	שיעור מסך הכל פרמיה למבטחי משנה לתחום פעילות בשנת 2023
Swiss Re	-AA	74.8%	69,857
Munich Re	-AA	14.99%	13,998

9.6.4.3

שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום ביטוח בריאות

במהלך שנת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ביטוח בריאות.

9.6.5

מגבלות ותקרות כיסוי

9.6.5.1

מגבלות או תקרות כיסוי בתחום ביטוח כללי⁶⁶

ברוב חוזי ביטוח המשנה היחסיים בענפי הרכוש הגבילו מבטחי המשנה את היקף הכיסוי המצטבר לאירועים שנקבעו, ובפרט לרעידת אדמה. אצל מרבית מבטחי המשנה בחוזי הרכוש המגבלה לאירוע רעידת אדמה הינה בין 3% ל-5% מחלקם היחסי בסכום הביטוח ובהתייחס למגבלת החשיפה הכוללת שנקבעה בחוזים. לפרטים נוספים ראה סעיף 9.6.7 להלן.

בחוזה המגן על שייר הקבוצה מפני אירועי קטסטרופה בתחום ביטוחי הרכוש קיימת תקרת כיסוי, ונזקים מעל תקרה זו הינם באחריות החברה.

בחוזים מסוג Excess of Loss, לא הגיעה החברה לתקרות שנקבעו בתקופות המדווחות ואין לה תביעות תלויות בהיקף המתקרב למגבלות שנקבעו.

9.6.5.2

מגבלות או תקרות כיסוי בתחום חיסכון ארוך טווח⁶⁷

אין מגבלות מהותיות לגבי השתתפות של מבטח המשנה בתביעות בחוזים יחסיים.

יצוין כי נכון למועד פרסום הדוח במקרים בהם נקבעו תקרות כיסוי בהסכמי ביטוח המשנה, ככלל החברה אינה מכסה סכומים החורגים מתקרת הכיסוי ללא כיסוי פקולטטיבי.

בחוזה המגן על שייר הקבוצה מפני אירועי קטסטרופה בתחום חיסכון ארוך טווח וביטוח בריאות קיימת תקרת כיסוי, ונזקים מעל תקרה זו הינם באחריות החברה.

ביחס לאירוע מלחמה, כיסוי הקטסטרופה האמור מכסה נזק משמעותי שמתרחש במהלך שבעה ימים רציפים של המלחמה ולא מכסה את כל נזקי המלחמה, הוא מוגבל בתקרה. בהתאם, נכון למועד זה, חשיפת כלל ביטוח בגין אירועי שבעת הימים הראשונים של מלחמת "חרבות ברזל", מוגבלת בסכום השייר שנקבע בחוזה ה- Excess of Loss בסך של 60 מיליון ש"ח. לפרטים נוספים ראה פרק ב לדוח, דוח הדירקטוריון סעיף 2.1(יא)(2) וביאור 46(יא)(2) לדוחות הכספיים.

ביטוח הקטסטרופה האמור, הינו ביטוח קצוב המתחדש מדי שנה. נוכח המצב הבטחוני בעקבות מלחמת אוקראינה ומלחמת חרבות ברזל, החלק הארי של מבטחי המשנה, המבטחים את כלל ביטוח בביטוח קטסטרופה, החריגו את סיכוני המלחמה, האקטיביים והפסיביים, מהכיסוי הביטוחי לשנת 2024.

9.6.5.3

מגבלות או תקרות כיסוי בתחום ביטוח בריאות⁶⁸

בחלק מחוזי ביטוח המשנה היחסיים מסוג מכסה בענף סיעוד ומחלות קשות, קיימות התניות מסוימות לעניין תנאי ההשתתפות של מבטח המשנה בתביעות. נכון למועד הדוח ההתניות אינן מתקיימות.

יצוין כי במקרים בהם נקבעו תקרות כיסוי בהסכמי ביטוח משנה, ככלל, הפוליסות המונפקות על ידי החברה הינן במסגרת תקרות הכיסוי האמורות.

66. המגבלה מתייחסת לסכום הביטוח המצטבר בחוזה ביטוח המשנה; תקרה בחוזה יחסי - סכום ביטוח מקסימלי למבטח.

67. ראה הערת שוליים 66 לעיל.

68. ראה הערת שוליים 66 לעיל.

9.6.5.4 מגבלות מכוח חוקים ו/או אמנות

מזה מספר שנים מנסים מבטחי המשנה לכלול בהסכמי ביטוח המשנה סעיף המכפיף את חובותיהם בחוזה למגבלות חוקיות מכוח חוקים ו/או אמנות מדינתיים ו/או בינלאומיים שונים כפי שיהיו מעת לעת, כדוגמת סנקציות על איראן, הימנעות ממימון טרור וכד' (להלן: "סעיף סנקציות").

כלל ביטוח הבהירה למבטחי המשנה כי היא מתנגדת להכללת סעיף סנקציות בחוזה ביטוח המשנה באופן המפחית ממחויבותם לתשלום בענפים שבהם אינה יכולה לכלול סעיף מקביל אל מול המבטחים.

בעקבות המלחמה בין רוסיה לאוקראינה והסנקציות הבינלאומיות שהופעלו כנגד רוסיה, ולאור דרישת מבטחי המשנה להוספת סעיף הסנקציות לחוזה ביטוח המשנה בעקבות המלחמה, פנתה החברה לפיקוח וקבלה את אישורו להוספת סעיף סנקציות מקביל בכל פוליסות הביטוח בתחום ביטוח כללי, למעט בפוליסות הביטוח התקניות (ביטוח דירה וביטוח רכב חובה ורכוש). הוספת הסעיף בפוליסות כאמור, מגן על החברה מפני חשיפות במקרים בהם מבטחי משנה לא ישלמו תביעות בשל סעיפי סנקציות. כפועל יוצא, במסגרת חידוש הסכמי ביטוח המשנה לשנת הדוח, נכללו סעיפי סנקציות במרבית חוזה ביטוח המשנה בתחום ביטוח כללי (למעט במרבית ההסכמים בגין ביטוח דירה וביטוח רכב חובה ורכוש).

פרט לאמור לעיל ביחס לחוזה ביטוח המשנה בתחום ביטוח כללי, בשנת הדוח, אין ככלל בחוזים עם מבטחי המשנה סעיף סנקציות בענפים שבהם החברה אינה יכולה לכלול סעיף סנקציות מקביל מול מבטחים, עם זאת, מבטחי המשנה שבים ומבהירים כי עשויה להיווצר מניעה לתשלום כתוצאה ממגבלות חוקיות כאמור, לרבות בגין מקרי עבר.

9.6.6 שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח המשנה המתייחסים לתקופה שמעבר לתאריך הדוח

לא חלו שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח המשנה בתקופה שלאחר תאריך הדוח, למעט כמפורט להלן:

- נוספה החרגה בגין מצב מלחמה, בהסכם ביטוח המשנה המגן על חברות הקבוצה מפני אירועי קטסטרופה בהתייחס לכיסויים בענפי ביטוח חיים, בריאות וסיעוד. לפרטים נוספים ראה סעיף 9.6.5.2 לעיל.
- נרכש כיסוי חדש מסוג יחסי (quota share) עם מנגנון לייצוב רווחים ביחס לתיק הקיים בביטוח אובדן כושר עבודה. יציין, כי מעת לעת החברה עורכת התאמות בפרטי הסדרי ביטוח, לרבות לעניין גובה העמלות, גבולות הכיסוי, סכומי ושיעורי השייר, מגבלת החשיפה לאירוע רעידת אדמה, בהתבסס על ניתוח תוצאות העבר והערכת הסיכון לרבות בהתייחס לשינויים במוצרים, בשוק וברגולציה.

9.6.7 חשיפת מבטחי המשנה לרעידת אדמה בישראל

אירוע הקטסטרופה המרכזי אליו חשופה הקבוצה הינו רעידת אדמה בישראל והחשיפה העיקרית לסיכון זה הינה בגין ענפי הרכוש שהינם חלק מביטוח כללי.

ליום 31 בדצמבר 2023 סכומי ביטוחי הרכוש בישראל, הכוללים כיסוי רעידת אדמה מסתכמים בסך של כ-511 מיליארדי ש"ח (ברוטו). כלל ביטוח מבוטחת בגין ביטוחי הרכוש האמורים בביטוח משנה יחסי מסוג מכסה או מסוג עודפים. בחלק מחוזה ביטוח המשנה היחסי קיימת תקרת כיסוי לאירוע בודד.

בגין אירוע קטסטרופה רכשה כלל ביטוח לענפי הרכוש, מעבר לכיסוי במסגרת הסכמי ביטוח משנה יחסיים (חוזה ו/או פקולטיבי) בגין השייר המצטבר, ביטוח משנה מסוג "הפסד יתר" בסכום מוגדר לחשיפה אשר תנבע מהאירוע כאמור, וזאת בהתבסס על אומדן כלל ביטוח בדבר הנזק הצפוי להתרחש עקב קטסטרופה בהסתברות מסוימת.

רכישת ביטוחי המשנה בגין אירוע קטסטרופה, מבוססת על הערכות הסיכון על בסיס נתונים מפורטים ועדכניים של חשיפות כלל ביטוח באמצעות תוכנות בינלאומיות ייעודיות, המבוססות על מודלים כמותיים להערכת סיכונים קטסטרופה. על פי בדיקה זו, שבוצעה לאחרונה בשנת 2023, רכשה כלל ביטוח הגנה על השייר המצטבר מפני קטסטרופה בשיעור MPL משוקלל של כ-2.05% מסכום הביטוח הכללי בביטוחי דירות ורכוש.

כתוצאה ממערך ביטוחי המשנה האמורים, באירוע קטסטרופה בישראל, שיגרם נזק ברוטו לרכוש מבוטח בכלל ביטוח בסך ברוטו של עד כ-10 מיליארדי ש"ח (שהינו הנזק הצפוי בהתאם להערכה המתוארת לעיל), יהיה סכום הנזק המירבי בו תישא כלל ביטוח בשייר (בכלל זה עלות רכישת כינון) בסך של כ-53 מיליוני ש"ח. במידה וסכום הנזק יהיה גבוה מהסכום האמור, תישא כלל ביטוח בחלק מהנזקים העולים על הסכום האמור, בהתאם לחוזה המכסה והעודפים הרלבנטיים.

יציין כי הקבוצה רכשה גם ביטוח משנה לקטסטרופה בגין **ביטוחי חיים ובריאות**, כאשר רעידת אדמה בישראל עשויה להיות אירוע שיפעיל גם ביטוח משנה זה. היקף הכיסוי שנרכש בגין מוצרים אלה מבוסס על מחקרים פנימיים שביצעה החברה להשפעת תרחישים שונים, בהם רעידת אדמה בישראל, על ההתייבויות הביטוחיות המכסות אירועי מוות או פגיעה פיזית המכוסים בפוליסות חיים ובריאות. יציין כי, החשיפה לסיכון רעידת אדמה בישראל המוערכת בגין ביטוחים אלה הינה בהיקפים נמוכים מהותית ביחס לחשיפה בגין ביטוחים בענפי הרכוש אליה מתייחסים הנתונים בסעיף זה ובביאור 42(ה2) לדוחות הכספיים.

מבטחי המשנה של כלל ביטוח המשתתפים בחשיפה, בביטוח כללי, לאירוע רעידת אדמה בישראל מדורגים על פי הטבלה המפורטת להלן:

חשיפת מבטחי משנה לרעידת אדמה (באלפי ש"ח) לשנת 2023:

קבוצת דירוג מרכזת דירוג S&P נכון למועד פרסום הדוח	תחזית חשיפה לרעידת אדמה בלתי יחסי	תחזית חשיפה לרעידת אדמה יחסי	תחזית חשיפה לרעידת אדמה	שיעור מסך הכל
A- ומעלה	1,000,000	10,625,647	11,625,647	97.00%
BBB- עד BBB+	0	358,811	358,811	2.99%
נמוך מ-BBB- או לא מדורג	0	715	715	0.01%
סך הכל	1,000,000	10,985,173	11,985,173	100.00%

מבטחי המשנה אשר החשיפה שלהם לסיכון רעידת אדמה עולה על 10% מסך החשיפה לרעידת אדמה (באלפי ש"ח) לשנת 2023:

שם מבטח המשנה	קבוצת דירוג מרכזת דירוג S&P נכון למועד פרסום הדוח	תחזית חשיפה לרעידת אדמה בלתי יחסי	תחזית חשיפה לרעידת אדמה יחסי	תחזית חשיפה לרעידת אדמה	שיעור מסך הכל
Swiss Re	-AA	240,400	1,716,041	1,956,441	16.3%
Munich Re	-AA	258,500	1,403,952	1,662,452	13.9%

חשיפת מבטחי משנה לרעידת אדמה (באלפי ש"ח) לשנת 2022:

קבוצת דירוג מרכזת דירוג S&P נכון למועד פרסום הדוח	תחזית חשיפה לרעידת אדמה בלתי יחסי	תחזית חשיפה לרעידת אדמה יחסי	תחזית חשיפה לרעידת אדמה	שיעור מסך הכל
A- ומעלה	913,000	9,989,271	10,902,271	96.68%
BBB- עד BBB+	0	374,870	374,870	3.32%
סך הכל	913,000	10,364,141	11,277,141	100.00%

מבטחי המשנה אשר החשיפה שלהם לסיכון רעידת אדמה עולה על 10% מסך החשיפה לרעידת אדמה (באלפי ש"ח) לשנת 2022:

שם מבטח המשנה	קבוצת דירוג מרכזת דירוג S&P נכון למועד פרסום הדוח	תחזית חשיפה לרעידת אדמה בלתי יחסי	תחזית חשיפה לרעידת אדמה יחסי	תחזית חשיפה לרעידת אדמה	שיעור מסך הכל
Swiss Re	-AA	170,600	1,616,239	1,786,839	15.8%
Munich Re	-AA	170,600	1,488,636	1,659,236	14.7%

ריכוז תוצאות ביטוח המשנה בביטוח כללי לשנים 2021 עד 2023⁶⁹

פרמיית ביטוח משנה בשנת 2023 (באלפי ש"ח)				
ענף ביטוח רכב חובה	ענף ביטוח רכב רכוש	ענף ביטוח רכוש ואחרים	ענף ביטוח חבויות	סך הכל
-	1,000	330,776	-	331,775
154,048	54,773	461,051	41,836	711,708
14,249	2,916	175,787	215,806	408,758
168,297	58,688	967,613	257,643	1,452,241
תוצאות ביטוח משנה				
8,569	(9,169)	539,591	240,479	779,470
פרמיית ביטוח משנה בשנת 2022 (באלפי ש"ח)				
ענף ביטוח רכב חובה	ענף ביטוח רכב רכוש	ענף ביטוח רכוש ואחרים	ענף ביטוח חבויות	סך הכל
-	2,077	286,019	-	288,096
259,242	110,528	411,445	46,801	828,016
16,045	1,218	166,003	203,715	386,981
275,287	113,823	863,467	250,516	1,503,093
תוצאות ביטוח משנה				
63,055	(46,415)	193,369	191,699	401,708

69. תוצאות רווח והפסד של ביטוח המשנה בלבד לפי תחומי פעילות בביטוח כללי כולל ביטוח אשראי, כפי שמשקף בדיווחי החברה לממונה.

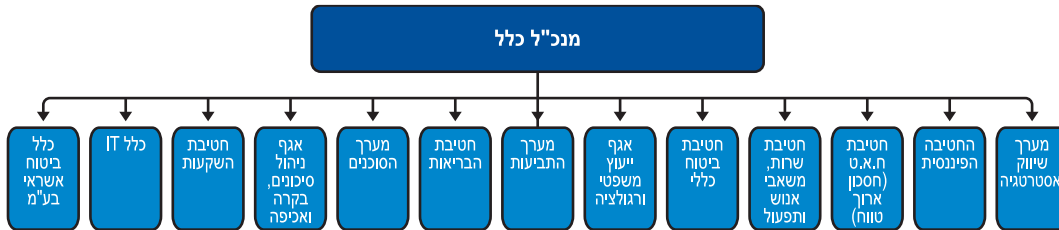
פרמיית ביטוח משנה בשנת 2021					
סך הכל	ענף ביטוח חבויות	ענף ביטוח רכוש ואחרים	ענף ביטוח רכב רכוש	ענף ביטוח רכב חובה	(באלפי ש"ח)
279,676	-	277,487	2,189	-	רעידת אדמה וסיכוני טבע
741,125	51,761	360,053	86,096	243,215	ביטוח משנה יחסי
373,809	216,002	141,761	689	15,357	ביטוח משנה לא יחסי
1,394,610	267,763	779,301	88,974	258,572	סך הכל פרמיה
(478,792)	(537,305)	293,270	(15,534)	(219,223)	תוצאות ביטוח משנה

הסברים לתוצאות ביטוח המשנה בביטוח כללי:

- **ענף ביטוח רכב חובה** – הקיטון ברווח נובע בעיקר מהקטנת עתודות אשתקד בשל השפעת סביבת הריבית שקוזז בחלקו על ידי קיטון בשיעור ביטוח המשנה (שנבע מקיטון בנכונותם של מבטחי המשנה ליטול על עצמם סיכונים בענף לאור התוצאות ההפסדיות בו).
 - **ענף רכב רכוש** – הקיטון בהפסד מבטחי המשנה בשנת הדוח משקף שיפור ברווח החיתומי.
 - **ענף ביטוח רכוש ואחרים** – הגידול ברווח מבטחי המשנה בשנת הדוח משקף הטבה בהתפתחות תביעות ביחס לשנה קודמת בעיקר בענפי האש והרכוש.
 - **ענף ביטוח חבויות** – השיפור ברווח מבטחי המשנה בשנת הדוח נובע בעיקרו מהתפתחות תביעות חיובית בענפי החבויות וכן משינוי סביבת הריבית.
- לפרטים נוספים בדבר ביטוח משנה ראה ביאור (8) לדוחות הכספיים.

9.7.1. תרשים המבנה הארגוני של הקבוצה

התרשים להלן, מבטא את הזיקה הפונקציונלית-ארגונית, נכון למועד דוח זה, של בעלי התפקידים השונים, אשר אינה בהכרח זהה לזיקה המשפטית.⁷⁰

המבנה הארגוני של הקבוצה נכון למועד הדוח הינו כדלהלן:

- (1) חטיבת הבריאות (חטיבה מקצועית המרכזת את פעילות ביטוחי הבריאות);
- (2) חטיבת חסכון ארוך טווח (חטיבה מקצועית המרכזת את הפעילויות בתחום ביטוח החיים, וכן בתחום הפנסיה והגמל באמצעות כלל ביטוח וכלל פנסיה וגמל);
- (3) חטיבה לביטוח כללי (חטיבה מקצועית המרכזת את הפעילות בתחום הביטוח הכללי);
- (4) חטיבת השקעות שמרכזת את פעילות ההשקעות ומתן האשראי בקבוצה;
- (5) מערך תביעות, שמרכז את הטיפול בתביעות מבטוחים ועמיתים בכל ענפי הביטוח והפנסיה;
- (6) מערך הסוכנים, שמרכז את פעילות המכירות מול סוכני הקבוצה;
- (7) חטיבת שירות, משאבי אנוש ותפעול שמרכזת את: (1) פעילות השירות, התפעול והגביה מול הסוכנים והלקוחות; (2) ניהול משאבי האנוש בקבוצה; ו-(3) מערך הלקוחות הפרטיים שמרכז את פעילות המכירה הישירה של מוצרי הסיכונים והביטוח הכללי;
- (8) חטיבת פינסטית שמרכזת את כל פעילויות הכספים, האקטואריה, השכר והלוגיסטיקה בקבוצה;
- (9) חטיבת כלל IT המרכזת את כל פעילות מערכות המידע בקבוצה;
- (10) אגף יעוץ משפטי ורגולציה;
- (11) אגף ניהול סיכונים בקרה ואכיפה;
- (12) מערך שיווק ואסטרטגיה;
- (13) אגף הביקורת הפנימית, הכפוף ליו"ר הדירקטוריון.

בנוסף, בבעלות הקבוצה חברות בנות בשליטה להן מנכ"לים נפרדים וביניהן כלל ביטוח אשראי, כלל פנסיה וגמל, עתודות הותיקה וסוכנויות ביטוח בתחום חיסכון ארוך טווח ובתחום ביטוח כללי.

ביום 15 בפברואר 2023 מונה מר ברק בנסקי כמשנה למנכ"ל, מנהל חטיבת השקעות, וזאת במקום מר יוסי דורי שסיים את תפקידו בקבוצה.

ביום 1 בפברואר 2023 מונה מר אלדד ערן כמשנה למנכ"ל, מנהל חטיבת הבריאות בכלל ביטוח, וזאת במקום מר משה בר סימן טוב שסיים את תפקידו בקבוצה.

ביום 24 בדצמבר 2023 הודיע מר ערן שחף, המבקר הפנימי של החברה וחברות נוספות בקבוצה, על כוונתו לסיים את תפקידו בקבוצה לאחר 10 שנים בתפקיד.

ביום 13 בפברואר 2024 מונה מר תומר דוד כמבקר הפנימי של החברה ושל הגופים המוסדיים בקבוצה, בכפוף לאי התנגדות הממונה. מר דוד צפוי להיכנס לתפקידו ביום 1 ביוני 2024.

70. התרשים מבטא את המבנה הארגוני בכלל ביטוח. מבנה החברה זהה למתואר בתרשים אך בהתאם להחלטת דירקטוריון החברה, נושאי המשרה בחברה הינם מנכ"ל החברה, היועצת המשפטית, מנהל החטיבה הפינסטית, מנהל חטיבת השקעות ומנהל אגף ניהול סיכונים. כל נושאי המשרה בחברה מכהנים גם כנושאי משרה בכלל ביטוח. בנוסף בכלל ביטוח, המהווה זרוע עסקית מרכזית של הקבוצה, מכהנים כנושאי משרה גם מנהל חטיבת חסכון ארוך טווח, מנהלת חטיבת ביטוח כללי, מנהל חטיבת ביטוח בריאות, מנהלת חטיבת שירות, משאבי אנוש ותפעול, מנהל מערך הסוכנים, מנהל מערך התביעות, מנהלת מערכות מידע ומנהלת מערך שיווק ואסטרטגיה. המבקר הפנימי הינו המבקר של כל החברות בקבוצה, לרבות החברה ולמעט החברות מקבוצת סימקס. פרטים אודות המבנה הארגוני וההון האנושי במקס, אינם נכללים בפרק זה ומתוארים בפרק 15.2 להלן.

9.7.2 מצבת עובדי הקבוצה

בשנת הדוח המשיכה החברה לפעול בהתאם לתכנית האסטרטגית שלה, שמטרתה, בין היתר, התאמת כוח האדם בקבוצה לצרכים המשתנים, תוך מתן דגש לתמיכה באסטרטגיית הצמיחה של החברה הקיטון במצבת כוח האדם בקבוצה הינו, בין היתר, תוצאה של תהליך פרישה מרצון, במסגרתו פרשו במהלך שנת הדוח 37 עובדים מעובדי הקבוצה (לפרטים נוספים ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים).

להלן נתונים בדבר מצבת עובדי הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2023 ו-2022 בהתאם למבנה הארגוני:

מס' עובדים	מס' עובדים	יחידות
31.12.2022	31.12.2023	
640	632	מטה וגופי שירות מרכזיים ⁷¹
62	45	חטיבת הבריאות ⁷²
223	219	מערך הסוכנים
340	334	חטיבת חסכון ארוך טווח
125	123	חטיבת ביטוח כללי
357	347	מערך התביעות
1,552	1,413	חטיבת שירות, משאבי אנוש ותפעול ⁷³
120	133	חטיבת השקעות
47	52	כלל ביטוח אשראי
383	386	חטיבה פיננסית
3,849	3,684	סך הכל עובדי חברה^{75,74}

מתוך מצבת העובדים הנזכרת לעיל, ההנהלה הבכירה של הקבוצה (מנהלי החטיבות, המערכים ויחידות המטה והאקטוארית הראשית של כלל ביטוח) מונה 13 מנהלים, ובנוסף את מנכ"ל החברה (המכהן גם כמנכ"ל כלל ביטוח) והמבקר הפנימי של הקבוצה.

לפרטים בדבר נושאי משרה בחברה, ראה חלק ד לדוח - פרטים נוספים אודות התאגיד, סעיף 14. לפרטים נוספים אודות תנאי העסקה של מנכ"ל החברה ראה ביאור 43(ב) (6) לדוחות הכספיים ואודות תנאי התגמול של נושאי המשרה ראה סעיף 9.7.5(ג) להלן.

לחברה אין תלות מהותית בעובד מסוים.

9.7.3 הטבות וטיבם של הסכמי העסקה

סוגי ההסכמים ואופן התגמול

בחודש אפריל 2022 נחתם הסכם קיבוצי בין החברות הבנות של החברה, כלל ביטוח, כלל פנסיה וגמל, כלל ביטוח אשראי, כללביט מערכות וכן ("החברות") לבין הסתדרות העובדים הכללית החדשה ("ההסתדרות") וועד העובדים בקבוצה ("ההסכם הקיבוצי החדש"), אשר כולל את כל ההסכמים וההסכמות הקיבוציים שנחתמו בין הצדדים החל משנת 2014 להסכם משולב, בכפוף לשינויים ותוספות שהוסכמו ואשר עיקריו הינם כמפורט להלן:

- תשלום תוספות שכר לעובדים, בשיעור של 3% משכר הבסיס של העובדים הזכאים להעלאת שכר, מדי שנה, כתלות בעמידה ברווח שנתי ממוצע של החברה שהוסכם לגבי השנים 2021-2024. בחודש אפריל 2025 יוקצה תקציב נוסף לתוספות שכר בשיעור מקסימלי של 4% (תוספת של עד 1%) לשנה ככלל, מחצית מסך תקציב תוספות השכר ישולם כתוספת אחידה ומחציתו ישולם כתוספת דיפרנציאלית לפי החלטת מנהלים;
- העלאת שכר המינימום לעובדים חודשיים ב-3 שלבים, עד לשכר של 6,600 ש"ח בחודש ספטמבר 2024;
- העלאת שכר העובדים הוותיקים (העובדים בחברות בין 5 ל-30 שנה ויותר) לסכומים שבין 6950 ש"ח ל-9,450 ש"ח החל מחודש ספטמבר 2023;
- העלאת השכר השנתי של עובדי המוקדים ב-3 שלבים עד לשכר של 34 ש"ח לשעה החל מחודש ספטמבר 2024;
- מדי שנה, כתלות בעמידה בתנאי רווח שנתי מינימלי, כהגדרתו בהסכם הקיבוצי החדש, בסכום של 200 מיליוני ש"ח לפחות, ישולם לעובדים תשלום מיוחד, שעלותו הכוללת תהיה בין 11 מיליוני ש"ח ל-55 מיליוני ש"ח (ככל שהרווח השנתי של החברה יעלה על 1,200 מיליוני ש"ח).

71. במטה וגופי שירות מרכזיים נכללים: לשכת מנכ"ל, אגף ביקורת פנימית, מערך שיווק ואסטרטגיה, אגף ייעוץ משפטי ורגולציה, אגף ניהול סיכונים, בקרה ואכיפה, חטיבת כלל IT.

72. הקיטון נובע מהעברת מחלקת חיתום מחטיבת הבריאות לחטיבת שירות, משאבי אנוש ותפעול.

73. מחלקת חיתום הועברה מחטיבת הבריאות לחטיבת שירות משאבי אנוש ותפעול ומנגד היה קיטון בשל פרישה מרצון ובשל אי איש תקנים שהתפנו בשל התאמה לצרכים ולנסיבות המשתנות.

74. מתוך מצבת העובדים נכון לסוף שנת הדוח 91 הינם עובדי ספק לעומת 90 עובדי ספק בשנה שקדמה לה.

75. נתונים אודות עובדי כלל סוכנויות הועברו לפרק "מידע נוסף אודות פעילויות אחרות שלא נכללו בתחומי הפעילות". נתוני שנת 2022 הוצגו מחדש בהתאמה.

- במקרה בו הרווח השנתי של החברה יהיה בין 300 מיליוני ש"ח ל- 600 מיליוני ש"ח לפחות, ישולם לעובדים תשלום נוסף, שעלותו תהיה בין 4.25 מיליוני ש"ח ל-17 מיליוני ש"ח, בהתאם לתוצאות. התשלום יוענק לעובדים הזכאים לכך בדרך של אופציות, במחיר מימוש שיהווה את ממוצע מחיר הסגירה של מניית החברה ב-30 ימי המסחר שיקדמו למועד אישור המתאר על ידי דירקטוריון החברה ולא פחות ממחיר הבורסה ביום שלפני ההחלטה;
- בעקבות התוצאות הכספיות של החברה לשנת 2021, הוסכם על תוספת רווחה מיוחדת, כמפורט בסעיף (ג)3(1).10, לביאור 25 בדוחות הכספיים.
- כמו כן, ההסכם החדש מסדיר את התעריף לתשלום דמי הבראה, בהתאם לוותק העובד ומועד תחילת עבודתו, העלאת ההשתתפות ושיפור תנאים בפוליסות ביטוח בריאות של עובדי החברה, הגדלת ההשתתפות בתשלום קייטנות, שינוי מתכונת ההשתתפות בארוחות עובדים, ביטול מענק התמדה שנקבע בהסכם הקודם וחלף זאת מתן מענק שימור לעובדים, כתלות ברווחי החברה.
- במסגרת ההסכם, בשנת 2023 הוצעה תוכנית פרישה מרצון לעובדים בגיל 60 ומעלה. במסגרת התוכנית פרשו בפרישה מרצון בשנת הדוח 37 מעובדי הקבוצה וצפויים לפרוש בשנת 2024 עוד 38 עובדים. לפרטים בדבר עלות התוכנית ראה ביאור 25(ג)1 לדוחות הכספיים.
- ההסכם הינו לתקופה של 3 שנים, מיום 1 לינואר 2022 ועד ליום 31 לדצמבר 2024 וישמר שקט תעשייתי בכל תקופת ההסכם. עם חתימתו מוצו טענות ותביעות של כל תביעות הצדדים לתקופת תוקפו של ההסכם.
- ההסכם הקיבוצי החדש חל על מרבית עובדי חברות הקבוצה, למעט עובדים בתפקידים ספציפיים שהוגדרו בו ומנהלים בדרג שהוגדר.
- נכון ליום 31 בדצמבר 2023 קיימים בקבוצה כ-76228 עובדים, שההסכם הקיבוצי החדש אינו חל עליהם, לרבות ההנהלה הבכירה, והם מועסקים על פי הסכמי עבודה אישיים, המגדירים את תנאי העסקתם, לרבות משכורת בסיס, תנאים סוציאליים ותנאים נלווים.

הפרשות בגין סיום יחסי עובד מעביד

- לגבי מרבית העובדים שההסכמים הקיבוציים חלים עליהם - חל הסדר לפי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963, ביחס לכל תקופת עבודתם.
- לפרטים נוספים אודות הפרשות בגין סיום יחסי עובד מעביד לעובדי הקבוצה, ראה ביאור 25 לדוחות הכספיים.

תנאים והטבות נוספים

- החברות בקבוצה נוהגות להעניק מעת לעת הסדרים לרכישת מוצרי ביטוח ושירותים לעובדיהן, הכוללים, בין היתר, ביטוח אלמנטרי, מוצרים פנסיוניים וביטוח בריאות וחיים.
- בחברה קיימת פוליסת ביטוח בריאות קבוצתית, במסגרתה מבטוחים מרבית עובדי החברות כהגדרתן לעיל.
- הקבוצה מאפשרת לעובדים, לקבל הלוואות עפ"י נהלים פנימיים מוגדרים ובהתאם להוראות הדין, בהתחשב, בין היתר, בותק של העובד ובגובה משכורתו.
- לתנאי העסקתם (לרבות תגמולים) של חמשת בעלי התגמולים הגבוהים ביותר מבין נושאי המשרה הבכירה בקבוצה (לרבות יו"ר ומנכ"ל החברה), ושלושת בעלי התגמולים הגבוהים ביותר מבין נושאי המשרה הבכירה בחברה בשנת הדוח ולשכר ששולם לדירקטורים בחברה, ראה חלק ד לדוח - פרטים נוספים אודות התאגיד, סעיף 12.

הוראות דין בדיני עבודה שפורסמו בקשר עם מלחמת חרבות ברזל

- על רקע מלחמת חרבות ברזל, פורסמו צווי הרחבה שעניינם, בין היתר, הארכת התקופה המוגנת מפני פיטורים למשרתי מילואים, לגבי משרתי מילואים שעשו שירות מילואים שמשכו 60 ימים ויותר, ב-30 יום נוספים מעבר לאיסור הקבוע בחוק חיילים משוחררים, כך שסה"כ התקופה המוגנת מפני פיטורים תעמוד על 60 יום; הסדרת תשלום שכר לעובדים שנעדרו מעבודתם בשל המלחמה, כתלות במקום מגוריהם או במקום עבודתם או בתנאים נוספים שנקבעו; הענקת זכויות לבני/בנות זוג של משרתי מילואים, כגון ימי היעדרות בתשלום בהתקיים תנאים מסוימים.
- פורסם צו להעלאת שכר המינימום במשק כך ששכר המינימום למשרה מלאה יעמוד על סך של 5,880 ₪ ברוטו. להוראות אלה אין השפעה מהותית על החברה.

9.7.4 השקעת התאגיד בהשתלמויות והדרכה

כחלק מאסטרטגייה כוללת לפיתוח ההון האנושי כנכס מרכזי בקבוצה, הקבוצה השקיעה בשנת 2023, משאבים רבים בפעילויות למידה והדרכה מקצועיות, באכיפה וציוד, בפיתוח עובדים ובפיתוח מיומנויות של מנהלים בארגון כמובילי תהליכים בארגון. גם בשנה זו התמקדה הקבוצה בשיפור איכות השירות ומיומנויות השירות ללקוחות החברה ולסוכניה, בשיפור מקצועיות וידע ביטוחי בכל תחומי הביטוח, במיסוד ויישום תהליכי הטמעה למערכות המידע אשר תומכות בליבה העסקית ובשיפור מיומנויות ניהול דרג הביניים. בנוסף, השקיעה הקבוצה השנה בביצוע פעילויות והדרכות ששמו דגש על ה-wellbeing של העובדים והמנהלים וכן במתן כלים להתמודדות עם המצב כמו ניהול בתנאי אי וודאות, סדנאות חוסן ועוד.

76. לא כולל עובדי ספק. נתונים אודות עובדי כלל סוכנויות הועברו לפרק "מידע נוסף אודות פעילויות אחרות שלא נכללו בתחומי הפעילות".

הדרכות אלה נועדו, בין היתר, להתאים את תפקוד עובדי ומנהלי הקבוצה לשינויים ולהתפתחויות במשק ובמדינה, לסטנדרט שירות מתקדם ולדרישות הרגולציה.

9.7.5. מדיניות שכר ותגמול בכירים

החל מספטמבר 2013, החברה נדרשת לאשר, אחת לשלוש שנים לפחות, מדיניות תגמול לנושאי משרה בהתאם לחוק החברות (תיקון מס' 20), התשע"ג-2012. בנוסף, על הגופים המוסדיים בקבוצה חל חוזר הממונה בעניין מדיניות תגמול בגופים מוסדיים מחודש אפריל 2014, כפי שתוקן בחודש אוקטובר 2015 ובחודש יולי 2019 (להלן ביחד: "חוזר התגמול").

מדיניות התגמול של החברה נועדה לסייע בהשגת מטרת החברה ותוכניות העבודה שלה בראייה ארוכת טווח, ובין היתר במטרה לגייס ולשמר מנהלים בכירים ואיכותיים ברמה גבוהה, בעלי ידע מקצועי ספציפי והתמחות ייחודיים, בעלי יכולת להוביל את החברה להצלחה עסקית ולהתמודד עם האתגרים העומדים בפניה, להעסיק נושאי משרה בעלי מוטיבציה, להשיג רמה גבוהה של ביצועים עסקיים מבלי ליטול סיכונים בלתי סבירים, וליצור איזון ראוי בין מרכיבי התגמול השונים, הקבועים מול המשתנים, קצרי הטווח למול ארוכי הטווח ותגמול במזמון (כולל תנאים נלווים) למול תגמול הוני. מדיניות התגמול קובעת כללים, קריטריונים ואמות מידה שלפיהם ייקבעו תנאי כהונתם והעסקתם של נושאי המשרה בחברה, תוך התאמה למאפיינים הספציפיים של הפעילות עליה אחראי נושא המשרה הרלבנטי, לניסיונו, הכשרתו וביצוע התפקיד על ידו והכל בהתאם ובכפוף למגבלות החוקיות המפורטות לעיל ולהלן.

א. חוזר התגמול ומדיניות התגמול בגופים המוסדיים

במסגרת חוזר התגמול מחודש יולי 2014 והתיקונים שהוכנסו בו בשנים 2015 ו-2019, נקבע, בין היתר, כי יקבע יחס הולם בין מרכיב התגמול הקבוע ומרכיב התגמול המשתנה, כך שכלל, שיעורו של הרכיב המשתנה השנתי לא יעלה על 100% מהרכיב הקבוע השנתי, בכפוף לחריגים שיקבעו (הנוגעים לאירוע עסקי חד פעמי שאינו חוזר על עצמו כל שנה ושאינו חל על קבוצה רחבה של בעלי תפקיד מרכזי) לפיהם ניתן יהיה לקבוע כי שיעורו של הרכיב המשתנה השנתי לא יעלה על 200% מהרכיב הקבוע, זאת למעט ביחס למנכ"ל. בנוסף נקבע, כי כל תשלום של רכיב משתנה יהיה כפוף להסדרי השבה וכן להסדרי דחיה, כך שבמקרה בו שיעור התגמול המשתנה עולה על 40% מהתגמול הקבוע, או סך התגמול עולה על התקרה לתשלום כהגדרתן להלן, לפחות 50% מהרכיב המשתנה ידחה ויפרס בשיטת הקו הישר על פני תקופה שלא תפחת משלוש שנים. במסגרת החוזר נקבעו הסדרים שונים בקשר עם הענקה של מניות או מכשירים מבוססי מניות, בקשר עם מענקי פרישה, מגבלות לעניין שכר דירקטורים שאינם דירקטורים חיצוניים, איסור על תשלום רכיב משתנה לדירקטורים והוראות לעניין אופן קביעת התגמול של יו"ר הדירקטוריון. בנוסף, הוראות החוזר קובעות כי גוף מוסדי לא ישא בעלויות העסקתו של עובד בשל כהונתו בתאגיד אחר ויוודא כי עובד לא יקבל תגמול בשל כהונתו בגוף המוסדי מגורם אחר. חוזר התגמול מאפשר להחיל שינוי לא מהותי (כפי שיוגדר במדיניות התגמול) בתנאי התגמול של נושא משרה באישור מנכ"ל וללא אישור של הדירקטוריון. חוזר התגמול חל ביחס לכל עובדי החברה, אך עיקר המגבלות בו נוגעות לנושאי משרה ובעלי תפקיד מרכזי, כהגדרתם בחוזר.

ב. חוק תגמול בכירים

באפריל 2016 פורסם חוק תגמול נושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק תגמול בכירים"), שמטרתו להגביל ולהפחית את שכר נושאי המשרה הבכירים בגופים פיננסיים.

החוק קובע מנגנון תאגידי לאישור התקשרות למתן תגמול לעובד בתאגיד פיננסי (גוף פיננסי או תאגיד הנשלט או שולט בגוף הפיננסי) שההוצאה החזויה בשלו, כפי שחושבה למועד האישור בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים, צפויה לעלות על 2.5 מיליוני ש"ח (צמוד למדד מיום פרסומו של חוק תגמול בכירים), וכן קובע כי לא תאושר התקשרות כאמור אלא אם כן היחס שבין הוצאה החזויה בשל התגמול האמור לבין הוצאה החזויה בשל התגמול הנמוך ביותר ששילם התאגיד לעובד התאגיד (לרבות עובד קבלן), במישרין או בעקיפין, בשנה שקדמה למועד ההתקשרות, קטן מ-35 ("מגבלת היחס").

על פי המנגנון הקבוע בחוק, תנאי העסקתו של עובד כאמור יובאו לאישור ועדת התגמול (או ביקורת) והדירקטוריון ברוב מיוחד של דירקטורים חיצוניים והאסיפה הכללית של אותה חברה, ובחברה ציבורית אף בקרב רוב מיוחד של בעלי מניות המיעוט באסיפה הכללית. כמו כן, עלות שכרו של עובד בתאגיד פיננסי שתעלה על 2.5 מיליוני ש"ח (צמוד למדד מיום פרסומו של חוק תגמול בכירים), לא תותר בניכוי לצרכי מס לחברה. העלות האמורה הינה בניכוי הוצאה חשבונאית שנרשמה בשל הענקת מניות או זכות לקבלת מניות ובניכוי "עודף עלות שכר" (הפער שבין עלות השכר לבין 2.5 מיליוני ש"ח, אם עלות השכר עולה על 2.5 מיליוני ש"ח) ("התקרה לתשלום").

בהתאם להוראות המעבר שנקבעו, הוראותיו חלות גם על התקשרויות שאושרו לפני פרסום החוק. התקשרויות כאמור שלא אושרו בהתאם לחוק שכר בכירים אינן תקפות.

ג. מדיניות התגמול

ביום 29 בספטמבר 2022, אישרו דירקטוריון כלל ביטוח ודירקטוריון החברה, בהמשך להמלצת ועדת התגמול, מדיניות תגמול, וזאת בהתאם להוראות חוזר התגמול, תיקון 20 לחוק החברות וחוק שכר בכירים. מדיניות התגמול אושרה על ידי אסיפת בעלי המניות בחודש ינואר 2023. מדיניות זו החליפה את מדיניות התגמול של החברה ובמקביל עודכנו גם

מסמכי מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, שהיו בתוקף עד לאותו מועד כאמור לעיל. המדיניות תקפה לשנים 2023-2025.

מדיניות התגמול עוסקת במכלול תנאי העסקה של עובדי החברה, נושאי המשרה ובעלי תפקיד מרכזי בחברה וקובעת הוראות שונות ביחס אליהם. התגמול יכול שיהיה מורכב ממספר רכיבים עיקריים: שכר קבוע, וכן תגמול משתנה המורכב ממענק שנתי מותנה ביצועים המשולם במזומן, מענק הוני, מענקים מיוחדים אשר יכול וינתנו בניסיונות מסוימות וכן תנאים נלווים והסדרי שיפוי וביטוח.

מדיניות התגמול כוללת מגבלת עלות העסקה מקסימאלית של נושאי משרה ובעלי תפקיד מרכזי בחברה, בהתאם לחוק תגמול בכירים וכפי שנקבע בה והיא מבוססת, בין היתר, על ההנחה לפיה על התגמול הכולל של עובדי החברה, להיות מושפע מתוצאותיה העסקיות של החברה, המתבטאות, בין השאר, ברווחיות החברה, וכן מתרומתו האישית של כל עובד להשגתה והכל בהתחשב במגבלות הקבועות בחוק תגמול בכירים, בהוראות הרגולציה ובמדיניות.

בהתאם למדיניות השכר הקבוע יבטא את כישוריו של המנהל לרבות, ניסיונו, הידע שהוא מביא עמו לתפקיד, מומחיותו בתחום העיסוק, השכלתו וכו' תוך התחשבות ברמת האחריות המוטלת עליו ודרישות התפקיד הנגזרות ממנו.

המדיניות מאפשרת תשלום תגמול משתנה אשר יכול להיות מורכב ממענק שנתי המשולם במזומן או מתשלום הוני. תשלום רכיבים משמעותיים במענק השנתי מותנה בהתקיימותם של תנאי הסף המפורטים במדיניות התגמול. כן מסדירה המדיניות הוראות לעניין הרכב המענק השנתי בהתאם לביצועי בעל התפקיד המרכזי, ביצועי היחידה אליה הוא משתייך ותוצאותיה העסקיות של החברה. המענק המשתנה מורכב מרכיבים מבוססי מדידה, מרכיבים איכותיים וכן מרכיב של שיקול דעת. המדיניות מאפשרת תשלום של מענקים מיוחדים, וזאת בגין מאמצים ניכרים מצד בעל התפקיד המרכזי, לרבות במסגרת ביצוע עסקה שאינה במהלך העסקים הרגיל של החברה. במדיניות נקבעו הוראות המסדירות הענקה של מענק הוני, תלוי ביצועים, שנועד לעודד ולחזק את הזדהותם של מקבלי תגמול זה עם החברה בכלל ובראיה ארוכת טווח בפרט.

המדיניות קובעת יחסים מינימאליים בין הרכיבים הקבועים בתנאי העסקה לבין סך תנאי העסקה וכוללת בנוסף הוראות לעניין תנאי הפריסה, הדחיה וההשבה של תשלומים ששולמו במסגרת תגמול משתנה ושל תנאי פרישה, וזאת ביחס לבעלי תפקידים מסוימים.

במדיניות נקבעו הוראות לעניין תשלומים בקשר עם סיום תנאי העסקה מעבר למתחייב על פי דין הכוללות התייחסות לרכיבים הבאים: פיצויים, תקופת הודעה מוקדמת, מענק הסתגלות ותגמול עבור התחייבות לאי תחרות. בנוסף, המדיניות כוללת הוראות גם לעניין תגמול הדירקטורים בחברה וכן תגמול עובדים בחברה שאינם נושאי משרה או בעלי תפקיד מרכזי.

לאור התקופה שחלפה ממועד אימוץ מדיניות התגמול הקודמת של החברה ולאור הניסיון שנצבר בחברה ביישומה, עודכנו הוראות מסוימות במדיניות התגמול של החברה, בין היתר נקבע כי במקרה בו נושא משרה חדש יעבוד רק חלק מהשנה עקב תחילת העסקה בחברה, החברה תהיה רשאית לשלם לו תגמול משתנה חלקי בשים לב לתקופה בה עבד באותה שנה (וזאת חלף הדרשה כי כתנאי לקבלת תגמול משתנה העובד יעבוד לפחות 6 חודשים). הובהר כי ניתן לדחות רכיב משתנה בגין חריגה ממגבלת התגמול האפשרית למשך שלוש שנים עוקבות ובלבד שנושא המשרה עובד בחברה בשנים העוקבות וככל שמדובר ברכיב משתנה שנתי, תתאפשר הדחיה בכפוף לכך שיתקיימו תנאי הסף בשנה העוקבת הרלבנטית.

יצוין כי בקבוצה קיימים בעלי תפקידים רבים, שאינם נחשבים בעלי תפקיד מרכזי, כהגדרתם בחוזר התגמול, אשר המענק השנתי שלהם הינו תוצאה של עמידתם במדדי תגמול אישיים, אשר נקבעים מראש מדי שנה.

מובהר כי מדיניות התגמול חלה על החברה ועל חברות הקבוצה שהן גופים מוסדיים. למקס מדיניות תגמול שחלה על עובדיה בהתאם להוראות הדין שחלות עליה, כמפורט בסעיף 15.2 להלן ובביאור 25(ד)4 לדוחות הכספיים. כן מובהר כי על נושאי המשרה בחברה ככל שהינם נושאי משרה גם בגופים המוסדיים בקבוצה, כמפורט בחלק ד' - פרטים נוספים אודות התאגיד, סעיף 14 חלה בנוסף גם מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים הרלבנטים בקבוצה.

יצוין כי ביחס להוראות מסוימות שנדרשות מכוח חוזר התגמול ביחס לגופים מוסדיים בלבד, נקבעו במדיניות התגמול של החברה עקרונות בלבד, והוראות אלו מוסדרות במסגרת מסמכי מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, אשר חלים על עובדי הגוף המוסדי.

למען הסר ספק, אין במדיניות התגמול כדי לפגוע בזכויות שנצברו בגין תקופות קודמות למועד אישורה וכן כי בכפוף להוראות המעבר שנקבעו בחוזר התגמול ובתיקון לחוזר התגמול, וכל עוד הן חלות, אין במדיניות התגמול כדי לפגוע בהתקשרויות ו/או בזכויות אחרות של העובדים בקשר עם כהונתם והעסקתם בחברה. מדיניות התגמול אינה קובעת את תנאי העסקה בפועל, אלא את המסגרת המאושרת במסגרתה יקבעו כללים כאמור.

מדיניות התגמול של החברה מצורפת כנספח לחלק זה של הדוח התקופתי.

לקישור לאתר האינטרנט של החברה, בו מופיעה מדיניות התגמול ראה:
https://www.clalbit.co.il/clalins/reward_policy/Pages/default.aspx

נושאי המשרה בחברה זכאים לכתבי פטור, שיפוי וביטוח נושאי משרה. לפרטים ראה חלק ד - פרטים נוספים אודות התאגיד סעיף 19.

ד. התאמת הסכמים קיימים לחוזרי התגמול ולחוק תגמול בכירים

בכפוף לכך שאין במדיניות התגמול כדי לפגוע בזכויות שנצברו בגין תקופות קודמות ובכפוף להוראות המעבר שנקבעו בחוזרי התגמול ובחוק תגמול בכירים, החברה פעלה להתאמת הסכמי התגמול בחברה של נושאי משרה ובעלי תפקיד מרכזי למגבלות חוזרי התגמול ולמגבלות חוק שכן בכירים.

ה. השלכות

כניסתם לתוקף של חוזר התגמול והתיקונים לו, חוק שכן בכירים ומדיניות התגמול של החברה ושל הגופים המוסדיים בקבוצה כפי שעודכנה בגינם, השפיעו על מבנה התגמול של נושאי משרה ומנהלים בקבוצה וכן על אפשרויות גיוס של בעלי תפקידים. שחרם של מנכ"ל החברה ויו"ר הדירקטוריון הפך לשכר קבוע בלבד. בטווח הארוך לא ניתן להעריך את מלוא השלכות האפשרויות של חוק תגמול בכירים על שוק העבודה במגזר הפיננסי.

9.7.6 תוכניות תגמול הוני לעובדים

• ביום 25 במרס 2021 אימץ דירקטוריון החברה תוכנית תגמול לעובדים ונושאי משרה מותנית ביצועים לשנת 2021 (להלן: "תוכנית 2021") לפיה תהא החברה רשאית להעניק לעובדים ונושאי משרה בקבוצה כתבי אופציה לרכישת מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת של החברה.

בהתאם פורסם מתאר המתייחס להקצאת עד 3,300,000 אופציות מסוג א' (אשר ניתנות ב-3 מנות למנהלים ונושאי משרה בקבוצה) ו-200,000 אופציות מסוג ב' (אשר ניתנות במנה אחת לעובדים בהתאם להסכם הקיבוצי) אשר יוצעו מכוחו, בהתאם לתוכנית מותנית ביצועים, לעובדים ולנושאי משרה של החברה ו/או חברות בשליטתה. סך כתבי האופציה שהוקצו בחודש יוני 2021 לפי תוכנית 2021 (לעובדים ספציפיים) הינו 2,493,200 אופציות מסוג א' ו-175,247 אופציות מסוג ב'. המניות שתנבענה ממימוש אופציות אלו מהוות כ-1.71% מהון החברה הנוכחי, בהנחת מימוש מקסימלית. נכון למועד פרסום הדוח, בהתאם למתאר 2021, 2,171,234 אופציות מסוג א' ו-148,285 אופציות מסוג ב' מוחזקות ע"י הנאמן עבור עובדים ספציפיים.

בחודש יולי 2023 אישר הדירקטוריון את הארכת תקופת המימוש של האופציות שהוענקו על פי מתאר 2021 ושהבשילו בשנת 2022 ביחס לעובדים ונושאי משרה שיש בינם ובין החברה וחברות בשליטתה יחסי עובד מעביד נכון למועד האישור, בשנה נוספת, קרי עד לחודש יוני 2025.

בנוסף, באפריל 2022 בהתאם לתוכנית 2021 פורסם מתאר המתייחס להקצאת עד 220,000 אופציות מסוג א' (אשר ניתנות ב-3 מנות למנהלים ונושאי משרה בקבוצה) ו-150,000 אופציות מסוג ב' (אשר ניתנות במנה אחת לעובדים בהתאם להסכם הקיבוצי) אשר יוצעו מכוחו, בהתאם לתוכנית מותנית ביצועים, לעובדים ולנושאי משרה של החברה ו/או חברות בשליטתה. סך כתבי האופציה שהוקצו בחודש יוני 2022 לפי מתאר 2022 (לעובדים ספציפיים) הינו 213,000 אופציות מסוג א' ו-137,396 אופציות מסוג ב'. המניות שתנבענה ממימוש אופציות אלו מהוות כ-0.23% מהון החברה הנוכחי, בהנחת מימוש מקסימלית.

נכון למועד פרסום הדוח בהתאם למתאר 2022, 152,000 אופציות מסוג א' ו-132,202 אופציות מסוג ב' מוחזקות ע"י הנאמן עבור עובדים ספציפיים.

בנוסף, במאי 2023 פורסם מתאר המתייחס להקצאת עד 1,250,000 אופציות מסוג א' (אשר ניתנות ב-3 מנות למנהלים ונושאי משרה בקבוצה לרבות קבוצת סימקס) אשר יוצעו מכוחו, בהתאם לתוכנית 2021, לעובדים ולנושאי משרה של החברה ו/או חברות בשליטתה. בחודש יולי 2023 עודכן המתאר באופן שתקופת ההבשלה של המנה הראשונה תהיה שלוש שנים ולא שנתיים. סך כתבי האופציה שהוקצו בחודש אוגוסט 2023 לפי מתאר 2023 (לעובדים ספציפיים) הינו 1,250,000 אופציות מסוג א'. המניות שתנבענה ממימוש אופציות אלו מהוות כ-0.77% מהון החברה הנוכחי, בהנחת מימוש מקסימלית.

נכון למועד פרסום הדוח בהתאם למתאר 2023, 1,209,893 אופציות מסוג א' מוחזקות ע"י הנאמן עבור עובדים ספציפיים.

• לפרטים נוספים בדבר תוכניות 2021, 2022 ו-2023, ראה ביאור 44 לדוחות הכספיים.

• לפרטים נוספים בדבר הענקת אופציות לעובדים בהתאם להסכם הקיבוצי, ראה ביאור 25(ג)1 לדוחות הכספיים.

9.8 שיווק והפצה

מערכי השיווק וההפצה בחברה מורכבים מ-4 מערכים/אגפים:

• **מערך הסוכנים** - המערך מרכז את כל פעילות הקבוצה מול סוכני הביטוח בתחומי המכירה והשירות לסוכן, בתחומי חיסכון ארוך טווח, ביטוח חיים, ביטוח בריאות וביטוח כללי, מתוך מטרה לרכז ביחידה אחת את מכלול הקשרים מול סוכן הביטוח והפעילות הקשורה בו.

במסגרת זו פועלת החברה באמצעות שלושה מרחבים: מרחב חיפה והצפון, מרחב מרכז ומרחב ירושלים והדרום, לו יש סניף משנה בבאר שבע.

• **סוכנויות הקבוצה** - פעילות המכירות של הקבוצה מבוצעת גם באמצעות סוכנויות בשליטת החברה. סוכנויות ביטוח אלו נשלטות על ידי כלל החזקות סוכנויות, שהינה חברה בת בבעלותה המלאה של החברה (להלן: "סוכנויות הקבוצה"). סוכנויות הקבוצה

פועלות בתיווך בעסקי ביטוח בכל תחומי הפעילות ובביצוע עסקאות במוצרים פנסיוניים. פעילות סוכנויות הקבוצה מרוכזת בעיקרה בשתי סוכנויות: תמורה סוכנות לביטוח (1987) בע"מ (להלן: "תמורה") הפועלת בענפי חיסכון ארוך טווח ובריאות, ובטח - תורן סוכנות לביטוח בע"מ (להלן: "בטח") שעיקר עיסוקה בביטוח כללי.

במסגרת מימוש האסטרטגיה העסקית של קבוצת כלל לרכישת פעילויות סינרגטיות, הקבוצה פועלת לגידול בהיקף פעילותה, הן בגידול אורגני והן, מעת לעת, באמצעות רכישות ומיזוגים של פעילות תיווך בביטוח.

לעניין מינוי צוות בן משרדי על פי החלטת ממשלה לבחינת השפעות ההחזקה של גופים מוסדיים בתאגידים שהם סוכנויות ביטוח, ראה סעיף 9.8.2.4 להלן.

- **מערך לקוחות פרטיים** - מערך לקוחות פרטיים מרכז את פעילות המכירה הישירה של מוצרי הסיכונים והביטוח הכללי, בעיקר באמצעות אנשי מכירות טלפוניים (טלמרקטינג). המערך עסק בשנת הדוח בעיקר במכירה של ביטוחי חיים (ריסק), ביטוחי בריאות לרבות ביטוח נסיעות לחו"ל וביטוחי רכב ודירה, ללקוחות פרטיים אשר ככלל אינם פועלים עם הקבוצה באמצעות סוכני ביטוח או במסגרת שיתופי פעולה למכירות עם סוכני ביטוח.

- **אגף קשרי לקוחות** - אשר מרכז הן את פעילות השימור של תחומי חיסכון ארוך טווח, ביטוח חיים וביטוח בריאות והן את פעילות המכירות הישירות של מוצרי פנסיה, פיננסים (גמל/השתלמות/חיסכון פרט), ריסק ובריאות, המבוצעת על ידי בעלי רישיון ללקוחות של מעסיקים אשר ככלל אינם פועלים מול הקבוצה באמצעות סוכן ביטוח במוצרים הרלוונטיים. תחת האגף פועלים בעלי רישיונות פנסיוניים המועסקים על ידי הגופים המוסדיים בקבוצה והוא מאפשר פעילות סינרגטית מתוך ראייה רוחבית.

9.8.1 דרכי השיווק וההפצה ומבנה העמלות בתחומים השונים:

9.8.1.1 חיסכון ארוך טווח

דרכי השיווק וההפצה בתחום חיסכון ארוך טווח

הפצת מוצרי התחום מבוצעת על ידי סוכני ביטוח, לרבות על ידי סוכנויות הקבוצה וכן באמצעות יועצים פנסיוניים בבנקים ובאופן ישיר.

א. מכירה באמצעות סוכנים וסוכנויות

- מכירה של מוצרי התחום מתבצעת על ידי סוכני ביטוח, לרבות "מנהלי הסדרים", כולל תמורה, שהינן סוכנויות ביטוח גדולות אשר נותנות בנוסף שירותי סליקה למעסיקים, בקשר עם פיצול ההפרשות הפנסיוניות לגופים המוסדיים ולמוצרים השונים, ומאופיינת בשיווק משולב של מוצרי ביטוח חיים, פנסיה וגמל. סוכני הביטוח מקבלים שירותים שונים לתמיכה בפעילותם השוטפת מאת הגופים המוסדיים בקבוצה.
- נכון למועד פרסום הדוח, הקבוצה פועלת בתחום באמצעות כ-3,589 סוכני ביטוח⁷⁷ לעומת כ-3,700 סוכני ביטוח בשנת 2022. מרבית הסוכנים מתקשרים גם עם חברות ביטוח אחרות ואין לחברות הקבוצה סוכן ביטוח שהיקף פעילותו בתחום זה עולה על 10% מהיקף פעילות הקבוצה בתחום.⁷⁸
- כ-14.7% מסך הפרמיות בענף ביטוח חיים שנגבו על ידי כלל ביטוח בשנת הדוח, מקורן בפעילות סוכנויות הקבוצה, לעומת 14.5% בשנת 2022.
- כ-13.8% מסך דמי הגמולים בענף הפנסיה שנגבו על ידי כלל ביטוח בשנת הדוח, מקורם בפעילות סוכנויות הקבוצה, לעומת 13.5% בשנת 2022.
- כ-17.3% מסך דמי הגמולים בענף הגמל שנגבו על ידי כלל ביטוח בשנת הדוח, מקורם בפעילות סוכנויות הקבוצה, לעומת 17.1% בשנת 2022.

ב. מכירה באמצעות יועצים פנסיוניים

בשנת הדוח המשיכו מרבית הבנקים להפיץ קופות גמל וקרנות פנסיה. כלל פנסיה וגמל התקשרה בהסכמי הפצה עם מרבית הבנקים, לפיהם יפיצו הבנקים את קופות הגמל ו/או קרנות ההשתלמות ו/או קרנות הפנסיה שבניהולה של כלל פנסיה וגמל, בהתאם למוסכם בין הצדדים. נכון למועד פרסום הדוח, הבנקים טרם החלו לייעץ לגבי מוצרי ביטוח. יציין כי ההוראה בדבר איסור חישוב עמלת הפצה בזיקה לשיעור דמי הניהול הנגבים מהעמית (לפי הוראות תיקון החוק בעניין חישוב עמלת הפצה), בשילוב עם הסכמי ההפצה עם הבנקים, המגדירים עמלה קבועה לבנק בגין כל לקוח מיועץ, יצרו מצב בו ההכנסות מחלק מעמית כלל פנסיה וגמל אינן תואמות את הוצאות החברה בקשר עם אותם עמיתים.

נכון למועד פרסום הדוח, לקוחות להם צבירות חיסכון במוצרי גמל והשתלמות, בהיקף מהותי, מיועצים באמצעות הבנקים, אולם בכל הקשור להפצת קרנות פנסיה פעילות הבנקים אינה מהותית.

בחודש נובמבר 2023, על רקע מלחמת חרבות ברזל, פורסמה "עמדת אי-אכיפה - ייעוץ פנסיוני על ידי תאגיד בנקאי שלא בסניפי הבנק ללקוחות קיימים בתחום הייעוץ הפנסיוני" לפיה הרשות לא תנקוט צעדי אכיפה נגד תאגידים בנקאיים

77. כולל סוכנים שביצעו מכירות בסכום העולה על 10,000 ש"ח.

78. למעט סוכנות בבעלות מלאה של הקבוצה, כמפורט להלן. כמו כן, האמור אינו מתייחס לסוכנים אשר עמלתם נגזרת מעמלות סוכני משנה, אשר מתקשרים ישירות עם הגופים המוסדיים בקבוצה.

אשר יעניקו ייעוץ פנסיוני באמצעי דיגיטלי או באמצעות הטלפון, ללקוחות קיימים, העומדים בתנאים הקבועים בעמדה, בתחום הייעוץ הפנסיוני, וזאת כל עוד מתקיים מצב חירום בעורף או עד ליום 1 בינואר 2024 לפי המוקדם ביניהם. יצוין, כי עמדת אי אכיפה דומה פורסמה על ידי הממונה בעבר, על רקע מגפת הקורונה, והוארכה על ידו, מעת לעת ועד לחודש פברואר 2023.

בחודש פברואר 2024 פורסמה עמדת אי אכיפה שחלה רטרואקטיבית מיום 1 בינואר 2024 והאריכה את הוראות העמדה הקודמת תוך הרחבת הגדרת הלקוחות אשר ניתן להעניק להם ייעוץ פנסיוני כאמור. העמדה תעמוד בתוקפה כל עוד מתקיים מצב חירום בעורף או עד ליום 31 במאי 2024 לפי המוקדם ביניהם.

בחודש פברואר 2024 פורסמה הצעה לתיקון חוק הייעוץ הפנסיוני, במסגרתה מוצע לאפשר ליועצים פנסיוניים המועסקים בבנקים לתת ייעוץ פנסיוני ללקוחות הבנק גם באמצעות אמצעי דיגיטלי ולקיים שיחות טלפון עם לקוחות כאשר אלה נדרשות כחלק ממתן הייעוץ הפנסיוני.

להערכת החברה, ככל שהצעת החוק תתקבל ותהפוך לנוסח מחייב, יהיה בכך כדי להרחיב את התחרות בשוק הייעוץ והשיווק הפנסיוני באמצעות בנקים, אשר יכול ויהפוך את ענף הייעוץ והשיווק הפנסיוני לריכוזי יותר ויכול אף להביא לחשיפה של הגופים המוסדיים בחברה לתשלום עמלות בשיעור גבוה מהשיעור הממוצע המשולם על ידה כיום בחלק מהמוצרים וכן לתשלום עמלות גם ביחס למוצרים ששיקרו העמלות בגין שיווקם כבר שולם בעבר.

המידע בכל הקשור להשלכות האפשריות של הצעת החוק בעניין אפשרויות הייעוץ הפנסיוני של תאגידים בנקאיים הינו מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות של החברה והתוצאה בפועל יכולה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה, בין היתר בהתאם לנוסחו הסופי של התיקון, ככל שיפורסם, וכן לאור העובדה שהיישום בפועל עשוי להיות שונה מזה שנחזה ותלוי, בין היתר, בהתנהגות התאגידים הבנקאיים ובסוגי המוצרים לגביהם יתאפשר לתאגידים בנקאיים ליתן שירותי ייעוץ פנסיוני.

לעניין שינויים במסגרת חוק ההסדרים 2023, ראה סעיף 9.8.2.3 להלן.

ג. מכירה ישירה

- חלק ממוצרי התחום משווקים במכירה ישירה ללקוחות על ידי עובדי הקבוצה בעלי רישיון משווק פנסיוני.
- פעילויות המכירה הישירה בתחום כוללות: (א) מכירות של מוצרים פנסיוניים תוך התמקדות בשיווק הסדרים פנסיוניים בארגונים, אשר ככלל, אינם מלווים בסוכנים מטעמים; (ב) קשר עם המערכת הבנקאית בתחום הייעוץ הפנסיוני, בעיקר ביחס למוצרי גמל והשתלמות; (ג) מכירות טלפוניות ופרונטליות של מוצרי סיכונים. בנוסף, קיימים שיתופי פעולה של החברה עם סוכנים נבחרים, במסגרתם עובדי החברה מוכרים ללקוחות המופנים על ידי הסוכן, בשמו ובהרשאתו, את מוצרי התחום.
- החברה מפעילה מוקד שירות לקוחות המעניק תמיכה ישירה ללקוחות וכן יחידה לשימור לקוחות.
- החברה פועלת גם מול יועצים חיצוניים המגויסים על ידי לקוחות שהם חברות וגופים ציבוריים, לצורך פרסום מכרזים וניהול משא ומתן לעניין בחירת המבטח הפנסיוני וקביעת תנאי ההסדר הפנסיוני של עובדיהם.

ד. בנקים למשכנתאות- ריסק

החברה התקשרה בהסכמים למתן שירותי ביטוח אגב משכנתא עם חלק מהבנקים למשכנתאות שבשליטתם סוכנויות ביטוח. בשנת הדוח המשיכה הקבוצה לשווק פוליסות ריסק לרוכשי משכנתאות, על ידי סוכנות ביטוח שבבעלות בנק כמו גם באמצעות סוכני ביטוח ובמכירה ישירה, וכן לשווק פוליסות כאמור, ללווי משכנתאות מכלל משכנתאות.

מבנה העמלות בתחום חיסכון ארוך טווח

א. סוכני ביטוח

להלן פירוט מבנה העמלות המשולם לסוכנים בשנת הדוח:

• ענף ביטוח חיים

- העמלות המשולמות לסוכנים בענף ביטוח חיים בגין פוליסות שנמכרו עד לשנת 2004, הן כדלקמן:
- **עמלת נפרעים:** עמלה בשיעור קבוע או משתנה, מהפרמיה הנפרעת, המשולמת לתקופה מוגבלת, באופן שוטף.
- **דמי גבייה:** עמלה בשיעור קבוע מתוך הפרמיה הנפרעת, המשולמת לאורך כל חיי הפוליסה כדמי טיפול.
- **עמלות מיוחדות- עמלות היקף:** עם מכירת הפוליסה או בגינה, יכול וישולם תשלום חד-פעמי בכסף ו/או בשווה כסף, בהתאם להסכמים פרטניים עם הסוכנים, התלויים בדרך כלל בתפוקה החדשה בגין השנה הראשונה למכירת הפוליסה.

החל משנת 2004 מבנה העמלות בענף ביטוח חיים הינו כמפורט להלן:

- **עמלת נפרעים:** עמלה המשולמת ככלל, בגין מכירת מוצרי ריסק ופוליסות פרופיל מסוימות שנמכרו בעבר, בשיעור קבוע או משתנה מהפרמיה הנפרעת, המשולמת לתקופה מוגבלת, באופן שוטף. במוצרי ריסק, לאחר תקופה של 15 שנה, שיעור העמלה קטן משמעותית.

- **עמלות מדמי ניהול מהפקדות:** עמלה המשולמת בגין הרכיב המופקד לחיסכון בפוליסה, לאורך כל חיי הפוליסה, בשיעור הנגזר מדמי הניהול הנגבים מהפרמיה ובהתאם לסוג המוצר וזאת בגין מוצרים שנמכרו עד חודש אפריל 2017 (ראה להלן).
 - **עמלות מדמי ניהול מצבירה:** עמלה הנגזרת מדמי הניהול אשר נגבים מיתרת החיסכון בפוליסה. ככלל כלל ביטוח הפסיקה תשלום עמלות מדמי ניהול מצבירה בגין פוליסות שנמכרו במהלך שנת 2013 ואילך במרבית המוצרים.
 - **עמלות מצבירה:** בגין מוצרי פרופיל מסוימים ששווקו בעבר ובגין מוצרי פרופיל מסוימים ששווקו בשנת הדוח, ובגין הפקדות בפוליסות חיסכון פרט משולמת עמלה מצבירה.
 - **עמלות מיוחדות: עמלות היקף -** עמלות המשולמות באופן חד פעמי, בגין תפוקה חדשה בשנה הראשונה לחיי הפוליסות, בכסף ו/או בשווה כסף, ששיעורן או סכומן נקבע בהתאם להסכמים פרטניים עם הסוכנים ולעיתים כנגד עמידה ביעדי מכירות וכן **עמלות ניהול -** עמלות הנגזרות מהפרמיה ומשולמות, בגין תפוקה חדשה, בשנים הראשונות לחיי הפוליסה, וזאת לתקופה מוגבלת בגין פוליסות שנמכרו בעבר.
- בגין חלק מהעמלות האמורות משולמות, מעת לעת, מקדמות לסוכנים. כמו כן לעיתים גובה העמלות מושפע גם משימור מוצרים שנמכרו בעבר.
- בעקבות תיקון החוק בעניין חישוב עמלת הפצה, כמפורט בסעיף 9.8.1.1 זה להלן, שנכנס לתוקפו בחודש אפריל 2017 פעלו הגופים המוסדיים בקבוצה להתאמת מודל התגמול לסוכנים לשינוי החקיקה. בגין לקוחות שהצטרפו למוצרים מהמועד האמור לא משולמת עמלה כשיעור מדמי הניהול הנגבים מאת הלקוח.
- בחודש פברואר 2019, קבע הממונה ביחס למוצרי ביטוח חיים למקרה מוות (ריסק) כי על חברות הביטוח ליישם מנגנון החזר עמלות על ביטולי פוליסות ריסק, כך שביטולן של הפוליסות בשנים הראשונות שלאחר רכישתן יוביל להחזר מדורג של עמלות מכירה חד פעמיות (עמלות היקף) המשולמות על ידי חברות הביטוח לסוכנים בגין פוליסות אלו.
- בנוגע להשלכות מנגנון החזר עמלות על ביטולי פוליסות ריסק, ראה סעיף 6.1.2.1 לעיל.
- לפרטים בדבר טיטות הוראות בעניין מנגנון ביטולים והנחות במוצרי ביטוח וקופות גמל ראה סעיף 9.8.2.2 להלן.
- בביטוחים קולקטיביים נקבעת עמלת הסוכן במשא ומתן עם הסוכן לגבי כל עסקה בנפרד בהתאם לדין. שיעור העמלה שישלם מבטח לסוכן ביטוח בשל פוליסה לביטוח חיים קבוצתי לא יעלה על 5% מדמי הביטוח ברוטו.

שיעורי העמלות לצדדים שלישיים בענף ביטוח חיים

2021	2022	2023
9.5%	9.0%	9.3%
33.7%	36.3%	51.6%

שיעור העמלות הממוצע (לסוגיהן), מסך דמי הביטוח בענף ביטוח חיים במוצרים השונים, המיוחסים לסוכנים⁷⁹

השיעור הממוצע של עמלה מפרמיה משוננת חדשה, בענף ביטוח חיים במוצרים השונים⁸⁰

ענף קרנות פנסיה

- **עמלות שוטפות מדמי גמולים -** כלל פנסיה וגמל משלמת עמלות לסוכני ביטוח בגין מכירת מוצרי פנסיה. בקרן הפנסיה המקיפה, עמלות אלה שולמו בעבר, בדרך כלל כשיעור מדמי הגמולים, על פי הסכם פרטני בין הסוכן לחברה עם זיקה לגובה דמי ניהול הנגבים מאת הלקוח. בגין מוצרי פנסיה המשווקים מחודש אפריל 2017 משולמת עמלה זו כשיעור מהפקדה ולא בזיקה לגובה דמי הניהול הנגבים מאת הלקוח (לעניין רפורמה בעניין זה ראה סעיף 9.8.1.1 זה להלן).
- לעניין תשלום עמלות מיוחדות בגין הפקדות חדשות ראשונות משוננות של דמי גמולים לקרן הפנסיה המקיפה, ראה תיאור עמלות מיוחדות בענף ביטוח חיים, לעיל.

שיעורי העמלות לצדדים שלישיים בענף קרנות הפנסיה

2021	2022	2023
2.3%	3.1%	2.6%

שיעור העמלות ששולמו לסוכני הביטוח בגין מוצרי הפנסיה מתוך סך ההפקדות למוצרי הפנסיה

79. הנתונים כוללים עמלות מסוגים שונים, חלקן מפרמיה, חלקן מצבירה, חלקן בגין עסק חדש, בהתאם, יכולת הסקת המסקנות מהנתונים הינה מוגבלת.

80. שיעור העמלה מפרמיה אינו כולל עמלות המשולמות בגין העברות חד פעמיות.

• ענף קופות הגמל

- **עמלות מדמי ניהול מצבירה** - בגין מוצרי גמל ששווקו עד שנת 2017, העמלות בגין מכירת מוצרי הגמל משולמות לסוכני הביטוח בדרך כלל כשיעור מדמי ניהול מצבירה של העמיתים.
- **עמלות מצבירה** - בגין מוצרי גמל המשווקים משנת 2017 משולמת עמלה כשיעור מצבירה ולא מתוך דמי ניהול הנגבים מאת הלקוח (לעניין רפורמה בעניין זה ראה סעיף 9.8.1.1 זה להלן).
- לעניין תשלום עמלות מיוחדות בגין הפקדות חדשות ראשונות (וביחס לעבר, לרבות בגין הפקדות חד פעמיות, הנובעות מהעברת יתרות צבורות) של דמי גמולים לקופות הגמל המנוהלות על ידי כלל פנסיה וגמל, ראה תיאור עמלות מיוחדות בענף ביטוח חיים, לעיל.

שיעורי העמלות לצדדים שלישיים בענף קופות הגמל

2021	2022	2023
0.8%	0.8%	0.4%

שיעור העמלות ששולמו לסוכני הביטוח בגין מוצרי הגמל⁸¹ יצוין, כי בשים לב למורכבות מתכונת תשלום העמלות לסוכני ביטוח במוצרי חסכון ארוך טווח כמפורט לעיל, מתנהלים מעת לעת דיונים בין סוכנים מסוימים לגופים המוסדיים בקבוצה, בנוגע לאופן תשלום העמלות וחישובן אלה מסתיימים, בחלק ניכר מהמקרים, בהסדרים, המביאים בחשבון קיזוזים הדדיים בין הצדדים.

להלן תיאור הוראות רגולטוריות שפורסמו בשנים שקדמו לשנת הדוח ואשר השפיעו ועשויות להמשיך ולהשפיע על תשלום העמלות למשווקים פנסיונים, לסוכנים ולמנהלי ההסדרים בתחום חיסכון ארוך טווח:

- בחודש אפריל 2017 נכנס לתוקפו **תיקון לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 20), התשע"ז-2017**, במסגרתו נקבע שאין לחשב עמלת הפצה בזיקה לשיעור דמי הניהול הנגבים מהעמית ("תיקון החוק בעניין חישוב עמלת הפצה"). ניתוק העמלות מדמי ניהול מקשה על החברה ליצור קשר ישיר בין הכנסות לבין הוצאות.

ב. תשלום ליועצים פנסיונים

- שיעור עמלת ההפצה המשולמת ליועצים פנסיונים נקבע **בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה), התשס"ו-2006 ("תקנות ההפצה")** אשר קובעות כי יועץ פנסיוני, וביחס לקרנות השתלמות אף יועץ השקעות, רשאי לקבל מגוף מוסדי עמלת הפצה בגין הפצת קופות גמל, קרנות פנסיה וקרנות השתלמות הנובעות מהפקדות לקופת הגמל, בשיעור שנתי של עד 0.25% מסך הסכומים העומדים לזכות הלקוח בקופת הגמל, למעט לגבי כספים צבורים שנובעים מהפקדות שבוצעו עד ליום 31 בדצמבר 2005 לקופות גמל שהוגדרו בתקנות האמורות, שאז שיעור העמלה לא יעלה על שיעור שנתי של 0.1%, והכל בתנאי שהיועץ הפנסיוני יהנה מתגמול אחיד מכל יצרני המוצרים.

9.8.1.2 ביטוח כללי

דרכי השיווק וההפצה בתחום ביטוח כללי

הקבוצה משווקת את מוצריה בתחום ביטוח כללי הן באמצעות סוכני ביטוח, לרבות סוכנויות הקבוצה, והן ישירות.

א. סוכני ביטוח

סוכני הביטוח הם ערוץ ההפצה המרכזי בתחום ללקוח הסופי, קרי המבוטח. סוכן הביטוח מתקשר בדרך כלל עם מספר חברות ביטוח. נכון למועד פרסום הדוח, פועלת הקבוצה בתחום הביטוח הכללי באמצעות כ-1,900 סוכני ביטוח פעילים, לעומת כ-1,800 סוכנים בשנת 2022.⁸² אין לקבוצה סוכן ביטוח שהיקף פעילותו בתחום זה עולה על 10% מהיקף הפעילות של הקבוצה בתחום ביטוח כללי. שיעור המכירות באמצעות סוכני ביטוח בתחום זה מסך המכירות בתחום ביטוח כללי בשנת הדוח הינו כ-85.72% לעומת כ-85.82% בשנת 2022.⁸³ מתוך סך דמי הביטוח בתחום הביטוח הכללי בישראל, כ-3.01% מקורם בפעילות סוכנויות הקבוצה, לעומת כ-2.98% בשנת 2022.

ב. מכירות ישירות

חלק ממוצרי התחום משווקים במכירה ישירה, ללא תיווך של סוכני ביטוח. הפעילות הישירה, הינה בעיקרה מול לקוחות עסקיים גדולים. כמו כן, משווקת החברה ישירות פוליסות ביטוח רכב חובה ורכב רכוש, פוליסות ביטוח דירה ופוליסות ערבויות. בשנת הדוח המשיך מערך הלקוחות הפרטיים במכירה ישירה של פוליסות ביטוח רכב ודירה, בעיקר לרבות באמצעות פלטפורמה דיגיטלית או באמצעות שיתופי פעולה מול מועדוני לקוחות, ארגונים ואגרגטורים, ללקוחות אשר

81. שיעור העמלות לסוגיהן חלקי הצבירה הממוצעת בשנת הדוח.

82. כולל סוכנים שביצעו מכירות בשנת 2023 בסכום העולה על 10,000 ש"ח.

83. הנתון כולל מכירות אשר בוצעו על ידי בטח - תורן סוכנות לביטוח בע"מ אשר הינה סוכנות בבעלות הקבוצה.

ככלל אינם פועלים מול הקבוצה באמצעות סוכנים, וכן קיימים שיתופי פעולה של החברה עם סוכנים נבחרים, במסגרתם עובדי החברה מוכרים ללקוחות המופנים על ידי הסוכן, בשמו ובהרשאתו, ביטוחי רכב ודירה. כמו כן, משווקות פוליסות ביטוח אשראי וסיכוני סחר חוץ, באמצעות כלל ביטוח אשראי.

ג. בנקים למשכנתאות

החברה התקשרה בהסכמים למתן שירותי ביטוח אגב משכנתא עם חלק מהבנקים למשכנתאות שבשליטתם סוכנויות.

מבנה העמלות בתחום ביטוח כללי

א. מבנה העמלות

עבור תיווך בעסקי ביטוח, משלמת כלל ביטוח לסוכני הביטוח עמלות, בכסף ו/או בשווה כסף. גובה העמלה נקבע בעיקר כשיעור מהפרמיה נטו (ללא דמי) ובחלקו מותנה בהיקף המכירות, הפעילות ו/או הרווחיות של הסוכן.

ככלל, בביטוחים קולקטיביים נקבעת עמלת הסוכן במשא ומתן עם הסוכן לגבי כל עסקה בנפרד.

בגין חלק מהעמלות האמורות משולמות, מעת לעת, מקדמות לסוכנים.

ב. שיעור עמלות ממוצע

2021	2022	2023	
5.6%	5.8%	5.4%	שיעור העמלות הממוצע מסך דמי הביטוח ברוטו בתת ענף רכב חובה
19.5%	19.4%	19.3%	שיעור העמלות הממוצע מסך דמי הביטוח ברוטו בתת ענף רכב רכוש
11.4%	11.9%	12.5%	שיעור העמלות הממוצע מסך דמי הביטוח ברוטו בתת ענף חבויות ואחרים
8.4%	7.9%	7.1%	שיעור העמלות הממוצע מסך דמי הביטוח ברוטו בענפי רכוש ואחרים
8.6%	7.9%	7.6%	שיעור העמלות הממוצע מסך דמי הביטוח ברוטו באובדן רכוש אחר עסקי
20.5%	20.6%	20.6%	שיעור העמלות הממוצע מסך דמי הביטוח ברוטו בענף מקיף דירות לרבות משכנתא

9.8.1.3 ביטוח בריאות

דרכי השיווק וההפצה בתחום ביטוח בריאות

הפצת מוצרי התחום מבוצעת הן על ידי סוכני וסוכנויות ביטוח, לרבות סוכנויות הקבוצה, והן באופן ישיר.

א. הפצה באמצעות סוכנים וסוכנויות

בשנת הדוח עיקר השיווק של ביטוחי בריאות פרט על ידי כלל ביטוח נעשה באמצעות סוכני ביטוח.

נכון למועד פרסום הדוח, פועלת הקבוצה בתחום ביטוח הבריאות באמצעות כ-1,582 סוכני ביטוח לעומת 1,420 בשנת 2022.⁸⁴ מרבית הסוכנים התקשרו גם עם חברות ביטוח נוספות.

כ- 4.8% מתוך סך הפרמיות בתחום ביטוח בריאות, שנגבו בשנת הדוח על ידי החברה, מקורן בפעילות סוכנויות הקבוצה, לעומת כ-4.6% בשנת 2022.

אין לקבוצה סוכן ביטוח שהיקף פעילותו בתחום זה עולה על 10% מהיקף הפעילות של הקבוצה בתחום ביטוח בריאות.

ב. הפצה ישירה

חלק ממוצרי התחום משווקים במכירה ישירה, ללא תיווך של סוכני ביטוח, ללקוחות פרטיים במישרין או ללקוחות פרטיים במסגרת מעסיק (לרבות באמצעות עובדי הקבוצה בעלי רישיון משווק פנסיוני).

בשנת הדוח המשיך מערך הלקוחות הפרטיים במכירה ישירה של פוליסות בתחום, ללקוחות אשר ככלל אינם פועלים מול הקבוצה באמצעות סוכנים, וכן קיימים שיתופי פעולה של החברה עם סוכנים נבחרים, במסגרתם עובדי החברה מוכרים ללקוחות המופנים על ידי הסוכן, בשמו ובהרשאתו, מוצרי בריאות של החברה.

מבנה העמלות בתחום ביטוח בריאות

בביטוחי פרט ארוכי טווח משולמות בדרך כלל העמלות כדלהלן:

עמלה שוטפת - עמלה הנגזרת מהפרמיה ומשולמת לאורך כל חיי הפוליסה באופן שוטף.

לעניין תשלום **עמלות היקף** בגין פרמיה חדשה משוננת בביטוח בריאות, ראה תיאור עמלות מיוחדות בענף ביטוח חיים לעיל. בגין חלק מהעמלות שולמו מקדמות לסוכנים.

2021	2022	2023	
27%	26%	27%	שיעור העמלות הממוצע, מסך הפרמיות ברוטו במוצרים השונים בתחום

בביטוחים קולקטיביים נקבעת עמלת הסוכן במשא ומתן עם הסוכן לגבי כל עסקה בנפרד.

84. כולל סוכנים שביצעו מכירות בסכום העולה על 10,000 ש"ח.

9.8.2. הוראות רוחביות בקשר עם תחום שיווק והפצה

9.8.2.1 בחודש אוגוסט 2022 פורסם תיקון לחוזר שירות ללקוחות סוכנים ויועצים, המפרט את ההוראות שלפיהן על בעל רישיון (סוכן ביטוח או יועץ פנסיוני) לפעול בבואו לתת שירות ללקוח. התיקון כולל, בין היתר, הוראות שמטרתן הבהרת חובות בעל הרישיון עבור לקוח כאשר ההתקשרות נעשית באופן פסיבי מבחינת הלקוח ללא ידיעתו וללא מעורבותו, בין היתר כתוצאה מרכישת תיק ביטוח או מינוי בעל הרישיון על ידי הגוף המוסדי (להלן: "לקוח מועבר"). התיקון קובע כי על בעל רישיון ליזום פניית שירות ללקוח מועבר במהלכה יעדכן בעל הרישיון את הלקוח המועבר על השינוי כאמור, ויפרט בפניו, בין היתר, את אפשרותו לבטל את מינוי בעל הרישיון החדש או לחתום על יפוי כוח חדש (להלן: "פניית שירות ללקוח מועבר"). בחודש נובמבר 2022 פורסם תיקון נוסף לחוזר שירות ללקוחות סוכנים ויועצים במסגרתו, בין היתר, הוארכו פרקי הזמן לביצוע פניית שירות ללקוח מועבר, וכן הובהר במסגרת דברי ההסבר כי ההוראות בעניין פניית שירות ללקוח מועבר אינן עוסקות בתשלומים לבעל הרישיון, אלא רק קובעות את הכללים שעל בעל הרישיון לנהוג לפיהם במקרים בהם עוברים לטיפול לקוחות מועברים.

נכון למועד פרסום הדוח, החובה על בעל הרישיון החדש לעדכן את הלקוח המועבר על העברתו כאמור לעיל, לא הביאה לשינוי מהותי בדפוי הביצוע של עסקאות בשוק מסוג רכישת תיקי ביטוח ומיזוג סוכנויות.

9.8.2.2 הנחות בדמי ביטוח ותגמול סוכנים

בחודש אפריל 2023 פורסמו טיוטת חוזר "הנחות וביטולים בביטוחי חיים – טיוטה" וטיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלת הפצה לסוכן ביטוח פנסיוני), התשפג-2023, במסגרתן מוצע לקבוע כי-

- א. חברת ביטוח תהיה רשאית להציע למבוטח בביטוח חיים הנחה בדמי הביטוח, ובלבד ששיעור הנחה לא יקטן לאורך כל תקופת הביטוח.
- ב. חברה מנהלת רשאית לשלם לסוכן ביטוח פנסיוני עמלה חד-פעמית רק אם הוסכם בהסכם ההפצה ביניהם כי הוסכם ידרש להשיב את העמלה לחברה המנהלת בהתאם למנגנון המפורט בסעיף ג' להלן.
- ג. גוף מוסדי יקבל מסוכן ביטוח את החלק היחסי מעמלה חד פעמית או עמלה המשולמת באופן שוטף ואשר נחשבת כתחלופי לעמלה חד פעמית, ששולמה לו בשל שיווק פוליסות ביטוח חיים או מעמלת הפצה בשל צירוף עמית לקופת גמל, ביחס לתקופה שנתורה עד תום תקופה של 6 שנים ממועד צירוף הלקוח לתוכנית הביטוח או קופת הגמל, בהתקיים אחד מאלה: (א) העברת כספים מקופת גמל, באופן מלא או חלקי, לקופת גמל אחרת, או משיכת מלא הכספים מקופת הגמל; (ב) בוטל חוזה הביטוח; ו- (ג) מונה למבוטח בעל רישיון אחר לטיפול בקופת הגמל או הביטוח או המבוטח הודיע כי אינו מעוניין לקבל שירות יותר מסוכן הביטוח, החל במועד מינויו של בעל הרישיון החדש או הודעת המבוטח כי אינו מעוניין לקבל את השירות מהסוכן.
- ד. חברת ביטוח לא תפצה את הסוכן באופן ישיר או עקיף בשל החזר עמלות כאמור.

מטרת ההוראות האמורות הינה לצמצם את תופעת ה"שיחלוף" הקיימת בשוק הביטוחי והפנסיוני, במסגרתה מבוטלות פוליסות ותחתן נרכשות עבור אותו לקוח פוליסות חדשות בחברה אחרת, ולפיכך מנגנון זה יכול ויביא להארכת משך חיים ממוצע של פוליסות הריסק ולהארכת המח"מ של מוצרי החיסכון.

יצוין, כי עובר לפרסום של טיוטות ההוראות בענין מגבלות על מתן הנחות בדמי הביטוח והחזר עמלות, כמפורט לעיל, נכללה במסגרת הצעת חוק התוכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2023 ו-2024) הצעה לקדם אסדרה בעניין חובת השבה של חלק יחסי מדמי עמילות שתחול על סוכני ביטוח, לרבות סוכני ביטוח פנסיוני, במקרה של ביטול הפוליסה או העברת הצבירה, וזאת ביחס לכלל מוצרי הביטוח.

המידע בכל הקשור להשלכות ההוראות בענין מגבלות על מתן הנחות בדמי הביטוח והחזר עמלות, הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של הקבוצה, נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה באופן מהותי מזה שנחזה, ותלוי במידה רבה במנגנון הסופי שיקבע; התנהגות והעדפות בעלי הרישיון; התנהגות הגופים המתחרים; וכן התנהגות העמיתים והמבוטחים ביחס למוצרים שברשותם.

9.8.2.3 בחודש יוני 2023 פורסם חוק ההסדרים 2023, במסגרתו תוקן חוק הייעוץ ונוספו לו הוראות שעיקרן כי גוף מוסדי לא יסרב סירוב בלתי סביר להתקשר ולא יבקש לסיים התקשרות בהסכם לביצוע עסקה עם יועץ פנסיוני. בהתאם לאמור, לא יראו כסירוב בלתי סביר, סירוב המבוסס על הסכם שאינו רווחי לגוף המוסדי לעניין: שיעור ותנאי עמלת ההפצה; השירות הניתן לפיו; תקופתו וזאת ביחס לסוג מוצר פנסיוני מסוים, ובלבד שלא קיים הסכם בעל תנאים דומים כאמור עם בעל רישיון אחר.

כמו כן, נקבע בתיקון האמור כי הוראות הממונה, בקשר עם נסיבות בהן סירוב להתקשר עם יועץ פנסיוני ייחשב כבלתי סביר, מעבר לנסיבות שנקבעו בתקנות; וכן קביעת אמות מידה למתן שירותים לבעלי רישיון, אשר חריגה מהן תיחשב כהפליה לעניין האמור – תהיה באישור ועדת הכספים.

בשלב מקדמי זה, אין באפשרות הגופים המוסדיים בקבוצה להעריך את השפעת החובה על גוף מוסדי שלא לסרב להתקשר עם יועצים פנסיוניים ובתנאים, כאמור לעיל, וזאת בין היתר לאור אי הוודאות בדבר בחירתם של הבנקים, השלכת ההוראות

על הסכמי ההפצה הקיימים עם הבנקים, ובהתחשב בתנאים הקבועים בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה), התשס"ו-2006 לענין שיעור עמלת הפצה שיועץ פנסיוני ראשי לקבל מגוף מוסדי.

9.8.2.4 בהתאם להחלטת הממשלה מחודש פברואר 2023, הוקם צוות בין-משרדי כדי לבחון את השפעות ההחזקה של גופים מוסדיים בתאגידים שהם סוכנויות ביטוח על אופן הפעילות של סוכנויות אלו ועל האובייקטיביות שלהן בשיווק מוצרים, את האמצעים להתמודדות עם השפעות אלו, ואת ההסדר הרצוי לגבי אחזקות קיימות של גופים מוסדיים בסוכנויות ביטוח. בחודש יולי 2023 פרסם הצוות הבין-משרדי קול קורא לקבלת התייחסויות ועמדות הציבור ביחס לנושא האמור. בהתאם להחלטת הממשלה על הצוות להגיש את המלצתו לרבות צעדים אופרטיביים ותיקוני חקיקה נדרשים עד לסוף שנת 2023. עד למועד הדוח טרם פורסמו המלצות הצוות. החברה הציגה את עמדתה בפני הצוות. בשלב ראשוני זה, טרם פרסום מסקנות והמלצות הצוות הבין-משרדי, החברה אינה יכולה להעריך את השלכות הבחינה האמורה, אשר יכול ותשפיע על מבנה האחזקות של סוכנויות הביטוח באמצעות גופים מוסדיים, לרבות סוכנויות הביטוח בקבוצה.

המידע בכל הקשור להשלכות האפשריות של התיקונים המוצעים במסגרת חוק ההסדרים 2023 הינו מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות של החברה והתוצאה בפועל יכולה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה, בין היתר בהתאם לנוסח הסופי של התיקונים, ככל שיפורסם, וכן לאור העובדה שהיישום בפועל עשוי להיות שונה מזה שנחזה ותלוי, בין היתר, בהתנהגות הגופים המוסדיים ובחלופות שיהיה בידם לנקוט, בהתנהגות הגורמים המפיצים ובטעמי הלקוחות.

9.8.3 תלות בערוצי הפצה

לחברה תלות בערוץ ההפצה הישירה ובערוץ ההפצה באמצעות סוכנים ומנהלי הסדר. עם זאת, לחברה אין תלות בגורם הפצה מסוים (משווק או סוכן כלשהו) בכל אחד מערוצי הפצה אלה.

9.9 ספקים ונותני שירותים

חברות הקבוצה רוכשות מוצרים ושירותים ממספר רב של ספקים ונותני שירותים. ההוצאות בקשר לספקים ונותני שירותים כוללות בין היתר:

א. הוצאות ישירות בקשר לתביעות הנזקפות במישרין לעלות תביעות הביטוח, לרבות תשלום לשמאים, מערכי נזקים, ספקי שירותים משפטיים, חוקרים, שירותי תיקון נזקים, שירותים רפואיים וכדומה, וכן תשלומים לגורמים המספקים כיסויים נלווים למבטחים ("ריידרים").

לפרטים בדבר שיווק והפצה ראה סעיף 9.8 לעיל.

ב. הוצאות בקשר עם שירותי תפעול לצורך תפעול קופות הגמל המנוהלות על ידי כלל פנסיה וגמל. לפרטים בדבר התקשרות כלל פנסיה וגמל עם ספק כאמור ראה סעיף 9.17.2 להלן.

ג. הוצאות כלליות של החברה לספקים שונים, כגון: שכר דירה ואחזקת משרדים, שירותי עיבוד שכר, דמי חכירת רכבים, שירותי פרסום, שירותי תקשורת ודואר, שירותי תפעול, גבייה משפטית, שירותי ביקורת, שירותי תקשורת ותקשורת נתונים, יעוץ מקצועי, תחזוקה, רישוי וחכירת חומרה ותוכנה, שירותי מיכון ופחת. הוצאות אלו נזקפות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות, להוצאות שיווק, להוצאות רכישה אחרות ולהוצאות הנלה וכלליות אחרות (לפרטים נוספים ראה ביאור 38 לדוחות הכספיים).

ד. בנוסף קיימות הוצאות נוספות, אשר מהוות לנכסים בדוחות הכספיים, והכוללות בין היתר, הוצאות מיכון, בינוי וציוד.

לפרטים בדבר כללביט מערכות, חברה בת בבעלות מלאה של החברה, האחראית על מתן שירותי המיכון לחברות הקבוצה (והרוכשת שירותים בתחומי המיכון), ובדבר הוצאות הקבוצה בגין מיכון בשנת הדוח, ראה סעיפים 9.10.3.1 ו-9.10.3.2 להלן וביאור 38 לדוחות הכספיים.

לחברה אין ספק עיקרי ואין ספק שהחברה תלויה בו, למעט סאפיינס טכנולוגיות (1982) בע"מ ("סאפיינס"), עמה התקשרה כלל פנסיה וגמל בהסכם לרכישת מערכת לניהול זכויות עמיתים בקרנות הפנסיה ולמתן שירותי פיתוח ותחזוקה למערכת. בשנת הדוח, שילמה הקבוצה לסאפיינס סך של כ-15.1 מיליוני ש"ח בגין שירותי הפיתוח והתחזוקה האמורים וזאת לעומת סך של כ-13.1 מיליוני ש"ח בשנת 2022. עם זאת, מטבע הדברים, במסגרת עבודת הספקים בקבוצה, במקרים מסוימים, צוברים הספקים ידע ייחודי או שנותנים שירותים אשר לעיתים יוצרים לחברה תלות בהם לזמן קצר, וזאת בין היתר, בשל הצורך בהקמת הפרויקטים ו/או ביצוע שירותים בטווח זמנים הקבוע מכוח דרישות רגולטוריות. לפרטים בדבר ספקים כאמור אשר עימם התקשרה כלל פנסיה וגמל, ראה סעיף 9.17.2 להלן.

9.10 רכוש קבוע

להלן נתונים בדבר הרכוש הקבוע של החברה הכולל בעיקר, מבנים בשכירות ובבעלות, ריהוט, ציוד משרדי וציוד מחשב.

9.10.1 נתוני מבנים בשכירות ובבעלות לשימוש עצמי במ"ר לשנים 2022 ו-2023

חברה/יחידה	מיקום	נכון ליום 31.12.23		נכון ליום 31.12.22	
		שטח בבעלות (מ"ר)	שטח בשכירות (מ"ר)	שטח בבעלות (מ"ר)	שטח בשכירות (מ"ר)
כלל ביטוח	תל אביב ⁽¹⁾	-	33,424	-	33,662
	פ"ת	-	5,678	-	5,678
	חיפה ⁽²⁾	2,618	-	2,618	-
	ירושלים	-	1,555	-	1,627
	באר שבע	-	1,290	-	1,290
הרצליה ⁽³⁾	-	250	-	250	
כלל ביטוח אשראי	תל אביב	-	953	-	955
כלל פנסיה וגמל	תל אביב	-	3,934	-	3,839
	פ"ת	-	1,251	-	1,251
	ירושלים	-	-	-	73
	ב"ש	-	968	-	968
כללביט מערכות	תל אביב	-	9,181	-	9,036
סך הכל ⁽⁴⁾		2,618	58,484	2,618	58,629

ללא שטחי חניונים.

1. כולל שטח של כנף.
2. 377 מ"ר מושכרים לכלל פנסיה וגמל.
3. אתר גיבוי למערכות מחשב של הקבוצה (בנוסף יש אתר גיבוי ביוון ואתר אירוח שרתים בפתח תקווה, בשטחים לא מהותיים).
4. נתונים אודות כלל סוכניות הועברו לפרק "מידע נוסף אודות פעילויות אחרות שלא נכללו בתחומי הפעילות". נתוני שנת 2022 הוצגו מחדש בהתאמה.

ביחס למבנים המוחזקים בשכירות, תקופות השכירות שונות ממבנה למבנה, כאשר תקופת השכירות המאוחרת ביותר היא עד לשנת 2038 (קיימת נקודת יציאה בשנת 2030) ביחס למשרדי החברה בקרית עתידים (לפרטים ראה סעיף 9.17.1(א) להלן). בחלק מהסכמי השכירות קיימת לחברה אופציה להארכת תקופת השכירות.

לפרטים נוספים בקשר עם תשלומי השכירות שמשולמים על ידי החברה ראה ביאור 29 לדוחות הכספיים.

נתוני מבנים שהינם חלק מתיק ההשקעות נוסטרו של כלל ביטוח במ"ר לשנים 2022 ו-2023*

מיקום	יעוד	נכון ליום 31.12.23	נכון ליום 31.12.2022
אזור גוש דן	משרדים ומסחר	45,957	45,957
דרום	משרדים ומחסן לוגיסטי	3,835	3,835
צפון	מסחר	1,992	3,838
אזור השרון	משרדים ומסחר	28,188	28,188
חיפה	משרדים	13,474	13,474
אנגליה וסקוטלנד	משרדים	7,596	7,596
ירושלים	משרדים ומסחר	8,905	8,905
ארה"ב	משרדים, מסחר ומולטי פמילי	4,574	4,574
סך הכל		116,367	114,521

* בנוסף, קיימות החזקות בנכסים אלו ו/או אחרים מכספים המנוהלים עבור אחרים (עמיתים ו/או מבוטחים) בקבוצה, ראה ביאור 10 לדוחות הכספיים.

9.10.2 שיפורים במושכר, ריהוט וציוד משרדי

ככלל, השיפורים במושכר, הריהוט והציוד המשרדי שבשימוש באתרים המרכזיים וביחידות הקצה הינם בבעלות הקבוצה.

9.10.3 ציוד מחשוב וציוד היקפי

9.10.3.1 מערכות מחשוב בקבוצה בישראל

מערכות המידע של הקבוצה חיוניות לניהול עסקיה והקבוצה רואה בחלקן נכס אסטרטגי. בבעלות חברות הקבוצה מגוון רחב של ציוד מחשוב, הכולל שרתים, תשתית וציוד תקשורת, מסופים וציוד היקפי אחר. כמו-כן לחברה מגוון רחב של זכויות בעלות ו/או שימוש בתוכנות שונות לרבות תוכנות בפיתוח עצמי.

לצורך פעילויותיה השונות משתמשת הקבוצה במערכות מחשוב המשמשות אותה בין היתר לניהול כספים (לרבות כספי החיסכון של לקוחות הקבוצה), לניהול לקוחות וזכויותיהם, מערכות תפעול (Back office), מערכות ארגוניות ומערכות תומכות החלטה.

הפעילות בתחום המחשוב נעשית באמצעות כללביט מערכות שהינה חברה בת בבעלותה המלאה של החברה. חברת כללביט מערכות אחראית על מתן שירותי המחשוב לחברות הקבוצה ולמועד הדוח אינה מספקת שירותים לחברות מחוץ לקבוצה. כללביט מערכות מתקשרת עם ספקים חיצוניים לביצוע חלק מהשירותים.

לקבוצה שני מרכזי מחשוב המגבים זה את זה בתצורת Active-Active. כמו כן, קיים אתר שלישי בחו"ל המשמש לגיבוי נתונים בלבד. יכולת הקבוצה להמשיך ולהעמיד רמת שירות גבוהה לסוכניה, למבטחיה וללקוחותיה ולהפעיל תהליכי ליבה מסוימים הינה חיונית להמשכיות העסקית של החברה. בקבוצה קיים מערך BCM (Business Continuity Management), ותוכנית המשכיות עסקית הממפה תהליכים קריטיים, הנדרשים להתאוששות, תיקי חירום אשר נועדו לסייע לפעילות ברמת החטיבות השונות, ומערך Disaster Recovery טכנולוגי המאפשר התאוששות טכנולוגית מהירה. כמו כן החברה ערוכה לאפשר לעובדיה "עבודה מרחוק" באופן מאובטח במטרה לאפשר המשך מענה בכל מגזרי הפעילות.

9.10.3.2 השקעות הקבוצה במערכות המחשוב

הקבוצה פועלת לפיתוח ושדרוג מערכות המחשוב, מעת לעת, לפי צרכיה וצרכי החברות בקבוצה. להלן יתוארו הפעולות המהותיות שנעשו במערכות המחשוב של הקבוצה בשנת הדוח, אשר חלקן אף צפוי להמשיך לאחר שנת הדוח⁸⁵.

מערכות ביטוח חיים

בתחום ביטוח חיים, כלל ביטוח פועלת באמצעות שתי מערכות ליבה עיקריות מדור טכנולוגי קודם, שפותחו לפני שנים רבות. הכפילות הפונקציונאלית של מערכות אלו מייקרת את עלויות התפעול והתחזוקה בתחום זה ומכבידה על התאמת המערכות למכלול צרכי החברה ובכלל זה בכל הקשור לממשקי מידע חיצוניים ורגולטורים שהדרישות לגביהם הורחבו בשנים האחרונות. לעניין דרישות אלה ראה סעיף 6.3.1.3 לעיל. בשנים האחרונות ובשנת הדוח החברה פעלה לעיבוי מערכות

85. חלק מהשירותים במערכות הליבה מבוצעים באמצעות ספקים חיצוניים (שירותי תפעול קופות גמל, הכוללים גם את מיכון הפעילות, מבוצעים באמצעות בנק לאומי, ושירותי תחזוקה ופיתוח למערכת לניהול פעילות הפנסיה ניתנים על ידי סאפינס).

הליבה של ענף ביטוח חיים ושיפורן באופן שייעל את מערכות הליבה הקיימות וכן נוקטת בפעולות בקרה ותפעול משלימות, במטרה להבטיח את נאותות התהליכים הנתמכים.

נוכח מורכבות המערכות האמורות, מגבלותיהן וכפילותן, החברה ביצעה בחינה מקיפה של המהלכים ארוכי הטווח הנדרשים ליישום בעתיד, לצורך שיפור יכולותיה המיכוניות בין היתר, בכל הקשור לניהול זכויות עמיתים וגיבשה תוכנית אסטרטגית שבמסגרתה, בין היתר, מבוצע שדרוג טכנולוגי בחלק מהמערכות הרלוונטיות, איחוד מודולים לתשתיות רחבות ופיתוח רכיבים חדשים במערכות הקיימות בטכנולוגיה מודרנית.

מתוך הכרה בחשיבותן של מערכות מיכון יעילות ועדכניות, תעדפה החברה נושא זה ובשנים האחרונות השקיעה החברה מאות מיליוני שקלים, לצורך שדרוג ושיפור מערכות המיכון בתחום חיסכון ארוך טווח. לפרטים נוספים ראה ביאור 6 לדוחות הכספיים.

להערכת הקבוצה, מערכות המחשוב הקיימות שלה בענף ביטוח חיים ותשתית המידע הארגוני שפותחה משרתים את צרכי הקבוצה לתקופה הקרובה. לאור ריבוי שינויים בהוראות רגולטוריות החלות על הפעילות של הגופים המוסדיים בקבוצה (בין היתר כמפורט לעיל), היוצרות שינויים מהותיים ורפורמות משמעותיות ותדירות בפעילות הביטוח בכלל ובתחום החיסכון לטווח ארוך בפרט, הקבוצה מצויה בתהליך מתמשך להתאמת מערכות המחשוב שלה להוראות הרגולציה ולשינויים ולרפורמות החלים בהן, בין היתר בדרך של שידרוג הטכנולוגי ופיתוח רכיבים חדשים וכן להבטחת תאימות בין מערכות המחשוב לבין תנאי המוצרים שמציעה החברה (כגון: פוליסות ביטוח ותקנוני קרנות פנסיה וקופות גמל).

להערכת הקבוצה, תהליך התאמת מערכות המחשוב להוראות הרגולציה ושדרוג מערכות המחשב התומכות בפעילות, כך שיבטיחו תמיכה במכלול מוצרי הקבוצה בתחום חיסכון ארוך טווח, ימשך בשנים הקרובות ויהיה כרוך בעלויות מהותיות ובהיערכות תפעולית של הגופים המוסדיים בקבוצה. צרכי הפיתוח נגזרים הן מצרכי הפעילות העסקית והן מהוראות הרגולציה.

תחום הדיגיטל

הקבוצה שמה לה כיעד את המשך קידום החדשנות הדיגיטלית בדגש על מתן מידע, ביצוע פעולות באופן עצמאי בערוצי הדיגיטל של החברה (סוכנים, לקוחות, מעסיקים) ומכירות. השקעות במיכון ובדיגיטציה נותנות מענה לצרכי הלקוחות והביאו ויוסיפו להביא להתייעלות. לפרטים נוספים ראה סעיף 9.18 להלן.

במהלך שנת הדוח השיקה הקבוצה כלים דיגיטליים מתקדמים, לרבות בתחומי השירות, התביעות והמכירות והרחיבה פעולות Self Service ללקוחות החברה וסוכניה. בנוסף, דרך אתר הלקוחות ואפליקציות "הלחצן של כלל" מתאפשרים ללקוחות מגוון רחב של שירותים לרבות הצגת מידע וביצוע פעולות דיגיטליות כדוגמת הגשת תביעה, צפייה במידע הקיים בתיק האישי, ומגוון פעולות המתרחבות באופן מתמיד. שלוב כלים דיגיטליים בפעילות החברה משפר את הנגשת המידע והשירותים ללקוחות ואת חווית הלקוח, מגביר את התחרות ומביא להתייעלות תפעולית. החברה צופה כי מגמות אלו תמשכנה בעתיד עם הרחבת השירותים הדיגיטליים ושילוב מנגנוני בינה מלאכותית כחלק מהם.

לפרטים בדבר הוצאות המיכון בקבוצה ראה ביאור 38 לדוחות הכספיים. לפרטים בדבר היקף רכישות ופיתוח עצמי והפחתה של תוכנות מחשב ומחשבים, ראה ביאורים 6(א) ו-8(א) לדוחות הכספיים.

שירותי ענן

בשנים האחרונות וכחלק מהמגמה המתפתחת בעולם משתמשת החברה בשירותי ענן על פי הצורך. החברה הטמיעה שימוש במספר מערכות ענן ביניהם נכללת מערכת ה-CRM - מערכת לניהול קשרי לקוחות מתקדמת. החברה המשיכה בשנת הדוח ביישום והטמעת המערכת וצופה כי ככל שהתהליך יושלם, המערכת תוביל לשיפור תהליכי השירות והמכירה ללקוחות ולסוכנים. הפרויקט צפוי להיערך מספר שנים.

כחלק משילוב מנגנוני בינה מלאכותית מפעילה החברה שימוש בשירותי ענן מתמחים.

מערכות נוספות

במסגרת הערכות ליישום הוראות תקן חשבונאי IFRS17, החברה שוקדת על היערכות להתאמת מערכות המיחשוב לצורך יישום התקן. ההיערכות האמורה צפויה להימשך עד לכניסת התקן לתוקף בהתאם להוראות הרגולטוריות הרלוונטיות והיא כרוכה בעלויות מהותיות. לפרטים נוספים ראה ביאור 4 לדוחות הכספיים.

9.10.3.3 ניהול סיכונים סייבר בחברה

- החברה מנהלת את סיכונים הסייבר בהתאם לעקרונות וקווים מנחים שנקבעו במדיניות הגנת סייבר שאושרה על ידי דירקטוריון החברה, זאת, באמצעות ובהכוונת מנהלת מערכות המידע של הקבוצה, מנהל הגנת הסייבר וועדת היגוי להגנת הסייבר בראשות מנכ"ל החברה, אשר בה חבר גם מנהל הסיכונים הראשי.
- החברה מוסמכת על ידי מכון התקנים הישראלי למספר סטנדרטים בינלאומיים בנושאי אבטחת מידע והמשכיות עסקית: תקן ISO22301 (המשכיות עסקית) ותקן ISO 27001 + 27799 (אבטחת מידע). לחברה תוכנית עבודה שנתית בתחום הגנת הסייבר, אשר מאושרת על ידי הדירקטוריון, והנהלת החברה מקבלת דיווחים שוטפים אודות סטטוס העמידה בתכנית העבודה. בנוסף, מעודכן הדירקטוריון באופן שוטף אודות הטמעת מוצרים בתחום הגנת הסייבר, רמת מודעות עובדים, סקירת סטטוס מוכנות וחשיפות של מערכות מהותיות, אישור התקשרויות ועסקאות מהותיות של מערכות

מיחשוב ואישור ניהול פרויקטים מהותיים בענן. החברה עורכת תרגולי סייבר מעת לעת ועל פי הצורך בשיתוף ההנהלה והדירקטוריון.

- החברה מבצעת תהליכים שונים לזיהוי והערכת סיכוני סייבר וביצוע פעולות להפחתתם לרבות - הפעלת מערך ניטור ובקרה; ביצוע סקרי סיכונים; זיהוי אנומליות; התאמות בארכיטקטורה המקשות על תוקף; בדיקות לשלמות, חשאיית וזמינות המידע; בדיקות בתהליכי גיוס עובדים והתקשרות עם ספקים; הגברת מודעות עובדים; שמירה על ביטחון פיזי; הגנת רשת; הגנת מערכות ואפליקציות; תהליכי מידור הרשאות והפרדת תפקידים; ביצוע ביקורות ע"י אגף הביקורת הפנימית של החברה (לרבות באמצעות גורמים חיצוניים המתמחים בנושא); קביעת דרכי התמודדות עם אירועי סייבר (לפי מדרג חומרה), ועוד.
 - בכל הנוגע לקבלת שירותי מיקור חוץ מהותי, החברה מקיימת תהליך ניהול סיכונים מובנה, תוך התחייבות הספק לעמוד בדרישות אבטחת מידע שנקבעו על ידי החברה, וכמו כן, מבצעת החברה, מעת לעת, ביקורות אבטחת מידע אצל ספקים.
 - אחת לתקופה נערכים תרגילים מערכתיים, להנהלת החברה ולדירקטוריון, לצורך תרגול קבלת החלטות בתנאי אי ודאות עבור סיכוני סייבר. זאת, לרבות בהתאם להנחיות הממונה ולתרחיש ייחוס המותווה על ידו.
 - לחברה פוליסת סייבר המכסה בסכום מוגבל מפני הוצאות, חבויות ונזקים מסוימים אשר ייגרמו כתוצאה מקרות אירוע סייבר⁸⁶.
 - החברה מקיימת פעילות שוטפת לצורך ניהול הסיכונים ובמסגרתה מבצעת בדיקות אבטחה למערכות הארגון על מנת לוודא קיומן של הגנות וצמצום חשיפות. פעילות הסקרים מבוצעת ע"י גורם בלתי תלוי, המתמחה בביצוע מבדקי חדירה וסקרי אבטחה.
 - בשנים האחרונות חלה עלייה מתמדת בהיקף ניסיונות מתקפות סייבר ובמגוון דרכי התקיפה. החברה נקטה ונוקטת בצעדים משמעותיים להגנה מפני איומי סייבר הרבים המאפיינים תקופה זו, לרבות: שימוש במקורות מודיעיניים בדגש על מתקפות Phishing, עריכת בדיקות מקיפות של חוסן סייבר הארגוני, בהתחשב באיומים המשתנים, תוך ביצוע פעולות אקטיביות בתשתיות ההגנה של החברה; מתן מענה מהיר ע"י צוותי התגובה לטובת תחקור ניסיונות חשודים לביצוע חיבור מרחוק לרשת החברה או כל פעילות עובדים חריגה; הגברת בקורות טכנולוגיות ופרסום הנחיות לצורך הגברת מודעות עובדי החברה; החברה ממשיכה בניהול קפדני ושוטף של סיכון סייבר בהתאם לאיומים המשתנים.
 - בשנת הדוח ובשל אירועי מלחמת חרבות ברזל חלה עליה משמעותית בהיקף מתקפות סייבר. בשל הניסיונות האמורים הקשיחה את מדיניות סייבר לרבות בדרך של בחינה מתמדת של הרשאות וחיבור מרחוק למערכות הארגון וכן האיצה פרויקטים יעודים לחיזוק הגנת סייבר בארגון.
 - לאור האיומים המשתנים בתדירות גבוהה וההתפתחות הטכנולוגית בתחום סייבר, ובפרט לאור העלייה המתמדת בהיקף מתקפות סייבר ומגוון דרכי התקיפה והשיפור ביכולות התקיפה גם כתלות בזהות התוקף, הקבוצה נדרשת ותידרש בעתיד להתאמה שוטפת של תהליכי ואמצעי ההגנה שלה, לרבות בדרך של בחינה מתמדת של כלים בתחום הגנת סייבר, וסקירת תהליכי העבודה והכלים הארגוניים.
- לפרטים נוספים בדבר חשיפת הקבוצה לסיכוני סייבר, ראה סעיף 9.16(ג) להלן.

9.11. עונתיות

9.11.1. חיסכון ארוך טווח

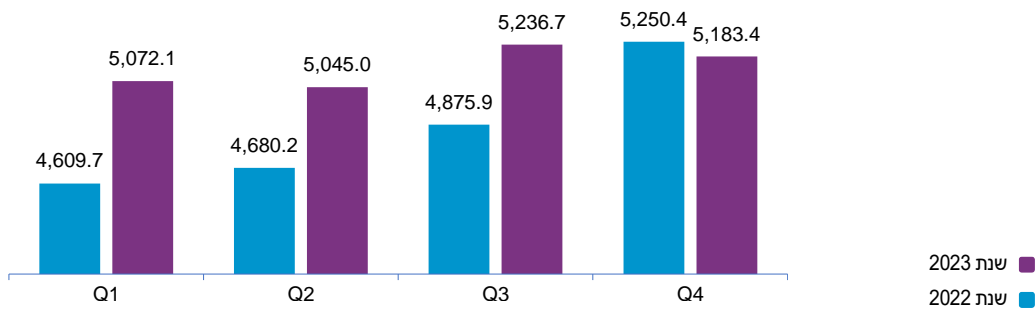
ככלל, ההכנסות מפרמיות בביטוח חיים וההכנסות מדמי ניהול מקרנות פנסיה וקופות גמל אינן מתאפיינות בעונתיות וכן לא קיימת עונתיות לעניין תביעות.

עם זאת, עקב עיתוי סיום שנת המס, מתקיימת עונתיות מסוימת בהפקדות של פרמיות/דמי גמולים למוצרי חיסכון פנסיוני בחודש דצמבר, מאחר שבחודש זה קיים גידול בהפקדות, על ידי שכירים ועצמאיים המפקידים באופן יזום שלא במסגרת שכרם, וזאת במטרה למצות את הטבות המס, וכן על ידי מעסיקים המשלימים חובות בגין שנת המס או מפקידים הפקדות חד פעמיות, בדרך כלל בגין חוב ותק פיצויים. בנוסף, קיימים חודשים מסוימים, המשתנים משנה לשנה, שבהם היקף הפרמיות/דמי הגמולים עשוי להיות גבוה יותר, וזאת בעיקר, לאור תשלומים חד פעמיים אשר משולמים על ידי המעסיקים לעובדים ואשר בגינם מופרשים דמי גמולים.

להלן התפלגות הפרמיות ברוטו ודמי הגמולים בחטיבת חיסכון ארוך טווח בשנתיים האחרונות לפי רבעונים (באלפי ש"ח):

2023	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	סך הכל
פרמיות ודמי גמולים באלפי ש"ח	5,072.1	5,045.0	5,236.7	5,183.4	20,537.2
2022	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	סך הכל
פרמיות ודמי גמולים באלפי ש"ח	4,609.7	4,680.2	4,875.9	5,250.4	19,416.2

התפלגות פרמיות ברוטו בביטוח חיים ודמי הגמולים לפי רבעונים בשנים 2023-2022
במיליוני ש"ח

9.11.2. ביטוח כללי

ככלל, ההכנסות מפרמיות בתחום ביטוח כללי אינן מתאפיינות בעונתיות מובהקת. עם זאת, קיימים הבדלים בין הרבעונים בשל תמהיל עסקים שונה.

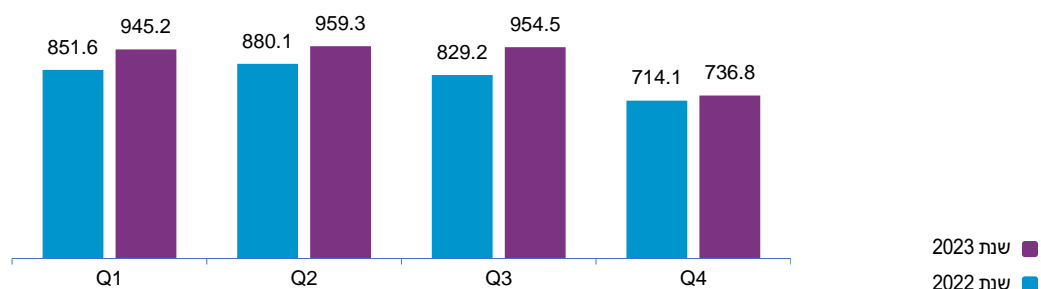
ישנם הסכמי ביטוח של מבטחים עסקיים ושל ציי רכב גדולים אשר מאופיינים בפרמיות גבוהות אשר חידושם או הפסקתם יכול להשפיע על תגודתיות הפרמיה בחודשים מסוימים בשנה. השפעתה של עונתיות זו על הרווח המדווח מנוטרלת באמצעות הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה.

במרכיבי ההוצאות האחרים, כגון תביעות, ובמרכיבי ההכנסות האחרים, כגון הכנסות מהשקעות, לא ניכרת עונתיות מובהקת. עם זאת, ראוי לציין כי בעונות החורף ניכרת לעיתים עלייה בתביעות ברבעון הראשון או ברבעון הרביעי של השנה או בשניהם, בעיקר בענפי הרכוש, וכתוצאה מכך לקיטון ברווח המדווח לתקופה.

להלן התפלגות הפרמיות ברוטו בחטיבת ביטוח כללי בשנתיים האחרונות לפי רבעונים (באלפי ש"ח):

2023	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	סך הכל
פרמיות באלפי ש"ח	945,177	959,328	954,455	736,765	3,595,725
2022	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	סך הכל
פרמיות באלפי ש"ח	851,628	880,110	829,165	714,127	3,275,030

התפלגות פרמיות ברוטו בביטוח כללי לפי רבעונים בשנים 2022-2023 במיליוני ש"ח

9.11.3 ביטוח בריאות

תחום ביטוח הבריאות אינו מאופיין בעונתיות. בתת ענף ביטוח נסיעות לחו"ל קיימת עלייה בהיקף הפוליסות הנמכרות לנוסעים לחו"ל בתקופת הקיץ והחגים. עם זאת לאמור אין השפעה משמעותית לעניין התפלגות סך הפרמיות בתחום בריאות במהלך שנה קלנדרית.

ברבעון הרביעי בתקופת הדוח חל קיטון בפעילות בתחום ביטוח נסיעות לחו"ל בעקבות מלחמת חרבות ברזל, גידול בעלויות יישוב התביעה בין היתר עקב שינוי ביעדי ותקופות הנסיעה ועלייה בשכיחות תביעות בגין כיסוי ביטול וקיצור נסיעה.

9.12 נכסים לא מוחשיים

9.12.1 קניין רוחני

הקבוצה משתמשת לצורך פעילותה בשמות החברות בקבוצה ובלוגו שלהן, שחלקם מצויים בתהליכי רישום כסימן מסחר על שם הקבוצה.

חברות הקבוצה משתמשות לצורכי פעילותן בתוכנות בבעלות חברות הקבוצה ו/או שנרכשו רשיונות לשימוש בהן, לפרטים נוספים ראה סעיף 9.10.3.1 לעיל.

החברה מפתחת באמצעות עובדיה ובאמצעות ספקים תוכנות לשימוש עצמי, שיש לה בהן זכויות יוצרים. לחברה דומיינים באינטרנט.

לפרטים נוספים בדבר נכסים לא מוחשיים ראה ביאור 6 לדוחות הכספיים.

9.12.2 מאגרי מידע

לחברות הקבוצה מאגרי מידע, הכוללים, בין היתר, נתוני לקוחות, סוכנים, ספקי שירותים, המשמשים, בין היתר, לפעילות שיווקית תוך שימוש בתוכנות מתקדמות (CRM), המאפשרות פילוח נתונים בחתכים מגוונים. האסטרטגיה השיווקית של החברה מבוססת על מאגרי המידע החיוניים לניהול עסקי החברה.

הקבוצה פועלת באופן שוטף לרישום מאגרי המידע שברשותה בישראל במרשמי רשם מאגרי המידע בהתאם להוראות הדין.

9.13. הליכים משפטיים

כנגד קבוצת כלל תלויים ועומדים הליכים משפטיים מהותיים ובכללם בקשות לאישור תובענות ייצוגיות לפי חוק תובענות ייצוגיות. לפרטים בדבר תובענות מהותיות שאינן במהלך העסקים הרגיל, לרבות תביעות ייצוגיות שהגשטן כתובענות ייצוגיות אושרה; בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות; בקשות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות שסולקו במהלך שנת הדוח; תובענות ייצוגיות מהותיות שהסתיימו במהלך שנת הדוח ועד למועד פרסום הדוח; תובענות ייצוגיות לא מהותיות; ותביעות מהותיות כנגד הקבוצה שאינן במהלך העסקים הרגיל, לרבות תביעה נגזרת, ראה ביאור 45 לדוחות הכספיים. לעניין גורמי סיכון משפטיים בקשר עם תובענות ייצוגיות ראה סעיף 9.16(ב)(5) להלן. לעניין החשיפה לסיכון הכרוך בתובענות ייצוגיות ראה ביאור 45(1.1) לדוחות הכספיים. לפרטים מסכמים בדבר חשיפת החברה להליכים משפטיים ראה ביאור 45(2.4) לדוחות הכספיים.

9.14. מימון

9.14.1. דירוג

לפרטים בדבר דירוג חברות בקבוצה וכן כתבי התחייבות שהונפקו על ידן, נכון למועד פרסום הדוח, ראה ביאור 26(ו) לדוחות הכספיים.

9.14.2. אשראי

לפרטים בדבר כתבי התחייבות נדחים המהווים הון רובד 2 לעניין משטר כושר פירעון כלכלי ראה ביאור 26(ב) לדוחות הכספיים. לפרטים בדבר מגבלות על הכרה בכתבי התחייבות כהון רובד 2 לצרכי סולבנטי ראה ביאור 17(ו)(1)(ה) לדוחות הכספיים. לפרטים בדבר פירעון הלוואת סימקס לאחר תאריך הדוח ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים.

9.14.3. גיוס מקורות לכיסוי תפעול עסקי החברה

הקבוצה עשויה להידרש לגייס בשנה הקרובה מקורות בדרך של גיוס הון הנפקה ו/או החלפה ו/או אשראי מגופים בנקאיים של חוב (באמצעות כללביט מימון, מקס ו/או החברה) והכל בכפוף להתפתחויות בסטטוס ההון של מקס וכלל ביטוח, יעד הון שיקבע על ידי הדירקטוריון, תנאי השווקים, הזדמנויות עסקיות, התפתחויות רגולטוריות ובאישור רגולטורים ככל שדרוש. נכון למועד הדוח, לחברה ולכללביט מימון תשקיפי מדף בתוקף. המידע בכל הקשור לצורך בגיוס כספים לכיסוי תפעול עסקיה השוטפים של החברה בשנה הקרובה, הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של החברה, נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה באופן מהותי מזה שנחזה, בין היתר, בשל דרישות רגולטוריות שיקבעו, מצב שוק ההון, מצב העסקי של החברות הבנות בקבוצה, פעולות לאופטימיזציה של ניהול ההון והחוב של הקבוצה והתממשותם של גורמי הסיכון המפורטים בסעיף 9.16 להלן.

9.15. מיסוי

לתיאור הסדרי המיסוי החלים על הקבוצה ראה ביאור 24 לדוחות הכספיים.

9.16. דיון בגורמי סיכון

סעיף זה, הדין בגורמי סיכון ביחס לחברה, כולל גם מידע צופה פני עתיד. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה הקיימת בחברה במועד הדוח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה נכון למועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה, בין היתר עקב שינוי בסביבה העסקית ו/או בגורמי הסיכון, לרבות גורמי סיכון עתידיים.

על גופים מוסדיים מוטלת החובה למנות מנהל סיכונים. לתיאור תפקידיו של מנהל הסיכונים בקבוצה וכן פרטים בדבר מדיניות ניהול הסיכונים ובדבר הליכי ושיטות ניהול הסיכונים בקבוצה, לרבות תיאור תהליכי העבודה ואופן זיהוי הסיכונים והבקורות הקיימים בחברות הקבוצה ראה ביאור 42 לדוחות הכספיים.

להלן מוצגים גורמי הסיכון בטבלה על פי חלוקה לסיכונים מקרו, סיכונים ענפיים וסיכונים מיוחדים לקבוצה וכן פירוט אודות גורמי הסיכון.

מידת השפעת גורם הסיכון על הקבוצה

גורמי סיכון	השפעה גדולה	השפעה בינונית	השפעה קטנה
א. סיכוני מקרו			
האטה כלכלית בישראל	X		
האטה כלכלית בינלאומית וירידת שערים בשוקי הון	X		
סיכון שוק כולל	X		
סיכוני שוק ספציפיים:			
סיכון ריבית	X		
סיכון מרווח אשראי		X	
סיכון אינפלציה		X	
סיכון שערי חליפין		X	
סיכון מחירי מניות	X		
סיכון מחירי נכסים אחרים		X	
סיכון אשראי		X	
סיכונים סביבתיים, חברתיים וממשל תאגידי (ESG)			X
ב. סיכונים ענפיים			
סיכונים ביטוחיים	X		
שימור התיק	X		
סיכוני קטסטרופה:			
רעידת אדמה בישראל		X	
טרור ו/או מלחמה בישראל		X	
מגפה		X	
יציבות מבטחי משנה		X	
סיכונים אסטרטגיים:			
שינויי חקיקה ורגולציה	X		
סיכוני תחרות	X		
זמינות מבטחי משנה		X	
סיכונים משפטיים	X		
ג. סיכונים ברמת הקבוצה			
סיכוני ציות ורגולציה	X		
סיכון נזילות			X
חיתום, תמחור והערכת ההתחייבויות הביטוחיות		X	
סיכונים תפעוליים	X		
סיכוני מערכות מידע	X		
סיכוני אבטחת מידע וסייבר	X		
סיכוני מודל עסקי			X
סיכון מוניטין	X		
התקשרויות עם ספקים חיצוניים		X	

ההשפעה של גורמי הסיכון לעיל מבוססת על שיקול דעת הנהלת הקבוצה על בסיס המידע הקיים במועד ההערכה, מתייחסת לכל סיכון בפני עצמו ומביאה בחשבון את ההסתברות המוערכת להתממשות הסיכון ואת תוצאתו הפוטנציאלית. הערכת מידת ההשפעה של גורמי הסיכון מתייחסת להשלכות הישירות על הקבוצה ואינה מביאה בחשבון השפעות עקיפות.

א. סיכונים מקרו כלכליים

(1) האטה כלכלית בישראל

הקבוצה חשופה באופן מהותי למצב המשק הישראלי, האטה במשק הישראלי עלולה להשפיע על היקף עסקיה של הקבוצה, בפרט בתחום החיסכון ארוך הטווח, ובכלל זה: היקף החיסכון של הציבור עלול לקטון; יתכנו פיגורים בהפקדות וגידול במשיכות; עליה בשיעור המובטלים ושחיקה בשכר הריאלי עלולים להביא לעליה בשיעור הביטולים ולקטון בפרמיה ודמי גמולים שיגבו על ידי הגופים המוסדיים בקבוצה וכן לגידול בהיקף התביעות. כמו כן, כתוצאה מהאטה כאמור עלול לגדול הסיכון הכרוך בחשיפתה של הקבוצה לגופים בישראל באמצעות השקעותיה ובאמצעות פעילויות ביטוחיות מסוימות (ראה סיכויי אשראי וסיכויי שוק להלן).

(2) האטה כלכלית בינלאומית וירידות שיערי בשוקי ההון

לקבוצה חשיפה לפגיעה בשווי השקעותיה בנכסים פיננסיים בשוקי ההון הבינלאומיים וכן בנכסים אחרים בחו"ל. האטה כלכלית בינלאומית עלולה להשפיע גם על תוצאותיה של כלל ביטוח אשראי אשר מבטחת חובות של חייבים במדינות שונות אשר מושפעים ממצב הכלכלה באותן מדינות. בנוסף, יציבות מבטחי המשנה עימם מתקשרת הקבוצה עלולה להיפגע כתוצאה מירידות בשוקי ההון הבינלאומיים או מהאטה כלכלית במדינות בהן הם פועלים.

(3) סיכון שוק כולל

מחירי נכסים ותשואות בשוקי ההון בארץ ובעולם משפיעים במידה רבה מאד על תוצאותיה העסקיות של הקבוצה. תיקי ההשקעות העצמיות של הקבוצה ("נוסטרו"), וכן תיקי הנכסים של העמיתים והמבוטחים בפוליסות תלויות תשואה, קופות גמל וקרנות פנסיה ("תיקים המנוהלים עבור אחרים") מושקעים בנכסים שונים, בארץ ובחו"ל, וערכם נתון לתנודתיות הנובעת, בין היתר, משינויים בשיעורי ריבית, במחירי מניות ונכסים אחרים, במרווחי האשראי, בשיעור האינפלציה בפועל ובציפיות לאינפלציה ובשער חליפין.

הקבוצה חשופה להפסדים בגין שינויים בגורמי סיכון אלה כתוצאה מהשפעתם הישירה על שווי הנכסים בתיקי הנוסטרו של הקבוצה. אי עמידה בתשואת היעד על פיה תומחרו המוצרים וחושבו ההתחייבויות הביטוחיות עלולה לפגוע בתוצאותיה העסקיות של הקבוצה.

הקבוצה חשופה לסיכון שוק כולל גם בעקיפין, כתוצאה מהשפעה על רווחי הקבוצה בשל התשואות המושגות בתיקים המנוהלים עבור אחרים. במסגרת פעילות הקבוצה בניהול כספים אלו, גובות חברות הקבוצה דמי ניהול קבועים מהצבירה אשר היקפם עלול להיפגע כאשר היקף הנכסים המנוהלים קטן, כתוצאה מתשואות שליליות ו/או ירידה בהיקף ההפקדות ו/או פידינות ו/או נידים.

בנוסף, בהתאם להוראות הדין בחלק מהפוליסות תלויות התשואה שנמכרו בשנים 1991 עד 2003 (להלן: "תיק המשתתף") כלל ביטוח גובה בנוסף לדמי הניהול הקבועים גם דמי ניהול משתנים, המחושבים כשיעור מהתשואה הריאלית של תיק ההשקעות, לאחר ניכוי דמי הניהול הקבועים והוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות (להלן בסעיף זה: "התוספת"). התוספת מחושבת מדי שנה על בסיס שנתי בערכים חיוביים או שליליים. בהתאם להוראות הדין, המבטח יגבה רק תוספת חיובית, אולם בחישוב כל תוספת חיובית תנוכה תוספת שלילית שנצברה בתקופות קודמות. התוספת כאמור, משפיעה על רווחיותה של הקבוצה. לפרטים בדבר ההשפעה הכמותית של החשיפה לסיכון שוק הנובעת מניהול כספים כאמור ליום 31 בדצמבר 2023, ראה ביאור 42(ג) לדוחות הכספיים. מכיוון שחישוב דמי הניהול המשתנים, בתוך שנה קלנדארית נתונה, נערך על בסיס מצטבר, במהלך השנה גובים או מחזירים דמי ניהול למבוטחים, בהתאם לתשואה הריאלית שנזקפה ברבעון, וכתוצאה מכך עלולה להיגרם תנודתיות רבה בהכנסות מדמי ניהול בין הרבעונים.

(4) סיכויי שוק ספציפיים

בין הנכסים בתיקי הנוסטרו לבין ההתחייבויות העומדות מולם לא קיימת התאמה מלאה מבחינת תזרים המזומנים, עיתוי, בסיס ומטבע ההצמדה. בנוסף, לא קיימת סימטריה מלאה בטיפול החשבונאי בהתחייבויות ובנכסים וכן קיים שוני בין כללי החשבונאות וכללי משטר כושר פירעון כלכלי. בשל כך, חשופים ההון הכלכלי, ההון החשבונאי, יחס כושר הפירעון והרווח הכולל של הקבוצה לשינויים בגורמי סיכון, שהעיקריים בהם מפורטים להלן. דרישות ההון החלות על חברות הביטוח בקבוצה בהתאם למשטר כושר פירעון כלכלי, מבוססות על עקרונות כלכליים. יציין, כי סוגי הסיכונים שיפורטו להלן קיימים אף בתיקים המנוהלים עבור אחרים בעוצמה ובכיוון שאינם בהכרח זהים לאלה המתוארים לגבי תיקי הנוסטרו.

א. סיכון ריבית - מבחינה כלכלית, חשיפתה העיקרית של הקבוצה היא לירידת ריבית והשתטחות עקום הריבית וזאת מאחר שמח"מ ההתחייבויות שלה ארוך משמעותית ממח"מ הנכסים. בנוסף, ירידת ריבית עלולה להביא גם לפגיעה ולתנודתיות ביחס כושר הפירעון הכלכלי של כלל ביטוח. בסביבת הריבית הנוכחית, הקבוצה חשופה גם מבחינה חשבונאית להפסדים במקרה של ירידת ריבית, למרות שעוצמת החשיפה קטנה משמעותית עקב שינויים רגולטוריים ופעולות אקטיביות של החברה לניהול נכסים והתחייבויות. חשיפת הריבית משפיעה על חישוב העתודות, בין היתר בהתייחס לשיעורי ההיוון המשמשים בבחינת נאותות העתודה LAT, חישוב פקטור K ובחישוב עתודות לגמלא, בהיקף העשוי לעלות על רווחי ההון שיווצרו באותו תרחיש בגין נכסים רגישים לריבית (ראה ביאור 42(ה)1) לדוחות הכספיים). עם זאת, הקבוצה עלולה להיות חשופה גם לתרחישים מסויימים של עליה בשיעורי הריבית, בשל המח"מ הארוך יחסית של הנכסים, בהתחשב באופי ארוך הטווח של מרבית ההתחייבויות, וזאת מכיוון שבהתאם לשיטה החשבונאית הנהוגה כיום, בתרחישים מסויימים של שינוי בשיעורי הריבית, אין בהכרח התאמה מלאה בין השינוי בריבית השוק לבין ריבית ההיוון המשמשת להיוון ההתחייבויות הביטוח השונות. יציין כי בראיה ארוכת טווח, הקבוצה

חשופה אף לרמה מתמשכת של שיעורי ריבית נמוכים, בדגש על הריבית הצמודה, העשויה להקשות על השגת התשואה המובטחת במוצרים מבטיחי תשואה, על השגת התשואה לפיה תומחרו מוצרי ביטוח אחרים, ואף להביא לבחינה מחדשת של ההערכות האקטואריות של התחייבויותיה הביטוחיות של הקבוצה (ראה ביאור 42(ג)(3) וכן ביאורים 42(ה)(1)(ד) ו-42(ה)(2)(4) לדוחות הכספיים).

ב. **סיכון מרווח אשראי** - הקבוצה חשופה לסיכון להפסד כתוצאה מהשפעת שינויים במרווחי האשראי בשוק על ערכם של נכסי חוב סחירים וכן כתוצאה מהשפעה מסויימת על חישוב חלק מנכסי החוב הלא סחירים של הקבוצה ומחישוב חלק מהעתודות הביטוחיות.

ג. **סיכון אינפלציה** - לקבוצה חשיפה לעליה בשיעור האינפלציה מכיוון שמרבית ההתחייבויות הביטוחיות של הקבוצה מותאמות מדי חודש לשיעור האינפלציה, ואילו הנכסים העומדים מולן אינם בהכרח צמודים למדד. כמו כן, מכיוון שגביית דמי ניהול משתנים בתיק המשתתף תלויה בתשואה הריאלית שהושגה, עלולה עליה בשיעור האינפלציה לגרום לפגיעה בהכנסות הקבוצה מדמי ניהול. בנוסף, חלק מהחוב הפיננסי של הקבוצה צמוד למדד, ועליה בשיעור האינפלציה תגרום לגידול בהוצאות המימון של הקבוצה.

ד. **סיכון שערי חליפין** - לקבוצה חשיפה לשינויים בשער חליפין של מט"ח, בעיקר בגין תיק ההשקעות בחו"ל, שאינו מגודר באופן מלא מפני שינויים בשערי החליפין.

ה. **סיכון מחירי מניות** - הקבוצה חשופה לשינויים במחירי מניות סחירות המאופיינים בתנודתיות פוטנציאלית גבוהה, הן בתיק הנוסטרו והן בתיקים המנוהלים עבור אחרים. לנוכח היקף החשיפה של תיק המשתתף למניות, התנודתיות במחירי המניות עשויה להשפיע באופן מהותי על היקף דמי הניהול המשתנים שתגבה כלל ביטוח.

ו. **סיכון מחירי נכסים אחרים** - לקבוצה חשיפה להשקעות אלטרנטיביות, הכוללות השקעות בנדל"ן וקרנות נדל"ן, קרנות השקעה, מניות לא סחירות ומכשירי השקעה נוספים. נכסים אלה חשופים לשינויים בשוויים, העשויים לנבוע בין השאר משינויים בשווקי ההון בארץ ובעולם, שינויים במחירי סחורות, מחירי היוון ונדל"ן ומסיכונים עסקיים ספציפיים. בשל אופיין של השקעות אלה, הן פחות תנודתיות מהשקעות סחירות ומגיבות בפער עיתוי מסוים לאירועי שוק. למבחינה רגישות הנוגעים לסיכוני שוק ראה ביאור 42(ג)(2) לדוחות הכספיים.

(5) סיכוני אשראי

הקבוצה חשופה לאפשרות של הפסד כספי כתוצאה מירידת איכות האשראי וחדלות פירעון של לווים וחיובים אחרים, נוכח חשיפתה לנכסים פיננסיים, דרך תחומי הפעילות הביטוחיות של הקבוצה, הכוללים פוליסות לפי חוק המכר וביטוחי אשראי, וכתוצאה מחשיפתה לחייבים אחרים בהם סוכנים, מעסיקים, מבטחים ומבטחי משנה. בגין החזקותיה בנכסי חוב, חשופה הקבוצה לירידה בשווי הנכסים כתוצאה מפגיעה באיתנות הפיננסית של החייב (לרבות הסדרי חוב) /או כתוצאה מעליה במרווחי האשראי בשוק, כאמור.

בנוסף, עליה במקרי חדלות הפירעון של עסקים בישראל עלולה להשפיע גם על היקפי תביעות בענף ביטוח אחריות דירקטוריים ונושאי משרה בו פועלת הקבוצה (ראה סעיף 7.1.1.3 לעיל), על היקף חובות מעסיקים בגין אי העברת תשלומים לביטוח פנסיוני עבור עובדיהם, המחייבת את הגופים המוסדיים בקבוצה לנקיטת הליכי גביה, ועל הסיכונים הביטוחיים בפעילות כלל ביטוח אשראי (ראה סעיף 9.16(ב)(1) להלן).

במסגרת תיק הנכסים שלה, חשופה הקבוצה לענפי משק שונים שהעיקריים הם ענף הבנקאות והפיננסים (הכוללת גם חשיפה דרך פיקדונות), ענף התשתיות והאנרגיה וענף הנדל"ן המקומי. החשיפה לענף הבנקאות ולמגזר הפיננסי נובעת גם מכך שהקבוצה מחזיקה את עיקר נכסיה ונכסי לקוחותיה בחשבונות אצל בנקים, מוסדות פיננסיים וברוקרים בארץ ובחו"ל, ומקבלת שירותי סליקה באמצעות בנקים. כמו כן, חשופה הקבוצה למבטחי משנה כאמור (ראה סעיף 9.16(ב)(4) להלן). למרות שהקבוצה פועלת להגברת הפיזור במידת האפשר, החשיפה לענף הבנקאות בישראל מאופיינת בחשיפה למספר קטן יחסית של צדדים נגדיים בעלי דרוג גבוה, כתוצאה מהמבנה הריכוזי של הענף בארץ. הרעה באיתנות הפיננסית, אי עמידה בהתחייבויות אותם גורמים, או אירוע של חדלות פירעון במי מהגופים האמורים עלולים להשפיע באופן מהותי לרעה על תוצאותיה העסקיות של הקבוצה.

לפרטים נוספים בדבר סיכוני אשראי ראה ביאור 42(ו) לדוחות הכספיים.

(6) סיכונים סביבתיים, חברתיים ותאגידיים (ESG)

הקבוצה חשופה לפגיעה בפרופיל העסקי, הפיננסי ו/או במוניטין כתוצאה מחשיפה לאירועים סביבתיים, חברתיים וממשל תאגידי, בקווי העסקים השונים (כולל חשיפה עקיפה דרך מבטחי משנה) ובפעילות ההשקעות שמשפיעה בעקיפין גם על כלל ביטוח עצמה.

ב. סיכונים ענפיים

(1) סיכונים ביטוחיים

בפעילות הביטוח חשופה הקבוצה בעיקר לסיכונים הקשורים לשינויים בגורמי הסיכון לעומת ההנחות האקטואריות ולסיכון לנזק בודד גדול או להצטברות נזקים בגין אירוע קטסטרופה.

המודלים האקטואריים באמצעותם מבצעות חברות הביטוח בקבוצה תמחור של מוצרים והערכה של העתודות הביטוחיות אותן הן מחזיקות, מתבססים, לרוב, על ההנחה שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצגים את מה שיקרה בעתיד. שינויים

בגורמי הסיכון המשפיעים על שכיחות האירועים וחומרם, לעומת הערכות במודל האקטוארי, עלולים להשפיע באופן מהותי על התוצאות העסקיות ועל יחס כושר הפירעון הכלכלי של הקבוצה:

בעסקי ביטוח כללי הסיכונים הביטוחיים העיקריים מקורם בפער בין הסיכון בעת התמחר ובעת הערכת ההתחייבויות הביטוחיות, לבין ההתרחשות בפועל. הפערים עשויים לנבוע משינויים מקריים בתוצאות עסקי הביטוח, משינויים בעלות התביעה הממוצעת ו/או בשכיחות התביעות כתוצאה מגורמים שונים. בפרט, בענפי חבויות קיימת אי ודאות גדולה לגבי עלות התביעות, בין השאר עקב קיומם של פערי זמן בין מועד האירוע, מועד הגילוי ומועד התשלום (זנב תביעות ארוך).

בעסקי ביטוח האשראי הסיכונים הביטוחיים העיקריים הינם סיכונים אשראי, הנובעים מיכולת החייבים לעמוד בהתחייבויותיהם ותלויים גם בסביבה העסקית והכלכלית. ביטוח סיכונים סחר חוץ כרוך גם בסיכון פוליטי בחו"ל. כמו כן, אירועי קטסטרופה, כגון: מלחמה, סנקציות בינלאומיות, השבתה או שביתה, טומנים בחובם סיכונים אשראי בשל השפעתם על יכולת ו/או רצון החייבים לעמוד בהתחייבויותיהם.

בעסקי ביטוח חיים ובעסקי ביטוח בריאות גורמי הסיכון העיקריים כוללים סיכונים דמוגרפיים, כגון: שינויים בשיעורי התמותה, שינויים בתחלואה, בנכות ובמשכן ובהתפתחויות רפואיות, וכן סיכונים הנוגעים להתנהגות ולאופציות בפוליסות של המבוטחים ולהתפתחות האינפלציה הרפואית (למבחני רגישות להנחות אקטואריות ראה ביאור 42(ה)1(ה) לדוחות הכספיים). באופן ספציפי, בביטוח חיים, התארכות בתוחלת החיים ו/או עליה בשיעור המבוטחים אשר ימשכו לקיצבה את הכספים שנצברו בקופות ביטוח המנוהלות על ידי הקבוצה, ואשר קיים בהן מקדם קיצבה מובטח תוחלת חיים, ו/או שינויים בבחירת מבוטחים לגבי מסלול קבלת הקיצבה מבין המסלולים הקיימים בפוליסות, יכולים להביא לצורך להגדיל את התחייבויותיה הביטוחיות, ובעיקר בקופות ביטוח שבהן נקבע מקדם הקיצבה על בסיס לוחות תמותה השונים מלוחות התמותה הידועים כיום או כפי שיהיו בעתיד. כמו כן, קיים סיכון כי רמת ההוצאות לאורך חיי התיק תהיה גבוהה מהמוערך, בין היתר כתוצאה משינוי התנהגות העמיתים או המבוטחים, היקף המימוש של האפשרות לנייד את הכספים הצבורים בקופה או בפוליסה ושינויים רגולטוריים. באופן ספציפי בענפי ביטוח בריאות וסיעוד ובכיסויים בגין אובדן כושר עבודה, הסיכון העיקרי הינו גידול בשיעורי התחלואה והנכות המשפיעים הן על מספר התביעות, הן על משכן והן על עלותן, גידול כזה עלול להיות מושפע גם משינויים בפרשנות מקרה הביטוח על ידי הרגולטור ו/או בתי המשפט. גורם סיכון נוסף הינו שיעור מימוש האופציה להמשכיות ללא חיתום בביטוחים קבוצתיים, כאשר קיים סיכון לעליה בשיעור זה, תוך סיכון לניצול האופציה על ידי המבוטחים אשר הסיכון הביטוחי בגינם גדול יותר.

(2) רמת שימור התיק

שינוי ברמת שימור התיק, התלויה בשיעורי הביטולים, ההקפאות והניידים, מהווה סיכון ביטוחי משמעותי בעסקי ביטוח חיים ובריאות, היות שהרווחיות בתחום זה מבוססת על מרווח מפרמיה (חיובי או שלילי) וגיבית דמי ניהול לאורך חיי הפוליסה. (למבחני רגישות להנחות ביטולים ראה ביאור 42(ה)1(ה)ג) לדוחות הכספיים). רמת שימור התיק מהווה סיכון משמעותי גם בעסקי ניהול קרנות פנסיה וקופות גמל (לפרטים אודות ניווד אגב הצטרפות בקרן פנסיה ראה סעיף 6.3.1.1 לעיל, לפרטים בדבר הוראות חקיקה שפורסמו המגבילות הפקדות לביטוח מנהלים ראה סעיף 6.2.1(א) לעיל). יציין כי ביטול פוליסות גורר גם מחיקת הוצאות הרכישה הנדחות בגין אותן פוליסות.

(3) סיכונים קטסטרופה

הקבוצה חשופה לסיכון שאירוע בודד בעל השפעה רבה (קטסטרופה), כגון: רעידת אדמה, נזקי טבע, מלחמה, אירוע טרור או מגיפה יביא להצטברות נזקים בהיקף גבוה.

- **רעידת אדמה בישראל - אירוע הקטסטרופה המהותי** אליו חשופה הקבוצה הינו רעידת אדמה, בעיקר בגין חשיפותיה בביטוחי הרכוש וכן בביטוחי חיים ובריאות.
- **סיכונים מלחמה וטרור בישראל - החברה חשופה לאירוע מסוג זה בעיקר בביטוחי חיים ובריאות.**
- **מגיפה - החברה חשופה לאירוע מסוג זה בעיקר בביטוחי חיים ובריאות.**

כלל ביטוח רוכשת הגנה חלקית כנגד הצטברות אירועים ביטוחיים הכוללת בין היתר הגנה כנגד רעידת אדמה, נזקי טבע, ונזקי מלחמה וטרור. הגנות אלה מוגבלות, בין היתר, בתקרות הכיסוי, בסכומי ההשתתפות של החברה בשייר, או במועדים. יציין כי ביחס לחוזה הקטסטרופה בביטוח חיים ואובדן כושר עבודה, המכסה נזק משמעותי שמתרחש במהלך שבעה ימי לחימה, החלק הארי של מבטחי המשנה, החריגו את סיכונים המלחמה, אקטיביים ופסיביים, מהכיסוי הביטוחי לשנת 2024 וזאת נוכח המצב הבטחוני בעקבות מלחמת אוקראינה ומלחמת חרבות ברזל. היקף הכיסוי הנרכש מבוסס על הערכות מבוססות מודל ו/או מחקרים בדבר גודל הנזק הצפוי באירוע קטסטרופה בהסתברות נתונה, אשר אין וודאות באשר להתקיימות התחזיות על פיהם. במידה שהנזק בפועל יהיה גבוה יותר, הקבוצה תישא בנזק העודף, אשר עשוי להיות מהותי. לפרטים בדבר היקף ההגנה הנרכשת כנגד אירועי קטסטרופה ראה סעיף 9.6.7 לעיל.

(4) יציבות מבטחי משנה

חברות הביטוח בקבוצה מבטחות חלק מעסקיהן בביטוח משנה, באמצעות מבטחי משנה בחו"ל. עם זאת, ביטוח המשנה אינו משחרר את המבטחים הישירים מחובתם כלפי מבוטחיהם על פי פוליסות הביטוח. הקבוצה חשופה לסיכונים הנובעים מסיכון צד נגדי נוכח אי הוודאות לגבי יכולתם, רצונם או מגבלות שיחולו על מבטחי משנה, לרבות בשל מגבלות בינלאומיות לתשלום בגין מבוטחים מסוימים, לשלם את חלקם בביטוח לחברות הקבוצה. למרות שהחשיפות של חברות הקבוצה המגובות בביטוח משנה מפוזרות בין מבטחי משנה שונים, קיימות מגבלות להיקף החשיפה הפוטנציאלית למבטחי משנה והחשיפות העיקריות הן למבטחי משנה המדורגים בדירוגים בינלאומיים גבוהים, נפילה של אחד ממבטחי המשנה הגדולים

עמם התקשרה הקבוצה יכולה להיות בעלת השפעה מהותית עליה. לקבוצה חשיפה מהותית מאד במקרה של אירוע קטסטרופה מהותי בו זמנית עם נפילה של מבטח משנה גדול המבטח את החברה מפני אירוע כזה. עם זאת, ההסתברות להתממשות אירוע כזה מוערכת כנמוכה, עקב היות שני האירועים בעלי הסתברות משותפת נמוכה. לפרטים בדבר חשיפה של חברות הקבוצה למבטחי משנה ראה ביאור 42(ו)8 לזכויות הכספיים. לעניין סעיפי סנקציות ולעניין כיסוי בגין נזקי מלחמה בהסכמי ביטוח משנה ולקושי בהשגת הסכמי ביטוח משנה וחיידושם, ראה סעיף 9.6.5.4 לעיל.

(5) סיכונים אסטרטגיים

הקבוצה חשופה לשינויים בסביבה בה היא פועלת העלולים להשפיע על עסקיה, ובפרט:

- **שינויים בחקיקה וברגולציה** - הקבוצה חשופה לשינויים בחקיקה וברגולציה הנוגעים לתחומי פעילותה אשר חלקם מהווים רפורמות משמעותיות. בפרט, חלק מהשינויים הרגולטוריים שבוצעו בשנים האחרונות, ואלו המוצעים, חלקם כטיטות לא סופיות, עשויים להוות איום על רכיבים במודל העסקי של הענף. בנוסף, שינויים בחקיקה וברגולציה, ובכלל זה חקיקה ראשית, שיקולי מדיניות ממשלתית, חוזרים, הכרעות עקרוניות, ניירות עמדה וכן הוראות אשר בסמכותו של הממונה להחיל בקשר עם שינוי של תנאי פוליסות, לרבות תעריפים, עשויים להשפיע על החברה גם בעת אישור מוצרים חדשים וגם בהתייחס למוצרים שנמכרו בעבר, בכלל זה בדרך של ביטול מוצרים והחלפתם (לרבות הפסקה זמנית של מכירת מוצרים שתנאיהם שונים), בדרך של תחולה רטרואקטיבית וגם עקב השפעתם על פרשנות הסכמים שנכרתו בעבר.
- **סיכוני תחרות** - הקבוצה חשופה לרמת תחרות גבוהה בכל תחומי פעילותה, לרבות כתוצאה משינויים מבניים בשוק, ובכלל זה כניסת מתחרים חדשים הן יצרנים והן ערוצי הפצה, והעדר מגוון מספק של מוצרים ושינויים מבניים שיכול ויחולו בענף, כפועל יוצא משיקולי ריכוזיות משקית. חיזוק התחרות מושפע גם מהשינויים ברגולציה המזכרים לעיל והורדת חסמי כניסה. לפרטים נוספים, ראה סעיף 9.3.1.2 לעיל. שינויים אלה עלולים לפגוע ברווחיות הקבוצה הן בשל השפעתם הישירה על רווחיות מוצרים ושירותים שהקבוצה עוסקת בהם והן בשל התייקרות עלויות התפעול, השיווק והפצה. למידע נוסף ראה סעיפים 6.3, 7.2 ו-8.3 לעיל. לפרטים בדבר המלצות הצוות לבחינת החזקת גופים מוסדיים בחברות כרטיסי חיוב, ראה סעיף 9.2.6 לעיל.
- **זמינות מבטחי משנה** - המשך פעילותה של הקבוצה בתחומי ביטוח שונים, בהם היא נסמכת על כיסוי ביטוח משנה, חשופה לזמינותם של ביטוחי משנה כאלו על ידי מבטחי משנה שעומדים בתנאי הסף שקבעה החברה, התלויה בין היתר בכוננותם של מבטחי המשנה להשתתף בסיכון, בקיבולת ובמחיר המתאימים.
- **סיכונים משפטיים** - מורכבותה של פעילות הקבוצה והיקפה, ובפרט תוקפם הארוך של הסכמי ביטוח וביטוח משנה, יוצרים חשיפה מהותית לסיכונים משפטיים העלולים לנבוע מליקויים במסמכים משפטיים, לרבות פוליסות וחוזי ביטוח משנה, מליקויים תפעוליים ביישומם של הסכמים ומשינויים החלים על פני זמן בפרשנות או בקביעת אמות מידה של התנהגות, גם בהתייחס למוצרים שנמכרו לפני שנים ארוכות ואף בהחלה בדיעבד. סיכונים נוספים נובעים, בין היתר, מתקדימים משפטיים הנוגעים לתשלום תביעות ואשר יכולים להגדיל את סכומי התביעות שחברות הקבוצה תידרשנה לשלם, ומהנחיות והכרעות רגולטוריות. כל אלה עלולים לחשוף את הקבוצה לתביעות מהותיות שאינן במהלך העסקים הרגיל, אשר יש בהן כדי להשפיע על פעילותן ו/או על תוצאותיהן הכספיות של החברות בקבוצה, או על הצורך להגדיל את ההתחייבויות הביטוחיות.

בפרט, לקבוצה חשיפה מהותית לתובענות ייצוגיות ונגזרות, הן כאלה שנפתח הליך משפטי בגינן, הן כאלה שהחשיפה הפוטנציאלית להגשת תובענה ייצוגית או נגזרת הובאה לידיעת חברות הקבוצה באמצעות גילוי עצמי ו/או באמצעות פניות של לקוחות או צדדים שלישיים בדרכים שונות, והן כאלה שלחברות הקבוצה אין לגביהן ידיעה כאמור. בשנים האחרונות חל גידול הן במספר הבקשות המוגשות לאישור תובענות ייצוגיות והן במספר התובענות אשר בתי המשפט מאשרים כיייצוגיות. (לעניין החשיפה לתובענות ייצוגיות ונגזרות ראה ביאור 45(2) לזכויות הכספיים).

ג. סיכונים ברמת הקבוצה

להלן יפורטו סיכונים העשויים להתממש ברמת הקבוצה מבלי שיתממשו בו זמנית בכל או במרבית החברות הפועלות באותו ענף:

(1) ציות ורגולציה

פעילות הקבוצה כפופה להוראות דין רבות ולפיקוחם של גופי רגולציה שונים. יכולתם של הגופים המוסדיים והסוכנויות בקבוצה לפעול בתחומי פעילותם מותנית בהחזקה ברישיונות והיתרים הדרושים לפעילות בתחומים אלה, בכלל זה עמידה בדרישות הון רגולטוריות, לרבות משטר כושר פירעון כלכלי, לפרטים ראה סעיף 9.3.1.2 לעיל. בנוסף, פעילויות מהותיות בקבוצה כפופות לרגולציה פרטנית ומורכבת. בפרט, פעילויות הביטוח והחיסכון ארוך הטווח כפופות להוראות רגולטוריות המשתנות מעת לעת בגין מוצרים שנמכרו על פני שנים רבות ואשר הינם בעלי תקופת כיסוי ביטוחי ו/או תקופת חיסכון ארוכות. אי עמידה בדרישות רגולטוריות, עלולה לגרום סנקציות, בין היתר, שלילת רישיונות והיתרים, קנסות כספיים כלפי הקבוצה, והוראות השבה, וזאת גם אגב ביקורות מטעם גורמים מפקחים או תלונות או תקלות שמתגלות, ויכולה אף להוות בסיס לתביעות נגדה. לפרטים נוספים ראה ביאור 45(2.2.3.2) לזכויות הכספיים. שינויים במבנה השליטה בחברה, שהינה חברה ללא גרעין שליטה כמפורט בביאור 1 לזכויות הכספיים, יכולים להשפיע על הרכב האורגנים השונים של החברה ועל התנהלותה וזאת, בין היתר, בעקבות הסדרה רגולטורית. בנוסף, שינויי שליטה עתידיים בחברה ו/או אירועי ממשל תאגידי עלולים לפגוע בפרופיל העסקי, הפיננסי ובמוניטין הקבוצה, בזמינות מקורות מימון ובדירוג החברה וחברות הבנות של החברה. קיומם של סעיפי שינוי שליטה בהסכמים מסוימים של חברות בקבוצה עם צדדים שלישיים לרבות מבטחי משנה, יכול וידרשו, בהתקיים נסיבות של שינוי שליטה כאמור, הידברות עם צדדים שלישיים אלה להארכת תוקפם של ההסכמים.

לפרטים נוספים בדבר היתרי השליטה לגופים המוסדיים שבשליטתה של החברה ובדבר סטטוס היתרי השליטה בחברה ובגופים המוסדיים בה נכון למועד הדוח, ראה ביאור 1 לדוחות הכספיים.

(2) סיכוני נזילות

הקבוצה חשופה לסיכונים הנובעים מאי הוודאות לגבי המועד בו תידרשנה חברות הקבוצה לשלם התחייבויות פיננסיות, תביעות והטבות אחרות למבוטחים ולזכאים אחרים ביחס להיקף הכספים שיהיו זמינים לכך באותו המועד. צורך אפשרי לגיוס מקורות באופן בלתי צפוי ובזמן קצר עשוי לחייב מימוש נכסים משמעותי בתנאי לחץ ומכירתם במחירים הנמוכים ממחירי השוק. בפעילות הביטוחית של הקבוצה, סיכון הנזילות אינו מוערך כמהותי בשל ההיקף הגבוה של נכסים נזילים בתיק הנוסטרו, ההיקף הגבוה של תזרימים נכנסים שוטפים מפרמיות ומפעילות ההשקעות, והעובדה שתשלום תביעות מותנה בהתקיים אירועים ביטוחיים, כאשר לחלקם מח"מ ארוך. עם זאת, סיכון הנזילות עשוי להתעצם בעת התממשות אירוע קטסטרופה משמעותי, או כתוצאה מאירוע פיננסי משמעותי עבור נזילות דולרית.

(3) סיכוני חיתום, תמחור והערכת ההתחייבויות הביטוחיות

הקבוצה חשופה בפעילותה הביטוחית לסיכון מודל - הסיכון לבחירת מודל שגוי לתמחור ו/או להערכת ההתחייבויות הביטוחיות; לסיכון פרמטר - הסיכון לשימוש בפרמטרים שגויים במודלים ולסיכון חיתום - הסיכון לשימוש בתמחור שגוי כתוצאה מליקויים בהליך החיתום.

(4) סיכונים תפעוליים

הקבוצה חשופה לסיכונים תפעוליים, דהיינו הסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או כתוצאה מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. חשיפת הקבוצה נובעת מתהליכים הכוללים, בין היתר, תהליכי רכש, שכר, השקעות, גביה, הפקת פוליסות, תפעול פוליסות ומוצרי חיסכון ארוך טווח לרבות ביצוע שינויים בהם וייחוס כספים לרכיבי המוצר ולרבידים השונים שלו, תשלום תביעות, פעולות ידניות, הזנת נתונים למערכות המידע, הפקת דיווחים, חישוב עתודות וכן תהליכים הקשורים בפעילות מול סוכני ביטוח, מעסיקים, לשכות שכר, מסלקה פנסיונית, גופים מוסדיים והתקשרויות עם גורמים בחו"ל, בהם ברוקרים זרים ומסלקות בחו"ל, מבטחי משנה וספקי שירות. בין השאר חשופה הקבוצה לסיכונים תפעוליים גם בגין רשלנות של עובדיה, סוכניה ושל צדדים שלישיים הפועלים עבורה וכן בגין פעולות בזדון העלולות לגרום תביעות בהיקפים מהותיים כנגד הקבוצה ו/או נזקים בהיקפים מהותיים לקבוצה. בנוסף, חשופה הקבוצה לפעולות הונאה ותרמית מצד לקוחותיה וגורמים נוספים מולם היא פועלת. חשיפות אלה לסיכונים תפעוליים נובעות בין היתר ממורכבותם של המוצרים והשירותים אותם משווקת הקבוצה ואשר שיווקה בעבר וממורכבות הרגולציה החלה על פעילותה, אשר מגדילים את הסיכון להתערורות מחלוקת עם לקוח לגבי הפרשנות או אופן היישום של הוראת דין או הסכם או לתקלה בתפעול המוצרים והשירותים. חשיפה זו מוגברת במוצרים ארוכי טווח ובפרט במוצרי ביטוח חיים לנוכח מורכבותם התפעולית הגבוהה של המוצרים ולנוכח היותם חשופים לשינויי רגולציה תכופים. בהקשר זה יצוינו, כי פעולות שוטפות לטיוב נתוני זכויות עמיתים בתחום חיסכון ארוך טווח עשויות לגרום להשלכות תפעוליות ולהשלכות כספיות נוספות אשר אין באפשרותה של הקבוצה להעריך במלואן. כמו כן, תהליך ההטמעה של הוראות הדין בעניין ממשקים לביצוע פעולות ולהעברת מידע בין הגורמים השונים הפועלים בשוק החיסכון הפנסיוני (הגופים המוסדיים, בעלי הרישיון, המעסיקים, המבוטחים והעמיתים), הכולל ממשק עם גורמים רבים, הינו מורכב ביותר ומלווה בקשיים תפעוליים משמעותיים בטווח הקצר, אף שבטווח הארוך יותר הוא צפוי להפחית את הסיכונים התפעוליים הכרוכים בפעילות הרלבנטית (לפרטים ראה סעיף 6.3.1.3 לעיל). לנוכח היקף פעילותה של הקבוצה, המנהלת נכון ליום 31 בדצמבר 2023 נכסים בסך של כ-338 מיליארדי ש"ח, מתוכם כ-299 מיליארדי ש"ח הם נכסים המנוהלים עבור אחרים (ראה חלק ב לדוח - דוח הדירקטוריון סעיף 2.2(א)), ועל אף הצעדים הננקטים על ידה לזיהוי הסיכונים ולקביעת בקרות הולמות ופעולות להפחתת הסיכון, היקף חשיפתה לסיכונים תפעוליים מהסוג שפורט לעיל הינו מהותי.

(5) סיכוני מערכות מידע

חלק מהותי מפעילות הקבוצה נשען על מערכות מידע שונות. מערכות מידע תומכות בתהליכי הניהול ובכלל זה בחישוב זכויות לקוחות הקבוצה. היעדר תשתיות מספיקות ו/או ליקויים ו/או כשלים במערכות המידע הממוחשבות עלולים להסב נזק מהותי לפעילות הקבוצה. כאמור בסעיף 9.10.3.2 לעיל, מערכות המחשוב מצויות בתהליך מתמשך של התאמתן להוראות הרגולציה המשתנות תדיר והבטחת תאימות למוצרי הקבוצה. תקלה במערכות מידע ו/או מערכות מידע אשר אינן מותאמות להוראות הרגולציה ו/או העדרה של תאימות מלאה בין מערכות המחשוב לבין תנאי המוצרים או הפעולות המבוצעות, עלולים לחשוף את הקבוצה לאי עמידה בהוראות רגולטוריות, לטעויות בממשקי מידע וכן לטעויות בתפעול מוצרים המשווקים על ידי הקבוצה ואשר שווקו בעבר.

(6) סיכוני סייבר ואבטחת מידע

הקבוצה חשופה לסיכוני סייבר בעיקר בגין ההיקף הגדול של המידע הרגיש אשר ברשותה ובגין ההיקף הגדול של הכספים אותם היא מנהלת. סיכונים אלה כוללים בין היתר, את הסיכון לנזק כספי, להפרעה לפעילות התקינה והרציפה של תהליכי העבודה, לזמינות, שלמות וסודיות המידע שבידיה ולפגיעה במוניטין, כתוצאה משימוש לא מורשה בנכסי המידע שלה ו/או כשלים במערך אבטחת המידע שלה ו/או פעולות של גורמים עוינים, לרבות בגין החובות החלות על החברה מתוקף הוראות רגולטוריות ואמצעי איכפה שהוקנו במסגרתן. לפרטים בדבר ניהול סיכוני סייבר בחברה ראה סעיף 9.10.3.3 לעיל.

(7) סיכוי מודל עסקי

הקבוצה חשופה לשינויים בסביבה העסקית, במודל העסקי לרבות אופן יישום האסטרטגיה, או היעדר תגובה הולמת לשינויים ענפיים, כלכליים, או טכנולוגיים.

(8) סיכון מוניטין

שמה הטוב של הקבוצה מהווה רכיב חיוני ביכולתה לפעול בכל תחומי פעילותה. לפיכך, הקבוצה חשופה לסיכון לפגיעה במיצובה העסקי כתוצאה מפגיעה בדימוי הקבוצה ובשמה הטוב בעיני מבוטחים, עמיתים, גופים מוסדיים, משקיעים, בעלי חוב, שותפים עסקיים, גורמי פיקוח, סוכנים, גורמי הפצה, אמצעי תקשורת ואחרים, וזאת בין היתר מהלך רוח ציבורי, ומביקורת של מי מהגורמים האמורים ביחס לאופן התנהלותה, לרבות בקשר עם יישוב התביעות. בהקשר זה יציין כי החברה, כלל ביטוח, כלל ביטוח אשראי וכן אגרות חוב שהונפקו על ידי החברה ועל ידי כללביט מימון מדורגות על ידי חברות דירוג (ראה ביאור 26(ו) לדוחות הכספיים), כאשר הורדת דירוג עלולה לפגוע באופן מהותי בפעילות.

(9) התקשרויות עם ספקים חיצוניים

במהלך פעילותה מתקשרת הקבוצה בהסכמים עם ספקים ונותני שירותים שונים, בהם תפעול קופות גמל, ניהול שכר, שמאים, מוסכים, ספקי שירותי שרברבות, ספקי שירותים רפואיים, ספקי שירותים משפטיים, ספקי שירותי מיחשוב, ועוד. הקבוצה חשופה לסיכון לפגיעה במוניטין וברווחיות כתוצאה מפגיעה באיכות השירותים שיספקו לה או ללקוחותיה, במקרה שאיכות השירות הניתן ע"י ספקים אלו לא תהיה הולמת, וכן לסיכון הכרוך בקושי במציאת ספק חלופי במידת הצורך.

9.17 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה

9.17.1 להלן תיאור ההסכמים המהותיים אשר החברה הינה צד להם או אשר נוגעים לה

(א) **הסכם להשכרת שטחים עם חברת עתידיים** - החברה לתעשיות עתירות מדע בע"מ - ביום 12 במרס 2013, התקשרה החברה במזכר הבנות מחייב עם חברת עתידיים - החברה לתעשיות עתירות מדע בע"מ, לפיו שוכרת החברה, עבורה ועבור חברות הקבוצה שטח משרדים של כ-47,000 מ"ר (הכולל 24 קומות) קומת לובי, מחסנים וכ-1,000 מקומות חניה תת קרקעיים, במגדל עתידיים השוכן ברמת החייל, תל אביב. ההסכם בין הצדדים הינו לתקופה של כ-24 שנים, עם תחנת יציאה אחת בתום כ-16 שנים.

(ב) **הסכם קיבוצי עם ההסתדרות וועד העובדים בקבוצה** - בחודש אפריל 2022 נחתם הסכם קיבוצי חדש ("ההסכם") בין החברות הבנות של החברה, כלל ביטוח, כלל פנסיה וגמל, כלל ביטוח אשראי, כללביט מערכות וכנף (להלן: "החברות") לבין ההסתדרות העובדים הכללית החדשה וועד העובדים בקבוצה, אשר ככלל מרכז את כל ההסכמים וההסכמות הקיבוציים שנחתמו בין הצדדים להסכם משולב, בכפוף לשינויים שסוכמו. ההסכם הינו בתוקף עד ליום 31 בדצמבר 2024. לפרטים נוספים אודות ההסכם, ראה סעיף 9.7.3 לעיל וכן ביאור 25(ג) לדוחות הכספיים.

(ג) **הסכם לרכישת מערכות מיכון לניהול פעילות הפנסיה** - החל מינואר 2015 כלל פנסיה וגמל החלה לתפעל את פעילות הפנסיה באמצעות מערכת ניסן, מערכת לניהול זכויות עמיתים, וכן עלה לאוויר גם מודול מערכת לתשלום עמלות, אשר נרכשו מסאפיינס. בנוסף מעניקה סאפיינס שירותי תחזוקה למערכת. ההסכם מתחדש אוטומטית אחת לשנה, בכפוף לזכותה של כלל פנסיה וגמל לא להאריכו תוך מתן התראה מראש. לפרטים נוספים בדבר ההתקשרות עם סאפיינס, ראה סעיף 9.9 לעיל.

(ד) **רכישת מקס** - ביום 12 באוגוסט 2022 התקשרה החברה עם WP XII Financial Investment B.V בהסכם, במסגרתו רכשה החברה את מלוא הונה המונפק והנפרע של WPI. לפרטים נוספים אודות ההסכם ראה ביאור 9(א) לדוחות הכספיים.

9.17.2 להלן פירוט בדבר הסכמים משמעותיים אשר אינם מהותיים שהחברה הינה צד להם או אשר נוגעים לחברה

התקשרות לקבלת שירותי תפעול שוטף של קופות גמל - בחודש יוני 2016 התקשרה כלל פנסיה וגמל בהסכם תפעול עם בנק לאומי לישראל בע"מ ולאומי שירותי שוק ההון בע"מ (להלן יחד: "**בנק לאומי**"), לפיו יספק בנק לאומי לכלל פנסיה וגמל שירותי תפעול עבור קופות הגמל שבניהולה. בהתאם להסכם עבור תפעול קופות הגמל תשולם לבנק לאומי תמורה בשיעור שנתי מנכסי הקופות, ובגין תפעול קרן ההשתלמות תשולם לבנק לאומי תמורה בסכום חודשי קבוע. תקופת ההסכם תעמוד על 5 שנים כאשר לכלל פנסיה וגמל תהיה זכות לסיים את ההסכם בהודעה בת 6 חודשים מראש ולבנק לאומי תהיה זכות לסיים את ההסכם בהודעה בת 12 חודשים מראש. החל מחודש ינואר 2018 מתפעל בנק לאומי את כלל קופות הגמל שבניהול כלל פנסיה וגמל. בחודש אפריל 2021 התקשרה כלל פנסיה וגמל עם בנק לאומי בתוספת להסכם לקבלת שירותי תפעול, שעיקרו הארכת תקופת ההסכם ל-5 שנים נוספות, עד לחודש יולי 2026. החלפה של בנק לאומי ללא תקופת היערכות מוקדמת עלולה לפגוע, באופן זמני, במתן השירותים בקופות המתופעלות על ידו, עד למציאת ספק חלופי.

9.17.3 .להלן תיאור הסכמי שיתוף הפעולה אשר החברה הינה צד להם או אשר נוגעים לה

הסכם שיתוף פעולה ובעלי מניות עם קבוצת הביטוח Atradius - כלל ביטוח התקשרה עם קבוצת Atradius, בעלת 20% ממניות כלל ביטוח אשראי, בהסכם המסדיר את שיתוף הפעולה העסקי עמה כשותף אסטרטגי ומעגן את יחסי הצדדים כבעלי מניות בכלל ביטוח אשראי (להלן: "ההסכם"). ההסכם מעגן את זכותה של כלל ביטוח אשראי לקבל מקבוצת Atradius סיוע מקצועי ומידע על חייבים ועל סיכוני אשראי בחו"ל ("להלן: "זכות לקבלת מידע") ומסדיר את שיתוף הפעולה בין הצדדים. בנוסף, נקבע בהסכם, כי לקבוצת Atradius זכות להיות מבטח משנה מוביל של כלל ביטוח אשראי, בכפוף לעמידה בתנאי שוק ודירוג מינימאלי (להלן: "זכות ביטוח המשנה") וכן זכות למנות דירקטור בכלל ביטוח אשראי, שהינו בעל זכות וטו ביחס להחלטות מסוימות כקבוע בהסכם. כמו כן, בהתאם להסכם, לכלל ביטוח זכות סירוב ראשונה כלפי קבוצת Atradius לרכישת מניותיה בכלל ביטוח אשראי, לקבוצת Atradius זכות להצטרף למכירת מניות כלל ביטוח אשראי על ידי כלל ביטוח, בתנאים זהים לאלו של כלל ביטוח ואילו כלל ביטוח תהיה זכאית לצרף את קבוצת Atradius למכירת כל מניותיה בכלל ביטוח אשראי לצד ג', בתנאים שנקבעו בהסכם. ההסכם הינו לתקופה של 3 שנים ומתחדש אוטומטית מדי 3 שנים, אלא אם אחד הצדדים להסכם הודיע לצד השני, 6 חודשים לפני תום התקופה הרלבנטית, על רצונו לסיים את ההסכם, או במקרה של ביטול ההסכם על ידי אחד הצדדים כתוצאה מהפרה יסודית של הצד השני. ביום 1 בינואר 2022 התחדש ההסכם באופן אוטומטי כאמור לשלוש שנים נוספות וזאת עד ליום 31 בדצמבר 2024. במקרה של סיום ההסכם על ידי קבוצת Atradius, לכלל ביטוח תהיה אופציה, לרכוש מקבוצת Atradius את מניותיה בכלל ביטוח אשראי במחיר המשקף שווי שוק. במקרה של סיום ההסכם על ידי כלל ביטוח, תהיה חייבת לרכוש את מניותיה בכלל ביטוח אשראי על ידי כלל ביטוח, כלל ביטוח תהיה חייבת לרכוש וקבוצת Atradius תהיה חייבת למכור את מניותיה בכלל ביטוח אשראי במחיר המשקף שווי שוק. במקרה של הפרה יסודית של ההסכם על ידי כלל ביטוח, לקבוצת Atradius תהיה האופציה למכור לכלל ביטוח את מניותיה בכלל ביטוח אשראי במחיר המשקף שווי שוק. במקרה של הפרה יסודית של ההסכם על ידי קבוצת Atradius לכלל ביטוח תהיה האופציה לרכוש מקבוצת Atradius את מניותיה בכלל ביטוח אשראי במחיר המשקף שווי שוק.

בנוסף, נקבע שאם כלל ביטוח אשראי תבטל את זכות ביטוח המשנה, אזי מבלי שהדבר ייחשב כהפרה יסודית של ההסכם, קבוצת Atradius תהיה זכאית לבחור באחת מבין שתי האופציות: (א) ביטול זכות לקבלת מידע, או (ב) ביטול ההסכם ובמקרה זה כלל ביטוח תרכוש את מניות קבוצת Atradius בכלל ביטוח אשראי במחיר המשקף שווי שוק. כמו כן, נקבע שאם קבוצת Atradius תבטל את זכות קבלת המידע, אזי מבלי שהדבר ייחשב כהפרה יסודית של ההסכם, כלל ביטוח תהיה זכאית לבחור באחת מבין שתי אופציות: (א) ביטול זכות ביטוח המשנה, או (ב) ביטול ההסכם, ובמקרה זה כלל ביטוח תרכוש את מניות קבוצת Atradius בכלל ביטוח אשראי במחיר המשקף שווי שוק.

9.18 .חזון הקבוצה, יעדים ואסטרטגיה עסקית

חזון הקבוצה - הקבוצה שואפת להמשיך ולהיות קבוצת ביטוח ופיננסים מובילה בישראל, תוך חיזוק איתנותה הפיננסית והעלאת הערך לבעלי מניותיה.

אסטרטגיה עסקית -

במהלך 2021 החברה קיימה דיונים לגבי האסטרטגיה של הקבוצה במסגרתם ניתן דגש לחשיבות פיתוח חברת ההחזקות לצד המשך פיתוח פעילות הביטוח. בהתאם, הוחלט כי הקבוצה תקדם אסטרטגיה לפיה תהפוך מקבוצת ביטוח מוטת עסקים היסטוריים הכוללים התחייבויות ארוכות טווח לקבוצת אחזקות פיננסיות עם מקורות הכנסה ורווח מגוונים.

כן הוחלט כי אסטרטגיה זו תבוצע לרבות באמצעות רכישת פעילויות משמעותיות. לפרטים בדבר עסקת רכישת מקס על ידי החברה, ראה סעיף 2.3 לעיל וביאור 42 לדוחות הכספיים.

משימות מרכזיות ביישום האסטרטגיה העסקית-

- צמיחה בהכנסות וברווחיות עסק חדש: התמקדות בצמיחה בעסק חדש, תוך מתן דגש למכירת מוצרי סיכונים, במגוון ערוצי ההפצה שלה, בדגש על ערוץ הסוכנים והרחבת שיתופי הפעולה, תוך תמיכה דיגיטלית בערוצי ההפצה ומתן כלים למימוש פוטנציאל המכירות ללקוחות קיימים וחדשים ושימורם, בין היתר תוך שימוש בכלי דאטה מתקדמים.
- רכישת פעילויות סינרגיות לפעילות הקבוצה, לרבות, בהתחשב במגבלות רגולטוריות, באמצעות החברה כחברת החזקות, תוך בחינה בין היתר, של פעילויות בתחום הסוכנויות ו/או פעילויות פיננסיות נוספות, זאת בין השאר לשם יצירת מקורות רווח נוספים לפעילות הביטוח, בעלי תלות נמוכה יותר בשוק ההון.
- ריסון העלייה בהוצאות לצורך תמיכה ביחס Cost/Income: בסביבה תחרותית ורגולטורית מאתגרת, המשפיעה על ירידה בפרמיה ובדמי הניהול, החברה קבעה יעד להתיעלות תפעולית וריסון רמת ההוצאות השוטפות שלה, תוך שינוי תמהיל ההוצאות באופן שיאפשר גידול בהכנסות וצמיחה.
- ניהול השקעות מוביל: הובלת התשואות ללקוחות הקבוצה, במגוון ערוצי ההשקעה, באמצעות כנף- זרוע ההשקעות הפנימית בקבוצה, המבצעת את ניהול ההשקעות של הקבוצה, ומהווה משקיע מוסדי חוץ-בנקאי מהגדולים בישראל. זאת, תוך שמירה על רמות סיכון הולמות וראיה ארוכת טווח.
- חדשנות ודיגיטציה: הובלת הענף בתהליכים של טרנספורמציה דיגיטלית, ללקוחות, סוכנים, מעסיקים ומתפעלים. פיתוח כלים דיגיטליים מתקדמים בתחום השירות והמכירה, פיתוח תשתיות דאטא מתקדמות לרבות שילוב יכולות AI, שיאפשרו לקבוצה למקסם את הזדמנויות המכירה שלה כמו גם יסייעו להתיעלות תפעולית.
- שיפור השירות: המשך פעילות לשיפור השירות ושיפור שביעות הרצון של הלקוחות, סוכני הביטוח ויתר שותפיה העסקיים.

- שמירה ושיפור היציבות הפיננסית ויחס כושר הפירעון של כלל ביטוח: שימור הניהול הפיננסי וניהול הסיכונים הכולל של הקבוצה, וזאת בין היתר באמצעות פיתוח מדדים כמותיים ושילובם בניהול עסקי, ובפרט על מנת לתמוך בשמירה על יחס כושר פירעון כלכלי הולם, בהתחשב באתגרים הנובעים מהחשיפות בתיק העבר, תנודתיות השווקים, סביבת הריבית והשפעות רגולטוריות.
 - שימור ושיפור המיצוב של החברה אל מול כל מחזיקי העניין, בין היתר באמצעות חיזוק המותג וערכיו בציבור הרחב, חיזוק המחבורות הארגוניות וחיזוק תחושת הגאווה של עובדי הקבוצה.
- לפרטים בדבר העסקה לרכישת מקס שהושלמה ביום 27 למרס 2023, ראה ביאור 9(א) לדוחות הכספיים.

המידע בכל הקשור לתוכנית האסטרטגיה כמפורט להלן, הינו בגדר מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות, הכוונות והאסטרטגיה של הקבוצה, כמפורט להלן, אשר משקפות את מדיניותה וכוונותיה נכון למועד פרסום דוח זה, ומבוססות על הערכות נוכחיות של תחומי פעילותה ועל מצב הקבוצה נכון למועד פרסום הדוח ועשויות להשתנות, כולן או חלקן, מעת לעת. אין כל ודאות בדבר התממשות כוונות או אסטרטגיה זו של הקבוצה. ייתכן, כי היעדים המתוארים לעיל לא יושגו בעתיד או כי הקבוצה תחליט שלא ליישם את האסטרטגיה האמורה, כולה או חלקה, וזאת, בין היתר, מהסיבות הבאות: שינויים בכדאיות הכלכלית, שינויים בסביבה העסקית, שינויים בתנאי התחרות בשוק ושינויים בשווקים עצמם, שינויים רגולטוריים, שינויים בשוק ההון בארץ ובעולם, וכן כתוצאה מגורמי הסיכון האחרים החלים על פעילות הקבוצה, כמפורט בסעיף 9.16 לעיל ובביאור 42 בדוחות הכספיים.

חלק V: משטר תאגידי

10. משטר תאגידי

הסעיפים שלהלן מובאים בחלק זה של הדוח התקופתי של החברה לשנת 2023 בהתאם להוראות הממונה בדבר תיאור עסקי התאגיד של חברות ביטוח, ואולם חלק מן המידע הכלול בו הינו בהתאם לתקנות ניירות ערך, ככל שרלבנטי.

10.1. דירקטורים חיצוניים

ביום 20 בדצמבר 2023 אישרה האסיפה הכללית את חידוש כהונתו של מר יאיר בר טוב כדירקטור חיצוני בחברה, לתקופת כהונה נוספת. לפרטים אודות הדירקטורים החיצוניים המכהנים בחברה ראה חלק ד לדוח - פרטים נוספים אודות התאגיד, סעיף 13. לפרטים בדבר אופן מינוי דירקטורים בחברה, ראה ביאור 1(ג)2 לדוחות הכספיים.

10.2. דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית

לרשימת הדירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית ולפרטים בדבר השכלתם, ניסיונם, כישוריהם וידיעותיהם, שעל בסיסם דירקטוריון החברה רואה בדירקטורים האמורים כבעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית, ראה חלק ד לדוח - פרטים נוספים אודות התאגיד, סעיף 13.

10.3. ממשל תאגידי

10.3.1. חברה ללא גרעין שליטה

לאור העובדה שבשנים האחרונות גדל מספרן של החברות הנסחרות בישראל שמבנה הבעלות בהן מבזר, ביולי 2023 אישרה ועדת שרים לענייני חקיקה את הצעת חוק החברות (תיקון מס' 36) (ממשל תאגידי בחברות ציבוריות שאין בהן בעל שליטה), התשפ"ב-2022 ("הצעת החוק") מיוני 2022 וזאת בהמשך לתזכיר חוק החברות (תיקון מס' __) (ממשל תאגידי בחברות ציבוריות שאין בהן בעל שליטה) וטיטת תקנות החברות (עניינים שאינם מהווים זיקה) (תיקון מס' __), התשפ"א-2021 ("טיטת התקנות") שפורסם לציבור בחודש מרס 2021. מוצע, במסגרת הצעת החוק, להתאים ולעדכן את כללי הממשל התאגידי החלים על חברות שאין בהן בעל שליטה. לפרטים ראה סעיף 9.2.2 לעיל.

בנוסף, יצוין כי חוק הביטוח קובע הוראות יחודיות לעניין מבטח ללא גרעין שליטה, בין היתר בקשר עם אופן מינוי דירקטורים ודיווח על החזקת אמצעי שליטה במבטח ללא שולט. לנוכח העובדה כי ההוראות האמורות, בחלקן, חלות על מבטח ללא שולט ואילו החברה שולטת בכלל ביטוח, הרי שחלק מהנושאים האמורים הוסדרו במסגרת מכתבי הממונה לחברה, כאמור להלן. לפרטים נוספים ראה ביאור 1 לדוחות הכספיים.

10.3.2. הוראות הממונה

ביום 8 בדצמבר 2019 נתקבל אצל החברה מכתב מאת הממונה ("מכתב הממונה"), לפיו, בין היתר, הודיע הממונה כי לאור השינויים שחלו בשיעורי ההחזקה של אי די בי חברה לפתוח בע"מ בחברה, קיים הממונה בחינה של סוגיית השליטה בחברה. בהתאם למכתב הממונה, במסגרת הבחינה האמורה התקבלו בנושא גם עמדות משרד המשפטים, רשות ניירות ערך ורשות התחרות. ממצאי הבחינה האמורה, אשר לעמדת הממונה, מתבססים על מצגי החברה, העלו כי נכון למועד המכתב, אין גורם המחזיק, במישרין או בעקיפין, באמצעי שליטה בחברה באופן המקיים חובה לקבל היתר שליטה בחברה בהתאם לסעיף 32(ב) לחוק הביטוח ולפיכך על החברה לקבל מאת הממונה היתר שליטה בכלל ביטוח. בהמשך לאמור התקבל בחברה מספר מכתבים מאת הממונה והתקיימו דיונים בין החברה לבין הממונה, שעניינם הסדרת מתווה הפעלת אמצעי שליטה בכלל ביטוח, המפרטים, בין היתר, את התייחסות הממונה, בנוגע להסדרים אשר יחולו על הפעלת אמצעי שליטה של החברה בכלל ביטוח, לרבות לעניין מינוי דירקטורים בכלל ביטוח. המתווה להפעלת השליטה, על המכתבים שהתקבלו, מחליף את הצורך בהיתר שליטה.

לפרטים נוספים אודות מכתבי הממונה לחברה ביחס להפעלת אמצעי השליטה שלה בכלל ביטוח והוראות בדבר מינוי דירקטורים בכלל ביטוח ראה ביאורים 1(ב) ו-1(ג)1 לדוחות הכספיים.

10.3.3. נהלים רלבנטיים לשינוי סטטוס השליטה

כאמור לעיל, בחודש דצמבר 2019 הפכה החברה לחברה ללא גרעין שליטה. במקביל, בעלי מניות נוספים רכשו ו/או הגדילו את החזקותיהם בחברה, באופן שחלקם קיבלו היתרי החזקה והפכו להיות בעלי ענין בה. נוכח שינויים בסטטוס השליטה ובמבנה החזקות החברה אימצה נהלים הנוגעים לקיום הקשר עם בעלי המניות וכן נוהל לעניין אופן אישור עסקאות עם צדדים קשורים.

(א) נוהל צדדים קשורים - עסקה עם בעל מניות או שלבעל מניות יש בה עניין אישי

נכון למועד זה, הוראות הדין אינן קובעות הוראות בהתייחס לאופן האישור של עסקאות עם מי שעשוי להיות להם ענין אישי בחברה שאינם נושאי משרה או בעלי שליטה, נוכח העובדה כי בגופים מוסדיים קיימים מאפיינים שונים, שאינם מצויים בכל חברה ציבורית ואשר קיומם מצדיק התייחסות שונה, בין היתר בשם לב לכך שהגופים המוסדיים בקבוצה

מנהלים כספי עמיתים מצאה החברה, בהיותה קבוצה ללא גרעין שליטה, לנכון לאמץ נוהל המסדיר את התנהלות הפנימית, וזאת במטרה למנוע ניגודי עניינים פוטנציאליים אשר יכול ויתהוו בין ישויות שונות, כבועם כבעל מניות מחד וכשותפים עסקיים/לקוחות מאידך. בחודש מרס 2020 אישרו לראשונה ועדת הביקורת והדירקטוריון נוהל צדדים קשורים, המגדיר צדדים קשורים ומסדיר את אופן ההתקשרות עמם בכל הקשור לעסקאות השקעה, רכש וביטוח. הנוהל אושר בחודש מרס 2020 גם בוועדת הביקורת, ועדת ההשקעות והדירקטוריון של כלל ביטוח. כן נקבעו מגבלות חשיפה לצדדים קשורים. בחודש מרס 2022 אושרו ועודכנו הנהלים על ידי ועדת הביקורת בחברה ובכלל ביטוח.

לצורך נוהל זה הוגדר צד קשור כלהלן: כל אחד מהבאים, ככל שידוע לחברה: מי שמחזיק למעלה מ-2.5%⁸⁷ מסוג כלשהו של אמצעי שליטה בחברה וקרובו; מי שהציע מועמד לכהונת דירקטור בחברה או בגופים המוסדיים בקבוצה באסיפה האחרונה וקרובו וכל עוד המועמד מכהן; דירקטור בחברה או בגופים המוסדיים בקבוצה ומועמד לכהונת דירקטור כאמור וקרובו⁸⁸, תאגיד שדירקטור או מועמד לכהונת דירקטור כאמור לעיל מכהן בו כמנכ"ל או יו"ר דירקטוריון; כל תאגיד השולט ו/או נמצא בשליטת אחד האמורים לעיל; מי שוועדת צדדים קשורים קבעה כך ביחס אליו (ועדת השקעות רלבנטית ו/או ועדת הביקורת לפי הענין) ולמעט גופים מוסדיים, בנקים ובתי השקעות, ובלבד שלא היצעו דירקטור או שוועדת צדדים קשורים לא החליטה אחרת ביחס אליהם. תאגיד שמי שניהן כנושא משרה בקבוצה ב-12 החודשים הקודמים מכהן בו כנושא משרה.

הנוהל קובע מגבלות כמותיות להתקשרות עם צד קשור, לרבות עם מי ששולט בו או נשלט על ידו וכן מסדיר את אופן ההתקשרות עמו באופן שעסקה שאינה זניחה תובא לאישור ועדת השקעות רלבנטית ו/או ועדת הביקורת לפי הענין ועסקה זניחה תובא לאישור ועדת השקעות רלבנטית לעניין עסקאות השקעה ולעניין יתר העסקאות הבחינה תבוצע על ידי נושא המשרה האחראי על התחום הרלוונטי בקבוצה.

הנוהל קובע בנוסף חובת דיווח לוועדת צדדים קשורים ביחס למשא ומתן עם צד קשור בשלב מקדמי של המשא ומתן, וקבלת הוראות והנחיות מהוועדה הרלבנטית, ביחס לאופן ההתנהלות בתקופת המשא ומתן ודיווח רבעוני לוועדת השקעות ביחס לעסקאות לא סחירות עם צדדים קשורים שהוחלט שלא לאשר אותן.

בהתאם להחלטת ועדת הביקורת והדירקטוריון הנוהל יובא לבחינה ויעודכן לפי הצורך.

(ב) נוהל מפגשים בין נושאי משרה לבעלי מניות

ביום 3 בנובמבר 2020 אימץ דירקטוריון החברה לראשונה נוהל לקיום מפגשים בין נושאי משרה לבין בעלי מניות (להלן: "הנוהל"). ההחלטה על אימוץ הנוהל התקבלה בין היתר בעקבות מסקנות והמלצות דוח הבדוק, בנוגע לסוגיית הקשר בין דירקטורים לבין בעלי מניות, אגב סקירת גישות שונות בספרות והתפתחות מגמות בעולם בהתייחס לסוגיה זו.

מסקירת המגמות הרווחות בעולם בנוגע למפגשים בין נושאי משרה לבעלי מניות כמו גם המצב המשפטי בישראל החברה החליטה לאפשר לבעלי תפקידים בחברה להיפגש עם בעלי מניות וזאת בהתאם לעקרונות שהותוו לצורך העניין בנוהל שאומץ.

במסגרת הנוהל נקבעו עקרונות המעגנים את הפרקטיקה הקיימת של מפגשים מרובי משתתפים עם בעלי מניות במסגרת פעילות קשרי משקיעים, תוך הסדרת קווים מנחים לעניין אופן קיום המפגשים (לרבות באמצעים דיגיטליים); מסירת הודעה מראש; התכנים המותרים לדיון במפגשים; תיעוד עיקרי הדברים ודיווח אודותיהם, וכיו"ב.

בנוסף הוסדרו בנוהל כללי פעולה לגבי פגישות פרטניות של נושאי משרה עם בעלי מניות (בנושא הנוגע ל"כובעם" כבעלי מניות), ובכלל זה נקבע עיקרון מנחה לפיו פגישות כאמור לא תתבצענה, ככלל, במתכונת של "אחד על אחד" למעט בנסיבות חריגות ולקראת מינוי דירקטורים באסיפה. כמו כן הוסדרו בנוהל הזהות של נושאי משרה הרשאים להיפגש עם בעל מניות והרכבי פגישה אפשריים (צירוף של מספר נושאי משרה); זהות הגורם שיכול ליזום פגישה (ובכלל זה הבהרה כי היוזמה לפגישה יכולה להגיע גם מצד בעל המניות); "תקופות האפלה" שבהן, ככלל, לא תתקיימנה פגישות עם בעלי מניות (טרם פרסום דוחות כספיים); תדירות הפגישות; מיקומן; חובת מסירת עדכון מראש לאורגנים בחברה, ותיעוד תכני הפגישה בדו"ח; מגבלות על התכנים שניתן לדון בהם בפגישות, הוראות פרטניות ביחס לקיום פגישות והסדרים יעודיים במסגרת ועדת מינויים שתפקידה להמליץ על דירקטורים בחברה ועוד. יצוין כי עיקרי הנוהל ביחס לקיומן של פגישות תקפים בשינויים המחויבים גם לגבי קשר בהתכתבות בין נושאי משרה לבין בעלי מניות.

(ג) דוח הבדוק והאירועים וההתפתחויות בעקבותיו

בעקבות פגישות של יו"ר דירקטוריון החברה דאז עם מנכ"ל החברה, מהימים 3 ו-4 במאי 2020, בענין סיום כהונת המנכ"ל, וחילופי המכתבים של כל אחד מהם עם דירקטוריון החברה (להלן: "אירועי הדיון בכהונת המנכ"ל") אשר קיבלו ביטוי פומבי בעיתונות ופורסמו, לבקשת רשות ניירות ערך, ביום 10 במאי 2020 בדיווח מיידי על ידי החברה (אסמכתא 2020-01-045729), מינתה ביום 11 במאי 2020 ועדת הביקורת של כלל ביטוח, בתיאום עם הממונה, את

87. יובהר כי נכון למועד פרסום הדוח, חובת הדיווח לחברה, אודות החזקויותיהם של בעלי מניות בחברה, חלה על בעלי עניין, כהגדרתם בחוק ניירות ערך בלבד.

88. בכל מקום בו התייחסות הינה למועמד לכהונה כדירקטור - האמור יחול ממועד ההצעה לאסיפה הכללית של בעלי המניות ועד תום הכהונה או עד למועד בו תפקע המועמדות. מי שהציע דירקטור והחזקויות בחברה ירדו מתחת ל-1% והדירקטור שהציע מונה מחדש באסיפה בהתאם להצעת הדירקטוריון - יחדל מלהיות צד קשור לעניין נוהל זה.

שופט בית המשפט העליון (בדימוס), פרופ' יורם דנציגר, כבודק מטעמה ("הבודק"), לבדיקת מכלול הנסיבות בענין אירועי הדיון בכהונת המנכ"ל, על כל היבטיו, לרבות בחינת היבטי הממשל התאגידי בהליך, קשר עם בעלי המניות, הטענות שהועלו בחלופת המכתבים בין יו"ר דירקטוריון החברה דאז ומנכ"ל החברה והתייחסות לנושא אופן הצעת מנכ"ל מחליף. דוח הבודק נמסר לוועדת הביקורת של כלל ביטוח והוגש לדירקטוריון כלל ביטוח ולדירקטוריון החברה.

בנוסף, ביום 21 ביולי 2020 נתקבלה בחברה התייחסות הממונה לאירועים ולעובדות שפורטו במסגרת דוח הבודק, במסגרתה בירך הממונה וחזק את דוח הבודק וממצאיו וביקש להרחיב לעניין סוגיות מסוימות ובכללן סבור הממונה כי בנסיבות בהן מדובר במבטח ללא גרעין שליטה (לרבות חברת החזקות שהיא בעלת שליטה במבטח ושהחלק הארי של נכסיה מהווים החזקה במבטח), אזי מעבר למגבלות העשויות לחול על כל חברה ציבורית אחרת ללא גרעין שליטה, ראוי לקיים מגבלות חריפות יותר על מהות הקשר עם בעלי מניות ולמנוע קיומו של לחץ חיצוני על מערך ההשקעות בגוף המוסדי. בענין החלפת מנכ"ל כלל ביטוח, סבר הממונה כי הליך סיום כהונה של מנכ"ל מבטח צריך להיעשות בידיעה ובהסכמת דירקטוריון המבטח, לאחר תהליך מקיף שיתייחס למכלול השיקולים הרלבנטיים, בהחלטה מודעת ונקיה משיקולים זרים וכי החלטה על מינוי מנכ"ל חדש למבטח צריכה להיעשות במסגרת הליך שכולל מינוי ועדת מבטח י'בחרו בצורה המאפשרת מינוי המועמדים המתאימים ביותר, תוך הבטחת טובתה של החברה בכללותה והדעת מחייבת הליך סדר ושקוף לבחירת המועמד הראוי וכך גם לגבי פיטוריו והפסקת כהונתו של נושא משרה בכיר מכהן, לא כל שכן המנכ"ל.

החברה וכלל ביטוח פעלו ממועד הדוח ליישום המלצות הבודק באמצעות קביעת כללים ונהלים מתאימים. לענין זה, ראה בין היתר הנהלים המפורטים בסעיף זה לעיל. לפרטים נוספים אודות מכתבי הממונה ראה ביאור 1 לדוחות הכספיים. לפרטים נוספים אודות האירועים בקשר עם דוח הבודק, ראה דיווחים מיידיים שפרסמה החברה מיום 14 ביוני 2020 (אסמכתא: 2020-01-061770), מיום 28 ביוני 2020 (אסמכתא: 2020-01-058843) ומיום 13 ביולי 2020 (אסמכתא: 2020-01-067378).

10.3.4 מינוי דירקטורים בחברה

כאמור, בהתאם להוראות הדין או בהתאם להוראות הממונה, לא נקבעו הוראות ביחס למינוי דירקטורים בחברה ואולם במסגרת מכתבי הממונה לחברה הובהר כי מי שהציע את מינויים של שליש מהדירקטורים המכהנים בחברה והצעתו זו התקבלה, יראה כבעל שליטה בה ובהתאם עשוי להידרש לקבלת היתר שליטה מאת הממונה.

בשים לב להיות החברה חברה ללא גרעין שליטה, מינה הדירקטוריון בחודש ספטמבר 2020 ועדת דירקטוריון מיוחדת, בה כיהנו שני הדירקטורים החיצוניים ויו"ר הדירקטוריון הזמנית דאז, אשר שימשה גם כיו"ר הוועדה. הוועדה שימשה בין השאר כוועדה ממליצה לדירקטוריון בקשר עם גיבוש רשימת קריטריונים מומלצים למינוי דירקטורים בחברה והמלצה על מועמדים מתאימים לכהונה בדירקטוריון החברה ("ועדת האיתור של חברה"). הוועדה אף נעזרה ביועצים חיצוניים. ועדת האיתור של החברה פרסמה "קול קורא" למועמדים להציע את מועמדתם לדירקטוריון החברה לקראת האסיפה השנתית של החברה וכן יזמה פגישות עם בעלי מניות מסוימים המחזיקים לפחות 1% מזכויות ההצבעה (לפי המידע שהיה מצוי ברשותה) ושאינם גופים מוסדיים, וקיימה פגישות עם מספר בעלי מניות כאמור שרצו בכך על מנת לשמוע את עמדתם בנוגע להליך מינוי הדירקטורים בחברה ועל הצעת מועמדים ראויים בעיניהם לכהונה בדירקטוריון החברה.

לקראת האסיפה השנתית לשנת 2021, המליץ דירקטוריון החברה על מינויים מחדש של כל הדירקטורים הרגילים המכהנים בדירקטוריון החברה, בין היתר, נוכח החשיבות ביציבות הדירקטוריון, מתן אפשרות לדירקטורים לצבור ידע וניסיון על פני תקופת כהונה ארוכה יותר, וזאת במיוחד בשים לב למורכבות הכרוכה בתחום עיסוקה של הקבוצה, נוכח העובדה שחלק מהדירקטורים המכהנים מונו בחודש אוקטובר 2021 גם כדירקטורים בכלל ביטוח ומתוך רצון לייצר סינרגיה, יציבות ולאפשר לחברה לממש את שליטתה בכלל ביטוח ולאור העובדה כי הדירקטורים המכהנים מונו בהמלצת ועדת איתור שכונסה לקראת האסיפה השנתית הקודמת שהתקיימה בינואר 2021.

ביום 14 באפריל 2022 זומנה אסיפה מיוחדת של החברה ליום 23 במאי 2022, לבקשת ארלוב, המחזיקה ב-15% ממניות החברה, לבחירה ומינוי של שני דירקטורים נוספים המומלצים על ידה.

באסיפה זו אושר מינוי של אחד הדירקטורים שהומלצו על ידי ארלוב.

ביום 19 בספטמבר 2022 פרסמה החברה הודעה מקדימה על כוונתה לכנס אסיפת בעלי מניות בחודש דצמבר 2022. בעקבות ההודעה פנו לחברה שני בעלי מניות והציעו מועמדים לכהונה כדירקטורים בכלל ביטוח, אשר יוצעו בפני אסיפת בעלי המניות. האסיפה התכנסה ביום 4 בינואר 2023 ובמסגרתה מונו 6 דירקטורים מבין 7 מועמדים (5 דירקטורים שכינה בה ודירקטור נוסף שהוצע על ידי בעל מניות). טרם כינוס האסיפה, פרסמה ארלוב, בעלת מניות בחברה, הודעות עמדה לעניין ההחלטות שעל סדר יומה של האסיפה, ודירקטוריון החברה פרסם בתגובה הודעת עמדה מטעמו. לעמדת דירקטוריון החברה, הוא נתון בשנתיים האחרונות למתקפה מתלהמת וחסרת תקדים מצד ארלוב ובעל השליטה בה, מר אלפרד אקירוב ("אקירוב"), לרבות בדרך של קמפיין תקשורת רעיל, מכתבי איום ותביעות. בתגובה, דירקטוריון החברה פרסם כי הוא מצר על האופן בו מתנהלים הדברים ועל הצורך להיגרר למסע האיומים וההכפשות של אקירוב כנגד החברה ונושאי המשרה בה.

דירקטוריון החברה לא הביע עמדה לגופם של מועמדים שיכול והם ראויים; אולם ביקש להציף את הבעיה העקרונית שבהתנהלותו של אקירוב, לעיתים באמצעות ארלוב, כפי שהיא באה לידי ביטוי ביחס לנושא מינוי הדירקטורים, שעמד על סדר יומה של אסיפת בעלי המניות.

ביום 21 בספטמבר 2023 פרסמה החברה הודעה מקדימה על כוונתה לכנס אסיפת בעלי מניות בחודש דצמבר 2023. האסיפה התכנסה ביום 20 בדצמבר 2023 ובמסגרתה מונו מחדש כל 6 הדירקטורים שאינם דירקטורים חיצוניים המכהנים וכן אחד הדירקטורים החיצוניים שתמה תקופת כהונתו הראשונה.

כיום מכהנים בחברה 8 דירקטורים, בהם 2 דירקטורים חיצוניים, 2 דירקטורים בלתי תלויים ו- 4 דירקטורים רגילים. מבין הדירקטורים המכהנים, 5 דירקטורים הוצעו לראשונה על ידי בעלי מניות, דירקטור אחד מונה על ידי ועדה חיצונית ו- 2 דירקטורים מונו על ידי ועדה פנימית.

10.3.5 מינוי דירקטורים בכלל ביטוח

עמדת הממונה כפי שבאה לידי ביטוי בין היתר במכתביו הינה כי נוכח המבנה התאגידי של הקבוצה לפיו כלל ביטוח הינה חברה פרטית הנשלטת על ידי החברה שהיא חברה ציבורית שאין בה שולט סופי ומתוך מטרה להגשים את תכליות חוק הביטוח בעניין מבטח ללא שולט, דרך מינוי דירקטורים בכלל ביטוח, תהיה באופן דומה למנגנונים הקבועים כיום בחוק הפיקוח, לעניין מינוי דירקטורים במבטח ללא שולט, בכפוף להתאמות, וזאת בלי לפגוע בזכותו של בעל מניות אחר להציע מועמדים לפי דין, ככל שקיימת לו זכות כאמור. במסגרת זו הוקמה ועדה חיצונית הכוללת שני דירקטורים חיצוניים בכלל ביטוח אשר תמליץ על מינוי דירקטורים בכלל ביטוח בהתאם להוראות חוק הביטוח לעניין מבטח ללא גרעין שליטה ונקבע על ידי הממונה מתווה אשר יבטיח את הגשמת התכליות הרלבנטיות כאמור לעיל.

בהתאם, בספטמבר 2021 התכנסו אסיפות כלליות של כלל ביטוח במסגרתן הוחלט למנות דירקטורים בכלל ביטוח, בהתחשב בהמלצות הוועדה ביחס למועמדים לכהונה בדירקטוריון כלל ביטוח ובהתחשב במועמדים נוספים שהוצעו על ידי דירקטוריון החברה והכל בהתאם למתווה הדיונים שהחברה קיימה עם הממונה.

יצוין כי ביום 25 בדצמבר 2022 נתקבל אצל החברה מכתב הבהרה מהממונה בקשר עם מתווה הפעלת אמצעי שליטה בכלל ביטוח. במכתב הובהר כי, בעל מניות שמחזיק מעל 2.5% מאמצעי השליטה בחברה ("מחזיק"), או שניים או שלושה בעלי מניות שמחזיקים כל אחד יותר מ- 1% ולא יותר מ- 2.5% ומחזיקים יחד בין 2.5%- ל- 5% ("חבר מחזיקים") יהיה מוגבל להציע מועמד אחד לדירקטוריון כלל ביטוח. כלומר, כל עוד מכהן בדירקטוריון כלל ביטוח ובדירקטוריון החברה דירקטור שהוצע על ידי מחזיק או חבר מחזיקים, לא יוצע לדירקטוריון כלל ביטוח דירקטור נוסף שמונה כדירקטור בחברה על פי הצעתו של אותו מחזיק או חבר מחזיקים.

בהתאם לעמדת הממונה כאמור לעיל, בפברואר 2023 התכנסו אסיפות כלליות של כלל ביטוח במסגרתן הוחלט למנות דירקטורים בכלל ביטוח, בהתחשב במועמדים מכהנים בדירקטוריון כלל ביטוח אשר מונו בהמלצת הוועדה ובהתחשב במועמדים נוספים שהוצעו על ידי דירקטוריון החברה והכל בהתאם למתווה הדיונים שהחברה קיימה עם הממונה.

ביום 31 בינואר 2024 התכנסה האסיפה השנתית של כלל ביטוח ובמסגרתה מונו מחדש כל 7 הדירקטורים הרגילים המכהנים (שאינם דירקטורים בלתי תלויים).

במכתב הממונה מיום 27 במרס 2023 נקבע בין היתר כי בהתאם לסמכות הממונה לאישור נושא משרה בכלל ביטוח אשר מכהן במקביל כנושא משרה במקס או ב-WPI, הממונה יביא בחשבון, בין היתר, את מספר נושאי המשרה בגופים המוסדיים בקבוצת כלל, שמכהנים בו זמנית כנושאי משרה במקס או ב-WPI, ותפקידם. יובהר כי כהונה כאמור של עד שני נושאי משרה במקס או ב-WPI, ובלבד שאף אחד מהם אינו מכהן כיו"ר דירקטוריון, לא תהווה שיקול משמעותי של הממונה בבחינת מינוי של מועמד לכהונה כנושא משרה בכלל ביטוח כאמור, והכל בכפוף לבחינה של כל בקשה לגופה.

לפרטים נוספים ראה ביאור 1(ג) לדוחות הכספיים.

10.3.6 נהלי דיווח

נוהל בחינת מהותיות

לעניין בחינת מהותיות אימצה החברה נוהל שאושר על ידי דירקטוריון החברה לראשונה ביום 20 באוגוסט 2008 (ואושר לאחרונה בפברואר 2024), בו קבעה החברה לעצמה קווים מנחים וכללים לבחינה האם אירוע או עניין מסוים של החברה ו/או של חברה המוחזקת על-ידיה ("האירוע") הינו מהותי לחברה לעניין החובה להגיש דיווח מיידי עליו מכוח תקנה 36 לתקנות ניירות ערך, וכן לצורך סיווג עסקאות כאמור בסעיף 270(1), (4) ו-(4א) לחוק החברות. עיקרי הנוהל הינם כדלהלן:

עקרונית, ייבדק כל מקרה לגופו ותיערך בחינה כמותית ובחינה איכותית ביחס לאירוע הרלוונטי, זאת - על בסיס מכלול האינפורמציה, הנתונים, עובדות המקרה וההערכות תחת מכלול הנסיבות הרלוונטיות בחברה. מבלי לגרוע מכלליות האמור לעיל ייערכו הבחינה הכמותית והבחינה האיכותית באופן המתואר להלן.

(א) בחינה כמותית

1. לכל אירוע העומד לבחינת מהותיות יחושבו כל המדדים הרלבנטיים בהתאם לעניין מבין המדדים הבאים, בהתייחס ועל בסיס הדוחות הכספיים המאוחדים הסקורים או המבוקרים, האחרונים שפורסמו של החברה והנתונים בהם: (א) יחס נכסים - היקף הנכסים נשוא האירוע (הנכסים הנרכשים או נמכרים או הלוואות) חלקי סך הנכסים⁸⁹; (ב) יחס הלוואות של החברה - היקף הלוואות של החברה חלקי סך הלוואות של החברה ולמעט הלוואות שנלקחו מחברות הבנות (ג) יחס הלוואות של חברות בנות - יחס הלוואות של החברה חלקי סך הלוואות של כלל חברות הבנות (ללא חברת האם) (ד) יחס רווחים - הרווחים הכוללים או ההפסדים הכוללים בפועל או החזויים המשוייכים לאירוע חלקי הרווח הכולל או ההפסד הכולל השנתי (קרי, לארבעה רבעונים) הממוצע בשלוש השנים האחרונות, מחושב על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים; מובהר, כי הרווח/הפסד המשוך לאירוע והרווח/הפסד בכל רבעון מחושבים בערכם המוחלט. (ה) יחס הון עצמי - הגידול או הקטון בהון העצמי חלקי הון העצמי טרם האירוע; (ד) יחס התחייבויות - ההתחייבויות הפיננסיות נשוא האירוע חלקי סך הנכסים של החברה במאזן המאוחד טרם האירוע.

נוכח תחומי עיסוקה של הקבוצה והיקף נכסיה, הובהר כי לעניין רכישת ומכירת נכסים סחירים ושאינם סחירים, ארועי מימוש לרבות הפיכת נכסים בלתי סחירים לסחירים או שערך בגינם, שנעשים במהלך העסקים הרגיל של החברה במסגרת השקעות פיננסיות של נכסי החברה או העמיתים, אף אם הרווח או ההפסד שנרשם בגינם בדוח הכספי, הינו מהותי, הדבר לא ייחשב כאירוע מהותי לעניין נהל זה ויבחן במסגרת אישור הדוחות הכספיים.

ככל שלצורך יישום המבחנים האמורים קיימת אי אחידות בנוגע לבסיס הדוחות הכספיים בתקופות המדידה הרלוונטיות (כגון שבגין חלק בלבד מתקופות המדידה הדוחות הכספיים הינם דוחות פרפורמה), אזי בשיקול דעת מנהל החטיבה הפיננסית בחברה לקבוע את תקופות המדידה הרלוונטיות ו/או לבצע התאמות אחרות בנתוני המדידה הכספיים של החברה, באופן המביא ליישום המבחנים כאמור באופן מיטבי⁹⁰.

2. מבלי לפגוע בצורך להעריך עבור כל אירוע שמהותיותו נבחנת איזה מהמדדים הקבועים בסעיף 10.3.6(א) לעיל הינם רלבנטיים, ייחשבו המדדים הבאים כרלבנטיים לעסקאות המפורטות להלן:

- רכישת נכס - יחס נכסים
- מכירת נכס - יחס רווחים, יחס נכסים
- לקיחת הלוואה/ מסגרת אשראי - יחס נכסים וכן יחס הלוואות רלבנטי
- עסקה למתן שירותים, לרבות עסקת ביטוח - יחס הכנסות, יחס רווחים (בהתאם לרווח הצפוי מהעסקה).
- בהיעדר שיקולים איכותיים מיוחדים העולים מכלל נסיבות העניין, אירוע ייחשב כמהותי אם אחד מהמדדים הרלבנטיים המחושבים בגינו כאמור בסעיף א.1 לעיל עולה על 10% בבחינה שנתית.
- על אף האמור, בכל הקשור ללקיחת הלוואה ו/או לשינוי בתנאי הסכם הלוואה ו/או להעמדת מסגרת אשראי או מימוש חלק משמעותי שלה ו/או לעמידה באמות המידה הפיננסיות ו/או הפרה ו/או פעולה שנועדה למנוע הפרה של הסכם אשראי⁹¹ - אירוע יחשב כמהותי (1) ביחס להלוואה של החברה - אם היקפה מהווה 5% או יותר מסך נכסי החברה וכן מהווה עשרה אחוזים או יותר מסך הלוואות של החברה, כפי שהן מוצגות בדוח הכספי המאוחד לתום שנת הדיווח. (2) ביחס להלוואה של חברת בת- היקפה של יותר מ-10% או יותר מסך הלוואות של כל חברות הבנות של החברה (ולמעט הלוואות של החברה עצמה), כפי שהן מוצגות בדוח הכספי המאוחד לתום שנת הדיווח. (3) ביחס להלוואה הכוללת תניה של הפרה צולבת, אף אם אינה מהותית, אך היא מקימה למלווים, בין במישרין ובין בעקיפין כאירוע של הפרה צולבת, עילה לפרעון מידי של הלוואות שסכומן במצטבר עומד במבחנים הכמותיים כאמור לעיל - יש לבחון את הצורך ליישם את דרישות הדיווח ביחס למקרי הפרה או פעולה שנועדה למנוע הפרה, והכל בהתאם לעמדת רשות ניירות ערך.⁹²
- לצורך סעיף זה- נכסי החברה - כפי שמופיעים בדוחותיה הכספיים הנפרדים של החברה ("דוח סולו").
- בהיעדר שיקולים איכותיים מיוחדים העולים מכלל נסיבות העניין, אירוע ייחשב כלא מהותי בהתקיים שכל המדדים הרלבנטיים המחושבים עבורו כאמור בסעיף א.1 לעיל נמוכים מ-5% בבחינה שנתית.

89. בעסקה מנכסי הנוסטרו ו/או המשתתף יבחן יחס הנכסים ביחס לסך כל הנכסים במאזן המאוחד של החברה. בעסקה מנכסי קופות הגמל ו/או קרנות הפנסיה יבחן יחס הנכסים ביחס לסך כל נכסי העמיתים בקופות הגמל וקרנות הפנסיה המנוהלות על ידי הקבוצה.

90. ביחס לאיחוד דוחות מקס לדוחותיה הכספיים של החברה, ולתקופת הבינים שתחילתה ב 1 לאפריל 2023, לענין יחס רווחים, ילקחו בחשבון - הרווחים הכוללים או ההפסדים הכוללים בפועל או החזויים המשוייכים לאירוע חלקי הרווח הכולל או ההפסד הכולל השנתי (קרי, לארבעה רבעונים) הממוצע בשלוש השנים האחרונות, מחושב, בערך מוחלט, על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים, כאשר הממוצע מביא בחשבון את רווחיה של סימקס בתקופה זו. על אף האמור, מטעמי שמרנות, ניתן יהיה לכלול רווחים אלה באופן הדרגתי, בכל רבעון ורבעון, מכאן ואילך.

91. לרבות אירועים נוספים שיוליים להיכלל בגדר אשראי בר דיווח, בהתאם לעמדת סגל רשות ניירות ערך מיום 30 לאוקטובר 2011 (עמדה מספר 104-159 בענין אשראי בר דיווח, כפי שתתקן מעת לעת).

92. עמדה משפטית של סגל רשות ניירות ערך 104-15 - "אירוע אשראי בר דיווח".

- אירועים אשר אינם מסווגים לאחת מהאפשרויות האמורות לעיל עשויים להיחשב כמהותיים ויש לבצע לגביהם בחינה של שיקולים איכותיים המתחשבים במכלול האינפורמציה ובמכלול הנסיבות הרלבנטיות.
- א. בבחינת מהותיותו של אירוע אשר אמור להתרחש בעתיד יש לבחון את מידת הסבירות להתממשותו של האירוע וכן את החשיבות והשפעה הצפויה של האירוע אם יתממש ("מבחן הסבירות-עוצמה"/"מבחן התוחלת").
- ב. במידה ומדובר באירוע הנוגע לחברה כלולה של החברה, יש לבחון את השפעת האירוע על חלקה היחסי של החברה באירוע, דהיינו ביחס לשיעור החזקתה של החברה בחברה הכלולה, תוך הפעלת מבחני המהותיות הנזכרים לעיל (בשונה מחברה בת של החברה אז תבחן ההשפעה על החברה במלואה).
- ג. באירוע שאינו השקעה בניירות ערך של תאגיד כלשהו, כגון התקשרות בהסכמי קבלת שירותים וכיוצ"ב, יש לבחון את השלכות האירוע הרלוונטי על החברה גם ביחס לסעיפים חשבוניים רלוונטיים נוספים הנוגעים לאופיו של האירוע הנדון.

(ב) בחינה איכותית

- מהותיות האירוע תיבחן כאמור גם בהיבט האיכותי במובן השפעתו על החברה. הבחינה האיכותית עשויה להוביל לסתירת החזקות הנובעות מהבחינה הכמותית בדבר מהותיות או אי מהותיות האירוע. במסגרת הבחינה האיכותית של מהותיות האירוע עשויות להישקל משמעותיותו והשלכותיו לגבי החברה באחד או יותר מההיבטים הבאים:
- כרוכים בו סיכויים או סיכונים וחשיפות משמעותיים. בבדיקת היבט זה ישקל האם ובאיזו מידה הסיכונים הכרוכים באירוע מבטאים גורמי סיכון להם חשופה החברה ושנכללו בדיווחים קודמים שלה. כן ישקל האם האירוע הינו התממשות של גורם סיכון שדווח לציבור המשקיעים עוד טרם קרות האירוע;
 - במסגרתו נכנסים לתחום פעילות חדש ומשמעותי, או יוצאים מתחום פעילות קיים משמעותי;
 - גילוי עשוי להביא, בוודאות סבירה ובהתבסס על ניסיון העבר, ובהתייחס למודלים של הערכה והתייחסות הנהוגים אצל משקיעים ואנליסטים, לשינוי משמעותי במחיר ניירות הערך של החברה;
 - עשויה להיות לו השפעה מיוחדת על הדוחות הכספיים של החברה (כגון - על סיווג מחדש של רכיבים מסוימים, על ביאור המגזרים וכיוצ"ב), או על רכיב עסקי אחר של החברה שיש לו תפקיד חשוב בכל הנוגע לניתוח הפעילות העסקית והרווחיות שלה;
 - הוא עשוי להשפיע על עמידת החברה ו/או חברות בנות בדרישות רגולטוריות משמעותיות, ברשימות או בהיתרים רגולטורים משמעותיים, באמות מידה פיננסיות משמעותיות, העשויות להקשות באופן מהותי על החברה, או בדרישות חוזיות משמעותיות אחרות וכן אירועים חריגים נוספים לדוגמה כאלה הנוגעים לזיכיונות פעילות מול ארגונים בינ"ל (כגון הודעת ארגון בינ"ל על הפסקת פעילות), התקשרות מהותית לרבות שינוי מהותי בתנאיה, הארכת התקשרות ו/או סיומה;
 - הוא עשוי להשפיע באופן משמעותי על אנליסטים ו/או משקיעים בבואם לנתח את פעילות החברה ותוצאותיה.
 - הוא נתפס כאירוע משמעותי על ידי הנהלת החברה ומשמש כבסיס לקבלת החלטות ניהוליות. אירועים שאינם מקבלים תשומת לב ניהולית מיוחדת ועל אחת כמה וכמה כאלה שאף לא מובאים לידיעת הנהלת החברה ייחשבו בדרך כלל כאירועים שמבחינה איכותית אינם מהותיים.

(ג) תביעות משפטיות (לרבות תובענות ייצוגיות)

מבלי לגרוע מכלליות האמור לעיל, באירוע שעניינו הגשת תביעה, לרבות תובענה ייצוגית, כנגד החברה או חברה מוחזקת שלה, תיבחן מהותיות האירוע כדלקמן: (1) בחינה כמותית - תיערך על בסיס הערכת חברה בדבר סכום התביעה כשהוא מוכפל בשיעור ההחזקה של החברה בחברה הנתבעת אם מדובר בחברה כלולה בשונה מחברה בת. אם ישנה הערכה בדבר סיכויי הצלחת התביעה בשלב בחינת המהותיות, ישוקלו סיכויים אלה ותחושב תוחלת התביעה מבחינת החברה. המדד הכמותי הרלבנטי לבחינת מהותיותן של תביעות יהיה יחס רווחים. דהיינו, סכום התביעה המשוקלל שיתקבל מביצוע החישובים כאמור יחולק ברווח הכולל או ההפסד הכולל השנתי הממוצע בשלוש השנים האחרונות, מחושב על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקוריים או מבוקרים. היחס שיתקבל מביצוע החישוב ייבחן לאור נוהלי הבחינה הכמותית הרגילים המפורטים בסעיף א לעיל. (2) בחינה איכותית - תיבחן השאלה האם הגשת התביעה או האיום בהגשתה⁹³ משפיעים באופן משמעותי על מכלול האינפורמציה המשמש כבסיס להחלטות השקעה של ציבור המשקיעים בניירות הערך של החברה. בכלל זה, יילקחו בחשבון אחד או יותר משיקולים רלוונטיים, כגון: זהות התובע; קבוצת התובעים; קבוצת הנתבעים; העובדה שהתביעה הוגשה כנגד חברות אחרות; ההשפעות הצפויות במקרה שהתביעה תאושר כתובענה ייצוגית ובמקרה שתתקבל על-ידי הערכאה השיפוטית; משך ניהול ההליך הצפוי והשפעותיו המצטברות על קבוצה רחבה של תובעים; קיומן של תביעות דומות

93. יובהר כי איום בהגשת תובענה ייצוגית או פניה מוקדמת לגילוי מסמכים/תביעה נגזרת, אינו מחייב דיווח מיידי שכן מדובר באירוע מקדמי (לעיתים בגין הליך שהינו במהותו מקדמי) שאינו מהותי (כמותית או איכותית) שאינו מסתיים בהכרח בהגשת תביעה אלא אם החברה סבורה שיש טעם מיוחד איכותי לדווח על קבלת ההתראה.

כנגד החברה העוסקות במטריה דומה ומידת השפעתה של התביעה הנוספת על מכלול האינפורמציה שבידי המשקיעים; ההתייחסות לתביעה הייצוגית בדוחות הכספיים של החברה⁹⁴.

על אף האמור, בנוגע לאירוע שעניינו תביעה ביטוחית ייחשב כמהותי מבחינה כמותית, אם מתקיימים לגביו שני התנאים הבאים במצטבר:

- הסכום הנתבע בניכוי ביטוח משנה (שייר), ריבית והוצאות עולה על 1% מההון העצמי.
- הסכום הנתבע (ברוטו) עולה על 5% מההון העצמי של החברה.

בנוסף, אירוע שעניינו תביעה ביטוחית ייחשב כמהותי מבחינה כמותית, אם הסכום הנתבע ברוטו עולה על 20% מההון העצמי של החברה. אירוע שעניינו כשל פיננסי ייחשב כמהותי מבחינה כמותית, אם הסכום עולה על 20% מההון העצמי של החברה הרלבנטית.

(ד) ביחס להליכים מנהליים או פליליים

באירוע שעניינו חקירה פלילית המתנהלת כנגד החברה בנושא משמעותי על ידי רשויות האכיפה, רשות ניירות ערך או רשות רגולטורית אחרת, וכן באירועים שעניינם הליך פלילי או מנהלי נגד החברה בנושא משמעותי, יינתן משקל יתר לבחינה האיכותית של מהותיות האירוע ובפרט יושם דגש על האופן שבו עשוי האירוע להשפיע על משקיעים ו/או אנליסטים בבואם לנתח את פעילות החברה ותוצאותיה ועל ההתייחסותם של המשקיעים לאופן התנהלות החברה בעסקיה.

94. ככל שניתן בדוחות הכספיים גילוי מצומצם בדבר תביעה שהוערכה כבלתי מהותית והערכת הסיכון לגביה השתנתה, באופן שהפכה מהותיות, יורחב לגביה הגילוי הכספי בדוחות.

10.4 מבקר פנים

10.4.1 פרטי המבקר הפנימי

- שם: ערן שחף.
- תאריך תחילת כהונה: 1 באפריל 2014.
- המבקר הפנימי עומד בתנאים הקבועים בסעיף 3(א) לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 (להלן: "חוק הביקורת הפנימית").
- המבקר הפנימי עומד בהוראות סעיף 146(ב) לחוק החברות ובהוראות סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית.
- למבקר הפנימי אין קשרים עסקיים עם החברה או עם גוף הקשור אליה.
- המבקר הפנימי הינו עובד כלל ביטוח ומשמש מבקר פנימי בחברה, בכלל ביטוח ובחברות נוספות בקבוצה.
- ביום 24 בדצמבר 2023 הודיע המבקר הפנימי על כוונתו לסיים את כהונתו בקבוצה לאחר 10 שנים בתפקיד.
- ביום 13 בפברואר 2024 אישר דירקטוריון החברה, בהתאם להמלצת ועדת הביקורת, את מינויו של מר תומר דוד כמבקר הפנימי של חברות הקבוצה החל מיום 1 ביוני 2024, בכפוף לקבלת אישור הממונה, ביחס לגופים המוסדיים.

10.4.2 דרך המינוי

המבקר הפנימי מונה בחודש נובמבר 2013 על ידי דירקטוריון החברה וכלל ביטוח בהמשך להמלצת ועדת הביקורת של החברה וכלל ביטוח, והחל כהונתו בחודש אפריל 2014. מינויו של המבקר הפנימי נעשה לאור השכלתו, מומחיותו, וניסיונו המקצועי ולאור הסמכויות, החובות והתפקידים המוטלים על המבקר הפנימי בהתאם לדין בחברה ובכלל ביטוח, ובהתחשב, בין היתר, בגודלה של החברה, סוגה, היקף פעילותה ומורכבותה. סמכויותיו של המבקר הפנימי קבועות במסמך תפקידים וסמכויות, אשר אושר לאחרונה ביום 25 בדצמבר 2022 וביום 29 בדצמבר 2022 על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון של החברה וכלל ביטוח, בהתאמה.

10.4.3 זהות הממונה על המבקר הפנימי

בהתאם להוראות סעיף 148 לחוק החברות, הממונה הארגוני על המבקר הפנימי הוא יו"ר דירקטוריון החברה.

10.4.4 תוכנית העבודה

- הביקורת הפנימית פועלת על פי תוכנית עבודה רב שנתית (לתקופה של 4 שנים), ועל פי תוכנית עבודה שנתית הנגזרת ממנה.
- קביעת נושאי הביקורת תלויה במידה רבה ברמת הסיכון הגלומה בכל תחום פעילות מבוקר ובהסתברות להתממשות הסיכון. קביעת נושאי הביקורת ותדירות ביצוע הביקורת בהם מבוססת, בין היתר, על סקר סיכונים שבוצע על ידי הביקורת הפנימית בשנת 2020 ששימש לצורך קביעת תוכנית העבודה הרב שנתית לשנים 2021-2024, במסגרתו ניתן דגש, בין השאר, על ההיקף הכספי של הפעילות שמוצע לבצע לגביה ביקורת ועל החשיפה לסיכונים תפעוליים, רגולטורים ואחרים הגלומה בכל פעילות. יצוין כי במהלך שנת 2023 בוצע סקר סיכונים עדכני שמשמש לצורך קביעת תוכנית העבודה הרב שנתית לשנים 2024-2027.
- לצורך קביעת תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית, מתייעץ המבקר הפנימי עם יו"ר הדירקטוריון, יו"ר ועדת הביקורת, מנכ"ל החברה וחברי ההנהלה.
- המבקר הפנימי מגיש את תוכנית העבודה לאישור ועדת הביקורת של החברה, בהתאם להוראות סעיף 149 לחוק החברות.
- תוכנית העבודה מותירה בידי המבקר הפנימי שיקול דעת לסטות ממנה במקרים כדוגמת: שינויים רגולטוריים, דרישות ספציפיות של הממונה, שינויים בתהליכי עבודה או שינויים במבנה הארגוני הרלוונטיים לפעילויות שתוכנן לבצע בהן ביקורת על פי תוכנית העבודה, כפי שאושר על ידי ועדת הביקורת. במקרה של סטייה לא משמעותית מתוכנית העבודה, המבקר הפנימי אינו כפוף לאישורים נוספים, אך הוא מוסר עדכון לוועדת הביקורת אודות שינויים אלו.
- המבקר הפנימי זומן לכל הישיבות ונכח במרבית ישיבות הדירקטוריון וועדת הביקורת, לרבות ישיבות בהן דונו עסקאות מהותיות.

10.4.5 ביקורת של חברות מוחזקות

תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית לשנת 2023 התייחסה גם לפעילויות של חברות בנות ובמיוחד לתאגידי מוחזקים מהותיים של החברה בישראל: כלל ביטוח, כלל ביטוח אשראי, כלל פנסיה וגמל וסוכנויות הקבוצה. לתאגידי מוחזקים אלו, לא היה בשנת הדוח מבקר פנימי נוסף. יצוין כי למקס מבקר פנימי נפרד וגם לעתודות הוותיקה מבקר פנימי נפרד אשר פעילות כל אחד מהם אינה קשורה לפעילות אגף הביקורת הפנימית של הקבוצה.

10.4.6 היקף העסקה

המבקר הפנימי מועסק על ידי החברה במשרה מלאה. המבקר הפנימי היה אחראי בשנת הדוח גם על הביקורת הפנימית בחברות המוחזקות האמורות של החברה, למעט מקס ועבודות הוותיקה כאמור לעיל. היקף הביקורת בחברות המוחזקות נגזר מהאופי הייחודי של פעילות כל חברה מוחזקת וכן מהיקף פעילותה ביחס להיקף פעילות הקבוצה. להלן היקף שעות הביקורת הפנימית, שבוצעה לגבי פעילות החברה והחברות המוחזקות של החברה בתקופת הדוח:

שם החברה	שעות שהושקעו	מבקר פנימי נוסף	מיקור חוץ	סך הכל
כלל ביטוח ⁹⁵	25,500		500	26,000
כלל ביטוח אשראי	700			700
כלל פנסיה וגמל	8,750		250	9,000
עתודות הותיקה		1,280		1,280
כלל החזקות וסוכנויות בשליטת החברה	1,100			1,100
סך הכל	36,050	1,280	750	39,140

היקף שעות הביקורת הכולל בקבוצה בשנת 2023 (ללא שעות ביקורת של עתודות הוותיקה ושל מקס) היה בסך של כ- 36,800 שעות, לעומת כ-38,000 שעות בשנת 2022. למקס ולעתודות הוותיקה מבקרים פנימיים נוספים ונפרדים אשר פעילותם אינה קשורה לפעילות אגף הביקורת הפנימית של הקבוצה.

ביחס למקס הביקורת הפנימית מבוצעת על ידי עובדי מקס (בשילוב עם מיקור חוץ) בהיקף של כ- 4 משרות, כולל המבקר הפנימי הראשי של מקס.

10.4.7 עריכת הביקורת

- הביקורת מבוצעת לפי הנחיות מקצועיות לביקורת פנימית, וביחס לגופים המוסדיים בהתאם להנחיות הקבועות בקודקס הרגולציה של רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון שער 5, חלק 1, פרק 8 (לשעבר חוזר גופים מוסדיים 2007-9-14).
- דירקטוריון החברה הניח את דעתו כי הביקורת הפנימית פועלת על פי הדרישות שנקבעו בהנחיות המפורטות לעיל, זאת, בין היתר, על בסיס נושאים שונים שהובאו לאישור הדירקטוריון ו/או ועדת הביקורת ובתוכם כתב הסמכויות של הביקורת הפנימית, כשירות ומשאבי הביקורת הפנימית ושמירה ומעקב שוטף אחר אי תלותו של המבקר הפנימי.

10.4.8 גישה למידע

במסגרת עבודת הביקורת הפנימית, הומצאו למבקר הפנימי כל מסמך ומידע שהתבקשו על ידו ונדרשו לביצוע תפקידו. לא הוטלה במסגרת עבודת הביקורת הפנימית כל מגבלה, ובכלל זה ניתנה למבקר הפנימי גישה חופשית, מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע ולנתונים הכספיים של החברה.

10.4.9 דין וחשבון המבקר הפנימי

- דוחות הביקורת הפנימית מוגשים בכתב לוועדת הביקורת.
- דוחות הביקורת הפנימית מובאים, באופן שוטף, למנכ"ל החברה המבוקרת, וזאת לצורך קיום דיון בממצאי הביקורת טרם הבאתם בפני ועדת הביקורת הרלבנטית. דוחות הביקורת חשופים בפני כל חברי הדירקטוריון שלה.
- להלן המועדים בהם נדון דין וחשבון על ממצאי המבקר הפנימי בוועדת הביקורת של החברה לרבות סיכום של פעילות הביקורת בתקופה המדווחת אף אם לא נדונו דוחות הביקורת עצמם:

כלל ביטוח

13.8.2023, 16.7.2023, 15.6.2023, 14.5.2023, 16.4.2023, 14.3.2023, 19.2.2023, 15.1.2023, 25.12.2022, 17.12.2023, 16.11.2023, 19.10.2023, 12.9.2023

כלל החזקות

28.12.2023, 17.12.2023 ו- 19.10.2023, 20.8.2023, 18.6.2023, 14.3.2023, 19.2.2023

דוחות הביקורת מדורגים על ידי הביקורת הפנימית לפי דרגות חומרה. יצוין כי חלק מדוחות הביקורת הפנימית מועברים לעיון חברי ועדת הביקורת לידיעה בלבד ואינם נדונים במסגרת ישיבות הוועדה, זאת במקרים שדוח ביקורת מדורג על ידי הביקורת הפנימית בדרגת חומרה נמוכה יחסית באופן שאינו מחייב הבאת הדוח לדיון. יודגש כי אף ביחס לדוח ביקורת פנימית המועבר לידיעה בלבד, עומדת בפני כל אחד מחברי ועדת הביקורת האפשרות לדרוש קיום דיון ספציפי בממצאים ובהמלצות הנכללים בדוח.

95. הנתון כולל 100 שעות ביקורת שנערכו בכלביט מיימן.

- יצוין כי לאור הודעת הממונה מיוני 2019 "הודעה על נושאים לדיון בישיבות משותפות", הכוללת רשימת נושאים לגביהם רשאים חברי דירקטוריון של גוף מוסדי וועדותיו לקיים ישיבות משותפות עם חברי דירקטוריון של חברה אם של הגוף המוסדי, מקיימת ועדת הביקורת של החברה ישיבות נפרדות מועדת הביקורת של כלל ביטוח. במסגרת זו קבעה ועדת הביקורת כי תדון בדוחות הביקורת הייחודיים לחברה, בנוסף יובאו לידיעתה נושאים תהליכיים שמטרתם להבטיח ממשל תאגידי תקין, תהליכים נאותים ומשאבים מספקים בקבוצה וכן יובאו לידיעתה אחת לרבעון דוחות ביקורת מהותיים (כפי שהוגדרו על ידי ועדת הביקורת), לאחר שדונו בוועדת הביקורת של כלל ביטוח ובתוספת המלצות ליישום. לבקשת ועדת הביקורת של החברה מועברים לידיעתה סדרי היום וחומרי הרקע של ועדת הביקורת של כלל ביטוח.

10.4.10 הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי

לדעת דירקטוריון החברה, היקף, אופי ורציפות פעילות ותוכנית העבודה של הביקורת הפנימית הינם סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרת הביקורת הפנימית בחברה ובחברות הבנות.

10.4.11 תגמול

- המבקר הפנימי מועסק כעובד כלל ביטוח, במעמד משנה למנכ"ל, במשרה מלאה, ומקבל שכר חודשי לרבות הטבות סוציאליות נלוות. תגמול המבקר מושתת על עקרונות מקובלים לתגמול חברי ההנהלה (לרבות פונקציות בקרה).
- שכרו ותנאי העסקתו של המבקר הפנימי מאושרים על ידי ועדת התגמול והדירקטוריון של כלל ביטוח ושל החברה, בהמלצתה של ועדות הביקורת.
- מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה חלה על המבקר הפנימי. לפרטים אודות המדיניות ראה סעיף 9.7.5 לעיל.
- למבקר הפנימי תוכנית תגמול אישית לעניין חלוקת בונוס שנתית, זאת כחלק ממדיניות התגמול הכללית שאומצה בחברה. תוכנית התגמול האישית של המבקר הפנימי מבוססת, בין השאר, על הרווח של החברה, יעדים מקצועיים, הקשורים לתוכנית העבודה של הביקורת הפנימית לרבות על פי הערכת ועדת הביקורת, ועל הערכת יו"ר דירקטוריון החברה את תפקוד המבקר הפנימי. היעדים מאושרים מידי שנה על ידי ועדת התגמול, ועדת הביקורת והדירקטוריון, וכך גם העמידה בהם. לפרטים נוספים, ראה נספח - מדיניות תגמול.
- במהלך שנת 2021 הוענקו למבקר הפנימי 66,000 כתי אופציה לא סחירים, הניתנים למימוש למניות גלילות של החברה, כחלק מתוכנית אופציות לשנת 2021 החלה על נושאי משרה ועובדים בחברה ובחברות הקבוצה. לפרטים נוספים ראה ביאור 44 לדוחות הכספיים.
- סך התגמול של המבקר הפנימי בשנת 2023 הסתכם בכ-1.87 מיליוני ש"ח.
- בימים 12 ו-27 במרס 2024, בחנו ועדת הביקורת והדירקטוריון את התאמת התגמול שקיבל המבקר הפנימי של החברה בשנת 2023, כמפורט בסעיף זה לעיל, לתנאי מדיניות התגמול של החברה ומצאו כי רכיבי התגמול משתנה והקבוע תואמים את תנאי מדיניות התגמול של החברה והגופים המוסדיים.
- לאור האמור, להערכת הדירקטוריון, תנאי העסקה של המבקר הפנימי, הולמים את תפקידו, הינם סבירים והוגנים ומשקפים את עמידתו של המבקר הפנימי ביעדים האישיים שלו ובתרומתו לחברה.
- לאור התרשמות הדירקטוריון ממקצועיותו של המבקר הפנימי ומאיכות עבודתו, ולאור העובדה שהשכר הקבוע מהווה לפחות 55% מחבילת התגמול של המבקר הפנימי, מצא דירקטוריון החברה, כי אין חשש לניגוד עניינים בכך שלמבקר הפנימי הוענקו כתי אופציה וכי כחלק מתוכנית התגמול שלו הוא עשוי לקבל מענק משתנה ואין בכך כדי להשפיע על עבודת הביקורת הפנימית.
- לאור האמור, סבור דירקטוריון החברה כי אין בתגמול הניתן למבקר הפנימי כדי להשפיע על שיקול דעתו המקצועי.

10.5 רואה חשבון מבקר-

10.5.1 פרטים על משרדי רואי החשבון המבקרים

- **קוסט פורר גבאי את קסירר** - תאריך תחילת כהונתו 1978. שם השותף האחראי: רון טל חי ציון (החל מחודש אפריל 2019).
- **סומך חייקין** - תאריך תחילת כהונתו 1998. שם השותף האחראי: רון שירה ליכטנשטט.

10.5.2 . תשלומים לרואי החשבון המבקרים

אלפי ש"ח וולא מע"מ

2022				2023				
שירותים שירותים אחרים	שירותים הקשורים לביקורת	שירותים ביקורת ומס	סך הכל	שירותים שירותים אחרים	שירותים הקשורים לביקורת	שירותים ביקורת ומס	סך הכל	
135	-	30	105	488	65	165	258	החברה
6,574	393	105	6,076	12,257	1,649	150	10,458	כלל ביטוח וחברות בנות* כלל החזקות סוכנויות וחברות בנות
205	-	-	205	109	-	-	109	
6,914	393	135	6,386	12,853	1,714	315	10,824	סך הכל חברות

* בשנת הדוח כללו שירותי הביקורת שכר טרחה בגין SOX, ביקורת סולבנסי ו-IFRS17.

שכר הטרחה של רואי החשבון בגין שירותי ביקורת נקבע על ידי הדיקטוריון בהתאם להמלצת ועדת הביקורת. שכר הטרחה בגין שירותי ביקורת נקבע לאחר משא ומתן עם רואי החשבון המבקרים, במסגרתו נבחן היקף הביקורת ומורכבותה, תוך התייחסות לשכר רואה חשבון מבקר המקובל בענף. שכר הטרחה בגין שירותים שאינם קשורים לביקורת נקבע בעיקר בהתאם לסוג העבודה, היקף שעות העבודה והנושא המבוקר.

10.6 . תרומות התאגיד

מלחמת "חרבות ברזל"

נוכח מלחמת "חרבות ברזל" החברה נרתמה בשורת פעולות נרחבת, במסגרתן, בין היתר הקימה קרן תמיכה לסיוע למבוטחים בגין נזקי מלחמה ביטוחיים שאין להם מענה בסך של 10,000,000 ש"ח, הגדילה את תקציב התרומות של החברה במיליון ש"ח וסייעה לעמותות וארגונים הפועלים למען חיילי צה"ל, משטרה, כוחות הביטחון ואזרחי מדינת ישראל, מימנה ללא עלות ביטוח דירה לדירות המאכלסות מפונים מהדרום והצפון ועוד.

בנוסף, עובדי החברה נרתמו לסיוע במגוון פעילויות לטובת התושבים המפונים, חיילי צה"ל והחקלאים, בהתאם לצרכי השעה.

בנוסף, במסגרת הפעילות החברתית השוטפת בשנת 2023 תרמה הקבוצה סך של כ-4 מיליון ש"ח⁹⁶ בישראל בהתאם לאסטרטגיה שהוגדרה: תמיכה בגופים ועמותות הפועלים למען טיפוח אוכלוסיות עם צרכים מיוחדים, לרבות אוכלוסיות חולות, אנשים עם מוגבלויות, אוכלוסיות מעוטות יכולת ובדגש על טיפוח ילדים ואוכלוסיות של צעירים, וזאת גם בהיבטים של עידוד השכלה.

גם השנה נתנה החברה חסות ראשית במשדר ההתרמה של פתחון לב לקראת חג הפסח. ארגון פתחון לב פועל לשבירת מעגל העוני הבין-דורי בישראל המסייע מדי שנה לכחצי מיליון אנשים בישראל, וזו השנה השישית ברציפות בה תורמת החברה ל-"תוכנית 7" המיועדת לבני נוער מהפריפריה הגאוגרפית ומלווה אותם במשך 7 שנים משנות התיכון ועד להשתלבותם בלימודים גבוהים ועבודה לאחר הצבא.

השנה, זו השנה השלישית בה מאמצת החברה, במסגרת תכנית "גדולים במדים", יחידה של 11 צעירים על רצף האוטיזם או עם מוגבלות שכלית, המשרתים בבסיס זיקים, ומלווה בצמתים חשובים בחייהם, ותומכת בעמותה.

בשנת 2021, פרסמה החברה את דוח האחריות התאגידית הראשון שלה. דוח האחריות התאגידית מבטא את מכלול השיקולים החברתיים, הסביבתיים, האתיים והערכיים שנוקטת כלל ביטוח בפעילותה העסקית היומיומית. בינואר 2024, פרסמה החברה דוח אחריות תאגידית ESG שני, לשנים 2020-2022, עם עדכונים משמעותיים לשנת 2023.

כלל ביטוח זכתה השנה, זו השנה הרביעית ברציפות, בדירוג הגבוה ביותר של מעלה ESG - "פלטינה פלוס", והיא נכללת בקבוצת החברות העסקיות המובילות בישראל בתחום האחריות התאגידית. הזכייה של כלל ביטוח מעידה על פעילות החברה ומחויבותה לקידום נושאים בתחום האחריות התאגידית, בעלי השפעה חברתית וסביבתית, כחלק מההתנהלות העסקית השוטפת. בנוסף, בשנת 2023, השתתפה החברה לראשונה גם בדירוג הגיוון וההכללה של מעלה ונציבות שוויון הזדמנויות בעבודה במשרד הכלכלה והתעשייה. גם בדירוג זה זכתה בציון הגבוה ביותר - חמישה כוכבים.

למיטב ידיעת החברה אין קשרים בין עמותות להן תרמה הקבוצה 50,000 ש"ח או יותר בשנת הדוח ובין החברה ונושאי משרה בה.

96. לא כולל תרומות עבור סיוע במסגרת מלחמת "חרבות ברזל".

10.7 . אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

10.7.1 . תקנות ניירות ערך

בחודש דצמבר 2009 פורסמו **תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים) (תיקון מס' 3) התש"ע-2009**, העוסקות במערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד, אשר מטרתן לשפר את איכות הדיווח הכספי והגילוי בתאגידים מדווחים.

בתיקון מיום 7 ביולי 2011, נקבע כי תאגיד המאחד או המאחד באיחוד יחסי תאגיד בנקאי או גוף מוסדי, רשאי לבחור ליישם בהתייחס לבקרה הפנימית בתאגיד הבנקאי או בגוף המוסדי בלבד, את מתכונת הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית הקבועה בד"ן האחר החל עליהם בנושא זה, ככל שקיימת מתכונת כזו לגבי הדוח הרבעוני.

בהתאם לכך, בנוסף להצהרות המנהלים ולדוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית, שניתן במסגרת הדוח התקופתי, מצורפים גילוי והצהרות מנהלים בהתייחס לבקרה הפנימית בגופים המוסדיים המאוחדים, אשר חלות עליהם הוראות הממונה.

10.7.2 . הוראות הממונה לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

הממונה פרסם בשנים האחרונות מספר חוזרים (להלן: "**חוזרי הממונה**") שנועדו ליישם את דרישות סעיף 302 וסעיף 404 של ה-SOX Act, בחברות ביטוח, בחברות המנהלות קרנות פנסיה וקופות גמל, בקרנות פנסיה ובקופות גמל (להלן: "**הגופים המוסדיים**").

בהתאם, כללו כלל ביטוח והגופים המוסדיים המאוחדים את המידע בכפוף להוראות הדין והדיווח ובמועדים כפי שנקבעו בהוראות אלו.

10.7.3 . סעיף 302 וסעיף 404 של ה-SOX Act - אחריות ההנהלה לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

בהתאם לחוזרי הממונה המבוססים על סעיף 302 וסעיף 404 של ה-SOX Act, וכפי שפורט בדוחות הדירקטוריון הקודמים של כלל ביטוח, כלל ביטוח פעלה ופועלת באופן שוטף ליישום ההליך הנדרש בהתאם להוראות האמורות, שכולל בחינה של תהליכי העבודה והבקורות הפנימיים המבוצעות, וזאת על פי השלבים ובמסגרת המועדים שנקבעו בחוזרים. במסגרת זאת, אימצה כלל ביטוח את מודל הבקרה הפנימי של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO), המהווה מסגרת מוגדרת ומוכרת המשמשת לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הנהלת כלל ביטוח (הגוף המוסדי), בשיתוף המנכ"ל ומשנה למנכ"ל כלל ביטוח מנהל החטיבה הפיננסית, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של כלל ביטוח. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל ומשנה למנכ"ל כלל ביטוח מנהל החטיבה הפיננסית הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של כלל ביטוח הינן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שכלל ביטוח נדרשת לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2023 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

הצהרות המנהלים בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, בהתייחס לתהליכים הרלוונטיים, בהתאם לחוזרי הממונה מצורפות בדוח.

10.7.4 . אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי (SOX Act 404)

הוראות המפקח על הבנקים מחילות על חברות כרטיסי אשראי את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-SOX Act.

בסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-SEC וה-Public Company Accounting Oversight Board הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום הבקרה הפנימית על דיווח כספי וחוות דעת רואי החשבון המבקר בקשר עם הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

בין היתר, הוראות המפקח קובעות כי תאגידים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחם. וכן כי בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-COSO (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

מקם מיישמת את ההוראה על פי הנחיות המפקח על הבנקים בהתאם לאמור לעיל.

בסיום שלב הערכת אפקטיביות הבקורות לא נתגלו חולשות מהותיות העלולות להוביל להצגה מוטעית מהותית בדוחות הכספיים.

10.7.5 . הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת מקס, בשיתוף עם המנכ"ל והחשבונאית הראשית של מקס, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של מקס. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל החברה והחשבונאית הראשית הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של מקס הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהחברה נדרשת לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בקרה פנימית על דיווח כספי:

במהלך הרבעון הרביעי המסתיים ביום 31 בדצמבר 2023 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של מקס על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי.

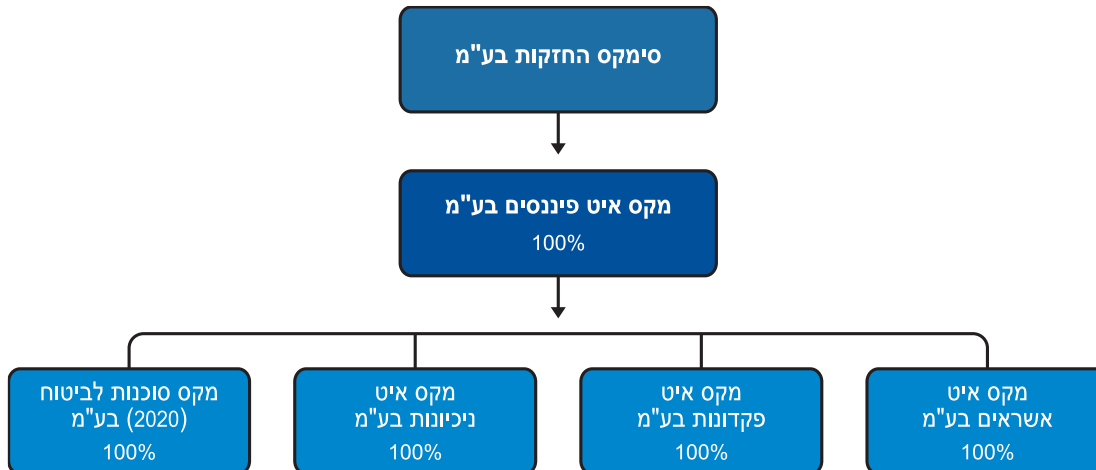
הצהרות המנהלים בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, בהתייחס לתהליכים הרלוונטיים, בהתאם לחוזרי הממונה מצורפות בדוח.

חלק 7 – תחום פעילות כרטיסי אשראי

11. ענף כרטיסי אשראי

11.1 מבנה אחזקות

להלן מבנה ההחזקות המהותיות ליום 31 בדצמבר 2023:

(1) ביום 27 במרס 2023, הושלמה עסקת המכירה ומלוא מניותיה של סימקס (לשעבר – WPI) הועברו מ-WPBV לחברה, וממועד זה החברה הינה בעלת השליטה החדשה במקס. לפרטים נוספים ראה ביאור 9(א) בדוחות הכספיים.

11.2 תיאור ענף כרטיסי אשראי

בענף כרטיסי האשראי בארץ פועלות שלוש חברות עיקריות: מקס, חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (להלן - "כאל") (הכוללת את דיינרס קלוב בע"מ בשליטת כאל (להלן - "דיינרס")), קבוצת ישראלכרט בע"מ (להלן - "ישראלכרט") (הכוללת את פרימיום אקספרס בע"מ (להלן - "אמריקן אקספרס")). התחרות בין החברות הינה בשלושה תחומים מרכזיים: אמצעי תשלום שהינם כרטיסי חיוב בנקאיים וחוץ בנקאיים (להלן - "הנפקה") - הן כמנפיקים עצמאיים והן כמתפעלים של הבנקים בדרך של הסכמי הנפקה משותפת ו/או תפעול הנפקה, מתן שירותי סליקה לבתי עסק (להלן - "סליקה") ואשראי הניתן ללקוחות פרטיים וללקוחות עסקיים.

החברות קשורות ביניהן בממשק טכנולוגי משותף (להלן - "הממשק המשותף") המאפשר סליקה צולבת של כרטיסי חיוב, המופעל על ידי חברת שירותי בנק אוטומטיים בע"מ על בסיס הסדרים שונים בין החברות ואשר מסדיר, בין היתר, את אופן ההתחשבות בין הצדדים והליכי החזרי חיוב.

ביום 25 באפריל 2018 פרסם הממונה על ההגבלים העסקיים את החלטתו לפטור בתנאים את הסדר הסליקה הצולבת שבין חברות כרטיסי האשראי (אשר אושר במרס 2012 על ידי בית הדין לתחרות). הפטור חל על כל מנפיק או סולק שיצטרפו להסדר. תוקף הפטור נקבע ליום 31 בדצמבר 2023 ואולם בעקבות פניה משותפת מיום 10 באוקטובר 2023 של הצדדים להסדר ובמסגרת **חוק הארכת תקופות (הוראת שעה - חרבות ברזל) (אישורים רגולטוריים, עיצומים כספיים ובדיקת מתקני גז), התשפ"ד-2023**, הוארך תוקפו בשלושה חודשים, עד ליום 31 במרס 2024. הצדדים להסדר הגישו ביום 9 בינואר 2024 בקשה חדשה לאישור תוקפו של הפטור לעיל, אשר נדונה בימים אלה ברשות התחרות.

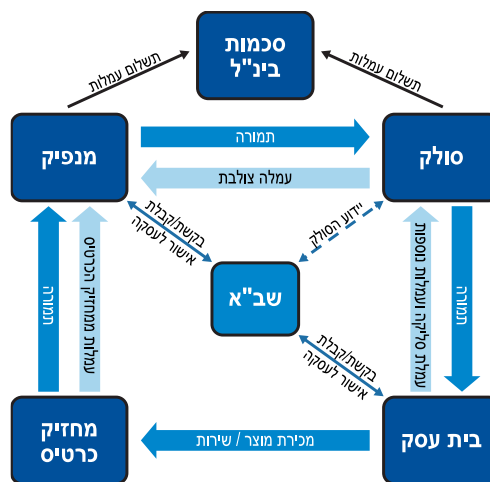
ביום 11 במרס התקבל במקס מכתב מאת רשות התחרות בעניין הסדר בעניין הסכמי רישיון לסליקה צולבת בכרטיסי חיוב ממותג 'ישראלכרט'. מכתב זה מבטל את הודעת הרשות מנובמבר 2019 שקבעה כי לא ניתן להחיל על ההסדר פטורי סוג, וקובע כי בשים לב לכמות כרטיסי החיוב ממותג 'ישראלכרט' הקיימת בשוק מתוך כרטיסי החיוב המונפקים בישראל, פטורי הסוג יחולו על הסדר זה.

הפטור מסדיר, בין היתר, את הנושאים הבאים:

- הצטרפות שחקנים חדשים להסדר הסליקה הצולבת.
- איסור על ניצול כוח שוק בצד ההנפקה או בצד הסליקה כדי להקשות על מתחרים.
- איסור על ניצול כוח שוק כלפי בית עסק.
- התחשבות יומית בגין כספי הסליקה, איסור על עיכוב בהעברת התשלום מהמנפיק לסולק (להרחבה ראה פרק "מימון" סעיף 15.8 להלן וחלק ב' לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 5).

להלן תיאור תמציתי של פעילות חברת כרטיסי אשראי.

כרטיסי חיוב הם אמצעי לרכישת מוצרים או שירותים על ידי העברת כספים אלקטרונית מחשבון הבנק של הלקוח אליו משויך הכרטיס (להלן - "מחזיק הכרטיס"), אל חשבון הבנק של בית העסק המספק את המוצר או את השירות.

להלן פירוט הגורמים המעורבים בתהליך:

- מחזיק הכרטיס (Card holder)** - האדם או הישות אשר מורשה להשתמש בכרטיס חיוב לתשלום עבור העסקה, מכוח הסכם הנפקה עם המנפיק.
 - בית העסק (Merchant)** - הישות המכבדת כרטיס חיוב כאמצעי תשלום המוצג על ידי הלקוח לצורך תשלום בגין מוצר או שירות.
 - מנפיק הכרטיס (Issuer)** - המנפיק הינו הישות המנפיקה את כרטיס החיוב וקשורה עם מחזיק הכרטיס בהסכם הנפקה. כמו כן, מנהל המנפיק את מסגרת האשראי, אם קיימת בכרטיס החיוב. בתמורה גובה המנפיק תשלום ממחזיק הכרטיס (להלן - "דמי כרטיס") וכן עמלת מנפיק (להלן - "עמלה צולבת") הנגבית מסולק העסקה בבית העסק ואשר כפופה לפיקוח בנק ישראל מכוח **צו הבנקאות (שירות ללקוח) (פיקוח על שירות סליקה צולבת של עסקאות בכרטיס חיוב ושל עסקאות חיוב מידי), התשע"ט-2018**. בנוסף, קיימות עמלות שירות נוספות אותן גובה המנפיק ממחזיק הכרטיס בהתאם לפעולות השונות המבוצעות בכרטיס.
 - סולק (Acquirer)** - הסולק הוא הגורם המאפשר לבית העסק לכבד עסקאות בכרטיס חיוב. הסולק מתקשר הן עם בית העסק והן עם המנפיקים, ותפקידו לקשר את בית העסק למערכת הסליקה ובאמצעותה להעביר את התשלומים בגין העסקאות שבוצעו על ידי הלקוחות, מהמנפיקים אל בית העסק. בתמורה להתחייבותו האמורה כלפי בית העסק, גובה הסולק תשלום מבית העסק (להלן - "עמלת סליקה"), אשר חלק ממנה הוא העמלה הצולבת המועברת למנפיקים. בנוסף, קיימות עמלות שירות שונות אותן גובה הסולק מבית העסק.
 - שב"א - חברת שירותי בנק אוטומטיים** (להלן - "שב"א"), חברה ציבורית אשר כ-60% ממניותיה הינן בבעלות ארבעה בנקים ישראלים וכן, ויזה ומאסטרכארד, המפעילה את מתג כרטיס החיוב המשמש לאיסוף העסקאות המקומיות מהמסופים המותקנים בבתי העסק והניתוב שלהן לצרכי אישור העסקאות וההתחשבות בין הסולקים למנפיקים בגין ביצוע העסקה.
 - סכמה בינלאומית / ארגון כרטיסי האשראי הבינלאומי** - גוף המחבר בין סולקים ומנפיקים המפעיל מתג כרטיס חיוב והמאפשר ביצוע עסקאות בכרטיס אשראי ברחבי העולם. הסכמה יוצרת הסכמים עם כמות גדולה של סולקים, כך שמנפיק שמתחבר לסכמה, כרטיסו יכובדו בכל בתי העסק העובדים עם אותם סולקים. הסכמה מגדירה עבור המשתתפים בה את כללי ביצוע העסקאות ובפרט עמלות, הסדרים טכנולוגיים ועסקיים, כללי התחשבות וחלוקת אחריות לנזק.
- חברות כרטיסי האשראי מנפיקות כרטיסים תחת מותגים שונים, מכוח הסכמי רישיון ומעמדן בארגוני כרטיסי אשראי בינלאומיים. שלוש החברות מנפיקות את המותגים ויזה ומסטרכארד. בנוסף, ישראלכרט מנפיקה באופן בלעדי את כרטיס ישראלכרט ואת כרטיס האשראי הבינלאומי אמריקן אקספרס, ואל מנפיקה באופן בלעדי את כרטיס האשראי הבינלאומי דיינרס. מקס מוגדרת כ"מנפיק בעל היקף פעילות רחב", בהתאם לקבוע בחוק הבנקאות (רישוי). שלוש החברות מציעות גם אשראי לאנשים פרטיים ומצויות בעניין זה בתחרות מול הבנקים, גופים מוסדיים וגופי מימון חוץ בנקאיים אחרים.
- לצורך ביצוע פעילות הסליקה בישראל מקס קיבלה רישיון סליקה מאת הפיקוח על הבנקים. מקס, כאל וישראלכרט סולקות, מכוח הסכמי רישיון בארגוני כרטיסי אשראי מקומיים ובינלאומיים, את מותגי ויזה, מסטרכארד וישראלכרט לפי העניין, באמצעות הממשק המשותף אשר כאמור מתופעל באמצעות חברת שב"א. סליקת מותגים אלו מבוצעת כסליקה צולבת שמאפשרת לכל סולק לסלוק את המותג גם אם הכרטיס לא הונפק על ידו. בנוסף, חברת ישראלכרט סולקת באופן בלעדי את כרטיס אמריקן אקספרס, חברת כאל סולקת באופן בלעדי את כרטיס דיינרס ו- מקס סולקת את מותג UnionPay. לפרטים בדבר מכתב מנכ"ל משרד האוצר שהתקבל במקס ביום 1 באוגוסט 2022, בנושא פעילותן של פרימיום אקספרס בע"מ ודיינרס קלוב ישראל בע"מ המנפיקות בישראל כרטיסים ממותגי אמריקן אקספרס ודיינרס, בהתאמה, הסגורים לסליקה צולבת, ראה סעיף 15.1.9 להלן. שלוש חברות כרטיסי האשראי מציעות גם אשראי עסקי לבתי עסק ומצויות בעניין זה בתחרות מול הבנקים, גופים מוסדיים וגופי מימון חוץ בנקאיים אחרים. בשנת 2018 קיבלו שתי חברות נוספות, טרנזילה וקארדקום, רישיון סליקה מבנק ישראל. נכון למועד אישור הדוח אין לכך השפעה מהותית על תוצאות פעילות מקס.

12.1 מבנה תחום הפעילות והשינויים החלים בו

מגזר ההנפקה מתמקד בתי פעילויות עיקריות:

1. **פתרונות למוסדות פיננסיים** - הנפקה משותפת ותפעול הנפקה (Processing) של כרטיסי אשראי עם בנקים, עבור לקוחותיהם (B2B2C), להלן "כרטיסי חיוב בנקאיים".
2. **לקוחות פרטיים** - מכירה ושיווק של כרטיסי אשראי חוץ בנקאיים, אשראי צרכני ומוצרים אחרים ישירות ללקוחות פרטיים, כלומר הצרכנים (B2C), לרבות באמצעות מועדונים משותפים.

במסגרת מגזר ההנפקה מנפיקה מקס כרטיסי חיוב ללקוחותיה אשר משמשים כאמצעי תשלום לעסקות ולמשכית מזומנים בבתי העסק בארץ ובעולם המכבדים את המותגים אותם מנפיקה מקס. כמו כן, מעמידה מקס אשראי מסוגים שונים ללקוחותיה הפרטיים. הכנסות מקס ממחזיקי הכרטיס נובעות מעמלות שנגבות ממחזיקי הכרטיס, ומעמלות מנפיק (עמלה צולבת) שנגבות מחברות כרטיסי האשראי (כסולקות) ומהארגונים הבינלאומיים (מסולקים בחו"ל). כמו כן, נגבות מלקוחות מקס ריביות בגין עסקאות ומוצרי אשראי שניתנו על ידה. עמלות מקס הנגבות ממחזיקי הכרטיס כאמור, כפופות לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), תשס"ח 2008 ומפוקחות על ידי הפיקוח על הבנקים. מקס רשאית לעדכן את העמלות בכפוף ליידוע או לאישור הפיקוח על הבנקים, לפי העניין.

בעקבות המתווה הסופי להפחתת העמלה הצולבת אשר פורסם על ידי בנק ישראל ביום 25 בפברואר 2018, קטנה העמלה הצולבת בעסקאות חיוב דחה באופן הדרגתי והחל מיום 1 בינואר 2023 היא עומדת על שיעור של 0.5%. כמו כן, העמלה הצולבת בעסקאות חיוב מייד ירדה באותו מועד משיעור של 0.3% לשיעור של 0.25%. הקיטון בעמלה הצולבת פוגע בהכנסות מקס באופן משמעותי, הן ביחס לכרטיסים בנקאיים והן ביחס לכרטיסים חוץ בנקאיים. לפרטים נוספים ראה סעיף 15.11.1 להלן.

את כרטיסי החיוב אותם מנפיקה מקס ניתן לחלק למספר סוגים עיקריים:

- **כרטיס אשראי (Credit Cards)** - כרטיס חיוב המקושר ישירות לחשבון הבנק של הלקוח המחזיק בו, ומאפשר לו לשלם עבור מוצרים ושירותים. סכום העסקאות שביצע הלקוח באמצעות הכרטיס מחושב ומחויב אחת לחודש, במועד קבוע מראש. חשבון הבנק של הלקוח מחויב בסכום זה באותו מועד. כ- 91% מסך הכרטיסים התקפים של מקס הם מסוג זה. כרטיס זה מאפשר גם קבלת אשראי ובכך לדחות את התשלום, מעבר למועד החיוב הסטנדרטי. קיימות מספר אפשרויות למתן אשראי באמצעות כרטיסי אשראי: אפשרות אחת היא עסקאות המחולקות לתשלומים נושאי ריבית ("קרדיט" ומסלולי אשראי נוספים). אפשרות שנייה הינה באמצעות קביעה מראש של סכום החיוב החודשי ו"גלגול" (Revolving) יתרת חובו של הלקוח לחודש הבא, תוך צבירת ריבית. אפשרות נוספת היא העמדת הלוואות המזוכות לחשבון הבנק של הלקוח ונפרעות באמצעות חיוב הכרטיס.
- **כרטיס חיוב מידי (Debit Cards) ("כרטיס דביט")** - בכרטיס דביט מחייבים את חשבון הלקוח בסמוך לביצוע העסקה, ולא אחת לחודש באופן מרכזי. כ- 9% מסך הכרטיסים התקפים של מקס הם מסוג זה. כיום ניתן להנפיק כרטיסי חיוב מידי בנקאיים בלבד.
- **כרטיס חיוב נטען (Prepaid)** - כרטיס זה נטען מראש בסכום מסוים, וכל תשלום המבוצע על ידי הלקוח מופחת מיתרת הכרטיס, עד לאיפוסה.

בנוסף, נהוג לחלק את כרטיסי החיוב לשני סוגים נוספים:

- **כרטיסי חיוב בנקאיים** - כרטיסים המונפקים במשותף על ידי בנק מסוים ועל ידי חברות כרטיסי האשראי, כאשר לרוב, מסגרת האשראי בכרטיס היא חלק ממסגרת האשראי בחשבון הבנק של הלקוח. במסגרת פעילות זו מונפקים כרטיסי אשראי, כרטיסי חיוב מידיים וכרטיסים נטענים. יתרות האשראי בגין כרטיסים אלו הן בערבות הבנקים. למיטב ידיעת מקס, בהתבסס על נתוני הדוחות הכספיים של חברות כרטיסי האשראי ליום 30 בספטמבר 2023, נתח השוק של מקס מסך מחזור ההנפקה של הכרטיסים הבנקאיים הינו כ- 21%.

עד למועד כניסת חוק שטרומ לתוקף, תפעלה מקס בעיקר את ההנפקה המשותפת עם בנק לאומי, Pepper ועם בנק מזרחי טפחות בע"מ.

ביום 11 באוקטובר 2018, נחתם בין מקס לבין בנק לאומי הסכם לפיו ינפיקו הצדדים במשותף כרטיסי חיוב בהתאם למגבלת שיעור היקף ההנפקה כאמור בחוק שטרומ ומקס תעניק לבנק שירותי תפעול הנפקה של כרטיסים אלה. הסכם זה החליף הסכם קודם בין הצדדים מיום 22 במאי 2008. תוקף ההסכם הינו עד ליום 31 בינואר 2029 עם אופציה להארכה ב-4 שנים נוספות.

לאור הוראות חוק שטרומ, חתמה מקס על הסכמים לתפעול הנפקה עם בנקים נוספים, והחלה בשנת 2019 לתפעל הנפקה משותפת עם בנק דיסקונט בע"מ ובשנת 2020 גם עם בנק הפועלים בע"מ ועם הבנק הבינלאומי בע"מ. הפעילות עם הבנקים הנוספים צפויה להערכת מקס לפצות לאורך זמן על אובדן הנתח מהנפקת הכרטיסים עם בנק לאומי.

לפרטים נוספים אודות הסכמי ההנפקה המשותפת עם הבנקים ראה סעיף 15.11.1 להלן.

המידע בכל הקשור להשפעות של הפעילות עם הבנקים הנוספים הינה בגדר מידע צופה פני עתיד, המבוססת על המידע המצוי בידי מקס במועד פרסום הדוח. ההשפעות בפועל עשויות להיות שונות מאלו שנחזו, בין היתר לאור התפתחויות שונות במשק ואו בתחום המוסדר וכן כתוצאה מיישום החקיקה בפועל.

- **כרטיסי חיוב חוץ בנקאיים** - כרטיסים המונפקים על ידי חברות כרטיסי האשראי ללא שיתוף בנק מסוים והם מחייבים את חשבון הבנק של הלקוח על סמך הרשאה לחיוב חשבון שנתן הלקוח לחברת כרטיסי האשראי. האשראי בכרטיסים החוץ בנקאיים מועמד על ידי מקס ומסגרת האשראי נקבעת בהתאם לשיקול דעתה הבלעדי. סיכוני האשראי בכרטיס והאחריות לכיבוד העסקאות המבוצעות בכרטיס מוטלים על מקס ולא על הבנק בו מתנהל החשבון אותו מחייב הכרטיס. לתיאור התמודדות מקס עם סיכוני האשראי, ראה חלק ב' לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 5. בנוסף נושאת מקס בנזקי מנפיק העשויים להיגרם בכרטיס עקב שימושים לרעה, אובדן או גניבה. למיטב ידיעת מקס, בהתבסס על נתוני הדוחות הכספיים של חברות כרטיסי האשראי ליום 30 בספטמבר 2023, נתח השוק של מקס מסך מחזור ההנפקה של הכרטיסים החוץ בנקאיים הינו כ- 34%.

12.2. שינויים טכנולוגיים שיש בהם כדי להשפיע מהותית על מגזר ההנפקה

השינויים הטכנולוגיים, שהלכו והתגברו בשנים האחרונות, יוצרים שינויים בשני מימדים עיקריים. הראשון הוא השפעה על העדפותיו של הצרכן. המימד השני הוא השינוי הטכנולוגי, כדוגמת המעבר לסביבת מחשוב ענן ויכולות ניתוח מידע מתקדמות, אשר מאפשר הקמת מיזמים טכנולוגיים המאופיינים בפשטות, זמינות ובעלויות נמוכות משמעותית מן העבר. במסגרת האמור, חלים שינויים טכנולוגיים אשר משפיעים ישירות על עולם התשלומים כגון תשלומים מבוססי טוקניזציה (טכנולוגיה המאפשרת שמירת מידע בצורה מאובטחת), Card on File ותשלומי Contactless (ללא מגע פיזי), כמו גם שיטות תשלום חדשות אחרות. טכנולוגית Contactless מתבססת באמצעות פריסת מכשירי תשלום ונקודות מכירה הפועלים באמצעות תקן EMV בבתי העסק, אשר תפסה תאוצה גם בעקבות מתווה שפרסם הפיקוח על הבנקים (ראה סעיף 15.1.6 להלן). בהקשר זה יצוין כי בשנים האחרונות הבנקים הגדולים בישראל השקיעו ומשקיעים מאמצים רבים בהחדרת שיטות תשלום המבוססות על אפליקציות תשלומים, לביצוע תשלומים בין אנשים פרטיים (P2P), וכן תשלומים לבתי עסק. אפליקציות תשלום אלו, לצד אפליקציות תשלום של שחקני סחר וקמעונאים, מתבססות על מגוון רחב של טכנולוגיות בכדי לבצע את החיבור לבתי העסק; מחיבור לתשלום ברכישות e-commerce במכשירים הסלולריים, דרך תשלום בפתרונות QR ועד פתרונות טכנולוגיים נישתיים יותר במערכת סגורה (closed loop). על אף שאמצעי המימון של אפליקציות התשלום (funding source) הינו כרטיס חיוב, להתפתחות אמצעי תשלום מבוססי מכשירים סלולריים השפעה על הנחיצות בכרטיסים פיזיים. בנוסף, שינויים טכנולוגיים ורגולטוריים, שיתמכו במעבר לשימוש באפליקציה באמצעות חיוב ישיר של חשבון הבנק עלולים לפגוע בהכנסות מגזר ההנפקה.

המידע בכל הקשור להשלכות האפשריות של האמור הינו מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות של מקס והתוצאה בפועל יכולה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה, בין היתר, לאור התפתחויות טכנולוגיות והתפתחויות בתנאי התחרות בשוק.

12.3. גורמי הצלחה קריטיים במגזר הנפקה

- להערכת מקס, גורמי הצלחה הקריטיים במגזר ההנפקה הם:
- קידום וייזום פתרונות תשלום מתקדמים.
 - התאמה לסביבה משתנה טכנולוגית, תחרותית וצרכנית על-ידי גמישות מחשבתית, טכנולוגית, תשתיתית הנתמכת רגולטורית.
 - יכולת גיוס לקוחות תוך איכות וחוויות שירות ללקוחות מקס, חתירה לשיפור מתמיד וחדשנות.
 - יצירת ערך מגוון ללקוח, לרבות באמצעות שיתופי פעולה עם שחקנים מקומיים ובינלאומיים למקסום הצעת הערך ללקוחות מקס, לרבות עם בנקים ומועדונים.
 - שמירה על מעמדה של מקס בארגוני כרטיסי האשראי הבינלאומיים והקשר הישיר מולם. לפרטים נוספים בנוגע למעמדה של מקס בארגונים הבינלאומיים ראה סעיף 15.11.2 להלן.
 - יכולת גיוס מקורות מימון תוך חתירה להתאמתם למח"מ האשראי הניתן ללקוחות.
 - קיום מערך ניהול סיכונים ובקורות אשראי.
 - יכולות חיתום וניהול סיכון אשראי מתקדמות.
 - גיוון ערוצי ההפצה של המוצרים השונים אותם מספקת מקס.

12.4. חסמי כניסה עיקריים

- להערכת מקס חסמי הכניסה העיקריים במגזר ההנפקה הם:
- הצורך בקבלת רישיון מאת ארגון בינלאומי להנפקת המותג והשימוש בסימן המסחר שלו. קבלת רישיון, כאמור, תלויה בעמידה בתנאים מחמירים כגון העמדת הון עצמי מזערי, הצגת תכנית עסקית מפורטת, תכנית ניהול סיכונים ואיסור הלבנת הון ועוד.
 - עמידה בדרישות הון מינימאליות בהתאם להוראות הדין.
 - הצורך בגיוס מקורות מימון להעמדת אשראי ללקוחות.
 - החקיקה והרגולציה בתחום, שבין היתר מחזקת את זכויותיו של החייב ביחס לזכויותיהם של הנושים ולכן משפיעה לרעה על יכולת הגבייה של נותן האשראי.
 - הצורך בהשקעות פיננסיות נרחבות בתשתיות טכנולוגיות מורכבות שתאפשרנה את הנפקת הכרטיסים ותפעולם, לרבות התממשקות למערכות תשלומים שונות ולגופים אחרים במערכת, כגון סולקים אחרים בארץ ובח"ל.

- הצורך בידע נרחב (know how) והקמת מערכי תמיכה תשתיתיים ותפעוליים.
- עלויות גבוהות להרכשת לקוחות ויצירת ערך משמעותי עבורם.
- יכולות חיתום וניהול סיכון אשראי מתקדמות.

12.5 מוצרים ושירותים

למקס מגוון רחב של מוצרים ושירותים במגזר ההנפקה: כרטיסי חיוב מסוגים שונים במותגים ויזה ומאסטרקארד; כרטיסי מתנה (Gift Card); כרטיסים וירטואליים; כרטיסי רכש וכרטיסים עסקיים נוספים.

בנוסף, מציעה מקס במסגרת מגזר ההנפקה מגוון עסקאות ומוצרי אשראי ללקוחות פרטיים כגון: עסקאות קרדיט; פריסת תשלומים בהתאם למסלולי אשראי שונים; אשראי מתגלגל; הלוואות לכל מטרה; הלוואות למימון רכישת רכבים ועוד. מקס פועלת בתחום מימון רכבים בסוכנויות רכב יד ראשונה מאז שנת 2009. בשנת 2021 החלה מקס להעמיד מימונים גם לרכבים משומשים (יד שניה) ו-0 ק"מ. מקס חתמה הסכמים עם עשרות סוכנויות ומגרשי רכב אשר מציעים ללקוחותיהם את אפשרויות המימון של מקס, לצד אופציות מימון מטעם חברות מימון ו/או בנקים אחרים.

מקס מציעה מגוון של כרטיסים ייעודיים כחלק משיתופי פעולה נרחבים עם מועדוני לקוחות של גופים מובילים במשק (כגון: קבוצת פוקס, מחסני השוק, ויקטורי, קרנות השוטרים, הסתדרות העובדים הכללית החדשה, ארגון המורים ועוד) וכרטיסים המיועדים לקהל הרחב (D2C - Direct to Customer) המופצים על-ידיה ללא שותפים, עם מגוון הטבות ייעודיות.

בחודש אוקטובר 2022 נחתם חידוש להסכם קיים המאריך את ההתקשרות של מקס בקשר עם מועדון כרטיסי האשראי החוץ בנקאי "ביחד בשבילך" לתקופה של 10 שנים נוספות, החל מינואר 2023.

כמו כן, מקס מפעילה אתר אינטרנט ואפליקציות המיועדות, בין היתר, למחזיקי הכרטיסים, ובמסגרתם ניתן ללקוחות מידע אודות מוצרים ושירותים המוצעים להם, מידע אודות תעריפי הקבוצה, מבצעים, הטבות וכדומה באופן קל ונגיש.

כחלק מהעמקת הקשר עם מחזיקי הכרטיסים והעשרת עולם ההטבות, מציעה מקס ללקוחותיה תוכניות נאמנות, המאפשרות ללקוחות קבלת הטבות עשירות, מגוונות ומתאימות עבורם, כגון: מועדוני תעופה, "פינוקים", הנחות במעמד החיוב, Pay-Back ברכישות e-commerce במגוון גדול של אתרים ומבצעים משתנים ברשתות מובילות, שמטרתן לחזק את ההעדפה של מחזיקי הכרטיס לבצע עסקאות ומשיכות מזומן בכרטיסי האשראי של מקס בארץ ובחו"ל, בנוכחות פיזית בבית העסק וברכישות מקוונות, לפי הענין.

כחלק מאסטרטגיית השירות, מקס פועלת רבות בערוצי השירות השונים על מנת לאפשר נגישות פשוטה, זמינה וחדשנית כדוגמת שחזור קוד סודי, מתן אפשרות ללקוח לבחור את הקוד הסודי וזיהוי ביומטרי.

מקס משקיעה מאמצים ניכרים בשימור שביעות רצון ללקוחותיה, בין היתר באמצעות שמירה על רמת שירות גבוהה.

בנוסף מציעה מקס מוצרים ושירותים נוספים ישירות על ידיה ו/או באמצעות שיתופי פעולה עם צדדים שלישיים כגון: ביטוח רכב ודירה, ביטוח נסיעות לחו"ל, אפשרויות חיסכון והשקעה, כרטיסי רכש ייעודיים, כרטיסים נטענים ושירותי מידע וביטוח עסקות.

ארנקים דיגיטליים:

בחודש ספטמבר 2020 מקס חתמה עם חברת Apple Distribution International Ltd. (להלן - "Apple") על הסכם למתן שירותי תשלום בישראל ללקוחותיה באמצעות פלטפורמת התשלומים Apple Pay (להלן בהתאמה - "פלטפורמת אפל" ו-"הסכם אפל"). הסכם אפל קובע כי לאפל קיימת הזכות לשנות או להפסיק כל פעילות של הפלטפורמה בישראל, על פי שיקול דעתה הבלעדי בכפוף למתן הודעה זמן סביר מראש למקס. תקופת ההתקשרות הינה 4 שנים מרגע חתימת ההסכם, עם חידוש אוטומטי לתקופות בנות שנה אחת. כל אחד מהצדדים להסכם רשאי להביא את ההסכם לידי סיום על ידי מתן הודעה לצד האחר 12 חודשים מראש. בנוסף, כל אחד מהצדדים להסכם אפל רשאי להביא את ההסכם לידי סיום בהודעה של 30 ימים מראש לצד האחר במקרה של הפרה יסודית שלא נרפאה.

בחודש ספטמבר 2021, מקס חתמה עם חברת Google Ireland Limited (להלן - "גוגל") על הסכם למתן שירותי תשלום בישראל ללקוחותיה באמצעות פלטפורמת התשלומים Google Payment Services (להלן בהתאמה - "פלטפורמת גוגל" ו-"הסכם גוגל"). בהתאם להסכם גוגל, לקוחות מקס המחזיקים כרטיסי חיוב התומכים בכך יוכלו לבצע תשלום בנקודות מכירה. הסכם גוגל הינו לתקופה של שנה, עם חידוש אוטומטי לתקופות של שנה נוספת. כל אחד מהצדדים להסכם גוגל רשאי להודיע לצד האחר על סיום ההתקשרות בהודעה של 90 יום מראש לפני מועד החידוש. בנוסף, לצדדים קיימת זכות להביא את ההסכם לידי סיום בגין הפרה יסודית של ההסכם שלא נרפאה בהתראה של 30 ימים מראש.

כניסת הארנקים הדיגיטליים הבינלאומיים לישראל האיצה את אימוץ אמצעי התשלום בנייד על ידי הלקוחות, ומקס צופה כי קצב אימוץ הטכנולוגיה הנ"ל ימשיך ויגבר.

12.6 תחליפים למוצרים במגזר ההנפקה

אמצעי תשלום כדוגמת מזומן, שיקים, הוראות קבע, כרטיסים נטענים מסוגים שונים ואפליקציות תשלומים והעברות כספים, הפועלים שלא על גבי תשתית כרטיסי החיוב (לרבות הסכמות הבינלאומיות) מהווים ויכולים להוות תחליף למוצרי מקס. ככל שיגדל נתח השוק של העברות מחשבון לחשבון, שלא באמצעות כרטיסי חיוב, לרבות באמצעות התשלומים וארנקים דיגיטליים וכל שתקודם תשתית העברת תשלומים מהירה (faster payments) שלא באמצעות כרטיסי חיוב, יהוו גם מוצרים אלה מוצרים תחליפיים למוצרים המסופקים על ידי חברות כרטיסי האשראי ומקס. בנוסף, אשראי המועמד על ידי גופים אחרים, כגון בנקים וגופים חוץ בנקאיים שונים, מהווה מוצר תחליפי למוצרי האשראי של מקס.

12.7. לקוחות

מקס מנפיקה כרטיסים בנקאיים במסגרת הנפקה משותפת ותפעול הנפקה (Processing) של כרטיסי אשראי עם בנק לאומי, Pepper, בנק מזרחי טפחות בע"מ, בנק דיסקונט בע"מ, בנק הפועלים בע"מ והבנק הבינלאומי בע"מ ללקוחותיהם. בנוסף, מנפיקה מקס כרטיסים חוץ בנקאיים ללקוחות כל הבנקים. כרטיסי החיוב מונפקים לאנשים פרטיים וכן מונפקים כרטיסים עסקיים וכרטיסי רכש ללקוחות עסקיים. בנוסף, מקס מעמידה אשראי ללקוחות פרטיים וללקוחות עסקיים כחלק ממסגרות האשראי המועמדות בכרטיסים שהנפיקה וכן מעמידה אשראי ללקוחות פרטיים שלא על גבי כרטיס. בנק לאומי הינו לקוח מהותי של מקס והכנסות מקס מהסכם ההנפקה המשותפת מהוות כ- 23% מהכנסות מגזר ההנפקה בניכוי תשלומים לבנקים בשנת 2023, כ- 27% בשנת 2022 וכ- 34% בשנת 2021.

12.8. שיווק והפצה

מטרתה העיקרית של מקס בפעילות השיווק בתחום הנפקת הכרטיסים הינן:

- גיוס לקוחות חדשים והרחבת פעילות הקבוצה במסגרת קבוצות אוכלוסיות חדשות ויעודיות.
- הגברת הנאמנות, שימור לקוחות ומתן הטבות שונות.
- העמקת השימוש בכרטיסים (נתח ארנק) בארץ, בחו"ל ובקניות אונליין.
- הרחבת סל המוצרים ללקוח.
- חיזוק תדמית הקבוצה והמותגים המונפקים על-ידיה.

שיווק והפצה כרטיסים בנקאיים מבוצע באמצעות הבנקים שבהסדר הנפקה משותפת ותפעול הנפקה עם מקס. כמו כן, מקס משתמשת במספר ערוצים להרכשת לקוחות לצורך שיווק והפצה של כרטיסים חוץ בנקאיים ומוצרי אשראי, ביניהם:

- מוקדי מכירה טלפוניים - המעניקים שירותים בשיחות נכנסות ושיחות יוצאות להנפקות כרטיסים ולהלוואות.
- ערוצים דיגיטליים - באתר האינטרנט של מקס קיימת אפשרות להצטרפות לכרטיסי האשראי במועדונים השונים. בנוסף, באמצעות האפליקציה של מקס מתאפשרת קבלת אשראי, פריסת תשלומים והגשת בקשה להנפקת כרטיס באופן עצמאי על ידי הלקוח בתהליך דיגיטלי מקוון. השירות הדיגיטלי משפר בצורה משמעותית את חווית הלקוח, מקצר את לוחות הזמנים בהנפקת הכרטיס ומשפר את היעילות התפעולית של מקס בגיוס לקוחות חדשים.
- רצפות הפצה של שותפים עסקיים - מכירה של כרטיסים והלוואות על ידי נציגים של השותף העסקי שהוסמכו לכך על ידי מקס או נציגיה בצורה פרונטאלית ודיגיטלית.

12.9. תחרות בתחום ההנפקה

פעילות הנפקת כרטיסי חיוב מאופיינת בתחרות הולכת וגוברת. תחרות זו באה לידי ביטוי בעיקר בתחומים הבאים: (1) חוק שטרם אשר הוביל לתחרות בעולם תפעול ההנפקה; (2) תחרות על היותו של כרטיס מקס הכרטיס העיקרי שבאמצעותו מבצע הלקוח פעולות ועסקאות, לרבות בארנקים דיגיטליים שונים, באפליקציות ובאתרי אינטרנט שונים (כדוגמת פיפאל, אמזון וכיו"ב); (3) מועדוני לקוחות המבוססים על כרטיסי אשראי; (4) אמצעי תשלום חליפיים לכרטיסי חיוב.

בשנים האחרונות חלה עלייה במינוף האשראי הצרכני של משקי הבית. עליה זו מובילה לתחרות הולכת וגוברת בתחום האשראי הצרכני ובריבוי גופים הפועלים בשוק מלבד הבנקים, ומהווים תחרות למקס בתחום זה. התחרות באה לידי ביטוי בתחומים הבאים: (1) מגוון מוצרי האשראי המוצעים ללקוחות; (2) מחיר; (3) זמינות; (4) ערוצי הפצה; (5) חדשנות וטכנולוגיה בהעמדת האשראי. בתחום האשראי הצרכני המתחרים העיקריים של מקס הינם הבנקים וכן, חברות כרטיסי האשראי האחרות וחברות מימון חוץ בנקאי שונות, אשר נהנות מארביטראז' רגולטורי בתחום זה.

מקס מתמודדת עם התחרות הגוברת והולכת בתחום הנפקת כרטיסי החיוב ובתחום האשראי הצרכני באמצעות הפעולות הבאות: השקעה ושיפור מתמיד בחוויית ואיכות השירות ללקוחותיה תוך חשיבה על מקסום הצעות הערך עבורם, גיוון הצעות ערך, קיום שיתופי פעולה עם גופים מקומיים ובינלאומיים לקידום וייזום פתרונות תשלום מתקדמים וביניהם קידום אפליקציית התשלום של מקס, התאמה לסביבה משתנה טכנולוגית, תחרותית וצרכנית על-ידי גמישות מחשבתית ותשתיתית.

הגורמים החיוביים המשפיעים על מעמדה התחרותי של מקס הם, בין היתר: (א) מעמדה של מקס כחברה מובילה וחדשנית בתחום כרטיסי האשראי בישראל; (ב) הצעות ערך מבודלות ללקוחות בכרטיסים חוץ בנקאיים כדוגמת כרטיס MAX-Back המעניק חוזרים כספיים ללקוחות וכרטיס התעופה Skymax המאפשר צבירת נקודות תעופה במגוון חברות תעופה ומלונות בארץ; (ג) כרטיסי מועדוני לקוחות שונים וייחודיים; (ד) למקס יכולות פיתוח דיגיטליות חדשניות אשר מאפשרות לה להיות בין הראשונים בשוק בהשקת מוצרים חדשים; (ה) תכנית נאמנות, "תכנית הפינוקים", בעלת מעמד נבדל בשוק; (ו) הענקת שירותי תפעול הנפקה והנפקה משותפת עם מספר גדול של בנקים; (ז) מעמדה של מקס בארגוני כרטיסי האשראי הבינלאומיים (ח) יכולת גיוס הון וחוב לקיום פעילותה וצמיחתה העסקית; (ט) השקעת מקס במשאבים להשבחת ולטיפוח ההון האנושי; (י) מנגנוני חיתום ומודלי אשראי ייחודיים ומתקדמים.

הגורמים השליליים המשפיעים על מעמדה התחרותי של מקס הם, בין היתר: (א) כניסת שחקנים נוספים לתחום התשלומים ובפרט התחרות מול הבנקים בעקבות חוק שטרם; (ב) ריבוי מתחרים בשוק האשראי הצרכני; (ג) המוצרים התחליפיים כפי שפורט לעיל, ובפרט התשלום באמצעות ארנקים דיגיטליים ואפליקציות תשלום שונות; (ד) תחרות מול חברות כרטיסי האשראי האחרות בתחום מועדוני הלקוחות; (ה) מגמות רגולטוריות פוטנציאליות שמאיימות על המודל העסקי של כרטיסים חוץ בנקאיים (כגון מתווה הירידה

בעמלה הצולבת, מעבר למנגנון התחשבות יומית בין מנפיקים לסולקים והנפקת כרטיסי קומבו (כרטיס המשלב בין כרטיס חיוב נדחה לכרטיס דביט).

חלק מהאמור בסעיף 12 זה לעיל הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, המבוסס על הערכותיה של הנהלת קבוצת מקס והבנתה את הסביבה העסקית בה היא פועלת. תכניות מקס עלולות שלא להתממש, כולן או חלקן, או להתממש באופן שונה, לרבות מהותית, מהצפוי, וזאת כתוצאה מהערכות לא נכונות, משינויים בתכנית העבודה של מקס, משינויים בלתי צפויים בשוק התשלומים והאשראי בישראל ו/או מחוץ לישראל, מהתנהגות של גורמים ושחקנים בשוקי התשלומים והאשראי, במיוחד לאור אי הוודאות באשר להתפתחות מלחמת חרבות ברזל, הימשכותה והשלכותיה על הכלכלה בישראל ו/או מהתממשותם של כל או חלק מגורמי הסיכון המפורטים בסעיף 15.10 להלן ובחלק ב' לדוח- דוח הדייקטוריון סעיף 5.

13. מגזר סליקה

13.1. מבנה תחום הפעילות והשינויים החלים בו

במגזר זה כלולות הפעילויות הבאות:

1. שירותי סליקה - הבטחת תשלום כנגד שוברי עסקאות שבוצעו בכרטיסי אשראי בתמורה לעמלה שנגבית מבית העסק.
 2. שירותים נלווים ומוצרים משלימים לשירותי הסליקה.
 3. פתרונות פיננסיים - מוצרים ושירותים המוצעים לבתי העסק כגון: הלוואות, ניכיון שוברים, הקדמת תשלומים וערבויות, בגיין נגבות ריביות ועמלות מבתי העסק.
- מקס סולקת עסקאות בכרטיסי חיוב מהמותגים ויזה, מאסטרקארד, ישראלכרט ו- Union Pay International. למידע נוסף, ראה סעיף 15.11.2 להלן.
- בהתבסס על נתוני בנק ישראל מיום 30 בספטמבר 2023 ומיום 31 בדצמבר 2022 חלקה של מקס בשוק הסליקה בישראל הינו בטווח שבין 20%-25%.
- בשנת 2018 קיבלו שתי חברות נוספות רישיון סליקה מאת בנק ישראל. נכון למועד אישור הדוח אין לכך השפעה מהותית על תוצאות פעילותה של מקס.
- בשנים האחרונות ניכרת מגמת שחיקת מרווח הסליקה בעקבות תחרות הולכת וגוברת בענף. שחיקה זו הינה על אף הפחתת העמלה הצולבת, המביאה בטווח הקצר-בינוני לגידול במרווח, אשר עם הזמן מתאים עצמו וחוזר לרמתו טרם ההפחתה.
- לפרטים בדבר מכתב מנכ"ל משרד האוצר שהתקבל במקס ביום 1 באוגוסט 2022 בנושא פעילותן של פרימיום אקספרס בע"מ ודיינרס קלוב ישראל בע"מ המנפיקות בישראל כרטיסים ממותגי אמריקן אקספרס ודיינרס, בהתאמה, הסגורים לסליקה צולבת, ראה סעיף 15.1.9 להלן.

13.2. שינויים טכנולוגיים שיש בהם בכדי להשפיע מהותית על מגזר הסליקה

שינויים טכנולוגיים בענף משפיעים ישירות על עולם התשלומים כגון תשלומים מבוססי טוקניזציה ותשלומים ללא מגע (Contactless), כמו גם שיטות תשלום חדשות אחרות. טכנולוגיה זו מתבססת בסביבת התשלומים הפיזיים באמצעות פריסת מכשירים ונקודות מכירה התומכים בתקן EMV בבתי העסק. שינויים טכנולוגיים אלו, לצד צמיחת מגוון רחב של אפליקציות תשלום, משנים את אופן התשלום בנקודות המכירה בבתי העסק. אתגר מרכזי בשינוי אמצעי התשלום והמעבר לתשלום מבוסס מכשירים סולריים הוא החיבור (אינטגרציה) למסופים ולקופות.

13.3. גורמי הצלחה קריטיים במגזר הסליקה

להערכת מקס גורמי הצלחה הקריטיים במגזר הסליקה הם:

- קיומם של מגוון מוצרים ופיתוח מוצרים חדשים המתאימים לצרכים המשתנים של הלקוחות.
- מותגי הכרטיסים הנסלקים על ידי מקס.
- קיום רישיון סליקה מאת בנק ישראל.
- קיום רישיון סליקה מאת הארגונים הבינלאומיים.
- קיומן של מערכות סליקה מתקדמות המתממשקות לסולקים ולמנפיקים אחרים.
- יכולת גיוס מקורות מימון לצורך מתן אשראי ללקוחות עסקיים.
- היכולת לגייס ולשמר לקוחות עסקיים רבים, בין היתר באמצעות מגוון שירותים ומוצרים המהווים הצעות ערך נוספות וייחודיות לבתי העסק.
- איכות וחווית השירות ללקוחות מקס, חתירה לשיפור מתמיד וחדשנות.

13.4. חסמי כניסה עיקריים

להערכת מקס חסמי הכניסה העיקריים במגזר הסליקה הם:

- הצורך ברישיון מאת הארגונים הבינלאומיים;
 - הצורך ברישיון סליקה ובהיתר שליטה מאת בנק ישראל; רישיונות אלה קובעים תנאים מקדימים מחמירים לרבות דרישות הון ועמידה בכללי הארגונים הבינלאומיים ובנק ישראל;
 - השקעות משמעותיות בהקמת מערכת סליקה אשר צריכה, בין היתר, להתממשק למערכות תשלומים שונות וכן למנפיקים ולסולקים אחרים.
- יצוין, כי במסגרת חוק שטרום חוקקו חוקים והוראות שונים אשר מטרתם להקל על הכניסה לתחום הסליקה של שחקנים חדשים, ואשר להם רף כניסה נמוך יותר כדוגמת מאגדים וסולקים מתארחים. לגופים אלה צורך בהשקעות נמוכות יותר שכן חלקם אינם נדרשים ברישיון ונחסכות מהם גם לעיתים ההשקעות במערכות הטכנולוגיות הנדרשות, וכמו כן, דרישות ההון הנדרשות מהם נמוכות יותר.

13.5. מוצרים ושירותים

מקס מציעה שירותי סליקה ללקוחות עסקיים ובנוסף מציעה מגוון פתרונות פיננסיים ומוצרים משלימים לסליקה כגון, אשראי לעסקים, ניכיון שוברי כרטיסי אשראי והקדמת תשלומים וכן מתן ערבויות. בשנת 2023 השיקה מקס את "MAX עצמאים", שירות קבלת תשלומים חינמי בטלפון הנייד לעצמאים, באמצעות פלטפורמה המאפשרת בקרה וניהול פיננסי איכותי במקום אחד.

מוצרים אלה מוצעים באופן ישיר על ידי מקס או באמצעות שיתופי פעולה עם צדדים שלישיים. מקס ממשיכה להתמקד בפעילותה בעסקים קטנים ובינוניים ומציעה להם מגוון מוצרים בהתאם לצרכיהם, כגון: כרטיסי אשראי לעסקים, "חבילות Smart" הכוללות שירותי סליקה ואפשרות השכרה של מסוף מתקדם בעל חומרה מותאמת לטכנולוגיית EMV. מלבד האמור, מקס פועלת באופן עקבי במטרה להנגיש ולהרחיב את מגוון הפעולות ואיכות המידע המועבר לבתי העסק באמצעות האינטרנט, הסמארטפון ושירותי SMS עסקי, כאמצעי למינוף האסטרטגיה העסקית וליצירת יתרון תחרותי ובידול במגזר הסליקה על פעילויותיו השונות. מקס הרחיבה את הצעות הערך ומגוון השירותים הניתנים לבתי העסק במסגרת אתר האינטרנט, בין השאר אפשרות להצטרפות לסליקה באמצעות ממשק עצמאי ומידע רלוונטי לצורך קבלת החלטות עסקיות.

עם פרוץ משבר הקורונה וכן במלחמת חרבות ברזל, מקס החלה וממשיכה להציע מגוון שירותים לסיוע ללקוחותיה, בין היתר, העמדת הלוואות בערבות מדינה, אפשרות לגיוס מלא לסליקה באמצעות מוקד טלפוני וגיוס בשירות עצמי באמצעות ממשק אינטרנטי ידידותי ונוח.

13.6. תחליפים למוצרים במגזר הסליקה

בשוק ישנם מוצרים שונים אשר מתבססים על מערכות שאינן מערכת הסליקה של כרטיסי אשראי, כדוגמת הוראות קבע, העברות בנקאיות, שיקים ואפליקציות התשלומים של הבנקים. ככל שמוצרים אלה אינם מבוססי תשלום באמצעות כרטיסי חיוב הם מהווים מוצרים תחליפיים לשירותי הסליקה של מקס. תשלומים של לקוח לבית עסק שלא באמצעות כרטיסי חיוב, לרבות באמצעות אפליקציות התשלומים ותשתית העברת תשלומים מהירה (faster payments) (לכשתוקם) שלא באמצעות כרטיסי חיוב, מהווים תחליף למוצרי הסליקה של מקס.

13.7. לקוחות

נכון למועד הדוח, מקס מעניקה שירותים ומוצרים פיננסיים לכ-70 אלף לקוחות עסקיים, חברות ועוסקים מורשים. השירות העיקרי אותו מעניקה מקס הינו סליקת כרטיסי אשראי ובמסגרת זו נכללים לקוחות עסקיים מענפי משק שונים וביניהם משרדי ממשלה, רשתות שיווק, מסחר, קמעונאות ונותני שירותים בענפים רבים.

נכון למועד הדוח אין למקס בית עסק אשר הכנסותיה ממנו היוו 10% או יותר מסך הכנסותיה ממגזר הסליקה.

13.8. שיווק והפצה

מקס משתמשת במספר ערוצים להרכשת לקוחות עסקיים לסליקה ומוצרים פיננסיים נוספים:

- מנהלי תיקי לקוחות עסקיים המהווים מוקד לשירות ומכירה של פתרונות פיננסיים, כגון: סליקה, ניכיון, כרטיסים עסקיים ומגוון מוצרי אשראי, ביניהם: הלוואות לטווחים ארוכים וקצרים, מימון תשלומים לספקים, מימון רכבים מסחריים, מימון נדל"ן מסחרי, ערבויות אוטונומיות, קרן בערבות המדינה ועוד.
 - מוקדי מכירה טלפוניים - המעניקים שירותים בשיחות נכנסות ושיחות יוצאות לגיוס לקוחות עסקיים לסליקה, ניכיון, הלוואות וכרטיסים עסקיים.
 - שותפים עסקיים - מכירת סליקה באמצעות שיתופי פעולה עם עשרות ערוצי הפצה בעלי סינרגיה לעולם התשלומים שהוסמכו לכך על ידי מקס במטרה למנף את כמות בתי העסק המגויסים מחד והקטנת עלויות הגיוס מאידך. כלל השותפים עושים שימוש בפלטפורמת גיוס דיגיטלית שהונגשה עבורם ומאפשרת גיוס לקוחות עסקיים באופן מהיר, יעיל ונוח.
 - ערוצים דיגיטליים - באתר האינטרנט של מקס קיימת אפשרות להצטרפות דיגיטלית ומיידית לסליקה.
- בנוסף, מקס מנגישה את כלל המידע העסקי באמצעות אתר האינטרנט, הכולל בין היתר קבלת מידע אודות מוצרים ושירותים המוצעים ללקוחות עסקיים, מידע אישי ופורטל נתונים עסקיים, פעולות לביצוע עצמי ומידע אודות תעריפי מקס.

13.9. תחרות בתחום הסליקה

תחום הסליקה מאופיין בתחרותיות גבוהה מאוד, כאשר כמעט אין חסמים במעבר של לקוחות עסקיים בין הסולקים השונים. לאור התחרותיות הרבה, בשנים האחרונות חלה שחיקה מתמשכת במרווח הסליקה בענף. בנוסף, התחרותיות הגבוהה בתחום הסליקה מלווה גם בכניסת אמצעי תשלום נוספים, חליפיים לסליקה, כגון אפליקציות תשלום.

התחרותיות הרבה בענף, היעדר חסמים במעבר של לקוחות עסקיים בין הסולקים השונים והירידה במרווח הסליקה, מחייבים את מקס להשקיע משאבים בגיוס לקוחות עסקיים וכן בשימורם, בין היתר באמצעות שיפור השירות ללקוחות עסקיים ומתן הצעות ערך נוספות על שירותי הסליקה המסורתיים.

כמו כן, הסדרת העבודה של סולקים מתארחים ומאגדים בישראל במסגרת חוק שטרומ מגדילה אף היא את התחרות במגזר הסליקה ומובילה לשחיקה שאינה מהותית בהכנסותיה של מקס.

המתחרים העיקריים של מקס בתחום הסליקה הינן חברות כרטיסי האשראי האחרות. בתחום הניכיון המתחרים העיקריים של מקס הינן חברות כרטיסי האשראי האחרות וחברות ניכיון הפועלות בשוק. בתחום האשראי העסקי המתחרים העיקריים של מקס הינם הבנקים וכן, חברות כרטיסי האשראי האחרות וחברות מימון חוץ בנקאי שונות.

מקס מתמודדת עם התחרות הגוברת והולכת בתחום הסליקה באמצעות הפעולות הבאות: השקעה ושיפור מתמיד בחוויית ואיכות השירות ללקוחותיה העסקיים תוך חשיבה על מקסום הצעות הערך עבורם באמצעות מגוון מוצרים פיננסיים ללקוחות עסקיים, קיום שיתופי פעולה עם גופים מקומיים ובינלאומיים לקידום וייזום מוצרים פיננסיים משלימים ללקוחות עסקיים, התאמה לסביבה התחרותית באמצעות פיתוח סביבה דיגיטלית המותאמת לצרכיהם השונים של לקוחות עסקיים. כמו כן, מקס מקפידה על קיום מערך ניהול סיכונים ובקורת אשראי על מנת למזער את נזקי הגביה באשראי העסקי.

הגורמים החיוביים המשפיעים על מעמדה התחרותי של מקס הם, בין היתר: (א) השקעת משאבים באמצעים פשוטים, מהירים ונוחים לצורך גיוס לקוחות עסקיים, לרבות גיוס מקוון בהתאם להוראות הדין; (ב) שיפור השירות ללקוחות עסקיים; (ג) גיבוש הצעות ערך אטרקטיביות ללקוחות עסקיים הכוללים מגוון מוצרים פיננסיים ללקוחות עסקיים; (ד) הרחבת הצעת הערך לעסקים על-ידי רכישה וסינרגיה עם חברות המספקות פתרונות תשלום ללקוחות עסקיים ואשר בנוסף מאפשרים גם יצירת הצעות ייחודיות; (ה) מעמדה של מקס בארגוני כרטיסי האשראי הבינלאומיים; (ו) יכולת גיוס הון וחוב לקיום פעילותה והצמיחה העסקית.

הגורמים השליליים המשפיעים על מעמדה התחרותי של מקס הם, בין היתר: (א) שינויים רגולטוריים אשר מביאים להפחתת שיעורי עמלת הסליקה מלקוחות עסקיים ולהקלות על שחקנים חדשים בכניסה לענף כדוגמת מאגדים וסולקים מתארחים; (ב) יצירה והתגבשות תשתיות טכנולוגיות שנועדו ליצור מערכות סליקה ותשלומים שלא באמצעות כרטיסי חיוב; (ג) היעדר חסמים במעבר של לקוחות עסקיים בין סולקים שונים; (ד) התפתחויות רגולטוריות וטכנולוגיות שונות אשר מובילות לפעילות מוגברת מצד הבנקים בעולם התשלומים ואמצעי התשלום אצל לקוחות עסקיים; (ה) סליקה בלעדית של המותגים אמריקן אקספרס ודיינרס על ידי קבוצת ישראלכרט וחברת כאל, בהתאמה, מאפשרת להן, לגבות עמלות סליקה גבוהות יחסית במותגים אלה ובמקביל להציע לאותם לקוחות עסקיים עמלות סליקה נמוכות יחסית במותגי הסליקה הפתוחים לתחרות. ויזה, מאסטרקארד וישראלכרט.

חלק מהאמור בסעיף 13 זה לעיל הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, המבוסס על הערכותיה של הנהלת קבוצת מקס והבנתה את הסביבה העסקית בה פועלת מקס. תכניות מקס עלולות שלא להתממש, כולן או חלקן, או להתממש באופן שונה, לרבות מהותית, מהצפוי, וזאת כתוצאה מהערכות לא נכונות, משינויים בתכנית העבודה של מקס, משינויים בלתי צפויים בשוק התשלומים והאשראי בישראל ו/או מחוץ לישראל, מהתנהגות של גורמים ושחקנים בשוק התשלומים והאשראי, במיוחד לאור אי הוודאות באשר להתפתחות מלחמת חרבות ברזל, הימשכותה והשלכותיה על הכלכלה בישראל ו/או מהתממשותם של כל או חלק מגורמי הסיכון המפורטים בסעיף 15.10 להלן ובביאור 42 לדוחות הכספיים.

14. פעילות חברות מוחזקות עיקריות

14.1. מקס איט אשראים בע"מ ("מקס אשראים")

חברה בת פרטית בבעלות מלאה של מקס.

מקס אשראים עוסקת במתן אשראי ללקוחות חוץ בנקאיים. מקס אשראים הינה מוסד כספי כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975.

מאזן מקס אשראים הסתכם בסוף שנת 2023 ב- 9,243 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 8,647 מיליון ש"ח בסוף שנת 2022.

הרווח הנקי הסתכם בשנת 2023 ב- 2 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 30 מיליון ש"ח בשנת 2022. הקיטון ברווחיות מקס אשראים בע"מ בשנת 2023 נובע מגידול בהפרשות להפסדי אשראי אשר ביצעה מקס על מנת לשקף את הערכתה לפגיעה אפשרית ביכולות הפירעון של לווים בעקבות המלחמה.

ההון העצמי הסתכם בסוף שנת 2023 ב- 545 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 542 מיליון ש"ח בסוף שנת 2022.

14.2. מקס איט פקדונות בע"מ ("מקס פקדונות")

חברה בת פרטית בבעלות מלאה של מקס.

מקס פקדונות מנהלת פקדונות עבור מחזיקי כרטיסים הנטענים מראש. מקס פקדונות הינה מוסד כספי כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975.

מאזן מקס פקדונות הסתכם בסוף שנת 2023 ב- 274 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 213 מיליון ש"ח בסוף שנת 2022.
 הרווח הנקי הסתכם בשנת 2023 ב- 5 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 2 מיליון ש"ח בשנת 2022.
 ההון העצמי הסתכם בסוף שנת 2023 ב- 27 מיליון ש"ח, בהשוואה ל- 22 מיליון ש"ח בסוף שנת 2022.

15. מידע נוסף ברמת כלל המגזרים

15.1. מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים - תיאור והשלכות

מקס פועלת בסביבה עתירת רגולציה ופעילותה מוסדרת וכפופה לדינים כלליים הרלוונטיים לפעילותה, דיני בנקאות מסוימים החלים עליה והוראות רגולטוריות שונות המחייבות אותה, בעיקר הוראות ניהול בנקאי תקין. מקס מפוקחת על ידי הפיקוח על הבנקים. להלן יתוארו עיקרי דברי החקיקה והרגולציה החלים באופן ספציפי על מקס וכן התייחסות לשינויים מהותיים בסביבה הרגולטורית החלה עליה. יובהר, כי פירוט החקיקה והרגולציה שלהלן אינו מהווה רשימה ממצה של כלל ההוראות הרלוונטיות או של כלל ההוראות החלות על פעילות מקס, אלא מהווה סקירה כללית של דברי חקיקה ורגולציה עיקריים.

כחברה העוסקת במתן שירותי תשלום ללקוחותיה (הנפקה וסליקה של כרטיסי חיוב), בתפעול הנפקה של כרטיסי חיוב ובמתן אשראי, כפופה מקס להוראות דין שונות בקשר עם פעילותה בתחומים אלה, ובכלל זה חוק הבנקאות (רישוי) ופקודת הבנקאות, 1941, חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 (להלן - "חוק הבנקאות שירות ללקוח"), חוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019 (להלן: "חוק שירותי תשלום"), חוק אשראי הוגן, התשנ"ג-1993, חוק נתוני אשראי, תשע"ו – 2016, חוק שירות מידע פיננסי, תשפ"ב-2021, חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000, וכן תקנות, צווים וכללים שהוצאו מכוח דינים אלו. כמו כן, חלות על מקס הוראות שונות שמוציא הפיקוח על הבנקים מעת לעת, החלות על חברות כרטיסי אשראי או סולקים, לרבות במסגרת חוזרים, מכתבים, הנחיות והוראות ניהול בנקאי תקין (ובכלל זה הוראה 470 להוראות ניהול בנקאי תקין בעניין "כרטיסי חיוב" והוראה 472 להוראות ניהול בנקאי תקין בעניין "סולקים וסליקת עסקאות בכרטיסי חיוב").

בנוסף, מקס סוכנות לביטוח (2020) בע"מ, חברה בת בבעלות מלאה של מקס, פועלת מכוח רישיון סוכן תאגיד שהוענק לה בחודש יוני 2020 על ידי רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, על פיו רשאית הסוכנות לעסוק בתיווך בביטוח, בהתאם לתנאי הרישיון ובכפוף להוראות דין ורגולציה החלות לעניין פעילות זו, ובכלל זה הוראות שונות שמוציאה רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, מעת לעת. למגבלות בדבר יכולתה של סוכנות הביטוח של מקס לעסוק בתיווך בביטוח של מוצרי קבוצת כלל ביטוח, ראה סעיף 15.1.4 להלן.

עוד חלות על מקס, בנוסף לדינים הספציפיים כאמור לעיל, הוראות דין כלליות כגון חוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988, חוק הגנת הפרטיות, חוק הריכוזיות, חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017, וכן תקנות, צווים וכללים שהוצאו מכוחם. בהקשר זה יצויין, כי בשנים האחרונות נוספו סמכויות אכיפה ודיווח לרשויות רגולטוריות שונות לרבות אלה המנויות לעיל, כך שמקס והחברות הבנות שלה חשופות מעת לעת, להליכי אכיפה מנהליים ולהטלת קנסות על ידי רשויות אלה.

בנוסף, בשנים האחרונות חלה התרחבות משמעותית של משטרי הסנקציות הבינלאומיים, המוטלים על ידי גורמים שונים בעולם, בקשר עם פעילות פיננסית, הכוללות במקרים מסוימים מגבלות על קבלת או תשלום כספים ממי שהוטלה עליהם סנקציה כאמור. מקס עוקבת באופן שוטף אחר התפתחויות ופרסומים המתייחסים למשטרי הסנקציות לשם עמידה בחובות החלות עליה.

להלן פרטים אודות הוראות חקיקה ורגולציה עיקריות החלות על מקס, לרבות השלכות עיקריות.

15.1.1 חקיקה בנקאית - כללי

חוק הבנקאות (רישוי)

פעילותה של מקס מוסדרת בחוק הבנקאות (רישוי). בהתאם להוראות החוק, ממועד מכירתה של מקס על ידי בנק לאומי לישראל בע"מ, חדלה מקס להיות "תאגיד עזר" כמשמעותו בחוק ותחומי פעילותה אינם מוגבלים עוד לתחומי הפעילות של הבנק, כפי שהיה טרם המכירה.

מקס פועלת מכוח רישיון הסליקה הקבוע שניתן לה ביום 20 בפברואר 2019, ונתונה לפיקוחו של המפקח על הבנקים.

פקודת הבנקאות 1941 כוללת הוראות החלות על בעלי רישיון סליקה, לרבות לעניין סמכות המפקח על הבנקים.

בנוסף כפועל יוצא של רפורמות שונות לצורך הגברת התחרות במערכת הבנקאית והפיננסית בישראל, מטיל חוק הבנקאות מגבלות על החזקת אמצעי שליטה בידי תאגיד בנקאי או בידי השולט בו (מגבלה זו חלה גם על מקס, מתוקף היותה מוגדרת בחוק כ"שולק"). בין היתר, נקבע כי שליטה והחזקת יותר מ-5% מאמצעי שליטה בתאגיד בנקאי דורשים היתר מאת נגיד בנק ישראל; כן נקבעו מגבלות על בנק ששווי נכסיו עולה על 20% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל ("בנק בעל היקף פעילות רחב") מלעסוק בתפעול הנפקה של כרטיסי חיוב וסליקת עסקאות בכרטיסי חיוב (ראה להלן סעיף 15.1.8 לעניין ועדת שטרם). ביחס ל"שולק" והמגבלות שעשויות להיות מוטלות על פעילותו בהקשר זה, ראה להלן סעיף 15.1.1 לעניין חוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום וייזום תשלום, התשפ"ג-2023.

ביום 5 ביולי 2022 פורסם חוק הבנקאות (רישוי) (תיקון מס' 28) (הרחבת מקורות המימון לתאגידי אשראי חוץ בנקאי), התשפ"א-2021 ("חוק נאווי"). מטרת התיקון הינה להרחיב את האפשרויות העומדות בפני תאגידי נותני אשראי חוץ-בנקאיים, לגייס חוב למימון פעילותם באמצעות הנפקת תעודות התחייבות לציבור (כחריג לאיסור הקבוע בחוק הבנקאות, לפיו מי שאינו תאגיד בנקאי אינו רשאי לעסוק בהנפקת ניירות ערך החייבות בתשקיף ובמתן אשראי), בין היתר על-ידי הגדלת הסך הכולל של הון שיהיו רשאים לגייס ל-15 מיליארד ש"ח וכן ביטול המגבלות המוטלות על נותן אשראי כאמור,

כגון האיסור על העמדת אשראי למטרות דיור שפירעונו מובטח על-ידי הבטוחות המנויות בחוק (כגון רישום משכנתא) או מלהעמיד אשראי שלא למטרות דיור שפירעונו מובטח על ידי משכנתא.

תיקונים אלו מאפשרים למקס להגדיל ולגוון את מקורות המימון החוץ בנקאיים שלה, תוך שיפור התמחור לעומת אלטרנטיבות בלתי סחירות.

הערכות מקס ביחס להשפעות החקיקה המפורטות לעיל הינן בגדר מידע צופה פני עתיד, המבוסס על המידע המצוי בידי מקס במועד פרסום הדוח. ההשפעות בפועל עשויות להיות שונות מאלו שנחזו, בין היתר לאור התפתחויות שונות במשק ואו בתחום המוסדר וכן כתוצאה מיישום החקיקה בפועל.

ביום 18 בפברואר 2024, פירסם הפיקוח על הבנקים טיוטה להערות הציבור בנושא מדיניות ותנאים כלליים למתן היתרי החזקה בתאגידים בנקאיים, בנותני שירותי תשלום בעלי חשיבות יציבותית ובתאגיד החזקה בהם, לגופים המנהלים כספי לקוחות. המדיניות מאפשרת לבעלי שליטה בגופים המנהלים כספי לקוחות להגדיל עד 7.5% את החזקותיהם במניות של תאגידים שהחזקה בהם טעונה היתר, בכפוף לקבלת היתר מנגיד בנק ישראל. במסגרת הפרסום הפיקוח על הבנקים קצב את תקופת ההיתרים שניתנו עד כה מכוח המדיניות, עד ליום 31 בדצמבר 2029. בנוסף, הטיטה קובעת דרישות נוספות מבעלי שליטה והוראות לעניין דיווחים והעברת מידע.

לענין היתרי החזקה שניתנו לגופים מוסדיים בקבוצת כלל ביטוח להחזיק בבנקים ובחברות כרטיסי אשראי ולענין מגבלות החלות על קבוצת כלל, ראה סעיף 9.5.4.2 לעיל.

חוק הבנקאות שירות ללקוח

חוק הבנקאות (שירות ללקוח) מסדיר היבטים צרכניים שונים ביחסי מקס מול לקוחותיה. כמו כן, מכוח חוק הבנקאות (שירות ללקוח) מפוקחות העמלות שרשאית מקס לגבות מלקוחותיה בהתאם להגדרתן בכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), תשס"ח-2008. בהתאם, מקס יכולה לגבות רק את סוגי העמלות שנקבעו במפורש על ידי המפקח על הבנקים ועליה להודיע למפקח על הבנקים על כל שינוי בעמלות שהיא גובה. כמו כן, קובע חוק הבנקאות (שירות ללקוח) את סמכות המפקח על הבנקים להכריז על שירות מסוים של מקס כשירות בר פיקוח ולקבוע את שיעור העמלה המדויק שייגבה בגינו. מכוח חוק הבנקאות (שירות ללקוח) הותקנו הוראות שונות המפרטות חובות בנושאים הנובעים מחוק זה כגון גילוי נאות, עמלות ועוד.

חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון מס' 37), התשפ"ד-2024

ביום 28 בינואר 2024 פרסם תיקון החוק שבדון, המטיל חובה על תאגיד בנקאי (ובכלל זה מקס כסולק) למסור ללקוחותיו הודעה על סיום הטבה בנקאית שניתנה להם, לא יאוחר מ-21 ימים לפני מועד סיומה; ולענין הטבה בדמי כרטיס חיוב, לציין באותה הודעה את הדרך שבאמצעותה יוכל הלקוח לסיים את ההתקשרות לענין כרטיס החיוב. עוד קובע התיקון לחוק, כי הודעה כאמור תימסר ללקוח בכתב, בדרך שמאפשרת תקשורת מיידית ונגישה ככל האפשר, אלא אם הלקוח ביקש שלא לקבל הודעות בדרך זו. מועד התחילה של התיקון - בחלוף שישה חודשים ממועד פרסומו כאמור.

הוראות ניהול בנקאי תקין והוראות הדיווח לפיקוח על הבנקים ולציבור

מעת לעת המפקח על הבנקים מפרסם הוראות ניהול בנקאי תקין רבות ומגוונות, העוסקות בתחומים השונים עליהם אמון הפיקוח על הבנקים, ובין היתר, הוראות הנוגעות להיבטים שונים כגון מדידה והלימות הון, ניהול ובקרה, סיכונים ניהול, העמדת אשראי והוראות הנוגעות להנפקת כרטיסי חיוב וסליקת כרטיסי חיוב.

בנוסף, מעת לעת, המפקח על הבנקים מפרסם הוראות דיווח לפיקוח על הבנקים וכן הוראות דיווח לציבור.

במסגרת זו פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בענין יחס כסיו הנזילות, אשר מאמצת את המלצות באזל וו לענין יחס כסיו הנזילות וקובעת רמת נזילות מזערית לתאגידים הבנקאיים. ההוראה רלוונטית כיום לפעילות מקס רק לענין הגילוי האיכותי.

מכתבים וחוזרים של הפיקוח

בנוסף להוראות ניהול בנקאי תקין, מפרסם הפיקוח על הבנקים מעת לעת מכתבים וחוזרים שונים אשר מסדירים היבטים שונים או נוספים על הקבוע בהוראות.

חוק שירותי תשלום

חוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019 (להלן – "חוק שירותי תשלום"), אשר נכנס לתוקף ביום 14 באוקטובר 2020, ביטל את חוק כרטיסי חיוב, תשמ"ו-1986 (אשר הסדיר עד לאותו מועד את חובות המנפיק ביחס להנפקת כרטיסי חיוב). מטרת חוק שירותי תשלום היא להסדיר באופן רחב יותר את היחסים בין כל נותני שירותי התשלום לבין לקוחותיהם (משלמים או מוטבים). החוק מבוסס, בין היתר, על הוראות חוק כרטיסי חיוב ועל הדירקטיבה האירופאית בדבר שירותי תשלום (Payment Services Directive II). החוק חל על כל סוגי נותני שירותי התשלום, ובכלל זה בצד ההנפקה (נותני שירותי תשלום למשלם) ובצד הסליקה (נותני שירותי תשלום למוטב). בהתאם, החוק מסדיר את השימוש במגוון אמצעי התשלום (כגון כרטיסי חיוב, חשבונות עו"ש, ארנקים אלקטרוניים ואפליקציות תשלומים).

לחוק היו מספר השלכות על פעילות מקס, לרבות עדכון הסכמי הצטרפות הלקוחות, התאמת תהליכי השירות והתפעול.

תקנות שירותי תשלום (פטור מהוראות החוק)

ביום 13 באפריל 2022 פורסמו ברשומות תקנות שירותי תשלום (פטור מהוראות החוק), התשפ"ב-2022. במסגרת התקנות נקבע, בין היתר, כי חלק מהוראות חוק שירותי תשלום לא יחולו לגבי: (1) אמצעי תשלום שאינם מיועדים לשימוש

של משלם מסוים, שהסכום המרבי שניתן לצבור בהם הוא 1,500 ש"ח שאינם ניתנים לטעינה חוזרת, שהחוב בהם מידי ושלא ניתן לבצע בהם תשלומים נדחים; (2) אמצעי תשלום מסוג "כרטיס תשלום" (כהגדרתו בחוק הבנקאות), שנמסרו למשלם מסוים באמצעות גוף ממשלתי או תאגיד ללא מטרת רווח, במסגרת סיוע כלכלי שניתן לו, הניתנים לטעינה חוזרת כך שהסכום המרבי שניתן לצבור בהם בכל זמן הוא 1,500 ש"ח, שהחוב בהם מידי ולא ניתן לבצע בהם תשלומים נדחים, שניתן לתת הוראות לתשלומם באמצעות הצגתם באופן פיזי בלבד, והם מאפשרים רכישה ממספר מצומצם של ספקים. על אמצעי התשלום הנ"ל ימשיכו לחול חלק מהוראות חוק שירותי תשלום, כגון: חובת הגילוי הנאות, איסור הטעינה, ביצוע פעולות תשלום, הגבלה על ניכוי עמלה, אחריות נותן שירות בביצוע פעולת תשלום וכו'. בנוסף, נקבע כי תוקף אמצעי תשלום מסוג תו קנייה יהיה חמש שנים ותוקף אמצעי תשלום מסוג שובר מתנה יהיה שנתיים, כאשר אם מחזיק כרטיס יבקש זאת, המנפיק יחויב לחדש את תוקפו של תו הקנייה או שובר המתנה לתקופה נוספת באופן פשוט ונוח.

ביום 23 בנובמבר 2023 תוקנו התקנות כך שהפטורים המתוארים לעיל ימשיכו לחול עד ליום 13 במאי 2025 לעניין אמצעי תשלום המקיים את האמור בס"ק (1) לעיל; ועד ליום 14 באוקטובר 2026 לעניין אמצעי תשלום המקיים את האמור בס"ק (2) לעיל.

חוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום וייזום תשלום

בחודש יוני 2023 פורסם חוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום וייזום תשלום, התשפ"ג-2023 (להלן - "חוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום וייזום תשלום"), הקובע חובת רישוי או אישור מאסדר ואת התנאים לקבלת רישיון או אישור כאמור, שיחולו על מי שעוסק במתן שירותי תשלום וייזום תשלום, וכן מסדיר עיסוקים מותרים לבעלי רישיון, וקובע הוראות נלוות. החוק כולל, בין היתר, חלוקה מחדש של אחריות המאסדרים הפיננסיים, ובכלל זאת קובע, כי גופים העוסקים במתן שירותי תשלום (ניהול חשבון תשלום, הנפקה של אמצעי תשלום, סליקה של פעולות תשלום ומתן שירותי תשלום) יפעלו תחת פיקוחה של רשות ניירות ערך, בעוד חברות כרטיסי האשראי (ומקס ביניהן) תיוותרנה תחת הפיקוח של בנק ישראל, בכפוף למתן סמכות לשר האוצר - בהתייעצות עם רשות ניירות ערך, נגיד בנק ישראל והממונה על התחרות - להעביר גם סמכויות אלו לפיקוחה של רשות ניירות ערך.

בנוסף, כולל החוק הוראות שעניינן אסדרת פעילות ייזום תשלומים; הוראות לעניין רישוי ואסדרת פעילותם של נותני שירות תשלום זרים; הוראות המתיירות לחברות תשלומים להחזיק כספי לקוחות אצל נותני שירותי תשלום יציבותיים (מקס בכללם) בכפוף להוראות רשות ניירות ערך; התאמות בחוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019, לרבות לעניין ההגנות הצרכניות ביחס לשירות ייזום תשלומים; וכן הוראות לעניין קישוריות בין נותני שירות להעברת כספים בין יחידים (שירותי P2P).

החוק מניח את התשתית הרגולטורית להרחבת פעילותה העסקית של מקס בעתיד בתחומים המוסדרים במסגרתו. בנוסף, החוק עשוי להביא לשינויים במפת התחרות בשוק התשלומים ולהשליך על אופן אסדרת פעילותם של גופים המתחרים (כיום או בעתיד) בפעילות מקס, ובעידוד כניסה של נותני שירות זרים לישראל.

המידע בכל הקשור להשלכות האפשריות של חוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום וייזום תשלום הינו מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות של מקס והתוצאה בפועל יכולה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה, בין היתר, מאחר ובשלב מקדמי זה, לא ניתן להעריך את ההשפעות של האמור לעיל על מקס.

הוראת ניהול בנקאי תקין 501 - מערך שירות ותמיכה ללקוחות

בחודש מרס 2023 פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין - מערך שירות ותמיכה ללקוחות (הוראה מס' 501) בעניין ניהול מערך שירות ותמיכה ללקוחות.

ההוראה קובעת עקרונות בכל הנוגע לניהול מערך זה במערכת הבנקאית בערוצי השירות השונים, וקובעת בין היתר חובות בתחום הממשל התאגידי: לעניין אחריות הדירקטוריון נקבעו הוראות שעניינן גיבוש אסטרטגיית שירות ותמיכה ללקוחות; פיקוח אחר יישום האסטרטגיה שהותוותה ואישור מדיניות השירות והתמיכה; וכן קביעת דיווחים לדירקטוריון וקיום דיון בנושא לכל הפחות אחת לשנה. לעניין אחריות ההנהלה הבכירה, נקבעו הוראות שעניינן אחריות ליישום אסטרטגיית השירות והתמיכה; קביעת סמכויות ותחומי אחריות לניהול אפקטיבי של ערוצי השירות השונים; הקצאת משאבים נדרשים להטמעת המדיניות; גיבוש מנגנוני פיקוח ובקרה; וכן נקבעה חובה לקיים תהליך שוטף של ביצוע שינויים והתאמות במערך השירות והתמיכה. כמו כן, ההוראה כוללת עקרונות למתן שירות ותמיכה ללקוחות שעל התאגידים הבנקאיים (ובכללם מקס כסולק) לפעול לפיהם, ומחילה חובת פרסום אמנת שירות ופרסום אודות מערך השירות והתמיכה ללקוחות.

מרבית סעיפי ההוראה ייכנסו לתוקף בתוך שנה מיום פרסומה.

להערכת מקס, להוראות ניהול בנקאי תקין "מערך שירות ותמיכה ללקוחות" צפויות השלכות תפעוליות ביחס להליכי השירות והתמיכה ללקוחות מקס, לצורך עמידה בהסדרים שנקבעו בהוראה והעקרונות למתן שירות ותמיכה ללקוחות, ומקס נערכת ליישומן.

הצעת הוראה לחברות תשלומים לעניין שמירה והגנה על כספי לקוחות

ביום 31 בינואר 2024 פרסמה רשות ניירות ערך את הצעת ההוראה הנ"ל אשר קובעת מספר הוראות משלימות להוראות חוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום וייזום תשלום, התשפ"ג-2023, בעניין שמירה והגנה על כספי לקוחות אשר יועברו לחברות התשלומים לשם מתן שירותי תשלום. בין היתר, הצעת ההוראה קובעת הוראות לעניין שמירת כספי לקוחות בבעל רישיון נותן שירותי תשלום יציבותי ההגדרה אליה צפויה מקס להשתייך עם כניסת חוק שירותי תשלום וייזום תשלום לתוקף) כגון האיסור לשמור כאמור סכום כספי ששיעורו עולה על 25% מסך כל כספי הלקוחות שהתקבלו בחברת התשלומים

מלקוחותיה או בעבורם; וכן הוראות לעניין תשלום הריבית (כולה או חלקה) שנשאו כספי לקוחות חברת התשלומים שהושקעו בחשבון ייעודי או נשמרו אצל נותן שירותי תשלום יציבותי, ללקוחותיה.

טיטת הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא ניהול סיכוני טכנולוגיית המידע, אבטחת המידע והגנת הסייבר

בחדש פברואר 2023 פורסמה טיטת הוראה לעיל, שעתידיה להחליף הוראות קיימות בנושא טכנולוגיית מידע. ההוראה מבקשת להתאים את הטיפול הנוכחי במשפחת סיכוני טכנולוגיית המידע ובכלל זה סיכוני אבטחת מידע, לרגולציה הבינלאומית בנושא. בין היתר, במסגרת ההוראה נכללות הוראות שעניינן ממשל תאגידי ומסגרת ניהול סיכונים, מסגרת העבודה לניהול סיכוני טכנולוגיית המידע, הוראות לעניין ניהול סיכוני טכנולוגיית המידע וסיכוני אבטחת מידע והגנת הסייבר, ניהול אירועים, דיווח בנושאים אלה, מיקור חוץ, ניהול המשכיות עסקית, וכן פרק העוסק במיקור חוץ ומהווה תוספת והרחבה להוראות הקיימות בעניין זה.

בשלב מקדמי זה, מקס לומדת את הטיטה ולכן אינה יכולה להעריך את השפעת טיטת ההוראה על פעילותה, בין היתר, לאור העובדה שבשל מורכבותה, היא עדיין בדונה בין הפיקוח על הבנקים לבין הגופים המפוקחים. יחד עם זאת, לטיטה (ככל שתתקבל כהוראה מחייבת), תתכנה השלכות תפעוליות ומיכוניות.

המידע בכל הקשור להשלכות האפשריות של טיטת הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא ניהול סיכוני טכנולוגיית המידע, אבטחת המידע והגנת הסייבר הינו מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות של מקס והתוצאה בפועל יכולה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה, בין היתר, לאור הנוסח הסופי של הטיטה, ככל שתתקבל, ואופן הערכות לביצועה.

15.1.2 חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 וחוק איסור מימון טרור, התשס"ה-2005 (ביחד - "חוק איסור הלבנת הון")

חוק איסור הלבנת הון כולל חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים החלים על מקס בפעילותה כסולק, בין היתר מכח צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשס"א-2001 (להלן: "צו איסור הלבנת הון").

צו איסור הלבנת הון קובע חובות שונות החלות על מקס וביניהן חובות זיהוי, חובות "הכר את הלקוח" אימות פרטים ודרישת מסמכים, חובות "זיהוי פנים אל פנים" וחובות דיווח שוטפות שונות.

בנוסף, המפקח מפרסם מעת לעת עדכונים לקבצי שאלות ותשובות ליישום צו איסור הלבנת הון והוראת ניהול בנקאי תקין מס' 411.

בחדש מאי 2023 פורסמה טיטת צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של גופים פיננסיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשפ"ג - 2023 (להלן - "טיטת צו איסור הלבנת הון"), המחליפה טיטה קודמת שפורסמה בעניין זה בחדש אוקטובר 2021.

מטרת הטיטה לקבוע הוראות בעניין איסור הלבנת הון שיחולו על כלל הגופים הפיננסיים ויחליפו את הצווים הספציפיים הקיימים כיום, ויקבעו הוראות עקרוניות זהות ואחידות לכלל הגופים הפיננסיים המדווחים לרשות איסור הלבנת הון. במסגרת טיטת הצו, מוצע להסמיך את הרגולטורים הפיננסיים לקבוע הסדרים משלימים ומפורטים באמצעות חוזרים והנחיות, ובכלל זאת הסדרים שיתנו מענה למאפיינים הייחודיים של גופים פיננסיים מסוימים.

טיטת הצו כוללת שינויים ביחס להתנהלות הנדרשת ממקס, ביחס לצו הקיים כיום, אשר העיקריים שבהם הינם שינויים בהליכי "הכר את הלקוח", זיהוי ואימות; הוראות ספציפיות בקשר עם העברה אלקטרונית והעברה בנכסים וירטואליים; והרחבת חובות הדיווח הרגיל לרשות איסור הלבנת הון.

ככל שטיטת הצו תתקבל כצו מחייב, היא עשויה להשפיע על פעילותה של מקס, בעיקר בקשר עם תהליכי ההצטרפות של לקוחות מקס לשירותיה השונים ותהיה כרוכה בהיערכות תפעולית.

המידע בכל הקשור להשלכות האפשריות של צו איסור הלבנת הון הינו מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות של מקס והתוצאה בפועל יכולה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה, בין היתר, לאור נוסחו הסופי של הצו, אם וככל שיפורסם, וכן לאור הפרשנות שתינתן לו בידי המאסדרים הרלבנטיים.

ביום 16 ביוני 2023 פרסם בנק ישראל התייחסות לסוגיית חלוקת האחריות בין התאגידים הבנקאיים לבין הגופים הסולקים בנוגע להליכי "הכר את הלקוח" המתבצעים במסגרת "תפעול הנפקה" ו-"הסדר הנפקה משותף". במכתב ציין בנק ישראל, כי על התאגידים הבנקאיים והסולקים להגדיר את המידע אודות הלקוח שיקבלו במסגרת הליך "הכר את הלקוח", המבוצע בעת הנפקת כרטיס חיוב, בהתאם לגישה מבוססת סיכון ולעקרונות שנקבעו בצו ובהוראת ניהול בנקאי תקין 411. בנוסף, הנחה הפיקוח על הבנקים את המבקרים הפנימיים של התאגידים הבנקאיים והגופים הסולקים, כי יודאו את נאותות ושלמות המידע הקיים אצלם מכוח הפעילות כאמור, וזאת עד ליום 30 יוני 2024. ביום 24 באוקטובר 2023, ניתנה דחייה ביחס למועד האחרון להתייחסות עד ליום 31 בדצמבר 2024.

מקס פועלת על פי הוראות הדין והוראות ניהול בנקאי תקין לעניין איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור ומשקיעה בכך משאבים רבים. בשלב זה קיים ארביטראז' רגולטורי ביחס לגופים אחרים המבצעים פעילות הדומה במהותה לפעילותה של מקס ואינם מפוקחים על ידי בנק ישראל ומשכך אינם כפופים לאותן הוראות הנוגעות לאיסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור.

15.1.3 הגנת הפרטיות

חוק הגנת הפרטיות מסדיר בין היתר, את האיסור על פגיעה בפרטיותו של אדם, חובות לגבי רישום וניהול מאגרי מידע, והוראות לגבי דיוור ישיר. ביום 8 במאי 2018 נכנסו לתוקף **תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע), התשע"ז-2017** (להלן: "**תקנות אבטחת מידע**"). ביום 4 במרס 2018 פורסמה הנחיית רשם מאגרי המידע ברשות להגנת הפרטיות בדבר תחולת תקנות הגנת הפרטיות על גופים המפוקחים על-ידי הפיקוח על הבנקים. בהתאם להנחיה זאת, רק מקצת הוראות תקנות אבטחת מידע תחולנה על פעילות מקס, שכן הוראות ניהול בנקאי תקיין שונות שהוצאו על-ידי הפיקוח על הבנקים כוללות כבר חובות דומות או זהות (ולעיתים מחמירות יותר) לחובות שנקבעו בתקנות אבטחת מידע. מעת לעת, מפרסמת הרשות להגנת הפרטיות מסמכי מדיניות ונהלים וביניהם הנחיות בעניין תחולת הוראות חוק הגנת הפרטיות בנושאים שונים הנוגעים לפעילותה של מקס.

15.1.4 רישוי ורישיונות

פעילותה של מקס בכובעה כמנפיק וסולק מוסדרת במספר רישיונות.

רישיון סליקה

חוק הבנקאות (רישוי) קובע איסור על עיסוק בסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב אלא ברישיון בהתאם לחוק. ביום 20 בפברואר 2019 ניתן למקס רישיון סליקה קבוע, בהתאם להוראות בחוק.

מסמך קריטריונים ותנאים כללים למבקש היתר לשלט ולהחזיק אמצעי שליטה בסולק ובחברת כרטיסי אשראי

ביום 20 בפברואר 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים מסמך המגדיר את הקריטריונים למי שיוכל לקבל היתר לשלט בסולק. בין היתר, מסמך הקריטריונים והתנאים הכלליים כולל הוראות לעניין גרעין השליטה ודרך אחזקת השליטה, הוראות ספציפיות לעניין שולט שהוא קרן השקעות פרטית, לעניין שולט שהוא סולק זר והוראות לעניין מימון רכישת השליטה וחלוקת דיבידנד.

דרישת היתר השליטה מתווספת לדרישה לקבלת היתר החזקה מהנגיד לצורך החזקה ביותר מ-5% בסולק.

ביום 23 בפברואר 2023 דיווחה החברה לציבור כי היא קיבלה היתר מאת נגיד בנק ישראל לשליטה ולהחזיק אמצעי שליטה במקס ובחברת WPI, הכולל מגבלות שונות לרבות בעניין יחס הלימות הון. לפרטים נוספים ראה ביאור 17(ה)2(ב) לדוחות הכספיים.

רישיונות מאת ארגוני כרטיסי האשראי הבינלאומיים

לפרטים ראה סעיף 15.11.2 להלן.

הסכם רישיון לסליקת מותג "ישראכרט"

בהתאם להסכם מיום 15 במאי 2012 בין מקס לבין ישראכרט, למקס רישיון לסליקה, הנפקה ואפשרות מתן שירותים לכרטיסי חיוב ממותג "ישראכרט". בהתאם להסכם הרישיון, פעילות סליקת הכרטיסים במותג ישראכרט מתנהלת בדומה לסליקת כרטיסים בממשק המשותף בין חברות כרטיסי האשראי בענף לסליקת כרטיסי ויזה ומסטראקארד. הממונה על התחרות העניק להסכם פטור עד ליום 31 בדצמבר 2023 (בסעיף זה - "**הפטור**"). הפטור הותנה במספר תנאים, ובין היתר, קובע כי ישראכרט תוכל לגבות ממקס אך ורק את הסכומים המפורטים בפטור: עמלה צולבת, בשיעור שנקבע בהסדר העמלה הצולבת בין החברות ולאחר ה-1 בינואר 2019 בהתאם לשיעורים שקבע בנק ישראל (לפרטים נוספים ראה סעיף 15.1.5 להלן); דמי רישיון חד פעמיים, תשלום נוסף כאחוז ממחזור סליקת כרטיסי "ישראכרט" על ידי מקס אך לא יותר מהשיעור שנקבע בתנאי הפטור.

כמו כן, במסגרת הפטור נקבעו תנאים האוסרים על העברת מידע בין החברות שלא לצורך יישום ההסכם או שלא מכוח דין, וכן נקבע שהסליקה הצולבת של כרטיסי ישראכרט תהיה כפופה לתנאי הסדר הסליקה המתוקן עד לסוף שנת 2018 ולאחר מכן לתנאים שנקבעו בפטור בנוגע להסדר הסליקה הצולבת (להרחבה בדבר הסדר הסליקה הצולבת ראה בסעיף 15.1.5 להלן).

במסגרת **חוק הארכת תקופות (הוראת שעה - חרבות ברזל) (אישורים רגולטוריים, עיצומים כספיים ובדיקת מתקני גז), התשפ"ד-2023** הוארך תוקפו של הפטור בשלושה חודשים, עד ליום 31 במרס 2024. הצדדים להסדר הגישו בקשה להארכת תוקפו שנדונה בימים אלה ברשות התחרות. ביום 11 במרס התקבל במקס מכתב מאת רשות התחרות בעניין הסדר בעניין הסכמי רישיון לסליקה צולבת בכרטיסי חיוב ממותג "ישראכרט". מכתב זה מבטל את הודעת הרשות מנובמבר 2019 שקבעה כי לא ניתן להחיל על ההסדר פטורי סוג, וקובע כי בשים לב לכמות כרטיסי החיוב ממותג "ישראכרט" הקיימת בשוק מתוך כרטיסי החיוב המונפקים בישראל, פטורי הסוג יחולו על הסדר זה.

רישיון סוכן תאגיד

ביום 8 ביוני 2020 העניקה רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, רישיון סוכן תאגיד למקס סוכנות לביטוח (2020) בע"מ, חברה בת בבעלות מלאה של מקס. הרישיון מתיר לסוכנות לעסוק בתיווך בביטוח בענף ביטוח כללי, בביטוח חיים אגב הלוואה לדיר, ובביטוח בריאות במוצרי ביטוח נסיעות לחו"ל. הרישיון כולל מספר מגבלות ביחס לתחומי עיסוקה של הסוכנות ומתווה

למעבר ל"סוכן אובייקטיבי". הסוכנות החלה בשיווק פוליסות ביטוח בחודש יולי 2020, בשיתוף עם חברת AIG, ופועלת להתרחבות מוצרית תוך פיתוח הצעות ערך רלוונטיות למגוון הלקוחות של מקס.

במסגרת היתר שליטה שניתן לחברה במקס סוכנות לביטוח בע"מ, נכלל עדכון רישיון סוכן תאגיד של מקס סוכנות לביטוח, אשר כולל, בין היתר, מגבלות על כהונת נושאי משרה בחברה או בגופים מוסדיים שבשליטתה, במקס סוכנות לביטוח וכן הוראה לפיה מקס סוכנות לביטוח לא תשווק את מוצרי הקבוצה.

15.1.5 מתווה לקביעת העמלה הצולבת

ביום 25 בפברואר 2018 פורסם מתווה להפחתת שיעור העמלה הנגבית מבתי עסק על-ידי הסולק ומועבר למנפיק (להלן - "עמלת המנפיק" או "עמלה צולבת"):

ביחס לעמלה הצולבת בעסקאות חיוב נדחה - החל מיום 1 בינואר 2019 ירידה מ- 0.7% ל- 0.6%; החל מיום 1 בינואר 2020 ירידה מ- 0.6% ל- 0.575%; החל מיום 1 בינואר 2021 ירידה מ- 0.575% ל- 0.55%; החל מינואר 2022 ירידה מ- 0.55% ל- 0.525%; והחל מיום 1 בינואר 2023 ירידה מ- 0.525% ל- 0.5%.

ביחס לעמלה הצולבת בעסקאות חיוב מיידיות (עסקאות "דביט"), החל מינואר 2021 ירידה מ- 0.3% ל- 0.275%; והחל מיום 1 בינואר 2023 ירידה מ- 0.275% ל- 0.25%.

ביום 1 בינואר 2019 נכנס לתוקף צו הבנקאות (שירות ללקוח) (פיקוח על שירות סליקה צולבת של עסקאות בכרטיס חיוב ושל עסקאות חיוב מיידיות), התשע"ט-2018. הצו מיישם את הפחתת שיעור העמלה הצולבת ביחס לעסקאות בכרטיס חיוב (תוך הבחנה, בשנים הראשונות ליישום המדרג, בין כלל העסקאות לבין עסקאות המבוצעות ב"מוסד ציבורי" כהגדרתו בצו) וכן ביחס לעסקאות חיוב מיידיות.

מתווה ההפחתה כאמור מפחית מהותית את הכנסותיה של מקס מעמלה צולבת בגין עסקאות שבוצעו בישראל, הן ביחס לכרטיסים בנקאיים והן ביחס לכרטיסים חוץ בנקאיים. מתווה ההפחתה שתואר לעיל, מייצר מידה רבה של ודאות בתחום כרטיסי האשראי ולמגזר ההנפקה.

הערכות מקס ביחס להשפעות מתווה העמלה הצולבת כמפורט לעיל הינן בגדר מידע צופה פני עתיד, המבוסס על המידע המצוי בידי מקס במועד פרסום הדוח. ההשפעות בפועל עשויות להיות שונות מאלו שנחזו, בין היתר לאור התפתחויות שונות במשק ו/או בתחום המוסדר וכן כתוצאה מיישום החקיקה בפועל.

פטור הסליקה הצולבת

ביום 25 באפריל 2018 פרסם הממונה על התחרות את החלטתו לפטור בתנאים את הסדר הסליקה הצולבת שבין חברות כרטיסי האשראי, אשר אושר במרס 2012 על ידי בית הדין לתחרות, במסגרת בקשה לאישור הסדר כובל (להלן: "הסדר הסליקה המתוקן").

פטור הסליקה הצולבת (בסעיף זה - "הפטור") קובע מספר התנאים אשר נועדו לתת מענה למספר חששות תחרותיים שזיהתה הרשות לתחרות, כדלקמן:

- א. חסימת שחקנים חדשים מהתקשרות בהסכמי סליקה צולבת;
- ב. ניצול כוח שוק בצד ההנפקה או בצד הסליקה על מנת להקשות על מתחרים – איסור על מנפיק בעל היקף פעילות רחב הפלות בין סולקים או בין לקוחות על פי זהות הסולק של בית העסק בו נערכה העסקה; איסור על חברת כרטיסי אשראי שהיא סולק בעל היקף פעילות רחב הפלות בין מנפיקים.
- ג. ניצול כוח שוק כלפי בתי עסק - פרקטיקות של קשירה או הגבלת הנחות - איסור על חברת כרטיסי אשראי שהיא סולק בעל היקף פעילות רחב או מנפיק בעל היקף פעילות רחב, לקשור בין סליקת עסקאות בכרטיסי חיוב בבית עסק לבין התקשרות עם אותו בית עסק במסגרת פעילותה כמנפיק; איסור על קשירה בין סוגי עסקאות בכרטיסי חיוב הנסלקים על ידה; וכן איסור על חברת כרטיסי אשראי שהיא סולק בעל היקף פעילות רחב להיות צד להסכמות עם בית עסק המונעות ממנו או מגבילות אותו מלתת הנחות ללקוחותיו התלויות באמצעי התשלום בו משתמש הלקוח.
- ד. הפעלת כוח שוק מתואם כלפי בתי עסק - עיכוב בהעברת התשלום מהמנפיק לסולק - התחשבות יומית - איסור על עיכוב בהעברת התשלום מהמנפיק לסולק. בהתאם להוראה זו החל מיום 1 ביולי 2021, העברת כספים בין מנפיק לסולק בגין עסקאות המבוצעות בתשלום בודד, מתבצעת לא יאוחר מיום לאחר מועד שידור העסקה מבית העסק.

בעקבות פניה משותפת מיום 10 באוקטובר 2023 של הצדדים להסדר ובמסגרת חוק הארכת תקופות (הוראת שעה - חרבות ברזל) (אישורים רגולטוריים, עיצומים כספיים ובדיקת מתקני גז), התשפ"ד-2023, הוארך בשלושה חודשים, עד ליום 31 במרס 2024, הפטור לסליקת המותג ישראלכרט הנזכר בסעיף 15.1.4 לעיל וכן הוארך הפטור בתנאים שניתן על ידי רשות התחרות להסדר הסליקה הצולבת שבין חברות כרטיסי האשראי. הצדדים להסדר הגישו ביום 9 בינואר 2024 בקשה חדשה לאישור תוקפו של הפטור לעיל, אשר נדונה בימים אלה ברשות התחרות.

הסדר הסליקה הצולבת הינו הסדר תפעולי בין המנפיקים והסולקים בישראל, במסגרת הממשק המשותף שביניהם, המאפשר סליקת עסקאות שבוצעו בבית עסק באמצעות כטיסים שלא הונפקו על ידי הסולק של בית העסק. הארכת הפטור מאפשרת אפוא את המשך פעילות הסליקה הצולבת בישראל.

ביום 11 במרס התקבל במקס מכתב מאת רשות התחרות בעניין הסדר בעניין הסכמי רישיון לסליקה צולבת בכרטיסי חיוב ממותג 'ישראכרט'. מכתב זה מבטל את הודעת הרשות מנובמבר 2019 שקבעה כי לא ניתן להחיל על ההסדר פטורי סוג, וקובע כי בשים לב לכמות כרטיסי החיוב ממותג 'ישראכרט' הקיימת בשוק מתוך כרטיסי החיוב המונפקים בישראל, פטורי הסוג יחולו על הסדר זה.

15.1.6. תקן EMV

הפיקוח על הבנקים פרסם מעת לעת חוזרים ותיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין במטרה לעודד את השוק לעבור לתקן EMV (Europay Mastercard Visa) - תקן טכנולוגי לסליקת כרטיסי אשראי המכילים שבב אשר תורם להגנה על פרטי האשראי של הלקוח. התקן מאפשר שימוש בטכנולוגיות מתקדמות בשוק התשלומים, ובין היתר, הוא מאפשר תשלום בכרטיס חיוב בעל שבב (כרטיס חכם), באמצעות מסוף התומך בתקן בנקודת המכירה לרבות תשלום "ללא מגע" (Contactless).

ביום 26 ביולי 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון חוזר בדבר "סולקים וסליקת עסקאות בכרטיסי חיוב", לפיו החל מה-1 בינואר 2018 יחובר מסוף תשלום חדש אך ורק למערכת כרטיסי חיוב חדשה התומכת בתקן, למעט במקרים המפורטים בחוזר ובכפוף לתנאים הקבועים בו.

בנוסף, ביום 12 בינואר 2020 פרסם תיקון להוראות ניהול בנקאי תקין 470 - כרטיסי חיוב ושל הוראת ניהול בנקאי תקין 472 - סולקים וסליקת עסקאות בכרטיסי חיוב, שעניינם קידום הטמעת תקן EMV בישראל. מעבר השוק הישראלי לתקן EMV כמעט והסתיים, בהתאם להוראות המתווה והנחיות בנק ישראל מפעם לפעם.

המעבר לתקן EMV הביא לקיטון משמעותי בנזקי הונאות בעסקאות ב"כרטיס נוכח" (עסקאות בבתי עסק פיזיים בישראל). יצוין כי היקף נזקי ההונאות במקס אינו מהותי. כמו כן, מעבר השוק לתקן EMV מהווה תשתית לאימוץ פתרונות תשלום מתקדמים וארנקים דיגיטליים.

15.1.7. פרוטוקול כרטיסי חיוב ופטור שב"א

פרוטוקול כרטיסי חיוב הוא "מפרט טכנולוגי ומבנה מסר המשמש להעברת עסקה בין הגורמים בשרשרת (שרשרת ביצוע עסקה בכרטיסי חיוב - כגון, מנפיקים וסולקים, מעבדי סליקה, יצרנים ומפיצים של קופות ושב"א)".⁹⁷

ביום 9 במאי 2017 פרסם בנק ישראל הודעה לעניין הצעדים שנקטו ליישום פרוטוקול כרטיסי חיוב - כגון פרסום המידע בפרוטוקול שאין בפרסומו כדי לסכן את מערכת התשלומים באתר של שב"א, החברה המפעילה את התשתית הלאומית לסליקה בכרטיסי אשראי, וגישה מלאה אל הפרוטוקול לכל בעל עניין בכפוף לחתימה על הסכם סודיות.

כמו כן, פרסם בנק ישראל את רכיבי החובה והרשות בפרוטוקול, המתווה את המדיניות ליישום הפרוטוקול בשוק כרטיסי החיוב. רכיבים אלו יאפשרו לשחקנים השונים לבחור וליישם את הפרוטוקול באופן חלקי, בהתאם לצרכיהם. נכון למועד הדוח השימוש בפרוטוקול אינו כרוך בתשלום עמלה.

ביום 9 באוגוסט 2022 הכריז נגיד בנק ישראל על מערכת "פרוטוקול אשראי EMV", המופעלת על ידי העמותה לניהול פרוטוקול מסופי EMV בישראל (ע"ר), כעל מערכת מבוקרת לפי חוק מערכות תשלומים, התשס"ח-2008. הפרוטוקול מגדיר, בין היתר, את אופן בקשת וקבלת הנתונים ואת אופן הביצוע של הוראות תשלום בין המשתתפים במערכת.

תנאי הפטור להסדר כובל לפעילות שב"א וכללים למערכת שב"א

שב"א מספקת חלק גדול ומגוון של השירותים בשרשרת ביצוע העסקאות בכרטיסי חיוב, ובכלל זה אספקת תשתית המתג, ניהול המסופים, התשתית המרכזית לקישור בין המסופים בבתי העסק לבין הסולקים והמנפיקים לצורך אישור וסליקה של עסקה בכרטיס חיוב, הסדרת העקרונות והכללים לפיתוח הפרוטוקול והשימוש בו, הסמכת המסופים, ממשק הסליקה, ועוד.

ביום 28 בדצמבר 2022 פורסמו תנאי הפטור החדש של חברת שב"א. במסגרתו נקבעו תחומי הפעילות המותרים לשב"א והוראות לעניין חיבור למערכותיה, לעניין פעילותה מול יצרנים, הוראות לעניין הסמכות קצה לקצה לתקן EMV וכן פרסום באתר האינטרנט של שב"א של תעריפי השירותים שהיא מספקת.

15.1.8. חוק שטרומ

ביום 31 בינואר 2017 פרסם חוק שטרומ (בהמשך להמלצות הועדה להגברת התחרות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים, "ועדת שטרומ"), שעיקריו הם, בין היתר:

- איסור על בנק לאומי ובנק הפועלים לתפעל הנפקת כרטיסי חיוב, לסלוק כרטיסי חיוב ולהחזיק בתאגיד המתפעל הנפקה או סולק כאמור. היפרדותה של מקס מבנק לאומי היוותה אירוע מהותי בחיה של מקס והוא השפיע על היבטים שונים בפעילותה. מקס חדלה מלהיות תאגיד עזר בנקאי (ממועד העברת השליטה) ומפוקחת על ידי המפקח על הבנקים כסולק;
- הגבלה על היקף תפעול ההנפקה שרשאי בנק לבצע בעזרת חברת כרטיסי אשראי אחת בתקופת המעבר הקבועה בחוק כך שתפעול הנפקה על ידי חברה אחת לא יעלה על 52% מסך כרטיסי החיוב החדשים המונפקים ללקוחותיו;

97. דוח שרשרת ביצוע עסקה בכרטיסי חיוב שפורסם על ידי בנק ישראל ביולי 2016, עמ' 5.

- בהתאם לחוק שטרומ, מתום 4 שנים ועד תום 7 שנים מתחילת החוק סך המסגרות בכרטיסי אשראי של לקוחות כל בנק בכל שנה לא יעלה על 50% מסך המסגרות שהיו קיימות בשנת 2015. חישוב המסגרות יתבצע ביחס למסגרות אשראי הגבוהות מ- 5,000 ש"ח ולא תופחת מסגרת אשראי לסכום הנמוך מ- 5,000 ש"ח רק כדי לעמוד בדרישה זו. בחודש נובמבר 2020 ובחודש ינואר 2022 פורסמו צווים להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) (שינוי השיעור והסכומים לעניין צמצום מסגרות אשראי לפי סעיף 9(ג) לחוק) אשר עדכנו את הוראות חוק שטרומ ביחס למגבלת המסגרות עד לתקופה שתסתיים ביום 31 בינואר 2024.
- ביום 31 בינואר 2023 אישרה ועדת הכספים של הכנסת את הצו להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) (שינוי השיעור והסכומים לעניין צמצום מסגרות אשראי לפי סעיף 9(ג) לחוק) (תיקון מס' 1), התשפ"ג-2023. הצו קובע, כי סך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי של לקוחות בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב, בכל שנה, לא יעלה על 75% (במקום 51% - החל מ-1 בפברואר 2023 - לפי הצו הקודם) מסך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי של לקוחות הבנק כפי שהיה בשנת 2015; כי בחישוב סך מסגרות האשראי כאמור, יובאו בחשבון מסגרות אשראי של לקוחות הבנק מעל 10,000 ש"ח, וכי לא תופחת מסגרת אשראי של לקוח לסכום נמוך מ-10,000 ש"ח (במקום 8,500 ש"ח - החל מ-1 בפברואר 2023 - לפי הצו הקודם).
- במסגרת חוק התוכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2023 ו-2024), התשפ"ג-2023 שאושר ביום 24 במאי 2023 נקבע, כי החל מיום 1 בפברואר 2024, תבוטל ההגנה המתוארת לעיל, לעניין הגבלת סך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי של לקוחות בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב.
- מתן גישה למידע שמתקבל אצל חברות כרטיסי האשראי אגב תפעול הנפקה והסדרת השימוש בו על ידי חברות כרטיסי האשראי, כך שתאגיד בנקאי לא ימנע ממתפעל הנפקה להעניק שירותים פיננסיים, לרבות מתן אשראי ללקוחות התאגיד הבנקאי. כמו כן, נקבע כי תאגיד בנקאי לא ימנע ממתפעל הנפקה לעשות שימוש במידע שהגיע אליו אגב ביצוע הנפקה או תפעול הנפקה למתן שירותים כמנפיק, מתן אשראי ופעילויות הנלוות לשירותים אלה, אף ללא הסכמת הלקוח בתקופה שנקבעה בחוק.
- הסדרת עבודתם של בתי עסק מאגדים (בית עסק המאגד תחתיו מספר בתי עסק, והמתקשר עם סולק לצורך קבלת שירותי סליקה בשם בתי העסק המאגדים תחתיו), באופן שבו סולק לא יוכל לסרב להתקשר עם בית עסק מאגד, אלא מטעמים סבירים ובתנאים שנקבעו בחוק. כמו כן, ניתנה לשר האוצר הסמכות להתערב ולקבוע את התמורה שתשולם על ידי המאגד לסולק בהתקיים התנאים המפורטים בחוק. להערכת מקס לשלב זה, הסדרת פעילותם של מאגדים וסולקים מתארחים הגדילה את התחרות במגזר הסליקה ומובילה לשחיקה שאינה מהותית בהכנסותיה של מקס.
- לאחר פרסומו של חוק שטרומ, נקבעו שורה של כללים והוראות ליישום החוק.
- ביום 18 בספטמבר 2023, פורסמו תקנות הבנקאות (רישוי) (בנק בעל היקף פעילות רחב), התשפ"ג-2023. התקנות מעגנות את המלצת הוועדה לבחינת התחרות בשוק האשראי מיום 20 בדצמבר 2022 על ידי עדכון הגדרת "בנק בעל היקף פעילות רחב", כך שבנק דיסקונט בע"מ יהיה בנק בעל היקף פעילות רחב שיירש להיפרד מחברת כאל עד תום שלוש שנים מיום התחילה (התקנות פורסמו ביום 30 בינואר 2023). או עד תום ארבע שנים מיום התחילה אם יפחית את שיעור החזקותיו ל-40% או פחות ו-25% מאמצעי השליטה בחברה הונפקו לציבור. במסגרת התקנות הוארכו גם חלק מהגנות הינוקא ביחס לחברה, וביניהן ההגבלה על היקף תפעול הנפקה שרשאי בנק בעל היקף פעילות רחב לבצע באמצעות חברת כרטיסי אשראי אחת והוראות לעניין מידע שמתקבל אצל החברה המתפעלת אגב תפעול הנפקה. במקביל, הודיע השר על כוונתו למנות צוות בין משרדי שיבחן את נושא שליטת גופים מוסדיים גדולים בחברות כרטיסי החיוב באופן רחב.

דוח המלצות הצוות לבחינת החזקת גופים מוסדיים בחברות כרטיסי חיוב

- בחודש מאי 2023 פורסמו המלצות הצוות לבחינת החזקת גופים מוסדיים בחברות כרטיסי חיוב (להלן - "צוות הבחינה"). בין היתר, המליץ צוות הבחינה על:
- א. ביטול האיסור על גוף מוסדי גדול לרכוש מבנק בעל היקף פעילות רחב אמצעי שליטה בחברת כרטיסי חיוב (קרי, מתן אפשרות למכירת חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ לגופים מוסדיים);
 - ב. יצירת הפרדה מבנית מובהקת בין חברת כרטיסי חיוב לגוף מוסדי המחזיק בה, הן בהיבטי ממשל תאגידי והן בהיבטים של העברת מידע בין חברת כרטיסי האשראי לגוף המוסדי המחזיק בה, כן לקבוע מגבלות לעניין ממשקי פעולה מהותיים בין גופים מוסדיים לבנקים;
 - ג. הקמת צוות מעקב שיבחן את השפעות החזקת הגופים המוסדיים בחברות כרטיסי האשראי.
 - ד. איסור על שליטת בנק בחברת כרטיסי חיוב.
 - ה. קיום בחינה של ההשפעות המשקיות של ריכוזיות הגופים המוסדיים. צוות הבחינה נותר חלוק בשאלת מועד ביצוע הבחינה כאמור.

תזכיר חוק - תיקון הוראות שנקבעו במסגרת חוק שטרומ

ביום 27 בנובמבר 2023 פורסם תזכיר חוק, במסגרתו הוצע לתקן את הוראות חוק הבנקאות (רישוי), כפי שנקבעו במסגרת "חוק שטרומ", לעניין שליטת בנק בעל היקף פעילות רחב בחברת כרטיסי חיוב, כך שיבוטל האיסור על גוף מוסדי גדול לרכוש

מבנק בעל היקף פעילות רחב אמצעי שליטה בחברת כרטיסי חיוב, ובנוסף, ייקבע שבנק בעל היקף פעילות בינוני (בנק ששווי נכסיו הוא בין 5%-10% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל) לא יוכל לשלוט בחברת כרטיסי חיוב. ביום 17 במרס 2024 החליטה ועדת שרים לחקיקה לתמוך בהצעה.

צעדים אלה הנם צעדים משלימים לפרסום **תקנות הבנקאות (רישוי) (בנק בעל היקף פעילות רחב), התשפ"ג-2023** אשר התאימו את ההגדרה של בנק היקף פעילות רחב כך שגם בנק שהיקף נכסיו הוא בין 10%-20% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל, יידרש למכור את אחזקותיו בחברת כרטיסי חיוב שבבעלותו.

ההמלצות בדבר הפרדה מבנית, כמו גם הוראות נוספות שיכול ויתפרסמו בעתיד בהיבטים הללו, יכול שיביאו לשינויים מבניים בשוקים הרלוונטיים.

המידע בכל הנוגע להמלצות צוות הבחינה ולתזכיר החוק לעיל, הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של מקס נכון למועד פרסום הדוח. היישום בפועל עשוי להיות שונה באופן מהותי מזה שנחזה והוא תלוי, בין היתר, בהמלצות אשר יאומצו ואופן יישומן, בנוסחו הסופי של החוק אם וכפי שיתקבל, בהחלטות שיתקבלו בעתיד עקב בחינה שתבוצע ביחס לריכוזיות הגופים המוסדיים והפרדה המבנית, ככל שתבוצע, וכן בהתנהגות הגורמים המתחרים.

15.1.9 . **מכתב מנכ"ל משרד האוצר בנושא המותגים הסגורים**

ביום 1 באוגוסט 2022 שלח מנכ"ל משרד האוצר מכתב למקס, בנושא פעילותן של פרימיום אקספרס בע"מ ודיינרס קלוב ישראל בע"מ המנפיקות בישראל כרטיסים ממותגי אמריקן אקספרס ודיינרס, בהתאמה, הסגורים לסליקה צולבת (להלן - "**המותגים הסגורים**"). בהתאם למכתב (אשר לפי פרסומים שונים נשלח במקביל גם לקבוצת ישראל כרטיס ולקבוצת כאל), יידרשו החברות הנ"ל לאפשר לכל בעל רישיון סולק להתקשר עמן בהסכם מתפעל כמאגד ולרכז חיובים וזיכויים של בתי עסק בגין עסקאות שבוצעו בכרטיסי חיוב מהמותגים הסגורים. בנוסף, בתוך 120 ימים ממועד המכתב (קרי - עד ליום 29 בנובמבר 2022), יבחן משרד האוצר את מצב העניינים בשוק והתקדמות הצדדים בהסדרת המנגנון האמור, ובהתאם יבחן את הצורך בשימוש בסמכות השר הקבועה בחוק הבנקאות לצורך פתיחת המותגים הסגורים לסליקה צולבת. על רקע המכתב האמור, מקס פעלה מול המנפיקים של המותגים הסגורים במטרה להתקשר עמם, ומשפעילות זו לא הובילה להסכמה בהתאם למתווה משרד האוצר, מקס עדנה על כך את משרד האוצר. נכון למועד זה, המשאים ומתנים עם המנפיקים של המותגים הסגורים לא הבשילו לכדי הסכמים.

15.1.10 . **חוק אשראי הוגן**

בחודש אוגוסט 2019 נכנס לתוקף **תיקון מס' 5 לחוק הסדרת הלוואות חוץ-בנקאיות, התשנ"ג-1993**, במסגרתו גם שונה שמו של החוק ל"חוק אשראי הוגן". חוק זה יצר אחידות בין הנורמות החלות על מלווים שאינם מוסדיים לבין אלו החלות על מלווים מוסדיים והמערכת הבנקאית.

בנוסף, עודכן מנגנון תקרת הריבית כך שיחול גם על תאגידים בנקאיים (חוק הריבית משנת 1957, מכוחו הותקן צו הריבית משנת 1970, הקובע שיעור ריבית מקסימלי אשר חל על "מילוה צמוד ערך", ימשיך לחול ביחס להלוואות צמודות, במקביל להוראות חוק אשראי הוגן שהוראותיו יחולו על הלוואות שאינן צמודות).

בנוסף, נקבעו מגבלות על "שיעור העלות הממשית של האשראי" ונקבעה תקרת ריבית של ריבית בנק ישראל בתוספת 15%, הורחבה ההגדרה של "תוספת" (תוספות לעלות הלקוח מעבר לריבית עצמה) כך שתכלול גם ריבית פיגורים (אשר הוגבלה לריבית בנק ישראל בתוספת 18%), ונקבעו הוראות גילוי נאות ללקוח.

מאז הותקן החוק, פורסמו תקנות והוראות שונות (לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין) שעניינן יישום הוראות החוק.

15.1.11 . **חוק נתוני אשראי**

במסגרת **חוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016**, שנכנס לתוקף בשנת 2019 הוקם מאגר נתוני אשראי מרכזי, באחריות בנק ישראל, אשר כולל נתונים שליליים וחייביים (עמידה בהחזרי אשראי, למשל) על אנשים פרטיים (משקי בית ועסקים קטנים) שמסופקים למאגר על-ידי גופים פיננסיים שונים וכן גופים ציבוריים (כגון לשכת הוצאה לפועל, כונס הנכסים הרשמי ומערכת בתי המשפט ובעתיד גם על ידי חברת החשמל). במסגרת החוק נקבעו חובות הדיווח של מקורות המידע וסוגי השימושים שניתן לעשות במידע המצוי במאגר והתנאים לשימוש בו.

מטרת החוק היא להגביר את הנגישות למידע פיננסי לצורך הצעת אשראי ללקוחות (שהיה נגיש בעבר בעיקר למערכת הבנקאית) הגדלת התחרות בענף האשראי, הוזלת האשראי והגברת את זמינותו.

בנוסף, הממונה על שיתוף נתוני אשראי בבנק ישראל מפרסם מכוח החוק הוראות ליישום החוק, הנוגעות לפרשנות חוק נתוני אשראי והמטילות חובות על המשתמשים בנתוני אשראי, ומקס בכללם.

מקס היא מקור מידע מוסמך החייב בדיווח למאגר בהתאם לקבוע בחוק וכן משתמשת במידע המצוי בו.

ביום 20 ביולי 2022 הודיע בנק ישראל על הרחבת מאגר נתוני אשראי, כך שהמאגר יכלול נתוני אשראי גם לגבי תאגידים. החליטה זאת מהווה צעד משלים ליצירת המאגר הסטטיסטי הייעודי לאשראי עסקי (מאגר מסיל"ה) שסייע לבנק ישראל במילוי תפקידיו ויישום לנתוני האשראי, על-ידי הרחבת הנתונים הנכללים במאגר. על בנק ישראל לגבש את הכללים הנדרשים לשם כך ולאשרם בוועדת הכלכלה של הכנסת.

כניסת חוק נתוני אשראי לתוקף, בחודש אפריל 2019, הביאה לשינויים בתהליך מתן האשראי בחברה (העמדת אשראי או סירוב להעמיד אשראי, תנאי האשראי וכו'), ולהערכת מקס לשיפור איכות המידע החיתומי שלה בעת העמדת האשראי.

הערכות מקס ביחס להשפעות החקיקה המפורטות לעיל הינן בגדר מידע צופה פני עתיד, המבוסס על המידע המצוי בידי מקס במועד פרסום הדוח. ההשפעות בפועל עשויות להיות שונות מאלו שנחזו, בין היתר לאור התפתחויות שונות במשק ו/או בתחום המוסדר וכן כתוצאה מיישום החקיקה בפועל.

15.1.12. חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי

חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח-2018, קובע הסדרים שמאזנים בין האינטרסים של החייבים, הנושים והאינטרס הציבורי הכללי. בין היתר, החוק מסדיר את הדין המהותי, שינוי מבני ברשויות האמונות על יישום הדין והפרדה בין הליכי חדלות פירעון של יחידים להליכי חדלות פירעון של תאגידים, לצד הסדר מיוחד להליכי הבראה. השלכות החוק על פעילות מקס אינן מהותיות.

15.1.13. בנקאות פתוחה

ביום 24 בפברואר 2020 פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין 368 בעניין יישום תקן של בנקאות פתוחה בישראל ביחס לבנקים ולחברות כרטיסי האשראי. ההוראה מגדירה ומסדירה את תשתית הבנקאות הפתוחה בישראל והיא כוללת הוראות ליישום תקן של בנקאות פתוחה; את החובות של הבנקים וחברות כרטיסי האשראי; את ההגנות ללקוח ואת הכלים לניהול סיכונים בסביבה הפתוחה. בין היתר, ההוראה מגדירה כי בנק וחברת כרטיסי אשראי יהוו "מקור מידע" (גוף פיננסי המאפשר לצרכן מידע וגישה לחשבון לקוח, על פי בקשת הלקוח) ביחס לפעילות בנקאית הכוללת חשבונות עו"ש, כרטיסי חיוב, פיקדונות, אשראי וניירות ערך; וכן "צרכן מידע" (גוף הפונה לקבלת מידע ממקור מידע, על פי בקשת לקוח).

ביום 18 בנובמבר 2021 פורסם **חוק שירות מידע פיננסי, התשפ"ב-2021**. החוק מסדיר את תשתית הבנקאות הפתוחה בישראל לגופים שיהיו מעוניינים לספק שירותי מידע פיננסי, לרבות גופים חוץ-בנקאיים, שאינם מפוקחים בידי הפיקוח על הבנקים. החוק קובע חובת רישוי שתחול על נותני שירותי מידע פיננסי שאינם גופים פיננסיים מפוקחים, ומטיל חובות שונות על גופים פיננסיים המוגדרים בחוק כ"מקורות מידע" (ובכלל זה בנקים וחברות כרטיסי אשראי), ועל נותני שירותי מידע פיננסי כאמור (בין גופים חוץ בנקאיים ובין בנקים וחברות כרטיסי אשראי).

במסגרת **חוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום וייזום תשלום, התשפ"ג-2023**, המסדיר את היבטי הרישוי והפיקוח על נותני שירותי תשלום (ראה לעיל) מוצע להסדיר, בין היתר, את העיסוק בתחום ייזום התשלומים במסגרת הבנקאות הפתוחה, ואת משטר הפיקוח והרישוי אשר יחול על נותני שירותי ייזום תשלומים כאמור, שהם גופים חוץ-בנקאיים.

מקס סבורה כי הסדרת תחום הבנקאות הפתוחה מייצרת לה הזדמנות להעשיר ולשכלל את השירותים ואת הצעת הערך למגוון לקוחותיה.

המידע בכל הקשור להשלכות האפשריות של ההוראות המתוארות בסעיף 15.1.13 זה לעיל, הינו מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות של מקס והתוצאה בפועל יכולה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה, בין היתר, לאור כניסת שחקנים חדשים לשוק, התפתחות תנאי התחרות בשוק והיישום בפועל.

15.1.14. היבטים תחרותיים

חוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988 (לשעבר: "חוק הגבלים העסקיים")

חוק התחרות הכלכלית מסדיר שלושה סוגים עיקריים של הגבלים עסקיים: הסדרים קובלים, מיזוגים ומונופולים. התחום העיקרי שיש לו השפעה על פעילותה של מקס הוא הפיקוח על הסדרים קובלים, הן מכוח הוראות הכלליות של החוק והן מכוח הוראות ספציפיות שהוטלו על מקס ועל מתחרותיה בתחום כרטיסי האשראי. לפירוט נוסף ראה בסעיף 15.1.5 לעיל.

15.1.15. חוק הריכוזיות

חוק הריכוזיות נחקק במטרה ליישם את המלצות הוועדה הממשלתית להגברת התחרותיות במשק לפיהן, המשק בישראל מתאפיין בריכוזיות על-ענפית יתירה בהשוואה לשווקים אחרים, המתבטאת בין השאר בכך שמספר מצומצם של אנשי עסקים שולט בשיעור ניכר של נכסים ריאליים ופיננסיים במשק.

מקס היא גוף פיננסי משמעותי ו"גורם ריכוזי" בהתאם לחוק הריכוזיות ונכללת ברשימת הגופים הפיננסיים המשמעותיים שפורסמה על ידי ועדת הריכוזיות.

חלק מהוראותיו של החוק חלות ביחס למי שסווגו על ידו כגופים ריכוזיים, גופים פיננסיים משמעותיים ותאגידים ריאליים משמעותיים (רשימת הגופים הריכוזיים מורכבת בין היתר מהשניים האחרונים).

שיקולי ריכוזיות ותחרות בהקצאת נכסים ציבוריים

נוכח היותה של מקס גורם ריכוזי, הרי שבמקרה בו תבקש לבצע פעולה הכרוכה בהקצאת זכות מידי המדינה (להתקשר עם המדינה, לקבל מידיה רישיון או לרכוש החזקות מידי המדינה או באישורה) יתכן כי פעולה זו תהיה כפופה להתייעצות של הרגולטור הרלוונטי עם ועדת הריכוזיות.

הפרדה בין תאגידים ריאליים לגופים פיננסיים

חובת ההפרדה כוללת הגבלה על החזקות כמו גם הגבלה על כוונה צולבת של דירקטורים. משמעות חובת ההפרדה בהקשר של מקס - שולט, אדם הקשור לשולט ונושא משרה בתאגיד ריאלי משמעותי אינו רשאי לכהן כדירקטור במקס.

ביום 22 בספטמבר 2022 פרסם הצוות לבחינת נושא הפרדת תאגידים ריאליים מגופים פיננסיים, שהוקם מכוח חוק הריכוזיות, את ממצאיו והמלצותיו לוועדת הכספים של הכנסת. בין המלצות הצוות נכללה גם ההמלצה לקבוע כי הסייג של סולקים כ"גופים פיננסיים משמעותיים" ייעשה בהתאם לאותם פרמטרים שלפיהם מסווגים יתר הגופים ככאלה - כלומר, לפי שווי הנכסים של הסולק ולא לפי שיעור/גובה העסקאות שסלק.

כמו כן, פורסם בדוח כי במסגרת הדיונים על הדוח הועלו חששות בדבר התפתחויות בהחזקות הגופים המוסדיים במהלך השנים המובילות לריכוזיות של הגופים המוסדיים במשק. נוכח הדעות השונות שהועלו בצוות ולאור היקפו והשלכותיו המשקיות של הנושא, הוחלט על ידי הצוות לבצע בחינה ועבודת המשך בנושא מחוץ למסגרת הדוח.

בשלב זה, טרם פורסמה הוראה רשמית הקובעת אם יש לסווג סולקים בבעלות מבטח כתאגיד פיננסי או ריאלי.

מתווה מדורג של רישוי ורגולציה מידתית לגופים חוץ בנקאיים .15.1.16

ביום 14 בפברואר 2024 פרסם הפיקוח על הבנקים קול קורא לקבלת התייחסות הציבור למתווה מדורג של רישוי ורגולציה מידתית לגופים חוץ בנקאיים לשם הגברת התחרות במערכת הבנקאית. בהתאם לקול הקורא, בכוונת בנק ישראל להתוות מדיניות למתן רישיונות לתאגידים בנקאיים, שבמסגרתה יותאמו הרישיון והפיקוח הבנקאיים לפעילות המבוקשת ולרמת הסיכונים בפעילות של הגוף מבקש הרישיון. במסגרת זו, יקבעו שלוש מדרגות של רישיון בנקאי: (1) תאגיד בנקאי בעל רישיון מוסד כספי, אשר יאפשר למחזיק בו לקבל פיקדונות (ללא ניהול חשבונות עו"ש) ולהעמיד מתוכם אשראי; (2) תאגיד בנקאי בעל רישיון בנק בסיסי, אשר יחול על גוף שפעילותו אינה מורכבת (כהגדרת מונח זה בהוראת נב"ת 480) ועונה על הגדרת בנק בעל היקף פעילות קטן בחוק הבנקאות (שירות ללקוח). רישיון זה יאפשר לתאגיד הבנקאי, בנוסף על קבלת פיקדונות והעמדת אשראי מתוכם, לנהל גם חשבונות עו"ש ולהעמיד מתוכם אשראי; (3) תאגיד בנקאי בעל היקף רישיון בנק מורחב – למדרגה זו ישתייכו תאגידים בנקאיים בעלי רישיון בנק שאינם עונים על ההגדרות "מוסד כספי" ו"בנק בסיסי" שלעיל. הקול הקורא פתוח להערות הציבור עד ליום 31 במרס 2024.

מקס בוחנת בימים אלה את הנושא, בהיותה חברה בשליטה של חברה בעלת שליטה בגופים מוסדיים, והמגבלות הקבועות במסגרת חוק הבנקאות שנכללו בו בעקבות חוק הריכוזיות.

הוראות ניהול בנקאי תקין - ממשל תאגידי .15.1.17

הוראות ניהול בנקאי תקין 301 ו-301A - דירקטוריון ומדיניות תגמול בתאגיד בנקאי

ביום 18 בינואר 2022 פרסם תיקון להוראה 301 (דירקטוריון) במסגרתו נקבע כי בהרכב הדירקטוריון יינתן ייצוג הולם לשני המינים. לשם כך, הדירקטוריון יקבע מדיניות לשיעור הגיוון המגדרי ותאריך יעד להשגת היעד כאמור. קביעת המדיניות תתבצע בתוך שישה חודשים מיום פרסום החוזר, והשגת היעד תהיה בתוך שלוש שנים מיום אישור המדיניות.

ביום 10 באפריל 2022 פרסם תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 301 ו-301A, במסגרתו נקבע כי הדירקטוריון יגדיר ויפרט את תפקידיו ומסמכותיו של יו"ר הדירקטוריון, כך שאלו לא יחרגו מהתפקידים והסמכויות המוקנים לו בחוק, שלא ייווצר עירוב בין תפקידיו ואופן ביצועם לבין תפקידי ההנהלה ושלא יהיה בהם כדי לגרוע או להחליף את תפקידי הדירקטוריון או להפחית מהחובות והאחריות של יתר הדירקטורים. התיקון להוראה 301A חידד את העיקרון כי יש לקבוע את התגמול ליו"ר הדירקטוריון ביחס לאופן התגמול של יתר חברי הדירקטוריון.

הוראות ניהול בנקאי תקין 312 - עסקי תאגיד בנקאי עם אנשים קשורים

ביום 31 בינואר 2022 פרסם עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 312 (עסקי תאגיד בנקאי עם אנשים קשורים). במסגרת העדכון בוטלה הכללתם של נושאי משרה בתאגיד המחזיק ב- 5% ומעלה מאמצעי שליטה בתאגיד הבנקאי מהגדרת "איש קשור", הועלה שיעור ההחזקה באמצעי שליטה בתאגיד שהתאגיד הבנקאי מחזיק בו והועלה סף החבות לאישור עסקאות עם איש קשור שאינו יחיד ל- 1 מיליון ש"ח (במקום 100 אלף ש"ח).

הוראות נוהל בנקאי תקין 473 - הפצת כרטיסי אשראי של מנפיקים הקשורים עם תאגיד בנקאי בהסכם הפצה

ביום 4 ביולי 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראה הנ"ל, הקובעת את תנאי הסכם הפצה, אופן הפצה, הפרטים שהתאגיד הבנקאי מחויב להציג ללקוח וכן הוראות דיווח לפיקוח - אודות הסדרי הפצת כרטיסי אשראי של מנפיקים הקשורים עם תאגיד בנקאי. מועד תחילת ההוראה נקבע ליום פרסומה, כאשר נקבע כי הסכמי הפצה שנחתמו טרם כניסת ההוראה לתוקף יותאמו בתוך 6 חודשים. מקס לומדת את השלכות ההוראה.

תיקוני חקיקה מתוך "חוק ההסדרים" .15.1.18

במסגרת חוק ההסדרים 2023 שאושר ביום 24 במאי 2023, אושרו מספר תיקוני חקיקה הרלוונטיים למקס.

במסגרת חוק ההסדרים, הוצעו מספר תיקונים לפקודת מס הכנסה, שמטרתם להטיל על גופים פיננסיים (לרבות מקס) חובת דיווח חצי שנתי לגבי פעילות הלקוחות העסקיים, בנוסף לקביעת הוראות לעניין זכות רשות המיסים לפנות לחברות כרטיסי אשראי בבקשות מידע פרטניות, בתנאים הקבועים שם. הצעות אלו לא אושרו כחלק מחוק ההסדרים. בשלב מקדמי

זה, מקס אינה יכולה להעריך את השפעת תיקוני חקיקה אלה. עם זאת, ככל שהתיקונים יקודמו בנוסח המוצע, אלה יטילו על מקס חובת דיווח שלצידה משמעויות תפעוליות.

בנוסף, במסגרת חוק ההסדרים, אושר פרק ז' העוסק בבנקאות ואשראי, במסגרתו, בין היתר:

- א. נקבעו הוראות המרחיבות את סמכויות המפקח על הבנקים להטיל עיצומים כספיים במקרים של הפרות הנוגעות לגביית עמלות בהתאם לתעריפון שקבע הנגיד בכללים כגון חריגה מהתעריפון המפורסם של חברה או גביית סכום גבוה משהוסכם עם הלקוח;
- ב. נקבע כי ההוראות שנקבעו במסגרת חוק שטרומ, לעניין האיסור החל על בנק לפנות ללקוח בעניין חידוש כרטיס אשראי אלא בתוך 45 ימי העבודה שלפני המועד לסיום חוזה כרטיס האשראי, תמשכנה לחול לתקופה של שנתיים נוספות, בכפוף לסמכות ועדת הכלכלה להאריך הוראות אלה בשנתיים נוספות;
- ג. נקבע, כי החל מיום 1 בפברואר 2024 תבוטל ההגנה שנקבעה במסגרת חוק שטרומ לעניין הגבלת סך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי של לקוחות בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב. ראה סעיף 15.1.8 לעיל.
- ד. תוקנה ההוראה שנקבעה בחוק הבנקאות במסגרת חוק שטרומ לעניין איסור מניעת תחרות וגישה למידע. תיקון זה נכנס לתוקף ביום 1 בספטמבר 2023. בהתאם לתיקון, הבנק יאפשר לגוף המתפעל (הגוף הפיננסי העוסק בתפעול הנפקה של כרטיסי חיוב שמנפיק הבנק) לבקש ולקבל את הסכמת הלקוח לעשות שימוש במידע על אודות הלקוח שהגיע לידי הגוף המתפעל אגב ביצוע ההנפקה או תפעול ההנפקה לצורך מתן שירותים פיננסיים ללקוח שלגביהם הוא מפקח. הארכת תוקפן של הגנות שניתנו למקס במסגרת חוק שטרומ עשויה לסייע לה להתמודד עם תנאי התחרות בשוק.

הערכות מקס בדבר השפעות הארכת תוקף ההגנות כאמור הנין בגדר מידע צופה פני עתיד, המבוסס על הערכות לא סופיות של מקס הידועות במועד פרסום הדוח. התוצאה יכולה להיות שונה מזו שנחזתה, בין היתר לאור אי הוודאות ביחס להתפתחויות שונות בשוק והתנהגות הגורמים המתחרים.

15.1.19. עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 313 - מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים

ביום 30 ביולי 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון להוראה הנ"ל, המאריך עד ליום 31 בדצמבר 2024, את הקביעה לפיה חבות של קבוצת לווים בנקאית לחברת כרטיסי אשראי, לא תהיה כפופה למגבלת "קבוצת לווים בנקאית" ולא תיכלול במגבלה המצרפית של לווים גדולים. עדכון זה נכנס לתוקף ביום פרסומו.

15.1.20. עדכונים והקלות בעקבות מלחמת "חרבות ברזל"

- ביום 12 באוקטובר 2023 פרסם המפקח על הבנקים מסמך דגשים למערכת הבנקאית בעקבות מלחמת "חרבות ברזל", בנוגע לצורך בשימור זמינות ורציפות השירותים הבנקאיים, מתן טיפול, סיוע ומענה לפניות לקוחות על רקע המלחמה, בדגש על תושבי האזורים שבמצב חירום, חיילי צה"ל המגויסים ובני משפחותיהם ועסקים קטנים אשר נסגרו או פועלים במתכונת מצומצמת עקב המצב.
- בכלל זה נאמר במסמך, כי הפיקוח יבחן את האפשרות לאפשר חריגה ממסך ההמתנה שנקבע ב"חוק 6 דקות", כי הפיקוח מדגיש את הצורך בהיערכות להתגברות ניסיונות ותקיפות סייבר ובחינת היבטי הון ונזילות ואשראי, וכן כי על הדירקטוריון לדון בהיערכות הנדרשת במקס כתוצאה מהמלחמה. בנוסף, כלל המסמך קובץ שאלות ותשובות לשעת חירום עבור לקוחות המערכת הבנקאית.
- ביום 19 באוקטובר 2023 פרסם בנק ישראל מכתב המבהיר את אופן הדיווח למאגר נתוני אשראי, לאור ההקלות העסקיות הניתנות ללקוחות ע"י הגופים המדווחים. בנוסף, פורסם חוזר הכולל דרישה לסמן הערה בדיווח למאגר לאור אירועי מלחמת "חרבות ברזל". כמו כן, ביום 13 בנובמבר 2023 פורסמה הוראת שעה אשר קבעה כי פיגור בתשלום חוב ידווח למערכת נתוני אשראי החל מהיום ה-60 ממועד התשלום שלא שולם (במקום החל מהיום ה-30 כנדרש כיום). כמו כן, ביום 6 בנובמבר 2023 פורסמה **הוראת ממונה מס' 801** המהווה הוראת שעה הכוללת התאמות להוראות הממונה למקורות המידע בשל המלחמה.
- ביום 4 בפברואר 2024 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת שעה, הכוללת, בין היתר, את ההתאמות הבאות (ככלל, ולמעט הקלות מסוימות לגביהן נקבעו לוחות זמנים שונים, תוקף הוראת השעה והתיקונים בה הוא עד 31 במרס 2024):
 - א. הקלות בנוגע ליישום **הראות ניהול בנקאי תקין 367 ו-420** ולפיהן תאגיד בנקאי יורשה לשלוח ללקוח הודעות דחופות ובעלות השפעה מהותית על הלקוח, בערוצים דיגיטליים, גם אם הלקוח לא ביקש להצטרף לערוצים אלו.
 - ב. הקלות בנוגע לחובות זיהוי בהיבטי איסור הלבנת הון ומימון טרור - בדגש על הגדלת היקפי הפעילות שביחס אליהם ניתן לנקוט בהליכי זיהוי מקלים, ובכלל זאת, העלאת היקף הצבירה בחשבונות תשלום, מ-50 אלפי ש"ח ל-100 אלף ש"ח והעלאת סף העברות/זיכוי הכספים המותרים בשנה, מ-100 אלף ש"ח ל-200 אלפי ש"ח, ביחס למקבל שירות שזוהה במסגרת ההסדר המקל הקבוע בנספח ב'2 להוראה 411 - בכפוף לניטור מוגבר ולוודואו כי מטרת הפעילות של מקבל השירות הינה למטרת גיוס כספי סיוע על רקע המלחמה.

- ביום 23 באוקטובר 2023, פרסם הפיקוח על הבנקים מתווה לסייע ללקוחות חברות כרטיסי האשראי בהתמודדות עם השלכות מלחמת "חרבות ברזל" (להלן – "מתווה הסייע"). מתווה הסייע, אשר אומץ על ידי חברות כרטיסי האשראי, איפשר לאוכלוסיות הנמנות עם קבוצת הלקוחות שבמעגל הראשון (בהתאם לפירוט שבמתווה) לדחות תשלומי הלוואות מסוימות למשך שלושה חודשים, ללא חיוב בריבית או עמלות, וכן העניק פטור לאוכלוסיות אלו מחלק מהעמלות הכרוכות בפעילות מול חברות כרטיסי האשראי; וליתר הלקוחות (לקוחות המעגל השני) איפשר מתווה הסייע לדחות תשלומי הלוואות מסוימות למשך שלושה חודשים, כאשר התשלומים הנדחים יישאו ריבית שלא תעלה על שיעור הריבית בחוזה ההלוואה, והכל כמפורט במתווה הסייע. ביום 30 באוקטובר 2023, אומץ מתווה זה (בהתאמות) גם על-ידי החשב הכללי, ביחס להלוואות שהועמדו במסגרת הקרן להלוואות בערבות מדינה.
- ביום 8 בנובמבר 2023 הודיע הפיקוח על הבנקים על הרחבת מתווה הסייע, על דרך של הכללת האוכלוסייה המתגוררת ביישובי צפון הארץ, או בעלי עסקים הנמצאים ביישובי הצפון ואשר פונו על ידי גורם מדינתי רשמי. ביום 26 בדצמבר 2023, הודיע הפיקוח על הבנקים על הרחבת מתווה הסייע, באמצעות הארכת תוקף המתווה הקיים בשלושה חודשים נוספים, החל מתאריך 15 בינואר 2024 לאוכלוסיות המעגל ראשון והמעגל שני; וכן, באמצעות הרחבת אוכלוסיות המעגל הראשון.
- בנוסף, על רקע מלחמת חרבות ברזל הוצאו במהלך החודשים האחרונים, מאז פרוץ המלחמה, מספר הוראות שעה על ידי שר העבודה אשר עניינן הפסקות ושעות נוספות, התקבלה החלטה ממשלה בנוגע לשיפוי מעסיקים על הפקדות סוציאליות בגין ימי מילואים, וכן נחתמו שני הסכמים קיבוציים כלליים (אשר ייכנסו לתקפם רק לאחר מתן צו הרחבה) אשר מסדירים מספר נושאים הקשורים לתגמול לעובדים שנעדרו בשל המלחמה, שיפוי מעסיקים והארכת תקופת ההגנה מפיטורים לעובדים החוזרים ממילואים. כמו כן מונחת בפני הכנסת הצעת חוק המעגנת הקפאה והפחתת דמי הבראה במשק לשנת 2024. להוראות אלה אין השפעה מהותית על מקס, ומקס פועלת ליישום ההוראות הרלוונטיות אליה.

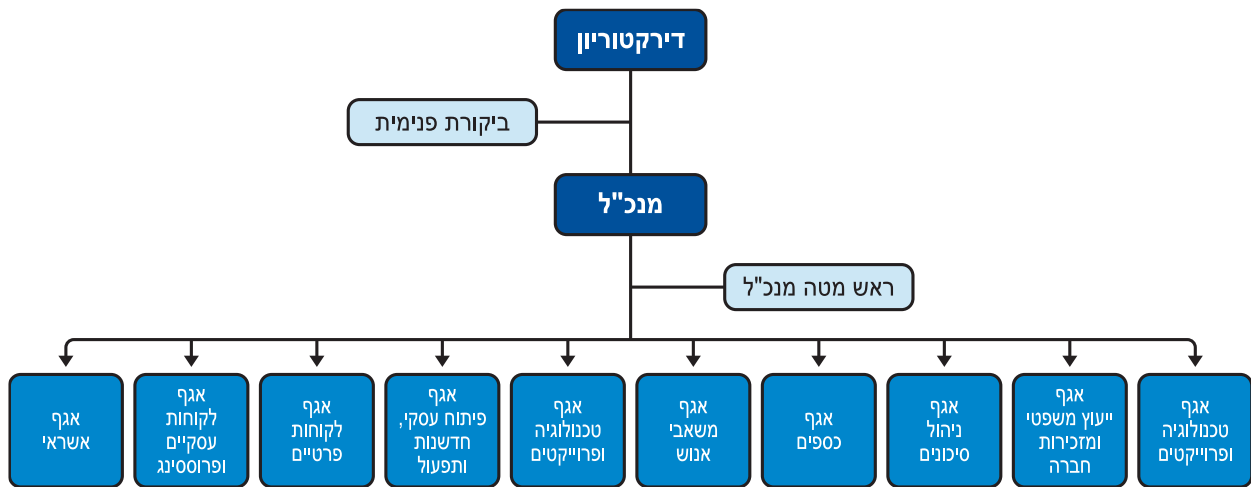
חוק דחיית מועדים (הוראת שעה - חרבות ברזל) (חזרה, פסק דין או תשלום לרשות), התשפ"ד-2023

ביום 18 באוקטובר 2023 אושר **חוק דחיית מועדים (הוראת שעה - חרבות ברזל) (חזרה, פסק דין או תשלום לרשות), התשפ"ד-2023**, שמטרתו לקבוע הוראת שעה שתעניק פתרון משפטי מוסדר לדחיית מועדים הקבועים בחוזה, בפסק דין או מול רשות ציבורית שמיום 7 באוקטובר ועד ליום 7 בנובמבר 2023 (להלן - "התקופה הקובעת") ב-30 ימים (להלן - "תקופת הדחייה"), וזאת עבור אוכלוסיות שנפגעו ממצב החירום ואינן מסוגלות לקיים את התחייבויותיהן המשפטיות במועדן בשל המצב, בהתאם לפירוט שבחוק. ביום 8 בנובמבר 2023 פרסם צו המאריך את התקופה הקובעת בחודש ימים, עד ליום 7 בדצמבר 2023 ובהלימה גם את תקופת הדחייה כך שתוארך מ-30 ימים ל-60 ימים או עד ליום 31 בדצמבר 2023, לפי המוקדם.

ביום 31 בדצמבר 2023 תוקן החוק הנ"ל ונקבע הסדר המשך, במסגרתו נקבעו - התקופה הקובעת הראשונה שתחול מיום 7 באוקטובר 2023 ועד ליום 31 בדצמבר 2023 והתקופה הקובעת השנייה, אשר תחול החל מיום 1 בינואר 2024 ועד ליום 29 בפברואר 2024. ביחס לתקופה הקובעת הראשונה נקבעה זכאות לדחיית המועד לעשיית פעולה מכוח חוזה ב-145 ימים או עד ליום 29 בפברואר 2024, לפי המוקדם. ביחס לתקופה זו, לא נעשה כל שינוי באוכלוסיות הזכאיות כמתואר לעיל; התקופה הקובעת השנייה שתחול בין 1 בינואר 2024 ל-29 בפברואר 2024 כאשר מועד לעשיית פעולה שנקבע בחוזה חל במהלך תקופה זו ידחה המועד ב-31 ימים. ביחס לתקופה זו, צומצמה רשימת הזכאיים לדחייה. לפניית למקס מכוח חוק דחיית מועדים אין השפעה מהותית על מקס.

בנוסף, על רקע מלחמת חרבות ברזל הוצאו במהלך החודשים האחרונים, מאז פרוץ המלחמה, מספר הוראות שעה על ידי שר העבודה אשר עניינן הפסקות ושעות נוספות, התקבלה החלטה ממשלה בנוגע לשיפוי מעסיקים על הפקדות סוציאליות בגין ימי מילואים, וכן נחתמו שני הסכמים קיבוציים כלליים (אשר ייכנסו לתקפם רק לאחר מתן צו הרחבה) אשר מסדירים מספר נושאים הקשורים לתגמול לעובדים שנעדרו בשל המלחמה, שיפוי מעסיקים והארכת תקופת ההגנה מפיטורים לעובדים החוזרים ממילואים. כמו כן מונחת בפני הכנסת הצעת חוק המעגנת הקפאה והפחתת דמי הבראה במשק לשנת 2024. להוראות אלה אין השפעה מהותית על מקס, ומקס פועלת ליישום ההוראות הרלוונטיות אליה.

הערכות מקס ביחס להקלות בעקבות מלחמת חרבות ברזל, מהוות מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של מקס נכון למועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל יכולות להיות שונות באופן מהותי מאלו שהוערכו, בין היתר, לאור אי הוודאות באשר להתפתחות מלחמת חרבות ברזל, הימשכותה והשלכותיה על הכלכלה בישראל ו/או מהתממשותם של כל או חלק מגורמי הסיכון המפורטים בפרק "סקירת הסיכונים" בסעיף 15.10 לעיל ובחלק ב' לדוח - דוח הדיריקטוריון, סעיף 5.

מצבת כוח אדם

להלן נתונים אודות מצבת כח האדם של מקס:

2022	2023	
1,337	1,518	מספר משרות* בסוף שנה
1,293	1,406	מספר משרות* ממוצע

* מספר המשרות כולל משרה מלאה לרבות שעות נוספות, בתוספת משרות כח אדם חיצוני ובניטי משרות עובדים ששכרם הוון לרכוש קבוע.

הגידול במצבת כח האדם נובע מגידול בפעילותה העסקית של מקס.

שינויים בהרכב ההנהלה של מקס

ביום 14 בפברואר 2023 הגב' מיכל אלטרמן, סגנית מנהל כללי, יועצת משפטית וראש מטה מנכ"ל סיימה את תפקידה במקס. ביום 3 בפברואר 2023 אישר דירקטוריון מקס את מינויה של הגב' גילי בסמן רייגולד כסגנית מנהל כללי ויועצת משפטית, וביום 1 במאי 2023 החלה את כהונתה במקס.

ביום 26 ביוני 2023 פוצל אגף פיתוח עסקי טכנולוגיה ופרייקטים במקס ל-2 אגפים כדלהלן:

אגף פיתוח עסקי, חדשנות ותפעול בניהולו של מר מאיר אהרוני עוסק בייזום והובלת חדשנות עסקית, הצמחה וליוי של מיזמים חדשים לצד הובלת פעילויות התפעול הרכש.

אגף טכנולוגיה ופרייקטים בניהולו של מר גיא שבתאי מוביל את תהליכי הטכנולוגיה והפרייקטים, המאפשרים את ליבת העשייה העסקית של מקס. גיא שבתאי החל את כהונתו כמשנה למנכ"ל ומנהל האגף ביום 26 ביוני 2023. עובר למינוי כאמור, מר שבתאי כיהן כחבר הנהלה במקס, בתפקיד CIO.

ביום 15 בנובמבר 2023 מר ירון טיקטין, משנה למנכ"ל, מנהל אגף אשראי, ביקש לסיים את תפקידו. בהתאם להסכם העסקתו, ביום 15 בפברואר 2024 סיים בפועל את כהונתו במקס.

ביום 14 בינואר 2024 הגב' לנה דובילייר אבישר החלה לכהן כמשנה למנכ"ל, מנהלת אגף אשראי במקס. עובר למינוי, גב' דובילייר אבישר כיהנה כחברת הנהלה במקס, בתפקיד מנהלת סיכונים אשראי, מודלים, אנליזה וצמיחה.

תוכניות תגמול לעובדי מקס ומנהליה

מדיניות התגמול אשר אושרה על ידי דירקטוריון מקס בחודש מאי 2020, בהתבסס על הוראה 301A מובאת לוועדת התגמול של מקס לבחינה מעת לעת ומאושרת על ידי דירקטוריון מקס אחת ל-3 שנים ולאחרונה עודכנה בחודש מאי 2023.

המדיניות חלה על נושאי משרה ועובדים לרבות יו"ר הדירקטוריון, המנכ"ל, משנים למנכ"ל ודירקטורים במקס והיא מגדירה את המסגרות והעקרונות המנחים בכל הקשור לשכר ולתגמול, תוך קביעת תקרות למרכיבי התגמול השונים.

המדיניות מתבססת על החזון, הערכים, האסטרטגיה העסקית, התרבות הניהולית, הקוד האתי ומדיניות ניהול הסיכונים של מקס. בקביעת המדיניות נלקחו בחשבון מצבה וחוסנה העסקי והפיננסי של מקס, הסביבה העסקית בה היא פועלת, וסטנדרטים מקובלים בשוק העבודה הרלוונטי לתחרות העסקית ולתחרות על המשאב האנושי. כמו כן, נלקחו בחשבון שיקולים כלל ארגוניים רחבים לרבות עלויות התגמול בכללותן ופערי תגמול רצויים בין הדרגים השונים במקס.

על פי מדיניות התגמול, חבילת התגמול לנושאי המשרה במקס תכלול שכר שוטף ורכיבים נלווים לו, מענקים שנתיים, והיא עשויה גם לכלול תגמול הוני ארוך טווח. כמו כן, במדיניות התגמול מוסדרות גם זכויות בסיום העסקה, לרבות פיצוי פיטורין, תקופת הודעה מוקדמת, תקופת הסתגלות וכן התייחסות למענקים מיוחדים.

בהתאם למדיניות התגמול, תקרת המענק השנתי לחלוקה לכלל עובדי מקס (לרבות נושאי המשרה בה) נקבעת על ידי ועדת התגמול והדירקטוריון ואפשר שתיקבע כשיעור מסך הרווח לפני מס ומענקים בגין שנת המענק או בהתבסס על פרמטרים אחרים הקשורים לביצועי מקס ו/או לתוכנית העבודה של החברה וכיו"ב.

מענק שנתי

סך המענק השנתי לחלוקה נקבע על ידי ועדת התגמול והדירקטוריון והינו לרוב נגזרת של מידת העמידה של מקס ביעדיה השונים ובראשם שיעור העמידה ביעד הרווח השנתי אל מול תוכנית העבודה שאושרה בדירקטוריון. מנכ"ל מקס ממליץ לוועדת התגמול ולדירקטוריון על סכום המענקים לעובדים, כולם או חלקם, (ובלבד שלא יעלה על סכום סך המענק, כהגדרתו במדיניות התגמול) ועל אופן חלוקתם.

המענק השנתי לנושאי משרה מבוסס על קריטריונים מדידים ועל קריטריונים איכותיים.

קריטריונים מדידים - תשלום המענק השנתי על בסיס קריטריונים הניתנים למדידה כמותית מותנה בעמידה בתנאי הסף שנקבעו במדיניות התגמול.

הקריטריונים המדידים כוללים מדדים המבוססים על שילוב של ביצועי מקס, עמידה ביעדים פיננסיים ועסקיים ויעדים כלליים בתחום ניהול הסיכונים והציות וכן על ביצועיהם האישיים של נושאי המשרה וביצועי היחידות הנמצאות תחת אחריותם.

ככל שבדוח הכספי מנוטרלים רווחים והפסדים חד פעמיים, הם מנוטרלים גם במדידת הביצועים לצורך חישוב התגמול.

המדדים והיעדים השונים, הקובעים את גובה והיקף המענק השנתי לכל אחד מנושאי המשרה, נגזרים מתוכניות העבודה המאושרות על ידי הדירקטוריון, אשר נבנות, בין היתר, תוך תתייחסות להיקף הסיכונים לסוגיהם השונים אשר מקס מוכנה ליטול על עצמה. בפרט, הוגדרו כחלק מהמדדים גם מדדי מקס ומדדי ניהול סיכונים בהתאם לתיאבון הסיכון של מקס.

המדדים הנגזרים מתוכניות העבודה המאושרות, כוללים בין היתר מדד עמידה ביעד הרווח השנתי.

מבנה התגמול השנתי המשתנה במדיניות התגמול מבטיח כי עובדים העוסקים בניהול סיכונים ובציות מתוגמלים ללא תלות בעסקים עליהם הם מפקחים.

המענק השנתי הניתן לנושאי המשרה על בסיס קריטריונים איכותיים שאינם ניתנים למדידה כמותית (מענק בשיקול דעת) הוגבל לשלוש משכורות חודשיות בשנה.

ביטול או הפחתת מענק שנתי - בנוסף, הדירקטוריון רשאי, להפחית או לבטל את המענק השנתי לנושאי המשרה, כולם או חלקם, בהתאם לשיקול דעתו, וזאת בין היתר, לצורך שמירה על יציבות מקס ועמידה בהלימות ההון.

פריסת המענק ומענק שנתי נדחה - בהתאם למדיניות התגמול, בשנה בה סך התגמול המשתנה עולה על 40% מסך התגמול הקבוע באותה שנה⁹⁸, 50% מן המענק השנתי המחושב לנושאי משרה נדחה ונפרס על פני 3 השנים העוקבות לשנת החלוקה, כאשר בכל אחת מ-3 השנים העוקבות לשנת החלוקה משולם 33.3% מהחלק הנדחה, כאשר הבשלת חלק המענק הנדחה הרלבנטי בכל אחד ממועדי ההבשלה תותנה בכך שמקס עמדה ביחס הלימות ההון הנדרש ממנה על פי הוראות המפקח, בהתאם לדוחות הכספיים שמקס פרסמה בסמוך לפני כל אחד ממועדי התשלום של החלק הנדחה הרלוונטי.

בינואר 2022 בוצע עדכון למדיניות התגמול לנושאי משרה שעיקרו בקשר עם רכיב התגמול ההוני.

בפברואר 2022 בוצעו עדכונים נוספים למדיניות התגמול ביחס לתקופת ההודעה המוקדמת ליו"ר הדירקטוריון היוצא ובגובה סכום ההשתתפות העצמית בביטוח דירקטורים ונושאי משרה.

במאי 2022 בוצעו עדכונים למדיניות התגמול של נושאי המשרה ושל העובדים ביחס להגדרת "עובד מרכזי" ושינויים נוספים שגדרשו במדיניות כתוצאה משינוי ההגדרה.

במאי 2023 בוצעו עדכונים למדיניות התגמול של נושאי המשרה ושל העובדים ביחס לרכיב התגמול ההוני (לאור החלפת הבעלות) ובמדיניות התגמול של נושאי המשרה ביחס למדדים האישיים של המשנים למנכ"ל כך שהם יקבעו על ידי המנכ"ל וידווחו לוועדת תגמול, למעט המדדים של ה-CFO, CRO ושל היועצת המשפטית, שיצו על ידי המנכ"ל ויאושרו על ידי ועדת ניהול סיכונים והדירקטוריון. המדדים ייקבעו בהתאם לתכנית העבודה השנתית ביחס לכל שנת מענק.

הסכם העסקה לחברי הנהלת מקס

הסכמי העסקה של חברי הנהלה הינם לתקופה בלתי קצובה, כאשר כל צד רשאי להביא את הסכם לסימום בהודעה מוקדמת בת 90 ימים, ובכל מקרה שמורה למקס הזכות שלא לנצל את תקופת ההודעה המוקדמת במלואה או בחלקה. במקרה זה תשלם מקס את השכר והתנאים הנלווים בגין תקופת ההודעה המוקדמת בגינה יותרה מקס על עבודתו של חבר הנהלה.

בהתאם לתנאי העסקתם, זכאים חברי הנהלה לתנאים סוציאליים ונלווים (כגון, ביטוח מנהלים, קרן פנסיה, קרן השתלמות, ימי מחלה וחופשה, דמי הבראה כדון, טלפון סלולארי וכן הטבות נוספות כמקובל במקס). חברי הנהלה זכאים גם לרכב ומקס נושאת בעלות אחזקתו ובגילום המס בגינו.

בהתאם להסכם עם חברי הנהלה, עם סיום עבודתם זכאים הם לפיצויי פיטורין בגובה מכפלת מספר שנות עבודתם במשכורת אחרונה. בנוסף, זכאים חברי הנהלה לחופשת הסתגלות עד ארבעה חודשים ומנגד מחויבים חברי הנהלה בתקופת אי תחרות של

98. השיעור 40% רלוונטי אם תקרת התגמול באותה שנה קלנדארית אינה עולה על הקבוע בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016. במקרה אחר השיעור הרלוונטי הוא 6/1.

6 חודשים, ובמקרה של פיטורין בנסיבות המזכות בתשלום פיצויי פיטורין, זכאים חלק מחברי ההנהלה לסכום נוסף של 100% ממכפלת שנות עבודתם (או שנות כהונתם, לפי העניין) במשכורתם האחרונה.

הסכמי העסקה של יו"ר הדירקטוריון לשעבר והנוכחית במקס

לפרטים ראה ביאור 43(5) בדוחות הכספיים.

הסכם העסקה למנכ"ל מקס ולחברי ההנהלה של מקס

לפרטים ראה ביאור 43(ב)(7) ו-25(ד)(5) בדוחות הכספיים.

הסכם קיבוצי במקס

לפרטים ראה ביאור 25(ג)(2) בדוחות הכספיים.

15.3. רכוש קבוע

15.3.1. בניינים וציוד

בית MAX

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020, העבירה מקס את משרדה ל"בית MAX" בבני ברק (עד לאותו מועד משרדה של מקס היו ממוקמים בבנין סמוך). המשרדים נשכרו מאליווד נדל"ן בע"מ במסגרת הסכם שכירות ארוך טווח, לתקופת שכירות של 24 שנים ו-11 חודשים, כאשר מקס רשאית לסיים את השכירות במספר מועדי יציאה קבועים ומוגדרים בהסכם.

מערכות מידע ומחשוב

מערכות המידע של מקס מצויות בליבת הפעילות שלה וכוללות: מחשבים, מערכות ותשתיות מידע, לרבות שרתים, ציוד תקשורת וציוד היקפי. מערכות המחשוב של מקס ממוקמות בשני אתרים עצמאיים הפועלים בתצורת Active-Active (כאשר שני האתרים פועלים בצורה מלאה בו זמנית בכל רגע נתון) ובאתר שלישי המשמש כאתר גיבוי של המידע. מערכות מקס עומדות בסטנדרטים גבוהים ביותר של אבטחת מידע והגנת הסייבר, בין היתר, כנדרש על פי הנחיות הפיקוח על הבנקים.

15.3.2. פרויקטים עיקריים בתחום הטכנולוגיה

מערכות הליבה של מקס עליהן מבוססת פעילות התשלומים הינן מערכות המעבדות היקפי פעילות גדולים מאוד. למערכות כאמור יכולת לקלוט ולתפעל היקפי פעילות גבוהים מאלו הקיימים כיום במקס.

מערכות הליבה משודרגות באופן שוטף הן בהיבטים הטכנולוגיים והן בהיבטי תוכנה וארכיטקטורה ובכך תומכות בהתפתחות העסקית של מקס.

להלן פירוט, נכון למועד אישור הדוח, בדבר הפרויקטים העיקריים של מקס בתחומי המערכות הטכנולוגיות:

- **פעילות הדיגיטל** - הפעילות כוללת את כל הנכסים הדיגיטליים של מקס, לרבות אתרי מקס, אפליקציות, שירותים אוטומטיים דוגמת IVR ו-WhatsApp, כאשר ניתן דגש לעידוד השימוש בערוצים אלו על ידי פיתוחים ושיפורים שוטפים בהתאם לצרכי הלקוחות ולהתפתחות השוק, תוך פישוט והנגשה של המידע והפעולות ועל ידי כך להביא לחוויית לקוח משופרת וחדשנית.
- **אפליקציה** - מקס פועלת לפיתוח יכולות מתקדמות והתאמת האפליקציה לצרכי הלקוחות והשוק, בדגש על ניהול חכם יותר של ישות הלקוח, שירותים פרסונליים והנגשה דיגיטלית של מוצרי מקס בעולמות התשלומים, האשראי, Gift Cards, ביטוח ועוד.
- בשנת 2023 הוקם באפליקציה מתחם ייעודי לליווי הלקוח בנסיעה לחו"ל, כולל הכנה לטיסה, הזמנת חופשות והטבות.
- **ארנק מט"ח** - מקס השיקה ללקוחותיה ארנק מט"ח המאפשר לרכוש מט"ח לשימוש בחו"ל ובעסקאות E-com.
- **ביטוח** - מקס הקימה פלטפורמה טכנולוגית לניהול סוכנות ביטוח ותמיכה בתהליכי מכר ושירות. הפעילות מתמקדת בשיווק מוצרי ביטוח שונים כגון: נסיעות לחו"ל, רכב, דירה, משכנתא, וביטוח לעסקים.
- **אשראי רכבים** - בעולם אשראי הרכבים שופרו יכולות כגון מנגנון ההתחשבות, תהליכי המכר והמודלים והחוקים לצרכי מניעת הונאה, זאת לצורך תמיכה מתמשכת בהרחבת הפעילות ושיפור האינטגרציה וההפצה בסוכנויות הרכב. בשנת 2023 פותחה תשתית המאפשרת למקס למכור הלוואות צמודות מדד בנוסף להלוואות השקליות שנמכרו עד כה.
- **Data** - מקס בונה ומשתמשת במודלי Big Data ו-Machine Learning מתקדמים לצורך שיפור והתאמה טובה יותר של שירותים ומכר (לרבות ניהול סיכונים) ללקוחותיה.

מקס קשורה במספר הסכמים עם חברות שונות למתן שירותי תכנה לרבות שימוש בתוכנות של חברות צד ג' המשמשות את מקס בעסקיה.

15.4. עונתיות

מגזרי פעילות מקס - הנפקה וסליקה - נתונים לשינויים בהיקף ההכנסות וההוצאות בגינם, עקב גידול בצריכה במשק, בעיקר בתקופות החגים ובעונת הקיץ. הגידול בצריכה מביא לגידול בשימוש באמצעי התשלום השונים ובנטילת אשראי ובהתאמה מגדיל את הכנסות

והוצאות מקס בגינם. תקופות החגים (חגי תשרי ופסח) חלות ברבעונים שונים בשנים שונות ועל כן קיימת שונות בהשפעת העונתיות על פני השנים.

15.5. נכסים בלתי מוחשיים

מקס הינה בעלת הזכויות היחידה בסימן מסחר מעוצב "MAX" בתחום כרטיסי האשראי בישראל וכן בסימני מסחר אחרים בתחומי הפיננסים, ובכלל זה אמצעי תשלום וביטוח. כמו כן, מקס הינה בעלת זכויות שימוש במספר סימני מסחר הקשורים לפעילות כרטיסי האשראי אותם היא מנפיקה ו/או סולקת.

פעילות מקס כפופה להוראות חוק הגנת הפרטיות. במסגרת האמור, למקס מאגרי מידע רשומים בהם נשמר, בין היתר, מידע על לקוחות, בתי עסק, ועובדי מקס, כאשר מיושמים אמצעים טכנולוגיים מתקדמים (לרבות בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין), המיועדים לאבטח את נתוני פעילות הלקוחות ואת נתוני פעילותה העסקית של מקס.

למקס זכויות קניין שונות וזכויות שימוש בתוכנות מחשב ובמערכות מידע שונות לצורך ניהול עסקיה, לרבות לצורך מתן שירותים ללקוחותיה.

15.6. תיאור ביטוחיה של מקס

מקס מקיימת מערך ביטוחים עצמאי המורכב מפוליסות ביטוח שונות. להלן עיקרי מערך הביטוחים העצמאי של מקס למועד הדוח:

ביטוח חבויות משולב - אחריות מקצועית, מעילה ופשעי מחשב:

- א. **אחריות מקצועית** - מכסה את חבות מקס על פי דין עקב תביעה שעניינה רשלנות מקצועית אשר הוגשה לראשונה למבטח בתוך תקופת הביטוח בגין השירותים המסופקים על ידה וכן את חבות מקס בגין שירותים המסופקים על ידי מי מטעמה.
- ב. **מעילה ופשעי מחשב** - מכסה מפני נזק הנובע מאי יושר עובדים, זיוף או שינוי, הוצאות משפטיות וכן פשעי מחשב.

ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה:

החל מיום 27 במרס 2023 (מועד השלמת רכישת מקס על ידי החברה) מקס נכללת בביטוח הנערך על ידי הקבוצה המכסה את חבותם של דירקטורים ונושאי משרה בגין תביעה אשר הוגשה לראשונה נגד מי מהם במהלך תקופת הביטוח, שעילתה מעשה שלא כדין במסגרת תפקידם כדירקטור או כנושא משרה במקס או בחברות הבת שלה.

יצוין כי הביטוח כאמור כולל חברות נוספות בקבוצה.

כמו כן, במסגרת מכירת מקס לחברה, נרכשה פוליסת D&O ייעודית לתקופה של 7 שנים החל מיום 27 במרס 2023 במתכונת run-off, לביטוח אחריותם של הדירקטורים ונושאי המשרה, שכיחנה בתשלום ובחברות הבת של מקס במועד המכירה ובגין פעילותם עד למועד זה, כאשר היקף הכיסוי היה זהה לכיסוי הביטוחי טרום המכירה.

במסגרת ההפרדות מבנק לאומי הוסכם בין מקס לבין הבנק כי אחריותם של הדירקטורים ונושאי המשרה, שכיחנה במקס ובחברות הבת של מקס במועד ההפרדות (פברואר 2019), תבטח במתכונת run-off במסגרת ביטוח הדירקטורים ונושאי המשרה השוטף שעורך הבנק לתקופה של שבע שנים החל ממועד ההפרדות, כאשר היקף הכיסוי יהיה בהתאם לביטוחי הבנק במועד הגשת התביעה למבטח.

בנוסף, מקס וחברות הבת של מקס מכוסות ותמשכנה להיות מכוסות בביטוח אחריות מקצועית, שערכה מקס במתכונת run-off לתקופה של שבע שנים החל מיום 13 במאי 2019.

ביטוח סיכוני סייבר:

מכסה נזקים שנגרמים למקס וכן חבויות של מקס כלפי צד שלישי עקב אירועי סייבר.

ביטוחים אלמנטאריים:

מערך הביטוח האלמנטארי כולל ביטוח אש מורחב, ביטוח ציוד אלקטרוני, ביטוח אחריות כלפי צד שלישי וביטוח חבות מעבידים.

גבולות האחריות בפוליסות השונות נקבעים בהתאם להערכת הסיכון הכרוך בפעילות מקס והחברות הבנות שלה ובהתאם למדיניות ניהול הסיכונים הכוללת. בהתבסס, בין היתר, על ייעוץ שמקס מקבלת בשוטף. להערכת הנהלת מקס, בהתחשב בסיכונים בפניהם ניצבת מקס ובהתאם לנהוג ולמקובל בעסקים דומים בישראל, ובשים לב לתנאי שוק הביטוח, למועד הדוח הכיסוי הביטוחי האמור נאות.

יצוין, כי חלק מהביטוחים האמורים לעיל, מבוצעים באמצעות חברות ביטוח בקבוצת כלל ביטוח. לפרטים ראה חלק ד'- פרטים נוספים אודות התאגיד, סעיף 19.

המידע בכל הקשור להערכות מקס בקשר עם הכיסוי הביטוחי הינה מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות הנחות של מקס והתוצאה בפועל יכולה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה, בין היתר, נוכח היעדר יכולת להעריך ו/או לצפות את התממשות הסיכון והיקפו.

15.7. הליכים משפטיים

לפרטים בדבר תביעות משפטיות והתחייבויות תלויות של מקס ראה ביאור 45(3) לדוחות הכספיים.

15.8. מימון

הגורמים המרכזיים המעצבים את תזרים המזומנים של מקס ואשר להם ההשפעה הגדולה ביותר על תזרים המזומנים הינם פעילויות הליבה של המקס, קרי ההנפקה והסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב, כאשר גם להעמדת אשראי השפעה רבה על תזרים המזומנים. פעילויות אלו מייצרות באופן שוטף יתרות לחיוב (גבייה) מבנקים, מחזיקי כרטיס וחברות כרטיסי אשראי אחרות, ומנגד יתרות לזיכוי אל מול בתי עסק, מחזיקי כרטיס וחברות כרטיסי אשראי אחרות.

מקס מנהלת את צרכי ומקורות המימון באמצעות הסדרת מקורות מימון מראש טרם תאריכי מחזור החוב כך שיתאפשר מספיק זמן תגובה לשינויים בתנאי השוק. כמו כן, חותרת מקס לניהול יעיל של עתודות נזילות תוך התחשבות בהוראות הרגולציה לצד עמידה ביעדים כמותיים ואיכותיים שנקבעו על ידי דירקטוריון מקס כחלק ממדיניות ניהול הנזילות. כמו כן, מקס שמה דגש על פיזור רחב של מלווים על מנת להגדיל את זמינות המקורות ולשפר את עלויות המימון.

צרכי הנזילות של מקס וניהולם הינם משמעותיים ביותר לצורך פעילותה השוטפת ומימוש האסטרטגיה העסקית שלה כאשר ניהול הנזילות מבוצע בגישה הוליסטית ודינמית תוך שימוש במגוון כלים ואמצעים לתכנון, בקרה, ניטור ודיווח.

פעילותה של מקס מושפעת מעונתיות, המשפיעה על היקף מחזורי הפעילות במהלך השנה ובעיקר בתקופות החגים (חגי תשרי ופסח) אשר חלות ברבעונים שונים בשנים שונות, וכן בחודשי הקיץ ואלו משפיעים על צרכי המימון, הנזילות והתזרים באותן תקופות.

עיקרי השפעת הפעילויות השונות על תזרים המזומנים של מקס

ככלל, מועדי התשלום בין השחקנים השונים בסכמה הינם בהתאם למערכת ההסכמית ביניהם, בכפוף להוראות רגולטוריות (בין היתר, כמפורט להלן).

פעילות תפעול ההנפקה הבנקאית (Processing) - מדי יום גובה מקס מהבנקים השונים את החיובים היומיים בהתאם לפעילות מחזיקי הכרטיס הבנקאיים. פעילות גביה זו מבטאת את התזרים הנכנס העיקרי של מקס. מנגד, מדי יום משלמת מקס לסולקים (נטו מפעילות סליקה המבוצעת על ידי מקס) את סכומי השוברים בגין עסקאות שנעשו בבתי העסק.

פעילות ההנפקה החוץ בנקאית - מועדי החיוב של מחזיקי הכרטיס הינם ב-2, 10 או ה-15 לכל חודש. במועדי חיוב אלה, גובה מקס ממחזיקי הכרטיס החוץ בנקאיים את חיובי החודש שחלף ממועד החיוב הקודם ועד למועד החיוב הנוכחי. פעילות גביה זו מבטאת חלק מהתזרים הנכנס של מקס. מנגד, מדי יום משלמת מקס לסולקים (נטו מפעילות סליקה המבוצעת על ידי מקס) את סכומי השוברים בגין עסקאות שנעשו בבתי העסק.

פעילות הסליקה - בתי עסק הסולקים עם מקס מזוכים בגין עסקאות במועדים שונים (בהתאם להסכמי הסליקה עימם). במועדי הזיכוי המרכזיים של בתי העסק, ה-2 וה-8 לכל חודש, מזכה מקס את בתי העסק הסולקים עימה בגין סכומי השוברים שנצברו לזכותם מפעילותם בחודש הקודם ובחודשים שקדמו לו בגין עסקאות בתשלומים. הזיכוי ב-2 לחודש הינו בגין עסקאות שנקלטו במערכות מקס בין ה-1 ל-15 לחודש הקודם, והזיכוי ב-8 לחודש הינו בגין עסקאות שנקלטו במערכות מקס בין ה-16 לחודש הקודם לבין סופו. פעילות זיכוי זו מבטאת את התזרים היוצא העיקרי של מקס.

מעבר לאמור לעיל, עיקר ההשפעה על מבנה תזרים המזומנים של מקס בטווח הבינוני נובע בעיקר מפעילות מתן אשראי צרכני ועסקי לתקופות משתנות.

ניהול סיכון הנזילות

להלן עיקרי האמצעים לניהול סיכון הנזילות:

- **פורום לניהול סיכונים פיננסיים** - פורום ייעודי של מקס, בראשות המנכ"ל, בו נוכחים מנהלת הכספים הראשית, מנהל הסיכונים הראשי והמבקר הפנימי של מקס. במסגרת הפורום מוצגים מדידי הביצוע, פעולות מתוכננות ואינדיקטורים שונים.
- **מדדי ביצוע** - Key Performance Indicators, מדדים כמותיים המדווחים להנהלת ולדירקטוריון מקס באופן תדיר ובוחנים מגוון היבטים המשפיעים על איתנותה של מקס, רמת הנזילות ואיכותה.
- **מדדי ניטור וסיכון** - Key Risk Indicators, אינדיקטורים תוצאתיים סטטיסטיים, איכותיים, עסקיים ותפעוליים, המציגים שינוי אפשרי בסביבה העסקית ובכך מצביעים על סיכוי להתממשות של סיכון נזילות או לגידול בחשיפת הארגון לסיכון (שינוי בפרופיל הסיכון).
- **מודל הנזילות הפנימי** - המודל הפנימי לניהול הנזילות מבוסס על הכללים שמפרסם בנק ישראל במסגרת נוהל בנקאי תקין מספר 342 (בהתאמות הדרשות לפעילותה של מקס) ומשמש לאמידת מגוון היבטים כולל תזרים מזומנים לתקופות פירעון שונות ובתרחישים שונים, והוא מהווה את אחד הכלים בניהול סיכון הנזילות.

תכנון הנזילות וזיהוי פערי מימון מבוצע, בין היתר, בהתחשב בתוצאות המודל הפנימי והמגבלות שנקבעו. במסגרת ניהול סיכון הנזילות, מופק אומדן פנימי ליחס הנזילות לתקופות שונות לפירעון, כאשר המודל כולל הנחות והערכות ביחס להתנהגות תזרים המזומנים, על מנת לספק הערכה ביחס לחשיפה לסיכון נזילות.

המודל כולל הנחות שונות ביחס לרמת הנזילות של הנכסים השונים שבידי מקס וביחס להתנהגות מקורות המימון שלה, והתזרים היוצא. לפרטים אודות סיכון הנזילות של קבוצת מקס וניהולו וכן להערכת השפעת גורם הסיכון כאמור על פעילותה של קבוצת מקס, ראה סעיף 15.10 להלן וכן פרק ב' לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 5.

השפעת הוראות רגולטוריות מהותיות על התזרים של מקס

- שינוי להוראת ניהול בנקאי תקין 470 כרטיסי חיוב- במסגרתו נקבע, כי התמורה בגין כל העסקאות שנעשו בכרטיס חיוב שמנפיק בנקאי הנפיק, תועבר מהמנפיק הבנקאי למתפעל ההנפקה, בהתאם למועדים שנקבעו בהסכם הסליקה הצולבת, ללא תלות במועד החיוב של הלקוח או בזהות הסולק שאליו מעביר מתפעל ההנפקה את התמורה. התיקון השפיע מהותית לטובה על מבנה התזרים של מקס בקשר לפעילות התשלומים שלה.
- חוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019- לפרטים בדבר חוק שירותי תשלום, ראה סעיף 15.1.1 לעיל.
- איסור על עיכוב בהעברת התשלום מהמנפיק לסולק (מעבר לסליקה יומית)- לפרטים ראה בעניין ניהול סיכון הנדילות והמימון, פרק ב' לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 5.
- לפרטים אודות מקורות המימון של מקס, לרבות מקורות מימון חיצוניים (בנקאיים וחוץ בנקאיים), אודות יתרות האשראי של מקס ואודות התפתחויות משמעותיות במקורות המימון בשנת 2023 ועד למועד חתימת הדוח, ראה פרק ב- דוח הדירקטוריון, סעיף 2.5.3.1.

15.9. מיסוי

לפרטים בדבר מיסוי ראה ביאור 24 לדוחות הכספיים.

15.10. סקירת הסיכונים

תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

מקס עוסקת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות הכרוכות בנטילת סיכונים בהם: סיכון אשראי, סיכוי שוק וסיכון נזילות. לסיכונים אלו נלווים סיכונים נוספים כגון, סיכונים תפעוליים לרבות אבטחת מידע וסיכויי סייבר, סיכויי ציות, סיכון אסטרטגי, סיכון מוניטין וסיכויי ESG הטבועים בפעילות העסקית. ניהול סיכונים מושכל ומעמיק המקיף את כל תחומי פעילותה של מקס, הינו חלק מהאסטרטגיה של מקס ותנאי הכרחי לעמידה במטרותיה ארוכות הטווח.

להלן פירוט הסיכונים המהותיים אליהם חשופה מקס, והגדרתם:

- **סיכון אשראי** - הסיכון שלווה, או צד נגדי, של מקס לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפיה, כפי שסוכמו.
- **סיכון שוק** - סיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי השוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, שיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות).
- **סיכון נזילות** - הסיכון לרווחי מקס וליציבותה הנובע מאי יכולתה לספק את צרכי נזילותה.
- **סיכון תפעולי** - סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הגדרה זו כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון תדמיתי.
- **סיכון אבטחת מידע וסייבר** - פוטנציאל לנזק שנובע מהתרחשות אירוע סייבר, בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו. אירוע סייבר הינו אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשוב ו/או מערכות תשתיות משובצות מחשב (Imbedded system) על-ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים למקס) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר.
- **סיכון משפטי** - סיכון הנובע מפעילות מקס אשר קיים לגביה חשש כי אינה תואמת הוראות רגולציה או פסיקה תקדימית, וכן סיכון הנובע מהליכים משפטיים המתנהלים נגד מקס וסיכון הנובע מחשש להפרת התחייבויות הסכמיות מצד מקס. בנוסף, מוגדר סיכון משפטי כחוות דעת משפטית לקויה, לרבות עריכת הסכמים שאינם מגנים על זכויות מקס במידה הראויה או אי מתן הנחיות מתאימות עקב שינויים בהוראות רגולציה, בפסיקה או בהתחייבויות הסכמיות מצד מקס.
- **סיכון ציות** - הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר מקס עלולה לספוג כתוצאה מכך שאין היא מקיימת הוראות חוקים ותקנות.
- **סיכון רגולטורי** - סיכון הנובע מהשפעה אפשרית ליישום הוראות רגולטוריות נוספות על תוצאות הפעילות העסקית של מקס.
- **סיכון אסטרטגי** - הסיכון לפגיעה ברווחים, בהון, במוניטין או במעמדה של מקס כתוצאה מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטוריים וטכנולוגיים.
- **סיכון מוניטין** - הפוטנציאל שפרסום שלילי, שמועות בשוק או תפישה ציבורית, המתייחסים לדרכי פעולתה של מקס, יגרמו לירידה בבסיס הלקוחות או יגררו עלויות משפטיות גבוהות או ירידה בהכנסות.
- **סיכון מאקרו-כלכלי** - סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון לפגיעה ברווח ובהונה של מקס הנובעים מהרעת הסביבה המאקרו-כלכלית בארץ ובעולם.

אופן ניהול הסיכונים

תיאבון לסיכון

תיאבון הסיכון, מוגדר לרוב במבט צופה פני עתיד, מגדיר את רמת הסיכון שמקס מוכנה ומסוגלת לקחת על עצמה, ומבטא את היבטי הסיכון של הדייקטוריון. הגדרת תיאבון הסיכון של מקס היא אחד הכלים המרכזיים של הדייקטוריון של מקס לפיקוח תוך בקרה על הסיכונים הנלקחים על ידי מקס.

סיבולת הסיכון הינה רמת הסיכון המקסימלית שמקס מוכנה לקחת על עצמה בהתחשב ברמת המשאבים שלה, מבלי להפר את המגבלות שהוכתבו על ידי ההון הרגולטורי וצרכי הנזילות, הסביבה התפעולית והתחייבויותיה, גם מההיבט של התנהגות כלפי בעלי המניות, לקוחות ובעלי עניין אחרים.

גיבוי תיאבון הסיכון מתבצע תוך התחשבות ביעדים האסטרטגיים והעסקיים שמקס הגדירה, ולוקח בחשבון את הסיכונים המהותיים אליהם חשופה מקס. תיאבון הסיכון נקבע בתוך גבולות סיבולת הסיכון של מקס.

למקס מסמך תיאבון הסיכון הכולל מגבלות כמותיות ומגבלות איכותיות, ומאושר על ידי ההנהלה והדייקטוריון של מקס. המסמך נבחן ומעודכן אחת לתקופה.

עקרונות לניהול הסיכונים

ניהול הסיכונים מתבצע, בין היתר, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 310 בנושא ניהול סיכונים. אופן ניהול הסיכונים במקס נבחן ומתעדכן באופן שוטף בכפוף להוראות ולהנחיות הפיקוח על הבנקים ובהתחשב בשינויים בסביבה העסקית ובמדיניות של מקס.

מפורטים להלן עקרונות מובילים בניהול הסיכונים:

- **תפיסת ניהול הסיכונים** נעשית ברמת קבוצת מקס (קרי מקס והחברות הבנות שלה), מתוך גישה צופה פני עתיד הכוללת זיהוי וניטור של הסיכונים הקיימים, לצד זיהוי סיכונים חדשים. ניהול הסיכונים מבוצע בראייה משולבת וכלל תאגידי לאורך כל השרשרת הניהולית ולרוחב היחידות העסקיות.
 - **מבנה הממשל התאגידי** במקס מבוסס על שלושת קווי ההגנה. קו הגנה ראשון הינם קווי עסקים, שהם נטלי הסיכון ונושאים באחריות מלאה לניהול הסיכונים ויישום סביבת בקרה נאותה על פעילותם. קו הגנה שני הינה פונקציית ניהול סיכונים בלתי תלויה בראשות מנהל הסיכונים הראשי, תפקידו לסייע להנהלה לקדם ראייה משולבת, כלל תאגידי, של הסיכונים, לתכנן, לתחזק ולפתח את מסגרת העבודה לניהול סיכונים, ולאתגר את נאותות התשומות של קווי העסקים לניהול הסיכון ותהליכי נטילת הסיכון. קו הגנה שלישי הינה הביקורת הפנימית, תפקידה לבחון את תקינותם ואת יעילותם של תהליכי ניהול הסיכונים במקס ולחשוף חולשות בבקורת הפנימיות.
 - **מסמכי מדיניות ניהול סיכונים** גובשו לכל אחד מהסיכונים המהותיים, וכוללים התייחסות למסגרת ניהול הסיכונים, מגבלות ואידיקטורים לזיהוי התממשות הסיכון. מסמכי המדיניות מאושרים על ידי הנהלת ודייקטוריון מקס ומתוקפים אחת לתקופה.
 - **מיפוי סיכונים במוצרים חדשים** - חשיפתה של מקס גדלה כאשר היא מתחילה לעסוק בפעילות חדשה, מטמיעה תהליכים עסקיים חדשים או מפתחת מוצרים חדשים ונכנסת לשווקים בלתי מוכרים. טרם הפעלת מוצר חדש/פעילות חדשה, מבוצע מיפוי והערכה של הסיכונים הגלומים בהם, וכן מבוצעת בחינה לקיומם של כלים הולמים ומומחיות נדרשת לניטור ובקרה אחר הסיכונים. למקס מדיניות ונהלים לעניין מיפוי סיכונים במוצרים חדשים, הכוללים התייחסות לגורמים הרלוונטיים הנדרשים להיות מעורבים בתהליך אישור המוצר החדש/הפעילות החדשה. "מדיניות אישור מוצרים חדשים" אושרה בשנת 2023 בהנהלת מקס ובוועדת טכנולוגיה של דייקטוריון מקס ומאושרת אחת לשלוש שנים.
 - **תרחישי קיצון** מהווים כלי משלים לניהול הסיכונים במקס והינו צופה פני עתיד. מקס נערכת להתמודדות עם סיכונים שהתרחשותם עלולה לגרום לשיבושים חמורים בפעילות העסקית הרגילה. תרחישי הקיצון מסייעים בתהליכים שונים כגון: תכנון ההון, ניהול הנזילות, קביעת תיאבון הסיכון ותהליכי זיהוי סיכונים.
 - למקס מסמך קווים מנחים לניהול משברים, אשר מטרתו להתוות תפיסה כוללת לניהול משברים מסוגים שונים, ונועד להבטיח התמודדות אפקטיבית, ככל הניתן, עם שיבושים וכשלים העלולים להיגרם על ידי אירועים חיצוניים או פנימיים, ולאפשר המשכיות עסקית מרבית.
 - **סיכון התנהגותי (Conduct Risk)** סיכון במסגרתו התנהלות מקס תוביל, במעשה או במחדל, לתוצאה בלתי רצויה ללקוחותיה (הגינות, הוגנות ושקיפות) ובעקבות כך עלולה להוביל להתממשות נזקים משפטיים, הטלת קנסות ו/או נזקי מוניטין והינו שלוב בכלל הפעילות העסקית של מקס. ניהול הסיכון מתבצע באופן שוטף וכולל בחינה מתמדת ביחס לשינויים בסביבה העסקית, בסביבת הצרכן, בסביבה התחרותית, ובסביבה הטכנולוגית. ניהול נכון של הסיכון נועד להבטיח טיפול הוגן בלקוחות ושמירת אמון הציבור בפעילותה של מקס. במסגרת זו, מקס דואגת לכך כי התרבות, התהליכים, השירותים והמוצרים המוצעים על ידה, מבטיחים מענה לציפיות הלקוח ולצרכיו.
 - **תוצאת תהליך הערכת הלימות ההון במקס** - מטרת תכנון ההון להבטיח את נאותות ההון במצב עסקים רגיל וכן בהתממשות תרחישי קיצון, על בסיס הערכת השינויים בפעילות ובחשיפה לסיכונים וההערכות ביחס להיקף מקורות ההון שיעמדו לרשות מקס בעתיד.
- תכנון ההון במקס משקף ראייה צופה פני עתיד של היקפי הפעילות העסקית אל מול הסיכונים ויחס הלימות ההון הנדרש. החישוב מבוסס על תכנית עבודה תלת שנתית שאושרה בדייקטוריון מקס, אשר כוללת הנחות שונות המתייחסות לשינויים הצפויים, לרבות, בין היתר, צמיחת קווי העסקים והגידול בפעילות, דרישות ושינויים רגולטוריים, והתחזיות המאקרו-כלכליות.

במסגרת הערכת נאותות הלימות ההון נדרשת מקס לבצע תרחישי קיצון צופי פני עתיד לזיהוי אירועים או שינויים אפשריים בתנאי השוק, שעלולים להשפיע עליה לרעה ולהבטיח כי למקס קיים הון הולם לתמיכה בסיכונה.

בהתאם לתהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP), למקס הון הולם לצורך עמידה בדרישות הרגולטוריות, ולצורך התמודדות עם הסיכונים ותרחישי הקיצון שעלולים להתממש. במסגרת תהליך ה-ICAAP, בחודש דצמבר 2022, החליט דירקטוריון מקס לעדכן את יעד ההון הכולל הפנימי של מקס במהלך עסקים רגיל ל-12.0% חלף 12.5%. יעד הון עצמי רובד 1 פנימי של מקס עומד על 10%.

לפרטים נוספים אודות סיכון האשראי, סיכוני השוק, סיכון נזילות ומימון, סיכון תפעולי וסיכונים אחרים של מקס, ואופן ניהולם, ראה פרק ב' לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 5.

טבלת גורמי סיכון והשפעתם

בהתאם להוראות הדיווח לציבור, נדרשת מקס להעריך את השפעת גורמי הסיכון עליה, לפי רמת השפעה גבוהה, בינונית ונמוכה. רמת ההשפעה של גורמי הסיכון על מקס הוערכה בהתאם למתודולוגיה פנימית, המבוססת בעיקרה על הערכת מומחה, שהינה הערכה סובייקטיבית. מתודולוגיית ההערכה ורמת ההשפעה אושרה על ידי הנהלת מקס והדירקטוריון שלה.

להלן פירוט גורמי הסיכון והשפעתם:

מס'	גורם הסיכון	השפעת הסיכון	פירוט
1.	השפעה כוללת של סיכוני אשראי	בינונית	הסיכון שלוה, או צד נגדי, של מקס לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפיה, כפי שסוכמו.
	1.1 סיכון בגין איכות לווים ובטחונות	בינונית	
	1.2 סיכון בגין ריכוזיות ענפית	נמוכה	
	1.3 סיכון בגין ריכוזיות לווים/ קבוצת לווים	נמוכה	
2.	השפעה כוללת של סיכוני שוק	נמוכה	סיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוף מאזניות הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי השוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, שיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות).
	2.1 סיכוני ריבית	נמוכה	
	2.2 סיכוני שערי חליפין	נמוכה	
3.	סיכון נזילות	נמוכה - בינונית	הסיכון לרווחי מקס וליציבותה הנובע מאי יכולתה לספק את צרכי נזילותה.
4.	סיכון תפעולי	בינונית	סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או ממשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הגדרה זו כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון תדמיתי (Reputational).
5.	סיכון משפטי	נמוכה - בינונית	סיכון הנובע מפעילותה של מקס אשר קיים לגביה חשש כי אינה תואמת הוראות רגולציה או פסיקה תקדימית, וכן סיכון הנובע מהליכים משפטיים המתנהלים נגד מקס וסיכון הנובע מחשש להפרת התחייבויות הסכמיות מצד מקס.
6.	סיכון מוניטין	נמוכה - בינונית	הפוטנציאל שפרסום שלילי, שמועות בשוק או תפישה ציבורית, המתייחסים לדרכי פעולתה של מקס, יגרמו לירידה בבסיס הלקוחות או יגררו עלויות משפטיות גבוהות או ירידה בהכנסות.
7.	סיכון אסטרטגי	בינונית- גבוהה	הסיכון לפגיעה ברווחים, בהון, במוניטין או במעמד מקס כתוצאה מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטוריים וטכנולוגיים.
8.	סיכון ציות	בינונית	הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר מקס עלולה לספוג כתוצאה מכך שאין היא מקיימת הוראות חוקים ותקנות.
9.	סיכון אבטחת מידע וסייבר	בינונית- גבוהה	פוטנציאל לנזק שנובע מהתרחשות אירוע סייבר, בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו. אירוע סייבר הינו אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשב ו/או מערכות תשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים למקס) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר.
10.	סיכון רגולטורי	בינונית	הסיכון להפסד כתוצאה מהשפעת רגולציה עתידית צפויה ובכלל זה חקיקה של גופים רגולטוריים שונים.
11.	סיכון מאקרו-כלכלי	בינונית	סיכון לפגיעה ברווח ובהונה של מקס הנובעים מהרעת הסביבה המאקרו-כלכלית בארץ ובעולם.

(1) השפעת הסיכון התפעולי הועלתה מרמה נמוכה-בינונית לרמה בינונית וזאת לאור התאמות שמקס ביצעה לתהליכים תפעוליים לטובת התמודדות מיטבית עם השפעות המלחמה והתגברות איומי הסייבר, המגבירות את הסיכונים התפעוליים אליהם חשופה מקס.

(2) השפעת סיכון הציות הועלתה מרמה נמוכה-בינונית לרמה בינונית וזאת בין היתר כתוצאה מעליה בפעולות האכיפה מצד הרגולטורים השונים. כמו כן, לאור המלחמה חלה התגברות בסיכוני מימון טרור בקרב סוחרים מקומיים ובינלאומיים וכן, התרחבות משמעותית בהטלת סנקציות על-ידי גורמים בינלאומיים בקשר עם פעילות פיננסית, מקס בוחנת באופן שוטף את התפתחות תמונת הסיכון ונוקטת בפעולות רבות על מנת לתת מענה הולם ואפקטיבי לניהול הסיכון.

15.11. הסכמים מהותיים והתקשרויות מיוחדות

15.11.1. התקשרויות עם תאגידים בנקאיים

מקס התקשרה עם מספר בנקים בהסכמי תפעול והנפקה משותפת. להלן, בתמצית, תיאור כללי של העקרונות שבבסיס ההסכמות עם הבנקים כאמור:

א. לכל אחד מהבנקים הוקנתה סמכות לקבוע למי מלקוחותיו יונפק כרטיס בהנפקה משותפת עם מקס. כמו-כן, ככלל, לכל בנק הוקנתה סמכות לקבוע את מסגרת האשראי בכרטיסי האשראי ואת תנאיה.

ב. כל בנק אחראי למלוא החיובים ולתשלום הסכומים בהם יחויבו מחזיקי הכרטיס בקשר לפעילותם בכרטיסים שהונפקו במסגרת ההסכמים, למעט ביחס לנסיבות מסוימות שנקבעו בהסכם עם כל בנק (למשל, אחריות לשימוש לרעה, לשימוש בכרטיס לאחר ביטולו, למשיכת מזומנים, לשימושים שבוצעו לאחר אבדן או גניבה וכיו"ב).

במסגרת כל הסכם עם כל אחד מהבנקים הוסדרו התחשבויות כספיות שונות בקשר עם ההנפקה, התפעול, ההפצה והשימוש בכרטיסים, כך שכל צד זכאי לתשלומים או השתתפות בהוצאות או בהכנסות, הנבדלים ביניהם הן בסוג התשלומים להם זכאי כל צד והן בסכומים/שיעורים המשולמים בגין כל סוג תשלום כאמור ו/או סוג/מוטג הכרטיס ו/או השייך המועדוני של הכרטיס וכדומה.

במסגרת ההתחשבויות עם הבנקים מעבירה מקס לבנקים את חלקם בהכנסות ה"ל, בין היתר (לפי כל מקרה ומקרה) בשיעורים משתנים כפי שסוכם בכל הסכם.

על-פי רוב משך תקופת ההתקשרות בין הצדדים הינה לחמש שנים עם אפשרות לחידוש ההסכם למעט אם הודיע צד למשנהו מראש כי אינו מעוניין להאריך את תוקף ההתקשרות (בכפוף לאפשרות ביטול ההתקשרות לאלתר או בהודעה מראש על ידי כל אחד מהצדדים, במקרים שנקבעו בין הצדדים), במקרים מסוימים נקבעת תקופת הסכם קצובה, לרבות הוראות בדבר הארכתה לתקופות נוספות.

להלן פירוט התקשרויות ספציפיות:

בנק לאומי לישראל בע"מ

ביום 11 באוקטובר 2018 נחתם בין מקס לבין בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "**בנק לאומי**") הסכם הנפקה משותפת (שהחליף הסכם קודם מיום 22 במאי 2008) לפיו ינפיקו הצדדים במשותף כרטיסי חיוב ומקס תעניק לבנק שירותי תפעול הנפקה של כרטיסים אלה (להלן בפיסקה זו - "**ההסכם**"). ההסכם מתייחס, בין היתר, להנפקת כרטיסים חדשים וכן לכרטיסים קיימים שחודשו החל מפברואר 2019. תוקף ההסכם החדש הינו ל- 6 שנים עם אופציה להארכה ב- 4 שנים נוספות. ההסכם מסדיר, בין היתר, את הנושאים הבאים:

- סוגי הכרטיסים שיונפקו.
- ייצוג כלפי ארגוני כרטיסי האשראי הבינלאומיים.
- שירות הלקוחות שיינתן ללקוחות של הבנק
- חלוקת האחריות בין הצדדים בגין נזקים בכרטיס.
- שימוש במאגרי מידע.
- הסדרת הפסקת השימוש בשם "לאומי קארד" על ידי הצדדים.
- הסדרת חלוקת ההכנסות מעמלות והעלויות התפעוליות בין הצדדים באופן שהקטין את חלקה של מקס בחלוקת ההכנסות ביחס למצב ששרר לפי ההסכם הקודם.

בהסכם נקבעו מספר הסכמות בין הבנק לבין WPI במסגרת עסקת המכירה של מקס ל- WPI:

במסגרת ההסכם נקבע כי ישולם לבנק עד לחלוף שש שנים ממועד כניסתו לתוקף של ההסכם החדש סך מצטבר של עד 135 מיליון ש"ח, כאשר חלקו כתלות במחזור העסקאות בכרטיסים וחלקו כתלות במימוש אופציה הקיימת למקס בנוגע להארכת תקופת התחייבות הבנק לשיעור הכרטיסים המינימאלי שתנפיק מקס עד ליום 31 בינואר 2029. מקס צוברת בדוחות הכספיים את הסכום הצפוי להיות משולם לבנק ונכון ליום 31 בדצמבר 2023, מקס כללה בדוחותיה הכספיים הפרשה בסך 93 מיליון ש"ח, על בסיס אומדן מחזורי העסקאות בתקופה המזכה.

בנוסף, נקבע בין בנק לאומי לבין WPI תמריץ בנוגע לרווחיות מקס לפיו אם יושג יעד מטרה שנקבע בהסכם המכירה, ישולם לבנק לאומי בתום חמש שנים ממועד כניסתו לתוקף של ההסכם החדש סך של עד 145 מיליון ש"ח. בהתקיים נסיבות מסוימות, ניתן יהיה לדחות את התשלום כאמור, לתקופה של עד שנתיים, תמורת תשלום ריבית. להערכת מקס יעד המטרה המקנה את התמריץ ה"ל לא הושג.

ביום 23 בינואר 2019 נחתם בין מקס לבין בנק לאומי הסכם להקדמת תשלומים לפיו הבנק יקדים לשלם למקס את סך כל העסקאות בתשלומים בכרטיסי אשראי במועד התשלום התורן הראשון, במקום במועדים המקוריים של התשלומים התורנים. תוקף ההסכם עד ליום 31 בינואר 2029.

הכנסות מקס מהסכם ההנפקה עם בנק לאומי מהוות כ- 23% מהכנסות מקס ממגזר ההנפקה בניכוי תשלומים לבנקים וכ- 20% מסך הכנסות מקס ממגזר ההנפקה. (בשנת 2022 - כ- 27% וכ- 23%, בהתאמה).

15.11.2. התקשרויות עם ארגונים בינלאומיים

להלן תמצית עקרונות נוספים מהתקשרויות מקס עם הארגונים הבינלאומיים כאמור:

(א) הסדרים עם ארגון ויזה

עם הפרדת מקס מבנק לאומי (עד אז מקס הייתה במעמד Associate בארגון ויזה, תחת מעמד ה- Principal של בנק לאומי), פעלה מקס מול ארגון ויזה על-מנת לקבל רישיון במעמד Principle בארגון ויזה, אשר הוענק לה ביום 14 ביוני 2018.

הרישיון האמור שניתן למקס מארגון ויזה אינו קצוב בזמן וזאת בכפוף לשמירה וקיום על כללי ארגון ויזה. למיטב ידיעת מקס, למועד חתימת הדוח, מקס עומדת בתנאים המהותיים של כללי ארגון ויזה.

מעט לעת, עשוי ארגון ויזה (לפי שיקול דעתו) לשנות את תעריפי ומבנה העמלות הקשורות להנפקת וסליקת כרטיסים ממותג ויזה, באופן החל גם על מקס. שינויי תעריפים כאמור המהווים ייקור תעריפים עלולים להשפיע על תוצאות פעילותה של מקס.

בשנת 2017, חתמה מקס עם ארגון ויזה על הסכם תמריצים, במסגרתו ויזה התחייבה להעניק למקס החזרים כספיים והנחות בדיעבד בגין הוצאות לטובת פיתוח וקידום המותג כמו גם תשלום מופחת על עמלות בגין תפעול מערך ההנפקה על פני מספר שנים, בכפוף לעמידת מקס במספר תנאים כגון עמידתה בהיקף מחזורי ההנפקה של כרטיסי חיוב.

בחדש יוני 2022 מקס חתמה עם ארגון ויזה על חידוש הסכם, בתוקף לשנים 2022-2028, במסגרתו התחייבה ויזה להעניק למקס סוגים מסויימים של החזרים כספיים והנחות בדיעבד בכפוף לעמידה בתנאים שונים.

מרבית פעילותה של מקס הן במגזר ההנפקה והן במגזר הסליקה הינה במותג ויזה ולפיכך להסדר עם ארגון ויזה השפעה מהותית על תוצאותיה של מקס. למקס תלות מהותית בהתקשרות עם ארגון ויזה.

(ב) הסדרים עם ארגון מסטרקארד

בהמשך להאצלת הסמכויות מארגון מסטרקארד לחברת Europay International S.A. (להלן - "Europay") לאשר בקשות רישיון באירופה ולבחור חברים בארגון מסטרקארד לצורך הענקת רישיון הנפקה וסליקה, נחתם בין מקס לבין Europay הסכם רישיון ביום 7 בפברואר 2011 (להלן - "הסכם רישיון מסטרקארד").

הסכם רישיון מסטרקארד מעניק למקס מעמד של Principal בארגון מסטרקארד, וכולל את התנאים להנפקה וסליקה של כרטיסי חיוב ממותג מסטרקארד על-ידי מקס.

הסכם רישיון מסטרקארד כפוף לכללי ארגון מסטרקארד, אשר מהווים חלק בלתי נפרד ממנו.

הרישיון האמור שניתן למקס מארגון מסטרקארד אינו קצוב בזמן וזאת בכפוף לשמירה וקיום על כללי ארגון מסטרקארד. למיטב ידיעת מקס, למועד חתימת הדוח, מקס עומדת בתנאים המהותיים של כללי ארגון מסטרקארד.

מעט לעת, עשוי ארגון מסטרקארד (לפי שיקול דעתו) לשנות את תעריפי ומבנה העמלות הקשורות להנפקת וסליקת כרטיסים ממותג מסטרקארד, באופן החל גם על מקס. שינויי תעריפים כאמור המהווים ייקור תעריפים עלולים להשפיע על תוצאות פעילותה של מקס.

בשנת 2018, מקס חתמה עם ארגון מסטרקארד על הסכם תמריצים, במסגרתו מסטרקארד התחייבה להעניק למקס החזרים כספיים והנחות בדיעבד בגין הוצאות לטובת פיתוח וקידום המותג כמו גם תשלום מופחת על עמלות בגין תפעול מערך ההנפקה על פני מספר שנים, בכפוף לעמידת מקס במספר תנאים כגון עמידתה בהיקף מחזורי ההנפקה של כרטיסי חיוב של המותג.

במהלך חודש דצמבר 2023 נחתם הסכם חדש בין מקס לבין מסטרקארד המסדיר את ההסכמות והתנאים המסחריים בנוגע להמשך ההתקשרות בין הצדדים. ההסכם החדש חל מיום 1 בינואר 2023 והוא בתוקף למשך 7 שנים. בדומה להסכם הקודם, ההסכם החדש מסדיר את ההתחשבות המסחרית בין הצדדים, וקובע מנגנונים לשיתוף פעולה עסקי בתחומים שונים.

מקס רואה חשיבות בהמשך פעילות ארוכת השנים עם מותג מסטרקארד.

(ג) הסדרים עם ארגון UnionPay

ביום 10 בספטמבר 2014, הוענק למקס מעמד Principal בארגון UnionPay, בכפוף לתנאי הסכם חברות ורישיון שנחתם בין מקס לבין ארגון UnionPay, המאפשר למקס לספק שירותי סליקה של כרטיסי חיוב ממותג UnionPay בישראל (להלן - "הסכם רישיון UnionPay").

כללי ארגון UnionPay, כפי שמעודכנים מפעם לפעם, מהווים חלק בלתי נפרד מהסכם רישיון UnionPay ומחייבים את הצדדים. הסכם רישיון UnionPay כולל את התנאים העיקריים הבאים:

תקופת הסכם רישיון UnionPay הנה חמש שנים. תקופת ההסכם מתחדשת באופן אוטומטי לתקופות נוספות של חמש שנים, כל אחת, אלא אם הודיע אחד הצדדים למשנהו על רצונו לבטל את ההסכם 120 ימים מראש, או במקרים המפורטים בהסכם;

הסכם רישיון UnionPay אינו כולל הוראות לעניין המחאת זכויות או שינוי שליטה. יחד עם זאת, בהתבסס על תנאי הרישיונות האחרים של מקס מאת הארגונים הבינלאומיים וכללי הארגונים, מקס נדרשת להודיע לארגון UnionPay במקרים אלה.

הרישיון האמור שניתן למקס מארגון UnionPay אינו קצוב בזמן וזאת בכפוף לשמירה וקיום על כללי ארגון UnionPay. למיטב ידיעת מקס, למועד חתימת הדוח, מקס עומדת בתנאים המהותיים של כללי ארגון UnionPay.

מעט לעת, עשוי ארגון UnionPay (לפי שיקול דעתו) לשנות את תעריפי ומבנה העמלות הקשורות לסליקת כרטיסים ממותג UnionPay, באופן החל גם על מקס. שינויי תעריפים כאמור המהווים ייקור תעריפים עלולים להשפיע על תוצאות פעילותה של מקס.

15.11.3 הסכמים עם מועדונים

למקס מספר הסכמים עם מועדונים שונים להנפקה ותפעול של כרטיסי אשראי חוץ בנקאיים ללקוחותיהם. ההתקשרויות עם מועדוני הלקוחות הינן לרוב לתקופה של בין 6 ל-10 שנים ועל פי רוב הן מתחדשות (או ניתנות לחידוש) לתקופות נוספות. שיתופי הפעולה הם רבים ומגוונים ומיעדים לאוכלוסיות שונות. בין המועדונים העיקריים נמנים בין היתר, מועדון "DreamCard VIP" עם קבוצת פוקס - ויזל בע"מ (להלן - "פוקס"), מועדון "ביחד בשבילך" של הסתדרות העובדים הכללית החדשה, מועדון "בהצדעה" לאוכלוסיית משוחררי צה"ל ומשרתי מילואים, מועדון קרנות השוטרים, מועדון מחסני השוק ומועדון ארגון המורים.

יצוין, כי בתקופה האחרונה ניכרת מגמה של תחרות גוברת בתחום המועדונים המתבטאת בין היתר בפניות מתחרים למועדונים קיימים ולעיתים בתמחור הצעות על-ידי מועדונים המוצאת ביטויה בין היתר ולפי העניין בהתייקרות עלויות (שוטפות, חד פעמיות, ו/או אחרות) בגין חידוש/שימור מועדונים קיימים ו/או הרכשתם של מועדונים חדשים. יכולתה של מקס להתמודד עם הצעות כאמור, בין במהלך התקופה ההסכמית של המועדון ובין לקראת מועד פקיעתה של התקופה כאמור, מותנית, בין היתר, בזמינות משאבים העומדים לרשותה במועד הרלוונטי, ובהערכתה את פוטנציאל הרווחיות העתידי של המועדון, ואין ודאות בדבר יכולתה לשמר את מלוא התקשרויותיה הקיימות עם מועדונים.

במסגרת שיתופי הפעולה השונים, חברי המועדון נהנים מהטבות שוטפות הניתנות במסגרת מועדון הלקוחות, ממגוון הטבות נוספות ייחודיות שניתנות על ידי המועדון לאורך השנה, וכן מהטבות ומבצעים הניתנים על-ידי מקס.

ההסכמים עם המועדונים, מסדירים, בין היתר, הוראות הנוגעות לגיוס לקוחות, תקציבי שיווק ופרסום וכן מנגנון התחשבות בין הצדדים. כמו כן, בחלק מההסכמים קיימים לצדדים נקודות יציאה שונות ונקבע אופן ההתחשבות בין הצדדים לאחר ביטול ההסכם על ידי אחד מהצדדים.

בנוסף, כחלק ממנגנון ההתחשבות עם מועדון פוקס (על פי ההסכם שנחתם בשנת 2018), נקבע כי ככל שחלקה של פוקס ברווחי המיזם לא יגיע בשנה נתונה לסכומים מינימליים כפי שסוכם בין הצדדים, תשלם מקס לפוקס את ההפרש עד לסך של 10 מיליון ש"ח בשנה בחמש השנים הראשונות להסכם, ובחמש השנים האחרונות בתוספת של 2 מיליון ש"ח בכל שנה (קרי, 12 מיליון ש"ח עד 20 מיליון ש"ח).

ביום 3 בנובמבר 2021 נחתמה תוספת להסכם מועדון פוקס (להלן בפסקה זו - "התוספת" ו- "ההסכם", לפי העניין). במסגרת התוספת נקבעה, בין היתר, התחייבות פוקס להגדלת יחס צבירת הנקודות לחברי המועדון, הארכת תקופת ההסכם המקורית לצד ביטול זכותה של מקס לסיים את ההסכם ככל שלא יתקיים מספר מינימאלי של כרטיסים פעילים בתום ארבע וחצי שנים ממועד השקת המועדון ומנגנון התחשבות בתקופת הארכה. ביחס לתקופה החל מיום 1 ביולי 2028 נקבע כי ההסכם יוארך עד ליום 1 ביולי 2033 בכפוף לעמידת המועדון ביעד מינימאלי של כמות כרטיסים פעילים בסוף שנת 2027. ביום 1 ביולי 2033 יחודש ההסכם אוטומטית לתקופות של 5 שנים בכל פעם אלא אם יודיע אחד מהצדדים על ביטול ההסכם בהתראה מוקדמת של 12 חודשים.

15.11.4 הסכם עם אלייד נדל"ן

לפרטים ראה סעיף 15.3.1 לעיל.

15.12 ספקי שירות עיקריים

מקס נוהגת להתקשר מעת לעת ולפי הצורך בהתקשרויות עם ספקים לקבלת שירותים בתחומים שונים, ובכלל זאת שירותים טכנולוגיים למיניהם. להלן פרטים אודות ספקי השירות העיקריים של מקס:

שב"א ומס"ב

שירותי בנק אוטומטיים בע"מ (להלן - "שב"א") משמשת כמתג תקשורת בין בתי העסק לבין מנפיקים וסולקים, ומתפעלת מערכת לאיסוף עסקאות המבוצעות בכרטיסי חיוב בישראל, מרכזת את המידע על העסקאות המבוצעות בבתי העסק, ממיינת אותן על-פי זהות הסולק הרלוונטי עמו התקשר בית העסק, ומעבירה את הממסרים האלקטרוניים לסולקים ולמנפיקים לאישור ביצוע העסקה. בנוסף, שב"א מתפעלת עבור חברות כרטיסי האשראי את התנועות ביניהן ביחס לעסקאות צולבות ולפעולות סליקה. החל מחודש ספטמבר 2017 שב"א מעמידה את פרוטוקול התקשורת המשמש לביצוע עסקאות בכרטיסי חיוב לרשות כלל המשתמשים בשוק.

מרכז סליקה בנקאי בע"מ (להלן - "מס"ב") מתפעלת מערכת לסליקה אלקטרונית של זיכויים וחויבים המועברים באמצעים אלקטרוניים בין בנקים ולקוחותיהם של בנקים שונים, לשם חיוב או זיכוי (לפי העניין) של חשבונות בנק. מקס משתמשת בשירות מס"ב באופן קבוע ושוטף.

ככלל, מלוא העסקאות בכרטיסים ממותגי מקס מתבצעות דרך מערכות שב"א ומס"ב.

נכון למועד זה, למקס תלות מהותית בשירותים המסופקים על-ידי שב"א ומס"ב, שכן בהיעדר קבלת שירותים כאמור לעיל, עלולה פעילות מקס להיפגע בצורה משמעותית (בהעדר גורם מקומי חלופי אשר יכול לספק בשוק בישראל שירותים חלופיים לשירותים הניתנים על-ידי שב"א ומס"ב למקס). חיוב מקס על-ידי שב"א ומס"ב בגין שירותיהם הינו בעיקרו על-פי תעריפון אחיד המפורסם על-דין.

עם זאת, יצוין כי למיטב ידיעת מקס, פעילותן של החברות כאמור כפופה בין היתר להוראות דיני התחרות ומגבלות מכוח הנחיות שהוציא הממונה על התחרות ביחס לפעילותן (במסגרתן הוגבלה יכולתן של שב"א ומס"ב לסרב לספק שירותים לקבוצה או לשנות את תעריפיהן) וכן פעילותה של שב"א מפוקחת על-ידי בנק ישראל.

דפוס בארי

בין מקס ודפוס בארי (שותפות מוגבלת) (להלן - "דפוס בארי") קיימים מספר הסכמים במסגרתם מספק דפוס בארי למקס שירותי הפקה, הדפסה ועיטוף של פירוט החיובים ששולחת מקס על בסיס חודשי למחזיקי הכרטיס ולבתי העסק, וכן, שירותי עיטוף ומשלוח כרטיסים של מקס. ההסכמים בין מקס לדפוס בארי כוללים הוראות לעניין התמורה בגין השירותים המוענקים למקס, שמירת סודיות, אחריות לנזקים ושיפוי וכו'. ההסכם מתחדש אחת לשנה לתקופה של שנה נוספת. לכל אחד מהצדדים זכות להביא את ההסכם לידי סיום בהודעה מוקדמת בכתב של ארבעה חודשים לפני כל תקופת הארכה. להערכת מקס, במקרה של ביטול ההתקשרויות עם דפוס בארי ללא היערכות מוקדמת מראש, יהיה למקס קושי זמני בקבלת השירות ברמה הניתנת כיום. יחד עם זאת, מקס ערוכה מראש עם פתרונות חלופיים.

IBM

בשנת 2019 נחתם בין מקס לבין חברת IBM הסכם לאספקת שירותי תכנה ופלטפורמות טכנולוגיות. תנאי ההסכם הם בנוסף לתנאי ההסכם הכלליים של IBM. ההסכם בתוקף עד ליום 30 בספטמבר 2024. מקס נמצאת בתהליכים לחידוש ההסכם.

15.13. האסטרטגיה העסקית של מקס

מקס מקדישה זמן ומשאבים רבים לתכנון אסטרטגי אשר הולם את האתגרים והשינויים הרבים בעולם הבנקאות בכלל, ובתחום התשלומים, כרטיסי האשראי והאשראי בפרט.

חזון מקס הוא לסייע ללקוחותיה, הפרטיים והעסקיים, להשיג ערך מהפעילות הפיננסית שהם מבצעים, באמצעות מתן פתרונות תשלום מתקדמים וחדשניים. הרחבת שירותי התשלומים תומכת במטרת מקס להגדיל את חלקו של השוק החוץ בנקאי בכרטיסי אשראי, בצמיחה משמעותית בתיק האשראי הצרכני והאשראי לעסקים קטנים דרך פיתוח מוצרים פיננסיים משלימים.

בראי חזון זה, פועלת מקס לפי תכנית אסטרטגית רב שנתית וכן לפי תכנית אסטרטגית שנתי, כאשר הדגשים האסטרטגיים הינם:

לקוחות פרטיים - הידוק הקשר עם הלקוחות תוך מתן מענה מתקדם ופיתוח מוצרים חדשים בתחום התשלומים, תוך חיזוק פעילות הכרטיסים הישירים לצד מועדוני לקוחות בולטים (כדוגמת מועדון Dream Card ומועדונים בשותפות סקטורים במגזר הציבורי); צמיחה באשראי צרכני ומוצרים פיננסיים נוספים ישירות ללקוחות הצרכנים (D2C), בהתבסס על הטמעת יכולות וכלים דיגיטליים מתקדמים. כמו כן, בכדי להמשיך את הצמיחה כאלטרנטיבת אשראי הוגנת ורלוונטית לבנקים, מתמקדת מקס בהרחבת פתרונות האשראי הזמינים ללקוחות בהתאמה לצרכי היום יום.

לקוחות עסקיים - המשך פיתוח והעמקת הפתרונות הפיננסיים לעסקים, בדגש על עסקים קטנים, בין היתר, שיווק מוצרי סליקה, ניכיונות, ערבות, אשראי עסקי והרחבת פתרונות התשלום בין עסקים. מקס פועלת להרחבת סל השירותים ומימוש הסינרגיה בין הפתרונות השונים, להרחבת קהל הלקוחות העסקיים אליו היא פונה (בין היתר גם דרך שותפים עסקיים), תוך התאמת פתרונות ייעודיים בהתאם לגודל והיקף פעילותם.

Processing - פתרונות למוסדות פיננסיים. ניהול פעילות ההנפקה המשותפת ותפעול הנפקה עם בנקים וגופים פיננסיים נוספים ומתן שירותי תפעול (Processing) לגופים אלה, לרבות הנפקת כרטיסים נטענים ושירותי סליקת מכשירי ATM (ביחס לכרטיסים שלא הונפקו בישראל).

מנועי צמיחה וחדשנות - מקס שמה דגש על הרחבת סל המוצרים הפיננסיים שנלווים לכרטיס האשראי, מניהול ארנק מט"ח, חיסכון על גבי כרטיס אשראי, פתרונות קבלת תשלום לעצמאים ועוסקים זעירים, תכנית נאמנות שמציעה החזר כספי במטבעות קריפטוגרפיים ועוד.

במקביל, מקס ממשיכה בפיתוח מאמצי הליבה שלה הכוללים השקעה נרחבת בעולמות הדיגיטל, יצירת שיתופי פעולה עם חברות מעולמות ה-Fintech ויצירת שיתופי פעולה מבוססי טכנולוגיה, וכל זאת על מנת להרחיב את הצעת הערך ללקוחות מקס ולנצל את השינויים בזירת התחרות. בצד מאמצים אלו, מקס מחוייבת ליישם, כל העת, מאמצי התייעלות, אשר מבוססים, בחלקם, על מיכון תהליכים במקס וכן שמה לה כמטרה את ההצטיינות הארגונית.

מקס ניצבת כיום בפני אתגרים משמעותיים בכל זירות הפעילות, ריבוי שינויים בעסקי הליבה והזדמנויות לצד התמודדות עם שינויי רגולציה. מקס נמצאת בתקופה בה לאור השינויים המרובים ישנה עדיין אי-ודאות בסביבה התחרותית, הכלכלית והרגולטורית (בנקאות פתוחה, שירותי תשלום ופיקוח על שחקנים פיננסיים וספקי שירותי תשלום חדשים, עידוד תחרות וכו').

ניהול הסיכון האסטרטגי במקס מבוסס על התמודדות באמצעות יצירת "אסטרטגיה נוסמת" שנבחנת כל העת, מתוקפת ומתחדדת, תוך שמירה על ערכי הליבה של התכנית האסטרטגית של מקס. התיקוף מתבצע לאור סקירות והערכות של אירועים שונים בסביבת העבודה (בתחומי רגולציה, תחרות, טכנולוגיה ועוד) והערכת השינויים הצפויים ביחס לתחומי פעילותה של מקס, לרבות הסיכונים שעלולים להתלוות לשינויים אלו, החשיפה להתממשותם והצעדים שעל מקס לנקוט במקרה של התממשות הסיכונים.

האסטרטגיה העסקית של מקס נקבעת בהתחשב בסביבה העסקית בה היא פועלת. סביבה זו מושפעת מארבעה גורמים מרכזיים בעלי קצב שינוי מואץ: שינויים רגולטוריים, שינויים בסביבה התחרותית, התפתחויות טכנולוגיות ושינויים בהתנהגותו של הצרכן.

שינויים רגולטוריים: מקס מתמודדת עם התפתחויות רגולטוריות בקצב ההולך וגדל, הן מצד רשויות הפיקוח בארץ והן מצד ארגוני כרטיסי האשראי הבינלאומיים, אשר מצריכים היערכות והתאמה של הפעולות העסקיות על בסיס שוטף. להרחבה ראה סעיף 15.1 לעיל.

שינויים בזירת התשלומים: המשק מצוי בתהליכי שינוי מהותי בהרגלי התשלום, כולל המשך דיגיטציה של הכסף ומעבר ממזומן לכרטיסי אשראי, בין היתר דרך פתרונות תשלום חדשים, ביניהם פתרונות ה-A2A -I P2P (Account to Account). האצת הפתרונות נובעות ממספר מגמות מקבילות הכוללות ביניהן:

- שינוי טכנולוגי במעבר המשמעותי של ישראל לתשתית תשלומים תקן EMV, אשר משפיע ישירות על עולם התשלומים בשינויים כגון תשלומים מבוססי טוקניזציה, תשלומי Contactless (ללא מגע פיזי), כניסת ארנקים בינלאומיים לישראל (כגון Apple Pay ו-Google Pay), הנפקת כרטיס מיידית ודיגיטלית, וכן התעצמות מגמת המרת מטבע דיגיטלית (DCC) אשר ניכרת בעיקר בפעילות ה"און-ליין".
 - עליית השימוש בארנקים דיגיטליים ותשלומים מוטמעים בפתרונות דיגיטליים תורמת להאצה בתהליך הדיגיטציה של הכסף, צמצום המזומן ושיפור בחוויית הלקוח לצד כניסת שחקנים חדשים, ביניהם גם כניסת הבנקים באמצעות אפליקציות תשלומים.
 - כניסת שחקנים חדשים בתחום הסליקה, כאשר רשויות הפיקוח מעודדות כניסת מתחרים חדשים, ובפרט מתן רישיון לסליקה לשחקנים מקומיים ובינלאומיים נוספים. מקס צופה כי כניסה של מתחרים לפעילות זו תאיץ אף יותר את התחרות בזירה זו.
- התפתחות התחרות באשראי,** וזאת במקביל למהלכי שינוי התנהגותו של הצרכן בצריכת אשראי ומוצרים פיננסיים וביזור השירותים הפיננסיים, כדוגמת **חוק נתוני אשראי, תשע"ו-2016** (להלן: "**חוק נתוני אשראי**") ומהלך בנקאות פתוחה, מרחיבים את הפוטנציאל באשראי חוץ בנקאי כאלטרנטיבה לבנקים לכלל הלקוחות, לצד הגברת פעילות הבנקים באשראי וכניסתם לפעילות החוץ בנקאית.
- התיאור האמור בסעיף זה לעיל הינו מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, המבוסס על הערכותיה של הנהלת מקס והבנתה את הסביבה העסקית בה מקס פועלת. תכניות מקס עלולות שלא להתממש, כולן או חלקן, או להתממש באופן שונה, לרבות מהותית, מהצפוי, וזאת כתוצאה מהערכות לא נכונות, משינויים בתכנית העבודה של מקס, משינויים בלתי צפויים בשוק התשלומים והאשראי בישראל ו/או מחוץ לישראל, מאי הוודאות באשר להמשך התפתחותה של מלחמת חרבות ברזל, המשכונה והשלכותיה על הכלכלה בישראל, מהתנהגות של גורמים ושחקנים בשוקי התשלומים והאשראי ו/או מהתממשותם של כל או חלק מגורמי הסיכון המפורטים בסעיף 15.10 לעיל ובחלק ב' לדוח- דוח הדירקטוריון, סעיף 5.**

15.14. היבטי סביבה חברה וממשל

תחום Environment Social Governance (ESG) הינו המעטפת הניהולית המציגה את מכלול פעילויות התאגיד בסוגיות חברתיות, סביבתיות וממשל תאגידי.

במקס קיימת פעילות משמעותית וסדורה בתחומי ממשל, חברה וסביבה אשר נובעת מערכה הפנימיים של מקס. במהלך שנת 2023 גובשה ואושרה בהנהלה אסטרטגיית ESG של הארגון, והחלה כתיבת דוח פנימי, אשר כתיבתו צפויה להסתיים בסוף הרבעון הראשון של שנת 2024. דוח זה מסכם את כלל הפעילויות והיזמות שמקס מקדמת, והוא עולה בקנה אחד עם ערכיה של מקס והצפי להרחבת הדרישות הרגולטוריות לשקיפות בנושאים אלה.

ממשל תאגידי - Governance

מחויבות לשמירה על הקוד אתי

הקוד האתי של מקס מבטא את ערכי הליבה אותם היא מאמצת ושעל פיהם מצופה מכל אחד מהעובדים לפעול ביומיום. ערכי הליבה של מקס מגדירים נורמות להתנהגות. יישומן של נורמות אלו הוא שיוביל את מקס למימוש חזונה, להצלחתה ולהישגים גם בעתיד.

הקוד מתייחס לממשקים של מקס עם כל מחזיקי העניין: עובדים, לקוחות, ספקים, בעלי מניות, רגולטורים ורשויות, מתחרים, סביבה וקהילה. על מנהלי ועובדי מקס מוטלת האחריות לנהוג על פיו ולהטמיעו בפעילות היומיומית מול הממשקים השונים.

מקס מקפידה לעמוד בהוראות הדין, החוקים והכללים המקצועיים אשר חלים עליה, לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין 308 בנושא ציות. הקוד האתי אינו מחליף ואינו עומד בסתירה להוראות הדין.

הקוד האתי מוסיף על הוראות אלו ונועד לכוון את כלל עובדי מקס, בכל הדרגים, לבחור בדרכי פעולה ראויות המבוססות על ערכים ולהעלות את הרף הראוי להתנהגות במקס.

חברה - Social

מקס רואה במשאב האנושי נכס מרכזי ושמה לה כיעד לטפח ולשמר את המשאב האנושי תוך קידום יצירת תרבות ארגונית שמניעה את עובדיה למצות את כישוריהם ולהגיע להישגים מצוינים, תרבות ארגונית שמבוססת על יחסי אמון ושיח אנושי. במהלך שנת 2023 השתתפה מקס בדירוג BDI של "100 החברות שהכי טוב לעבוד בהן" ודורגה במקום ה-22.

מחויבות לטיפוח עובדים וסביבת עבודה

בשנת 2023 מקס הרחיבה את פעילותה והקימה בטבריה מוקד שירות לקוחות חדש, המייצר מקומות תעסוקה נוספים בפריפריה לרבות עבור המגזר החרדי.

בשנה זו מקס המשיכה להרחיב את הזדמנויות פיתוח קריירה לעובדים מתוכה, כאשר כ-64% מהמשרות שנפתחו בשנת 2023 אוישו על ידי עובדי מקס. כמו-כן הועמק היקף הגיוס בקרב סטודנטים, יושמה תוכנית ReSkilling לעתודה לאנליזה פנים ארגונית והושם דגש על התפתחות בתוך תפקיד באמצעות פיתוח אישי.

במקביל יוּשמו תכניות הלמידה ופיתוח המנהלים שמטרתן הייתה להקנות ולפתח מיומנויות וידע נדרשים לעובדים חדשים וקיימים על מנת לתמוך ביישום תוכנית העבודה העסקית. כמו כן, נערכו תהליכי פיתוח מנהלים להתמודדות עם המציאות המשתנה והעצמת יכולת החניכה של המנהלים.

במשך שנת 2023 הושקעו כ-17,000 שעות של פיתוח ולמידה בקרב העובדים והמנהלים.

מחויבות לאחריות חברתית

מקס מייחסת חשיבות עליונה לנושא האחריות החברתית, הבאה לידי ביטוי בפעילויות התנדבותיות ותרומה לקהילה. החזון החברתי לאורו מקס פועלת, הוא לייצר השפעה במרחב המקומי ולקדם עצמאות כלכלית תוך מיקוד בגיוון והכלה - באמצעות הקניית ידע, כלים וכישורי חיים.

במהלך שנת 2023 המשיכה מקס והעמיקה את מעורבותה בקהילה, בהתאם לחזון, והתמקדה בחמישה תחומים:

- קידום עצמאות כלכלית באמצעות הקניית ידע, כלים וכישורי חיים לאוכלוסיות גיוון על ידי התנדבות עובדים בתכניות ארוכות טווח של חניכה ומנטורינג.
- תכנית חדשנית וייחודית ארוכת טווח - "עיר בשינוי" - תכנית בשיתוף עמותת ציונות 2000 ועיריית בני ברק לטובת פיתוח חברתי כלכלי בעיר.
- חיבור הפעילות הקהילתית לפעילות העסקית ולערכי המותג, דוגמת "עגול לטובה" של עסקאות לטובת מגוון עמותות מאושרות.
- מעורבות עובדים בפעילות הקהילתית ובעשייה התנדבותית בעמותות וגופים שונים עם מגוון אוכלוסיות.
- בעקבות מלחמת חרבות ברזל, הרחיבה מקס את פעילותה החברתית לפי צו השעה ותרמה והתנדבה במגוון פעילויות ואוכלוסיות.
- במהלך השנה התנדבו כ-900 עובדים בפעילויות התנדבות שונות בקהילה, בהיקף של כ-10,000 שעות התנדבות. על מנת לעודד עובדים ומנהלים להתנדבות, וכחלק מהאני מאמין של מקס, מאפשרת מקס התנדבות על חשבון שעות עבודה.

מחויבות לגיוון והכלה

מתוך ראייה ערכית לחשיבות הנושא ומתוך חשיבה על כך שגיוון והכלה תורמים עסקית למקס, למגוון דעות, ליצירתיות ולהישגים, ניתן למצוא במקס אחוז נשים גבוה בכלל, ובתפקידי הנהלה בפרט.

60% מכלל עובדי ועובדות מקס הן נשים. בשכבות הניהול השונות מתוך כלל המנהלים/ות בכל הדרגים, 58% נשים ובהנהלת מקס 60% מתפקידי המשנה למנכ"ל - נשים.

מקס מעסיקה כ-150 עובדים מהמגזר החרדי, המהווים כ-9.4% מכוח האדם.

מקס מקדמת העסקה של עובדים בעלי מוגבלות ובנוסף מקס מעסיקה בהעסקה עקיפה מוקד שירות ייעודי "כל יכול" המעסיק אנשים עם מוגבלות.

סביבה - Environment

שינויי אקלים צוברים תאוצה בארץ ובעולם ומציבים אתגרים חדשים ומיוחדים, סיכונים לצד הזדמנויות אשר מאופיינים בחוסר וודאות משמעותי. מקס מכירה בכך שלשינויי האקלים צפויה להיות השפעה בכל תחומי החיים: חברה, כלכלה, בריאות, בטחון לאומי ועוד.

מקס עוקבת אחר התפתחות הרגולציה והדרישות הרלבנטיות ותפעל בהתאם ליישום ההנחיות.

במקס קיימת מדיניות סביבתית וכן בוצע סקר עדכון וטיוב לסקר סיכוני סביבה. הנהלת מקס החליטה להנהיג ערכי מחויבות סביבתית ולהתאים את פעילותה לצרכי הגנת הסביבה.

מקס מחויבת לפעול על מנת להקטין ולמנוע בהתמדה את הסיכונים והמפגעים הסביבתיים הכרוכים בפעילותה. כבסיס לפעילות, החליטה הנהלת מקס להטמיע את התקן הבינלאומי לניהול מערך סביבתי.

החל משנת 2009 מקס מוסמכת לתקן הבין-לאומי ISO 14001 - 2015 ונבדקת להתאמה לדרישות התקן אחת לשנה ע"י מכון IQC.

במסגרת יישום הנחיות התקן, מקס פועלת להגברת המודעות בקרב העובדים והשקעת המשאבים הנדרשים.

15.15. שכר רואה החשבון המבקר^{100,99}

להלן פרטים אודות שכר רואה החשבון המבקר:¹⁰¹

2023	אלפי ש"ח
1,715	עבור פעולות ביקורת ⁽¹⁾
128	עבור שירותים הקשורים לביקורת
306	עבור שירותי מס ⁽²⁾
442	עבור שירותים אחרים
2,591	סך הכל שכר רואה החשבון המבקר

(1) ביקורת דוחות כספיים שנתיים וסקירת דוחות ביניים.

(2) כולל ביקורת דוחות התאמה למס, דיני שומות ויעוץ מס.

משרד רואי החשבון סומך חייקין (KPMG) משמש כרואה החשבון המבקר של החברה משנת 2000.

⁹⁹. דיווח של הדירקטוריון לאסיפה הכללית השנתית על שכר רואה החשבון המבקר עבור פעולות הביקורת ועבור שירותים נוספים לביקורת, לפי סעיפים 165 ו-167 לחוק החברות.

¹⁰⁰. כולל שכר ששולם ושכר שנצבר.

¹⁰¹. מקס אוחדה בדוחות הכספיים של החברה החל מיום 1 באפריל 2023. הנתונים בטבלה מתייחסים לכל שנת 2023.

חלק VI - מידע נוסף אודות ענפים שלא נכללו בתחומי הפעילות

16. מידע נוסף אודות פעילויות אחרות שלא נכללו בתחומי הפעילות

16.1. כלל החזקות סוכנויות

כלל החזקות סוכנויות הינה חברה בת של החברה, בבעלותה המלאה, המרכזת את החזקה בסוכנויות הביטוח שבקבוצה. לפרטים נוספים ראה סעיף 9.8 להלן.

16.2. אשראי למימון פרויקטיי בניה ומתן משכנתאות

מכלול

מכלול התחדשות עירונית פתרונות לנדל"ן בע"מ (להלן: "מכלול") היא חברה אשר נוסדה בשנת 2018, ועיסוקה בהעמדת מימון ליזמים בפרויקטי נדל"ן שונים, ובפרט פרויקטים בתחום הנדל"ן למגורים וההתחדשות העירונית. בשנת 2020 מכרה כלל ביטוח את מלוא מניותיה במכלול (28% מהון המניות של מכלול) לכלל פיננסים, חברה בת בבעלות מלאה של החברה, שקודם לכן הייתה חברה לא פעילה. בנוסף, הקצתה מכלול לכלל פיננסים 7% ממניותיה, כך שלאחר ההקצאה כלל פיננסים החזיקה ב-35% מהון המניות של מכלול.

בתאריך 22 לאוגוסט 2021, השלימה מכלול הנפקה ראשונה לציבור. לאחר הדילול כתוצאה מההנפקה ורכישה שביצעה החברה בהנפקה, מחזיקה כלל פיננסים בשיעור של 24.9% ממניות מכלול.

כמו כן, הוענקה לכלל פיננסים אופציה לתקופה של עד לחלוף 5 שנים ממועד רישום מניות החברה למסחר, ללא תמורה, ל-2,546,585 מניות מכלול בהתאם לתנאים שנקבעו.

בעקבות ההנפקה וקבלת האופציה כאמור רשמה הקבוצה רווח בסכום שאינו מהותי.

כלל ביטוח העמידה וממשיכה להעמיד אשראי וערבויות חוק מכר למכלול תחת הסכם שנחתם ביניהן.

לעניין פעילות כלל ביטוח בתחום הערבויות ובתחום העמדת הלוואות לליווי בנייה למגורים ראה סעיף 7.1.1.4 (ג) לעיל.

מתן משכנתאות

כלל ביטוח מעמידה, במסגרת פעילות ההשקעות שלה, הלוואות משכנתא, כנגד שעבוד נכס מקרקעין, חלק מהמשכנתאות שמעניקה כלל ביטוח הן הלוואות מסוג "משכנתא הפוכה", אשר ניתנות ללווים שהינם בני 55 ומעלה, כנגד שעבוד דירת המגורים.

ביום 2 באוקטובר 2022 פורסמו טיוטות להוראות נוהל בנקאי תקין, המסדירות את העקרונות למתן הלוואה מסוג "משכנתא הפוכה" (הלוואה כנגד משכון דירת מגורים ללווים מעל גיל 60 שמועד פירעונה אינו ידוע מראש ואין בגינה החזרים חודשיים של קרן הלוואה) על ידי תאגידים בנקאיים.

להערכת החברה, ככל שההוראות האמורות תהפוכנה למחייבות, בנוסח הנוכחי, הן צפויות להגביר את התחרות בתחום "המשכנתא הפוכה".

המידע בכל הקשור להשלכות האפשריות של טיוטות הוראות נוהל בנקאי תקין הינו מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכות והנחות של החברה והתוצאה בפועל יכולה להיות שונה באופן מהותי מזו שנחזתה, בין היתר בהתאם לנוסח הסופי של ההוראות, ככל שיפורסם, וכן לאור העובדה שהיישום בפועל עשוי להיות שונה מזה שנחזתה ותלוי, בין היתר, בהתנהגות התאגידים הבנקאיים ובטעמי הלקוחות.

16.3. מיילו

מיילו הינה חברה בבעלות מלאה של סימקס. מיילו מחזיקה בחברות הבאות:

הייפ פתרונות תשלום בע"מ (להלן: "הייפ")

הייפ נוצרה כתוצאה ממיזוג משפטי של מספר חברות שעוסקות כולם בתחום פתרונות התשלום. החברה הוקמה בשנת 1984, כחברת "כספיט פתרונות תשלום בע"מ", ובשנת 2022 שינתה את שמה לשמה הנוכחי, תוך כדי ביצוע מיזוג של ארבע חברות: כספיט טכנולוגיות תשלום בע"מ, קרדיט גארד בע"מ, יעד סליקה ונאמנות (א.ש.) בע"מ וקייסיס בע"מ. החברה מוחזקת במלואה על ידי מיילו.

החברה עוסקת בפיתוח ואספקת פתרונות תשלום, הכוללים, בין היתר, מסופים פיזיים ופתרונות טכנולוגיים (שירותי קישוריות לסליקת כרטיסי אשראי, Gateway Payment) לאתרי מסחר ולבתי עסק המשמשים לתשלום באמצעות כרטיסי אשראי ואמצעי תשלום נוספים, כמו גם תוכנת POS ("קופה"). בנוסף, הייפ מספקת מערכת לניהול חשבונות והנפקת חשבוניות דיגיטליות.

בתי העסק אשר משתמשים בפתרונות התשלום של הייפ מבצעים את סליקת כרטיסי האשראי שלהם באמצעות חברות לסליקת אשראי, לרבות באמצעות מקס. בנוסף, הייפ מספקת למקס מספר פתרונות טכנולוגיים שתיתיים המשמשים את מקס לביצוע פעילות הסליקה ולשיפור הצעת הערך שלה ללקוחותיה העסקיים.

מקס אי.וי.אס בע"מ (להלן: "EVS")

EVS הוקמה בשנת 2022. 51% מהונה המונפק והנפרע מוחזק על ידי מיילו. EVS משווקת עמדות לטעינת כלי רכב חשמליים (AC/DC) ופתרונות טעינה לצי רכב ולקוחות פרטיים המבוססים, בין היתר, על טכנולוגיה ייחודית שפיתחה EVS. EVS מנהלת משא ומתן לשם הרחבת פעילותה לתחומי הטעינה הציבורית המהירה (DC).

בשלהי שנת 2023 החלה EVS לשווק לצי רכב מערכות טעינה לרכבים חשמליים. EVS פועלת במטרה להרחיב את פעילותה בתחום הלקוחות הפרטיים. בין היתר, באמצעות שיתוף פעולה עם גורם מסחרי הפועל בתחום כלי הרכב החשמליים.

מיילו העמידה אשראי לפעילות EVS, בהיקף שאינו מהותי.

16.3.1 נתונים אודות ההון האנושי בפעילויות האמורות

16.3.1.1 מצבת עובדים

מס' עובדים		יחידות
31.12.2022	31.12.2023	
553	578	כלל סוכנויות ¹⁰²
229	233	היפ

על העובדים בפעילויות האמורות לא חלים ההסכמים הקיבוציים הקיימים בקבוצה ביחס למרבית העובדים, והם מועסקים על פי הסכמי עבודה אישיים, המגדירים את תנאי העסקתם, לרבות משכורת בסיס, תנאים סוציאליים ותנאים נלווים.

16.3.2 נתונים אודות רכוש קבוע בפעילויות האמורות

16.3.2.1 נתוני מבנים בשכירות ובבעלות לשימוש עצמי במ"ר לשנים 2022 ו-2023

נכון ליום 31.12.23		נכון ליום 31.12.22		מיקום	חברה/יחידה
שטח בשכירות (מ"ר)	שטח בבעלות (מ"ר)	שטח בשכירות (מ"ר)	שטח בבעלות (מ"ר)		
4,784	1,027	3,755	1,027	בכל הארץ	סוכנויות בשליטה ¹⁰³
1,467	-	1,467	-	יבנה	היפ
720	-	720	-	בני ברק	

102. בטח תורן סוכנויות ביטוח בע"מ ותמורה סוכנות לביטוח (1987) בע"מ. הגידול נובע מרכישת תיק הביטוח של סוכנות הביטוח פ.ד פסגות סוכנות לביטוח חיים (1997) בע"מ.

103. בטח תורן סוכנויות ביטוח בע"מ ותמורה סוכנות לביטוח (1987) בע"מ. ב-2023 נוסף שטח של 1,029 מ', בעקבות רכישת תיק הביטוח של סוכנות פ.ד. פסגות ע"י תמורה. משרדי הסוכנות האמורה מצויים בקרית אתא.

כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ

יורם נוח
מנהל כללי

27 במרס 2024

חיים סאמט
יו"ר דירקטוריון

חלק ב

דוח הדירקטוריון

דוח הדירקטוריון על מצב ענייני התאגיד לתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023 (להלן: "דוח הדירקטוריון") סוקר את השינויים העיקריים בפעילות כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ (להלן: "החברה") בשנת 2023 (להלן: "תקופת הדוח").

דוח הדירקטוריון נערך בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970 דוח הדירקטוריון, ביחס לעסקי הביטוח, ערוך בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998 ובהתאם לחוזרי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן: "ממונה"). דוח הדירקטוריון, ביחס לעסקי כרטיסי אשראי ערוך בהתאם להוראות הדיווח של המפקח על הבנקים (להלן: "המפקח").

תוכן עניינים

1-2	1. מבנה הקבוצה, תחומי הפעילות והתפתחויות בקבוצה
1-2	2. הסברי הדירקטוריון למצב עסקי התאגיד
1-2	2.1 אירועים מהותיים בתקופת הדוח ולאחריה
1-11	2.2 מידע כספי לפי תחומי הפעילות
1-28	2.3 נתונים עיקריים מהדוחות המאוחדים על המצב הכספי
1-29	2.4 הון ודרישות הון
1-33	2.5 ניתוח התפתחות תזרים מזומנים, מקורות המימון והנזילות
1-42	3. התפתחויות ושינויים מהותיים בסביבה המאקרו כלכלית בתקופת הדוח
42	3.1 נתונים כלכליים עיקריים
42	3.2 להלן מגמות עיקריות ושינויים מהותיים בסביבה המאקרו כלכלית בתקופת הדוח ולאחריה
1-45	4. חשיפה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם
45	4.1 האחראי על ניהול סיכוני שוק בתאגיד
45	4.2 מדיניות התאגיד בניהול סיכוני שוק והפיקוח עליהם
45	4.3 מבחני רגישות לסיכוני שוק
46	4.4 אירועים לאחר תקופת הדוח
1-47	5. סקירת הסיכונים במקס

1. מבנה הקבוצה, תחומי הפעילות והתפתחויות בקבוצה

בעלי מניותיה של החברה

במכתב הממונה מיום 8 בדצמבר 2019, נקבע כי אין גורם המחזיק, במישרין או בעקיפין, באמצעי שליטה בחברה. לפרטים נוספים בדבר ההחזקות בחברה ושינויים בתקופת הדוח ראה ביאור 1 בדוחות הכספיים. בנוסף, לפרטים בדבר הקצאת מניות של החברה במסגרת השלמת עסקת מקס ראה ביאור 17 בדוחות הכספיים.

2. הסברי הדיקטוריון למצב עסקי התאגיד

פעילות החברות בקבוצה מושפעת מרגולציה מתמדת ומשינויים ורפורמות רגולטוריות. בנוסף, פעילות כלל ביטוח ותוצאותיה מושפעות במידה ניכרת משינויים בשוקי ההון, ובין היתר גם משינויים בשיעור הריבית אשר לה השלכות על ההתחייבויות הביטוחיות ועל תיקי הנכסים הפיננסיים של כלל ביטוח וכנגזרת גם על דמי הניהול ועל המרווח הפיננסי מהשקעות.

2.1 אירועים מהותיים בתקופת הדוח ולאחריה:

א. השלמת עסקה לרכישת סימקס החזקות בע"מ

ביום 27 במרס 2023, השלימה החברה את רכישתה של סימקס החזקות בע"מ. בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2023, איחדה החברה לראשונה את נכסיה והתחייבויותיה של סימקס וחברות בשליטתה. לפרטים נוספים ראה ביאור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.

תוצאות הפעילות של סימקס והחברות בשליטתה וההתאמות בקשר עם הרכישה נכללו בתוצאות של הדוחות הכספיים של החברה החל מה- 1 באפריל 2023, למעט הפרשה לכשל אשראי ברכישת מקס, שנרשמה ברבעון הראשון 2023

ב. שוקי ההון ועליית עקום הריבית

התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מעליות בשוקי ההון, בעיקר במדדי מניות בארה"ב אשר השפיעו על ההכנסות מהשקעות בתיק הנוסטרו, אף על פי שבפוליסות ביטוח משתתפות ברווחים לא נגבו בתקופת הדוח דמי ניהול משתנים (לכלל ביטוח קיימת התחייבות למבוטחים בסך של כ-0.6 מיליארדי ש"ח לפני מס אשר עד להשלמתה לא תגבה כלל ביטוח דמי ניהול משתנים, (בסמוך למועד פרסום הדוח היתרה הסתכמה לסך של כ-0.4 מיליארדי ש"ח). בנוסף, בתקופת הדוח חלה עלייה בעקום הריבית חסרת סיכון, אשר הביאה להקטנת העתודות האקטואריות. לפרטים בדבר השלכות האמור על התוצאות ראה טבלת השפעות מיוחדות בסעיף 2.2 להלן. לפרטים בדבר רגישות הקבוצה לשינויים בשיעורי הריבית ראה ביאור 42 לדוחות הכספיים.

ג. דירוג והנפקת אגרות חוב על ידי החברה

בחדש פברואר 2023 ביצעה החברה הנפקה של 249.1 מיליוני ש"ח ע.נ. אגרות חוב סדרה א' ושל 150 מיליוני ש"ח ע.נ. אגרות חוב של סדרה ב' אג"ח הניתנות להמרה, על פי דוח הצעת מדף מיום 9 בפברואר 2023, שפרסמה מכח תשקיף המדף של החברה. הוצאות ההנפקה הסתכמו בסך של כ-3 מיליוני ש"ח, הריבית האפקטיבית השנתית של אגרות חוב סדרה א' וסדרה ב' הינה 4.9% ותמורת ההנפקה נטו הינה בסך של כ-397 מיליוני ש"ח.

בחדש פברואר 2023, הודיעה מעלות על דירוג (AA-) בתחזית יציבה לחברה ולאגרות החוב שהונפקו על ידה כאמור.

בחדש יוני 2023 הנפיקה החברה בהנפקה פרטית 250 מיליון ש"ח ע.נ. אגרות חוב סדרה א' בדרך של הרחבת סדרה קיימת בתמורה של כ-244.6 מיליוני ש"ח. הוצאות ההנפקה הסתכמו בסך של כ-592 אלפי ש"ח, הריבית האפקטיבית השנתית הינה 5.6% ותמורת ההנפקה נטו הינה בסך של כ-244 מיליוני ש"ח.

תמורת ההנפקות האמורות שימשה את החברה לביצוע תשלום התמורה בגין רכישת מקס ויצירת כרית נזילות.

בחדש אוגוסט 2023 הנפיקה החברה לציבור 400 מיליון ש"ח ע.נ. אגרות חוב סדרה א' בדרך של הרחבה נוספת של סדרה קיימת בתמורה של כ-404.4 מיליוני ש"ח על פי דוח הצעת מדף מיום 29 באוגוסט 2023, שפרסמה מכוח תשקיף המדף של החברה. הוצאות ההנפקה הסתכמו בסך של כ-3.2 מיליוני ש"ח והריבית האפקטיבית השנתית הינה 5.3%. כל תמורת ההנפקה תשמש לצורך פירעון מוקדם של חלק מההלוואה שנטלה סימקס החזקות בע"מ. לפרטים נוספים ראה ביאור 26 לדוח הכספי וסעיף 2.5.4 להלן.

בחדש דצמבר 2023 ביצעה החברה הנפקה של 500 מיליוני ש"ח אגרות חוב (סדרה ג') על פי דוח הצעת מדף מיום 4 בדצמבר 2023, שפרסמה מכוח תשקיף המדף של החברה. הוצאות ההנפקה הסתכמו בסך של כ-4 מיליוני ש"ח, הריבית האפקטיבית השנתית הינה 5.5% ותמורת ההנפקה נטו הינה בסך של כ-496 מיליוני ש"ח.

לאחר תאריך הדיווח, כל תמורת ההנפקה שימשה לצורך פירעון מוקדם מלוא ההלוואה שנטלה סימקס החזקות בע"מ בשנת 2019, מסינדיקציית מלווים שהינם גופים מוסדיים (להלן: "הלוואת הסינדיקציה"). לפרטים נוספים ראה סעיף י' להלן.

ד. מעקב דירוג הקבוצה

החברה

בחודש יולי 2023 פרסמה מעלות S&P דוח דירוג אשר הותיר דירוג של AA- באופק יציב לחברה ולאגרות חוב שהונפקו על ידה.

כלל ביטוח וכתבי התחייבות שהונפקו על ידי כלל ביט מימון

בחודש יולי 2023 פרסמה חברות הדירוג מידרוג בע"מ ומעלות S&P דו"חות דירוג המותירות את הדירוג הקיים של כלל ביטוח בע"מ, וכן הותיר את הדירוג הקיים של כתבי ההתחייבות הנדחים שהנפיקה כלל ביט מימון. אופק הדירוג נשאר יציב. לפרטים נוספים ראה ביאור 47 בדוחות הכספיים המאוחדים.

מקס

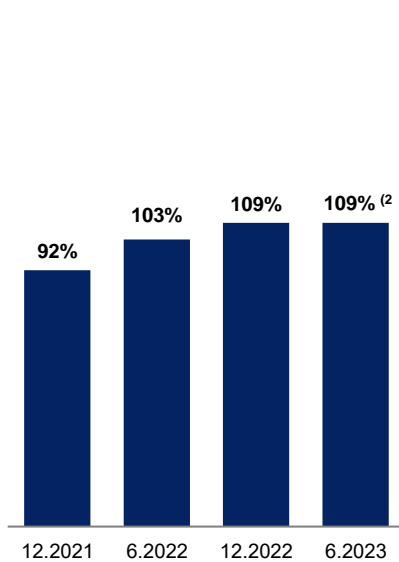
בחודש ינואר 2024 אישרה סוכנות הדירוג מידרוג בע"מ את דירוג מקס ברמה של Aa3.il, וכן את התחזית היציבה של הדירוג.

ה. יחס כושר פירעון בכלל ביטוח

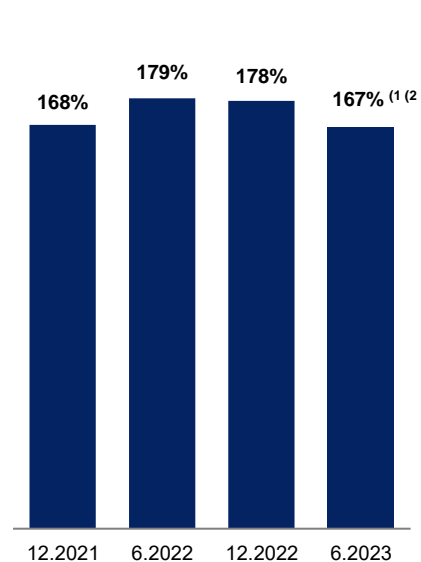
כלל ביטוח פרסמה דוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 30 ביוני 2023, במסגרתו היחס ללא הוראות הפריסה הינו 109%, כפי היחס שפורסם ביום 31 בדצמבר 2022.

בהתחשב בהוראות הפריסה היחס הינו, 167% ליום 30 ביוני 2023 לעומת 178% בהתאמה ליום 31 בדצמבר 2022. לפרטים נוספים ראה סעיף 2.4 להלן, באור 17 לדוח הכספי ודוח יחס הכושר פירעון המצורף כנספח לדוח הכספי.

יחס כושר פירעון ללא ישום הוראות פריסה

יחס כושר פירעון

(1) בהתחשב בפעולות הוניות שהתרחשו לאחר יום 30 ביוני 2023 למועד פרסום דוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 30 ביוני, 2023.

(2) לפרטים בדבר גילוי לראשונה בדבר מודל סטוכסטי בחישוב יחס כושר הפירעון הכלכלי של כלל ביטוח, ראה סעיף 2.4 להלן.

ו. מדיניות חלוקת דיבידנד בכלל ביטוח

בחודש ביוני 2023 אושרה על ידי דירקטוריון כלל ביטוח מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה בכוונת החברה לחלק דיבידנד שנתי בשיעור של 30%-50% מהרווח השנתי הכולל של כלל ביטוח, על פי הדוחות הכספיים המאוחדים שלה. החלוקה כפופה לכך שהחברה תעמוד ביעד יחס כושר פירעון כלכלי מינימלי בהתאם למשטר כושר הפירעון הכלכלי ללא התחשבות בהוראות הפריסה בשיעור של 110% (לאחר החלוקה), ובשיעור של 135% (לאחר החלוקה), בהתחשב בהוראות הפריסה בתקופת המעבר.

מובהר כי אין לראות במדיניות זו התחייבות של כלל ביטוח לבצע חלוקת דיבידנד, וכי כל חלוקה בפועל תהיה כפופה לאישור פרטני של הדירקטוריון לביצוע החלוקה, על פי שיקול דעתו הבלעדי, לפיו הדירקטוריון יהיה רשאי לחלק בפועל שיעורים שונים או שלא לחלק דיבידנד כלל. כמו כן, ביצוע כל חלוקה בפועל יהיה כפוף לעמידה בהוראות הדין החלות על חלוקת דיבידנד, בין היתר, עפ"י חוק החברות, התשנ"ט-1999 ולהתניות הפיננסיות שנטלה על עצמה החברה ו/או שניטול על עצמה בעתיד, לקיומם של סכומים מספיקים של רווחים ראויים לחלוקה במועדים הרלוונטיים, לכך שהחלוקה לא תשפיע לרעה על מצב תזרים

המזומנים של החברה ומידת הזדקקותה למזומנים למימון פעילותה לרבות השקעות עתידיות, כפי שתהיה מעת לעת, ו/או פעילותה העתידית הצפויה ו/או המתוכננת.

דירקטוריון החברה יהיה רשאי לבחון מעת לעת את מדיניות חלוקת הדיבידנד, ולהחליט בכל עת, בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין והרגולציה החלות על החברה, על שינויים במדיניות הדיבידנד, לרבות שיעור הדיבידנד שיחולק.

ז. הנפקת כתבי התחייבות נדחים (סדרה יג') והחלפת סדרה י' בחברת הבת כלל ביטוח

ביום 16 ביולי 2023 הנפיקה כלל ביט מימון בע"מ לציבור אגרות חוב (סדרה יג') בסך של כ-300 מיליוני ש"ח ע.ג., לפרטים נוספים ראה ביאור 26(ב) בדוחות הכספיים.

לאחר תאריך הדיווח, בחודש ינואר 2024, הוחלפו כ-504 מיליוני ש"ח ע.ג. תעודות התחייבות סדרה י', בדרך של הצעת רכש חליפין, בתמורה להנפקת כ-508 מיליוני ש"ח ע.ג. תעודות התחייבות סדרה יג', בדרך של הרחבת סדרה קיימת. תעודות התחייבות סדרה יג' שהונפקו כאמור, הוכרו (בכפוף למגבלות) כהון רובד 2 של כלל ביטוח, וזאת חלף תעודות התחייבות סדרה י' שהוחלפו ואשר היו מוכרים כהון משני מורכב.

לפרטים נוספים ראה ביאור 26(ב) בדוחות הכספיים.

ח. פעולת איחוד בעת רכישת מקס

בהתאם לתקינה החשבונאית, רשמה החברה הפרשה לכשל אשראי בעת רכישת מקס בסך של כ-220 מיליוני ש"ח לפני מס אשר נכללה בתוצאות הרבעון הראשון לשנת 2023. לפרטים נוספים ראה ביאור 3(ט)(1)(ד) בדוחות הכספיים השנתיים מאוחדים.

ט. אגרות חוב במקס

ביום 16 ביולי 2023 הנפיקה מקס סדרה חדשה של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון חוזי לספיגת הפסדים (סדרה ד'), בסך של 250 מיליון ש"ח ערך נקוב, המוכרים כהון רובד 2 מיום הנפקתם. כתבי ההתחייבות סדרה ד' נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 7.33%, ועומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 16 באוקטובר 2033, עם אופציה למקס לפדיון מוקדם בין 16 באוקטובר 2028 ל-16 בנובמבר 2028, בתנאים המפורטים בשטר הנאמנות. אם לא תממש מקס את זכותה לפדיון מוקדם, תעודכן ביום 16 באוקטובר 2028 הריבית, כך ששיעורה השנתי יהיה בגובה שיעור ריבית העוגן במועד שינוי הריבית כאמור, בתוספת המרווח מעל שיעור ריבית העוגן במועד ההנפקה, והכל בהתאם להגדרות בשטר הנאמנות. כתבי ההתחייבות סדרה ד' הונפקו בהקצאה פרטית למשקיעים מסווגים ונרשמו למסחר במערכת רצף מוסדיים בבורסה לניירות ערך בתל אביב.

ביום 16 בנובמבר 2023 החליט דירקטוריון מקס לפדות בפדיון מוקדם מלא את כתבי ההתחייבות הנדחים (סדרה ב') בסך של כ-139 מ"ש שהונפקו בדצמבר 2018, המהווים חלק מהון רובד 2 של מקס. הפדיון המוקדם בוצע ביום 31 בדצמבר 2023. ההשפעה של פדיון כתבי ההתחייבות היא קיטון של כ-0.8% ביחס ההון הכולל.

ביום 4 לינואר 2024 השלימה מקס הנפקה פרטית של נייר ערך מסחרי למשקיעים מוסדיים בהיקף של 230 מיליון ש"ח.

לאחר תאריך הדיווח, ביום 11 במרס 2024 החליט דירקטוריון מקס לפדות בפדיון מוקדם מלא את כתבי התחייבות נדחה בסך של 35 מיליון ש"ח שהונפקו במרס 2019 בהנפקה פרטית, ושנכלל בהון רובד 2 של החברה. היום שנקבע לביצוע הפדיון המוקדם הוא 31 במרס 2024, והוא צפוי להקטין את יחס ההון הכולל של מקס בכ-0.2%.

י. פירעון הלוואה בסימקס

במהלך הרבעונים השני והשלישי בשנת 2023, סימקס קיבלה ממקס דיבידנד בסך של כ-40 מיליוני ש"ח ובנוסף קיבלה מהחברה סך של כ-57 מיליוני ש"ח ובתמורה הנפיקה שטרי הון לחברה. הסכומים האמורים שימשו לפירעון מלא של שכבת הנזילות בהלוואה בסימקס כך שליום 31 בדצמבר 2023, יתרת הלוואה עומדת על סך של כ-875 מיליוני ש"ח, כאשר קרן הלוואה כ-873 מיליוני ש"ח והיתרה בגין ריבית ועמלות נוספות בהתאם להוראות הסכם הלוואה הסינדיקציה.

לאחר תאריך הדיווח, בחודש פברואר 2024 פרעה סימקס את מלוא יתרת הלוואה הסינדיקציה, בסך כולל של כ-891 מיליוני ש"ח, כ-873 מיליוני ש"ח מתוכו קרן הלוואה, והיתרה ריבית ותוספת קנס פירעון מוקדם ועמלות נוספות בהתאם להוראות הסכם הלוואה הסינדיקציה, בסך כולל של כ-18 מיליון ש"ח.

פירעון הלוואה הסינדיקציה בוצע באמצעות סך של 891 מיליוני ש"ח שהשקיעה החברה בסימקס.

לפרטים נוספים ראה ביאור 26 לדוחות הכספיים המאוחדים.

יא. השפעת מלחמת חרבות ברזל

ביום 7 באוקטובר 2023, החלה מתקפה רצחנית של ארגון הטרור "חמאס" על יישובים בדרום ישראל. המתקפה כללה ירי רקטות מאסיבי לעבר יישובי הדרום, ירושלים, אזור השרון וגוש דן ובחסותם חדרו אלפי מחבלים מרצועת עזה לערים וליישובים במדינת ישראל הנמצאים בסמוך לגבול הרצועה.

עוד באותו יום ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי (הקבינט המדיני-ביטחוני) החליטה על נקיטת פעולות צבאיות, בהתאם לסעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה, והוכרז בצה"ל על מלחמת "חרבות ברזל" (להלן - "המלחמה"), גוייסו למעלה מ-300 אלף חיילי מילואים.

מאז פרוץ המלחמה נלחמת מדינת ישראל במספר זירות שהעיקריות שבהן היא רצועת עזה והגבול הצפוני.

המלחמה הובילה לשורה של השלכות והגבלות, בין היתר, פינוי של מאות אלפי אנשים מבתיהם וסגירה זמנית של עסקים רבים. צעדים אלו, גרמו לצמצום הפעילות במשק הישראלי ולירידה בפעילות הכלכלית. כמו כן כתוצאה מהמלחמה נרשמו בסמוך לפריצתה ירידות חדות בשווקים הפיננסיים בישראל אשר התמתנו בהמשך.

השפעת המלחמה ניכרת גם על דירוג האשראי של מדינת ישראל. ביום 17 באוקטובר 2023 הודיעה סוכנות הדירוג FITCH על שינוי תחזית דירוג האשראי לשלילית. כמו כן, ביום 19 באוקטובר 2023 הודיעה הסוכנות על הכנסת דירוג האשראי של הבנקים המקומיים גם הוא לרשימת מעקב שלילי.

ביום 27 באוקטובר 2023 הודיעה סוכנות הדירוג S&P על עדכון תחזית הדירוג של המדינה לשלילית.

ביום 9 בפברואר 2024 הודיעה סוכנות הדירוג Moody's על הורדת דירוג האשראי של החוב של מדינת ישראל מ-A1 ל-A2 ועל אופק דירוג שלילי. בהודעת הסוכנות הוסבר כי הסיבות להפחתת הדירוג הינן חוסר הוודאות לגבי מועד ואופן סיום מלחמת חרבות ברזל, השפעת המלחמה על פניות הממשלה והכנסת לעסוק בסוגיות ליבה כלכליות וחברתיות והשינוי במצב הפיסקלי. כמו כן ציינה הסוכנות, כי הסיבה העיקרית לאופק הדירוג השלילי הינה אי הוודאות בנוגע להתרחבות המלחמה לזירה הצפונית. במקביל ציינה Moody's לחיוב את התאוששות הכלכלה בשלושת החודשים האחרונים, עצמאות מערכת המשפט בישראל, חוסנה של החברה האזרחית בישראל לפני ומאז פרוץ המלחמה ונכונות הממשלה להעלות מיסים ולקצץ בהוצאות התקציב בשנת 2025.

הקבוצה חשופה מתוקף פעילותה לירידות בשווקים הפיננסיים, להאטה בפעילות וכן לסיכונים נוספים הנובעים מהמלחמה. למידע בדבר הרגישות והחשיפה לגורמי הסיכון ראה גם ביאור 42 לדוח הכספי.

בשלב זה קיים חוסר וודאות משמעותי בקשר להתפתחות המלחמה, להיקפה ולמשך זמנה. לפיכך לא ניתן בשלב להעריך את היקף ההשפעה המלא של המלחמה על החברה ועל תוצאותיה בטווח המידי והבינוני.

הקבוצה נרתמה בשורת פעילויות נרחבות למאמץ הלאומי, לרבות בדרך של הקלות ללקוחות, הגדלת תקציב התרומות והקמת קרן תמיכה יעודית בכלל ביטוח, לסיוע למבוטחים בגין נזקי מלחמה ביטוחיים כמפורט להלן.

להלן יובאו נתונים בדבר השפעת המלחמה עד למועד פרסום דיווח זה:

1. פעילות הקבוצה

א. המשכיות עסקית

עם המעבר לשגרת מלחמה, כלל ביטוח ומקס החלו לחזור באופן מדורג לעבודה משולבת מהמשרד ומרוחק, תוך תמיכה בעובדים ובבני משפחותיהם והבטחת רציפות במתן השירותים ללקוחות ולסוכנים, בכל מגזרי הפעילות.

ב. התאמות בפעילות הקבוצה בעקבות המלחמה

כלל ביטוח -

לאור מלחמת "חרבות ברזל" והכרזת הממשלה על מצב מיוחד בעורף, כלל ביטוח הכינה מעטפת תמיכה ושירותים כוללת, במטרה לתת שירות מיטבי לקהל המבוטחים והסוכנים במגוון התחומים, לרבות הארכת וחיידוש ביטוחים, חלקם ללא תשלום, חיתום, גביה ותביעות.

על מנת לתת מענה ולסייע למבוטחי החברה אשר נפגעו במלחמה, לכיסוי נזקים שאינם משולמים על ידי המדינה ואינם מבוטחים במסגרת הפוליסות של לקוחותיה ולצרכי שיקום נזקים, אישר דירקטוריון החברה קרן בסך של עד 10 מיליון ש"ח, המשמשת, בין היתר, לכיסוי נזקים שאינם משולמים על ידי המדינה ואינם מכוסים במסגרת פוליסות הביטוח שנמכרו על ידי החברה ולצרכי שיקום נזקים והענקת כיסויים ביטוחיים. הקרן משלמת נזקים, במגוון תחומי הביטוח, שנגרמו למבוטחי החברה, בגין נזקים ישירים של המלחמה ומטרתה לתת מענה לצרכי מבוטחים שנפגעו במלחמה, בין היתר בדרך של הגדלת סכומי ביטוח או מתן פתרונות ביניים. הקרן מנוהלת על ידי ועדה בראשות מנהל מערך התביעות בכלל ביטוח והיא מתעדפת את הבקשות ואת מידת ההיענות להם בהתאם לשיקול דעתה.

בנוסף, כלל ביטוח גם הגדילה את תקציב התרומות במיליון ש"ח נוספים, לצורך מתן מענה לצרכי השעה.

כלל פועלת בהתאם לדגשים הפיקוחיים שניתנו לה, לרבות מהממונה, הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור וכיו"ב בעניין המלחמה.

מקס -

סמוך לאחר תחילת המלחמה מקס גיבשה רשימת הקלות לסיוע לתושבי העוטף, הדרום, יישובים בקו העימות בצפון וחיילי המילואים, בין היתר הקלות בהתאם למתווה שהוגדר על ידי בנק ישראל ונכנס לתוקף ביום 31 באוקטובר 2023. ההקלות גובשו עבור לקוחות פרטיים ועסקיים. כמו כן גובשו מתווה שירות יעודי, לאוכלוסיות שנפגעו.

במסגרת הקלות אלו מעניקה מקס לאוכלוסיות הזכאיות (על פי דרישה), בין היתר:

- דחיית תשלומי הלוואות בשלושה חודשים ללא ריבית;
- העמדת הלוואות, פריסות תשלום ודחיות תשלומים;
- הקדמת זיכויים ללקוחות עסקיים.

בנוסף - מקס יזמה הקלות והטבות לכלל לקוחותיה ובהן הארכת תוקף פוליסת ביטוח נסיעות לחו"ל ללא תשלום ללקוחות ששהו בחו"ל ועצירת מחיקת הטבות שפג תוקפן.

להלן פרטים על הטבות שניתנו על ידי מקס ללקוחות במסגרת ההתמודדות עם המלחמה:

31 בדצמבר 2023		
סה"כ	עסקי	פרטי
מיליוני ש"ח		
4	2	2
-	-	-
4	-	4
1	*	1
9	2	7
16	-	16
25	2	23

השפעת הטבות שהחברה העניקה במסגרת התמודדות

עם המלחמה:

שינויים בתנאי חובות הלוואות ללא ריבית או בריבית מופחתת ויתור על עמלות הטבות אחרות
סך הכל הטבות שהחברה העניקה*
 הטבות שטרם נוצלו
סך הכל אומדן הטבות בהנחת ניצול מלא

מידע נוסף על פעילויות לטובת הלואים במסגרת התמודדות עם

המלחמה:

360	228	132	יתרת אשראי עם שינויים בתנאי החובות** (1)
29	18	11	סכום התשלומים שנדחו***
	1.4	3	דחיית תשלומים ממוצעת בחודשים***
4	3	1	(1) מזה אשראי בעייתי
6	-	6	יתרת הלוואות שניתנו ללא ריבית או בריבית מופחתת
6.25%	-	6.25%	שיעור ריבית ממוצע
6.25%	-	6.25%	שיעור ממוצע של ריבית הפריים בתקופה האמורה - %
			הלוואות שניתנו במסגרת קרנות בערבות מדינה
76	76	-	יתרת אשראי****
7.70%	7.70%	-	שיעור ריבית ממוצע

- * כולל הטבות שניתנו ללקוחות לתקופה שלאחר הדוח הכספי לשנת 2023.
- ** לרבות ויתור על ריבית, ויתור על קרן, דחיית תשלומים ו/או הארכת תקופת פירעון, כולל דחיות שכבר הסתיימו במועד הדיווח.
- *** דחיית תשלומים, לרבות הארכת תקופת פירעון. דחיית התשלומים אינה כוללת דחייה שבה נוצלה זכאות, לה הלוואה זכאי לפי כל דין.
- **** בסמוך למועד אישור הדוחות, יתרת האשראי עומדת על כ-123 מיליוני ש"ח.

2. השפעה על הפעילות העסקית והתוצאות הכספיות

א. תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

עיקר החשיפה נובעת מביטוחי חיים למקרה מוות, אבדן כושר עבודה ונכויות אשר שווקו על ידי כלל ביטוח, ככל ויתגבשו תביעות בתחומים אלו. עם זאת, חלק ניכר ממקרי אבדן כושר עבודה ונכויות אשר נבעו מאירועי "חרבות ברזל" אינם מכוסים במסגרת פוליסות הביטוח ששווקו על ידי החברה, או שחבות החברה בגינם מהווה רובד משלים לתשלומי המדינה ולפיכך הינה חבות מופחתת. יש לציין, כי לכלל ביטוח חוזה ביטוח משנה לא יחסי, המגן מפני חבויות הנובעות לחברה בשל אבדן חיים, נכויות ומקרי ביטוח בריאות של מבוטחיה, שמקורם באירוע קטסטרופה, אשר מגביל את חשיפת כלל ביטוח בגין מקרי ביטוח אלה לכ-60 מיליוני ש"ח, בהתאם לתנאי הפוליסה. יציין כי ביטוח המשנה לאירוע קטסטרופה מכסה נזק משמעותי שמתרחש במהלך שבוע הלחימה הראשון במלחמה ולא את כלל עלויות כלל ביטוח בגין תשלום תגמולי ביטוח שמקורם באירועי "חרבות ברזל" (כתלות במועד קרות אירוע הביטוח הספציפי של כל מבוטח), ובהתאם נכון למועד זה, בהתאם לנתונים שהתקבלו בכלל ביטוח והערכותיה, ההשפעה של אירועי חרבות ברזל על תוצאותיה בתחום זה הינה כ-74 מיליוני ש"ח.

עוד יצוין כי לדרישת מבטחי המשנה, ביטוח הקטסטרופה האמור שחודש בשנת 2024, מחריג כיסוי מלחמה, מתנאי הכיסוי הביטוחי.

נוכח המצב הבטחוני בעקבות מלחמת אוקראינה ומלחמת חרבות ברזל, החלק הארי של מבטחי המשנה, המבטחים את כלל ביטוח הקטסטרופה האמור, החריגו את סיכוני המלחמה, האקטיביים והפסיביים, מהכיסוי הביטוחי בביטוח חיים ובריאות לשנת 2024.

בקרנות הפנסיה המנוהלות על ידי הקבוצה קימת חשיפה למקרי מוות ונכות כתוצאה מהמלחמה. בהיותה של קרן הפנסיה מוצר שמהותו ערבות הדדית של עמיתי הקרן, החשיפה לתשלום תביעות שארים ונכויות בקרן הפנסיה צפוי שתשפיע על התשואה הדמוגרפית בקרן, ואולם להערכת כלל ביטוח, ללא השפעה מהותית על תוצאות הקבוצה.

ההפקדות למוצרי החיסכון מושפעות לרעה כתוצאה מהרעה במצב הכלכלי במשק, מגידול באבטלה ויציאת עובדים במשק לחל"ת. עד למועד אישור הדוחות הכספיים, לא חל שינוי מהותי בהיקף המשיכות והפדיונות ואולם אלה יכול ויושפעו מהתמשכות המצב.

ב. תחום ביטוח בריאות (כולל סיעוד)

להערכת כלל ביטוח, היקפי החשיפה כתוצאה מהמלחמה בתחום פעילות ביטוח בריאות וסיעוד, אינם צפויים להיות מהותיים.

ג. תחום ביטוח כללי

ככלל, נזקי רכוש הנובעים מאירוע מלחמה אינם מכוסים במסגרת פוליסת רכוש ולפיכך היקף החשיפה כתוצאה מהמלחמה אינו צפוי להיות מהותי. בנוסף, כפועל יוצא מארועי הלחימה יתכנו שינויים זמניים בהיקפי התביעות בענפים השונים.

ביטוח אשראי - נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, כלל ביטוח אשראי אינה רואה גידול מהותי ברמת התביעות או הבקשות לדחיית/פריסת תשלומים.

כחלק מתוכנית המדינה להתמודדות עם העלייה בסיכון האשראי בישראל, בחודש נובמבר 2023 אישר החשב הכללי הנפקת ערבות מדינה בסך 500 מיליון דולר לכל חברות ביטוח האשראי המקומיות במטרה לסייע לספקים מקומיים, אשר מסגרת האשראי שלהם עשויה להיפגע בשל מלחמת "חרבות ברזל" ועל מנת למנוע התממשות סיכון לכשל תשלום מצד הלקוחות של אותם ספקים, וזאת באמצעות מתן ערבות מדינה להגדלת תקרות האשראי הקיימות בחברות ביטוח האשראי לספקים מקומיים, המבוטחים באמצעות חברות ביטוח אשראי ישראליות, בכפוף לבקשת מבוטח להגדלת תקרת האשראי הקיימת. נכון למועד דוח זה מתקיים משא ומתן בין כלל ביטוח אשראי ובין החשב הכללי בנוגע לתנאי הערבות.

כלל ביטוח אשראי אינה יודעת להעריך בשלב זה את השפעת הערבות כאמור על תוצאותיה העסקיות, והדבר תלוי בהתפתחויות שונות, לרבות שינויים שיחולו במצב המשק וההתפתחויות בלחימה.

ד. פעילות כרטיסי אשראי -

מקס פועלת בהתאם לכל הדגשים הפיקוחיים שפורסמו והועברו לה, לרבות מהפיקוח על הבנקים, הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור וכיו"ב. מקס מעבירה דיווחים יומיים לשעת חירום בהתאם למתכונת שהוגדרה על ידי בנק ישראל.

1. השפעות המלחמה על דוחותיה הכספיים של מקס

למלחמת חרבות ברזל השפעה על התוצאות הכספיות של מקס לשנת 2023, שבאה לידי ביטוי בהיקף ההפרשות להפסדי אשראי, פרטי ועסקי, שגדל כתוצאה מהערכת מקס לפגיעה אפשרית ביכולות הפירעון של לווים. מתחילת המלחמה מקס חוותה פגיעה בפעילותה העסקית. חלה ירידה במחזורי ההנפקה והסליקה של מקס שנבעה בעיקר מירידת הפעילות בענפי הפנאי והבידור (לרבות מסעדות ובתי קפה), הלבשה והנעלה וענף התעופה והתיירות. הקיטון בהיקפי הפעילות הוביל לירידה בהכנסות מקס מעמלה צולבת, עמלת סליקה ועמלת עסקאות חו"ל. כמו כן, נפגעו בתקופה זו היקפי המכר של אשראי וכרטיסי אשראי. בחודש דצמבר 2023 חל שיפור במחזורי ההנפקה בארץ ובמחזורי הסליקה, שחזרו להיקפים דומים לאלו של טרום המלחמה. יש להניח כי המצב הבטחוני, המשך הלחימה בדרום והרחבתה האפשרית בצפון, וכן צעדים אשר ננקטים על ידי המדינה, עשויים להשפיע על העסקים ועל האוכלוסייה, וכתוצאה מכך עשויים להמשיך להשפיע על הפעילות הכלכלית במדינה אשר הרעה בה צפויה לבוא לידי ביטוי גם בפעילות העסקית של מקס. תוצאות הרבעון הרביעי של שנת 2023 הושפעו בנוסף ממספר פעולות שמקס נקטה על מנת לתמוך בצרכי האוכלוסייה הנפגעת, אשר כוללות את יישום מתווה ההקלות שמקס אימצה, תרומות וסיוע לעובדים, הבאות לידי ביטוי בדרך של קיטון הכנסות מעמלות, הכנסות מריבית ומגידול בהוצאות. לפרטים בדבר עלות הפעולות העיקריות שבהן נוקטת מקס ראה טבלה לעיל.

2. השפעות על הפסדי האשראי של מקס

למלחמת חרבות ברזל השלכות רבות על הכלכלה בישראל, המתבטאות, בין היתר, בפגיעה בצריכה הפרטית ובפעילות העסקית במשק בכלל ובאזור הדרום והצפון בפרט, וכן בשיעור גבוה של מגויסים. להשלכות אלה עשויה להיות השפעה לא מבוטלת על הפעילות העסקית של מקס ועל סיכון האשראי שהועמד ללקוחותיה הפרטיים והעסקיים.

בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים, מקס כללה כבר בדוחות הכספיים לרבעון השלישי את ההשפעה הצפויה של המלחמה על הפסדי האשראי הצפויים, והגדילה בהתאם את ההפרשה להפסדי אשראי.

להערכת מקס, המלחמה עלולה להשפיע לרעה על מצבם של הלווים, אם כי בשלב זה עדיין קיימת אי-ודאות לגבי מידת ההשפעה. ההשלכות הכלכליות תלויות בהמשך הלחימה, במידת האפקטיביות של הצעדים שנקטו לסיוע להתאוששות המשק והאוכלוסייה שנפגעה ובקצב ההתאוששות והחזרה לפעילות כלכלית מלאה.

לקוחות עסקיים - להערכת מקס, העלייה ברמת סיכון האשראי של לקוחותיה העסקיים קשורה לענף המשק אליו שייכת פעילותם. הירידה בפעילות הכלכלית בכל רחבי הארץ עם תחילת המלחמה, באה לידי ביטוי בירידה במחזורי הפעילות של בתי העסק, בדגש על מספר ענפים אשר בשבועות הראשונים של המלחמה חוו ירידה משמעותית יותר כגון ענפי התיירות, הפנאי והבידור, המסעדות ובתי הקפה, ריהוט, וביגוד והנעלה. אמנם במרבית הענפים נרשמה התאוששות ממשית במחזורי הפעילות, אך עדיין קיימת אי-ודאות גבוהה לגבי השפעות המלחמה על הסיכון של חלק מבתי העסק הכלולים בתיק האשראי העסקי של מקס.

לקוחות פרטיים - מקס מעריכה כי העלייה בסיכון האשראי הפוטנציאלי היא בעיקר בקרב לקוחות המתגוררים באזור הדרום ולאורך גבול הצפון, אשר המלחמה משפיעה עליהם באופן ישיר. יחד עם זאת, להערכת מקס, קיימת הסתברות לכך שפגיעה אפשרית ביכולת הפירעון של כלל הלווים ובפרט של אוכלוסיות שנפגעו באופן ישיר מהמלחמה, תתמתן על ידי תוכניות סיוע ממשלתיות והקלות אחרות שניתנות לאוכלוסיות אלה על ידי גופים פיננסיים במשק, וכן על ידי קיטון בהוצאות משקי הבית. הדבר עשוי לאפשר ללקוחות רבים להמשיך בפעילות כלכלית נדרשת, לרבות פירעון חובות. בשלב זה, טרם ניכרת עלייה בסיכון האשראי או בנזקי האשראי בפועל של לקוחות אלה עקב המלחמה.

על מנת לשקף את האומדן הנוכחי של הפסדי האשראי הצפויים בעקבות המצב ותוך ראייה צופה פני עתיד, העריכה מקס את השפעותיה הפוטנציאליות של המלחמה על מעגלי הסיכון השונים כמפורט לעיל, הן באשראי הפרטי והן באשראי העסקי, ובהתאם הגדילה באופן משמעותי את ההפרשה להפסדי אשראי.

להערכת מקס, גידול נוסף באוכלוסיות הנכללות במעגלי הסיכון שבגינם הוגדלה ההפרשה, בהיקף של 10% מתיק האשראי של מקס, היה מביא לגידול נוסף של כ-15 מיליוני ש"ח בהפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2023.

כאמור, בשלב זה טרם ניכרות באופן מובהק השפעות המלחמה על מצבם הכלכלי של לקוחות מקס בהיבט יכולתם לפרוע את חובותיהם. לאור הקושי להעריך את התמשכות המלחמה והשפעתה על הפעילות הכלכלית ברחבי המדינה, ואת מידת הפגיעה בלקוחות הפרטיים והעסקיים של מקס מחד, וההשפעות הממתנות של תוכניות סיוע והקלות אחרות מנגד, אומדן ההפרשה להפסדי אשראי מבוסס על שיקול דעת והערכות וכרוך בשלב זה באי-ודאות משמעותית. לפיכך ישנה סבירות גבוהה שהפסדי האשראי בעתיד עשויים להיות גבוהים או נמוכים מהותית מהאומדן הנוכחי. ככל שימשיכו להתבהר השפעות המלחמה והשפעות הסיוע הממשלתי וההקלות השונות על המצב המאקרו-כלכלי ועל הפעילות במשק, וככל שימשיך להיצבר במקס מידע על פעילותם ומצבם הכלכלי של הלווים והשפעות המלחמה עליהם בפועל, מקס תעדכן במידת הצורך את ההפרשה להפסדי אשראי.

הערכות מקס ביחס להשפעות על הפסדי האשראי של החברה, מהוות מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של מקס נכון למועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל יכולות להיות שונות באופן מהותי מאלו שהוערכו, בין היתר, לאור השפעות המלחמה, השפעות הסיוע הממשלתי על המצב המאקרו-כלכלי ועל הפעילות במשק, פעילותם ומצבם הכלכלי של הלווים והשפעות המלחמה עליהם בפועל.

3. ניהול סיכונים

א. סיכוני שוק

1. נכסים פיננסיים מנוהלים על ידי קבוצת כלל ביטוח
מיום פרוץ המלחמה ועד סמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים לא חל שינוי מהותי בסך הנכסים המנוהלים של הקבוצה. אומדן דמי הניהול שלא יגבו בגין פוליסות תלויות תשואה שנמכרו בין השנים 2003-1991 בשל תשואה ריאלית שלילית מצטברת וזאת עד להשגת תשואה חיובית מצטברת, הסתכם במועד פרסום הדוחות הכספיים בסך של כ-0.6 מיליארדי ש"ח, לאחר תאריך הדוח ועד לסמוך למועד פרסומו קטנה היתרה לסך של כ-0.4 מיליארדי ש"ח.

2. שינויים בריבית חסרת סיכון ובפרמיית אי הנזילות

לפרטים בדבר השפעות סביבת הריבית בתקופת הדוח, ראה סעיף 2.2א' להלן.
לפרטים בדבר מבחני רגישות לסיכוני שוק ראה באור 2)ג42 בדוחות הכספיים.

3. סיכוני שוק במקס

נכון למועד פרסום הדוח, כלל סיכוני השוק אליהם חשופה מקס מנוהלים ומגודרים ברמה הולמת כחלק ממכלול תהליכי ניהול הסיכונים הפיננסיים כמפורט בפרק זה. עם זאת, ככל שהמלחמה תימשך ו/או תתרחב

ו/או תחול ירידה בדירוג האשראי של מדינת ישראל ייתכן כי עלות מקורות המימון שיעמדו לרשות מקס מהבנקים ו/או משוק ההון המקומי תעלה באופן אשר עשוי להשפיע על הכנסותיה בטווח הקצר.

חשיפת מקס לשינויים בשע"ח איננה מהותית.

עם תחילת המלחמה הגבירה מקס את תדירות ניטור מדדי הסיכונים הפיננסיים השונים. כמו כן מקס מבצעת ניתוחי תרחישים המביאים לידי ביטוי הנחות שונות ביחס להשפעות המלחמה על פעילותה הסלקטית של מקס וכפועל יוצא על ההשפעות האפשריות של המלחמה על חשיפת החברה לסיכוני נזילות ושוק. מקס ממשיכה לעקוב ולנטר אחר מגוון אינדיקטורים ותרחישים במטרה לעקוב אחר מגמות מאקרו כלכליות עולמיות ומקומיות ולבחון את ההשפעה הפוטנציאלית אחר פעילותה ופעילות המשק.

ב. נזילות, מצב פיננסי ומקורות מימון

החברה וכלל ביטוח - לאחר בחינה שערכה החברה נמצא, כי נכון למועד פרסום הדוח, לא קיימת השפעה מהותית של המלחמה על נזילות החברה וכלל ביטוח, איתנותן הפיננסית ומקורות המימון העומדים לרשותן. החברות עומדות במגבלות החוזיות ואמות המידה הפיננסיות שנקבעו בשטרי הנאמנות. לפרטים בדבר אמות המידה הפיננסיות של אגרות החוב ונסיבות משהות של כתבי ההתחייבות ראה באור 26 לדוחות הכספיים וסעיף 2.5.2 להלן.

מקס - נכון למועד פרסום הדוח, על אף הירידה בדירוג האשראי של מדינת ישראל, להערכת מקס עומדים לרשותה מקורות מימון יציבים ומספקים לצורך תמיכה בהמשך פעילותה השוטפת, נגישות החברה למקורות מימון נוספים בשלב זה רחבה ולא חל שינוי בעלות מקורות המימון.

עם זאת, ככל שהמלחמה תימשך ו/או תתרחב ו/או תחול ירידה נוספת בדירוג האשראי של מדינת ישראל, ייתכן שהיצע מקורות המימון במשק יצטמצם וחשיפת מקס לסיכון נזילות תעלה. להערכת מקס לתרחישי החמרה כאלה, עלולות להיות השפעות על עלות המקורות שיעמדו לרשותה, אך עדיין צפוי כי יעמדו לרשותה מקורות מימון מספקים להמשך הפעילות העסקית.

ג. סיכוני סייבר ואבטחת מידע

כלל ביטוח - בעקבות המלחמה חלה עלייה של גילויי אנטישמיות ברחבי העולם, ופעילויות והפגנות של ארגונים כנגד מדינת ישראל, כמו כן, קיימת עלייה גם בהיקף מתקפות הסייבר כנגד ארגונים במדינה וכנגד המגזר הפיננסי בישראל ובכללם החברה. כחלק מההיערכות הכוללת של החברה, החברה נקטה במספר צעדים על מנת לצמצם את רמת החשיפה מפני מתקפות הסייבר המאפיינים תקופה זו, וזאת בהתאם להמלצות של מערך הסייבר הלאומי ורשות שוק ההון, לרבות הגברת ערנות הצוותים הטכניים, ריענון פקודות חירום והפעלת חדר מצב, בדיקת תקינות אמצעי האבטחה, ביצוע הגבלת גישה רק מישראל לטובת חיבור מרחוק וחיבור סוכנים, יצירת מגוון חוקי אנומליה, הגברת בקורות טכנולוגיות, הגברת בקורות ותיקוף מחדש של סיווג רגישות תפקידים ופרסום הנחיות לכלל המשתמשים לצורך הגברת מודעות עובדי החברה; החברה ממשיכה בניהול קפדני שוטף של סיכון הסייבר ובהתאם לאיומים המשתנים.

מקס - לענין עליה במתקפות הסייבר נוכח מבצע חרבות ברזל, ראה לעיל. מקס נערכת למניעת תקיפות פוטנציאליות באמצעות הידוק וחיזוק פעילות הבקרה בתחום זה, לצד העלאת מודעות בקרב העובדים.

ד. סיכון אשראי במקס

סיכון אשראי צרכני

היקף הפגיעה בכלכלה בכלל ובמשקי הבית בפרט תלוי במשך, היקף ואופי המשך הלחימה.

מקס מבצעת מעקב צמוד ושוטף אחר מדדי הסיכון וההתפתחויות המאקרו כלכליות. במצב הנוכחי אוכלוסיות רחבות בצפון ובדרום הארץ פונו מבתיהן וטרם שבו אליהם; היקף הצריכה הפרטית עדיין נמוך בהשוואה לתקופת טרום הלחימה; לצד אלה, המדינה מציעה מהלכי תמיכה מגוונים לאוכלוסיות הנפגעות וגם החברה נקטה בפעולות פרואקטיביות עבור לקוחותיה מיד בסמוך לאחר תחילת הלחימה, על מנת לסייע ללקוחותיה, במסגרתן הוצעו ללקוחות מסלולים שונים לדחיית תשלומי הלוואות, פריסות חיוב חודשי ועוד.

נכון להיום עדיין קיים חוסר וודאות בנוגע להיקף הפגיעה הצפוי בכלכלה, לאור זאת החברה פעלה להגדלת היקף ההפרשות להפסדי אשראי על רקע אירועי המלחמה. להרחבה נוספת בנוגע להפסדי אשראי ראה בהמשך הפרק.

בנוסף, מקס פועלת כאמור למתן הקלות ללקוחות כדי לסייע להם להתמודד עם השלכות המלחמה, בין היתר על פי מתווה בנק ישראל לחברות כרטיסי האשראי שאומץ על ידה.

סיכון אשראי מסחרי

המלחמה משפיעה בצורה שונה על ענפי משק שונים. בעוד שענפים מסוימים מראים צמיחה בפעילותם, אחרים מראים קיטון בהיקפי הפעילות לאור הלחימה המתמשכת. לנוכח זאת, מקס ביצעה מיפוי של ענפי המשק בהתאם לרמת רגישותם להשפעות מצב הלחימה. עסקים המשתייכים לענפים המאופיינים ברגישות יתרה מנוטרים בתדירות גבוהה, במטרה לזהות מבעוד מועד הרעה פוטנציאלית במצבם העלולה להתבטא בפגיעה בתזרים וביכולת החזר החוב למקס.

על מנת לסייע ללקוחותיה העסקיים, מקס מלווה אותם בין היתר באמצעות דחיית תשלומי הלוואה בהתאם למתווה בנק ישראל. כמו כן, מקס הצטרפה לקרן הלוואות בערבות מדינה ומציעה ללקוחותיה הלוואות מגובות בערבות מדינה. מקס ממשיכה לבחון באופן שוטף אמצעים נוספים להקלה על תזרים הלקוחות.

מקס מנטרת באופן שוטף ועוקבת אחר אופן התפתחות הסיכון. נכון להיום עדיין קיים חוסר ודאות בנוגע להיקף הפגיעה הצפוי במשק הישראלי ולאור זאת מקס פעלה להתאמת היקף הפרשות להפסדי אשראי על רקע אירועי המלחמה, וזאת על בסיס ניתוח פרטני של התיקים והענפים השונים.

4. בקשות לתביעות ייצוגיות

לנוכח הגבלת הפעילות העסקית במסגרת המלחמה כאמור, הוגשו כנגד כלל ביטוח וכנגד ארבע חברות ביטוח אחרות בקשה לאישור תובענה ייצוגית שעיקרה בטענה כי בתמחור פרמיות בפוליסות בענפי הביטוח חיים, בריאות וכללי לא נכללו "אירועי קטסטרופה" אשר מקטינים את הסיכון והחשיפה של הנתבעות; כי נוכח מלחמת חרבות ברזל צפויה לנתבעות ירידה חדה בסיכון בפוליסות בהן מרכיבי הסיכון פחתו משמעותית ולכן יש להשיב או להפחית פרמיות בגין פוליסות אלו. לעניין זה ראה ביאור 45 לדוחות הכספיים.

כל האמור לעיל מתבסס על המידע שיש בידי הקבוצה למועד פרסום הדיווח ובהסתמך על נתונים ראשוניים וחלקיים, שטרם עברו תהליכי בקרה וביקורת. יצוין, כי השלכותיה של המלחמה על היקף הפעילות העסקית בישראל בכלל ועל פעילות של הקבוצה בפרט, טרם התבררו סופית ועל כן יתכנו השפעות עתידיות נוספות על תוצאות הקבוצה לרבות בשל גורמים אקסוגנים ובהם תוצאות השווקים הפיננסים ועקום הריבית.

בנוסף יובהר, כי הערכות החברה בדבר השלכות האפשריות של המלחמה על פעילותה של החברה אינן ודאיות והן בגדר מידע צופה פני עתיד. הערכות אלה מבוססות, בין היתר, על המידע שיש בידי החברה בנושא זה נכון למועד אישור הדוח, וייתכנו השפעות עתידיות נוספות כתלות, בין היתר, במשך הלחימה, עוצמתה היקפה ותוצאותיה, בהיערכותה של המדינה להתמודד עם השלכות המלחמה ותמיכתה הכלכלית באוכלוסייה, בשים לב בין היתר למגבלות (קיימות או היעדרן) על יכולתה של הקבוצה להתמודד עם השפעות כאמור, ובהתאם התממשותן אינה ודאית. הערכות אלה עשויות שלא להתממש, כולן או חלקן, או להתממש באופן שונה, לרבות באופן שונה מהותי, מכפי שנצפה.

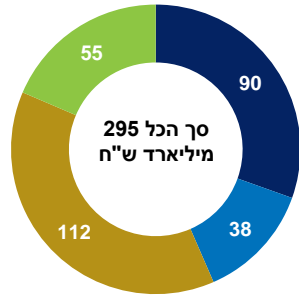
הקבוצה ממשיכה לעקוב באופן שוטף אחר ההתפתחויות ותמשיך ותעדכן ככל הנדרש בדבר השלכות מהותיות של התמשכות המלחמה על פעילות הקבוצה, ככל שתהיינה.

2.2 מידע כספי לפי תחומי הפעילות (למידע בדבר מגזרי הפעילות, ראה ביאור 5 בדוחות הכספיים).

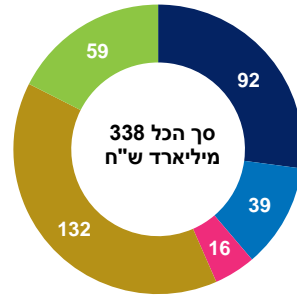
כלל ביטוח מציגה גידול בתקופת הדוח בנכסים המנוהלים ובמכירות בכל המוצרים למעט, חוזי השקעה בביטוח חיים אשר הושפעו ממצב השווקים.

תמצית נתונים מהדוחות הכספיים המאוחדים של הקבוצה

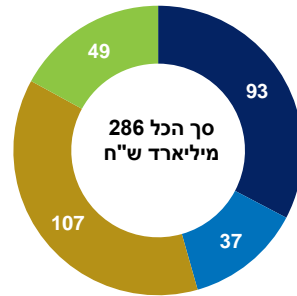
נכסים מנוהלים ליום 31 בדצמבר, 2022

נכסים מנוהלים ליום 31 בדצמבר, 2023

נכסים מנוהלים ליום 31 בדצמבר, 2021

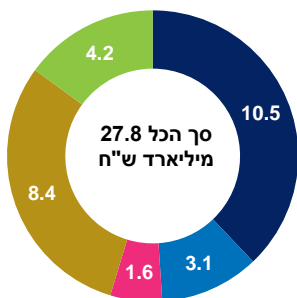
- חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלוי תשואה
- נסטרו
- מקס
- פנסיה
- גמל

סך הנכסים המנוהלים בקופות הגמל, למעט מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה, קרנות הפנסיה, קרנות הסל ותיקי הלקוחות, אינם נכללים בדוחות הכספיים של החברה. תקבולים בגין חוזי השקעה לא נכללים בסעיף הפרמיות, אלא נזקפים ישירות להתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

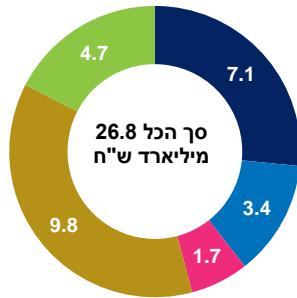
לפרטים נוספים בדבר הפרמיות במגזרי הפעילות השונים ראו באור 5 לדוחות הכספיים המאוחדים.

פרמיות שהרווחו ברוטו, דמי גמולים ותקבולים פרמיות שהרווחו ברוטו, דמי גמולים ותקבולים

לשנת 2022

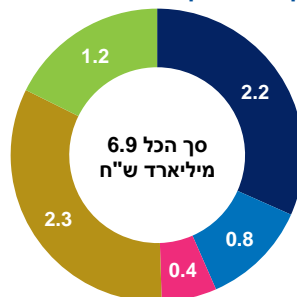

לשנת 2023

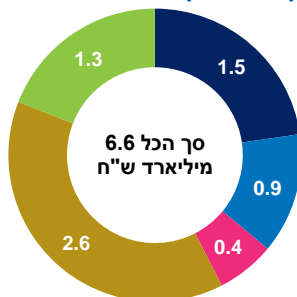

- פרמיות ביטוח חיים
- פרמיות ביטוח כללי
- פרמיות ביטוח בריאות
- דמי גמולים פנסיה
- דמי גמולים גמל

פרמיות שהרווחו ברוטו, דמי גמולים ותקבולים לתקופה של 10-12/2022

פרמיות שהרווחו ברוטו, דמי גמולים ותקבולים לתקופה של 10-12/2023

- פרמיות ביטוח חיים
- פרמיות ביטוח כללי
- פרמיות ביטוח בריאות
- דמי גמולים פנסיה
- דמי גמולים גמל

להלן פירוט רכיבים עיקריים ברווח הכולל, יצוין כי לאור השלמת רכישת סימקס ב-27 במרס 2023, תוצאות הפעילות של סימקס אוחדו החל מה-1 באפריל, 2023 במסגרת הדוחות הכספיים של החברה למעט הפרשה לכשל אשראי בעקבות רכישת מקס אשר נכללה במסגרת הדוחות הכספיים לרבעון הראשון לשנת 2023, כאמור להלן:

במיליוני ש"ח	סעיף	לשנת		Q4	
		2023	2022	2023	2022
ביטוח חיים	2.1.1.1	225	(96)	120	87
פנסיה	2.1.1.4	47	18	9	1
גמל	2.1.1.3	10	(2)	2	(1)
סך הכל חטיבת חיסכון ארוך טווח		282	(81)	131	87
ביטוח כללי	2.1.2	312	(91)	54	39
ביטוח בריאות	2.1.3	(77)	353	(74)	38
סך הכל רווח (הפסד) הכולל לפני מס מתחומי הביטוח		517	181	111	(225)
כרטיסי אשראי		238	-	59	-
אחר ולא מוקצה	2.1.6	(294)	(194)	(83)	(50)
אחר	2.1.4	138	(341)	80	(78)
סך הכל רווח (הפסד) לפני פעולות איחוד		598	(354)	167	36
הפרשה לכשל אשראי בעקבות רכישת מקס *		(220)	-	-	-
הפחתת עודפי עלות בגין עסקת מקס		98	-	18	-
סך הכל התאמות וקיזוזים לפני מס		(122)	-	18	-
סך הכל רווח (הפסד)		476	(354)	185	36
הוצאות מיסים (הטבת מס)		167	(121)	80	22
סך הכל רווח (הפסד) הכולל לתקופה, נטו ממס		309	(233)	104	14
מיוחס לבעלי המניות של החברה		305	(237)	102	12
מיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		4	3	2	1
תשואה להון במונחים שנתיים (באחוזים) *		3.8	(3.1)	4.8	0.6

(* במסגרת האיחוד של מקס בהתאם לתקני חשבונאות, החברה רשמה הפרשה לכשל אשראי בעקבות רכישת מקס וזאת מעבר לשווי ההגון לפרטים נוספים ראה ביאור 3(ט)(1)(ד) בדוחות הכספיים המאוחדים.

(** התשואה להון מחושבת על בסיס הרווח לתקופה המיוחס לבעלי המניות של החברה מחולק בהון לתחילת התקופה המיוחס לבעלי המניות של החברה.

א. תוצאות החברה בתקופת הדוח

הרווח הכולל לאחר מס בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ-305 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד כולל בסך של כ-237 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ביום 27 במרס 2023, השלימה החברה את רכישת חברת סימקס (ראה ביאור 9 בדוחות הכספיים). בעקבות כך, בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2023, איחדה החברה לראשונה את יתרות הנכסים וההתחייבויות של סימקס וחברות בשליטתה.

תוצאות הפעילות של סימקס והחברות בשליטתה וההתאמות בקשר עם הרכישה נכללו בתוצאות של הדוחות הכספיים של החברה החל מה-1 באפריל 2023, למעט הפרשה לכשל אשראי ברכישת מקס, שנרשמה ברבעון הראשון 2023, כמפורט להלן:

תוצאות מקס ומיילו וחברות בשליטתה נכללו במסגרת מגזר כרטיסי אשראי החל מה-1 באפריל 2023.

תוצאות חברת סימקס הכוללים בעיקר את הוצאות המימון בקשר עם הלוואת הרכישה נכללו במסגרת מגזר הלא מיוחס למגזרים אחרים (לא מוקצה).

הפרשה לכשל אשראי ברכישת מקס והפחתת עודפי עלות (להלן: "פעולות איחוד מקס") נכללו במסגרת התאמות וקיזוזים, כמפורט להלן:

בהתאם לתקני חשבונאות, בעת רכישת תיק הלוואות במסגרת רכישת חברה הרוכש נדרש ליצור הפרשה לכשל אשראי על התיק הנרכש בגין התיק שאינו פגום. בגין האמור החברה רשמה הפרשה לכשל אשראי של כ-220 מיליוני ש"ח לפני מס (כ-146 מיליוני ש"ח לאחר מס) וזאת בנוסף להפרשה הרשומה בדוחותיה הכספיים של מקס. ההפרשה כאמור נכללה במסגרת התאמות וקיצוזים ברבעון הראשון לשנת 2023.

הפחתת עודפי עלות ברכישת סימקס נכללה במסגרת התאמות וקיצוזים וזאת החל מה-1 לאפריל 2023.

להלן עיקר הסיבות לפערים בתוצאות ביחס לתקופה המקבילה אשתקד:

ביטוח וחסכון

סך הכל רווח בגין תחומי הביטוח והחסכון לפני מס, הסתכם בתקופת הדוח בסך של כ-517 מיליוני ש"ח לעומת רווח של כ-181 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

תוצאות חיתומיות:

בתקופת הדוח נרשם שיפור ברווח החיתומי בעיקר בענפי ביטוח כללי כתוצאה מעליה בפרמיה ממוצעת וכן משיפור בהתפתחות התביעות וכן חל שיפור ברווחיות פעילות הגמל ופעילות הפנסיה ומנגד נרשמו הפסדים בענף בריאות פרט ומביטוח סיעודי, מול התקופה המקבילה אשתקד כמפורט להלן בסעיפים 2.2.1-2.2.3.

בתקופת הדוח החברה שיפרה את אומדן ההתחייבויות הביטוחיות שלה בענף ערבויות חוק מכר, כך שקיים אומדן המשקף את סיכויי האשראי המותאמים של המבוטחים. לפרטים נוספים ראה סעיף 2.2.2 להלן.

בתקופת הדוח נרשם גידול בדמי הגמולים שהתקבלו מפעילות הגמל ומפעילות הפנסיה, מנגד נרשם קיטון בתקבולים מחוזי השקעה שנובעים, בין היתר, מהתנודתיות בשווקי ההון, כך שסך הפרמיות שהורווחו ברוטו, דמי הגמולים ותקבולים בגין חוזי השקעה הסתכמו לסך של כ-26.8 מיליארדי ש"ח, לעומת סך של כ-27.8 מיליארדי ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של כ-4%. הקיטון נובע בעיקר מקיטון בתקבולים מחוזי השקעה כאמור.

השפעות פיננסיות, הכנסות מהשקעות ושווקי ההון:

בתקופת הדוח נרשמו עליות בשוקי ההון אשר השפיעו על התשואות שהחברה השיגה, כך שנרשם מרווח פיננסי חיובי בביטוח חיים בסך של כ-658 מיליוני ש"ח וכן הכנסות מהשקעות שלא הוקצו למגזרים בסך של כ-192 מיליוני ש"ח לעומת מרווח פיננסי בביטוח חיים בסך של כ-461 מיליוני ש"ח והפסדים מהשקעות שלא הוקצו למגזרים בסך של כ-310 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

יצוין כי, לאור התשואות השליליות בשווקי ההון אשתקד, החברה לא גבתה בתקופת הדוח ובתקופה המקבילה אשתקד, דמי ניהול משתנים וקיימת התחייבות למבוטחים בגין תשואה שלילית בתיק הפוליסות המשתתפות ברווחים בביטוח חיים בסך של כ-607 מיליוני ש"ח, אשר עד להשלמתה לא תגבה כלל ביטוח דמי ניהול משתנים (בסמוך למועד פרסום הדוח, בסך של כ-0.4 מיליארדי ש"ח).

מנגד, בתקופת הדוח נרשם קיטון בעתודות הביטוח בשל שינוי של עקום הריבית חסרת הסיכון והשפעות פיננסיות נוספות, בסך של כ-467 מיליוני ש"ח, לעומת קיטון עתודות בסך של כ-1,640 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד כמפורט בטבלה להלן.

כחלק מהאמור לעיל, מעת לעת אישרו ועדת ההשקעות ודירקטוריון החברה, ועדכנו את מדיניות ההשקעות והעמדתם בהתאם של הנכסים המנוהלים כנגד ההון וההתחייבויות הביטוחיות בתחומי חיים, בריאות וביטוח כללי, בתשומת לב לתשואה ולמח"מ ההתחייבויות ולנזילות הנדרשת והשלכות סביבת הריבית על בדיקת נאותות העתודה, וקביעת שיעור היוון.

בעקבות העדכון נרשם בתקופת הדוח, קיטון בהתחייבות הביטוחיות במגזר ביטוח כללי בסך של כ-76 מיליוני ש"ח לפני מס מתוספת עודף שווי הוגן מעל ערך בספרים של נכסים אשר הוקצו בעבר לביטוח סיעוד במגזר בריאות וקעת מוקצים לביטוח כללי.

עדכוני הנחות במודלים האקטואריים, תובענות ייצוגיות ואחר:

התוצאות בתקופה המקבילה אשתקד הושפעו מגידול בעתודה בביטוח חיים בסך של כ-627 מיליוני ש"ח בשל עדכון הנחות אקטואריות לאור עדכון הממונה את הנחות ברירת מחדל לעניין תמותה ושיפורי תמותה ("עדכון לוחות תמותה לגימלאים").

כמו כן, בתקופת הדוח חל שינוי בהנחות אקטואריות אחרות אשר הביאו להקטנת העתודה בביטוח חיים בסך של כ-67 מיליוני ש"ח ומנגד להגדלת עתודה בביטוח סיעוד בסך של כ-102 מיליוני ש"ח לעומת הגדלת העתודה בביטוח חיים בסך של כ-155 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

כמו כן, בתקופת הדוח נרשם עדכון בהפרשה לתובענות ייצוגיות בסך של כ-56 מיליוני ש"ח לעומת עדכון בהפרשה לתובענות ייצוגיות בסך של כ-100 מיליוני ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד, בעיקר במגזר ביטוח חיים.

מנגד, אומדן השפעות מלחמת חרבות ברזל על מגזר ביטוח חיים הינו כ-74 מיליוני ש"ח ובנוסף נרשמה הפרשה בגין תוכנית פרישה מרצון בסך של כ-27 מיליוני ש"ח.

כרטיסי אשראי

סך הרווח מכרטיסי אשראי אשר נכלל בדוחות אלו החל מה-1 באפריל 2023 הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ-238 מיליוני ש"ח לפני מס.

ההכנסות של מקס לתקופה זאת הסתכמו לסך של כ-1,599 מיליוני ש"ח. אשר שיקפו את המשך הצמיחה של פעילות מקס. מתוכו סך ההכנסות של מקס מהכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי הסתכם לסך של כ-999 מיליוני ש"ח. ההכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי כוללות עמלות מנפיק, עמלות שירות בגין פעילות מחזיקי כרטיס ועמלות מעסקאות חו"ל וכן, עמלות סליקה והכנסות אחרות מבתי עסק בניכוי עמלות למנפיקים אחרים. מחזורי פעילותה של מקס, הן המקומית והן בחו"ל, גדלו באופן משמעותי במהלך שנת 2023 עד לרבעון הרביעי, גידול אשר הוביל לגידול בהכנסות החברה מעסקאות בכרטיסי אשראי, הן בצד ההנפקה והן בצד הסליקה. ברבעון הרביעי של שנת 2023, עם פרוץ המלחמה, מחזורי ההנפקה של מקס, הן בארץ והן בחו"ל, וכן מחזורי הסליקה (לרבות בגין תיירים), ירדו באופן משמעותי. הקיטון בהיקפי הפעילות הוביל לירידה ברבעון הרביעי בהכנסותיה מעמלה צולבת, עמלת סליקה ועמלת עסקאות חו"ל, ובסך הכל, הגידול בהכנסות בשנת 2023 מול שנה קודמת מתן מול זה שהיה צפוי לולא המלחמה. בנוסף, הושפעו ההכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי, מהמשך מתווה הירידה בעמלה הצולבת (עמלת המנפיק), ובהמשך להפחתות שבוצעו בשנים 2019 עד 2022 בשיעור העמלה הצולבת בישראל מ-0.7% ל-0.525%, ביום 1 בינואר 2023 חלה הפחתה נוספת ל-0.5% אשר השפיעה לרעה על ההכנסות מכרטיסי אשראי.

הכנסות הריבית, נטו של מקס הסתכמו לסך של כ-594 מיליוני ש"ח, ההכנסות הושפעו בעיקר מגידול בתיק האשראי הממוצע לאנשים פרטיים ביחס לתקופות קודמות וכן מגידול בתיק האשראי העסקי. בנוסף בתקופת הדוח, חלה עלייה בשיעור ריבית בנק ישראל, אשר הובילה לגידול הן בצד הכנסות הריבית והן בצד הוצאות הריבית, הנובעות בעיקרן מאשראי שניתן וממקורות מבוססי ריבית פריים.

הוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו לסך של כ-191 מיליוני ש"ח, ההוצאות הושפעו מכך שכבר ברבעון השלישי בהתאם להוראות בנק ישראל מקס הגדילה את הפרשה הקבוצתית בגין סיכון האשראי הפוטנציאלי הנובע ממצב המלחמה (לפירוט ראה סעיף 2.1 (יא) לעיל). בנוסף חל גידול בהפרשות שחשבו בהתאם למתודולוגיה לחישוב הפסדי אשראי (CECL), ועקב עליה ביתרת החובות הבעייתיים, לעומת קיטון ביתרת החובות הבעייתיים בתקופה מקבילה אשתקד.

תשואה להון

התשואה להון במונחים שנתיים בתקופת הדוח עמדה על שיעור חיובי של 3.8%, לעומת שיעור שלילי של 3.1% בתקופה המקבילה אשתקד.

נכסים מנוהלים

במהלך תקופת הדוח חל גידול בנכסים המנוהלים על ידי כלל פנסיה וגמל, אשר נובע משיפור בהיקפי הניוד הנכנס בענף הפנסיה ומתשואות על הנכסים בתקופת הדיווח. כמו כן, חל גידול משמעותי בהכנסות מדמי הניהול הן בפנסיה והן בגמל ביחס לתקופה המדווחת אשתקד. לפרטים נוספים ראה סעיף 2.2.1.3 ו-2.2.1.4 להלן.

בנוסף, עם השלמת רכישת חברת סימקס, הקבוצה מאחדת החל מיום 31 במרס 2023 את נכסיה של סימקס, הכוללים בעיקר כ-16 מיליארד חייבים בגין פעילות כרטיסי אשראי (לפרטים נוספים ראה ביאור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים).

כך שסך הנכסים המנוהלים על ידי הקבוצה הסתכמו ביום 31 בדצמבר 2023 לסך של כ-338 מיליארדי ש"ח לעומת סך של כ-295 מיליארדי ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022, גידול של כ-15% (מתוכו גידול של כ-9% ללא איחוד נתוני מקס).

מתוך סך הנכסים כאמור כ-120 מיליארדי ש"ח נכסים מנוהלים על ידי קרן הפנסיה החדשה.

התוצאות בתקופת הדוח ובתקופות המקבילות אשתקד, בהתאמה, כמפורט להלן, כוללות בין היתר, את ההשפעות המיוחדות המפורטות הבאות:

Q4		לשנת		
2022	2023	2022	2023	במיליוני ש"ח
ביטוח חיים -				
98	62	505	124	שינוי שיעור ריבית היוון בחישוב עתודות גמלא
193	102	637	260	רווח בגין שינוי בעתודות לגמלה בעקבות הגדלת צפי ההכנסות העתידיות (פקטור K)
291	164	1,142	384	סך הכל השפעת השינויים בריבית על עתודות גמלא⁽⁴⁾
-	-	(627)	-	הפסד בגין שינוי הנחות תמותה בחישוב התחייבויות להשלמה לעתודות גמלא
(155)	67	(155)	67	שינוי הנחות אחרות בחישוב התחייבויות להשלמה לעתודה לקיצבה ⁽¹⁾
-	(74)	-	(74)	אומדן השפעות מלחמת חרבות ברזל ⁽⁵⁾
136	157	360	377	סך הכל השפעות מיוחדות ביטוח חיים
43	(40)	219	83	השפעות פיננסיות על עתודות ביטוח כללי ⁽⁴⁾
43	(40)	219	83	סך הכל השפעות מיוחדות ביטוח כללי
5	-	279	-	השפעות פיננסיות בבחינת נאותות העתודה (LAT) ⁽³⁾
-	(102)	-	(102)	שינוי הנחות אקטואריות בגין שכיחות תביעות סיעוד ⁽²⁾
5	(102)	279	(102)	סך הכל סיעוד במגזר בריאות
184	15	858	358	סך הכל השפעת מיוחדות לפני פעולת איחוד
-	-	-	(220)	פעולת איחוד - הוצאות בגין הפסדי אשראי מקס
184	15	858	138	סך הכל השפעות מיוחדות לפני מס

הערות:

1. לפרטים נוספים ראה ביאור 42(ה)(1)(ה)(ד)(3) בדוחות הכספיים.
2. לפרטים נוספים ראה ביאור 42(ה)(1)(ה)(ד)(4) בדוחות הכספיים.
3. הקיטון בהפרשה במגזר הבריאות היווה את מרבית הפרשת ה-LAT במגזר זה.
4. שינויים באומדנים ובהנחות עיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות בעקבות השפעות פיננסיות לפרטים נוספים ראה ביאור 42(ה)(1)(ה)(ד)(1) ובאור 42(ה)(2)(ה)(4)(א) בדוחות הכספיים השנתיים.
5. ראה סעיף 2.1(יא) להלן.

ב. תוצאות החברה ברבעון

הרווח הכולל לאחר מס לבעלי מניות החברה ברבעון הסתכם לסך של כ-102 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל בסך של כ-12 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

כמפורט להלן במסגרת התוצאות ברבעון נכללו גם השפעות מלחמת חרבות ברזל בסך של כ-74 מיליוני ש"ח לפני מס ועלות תוכנית פרישה מרצון בסך של כ-27 מיליוני ש"ח לפני מס (סך הכל ההשפעות האמורות הקטינו את הרווח ברבעון בכ-66 מיליוני ש"ח נטו ממס).

ביטוח וחסכון

סך הכל רווח בגין תחומי הביטוח והחסכון לפני מס, הסתכם ברבעון הנוכחי בסך של כ-111 מיליוני ש"ח לעומת הפסד של כ-225 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן עיקר הסיבות לפערים בתוצאות ביחס לתקופה המקבילה אשתקד:

תוצאות חיתומיות:

ברבעון נרשם שיפור חיתומי בענפי ביטוח כללי כתוצאה מעליה בפרמיה ממוצעת ומשיפור בהתפתחות התביעות וכן חל שיפור ברווחיות פעילות הגמל ופעילות הפנסיה ומנגד נרשמו הפסדים בענף בריאות פרט ומביטוח סיעודי, מול התקופה המקבילה אשתקד כמפורט להלן בסעיפים 2.2.1-2.2.3.

השפעות פיננסיות, הכנסות מהשקעות ושוקי ההון:

ברבעון נרשם מרווח פיננסי חיובי של כ-183 מיליוני ש"ח לעומת מרווח פיננסי חיובי בסך של כ-201 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

מנגד, ברבעון נרשם קיטון בעתודות הביטוח בשל השינוי בעקום הריבית חסרת הסיכון והשפעות פיננסיות נוספות, בסך של כ-124 מיליוני ש"ח, לעומת קיטון בעתודות הביטוח בסך של כ-339 מיליוני ש"ח בשל עליה בעקום הריבית חסרת הסיכון בתקופה המקבילה אשתקד כמפורט בטבלה להלן.

עדכוני הנחות במודלים האקטוארים, תובענות ייצוגיות ואחר:

ברבעון נרשם שינוי הנחות בחישוב התחייבויות להשלמה לעתודה לקיצבה אשר הביאו להקטנת העתודה בביטוח חיים בסך של כ-67 מיליוני ש"ח ומנגד להגדלת עתודה בביטוח סיעוד בסך של כ-102 מיליוני ש"ח ברבעון לעומת הגדלה בשל שינוי הנחות בביטוח חיים בסך של כ-155 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

כמו כן, ברבעון נרשם עדכון בהפרשה לתובענות ייצוגיות בסך של כ-24 מיליוני ש"ח לעומת עדכון בהפרשה לתובענות ייצוגיות בסך של כ-45 מיליוני ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד, בעיקר במגזר ביטוח חיים.

מנגד, אומדן השפעות מלחמת חרבות ברזל על מגזר ביטוח חיים הינו כ-74 מיליוני ש"ח ובנוסף ברבעון נרשמה הפרשה בגין תוכנית פרישה מרצון בסך של כ-27 מיליוני ש"ח.

כרטיסי אשראי

סך הרווח מכרטיסי אשראי ברבעון הסתכם לסך של כ-59 מיליוני ש"ח לפני מס.

ההכנסות של מקס לתקופה זאת הסתכמו לסך של כ-495 מיליוני ש"ח. אשר שיקפו את המשך הצמיחה של פעילות מקס. מתוכן סך ההכנסות של מקס מהכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי ברבעון הסתכם לסך של כ-296 מיליוני ש"ח. ההכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי כוללות עמלות מנפיק, עמלות שירות בגין פעילות מחזיקי כרטיס ועמלות מעסקאות חו"ל וכן, עמלות סליקה והכנסות אחרות מבתי עסק בניכוי עמלות למנפיקים אחרים. עם פרוץ המלחמה, מחזורי ההנפקה של החברה, הן בארץ והן בחו"ל, וכן מחזורי הסליקה (לרבות בגין תיירים), ירדו באופן משמעותי לעומת שנת 2023. הקיטון בהיקפי הפעילות הוביל לירידה ברבעון בהכנסות החברה מעמלה צולבת, עמלת סליקה ועמלת עסקאות חו"ל. בנוסף, הושפעו ההכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי, מהמשך הירידה בעמלה הצולבת (עמלת המנפיק), ובהמשך להפחתות שבוצעו בשנים 2019 עד 2022 בשיעור העמלה הצולבת בישראל מ-0.7% ל-0.525%, ביום 1 בינואר 2023 חלה הפחתה נוספת ל-0.5% אשר השפיעה לרעה על ההכנסות מכרטיסי אשראי.

הכנסות הריבית, נטו של מקס ברבעון הסתכמו לסך של כ-196 מיליוני ש"ח, ההכנסות הושפעו בעיקר מגידול בתיק האשראי הממוצע לאנשים פרטיים ביחס לתקופות קודמות וכן מגידול בתיק האשראי העסקי. בנוסף בתקופת הדוח, לאור העלייה בשיעור ריבית בנק ישראל בשנת 2023, אשר הובילה לגידול הן בצד ההכנסות והן בצד הוצאות הריבית, הנובעות בעיקרן מאשראי שניתן וממקורות מבוססי ריבית פריים.

הוצאות בגין הפסדי אשראי ברבעון הסתכמו לסך של כ-58 מיליוני ש"ח. עיקר הגידול בהוצאה נובע בשל גידול בהפרשות שחושבו בהתאם למתודולוגיה לחישוב הפסדי אשראי (CECL) אשר יושמה החל משנת 2023, ועקב עליה ביתרת החובות הבעייתיים.

תשואה להון

התשואה להון במונחים שנתיים ברבעון עמדה על שיעור חיובי של 4.8%, לעומת שיעור חיובי של 0.6% בתקופה המקבילה אשתקד.

ג. הפחתת עודפי עלות במקס

הפחתת עודפי עלות ברכישת מקס בוצעה על בסיס עבודה ארעית של הקצאת עודפי עלות. לפרטים בדבר יתרת עודפי העלות בגין נכסים והתחייבויות מזהים שנרכשו, אופן הפחתתם והשפעתם על תוצאות החברה ראה ביאור 9 בדוחות הכספיים המאוחדים.

2.2.1 חיכון ארוך טווח

2.2.1.1 פעילות ביטוח חיים

Q4		לשנת		ביטוח חיים
2022	2023	2022	2023	
1,667	1,361	6,844	6,041	פרמיות שהורווחו ברוטו
87	120	(96)	225	רווח (הפסד) כולל

תקופת הדוח – התוצאות בתקופת הדוח הושפעו בעיקר מהגורמים הבאים:

עדכוני הנחות במודלים האקטואריים:

בשנת 2022 נרשם גידול בעתודה בשל עדכון הנחות אקטואריות לאור עדכון לוחות תמותה לגמלאים, המאפשרות קבלת קצבה על-פי שיעורי המרה מובטחים בסך של כ-627 מיליוני ש"ח ללא השפעה על תקופת הדוח. כמו כן, בתקופת הדוח חל שינוי בהנחות אקטואריות אחרות אשר הביאו להקטנת העתודה בסך של כ-67 מיליוני ש"ח לעומת הגדלת העתודה בסך של כ-155 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. לפרטים נוספים ראה ביאור 46(א) בדוחות הכספיים.

השפעות פיננסיות, הכנסות מהשקעות ושווקי ההון:

בתקופת הדוח חל קיטון בעתודות עקב עליית הריבית חסרת סיכון והשפעות פיננסיות נוספות בסך של כ-384 מיליוני ש"ח לעומת קיטון בעתודות בסך של כ-1,142 אשתקד.

בתקופת הדוח נרשמה עליה בתשואה ריאליית ברוטו בפוליסות משתתפות ברווחים לשיעור חיובי של 3.03% לעומת שיעור שלילי של 10.96% אשתקד, כך שנרשם מרווח פיננסי חיובי של כ-658 מיליוני ש"ח לעומת מרווח פיננסי חיובי בסך של כ-461 מיליוני ש"ח אשתקד. מתוך הסכומים לעיל, בתקופת הדוח ואשתקד, לא נגבו דמי ניהול משתנים. נכון ליום 31 בדצמבר 2023, ההתחייבות למבוטחים בגין תשואה שלילית בתיק הפוליסות המשתתפות ברווחים עומדת על כ-609 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-753 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022.

רבעון – התוצאות ברבעון הושפעו בעיקר מהגורמים הבאים:

עדכוני הנחות במודלים האקטואריים:

ברבעון נרשם קיטון בעתודה עקב שינוי בהנחות אקטואריות אחרות בסך של כ-67 מיליוני ש"ח לעומת הגדלה בשל שינוי הנחות בסך של כ-155 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. לפרטים נוספים ראה ביאור 46(א) בדוחות הכספיים.

השפעות פיננסיות, הכנסות מהשקעות ושווקי ההון:

ברבעון חל קיטון בעתודות עקב עליית הריבית חסרת הסיכון והשפעות פיננסיות נוספות בסך של כ-164 מיליוני ש"ח לעומת קיטון בעתודות בסך של כ-291 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

כמו כן, ברבעון נרשם מרווח פיננסי חיובי של כ-183 מיליוני ש"ח לעומת מרווח פיננסי חיובי בסך של כ-201 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. מתוך הסכומים לעיל, ברבעון וברבעון המקביל אשתקד, לא נגבו דמי ניהול משתנים.

שיעור הפדיונות של פוליסות ביטוח החיים מעתודה ממוצעת במונחים שנתיים:

Q4		לשנת	
2022	2023	2022	2023
1.6%	1.9%	1.7%	1.8%

שיעור הפדיונות של פוליסות ביטוח החיים מעתודה ממוצעת במונחים שנתיים

רווחי (הפסדי) השקעה שנזקפו למבוטחים בפוליסות משתתפות ברווחים - להלן פרטים בדבר אומדן סכום רווחי (הפסדי) ההשקעה שנזקפו למבוטחים בביטוח חיים וחוזי השקעה משתתפים ברווחים, המחושבים על בסיס התשואה והיתרות של עתודות הביטוח בדוחות העסקיים של החברה (במיליוני ש"ח):

Q4		לשנת	
2022	2023	2022	2023
749	1,935	(6,599)	4,921

להלן תיאור עיקרי התוצאות בביטוח חיים לפי סוגי מוצרים בהתאם לפרוט בבאור 21 לדוחות הכספיים:

הערה	2022	2023	ביטוח חיים
פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון שנמכרו עד ליום 31 בדצמבר 1990			
	153	138	פרמיות שהורווחו ברוטו
בתקופת הדוח נרשם קיטון בעתודות עקב עליית הריבית חסרת הסיכון בסך של כ-77 מיליוני ש"ח לעומת קיטון של כ-515 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.	93	92	רווח כולל
<p>השפעה זו קוזזה בעיקר ממרווח הפיננסי חיובי בתקופת הדוח שהסתכם לסך של כ-65 מיליוני ש"ח לעומת מרווח פיננסי שלילי בסך של כ-143 מיליוני ש"ח.</p> <p>כמו כן, בתקופה המקבילה אשתקד נרשם גידול בעתודה בשל עדכון הנחות אקטואריות לאור עדכון לוחות תמותה לגמלאים בסך של כ-180 מיליוני ש"ח ללא השפעה על תקופת הדוח. וכן מקיטון בעתודה בתקופת הדוח בשל עדכון הנחות אקטואריות אחרות בסך של כ-25 מיליוני ש"ח לעומת קיטון בעתודה בסך של כ-10 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.</p>			
פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון שנמכרו מיום 1 בינואר 1991 ועד ליום 31 בדצמבר 2003			
	1,607	1,568	פרמיות שהורווחו ברוטו
בתקופה המקבילה אשתקד נרשם גידול בעתודה בשל עדכון הנחות אקטואריות לאור עדכון לוחות תמותה לגמלאים בסך של כ-433 מיליוני ש"ח ללא השפעה על תקופת הדוח. כמו כן, בתקופה המקבילה אשתקד נרשם גידול בעתודה בשל עדכון הנחות אקטואריות אחרות בסך של כ-171 מיליוני ש"ח לעומת קיטון בעתודה בסך של כ-42 מיליוני ש"ח בתקופת הדוח.	(172)	304	רווח (הפסד) כולל
<p>השפעות אלו קוזזו בעיקר מקיטון בעתודות עקב עליית הריבית חסרת הסיכון בסך של כ-307 מיליוני ש"ח לעומת קיטון בעתודה בסך של כ-622 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.</p>			
שנמכרו מיום 1 בינואר 2004			
	4,220	3,398	פרמיות שהורווחו ברוטו
ההפסד נובע בין היתר מירידה בפרמיות ומעליה בפדיונות.	2	(133)	רווח (הפסד) כולל
פוליסות ללא מרכיב חיסכון			
כיסוי לסיכון הנמכר כפוליסה בודדת (פרט)			
	790	857	פרמיות שהורווחו ברוטו
המעבר להפסד בתקופת הדוח נובע בעיקר מהשפעות מלחמת חרבות ברזל.	-	(36)	רווח (הפסד) כולל
כיסוי לסיכון הנמכר כפוליסה קבוצתית			
	74	80	פרמיות שהורווחו ברוטו
הקיטון בהפסד נובע בעיקר מגידול בהכנסות מהשקעות כאמור לעיל	(19)	(2)	הפסד כולל

2.2.1.2 נתונים בדבר הפרמיות שהורווחו, דמי הניהול ומרווח פיננסי¹

Q4		לשנת		במיליוני ש"ח
2022	2023	2022	2023	
-	-	-	-	דמי ניהול משתנים*
148	149	605	594	דמי ניהול קבועים
148	149	605	594	סך כל דמי ניהול
201	184	461	658	סך הכל מרווח פיננסי ודמי ניהול
1,339	1,220	5,352	5,079	פרמיות שוטפות
328	141	1,492	962	פרמיות חד פעמיות
1,667	1,361	6,844	6,041	סך הכל פרמיות שהורווחו ברוטו
18	24	53	91	פרמיות שוטפות
489	124	3,621	990	פרמיות חד פעמיות**
507	148	3,674	1,081	סך הכל פרמיות בגין חיסכון טהור

* נכון ליום 31 בדצמבר 2023, ההתחייבות למבוטחים בגין תשואה שלילית בתיק הפוליסות המשתתפות ברווחים בסך של כ-0.6 מילארדי ש"ח, (בסמוך למועד פרסום הדוח, בסך של כ-0.4 מילארדי ש"ח).

** הקיטון במוצרי החיסכון הינו בעיקר בשל השפעות שוק ההון כאמור לעיל.

פרטים בדבר שיעורי התשואות בפוליסות משתתפות ברווחים

פוליסות שהוצאו בשנים 1992-2003 (קרן י')

Q4		לשנת		במיליוני ש"ח
2022	2023	2022	2023	
0.20	2.20	(10.96)	3.03	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
0.06	2.05	(11.47)	2.43	תשואה ריאלית אחרי תשלום דמי ניהול
1.04	2.30	(6.26)	6.48	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
0.90	2.15	(6.80)	5.86	תשואה נומינלית אחרי תשלום דמי ניהול

פוליסות שהוצאו החל משנת 2004 (קרן י' החדשה)

Q4		לשנת		במיליוני ש"ח
2022	2023	2022	2023	
0.22	2.36	(11.74)	3.53	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
0.00	2.21	(12.55)	2.66	תשואה ריאלית אחרי תשלום דמי ניהול
1.07	2.46	(7.09)	6.99	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
0.84	2.31	(7.93)	6.10	תשואה נומינלית אחרי תשלום דמי ניהול

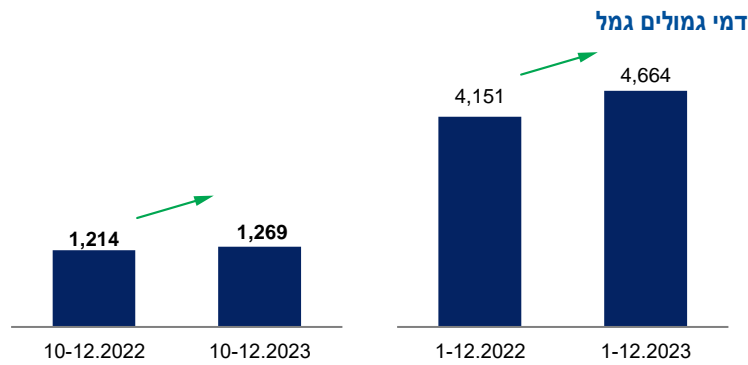
2.2.1.3 פעילות הגמל

Q4		לשנת		במיליוני ש"ח
2022	2023	2022	2023	
-	2	(2)	9	רווח (הפסד) כולל
1,214	1,269	4,151	4,664	דמי גמולים

הגידול ברווח הכולל בתקופת הדוח וברבעון נובע מגידול בהכנסות מדמי ניהול כתוצאה מגידול בהיקף התיק המנוהל בעיקר בשל התשואות החיוביות שנרשמו בתקופה בשווקי ההון. כמו כן התשואות החיוביות בשווקי ההון בתקופת הדוח הביאו לגידול בהכנסות מהשקעות של תיק הנוסטרו המיוחס לפעילות וזאת לעומת הפסדי השקעות שנרשמו אשתקד ואף הקטינו משמעותית את העלות בשל השלמת תשואה לעמית קופת גמל מבטיחת תשואה.

הגידול בדמי הגמולים בתקופת הדוח וברבעון נובע בעיקר מגידול בהפקדות בקרן ההשתלמות.

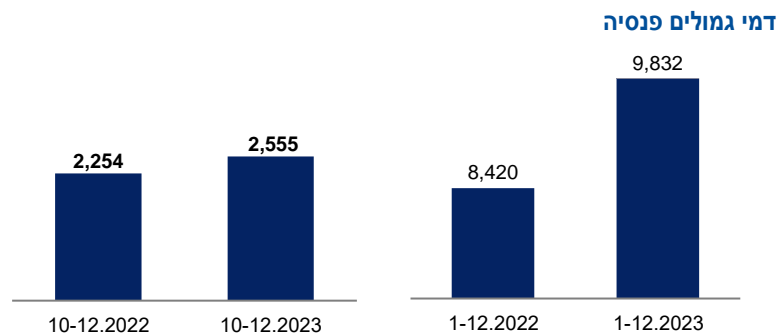
1. המרווח הפיננסי כולל רווחים (הפסדים) מהשקעות שמזקפו לרווח כולל, אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות. בחוזים תלוי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים על בסיס הקטנת הזקיפה לחיסכון במערכות החברה.

2.2.1.4 פעילות הפנסיה

Q4		לשנת		במיליוני ש"ח
2022	2023	2022	2023	
1	9	18	47	רווח כולל
2,254	2,555	8,420	9,832	דמי גמולים

הגידול ברווח הכולל בתקופת הדוח וברבעון נובע מגידול בהכנסות מדמי ניהול מהפקדות בשל הגידול בדמי הגמולים בתקופה וכן מגידול בדמי הניהול מצבירה כתוצאה מגידול בתיק המנוהל, בשל הצבירה החיובית בקרנות הפנסיה ומתמשאות החיוביות שנרשמו בתקופה בשוקי ההון. כמו כן התמשאות החיוביות בשוקי ההון בתקופת הדוח הביאו לגידול בהכנסות מהשקעות של תיק הנוסטרו המיוחס לפעילות וזאת לעומת הפסדי השקעות שנרשמו אשתקד. הגידול בדמי הגמולים בתקופת הדוח וברבעון נובע בעיקר מגידול בעסק החדש ובעמיתים הפעילים בקרנות הפנסיה.

2.2.1.5 החל מראשית שנת 2023, חל גידול בפדיונות ממוצרי החיסכון לטווח קצר ובינוני המנוהלים על ידי הגופים המוסדיים (פוליסות חיסכון פיננסי, קופות גמל להשקעה וקרנות השתלמות). להערכת החברה, גידול זה נובע משילוב של גורמים, לרבות סביבת הריבית ומצב השווקים בארץ ובעולם, צרכי הלקוחות, יוקר המחיה, ומחלופות השקעה הנובעות מסביבת הריבית הגבוהה. החברה אינה יכולה להעריך בשלב זה, אם מגמת הגידול האמור הינה מתמשכת או זמנית. בנוסף, חל גידול בניידים היוצאים ממוצרי החיסכון של החברה, ובפרט מביטוחי מנהלים וקופות הגמל. לפרטים נוספים בדבר השפעת גורמים שונים על המצב בשווקים ראה סעיף 3 להלן.

2.2.2 ביטוח כללי - להלן התפלגות הפרמיות והרווח הכולל:

Q4		לשנת		ביטוח כללי
2022	2023	2022	2023	
714	737	3,275	3,596	פרמיות ברוטו
39	54	(91)	312	רווח (הפסד) כולל

תקופת הדוח והרבעון - הגידול בפרמיה נובע בעיקר מעליית הפרמיה הממוצעת ברכב חובה ורכב רכוש וכן מגידול בעסקים גדולים.

תקופת הדוח - הרווח בתקופת הדוח ביחס להפסד אשתקד נובע בעיקר משיפור חיתומי ברכב רכוש, משיפור בהתפתחות התביעות בענפי החבויות, משיפור חיתומי בענף משנה ערבות חוק מכוניות ומגידול בהכנסות מהשקעות ביחס לאשתקד. מנגד בתקופת הדוח בוצעה הקטנת עתודות בשל השפעת סביבת הריבית בסך של כ-83 מיליוני ש"ח למול הקטנת עתודות בסך של כ-219 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. כחלק מכך, בתקופת הדוח בוצעה הקטנת עתודות בסך של כ-76 מיליוני ש"ח לפני מס מתוספת עודף שווי הוגן מעל ערך בספרים בשל עדכון מדיניות השקעה, ראה באור 42(ה) 2(4) בדוחות הכספיים.

הרבעון - השיפור נובע מגידול בהכנסות מהשקעות, משיפור חיתומי ברכב רכוש וכן מפעילות ענף משנה חוק מכוניות. השפעה זו קוזזה כתוצאה מהגדלת עתודות בשל השפעת סביבת הריבית בסך של כ-40 מיליוני ש"ח למול הקטנת עתודות בסך של כ-43 מיליוני ש"ח ברבעון מקביל אשתקד.

Q4		לשנת		רכב רכוש
2022	2023	2022	2023	
213	224	942	1,101	פרמיות ברוטו
(41)	8	(190)	(56)	רווח (הפסד) כולל לפני מס
96%	69%	100%	83%	LR ברוטו
91%	69%	95%	81%	LR בשייר
123%	99%	127%	109%	CR ברוטו
121%	100%	125%	109%	CR בשייר

תקופת הדוח והרבעון - הגידול בפרמיות נובע בעיקר מעליית הפרמיה הממוצעת.

תקופת הדוח - הקיטון בהפסד נובע משיפור חיתומי בעיקר מעליית הפרמיה הממוצעת כאמור לעיל וכן מהתייצבות בעלות התביעות ומגידול בהכנסות מהשקעות.

הרבעון - המעבר מהפסד לרווח נובע בעיקר משיפור חיתומי כאמור לעיל וכן מגידול בהכנסות מהשקעות. השפעות אלו קוזזו כתוצאה מהגדלת עתודות בשל השפעת סביבת הריבית בסך של כ-11 מיליוני ש"ח.

Q4		לשנת		רכב חובה
2022	2023	2022	2023	
151	139	695	704	פרמיות ברוטו
22	(17)	(30)	50	רווח (הפסד) כולל

תקופת הדוח והרבעון - הגידול בפרמיות נובע בעיקר מעליית הפרמיה הממוצעת

תקופת הדוח - הרווח בתקופת הדוח ביחס להפסד אשתקד נובע בעיקר מגידול בהכנסות מהשקעות. מנגד בוצעה הקטנת עתודות בשל השפעת סביבת הריבית ובשל עדכון מדיניות השקעה בסך של כ-30 מיליוני ש"ח למול הקטנת עתודות בסך של כ-96 מ"ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

רבעון - ההפסד ברבעון הנוכחי ביחס לרווח ברבעון מקביל אשתקד נובע בעיקר מקיטון ברווח החיתומי עקב שינוי בהתפתחות התביעות ביחס לרבעון מקביל אשתקד ומחיזוק עתודות בסך של כ-17 מיליוני ש"ח למול הקטנת עתודות בשל השפעת סביבת הריבית בסך של כ-23 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. השפעות אלו קוזזו כתוצאה מגידול בהכנסות מהשקעות.

Q4		לשנת		ענפי רכוש ואחרים
2022	2023	2022	2023	
226	248	1,019	1,152	פרמיות ברוטו
9	24	68	156	רווח כולל
38%	21%	52%	17%	LR ברוטו
59%	26%	33%	9%	LR בשייר
62%	46%	74%	39%	CR ברוטו
88%	77%	64%	45%	CR בשייר

תקופת הדוח והרבעון - הגידול בפרמיות נובע בעיקר מגידול בעסקים גדולים.

תקופת הדוח - השיפור ברווח נובע בעיקר משיפור חיתומי מפעילות ענף משנה ערבות חוק מכוניות ומגידול בהכנסות מהשקעות.

הרבעון - השיפור ברווח נובע בעיקר משיפור חיתומי מפעילות ענף משנה ערבות חוק מכוניות ומגידול בהכנסות מהשקעות.

Q4		לשנת		ביטוח אשראי
2022	2023	2022	2023	
33	31	132	133	פרמיות ברוטו
10	15	26	45	רווח כולל
6%	28%	19%	25%	LR בשייר
28%	53%	37%	50%	CR בשייר

תקופת הדוח הרבעון - השיפור בתוצאות נובע בעיקר מגידול בהכנסות מהשקעות.

Q4		לשנת		ענפי חבויות
2022	2023	2022	2023	
91	94	486	506	פרמיות ברוטו
39	25	36	117	רווח כולל

תקופת הדוח והרבעון - הגידול בפרמיות נובע בעיקר מעליית הפרמיה הממוצעת ומגידול בעסקים גדולים.

תקופת הדוח - הגידול ברווח נובע בעיקר מגידול בהכנסות מהשקעות ביחס לאשתקד ומשיפור ברווח החיתומי בין היתר מעליית הפרמיה הממוצעת כאמור לעיל. מנגד בוצעה הקטנת עתודות בשל השפעת סביבת הריבית ובשל עדכון מדיניות השקעה בסך של כ-46 מיליוני ש"ח למול הקטנת עתודות בסך כ-115 מ"ש בתקופה המקבילה אשתקד.

רבעון - הקיטון ברווח נובע בעיקר מהגדלת עתודות בסך של כ-11 מיליוני ש"ח בשל השפעת סביבת הריבית למול הקטנת עתודות בסך כ-19 מ"ש ברבעון המקביל אשתקד ומקיטון ברווח החיתומי כתוצאה משוני בהתפתחות התביעות ביחס לרבעון מקביל אשתקד. השפעות אלו קוזזו כתוצאה מגידול בהכנסות מהשקעות.

2.2.3. ביטוח בריאות

Q4		לשנת		פרמיות שהורווחו ברוטו
2022	2023	2022	2023	
418	427	1,599	1,733	רווח (הפסד) כולל
39	(74)	353	(77)	

פרמיות שהורווחו ברוטו:

תקופת הדוח – בתקופת הדוח נרשם גידול בעיקר בפרמיות בפעילות הפרט ובענף נסיעות לחו"ל.

רבעון – ברבעון נרשם גידול בעיקר בפרמיות בפעילות הפרט. השפעה זו קוזזה מקיטון בפעילות ענף נסיעות לחו"ל.

רווח (הפסד) כולל:

תקופת הדוח – הקיטון ברווח בתקופת הדוח והמעבר להפסד נובע בעיקר מגידול בתקופת הדוח בעתודות בשל השפעת שינוי הנחות אקטואריות בסך של כ-102 מיליוני ש"ח לעומת קיטון אשתקד בעתודות בשל השפעות פיננסיות בסך של כ-279 מיליוני ש"ח. ומהתפתחות שלילית בקולקטיב קופות החולים.

רבעון – הקיטון ברווח והמעבר להפסד נובע בעיקר מגידול ברבעון הנוכחי בעתודות בשל השפעת שינוי הנחות אקטואריות בסך של כ-102 מיליוני ש"ח לעומת קיטון ברבעון מקביל אשתקד בעתודות בשל השפעות פיננסיות בסך של כ-5 מיליוני ש"ח ומהתפתחות שלילית בפעילות ענף נסיעות לחו"ל ובקולקטיב קופות החולים.

Q4		לשנת		ענף סיעוד – רווח (הפסד) כולל
2022	2023	2022	2023	
11	(103)	290	(105)	פרט
(29)	(18)	17	(25)	קולקטיבים, לרבות קופות חולים

פרט:

תקופת הדוח ורבעון – בתקופת הדוח נרשם גידול בעתודות בשל השפעת שינוי הנחות אקטואריות בסך של כ-102 מיליוני ש"ח לעומת קיטון בעתודות בשל השפעות פיננסיות בתקופה במקבילה אשתקד וברבעון המקביל אשתקד בסך של כ-273 מיליוני ש"ח ובסך של כ-5 מיליוני ש"ח בהתאמה.

קולקטיבים, לרבות קופות חולים:

תקופת הדוח – הקיטון ברווח והמעבר להפסד בתקופת הדוח נובע בעיקר מהתפתחות שלילית בקולקטיב קופות החולים.

Q4		לשנת		ענף מחלות ואשפוז – רווח (הפסד) כולל
2022	2023	2022	2023	
52	57	39	53	זמן ארוך
5	(10)	6	-	זמן קצר

זמן ארוך:

תקופת הדוח וברבעון – הגידול ברווח בתקופת הדוח נובע בעיקר מגידול בהכנסות מהשקעות לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

זמן קצר:

תקופת הדוח וברבעון – הקיטון ברווח בתקופת הדוח והמעבר להפסד ברבעון נובע בעיקר מהתפתחות שלילית בפעילות בענף נסיעות לחו"ל.

פרטים בדבר רווחי ההשקעה שנזקפו למבוטחים בפוליסות ביטוח בריאות מסוג סיעוד משתתף ברווחים:

**פוליסות סיעוד משתתף ברווחים
מסוג פרט וקולקטיב**

Q4		לשנת		במיליוני ש"ח
2022	2023	2022	2023	
12	26	(70)	70	רווחי (הפסדי) ההשקעה שנזקפו למבוטחים

2.2.4. כרטיסי אשראי

Q4		4-12	סך הכל הכנסות מגזר כרטיסי אשראי
(* 2022)	2023	2023	
801	523	1,683	
85	59	238	סך הכל רווח לפני מס
פעילות כרטיסי אשראי (MAX) (ראה גם 2.2.4.1)			
הכנסות			
327	296	999	הכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי
168	196	594	הכנסות ריבית, נטו
-	3	6	הכנסות (הוצאות) אחרות
495	495	1,599	סך כל ההכנסות
הוצאות			
35	58	191	הוצאות בגין הפסדי אשראי
203	225	684	הוצאות תפעול
90	84	266	הוצאות מכירה ושיווק (ראה התייחסות בסעיף 2.2.6 להלן)
22	24	64	הוצאות הנהלה וכלליות (ראה התייחסות בסעיף 2.2.6 להלן)
59	51	166	תשלומים לבנקים
409	442	1,371	סך כל ההוצאות
86	53	228	רווח לפני מס
פעילות טכנולוגיה (מיילוי)			
26	28	84	הכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי
(1)	6	10	רווח לפני מס

(* החברה איחדה לדוחותיה לראשונה את תוצאות מקס החל מה-1 באפריל 2023 כך שנתוני שנת 2022 מוצגים לצרכי השוואה בלבד ולא אוחדו בדוחותיה הכספיים של החברה.)

הקיטון בהכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי ברבעון מול תקופה מקבילה אשתקד נובע מפרוץ המלחמה ברבעון הנוכחי. עקב כך מחזורי ההנפקה של החברה, הן בארץ והן בחו"ל, וכן מחזורי הסליקה (לרבות בגין תיירים), ירדו באופן משמעותי לעומת התקופה המקבילה בשנה קודמת. הקיטון בהיקפי הפעילות הוביל לירידה ברבעון הרביעי בהכנסות החברה מעמלה צולבת, עמלת סליקה ועמלת עסקאות חו"ל. בנוסף, הושפעו ההכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי, מהמשך מתווה הירידה בעמלה הצולבת (עמלת המנפיק), ובהמשך להפחתות שבוצעו בשנים 2019 עד 2022 בשיעור העמלה הצולבת בישראל מ-0.7% ל-

0.525%, ביום 1 בינואר 2023 חלה הפחתה נוספת ל- 0.5%. הפחתה זו השפיעה לרעה על ההכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי.

הגידול בהכנסות ריבית, נטו ברבעון נובע בעיקר בעקבות גידול בתיק האשראי הממוצע לאנשים פרטיים ביחס לתקופה המקבילה אשתקד, בשיעור גבוה מ- 20%, וכן מגידול בתיק האשראי העסקי ביחס לתקופה המקבילה אשתקד.

עיקר הגידול בהוצאות הפסדי אשראי ברבעון הרביעי של שנת 2023 לעומת התקופה המקבילה אשתקד נובע מכך שברבעון קודם החלה החברה להגדיל את ההפרשה הקבוצתית בגין סיכון האשראי הפוטנציאלי הנובע ממצב המלחמה, מגידול במחיקות, וכן מגידול בהפרשות שחושבו בהתאם למתודולוגיה לחישוב הפסדי אשראי (CECL) אשר יושמה החל משנת 2023, ועקב עליה ביתרת החובות הבעייתיים, לעומת קיטון ביתרת החובות הבעייתיים בתקופה מקבילה אשתקד. כמו כן, בתקופה המקבילה אשתקד הקטינה מקס את ההפרשה הקבוצתית בגין ההתאמות האיכותיות שהוגדלה עם פרוץ משבר הקורונה, על רקע השיפור המתמשך במדדי הסיכון של מקס.

סך כל הוצאות גדלו ברבעון הרביעי של שנת 2023 לעומת התקופה המקבילה אשתקד בעיקר כתוצאה מגידול במחזורי החברה בארץ ובחו"ל, שהובילו לגידול בהוצאות המושפעות מהיקף הפעילות העסקית ומגידול בהוצאות השכר הנובע מההסכם הקיבוצי.

2.2.4.1 נתונים לפי תחומי פעילות - מקס

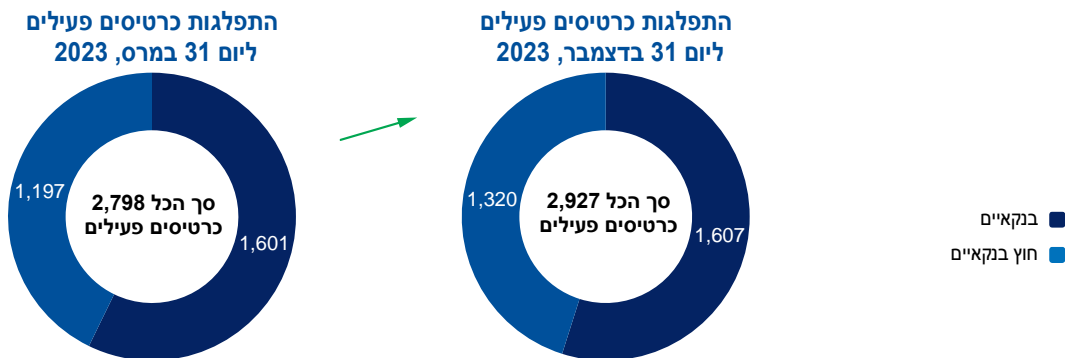
שיעור שינוי	10-12 (* 2022)	10-12 2023	4-12 (* 2023)
סך הכל פעילות כרטיסי אשראי (MAX)			
-	495	495	1,599
(38%)	86	53	228
מתוכו - פעילות הנפקה			
(12%)	265	232	795
10%	134	148	437
(2%)	394	385	1,239
6%	253	268	806
58%	33	52	163
(14%)	59	51	166
(71%)	49	14	104
מתוכו - פעילות סליקה			
3%	62	64	204
41%	34	48	157
9%	101	110	360
5%	62	65	208
200%	2	6	28
5%	37	39	124

(* החברה איחדה לדוחותיה לראשונה את תוצאות מקס החל מה-1 באפריל 2023 כך שנתוני שנת 2022 מוצגים לצרכי השוואה בלבד ולא אוחדו בדוחותיה הכספיים של החברה.

2.2.4.2 נתונים כמותיים על פעילות בכרטיסי אשראי

הגדרות:

- כרטיסים תקפים - כרטיסים מונפקים תקינים, לא כולל כרטיסים חסומים ולא כולל כרטיסים נטענים.
- כרטיסים פעילים - כרטיסים תקפים בהם בוצעה לפחות עסקה אחת במהלך הרבעון האחרון.
- מחזור הנפקה - מחזור העסקאות בכלל כרטיסי החברה, ללא משיכות מזומנים בארץ ובניכוי ביטולי עסקאות.
- כרטיסים בנקאיים - כרטיסים שהחברה מנפיקה במשותף עם בנקים ללקוחותיהם.
- כרטיסים חוץ בנקאיים - כרטיסים שהחברה מנפיקה ללקוחות כל הבנקים, בחלקם, בשיתוף פעולה עם גורמים עסקיים כגון ארגונים ומועדונים.

מחזור עסקאות בגין כרטיסי אשראי תקפים (פעילים ולא פעילים) (במיליוני ש"ח):

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה

ביום	31 בדצמבר 2023	31 בדצמבר 2022 (*)	
	17,121	18,033	כרטיסים בנקאיים
	11,332	11,102	כרטיסים חוץ בנקאיים
	28,453	29,135	סך הכל

(*) החברה איחדה לדוחותיה לראשונה את תוצאות מקס החל מה-1 באפריל 2023 כך שנתוני שנת 2022 מוצגים לצרכי השוואה בלבד ולא אוחדו בדוחותיה הכספיים של החברה.

2.2.4.3 מדדי איכות אשראי עיקריים

מדדי איכות אשראי עיקריים (ב-%)	ליום		
	31 במרס 2023	30 בספטמבר 2023	31 בדצמבר 2023
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת החייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי	2.23%	2.53%	2.65%
שיעור יתרת חייבים שאינם צוברים מיתרת החייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי	0.81%	1.16%	1.26%
שיעור המחיקות נטו בגין חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי מהיתרה הממוצעת של חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי	0.70%	0.97%	1.13%

2.2.5 אחר וסעיפים שאינם כלולים בתחומי הביטוח וכרטיסי אשראי

Q4	לשנת		סך הכל רווח (הפסד) כולל לפני מס
	2022	2023	
(78)	80	(341)	138

תקופת הדוח - המעבר לרווח בתקופת הדוח נובע בעיקר מרווחי השקעות בסך של כ-192 מיליוני ש"ח לעומת הפסדי השקעות בסך של כ-310 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

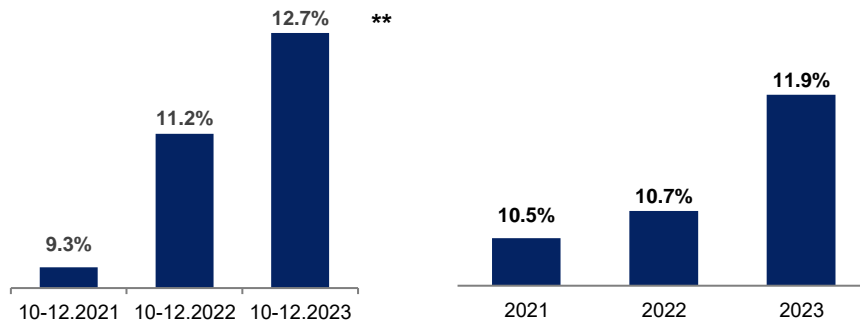
רבעון - המעבר לרווח ברבעון נובע בעיקר מרווחי השקעות בסך של כ-112 מיליוני ש"ח לעומת הפסדי השקעות של כ-67 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.2.6 הוצאות הנהלה וכלליות, תפעול ועמלות

ביטוח וחסכון

בתקופת הדוח נרשמה עלייה יחסית ברמת ההוצאות ביחס להכנסות, פרמיות ודמי גמולים וזאת בעיקר בשל קיטון בהפקדות במוצרי החיסכון הפיננסי לאור המצב בשווקים בנוסף לגידול בהוצאות בעיקר בשל השפעות האינפלציוניות, הגידול בפעילות העסקית והוצאה חריגה של כ-40 מיליוני ש"ח בעיקר בגין תוכנית פרישה מוקדמת מתוקף הסכם קיבוצי בתקופת הדוח וברבעון (לפרטים נוספים ראה ביאור 25 בדוחות הכספיים). סך הוצאות הנהלה וכלליות, תפעול ועמלות הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ-3,185 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-2,982 מיליוני ש"ח אשתקד. וברבעון הסתכמו לסך של כ-844 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-767 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

שיעור הוצאות ועמלות ביחס להכנסות*

* ההכנסות כוללות פרמיות ודמי גמולים.
** כולל הוצאות בגין תוכנית פרישה מוקדמת מתוקף הסכם קיבוצי.

כרטיסי אשראי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				במיליוני ש"ח
השינוי		(*2022)	(*2023)	
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	הוצאות מכירה ושיווק
10%	34	334	368	הוצאות הנהלה וכלליות
4%	3	79	82	
9%	37	413	450	סך הכל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				במיליוני ש"ח
השינוי		(*2022)	2023	
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	הוצאות תפעול כרטיסי אשראי
11%	90	787	877	

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר				במיליוני ש"ח
השינוי		(*2022)	2023	
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	הוצאות מכירה ושיווק
(7%)	(6)	90	84	הוצאות הנהלה וכלליות
9%	2	22	24	
(4%)	(4)	112	108	סך הכל

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר				במיליוני ש"ח
השינוי		(*2022)	2023	
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	הוצאות תפעול כרטיסי אשראי
11%	22	203	225	

(* החברה איחדה לדוחותיה לראשונה את תוצאות מקס החל מה-1 באפריל 2023 כך שנתוני שנת 2022 מוצגים לצורכי השוואה בלבד ולא אוחדו בדוחותיה הכספיים של החברה.

הוצאות המכירה והשיווק

בתקופת הדוח- הוצאות מכירה והשיווק של מקס (למעט הוצאות שכר) גדלו בשנת 2023 לעומת שנת 2022 בעיקר בעקבות הגידול בפעילות העסקית של מקס, שהוביל לגידול בעלויות ההטבות למחזיקי כרטיס ובעלויות שימור וגיוס לקוחות.

ברבעון – ההוצאות של מקס קטנו ברבעון הרביעי של שנת 2023 לעומת התקופה המקבילה אשתקד, בעיקר בעקבות קיטון בעלויות הפרסום וכן מקיטון בעלויות ההטבות למחזיקי כרטיס.

הוצאות התפעול

בתקופת הדוח וברבעון - הוצאות התפעול של מקס, גדלו לעומת התקופה המקבילה אשתקד, כתוצאה ישירה של הגידול בהיקפי הפעילות שלה, הן מגידול במחזורי פעילות בכרטיסי אשראי בארץ ובחול"ל והן מגידול בפעילות האשראי. כמו כן, חל גידול בהוצאות השכר של מקס לעומת התקופות המקבילות אשתקד בעיקר כתוצאה מתוספות שכר שניתנו במסגרת ההסכם הקיבוצי.

2.2.7 הוצאות המימון בפעילות שאינה מוקצית למגזרים

הוצאות המימון הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ-294 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-194 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בתקופת הדוח נובע בעיקר מגיוס חוב בחברה בסך של כ-1,549 מיליוני ש"ח באגרות חוב וחוב שאוחד במסגרת עסקת מקס בסך של 875 מיליוני ש"ח.

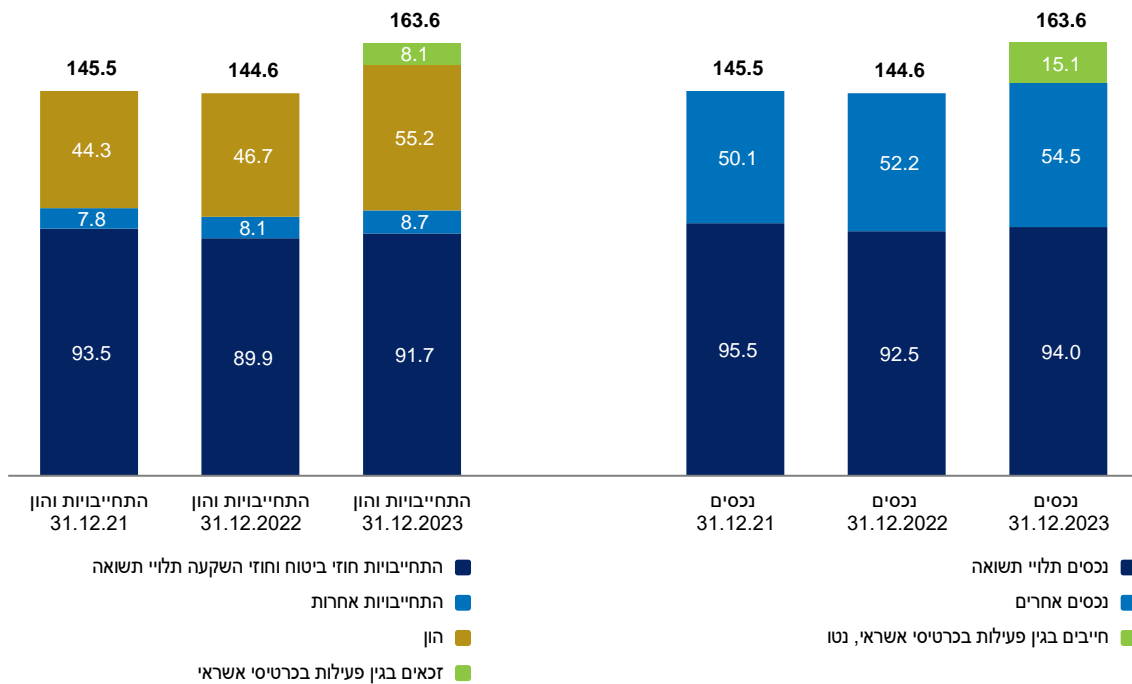
ברבעון הסתכמו ההוצאות לסך של כ-83 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-50 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מגיוס חוב בחברה וחוב שאוחד במסגרת עסקת מקס כאמור לעיל. לפרטים נוספים ראה סעיף 2.1 (ג) לעיל.

Q4		לשנת		במיליוני ש"ח
2022	2023	2022	2023	
45	42	175	179	כלל ביטוח - שטרי הון רובד 2
-	15	-	33	כלל החזקות - אגרות חוב
-	18	-	61	סימקס*
5	8	19	21	אחר (השנה בעיקר הסכם שומות ו-IFRS16)
50	83	194	294	סך הכל

(* לפרטים בדבר פירעון הלוואת הסינדיקציה בסימקס לאחר מועד הדיווח ראה סעיף 2.1 (י') לעיל.)

2.3 נתונים עיקריים מהדוחות המאוחדים על המצב הכספי

להלן נתונים עיקריים מהמאזנים המאוחדים (במיליארדי ש"ח):

2.3.1 נכסים

סך הנכסים ביום 31 בדצמבר 2023 הסתכמו לסך של כ-163.6 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ-144.6 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022 ולסך של כ-145.5 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2021.

כאמור עיקר הגידול נובע מאיחוד נתוני חברת מקס ליום 31 במרס 2023.

להלן סעיפי נכסים עיקריים עבור מקס:

ליום 31 בדצמבר 2023	ליום 31 במרס 2023	במיליוני ש"ח
14,380	14,481	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
13,781	13,908	מזה: יתרת אשראי שאינה בערבות בנקים
3,854	3,453	מזה: חייבים בגין כרטיסי אשראי לאנשים פרטיים
8,796	9,222	מזה: יתרת אשראי לאנשים פרטיים
1,122	1,088	סכומים לקבל מבנקים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, נטו

2.3.2 התחייבויות

סך ההתחייבויות ביום 31 בדצמבר 2023 הסתכמו לסך של כ-155 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ-136.6 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2022 וסך של כ-137.7 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2021. הגידול נובע בעיקר מגידול בהתחייבויות הפיננסיות כתוצאה ממימון רכישת סימקס ומאיחוד נתונייה.

הערה	הנפקת אגרות חוב בחברה	ליום 31 בדצמבר 2023	סעיף במאזן
ראה ביאור 27 לדוח הכספי	-	8,091	זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
התחייבויות פיננסיות:			
ראה סעיף 2.5.4 להלן	1,557	-	אגרות חוב שהונפקו על ידי החברה - רכיב התחייבותי
ראה ביאור 26 לדוח הכספי	-	582	אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים במקס
ראה סעיף 2.1 (י) לעיל	-	5,202	התחייבויות לבנקים במקס
	-	888	הלוואה בסימקס וחברות בנות למעט מקס
	1,557	6,672	ס"כ התחייבויות פיננסיות
	1,557	14,763	סך הכל

2.3.2.1 להלן פירוט הסעיפים החוץ מאזניים במקס:

ליום 31 בדצמבר 2023	ליום 31 במרס 2023	
34,566	31,954	יתרת מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו
21,463	19,914	מזה: באחריות מקס
13,100	12,037	מזה: באחריות הבנקים

2.4 הון ודרישות הון

א. דרישות הון בהתאם להוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי בכלל ביטוח (ראה סעיף 1 להלן)

על חברות הביטוח בקבוצה חלות הוראות משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II בהתאם להוראות חוזר הממונה "תיקון החוזר המאוחד לעניין הוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II שפורסם ביום 14 באוקטובר 2020.

ביום 30 בנובמבר 2023 אישרה ופרסמה כלל ביטוח את דוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 30 ביוני 2023 אשר צורף כנספח לדוח הכספי לרבעון השלישי בהתאם להוראות החוזר המאוחד.

יצוין כי חישוב יחס כושר הפירעון הכלכלי מבוסס על נתונים ומודלים העשויים להיות שונים מאלה בהם עושה כלל ביטוח שימוש במסגרת הדיווח הכספי, ואשר מתבססים, בין היתר, על תחזיות והנחות הנשענות, בעיקרן על ניסיון העבר. בפרט, וכמפורט בחוזר משטר כושר פירעון כלכלי, חישוב יחס כושר הפירעון הכלכלי, מבוסס, במידה רבה, על מודל חישוב הערך הגלום. לפרטים נוספים בדבר דרישות ההון שחלות על חברות בקבוצה ראה ביאור 17(ו) בדוחות הכספיים השנתיים.

בהתאם לעקרונות לחישוב ניכוי לתקופת הפריסה במשטר כושר פירעון כלכלי מבוסס סולבנסי ווילהוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי, חישוב מחדש של סכום הניכוי יערך אחת לשנתיים וכן אם חל שינוי מהותי במשתנים אקסוגניים עיקריים, בפרופיל הסיכון או במבנה העסקים של חברת הביטוח ובהתאם לדרישות הממונה, אם סבר שחל שינוי בנסיבות מאז.

בעקבות השינוי בעקום הריבית חסרת הסיכון ביחס למועד החישוב מחדש הקודם (יוני 2022), חישוב כלל ביטוח מחדש את ערכו של הניכוי ליום 30 ביוני 2023. הניכוי האמור מופחת באופן לינארי במשך 13 שנה עד ליום 31 בדצמבר 2032 כך שיתרתו המפוחתת המשקפת 10 שנים ליום 30 ביוני 2023 הינה 4,572 מיליוני ש"ח.

למידע נוסף, לרבות תיאור כללי של משטר כושר פירעון כלכלי, העקרונות הכלליים עליהם מבוסס המשטר, מתודולוגיית החישוב של המאזן הכלכלי ושל ההון הנדרש לכושר פירעון, הוראות לתקופת הפריסה, סקירה כללית של הוראות הממונה על שוק ההון הקשורות לדוח יחס כושר פירעון כלכלי, הגדרות מושגים מרכזיים, הערות והבהרות יש לקרוא גם את סעיפים 1, 3.1, 4.1 ו-5.1 לדוח יחס כושר פירעון כלכלי של כלל ביטוח ליום 30 ביוני 2023.

יחס כושר הפירעון ליום 30 ביוני 2023, אינו כולל את השפעת הפעילות העסקית של החברה בתקופה שלאחר 30 ביוני 2023 ועד למועד פרסום דוח זה, לפירוט אירועים נוספים בתקופת הדוח ואחריה ראה ביאור 2.1 לעיל.

החישוב שערכה החברה נסקר על ידי רואי החשבון המבקרים של החברה, בהתאם לעקרונות תקן הבטחת המימנות בינלאומי ISAE3000 - התקשרויות מסוג Assurance שאינן ביקורת או סקירה של מידע כספי היסטורי.

להלן נתונים אודות יחס כושר פירעון וסף הון של כלל ביטוח לפי משטר Solvency II.

1. יחס כושר פירעון כלכלי

ליום	ליום	
31 בדצמבר 2022	30 ביוני 2023	
מבוקר**	בלתי מבוקר*	במיליוני ש"ח
14,341	14,346	הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון
8,076	8,669	הון נדרש לכושר פירעון
6,265	5,676	עודף
178%	165%	יחס כושר פירעון כלכלי (באחוזים)
		השפעת פעולות הוניות מהותיות שהתרחשו בתקופה שבין תאריך החישוב לתאריך פרסום דוח יחס כושר פירעון כלכלי של החברה
-	300	גיוס מכשירי הון
-	(165)	חריגה ממגבלה כמותית
14,341	14,511	הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון
6,265	5,841	עודף
178%	167%	יחס כושר פירעון כלכלי (באחוזים)

(*) "בלתי מבוקר" המונח מתייחס לסקירה שנערכה בהתאם לעקרונות תקן הבטחת מהימנות בינלאומי ISAE3000 - התקשרויות מסוג Assurance שאינן ביקורת או סקירה של מידע כספי היסטורי.

(**) "מבוקר" המונח מתייחס לביקורת שנערכה בהתאם לתקן הבטחת מהימנות בינלאומי ISAE3400 - בדיקה של מידע כספי עתידי.

לפרטים בדבר יחס כושר הפירעון ללא יישום הוראות מעבר לתקופת הפריסה, וללא התאמת תרחיש מניות ובדבר יעד יחס כושר הפירעון ומגבלות החלות על החברה לעניין חלוקת דיבידנד ראה סעיף קטן 3 להלן.

לאירועים בתקופת הדוח ולאחר תאריך הדוח ולהשפעתם הפוטנציאלית על יחס כושר הפירעון ראה סעיף 2.1 ו-2.2 לעיל.

2. סף ההון (MCR)

ליום	ליום	
31 בדצמבר 2022	30 ביוני 2023	
מבוקר	בלתי מבוקר	במיליוני ש"ח
2,019	2,167	סף ההון (MCR)
10,706	10,609	הון עצמי לעניין סף ההון

3. יחס כושר פירעון ללא יישום הוראות המעבר לתקופת הפריסה וללא התאמת תרחיש מניות

בהתאם למכתב שפירסמה הרשות, בחודש אוקטובר 2017, (להלן - "המכתב") חברת ביטוח תהיה רשאית לחלק דיבידנד רק אם לאחר ביצוע החלוקה יש לחברה יחס כושר פירעון לפי משטר כושר פירעון כלכלי בשיעור של לפחות 100%, כשהוא מחושב ללא הוראות המעבר ובכפוף ליעד יחס כושר פירעון שקבע דירקטוריון חברת הביטוח. היחס האמור יחושב ללא ההקלה שניתנה בגין הפרש מקורי המיוחס לרכישת פעילות של קופות גמל וחברות מנהלות. בנוסף, נקבעו במכתב הוראות דיווח לממונה.

להלן נתונים על יחס כושר פירעון כלכלי של כלל ביטוח כשהוא מחושב ללא הוראות לתקופת הפריסה והתאמת תרחיש מניות.

ליום		ליום		יחס כושר פירעון ללא יישום הוראות המעבר לתקופת הפריסה וללא התאמת תרחיש מניות במיליוני ש"ח
31 בדצמבר 2022	מבוקר	30 ביוני 2023	בלתי מבוקר	
10,984	11,321	הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון		
10,100	10,384	הון נדרש לכושר פירעון		
885	936	עודף		
109%	109%	יחס כושר פירעון כלכלי באחוזים		
השפעת פעולות הוניות מהותיות שהתרחשו בתקופה שבין תאריך החישוב לתאריך פרסום דוח יחס כושר פירעון כלכלי של החברה				
-	300	גיוס מכשירי הון		
-	(300)	חריגה ממגבלה כמותית		
10,984	11,321	הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון		
884	936	עודף		
109%	109%	יחס כושר פירעון כלכלי באחוזים		
עודף ההון לאור פעולות הוניות שהתרחשו בתקופה שבין תאריך החישוב לתאריך פרסום דוח יחס כושר פירעון כלכלי, ביחס ליעד הדירקטוריון (ראה סעיף ב' להלן):				
-	110%	יעד יחס כושר הפירעון הכלכלי של הדירקטוריון (אחוזים)		
-	(102)	חסור הון ביחס ליעד		

(* עבור שנת 2020 נקבעו יעדי הון כמפורט בסעיף ב' להלן. לא נקבעו יעדים עבור יחס כושר פירעון ללא יישום הוראות המעבר לתקופת הפריסה, כאשר יחס זה יבנה בהתאם ליעדים אלו עד לתום שנת 2032.

4. דעכון בדבר מודל סטוכסטי בחישוב יחס כושר הפירעון הכלכלי של כלל ביטוח

בהתאם למשטר כושר פירעון כלכלי, חישוב התחייבויות הביטוח בוצע בהתאם להוראות משטר כושר פירעון כלכלי, אשר כלל, בהתייחס להתחייבויות ביטוח חיים ובריאות SLT בוצע בהתאם לפרקטיקת החישוב של ה-EV בישראל^[1]. קביעת ההערכה המיטבית אמורה להתבסס על הערכת ההתפלגות של תוצאות ההערכה האפשריות ("מודלים סטוכסטיים") ובהיעדר נתונים סטטיסטיים מובהקים מתאימים להערכת התפלגות ההערכה המיטבית, השתמשה כלל ביטוח בתוחלת של כל גורם רלוונטי ("מודלים דטרמיניסטיים").

כחלק מהמשך פיתוח ושדרוג החישובים, בתקופת הדוח, כלל ביטוח חישובה במקביל, בהתבסס על מודל סטוכסטי, אומדן מיטבי של תזרימי התחייבויות ביטוחיות שאינן סימטריות (ובכלל זה זקיפת דמי ניהול משתנים עתידיים^[2]), אשר במידה והיה נכלל בחישוב יחס כושר הפירעון הכלכלי ליום 30 ביוני 2023 השפעתו מוערכת בתוספת שיעור של כ-15%, ללא התחשבות בהוראות המעבר, ובתוספת שיעור של כ-6%, עם התחשבות בהוראות המעבר.

בהתאם למתווה שנתקבל מהמונה בחודש נובמבר 2023, יישום המודל הסטוכסטי לא יובא בחישוב יחס כושר הפירעון ללא יישום הוראות המעבר, במשך 3 מועדי דיווח, אולם תוסיף כלל ביטוח גילוי בדוח יחס כושר פירעון כלכלי אודות השפעתו. בשלב זה, כלל ביטוח בחרה לא לכלול זאת גם במסגרת החישוב עם התחשבות בהוראות המעבר.

יצוין, כי נתון זה אינו מבוקר ואינו סקור וכן רגיש לשינויים בעקום הריבית ובהנחות פיננסיות ודמוגרפיות אחרות ויחושב מחדש בכל תקופת דיווח.

כאמור, כלל ביטוח השלימה את החישוב הסטוכסטי על בסיס יישום מחולל תרחישים כלכלי (Economic Generator Scenario)^[3], לרבות השלמת מבחנים ותהליכי בקרה לדיוק, איתנות ותאימות שוק, כמקובל בחברות בחו"ל המיישמות מודלים סטוכסטיים לחישוב יחס כושר פירעון כלכלי. המודל הסטוכסטי משמש לצורך עריכת אומדן אקטוארי מיטבי של תזרימי התחייבויות ביטוחיות שאינן סימטריות (ובכלל זה זקיפת דמי ניהול משתנים עתידיים). במודל הסטוכסטי, התשואה שמשמשת בסיס לחישוב הינה ללא שינוי לעומת המודל הדטרמיניסטי. עם זאת, חישוב התזרימים במודל הסטוכסטי מביא בחשבון את התנודתיות בתשואות הנכסים הרלוונטיים בהתאם להרכבם ולמאפייניהם, לרבות אפיקי ההשקעה, מח"מ והחשיפה למדד ולשערי המט"ח והשפעתם על זקיפת דמי הניהול המשתנים. לצורך בניית המודל הסטוכסטי כלל ביטוח בחרה מודלים כלכליים הולמים לסוגי נכסיה. בבחירת מודלים כלכליים אלו, כולם ובדיקתם נעזרה כלל ביטוח בחברות ייעוץ בינלאומיות. כמו כן, רואי החשבון המבקרים בחנו את תהליך החישוב והבקרה הפנימית.

[1] חישוב ה-EV (Embedded Value, ערך גלום) בישראל נערך על פי הכללים והעקרונות שקבע הממונה אשר אימץ את הכללים והעקרונות שנקבעו בדוח ועדה משותפת של חברות הביטוח והממונה אשר פעלה בליווי יועצים מישראל ומחולל.

[2] ראה סעיף 6.1.2.3 בדוח תיאור עסקי התאגיד של החברה כמשמעותם בהוראות סימן ב' בשער 5 (חלק, 2 סימן 2) להוראות משטר כושר פירעון כלכלי.

5. מדיניות חלוקת דיבידנד ויעד הון של כלל ביטוח

מדיניות ההנהלה היא להחזיק בסיס הון איתן במטרה להבטיח את כושר הפירעון שלה ויכולתה לעמוד בהתחייבויותיה למבוטחים ולשאר בעלי העניין, לשמר את יכולת כלל ביטוח להמשיך את פעילותה כדי שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה וכן על מנת לתמוך בפעילות עסקית עתידית. כלל ביטוח כפופה לדרישות הון הנקבעות על ידי הממונה.

בחודש יוני 2023 אושרה על ידי דירקטוריון כלל ביטוח מדיניות חלוקת דיבידנד בשיעור של 30%-50% מהרווח הכולל של כלל ביטוח. החלוקה כפופה לכך שהחברה תעמוד ביעד הון מינימאלי בהתאם למשטר כושר הפירעון הכלכלי ללא התחשבות בהוראות הפריסה בשיעור של 110%.

זאת בהמשך לקביעת מדיניות ניהול הון אשר על פיה טווח המטרה ליחס כושר פירעון כלכלי של כלל ביטוח יעמוד בטווח שבין 150%-170%, כפי שאושר ביוני 2021. בנוסף, נקבע יעד יחס כושר פירעון מינימאלי יציבותי של 135%. יעדים אלו הינם ליחס כושר פירעון בהתחשב בסכום הניכוי בתקופת הפריסה עד תום שנת 2032 ולאחריה.

מובהר כי אין לראות במדיניות זו התחייבות של כלל ביטוח לבצע חלוקת דיבידנד.

6. הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון של החברה (ORSA)

בחודש ינואר 2022 פורסמו מסמך עקרונות ליישום הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון של חברת ביטוח (ORSA) וכן תיקון החוזר המאוחד בעניין דיווח לממונה על שוק ההון – הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון של חברת ביטוח (ORSA).

בהתאם למכתב העקרונות, על החברה לבחון לפחות אחת לשנה ולהגיש לממונה בכל שנה דוח הכולל את קשרי הגומלין בין האסטרטגיה הכללית ותוכנית העבודה השנתית, לפרופיל הסיכון של החברה, מדיניות ניהול הסיכונים, רמת החשיפה הכוללת והלימות כריות הספיגה תחת הנחות ותרחישים שונים. בתוך כך, יש לבחון ולהביא בחשבון את מדיניות ניהול הון, יעדי הון ומגוון הכלים לניהול סיכונים המיושמים בחברה. כלל ביטוח הגישה את הדיווח לממונה בחודש ינואר 2024.

ב. דרישות ההון והלימות הון במקס

1. הון והלימות הון

ההון העצמי המדווח של מקס הסתכם בסוף שנת 2023 ב- 1,847 מיליוני ש"ח וכולל הון מניות בסך 26 מיליוני ש"ח, פרמיה על מניות בסך 376 מיליוני ש"ח, קרן הון בסך 83 מיליוני ש"ח, הפסד כולל אחר מצטבר בסך 12 מיליוני ש"ח ויתרת עודפים בסך 1,374 מיליוני ש"ח.

הון עצמי רובד 1 הסתכם בסוף שנת 2023 ב- 1,855 מיליוני ש"ח.

ההון הכולל הסתכם בסוף שנת 2023 ב- 2,316 מיליוני ש"ח.

יחסי הלימות ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יחס הון עצמי רובד 1 הסתכם ביום 31 בדצמבר 2023 בשיעור של 11%. יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון הסתכם ביום 31 בדצמבר 2023 בשיעור של 13.7%.

על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 203 "מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי", משקל הסיכון של חלק מחשיפות מקס לבנקים הישראלים נגזר מדירוג מדינת ישראל. מכיוון שמקס משתמשת בדירוגים של סוכנות דירוג האשראי הבינלאומית S&P (Standard and Poor's), במידה וחברה זו תוריד את דירוג מדינת ישראל, יחסי הון של מקס צפויים לקטון בכ-0.3%.

יחס המינוף של מקס ליום 31 בדצמבר 2023 הינו 9.1%.

לפרטים נוספים בדבר ההנחיות הרגולטוריות בנושא הלימות ההון ויחס המינוף ראה ביאור 19 בדוח הכספי של מקס המצורף כנספח.

2. יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראות ניהול בנקאי תקין 472 "סולקים וסליקת עסקאות בכרטיסי חיוב", סולק שיתרת החייבים בדוח הכספי השנתי האחרון שלו עולה על 2 מיליארד ש"ח - דרישת ההון עצמי תחושב בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין -201 211 (מדידה והלימות הון). עוד נקבע כי על אף האמור בסעיף 40 להוראת ניהול בנקאי תקין 201, יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ- 8% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ- 11.5%.

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישמת מקס את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס מינוף (להלן: "ההוראה"). בהתאם להוראה, נדרש לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ- 5% על בסיס מאוחד. בהוראת ניהול בנקאי תקין 250 בדבר התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם מגיפת הקורונה, נקבעה, בין היתר, בהוראת השעה שפורסמה ביום 15 בנובמבר 2020, הקלה לפיה ניתן לעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד. בחוזר הפיקוח מיום 15 במאי 2022, נקבע, כי ההקלה בנוגע ליחס המינוף תחול עד ליום 30 ביוני 2024,

ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2023 או יחס המינוף המזערי שחל על התאגיד הבנקאי טרום הוראת השעה, הנמוך מביניהם. ביום 16 בנובמבר 2023 פורסמה טיוטת חוזר של הפיקוח על הבנקים לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 218 "יחס מינוף", ולפיה ההקלה האמורה תוארך כהוראת שעה עד ליום 30 ביוני 2026, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2025 או יחס המינוף המזערי שחל על התאגיד הבנקאי טרום הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

3. יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי מקס

הון מקס נועד לתמוך בכל הסיכונים הגלומים בפעילותה ונדרש לתמוך בפעילות העסקית הרב שנתית ובכלל זה תמיכה בצמיחת קווי העסקים, הרחבת הפעילות וכניסה לתחומי פעילות חדשים משיקים ומשלימים לפעילותה. בנוסף, מקס מבצעת ניתוח לעמידה בתרחיש קיצון וקיימים יעדים בהם תרצה לעמוד בעת התממשות של תרחיש קיצון. מדיניות מקס שאושרה על ידי הדירקטוריון שלה הינה להחזיק יחס הלימות הון הגבוה מהסף המזערי שהוגדר על ידי בנק ישראל, וגבוה מדרישות ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים על פי תוצאות תהליך הערכת ההון הפנימי של מקס (ICAAP).

דירקטוריון מקס אישר יעד פנימי ליחס הון עצמי רובד 1 של 10%, יעד הגבוה ב-200 נקודות בסיס (2 נקודות אחוז) מיחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ויעד פנימי ליחס הון כולל של 12%.

4. יחס הלימות ההון הכולל לרכיבי סיכון במקס (*):

להלן פירוט נכסי הסיכון ודרישות ההון בגינם:

ליום 31 בדצמבר 2023		
נכסי סיכון	דרישות ההון	
		במיליוני ש"ח
		סיכונים אשראי - גישה סטנדרטית
638	73	של תאגידים בנקאים
1,479	170	של תאגידים
9,882	1,136	קמעונאיות ליחיד
1,174	135	של עסקים קטנים
847	97	נכסים אחרים
1	-	התאמה בגין סיכונים אשראי (CVA)
14,021	1,611	סה"כ סיכון אשראי
		סיכון שוק - גישה סטנדרטית
19	2	
		סיכון תפעולי - גישה סטנדרטית
2,876	331	
16,916	1,944	סך הכל נכסי סיכון ודרישות ההון
		בסיס ההון
2,316		
13.7%		יחס הון כולל (1)
11.0%		יחס הון עצמי רובד 1

* מחושב בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 בנושא "מדידה והלימות ההון" ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 472 בנושא "סולקים וסליקת עסקאות בכרטיסי חיוב" אשר נכנסה לתוקף ביום 1 בספטמבר 2016.

2.5. ניתוח התפתחות תזרים מזומנים, מקורות המימון והנזילות

2.5.1. תזרים המזומנים לתקופת הדוח

תזרימי המזומנים המאוחדים ששימשו לפעילות שוטפת בתקופת הדוח הסתכמו לסך של כ-4,692 מיליוני ש"ח עיקר הסכום שימש לרכישת נטו של השקעות פיננסיות. תזרימי המזומנים המאוחדים ששימשו לפעילות השקעה הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ-1,856 מיליוני ש"ח וכללו בעיקר סך של כ-294 מיליוני ש"ח כחלק מאיחוד לראשונה של חברת סימקס ומהווים את הפער בין יתרת המזומנים שיצאה בעסקה לבין המזומנים שאוחדו לראשונה וכן בגין סך של כ-428 מיליוני ש"ח בגין מתן אשראי בחברת מקס. תזרימי המזומנים המאוחדים שנבעו מפעילות מימון הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ-1,436 מיליוני ש"ח וכללו, בין היתר, סך של כ-2,071 מיליוני ש"ח שנבעו מהנפקת אגרות חוב על ידי החברה, מנגד סך של כ-431 מיליוני ש"ח ששימשו לפרעון התחייבויות פיננסיות. יתרות המזומנים ושוי המזומנים של הקבוצה קטנו מסך של כ-12,050 מיליוני ש"ח בתחילת תקופת הדוח לסך של כ-6,966 מיליוני ש"ח בסוף תקופת הדוח.

להלן תזרים מזומנים כתוצאה מאיחוד לראשונה של חברת סימקס לפרטים נוספים ראה דוח תזרים מזומנים בדוחות הכספיים:

במיליוני ש"ח	
(790)	תמורה שהועברה
496	מזומן של החברה הנרכשת
(294)	סה"כ תזרים ששימש להשקעה ברכישת חברות מאוחדות שאוחדו לראשונה

2.5.2 מימון החברה

2.5.2.1 מקורות המימון והנזילות בחברה

החברה רואה חשיבות גדולה בשמירה וקיום של יתרות מזומנים מספקות, באופן שיאפשר לה לעמוד בפירעון התחייבויותיה וכן בתמיכה, ככל שנדרשת, בצרכי ההון של כלל ביטוח וצרכי נזילות בגין פעילותן של חברות מוחזקות אחרות בקבוצה. מקורות מימון נוספים כוללים, בין היתר, חלוקת דיבידנדים מחברות מוחזקות, ואפשרות למימוש החזקות בחברות מוחזקות, גיוס חוב מהמערכת הבנקאית ו/או מהציבור וניצול מסגרת אשראי וכן גיוס הון.

מובהר כי חלק מהחברות המוחזקות כפופות להוראות רגולטוריות לגבי חלוקת דיבידנדים מעבר למגבלות החלוקה הקבועות בחוק החברות התשנ"ט-1999, הקובע בין היתר, כי חברה רשאית לבצע חלוקה מתוך רווחיה ובלבד שלא קיים חשש סביר שהחלוקה תמנע מן החברה את היכולת לעמוד בחביותיה הקיימות והצפויות, בהגיע מועד פירעון: 1999:

א. **כלל ביטוח** - תזרימי הדיבידנד מכלל ביטוח תלויים במדיניות שקבע דירקטוריון כלל ביטוח, ראו סעיף 2.1 לעיל, לרבות בעמידה ביעד יחס הסולבנסי שקבע הדירקטוריון שהינו גבוה מיעד המינימום שקבע הפיקוח. החברה מתחשבת כמקור נזילות בתקבולי הריבית המתקבלים מהחזקתה, במכשיר הון ראשוני מורכב של כלל ביטוח ומסוגלת החזקה זו כהשקעה פיננסית.

מקס - חלוקת הדיבידנד במקס כפופה להוראות המפקח על הבנקים, לרבות עמידה במגבלות הלימות ההון המתחייבות מתוקף הוראות באזל. חלוקת דיבידנד מתאפשרת בכפוף להוראות חוק החברות, התשנ"ט-1999. לפרטים נוספים בדבר מגבלות על חלוקת דיבידנד כלל ביטוח ובמקס, ראה ביאור 17 בדוחות הכספיים המאוחדים.

בנוסף, החברה שולטת בגופים הבאים אשר לא חלות עליהן מגבלות רגולטוריות מיוחדות לעניין חלוקת דיבידנד מעבר לחוק החברות:

א. **כלל החזקות סוכנויות** - החברה מציגה, כחלק מהנכסים הפיננסיים נטו, את הנכסים הפיננסיים נטו של כלל החזקות סוכנויות.

ב. **כלל פיננסיים** - כמפורט בביאור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים, כלל פיננסיים מחזיקה סך של כ-24.9% בחברת מכלול מימון בע"מ. מכלול מימון הינה חברה אשר מנייתה נסחרת בבורסה בתל אביב שווי השוק של מניות החברה בהתאם לשער המניה בבורסה הינו כ-63 מיליוני ש"ח בסמוך למועד פרסום הדוחות בנוסף לכלל פיננסיים אופציה לרכישת כ-7% נוספים ממניות מכלול.

השקעה זו מוצגת במסגרת השקעות בחברות מוחזקות בהתאם לשווי המאזני, ולא נכללה במסגרת ההשקעות פיננסיות בסעיף זה.

נכון לתאריך הדיווח, בעקבות איחוד נתוני מקס, והיערכות המימונית לרכישתה, לקבוצה קיימים 4 סוגי התחייבויות פיננסיות, כתיבת התחייבות נדחים שהונפקו לצרכי ההון של כלל ביטוח, אגרות חוב שהונפקו לצרכי ההון של מקס ויתרות המשמשות לפעילותה השוטפת של מקס, אגרות חוב שהונפקו על ידי החברה בסך של כ-1,514 מיליוני ש"ח, והלוואה בסך של כ-875 מיליוני ש"ח בחברת סימקס (הלוואה זו נפרעה לאחר תאריך הדיווח, לפרטים נוספים ראה סעיף 2.1 (י) לעיל).

להלן תובא טבלה המפרטת את החוב הפיננסי נטו (הטבלה כוללת את החברות: החברה, סימקס החזקות בע"מ וכלל החזקות סוכנויות (1998) בע"מ כאמור לעיל ואינה כוללת את כלל ביטוח ומקס אשר לגביהן מלבד המגבלות החלות על חלוקה הקבועות בחוק החברות התשנ"ט-1999, חלות אף מגבלות רגולטוריות:

מיליוני ש"ח	ליום 31 בדצמבר 2023
נכסים פיננסיים	
מזומנים ושוי מזומן	9
השקעות פיננסיות אחרות בעיקר קרן כספית ומק"מ בחברה	1,011
מכשיר הון ראשוני מורכב של כלל ביטוח *	481
סך הכל נכסים	1,501
בניכוי חלויות שוטפות	
התחייבויות פיננסיות- שוטפות (**)	963
נכסים פיננסיים בניכוי חלויות שוטפות	538
התחייבויות פיננסיות שאינן שוטפות	
התחייבויות פיננסיות- שאינן שוטפות:	
אגרות חוב שהונפקו על ידי החברה, רכיב התחייבויות	1,514
התחייבויות אחרות- הלוואה בסימקס ללא רובד הריבית (**)	-
סך כל ההתחייבויות	1,514
חוב פיננסי נטו	976
מסגרת אשראי לא מנוצלת (***)	250

* ההשקעות הפיננסיות האחרות כוללות השקעה במכשיר הון ראשוני מורכב של כלל ביטוח בסך של 502 מיליוני ש"ח (השווי ההוגן שחושב ליום 31 בדצמבר 2023 הינו בסך של כ-481 מיליוני ש"ח).

** ההתחייבות הפיננסית השוטפת כוללת את הלוואה הסינדיקציה בסימקס, שנפרעה לאחר תאריך הדיווח, בסך של כ-891 מיליוני ש"ח. לפרטים נוספים ראה סעיף 2.1 י' לעיל.

*** ביום 14 ביוני 2023, אישר תאגיד בנקאי ישראלי מסגרת אשראי לחברה, בסכום של עד 250 מיליוני ש"ח לצורך כרית נזילות נוספת, וזאת עד ולא יאוחר מיום 12 ביוני 2024. לפרטים נוספים, ראה ביאור 26(י) בדוחות הכספיים. נכון למועד הדוח ולמועד אישורו, לא נוצלה מסגרת האשראי הנ"ל.

2.5.22 מאפייני מימון בחברה

- החברה, בהיותה חברת החזקות, בוחנת בהקשר של סוגיית המימון והנזילות את שווי נכסיה מול התחייבויותיה וכן את קיומם של אמצעים נזילים בידיה, והערכת נגישות סבירה לאמצעים כאמור, הדרושים לצורך פעילותה.
- פעילות החברה (השקעות, הוצאות הנהלה וכלליות, שירות החוב ודיבידנדים) ממומנת, בדרך כלל, מדיבידנדים המתקבלים מחברות מוחזקות ומגיוס הון, מהלוואות מתאגידים בנקאיים ומתמורה ממימוש נכסים.
- לפרטים בדבר התנועות הכספיות העיקריות בחברה (סולו), ראה הנתונים על תזרימי המזומנים המיוחסים לחברה עצמה (סולו).
- לפרטים בדבר רווחים ראויים לחלוקה של החברה, המותאמים לדרישות ההון של החברה ובדבר הון ודרישות הון בגופים המוסדיים המאוחדים ובחברות נוספות בקבוצה, ראה ביאור 17 בדוחות הכספיים השנתיים.

2.5.2.3 גילוי ייעודי למחזיקי אגרות חוב של החברה

א. נתוני אגרות החוב

סדרה/מועד הנפקה	אג"ח א'	אג"ח א' (הרחבה)	אג"ח א' (הרחבה שניה)	אג"ח ב' (אג"ח להמרה)	אג"ח ג'
מועד ההנפקה	פברואר 2023	יוני 2023	אוגוסט 2023	פברואר 2023	דצמבר 2023
שווי נקוב במועד ההנפקה (בש"ח)	249,100,000	244,625,000	404,400,000	150,900,000	500,000,000
שווי בספרים ל-31.12.23 (בש"ח)	כ-247 מיליוני ש"ח	כ-241 מיליוני ש"ח	כ-392 מיליוני ש"ח	כ-142 מיליוני ש"ח (**)	כ-497 מיליוני ש"ח
שווי שוק ליום 31.12.2023 (*)	כ-261 מיליוני ש"ח	כ-262 מיליוני ש"ח	כ-419 מיליוני ש"ח	כ-133 מיליוני ש"ח	כ-508 מיליוני ש"ח
סוג ריבית	קבועה, לא צמודה	קבועה, לא צמודה	קבועה, לא צמודה	קבועה, לא צמודה	קבועה, לא צמודה
שיעור הריבית הנקובה	4.7%	4.7%	4.7%	2.8%	5.25%
ריבית אפקטיבית ליום ההנפקה	4.9%	5.6%	5.3%	4.9%	5.5%
רישום למסחר בבורסה	כן	כן	כן	כן	כן
מועדי תשלום קרן	28 בפברואר 2028	28 בפברואר 2028	28 בפברואר 2028	28 בפברואר 2028	הקרן תפרע בשלושה תשלומים בכל אחת מהשנים 2029-2031
מועדי תשלום ריבית	הריבית תשולם בתשלום שנתי אחד, ב-28 לפברואר בכל אחת מהשנים 2024-2028	הריבית תשולם בתשלום שנתי אחד, ב-28 לפברואר בכל אחת מהשנים 2024-2028	הריבית תשולם בתשלום שנתי אחד, ב-28 לפברואר בכל אחת מהשנים 2024-2028	הריבית תשולם בתשלום שנתי אחד, ב-28 לפברואר בכל אחת מהשנים 2024-2028	הריבית תשולם בשני תשלומים חצי שנתיים, ב-1 לנובמבר וב-1 למאי בכל אחת מהשנים 2024-2031
ריבית לשלם ליום 31.12.2023 (להעלות אחרי שיעור הריבית)	כ-10.3 מיליוני ש"ח	כ-10.3 מיליוני ש"ח	כ-16.5 מיליוני ש"ח	כ-3.7 מיליוני ש"ח	כ-1.8 מיליוני ש"ח
האם תעודות ההתחייבות ניתנות להמרה	לא	לא	לא	כן	לא
בסיס ההצמדה ותנאיה	תעודות ההתחייבות (קרן וריבית) אינן צמודות למדד ולא למטבע חוץ כלשהו	תעודות ההתחייבות (קרן וריבית) אינן צמודות למדד ולא למטבע חוץ כלשהו	תעודות ההתחייבות (קרן וריבית) אינן צמודות למדד ולא למטבע חוץ כלשהו	תעודות ההתחייבות (קרן וריבית) אינן צמודות למדד ולא למטבע חוץ כלשהו	תעודות ההתחייבות (קרן וריבית) אינן צמודות למדד ולא למטבע חוץ כלשהו
נכסים משועבדים	אין	אין	אין	אין	אין
זכות החברה לבצע פדיון מוקדם או המרה כפויה	החברה רשאית לפרוע את תעודות ההתחייבות בפדיון מוקדם, מלא או חלקי, בתדירות שלא תעלה על פעם ברבעון. התשלום בגין פדיון מוקדם למחזיקי תעודות ההתחייבות יעמוד על הגבוה מבין: א. שווי שוק; ב. הערך ההתחייבתי; ג. יתרת תזרים המזומנים מהוונים לפי תשואת אגח ממשלתי בתוספת ריבית של 1%.	החברה רשאית לפרוע את תעודות ההתחייבות בפדיון מוקדם, מלא או חלקי, בתדירות שלא תעלה על פעם ברבעון. התשלום בגין פדיון מוקדם למחזיקי תעודות ההתחייבות יעמוד על הגבוה מבין: א. שווי שוק; ב. הערך ההתחייבתי; ג. יתרת תזרים המזומנים מהוונים לפי תשואת אגח ממשלתי בתוספת ריבית של 1%.	החברה רשאית לפרוע את תעודות ההתחייבות בפדיון מוקדם, מלא או חלקי, בתדירות שלא תעלה על פעם ברבעון. התשלום בגין פדיון מוקדם למחזיקי תעודות ההתחייבות יעמוד על הגבוה מבין: א. שווי שוק; ב. הערך ההתחייבתי; ג. יתרת תזרים המזומנים מהוונים לפי תשואת אגח ממשלתי בתוספת ריבית של 1%.	החברה רשאית לפרוע את תעודות ההתחייבות בפדיון מוקדם, מלא או חלקי, בתדירות שלא תעלה על פעם ברבעון. התשלום בגין פדיון מוקדם למחזיקי תעודות ההתחייבות יעמוד על הגבוה מבין: א. שווי שוק; ב. הערך ההתחייבתי; ג. יתרת תזרים המזומנים מהוונים לפי תשואת אגח ממשלתי בתוספת ריבית של 1%.	החברה רשאית לפרוע את תעודות ההתחייבות בפדיון מוקדם, מלא או חלקי, בתדירות שלא תעלה על פעם ברבעון. התשלום בגין פדיון מוקדם למחזיקי תעודות ההתחייבות יעמוד על הגבוה מבין: א. שווי שוק; ב. הערך ההתחייבתי; ג. יתרת תזרים המזומנים מהוונים לפי תשואת אגח ממשלתי בתוספת ריבית של 1%.
מהותיות הסדרה	הסדרה מהותית כהגדרת מונח זה בתקנה 10(ב)(13)(א) לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים) התש"ל-1970	הסדרה מהותית כהגדרת מונח זה בתקנה 10(ב)(13)(א) לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים) התש"ל-1970	הסדרה מהותית כהגדרת מונח זה בתקנה 10(ב)(13)(א) לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים) התש"ל-1970	הסדרה מהותית כהגדרת מונח זה בתקנה 10(ב)(13)(א) לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים) התש"ל-1970	הסדרה מהותית כהגדרת מונח זה בתקנה 10(ב)(13)(א) לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים) התש"ל-1970
קיימת תנית הפרה צולבת (CROSS DEFAULT) (***)	כן	כן	כן	כן	כן

(*) שווי השוק כולל ריבית שנצברה ליום 31 בדצמבר 2023.

(**) מתוך כך הרכיב ההוני בסך של כ-13 מיליוני ש"ח המוצג במסגרת ההון.

(***) לפרטים נוספים ראה סעיף 8.1.14 בשטרי הנאמנות (סדרה א') ו-(סדרה ב') שצורפו לזוה הצעת מדף מיום 9 בפברואר 2023.

ב.

פרטים בדבר רכיב ההמרה באג"ח ב' פרמטר

אג"ח ב' (אג"ח להמרה)	אגרות החוב ניתנות להמרה למניות רגילות של החברה
פרטי נייר הערך אליו ניתן להמיר את אגרות החוב יחס המרה	אגרות החוב ניתנות להמרה למניות רגילות של החברה כל 85 ש"ח ע.ג. של אגרות החוב יהיו ניתנים להמרה למניה רגילה אחת של החברה
עיקרי תנאי ההמרה ובכלל זה תנאים מתלים לביצוע המרה וקיזומו של התאמות לחלוקה	אגרות החוב ניתנות להמרה בכל יום בו מתקיים מסחר בבורסה, עד ליום 18.2.28; אם החברה תחלק בתקופת קיום זכות ההמרה מניות הטבה ו/או דיבידנד ו/או תציע מניות בדרך של זכויות תבוצע התאמה של מספר המניות הנובעות מההמרה. לפרטים נוספים ראה סעיף 6.3.3 לשטר הנאמנות שצורף לדוח הצעת המדף מיום 9 בפברואר 2023.

ג.

פרטים בדבר דירוג

שם חברה מדרגת	אג"ח א'	אג"ח ב' (אג"ח להמרה)	אג"ח ג'
דירוג ביום הנפקה	-ILAA	-ILAA	-ILAA
דירוג נוכחי	-ILAA	-ILAA	-ILAA

הנאמן בגין תעודות ההתחייבות (סדרה א', סדרה ב' וסדרה ג') הינו הרמטיק נאמנות (1975) בע"מ. שם האחראים על תעודות ההתחייבות הינם: עו"ד דן אבנון ו/או עו"ד מירב עופר, טלפון: 073-2171000, פקס: 03-5271451, אי מייל: hermetic@hermetic.co.il, כתובת למשלוח דואר: מגדל צ'מפיון, קומה 13 דרך ששת הימים 30, בני ברק.

ד.

מגבלות חוזיות ואמות מידה פיננסיות

במסגרת שטרי הנאמנות של אגרות החוב סדרה א', סדרה ב' וסדרה ג', התחייבה החברה, כי כל זמן שאגרות החוב (סדרה א', סדרה ב' וסדרה ג') טרם נפרעו במלואן, היא לא תיצור שיעבוד צף על כל רכושה, אלא אם קיבלה מראש את הסכמת מחזיקי אגרות החוב או תיצור לטובת מחזיקי אגרות החוב שיעבוד צף באותה דרגה פרי פסו. כמו כן, נטלה על עצמה החברה מגבלות הנוגעות לחלוקת דיבידנד, הרחבת סדרה א', סדרה ב' וסדרה ג', וכן התחייבה לעמוד באמות מידה פיננסיות לפיהן ההון העצמי של החברה לא יפחת מ-3.2 מיליארד ש"ח (במסגרת סדרה א' וסדרה ב') או מ-3.4 מיליארד ש"ח (במסגרת סדרה ג') וכי יחס החוב הפיננסי נטו לסך הנכסים לא יעלה על 50%.

לפרטים נוספים ראה סעיף 6.3.1 בשטרי הנאמנות (סדרה א') ו-(סדרה ב') שצורפו לדוח הצעת המדף מיום 9 בפברואר 2023 וסעיף 6.3.1 בשטר הנאמנות (סדרה ג') שצורף לדוח הצעת המדף מיום 4 בדצמבר 2023.

כמו כן נקבע מנגנון התאמה לפיו יעלה שיעור הריבית כתוצאה מאי עמידה באחת מאמות המידה הפיננסיות.

אמות המידה יותאמו ככל שכתוצאה מיישום לראשונה של תקינה חשבונאית יחול בהן שינוי אשר השפעתו אינה זניחה. לפרטים נוספים ראה סעיף 6.3, בשטרי הנאמנות (סדרה א') ו-(סדרה ב') שצורפו לדוח הצעת המדף מיום 9 בפברואר 2023 וסעיף 6.3 בשטר הנאמנות (סדרה ג') שצורף לדוח הצעת המדף מיום 4 בדצמבר 2023.

נקבע גם מנגנון התאמה לפיו שיעור הריבית יעלה במידה ודירוג החברה יופחת. לפרטים נוספים ראה סעיף 6.4 בשטרי הנאמנות (סדרה א') ו-(סדרה ב') שצורפו לדוח הצעת המדף מיום 9 בפברואר 2023 וסעיף 6.4 בשטר הנאמנות (סדרה ג') שצורף לדוח הצעת המדף מיום 4 בדצמבר 2023.

נכון לתאריך הדיווח החברה עומדת באמות המידה המתוארות לעיל. יחס החוב הפיננסי נטו ליום 31 בדצמבר, 2023 היינו בסך של 15% וההון העצמי היינו בסך של כ-10.1 מיליארדי ש"ח. כמו כן, נכון לתאריך הדיווח ונכון למועד פרסום דוח זה, וכן בתקופה שתחילתה במועד הנפקת תעודות ההתחייבות, החברה עמדה עומדת בכל התנאים וההתחייבויות לפי שטרי הנאמנות ולא התקיימו תנאים המקימים עליה להעמדת תעודות ההתחייבות לפירעון מיידי. כמו כן, החברה לא קיבלה הודעה מהנאמן לתעודות ההתחייבות בדבר אי עמידתה בתנאים ובהתחייבויות שלפי שטרי הנאמנות הנ"ל.

עיקרי שטרי הנאמנות (סדרה א' וסדרה ב') אשר נחתמו בין החברה לבין הנאמן מצורפים לדוח הצעת המדף מיום 9 בפברואר 2023 ועיקרי שטר הנאמנות (סדרה ג') מצורפים לדוח הצעת המדף מיום 4 בדצמבר 2023 ונוסחיהם המלאים של שטרי הנאמנות מצויים במשרדה הרשום של החברה וניתן לעיין בהם, בתיאום מראש, בכל יום עסקים בשעות העבודה הרגילות.

2.5.3. מימון מקס

2.5.3.1 מקורות המימון של מקס

ניהול צרכי המימון ותמיכתו בניהול הנזילות בהתאם לאופי פעילות מקס כמתואר לעיל, בשילוב ניהול הסיכונים הכולל, נבחנים באופן מתמיד בין היתר, על פני טווחי זמן שונים תוך מתן דגש לטווח הקצר והבינוני כאשר מקורות המימון של מקס מתוכננים לתמוך בצרכי הנזילות המשתנים.

מקורות המימון תומכים באופי פעילות מקס תוך התאמה לאופי הזמן הרלוונטיים באמצעות מקורות מימון עצמאיים (הון עצמי) ומקורות מימון חיצוניים הכוללים בעיקר מסגרות אשראי מובטחות מבנקים שונים בישראל, הלוואות לזמן קצר (לרבות הלוואות מסוג On-Call) ולזמן בינוני ואגרות חוב.

מקס מנהלת את צרכי המימון שלה בהתאם למדיניות ומטרות שהוגדרו במסגרת אסטרטגיית המימון שלה, כגון:

- התאמת מקורות המימון מבעוד מועד ביחס לצרכי המימון מחדש בפועל.
- ניהול יעיל של רזרבות נזילות תוך עמידה במדדי הביצוע (KPIs) ומעקב אחר האינדיקטורים הרלוונטיים.
- פיזור רחב של מלווים לצורך מזעור התלות במלווה ספציפי לצד שמירה על תמחור תחרותי של מקורות המימון לנוכח תחרויות בין המלווים.
- מימון מצד שוק ההון לאורך זמן המאפשר נגישות למקורות נוספים בשילוב יתרונות בתמחור כתוצאה מכך.
- חיזוי ותכנון המימון באופן אסטרטגי כך שיאפשרו תמיכה בהחלטות מקס.
- ניהול דינאמי של הנכסים והתחייבויות הכולל, בין היתר, חתירה להתאמת מקורות המימון, מאפייניו ומשך החיים הממוצע לנוכח מאפייני המוצרים השונים של מקס.

מקס פועלת להבטחת מקורותיה המימוניים ופועלת באופן שוטף לגיוון ופיזור המקורות.

ביום 23 בינואר 2019 נחתם בין מקס לבין בנק לאומי הסכם להקדמת תשלומים לפיו הבנק מקדים לחברה את סך כל העסקאות בתשלומים שבוצעו בכרטיסי אשראי של לקוחות הבנק למועד התשלום התורן הראשון, במקום המועדים המקוריים של התשלומים התורניים (מועד החיוב של לקוח הבנק). תוקף ההסכם עד ליום 31 בינואר 2029. ההסכם מאפשר לחברה להקטין באופן מהותי את צרכי המימון שלה.

בתקופת הדוח מקס עמדה בהתחייבויותיה ומילאה את כל התנאים בקשר עם הסכמי המימון לעיל.

להלן פרטים אודות כלל מקורות המימון החיצוניים של מקס ליום 31 בדצמבר 2023 (מיליוני ש"ח):

זהות המלווה	סוג האשראי	היקף התחייבויות במאזן	מאפיינים כלליים
טווח קצר	טווח קצר	3,569	ניצול אשראי לטווח קצר מתוך מסגרות אשראי מובטחות ושאינן מובטחות
בנקאי	טווח ארוך	1,604	הלוואות ממספר בנקים הנפרעות לשיעורין בשנים הקרובות
טווח קצר	טווח קצר	316	נייר ערך מסחרי סדרה 1
חוץ בנקאי	טווח ארוך	285	כתבי התחייבות נדחים (סדרה ד' והלוואה מגוף מוסדי
סך הכל		5,774	

עיקר המימון החיצוני נובע ממקורות מהמערכת הבנקאית, באמצעות הסכמי הלוואה ומסגרות אשראי שעיקרן מגובות בהתחייבות הבנקים להעמידן. בכדי לשמור על גיוון בגופי המימון, מקס שמה דגש על שמירת פיזור המקורות בין מספר גופים שונים בכל זמן נתון.

היקף מסגרות האשראי השונות כמו גם החלטות על שינויים בקווי האשראי ואופיים, נבחנים באופן שוטף בהתאם לצרכים השונים תוך תמיכה גם בתרחישי קיצון המבוצעים במסגרת ניהול הסיכונים הכללי של מקס.

יצוין כי מעת לעת מתנהלים מגעים שונים בין מקס לבין הבנקים וגופים פיננסיים שונים להעמדת מקורות מימון מסוגים שונים אשר עשויים להסתכם להיקפים מהותיים.

ביום 31 בדצמבר 2023 בוצע פדיון מוקדם מלא, ביוזמת מקס, של יתרת כתבי התחייבות (סדרה ב') של מקס שבמחזור.

ביום 4 לינואר 2024 השלימה מקס הנפקה פרטית של נייר ערך מסחרי למשקיעים מוסדיים בהיקף של 230 מיליון ש"ח.

להלן פרטים אודות מסגרות האשראי וניצולן:

לימים	במיליוני ש"ח
31 בדצמבר 2023	
9,850	סך מסגרות אשראי מובטחות
1,350	סך מסגרות אשראי שאינן מובטחות
11,200	סה"כ מסגרות אשראי (מובטחות ושאין מובטחות)*
3,569	סך ניצול אשראי כספי מתוך המסגרות המובטחות
-	סך ניצול אשראי כספי מתוך המסגרות שאינן מובטחות
358	סך הלוואות מבנקים מתוך המסגרות
1,246	סך הלוואות מבנקים שאינן מתוך המסגרות
5,173	סה"כ ניצול אשראי כספי

* מסגרות האשראי של מקס מתחדשות מדי שנה לתקופה שבין שנה לשלוש שנים.

להלן פרטים אודות יתרת קרן בגין אג"ח וכתבי התחייבות נדחים:

לימים 31 בדצמבר 2023	במיליוני ש"ח
285	כתבי התחייבות נדחים (סדרה ב', ד' והלוואה מגוף מוסדי)*
316	נייר ערך מסחרי סדרה 1**
601	סה"כ

* ביום 31 בדצמבר 2023 בוצע פדיון מוקדם מלא, ביוזמת החברה, של יתרת כתבי התחייבות (סדרה ב') של החברה שבמחזור.

** ביום 4 לינואר 2024 השלימה החברה הנפקה פרטית של נייר ערך מסחרי למשקיעים מוסדיים בהיקף של 230 מיליון ש"ח.

2.5.3.2 פרטים בנוגע לאגרות החוב שבמחזור נכון ליום 31 בדצמבר 2023:

סדרה	מועד ההנפקה	ע.נ. המועד	ע.נ. ליום 31 בדצמבר 2023	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023	סוגי הריבית ושיעור	מועדי תשלום קרן	מועדי תשלום ריבית	בסיס ותנאי הצמדה (קרן וריבית)	דירוג
כתבי התחייבות נדחים (הכשרה) (COCO 1)	27 במרס 2019	35,000,000 ש"ח	35,000,000 ש"ח	35,000,000 ש"ח	שקלית, קבועה 5.18%	תשלום אחד, ביום 31 בדצמבר בכל אחת מהשנים 2019 ועד 2028	משולמת אחת לשנה, ביום 31 בדצמבר בכל אחת מהשנים 2019 ועד 2028	הקרן והריבית אינן צמודות	A1 באופק יציב מחברת מדרוג
נייר ערך מסחרי סדרה 1	27 בדצמבר 2022	316,200,000 ש"ח	316,200,000 ש"ח	316,200,000 ש"ח	שקלית, משתנה ב"++0.5%	תשלום אחד, ביום 26 בדצמבר 2027	משולמת אחת לשנה, ביום 26 בדצמבר 2023 וביום 27 בדצמבר בכל אחת מהשנים 2024 ועד 2027	הקרן והריבית אינן צמודות	P-1 מחברת מדרוג
כתבי התחייבות נדחים (סדרה ד') (COCO 1)	16 ביולי 2023	250,000,000 ש"ח	250,000,000 ש"ח	250,000,000 ש"ח	שקלית, קבועה 7.33% (2)	תשלום אחד, ביום 16 באוקטובר 2033	משולמת אחת לשנה, ביום 16 ליולי בכל אחת מהשנים 2024 ועד 2033. תשלום אחרון ישולם ביום 16 לאוקטובר 2033	הקרן והריבית אינן צמודות	A1 באופק יציב מחברת מדרוג

לפרטים נוספים ראה ביאור 26 בדוחות הכספיים.

1. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", כתבי התחייבות הנדחים (הכשרה) וכתבי התחייבות הנדחים (סדרה ד') נכללים בהון רובד 2 של מקס. תנאי כתבי התחייבות הנדחים (הכשרה) ותנאי כתבי התחייבות הנדחים (סדרה ד') נוללים, בין היתר, מנגנון לספיגת הפסדי קרן, במסגרתו בהתקיים נסיבות מסוימות שאין באפשרות מקס בהכרח לצפות אותן מראש ו/או שאינן בהכרח בשליטתה, תבצע מקס מחיקה מלאה או חלקית של כתבי התחייבות הנדחים (סדרה ד');

2. אם לאחר מועד הנפקתם, ירשמו כתבי התחייבות הנדחים (סדרה ד') למסחר ברשימה הראשית בבורסה, יפחת שיעור הריבית השנתית המשולמת בגין יתרת קרן כתבי התחייבות הנדחים (סדרה ד') ב-0.25%, החל ממועד רישומם של כתבי התחייבות הנדחים (סדרה ד'), למסחר ברשימה הראשית בבורסה ועד לפירעונם המלא או מחיקתם מהמסחר ברשימה הראשית בבורסה (שאיז יגדל שיעור הריבית חזרה לשיעור הריבית ערב ההפחתה), לפי המוקדם.

כמו כן, אם מקס לא תממש את זכותה לפדות את כתבי התחייבות הנדחים (סדרה ד') בפדיון מוקדם בהתאם לסעיף 7 לשרט הנאמנות של כתבי התחייבות הנדחים (סדרה ד'), אזי הריבית השנתית של כתבי התחייבות הנדחים תעודכן ביום 16 לאוקטובר 2028 ("מועד שינוי הריבית"), כך ששיעור הריבית השנתית יגדל או יקטן, לפי העניין, בגובה הפרש בין שיעור ריבית העוגן (כהגדרתה בשרט הנאמנות) במועד שינוי הריבית לעומת שיעור ריבית העוגן במועד הרישום למסחר של

כתבי ההתחייבות הנדחים (סדרה ד') במערכת רצף מוסדיים על פי שטר זה ("הפרש הריבית"). מובהר, כי אם הפרש הריבית יהיה שלילי, תופחת הריבית השנתית שתישא קרן כתבי ההתחייבות הנדחים החל ממועד שינוי הריבית בגובה הפרש הריבית. בכל מקרה, לא יפחת שיעור הריבית מ-0.0%.

הלן נתונים עיקריים אודות יתרות האשראי של מקס:

שיעור ריבית ממוצעת משוקללת (בתוך הטווח) ⁽¹⁾	חלויות שוטפות הלוואות	טווח מסגרות/ יתרה במאזן	בסיס הצמדה	סוג אשראי	זהות הנושה
P-1.5%-P-0.5%	-	3,569	קצר	ריבית משתנה	מסגרות אשראי (מובטחות ושאיין מובטחות) ⁽²⁾
P-1.3%-P-0.3%	529	1,545	ארוך	ריבית משתנה	הלוואות
0.75%-0.85%	44	59	ארוך	ריבית קבועה ⁽³⁾	הלוואות
P-1%	-	316	קצר	ריבית משתנה	נייר ערך מסחרי סדרה 1
5.18%	-	35	ארוך	ריבית קבועה	הלוואה מול גוף מוסדי (COCO)
7.33%	-	250	ארוך	ריבית קבועה	כתבי התחייבות נדחים (COCO)

1. פרט לכתבי ההתחייבות הנדחים, בגין מצוינת שיעור הריבית נקובה. כמו כן, במסגרת מרבית הסכמי מסגרות האשראי, קיים מנגנון התאמת ריבית, לרבות בגין ירידה בדירוג אגרות החוב בגין פגיעה בתיק האשראי או אי עמידה ביחס הלימות הון רובד 1 של לפחות 8% (בנוסף לריבית הפיגורים). תוספת הריבית בגין כל ההתאמות (למעט בשל ריבית פיגורים), לא תעלה לרוב על 1.25%.
2. כולל מסגרות חח"ד בהיקף שאינו מהותי.
3. כולל הלוואה צמודה למדד המחירים לצרכן. נכון ליום 31 בדצמבר 2022 יתרת קרן ההלוואה בהיקף של כ-115 מיליון ש"ח.

2.5.3.3 התפתחויות משמעותיות במקורות המימון של מקס בשנת 2023 ועד למועד חתימת הדוח

- א. בחודש מרס 2023, הועמדה למקס על ידי אחד הבנקים המעמידים לה מסגרות אשראי מובטחות, הלוואה בסך של 400 מיליוני ש"ח הנושאת ריבית משתנה בשיעור בטווח שבין פריים מינוס 0.3% לפריים מינוס 1.3%. קרן ההלוואה והריבית בגינה תיפרענה ב-12 תשלומים חצי שנתיים החל ממועד העמדת ההלוואה. בנוסף להלוואה כאמור, למקס הסכם מסגרת אשראי מובטחת באותו בנק, בהיקף של 3,300 מיליוני ש"ח בתוקף עד ליום 30 בנובמבר 2024 (להלן בסעיף זה - "מסגרת האשראי המובטחת"). מסגרת האשראי המובטחת משמשת לניצול אשראי לז"ק, אשראי לז"א, מסגרות חח"ד וערבויות. בנוסף, התקשרה מקס עם הבנק האמור בנוגע למסגרת אשראי ייעודית נוספת בהיקף של 200 מיליון ש"ח בתוקף עד ליום 30 בדצמבר 2024 ואשר תשמש את מקס לצורך עמידה במודל הנזילות שלה וכן ניתנת לניצול אגב הודעה לבנק בדבר רצונה לנצל מסגרת זו (להלן - "מסגרת אשראי ייעודית"). התחייבויות מקס לפרעון האשראי המנוצל בגין מסגרות אלה אינן מובטחות בבטוחות, שעבודים כלשהם או בכל אופן אחר. שיעורי הריבית על ניצול המסגרות האמורות יהיו מבוססי פריים, בתוספת מרווח שייקבע מעת לעת בכל משיכה ואשר להערכת מקס צפוי להיות בתנאי שוק. כמו כן, מסגרות האשראי כוללות עמלת אי ניצול בשיעור בטווח של 0.7%-0.1%. ביחס למסגרת האשראי המובטחת, הבנק יהיה רשאי להעמיד לפרעון מידי את סכומי האשראי, כולם או מקצתם, בתנאים שנקבעו. ביחס למסגרת האשראי הייעודית, ככלל, הבנק לא יהיה רשאי לצמצם או לבטל את מסגרת האשראי ו/או להעמיד לפרעון מידי אשראי שניטל מתוכה.
- ב. למקס מסגרת אשראי מובטחת עם אחד הבנקים בהיקף של 800 מיליוני ש"ח בתוקף עד ליום 19 בדצמבר 2024. המסגרת משמשת לניצול אשראי לז"ק. התחייבויות החברה לפרעון האשראי המנוצל בגין מסגרות אלה אינן מובטחות בבטוחות, שעבודים כלשהם או בכל אופן אחר. שיעורי הריבית על ניצול המסגרות האמורות יהיו מבוססי פריים, בתוספת מרווח שייקבע מעת לעת בכל משיכה ואשר להערכת מקס צפוי להיות בתנאי שוק. כמו כן, מסגרות האשראי כוללות עמלת אי ניצול בשיעור בטווח של 0.7%-0.1%. הבנק יהיה רשאי להעמיד לפרעון מידי את סכומי האשראי, כולם או מקצתם, בתנאים שנקבעו.
- ג. בחודש דצמבר 2023 התקשרה מקס עם אחד הבנקים המעמידים לה מסגרות אשראי מובטחות, לחידוש הסכם מסגרת האשראי המובטחת בהיקף של 750 מיליוני ש"ח, אשר תהיה בתוקף עד ליום 21 בינואר 2025. מסגרת האשראי תשמש לניצול אשראי לזמן קצר. בחודש מרס 2023, התקשרה מקס עם הבנק האמור להעמדת הלוואה בסך 300 מיליוני ש"ח, הנושאת ריבית משתנה בשיעור בטווח שבין פריים מינוס 0.3% לפריים מינוס 1.3%. קרן ההלוואה והריבית בגינה תיפרענה ב-12 תשלומים חצי שנתיים.
- ד. בחודש מאי 2023, התקשרה מקס עם הבנק האמור להעמדת הלוואה נוספת בסך 300 מיליוני ש"ח, הנושאת ריבית משתנה בשיעור בטווח שבין פריים מינוס 0.3% לפריים מינוס 1.3%. קרן ההלוואה והריבית בגינה תיפרענה ב-12 תשלומים חצי שנתיים.

בנוסף להלוואה כאמור, למקס הסכם מסגרת אשראי מובטחת באותו בנק, בסך 2,400 מיליוני ש"ח בתוקף עד 30 בנובמבר 2024 ומסגרת בסך 500 מיליוני ש"ח בתוקף עד 30 בנובמבר 2026. (להלן בסעיף זה - "מסגרת האשראי המובטחת"). מסגרת האשראי המובטחת משמשת לניצול אשראי לז"ק, אשראי לז"א, מסגרות חח"ד וערבויות.

התחייבויות מקס לפירעון האשראי המנוצל בגין מסגרות אלה אינן מובטחות בבטוחות, שעבודים כלשהם או בכל אופן אחר. שיעורי הריבית על ניצול המסגרות האמורות יהיו מבוססי פריים, בתוספת מרווח שייקבע מעת לעת בכל משיכה ואשר להערכת מקס צפוי להיות בתנאי שוק. כמו כן, מסגרות האשראי כוללות עמלת אי ניצול בשיעור בטווח של 0.1%-0.7%. הבנק יהיה רשאי להעמיד לפירעון מידי את סכומי האשראי, כולם או מקצתם, בתנאים שנקבעו.

ה. בחודש יוני 2023 התקשרה מקס עם אחד הבנקים המעמידים לה מסגרות אשראי מובטחות להגדלה בסך 500 מיליוני ש"ח של מסגרת האשראי המובטחת, ממסגרת בהיקף של 1,400 מיליוני ש"ח למסגרת בהיקף של 1,900 מיליוני ש"ח, אשר תהיה בתוקף עד ליום 1 ביולי 2024 (להלן בסעיף זה - "מסגרת האשראי המובטחת"). מסגרת האשראי המובטחת משמשת לניצול אשראי לז"ק.

התחייבויות מקס לפירעון האשראי המנוצל בגין מסגרות אלה אינן מובטחות בבטוחות, שעבודים כלשהם או בכל אופן אחר. שיעורי הריבית על ניצול המסגרות האמורות יהיו מבוססי פריים, בתוספת מרווח שייקבע מעת לעת בכל משיכה ואשר להערכת מקס צפוי להיות בתנאי שוק. כמו כן, מסגרות האשראי כוללות עמלת אי ניצול בשיעור בטווח של 0.1%-0.7%. הבנק יהיה רשאי להעמיד לפירעון מידי את סכומי האשראי, כולם או מקצתם, בתנאים שנקבעו.

בסמוך למועד חתימת הדוח, הריבית הממוצעת המשוקללת בגין המסגרות המובטחות הינה בשיעור בטווח של פריים מינוס 0.5% לפריים מינוס 1.5% ואינו כולל עמלת אי ניצול מסגרת אשראי המשולמת בהתאם להיקף ניצול המסגרת.

זכויות הבנקים להעמדה לפירעון מידי

בהסכמים עם הבנקים השונים, כאמור לעיל, כלולות הוראות מקובלות בעניין זכויות העמדה לפירעון מידי, ובהן, בין היתר, הנסיבות שלהלן (כולן או חלקן, לפי העניין): קבלת החלטת פירוק או הגשת בקשה לפירוק או למינוי מפרק זמני, הגשת בקשה להקפאת הליכים, פשרה/הסדר עם נושים או זימון או כינוס אסיפות נושים בהקשר של הסדר/אי יכולת לפרוע חובות או ניהול מגעים לצורך גיבוש הסדר, מינוי של מפרק או כנוס נכסים, מימוש שעבודים או הטלת עיקולים, שינוי מבני (כגון מיזוג), שינויים בשליטה, הפסקת תשלום חובות, קיום חשש מהותי להפסקת תשלומים, מצב בו חברה תחדל או סביר כי תחדל מלנהל את עסקיה, הרעה מהותית במצב העסקי, העמדה ו/או קיומה של עילה להעמדה לפירעון מידי של חוב אחר של מקס (ביחס לאגרות חוב, העמדה לפירעון מידי של סדרת אגרות חוב אחרת של החברה); הורדת דירוג של אגרות החוב מתחת ל BBB- ביטול רישיון, אי עמידה בהוראות בנק ישראל או רשות אחרת לעניין הלימות ההון, אי עמידה בהתחייבויות החברה על פי הסכמי האשראי (לרבות לעניין חלוקה, תשלום דמי ניהול, שינוי שליטה, מכירת נכסי החברה מעל היקפים מסוימים, השעבוד השלילי וכיו"ב), והכל - בנסיבות מסוימות הקבועות בהסכמים או באגרות החוב, לפי העניין.

אמות מידה פיננסיות

בהסכמות בין חברות קבוצת מקס לבין כל אחד מהגופים המעמידים להן אשראי, נקבעו בין היתר, מגבלות והתחייבויות לעמידה באמות מידה, עסקאות בעלי שליטה, מכירה והעברה של נכסים, יצירת שעבודים, שינוי מבנה ו/או שינוי שליטה.

בתקופת הדוח מקס עמדה בהתחייבויותיה ומילאה את כל התנאים בקשר עם אמות המידה לעיל.

כתבי התחייבות נדחים (סדרה ד')

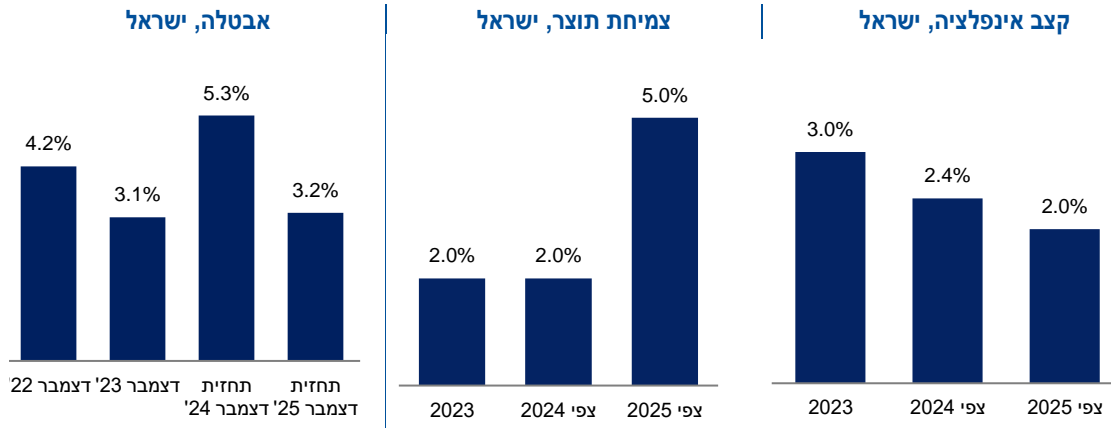
אין אפשרות להעמיד את כתבי ההתחייבות הנדחים לפירעון מידי, אלא בכפוף לקבלת אישור מראש ובכתב מאת המפקח. כמו כן, הזכות להעמדה לפירעון מידי תקום רק במועד מינוי מפרק או במתן צו לפירוק החברה על ידי בית המשפט.

ערבויות

במסגרת מהלך העסקים הרגיל של מקס, העמידה מקס מעת לעת ערבויות בנקאיות כלפי צדדים שלישיים, בין היתר, בגין השתתפות במכרזים. היקף הערבויות כאמור ליום 31 בדצמבר 2023 הינו זניח.

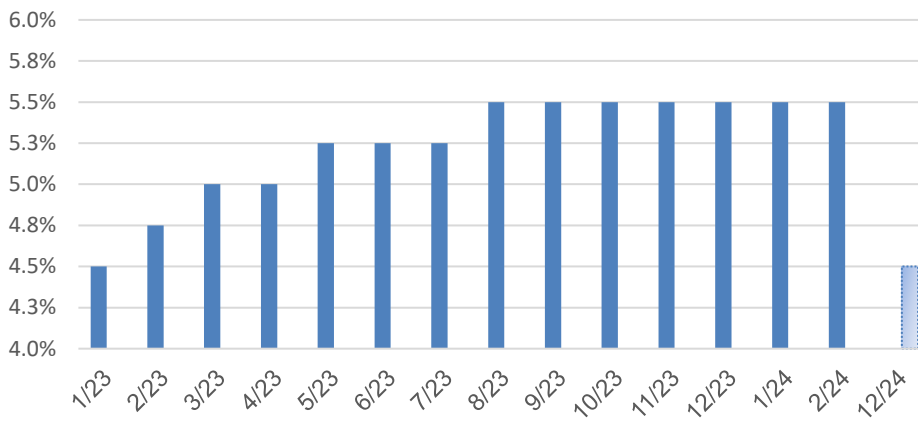
3. התפתחויות ושינויים מהותיים בסביבה המאקרו כלכלית בתקופת הדוח

3.1 נתונים כלכליים עיקריים:

* צפי חטיבת המחקר בבנק ישראל, ינואר 2024

ריבית ה-FED, ארה"ב

* נתון דצמבר 2024 הינו קונצנזוס התחזיות ע"פ בלומברג, 13/3/2024

3.2 להלן מגמות עיקריות ושינויים מהותיים בסביבה המאקרו כלכלית בתקופת הדוח ולאחריה:

תחילת שנת 2023 אופיינה בעליה באי ודאות בישראל על רקע מתיחות פוליטית וסביב החקיקה בתחום מערכת המשפט. חקיקה מתוכננת זו עוררה גל מחאה, שעל פי הערכות בשווקים השפיע לרעה על הביצועים היחסיים של השווקים הפיננסיים בישראל. החל מה-7 באוקטובר, 2023 מצויה ישראל במצב מלחמה, שנכון לכתובת שורות אלה ממוקדת כנגד ארגוני הטרור ברצועת עזה ובזירת הצפון. גיוס מאות אלפי חיילי מילואים ופנוי מבניהם יישובי עוטף עזה וקו העימות בצפון. לפרטים נוספים ראה סעיף 2.1 (יא) לעיל.

נתונים לתקופה	פרמטר
<p>בשנת 2023 כולה תוצר המשק עלה ב-2% בהמשך לעלייה של 6.5% בשנת 2022. ברבעון הרביעי של השנה תוצר המשק נפל ב-19.4%. האוכלוסייה בישראל גדלה ב-2023 ב-2.2% כך שהתוצר המקומי לנפש ירד ב-0.1% לאחר עלייה של 4.4% בשנת 2022.</p>	<p>התפתחות במשק ובתעסוקה בישראל</p>
<p>ע"פ התחזית המקרו כלכלית של חטיבת המחקר בבנק ישראל (ינואר 2024), התוצר צפוי לצמוח בשנת 2024 בשיעור של 2% וב-5% בשנת 2025, כל זאת תחת ההנחה שהלחימה תתרכז בחזית הדרום ותימשך עד סוף 2024 בעצימות הולכת ופוחתת.</p>	
<p>הגירעון התקציבי בשנת 2023 הסתכם ב-4.2% תוצר, יחס חוב/תוצר עלה ל-62.1% מ-60.5% בשנת 2022. שוק התעסוקה - עם פרוץ המלחמה עלה בחדות שיעור האבטלה הרחבה (נתון הכולל, בנוסף על הבלתי מועסקים גם נעדרים זמניים מסיבות כלכליות דוגמת הוצאה לחל"ת) מ-4.2% ל-9.7% בחודש אוקטובר, אך בחודשים שחלפו מאז ירד שיעור האבטלה הרחבה ל-7.5% בחודש דצמבר 2023. בהתאם לתחזית בנק ישראל, צפוי שיעור האבטלה הכללי לעמוד על שיעור של כ-5.3% בשנת 2024 ועל 3.2% בשנת 2025.</p>	
<p>לפי אומדני הלמ"ס לחודש דצמבר 2023 השכר הממוצע למשרת שכיר של כלל העובדים היה 13,473 ש"ח, עלייה של 10.6% לעומת דצמבר 2022. מספר משרות השכיר של העובדים הישראלים היה 3.874 מיליון, ירידה של 3.3% לעומת דצמבר 2022 ועלייה של 2.4% לעומת נובמבר 2023.</p>	
<p>שוק הדיור - במהלך השנה נבלמה עליית מחירי הדירות ואף נרשמה ירידה במחיריהן של 1.4% (לראשונה מאז שנת 2018). מגמה דומה ניתן לראות בהתפתחות דמי השכירות – בחודשים אוקטובר ונובמבר ניכרו ירידות של 0.3%-0.8% בהתאמה, לראשונה מזה שנתיים וחצי. עם זאת בשונה ממחירי הדירות, קצב העלייה השנתי של דמי השכירות בסיום המחצית עודנו חיובי, אך במגמת התמתנות. בשוק המשכנתאות נרשמה ירידה של כ-40% בהיקף המשכנתאות החדשות, בין היתר עקב עליית הריבית.</p>	
<p>בתחילת פברואר 2024 הודיעה חברת דירוג האשראי Moody's על הורדת דירוג האשראי של ישראל בדרגה אחת לרמה של A2 עם תחזית שלילית. בשלב זה קיים סיכוי כי גם חברות הדירוג הנוספות יורידו את דירוג האשראי של ישראל, זאת לאחר שבאוקטובר 2023 הודיעה חברת דירוג האשראי S&P על הורדת תחזית הדירוג של ישראל מ-"יציבה" ל-"שלילית" (לצד אישור מחדש של דירוג האשראי על רמה של AA-) ולאחר שבאוגוסט 2023 הודיעה חברת הדירוג פיץ' על הכנסת ישראל למעקב.</p>	
<p>בשנת 2023 הכלכלה העולמית התאפיינה בהאטה בקצב האינפלציה לעומת 2022. גם בישראל התמתן קצב האינפלציה, כך שבסיכום השנה הקצב עמד על 3%. משמעות הדבר הינה כי קצב האינפלציה נכנס לתחום יעד יציבות המחירים הקבוע בחוק בנק ישראל.</p>	<p>נתוני האינפלציה</p>
<p>עם פרוץ המלחמה עלתה פרמיית הסיכון של ישראל עלייה חדה, והשקל פוחת משמעותית מול הדולר והאירו. כדי למתן את התנודות בשער השקל ולספק את הנזילות הנדרשת להמשך הפעילות הסדירה של השווקים, הכריז בנק ישראל לפני יום המסחר הראשון שאחרי פרוץ המלחמה, על תוכנית מכירת מט"ח בהיקף של עד 30 מיליארד דולרים. במסגרת תוכנית זו מכר בנק ישראל 8.2 מיליארד דולרים בחודש אוקטובר וכ-338 מיליוני דולרים בחודש נובמבר. בתחילת חודש נובמבר התהפכה המגמה, והחלה מגמת ייסוף משמעותית של השקל אשר נמשכה עד לסוף השנה.</p>	<p>שערי חליפין</p>
<p>לאחר שבשנת 2022 העלה בנק ישראל את הריבית במשך ב-6 פעימות מרמה של 0.1% לרמה של 3.25%, המשיך בנק ישראל והעלה את הריבית ב-2023 בעוד 3 פעימות לרמה של 4.75% במטרה לרסן את האינפלציה. בינואר 2024 החליטה הוועדה המוניתרית להפחית את הריבית ב-0.25 נקודת אחוז, ל-4.5% בפברואר 2024 החליטה הוועדה המוניתרית להותיר את הריבית על 4.5%.</p>	<p>התפתחות שיעור הריבית והתשואות</p>

Q4		לשנת		באחוזים	פרמטר
2022	2023	2022	2023		
מדדי מניות בישראל					
(2.2)	1.1	(9.2)	3.8	ת"א 35	התפתחויות בשוק ההון בישראל ובעולם (במונחי מטבע מקומי)
(7.9)	(0.2)	(18.2)	4.3	ת"א 90	
(3.7)	0.7	(11.8)	4.1	ת"א 125	
(15.6)	2.9	(32.3)	3.1	ת"א צמיחה	
מדדי אג"ח בישראל					
(0.6)	2.3	(8.3)	3.8	כללי	
(1.2)	2.4	(8.4)	5.9	תלונד צמודות	
(0.1)	3.7	(7.0)	5.3	תלונד שקלי	
(0.8)	0.5	(9.8)	(0.4)	ממשלתי צמוד מדד	
(0.2)	2.0	(8.8)	1.4	ממשלתי שקלי	
מדדי מניות בעולם					
14.0	11.8	(9.1)	13.5	דאו ג'ונס	
(2.2)	13.4	(34.0)	43.6	נאסד"ק	
(1.2)	5.0	(9.4)	28.2	ניקיי טוקיו	
16.5	6.0	(8.5)	14.8	קאק פריז	
9.8	1.7	1.3	3.0	פוטסי לונדון	
18.2	9.3	(11.5)	19.1	דאקס פרנקפורט	
5.6	11.6	(20.6)	23.1	MSCI WORLD	
6.0	10.7	(19.9)	24.0	S&P 500	

לפרטים בדבר ההשלכות על התוצאות הכספיות, ראה סעיף 2 לעיל וביאורים 15 ו-32 בדוח הכספי

נתונים לתקופה		פרמטר
התפתחויות במצב הכלכלי בעולם		
<p>שנת 2023 הייתה שנה של התמודדות מול אינפלציה גבוהה וחששות מפני האטה כלכלית שעשויה לגלוש למיתון. מדיניות הצמצום הכמותי של הבנקים המרכזים נתנה את אותותיה והביאה לעצירה הזינוק באינפלציה ואף להורדתה. ע"פ המסרים שמעבירים הבנקים המרכזיים, מסתמן כי מחזור העלאת הריבית הסתיים במרבית העולם ושנת 2024 צפויה להיות שנה של הורדת ריביות. שנת 2023 מסתיימת בהימנעות ממיתון כלכלי אך תוך חששות ל-2024.</p>		
<p>ארה"ב – האינפלציה בארה"ב עמדה בתחילת שנת 2023 על רמה של 6.5% וריבית 4.5%. במהלך השנה הבנק המרכזי העלה ריבית 4 פעמים עד לרמה של 5.5%, ובסוף שנת 2023 האינפלציה במונחים שנתיים ירדה חזרה לרמה של 3.4%. הערכות השוק צופות 3 הורדות ריבית בשנת 2024. כלכלת ארה"ב צמחה ברבעון הרביעי בקצב של 3.3% במונחים רבעוניים ו-2.5% בכל שנת 2023 (במונחים שנתיים). יחד עם זאת שיעור האבטלה עדיין נמוך יחסית ועומד על 3.6%.</p>		
<p>בנובמבר 2022 הושק כלי הבינה המלאכותית Chat GPT של חברת OPEN AI ובפברואר 2023 נפתח לשימוש ציבורי. השקה זו הציתה ככל הנראה את מהפכת הבינה המלאכותית, כלומר יכולות עיבוד גבוהות הרבה יותר משהכרנו, ופוטנציאל ליצירת כלים ופתרונות אשר יחסכו לכלל המשתמשים זמן ועבודה. כתוצאה מכך חברות שנמצאות בחזית הפיתוח של הטכנולוגיה נהנו מעליות ערך גבוהות כאשר סקטור הטכנולוגיה עלה בשנת 2023 בכ-56% ותת-סקטור השבבים, אשר מהווה את אבן היסוד לבינה המלאכותית, עלה בכ-67%.</p>		
<p>אירופה – לאחר ההתאוששות הכלכלית והיציאה מהקורונה שאפיינו את 2021 ו-2022, אירופה חוותה זינוק באינפלציה ונאלצה להפעיל מדיניות מוניטרית מצמצמת על מנת להוריד את האינפלציה שעמדה נכון לתחילת 2023 ברמה של 8.6% במונחים שנתיים בעוד שהריבית עמדה על 2.5%. במהלך 2023 הבנק המרכזי האירופאי העלה את הריבית לרמה של 4.5% והאינפלציה בסוף שנת 2023 ירדה לרמה של 2.9%. על אף המשבר הגיאופוליטי ומלחמת רוסיה-אוקראינה, שהזניקה בתחילתה את מחירי האנרגיה, מחירי הסחורות נרגעו והתייצבו. קצב הצמיחה באירופה האט באופן משמעותי וברבעון הרביעי הכלכלה לא צמחה (0%) במונחים רבעוניים, כאשר כלכלות מרכזיות כדוגמת גרמניה אף חוו מיתון המהלך השנה. שיעור האבטלה נותר נמוך יחסית ועומד על 6.8%.</p>		
<p>סין – כלכלת סין סבלה מאוד מסגרי הקורונה שנמשכו עד לתחילת 2023 וקיוותה שפתיחת הכלכלה והתרת המגבלות יביאו להתאוששות כלכלית משמעותית, אולם קצב הצמיחה נותר נמוך. הכלכלה הסינית צמחה בקצב של 5.2% בשנת 2023 (במונחים רבעוניים). המתיחות ביחסי סין-ארה"ב נותרה גבוהה, כאשר מלחמת הסחר נמשכת ועל חברות אמריקאיות נאסר המסחר עם חברות סיניות, אשר לטענת ארה"ב מהוות איום ביטחוני.</p>		

4. חשיפה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם

תיאור סיכוני השוק והשפעת סיכוני השוק על התוצאות העסקיות בחברה ובחברות המאוחדות למעט מקס

המונח "סיכוני שוק" מתייחס להשפעה שיש לשינויים בשיעורי הריבית, באינפלציה, בשערי חליפין של מט"ח, במחירי מניות, במרווחי אשראי ובגורמי סיכון אחרים, על התוצאות העסקיות, ההון העצמי, תזרימי המזומנים, הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים של התאגיד ושווי.

התוצאות העסקיות של הקבוצה מושפעות באופן מהותי משינויים בגורמי סיכון שוק. רגישות הפעילות לסיכוני שוק נובעת הן מההשפעה הישירה של שינויים אלה על השקעות הנוסטרו של הגופים המוסדיים בקבוצה והן מההשפעה העקיפה של תשואות כספי העמיתים והמבטחים בפוליסות תלויות תשואה, קופות גמל וקרנות פנסיה, המנהלים על ידי גופים אלה, על דמי הניהול הנגבים על ידם. לפרטים בדבר החשיפה לסיכוני השוק ודרכי ניהולם בכלל פעילות הקבוצה ראה באור 42 לדוחות הכספיים.

יובהר כי בהתאם לתקנות ניירות ערך, הרגישות לשינויים בגורמי סיכון ספציפיים נבחנת בהתייחס לחשיפות לסיכוני שוק בפעילות שאינה מתבצעת ע"י חברות הביטוח בקבוצה, דהיינו, חשיפות פיננסיות (נכסים והתחייבויות) בגין פעילות החברה עצמה, כלל סוכנויות, הייפ וכן כלל פיננסיים.

4.1 **האחראי על ניהול סיכוני שוק בתאגיד**

האחראי בחברה לנושא ניהול סיכוני השוק הינו מר אבי בן-נון. מר בן-נון, בוגר כלכלה ומנהל עסקים ומוסמך במנהל עסקים-MBA ומשמש כמנהל הסיכונים של הגופים המוסדיים בקבוצה משנת 2020.

4.2 **מדיניות התאגיד בניהול סיכוני שוק והפיקוח עליהם**

הסיכונים העיקריים להם חשופה הקבוצה הם סיכונים הקשורים בפעילות הביטוח, שהינה הפעילות העיקרית של הקבוצה. לתיאור סיכונים אלה, דרכי ניהולם והפיקוח עליהם ברמת הקבוצה וברמת החברה עצמה ראה באור 42 בדוחות הכספיים. הפיקוח אחר עמידה במדיניות החשיפה לסיכוני שוק בקבוצה מבוצע על ידי ההנהלה והדירקטוריון של כל אחת מחברות הקבוצה, בסיוע ובאגור של אגף ניהול סיכונים, על פי העניין, ובאמצעות נתונים ממערכות ההשקעה והחשבות שלהן. הדירקטוריון סבור כי איכות ניהול הסיכונים בחברה הינה סבירה בנסיבות העניין.

4.3 **מבחני רגישות לסיכוני שוק**

להלן סיכום החשיפה והרגישות לשינויים בגורמי הסיכון לשנים 2023 ו-2022 (במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר 2023:

גורם סיכון – ריבית צמודה

גורם סיכון	רווח הפסד מהשינויים			שווי הוגן של מכשירים פיננסיים החשופים לגורם הסיכון	רווח הפסד מהשינויים		
	עליה של מקסימלית בגורם השוק הרלוונטי	עליה של 10% בגורם השוק	עליה של 5% בגורם השוק		ירידה של 10% בגורם השוק	ירידה של 5% בגורם השוק	ירידה של מקסימלית בגורם השוק הרלוונטי
שטר הון לחברת הביטוח	(51.6)	(3.8)	(1.9)	469	3.9	1.9	59.9
סך הכל	(51.6)	(3.8)	(1.9)	469	3.9	1.9	59.9

גורם סיכון ריבית שקלית

גורם סיכון	רווח הפסד מהשינויים			שווי הוגן של מכשירים פיננסיים החשופים לגורם הסיכון	רווח הפסד מהשינויים		
	עליה של 2% אבסולוטי בגורם השוק	עליה של 10% בגורם השוק	עליה של 5% בגורם השוק		ירידה של 5% בגורם השוק	ירידה של 10% בגורם השוק	ירידה של 2% אבסולוטי בגורם השוק
אג"ח סדרה א	68.3	13.1	6.6	(942)	(6.6)	(13.4)	(75.6)
אג"ח סדרה ב	11.6	2.3	1.1	(146)	(1.2)	(2.3)	(13.5)
אג"ח סדרה ג	53.3	10.2	5.5	(808)	(5.6)	(11.2)	(61.7)
סך הכל	133.1	26.3	13.2	(1,596)	(13.4)	(26.9)	(150.9)

* קיימת הלוואה סינדיקציה בחברת סימקס בשווי של 882 מיליוני ש"ח, בריבית משתנה, בהתאם להנחות העבודה לא הוצג מבחן הרגישות לריבית בגינה. נציין כי לאחר תקופת הדוח הלוואה זו נפרעה, ראה סעיף 4.4 להלן.

ליום 31 בדצמבר 2022:

גורם סיכון – ריבית צמודה

רווח הפסד מהשינויים				רווח הפסד מהשינויים			גורם סיכון
ירידה של 10% מקסימלית בגורם השוק הרלוונטי	ירידה של 5% בגורם השוק	ירידה של 5% בגורם השוק	שווי הוגן של מכשירים פיננסיים החשופים לגורם הסיכון	עליה של 5% בגורם השוק	עליה של 10% בגורם השוק	עליה מקסימלית בגורם השוק הרלוונטי	
74	3	1	489	(1)	(3)	(62)	שטר הון לחברת הביטוח
74	3	1	489	(1)	(3)	(62)	סך הכל

* נכון לדצמבר 2022 לא נמצאה חשיפה מהותית לגורם סיכון ריבית שקלית

החברה ביצעה מבחני רגישות לגורמי הסיכון השונים בפעילות הרלבנטית. בחינת גורמי הסיכון והנכסים וההתחייבויות הפיננסיים נעשו על פי תקנות ניירות ערך ועל בסיס מהותיות החשיפה. למבחני רגישות נוספים המתייחסים לכלל פעילות הקבוצה, ראה ביאור 42 בדוחות הכספיים.

הנחות העבודה העיקריות:

- א. מזומנים ושווי מזומנים, נכסים והתחייבויות לטווח קצר (עד שנה) וכן נכסים והתחייבויות בריבית משתנה לא נכללו בבחינת החשיפה לשינויים בעקומי ריבית.
- ב. ערכי הקיצון בתנודתיות גורמי השוק נבדקו כשינויים היומיים המרביים ב-10 השנים האחרונות. תרחיש הקיצון, עבור ריביות ליום 31 בדצמבר 2022 וריביות ליום 31 בדצמבר 2023, הינו שינוי אבסולוטי של 2% בריבית, שהינו בהתאם לתקנות רשות ניירות ערך תרחיש הקיצון המינימאלי, אשר נבחר מאחר שבבדיקה לא נמצא שינוי יומי גבוה יותר בעקומי הריבית הרלבנטיים ב-10 השנים האחרונות.

חישוב השווי ההוגן

עבור נכסים סחירים נלקח מחיר השוק כשווי ההוגן. עבור נכסים לא סחירים בוצע חישוב שווי הוגן לפי מודלים מקובלים לחישוב שווי הוגן, המבוססים על היוון תזרימי מזומנים.

4.4 אירועים לאחר תקופת הדוח

לאחר תאריך הדיווח, בחודש פברואר 2024 פרעה סימקס את מלוא יתרת הלואות הסינדיקציה, בסך כולל של כ-891 מיליוני ש"ח, כ-873 מיליוני ש"ח מתוכו קרן ההלוואה, והיתרה ריבית ותוספת קנס פירעון מוקדם ועמלות נוספות בהתאם להוראות הסכם הלואות הסינדיקציה, בסך כולל של כ-18 מיליון ש"ח.

פירעון הלואות הסינדיקציה בוצע באמצעות סך של 891 מיליוני ש"ח שקיבלה סימקס מהחברה, במסגרת השקעה בסימקס. לפרטים נוספים ראה ביאור (3)(1)26 בדוחות הכספיים המאוחדים.

5. סקירת הסיכונים במקס

תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

מקס עוסקת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות הכרוכות בנטילת סיכונים בהם: סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון נזילות. לסיכונים אלו נלווים סיכונים נוספים כגון, סיכונים תפעוליים לרבות אבטחת מידע וסיכונים סייבר, סיכונים ציוד, סיכון אסטרטגי, סיכון מוניטין וסיכונים ESG הטבעיים בפעילות העסקית. ניהול סיכונים מושכל ומעמיק המקיף את כל תחומי פעילותה של מקס הינו חלק מהאסטרטגיה של מקס ותנאי הכרחי לעמידה במטרותיה ארוכות הטווח.

למידע נוסף על הסיכונים, ראה בדבר 3 - דוח על מידע נוסף על הסיכונים, המפורסם באתר האינטרנט של מקס.

סיכון אשראי

בהתאם להוראה 311 בנושא ניהול סיכונים אשראי, הסיכון מוגדר כסיכון שלווה, או צד נגדי, של מקס לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפיה, כפי שסוכמו.

ניהול סיכון האשראי

בהתאם להוראה 311, מטרת ניהול סיכונים האשראי הינה להשיא את התשואה המותאמת לתיאבון הסיכון של מקס, באמצעות שמירה על כך שחשיפת סיכון האשראי הינה בהתאמה למדיניות מקס בנושא.

מדיניות האשראי

מקס פועלת לפי מדיניות אשראי, המאושרת אחת לשנה על ידי הדירקטוריון ומהווה את אחד הנדבכים המרכזיים לביטוי של אסטרטגית האשראי ותיאבון הסיכון של מקס. מדיניות סיכונים אשראי קובעת, בין היתר, את העקרונות למתן אשראי, לרבות קווים מנחים לאופן שיווק ייזום האשראי הקמעונאי והעסקי, אופן הבקרה וניהול סיכונים האשראי ומגבלות למתן אשראי, וזאת במטרה לנטר ולנהל את סיכון האשראי בתיק בהתאם לתיאבון הסיכון.

מדיניות האשראי משמשת כמסגרת לקביעת נהלים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיקוח ובקרה אחר סיכון האשראי הנגזרת מתאבון הסיכון של מקס.

מקס, כחברה מובילה בתחומה, פיתחה מערך פעולה מקצועי לניהול סיכונים מושכל ויעיל של פעילויות עסקיות בתחום האשראי, בהתאמה לצרכי הלקוחות.

שלושת קווי ההגנה

- קו הגנה ראשון - אחריות קו ההגנה הראשון כוללת, זיהוי, הערכה, מדידה, ניטור, הפחתה ודיווח הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותו, וכן ניהול סביבת בקרה נאותה בקשר עם ניהול סיכון האשראי. בין היתר, מבצע הקו הראשון, בדיקת מגבלות פנימיות ורגולטוריות, מעקב אחר אידיקטורים כלכליים, בדיקת סמכויות ובדיקה פרטנית של אשראי שהועמד.
- קו הגנה שני - יחידת בקרת האשראי, בראשות מנהל הסיכונים הראשי אחראית, בין היתר, על קביעת מתודולוגיית העבודה ואתגור קו ההגנה הראשון. במסגרת תפקידיו: גיבוש מגבלות תיאבון הסיכון, גיבוש מדיניות האשראי, בחינת המגבלות שנקבעו במדיניות, ביצוע בקרה בלתי תלויה על סיכון האשראי לרבות, חוות דעת לגבי בקשות אשראי בסכומים מהותיים, ניטור ומעקב אחר מגמות ומוקדי סיכון והעברת דיווחים מתאימים להנהלת מקס ולדירקטוריון.
- קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית מבצעת סקירה בלתי תלויה ואתגור של התהליכים והמערכות לניהול הסיכונים בחברה וביקורות שונות בנושאי האשראי בהתאם לתוכנית העבודה.

בנוסף להוראה 311 שצוינה לעיל, מקס פועלת ומיישמת את ההוראות הרלוונטיות של המפקח על הבנקים לרבות, הוראת ניהול בנקאי תקין 313 בדבר מגבלות חבות של לוה בודד וקבוצת לוהים במטרה להקטין את ריכוזיות הלווים, הוראת ניהול בנקאי תקין 312 בדבר מגבלות חבות של אנשים קשורים במטרה להגביל את היקף חבוייתיהם של אנשים קשורים לחברה ולמזער סיכונים הנובעים מעסקאות אלו והוראת ניהול בנקאי תקין 450 בנוגע להליכי גביית חובות במטרה להסדיר את הפעולות שיש לנקוט לצורך הגברת ההוגנות והשקיפות בעת גביית חובות מלקוחותיה. כמו כן, מקס פועלת ומיישמת את הוראת ניהול בנקאי תקין A311 בנושא ניהול אשראי צרכני.

מקס פועלת בהתאם לכללים ייעודיים לנושא שיווק יזום של הלוואות קמעונאיות. במקס קיימים תסריטי שיחה לפניות יזומות הכוללים: גילוי נאות ללקוח בהתאם לכללי הבנקאות (שירות ללקוח, גילוי נאות ומסירת מסמכים) תשנ"ב-1992, והם נכתבו בהתאם לקוד האתי, לניהול סיכונים ה-conduct ולקווים המנחים בקשר עם ייזום ושיווק אשראי ללקוחות ותוך גילוי נאות מלא ללקוח.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים

סיכון האשראי לאנשים פרטיים נובע בעיקר מהחשיפה בגין עסקאות שוטפות בכרטיסים ומוצרי אשראי.

מקס מציעה מגוון מוצרי אשראי לאנשים פרטיים, להלן:

- אשראי לא נושא ריבית - מסגרת אשראי לרכישות בכרטיסי אשראי.
- אשראי נושא ריבית - הלוואות, אשראי מתגלגל, הלוואות למימון כלי רכב ועסקאות קרדיט. האשראי הניתן הינו ברובו בריבית משתנה ולתקופות שונות בהתאם למוצר.

מרבית התיק הינו אשראי סולו, ללא בטוחות, למעט הלוואות למימון כלי רכב המובטחות בשעבוד כלי רכב.

חיתום ממודל

מרבית האשראי הצרכני שניתן במקס מבוצע באמצעות תהליך חיתום ממודל המבוסס על מודלי דרוג סטטיסטיים הכוללים סרגל רמות דירוג שונות ודירוג נוסף במקרה של כשל, בשילוב עם חוקה עסקית.

ההחלטה לגבי גובה האשראי ושיעור הריבית שנקבעת ללקוח הינה על פי המודל, ובשילוב של חוקים עסקיים, המהווים נדבך נוסף לבחינת רמת הסיכון.

המודלים נשענים על מקורות מידע פנימיים וחיצוניים העלולים להצביע על התפתחויות שליליות שחלו במצבו הפיננסי של הלקוח כגון: החזרי חיוב, חריגה ממסגרת והתראות ממקורות מידע חיצוניים.

מקס מפתחת ומשכללת את המודלים עבור לקוחות חדשים ולקוחות קיימים באופן שוטף ובהתאם לנדרש, ובנוסף מבצעת להם תיקוף תקופתי בלתי תלוי, בהתאם לפרקטיקה מקובלת ובהתאם להנחיות בנק ישראל, כך שבכל עת ניתן יהיה לאמוד בצורה מהימנה את רמת הסיכון המשתקפת מהלקוחות בתיק האשראי.

מקס מנהלת מודל חיתום אשראי עבור לקוחות חדשים ומודל חיתום נפרד עבור לקוחות קיימים:

- מודל (AS) Application Scoring - מודל סטטיסטי, שקובע את דירוג סיכון הלקוח עבור לקוחות חדשים, באמצעות נקבעים זכאות ותנאי האשראי (מסגרת וריבית).
- מודל (BS) Behavior Scoring - מודל סטטיסטי, שקובע את דירוג סיכון הלקוח עבור לקוחות קיימים ומתבסס על נתוני התנהגות הלקוח, באמצעות מנהל האשראי ומבוצעות ההתאמות הנדרשות ביחס למסגרת האשראי, הלוואות ושיעור הריבית שנקבעו ללווים.

חיתום אשראי לאנשים פרטיים

תהליך החיתום של לקוחות פרטיים, כמו גם מעקב אחר שינוי ברמת הסיכון של לקוח קיים מבוצע ברובו באמצעות תהליך ממודל המבוסס על מודלים סטטיסטיים לדירוג סיכון האשראי של הלקוח (Credit Scoring) כפי שפורט לעיל.

מקס מקיימת תהליכי בקרה ומעקב שוטפים אחר התפתחות דירוגי הלקוחות במודלים ומבצעת מעקב שוטף על פרופיל הסיכון בתיק. בנוסף לחיתום ממודל, מקס מנהלת חיתום ידני המתבצע במקרים בהם נדרשת בדיקה נוספת מעבר להצעת המודל שניתנה ללקוח.

האשראי מנוהל, בין היתר, באמצעות מגבלות, הנגזרות מתיאבון הסיכון וממדיניות האשראי של מקס.

אשראי לאנשים פרטיים למטרת רכישת כלי רכב

מימון אשראי לרכישת כלי רכב ניתן לאנשים פרטיים על בסיס תהליך חיתום מובנה ובהתאם למגבלות שקבעה החברה. כל כלי הרכב הממומנים משועבדים לטובת מקס. נתונים אודות התפתחות התיק ומעקב אחר מדדי הסיכון מבוצעים באופן שוטף.

ייזום אשראי לאנשים פרטיים

מקס פועלת בהתאם לאסטרטגיה שלה להרחבת תיק האשראי לאנשים פרטיים, תוך המשך שמירה על רמת פיזור גבוהה. מקס מגדירה, בין היתר, את תמהיל מוצרי האשראי, קצב הגידול וההצעות ללקוחות בהתאמה לפרמטרים כלכליים פנימיים והתפתחויות שחלו במדדים מאקרו כלכליים.

מקס הגדירה מדיניות ותהליכי עבודה מתאימים לשיווק וייזום האשראי ללקוחות תוך התאמת ההצעה בהתאם לצרכי ומאפייני הלקוח. תהליך אישור האשראי, הייזום ושיווק מנוהל על פי עקרונות הקוד האתי של החברה אשר מבטא את ערכי הליבה שמקס מאמצת: הוגנות, שקיפות, חווית לקוח, יוזמה, שותפות ומציאות.

בנוסף, תהליך הייזום כולל בחינה קפדנית של ה"סיכון ההתנהגותי" (Conduct Risk) תוך התאמת האשראי לצרכי הלקוח ושמירה על שקיפות והוגנות. בין היתר, מתן גילוי מלא במעמד המכירה בנוגע לכלל מוצרי האשראי והסרת לקוחות, לבקשתם, מפניות מכירת אשראי יוזמות ועוד.

מקס מקיימת בקרה שוטפת על יישום המדיניות והתהליכים שנקבעו בערוצי הפצה השונים. במדיניות נקבעו עקרונות איכותיים וכמותיים אשר לפיהם יועמד, ינהל ויבוקר תיק האשראי, במטרה לשפר את איכותו ולהקטין את הסיכון הגלום בניהולו. מקס עוקבת אחר התראות ומידע עדכני לגבי הלקוחות בתיק האשראי, פרמטרי סיכון בתיק ואינדיקטורים כלכליים, על מנת לנטר שינויים בפרופיל הסיכון. במידת הצורך פועלת מקס לצמצום הסיכון, בין היתר, על ידי הקטנת מסגרות, תוך מתן גילוי נאות ללקוח. מקס קבעה מגבלות פנימיות לפיזור מוצרי האשראי השונים המאופיינים ברמות סיכון שונות. מקס קבעה בין היתר מגבלות לגבי מסגרת האשראי ללווה בהתאם לפרמטרים שונים ובהתאם לספים שקבעה, לרבות בהתייחס לתמהיל רמות הסיכון על פי מודלי דירוג פנימיים ומידע חיצוני. בתקופת הדוח מאפיינים אלו נותרו ללא שינוי מהותי.

מקס קבעה מדרג סמכויות להחלטות האשראי ומקיימת דינמיים תקופתיים בתמהיל סיכון התיק הכוללים מעקב אחר מדדי סיכון ודיווחים על עמידה במגבלות שנקבעו לוועדת סיכונים עליונה של מקס, לוועדת סיכונים של הדירקטוריון ולדירקטוריון, לכל הפחות אחת לרבעון.

בשנים האחרונות, הרגולציה מתאפיינת בהוראות פרו צרכניות, המשפיעות על היכולת להיפרע מול הלקוחות ולהרעה ביכולת החזר החובות של יחידים/לווים פרטיים. אלו באים לידי ביטוי בבקשות לפשיטות רגל, בקשות לצו כינוס, צווי הכינוס שניתנים, צווי פש"ר וצווי הפטר. מקס פועלת לגביה מיטבית ויעילה לצמצום היקף המחיקות.

התפלגות מחיקות והוצאות להפסדי אשראי לאנשים פרטיים, באחריות החברה בלבד

שיעור המחיקות נטו מהיתרה הממוצעת של חייבים בגין פעילות כרטיסי אשראי 31 בדצמבר 2023	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של חייבים בגין פעילות כרטיסי אשראי 31 בדצמבר 2023	אנשים פרטיים:
%	%	
0.36	0.44	חייבים בגין כרטיסי אשראי
1.50	2.14	אשראי

אשראי מסחרי

הסיכון נובע מהחשיפה בגין לקיחת מוצרי אשראי שונים על ידי בתי העסק בהתאם לצרכיהם. מקס מציעה מגוון מוצרי אשראי ללקוחות עסקיים, בעיקר הלוואות לתקופות זמן שונות ומסגרות לרכישות בכרטיסי אשראי עסקיים לצד ערבויות אוטונומיות לבתי עסק להבטחת תשלום דמי שכירות ועוד מגוון מוצרים מתרחב הנותן מענה לבית העסק לצרכי הון חוזר, הקמה וצרכים נוספים. במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2023, מקס החלה להעמיד הלוואות בקרן חדשה להלוואות בערבות מדינה (במסגרת מלחמת חברות ברזל) שמציעה הלוואות לכלל החברות.

חיתום אשראי מסחרי

אשראי זה ניתן לעסקים קטנים וזעירים ולחברות בערבון מוגבל. מקס פועלת על בסיס מדיניות אשראי הדוקה המשלבת בתוכה מגבלות פנימיות לחיתום וניהול פעילות האשראי. חלק גדול מהאשראי לבתי עסק הינו עבור בתי עסק הסולקים עם מקס. הסליקה מהווה מקור סילוק לחוב. לצד הפעילות עם לקוחות סולקים, החברה פועלת ומעמידה אשראי גם ללקוחות שאינם סולקים, בין השאר במסגרת קרנות בערבות המדינה וכן הלוואות קצרות טווח למימון רכש ספקים המגובות בפוליסה של חברת ביטוח חיצונית.

אשראי בעייתי

מקס קבעה נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כבעייתיים. בהתאם לנהלים אלו, מקס מסווגת את כל החובות הבעייתיים שלה ואת פריטי האשראי החוץ מאזניים בסיווגים: אשראי בעייתי צובר ואשראי בעייתי לא צובר.

ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים:

יתרה ליום 31 בדצמבר 2023				מסחרי	פרטי	אחרים	סה"כ
במיליוני ש"ח							
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי (1)				1,121	11,713	2,193	15,028
סיכון אשראי מאזני				544	20,974	13,094	34,612
סיכון אשראי חוץ מאזני				1,665	32,687	15,287	49,640
סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי							
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי:				13	363	-	376
לא בעייתי				40	341	-	381
בעייתי צובר				27	148	-	175
בעייתי לא צובר				80	852	-	932
סך הכל סיכון אשראי מאזני				2	30	-	32
סיכון אשראי חוץ מאזני				82	882	-	964
סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי				1,747	33,569	15,287	50,604
סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור							
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים:				27	148	-	175
חובות לא צוברים				27	148	-	175
סך הכל נכסים שאינם מבצעים							

(1) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוגי האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות החברה.

הערה: סיכון אשראי מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

תנועה בחובות לא צוברים בגין חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי⁽¹⁾

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
מסחרי	פרטי	סה"כ	
בלתי מבוקר			במיליוני ש"ח
9	105	114	יתרת חובות לא צוברים - איחוד לראשונה ברכישת מקס
35	285	320	חובות שסווגו כלא צוברים במהלך התקופה
(11)	(139)	(150)	חובות לא צוברים שנמחקו חשבונאית
(6)	(103)	(109)	חובות לא צוברים שנפרעו
27	148	175	יתרת לא צוברים לסוף התקופה

(1) מזה: תנועה באשראי לא צובר בארגון מחדש

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023			
מסחרי	במיליוני ש"ח	מסחרי	
2	36	38	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש - איחוד לראשונה ברכישת מקס
11	44	55	ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה
(1)	(18)	(19)	חובות בארגון מחדש שנמחקו
(1)	(15)	(16)	חובות בארגון מחדש שנפרעו
11	47	58	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה

מדדי ניתוח איכות האשראי, ההוצאות והפרשה להפסדי אשראי :

ליום 31 בדצמבר 2023			
מסחרי	פרטי	סך הכל	
%			
			ניתוח איכות האשראי
2.19	1.17	1.26	שיעור יתרת חייבים שאינם צוברים מיתרת החייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
			שיעור יתרת חייבים שאינם צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת החייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
5.43	3.86	4.00	שיעור אשראי בעייתי מיתרת החייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
6.49	6.72	6.70	שעור אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מיתרת החייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
			ניתוח ההוצאות בגין הפסדי האשראי לתקופת הדיווח
			שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
3.42	1.61	1.76	
			שיעור המחיקות נטו מהיתרה הממוצעת של חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
0.94	1.14	1.13	
			ניתוח הפרשה להפסדי אשראי
			שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת החייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
			שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת חייבים שאינם צוברים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
5.11	2.41	2.65	
			שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת החייבים שאינם צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר בגין פעילות בכרטיסי אשראי
233.33	206.76	210.86	
			שיעור המחיקות נטו מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
17.46	47.71	42.55	

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

למקס קיימת חשיפה שאינה מהותית מול הארגונים הבינלאומיים ויזה ומסטרקארד בגין יתרות של מחזורי עסקאות שבוצעו על ידי תיירים בארץ ובניכוי יתרות של מחזורי עסקאות שבוצעו על ידי ישראלים בחו"ל, שבגינן טרם זוכתה מקס על ידי הארגונים הבינלאומיים. בשנת 2023 לא חל שינוי מהותי בחשיפת החברה למוסדות פיננסיים זרים.

לפירוט נוסף בנושא סיכון האשראי, ראה נדבך 3 - דוח על מידע נוסף על הסיכונים המפורסם באתר האינטרנט של מקס.

סיכוני שוק

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 339 בנושא ניהול סיכוני שוק, מגדירה את סיכון השוק כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוזי מאזניות הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי השוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, שיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות).

למקס מדיניות לניהול סיכוני שוק, המאשרת על ידי הנהלת החברה והדירקטוריון. מסמך המדיניות כולל התייחסות למגבלות תיאבון הסיכון, ותהליכי הגידור בגין החשיפות השונות. בנוסף מנהלת מקס ניטור ומעקב אחר מכלול הסיכונים הפיננסיים, גובה החשיפות, תוצאות ניתוחי

רגישות ושינויים מהותיים נוכחיים וצפויים המתבצעים באופן שוטף נידונים במסגרת פורום לניהול סיכונים פיננסיים בראשות המנכ"ל, המתכנס בתדירות חודשית.

החשיפה לסיכון ריבית

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא ניהול סיכון ריבית, מגדירה את הסיכון כסיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בשיעורי הריבית משפיעים על רווחי מקס באמצעות שינוי בהכנסות ריבית, נטו (כולל שינוי בהכנסות/הוצאות שאינן מריבית). שינויים בשיעורי הריבית משפיעים גם על שווי נכסי מקס, התחייבויותיה ומכשירים חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (ובמקרים מסוימים תזרימי עומדים) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית.

חשיפת מקס לשינויים בשיעורי הריבית נובעת ממספר מקורות:

- סיכון תמחור מחדש - נובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית קבועה) ובמועדי התמחור מחדש (בריבית משתנה) של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות של מקס. אי התאמות במועדי תמחור מחדש עלולות לחשוף את הרווחים ואת השווי הכלכלי לתנודות בלתי צפויות עקב שינויים בשיעורי הריבית.
- שינוי בשיעור הריבית עלול לגרום לעלייה במחיר המקורות ולשחיקה ברווחיות.
- סיכון בסיס - סיכון הנובע ממתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש. לצד הנכסים של מקס הכוללים אשראי נושא ריבית, אשר רובו בריבית משתנה (מרווח מריבית הפריים), מגייסת החברה בצד ההתחייבויות מקורות מימון שעשויים להיות, בין היתר, באמצעות אגרות חוב.
- חשיפת שווי הוגן - נכסי מקס כוללים יתרות שאינן נושאות ריבית. בעת שינוי ריבית עלולה להיווצר חשיפה שתגרום לקיטון בשווי ההוגן של מקס. החשיפה גדלה אף יותר במידה וקיים מח"מ שונה בין הנכסים הפיננסיים להתחייבויות הפיננסיות.
- סיכון עקום התשואות - סיכון שבו יפגעו רווחי מקס כתוצאה מתזוזה מקבילית של עקום התשואות או עקב שינוי בצורתו.

ניהול סיכון ריבית

הערכת החשיפה לסיכון הריבית מתבצעת באמצעות ניתוח של השפעת שינוי בשיעורי הריבית על השווי ההוגן ועל ההכנסות מריבית נטו. הסיכון נובע מהחשיפה לשינויים עתידיים בשיעורי הריבית והשפעתם האפשרית על ערכם של הנכסים וההתחייבויות על-פי גישת השווי הכלכלי, והשפעתם על הרווחים על-פי גישת הרווחים. החשיפה נובעת, בין היתר, מהפער בין מועדי הפירעון ומועדי חישוב הריבית של הנכסים וההתחייבויות בכל אחד ממגזרי ההצמדה. לצורך ניהול סיכון הריבית נבחנו גם הפערים בין הנכסים וההתחייבויות בהתאם לבסיסי ההצמדה כאשר מרבית החשיפה של מקס הינה במגזר השקלי.

מקס קבעה מדדי ניטור אחר החשיפה, ובעת התממשות אחד מהם יקבעו דרכי פעולה לצורך הקטנת הסיכון, בין היתר ובהתאם לצורך, יבוצע שימוש במכשירי גידור, כפי שאושרו על ידי הנהלת מקס והדירקטוריון.

מכשירים פיננסיים נגזרים

ככלל, מדיניות מקס הינה שימוש במכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי גידור כלכלי בלבד.

להלן נתוני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים והשפעת שינויים בשיעור הריבית על השווי ההוגן:

1. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים של מקס וחברות מאוחדות שלה, למעט פריטים לא כספיים:

ליום 31 בדצמבר 2023					
סך הכל	מטבע חוץ *		מטבע ישראלי		במיליוני ש"ח
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
15,563	25	64	92	15,382	נכסים פיננסיים
14,125	9	61	45	14,010	התחייבויות פיננסיות
1,438	16	3	47	1,372	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

* לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

2. השפעת שינויים הפיננסיים בשיעורי הריבית על השווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים של מקס למעט פריטים לא כספיים:

ליום 31 בדצמבר 2023					
סך הכל	מטבע חוץ *		מטבע ישראלי		במיליוני ש"ח
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
7	-	-	(1)	8	שינויים מקבילים
(7)	-	-	1	(8)	עלייה במקביל של 1%
					ירידה במקביל של 1%
4	-	-	-	4	שינויים לא מקבילים
(4)	-	-	-	(4)	התללה
(4)	-	-	(1)	(3)	השטחה
4	-	-	1	3	עליית ריבית בטווח הקצר
					ירידת ריבית בטווח הקצר

* לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

3. השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית, נטו:

ליום 31 בדצמבר 2023		
הכנסות ריבית, נטו	סך הכל	
44	44	במיליוני ש"ח
(44)	(44)	שינויים מקבילים
		עלייה במקביל של 1%
		ירידה במקביל של 1%

סיכון שער חליפין

החשיפה לסיכון שער חליפין מתבטאת בהפסד שעלול להתרחש כתוצאה משינויים בשערי החליפין או במדד המחירים לצרכן, בעת הפעילות העסקית השוטפת של מקס. חשיפת מקס לסיכון שער חליפין, נובעת מחשיפה מטבעית כתוצאה מהשפעת שינויים בשער חליפין על הנכסים והתחייבויות במאזן מקס הנקובים במטבעות זרים, בעיקר ממטבעות דולר ואירו. חשיפת המטבע הינה תוצר לוואי מהפעילות העסקית השוטפת של מקס ואינה יצירת חשיפה מכוונת של החברה לצורך העצמת רווחים.

עיקר חשיפת מקס לשינויים בשערי חליפין נגזרים מפעילויותיה, קרי סליקה והנפקה, בה מעורב ארגון בינלאומי (ויזה או מאסטרקארד). מאחר ולמקס פעילות עסקית אשר קשורה למטבעות זרים, שינויים בשערי חליפין חושפים את מקס להפסד בגין הפרשי שער.

ניהול סיכון שער החליפין במקס עוסק ברובו בניהול ומזעור החשיפה הכללית וגם תחת תתי חשיפות הנובעות מהפעילות התזרימית ומהחשיפה החשבונאית.

ניהול סיכון שער חליפין

מקס הגדירה מגבלת חשיפה מקסימאלית ליתרות מטבע חוץ לאחר פעולות גידור. גידור החשיפה מבוצע לכל סוג של חשיפה בהתאם למדיניות מקס, בין היתר, באמצעות מכירה וקניה של מט"ח ושימוש בנגזרים פיננסיים, כל זאת תוך שמירה על המגבלות שנקבעו ובהתאם להחלטת ההנהלה והדירקטוריון.

מקס קבעה מדדי ניטור לכל סוג של חשיפה, אשר בעת התממשות אחד מהם יקבעו דרכי פעולה לצורך הקטנת הסיכון. חשיפת מקס לסיכון הנובעת מפעילויות צמודות למדד המחירים לצרכן אינה מהותית. מקס תמשיך לעקוב אחר חשיפה לפעילויות צמודות מדד מחירים לצרכן, במידה ויחול שינוי בהיקף החשיפה, יבחנו דרכי הפעולה הנדרשות בכדי לנהלה.

סיכון נזילות ומימון

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא ניהול סיכון נזילות, סיכון הנזילות מוגדר כסיכון לרווחי מקס וליציבותה הנובע מאי יכולתה לספק את צרכי נזילותה.

למקס מספר פעילויות אשר משפיעות על נזילותה:

- תזרים מפעילויות ליבה, קרי הנפקה, סליקה ופעילויות האשראי.
- תזרים בגין שימושים לרבות: פירעון אגרות חוב וריביות וניהולה השוטף של מקס.
- פערי עיתוי בין תזרים המזומנים הנכנס הנובע מחיובי הקוחות, לבין תזרים המזומנים היוצא שנובע מזיכוי בתי עסק במסגרת פעילות הסליקה.
- שינויים בתזרים המזומנים של מקס, הנובעים מהתנהגות לקוחות מקס או משינוי משמעותי בגורמים אחרים במערכת הפיננסית והריאלית.

ניהול סיכון הנזילות והמימון

מקס מנהלת את סיכון הנזילות, בין היתר, באמצעות מודל נזילות אשר מביא בחשבון את כל המקורות והשימושים של מקס הנגזרים מפעילותה השוטפת והצפויה המשפיעים על תזרים מקס. מודל הנזילות מחשב יחס נזילות צפוי, ומטרתו להתריע מראש על מצבים בהם עשויים להתגלות לחצי נזילות. ניהול סיכון הנזילות במקס מתחשב בצרכי הנזילות של כלל החברות הבנות.

מקס הגדירה במדיניות סיכון הנזילות מגבלת יחס נזילות מזערי, וכן מדדי ביצוע במצב עסקים רגיל ותחת תרחישים, אשר אושרו על ידי ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, מקס קבעה מתודולוגיה שמסייעת בזיהוי וטיפול במשבר נזילות וזאת בכדי להבטיח את יכולת מקס לעמוד באתגרים העולים מניהול העסקים השוטף ושעלולים להתעורר בעקבות מקרי לחץ בשווקים הפיננסיים.

בניהול הנכסים וההתחייבויות השוטפים, מקס עושה שימוש במקורות מימון מגוונים, על מנת לפזר את הסיכון. מקורות המימון של מקס, כוללים שימוש בהונה העצמי, החזקה של מסגרות אשראי מובטחות במספר בנקים שונים, וכן גיוסי חוב באמצעות מכשירים פיננסיים שונים.

ביום 1 ביולי 2021 נכנסה לתוקפה הוראה בעניין הסדר סליקה יומי מתוקף החלטת רשות התחרות לפטור בתנאים את הסדר הסליקה הצולבת שבין חברות כרטיסי האשראי. החל ממועד זה, העברות כספים בין מנפיק וסולק (בגין עסקאות המבוצעות בתשלום בודד, עסקאות חיוב מיידי או נדחה) מבוצעות על בסיס יומי. כתוצאה מכך, חל קיטון בצרכי המימון של מקס, בשל ירידה בניצול הממוצע של מסגרות האשראי, ביחס לתקופות שקדמו לכניסת ההסדר לתוקפו. המשך מגמה זו תלוי בהתנהלות שוק הסליקה.

בתקופת הדוח מקס עמדה בהתחייבויותיה ומילאה את כל התנאים בקשר עם הסכמי המימון בהם היא קשורה.

במקס מתכנס פורום ניהול סיכונים פיננסיים בראשות המנכ"ל, בו נוכחים מנהלת הכספים הראשית, מנהל הסיכונים הראשי והמבקר הפנימי. במסגרת הפורום נדונים, בין השאר, חשיפות ופעולות הגידור.

בחודש יולי 2023 קבעה סוכנות הדירוג מדרוג בע"מ דירוג A1.il(hyb) לכתבי התחייבויות נדחים (סדרה ד') שגייסה מקס. בחודש אוקטובר 2023 אישררה סוכנות הדירוג מידרוג בע"מ את דירוג מקס ברמה של Aa3, וכן את התחזית היציבה של הדירוג. בחודש מרס 2023 סיימה מקס את ההתקשרות עם סוכנות הדירוג S&P מעלות. בעת סיום ההתקשרות היה דירוג מקס ilAA והתחזית הייתה יציבה. בחודש ינואר 2024 קבעה סוכנות הדירוג מדרוג בע"מ דירוג il.P-1 לנייר ערך מסחרי (סדרה 2) שגייסה מקס. לפירוט נוסף בנושא סיכון נזילות ומימון, ראה פרק המימון בדוח הדירקטוריון של החברה לשנת 2023 ודוח על מידע נוסף על הסיכונים באתר האינטרנט של מקס.

סיכון תפעולי

הוראת ניהול בנקאי תקין 350 בנושא ניהול סיכונים תפעוליים, מגדירה סיכון תפעולי כ-"סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הגדרה זו כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון תדמיתי". קיימים מצבים בהם התממשות של סיכונים אחרים, כגון: סיכון אשראי, סיכון ציות וסיכון מוניטין נגרמים כתוצאה מכשל תפעולי.

מקס חשופה לסיכונים תפעוליים כחלק מפעילויותיה, כגון:

- פעילות ההנפקה - כחלק מפעילות ההנפקה מקס חשופה לעסקאות הונאה בכרטיסי אשראי המונפקים על ידה, המבוצעות בארץ ובחו"ל.
- פעילות הסליקה - כחלק מפעילות הסליקה, מספקת מקס שירותי קרדיט וניכיון. החשיפה בגין שירותים אלו טמונה בסיכון שבית עסק לא יספק את הסחורה אותה התחייב לספק ואשר עלול להוביל לקוחות להתלונן על "כשל תמורה". היקף ומשך החשיפה נגזר מסוג השירות שניתן על ידי בית העסק בהתאם למועד אספקת המוצר.

כמו כן, הסיכונים התפעוליים קיימים באופן טבעי בכל התהליכים במקס, ונובעים, בין היתר, משימוש בטכנולוגיות ומערכות מידע שונות.

ניהול הסיכון התפעולי

ניהול הסיכון התפעולי מיושם במקס בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין, אשר קובעות, בין היתר, את עקרונות היסוד לניהול הסיכון. ניהול הסיכון במקס הינו תהליך מתמשך של זיהוי והערכת הסיכונים, מדידת החשיפות וצרכי ההון הנדרשים לכיסוי הסיכונים הללו על בסיס שוטף, ודיווח להנהלה והדירקטוריון.

להלן עקרונות המפתח בניהול הסיכון התפעולי:

- שלושת קווי ההגנה** - כקו ההגנה ראשון משמשות היחידות העסקיות נוטלות הסיכון, אשר אחראיות על גיבוש הבקורת הפנימיות, במטרה להקטין את החשיפות ולמזער את ההסתברות להתממשות הסיכונים והנזק שייגרם במידה ויתממשו. קו הגנה שני הינה פונקציית ניהול הסיכונים התפעוליים, בראשות מנהל הסיכונים הראשי, המהווה גורם בלתי תלוי המתווה את המדיניות ומסגרת העבודה לניהול הסיכון. קו ההגנה השלישי הינה הביקורת הפנימית, אשר עורכת ביקורות בלתי תלויות.
- מדיניות סיכונים תפעוליים** - למקס מדיניות סיכונים תפעוליים, המתוקפת ומאשרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון אחת לשנה. המדיניות כוללת, בין היתר, את הממשל התאגידי לניהול הסיכון, מסגרת ניהול הסיכון ומגבלות תיאבון הסיכון.
- מפת סיכונים תפעוליים** - מקס מנהלת מפת סיכונים תפעוליים של התהליכים המרכזיים בה. מפת הסיכונים כוללת הערכה של הסיכון המובנה, הערכת הבקרה והערכה של הסיכון השירי. מפת הסיכונים התפעוליים משמשת כלי תומך לקבלת החלטות עסקיות, ובחינה של רמת החשיפה לסיכון התפעולי.
- מתודולוגיית זיהוי, מדידה והערכת סיכונים** - למקס מתודולוגיה אחידה לזיהוי והערכה של הסיכונים התפעוליים הגלומים בפעילויות השונות שלה. מתודולוגיית הזיהוי עושה שימוש בכלים שונים וכוללת הערכה כמותית ואיכותית של הסיכון וכן הערכה של אפקטיביות הבקורת על הסיכונים.
- אירועי הפסד תפעוליים וכמעט הפסד** - למקס תהליך מוסדר לדיווח בגין אירועי הפסד תפעוליים ואירועי כמעט הפסד, וכן תהליך הפקת לקחים ולמידה מאירועים אלו. איסוף הנתונים על אירועי הפסד, תומך בין היתר, בתהליך הערכת החשיפה לסיכון התפעולי.

לפירוט נוסף בנושא הסיכון התפעולי, ראה דוח על מידע נוסף על הסיכונים המפורסם [באתר האינטרנט](#) של מקס.

סיכונים אחרים

סיכון אבטחת מידע וסייבר

בהתאם להוראה 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, סיכון הסייבר מוגדר כפוטנציאל לנזק שנובע מהתרחשות אירוע סייבר, בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו. אירוע סייבר הינו אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשב ו/או מערכות תשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לחברה) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר.

מקס, כארגון פיננסי, מהווה מטרה אטרקטיבית לתוקפים שונים. מערכות המחשוב, רשתות התקשורת והמערכות הממוחשבות המשרתות את לקוחות מקס הינן יעד להתקפות סייבר, החדרת נזקות, קודים זדוניים, התקפות דיוג (Phishing) וחשיפות נוספות שמטרתן פגיעה בשירותי מקס, גניבת מידע או פגיעה בבסיס הנתונים של מקס.

הפעילות העסקית של מקס נסמכת ונתמכת במידה רבה על מערכות טכנולוגיות. על כן, זמינות המערכות, מהימנות הנתונים והשמירה על סודיות הנתונים חיוניים לפעילות עסקית תקינה. כמו כן, מקס רואה במידע העסקי ובמידע על לקוחותיה הקיים במערכותיה ואצל ספקיה נכס עיקרי ומשקיעה מאמצים ומשאבים רבים ביישום מנגנונים ותהליכים של בקרה והגנה מתקדמים בתחום אבטחת המידע.

מסמך האסטרטגיה לאבטחת מידע והגנת סייבר מגדיר את תפיסת מקס ויעדיה בנושא אבטחת מידע והגנת הסייבר בהתאם לאסטרטגיה העסקית של מקס. מטרת המסמך להוות מסגרת למדיניות אבטחת מידע והגנת הסייבר ונהלי העבודה בתחום זה, אשר מגדירים את עקרונות הניהול והיישום, תחומי האחריות, בעלי התפקידים, טווחי הסמכויות, סדרי הפעולות והטכנולוגיות אשר משמשות את מקס. כחלק מההיערכות להתמודדות עם איומי הסייבר השונים, מקס מקיימת ומובילה תהליכים פנימיים וחינוכיים להפחתת סיכוני הסייבר נגד ולקוחותיה. במסגרת זו, סיכוני הסייבר מנוהלים באמצעות מספר מעגלי אבטחה ובקרה במספר רבדים, זאת מתוך מטרה להקטין את החשיפות הפוטנציאליות בגין איום זה.

המעבר לשגרת עבודה היברידית המשלבת עבודה מרחוק עם עבודה מהמשרד, הביאה לשינוי בחשיפת החברה לסיכוני הסייבר. עם פרוץ משבר הקורונה מקס פעלה להתאמת כלי ההגנה והבקורות כנגד סיכונים אלו, וכן פעלה להטמעת בקורות נוספות לצורך חיזוק רמת ההגנה בשיטת עבודה זו.

סיכון ציות

סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית ו/או להפסד פיננסי מהותי ו/או לנזק תדמיתי, אשר מקס עלולה לספוג כתוצאה מכך שאינה מקיימת הוראות חוקים ותקנות. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 308 בנושא ציות, נדרש ממקס לנהל את כלל סיכוני הציות הנובעים מכלל החוקים, התקנות, ההנחיות והחוזרים החלים על פעילותה. ניהול סיכון הציות הינו חלק בלתי נפרד מהפעילות העסקית של מקס ואינו רק עניינה ואחריותה של פונקציית הציות. קווי העסקים נושאים באחריות רבה לנושא הציות ונוטלים חלק פעיל בניהול והפחתת החשיפה לסיכוני הציות במקס.

סיכון משפטי

סיכון הנובע מפעילות מקס אשר קיים לגביה חשש כי אינה תואמת הוראות חקיקה (ראשית או משנית), הוראות והנחיות רשויות מוסמכות, רגולציה או פסיקה תקדימית, וכן סיכון הנובע מהליכים משפטיים המתנהלים נגד מקס וסיכון הנובע מחשש להפרת התחייבויות הסכמיות מצד מקס. בנוסף, מוגדר סיכון משפטי כחווה דעת משפטית לקויה, לרבות עריכת הסכמים שאינם מגנים על זכויות החברה במידה הראויה או אי מתן הנחיות מתאימות עקב שינויים בחקיקה, בהוראות רגולציה, בפסיקה או בהתחייבויות הסכמיות מצד מקס.

תפיסת ניהול הסיכון של מקס היא כי ניהול הסיכון המשפטי הינו חלק אינטגרלי מהסביבה העסקית. כפועל יוצא מכך, החלטות בדבר ניהול הסיכון מתקבלות בשקלול ההיבטים העסקיים והמשפטיים.

למקס מנהלת סיכונים משפטיים שתפקידה הוא לנהל את הסיכון המשפטי תוך התאמה אופטימלית בין פעילות מקס לבין הסיכונים המשפטיים באופן שקבלת החלטות תהיה בהלימה לתאבון הסיכון של מקס.

היעוץ המשפטי בחברה ניתן על ידי המחלקה המשפטית, בשיתוף עורכי הדין החיצוניים איתם מקס עובדת.

סיכון רגולטורי

סיכון רגולטורי הינו הסיכון להפסד כתוצאה מהשפעת רגולציה עתידית צפויה ובכלל זה חקיקה ו/או הוראות של גופים רגולטוריים שונים. מקס חשופה לסיכון רגולטורי ביחס לכלל תחומי פעילותה.

הסביבה העסקית בה פועלת מקס הינה סביבה דינאמית, אשר נמצאת כיום במוקד תשומת הלב של רגולטורים ומחוקקים. שינויים רגולטורים אלו נועדו, בין היתר, לעודד את התחרות בתחום באמצעות הקטנת חסמי כניסה והוזלת עלויות ללקוח, ולהגן על הלקוחות בהקשרים של גילוי נאות וכו'. מסגרת רגולציה זו, לרוב, מחמירה את ההגבלות על פעילות הענף, ולעיתים יוצרת חוסר אחידות רגולטורית בין מקס ומתחריה. יחד עם זאת, ישנם מספר שינויים רגולטוריים צפויים אשר עשויים להוות מקור להזדמנויות עסקיות חדשות.

ניהול הסיכון הרגולטורי מבוצע על ידי זיהוי שוטף של יוזמות רגולטוריות חדשות והפנייתן לגורם הרלוונטי במקס, וכן מתקיים דיווח שוטף בהנהלת מקס אודות יוזמות חדשות.

להרחבה בעדכונים הרגולטורים הרלוונטיים לפעילות מקס ראה דוח ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים להלן.

סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הינו הסיכון לפגיעה ברווחים, בהון, במוניטין או במעמד החברה כתוצאה מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטוריים וטכנולוגיים.

ניתן לחלק את הסיכונים האסטרטגיים ל-3 סוגים:

- סביבה חיצונית - סיכונים הנובעים משינויים בסביבה הפוליטית, הכלכלית והחברתית.
- סביבה תחרותית - סיכונים הנובעים משינויים בסביבה התחרותית בה פועלת מקס.
- סביבה פנימית - סיכונים הנובעים מהחלטות, תהליכים או פעולות בהן נקטה/נמנעה מלקוט מקס.

מקס ניצבת כיום בפני אתגרים משמעותיים בכל זירות הפעילות, ריבוי אימים בעסקי הליבה לצד הזדמנויות והתמודדות עם שינויי רגולציה מהותיים.

ניהול הסיכון האסטרטגי במקס מבוסס על התמודדות באמצעות אסטרטגיה הנבחנת כל העת, וכוללת בין היתר פעילויות להלן:

- גיבוש תכנית אסטרטגית ארוכת טווח, הכוללת סקירה והערכות של אירועים שונים בסביבת העבודה (בתחומי רגולציה, תחרות, טכנולוגיה ועוד) והערכת השינויים הצפויים ביחס לכל אחד מקווי פעילותה של מקס.
- דיונים שוטפים קבועים בהנהלה ובדירקטוריון מקס במהלכם מוצגים שינויים אלו ונבחן הצורך בעדכון האסטרטגיה.
- אגף ניהול סיכונים, מבצע אתגור תקופתי להערכות של המגמות האסטרטגיות כפי שזוהו במקס, וכן מציף נושאים רלוונטיים לסיכון האסטרטגי במידת הצורך.

סיכון מוניטין

סיכון מוניטין הינו הפוטנציאל שפרסום שלילי, שמועות בשוק או תפישה ציבורית, המתייחסים לדרכי פעולתה של מקס ושל עובדיה, יגרמו לפגיעה בשמה הטוב והמוניטין שלה ולירידה בבסיס הלקוחות או יגררו עלויות משפטיות גבוהות או ירידה בהכנסות. סיכון המוניטין קיים כחלק טבעי מפעילות מקס והינו סיכון חוצה חברה. סיכון פוטנציאלי קיים בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות במקס, בין אם בפעילויות עסקיות, מנהלתיות - פנימיות, ובין אם בזדון או בתום לב.

ניהול הסיכון במקס מורכב בראש ובראשונה מתהליך לזיהוי חשיפות מוניטין (כל פעולה שעלולה להיקשר למותג ולעורר סיקור תקשורתי או שיח שלילי). הניטור, המעקב והתגובה מבוצעים באופן שוטף. ניהול הסיכון המוניטין מוסדר במסגרת מדיניות ייעודית.

סיכון מאקרו-כלכלי

סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון לפגיעה ברווח ובהון מקס הנובעים מהרעת הסביבה המאקרו-כלכלית בארץ ובעולם. האסטרטגיה העסקית ותכנון ההון של מקס כוללים הנחות הנגזרות, בין היתר, מהסביבה המאקרו-כלכלית, כאשר מקס בוחנת ומעריכה את השפעת השינויים בסביבת המאקרו-כלכלית על תוצאותיה העסקיות ועל תכנון ההון.

סביבת הריבית הגבוהה בשנת 2023 מכבידה על הצרכנים ועשויה להשפיע על סיכון האשראי הצרכני. מקס מנטרת ומנהלת באופן שוטף את הסיכון לאי-עמידה בהחזרי הלוואות כמו גם את כלל סיכון האשראי הצרכני. בשלב זה לא ניכרת עלייה מהותית בהתממשות של פוטנציאל הסיכון. מקס נערכת לאפשרות של התחזקות הסיכון המאקרו כלכלי, בין השאר בשל ההשלכות הכלכליות של מלחמת "חברות ברזל" והשפעת הורדת הדירוג של מדינת ישראל.

מקס בוחנת את יכולתה לעמוד בהתפתחויות שליליות בסביבה המאקרו-כלכלית באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים. בנוסף, מקס עוקבת באופן שוטף אחר מדדי סיכון שונים, ביניהם מדדים מאקרו-כלכליים, כאשר שינויים משמעותיים במדדים אלו נדונים במסגרת פורום ניהול סיכונים פיננסיים בראשות המנכ"ל וכן, בוועדת ניהול סיכונים עליונה ובוועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון.

סיכונים סביבה ואקלים (ESG)

ההגדרה של סיכון סביבתי הינה הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן. בשנים האחרונות התרחבה ההגדרה של הסיכון הסביבתי וכיום היא כוללת גם את ההשפעה של הארגון על הסביבה אפילו אם הדבר לא קשור באופן ישיר להפסד כספי. בנוסף, הסיכון נתפס כסיכון גלובלי, הנובע מפוטנציאל ההשפעות המזיקות של שינויים סביבתיים, בכללותם, על אנשים, מערכות אקולוגיות ופעילויות כלכליות ופיננסיות. סיכונים סביבתיים מתרחשים לא רק עקב זיהומי אוויר, מים וקרקעות, אלא גם פגיעה בתשתיות הכלכליות והחברתיות ובעיקר בעקבות שינוי האקלים.

סיכון האקלים הינו סיכון מתפתח הנובע בין היתר, מהשפעת התממשות סיכונים סביבתיים וכן מהתפתחויות רגולטוריות, התפתחויות בסביבה העסקית והתפתחויות טכנולוגיות הנלוות להסתגלות והתאמה לשינויי האקלים.

הנהלת מקס החליטה להנהיג ערכי מחויבות סביבתית ולהתאים את פעילותה לצרכי הגנת הסביבה. כבסיס לפעילות, החליטה הנהלת מקס להטמיע את התקן הבינלאומי לניהול מערך סביבתי.

החל משנת 2009 מקס מוסמכת לתקן הבין-לאומי ISO 14001 - 2015 ונבדקת להתאמה לדרישות התקן אחת לשנה על ידי מכון IQC כאשר בין היתר ממבצע עדכון וטיוב לסקר סיכונים סביבה. במסגרת יישום הנחיות התקן, מקס פועלת להגברת המודעות בקרב העובדים והשקעת המשאבים הנדרשים.

הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכונים אקלים פורסמו ביוני 2023 ומקס עוקבת אחר התפתחות הרגולציה והדרישות הרלבנטיות ופועלת בהתאם ליישום הנחיות.

סיכון מודל

סיכון מודל הינו החשיפה להפסד או לפגיעה במוניטין מקס, כתוצאה מהחלטות עסקיות שמתבססות על תוצאות מודל שגויות, מוטות או על פרשנות מרחיבה מדי של תוצאות המודל. סיכון זה יכול לנבוע, בין היתר, כתוצאה מאי התאמה של המודל למציאות העסקית, שימושיות שאינה בהתאם לייעוד וכן שגיאות בחישובי ובנתוני המודל ביישום.

העקרונות לניהול סיכון המודל מוגדרים על פי מדיניות החברה המעגנת תהליכי תיקוף בלתי תלוי, ממשל תאגידי, מדרג סמכויות ותהליכי ניהול סיכון. הישענות על מודלים כחלק מתהליכי קבלת החלטות הינו תהליך שהולך ומתעצם בשנים האחרונות ובהתאם מערך ניהול סיכון המודלים במקס מותאם למגמה זו באופן הולם ומחייב.

כמענה לעלייה ברמת אי הוודאות המקומית והגלובלית, מבצעת מקס הידוק לתהליכי ניהול סיכונים המודלים לרבות עומק ותדירות הניטור, על מנת להפחית ולמזער את סיכונים מודל.

הדירקטוריון מביע את הערכתו לעובדים, למנהלים ולסוכנים של חברות הקבוצה על תרומתם להישגי הקבוצה

יורם נוה
מנהל כללי

חיים סאמט
יו"ר הדירקטוריון

תל אביב, 27 במרס 2024

חלק ג

דוחות כספיים

תוכן העניינים

3-1 - 3-2	דוחות רואי החשבון המבקרים
3-3 - 3-4	דוחות על המצב הכספי מאוחדים
3-5	דוחות רווח והפסד מאוחדים
3-6	דוחות על הרווח הכולל מאוחדים
3-7-3-9	דוחות על השינויים בהון מאוחדים
3-10 - 3-12	דוחות על תזרימי המזומנים מאוחדים
3-14-3-246	ביאורים לדוחות הכספיים מאוחדים
3-245-3-264	נספחים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רח' הארבעה 17, תא דואר 609
תל-אביב 6100601
03-6848000

קוסט פורר גבאי את קסירר
רח' מנחם בגין 144 א'
תל אביב 6492102
טל. 03-6232525
פק. 03-5622555
www.ey.com

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ

ביקרנו את הדוחות המאוחדים על המצב הכספי המוצגים של כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ (להלן: "החברה") לימים 31 בדצמבר, 2023 ו-2022 ואת הדוחות המאוחדים על הרווח או הפסד, הרווח הכולל, השינויים בהון ותזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2023. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של החברה. אחריותנו היא לדחות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברות המוצגות על בסיס השווי המאזני, אשר ההשקעה בהן הסתכמה לסך של 83 מיליוני ש"ח ו-69 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022, בהתאמה, ואשר חלקה של החברה ברווחי (בהפסדי) החברות הנ"ל הסתכם לסך של 10 מיליוני ש"ח, 6 מיליוני ש"ח ו-19 מיליוני ש"ח לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2023, 2022 ו-2021, בהתאמה. הדוחות הכספיים של אותן חברות בוקרו על ידי רואי חשבון אחרים שדוחותיהם הומצאו לנו וחוות דעתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין אותן חברות, מבוססת על דוחות רואי החשבון האחרים.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישומו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו ודוחות רואי החשבון האחרים מספקים בסיס נאות לדחות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו ועל הדוחות של רואי חשבון אחרים, הדוחות הכספיים המאוחדים הנ"ל משקפים באופן נאות מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של החברה והחברות המאוחדות שלה לימים 31 בדצמבר, 2023 ו-2022 ואת תוצאות פעולותיהן, השינויים בהון ותזרימי המזומנים שלהן לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2023 בהתאם להוראות תקנות נירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, המתייחסות לחברות החזקה של מבטחים וחברות כרטיסי אשראי, כמתואר בביאור 2.

מבלי לסייג את חוות דעתנו, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בביאור 45 לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

ענייני מפתח בביקורת

ענייני מפתח בביקורת המפורטים להלן הם העניינים אשר תוקשרו, או שנדרש היה לתקשרם, לדירקטוריון החברה ואשר, לפי שיקול דעתנו המקצועי, היו משמעותיים ביותר בביקורת הדוחות הכספיים המאוחדים לתקופה השוטפת. עניינים אלה כוללים, בין היתר, כל עניין אשר: (1) מתייחס, או עשוי להתייחס, לסעיפים או לגילויים מהותיים בדוחות הכספיים וכן (2) שיקול דעתנו לגביהם היה מאתגר, סובייקטיבי או מורכב במיוחד. לעניינים אלה ניתן מענה במסגרת ביקורתנו וגיבוש חוות דעתנו על הדוחות הכספיים המאוחדים בכללותם. התקשור של עניינים אלה להלן אינו משנה את חוות דעתנו על הדוחות הכספיים המאוחדים בכללותם ואין אנו נותנים באמצעות חוות דעת נפרדת על עניינים אלה או על הסעיפים או הגילויים שאליהם הם מתייחסים.

1. מדידה של התחייבויות בגין חוזי ביטוח בביטוח כללי:

הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023 כוללים התחייבויות מהותיות בגין חוזי ביטוח כללי בסך 7,383 מיליוני ש"ח, כמתואר בביאור 20 לדוחות הכספיים.

כמתואר בביאורים (ד)3, (2), ו-42(ה)2) לדוחות הכספיים במאוחדים, התחייבויות אלה נמדדות בהתאם לעלות המשוערת ליישוב תביעות הביטוח וכוללות את העלות הצפויה של התביעות שאירעו ודוחו, תביעות שאירעו אך טרם דווחו או דוחו בחסר (IBNR ו-IBNER), הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה, הפרשה לפרמיה בחסר והוצאות ישירות ועקיפות ליישוב תביעות.

מדידת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בביטוח כללי מבוססת בעיקרה על אומדנים אקטואריים. ההערכה האקטוארית מבוססת על אומדנים סטטיסטיים הכוללים מרכיב של אי וודאות. האומדנים הסטטיסטיים מבוססים על הנחות שונות, אשר לא בהכרח תתממשנה. ההנחות שנעשה בהן שימוש בתחזית האקטוארית משפיעות על מדידת הפרשה. עלות התביעות בפועל עשויה להיות גבוהה או נמוכה יותר מהאומדנים הסטטיסטיים.

בחלק מענפי הביטוח אי הודאות המובנית גבוהה יותר, במיוחד בתביעות רכב חובה וחבויות המתאפיינות ב"זנב ארוך", בהן לעיתים, חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה. בביאור 20 לדוחות הכספיים מוצגת התפתחות הערכת התחייבויות בענפי רכב חובה וחבויות.

בשל אי הוודאות המובנית באומדנים המשמשים לצורך מדידת התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי, קבענו כי המדידה של התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי הינה עניין מפתח בביקורת.

נהלי הביקורת שבוצעו במענה לעניין המפתח בביקורת

נהלי הביקורת שבוצעו לגבי בחינת המדידה של התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי כללו את הנהלים הבאים:

- בחנו את התכנון והיישום של בקורות פנימיות הקשורות לתהליך המדידה של התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי ובצענו נהלים לבדיקת האפקטיביות של אותן בקורות פנימיות לרבות, הבקורות בסביבת מערכות המידע המשמשות לעיבוד הנתונים ואת זרימת המידע לצרכי דיווח כספי.
 - בחנו כי מתודולוגיית מדידת ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי מיושמת בהתאם לדרישות של IFRS 4 בדבר "חוזי ביטוח" ובהתאם לדרישות שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
 - בחנו, תוך הסתייעות במומחי אקטואריה מטעמנו, על בסיס מדגמי ובהתבסס על הערכת הסיכונים שלנו, את סבירות ההנחות והנתונים העיקריים ששימשו בסיס במודלים שיושמו לצורך מדידת ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי.
 - יישמנו נהלים אנליטיים במטרה לזהות ולנתח שינויים מהותיים חריגים.
- בנוסף, הערכנו את נאותות הגילויים העיקריים בדוחות הכספיים אודות התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי.

2. מדידה של התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות:

הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023 כוללים התחייבויות מהותיות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות שאינם תלויי תשואה בסך 24,324 מיליוני ש"ח, והתחייבויות מהותיות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות תלויי תשואה בסך 81,708 מיליוני ש"ח, כמתואר בביאורים 18 ו-19 לדוחות הכספיים המאוחדים.

כמתואר בביאורים 3(ד)1, ו-42(ה)1(ה) לדוחות הכספיים המאוחדים, ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות תלויי תשואה ושיאנים תלויי תשואה נמדדות בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (תקנות וחוזרים), תקני דיווח כספי בינלאומיים ושיטות אקטואריות מקובלות. ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות נמדדות, בין היתר, על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על-ידי האקטואר הממונה בחברה בהתאם לנתוני הכיסיים הרלוונטיים, כגון: גיל ומין המבוטח, ותק הכיסיים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

חלק משמעותי מהעתודות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות מבוסס על אומדנים אקטואריים ועל הנחות שונות, ולפיכך מדידת העתודות כרוכה באי וודאות מובנית. עתודות אלה כוללות בעיקרן:

- עתודה משלימה לגמלאות.
 - עתודת LAT (בדיקת נאותות ההתחייבויות – Liability Adequacy Test).
 - עתודה בגין גמלה בתשלום ותביעות מתמשכות בתשלום בביטוח סיעודי ואכ"ע (אבדן כושר עבודה).
- ההנחות העיקריות המשמשות בתהליך המדידה של ההתחייבויות לעיל כוללות הנחות בקשר לביטולים, הוצאות תפעול, תשואה, שיעורי ריבית, פרמיות אי נזילות, תמותה, נכות, שיעורי מימוש גמלה ותחלואה. ההנחות נבחנות על ידי האקטואר הממונה בחברה מדי שנה על פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים.

בשל אי הוודאות המובנית באומדנים המשמשים לצורך מדידת התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות, קבענו כי המדידה של התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות הינה עניין מפתח בביקורת.

נהלי הביקורת שבוצעו במענה לעניין המפתח בביקורת

נהלי הביקורת שבוצעו לגבי בחינת המדידה של התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות כללו את הנהלים הבאים:

- בחנו את התכנון והיישום של בקורות פנימיות הקשורות לתהליך המדידה של התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות ובצענו נהלים לבדיקת האפקטיביות של אותן בקורות פנימיות לרבות, הבקורות העיקריות בסביבת מערכות המידע המשמשות לעיבוד הנתונים ואת זרימת המידע לצרכי דיווח כספי.
 - בחנו כי מתודולוגיית מדידת ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות מיושמת בהתאם לדרישות של IFRS 4 בדבר "חוזי ביטוח" ובהתאם לדרישות שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
 - בחנו, תוך הסתייעות במומחי אקטואריה מטעמנו, על בסיס מדגמי ובהתבסס על הערכת הסיכונים שלנו, את סבירות ההנחות והנתונים העיקריים ששימשו בסיס במודלים שיושמו לצורך מדידת ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות.
 - יישמנו נהלים אנליטיים במטרה לזהות ולנתח שינויים מהותיים חריגים.
 - בחנו, תוך הסתייעות במומחי אקטואריה מטעמנו, על בסיס מדגמי ובהתבסס על הערכת הסיכונים שלנו, מחקרים מהותיים שבוצעו על-ידי החברה במהלך תקופת הדיווח ואת יישומם בחישוב העתודות.
- בנוסף, הערכנו את נאותות הגילויים העיקריים אודות התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות בדוחות הכספיים.

3. מדידת שווי הוגן של השקעות לא סחירות:

כמתואר בבאורים 10, 14, ו-15 לדוחות הכספיים המאוחדים, יתרת ההשקעות שאינן סחירות ויתרת הנדל"ן להשקעה ליום 31 בדצמבר 2023, מסתכמות לסך של כ-55,194 מיליוני ש"ח, וכ-5,333 מיליוני ש"ח, בהתאמה.

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן וכן של נכסי חוב שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי גילוי בלבד, נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן בע"מ.

השווי ההוגן של השקעות במניות שאינן סחירות מבוסס בעיקרו על הערכות שווי חיצוניות, ובקרנות השקעה וגידור מבוסס בעיקרו על השווי ההוגן של נכסי הבסיס או הערכות שווי ונקבע בהתאם לדיווחים של כל קרן. טכניקות הערכות שווי הינן סובייקטיביות באופיין ומשלבות הנחות שונות ושימוש באומדנים המשפיעים באופן משמעותי על השווי ההוגן.

השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה מבוסס על הערכות שווי שבוצעו על ידי מערכי שווי חיצוניים, וכוללות אומדנים והנחות כגון מחירי שכירות משוערים ושיעורי היוון.

לגבי חלק מההשקעות הלא סחירות, בפרט אלו המסווגות לרמה 3 במדרג השווי ההוגן בהתאם ל-IFRS 13, כגון מניות שאינן סחירות, קרנות השקעה ונדל"ן להשקעה, אי הוודאות המובנית במדידת השווי ההוגן גבוהה, מאחר ומדידה זו מתבססת נתונים אשר אינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

לשינויים באומדנים, בהנחות או בהערכות בהם נעשה שימוש במסגרת הערכות השווי עשויה להיות השפעה משמעותית על קביעת השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים.

בנוסף, למדידת השווי ההוגן השפעה על הקצאת הפער שבין הערך בספרים לבין השווי ההוגן של הנכסים שאינם נמדדים בדוח על המצב הכספי בשווי הוגן ("UGL"), לצורך חישוב בדיקת נאותות העתודה ("LAT").

בשל אי הוודאות המובנית ביחס לאומדנים, ההנחות וההערכות כאמור לעיל, קבענו כי מדידת השווי ההוגן של ההשקעות הלא סחירות הינה עניין מפתח בביקורת.

נהלי הביקורת שבוצעו במענה לעניין המפתח בביקורת

נהלי הביקורת שביצענו לגבי בחינת מדידת השווי ההוגן של השקעות לא סחירות כללו את הנהלים הבאים:

- בחנו את התכנון והיישום של בקורות פנימיות הקשורות לתהליך קביעת השווי ההוגן של השקעות לא סחירות ובצענו נהלים לבדיקת האפקטיביות של אותן בקורות פנימיות לרבות, בקורות לגבי נאותות הנתונים וההנחות ששימשו בהערכות השווי וסבירות הערכות השווי.
- בחנו את המתודולוגיה למדידת השווי ההוגן של השקעות לא סחירות המיושמת על ידי החברה.
- ערכנו בירורים מול אנשי הכספים וגורמים באגף ההשקעות בחברה לצורך השגת הבנה ביחס לעסקאות, התפתחויות, ושערוכים מהותיים לתקופה וכן לגבי שינויים מהותיים, ככל שחלו, בנתונים, בהנחות ובמודלים בהשוואה לאלו ששימשו בשנה הקודמת.
- עבור הערכות שווי מסוימות, בחנו תוך הסתייעות במומחים מטעמנו את סבירות האומדנים וההנחות העיקריות בבסיס הערכות השווי.
- ביצענו בחינה מדגמית של השווי ההוגן של ההשקעות שאינן סחירות בדוחות הכספיים אל מול הערכות השווי שקיבלה החברה ממומחים חיצוניים, אל מול ציטוטי חברת מרווח הוגן בע"מ ואל מול הדוחות הכספיים ודיווחי קרנות ההשקעה לפי העניין.
- ביצענו בחינה מדגמית של מסד הנתונים ששימש לצורך קבלת ציטוט מחברת מרווח הוגן בע"מ אל מול הסכמי הלוואות.

4. הפרשה להפסדי אשראי:

כמתואר בבאורים 11.ב. לדוחות הכספיים המאוחדים, ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מאזני וחוף-מאזני בדוחות המאוחדים של החברה מסתכמת לסך של כ-372 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2023 וכוללת הפרשה על בסיס פרטני והפרשה על בסיס קבוצתי בגין סיכון האשראי. הפרשה בסך של כ-220 מיליוני ש"ח הוכרה לראשונה בעת האיחוד לראשונה של מקס והתבססה על שווי ההוגן של תיק האשראי שאוחד במסגרת רכישת מקס המדיניות החשבונאית בה נקטה החברה באשר להפרשות להפסדי אשראי מפורטים בביאור 3.ט.1.ג. ובביאור 3.ט.1.ד. לדוחות הכספיים המאוחדים.

בתהליך אמידת ההפרשה להפסדי אשראי, החברה מעריכה את ההפסד הצפוי בתיק האשראי. תהליך הערכת ההפסד, מתבסס על אומדנים משמעותיים הכרוכים באי ודאות וכן על הערכות סובייקטיביות.

החל מיום 1 בינואר 2023 מיישמת החברה את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים - (ASC 326) CECL. בחישוב ההפרשה על בסיס קבוצתי, אומדן ההפסדים הצפויים לאורך חיי האשראי (Life Time) נערך בהתאם למתודולוגיה ומודלים מבוססי דירוג סיכון (כגון הסתברות לשל והפסד בהינתן כשל) במסגרתם נאמד סכום ההפסד הצפוי במקרה של התממשות כשל. המודלים מתבססים, בין היתר, על נתונים היסטוריים והתאמות נוספות לצורך חיזוי הפסדי האשראי הצפויים. קביעת האומדנים במודלים ובהם המתודולוגיה, ההנחות והנתונים, וקביעת ההתאמות הנוספות כרוכה בשיקול דעת משמעותי בבחירתם ובנייתם.

זיהינו את האומדנים האמורים המשמשים בסיס לחישוב ההפרשה להפסדי אשראי, כעניין מפתח בביקורת. לשינוי באומדנים או בהערכות אלו, עשויה להיות השפעה משמעותית על ההפרשה להפסדי אשראי המוצגת בדוחות הכספיים של החברה.

ביקורת על ההפרשה להפסדי אשראי דרשה שיקול דעת של המבקר וכן ידע וניסיון על מנת לבחון את סבירות השימוש במודלים, התחשיבים וההתאמות ששימשו את ההנהלה בקביעת אומדן ההפרשה להפסדי אשראי.

נהלי הביקורת שבוצעו במענה לעניין המפתח בביקורת

- בחנו את תהליכי העבודה לחישוב הפרשה להפסדי אשראי ואת אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרות פנימיות מסוימות על דיווח כספי הקשורות לקביעת אומדן הפרשה, לרבות בקרות בתהליך הקשורות לבחינת נאותות המתודולוגיה, הנתונים העיקריים וסבירות הפרשה להפסדי אשראי בכללותה.
 - בחנו את המתודולוגיה לקביעת הפרשה להפסדי אשראי והתאמתה לכללי החשבונאות שחלים על החברה.
 - בדקנו מדגמית את הנתונים העיקריים שמשמשים במודלים לחישוב הפרשה להפסדי אשראי.
 - בחנו את נאותות הפרשה להפסדי אשראי בכללותה.
 - בחנו את השווי ההוגן של תיק האשראי שאוחד במסגרת רכישת מקס.
- בנוסף, הערכנו את נאותות הגילויים המהותיים אודות הפרשה להפסדי אשראי בדוחות הכספיים.
- ביקרנו גם, בהתאם לתקן ביקורת (ישראל) 911 של לשכת רואי חשבון בישראל "ביקורת של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי", רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי של החברה ליום 31 בדצמבר, 2023, והדוח שלנו מיום 27 במרס, 2024 כלל חוות דעת בלתי מסוייגת על קיומם של אותם רכיבים באופן אפקטיבי.

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון
מבקרים משותפים

סומך חייקין
רואי חשבון

תל-אביב,
27 במרס, 2024

דוחות על המצב הכספי מאוחדים

ליום 31 בדצמבר		ביאור	מיליוני ש"ח
2022	2023		
			נכסים
1,241	2,205	6	נכסים בלתי מוחשיים
17	104	24	נכסי מסים נדחים
2,456	2,543	7	הוצאות רכישה נדחות
192	302	8	רכוש קבוע
483	680	29	נכס זכות שימוש
168	180	9	השקעות בחברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני
3,778	3,839	10,14	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
1,475	1,494	10	נדל"ן להשקעה אחר
4,524	3,805	18,19	נכסי ביטוח משנה
293	306	24	נכסי מסים שוטפים
-	15,092	11	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, נטו
3,294	1,867	12	חייבים ויתרות חובה
853	837	13	פרמיה לגבייה
77,131	84,133	14	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
			השקעות פיננסיות אחרות:
6,999	7,313	(א)15	נכסי חוב סחירים
23,024	24,444	(ב)15	נכסי חוב שאינם סחירים
1,852	1,671	(ד)15	מניות
4,786	5,836	(ה)15	אחרות
36,661	39,265		סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
8,458	4,418	14,(א)16	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
3,591	2,548	(ב)16	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
144,616	163,617		סך כל הנכסים
92,463	94,012	14	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

הביאורים המצורפים בדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על המצב הכספי מאוחדים

ליום 31 בדצמבר		ביאור	מיליוני ש"ח
2022	2023		
			הון
162	167	17	הון מניות
2,127	2,390		פרמיה על מניות
921	1,005		קרנות הון
4,785	5,019		יתרת עודפים
7,995	8,581		סך כל ההון המיוחס לבעלי המניות של החברה
65	71		זכויות שאינן מקנות שליטה
8,061	8,652		סך כל ההון
			התחייבויות
33,814	34,176	18,20,21,22,23	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
89,853	91,665	19,21,22,23	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
573	592	24	התחייבויות מסים נדחים
65	93	25	התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו
582	777	29	התחייבות בגין חכירה
-	8,091	27	זכאים בגין פעולות בכרטיסי אשראי
3,520	3,851	28	זכאים ויתרות זכות
17	21	24	התחייבות מסים שוטפים
8,131	15,699	26	התחייבויות פיננסיות
136,555	154,966		סך כל ההתחייבויות
144,616	163,617		סך כל ההון וההתחייבויות

הביאורים המצורפים בדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

27 במרס 2024

תאריך אישור הדוחות הכספיים

ערן צ'רנינסקי
משנה למנכ"ל
מנהל חטיבה פיננסית

יורם נוה
מנהל כללי

חיים סאמט
יו"ר הדירקטוריון

דוחות רווח והפסד מאוחדים

<u>לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר</u>			<u>ביאור</u>	<u>במיליוני ש"ח</u>
2021	2022	2023		
10,600	11,509	11,202		פרמיות שהורווחו ברוטו
1,588	1,665	1,708		פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
9,012	9,844	9,495	30	פרמיות שהורווחו בשייר
-	-	1,083	31	הכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי
13,931	(4,097)	9,238	32	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
1,775	1,198	1,259	33	הכנסות מדמי ניהול
337	383	390	34	הכנסות מעמלות
1	-	-		הכנסות אחרות
25,057	7,329	21,464		סך כל ההכנסות
22,140	4,749	16,062		תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
(1,867)	(1,008)	(671)		חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
20,273	3,741	15,391	35	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
-	-	411		הוצאות בגין הפסדי אשראי - ראה ביאור 3(ט)(1)(ד)
-	-	739	36	תפעול כרטיסי אשראי
-	-	166		תשלומים לבנקים
2,008	2,196	2,613	37	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
973	941	1,092	38	הוצאות הנהלה וכלליות
9	8	5	6	ירידת ערך נכסים בלתי מוחשיים
11	18	40	39	הוצאות אחרות
232	235	669	40	הוצאות מימון
23,506	7,139	21,125		סך כל ההוצאות
29	3	8	9	חלק בתוצאות חברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני, נטו
1,581	194	347		רווח לפני מסים על הכנסה
494	68	124	24	מסים על הכנסה
1,086	126	223		רווח לתקופה מפעילויות נמשכות
				מיוחס ל:
1,082	121	220		בעלי המניות של החברה
5	6	3		זכויות שאינן מקנות שליטה
1,086	126	223		רווח לתקופה
			41	רווח למניה המיוחס לבעלי המניות של החברה:
15.99	1.63	2.83		רווח בסיסי למניה (בש"ח)
15.97	1.62	2.79		רווח מדולל למניה (בש"ח)
			41	מספר המניות ששימשו לחישוב הרווח למניה (באלפים):
67,645	73,796	77,870		בסיסי
67,743	74,327	79,034		מדולל

הביאורים המצורפים בדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על הרווח הכולל מאוחדים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			ביאור	במיליוני ש"ח
2021	2022	2023		
1,086	126	223		רווח לתקופה
				רווח כולל אחר:
				פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד:
(7)	19	7		הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילויות חוץ שנזקפו לקרן הון
10	-	-		הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילויות חוץ שנזקפו לרווח והפסד
1,384	(299)	398		שינוי, נטו, בשווי הוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנזקף לקרן הון
				שינוי, נטו, בשווי הוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(939)	(393)	(336)		הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
34	114	60		רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שהועבר או יועבר לרווח והפסד, לפני מס
482	(559)	128		מס (הטבת מס) בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה
164	(196)	41		מס בגין רכיבים אחרים
1	4	2		מס (הטבת מס) בגין פריטי רווח כולל אחר לתקופה שהועברו או יועברו לרווח והפסד
165	(192)	43	(ד)24	רווח (הפסד) כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממש
317	(367)	86		פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד:
5	11	-		רווחים אקטואריים מתכנית הטבה מוגדרת
5	11	-		רווח כולל אחר לתקופה, לפני מס
2	4	-	(ד)24	מס בגין פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
4	8	-		רווח כולל אחר שלא יועבר לרווח והפסד, נטו ממש
321	(359)	86		רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה
1,407	(233)	309		סך הכל רווח (הפסד) כולל לתקופה
				מיוחס ל:
1,402	(237)	305		בעלי המניות של החברה
5	3	4		זכויות שאינן מקנות שליטה
1,407	(233)	309		סך הכל רווח (הפסד) כולל לתקופה

הביאורים המצורפים בדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על השינויים בהון מאוחדים

מיוחס לבעלי המניות של החברה									
הון מניות	פרמיה על מניות	קרן תרגום נכסים למכירה	קרן הון בגין נכסים זמינים קרנות הון אחרות	קרן הון מעסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	יתרת עודפים	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל הון	במיליוני ש"ח
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023									
162	2,127	(7)	788	180	(39)	7,995	65	8,061	ליום 1 בינואר 2023
-	-	-	(1)	-	1	-	-	-	השפעת יישום IFRS 9 (ראה ביאור 3)
-	-	-	-	-	220	220	3	223	רווח לתקופה
פריטי רווח (הפסד) כולל אחר:									
-	-	7	-	-	-	7	-	7	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילויות חוץ שנזקפו לקרן הון
-	-	-	398	-	-	398	-	398	שינוי, נטו, בשווי הוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנזקף לקרן הון
-	-	-	(337)	-	-	(337)	1	(336)	שינוי, נטו, בשווי הוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
-	-	-	60	-	-	60	-	60	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
-	-	(2)	(41)	-	-	(43)	-	(43)	הטבת מס (מס) בגין פריטי רווח (הפסד) כולל
-	-	5	79	-	-	85	1	86	רווח כולל אחר לתקופה, נטו ממס
-	-	5	79	-	221	305	4	309	סך הכל רווח כולל לתקופה
עסקאות עם בעלי המניות שנזקפו ישירות להון:									
5	249	-	-	-	-	253	-	253	הנפקת הון מניות
-	-	-	-	-	14	14	3	17	תשלומים מבוססי מניות
-	13	-	-	-	-	13	-	13	הנפקת אגרות חוב ניתנות להמרה (נטו ממס) - רכיב הוני (ראה ביאור 17)
-	-	-	-	-	-	-	(1)	(1)	דיבידנד לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
167	2,390	(2)	866	180	(39)	8,581	71	8,652	ליום 31 בדצמבר 2023

הביאורים המצורפים בדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על השינויים בהון מאוחדים (המשך)

מיוחס לבעלי המניות של החברה										
סך הכל הון	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	יתרת עודפים	קרן הון מעסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרנות הון אחרות	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום	פרמיה על מניות	הון מניות	במיליוני ש"ח
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022										
7,787	62	7,725	4,642	(39)	180	1,167	(21)	1,642	155	ליום 1 בינואר 2022
126	6	121	121	-	-	-	-	-	-	רווח לתקופה
פריטי רווח (הפסד) כולל אחר:										
19	-	19	-	-	-	-	19	-	-	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילויות חוץ שנזקפו לקרן הון
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילויות חוץ שנזקפו לרווח והפסד
(299)	(4)	(294)	-	-	-	(294)	-	-	-	שינוי, נטו, בשווי הוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנזקף לקרן הון
(393)	1	(393)	-	-	-	(393)	-	-	-	שינוי, נטו, בשווי הוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
114	-	114	-	-	-	114	-	-	-	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
11	-	11	11	-	-	-	-	-	-	הפסדים אקטואריים מתוכנית הטבה מוגדרת
188	1	187	(4)	-	-	195	(4)	-	-	מס בגין פריטי רווח (הפסד) כולל
(359)	(2)	(357)	8	-	-	(379)	14	-	-	רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה, נטו ממס
(233)	3	(237)	128	-	-	(379)	14	-	-	סך הכל רווח (הפסד) כולל לתקופה
עסקאות עם בעלי המניות שנזקפו ישירות להון:										
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	מימוש ופקיעת כתבי אופציה לעובדים בכירים
492	-	492	-	-	-	-	-	486	6	הנפקת הון מניות
15	-	15	15	-	-	-	-	-	-	תשלומים מבוססי מניות
8,061	65	7,995	4,785	(39)	180	788	(7)	2,127	162	ליום 31 בדצמבר 2022

הביאורים המצורפים בדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על השינויים בהון מאוחדים (המשך)

מיוחס לבעלי המניות של החברה

סך הכל הון	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	יתרת עודפים	קרן הון מעסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרנות הון אחרות	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום	פרמיה על מניות	הון מניות	במיליוני ש"ח
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021										
6,356	57	6,299	3,535	(39)	180	852	(23)	1,639	155	ליום 1 בינואר 2021
1,086	5	1,082	1,082	-	-	-	-	-	-	רווח לתקופה
פריטי רווח (הפסד) כולל אחר:										
										הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילויות חוץ שנזקפו לקרן הון
(7)	-	(7)	-	-	-	-	(7)	-	-	
10	-	10	-	-	-	-	10	-	-	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילויות חוץ שנזקפו לרווח שינוי, נטו, בשווי הוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנזקף לקרן הון
1,384	2	1,382	-	-	-	1,382	-	-	-	שינוי, נטו, בשווי הוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(939)	(1)	(938)	-	-	-	(938)	-	-	-	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
34	-	34	-	-	-	34	-	-	-	רווחים אקטוארים מתוכנית הטבה מוגדרת
5	-	5	5	-	-	-	-	-	-	מס בגין פריטי רווח (הפסד) כולל
(166)	-	(166)	(2)	-	-	(164)	(1)	-	-	רווח כולל אחר לתקופה, נטו ממס
321	1	320	4	-	-	314	2	-	-	סך הכל רווח כולל לתקופה
1,407	5	1,402	1,085	-	-	314	2	-	-	עסקאות עם בעלי המניות שנזקפו ישירות להון:
-	-	-	(3)	-	-	-	-	3	-	מימוש ופקיעת כתבי אופציה לעובדים בכירים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	הנפקת הון מניות
24	-	24	24	-	-	-	-	-	-	תשלומים מבוססי מניות
7,787	62	7,725	4,642	(39)	180	1,167	(21)	1,642	155	ליום 31 בדצמבר 2021

הביאורים המצורפים בדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי המזומנים מאוחדים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			נספח	במיליוני ש"ח
2021	2022	2023		
7,531	(2,175)	(4,072)	(א)	תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
(440)	(412)	(240)		לפני מיסים על הכנסה
7,092	(2,587)	(4,312)		מס הכנסה ששולם
				מזומנים נטו שנבעו (ששימשו) מפעילות שוטפת
24	29	-		תזרימי מזומנים מפעילות השקעה
-	-	(428)		תמורה מממוש השקעות בחברות מוחזקות אחרות
183	7	106		מתן אשראי למחזיקי כרטיס ולבתי עסק, נטו
-	-	(380)		תמורה מממוש השקעה בנכסים פיננסיים על ידי חברות שאינן חברות ביטוח ופיננסיים
(64)	(181)	(908)		תשלום נדחה ברכישת מקס
(15)	(9)	(4)		השקעה בנכסים פיננסיים על ידי חברות שאינן חברות ביטוח ופיננסיים
(66)	-	(294)	(ו)	השקעה במניות והלוואות בחברות מוחזקות
(31)	(22)	(32)		רכישת חברה שאוחדה לראשונה בניכוי המזומן שהתקבל
(192)	(190)	(296)		השקעה ברכוש קבוע
(162)	(366)	(2,236)		השקעה בנכסים בלתי מוחשיים
				מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה
-	492	-		תזרימי מזומנים מפעילות מימון
-	-	46		הנפקת הון מניות (בניכוי הוצאות הנפקה)
731	495	2,071		אשראי מתאגידים בנקאיים, נטו
(7)	(7)	(15)		תמורה מהנפקת כתבי התחייבויות נדחים ואגרות חוב (ראה ביאור 26)
(530)	-	(431)		עלויות הנפקת והחלפת כתבי התחייבות נדחים ואגרות חוב
(57)	(75)	(93)		פירעון כתבי התחייבות נדחים
(122)	(121)	(141)		פירעון התחייבות בגין חכירה
-	-	(1)		ריבית אגרות חוב, כתבי התחייבות נדחים ואשראי מתאגידים בנקאיים, ששולמה
16	785	1,436		דיבידנד ששולם
(51)	100	27		מזומנים נטו שנבעו מפעילות מימון
6,895	(2,067)	(5,084)		השפעת התנדדות בשערי החליפין על יתרות המזומנים ושווי מזומנים
7,222	14,117	12,050	(ב)	גידול (קיטון) נטו במזומנים ושווי מזומנים
14,117	12,050	6,966	(ג)	מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
				מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

הביאורים המצורפים בדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי המזומנים מאוחדים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
(א) תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מיסים על ההכנסה (1) (2)			
1,086	126	223	רווח לתקופה
פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:			
(29)	(3)	(8)	חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
1,697	1,039	362	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
16,162	(3,601)	1,813	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
(197)	(261)	(87)	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
(789)	(106)	719	שינוי בנכסי ביטוח משנה
91	91	125	פחת רכוש קבוע ונכס שימוש
234	231	332	הפחתה של נכסים בלתי מוחשיים
-	-	411	הוצאות בגין הפסדי אשראי
-	-	(103)	הפחתת עודפי עלות בגין חייבים בכרטיסי אשראי
9	8	5	ירידת ערך נכסים בלתי מוחשיים
ריבית והפרשי הצמדה שנצברו בגין כתבי התחייבויות נדחים והתחייבות בגין			
169	194	235	חכירה
(*53)	(*101)	289	ריבית שנצברה ושערוך התחייבויות לתאגידים בנקאיים ואחרים
-	-	(340)	ריבית ששולמה במקס
(194)	(174)	13	שינוי בשווי הוגן של נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
(80)	(47)	21	שינוי בשווי הוגן של נדל"ן להשקעה אחר
24	15	17	עסקאות תשלום מבוסס מניות
(* 9,227)	(*8,038)	(3,940)	רווחים נטו, מהשקעות פיננסיות עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
494	68	124	מיסים על הכנסה
הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות אחרות:			
(175)	(116)	29	נכסי חוב סחירים
(862)	(1,441)	(1,073)	נכסי חוב שאינם סחירים
(299)	(55)	(66)	מניות
(* 541)	(*448)	95	אחרות
השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה:			
(137)	(463)	(74)	רכישת נדל"ן להשקעה
234	-	-	תמורה ממכירת נדל"ן להשקעה
(*1,541)	(*1,646)	(3,528)	מכירות (רכישות) נטו של השקעות פיננסיות
תקבולים (השקעות) ממכירת נכסים פיננסיים זמינים למכירה ונדל"ן להשקעה			
בעסקי ביטוח:			
(551)	(1,115)	665	נכסי חוב סחירים
874	498	(352)	נכסי חוב שאינם סחירים
167	61	150	מניות
(250)	294	(450)	אחרות
(*834)	(* 121)	(864)	נגזרים
(55)	(163)	(28)	רכישת נדל"ן להשקעה אחר
96	-	-	תמורה ממכירת נדל"ן להשקעה אחר

(1) תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת כוללים תזרימי מזומנים בגין רכישות ומכירות נטו של השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה הנבועים מהפעילות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

(2) במסגרת תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת כלולים תזרימי מזומנים בגין דיבידנד וריבית שהתקבלו, המפורטים בנספח ד'.

הביאורים המצורפים בדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

* סווג מחדש

דוחות על תזרימי המזומנים מאוחדים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
(א) תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מיסים על ההכנסה (המשך)			
			שינויים בפרטים אחרים בדוח על המצב הכספי, נטו
(26)	4	(4)	ניירות ערך המוחזקים למסחר על ידי חברות מאוחדות שאינן חברות ביטוח
-	-	472	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, נטו
102	(2,764)	1,474	חייבים ויתרות חובה
(97)	(105)	16	פרמיה לגביה
255	(1,003)	(184)	זכאים ויתרות זכות
-	-	(558)	זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
2	(3)	1	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
7,531	(2,175)	(4,072)	סך הכל תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מיסים על ההכנסה
(ב) מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה:			
5,273	9,993	8,458	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
1,949	4,124	3,591	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
7,222	14,117	12,050	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
(ג) מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה:			
9,993	8,458	4,418	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
4,124	3,591	2,548	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
14,117	12,050	6,966	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה
(ד) תזרימי מזומנים בגין ריבית ודיבידנד שהתקבלו, הכלולים בפעילות השוטפת:			
1,530	1,423	2,147	ריבית שהתקבלה
803	668	479	דיבידנד שהתקבל
-	-	939	הכלולים בפעילות השקעה מחברת מקס: ריבית שהתקבלה
(ה) פעילות שאינה כרוכה בתזרימי מזומנים:			
6	-	-	השקעה בנכסים בלתי מוחשיים כנגד זכאים ויתרות זכות
-	10	7	זכאים - רכישת חברה כלולה
-	264	-	פירעון פיקדונות נדחים כנגד זכאים ויתרות זכות

הביאורים המצורפים בדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי המזומנים מאוחדים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
			(ו) איחוד לראשונה של חברה שנרכשה:
-	-	(281)	עודפי עלות ברכישה (ראה ביאור 9 להלן)
-	-	(428)	מוניטין ברכישה (ראה ביאור 9 להלן)
(79)	-	(255)	נכסים בלתי מוחשיים
-	-	(38)	נכסי מיסים נדחים
-	-	(1)	נכסי מיסים שוטפים
-	-	(131)	רכוש קבוע
(2)	-	(198)	נכס זכות שימוש
-	-	(15,432)	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, נטו
(3)	-	(52)	חייבים ויתרות חובה
-	-	(3)	השקעות פיננסיות אחרות
-	-	253	הנפקת מניות בחברה (ראה ביאור 17 להלן)
-	-	(7)	השקעות בחברות מוחזקות
-	-	27	התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו
2	-	198	התחייבות בגין חכירה
7	-	8	התחייבויות מיסים נדחים
-	-	22	התחייבויות מיסים שוטפים
-	-	8,649	זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
8	-	463	זכאים ויתרות זכות
-	-	377	תשלום נדחה במסגרת רכישת סימקס (מוצג במסגרת זכאים ויתרות זכות)
-	-	6,535	התחייבויות לתאגידים בנקאיים ואחרים
(66)	-	(294)	סה"כ השקעה ברכישת חברות מאוחדות שאוחדו לראשונה
(74)	-	(790)	תמורה שהועברה
8	-	496	מזומן של החברה הנרכשת
(66)	-	(294)	סה"כ השקעה ברכישת חברות מאוחדות שאוחדו לראשונה

הביאורים המצורפים בדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

פירוט הביאורים

14	ביאור 1: כללי
22	ביאור 2: בסיס עריכת הדוחות הכספיים
26	ביאור 3: עיקרי המדיניות החשבונאית
51	ביאור 4: תקנים חדשים ופרשנויות שטרם אומצו
55	ביאור 5: דיווח מגזרי
63	ביאור 6: נכסים בלתי מוחשיים
66	ביאור 7: הוצאות רכישה נדחות
67	ביאור 8: רכוש קבוע
68	ביאור 9: השקעות בחברות מוחזקות
73	ביאור 10: נדל"ן להשקעה לרבות עבור חוזים תלויי תשואה
76	ביאור 11: חיובים ויתרות חובה
77	ביאור 12: פרמיה לגבייה
78	ביאור 13: נכסים עבור חוזים תלויי תשואה
80	ביאור 14: השקעות פיננסיות אחרות
88	ביאור 15: מזומנים ושווי מזומנים
89	ביאור 16: הון וקרנות
96	ביאור 17: התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
96	ביאור 18: התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
97	ביאור 19: התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי
108	ביאור 20: נתונים נוספים אודות מגזר חיסכון ארוך טווח
114	ביאור 21: נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח בריאות
116	ביאור 22: תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים, חוזי השקעה וביטוח בריאות
117	ביאור 23: מסים על הכנסה
123	ביאור 24: הטבות לעובדים
128	ביאור 25: התחייבויות פיננסיות
129	ביאור 25: התחייבויות פיננסיות
138	ביאור 26: זכאים ויתרות זכות
139	ביאור 27: חכירות תפעוליות
141	ביאור 28: פרמיות שהורווחו
142	ביאור 29: רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
144	ביאור 30: הכנסות מדמי ניהול
144	ביאור 31: הכנסות מעמלות
144	ביאור 32: הכנסות אחרות
145	ביאור 33: תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
145	ביאור 34: עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
146	ביאור 35: הוצאות הנהלה וכלליות
147	ביאור 36: הוצאות אחרות
147	ביאור 37: הוצאות מימון
148	ביאור 38: רווח למניה
149	ביאור 39: ניהול סיכונים
194	ביאור 40: צדדים קשורים ובעלי עניין
209	ביאור 41: תשלום מבוסס מניות
261	ביאור 42: התחייבויות תלויות ותביעות
261	ביאור 43: אירועים נוספים בתקופת הדוח ולאחריה
265	נספח א: פירוט השקעות פיננסיות אחרות של חברות הביטוח המאוחדות הרשומות בישראל

ביאור 1: כללי

א. היישות המדווחת

כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ (להלן: "**החברה**") הינה חברה תושבת ישראל, אשר התאגדה בישראל וכתובתה הרשמית היא רחוב ראול וולנברג 36, תל אביב. ניירות הערך של החברה רשומים למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב-יפו בע"מ.

כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ ("**החברה**") הינה חברת החזקות. אחזקותיה העיקריות הינן בעיקר בתחומי הביטוח, הפנסיה והגמל וכן בתחום כרטיסי האשראי.

הדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2023 (להלן: "**הדוחות הכספיים**"), כוללים את אלה של החברה ושל החברות הבנות שלה (להלן יחד: "**הקבוצה**"), וכן את זכויות הקבוצה בעסקאות משותפות ובחברות כלולות.

הקבוצה עוסקת בעיקר בתחומי הביטוח והפיננסים לרבות פנסיה, גמל ואחזקת סוכנויות ביטוח, וכן בפעילות כרטיסי אשראי הכוללת, הנפקה, סליקה, תפעול כרטיסי חיוב, מתן פתרונות תשלום ומוצרים פיננסיים, לרבות אשראי ללקוחות פרטיים ועסקיים.

נכון למועד פרסום הדוח, החברה הינה חברה ללא גרעין שליטה.

ביום 8 בדצמבר 2019 נתקבל אצל החברה מכתב מאת הממונה ("**מכתב הממונה**"), לפיו, בין היתר, הודיע הממונה כי לאור השינויים שחלו בשיעורי ההחזקה של אי די בי חברה לפתוח בע"מ ("**אי די בי פתוח**")¹ בחברה, קיים הממונה בחינה של סוגיית השליטה בחברה. בהתאם למכתב הממונה, במסגרת הבחינה האמורה התקבלו בנושא גם עמדות משרד המשפטים, רשות ניירות ערך ורשות התחרות. ממצאי הבחינה האמורה, אשר לעמדת הממונה, מתבססים על מצגי החברה, העלו כי נכון למועד המכתב, אין גורם המחזיק, במישרין או בעקיפין, באמצעי שליטה בחברה באופן המקים חובה לקבל היתר שליטה בחברה בהתאם לסעיף 32(ב) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 ("חוק הפיקוח") ולפיכך על החברה לקבל מאת הממונה היתר שליטה בכלל חברה לביטוח ("**כלל ביטוח**"). בהמשך לאמור, ביום 19 באוקטובר 2020, נתקבל אצל החברה מכתב מאת הממונה בנושא "עדכון בדבר מתווה הפעלת אמצעי שליטה בכלל ביטוח" (אשר החליף את מכתב הממונה בנדון מיום 21 ביולי 2020) המפרט, בין היתר, את התייחסות הממונה להסדרים אשר יחולו על הפעלת אמצעי שליטה של החברה בכלל ביטוח לרבות לעניין מינוי דירקטורים בכלל ביטוח ובחברה והשתתפות באסיפה הכללית של כלל ביטוח ("**מתווה הפעלת אמצעי השליטה**"). ביום 30 בנובמבר 2020 וביום 25 בדצמבר 2022 נתקבלו מאת הממונה מכתב הבהרות בקשר עם מתווה הפעלת אמצעי השליטה. לפרטים נוספים בעניין מתווה השליטה לרבות מינוי דירקטורים בחברה ובכלל ביטוח ראו סעיף ג(2) להלן, המתווה להפעלת השליטה, על המכתבים שהתקבלו, מחליף את הצורך בהיתר שליטה.

ביום 27 במרס 2023 התקבל בחברה מכתב מאת הממונה (להלן: "**מכתב הממונה**"), הכולל, בין היתר, עדכון רישיון המבטח של הגופים המוסדיים הנשלטים על ידי החברה וכן תנאים שיחולו על החברה בקשר עם החזקת אמצעי השליטה בכלל ביטוח; נקבע כי המתווה אשר נקבע לעניין הפעלת אמצעי שליטה בכלל ביטוח (ראו סעיף ג1 להלן), ימשיך לעמוד בתוקפו וכן ניתנה התייחסות להיבטי היציבות הפיננסית של החברה ומחויבותה כלפי כלל ביטוח, כנגזרת מעסקת הרכישה של מקס איט פיננסים בע"מ. לפרטים נוספים אודות ההתחייבויות הפיננסיות ראה ביאור 26 להלן.

ב. התפתחויות בתקופת הדוח לגבי השליטה וההחזקות בחברה ובכלל ביטוח

בהתאם להוראות חוק הפיקוח, החזקה של יותר מחמישה אחוזים מסוג מסוים של אמצעי שליטה בגוף מוסדי מותנית בקבלת היתר להחזקת אמצעי שליטה מאת הממונה ושליטה בגוף מוסדי או בסוכנות ביטוח מחייבת גם היא היתר מאת הממונה.

נכון למועד פרסום הדוח, למיטב ידיעת החברה התקבל אצל מספר גופים היתר להחזקת אמצעי שליטה, לרבות גופים מוסדיים.

לפרטים אודות היתר החזקה שניתן למר אלפרד אקירוב ראה סעיף ב1 להלן.

עוד יצוין כי בהתאם למידע שמסר הממונה לחברה, ביום 29 במרס 2022, העניק הממונה למר שלום שי וגברת נטלה שי היתר להחזקת עד 10% מאמצעי השליטה בחברה ובגופים המוסדיים הנשלטים על ידה. נכון למועד זה מחזיקים ה"ה ביחד עם דונה חברה להנדסה ובנין בע"מ בכ- 5.07% ממניות כלל החזקות.

בין יתר תנאי ההיתר, נקבע כי בעלי ההיתר לא יערכו כל הסדר או הסכם עם צד שלישי הנוגע להחזקת אמצעי שליטה של בעלי ההיתר בחברה ובגופים המוסדיים הנשלטים על ידה, אלא באישור מראש ובכתב של הממונה.

כמו כן, בעלי ההיתר התחייבו בפני הממונה שלא לפעול לבד או ביחד עם אחרים באופן המקים להם שליטה בחברה, וכן התחייבו שלא לפעול בשיתוף פעולה עם מחזיק אחר באמצעי שליטה בחברה לעניין הצבעה למינוי דירקטור או לעניין הפסקת כהונתו או כל עניין אחר שיובא להכרעת האסיפה הכללית.

יובהר כי נכון למועד פרסום הדוח, חובת הדיווח לחברה, אודות אחזקותיהם של בעלי מניות בחברה, חלה על בעלי עניין, כהגדרתם בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, בלבד וכן כי אין לחברה מידע אודות סטטוס היתרי החזקה או שינויים שחלו בהם, מעבר לאמור לעיל.

1. בהתאם להוראות הממונה, במהלך התקופה שבין שנת 2017 ועד לחודש ינואר 2021 נמכרו כל המניות של החברה שהחזקו בידי אי די בי פתוח, במישרין ובאמצעות נאמן למניות השליטה בחברה, חלקן באמצעות עסקאות החלף, אשר למועד הדוח הסתיימו כולן.

ב.1. היתר החזקה למר אלפרד אקירוב ובקשה לקבלת היתר שליטה -

בימים 11 ו-12 במאי 2020 התקבל אצל כלל ביטוח העתק מכתביו של הממונה למר משה (מורי) ארקין ולמר אלפרד אקירוב (לכל אחד בנפרד), בו הוא מבהיר, בעקבות הדיווחים מהימים 6 ו-10 במאי 2020 כי היתר האחזקה שניתן למר ארקין להחזקת עד 8% ממניות החברה והיתר האחזקה שניתן למר אקירוב להחזקת עד 10% ממניות החברה מיום 5 באפריל 2020 אינו מאפשר להם או למי מטעמם, לפעול, לבד או ביחד עם אחרים, באופן שיביא להכוננת פעילות כלל ביטוח, בין היתר באמצעות מעורבות בתהליכי קבלת החלטות לגבי מינוי דירקטורים ונושאי משרה בה. יצוין כי למיטב ידיעת החברה, נכון למועד זה מר ארקין אינו מחזיק במניות החברה ומר אקירוב מחזיק ב-15% ממניות החברה.

יצוין כי בהתאם למידע שמסר הממונה לחברה, ביום 1 ביולי 2021, העניק הממונה למר אלפרד אקירוב, מר ג'ורג'י אקירוב וגברת שרון אקירוב (להלן: "בעלי ההיתר"), היתר להחזקת עד 15% מאמצעי השליטה בחברה ובגופים המוסדיים הנשלטים על ידה. בין יתר תנאי ההיתר, נקבע כי בעלי ההיתר לא יערכו כל הסדר או הסכם עם צד שלישי הנוגע להחזקת אמצעי שליטה של בעלי ההיתר בחברה ובגופים המוסדיים הנשלטים על ידה, אלא באישור מראש ובכתב של הממונה. כמו כן, בעלי ההיתר התחייבו בפני הממונה שלא לפעול לבד או ביחד עם אחרים באופן המקיים להם שליטה בחברה, וכן התחייבו שלא לפעול בשיתוף פעולה עם מחזיק אחר באמצעי שליטה בחברה לעניין הצבעה למינוי דירקטור או לעניין הפסקת כהונתו או כל עניין אחר שיובא להכרעת האסיפה הכללית.

למיטב ידיעת החברה, על פי מידע שפורסם באופן פומבי אך לא נמסר לה, בעלי ההיתר פנו לממונה לקבלת היתר שליטה בחברה ובגופים המוסדיים הנשלטים על ידה.

בהתאם לדיווח מיידי של אלרוב נדל"ן ומלונאות בע"מ ("אלרוב") מיום 15 במרס 2022, מתקיימים דיונים בין אלרוב לממונה במסגרתם הציעה אלרוב מספר מתווים אפשריים לקבלת היתר שליטה לרכישת 15% נוספים ממניות החברה, בקשר עם עמידתה בחוק הריכוזיות. בהתאם לדיווח אלרוב, התקבלה התייחסות מהממונה לפיה אינו מקבל את פרשנות אלרוב ואלרוב דיווחה כי היא ממשיכה במגעים עם הממונה לרבות דיון בחלופות נוספות אותן היא מבקשת לבחון.

בחודש ספטמבר 2022 פורסם בתקשורת הכלכלית כי בהמשך לבקשת אלרוב נדל"ן ומלונאות בע"מ לקבל היתר שליטה בכלל ביטוח, הביעה הוועדה לצמצום הריכוזיות את עמדתה לפיה יש לראות בכללביט מימון בע"מ, חברה בת של כלל ביטוח ("כללביט מימון"), כתאגיד ריאלי לעניין פרק ד' לחוק הריכוזיות, באופן הדוחה את פרשנות רשות שוק ההון ולפיכך חובתיה של כללביט מימון נחשבים כחובות של תאגיד ריאלי.

בחודש ספטמבר 2022 פורסם דוח הצוות לבחינת פרק ד' לחוק הריכוזיות, במסגרתו הוצע להגדיר תאגיד הנפקה של מבטח כגוף פיננסי, כלומר על פי המומלץ יש לראות בכללביט מימון כתאגיד פיננסי לעניין פרק ד' לחוק הריכוזיות.

ביום 25 בדצמבר 2022 אלרוב דיווחה כי קיבלה מכתב מהממונה בו צוין כי בשלב זה אין כוונת הרשות ליתן פרשנות שונה מעמדת וועדת הריכוזיות כאמור לעיל (בהתאם לדיווח עמדת וועדת הריכוזיות התקבלה בידי הממונה ביום 5 בספטמבר 2022 וצורפה למכתב הרשות) וכי נכון למועד הדיווח, ככל שיוחלט על מתן היתר שליטה לאלרוב בחברה, לאור האשראי הקובע הנדרש, מתקיימת חריגה של כ-163 מיליון ש"ח (נכון ליום 30.6.2022) ובנסיבות אלה השליטה של מבקשי ההיתר בחברה חורגת מהוראות סעיף 32א(ב) לחוק הפיקוח.

כמו-כן, בהתייחס למספר חלופות ומתווים שהוצעו במסגרת הדיונים עם אלרוב, מצוין במכתב הרשות כי המתווה של החזקה במלוא אמצעי השליטה בחברה בידי יחיד מבקשי ההיתר - בני משפחת אקירוב באמצעות חברות בשליטתם הינו אפשרי. כמו כן, הרשות במכתבה ציינה כי אין כוונתה להעניק היתר שליטה מותנה. במכתב הרשות צוין ביחס למיזוג כללביט לתוך החברה כי לעמדת הרשות "מאחר שכללביט היא כלי מרכזי בנייהול ההון של כלל. מיזוג כאמור אינו עולה בקנה אחד עם ניהול עסקים תקין, וייתכן שאף פוגע בה בתרחישים מסוימים". אלרוב דיווחה כי היא צפויה להמשיך במגעים עם הרשות, לנסות לשכנע ביחס לנושאים הרלבנטיים לעיל, ולהעלות חלופות ומתווים נוספים.

ביום 23 ביולי 2023 דיווחה אלרוב כי היא בוחנת מתווה נוסף שטרם הוצג לממונה, אשר לפיו לא תחשב כחברת שכבה לצורך החוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות, התשע"ד-2013, וזאת מבלי ליתר את יתר המתווים הנבחנים. ביום 25 ביולי 2023 דיווחה אלרוב שקיבלה מכתב מרשות שוק ההון לפיו בין היתר נוכח פרק הזמן הארוך שחלף ומידעים נוספים שנדרשים, וכדי שרשות שוק ההון תוכל להידרש לבקשת ההיתר, נדרשת בקשה חדשה לקבלת היתר שליטה בכלל ביטוח. אלרוב הבהירה כי היא ממשיכה לקדם את הנושא כאמור לעיל. בדוחותיה הכספיים לשנת 2023 מיום 25 במרס 2024, עדכנה אלרוב כי ביום 24 בדצמבר 2023 הגישה בקשה מחודשת לבקשה להיתר שליטה בכלל ביטוח בצירוף מספר מתווים ("היתר השליטה המעודכן בכלל ביטוח") וכי נכון למועד זה היא נמצאת בשיח ודיונים עם רשות שוק ההון ביחס להיתר השליטה המעודכן בכלל ביטוח.

יצוין כי ביום 23 בפברואר 2023 החברה קיבלה היתר להחזקת אמצעי שליטה ב-WPI מאת הפיקוח על הבנקים וביום 27 מרץ 2023 הושלמה העסקה לרכישת מקס (לפרטים נוספים ראה בראור 46 להלן). כפועל יוצא נדרשים בעלי מניות מסוימים של החברה לקבלת היתר, ככל שיחזיקו מעל 5% מהון המניות של החברה.

ביום 17 באפריל 2023 דיווחה אלרוב כי מסרה לבנק ישראל הודעה לפיה בהתאם להיתר החזקה מיום 1 ביולי 2021 מאת הממונה על שוק ההון, ומבלי לגרום מזכויות וטענות אלרוב (והתנגדותה לעסקת מקס ולעמדת בנק ישראל בנושא), היא תגיש בפרק הזמן הנדרש לכך בקשה לקבלת היתר להחזקת אמצעי שליטה בסולק מאת נגיד ישראל. בהמשך דיווחה אלרוב בדוחותיה הכספיים כי הגישה בקשה כאמור.

ג. הוראות לעניין מינוי דירקטורים בקבוצה

במהלך התקופה בה כיהן נאמן למניות השליטה בחברה התקבלו מהממונה הוראות שונות שעניינן מינוי דירקטורים בקבוצה, לרבות באמצעות ועדה למינוי דירקטורים בכלל ביטוח ובחברה בראשות השופטת (בדימוס) שרה גדות שמונתה על ידי הממונה בשנת 2015 להמליץ בפני הנאמן על מועמדים ראויים לכהונה כדירקטורים ("ועדת גדות"). בהתאם להמלצות ועדת גדות, בוצעו מעת לעת מינויים של דירקטורים ודירקטורים חיצוניים בחברה ובכלל ביטוח.

במכתב הממונה מיום 8 בדצמבר 2019, במסגרתו נקבע כי אין גורם המחזיק, במישרין או בעקיפין, באמצעי שליטה בחברה, קבע הממונה כי בשים לב לחזקה הקבועה בהגדרת "מבטח" בהתאם לסעיף 31(א) לחוק הפיקוח, התכליות הקיימות בחוק הפיקוח לעניין הסדרים למינוי דירקטורים.

במבטח בלא שולט, חלות הן בעניינה של החברה והן בעניינה של כלל ביטוח². בנסיבות אלה, מצא לנכון לקבוע בתנאי היתר השליטה בכלל ביטוח, כי בלי לגרוע מהוראות כל דין, דרך מינוי דירקטורים בחברה ובכלל ביטוח, תהיה באופן דומה למנגנונים הקבועים כיום בחוק הפיקוח, לעניין מינוי דירקטורים במבטח ללא שולט, וזאת בלי לפגוע בזכותו של בעל מניות אחר להציע מועמדים לפי דין, ככל שקיימת לו זכות כאמור.

בימים 21 ביולי 2020, 19 באוקטובר 2020 ו-30 בנובמבר 2020 ו-25 בדצמבר 2022, נתקבלו אצל החברה מאת הממונה מכתבים בקשר עם מתווה הפעלת אמצעי שליטה בכלל ביטוח הכוללים בין היתר התייחסות לאופן מינוי דירקטורים בכלל ביטוח ובחברה, כמפורט להלן.

ביום 27 במרס 2023 התקבל בחברה מכתב מאת הממונה אשר קבע בין היתר כי המתווה אשר נקבע לעניין הפעלת אמצעי שליטה בכלל ביטוח כאמור במכתבי הממונה האמורים לעיל, ימשיך לעמוד בתוקפו.

במכתב הממונה מיום 27 במרס 2023 נקבע בין היתר, כנספח לרישיון המבטח של הגופים המוסדיים בקבוצה כי בהתאם לסמכות הממונה לאישור נושא משרה בכלל ביטוח, כלל פנסיה וגמל או כלל ביטוח אשראי אשר מכהן במקביל כנושא משרה במקס או ב-WPI, הממונה יביא בחשבון, בין היתר, את מספר נושאי המשרה בגופים המוסדיים בקבוצת כלל, שמכניהם בו זמנית כנושאי משרה במקס או ב-WPI, ותפקידם. יובהר כי כהונה כאמור של עד שני נושאי משרה במקס או ב-WPI, ובלבד שאף אחד מהם אינו מכהן כיו"ר דירקטוריון, לא תהווה שיקול משמעותי של הממונה בבחינת מינויו של מועמד לכהונה כנושא משרה בכלל ביטוח, כלל פנסיה וגמל או כלל ביטוח אשראי כאמור, והכל בכפוף לבחינה של כל בקשה לגופה.

עמדת הממונה הינה כי נוכח המבנה התאגידי של הקבוצה לפיו כלל ביטוח הינה חברה פרטית הנשלטת על ידי החברה שהיא חברה ציבורית שאין בה שולט סופי ומתוך מטרה להגשים את תכליות חוק הפיקוח בעניין מבטח ללא שולט ולקבוע הסדר מקיף וראוי ביחס למבנה האחזקה בכלל ביטוח בעת הזו, יש צורך ביצירת מתווה אשר יבטיח את הגשמת התכליות הרלבנטיות, בהתאם לעקרונות, אשר עיקרם מפורט להלן. בהתאם למתווה הפעלת אמצעי השליטה, עקרונות אלה יעוגנו, בין היתר, במסגרת היתר השליטה שיינתן לחברה, מכח סמכותו של הממונה לפי סעיף 32(ב) לחוק הפיקוח, כדלקמן: על כלל ביטוח יחולו ההוראות לעניין "מבטח ללא שולט" ובכלל זה הוראות סעיפים 41א-יב לחוק הפיקוח והוראות חוזר הדירקטוריון לעניין מבטח ללא שולט בכפוף להתאמות שיפורטו להלן. תוקם ועדה חיצונית אשר תמליץ על מינוי דירקטורים בכלל ביטוח בהתאם להוראות חוק הפיקוח לעניין מבטח ללא גרעין שליטה².

לאור זאת, קבע הממונה מתווה לבחירת דירקטורים כמפורט במכתביו שעיקריו:

- א. כל הדירקטורים בכלל ביטוח (למעט דח"צים ודב"תים) יובאו למינוי באסיפה הכללית אחת לשנה.
- ב. דירקטוריון החברה יהיה רשאי להציע מועמדים לדירקטוריון כלל ביטוח (על אף האמור בהוראות הדין ביחס למבטח ללא שולט – הדירקטוריון יהיה רשאי להציע יותר ממועמד אחד);
- ג. דירקטוריון כלל ביטוח יהיה רשאי להציע מועמדים מטעמו אולם לא יהיה רשאי למנות דירקטורים בכלל ביטוח;
- ד. ועדת האיתור גם היא תציע מועמדים לדירקטוריון כלל ביטוח. ועדת האיתור תציע מועמדים לכהונה כמספר הדירקטורים המרבי שמינויים ידון באסיפה. במקרה של מינוי דירקטורים שלא במסגרת האסיפה הכללית השנתית ועדת האיתור תמליץ לפחות על כפל מקומות.
- ה. לשם הבטחת עצמאות ואי תלותו של דירקטוריון חברת הביטוח, ובמסגרת סמכות הממונה לאישור נושאי משרה, הממונה יביא בחשבון, בין היתר, קיומו של רוב דירקטורים שמונו בדירקטוריון כלל ביטוח על ידי ועדת האיתור והעדר זיקה, כהגדרתה בסעיף 240 (ב) לחוק החברות, התשנ"ט-1999, בשינויים המחויבים, בין המועמד לכהונה כדירקטור לבין כלל החזקות. עוד הובהר, כי ביחס לדירקטורים שוועדת האיתור תמליץ לאסיפה הכללית של כלל ביטוח על מינויים, כהונה כדירקטור בחברה, לא תהווה לכשעצמה בעיני הממונה, עילה למניעת כהונה כדירקטור³ וכי אין באמור כדי לגרוע מהאפשרות למינוי מי שמכהן כדירקטור בחברה כדירקטור בכלל ביטוח, בכפוף לשיקול דעת הממונה. עוד הובהר כי במסגרת שיקול דעת הממונה, הממונה עשוי לאשר גם הרכב דירקטוריון שבו מספר הדירקטורים שמונו מקרב מומלצי ועדת האיתור יהיה נמוך מרוב הדירקטורים, אך סביר בנסיבות העניין.
- ו. הובהר כי מספר הדירקטורים המכהנים בדירקטוריון כלל ביטוח יכול שייקבע על ידי האסיפה הכללית של כלל ביטוח, וזאת מבלי לגרוע מהוראות חוזר הדירקטוריון לעניין גוף מוסדי ומסמכויות הממונה בכלל.

2 בהתאם למכתב הממונה, בהתאם להגדרות המופיעות בסעיף 31א לחוק הפיקוח, נחשבות הן החברה והן כלל ביטוח "מבטח" לצורך בחינת השליטה בכלל ביטוח

3 סדרי עבודתה של הוועדה יקבעו בהתאם לסעיף 41ז לחוק הפיקוח. חברי הוועדה לעניין כלל ביטוח היו: יו"ר הוועדה - השופט (בדימוס) יוסף אילון; פחפ' אפרים צדקה; מר אברהם רינת; ד"ר אדטו רחל (דירקטורית בלתי תלויה בכלל ביטוח); פחפ' שדה בן עמי אורלי (דירקטורית בלתי תלויה בכלל ביטוח).
3 דירקטורים שהוצעו על ידי ועדת גדות לכהונה בדירקטוריון כלל ביטוח, יחשבו על ידי הממונה כדירקטורים שהוצעו על ידי ועדת האיתור.

ז. יו"ר הדירקטוריון יהיה מבין מומלצי הוועדה, עם זאת הדירקטוריון יוכל לבחור את היו"ר שלא מבין מומלצי הוועדה, אולם במקרה כזה יידרש לנמק את החלטתו ויידרש לצרפה במקרה של שוויון קולות, ליו"ר יהיה קול מכריע.

בהתאם למתווה לא נקבעו הוראות של הממונה ביחס למינוי דירקטורים בחברה ואולם נקבע כי מי שהציע את מינויים של שלישי מהדירקטורים המכהנים בחברה והצעתו זו התקבלה, יראה כבעל שליטה בה ובהתאם עשוי להידרש לקבלת היתר שליטה מאת הממונה. בהמשך, ביום 25 בדצמבר 2022 נתקבלה הבהרה מהממונה בקשר עם מתווה הפעלת אמצעי שליטה בכלל ביטוח, לפיה, כל עוד מכהן בדירקטוריון כלל ביטוח ובדירקטוריון כלל החזקות דירקטור שהוצע על ידי מחזיק או חבר מחזיקים, לא יוצע לדירקטוריון כלל ביטוח דירקטור נוסף שמונה כדירקטור בכלל החזקות על פי הצעתו של אותו מחזיק או חבר מחזיקים.

בהתאם למידע שנמסר לחברה, ועדת האיטור פירסמה ביום 26 בינואר 2021 את נהלי עבודתה ביום 12 באפריל 2021 פירסמה ועדת האיטור, קול קורא להגיש לוועדה מועמדות לכהונת דירקטור בכלל ביטוח. בקול הקורא צוין כי בשים לב לצרכי כלל ביטוח, מספר הדירקטורים הנדרש הוא עד שבעה דירקטורים רגילים ו"דירקטור בלתי תלוי" אחד. ביום 1 באוגוסט 2021 נשלחו המלצות הוועדה לדירקטוריון כלל ביטוח, במסגרתן המליצה

ועדת האיטור לאסיפה הכללית של כלל ביטוח על שמונה מועמדים לתפקידי דירקטורים בכלל ביטוח, לרבות שלושה דירקטורים מתוכם שהביעו את הסכמתם לכהן כדירקטורים בלתי תלויים.

בהתאם, בימים 12 ו-30 בספטמבר 2021 ובחודש פברואר 2023 התכנסו אסיפות כלליות של כלל ביטוח במסגרתן הוחלט למנות דירקטורים בכלל ביטוח, בהתחשב בהמלצות הוועדה ביחס למועמדים לכהונה בדירקטוריון כלל ביטוח ובהתחשב במועמדים נוספים שהוצעו על ידי דירקטוריון החברה והכל בהתאם למתווה הדיונים שהחברה קיימה עם הממונה. בחודש פברואר ודצמבר 2023 אישרה האסיפה את מינויים של דירקטורים בכלל ביטוח, מבין הדירקטורים שניהנו בכלל ביטוח ובחברה. בסך הכל מונה דירקטוריון החברה כיום 8 חברים. דירקטוריון כלל ביטוח מונה 11 חברים, מהם 5 חברים שמכהנים גם בחברה.

בשים לב להיות החברה, חברה ללא גרעין שליטה וכחלק מהיערכות דירקטוריון החברה לקראת האסיפה הכללית השנתית, מינה הדירקטוריון בחודש ספטמבר 2020 ועדת דירקטוריון מיוחדת, אשר תשמש בין השאר כוועדה ממליצה לדירקטוריון בקשר עם גיבוש רשימת קריטריונים מומלצים למינוי דירקטורים בחברה ותמליץ על מועמדים מתאימים נוספים לכהונה בדירקטוריון החברה (להלן: "ועדת האיטור של החברה").

ביום 3 בינואר 2021 מונה באסיפה שלושה מבין הדירקטורים שהומלצו על ידי בעלי מניות, שני דירקטורים מכהנים ודירקטור חיצוני שהומלץ על ידי הדירקטוריון.

ביום 27 בדצמבר 2021 התכנסה אסיפה שנתית ומיוחדת של החברה שעל סדר יומה מינוי מחדש של הדירקטורים המכהנים וכן בחירה ומינוי של דירקטור חיצוני אחד מבין שני מועמדים לכהונה כדירקטור חיצוני שהוצעו מבין רשימת המועמדים שאיתרה ועדת האיטור של החברה לקראת האסיפה השנתית הקודמת, אשר הינם כשירים לכהן כדירקטורים חיצוניים והינם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית בנוסף, פנתה אלרוב לחברה וביקשה להציג את מועמדותו של מועמד נוסף לכהונה כדירקטור בחברה אשר לא מונה. באסיפה אושר מינויים מחדש כל הדירקטורים המכהנים, ודירקטור חיצוני.

ביום 14 באפריל 2022 זומנה אסיפה מיוחדת של החברה ליום 23 במאי 2022, לבקשת אלרוב, המחזיקה ב-15% ממניות החברה, לבחירה ומינוי של שני דירקטורים נוספים המומלצים על ידה.

באסיפה זו אושר מינוי של אחד הדירקטורים שהומלצו על ידי אלרוב.

ביום 19 בספטמבר 2022 פרסמה החברה הודעה מקדימה על כוונתה לכנס אסיפת בעלי מניות בחודש דצמבר 2022. בעקבות ההודעה פנו לחברה שני בעלי מניות והציעו מועמדים לכהונה כדירקטורים בכלל ביטוח, אשר יוצעו בפני אסיפת בעלי המניות. במסגרת זימון האסיפה הוצע חידוש כהונתם של כל הדירקטורים הרגילים המכהנים, וזאת בין היתר לאור העובדה כי מרבית הדירקטורים המכהנים שמועמדותם הוצעה מונה בהמלצת ועדת איתור (ועדת האיטור החיצונית מטעם הממונה) (ועדת גדות) ו/או ועדת האיטור הפנימית כאמור לעיל) לאור החשיבות בשמירה על יציבות דירקטוריון החברה.

באסיפת בעלי המניות שהתכנסה ביום 4 בינואר 2023 כאמור, מונה 6 דירקטורים מבין 7 מועמדים (4 דירקטורים שניהנו בה) (אחד מהם הוצע על ידי בעלת מניות) ושני דירקטורים נוספים שהוצעו על ידי בעלי מניות).

ביום 19 בספטמבר 2023 פרסמה החברה הודעה מקדימה על כוונתה לכנס אסיפת בעלי מניות בחודש דצמבר 2023. במסגרת זימון האסיפה הוצע חידוש כהונתם של כל הדירקטורים הרגילים המכהנים, ולא הוצעו מועמדים נוספים על ידי בעלי מניות.

2. השלכות

למועד הדוח, אין ביכולתה של החברה להעריך את מלוא השפעת תוצאות האירועים האמורים עליה, וזאת בין היתר נוכח העובדה כי החברה הינה בעלת השליטה בכלל ביטוח ונוכח המגבלות המוטלות במסגרת מתווה הפעלת אמצעי השליטה בכלל ביטוח אשר מגבילות באופן ניכר את מידת השפעתה של החברה ביחס להתנהלותה של כלל ביטוח וביחס למינוי נושאי משרה בה ואשר החברה עדין בוחנת את השלכותיו והתאמתו על פני זמן. אי הודאות האמורה מתקיימת גם נוכח שינויים נוספים אשר מתרחשים ויכול ויתרחשו בעתיד בחברה, לאור מבנה האחזקות בה, בהיותה חברה ללא גרעין שליטה עם בעל מניות מהותי ולאור העובדה שהוראות חוק הפיקוח ביחס למבטח ללא שולט, אינן חלות עליה, בשל המבנה התאגידי השונה של חברות הביטוח הגדולות בישראל, בהשוואה למבנה המקובל בבנקים, לפיהן חברות הביטוח, לרבות כלל ביטוח, הינן חברות פרטיות הנשלטות על ידי חברת אחזקות ובכללן החברה, שהיא חברה ציבורית ללא גרעין שליטה ולאור ההשפעה האפקטיבית של בעלי מניות מיעוט על אופן התנהלות החברה, בנסיבות הנ"ל.

כמו כן מכלול השינויים והאירועים המפורטים לעיל, ככל שאלו יוסיפו וימשכו, יכול וישליכו, בין היתר, על מוניטין החברה וחברות הקבוצה. יציין כי העברה עתידית של השליטה בחברה לצד שלישי, יכול ותשפיע על סעיפים בהסכמים מסוימים של חברות בקבוצה עם צדדים

שלישיים (לרבות מבטחי משנה) ועלול להצריך, בעקבות התקיימות נסיבות של שינוי שליטה כאמור, הידברות עם צדדים שלישיים אלה להמשכת תוקפם של ההסכמים.

ד. הגדרות - בדוחות כספיים אלה:

<ul style="list-style-type: none"> - כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ. - החברה והחברות המאוחדות שלה. - חברות, לרבות שותפות, שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות החברה. - חברות מאוחדות וחברות, לרבות שותפות או עסקה משותפת, שהשקעת החברה בהן כלולה, במישרין או בעקיפין, בדוחות הכספיים על בסיס השווי המאזני. - הסדרים בהם לקבוצה שליטה משותפת אשר הושגה על ידי הסכם חוזי הדורש הסכמה פה אחד לגבי הפעילויות שמשפיעות באופן משמעותי על התשואות של ההסדר. השקעה בהסדרים משותפים מסווגת כפעילויות משותפות או עסקאות משותפות בהתבסס על הזכויות והמחויבויות של הצדדים להסדר. עסקאות משותפות הינן כלל ההסדרים המשותפים אשר מאוגדים כישות נפרדת ואשר לקבוצה ישנן זכויות בנכסים נטו של ההסדר המשותף. - חברות כלולות הינן ישויות בהן יש לקבוצה השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית שלהן, אך לא הושגה בהן שליטה, ואשר השקעת החברה בהן כלולה בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה על בסיס השווי המאזני. - כמשמעותם בפסקה (1) להגדרת בעל עניין בתאגיד בסעיף 1 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. - הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון. - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, על תיקונו. - תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998, על תיקון, אשר בוטלו בשנת 2018. ראה באור 17(ו). - תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012, והנחיות הממונה על פיו. - כהגדרתו בחוזר ביטוח 2017-1-9 - תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (חישוב עתודות בביטוח כללי), התשע"ג-2013. - חוזים לפיהם צד אחד (המבטח) לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר (בעל הפוליסה), על ידי הסכמה לפצות את בעל הפוליסה אם אירוע עתידי לא ודאי מוגדר (מקרה הביטוח) ישפיע באופן שלילי על בעל הפוליסה. - פוליסות שאינן מהוות חוזי ביטוח. - חוזי ביטוח וחוזי השקעה בביטוח חיים וסיעוד בהם התחייבויות המבטח, בשל מרכיב החיסכון או הסיכון שבהן, צמודות ברובן לתשואת תיק ההשקעות (פוליסות משתתפות ברווחי השקעה), בנכסים עבור חוזים תלויי תשואה. - הנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות הנובעות מחוזים תלויי תשואה. - אגרות חוב ממשלתיות צמודות למדד, אשר המדינה מנפיקה לחברות הביטוח, ואשר מגבות פוליסות מבייחות תשואה. - עתודות ביטוח ותביעות תלויות במגזרי חיסכון ארוך טווח, ביטוח כללי וביטוח בריאות. - חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח. - פרמיות לרבות דמים. - פרמיות המתייחסות לתקופת הדוח. - Business to Business - מכירות המתבצעות בין חברות או מול בתי עסק. - Business to Customer - מכירות לצרכן הבודד. - Adjustment Credit Valuation - חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לחברה במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי. - מודל הפרשות להפסדי אשראי צפויים בהתאם ל US GAAP המיושם בדוחות מקס. - חוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, החברה איפשרה שינוי בתנאי פירעון החוב. 	<ul style="list-style-type: none"> החברה הקבוצה חברות מאוחדות/חברות בנות חברות מוחזקות הסדרים משותפים חברות כלולות בעלי עניין צד קשור הממונה חוק הפיקוח תקנות ההון תקנות כללי השקעה משטר כושר פירעון כלכלי תקנות חישוב עתודות חוזי ביטוח חוזי השקעה חוזים תלויי תשואה נכסים עבור חוזים תלויי תשואה אג"ח ח"צ התחייבויות בגין חוזי ביטוח נכסי ביטוח משנה פרמיות פרמיות שהרווחו B2B B2C CVA CECL ארגון מחדש של חוב בעייתי
---	--

<p>הוראות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל לפיקוח בנקאי, העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם. הוראות ועדת באזל מהווים קנה מידה (benchmark) לסטנדרטים מובילים שנועדו להבטיח יציבות של מוסדות פיננסיים.</p>	<p>באזל</p>
<p>הון המניות המונפק והנפרע, בתוספת רווחים צבורים, פרמיות וקרנות הון.</p>	<p>הון עצמי רובד 1 במקס</p>
<p>תפעול מערך כרטיסי אשראי הכולל בין היתר, הנפקת כרטיסי אשראי, מתן שירותים ללקוחות המחזיקים כרטיסי אשראי וביצוע התחשבות שוטפת מול סולקים בתמורה לעמלת מנפיק.</p>	<p>הנפקה במקס</p>
<p>הפרשה שנקבעת בהתאם לבחינה פרטנית של כל חוב ונקבעת בהתאם לתזרים המזומנים הצפוי המהוון בשיעור הריבית המקורית של החוב.</p>	<p>הפרשה פרטנית במקס</p>
<p>הפרשה המיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, ובגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. ההפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ מאזניים מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.</p>	<p>הפרשה קבוצתית במקס</p>
<p>עליה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.</p>	<p>השטחה במקס</p>
<p>ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח הארוך</p>	<p>התללה במקס</p>
<p>זכות חוזית לקבל כסף לפי דרישה או במועדים קבועים או הניתנים לקביעה אשר מוכרת ככנס במאזן של התאגיד הבנקאי.</p>	<p>חוב במקס</p>
<p>אשראי אשר מתקיימות לגביו חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת החברה.</p>	<p>חוב בהשגחה מיוחדת במקס</p>
<p>אשראי אשר מוגן באופן שאינו מספק ע"י השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הבטוחה, אם קיימת. לסיכון אשראי מאזני שסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב.</p>	<p>חוב נחות במקס</p>
<p>חוב פגום הינו חוב אשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי שהחברה לא תוכל לגבות את כל הסכומים (קרן וריבית) לפי התנאים החוזיים של ההסכם.</p>	<p>חוב פגום במקס</p>
<p>יחס בין ההון הרגולטורי שברשות החברה לבין נכסים משוקללים בסיכון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי אשר חושבו בהתאם להוראות בנק ישראל ומשקפים את הסיכון הנשקף מהחשיפות בהם נוקטת החברה במהלך הפעילות.</p>	<p>יחס הלימות ההון במקס</p>
<p>היחס בין ההון לבין סך החשיפות של החברה.</p>	<p>יחס מינוף במקס</p>
<p>הפער בין עמלת הסליקה הנגבית מבית העסק לבין העמלה הצולבת, המשולמת מהסולק למנפיק.</p>	<p>מרווח סליקה במקס</p>
<p>משך החיים הממוצע לפרעון נכסים והתחייבויות הנמדד בשנים.</p>	<p>משך חיים ממוצע (מח"מ) במקס</p>
<p>הסיכון שלוה או צד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.</p>	<p>סיכון אשראי במקס</p>
<p>סיכון לרווחי החברה וליציבותה הנובע מאי יכולתה לספק את צרכי מזילותה.</p>	<p>סיכון מזילות במקס</p>
<p>החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית נובעת מהפער בין מועדי הפרעון ומועדי שינוי שיעורי הריבית של הנכסים וההתחייבויות.</p>	<p>סיכון ריבית במקס</p>
<p>הסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוזי מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי השוק.</p>	<p>סיכון שוק במקס</p>
<p>סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.</p>	<p>סיכון תפעולי במקס</p>
<p>העברת תשלומים לבית עסק כנגד שוברי עסקאות שבוצעו בכרטיסי אשראי בתמורה לעמלת סליקה שנגבית מבית העסק.</p>	<p>סליקה במקס</p>
<p>עמלה המשולמת על ידי סולק למנפיק.</p>	<p>עמלה צולבת במקס</p>
<p>תקן טכנולוגי לסליקת כרטיסי אשראי המכילים שבב אשר תורם להגנה על פרטי האשראי של הלקוח, אותו יצרו ארגוני כרטיסי האשראי הבינלאומיים ששמותיהם מרכיבים את שמו.</p>	<p>תקן EMV (Europay Mastercard Visa)</p>
<p>רווח נקי מחולק בהון עצמי ממוצע.</p>	<p>תשואה להון במקס</p>

ביאור 2: בסיס עריכת הדוחות הכספיים

א. מתכונת העריכה של הדוחות הכספיים

הדוחות הכספיים הוכנו על ידי הקבוצה בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים ("IFRS"). כמו כן דוחות כספיים אלה נערכו בהתאם לדרישות הגילוי כפי שנקבעו על ידי הממונה בהתאם לחוק הפיקוח ודרישות הגילוי בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים) התש"ע-2010, עד כמה שתקנות אלו חלות על תאגיד המאחד חברות ביטוח.

עד ליום 31 בדצמבר 2022, היו הדוחות הכספיים המאוחדים של הקבוצה ערוכים בהתאם לתקני ה-IFRS, וזאת לרבות בהתייחס לנתונים המתייחסים לחברות בנות שאוחדו העונות להגדרת מבטח, כהגדרתו בתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010.

החל מיום 1 בינואר 2023, הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה ערוכים בהתאם להוראות תקנות ניירות ערך (דוחות שנתיים), התש"ע-2010. בהתאם להוראות אלה, הנתונים בדוחות הכספיים המתייחסים לחברה בת שאוחדה העונה להגדרת מבטח, כהגדרתו בתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, ערוכים בהתאם לדרישות שנקבעו על ידי הממונה בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.

כמפורט בביאור 4 להלן, בהתאם לדרישות שנקבעו על ידי הממונה נדחה מועד היישום לראשונה של תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 17 בדבר חוזי ביטוח (IFRS 17) ושל תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 9 בדבר מכשירים פיננסיים (IFRS 9) ליום 1 בינואר 2025 (וזאת במקום מועד היישום לראשונה שנקבע בתקן עצמו - 1 בינואר 2023). לאור זאת, בתקופות שעד מועד היישום לראשונה בישראל הנתונים בדוחות הכספיים המתייחסים לחברה בת כאמור לעיל ממשיכים להיערך לפי תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 4 בדבר חוזי ביטוח (IFRS 4) ולפי תקן חשבונאות בינלאומי מספר 39 בדבר מכשירים פיננסיים (IAS 39 משנת 2017).

בנוסף ביום 27 במרס 2023, השלימה החברה את רכישתה של חברת סימקס, אשר הינה חברה שמאחדת בדוחותיה את חברת כרטיסי האשראי מקס. בהתאם לתקנות עריכת דוחות, הנתונים בדוחות הכספיים המאוחדים של הקבוצה אשר מתייחסים לחברת מקס ממועד השלמת הרכישה של סימקס נערכו בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, לפרטים נוספים ראה ביאורים 3 ו-9 להלן. בעיקר הנושאים, הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית. בנושאים הנותרים, שהם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ועל כללי החשבונאות המקובלים בישראל (Israeli GAAP). כאשר תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות אלה הנחיות יישום ספציפיות, המבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות הברית.

כמו כן, ביתר הנושאים לרבות ביחס לנתונים בדוחות הכספיים שאינם מתייחסים לחברות הבנות האמורות, הדוחות הכספיים המאוחדים ערוכים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים ("להלן - IFRS").

המדיניות החשבונאית שיושמה בדוחות הכספיים יושמה באופן עקבי בכל התקופות המוצגות למעט אם נאמר אחרת.

ב. מטבע פעילות ומטבע הצגה

הדוחות הכספיים מוצגים בש"ח, שהינו מטבע הפעילות של החברה, ומעוגלים למיליון הקרוב, למעט אם צויין אחרת. ש"ח הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועלת החברה.

להלן פרטים על שיעורי השינוי שחלו במדד המחירים לצרכן ("להלן: "מדד"), בשערי החליפין היציגים של האירו, דולר ארה"ב ("להלן: "דולר") והלירה שטרלינג:

מדד	מדד	שער החליפין היציג של האירו	שער החליפין היציג של הדולר	שער החליפין היציג של ליש"ט	%
3.0	3.3	6.9	3.1	9.1	לשנה שהסתיימה ב 31 בדצמבר
5.3	5.3	6.6	13.2	0.8	2023
2.8	2.4	(10.8)	(3.3)	(4.3)	2022
					2021

שער החליפין היציג של האירו	שער החליפין היציג של הדולר	שער החליפין היציג של ליש"ט	ליום 31 בדצמבר
4.012	3.627	4.621	2023
3.753	3.519	4.235	ליום 31 בדצמבר
3.520	3.110	4.203	2021

ג. בסיס המדידה

הדוחות הכספיים הוכנו על בסיס העלות ההיסטורית למעט הנכסים וההתחייבויות העיקריים הבאים:

- התחייבויות ביטוחיות.
- מכשירים פיננסיים ונגזרים אשר נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- מכשירים פיננסיים אשר נמדדים בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר.
- נדל"ן להשקעה הנמדד לפי שווי הוגן.
- הפרשות.
- נכסי והתחייבויות מיסים נדחים.
- נכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים.
- השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות.

לפרטים בדבר אופן מדידת הנכסים וההתחייבויות אלו, ראה ביאור 3 להלן, בדבר עיקרי המדיניות החשבונאית.

ד. תקופת המחזור התפעולי ומבנה הדיווח של החברה

תקופת המחזור התפעולי הרגיל של הקבוצה, הכוללת בעיקר מוסדות כספיים, אינה ניתנת לקביעה בבירור ובעיקרה עולה על שנה, במיוחד בהתייחס למגזר חיסכון ארוך טווח, לענפי סיעוד ובריאות לזמן ארוך במגזר בריאות, ולענפי ביטוח כללי בעלי זנב ארוך. הדוחות על המצב הכספי המאוחדים, הכוללים בעיקרם את הנכסים וההתחייבויות של חברות ביטוח מאוחדות, הוצגו לפי סדר נזילות וללא הבחנה בין שוטף ללא שוטף. הצגה זו הינה גם בהתאם להנחיות הממונה, ומספקת מידע שהוא מהימן ורלוונטי יותר.

ה. שימוש באומדנים ושיקול דעת

1. שיקול דעת בעל השפעה מהותית

בתהליך יישום עיקרי המדיניות החשבונאית של הקבוצה בנושאים הבאים הפעילה ההנהלה שיקול דעת, בעל השפעה מהותית על הדוחות הכספיים:

סיווג בין חוזי ביטוח לבין חוזי השקעה - חוזי ביטוח הינם חוזים בהם המבטח לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר. ההנהלה שוקלת לגבי כל חוזה וחוזה, או לגבי קבוצה של חוזים דומים, האם הם כרוכים בנטילת סיכון ביטוחי משמעותי ועל כן יש לסווגם כחוזי ביטוח או לחלופין כחוזי השקעה.

2. אומדנים קריטיים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם ל-IFRS, ובהתאם לחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על פיו והנחיות הממונה, ובהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) והוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו נדרשת הנהלת הקבוצה להשתמש בשיקול דעת, בהערכות, באומדנים ובהנחות אשר משפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל הסכומים של נכסים והתחייבויות, הכנסות והוצאות. יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה, בין היתר, עקב שינויים רגולטוריים שפורסמו או צפויים להתפרסם בתחומי הביטוח, הפנסיה והגמל ואשר קיימת אי וודאות באשר לאופן התממשותם והשלכותיהם.

בעת גיבושם של אומדנים, המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הקבוצה, נדרשת הנהלת הקבוצה להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת הקבוצה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות לרבות ציפיות לעתיד, ככל שניתנות להערכה, בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה עודכנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

להלן ההנחות העיקריות שנעשו בדוחות הכספיים בקשר לאי הודאות לתאריך הדיווח ואומדנים קריטיים שחשבו על ידי הקבוצה ואשר שינוי מהותי בהם, בפרט נוכח השינויים הרגולטורים כאמור, עשויים להביא לתיאום מהותי לערכים בספרים של נכסים והתחייבויות בתקופות הדיווח העוקבות:

(א) התחייבויות בגין חוזי ביטוח - ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח ובדיקת נאותות התחייבויות אלו, מבוססות בעיקרן על שיטות הערכה אקטוארית ועל הנחות המפורטות בביאור 42(ה).

ההערכות האקטואריות וההנחות השונות נגזרות בעיקר מניסיון העבר ומבוססות, על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את מה שיקרה בעתיד תוך התחשבות, ככל שניתן, בשינויים רגולטוריים ועסקיים. ההערכות האקטואריות וההנחות נבדקות לפחות אחת לשנה. השתנות בגורמי הסיכון, בשכיחות האירועים או בחומרתם, וכן שינוי במצב המשפטי עשויים להשפיע באופן מהותי על גובה ההתחייבויות בגין חוזי הביטוח. יצוין שלשינויים הבאים, בין היתר, שינויים באומדן תוחלת החיים, בשיעור המבוטחים הבוחרים במימוש האפשרות למשיכת הכספים בדרך של גמלא, לבחירת מסלולי הקיצבה השונים, שיעור התחלואה, גיל פרישת המבוטחים וכן לשיעור הביטולים עשויה להיות השלכה מהותית על הדוחות הכספיים.

לגבי שינויים בהנחות עיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח חיים וביטוח בריאות, לרבות ההתחייבות להשלמה לעתודה לקיצבה, ראה ביאור 42(ה)(1)(ד). לגבי שינויים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח כללי ראה ביאור 42(ה)(2).

לניתוחי רגישות של הסיכון הביטוחי, ראה ביאור 42(ה)(1)(ג).

(ב) תביעות משפטיות שאינן במהלך עסקים רגיל - הערכות סיכויי התביעות המשפטיות שהוגשו כנגד חברות בקבוצה נסמכות על חוות דעת היועצים המשפטיים בהתייחס לתוצאה בסופם של ההליכים. חוות דעת אלה מתבססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים, בהתחשב במידת הניסיון המשפטי שנצבר, ככל שנצבר, בנושאים השונים והן בהתבסס על האומדן של החברות הרלוונטיות בדבר הסכומים של הסדרי הפשרה, שהנהלות החברות המאוחדות צופות, שיותר סביר מאשר לא, שישולמו על ידן. יודגש כי תוצאות התביעות, אשר תקבענה בבתי המשפט, עלולות להיות שונות מההערכות האמורות. סכומי הפרשות שבוצעו מבוססים על הערכת מידת הסיכון בכל אחת מהתביעות נכון למועד הסמוך למועד פרסום הדוח הכספי. לעניין זה יצוין כי אירועים המתרחשים במהלך ההתדיינות המשפטית עשויים לחייב ביצוע של הערכה מחודשת של סיכון זה.

יודגש כי בחוות דעת עורכי הדין ביחס לבקשות לאישור תובענות כייצוגיות, מתייחסת ההערכה של עורך הדין לסיכויי הבקשה לאישור התביעה כייצוגית ובחלק מהמקרים בלבד מתייחסת לסיכויי התביעה לגופה, אם תאושר כייצוגית. זאת, בין היתר, לאור השלב בו מצוי ההליך ומהסיבה שהיקפו ותוכנו של הדיון בתביעה לגופה, לאחר שתאושר כתובענה ייצוגית יושפע מהחלטת בית המשפט בדבר אישור הבקשה להכיר בתביעה כתובענה ייצוגית, אשר מתייחסת בדרך כלל, לעילות התביעה שאושרו ולכאלה שלא אושרו, לסעדים שאושרו ולכאלה שלא אושרו ועוד כיוצ"ב.

במידה ובירור תביעה משפטית (מובהר למען הסר ספק כי בירור תביעה אינו כולל הכרעה בבקשות להכרה בתובענות ייצוגיות ובבקשות ביניים אחרות) בערכאה מסוימת מוכרע כנגד חברות הקבוצה, תוכר או תעודכן הפרשה בדוחות הכספיים המתפרסמים לראשונה לאחר מועד ההכרעה, אף אם לדעת הנהלת הקבוצה, בהסתמך על חוות דעת יועצה המשפטיים, התוצאה בערעור לערכאה גבוהה יותר תהיה שונה וכי בסופם של ההליכים הקבוצה לא תחויב (למעט במקרים של סבירות גבוהה שהערעור יתקבל).

בנוסף לתביעות האמורות, חברות הקבוצה חשופות לטענות/תביעות משפטיות שטרם נטענו/הוגשו (unasserted claims), וזאת, בין היתר, בהתקיים ספק בפרשנות הסכם ו/או הוראת דין ו/או אופן יישומם. חשיפה זו מובאת לידיעת חברות הקבוצה במספר דרכים, ובין היתר: באמצעות פניות של לקוחות אל גורמים בקבוצה ובמיוחד אל הממונה על פניות הציבור בקבוצה, באמצעות תלונות של לקוחות ליחידה לפניות הציבור באגף לרשות שוק ההון, ביטוח וחסכון שבאוצר, ובאמצעות תביעות (שאינן ייצוגיות) המוגשות לבית המשפט. נושאים אלו מובאים לידיעת הנהלת הקבוצה אם וככל שהגורמים המטפלים מזיהים כי הטענות עשויות להיות בעלות השלכות רחבות. בהערכת הסיכון הנובע מטענות/תביעות שטרם הוגשו מסתמכת הנהלת הקבוצה על הערכות פנימיות של הגורמים המטפלים ועל הערכותיה, המשקללות את הערכת הסיכוי להגשת תביעה ואת הסיכוי להצלחת התביעה, אם וככל שתוגש. ההערכה מבוססת על הניסיון שנצבר ביחס להגשת תביעות ועל הניתוח של הטענות לגופן. מטבע הדברים, עשויה התוצאה בפועל להיות שונה מההערכה שנעשתה בשלב שבו טרם הוגשה התביעה לאור השלב הראשוני שבו מצוי ברור הטענה המשפטית.

לפרטים נוספים, ראה ביאור 45.

ג) **ירידת ערך של נכסים לא פיננסיים, לרבות מוניטין** - אמידת שווי השימוש של הנכס או של היחידה מניבת המזומנים, לפי העניין, לצורך ביצוע בחינת ירידת ערך של נכסים לא פיננסיים או של מוניטין, מתבססת על ניסיון העבר ועל מיטב הערכת הנהלת הקבוצה לגבי התנאים הכלכליים שישירו במהלך יתרת אורך החיים השימושיים של הנכס או של היחידה מניבת המזומנים. שינוי באומדנים ששימשו באמידת הסכום בר ההשבה עשוי להביא לשינוי בזקיפת הפסד מירידת ערך.

ראה מידע נוסף בביאורים 3(ט) ו-6(ב).

ד) **אומדני שווי הוגן** - ראה סעיף 3 להלן.

ה) **קביעת ברות ההשבה של הוצאות רכישה נדחות** - ברות ההשבה של הוצאות הרכישה הנדחות נבדקת לפחות אחת לשנה תוך שימוש בהנחות עבודה, לדוגמה עבור פוליסות ביטוח חיים וסיעוד, לגבי שיעורי ביטולים, תמותה ותחלואה ומשתנים נוספים כאמור בביאור 38(ה). אם הנחות אלו לא תמומשנה יתכן ויהיה צורך בהאצת ההפחתה או אף במחיקת הוצאות הרכישה הנדחות.

ו) **נכסי מיסים נדחים** - נכסי מיסים נדחים מוכרים בגין הפסדים מועברים לצורכי מס והפרשים זמניים, שטרם נוצלו, במידה שצפוי שתהיה הכנסה חייבת עתידית שכנגדה ניתן יהיה לנצלם. נדרש שיקול דעת של ההנהלה על מנת לקבוע האם ניתן להכיר בנכס מיסים נדחים ואת סכום נכס המיסים הנדחים שניתן להכיר בו וזאת בהתבסס על קיום, עיתוי וסכום ההכנסה החייבת במס הצפויה. למידע נוסף ראה ביאור 24.

ז) **ירידת ערך נכסים פיננסיים**

1) **נכסים פיננסיים בעלות מופחתת** - הפרשה לחובות מסופקים והפסדי אשראי בגין נכסי חוב שאינם סחירים לרבות בגין הלוואות וחייבים, לרבות מבטחי משנה, פרמיה לגבייה, חייבים בגין כרטיסי אשראי וחובות אחרים, נקבעת באופן ספציפי, וכן על בסיס הערכה קולקטיבית של קבוצות בעלות מאפייני סיכון אשראי דומים. ראה מידע נוסף בביאור 3(ו) ו-1(ט) ובביאור 42(ו) ו-2(א).

2) **נכסים פיננסיים זמניים למכירה** - בכל מועד דיווח בוחנת הקבוצה האם קיימת ראייה אובייקטיבית לכך שערכו של הנכס נפגם וקיימת ירידת ערך לגביו. לצורך בחינת ירידת ערך כאמור מפעילה הקבוצה שיקול דעת לגבי סממנים המעידים על ראייה אובייקטיבית המתחייבים לשיעור הירידה בשווי ההוגן באחוזים וכן להימשכות תקופת הירידה בשווי ההוגן. ראה גם ביאור 3(ט) ו-1.

3. קביעת שווי הוגן

לצורך הכנת הדוחות הכספיים, נדרשת הקבוצה לקבוע את השווי ההוגן של נכסים והתחייבויות פיננסיים ושיאנים פיננסיים.

שווי הוגן הוא המחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם להעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה. מדידת שווי הוגן מבוססת על ההנחה כי העסקה מתרחשת בשוק העיקרי של הנכס או התחייבות, או בהיעדר שוק עיקרי, בשוק הכדאי ביותר (most advantageous). השווי ההוגן של נכס או התחייבות נמדד תוך שימוש בהנחות שמשותפים בשוק ישתמשו בהן בעת תמחור הנכס או התחייבות, בהנחה שמשותפים בשוק להפיק הטבות כלכליות באמצעות הנכס בשימוש המיטבי שלו או על ידי מכירתו פיננסי מביאה בחשבון את היכולת של משתתף בשוק להפיק הטבות כלכליות באמצעות הנכס בשימוש המיטבי שלו או על ידי מכירתו למשתתף אחר בשוק שישתמש בנכס בשימוש המיטבי שלו.

הקבוצה משתמשת בטכניקות הערכה שהן מתאימות לנסיבות ושקיימים עבורן מספיק נתונים שניתנים להשגה כדי למדוד שווי הוגן, תוך מיקסום השימוש בנתונים רלוונטיים שניתנים לצפייה ומיזעור השימוש בנתונים שאינם ניתנים לצפייה.

ערכי השווי ההוגן נקבעו לצרכי מדידה ו/או גילוי על בסיס השיטות המתוארות להלן. מידע נוסף לגבי ההנחות ששימשו בקביעת ערכי השווי ההוגן נכלל בביאורים הבאים:

- ביאור 10 בדבר נדל"ן להשקעה, לרבות עבור חוזים תלויי תשואה
- ביאור 14 בדבר נכסים עבור חוזים תלויי תשואה
- ביאור 15 בדבר השקעות פיננסיות אחרות
- ביאור 26 בדבר התחייבויות פיננסיות
- ביאור 44 בדבר תשלום מבוסס מניות

היררכיית השווי ההוגן

בקביעת השווי ההוגן של נכס או של התחייבות, משתמשת הקבוצה בנתונים נצפים מהשוק ככל שניתן. מדידות שווי הוגן מחולקות לשלוש רמות במידרג השווי ההוגן בהתבסס על הנתונים ששימוש בהערכה, כדלקמן:

רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.

רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, במישרין או בעקיפין, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.

רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

הרמה בהיררכיית השווי ההוגן, שאליה משתייכת מדידת השווי ההוגן של הנכס בשלמותו, נקבעת על בסיס הרמה הנמוכה ביותר של נתונים שהינם משמעותיים למדידת השווי ההוגן בשלמותה.

ו. סווג מחדש

בתקופת הדיווח בוצעו סיווגים לא מהותיים בדוח על תזרימי מזומנים ו**בביאור 28** וכן סיווגים נוספים לא מהותיים אחרים.

ביאור 3: עיקרי המדיניות החשבונאית המהותית

המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמה בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים מאוחדים אלה על ידי הקבוצה.

א. בסיס האיחוד

1. צירופי עסקים

הקבוצה מיישמת לגבי כל צירופי העסקים את שיטת הרכישה (Acquisition method).

מועד הרכישה הינו המועד בו הרוכשת משיגה שליטה על הנרכשת. שליטה מתקיימת כאשר הקבוצה חשופה, או בעלת זכויות, לתשואות משתנות ממעורבותה בנרכשת ויש לה את היכולת להשפיע על תשואות אלה באמצעות כוח ההשפעה שלה בנרכשת. בבחינת שליטה נלקחות בחשבון זכויות ממשיות המוחזקות על ידי הקבוצה ועל ידי אחרים.

הקבוצה מכירה במוניטין למועד הרכישה לפי השווי ההוגן של התמורה שהועברה לרבות סכומים שהוכרו בגין זכויות כלשהן שאינן מקנות שליטה בנרכשת וכן השווי ההוגן למועד הרכישה של זכות הונית בנרכשת שהוחזקה קודם לכן על ידי הקבוצה, בניכוי הסכום נטו שיוחס ברכישה לנכסים הניתנים לזיהוי שנרכשו ולהתחייבויות שניטלו.

עלויות הקשורות לרכישה שהתהוו לרוכשת בגין צירוף עסקים, כגון: עמלות למתווכים, עמלות ייעוץ, עמלות משפטיות, הערכת שווי ועמלות אחרות בגין שירותים מקצועיים או שירותי ייעוץ, למעט אלו הקשורות בהנפקת מכשירי חוב או הון בקשר עם צירוף העסקים, מוכרות כהוצאות בתקופה שבה השירותים מתקבלים.

תמורה מותנית מוכרת בשוויה ההוגן במועד הרכישה. אם התמורה מותנית מסווגת כנכס או כהתחייבות פיננסית בהתאם ל- IAS 39 / IFRS9. שינויים עוקבים בשווי ההוגן של התמורה המותנית מוכרים בדוח רווח והפסד או בדוח על הרווח הכולל האחר.

מוניטין נמדד לראשונה לפי העלות, שהינה הפרש בין תמורת הרכישה והזכויות שאינן מקנות שליטה לבין הסכום נטו של הנכסים המזוהים שנרכשו ושל ההתחייבויות שניטלו. אם סכום המוניטין שהתקבל הינו שלילי, הרוכש יכיר ברווח שנוצר במועד הרכישה.

2. חברות בנות

חברות בנות הינן ישויות הנשלטות, במישרין או בעקיפין, על ידי החברה. הדוחות הכספיים של חברות בנות נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים מיום השגת השליטה ועד ליום אובדן השליטה.

הדוחות הכספיים של קרנות הפנסיה, קופות הגמל (למעט קופת גמל בר א' קרן גמולים, שהחברה ערבה לתשואה מינימלית לעמיתה, ראה ביאור 42(ד)(1)), שבניהולה של הקבוצה, לא אוחדו, מכיוון שהקבוצה אינה חשופה במישרין לתשואות משתנות בגין ולפיכך אינה שולטת בישויות אלו.

בבחינת השליטה נלקחו בחשבון גם מערכת היחסים הכוללת בין הקבוצה לבין ישויות אלו והחשיפה של הקבוצה להשתנות של התשואות מזכויות אחרות שהיא מחזיקה. הערכה זו מתייחסת גם לחשיפה המירבית של הקבוצה להשתנות של התשואות, כגון בגין דמי הניהול וערבות הקבוצה להגנת תשואה של זכויות עמיתים בתוכניות תגמול.

המדיניות החשבונאית של חברות בנות שונתה ככל שהיה הצורך על מנת להתאימה למדיניות החשבונאית שאומצה על ידי הקבוצה.

3. זכויות שאינן מקנות שליטה

זכויות שאינן מקנות שליטה הן ההון העצמי בחברה בת שאינו ניתן לייחוס, במישרין או בעקיפין, לחברה.

מדידת זכויות שאינן מקנות שליטה במועד צירוף העסקים

זכויות שאינן מקנות שליטה, שהינן מכשירים המקנים זכות בעלות בהווה והמעניקים למחזיק בהן חלק בנכסים נטו במקרה של פירוק (לדוגמה: מניות רגילות), נמדדות במועד צירוף העסקים בשווי הוגן או לפי חלקן היחסי בנכסים והתחייבויות המזוהים של הנרכשת, על בסיס כל עסקה בנפרד.

הקצאת רווח או הפסד ורווח כולל אחר בין בעלי המניות

רווח או הפסד וכל רכיב של רווח כולל אחר מיוחסים לבעלים של החברה ולזכויות שאינן מקנות שליטה. סך הרווח או הפסד והרווח או הפסד הכולל האחר מיוחס לבעלים של החברה ולזכויות שאינן מקנות שליטה גם אם כתוצאה מכך יתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה תהיה שלילית.

עסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה, תוך שימור שליטה

עסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה תוך שימור שליטה, מטופלות כעסקאות הוניות. החברה בחרה לזקוף כל הפרש בין התמורה ששלמה או התקבלה לבין השינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה לקרן הון מעסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה.

4. השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות

השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות מטופלות בהתאם לשיטת השווי המאזני (למעט כמפורט בסעיף (ו)(6) להלן) ומוכרות לראשונה לפי עלות. עלות ההשקעה כוללת עלויות עסקה. הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את חלקה של הקבוצה ברווח או הפסד נטו, ברווח או הפסד כולל אחר ובנכסים נטו של חברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני, לאחר התיאומים הנדרשים כדי להתאים את המדיניות החשבונאית לזו של הקבוצה מהיום בו מתקיימת ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת ועד ליום שבו לא מתקיימת עוד ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת.

5. עסקאות שבוטלו במסגרת עריכת הדוחות הכספיים המאוחדים

יטרות הדדיות בקבוצה והכנסות והוצאות שטרם מומשו, הנובעות מעסקאות הדדיות בין חברות הקבוצה, בוטלו במסגרת עריכת הדוחות הכספיים המאוחדים. רווחים שטרם מומשו הנובעים מעסקאות עם חברות כלולות ועם עסקאות משותפות, בוטלו כנגד ההשקעה לפי זכויות הקבוצה בהשקעות אלו. הפסדים שטרם מומשו בוטלו באותו אופן לפיו בוטלו רווחים שטרם מומשו, כל עוד אין ראייה לירידת ערך.

6. רכישת חברת נכס

בעת רכישת חברת נכס, הקבוצה מפעילה שיקול דעת בבחינה האם מדובר ברכישת עסק או נכס, לצורך קביעת הטיפול החשבונאי בעסקה. בבחינה האם חברת נכס מהווה עסק, הקבוצה בוחנת, בין היתר, את מהות התהליכים הקיימים בחברת הנכס, לרבות היקף ומהות שירותי ניהול, אבטחה, ניקיון ותחזוקה הניתנים לשוכרים. עסקאות בהן החברה הנרכשת הינה עסק, העסקה מטופלת כצירוף עסקים כמפורט לעיל. לעומת זאת, עסקאות בהן החברה הנרכשת אינה עסק מטופלות כרכישת קבוצה של נכסים והתחייבויות. בעסקאות מסוג צירוף עסקים, עלות הרכישה, הכוללת עלויות עסקה, מוקצת באופן יחסי לנכסים ולהתחייבויות המזוהים שנרכשו, בהתבסס על שוויים ההוגן היחסי במועד הרכישה. במקרה האחרון, לא מוכר מוניתין וכן לא מוכרים מיסים נדחים בגין הפרשים זמניים הקיימים במועד הרכישה.

ב. מטבע חוץ

עסקאות במטבע חוץ

עסקאות במטבע חוץ מתורגמות למטבעות הפעילות הרלוונטיים של חברות הקבוצה לפי שערי החליפין שבתוקף בתאריכי העסקאות. נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ במועד הדיווח, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שערי החליפין שבתוקף לאותו יום. הפרשי שער בגין הפריטים הכספיים היו הפרש שבין העלות המופחתת במטבע הפעילות לתחילת השנה, כשהיא מתואמת לריבית האפקטיבית ולתשלומים במשך השנה לבין העלות המופחתת במטבע חוץ מתורגמת לפי שערי החליפין לסוף השנה.

נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבעות חוץ והנמדדים לפי שווי הוגן, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שערי החליפין שבתוקף ביום בו נקבע השווי ההוגן. פריטים לא כספיים הנקובים במטבע חוץ והנמדדים לפי עלות היסטורית, מתורגמים לפי שערי החליפין שבתוקף למועד העסקה.

הפרשי שער הנובעים מתרגום למטבע הפעילות מוכרים, בדרך כלל, ברווח והפסד, פרט להפרשים, הנובעים מתרגום של נכסים פיננסיים הוניים לא כספיים המסווגים כזמינים למכירה ומוכרים ברווח כולל אחר (למעט במקרה של ירידת ערך ואז הפרשי התרגום שהוכרו ברווח כולל אחר מסווגים מחדש לרווח והפסד).

ג. דיווח מגזרי

לפירוט הדיווח הכספי לפי מגזרים, ראה ביאור 5.

ד. חוזי ביטוח, חוזי השקעה וחוזים לניהול נכסים

תקן דיווח כספי בינלאומי 4 (IFRS 4), בדבר חוזי ביטוח, מאפשר למבטח להמשיך במדיניות החשבונאית בה נקט טרם מועד המעבר ל-IFRS לגבי חוזי ביטוח שהוא מנפק (לרבות עלויות רכישה קשורות ונכסים בלתי מוחשיים קשורים) וכן לגבי חוזי ביטוח משנה שהוא רוכש.

להלן עיקרי המדיניות החשבונאית של הקבוצה בקשר לחוזי ביטוח:

1. חיסכון ארוך טווח וביטוח סיעוד במגזר ביטוח בריאות

(א) הכרה בהכנסות - ראה סעיף (יב) להלן.

(ב) התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים וביטוח סיעוד במגזר ביטוח בריאות

ההתחייבויות מחושבות בהתאם להוראות הממונה (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות בישראל. ההתחייבויות נכללות על בסיס הערכה אקטוארית ומחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'. ההתחייבויות כוללות גם הפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום ותביעות תלויות, ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן, וכן הפרשות לתביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR). חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות נקבע על פי התנאים של החוזים הרלוונטיים.

ההתחייבויות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נקבעות על-ידי האקטוארים הממונים בכלל ביטוח, גברת דבי פרקש אולך, F.I.L.A.A ומר יהושע מזין, F.I.L.A.A.

התחייבויות הצמודות למדד וההשקעות הצמודות למדד, המשמשות כיסוי להתחייבויות אלה, נכללו בדוחות הכספיים לפי המדד שפורסם לאחרונה לפני תום תקופת הדיווח, לרבות התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים אשר לפי תנאיהם ההצמדה הינה חצי שנתית.

התחייבויות להשלמה לעתודה לקיצבה

התחייבויות לתשלום עתידי של קיצבה בחוזי ביטוח חיים מחושבות בהתאם להנחיות הממונה, תוך התחשבות בשיפור בתוחלת החיים וכן בשינוי שיעור מימוש הקיצבה בעת פרישה של המבוטחים, המצריכים מעקב אחר הלימות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח החיים, המאפשרים קבלת קיצבה והשלמתן באופן ראוי. בהתאם לכך, הקבוצה מבצעת השלמה מיידי של ההתחייבויות, ככל שדרוש, בגין חוזי ביטוח, לגביהם הקיצבה בתשלום, למבטח שהגיע לגיל הפרישה, וכן בגין קבוצת חוזי ביטוח שאינה ריווחית. לגבי

חוזי ביטוח אחרים, מתבצעת השלמת ההתחייבות, בגין הכספים שנצברו בחוזי הביטוח עד לתום תקופת הדיווח, תוך הקבלה להכנסות הצפויים, לאורך תקופת חוזה הביטוח.
לפרטים נוספים, ראה ביאור 42(ה)1.

תביעות תלויות ותביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR)

תביעות תלויות, בניכוי חלק מבטחי המשנה בהן, מחושבות באופן פרטני, בהתאם להערכת מומחים בחברה, על בסיס ההודעות בגין אירועי הביטוח וסכומי הביטוח, ונכללות במסגרת התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה. עבור תביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR) מחושבת הפרשה על בסיס מודל סטטיסטי.

עתודות לתביעות מתמשכות

ההפרשות לגמלאות בתשלום ולתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח אובדן כושר עבודה ובביטוח סיעודי, ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן, וכן הפרשות לתביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR), מחושבות על ידי האקטוארים הממונים בחברה ונכללות במסגרת התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

ג) הוצאות רכישה נדחות (DAC)

1) חוזי ביטוח חיים וסיעוד

DAC של חוזי ביטוח חיים וביטוח סיעוד הנמכרים החל מיום 1 בינואר 1999, כולל עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה והוצאות אחרות, לרבות חלק מהוצאות הנהלה וכלליות, הקשורות לרכישת חוזי ביטוח חדשים. ה-DAC מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת חוזה הביטוח, אך לא יותר מ-15 שנה. ה-DAC המתייחס לחוזי ביטוח שבוטלו או סולקו, נמחק במועד הביטול או הסילוק.

האקטוארים הממונים בחברות הביטוח המאוחדות, בודקים מידי שנה את ברות השבת ה-DAC בהתאם להוראות הממונה. הבדיקה נערכת על מנת לוודא שחוזי הביטוח צפויים ליצור הכנסות עתידיות המכסות את הפחתת ה-DAC, ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול ואת העמלות בגין אותם חוזי ביטוח. הבדיקה נערכה במקובץ ברמת כל מוצרי הפרט לכל שנות החיתום ביחד. ההנחות המשמשות לבדיקה זו, כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה, אשר נקבעות על ידי האקטוארים בחברה מידי שנה על פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים.

2) חוזים לניהול נכסים

הוצאות רכישה תוספתיות, המיוחסות במישרין לרכישת חוזה השקעה בביטוח חיים וחוזים לניהול נכסים של קרנות פנסיה וקופות גמל, נרשמות כ-DAC, כאשר צפוי כי החברה תשיב עלויות אלו. בכל מקרה אחר, מוכרות כהוצאה בעת התהוותן.

הוצאות רכישה שהווננו כנכס מופחתות לדוח רווח והפסד על בסיס שיטתי שהינו עקבי עם אומדן תקופת העברת שירות ניהול הנכסים, אשר מתקוף מעת לעת. יתרת ה-DAC שנצברה עד ליום 31 בדצמבר 2017 נבחנת אחת לשנה לירידת ערך על בסיס גישת היוון תחזית תזרים המזומנים הנובעים מהפעילות שנרכשה. כמו כן, בהתאם לתקן IFRS 15, לפחות אחת לשנה, החברה בוחנת האם הערך בספרים של הנכס שהוכר מיום 1 בינואר 2018 עולה על יתרת הסכום של התמורה שהישות מצפה לקבל בתמורה לשירות אליהם מתייחס הנכס, בניכוי העלויות המתייחסות במישרין להספקת השירות אשר לא הוכרו כהוצאות, וזאת בערכים לא מהוונים. במידת הצורך, מוכר הפסד מירידת ערך ברווח או הפסד.

ד) בדיקת נאותות ההתחייבויות (Liability Adequacy Test)

האקטוארים הממונים בחברת הביטוח עורכים מידי תקופה בדיקה לגבי נאותות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים וביטוח סיעוד (להלן: "LAT") בהתאם להוראות החוזר המאוחד שער 5, חלק 2, פרק 1 סימן ג לעניין מדידת התחייבויות סעיף 1.1.4 (להלן: "חוזר LAT"). ה-LAT נועד לבדוק שסך ההתחייבויות מספיק לכסות את השווי המהוון של התזרים העתידי הצפוי מחוזי הביטוח: תביעות, עמלות והוצאות, בניכוי פרמיות ובהתחשב בעודף שווי הוגן על הערך בספרים של הנכסים המגבים. היוון התזרים נעשה בשיעור ריבית ריאלית חסר סיכון בתוספת שיעור מפרמיית אי נזילות בהתאם לסוג ההתחייבות. פרמיית אי הנזילות ליום 31 בדצמבר 2023 הינה בשיעור של 0.76% (ליום 31 בדצמבר 2022 1.11%) וחושבה בהתבסס על הנחיות הממונה לעניין זה (להלן: "שווי התחייבות").

במידה והבדיקה מעלה כי סכום ההתחייבות בספרים נמוך משווי ההתחייבות לעיל, נרשמת הפרשה מיוחדת בגין החוסר.

הבדיקה נעשית בנפרד עבור קבוצות פוליסות שהוגדרו על ידי הממונה. בפוליסות פרט, הבדיקה נעשית ביחס לקבוצות של חוזי ביטוח (לרבות הנספחים שלהם). ההנחות המשמשות לבדיקות הנ"ל, הכוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה, נקבעות על ידי האקטוארים הממונים בחברה על-פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים, לרבות מרווח עבור סטיות שליליות אפשריות (Margin for Adverse Deviations), והכל בהתאם לחוזר LAT, ראה ביאור 42(ה)1(ד), לרבות בדבר השפעות עדכונים בשיעור פרמיית אי נזילות.

ה) חוזי השקעה

תקבולים בגין חוזי השקעה נזקפים ישירות לסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בדוח על המצב הכספי ולא נכללים בסעיף פרמיות שהורווחו בדוח רווח והפסד. החזר השקעה בגין פידימות ותום תקופה בגין חוזים אלה נגרעים ישירות מסעיף ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ולא נזקפים לדוח רווח והפסד.

בדוח רווח והפסד נזקפים בגין חוזים אלה ההכנסות מההשקעות, דמי הניהול הנגבים מהמבוטחים, שינויים בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בגובה חלקם של המבוטחים בהכנסות מההשקעות (השתתפות ברווחים), עמלות לסוכנים והוצאות הנהלה וכלליות.

1) הפרשה בגין השתתפות ברווחים של המבוטחים בביטוח קולקטיבי

ההפרשה נכללת בסעיף זכאים ויתרות זכות בדוח על המצב הכספי והשינוי בהפרשה נזקף לסעיף פרמיות.

2. ביטוח כללי וביטוח בריאות למעט סיעוד

א) הכרה בהכנסה - ראה סעיף (יב) להלן.

ב) התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי וביטוח בריאות למעט סיעוד

עתודות הביטוח והתביעות התלויות הכלולות בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח בדוח על המצב הכספי, וחלקם של מבטחי משנה בעתודה ובתביעות התלויות, הכלול בסעיף נכסי ביטוח משנה בדוח על המצב הכספי, חושבו בהתאם לתקנות חישוב עתודות, הנחיות הממונה ושיטות אקטואריות מקובלות לחישוב תביעות תלויות, המיושמות בהתאם לשיקול דעתם של האקטוארים בחברה. ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חושבו בעיקרן על ידי האקטוארים הממונים בחברה.

סעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח מורכב כלהלן:

1) הפרשה לפרמיה שטרם הרווחה (Unearned Premium Reserve). הפרשה זו משקפת את דמי הביטוח המתחייבים לתקופת ביטוח שלאחר תאריך הדיווח.

2) הפרשה לפרמיה בחסר (Premium Deficiency). הפרשה זו נרשמת, ככל שנדרשת, במידה והפרמיה שטרם הרווחה (בניכוי הוצאות הרכישה הנדחות, ראה סעיף ג' להלן) אינה מכסה את העלות הצפויה בגין חוזי הביטוח.

3) עתודות ביטוח בענפי ביטוח בריאות לזמן ארוך. הפרשה זו מחושבת על פי הערכות אקטואריות, כוללת במידת הצורך, הפרשה בגין הפסד צפוי בשייר (פרמיה בחסר) המחושבת על בסיס אומדן תזרים המזומנים הצפוי בגין החוזים בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

4) תביעות תלויות ועתודות, המחושבות לפי השיטות המפורטות להלן:

4.1 תביעות תלויות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נכללו לפי הערכה אקטוארית, למעט לגבי הענפים המפורטים בסעיף 4.2 להלן. הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות נכללת לפי הערכה אקטוארית. התחשיב האקטוארי בוצע על-ידי האקטואריים הממונים בכלל ביטוח, גברת גלית רובשטיין F.I.L.A.A, ומר יהושע מזין F.I.L.A.A.

4.2 בענפי ביטוח מטענים בהובלה, כלי שיט, כלי טייס, ערבות חוק מכר, ערבויות פיננסיות, ביטוח אשראי, סיכוני סחר חוץ ועסקים נכנסים, בהם קבע האקטואר כי לא ניתן ליישם מודל אקטוארי עקב העדר מובהקות סטטיסטית, נכללו התביעות התלויות בהתבסס על הערכות מומחים חיצוניים ועובדי החברה שמטפלים בתביעות, דיווח חברות מוסרות בעסקים נכנסים, וכן בתוספת IBNR ועתודות ככל שנדרש.

4.3 עודף הכנסות על הוצאות – לגבי ענף סיכוני סחר חוץ, מחושב עודף הכנסות על הוצאות, על בסיס דוח שנתי מצטבר.

4.4 שיבובים ושרידיים נלקחים בחשבון בבסיס הנתונים לפיו מחושבות ההערכות האקטואריות של התביעות התלויות.

4.5 להערכת החברה, התביעות התלויות הינן נאותות, וזאת בהתחשב בכך שהתביעות התלויות מחושבות בעיקרן על בסיס אקטוארי ויתרתן כוללת הפרשות מתאימות ל-IBNR, ככל שנדרש.

5) עתודה הנובעת לאור בדיקת נאותות ההתחייבויות (Liability Adequacy Test) בהתאם לעקרונות המפורטים בביאור 42(ה)(2)(4).

א) הוצאות רכישה נדחות (DAC)

DAC ברוטו ומשנה, של ביטוח כללי וביטוח בריאות למעט סיעוד כאמור לעיל, חושבו בהתאם לתקנות חישוב עתודות והנחיות הממונה:

1) DAC בביטוח כללי ובענפי ביטוח בריאות לזמן קצר, כוללות עמלות לסוכנים וחלק מהוצאות הנהלה וכלליות בקשר עם רכישת חוזי ביטוח, המתייחסות לפרמיות שטרם הרווחו, בשייר. ה-DAC מחושב לפי שיעורי הוצאות בפועל או לפי שיעורים תקינים שנקבעו בתקנות חישוב העתודות והנחיות הממונה, כאחוז מהפרמיה שטרם הרווחה לכל ענף בנפרד, לפי הנמוך שבהם. חלק מבטחי המשנה ב-DAC מסווג לסעיף זכאים ויתרות זכות, לשינויים בחישוב חלק מבטחי המשנה ב-DAC, ראה סעיף ב' לעיל.

2) DAC בענפי ביטוח בריאות לזמן ארוך כולל עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה וחלק מהוצאות הנהלה וכלליות הקשורות לרכישת חוזי ביטוח חדשים. ה-DAC מופחת בשיעורים שווים על פני תקופת חוזה הביטוח, אך לא יותר משש שנים. ה-DAC המתייחס לחוזי ביטוח שבטלו נמחק במועד הביטול.

בהתאם להוראות הממונה, אקטואר חברת הביטוח בודק מידי שנה את ברות השבת ה-DAC בענפי ביטוח בריאות לזמן ארוך. בחישוב זה נערכת בדיקה שחוזי הביטוח צפויים ליצור הכנסות עתידיות המכסות את ההתחייבויות הביטוחיות, את הפחתת ה-DAC, את הוצאות התפעול ואת העמלות, בגין אותם חוזי ביטוח. הבדיקה נערכת במקובץ לכל שנות החיתום. ההנחות המשמשות לבדיקה זו, כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה, ונקבעות מידי שנה על ידי האקטואר הממונה בחברת הביטוח על פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים.

ד) סעיפי תשלומים ושינוי בהתחייבויות

סעיפי תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ושייר, בדוח רווח והפסד, כוללים, בין היתר, סילוקים ועלויות טיפול ישירות בגין תביעות ששולמו, הוצאות עקיפות ליישוב תביעות, וכן עדכון ההפרשה לתביעות התלויות, לעלויות הטיפול הישירות ולהוצאות העקיפות ליישוב תביעות, שנרשמה בשנים קודמות.

ה) הפרשה בגין השתתפות ברווחים של המבוטחים בביטוח קולקטיבי בענפי בריאות לזמן ארוך

ההפרשה נכללת בסעיף זכאים ויתרות זכות בדוח על המצב הכספי, והשינוי בהפרשה נזקף לסעיף פרמיות.

ו) המאגר הישראלי לביטוח רכב של איגוד חברות הביטוח בישראל ועסקים נכנסים אחרים

עסקים המתקבלים מהמאגר הישראלי לביטוח רכב חובה ("הפול") בע"מ ("להלן: "הפול"), מחברות ביטוח אחרות (לרבות ביטוח משותף ועסקים נכנסים מחו"ל) ומסוכנויות חיתום, נכללים לפי חשבונות המתקבלים עד לתאריך הדיווח בתוספת הפרשות, לפי העניין, והכל בהתאם לשיעור ההשתתפות של כלל ביטוח.

ה. דוחות על תזרימי המזומנים

דוחות על תזרימי מזומנים, חברות הקבוצה למעט מקס בחרו להציג ריבית שהתקבלה ודיבידנדים שהתקבלו במסגרת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת. ריביות ששולמו ודיבידנדים ששולמו מוצגים במסגרת תזרימי מזומנים מפעילות מימון. נתוני מקס בדוח על תזרימי מזומנים דווחו בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב ומיישמת את הוראות תת נושא 10-230 בקודיפיקציה בדבר "דוח על תזרימי המזומנים".

גרעת התחייבויות פיננסיות

התחייבויות פיננסיות נגרעות כאשר מחויבות הקבוצה, כמפורט בהסכם, פוקעת או כאשר היא סולקה או בוטלה.

ו. מכשירים פיננסיים

המדיניות החשבונאית המיושמת על ידי החברה בגין מכשירים פיננסיים השייכים לחברה בת שאוחדה העונה להגדרת מבטח, הינה בהתאם ל-IAS39 (משנת 2017). המדיניות החשבונאית המיושמת על ידי החברה וחברות הקבוצה למעט מקס בגין יתר המכשירים הפיננסיים, הינה בהתאם ל-IFRS9.

א. להלן המדיניות החשבונאית המיושמת על ידי החברה בגין מכשירים פיננסיים השייכים לחברה בת שאוחדה העונה להגדרת מבטח:

1. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים

נכסים פיננסיים שאינם נגזרים כוללים השקעות במניות ובמכשירי חוב, מזומנים ושוי מזומנים וחייבים אחרים.

הכרה לראשונה

הקבוצה מכירה לראשונה בהלוואות וחייבים ובפיקדונות במועד היווצרותם. יתר הנכסים הפיננסיים הנרכשים בדרך הרגילה, לרבות נכסים אשר יועדו לשווי הוגן דרך רווח והפסד, מוכרים לראשונה במועד קשירת העסקה בו הקבוצה הופכת לצד לתנאים החוזיים של המכשיר, משמע, במועד בו התחייבה הקבוצה לקנות או למכור את הנכס. נכס פיננסי נמדד לראשונה בשווי הוגן בתוספת עלויות עסקה שניתן לייחס במישרין לרכישה או להנפקה של הנכס הפיננסי.

גריעה

נכסים פיננסיים נגרעים כאשר הזכויות החוזיות של הקבוצה לתזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי פוקעות, או כאשר הקבוצה מעבירה את הזכויות לקבל את תזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי בעסקה בה כל הסיכונים וההטבות מהבעלות על הנכס הפיננסי עוברים למעשה.

מכירות נכסים פיננסיים הנעשות בדרך הרגילה, מוכרות במועד קשירת העסקה, משמע, במועד בו התחייבה הקבוצה למכור את הנכס.

סיווג נכסים פיננסיים לקבוצות והטיפול החשבונאי בכל קבוצה

במועד ההכרה לראשונה, הקבוצה מסווגת נכסים פיננסיים בקבוצות כלהלן:

נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

נכס פיננסי מסווג כנמדד בשווי הוגן דרך רווח והפסד, אם הוא מסווג כמחזק למסחר, או אם יועד ככזה בעת ההכרה לראשונה. נכסים פיננסיים מיועדים לשווי הוגן דרך רווח והפסד, אם הקבוצה מנהלת השקעות מסוג זה ומקבלת החלטות קניה ומכירה בגינן בהתבסס על השווי הוגן וזאת בהתאם לאופן שבו תיעדה הקבוצה את ניהול הסיכונים או אסטרטגיית ההשקעה, אם הייעוד נועד למנוע חוסר עקביות חשבונאית (an accounting mismatch), או אם מדובר במכשיר משולב הכולל נגזר משובץ (ראה סעיף 3 להלן). עלויות העסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. נכסים פיננסיים אלה נמדדים בשווי הוגן והשינויים בהם נזקפים לסעיף רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון בדוח רווח והפסד.

הלוואות וחייבים

הלוואות וחייבים הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים, בעלי תשלומים קבועים, או הניתנים לקביעה, שאינם נסחרים בשוק פעיל. נכסים אלו מוכרים לראשונה בשווי הוגן בתוספת עלויות עסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה לראשונה, הלוואות וחייבים נמדדים בעלות המופחתת לפי שיטת הריבית האפקטיבית, בניכוי הפסדים מירידת ערך (ראה סעיף (ט) (1) להלן). רווחים והפסדים ממימוש השקעות מחושבים כהפרש בין תמורת המימוש נטו לבין העלות המופחתת ומוכרים בעת קרות אירוע המכירה.

הלוואות וחייבים כוללים מזומנים ושווי מזומנים והשקעות במכשירי חוב שאינם נכללים בתיקי השקעות כנגד פוליסות משתתפות ברווחי השקעה (נוסטרו) לרבות אג"ח מיעדות (הסכמי ח"צ), פיקדונות בבנקים והלוואות ויתרות חובה לקבל.

מזומנים כוללים יתרות מזומנים, הניתנים לשימוש מיידי. שווי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר, אשר משך הזמן ממועד ההפקדה המקורי ועד למועד הפידיון הינו עד 3 חודשים, ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנות להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים, אשר חשופות לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי ואשר אינן מוגבלות מבחינת משיכה או שימוש.

חייבים זכאים בגין פעילות כרטיסי אשראי במקס

חייבים בגין כרטיסי אשראי - ללא חיוב ריבית - כולל יתרות בגין עסקאות רגילות, עסקאות בתשלומים על חשבון בית העסק ועסקאות אחרות.

אשראי למחזיקי כרטיס - עם חיוב ריבית - כולל הלוואות שניתנו למחזיקי כרטיס, עסקאות קרדיט, עסקאות בכרטיסי אשראי מתגלגל ועסקאות אחרות.

עסקאות בכרטיסי אשראי נכללות במועד עיבוד העסקה במערכת מקס. במועד עיבוד העסקה, נוצר לחברה במאזן חוב של מחזיק הכרטיס, במידה והיא החברה המנפיקה או חוב של חברה מנפיקה אחרת וזאת כנגד התחייבות לתשלום לבית העסק. במידה ובית העסק אינו מקבל שירותי סליקה ממקס, נוצרת לחברה התחייבות לתשלום לחברה סולקת אחרת.

יתרת בתי עסק מוצגת בניכוי הקדמות תשלומים לבתי עסק אשר סולקים עם מקס ואשר עומדים בתנאים לסילוק התחייבות.

נכסים פיננסיים זמינים למכירה

נכסים פיננסיים זמינים למכירה הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים שיועדו כזמינים למכירה או שלא סווגו לאף אחת מהקבוצות האחרות. במועד ההכרה לראשונה, נכסים פיננסיים זמינים למכירה מוכרים בשווי הוגן בתוספת כל עלויות העסקה הניתנות לייחוס. בתקופות עוקבות, נמדדות השקעות אלה בשווי הוגן, כאשר השינויים בהן, פרט להפסדים מירידת ערך ופרט לרווחים או הפסדים משינויים במדד ובשער החליפין ולצבירת הריבית האפקטיבית במכשירי חוב המסווגים כזמינים למכירה, נקפים ישירות לרווח כולל אחר ומוצגים בקרן הון בגין נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה. דיבידנד המתקבל בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה נזקף לדוח רווח והפסד. כאשר ההשקעה נגרעת, הרווחים או הפסדים שנצברו בקרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה מועברים לרווח והפסד.

נכסים פיננסיים זמינים למכירה כוללים: מכשירי חוב סחירים ללא נגזרים משבצים שנדרש להפרידם והשקעות במניות שאינן מסווגות כהשקעות מוחזקות למסחר ושאין נכללות בתיקי השקעות כנגד פוליסות משתתפות ברווחי השקעה (נוסטרו).

2. התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים

התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים כוללות: התחייבויות לתאגידיים בנקאיים ואחרים וכתבי התחייבות נדחים זכאים אחרים.

הכרה לראשונה בהתחייבויות פיננסיות

הקבוצה מכירה לראשונה במכשירי חוב שהונפקו במועד היווצרותם. יתר ההתחייבויות הפיננסיות מוכרות לראשונה במועד קשירת העסקה בו הקבוצה הופכת לצד לתנאים החוזיים של המכשיר.

התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים מוכרות לראשונה בשווי הוגן בניכוי כל עלויות העסקה הניתנות לייחוס. עלויות עסקה המיוחסות באופן ישיר להנפקה צפויה של מכשיר אשר יסווג כהתחייבות פיננסית, מוכרות כנכס במסגרת סעיף הוצאות דוחות בדוח על המצב הכספי. עלויות עסקה אלו מנוכות מההתחייבות הפיננסית בעת ההכרה לראשונה בה, או מופחתות כהוצאות מימון בדוח רווח והפסד כאשר ההנפקה אינה צפויה עוד להתקיים.

לאחר ההכרה לראשונה, התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים נמדדות בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית. הוצאות מימון נזקפות לדוח רווח והפסד לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

שינוי תנאים של מכשירי חוב

החלפת מכשירי חוב, ברמת סדרה בעלי תנאים שונים באופן מהותי, בין לווה לבין מלווה קיימים מטופלת כסילוק ההתחייבות הפיננסית המקורית והכרה בהתחייבות פיננסית חדשה בשווי הוגן. כמו כן, שינוי משמעותי בתנאים של התחייבות פיננסית קיימת או של חלק ממנה, מטופל כסילוק ההתחייבות הפיננסית המקורית והכרה בהתחייבות פיננסית חדשה.

במקרים כאמור כל ההפרש בין העלות המופחתת של ההתחייבות הפיננסית המקורית לבין השווי הוגן של ההתחייבות הפיננסית החדשה מוכר ברווח והפסד בסעיף הוצאות מימון.

התנאים שונים באופן מהותי אם הערך הנוכחי המהווה של תזרימי המזומנים לפי התנאים החדשים, כולל עמלות כלשהן ששולמו, בניכוי עמלות כלשהן שהתקבלו ומהווה באמצעות שיעור הריבית האפקטיבי המקורי, הינו שונה לפחות בעשרה אחוזים מהערך הנוכחי המהווה של תזרימי המזומנים הנוטרים של ההתחייבות הפיננסית המקורית.

בנוסף למבחן הכמותי כאמור, הקבוצה בוחנת האם חלו שינויים גם בפרמטרים איכותיים שונים הגלומים במכשירי החוב המוחלפים. ככלל, החלפות של מכשירי חוב המביאות לשינוי מהותי בפרמטרים איכותיים נחשבות כהחלפות בעלות תנאים שונים באופן מהותי גם אם אינן מקיימות את המבחן הכמותי שבוצע לעיל.

במידה וההחלפה או השינוי אינם מהותיים, הם מטופלים כשינוי תנאי ההתחייבות המקורית ולא מוכר רווח או הפסד מההחלפה. עלויות או עמלות כלשהן שהתהוו מתאימות את הערך בספרים של ההתחייבות ומופחתות במשך התקופה שנותרה של ההתחייבות המתוקנת.

3. מכשירים פיננסיים נגזרים

הקבוצה מחזיקה מכשירים פיננסיים נגזרים כגון אופציות, חוזי אקדמה (Forward) בגין מטבע חוץ ועסקאות החלפה של שיעורי ריבית (IRS).

מכשירים פיננסיים נגזרים מוכרים לראשונה לפי השווי ההוגן ועלויות עסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד בעת התהוותן. לאחר ההכרה לראשונה, המכשירים הפיננסיים הנגזרים נמדדים לפי השווי ההוגן. רווחים או הפסדים הנובעים משינויים בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים נזקפים מיידית לדוח רווח והפסד לסעיף רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו והכנסות מימון. מכשירים פיננסיים נגזרים מוכרים בדוח על המצב הכספי כנכסים כשהשווי ההוגן שלהם חיובי וכהתחייבויות כשהשווי ההוגן שלהם שלילי.

נגזרים משובצים במכשיר משולב דרשים להימדד בשווי הוגן דרך רווח והפסד בנפרד מהחזרה המארח אם: (א) אין קשר הדוק בין המאפיינים הכלכליים והסיכונים של החזרה המארח ושל הנגזר המשובץ, (ב) מכשיר נפרד בעל אותם תנאים כשל הנגזר המשובץ היה עומד בהגדרת נגזר ו-(ג) המכשיר המשולב אינו נמדד בשווי הוגן דרך רווח והפסד.

נגזרים המשובצים בחוזה ביטוח אינם מופרדים כאשר הנגזר המשובץ הוא בעצמו חוזה ביטוח.

גידור כלכלי

חשבונאות גידור אינה מיושמת לגבי מכשירים נגזרים המשמשים לגידור כלכלי של נכסים והתחייבויות פיננסיים. השינויים בשווי ההוגן של נגזרים אלה נזקפים לרווח והפסד, כחלק מרווחים או הפסדים מהשקעות, נטו והכנסות מימון.

4. נכסים והתחייבויות פיננסיים צמודי מדד שאינם נמדדים בשווי הוגן

החברה בחרה לשערך נכסים והתחייבויות פיננסיים צמודי מדד, שאינם נמדדים בשווי הוגן, בכל תקופה בהתאם לשיעור השינוי במדד הידוע בפועל.

5. הקבוצה קיבלה החלטות ליעוד נכסים פיננסיים כדלקמן:

נכסים הכלולים בתיקי השקעה של פוליסות משתתפות ברווחי השקעות

נכסים אלו, הכוללים מכשירים פיננסיים סחירים ומכשירים פיננסיים לא סחירים (לרבות השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות), יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד, וזאת מהנימוקים הבאים: מדובר בתיקים מנוהלים, נפרדים ומזוהים, אשר הצגתם לפי שווי הוגן מקטינה באופן משמעותי חוסר עקביות חשבונאית של הצגת נכסים והתחייבויות לפי בסיסי מדידה שונים, כמו כן הניהול מתבצע לפי שווי הוגן וביצועי התיק נמדדים לפי שווי הוגן בהתאם לאסטרטגיית ניהול סיכונים מתועדת, והמידע לגבי המכשירים הפיננסיים מדווח להנהלה (ועדת ההשקעות הרלוונטית) באופן פנימי על בסיס שווי הוגן.

נכסים פיננסיים הכוללים נגזרים משובצים שנדרש להפרידם

נכסים פיננסיים הכוללים נגזרים משובצים שנדרש להפרידם, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח או הפסד.

ב. חברות הקבוצה למעט מקס והמבטח – לפרטים בדבר הטיפול במכשירים פיננסיים ראה סעיף ו' לעיל. להלן יתוארו השינויים המהותיים במדיניות החשבונאית המיושמת על ידן בגין יתר המכשירים הפיננסיים:

1. נכסים פיננסיים

החברה מסווגת ומודדת את מכשירי החוב בדוחותיה הכספיים על בסיס הקריטריונים להלן:

(א) המודל העסקי של החברה לניהול הנכסים הפיננסיים, וכן

(ב) מאפייני תזרים המזומנים החוזי של הנכס הפיננסי.

1א) החברה מודדת מכשירי חוב בעלות מופחתת כאשר:

המודל העסקי של החברה הינו החזקת הנכסים הפיננסיים על מנת לגבות תזרימי מזומנים חוזיים; וכן התנאים החוזיים של הנכס הפיננסי מספקים זכאות במועדים מוגדרים לתזרימי מזומנים שהם רק תשלומי קרן וריבית בגין סכום הקרן שטרם נפרעה.

לאחר ההכרה הראשונית, מכשירים בקבוצה זו יוצגו על פי תנאיהם לפי העלות בתוספת עלויות עסקה ישירות, תוך שימוש בשיטת העלות המופחתת ובניכוי הפסדים מירידת ערך. הכנסות ריבית, רווחים או הפסדים מהפרשי שער וירידת ערך מוכרים ברווח והפסד. רווח או הפסד כלשהו הנובע מגריעה, מוכר אף הוא ברווח והפסד.

כמו כן, במועד ההכרה לראשונה ישות יכולה לייעד, ללא אפשרות לשינוי יעוד זה, מכשיר חוב כנמדד בשווי הוגן דרך רווח או הפסד אם יעוד שכזה מבטל או מקטין משמעותית חוסר עקביות במדידה או בהכרה, לדוגמה במקרה בו ההתחייבויות הפיננסיות המתחייבות נמדדות אף הן בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

1ב) מכשירים הוניים

נכסים פיננסיים המהווים השקעות במכשירים הוניים אינם עומדים בקריטריונים האמורים לעיל ועל כן נמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

בקשר עם מכשירים הוניים שאינם מוחזקים למסחר, במועד ההכרה לראשונה, החברה רשאית לבצע בחירה שאינה ניתנת לשינוי, להציג כרווח כולל אחר שינויים עוקבים בשווי ההוגן אשר אילולא כן היו נמדדות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד. שינויים אלה לא ייזקפו לרווח או הפסד בעתיד גם לא בעת גריעת ההשקעה. החברה לא בחרה ביעוד כאמור. כתוצאה מכך, השקעות במכשירים הוניים אשר עד ליום 1 בינואר 2023 סווגו כזמינים למכירה, נמדדות החל ממועד זה בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

ז. נכסים בלתי מוחשיים

1. מוניטין

מוניטין שנוצר כתוצאה מרכישה של חברות מאוחדות מוצג במסגרת נכסים בלתי מוחשיים. למידע בדבר מדידת המוניטין בעת ההכרה לראשונה ראה סעיף (א)(1) לעיל.

2. נכסים בלתי מוחשיים אחרים

נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בנפרד נמדדים עם ההכרה לראשונה לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות. נכסים בלתי מוחשיים, הנרכשים במסגרת צירוף עסקים, נמדדים לפי השווי ההוגן במועד צירוף העסקים.

השווי ההוגן של נכסים בלתי מוחשיים, אשר נרכשו בצירוף עסקים, מבוסס על הערך המהוון של תזרימי המזומנים הצפויים לנבוע מהשימוש בנכסים וממכירתם. השיטה מחייבת קביעת שיעור היוון מתאים לסוג הנכס ולרמת הסיכון בגינו.

תוכנה לרבות עלויות מחקר ופיתוח

נכסי הקבוצה כוללים מערכות מחשב המורכבות מחומרה ותוכנות. תוכנות המהוות חלק אינטגרלי מחומרה, אשר אינה יכולה לפעול ללא התוכנות המותקנות עליה, מסווגות כרכוש קבוע. לעומת זאת, רישיונות לתוכנות העומדות בפני עצמן ומוסיפות פונקציונליות נוספת לחומרה, מסווגים כנכסים בלתי מוחשיים.

עלויות הטמעה של הסדרי מחשוב ענן מהוונות לנכס ככל שהנכס עומד בהגדרת נכס בלתי מוחשי, ובפרט ככל שהקבוצה שולטת בנכס. ככל שהחברה אינה מכירה בנכס בלתי מוחשי, בוחנת החברה האם השירותים שהתקבלו מובחנים משירות מחשוב הענן. ככל שהשירותים שהחברה מקבלת הינם מובחנים משירותי מחשוב הענן או מסופקים על ידי ספק צד שלישי שאינו ספק מחשוב הענן, מכירה הקבוצה בהוצאה עם אספקת שירותי הטמעה. ככל שהשירותים אינם מובחנים, עלויות הטמעה מוכרות כהוצאה בקצב צריכת שירותי מחשוב הענן.

אורך החיים השימושי

אומדן אורך החיים השימושי לתקופה הנוכחית ולתקופות השוואתיות הינו (באחוזים):

דמי ניהול עתידיים מפעילות פנסיה	3
דמי ניהול עתידיים מפעילות גמל	5-14
תיקי לקוחות ומותג	7-10
הוצאות רכישת תיקי ביטוח	7
תוכנות מחשב	10-33

סיווג הפחתות והפסדים מירידות ערך

ההפחתה השוטפת בגין הנכסים הבלתי מוחשיים, לרבות הוצאות רכישת תיקי ביטוח חיים וכללי ולמעט תוכנות מחשב, נזקפת לדוח רווח והפסד לסעיף הוצאות אחרות.

הפחתת תוכנות מחשב נזקפת להוצאות רכישה ושיווק ואחרות, הוצאות עקיפות ליישוב תביעות או הוצאות הנהלה וכלליות, בהתאם ליעוד תוכנות המחשב הרלוונטיות.

הפסדים מירידת ערך נזקפים לסעיף ירידת ערך נכסים בלתי מוחשיים.

ח. נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה הוא נדל"ן (קרקע או מבנה, או חלק ממבנה, או שניהם) המוחזק על ידי הקבוצה, כבעלים או בחכירה מימונית, לצורך הפקת הכנסות שכירות ו/או לשם עליית ערך הונת, ושלא לצורך שימוש בהספקת שירותים או למטרות מנהלתיות.

נדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי עלות, בתוספת יציאות שניתן לייחס במישרין לרכישת הנדל"ן להשקעה.

בתקופות עוקבות, הנדל"ן להשקעה נמדד לפי שווי הוגן, כשהשוויים בשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד, בסעיף רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון. נדל"ן להשקעה בהקמה המיועד לשימוש עתידי כנדל"ן להשקעה נמדד אף הוא בשווי הוגן כאמור לעיל וזאת כאשר השווי הוגן ניתן למדידה מהימנה. עם זאת, כשהשווי הוגן אינו ניתן למדידה מהימנה, בשל אופי והיקף סיכוני הפרויקט, נמדד הנדל"ן על פי השווי הוגן של הקרקע בתוספת עלות בתקופת ההקמה, בניכוי הפסדים מירידת ערך, במידה שקיימים, עד לסיום ההקמה או עד למועד שבו השווי הוגן ניתן למדידה מהימנה, כמוקדם מביניהם.

רווח או הפסד מגריעת נדל"ן להשקעה נקבע לפי השוואת התמורה מגריעת הנכס לערכו בספרים למועד הדיווח הכספי האחרון ומוכר בסעיף רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו, והכנסות מימון, בדוח רווח והפסד. כאשר נדל"ן להשקעה שסווג בעבר כפריט רכוש קבוע נמכר, קרן ההערכה מחדש, הנכללת בהון בהתייחס לנדל"ן להשקעה, מועברת ישירות לעודפים.

ט. ירידת ערך

1. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים

(א) בחברת הביטוח

הקבוצה בוחנת בכל מועד דיווח האם קיימת ראייה אובייקטיבית לירידת ערך בגין נכס פיננסי או קבוצה של הנכסים הפיננסיים הבאים:

נכסים פיננסיים בעלות מופחתת

כאשר קיימת ראייה אובייקטיבית לירידת ערך, מבוצעת בחינת הצורך בהכרה בהפסד מירידת ערך. עבור נכסים פיננסיים מהותיים, נבחן הצורך בירידת ערך על בסיס כל נכס בנפרד. עבור יתר הנכסים הפיננסיים נבחן הצורך בירידת ערך באופן קולקטיבי, לפי קבוצות בעלות מאפייני סיכוני אשראי דומים. ראייה אובייקטיבית לירידת ערך, לגבי נכסים הנכללים בקבוצות הלוואות וחייבים, קיימת, כאשר אירוע אחד או יותר השפיעו באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים מהנכס או קבוצת נכסים בעלי מאפייני סיכוני אשראי דומים (להלן: "הנכס") לאחר מועד ההכרה.

ראיות לירידת ערך כוללות סימנים לכך שלחייב קשיים פיננסיים, לרבות קשיי זילות ואי יכולת לעמוד בתשלומי קרן או ריבית. סכום ההפסד הנזקף לדוח רווח והפסד נמדד כהפרש בין היתרה בדוחות הכספיים של הנכס לבין הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים (שאינם כוללים הפסדי אשראי עתידיים שטרם התהוו), המהווים בהתאם לשיעור הריבית האפקטיבית המקורי של הנכס הפיננסי (שיעור הריבית האפקטיבית שחושב בעת ההכרה לראשונה). אם הנכס הפיננסי נושא ריבית משתנה, ההיוון נעשה בהתאם לשיעור הריבית האפקטיבית הנוכחית. היתרה בדוחות הכספיים של הנכס מוקטנת באמצעות רישום הפרשה. בתקופות עוקבות הפסד מירידת ערך מבוטל כאשר ניתן לייחס באופן אובייקטיבי את השבת ערכו של הנכס לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד. ביטול כאמור נזקף לרווח והפסד עד לגובה העלות המופחתת שהייתה צריכה להיות במועד ביטול ירידת הערך אילו לא הייתה מוכרת ירידת הערך.

נכסים פיננסיים זמינים למכירה

לגבי נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהם מכשירים הוניים, הראייה האובייקטיבית לירידת ערך כוללת ירידה משמעותית או מתמשכת בשווי הוגן של הנכס מתחת לעלותו וכן בחינת שינויים בסביבה הטכנולוגית, הכלכלית או המשפטית או בסביבת השוק בה פועל המנפיק של המכשיר. הבחינה של ירידה משמעותית או מתמשכת, תלויה בנסיבות בכל תאריך דיווח כספי, כאשר במסגרת הבחינה מובאים בחשבון התנודתיות ההיסטורית בשווי הוגן וכן משך הזמן בו השווי הוגן של הנכס נמוך מעלותו המקורית. כמו כן, בהתאם למדיניות הקבוצה, ירידה בשווי הוגן בשיעור של 20% ומעלה ביחס לעלות, נכון למועד הדוח הכספי, או כזו המתמשכת מעל תשעה חודשים (גם אם בשיעור נמוך יותר כאמור) מהווה ראייה אובייקטיבית לירידת ערך. כאשר קיימת ראייה אובייקטיבית לירידת ערך, ההפסד המצטבר שנזקף לקרן הון, הנמדד כהפרש בין עלות הרכישה (בניכוי הפסדים קודמים מירידת ערך) לבין השווי הוגן, מועבר מקרן הון ומוכר כהפסד מירידת ערך בדוח רווח והפסד. בתקופות עוקבות, כל ירידה נוספת בשווי הוגן מוכרת כהפסד מירידת ערך; ביטול הפסד מירידת ערך אינו נזקף לרווח והפסד אלא נזקף לקרן הון כרווח כולל אחר.

לגבי נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהם מכשירי חוב, הראייה האובייקטיבית לירידת ערך קיימת כאשר אירוע אחד או יותר השפיעו באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים מהנכס לאחר מועד ההשקעה וניתן לאמוד את ההשפעה באופן מהימן. **ראיות לירידת ערך כוללות סימנים לכך שלחייב קשיים פיננסיים, לרבות קשיי זילות ואי יכולת לעמוד בתשלומי קרן או ריבית.** כאשר קיימת ראייה אובייקטיבית לירידת ערך, ההפסד המצטבר שנזקף לקרן הון, הנמדד כהפרש בין עלות הרכישה (בניכוי תשלומי קרן), הפחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית והפסדים קודמים מירידת ערך) לבין השווי הוגן, מועבר מקרן הון ומוכר כהפסד מירידת ערך בדוח רווח והפסד. בתקופות עוקבות: כל ירידה נוספת בשווי הוגן מוכרת כהפסד מירידת ערך; הפסד מירידת ערך מבוטל כאשר ניתן לייחס באופן אובייקטיבי את העלייה בשווי הוגן לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד מירידת הערך ושנכלל בחישוב המקורי של ירידת ערך. ביטול, עקב עלייה בשווי הוגן כאמור, נזקף לרווח והפסד עד לגובה העלות המופחתת שהייתה צריכה להיות במועד ביטול ירידת הערך אילו לא הייתה מוכרת ירידת הערך.

(ב) חברות הקבוצה למעט המבטח ולמעט מקס

החברה בוחנת בכל מועד דיווח את ההפרשה להפסד בגין מכשירי חוב פיננסיים אשר אינם נמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד. החברה מבחינה בין שני מצבים של הכרה בהפרשה להפסד ;

(1) מכשירי חוב אשר לא חלה הידרדרות משמעותית באיכות האשראי שלהם מאז מועד ההכרה לראשונה, או מקרים בהם סיכון האשראי נמוך – ההפרשה להפסד שתוכר בגין מכשירי חוב זה תיקח בחשבון הפסדי אשראי חזויים בתקופה של 12 חודשים לאחר מועד הדיווח, או;

(2) מכשירי חוב אשר חלה הידרדרות משמעותית באיכות האשראי שלהם מאז מועד ההכרה לראשונה בהם ואשר סיכון האשראי בגינם אינו נמוך, ההפרשה להפסד שתוכר תביא בחשבון הפסדי אשראי חזויים - לאורך יתרת תקופת חיי המכשיר. **החברה מיישמת את ההקלה שנקבעה בתקן לפיה היא מניחה שסיכון האשראי של מכשירי חוב לא עלה באופן משמעותי ממועד ההכרה לראשונה אם נקבע במועד הדיווח כי המכשירי הינו בעל סיכון אשראי נמוך, למשל כאשר המכשירי הינו בעל דירוג חיצוני של "דרגת השקעה".**

ירידת הערך בגין מכשירי חוב הנמדדים לפי עלות מופחתת תיזקף לרווח או הפסד כנגד הפרשה ואילו ירידת הערך בגין מכשירי חוב הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר תיזקף כנגד קרן הון ולא תקטין את הערך בספרים של הנכס הפיננסי בדוח על המצב הכספי.

לחברה נכסים פיננסיים בעלי תקופות אשראי קצרות, בגינם היא רשאית ליישם את ההקלה שנקבעה במודל, קרי החברה תמדוד את ההפרשה להפסד בסכום השווה להפסדי אשראי חזויים לאורך כל חיי המכשיר. החברה בחרה ליישם את ההקלה לגבי נכסים פיננסיים אלה.

(ג) חובות לא צוברים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי במקס

1. הפרשה להפסדי אשראי במקס - מדידה

כחלק מיישום התקן, מקס קבעה מתודולוגיה למדידת ההפרשה להפסדי אשראי כדי לקיים הפרשה ברמה מתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלה ולחשיפות אשראי חוץ מאזניות מסוימות. בהתאם למתודולוגיה המעודכנת, אומדן הפסדי האשראי הצפויים וההפרשה בגינם מורכבים הן מנדבך כמותי והן מנדבך איכותי.

ככלל, הנדבך הכמותי מתבסס על נתוני והפסדי עבר, ובנדבך האיכותי מבוצעות התאמות לנתונים אלה בגין השתנות מאפייני תיק האשראי ובגין התנאים הכלכליים הנוכחיים ותחזיות סבירות וניתנות לביסוס לגבי תנאים מאקרו-כלכליים. אומדן ההפרשה להפסדי אשראי צפויים מחושב על פני התקופה החוזית של הנכס הפיננסי תוך הבאה בחשבון אומדן של פירעונות מוקדמים.

אומדני מקס כוללים הערכות המשקפות, בין היתר, תנאי אי וודאות ומטבעם יכולים להשתנות מעת לעת.

ככלל, חישוב ההפרשה להפסדי האשראי הצפויים מוערך על בסיס קבוצתי כאשר הנכסים הינם בעלי מאפייני סיכון דומים. מאפיינים אלה כוללים, בין היתר: (1) סוג ומאפייני הנכס הפיננסי (2) דירוגי אשראי (3) סיווג החוב.

לכל קבוצה של נכסים פיננסיים בעלי מאפייני סיכון דומים, מקס מחשבת את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים בהתאם לאחת השיטות למדידת ההפרשה המותרות בתקן, אשר להערכת מקס צפויה להביא לידי האומדן הטוב ביותר של ההפרשות להפסדי אשראי.

השיטות המיושמות במקס הן: (1) שיטת הסתברות לשל / הפסד בהינתן כשל (PD/LGD), בגין חשיפות אשראי לאנשים פרטיים; (2) שיטת WARM המבוססת על שיעורי הפסד (Loss-Rate), בגין חשיפות לאשראי מסחרי.

על מנת להעריך את האומדן להפסדי אשראי הצפויים לאורך התקופה החוזית של הנכסים, מקס מתבססת על מידע היסטורי תוך בחינת הצורך להתאים את המידע ההיסטורי כדי לשקף את המידה שבה התנאים הקיימים והתחזיות הסבירות וניתנות לביסוס יהיו שונים מן התנאים אשר שררו בתקופה שבמהלכה הוערך המידע ההיסטורי.

2. הפרשה להפסדי אשראי - אשראי צרכני

עבור תיק האשראי הצרכני שכולל אשראי לאנשים פרטיים, מקס מודדת את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים על בסיס שיטת PD / LGD תוך התאמתה לנתוני עבר ופילוח תיק האשראי לסגמנטים בעלי מאפייני סיכון דומים כגון דירוג פנימי של הלקוח, וסוג הנכס הפיננסי.

לצורך התאמת המידע ההיסטורי לתנאים כלכליים נוכחיים ובגין ציפיות לתנאים כלכליים עתידיים, מקס קבעה כי התקופה הסבירה וניתנת לביסוס הינה שנה אחת.

3. הפרשה להפסדי אשראי - אשראי מסחרי

עבור תיק האשראי המסחרי, מקס מודדת את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים על בסיס שיטת WARM, תוך פילוח תיק האשראי לסגמנטים בעלי מאפייני סיכון דומים על בסיס הסיווג החשבונאי של החוב.

לצורך התאמת המידע ההיסטורי לתנאים כלכליים נוכחיים ובגין ציפיות לתנאים כלכליים עתידיים, מקס קבעה כי התקופה הסבירה וניתנת לביסוס הינה שנה אחת.

4. הפרשה להפסדי אשראי - חשיפות אשראי חוץ מאזניות

חשיפות אשראי חוץ מאזניות כוללות חשיפות אשראי בגין מחויבות למתן אשראי וערבויות. הפרשה להפסדי אשראי בגין חשיפות אשראי חוץ מאזניות מבוססת על שיעורי הפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני (כמפורט לעיל), תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי בעת כשל של סיכון החשיפה החוץ מאזנית. שיעור המימוש הצפוי בעת כשל מחושב על ידי מקס עבור כל סוג של חשיפה חוץ מאזנית, בהתבסס על ניסיון העבר המצביע על שיעור המימוש לאשראי בעת כשל.

5. הפרשה להפסדי אשראי - חשיפות לבנקים ולסולקים

עבור חשיפות אשראי מאזניות וחוף-מאזניות לבנקים ולסולקים, מקס מודדת את הפרשה להפסדי אשראי צפויים בהתבסס על דירוגי האשראי של הגופים השונים.

6. בחינת הנאותות הכוללת של הפרשה

בנוסף לכך, מקס בוחנת את הנאותות הכוללת של הפרשה להפסדי אשראי. הערכת נאותות כאמור מתבססת על שיקול הדעת של ההנהלה אשר מתחשב בסיכונים הגלומים בתיק האשראי, במגמות התיק, ובמגבלות בשיטות ההערכה שמישומות על ידי מקס לקביעת הפרשה.

התהליך כולו, לרבות ברכיביו השונים המפורטים לעיל, מלווה לעיתים בשיקול דעת ובהערכות מומחה, על מנת לשקף את מיטב ציפיות ההנהלה והערכותיה באשר להפסדי האשראי הצפויים.

מחיקה חשבונאית

מקס מוחקת חשבונאית כל חוב או חלק ממנו המוערך על בסיס פרטני שנחשב כאינו בר גביה ובעל ערך נמוך כך שהותרו כנס אינה מוצדקת, או חוב בגינו מנהלת מקס מאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים ברוב המקרים כתקופה העולה על שנתיים). לגבי החובות המוערכים על בסיס קבוצתי, נקבעו כללי המחיקה בהתבסס על תקופת הפיגור שלהם (ברוב המקרים מעל 150 ימי פיגור רצופים) ועל פרמטרים אחרים של בעייתיות. יובהר כי מחיקות חשבונאיות אינן כרוכות בויתור משפטי והן מקטינות את יתרת החוב המדווחת לצרכים חשבונאיים בלבד, תוך יצירת בסיס עלות חדש לחוב בספרי מקס.

דרישות הגילוי

מקס מיישמת את דרישות הגילוי על איכות אשראי של חובות ועל הפרשה להפסדי אשראי שנקבעו בנושא 310 בקודיפיקציה בדבר "חובות" ובנושא 326 בקודיפיקציה בדבר "מכשירים פיננסיים - הפסדי אשראי" בהתאמות הנדרשות וכפי שאומצו בהוראות הדיווח לציבור ובכללים החדשים.

ראה ביאור 11 בדבר "סיכון אשראי, חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי והפרשה להפסדי אשראי" להלן.

דגשים פיקוחיים לגבי טיפול בחובות ודיווח לציבור בעקבות מלחמת "חרבות ברזל"

ביום 18 באוקטובר 2023, פרסם בנק ישראל מכתב בנושא "מלחמת "חרבות ברזל" - דגשים פיקוחיים לגבי טיפול בחובות ודיווח לציבור" המתייחס לפעולות שביצעו תאגידי בנקאיים כדי לאפשר באופן זמני ללווים אשר הושפעו מהמלחמה גמישות נוספת בפירעון הלוואות. החוזר קובע כי מצב הפיגור של חובות שתנאיהם עודכנו במסגרת הסדר פירעון חדש (בין אם הוא סוכם עם הלווה הספציפי, ובין אם הוא נקבע באופן גורף לכל הלווים באזור המושפע) יותאם לתנאים החוזיים העדכניים, וכי לגבי חובות שהיו בגינם תשלומים בפיגור במועד תחילת המלחמה, יש להתאים את מצב הפיגור למצב כפי שהיה במועד תחילת המלחמה, ולמעשה להקפא אותו במשך תקופת דחיית התשלום. עוד קובע החוזר כי ככלל, לא נדרש בשל הסדרי פירעון כאמור לסווג את החובות כחובות שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי. לחוזר אין השפעה מהותית על דוחות מקס.

(ד) הפרשה לכשל אשראי בעקבות רכישת מקס

תיק האשראי שאוחד במסגרת רכישת חברת מקס (להלן "תיק האשראי בעת הרכישה"), נרשם בהתאם לאומדן שווי הוגן ארעי שחושב במסגרת עבודת הקצאת עודפי עלות לפי שיטת תזרימי מזומנים (DCF).

הפרשה שהוכרה במסגרת הדוחות הכספיים של מקס בגין תיק האשראי בעת הרכישה לא הוכרה כמות שהיא במסגרת צירוף העסקים עצמו אלא.

תיק האשראי בעת הרכישה חולק ל-2 קבוצות עיקריות:

1. נכסי חוב שנרכשו לאחר שחלה התדרדרות יותר מלא משמעותית באיכות האשראי שלהם ממועד העמדתם ללווה—

החברה קובעת לגבי אילו נכסים חלה התדרדרות יותר מלא משמעותית באיכות האשראי על בסיס סטטוס ימי הפיגור, שינוי בדירוג האשראי ומאפיינים רלוונטיים נוספים.

החברה ממדה הפרשה להפסדי אשראי עבור נכסים אלו על פי אותה מתודולוגיה שתוארה לעיל שמיישמת מקס בדוחותיה הכספיים אך ללא השפעה על הרווח או הפסד אלא כנגד הערך בספרים של אותם נכסים שהוכר במסגרת צירוף העסקים לאחר שנמדדו בשווי הוגן ארעי כאמור לעיל ("הפרשה לכשל אשראי הכרה במסגרת איחוד לראשונה").

בהתאם, העלות המופחתת של נכסים אלו נמדדת בגובה השווי ההוגן הארעי שיוחס להם במסגרת צירוף העסקים כאמור לעיל בתוספת סכום הפרשה האמורה להפסדי אשראי כפי שנקבעה במועד הרכישה ומנגד הוכרה הפרשה האמורה. בהתאם, הסכום נטו בו הוכרו הנכסים האמורים במועד הרכישה עומד על שוויים ההוגן הארעי האמור. שינוי בהפרשה האמורה להפסדי אשראי לאחר מועד הרכישה יזקף לרווח או הפסד.

2. נכסי חוב שנרכשו בהם לא חלה התדרדרות יותר מלא משמעותית באיכות האשראי -

העלות המופחתת של נכסים אלו נמדדה בגובה השווי ההוגן הארעי שיוחס להם במסגרת צירוף העסקים כאמור לעיל אשר הביא לידי ביטוי את השינוי בתנאי השוק ממועד העמדתם ללווה. בנוסף החברה חישה הפרשה לכשל אשראי עבור נכסים אלו מייד לאחר הרכישה (day 2) על פי אותה מתודולוגיה שתוארה לעיל אשר נזקפה לרווח והפסד, וזאת מעבר לשווי ההוגן שחושב כאמור לעיל (להלן "הפרשה לאחר הרכישה").

ההוצאה בגין הפרשה לאחר הרכישה הסתכמה לסך של כ-220 מיליוני ש"ח לפני מס (כ-146 מיליוני ש"ח לאחר מס).

עוד יצויין כי הטיפול האמור לעיל הינו עבור תיק האשראי בעת הרכישה בלבד. עבור נכסי חוב חדשים שיוקמו לאחר תאריך הרכישה תחושב הפרשה בהתאם למתודולוגיה שתוארה לעיל על ידי מקס בלבד.

להלן פירוט מרכיבי יתרת החייבים בגין פעילויות בכרטיסי אשראי נטו, מייד לאחר הרכישה:

במיליוני ש"ח	ליום 31 במרס 2023
	בלתי מבוקר
חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי בספרי מקס	15,750
התאמה לשווי הוגן של תיק האשראי	(216)
סך הכל חייבים בגין פעילות אשראי שאוחדו לראשונה	15,534
הפרשה לכשל אשראי הכרה במסגרת איחוד לראשונה	(102)
חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, נטו שאוחדו לראשונה	15,432
הפרשה לאחר הרכישה	(220)
יתרת חייבים בגין פעילויות בכרטיסי אשראי, נטו מייד לאחר הרכישה	15,212

2. נכסים שאינם פיננסיים

עיתוי בחינת ירידת ערך

נכסים פיננסיים למעט מוניטין ברכישת מקס

הערך בספרים של הנכסים הלא פיננסיים של הקבוצה, שאינם הוצאות רכישה נדחות, נדל"ן להשקעה, ונכסי מיסים נדחים, נבדק בכל מועד דיווח כדי לקבוע האם קיימים סימנים המצביעים על ירידת ערך. באם קיימים סימנים, כאמור, מחושב אומדן סכום בר ההשבה של הנכס. אחת לשנה בתאריך קבוע, עבור כל יחידה מניבת מזומנים הכוללת מוניטין, או נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים מוגדר או שטרם זמינים לשימוש, מבצעת הקבוצה הערכה של הסכום בר ההשבה, או באופן תכופ יותר אם קיימים סימנים לירידת ערך.

יחידת מניבת הכוללת מוניטין ברכישת מקס

בהתאם ל-ASC 350 אחת לשנה החברה רשאית לבצע בחינה מקדמית של גורמים איכותניים בכדי לקבוע האם בסבירות שעולה על 50% השווי ההוגן של היחידה מניבת מזומנים נמוך מערכה בספרים. במקרה כזה היא תבצע הערכה של סכום בר ההשבה. אחרת היא אינה מחוייבת בביצוע ההערכה. החברה רשאית לבחור שלא לקיים את הבחינה המקדמית ולבצע במישירין הערכה של סכום בר ההשבה.

לצרכי בחינת ירידת ערך מוניטין, כאשר הזכויות שאינן מקנות שליטה נמדדו לראשונה לפי חלקן היחסי בנכסים נטו של הנרכשת, הקבוצה בחרה לגלם את ערכו בספרים של המוניטין בהתאם לשיעור שבו מחזיקה הקבוצה ביחידה מניבת מזומנים שאליה מוקצה המוניטין.

הכרה בהפסד מירידת ערך

הפסדים מירידת ערך מוכרים כאשר הערך בספרים של נכס או של יחידה מניבת מזומנים עולה על הסכום בר ההשבה, ונזקפים לרווח והפסד. לגבי יחידות מניבות מזומנים הכוללות מוניטין, הפסד מירידת ערך מוכר כאשר הערך בספרים של היחידה מניבה מזומנים, לאחר גילום יתרת המוניטין, עולה על הסכום בר ההשבה שלה. הפסדים מירידת ערך שהוכרו לגבי יחידות מניבות מזומנים, מוקצים תחילה להפחתת הערך בספרים של מוניטין שיוחס ליחידות אלה ולאחר מכן להפחתת הערך בספרים של הנכסים האחרים ביחידה מניבת המזומנים, באופן יחסי.

הקצאת הפסד מירידת ערך לזכויות שאינן מקנות שליטה

החברה בחרה להקצות הפסד מירידת ערך בין הבעלים של החברה לזכויות שאינן מקנות שליטה לפי אותו בסיס שהרווח או הפסד מוקצה.

ביטול הפסד מירידת ערך

הפסד מירידת ערך מוניתן אינו מבוטל. באשר לנכסים אחרים לגביהם הוכרו הפסדים מירידת ערך בתקופות קודמות, בכל מועד דיווח נבדק האם קיימים סימנים לכך שהפסדים אלו קטנו או שאינם קיימים עוד. הפסד מירידת ערך מבוטל אם חל שינוי באומדנים ששימשו לקביעת הסכום בר ההשבה, אך ורק במידה שהערך בספרים של הנכס, אחרי ביטול ההפסד מירידת הערך, אינו עולה על הערך בספרים בניכוי פחת או הפחתות, שהיה נקבע אלמלא הוכר הפסד מירידת ערך.

3. חברות כלולות והסדרים משותפים המטופלים בשיטת השווי המאזני

החברה קובעת, בכל מועד דיווח לאחר יישום שיטת השווי המאזני, אם קיימת ראייה אובייקטיבית לירידת ערך ואם יש צורך להכיר בהפסד בגין ירידת ערך של ההשקעה בחברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני (להלן: "ההשקעה").

בחינת ירידת הערך נעשית בהתייחס להשקעה בכללותה, כולל המוניטין המיוחס לחברה המוחזקת המטופלת בשיטת השווי המאזני (להלן: "החברה המוחזקת"). במידה שקיימת ראייה אובייקטיבית כאמור, מוכר הפסד מירידת ערך, בסכום ההפרש בין הסכום בר ההשבה של ההשקעה לבין ערכה בדוחות הכספיים. סכום בר ההשבה הינו הגבוה מבין מחיר המכירה נטו ושווי שימוש המחושב בהתבסס על הערכת שווי של תזרימי המזומנים נטו שצפוי כי ינבעו מהחברה המוחזקת, כולל תזרימי המזומנים מהפעילויות של החברה המוחזקת והתמורה ממימושה הסופי של ההשקעה, או אומדת את הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים אשר חזוי כי ינבעו מדיבידנדים שיתקבלו ומהמימוש הסופי. הפסד כאמור מירידת ערך אינו מוקצה באופן ספציפי למוניטין הכלול בהשקעה ולפיכך בתקופות עוקבות הפסד ניתן לביטול עד מלא סכומו אם ורק אם חלו שינויים באומדנים ששימשו בקביעת הסכום בר ההשבה של ההשקעה מהמועד בו הוכר לאחרונה ההפסד מירידת ערך. הערך בספרים של ההשקעה, לאחר ביטול ההפסד מירידת ערך, לא יעלה על הערך בספרים של ההשקעה שהיה נקבע לפי שיטת השווי המאזני אלמלא הוכר הפסד מירידת ערך.

4. פרמיות לגבייה

הפרשה לחובות מסופקים בגין פרמיות לגבייה שלדעת ההנהלה גבייתם מוטלת בספק, נקבעת באופן ספציפי על בסיס הערכות סיכון פרטניות, ובאופן קולקטיבי בהתבסס על ניסיון הגבייה בעבר באוכלוסיות בעלות מאפייני סיכונים אשראי דומים.

5. חובות מבטחי משנה

אי עמידה בהתחייבויות של מבטחי המשנה כלפי החברה אינה משחררת אותה מהתחייבויותיה כלפי המבוטחים על פי פוליסות הביטוח. מבטח משנה, אשר לא יעמוד בהתחייבויותיו על פי חוזה הביטוח המשנה, לעול לגרום לחברה הפסדים.

הפרשה לחובות מסופקים בגין חובות מבטחי משנה שגבייתם מוטלת בספק מבוצעות על בסיס הערכות סיכון פרטניות. בנוסף, בקביעת חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות ובעתודות הביטוח מתחשבות החברות המאוחדות, בין היתר, בהערכת אפשרות הגבייה ממבטחי המשנה. כאשר חלקם של מבטחי המשנה כאמור מחושב על בסיס אקטוארי, חלקם של מבטחי המשנה שבקשיים מחושב על ידי האקטואר בהתחשב בכלל גורמי הסיכון. כמו כן, מתחשבות החברות המאוחדות בעת עריכת הפרשות, בין היתר, בנכונות מבטחי המשנה להגיע להסכמי "חתך" Cut off (ניתוק התקשרויות בדרך של פירעון סופי של החובות).

י. עסקאות תשלומים מבוססי מניות

השווי ההוגן במועד ההענקה של מענקי תשלום מבוססי מניות לעובדים נזקק כהוצאת שכר ברווח והפסד במקביל לגידול בהון, על פני התקופה בה מושגת זכאות העובדים למכשירים ההוניים, היינו, התקופה שבה תנאי הביצוע ו/או השירות מתקיימים (להלן: "תקופת ההבשלה"). תקופת ההבשלה מסתיימת במועד שבו העובדים הרלוונטיים זכאים לגמול (להלן: "מועד ההבשלה"). בהתאם לבחירת מדיניות של הקבוצה הגידול בהון נזקק לסעיף העודפים.

בעסקאות בהן מעניקה חברת האם לעובדי חברות הקבוצה זכויות למכשיריה ההוניים, מטפלת הקבוצה בהענקה כעסקת תשלום מבוסס מניות ומסולקת במכשירים הוניים.

חברות הקבוצה למעט מקס

ההוצאה המצטברת המוכרת בכל מועד דיווח בגין עסקאות המסולקות במכשירים הוניים עד למועד ההבשלה משקפת את מידת חלוף תקופת ההבשלה ואת האומדן הטוב ביותר של הקבוצה לגבי מספר המכשירים ההוניים שצפויים להבשיל בסופו של דבר. החיוב או הזיכוי בדוח רווח והפסד משקף את השינוי בהוצאה המצטברת שהוכרה לתחילת ולסוף התקופה המדווחת.

מקס

מקס מכירה בעסקאות תשלומים מבוססי מניות בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב ומיישמת את הוראות נושא 718 בקודיפיקציה בדבר תשלום מבוסס מניות.

יא. הפרשות

חברות הקבוצה למעט מקס

הפרשה מוכרת כאשר לקבוצה יש מחויבות נוכחית, משפטית או משתמעת, כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, הניתנת לאמידה בצורה מהימנה, וכאשר יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי ידרש תזרים שלילי של הטבות כלכליות לסילוק המחויבות. החברה בחרה לקבוע את ההפרשות, כאשר השפעת ערך הזמן מהותית, על ידי היוון תזרימי המזומנים העתידיים בשיעור ריבית לפני מס, המשקף את הערכות השוק השוטפות לערך הזמן של הכסף ואת הסיכונים הספציפיים להתחייבות. הערך בספרים של הפרשה מותאם בכל תקופה על מנת לשקף את חלוף הזמן.

הקבוצה מכירה בנכס שיפוי אם, וודאי למעשה (Virtually Certain) שהשיפוי יתקבל אם החברה תסלק את המחויבות. הסכום שמוכר בגין השיפוי אינו עולה על סכום ההפרשה.

תביעות משפטיות

תביעות משפטיות, שהינן בעלות מאפיינים ייחודיים, אינן מקובצות, כי אם נבחנות בנפרד. הפרשה בגין טענות/תביעות כאמור שטרם נטענו/הוגשו (unasserted claims) מוכרת בהתאם לסיכוי הכולל של הצלחת התביעה, אם תוגש, כנגד חברות הקבוצה (המבוסס על הסתברות הגשת התביעה והסתברות הצלחת התביעה).

מקס

הדוחות הכספיים כוללים הפרשות נאותות בגין תביעות, בהתאם להערכת הנהלת מקס ובהתבסס על הערכות יועציה המשפטיים. מתכונת הגילוי הינה על פי הוראות המפקח על הבנקים, באופן שהתביעות שהוגשו כנגד מקס מסווגות לשלוש קבוצות:

- סיכון צפוי (Probable) - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה מעל ל- 70%. בגין תביעה הנכללת בקבוצת סיכון זו נכללה הפרשה בדוחות הכספיים.
 - סיכון אפשרי (Reasonably Possible) - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה בין 20% ל- 70%. בגין תביעה הנכללת בקבוצת סיכון זו לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים, אלא רק ניתן גילוי, ראה ביאור 45 להלן.
 - סיכון קלוש (Remote) - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה מתחת או שווה ל- 20%. בגין תביעה הנכללת בקבוצת סיכון זו לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים ולא ניתן גילוי.
- תביעה שלגביה יש קביעה של המפקח על הבנקים כי מקס נדרשת להשיב כספים, מסווגת כצפויה ונערכת בגינה הפרשה בגובה הסכום שמקס נדרשת להשיב.
- במקרים מסוימים, לדעת הנהלת מקס, בהסתמך על יועציה המשפטיים, לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון בגין תביעה רגילה ובגין תביעה שאושרה כתביעה ייצוגית ולכן לא בוצעה הפרשה.
- בביאור 45 להלן נכלל גילוי כמותי לסך החשיפות אשר סבירות התממשותן אינה קלושה שלא בוצעה בגין הפרשה, ואשר סכום כל אחת מהן (או צירוף מספר תביעות בנושאים דומים), על פי כתב התביעה, עולה על סכום של 1 מיליון ש"ח.
- בנוסף, בביאור כאמור ניתן גילוי להליכים משפטיים מהותיים כנגד מקס שהסכום הנטען בהן עולה על 1% מההון של מקס ליום 31 בדצמבר 2023.

יב. הכרה בהכנסות

1. להלן מדיניות הכרה בהכנסה של חברות הקבוצה למעט מקס:

א) פרמיות

1. מגזר חיסכון ארוך טווח ומגזר בריאות

פרמיות בענפי ביטוח חיים, סיעוד ובריאות לזמן ארוך, לרבות פרמיות חיסכון ולמעט תקבולים בגין חוזי השקעה, נרשמות כהכנסות בהגיע מועד גבייתן.

פרמיות בענף בריאות זמן קצר נרשמות כהכנסות על בסיס דוחות תפוקה חודשיים.

ביטולים נרשמים במועד קבלת ההודעה מבעל הפוליסה, או באופן יזום על ידי החברה עקב פיגורים בתשלום, בכפוף להוראות כל דין. השתתפות המבוטחים ברווחים מנכה מהפרמיות.

2. מגזר ביטוח כללי

פרמיות במגזר ביטוח כללי נרשמות כהכנסות על בסיס דוחות תפוקה חודשיים. דמי הביטוח מתייחסים בעיקרם לתקופת ביטוח של שנה. ההכנסות מפרמיה ברוטו ושינויים בפרמיה שטרם הורווחה בגינה נרשמים בסעיף פרמיות שהורווחו, ברוטו.

פרמיות בענף רכב חובה נרשמות בעת פירעון הפרמיה, הואיל והכיסוי הביטוחי מותנה בתשלום הפרמיה.

פרמיות מחוזי ביטוח שמועד תחילתם לאחר תום תקופת הדיווח, נרשמות כפרמיות מראש.

ההכנסות שנכללו בדוחות הכספיים הינן לאחר ביטולים שהתקבלו מבעלי פוליסות, ובניכוי ביטולים והפרשות עקב אי פירעון הפרמיות, בכפוף להוראות כל דין, ובניכוי השתתפות ברווחים על בסיס ההסכמים שבתוקף.

(ב) רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות ריבית והפחתות פרמיה או ניכיון מוכרות עם צבירתן, באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית. הכנסות מדיבידנדים מוכרות במועד הזכאות לתשלום. באם מתקבל הדיבידנד בגין מניות סחירות, מכירה הקבוצה בהכנסות מדיבידנד ביום האקס. הכנסות שכירות מנדל"ן להשקעה מוכרות ברווח והפסד לפי שיטת הקו הישר, על פני תקופת השכירות. תמריצי חכירה שהוענקו מוכרים כחלק בלתי נפרד מסך ההכנסה מדמי שכירות, על פני תקופת החכירה. רווחים והפסדים מהפרשי שער ושינויים בשווי ההוגן של השקעות מדווחים בנטו.

(ג) הכנסות מדמי ניהול

1. דמי ניהול בגין חוזי ביטוח תלויי תשואה

דמי הניהול מחושבים בהתאם להנחיות הממונה ותנאי החוזה, על בסיס התשואה וצבירת החיסכון של המבוטחים בתיק השקעות עבור חוזים אלו. דמי הניהול כוללים את המרכיבים דלקמן:
 בגין חוזי ביטוח שנמכרים החל מיום 1 בינואר 2004 - דמי ניהול קבועים בלבד;
 בגין חוזי ביטוח שנמכרו עד ליום 31 בדצמבר 2003 - דמי ניהול קבועים ומשתנים.
 דמי הניהול הקבועים מחושבים בשיעורים קבועים מצבירת החיסכון ונרשמים על בסיס צבירה.
 דמי הניהול המשתנים מחושבים כשיעור מהרווח הריאלי השנתי (מיום 1 בינואר ועד יום 31 בדצמבר), שנזקק לחוזה הביטוח בניכוי דמי הניהול הקבועים שנגבו מאותו חוזה ביטוח. ניתן לגבות רק דמי ניהול משתנים חיוביים ובניכוי סכומים שליליים שנצברו בשנים הקודמות. דמי הניהול המשתנים מחושבים ברמת הפוליסה הבודדת (ראה גם ביאור 33).
 במהלך השנה נרשמים דמי הניהול המשתנים על בסיס צבירה בהתאם לתשואה החודשית הריאלית, ככל שהיא חיובית. בחדשים בהם התשואה הריאלית שלילית מוקטנים דמי הניהול המשתנים עד לגובה סך דמי הניהול המשתנים שנגבו במצטבר מתחילת השנה. תשואה שלילית שלא בוצעה בגינה הקטנה של דמי הניהול במהלך שנה שוטפת, תנוכה, לצורך חישוב דמי הניהול מתשואה חיובית בתקופות עוקבות.

2. דמי ניהול מקרנות פנסיה ומקופות גמל

הכנסות מדמי ניהול קרנות פנסיה וקופות גמל נזקפות על בסיס יתרות הנכסים המנוהלים והתקבולים מהעמיתים על בסיס צבירה, בהתאם להנחיות הממונה.

(ד) הכנסות מעמלות

1. ביטוח חיים

הכנסות מעמלות ביטוח חיים בסוכנויות הביטוח המאוחדות נזקפות על בסיס מועדי הזכאות לעמלות על פי ההסכמים עם חברות הביטוח, בניכוי הפרשות להחזרי עמלות עקב ביטולים צפויים של פוליסות ביטוח.

2. ביטוח כללי

הכנסות מעמלות ביטוח כללי בסוכנויות הביטוח המאוחדות נזקפות בעת התהוותן.

3. ביטוח משנה

הכנסות מעמלות מביטוח משנה בביטוח חיים, ביטוח בריאות וביטוח כללי, נזקפות בעת התהוותן.

2. להלן מדיניות הכרה בהכנסה של מקס:

הכנסות והוצאות נכללות על בסיס צבירה, למעט המפורט להלן:

- א. הכנסות מימון ועמלות תפעוליות בגין חובות בגביה נזקפות לדוח רווח והפסד על בסיס הגביה בפועל.
- ב. מכשירים פיננסיים נגזרים מוצגים לפי שווי הוגן.
- ג. עלויות תוספתיות להשגת חוזה מהוונות כנכס במידה ומקס מצפה להשיב עלויות אלה.
- ד. עמלות אשר חויבו ביצירת אשראי, למעט הלוואות לתקופה של עד שלושה חודשים, לא מוכרות באופן מיידי כהכנסה בדוח רווח והפסד, אלא נדחות ומוכרות כהכנסות ריבית לאורך חיי ההלוואה בשיטת התאמת התשואה.
- ה. במקרים של מימון מחדש או ארגון מחדש של חובות שאינם בעייתיים, בוחנת מקס אם תנאי ההלוואה שונו באופן מהותי. בהתאם לכך, בוחנת האם הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים בהתאם לתנאים החדשים של ההלוואה שונה לפחות ב 10% -מהערך הנוכחי של תזרימי המזומנים שנותרו בהתאם לתנאים הנוכחיים. במקרים כאמור, כל העמלות שטרם הופחתו וכן עמלות פירעון מוקדם שנגבו מהלקוח בגין שינוי בתנאי אשראי מוכרות ברווח והפסד, אחרת העמלות הנ"ל נכללות כחלק מההשקעה נטו בהלוואה החדשה ומוכרות כהתאמת תשואה כאמור לעיל.

ג. עלויות והוצאות

הנהלה וכלליות בחברות הביטוח

עלויות והוצאות הנהלה וכלליות בחברות הביטוח מסווגות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות (הנכללות בסעיף תשלומים ושינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה), להוצאות הקשורות ברכישה (הנכללות בסעיף עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות) וליתרת הוצאות הנהלה וכלליות אחרות הנכללות בסעיף זה. הסיווג נערך בהתאם למודלים פנימיים של הקבוצה ובהתאם לזיהוי ההוצאות והעמסת תקורה.

מועדוני לקוחות במקס

מקס מכירה בסכומים המשולמים בעת חתימה על הסכמים עם מועדוני לקוחות כהוצאות שיווק ומכירה ברווח והפסד, לאורך תקופת ההסכם ובהתאם כהוצאות מראש בגין התקופה שטרם הוכרה ברווח והפסד.

נזקים בגין שימוש לרעה במקס

הוצאות נזקים משימוש לרעה בכרטיס אשראי כוללות נזקי זיוף, הונאה, גניבה ואובדן ונכללות בדוחות הכספיים בעת התהוותן.

הפרשה בגין תוכניות נאמנות

הדוחות הכספיים כוללים הפרשה בגין תוכניות נאמנות למחזיקי כרטיס, שבוצעה בהתאם לתחשיב, בהסתמך על נתוני העבר, המתבסס על שיעור הניצול של הנקודות שנצברו על ידי מחזיקי הכרטיס ועלותן.

ד. הוצאות מימון

עלויות האשראי שאינן מהוונות, נזקפות לדוח רווח והפסד לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

טו. מיסים על הכנסה

מיסים על הכנסה כוללים מיסים שוטפים ונדחים. מיסים שוטפים ונדחים נזקפים לרווח והפסד אלא אם המס נובע מצירוף עסקים, או נזקפים ישירות להון או לרווח כולל אחר במידה ונובעים מפריטים אשר מוכרים ישירות בהון או ברווח כולל אחר, בהתאמה. ההפרשה למסים על הכנסה של מקס וחברות מאוחדות שלו שהן מוסדות כספיים לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על הכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס ערך מוסף המוטל על השכר במוסדות כספיים נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "משכורות והוצאות נלוות"

מיסים שוטפים

הקבוצה מקזזת נכסי והתחייבויות מיסים שוטפים במידה וקיימת זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקיזוז נכסי והתחייבויות מיסים שוטפים וכן קיימת כוונה לסלק נכסי והתחייבויות מיסים שוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות המיסים השוטפים מיושבים בו זמנית.

חברות הקבוצה למעט מקס

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה, כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו או נחקקו למעשה למועד הדיווח, במס השוטף נכללו גם שינויים בתשלומי המס המתחייבים לשנים קודמות.

מקס

המס השוטף הינו סכום המסים על ההכנסה ששולמו או שעתידיים להיות משולמים (או מוחזרים) עבור התקופה השוטפת, כפי שנקבע על ידי יישום הוראות דיני המס שנחקקו על הכנסה חייבת במס. הוצאות המסים השוטפים כוללים גם את השינויים בתשלומי המס המתחייבים לשנים קודמות.

טז. מיסים על הכנסה

מיסים נדחים

חברות הקבוצה למעט מקס

המדירה של מיסים נדחים משקפת את השלכות המס שינבעו מהאופן בו הקבוצה צופה, בתום תקופת הדיווח, להשיב או לסלק את הערך בספרים של נכסים והתחייבויות, לפי שיעור מס הצפוי לחול במועד ההיפוך. עבור נדל"ן להשקעה הנמדד תוך שימוש במודל השווי ההוגן, קיימת הנחה הניתנת להפרכה שהערך בספרים של הנדל"ן להשקעה יישב באמצעות מכירה.

המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה למועד הדיווח. מיסים נדחים בגין חברות בנות הפועלות מחוץ לישראל חושבו לפי שיעורי המס הרלוונטיים בכל מדינה.

חברות הקבוצה למעט מקס

ההכרה במיסים נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מיסים. הקבוצה לא מכירה במיסים נדחים לגבי ההפרשים הזמניים הבאים: ההכרה לראשונה במוניטין; ההכרה לראשונה בנכסים ובהתחייבויות בעסקה שאינה מהווה צירוף עסקים ושאינה משפיעה על הרווח החשבונאי ועל הרווח לצרכי מס; וכן הפרשים הנובעים מהשקעה בחברות מוחזקות, במידה והקבוצה שולטת במועד היפוך ההפרש וכן צפוי שהם לא יתהפכו בעתיד הנראה לעין, בין אם בדרך של מימוש השקעה ובין אם בדרך של חלוקת דיבידנדים בגין השקעה.

נכס מס נדחה מוכר בספרים בגין הפסדים מועברים ו/או הפרשים זמניים הניתנים לניכוי כאשר צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה ניתן יהיה לנצל את ההפסדים המועברים ו/או הפרשים הזמניים הניתנים לניכוי, או בהעדר הצפי לקיום הכנסה חייבת בעתיד, נכס מס נדחה מוכר רק עד גובה הפרשים הזמניים החייבים במס. נכסי המיסים הנדחים נבדקים בכל תאריך דיווח, ובמידה ולא צפוי כי הטבות המס המתחייבות תתממשנה, הם מופחתים.

נכסי מיסים נדחים שלא הוכרו מוערכים מחדש בכל מועד דיווח ומוכרים במידה והשתנה הצפי כך שצפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.

מקס

התחייבויות בגין מיסים נדחים ונכסי מיסים נדחים מייצגים את ההשפעות העתידיות על מיסים על הכנסה הנובעות מהפרשים זמניים והפסדים מועברים הקיימים בסוף תקופה.

מקס מכירה בהתחייבויות מיסים נדחים בגין כל הפרשים הזמניים החייבים במס, למעט הפרשים הזמניים הבאים:

- רווחים לא מחולקים של חברה בת מקומית שהן למשך זמן, תמידי במהותן;
- הפרשים הקשורים למוניטין (או לחלקו) שלגביהם הפחתת המוניטין אינה ניתנת לניכוי לצרכי מס;
- הפרשים הנובעים מעסקאות בינחברתיות.

מקס מכירה בנכסי מיסים נדחים בגין כל הפרשים הזמניים הניתנים לניכוי והפסדים מועברים, ובמקביל מכירה בהפרשה נפרדת (valuation allowance) עבור אותו סכום הכלול בנכס אשר יותר סביר מאשר לא שלא ימומש. מקס מפחיתה את נכסי המיסים הנדחים בסכומן של הטבות מס כלשהן שאינן צפויות להתממש בהתבסס על הראיות הזמינות - הן הראיות החיוביות התומכות בהכרה בנכס מס נדחה והן הראיות השליליות התומכות ביצירת הפרשה בגין נכס מס נדחה, כדי לבחון האם ניתן להכיר בנכס מס נדחה נטו.

קיזוז נכסי והתחייבויות מיסים נדחים

חברות הקבוצה למעט מקס

החברה מקזזת נכסי והתחייבויות מיסים נדחים במידה וקיימת זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקיזוז נכסי והתחייבויות מיסים שוטפים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס הממוסה על ידי אותה רשות מס באותה חברה נישומה, או בחברות שונות, אשר בכוונתן לממש נכסי מיסים נדחים ולסלק התחייבויות מיסים נדחים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות המיסים הנדחים מיושבים בו זמנית.

מקס

מקס מקזזת את כל ההתחייבויות ונכסי המיסים הנדחים, כמו גם כל ה- valuation allowance (הפרשה לנכס מס נדחה) הקשורות, עבור רכיב משלם מס מסוים ובגבולותיו של תחום שיפוט מיסוי מסוים.

עסקאות בין חברתיות

מס נדחה בגין עסקאות בין חברתיות בדוחות הכספיים המאוחדים נרשם לפי שיעור המס החל על החברה הרוכשת.

יז. רווח למניה

החברה מציגה נתוני רווח למניה בסיסי ומדולל לגבי הון המניות הרגילות שלה.

הרווח המדולל למניה נקבע על ידי התאמת הרווח או ההפסד, המתייחס לבעלי המניות הרגילות של החברה והתאמת הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שבמחזור ובגין ההשפעות של כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות (היינו, המקטינות רווח למניה או המגדילות הפסד למניה) הכוללות כתבי אופציה למניות שהוענקו לעובדים.

יח. שינוי במדיניות חשבונאית - כולל יישום לראשונה של תקני דיווח כספי חדשים ותיקונים לתקני חשבונאות קיימים

1. יישום לראשונה של IFRS 9 – מכשירים פיננסיים

בחודש יולי 2014 פרסם ה- IASB את הנוסח המלא והסופי של IFRS 9 – מכשירים פיננסיים, המחליף את IAS 39 – מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה. IFRS 9 (להלן: "התקן החדש").

התקן החדש מיושם לראשונה בדוחות כספיים אלה על המכשירים הפיננסיים אשר אינם שייכים לחברה בת שאוחדה העונה להגדרת מבטח, אשר לגביה החברה ממשיכה ליישם את הוראות IAS 39 ואינו חל על המכשירים הפיננסיים השייכים למקס.

התקן החדש מיושם למפרע ללא הצגה מחדש של מספרי השוואה כמתאפשר על פי הוראות התקן החדש. החברה מכירה בכל הפרש בין הערך בספרים הקודם לבין הערך בספרים במועד היישום לראשונה ביתרת הפתיחה של העודפים (או רכיב אחר של הון, כפי שמתאים).

השפעת יישומו של התקן החדש על דוחותיה הכספיים של החברה הינה כדלקמן:

במיליוני ש"ח	סיווג מקורי תחת IAS 39	סיווג חדש תחת IFRS 9	ערך בספרים תחת IAS 39	ערך בספרים תחת IFRS 9
נכסים פיננסיים				
מזומנים ושויי מזומנים	הלוואות וחייבים	עלות מופחתת	529	529
קרנות כספיות	שווי הוגן דרך רווח והפסד	שווי הוגן דרך רווח והפסד	180	180
השקעות באגרות חוב סחירות	זמינים למכירה	שווי הוגן דרך רווח והפסד	4	4
השקעות אחרות במניות סחירות	זמינות למכירה	שווי הוגן דרך רווח והפסד	11	11

2. תיקון ל- IAS 1, גילוי למדיניות החשבונאית

בחדש פברואר 2021, פרסם ה-IASB תיקון לתקן חשבונאות בינלאומי 1: הצגת דוחות כספיים (להלן - התיקון). בהתאם לתיקון, חברות נדרשות לספק גילוי למדיניות החשבונאית המהותית שלהן חלף הדרישה כיום לספק גילוי למדיניות החשבונאית המשמעותית שלהן. אחת מהסיבות העיקריות לתיקון זה נובעת מכך שלמונח "משמעותי" לא קיימת הגדרה ב-IFRS בעוד שלמונח "מהותי" קיימת הגדרה בתקנים שונים ובפרט ב-IAS 1. בהתאם לתיקון, מידע על המדיניות החשבונאית הינו מהותי אם, כאשר הוא נלקח בחשבון יחד עם מידע אחר הניתן בדוחות הכספיים, ניתן לצפות באופן סביר כי הוא ישפיע על החלטות שמשמשי הדוחות הכספיים מקבלים בהתבסס על אותם דוחות.

התיקון ל- IAS1 מבהיר שמידע על המדיניות החשבונאית עשוי להיות מהותי אם בלעדיו, תימנע ממשמשי הדוחות הכספיים האפשרות להבין מידע מהותי אחר בדוחות הכספיים. בנוסף, התיקון מבהיר כי אין צורך בגילוי מידע על מדיניות חשבונאית שאינה מהותית.

התיקון יושם לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2023.

בעקבות יישום התיקון, היקף הגילוי למדיניות החשבונאית שניתן במסגרת הדוחות הכספיים לשנת 2023 הצטמצם והותאם לנסיבות הספציפיות של החברה.

ביאור 4: תקנים חדשים ופרשנויות שטרם אומצו

א. גילויי תקני IFRS חדשים בתקופה לפני יישומם על ידי חברות הביטוח הישראליות בקבוצה בהתאם להוראות רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון:

תקן/פרשנות/תיקון	נושא	תחילה והוראות מעבר	השפעות עיקריות צפויות
תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 17, חוזי ביטוח	התקן קובע עקרונות להכרה, מדידה, הצגה וגילוי בקשר לחוזי ביטוח (כולל חוזי ביטוח משנה) ומחליף את ההוראות הקיימות בנושא.	מועד היישום לראשונה של התקן הינו לתקופות שנתיים המתחילות ביום 1 בינואר 2023, עם אפשרות ליישום מוקדם, בהתקיים תנאים מסוימים. עם זאת, כמפורט להלן, בהתאם ל'מפת דרכים לאימוץ תקן חשבונאות בינלאומי מספר 17 (IFRS) – חוזי ביטוח – עדכון שלישי' ('עדכון שלישי של מפת הדרכים') שפורסמה על ידי רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון, מועד היישום לראשונה של IFRS 17 ושל IFRS 9 בישראל יידחה ויחול החל מהתקופות הרבעוניות והשנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2025. במסגרת מפת הדרכים האמורה ציינה רשות שוק ההון, בין היתר, שבשלב זה, אין כוונה להיתר אימוץ מוקדם של התקן בישראל.	כחלק מתהליך אימוץ התקנים, החברה מצויה בתהליך יישום והטמעה של מערכות מידע ממוחשבות אשר הכרחיות ליישום הוראות IFRS 17. כמו כן, הקבוצה בוחנת וממפה את הבקורות הנדרשות ואת אופן זרימת המידע אל הדוחות הכספיים.
	בהתאם לתקן החדש ישות תכיר ותמדוד קבוצות של חוזי ביטוח בהתאם לערך נוכחי מותאם לסיכון של תזרימי המזומנים העתידיים מהחוזים אשר מתייחס לכל המידע הזמין על תזרימי המזומנים באופן עקבי עם נתונים נצפים בשוק; בתוספת (במקרה של התחייבות) או בניכוי (במקרה של נכס) הסכום המייצג את הרווח שטרם מומש מקבוצת החוזים (מרווח השירות החוזי). הכנסות בגין חוזי ביטוח, לכל תקופת דיווח, נגזרות משינויים בהתחייבויות בגין כיסוי עתידי המתייחסים לרכיבים השונים של התמורה לה זכאי המבטח בגין החוזה, כגון: עלויות רכישת חוזי ביטוח, התאמת הסיכון, ייחוס מרווח השירות החוזי לתקופה, צפי תביעות והוצאות לתקופה.	יש ליישם את התקן למפרע, כאשר במקרים בהם יישום למפרע אינו מעשי, ניתן לבחור באחת משתי הגישות הבאות: יישום למפרע עם הקלות מסוימות (יישום למפרע מותאם); או יישום גישת השווי ההוגן.	הקבוצה ממשיכה לבחון את ההשלכות של אימוץ התקנים האמורים על דוחותיה הכספיים ונערכת ליישומם בלוח הזמנים האמור.
	יחד עם זאת, ישות תוכל ליישם מודל מדידה פשוט יותר לגבי חוזים מסוימים (לדוגמא: חוזים עם כיסוי ביטוחי של עד שנה) לפיו הסכום המיוחס לשירותים שטרם סופקו יימדד על ידי הקצאת הפרמיה על פני תקופת הכיסוי (the premium allocation approach).	עם זאת, כבר בשנת 2024 תידרשנה החברות לדווח, במסגרת ביאור ייעודי לדוחות הכספיים, דוחות עיקריים פרו-פורמה שיהיו ערוכים בהתאם להוראות IFRS 17 ו-IFRS 9 וזאת בהתאם למתכונת גילוי המצורפת בנספח לעדכון השלישי של מפת הדרכים, כדלהלן: במסגרת הדוחות הכספיים לרבעון השלישי של 2024 יינתן גילוי לדוח על המצב הכספי פרופורמה ליום 1 בינואר 2024 (מועד המעבר ליישום התקן) לרבות גילוי לגובה מרווח השירות החוזי וגובה התאמת הסיכון עבור כל אחד ממגזרי הפעילות בנפרד. בנוסף, במסגרת הדוחות הכספיים השנתיים של 2024 יינתן בנוסף גילוי לסעיפים מסוימים מהדוח על הרווח הכולל פרופורמה לתקופה של שישה חודשים שמסתיימת ביום 30 ביוני 2024 (ללא מספרי השוואה). בנוסף, במסגרת הביאור האמור תידרשנה החברות לתת גילוי איכותי משלים שיתייחס, בין היתר, לנושאים המפורטים בעדכון השלישי של מפת הדרכים.	בנוסף, העדכון השלישי של מפת הדרכים מפרט את צעדי היערכות ולוחות הזמנים המרכזיים שלדעת רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון נדרש לנקוט במטרה להבטיח את היערכותן של חברות הביטוח בישראל ליישום התקן באופן נאות, בין היתר, בנוגע להתאמת מערכות המידע ותפעולן, יישום ובדיקת נאותות של בקורות, ניהול הפרויקט ותיעודו, השלמת גיבוש מדיניות חשבונאית והיערכות לדיווחים השונים הנדרשים, ביצוע מבדקים כמותיים, היערכות לחישוב תיאום הסיכון עבור סיכון לא פיננסי, והיערכות לביקורת של רואי החשבון המבקרים.

ביאור 4: תקנים חדשים ופרשנויות שטרם אומצו (המשך)

ב. תקני חשבונאות חדשים והוראות של המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם בחברת כרטיסי האשראי - מקס:

תקן/פרשנות/תיקון	נושא	תחילה והוראות מעבר	השפעות עיקריות צפויות
חוזר בדבר שינויים בתנאים של חובות של לווים בקשיים פיננסיים	<p>ביום 19 באוקטובר 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "שינויים בתנאים של חובות של לווים בקשיים פיננסיים", המעדכן את הטיפול החשבונאי בחובות שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי בהתאם לתקינה ASU 2022-02, משלב בהוראות הדיווח לציבור את העדכון ומרחיב את הגילוי על איכות אשראי לפי שנת העמדת אשראי. השינויים העיקריים הצפויים בדוחות הכספיים הינם:</p> <ol style="list-style-type: none">1. המונח "חובות שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי" שונה ל"שינויים בתנאים של חובות של לווים בקשיים פיננסיים".2. דרישות הגילוי על "חובות שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי" הוחלפו בדרישות גילוי עדכניות על "שינויים בתנאים של חובות של לווים בקשיים פיננסיים".3. בוטלה הדרישה לחשב את ההפרשה להפסדי אשראי בשיטת היוון תזרים מזומנים עבור חוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי.4. נוספה דרישה לגילוי על מחיקות ברטו במסגרת הגילוי שניתן על "איכות אשראי לפי שנת העמדת אשראי".	<p>הוראות החוזר יחולו על תאגידים בנקאיים ועל סולקים החל מיום 1 בינואר 2024 ואילך.</p> <p>בעת היישום לראשונה נדרש לפעול בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב, בשינויים המתחייבים. בהתאם להוראות המעבר, לא נדרש לכלול בדוחות בשנת 2024 ואילך גילוי למידע המתייחס לארגונים מחדש של חובות בעייתיים שבוצעו עד ליום 31 בדצמבר 2023 אם מידע זה לא נדרש לפני כן בהתאם להוראות הדיווח לציבור.</p> <p>כמו כן, ניתן לקבוע את יתרת החובות של לווים בקשיים פיננסיים שעברו שינוי בתנאים עד ליום 31 בדצמבר 2023 לפי יתרת החובות שעברו ארגון מחדש של לווים בקשיים פיננסיים שבוצעו עד ליום 31 בדצמבר 2023, ובלבד שיינתן לכך גילוי.</p> <p>מסיבות פרקטיות, בדוח לרבעון הראשון לשנת 2024, תאגיד בנקאי רשאי לא לכלול גילוי כמותי בהתאם למתכונת שנקבעה לעניין הפירוט על סוגי השינויים שבוצעו במהלך רבעון זה בחובות של לווים בקשיים פיננסיים, הפירוט על ההשפעות הכספיות של שינויים אלה, והפירוט על סוגי השינויים של חובות ששולו במהלך רבעון זה לאחר שעברו שינוי בתנאים. חלף זאת, ייכלל בדוח האמור מידע בדבר סוגי השינויים שבוצעו במהלך רבעון זה בחובות של לווים בקשיים פיננסיים ובדבר ההשפעות הכספיות שלהם.</p>	<p>ההוראות החדשות בנושא שינויים בתנאים של חובות של לווים בקשיים פיננסיים חלות החל מיום 1 בינואר 2024 ואילך. כמו כן, בכוונת מקס לאמץ במועד היישום לראשונה את ההקלה שניתנה במסגרת חוזר הפיקוח על הבנקים לפיה תאגיד בנקאי רשאי לקבוע את יתרת החובות של לווים בקשיים פיננסיים שעברו שינוי בתנאים עד ליום 31 בדצמבר 2023 לפי יתרת החובות שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי עד לאותו יום.</p> <p>יישום ההוראה לא צפוי להשפיע על שיטת המדידה של ההפרשה להפסדי אשראי ולא צפוי להביא לשינוי ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי.</p>

ביאור 5: דיווח מגזרי

א. כללי

הקבוצה פועלת במגזרי הפעילות הבאים:

1. חיסכון ארוך טווח

מגזר חיסכון ארוך טווח כולל ביטוח חיים, כיסויים נלווים (נספחים) וניהול קרנות פנסיה וקופות גמל. המגזר כולל חיסכון לטווח ארוך (במסגרת פוליסות ביטוח לסוגיהן, קרנות פנסיה וקופות גמל, לרבות קרנות השתלמות) וכן כיסויים ביטוחיים של סיכונים שונים, כגון: מוות, נכות, אובדן כושר עבודה, ביטוחי בריאות הנמכרים כנספח לפוליסת ביטוח חיים ועוד. בהתאם להוראות הממונה מפורט מגזר חיסכון ארוך טווח לפי הענפים הבאים: גמל, פנסיה וביטוח חיים.

2. ביטוח בריאות

מגזר ביטוח בריאות כולל את פעילות הקבוצה בענפי ביטוח בריאות. המגזר כולל ביטוח סיעודי, ביטוח הוצאות רפואיות, ניתוחים, השתלות, תאונות אישיות (ענף בריאות לזמן ארוך), נסיעות לחו"ל, ביטוח שיניים, עובדים זרים ועוד.

3. ביטוח כללי

מגזר ביטוח כללי כולל את ענפי החבויות והרכוש, ביטוחי אשראי, תאונות אישיות ואחרים. בהתאם להוראות הממונה, מפורט מגזר ביטוח כללי לפי הענפים הבאים: רכב חובה, רכב רכוש, ענפי רכוש ואחרים ביטוח אשראי וענפי חבויות אחרים, כדלקמן:

- **ענף רכב חובה**
ענף רכב חובה מתמקד בכיסוי אשר רכישתו על ידי בעל הרכב או הנוהג בו היא חובה על פי דין ואשר מעניק כיסוי לנזק גוף (לנהג הרכב, לנוסעים ברכב או להולכי רגל) כתוצאה משימוש ברכב מנועי.
- **ענף רכב רכוש**
ענף רכב רכוש מתמקד בכיסוי נזקי רכוש לרכב המבוטח ונזקי רכוש שהרכב המבוטח יגרום לצד שלישי.
- **ענפי רכוש ואחרים**
יתר ענפי הרכוש שאינם רכב וחבויות וכן ענפי ביטוח אחרים, כגון ערבויות ותאונות אישיות (ענף בריאות לזמן קצר).
- **ביטוח אשראי באמצעות חברה מאוחדת**
ענפי ביטוח אשראי וסיכוני סחר חוץ.
- **ענפי חבויות אחרים**
ענפי החבויות מיועדים לכיסוי של חבויות המבוטח בגין נזק שהוא יגרום לצד שלישי. ענפים אלו כוללים: אחריות כלפי צד ג', אחריות מעבידים, אחריות מקצועית ואחריות המוצר.

4. מגזר כרטיסי אשראי

החברה אוחדה לראשונה החל מיום 31 במרס 2023, כך שהמידע הכמותי המגזרי המובא להלן כולל את רק את תוצאות הרבעונים השני השלישי והרביעי בשנת 2023 של מגזר פעילות זה, למעט הפרשה לכשל אשראי לפי CECL בעת רכישת סימקס לפרטים נוספים ראה באור 3(ט)(1)(ד).

כולל את תוצאות פעילות כרטיסי האשראי הנחלקת לשני ענפי פעילות עיקריים: תחום הנפקה ותחום סליקה.

ענף הנפקה

ענף הנפקה מתמקד ב-2 פעילויות עיקריות:

- (א) **פתרונות למוסדות פיננסים** - הנפקה משותפת ותפעול הנפקה (Processing) של כרטיסי אשראי עם בנקים, עבור לקוחותיהם (B2B2C), להלן "כרטיסי חיוב בנקאיים".
- (ב) **לקוחות פרטיים** - מכירה ושיווק של כרטיסי אשראי חוץ בנקאיים, אשראי צרכני ומוצרים אחרים ישירות ללקוחות פרטיים, כלומר הצרכנים (B2C), לרבות באמצעות מועדונים משותפים.

במסגרת ענף הנפקה מקס מנפיקה כרטיסי חיוב ללקוחותיה אשר משמשים כאמצעי תשלום לעסקות ולמשיכת מזומנים בבתי העסק בארץ ובעולם המכבדים את המותגים אותם מנפיקה מקס. ההכנסות של מקס ממחזיקי הכרטיס נובעות מעמלות שנגבות ממחזיקי הכרטיס ועמלות מנפיק שנגבות מחברות כרטיסי האשראי (כחברות סולקות) ומהארגונים הבינלאומיים (מסולקים בחו"ל). כמו כן, נגבות מלקוחות מקס ריביות בגין עסקאות ומוצרי אשראי שניתנו על ידי מקס.

ענף סליקה

בענף זה כלולות הפעילויות העיקריות הבאות:

1. שירותי סליקה - הבטחת תשלום כנגד שוברי עסקאות שבוצעו בכרטיסי אשראי בתמורה לעמלה שנגבית מבית העסק.
2. שירותים נלווים ומוצרים משלימים לשירותי הסליקה.
3. פתרונות פיננסיים - מוצרים ושירותים המוצעים לבתי העסק כגון: הלוואות, ניכיון שוברים, הקדמת תשלומים וערביות, בגינן נגבות ריביות ועמלות מבתי העסק.

בנוסף, במסגרת מגזר כרטיסי האשראי נכללות תוצאות הפעילות של חברת האחזקות מיילו ברום הולדינגס בע"מ (להלן: "מיילו"), חברה בת של מקס, אשר מחזיקה בחברות הבאות:

א) **הייפ פתרונות תשלום בע"מ** ("הייפ"), אשר מספקת פתרונות תשלום, לאתרי מסחר ולבתי עסק המשמשים לתשלום באמצעות כרטיסי אשראי ואמצעי תשלום נוספים ומספקת שירותי התאמות כרטיסי אשראי באמצעות מערכת המאפשרת לבצע בקרה על פעילות עסקית של בתי עסק מול חברות כרטיסי אשראי ומול חברות ניכיון. הייפ מספקת בנוסף מערכת לניהול חשבונות והנפקת חשבוניות דיגיטליות;

ב) **מקס אי.וי.אס בע"מ** (החזקה של 51%) - הינה מיזם טכנולוגי משותף בתחום מערכות טעינה ושירותים נוספים הרלוונטיים לרכבים חשמליים ולגגות סולריים.

5. אחר

כולל מגזרי פעילות אשר אינם עומדים בספים הכמותיים והאיכותיים לדיווח, בעיקר בגין סוכנויות הביטוח.

6. פעילות שאינה מוקצית למגזרים

פעילות זו כוללת את מטה הקבוצה שעיקרו ההון, ההתחייבויות שאינן בעסקי הביטוח והנכסים המוחזקים כנגדם בכלל ביטוח, וכן את היתרות והתוצאות הנפרדות של החברה.

ב. דיווח על מגזרי הפעילות

סכנו ארוך טווח												
סך הכל			ביטוח חיים			פנסיה			גמל			
2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	במיליוני ש"ח
6,391	6,844	6,041	6,391	6,844	6,041	-	-	-	-	-	-	פרמיות שהורוחו ברוטו
147	162	171	147	162	171	-	-	-	-	-	-	פרמיות שהורוחו על ידי מבטחי משנה
6,244	6,683	5,870	6,244	6,683	5,870	-	-	-	-	-	-	פרמיות שהורוחו בשייר
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	הכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי
12,683	(4,532)	7,643	12,490	(4,783)	7,425	2	3	1	191	248	217	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
1,774	1,196	1,258	1,261	605	594	310	339	371	203	252	293	הכנסות מדמי ניהול
22	36	30	22	36	30	-	-	-	-	-	-	הכנסות מעמלות
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	הכנסות אחרות
20,724	3,383	14,801	20,018	2,540	13,919	312	342	372	394	501	510	סך כל ההכנסות
18,315	1,991	12,891	18,131	1,742	12,679	-	-	-	184	249	212	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
(162)	(110)	(144)	(162)	(110)	(144)	-	-	-	-	-	-	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
18,153	1,881	12,747	17,969	1,632	12,535	-	-	-	184	249	212	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
863	957	979	690	729	721	95	111	118	78	117	141	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
702	688	713	387	371	368	192	193	204	123	123	142	הוצאות הנהלה וכלליות
7	6	1	7	3	-	-	1	1	-	2	-	ירידת ערך נכסים בלתי מוחשיים
7	13	11	-	-	-	4	7	5	3	6	6	הוצאות אחרות
28	4	19	28	3	19	-	-	-	-	-	-	הוצאות (הכנסות) מימון
19,760	3,548	14,471	19,081	2,738	13,642	290	313	327	389	497	501	סך כל ההוצאות
4	(3)	-	4	(3)	-	-	-	-	-	-	-	חלק בתוצאות חברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני, נטו
968	(168)	331	940	(201)	277	22	28	45	6	4	9	רווח (הפסד) לפני מיסים על ההכנסה
175	87	(48)	167	104	(52)	5	(11)	2	3	(6)	2	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מיסים על ההכנסה
1,143	(81)	282	1,107	(96)	225	28	18	47	8	(2)	10	סך כל הרווח (הפסד) הכולל לפני מיסים על ההכנסה

במיליוני ש"ח			בריאות			כללי			כרטיסי אשראי			אחר		
2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
-	-	-	-	-	-	2,804	3,068	3,432	1,406	1,599	1,733	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1,369	1,420	1,447	72	84	90	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1,436	1,648	1,984	1,334	1,515	1,644	-	-	-
-	-	-	-	-	1,083	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	(3)	(8)	-	-	948	240	202	227	432	180	265	-	-	-
172	201	220	-	-	7	221	225	222	6	11	10	-	-	-
173	198	212	-	-	2,038	1,896	2,075	2,434	1,773	1,707	1,919	-	-	-
-	-	-	-	-	-	2,778	2,013	1,825	1,050	746	1,348	-	-	-
-	-	-	-	-	-	(1,626)	(793)	(446)	(79)	(105)	(81)	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1,151	1,220	1,379	970	641	1,267	-	-	-
-	-	-	-	-	191	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	739	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	166	-	-	-	-	-	-	-	-	-
120	139	155	-	-	278	587	613	675	523	578	625	-	-	-
16	16	16	-	-	71	82	80	102	84	83	90	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
4	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	1	-	-	356	-	27	18	17	9	4	-	-	-
141	161	178	-	-	1,801	1,821	1,940	2,174	1,594	1,312	1,986	-	-	-
19	6	10	-	-	1	2	(3)	-	-	-	-	-	-	-
51	43	44	-	-	238	77	132	259	179	394	(67)	-	-	-
1	2	-	-	-	-	35	(224)	53	14	(41)	(11)	-	-	-
52	45	44	-	-	238	112	(91)	312	193	353	(77)	-	-	-

סך הכל			התאמות וקיצוזים			לא מוקצה למגזרים			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	
10,600	11,509	11,202	(2)	(2)	(4)	-	-	-	פרמיות שהורווחו ברוטו
1,588	1,665	1,708	-	-	-	-	-	-	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
9,012	9,844	9,495	(2)	(2)	(4)	-	-	-	פרמיות שהורווחו בשייר
-	-	1,083	-	-	-	-	-	-	הכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי
13,931	(4,097)	9,238	-	-	104	576	57	60	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
1,775	1,198	1,259	1	1	1	-	-	-	הכנסות מדמי ניהול
337	383	390	(85)	(90)	(99)	-	-	-	הכנסות (הוצאות) מעמלות
1	-	-	-	-	-	-	-	-	הכנסות אחרות
25,057	7,329	21,464	(85)	(90)	2	576	57	60	סך כל ההכנסות
22,140	4,749	16,062	(2)	(1)	(2)	-	-	-	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
(1,867)	(1,008)	(671)	-	-	-	-	-	-	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
20,273	3,741	15,391	(2)	(1)	(2)	-	-	-	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
-	-	411	-	-	220	-	-	-	הוצאות בגין הפסדי אשראי ראה ביאור 3(ט)(1)(ד)
-	-	739	-	-	-	-	-	-	תפעול כרטיסי אשראי
-	-	166	-	-	-	-	-	-	תשלומים לבנקים
2,008	2,196	2,613	(85)	(90)	(99)	-	-	-	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
973	941	1,092	(2)	1	2	90	74	97	הוצאות הנהלה וכלליות
9	8	5	-	-	-	2	-	4	ירידת ערך נכסים בלתי מוחשיים
11	18	40	-	-	23	-	(1)	-	הוצאות (הכנסות) אחרות
232	235	669	-	-	(22)	186	194	294	הוצאות (הכנסות) מימון
23,506	7,139	21,125	(88)	(90)	121	278	267	395	סך כל ההוצאות
29	3	8	-	-	-	5	3	(3)	חלק בתוצאות חברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני, נטו
1,581	194	347	3	(1)	(120)	303	(207)	(338)	רווח (הפסד) לפני מיסים על ההכנסה
487	(547)	129	-	2	-	262	(374)	135	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מיסים על ההכנסה
2,068	(354)	476	3	2	(120)	565	(581)	(203)	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מיסים על ההכנסה

ג. נתונים נוספים לגבי ענפי ביטוח עיקריים הכלולים במגזר ביטוח כללי

ענפי חבויות						
ענפי חבויות ואחרים ⁽¹⁾			רכב חובה			
2021	2022	2023	2021	2022	2023	במיליוני ש"ח
498	486	506	599	695	704	פרמיות ברוטו
268	251	258	259	275	168	פרמיות ביטוח משנה
231	236	248	340	419	536	פרמיות בשייר
(10)	(7)	(8)	(14)	(43)	(43)	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
220	229	240	326	376	493	פרמיות שהורווחו בשייר
101	76	78	95	80	87	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
23	22	23	45	36	23	הכנסות מעמלות
344	327	342	466	492	602	סך כל ההכנסות
961	135	104	820	484	637	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
(766)	(42)	20	(429)	(164)	(187)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
194	93	125	391	320	450	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
103	101	104	94	97	100	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
9	8	9	15	14	18	הוצאות הנהלה וכלליות
(2)	6	4	3	4	4	הוצאות (הכנסות) מימון
304	208	242	503	435	572	סך כל ההוצאות
1	(1)	-	1	(1)	-	חלק בתוצאות חברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני, נטו
40	118	100	(36)	56	30	רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
12	(83)	16	12	(86)	19	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
52	36	117	(24)	(30)	50	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה
						התחייבויות בגין חוזי ביטוח
3,048	2,941	2,289	2,770	2,843	2,967	ברוטו
1,567	1,551	959	1,289	1,297	1,236	משנה
1,481	1,390	1,329	1,482	1,546	1,731	שייר

(1) ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח חבות צד ג', חבות מעבידים ואחריות מנהלים אשר הפעילות בגינם בתקופת הדוח, בתקופה המקבילה אשתקד מהווה כ-80% ובשנה שהסתיימה ב-31 בדצמבר 2021 מהווה כ-79% מסך הפרמיות בענפים אלו.

	ענפי רכוש									במיליוני ש"ח		
	סך הכל			ענפי רכוש ואחרים ⁽¹⁾			ביטוח אשראי				רכב רכוש	
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
פרמיות ברוטו	2,942	3,275	3,596	932	1,019	1,152	123	132	133	790	942	1,101
פרמיות ביטוח משנה	1,395	1,503	1,452	712	792	899	67	72	69	89	114	59
פרמיות בשייר	1,547	1,772	2,143	220	228	253	56	60	64	701	829	1,042
שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר	(111)	(124)	(159)	(7)	(3)	(12)	-	(1)	(2)	(80)	(70)	(94)
פרמיות שהורווחו בשייר	1,436	1,648	1,984	213	225	241	56	59	62	621	758	948
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון	240	202	227	18	16	28	6	9	8	20	20	27
הכנסות מעמלות	221	225	222	127	138	149	20	21	20	6	8	7
סך כל ההכנסות	1,896	2,075	2,434	358	379	418	82	90	90	647	786	982
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו	2,778	2,013	1,825	340	497	182	41	35	44	616	862	857
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח	(1,626)	(793)	(446)	(266)	(423)	(160)	(28)	(23)	(30)	(138)	(140)	(89)
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר	1,151	1,220	1,379	75	74	22	13	11	14	478	722	768
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות	587	613	675	191	191	210	13	12	13	187	212	249
הוצאות הנהלה וכלליות	82	80	102	18	18	25	21	20	22	20	20	27
ירידת ערך נכסים בלתי מוחשיים	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
הוצאות (הכנסות) מימון	-	27	18	(1)	11	9	(1)	4	1	1	2	-
סך כל ההוצאות	1,821	1,940	2,174	282	294	265	46	47	51	685	956	1,045
חלק בתוצאות חברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני, נטו	2	(3)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה	77	132	259	75	85	152	36	42	39	(38)	(169)	(62)
רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה	35	(224)	53	3	(17)	4	6	(17)	6	3	(21)	6
סך כל הרווח (הפסד) הכולל לפני מיסים על הכנסה	112	(91)	312	78	68	156	41	26	45	(35)	(190)	(56)
התחייבויות בגין חוזי ביטוח												
ברוטו	7,594	7,963	7,383	1,094	1,294	1,244	89	100	93	593	784	790
משנה	3,804	4,037	3,299	809	1,014	995	51	58	51	88	117	58
שייר	3,790	3,926	4,084	284	280	249	38	42	42	505	667	732

2. ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח רכוש עסקיים דירות והנדסי אשר הפעילות בגינם בתקופת הדוח מהווה 77%, בתקופה המקבילה אשתקד מהווה 76% ובשנה שהסתיימה ב-31 בדצמבר 2021 מהווה כ-77% מסך הפרמיות בענפים אלו.

ד. דיווח על מגזרי פעילות ליום 31 בדצמבר

סך הכל		התאמות וקיזוזים		לא מוקצה למגזרים		אחר		כרטיסי אשראי		ביטוח כללי		ביטוח בריאות		סכונ ארוך טווח	
2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
1,241	2,205	-	725	14	14	143	157	-	245	216	215	76	77	791	773
2,456	2,543	-	-	-	-	4	5	-	-	284	301	627	635	1,540	1,602
168	180	-	-	39	27	94	106	-	8	(3)	-	-	-	38	39
3,778	3,839	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,778	3,839
1,475	1,494	-	-	59	70	-	-	-	-	186	171	14	14	1,215	1,238
77,131	84,133	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,052	1,144	76,079	82,990
6,999	7,313	-	-	3,479	4,615	-	-	-	-	2,251	855	446	465	823	1,378
23,024	24,444	-	(28)	153	332	-	-	-	-	1,630	3,056	1,970	2,309	19,272	18,774
1,852	1,671	-	-	1,356	1,253	17	7	-	-	4	3	18	8	457	400
4,786	5,836	-	-	2,528	2,804	-	-	-	-	3	129	424	78	2,006	2,527
36,661	39,265	-	(28)	7,515	9,005	17	7	-	3	4,015	4,338	2,557	2,861	22,557	23,079
8,458	4,418	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8,458	4,418
3,591	2,548	-	-	2,338	900	63	39	-	531	586	279	155	75	449	724
4,524	3,805	-	-	-	-	-	-	-	-	4,037	3,299	156	138	332	368
-	15,092	-	(113)	-	-	-	-	-	15,205	-	-	-	-	-	-
853	837	-	-	-	-	5	4	-	-	568	591	74	69	206	173
4,279	3,259	(40)	(132)	975	976	58	80	-	503	310	306	28	104	2,948	1,423
144,616	163,617	(40)	451	10,941	10,992	385	398	-	16,495	10,199	9,499	4,740	5,116	118,391	120,666
92,463	94,012	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,070	1,163	91,394	92,849
33,814	34,176	(1)	(1)	-	-	-	-	-	-	7,963	7,383	2,614	2,906	23,239	23,889
89,853	91,665	(19)	(18)	-	-	-	-	-	-	-	-	1,092	1,156	88,780	90,528
-	8,091	-	-	-	-	-	-	-	8,091	-	-	-	-	-	-
8,131	15,699	-	(23)	5,593	7,662	-	-	-	5,812	48	88	12	22	2,478	2,139
4,756	5,334	(113)	(166)	1,536	1,308	209	214	-	713	1,576	1,504	320	308	1,228	1,453
136,555	154,966	(133)	(208)	7,129	8,970	209	214	-	14,616	9,587	8,975	4,037	4,392	115,726	118,008

במיליוני ש"ח

נכסים:
 נכסים בלתי מוחשיים
 הוצאות רכישה נדחות
 השקעות בחברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני

נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
 נדל"ן להשקעה אחר

השקעות פינסיות עבור חוזים תלויי תשואה
 השקעות פינסיות אחרות :
 נכסי חוב סחירים
 נכסי חוב שאינם סחירים
 מניות
 אחרות

סך הכל השקעות פינסיות אחרות

מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
 מזומנים ושווי מזומנים אחרים
 נכסי ביטוח משנה

חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, נטו
 פרמיות לגביה
 נכסים אחרים

סך הכל הנכסים

סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

התחייבויות:
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
 זכאים בגין פעולות בכרטיסי אשראי
 התחייבויות פינסיות
 התחייבויות אחרות

סך כל ההתחייבויות

ביאור 6: נכסים בלתי מוחשיים⁽²⁾

א. הרכב ותנועה

מיליוני ש"ח	מוניטין	תיקי לקוחות ודמי ניהול עתידיים	רשיונות, שם מסחרי מוטג ואחר	תיקי ביטוח	תוכנות מחשב	סך הכל
עלות						
יתרה ליום 1 בינואר 2022	645	272	9	699	3,138	4,762
רכישות ופיתוח עצמי ^{(1) (3)}	-	-	-	-	190	190
גריעות נכסים שהופחתו במלואם	-	-	-	-	(3)	(3)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022	645	272	9	699	3,325	4,949
רכישות ופיתוח עצמי ^{(1) (3)}	4	-	-	16	283	303
רכישות במסגרת צירופי עסקים ⁽⁴⁾	428	188	73	-	1,366	2,056
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023	1,077	461	82	715	4,974	7,309
הפחתות והפסדים מירידת ערך						
יתרה ליום 1 בינואר 2022	298	253	9	654	2,259	3,472
הפחתה לשנה	-	3	-	5	223	231
הפסד מירידת ערך	-	-	-	-	8	8
גריעות נכסים שהופחתו במלואם	-	-	-	-	(3)	(3)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022	298	256	9	659	2,487	3,709
הפחתה לשנה	-	20	5	6	301	332
הפסד מירידת ערך	-	-	-	-	5	5
רכישות במסגרת צירופי עסקים ⁽⁴⁾	-	-	-	-	1,058	1,058
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023	298	276	14	665	3,851	5,104
הערך בספרים, נטו						
יתרה ליום 1 בינואר 2022	347	20	-	45	879	1,290
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022	347	17	-	40	838	1,241
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023	779	185	68	50	1,124	2,205

- (1) תוספות בגין תוכנות מחשב כוללות תוספות בגין פיתוח עצמי בסכומים של כ-172 מיליוני ש"ח וכ-114 מיליוני ש"ח בשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2023 (בתקופת הדוח כולל יתרה בגין מקס ממועד איחודה) ו-2022, בהתאמה.
- (2) לפרטים בדבר מדיניות סיווג הפחתות שוטפות והפסדים מירידות ערך ופירוט תקופות ההפחתה, ראה ביאור 3(ז).
- (3) בטח תורן, התקשרה בהסכמים לרכישת מספר תיקי ביטוח במהלך השנים, ליום 31 בדצמבר 2023, הכירה בטח תורן בדוחותיה בהתחייבות בגובה התשלומים שטרם הועברו למוכרים בגינם ובגינם התחייבה בהסכמי הרכישה בסך של כ-3 מיליוני ש"ח תמורה, התקשרה בהסכמים לרכישת מספר תיקי ביטוח במהלך השנים, ליום 31 בדצמבר 2023, הכירה תמורה בדוחותיה בהתחייבות בגובה התשלומים שטרם הועברו למוכרים בגינם ובגינם התחייבה בהסכמי הרכישה בסך של כ-6 מיליוני ש"ח.
- (4) לפרטים בדבר הקצאת עודפי עלות ברכישת מקס, ראה ביאור 9 להלן.

ב. בדיקת ירידת ערך ופרטים נוספים

להלן פירוט ההרכב של הערך בספרים של הנכסים הבלתי מוחשיים, למעט תוכנות מחשב:

מוניטין	רשימות, שם מסחרי מותג ואחר		תיקי לקוחות ודמי ניהול עתידיים		הפרשים מקוריים המיוחסים לשווי תיקי ביטוח		במיליוני ש"ח
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	
			ליום 31 בדצמבר				
	125	125	-	-	17	14	-
	135	135	-	-	-	-	-
	2	2	-	-	-	-	-
	-	432	-	68	-	171	-
	85	85	-	-	-	-	40
	347	779	-	68	17	185	40
							50
							50

1. פעילות ניהול קופות הגמל

החברה בחנה את הצורך ברישום הפרשה לירידת ערך המוניטין המיוחס לפעילות ניהול קופות הגמל באמצעות הערכת שווי של מעריך שווי חיצוני בלתי תלוי המבוססת על גישת היוון תחזית תזרים המזומנים הנובע מהפעילות (שווי שימוש) המבוססת, בין היתר, על תחזית החברה לשיעור דמי הניהול, הנכסים המנהלים והוצאות המגזר.

בהתאם להערכת השווי לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2023, הסכום בר השבה שחושב הינו גבוה מהערך בספרים של פעילות הגמל ולפיכך לא חלה ירידת ערך מוניטין.

להלן מפורטות הנחות מפתח ופרמטרים עיקריים ששימשו בחישוב שווי בר ההשבה:

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	
DCF	DCF	מתודולוגיית ההערכה
11.8%	11.1%	שיעור ההיוון התפעולי WACC לפני מס
9.7%	9.7%	שיעור ההיוון התפעולי WACC אחרי מס
0%	0%	שיעור צמיחה לטווח ארוך בענף למעט קופת גמל להשקעה
1.5%	1.5%	שיעור צמיחה לטווח ארוך קופת גמל להשקעה
34.2%	34.2%	מס שולי אפקטיבי
0.53%	0.53%	שיעור דמי ניהול ממוצע בקופת גמל לתגמולים תמר בטווח הארוך
0.52%	0.53%	שיעור דמי ניהול ממוצע בקרן השתלמות בטווח הארוך
5	5	מספר שנים בתחזית תזרים המזומנים

2. פעילות ניהול קרנות הפנסיה

לצורך עריכת הדוחות הכספיים לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2023 ערכה החברה בחינה לירידת ערך המוניטין, המיוחס לפעילות קרנות הפנסיה, באמצעות הערכת שווי של מעריך שווי חיצוני בלתי תלוי. הבחינה התבססה על גישת היוון תחזית תזרים מזומנים (DCF). מעריך השווי מתבסס בעבודתו, בין היתר, על תחשיבי הערך הגלום (EV) לפעילות הפנסיה שערכה החברה.

בהתבסס על הערכת השווי שהתקבלה, הסכום בר השבה שחושב הינו גבוה מהערך בספרים של פעילות הפנסיה ולפיכך לא חלה ירידת ערך מוניטין לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2023.

להלן מפורטות הנחות מפתח ופרמטרים עיקריים ששימשו בחישוב שווי בר ההשבה:

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	
DCF	DCF	מתודולוגיית ההערכה
11.9%	12.2%	שיעור ההיוון התפעולי WACC לפני מס
9.1%	9.1%	שיעור ההיוון התפעולי WACC אחרי מס
34.2%	34.2%	מס שולי אפקטיבי
5.3%	5.3%	תשואה משוקללת על הנכסים החופשיים (למעט אגרות חוב מיועדות ואפיק מבטיח תשואה) - נכסי עמיתים
3.2%	3.2%	תשואה משוקללת על הנכסים החופשיים (למעט אגרות חוב מיועדות ואפיק מבטיח תשואה) - מקבלי קצבאות

3. סוכנויות

לצורך עריכת הדוחות הכספיים ערכה החברה בחינה לירידת ערך המוניטין המיוחס לפעילות הסוכנויות. לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2023, שווי השימוש המיוחס לפעילויות הסוכנויות היה גבוה מערכה של פעילויות אלו בספרים ולפיכך לא נרשם הפסד מירידת ערך המוניטין.

4. כרטיסי אשראי

ליום 31 בדצמבר 2023, החברה ביצעה בחינה מקדמית של גורמים איכותניים, בעיקר נתוני שוק ורווחיות של היחידה ומצאה כי בסבירות שעולה על 50% השווי ההוגן של היחידה מניבת מזומנים גבוה מערכה בספרים ולכן לא ביצעה בחינה של הסכום בר ההשבה.

ביאור 7: הוצאות רכישה נדחות

א. ההרכב

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	במיליוני ש"ח
1,540	1,602	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
627	635	ביטוח בריאות
284	301	ביטוח כללי (*)
4	5	אחר
2,456	2,543	סך הכל

(*) לפרטים נוספים ראה ביאור 20(א).

ב. התנועה בהוצאות רכישה נדחות במגזר חיסכון ארוך טווח ובמגזר בריאות

בריאות			חיסכון ארוך טווח			
סך הכל	מחלות ואשפוז	סיעוד	סך הכל	פנסיה וגמל	ביטוח חיים	במיליוני ש"ח
605	522	83	1,329	394	935	יתרה ליום 1 בינואר 2022
						תוספות:
						עמלות רכישה
122	122	-	465	259	206	
175	175	-	120	-	120	הוצאות רכישה אחרות
298	298	-	585	259	326	סך הכל תוספות
(149)	(138)	(11)	(180)	(83)	(97)	הפחתה שוטפת
(127)	(124)	(3)	(194)	-	(194)	הפחתה בגין ביטולים
627	558	69	1,540	570	970	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
						תוספות:
						עמלות רכישה
150	150	-	358	191	167	
159	159	-	113	-	113	הוצאות רכישה אחרות
309	309	-	470	191	279	סך הכל תוספות
(160)	(149)	(10)	(194)	(101)	(93)	הפחתה שוטפת
(142)	(139)	(2)	(215)	-	(215)	הפחתה בגין ביטולים
635	578	57	1,602	660	941	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023

ביאור 8: רכוש קבוע²

א. הרכב ותנועה

סך הכל	שיפורים במושכר	ריהוט וציוד משרדי	כלי רכב	מחשבים ושרתים	קרקע ובנייני משרד	במיליוני ש"ח
עלות						
687	238	73	-	311	66	יתרה ליום 1 בינואר 2022
22	-	1	-	21	-	רכישות
(5)	(1)	(1)	-	(3)	-	גריעות
704	238	72	-	328	66	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
32	4	1	-	27	-	רכישות
-	-	-	-	-	-	גריעות
590	137	39	2	412	-	רכישות במסגרת צירופי עסקים ¹
1,327	379	113	2	767	66	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023
פחת והפסדים מירידת ערך						
483	129	50	-	249	55	יתרה ליום 1 בינואר 2022
35	12	4	-	18	1	פחת לשנה
(5)	(1)	(1)	-	(3)	-	גריעות
512	140	53	-	264	56	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
53	15	4	-	33	1	פחת לשנה
-	-	-	-	-	-	גריעות
459	61	24	1	373	-	רכישות במסגרת צירופי עסקים ¹
1,025	216	81	1	670	57	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023
הערך בספרים, נטו						
205	110	22	-	62	11	יתרה ליום 1 בינואר 2022
192	98	19	-	65	10	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
302	163	31	1	97	9	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023

1. בשנת 2023 רכשה החברה את חברת סימקס והחברות שבשליטתה. לפרטים נוספים ראה ביאור 9 לדוח הכספי.
2. לפרטים נוספים באשר לרכוש קבוע חכור, ראה ביאור 29.

ביאור 9: השקעות בחברות מוחזקות

א. פרטים נוספים בדבר חברות בנות עיקריות

1. פרטים נוספים בדבר חברות בנות עיקריות אשר מוחזקות במישרין על-ידי החברה⁽¹⁾

שטרי הון	ההשקעה בחברה המאוחדת	זכויות החברה בהון %	מדינת התאגדות	הערה	במיליוני ש"ח
2023					
		99.98	ישראל		כלל חברה לביטוח בע"מ ("כלל ביטוח")
⁽³⁾ 502	6,713				סימקס החזקות
76	1,509	100.00	ישראל	1)	כלל החזקות סוכנויות (1998) בע"מ ("כלל סוכנויות")
58	152	100.00	ישראל		כללביט מערכות בע"מ
-	8	100.00	ישראל		כלל פיננסים בע"מ
53	42	100.00	ישראל	2)	
2022					
		99.98	ישראל		כלל חברה לביטוח בע"מ ("כלל ביטוח")
⁽³⁾ 486	6,497				כלל החזקות סוכנויות (1998) בע"מ ("כלל סוכנויות")
58	152	100.00	ישראל		כללביט מערכות בע"מ
-	9	100.00	ישראל		כלל פיננסים בע"מ
51	32	100.00	ישראל		

1. בשנת 2023 הנפיקה סימקס החזקות לחברה שטרי הון בסך של 76 מיליוני ש"ח.

2. בשנת 2023 הנפיקה כלל פיננסים לחברה שטר הון בסך 2 מיליוני ש"ח.

3. כתבי התחייבות לצרכי הון רוברד 1.

2. צירוף עסקים שאירע בתקופת הדוח

ביום 27 במרס 2023, החברה השלימה את רכישת מלוא הונה המונפק והנפרע של סימקס החזקות בע"מ.

סימקס, הינה חברת אחזקות, שהתאגדה בישראל, ומחזיקה במקס איט פיננסים בע"מ ובחברות נוספות, אשר נשלטה, קודם להשלמת העסקה, על ידי קרן ההשקעות Warburg Pincus (כ-70%)⁴. יתרת מניות WPI הוחזקו על ידי קבוצת מנורה מבטחים (כ-9%), עמית קבוצת כלל ביטוח (כ-9%), אלייד החזקות בע"מ (כ-5%), וכן מספר בעלי מניות יחידים עליהם נמנים גם יועצים ועובדים של מקס.

עיקר פעילותה של סימקס היא החזקתה במלוא הונה המונפק של מקס איט פיננסים בע"מ (להלן: "מקס"). פעילות מקס מהווה כ-95% מהכנסות בדוח הכספי המאוחד של סימקס. מקס עוסקת בהנפקה, סליקה ותפעול כרטיסי חיוב וכן במתן פתרונות תשלום ומוצרים פיננסיים, לרבות אשראי ללקוחות פרטיים ועסקיים.

מקס מוגדרת כ"סולק" ובעלת רישיון סליקה קבוע בהתאם לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981.

בהתאם לכך פעילותה של מקס כפופה למערכת של חוקים, צווים ותקנות ולהוראות והנחיות של המפקח על הבנקים ולתנאים שנקבעו ברישיון הסליקה.

לפרטים בדבר ענפי הפעילות של מקס ויתר החברות בשליטה של סימקס ראה ביאור 5א(4) לעיל.

תרומתה של סימקס לרווח הקבוצה בתשעת החודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2023, הסתכם לסך של:

- א. הרווח מפעילות כרטיסי אשראי (תוצאות מקס והייפ לתשעה חודשים) הסתכם לסך של כ-238 מיליוני ש"ח לפני מס ונכלל במסגרת מגזר כרטיסי אשראי.
- ב. הפרשה לכשל אשראי במסגרת איחוד התוצאות לראשונה של מקס ראה ביאור 3(ט)(1)(ד) לעיל והפחתת עודפי עלות בגין הרכישה בתקופה הסתכמו לסך של כ-122 מיליוני ש"ח לפני מס ונכללו במסגרת התאמות וקיצוזים.
- ג. הוצאות המימון בגין הלוואות הסינדיקציה בסימקס בתקופה הסתכמו לסך של כ-61 מיליוני ש"ח לפני מס ונכללו במסגרת מגזר לא מוקצה.

4. במונחי ערך כלכלי.

להלן נתונים בדבר התמורה שהועברה לפי מרכיביה השונים, הנכסים וההתחייבויות שהוכרו במועד הרכישה:

תמורה שהועברה	
במיליוני ש"ח	
790	מזומן
253	מכשירים הוניים שהונפקו (4,970,310 מניות רגילות) (1)
377	תשלום נדחה (2)
1,420	

(א) מכשירים הוניים שהונפקו

השווי ההוגן של המניות הרגילות שהונפקו מתבסס על המחיר המצוטט של מניות הקבוצה ליום 26 במרס 2023 והינו 51 ש"ח למניה.

(ב) תשלום נדחה

שווי הוגן אשר חושב על ידי מעריך שווי חיצוני, בגין יתרה בסך של 370 מיליוני ש"ח (שלוש מאות ושבעים מיליוני ש"ח) אשר תשלום במועד או במועדים שתקבע החברה ולא יאוחר מיום 30 באפריל 2024 ("התשלום הנדחה"). התשלום הנדחה יותאם בהתאם לשיעור תשואת סימקס בתקופה שבין מועד השלמת עסקת רכישת סימקס למועד התשלום בפועל של התשלום הנדחה, בהתאם להסדרים שנקבעו בין הצדדים.

ביום 30 ביוני 2023, החברה פרעה את מלוא התשלום הנדחה בסך של כ- 380 מיליוני ש"ח.

קביעת השווי ההוגן

להלן מידע בדבר האופן בו קבעה הקבוצה את השווי ההוגן של נכסים והתחייבויות שהוכרו במסגרת צירוף עסקים:

החברה נעזרה במעריך שווי חיצוני ובלתי תלוי לצורך עריכת עבודה ארעית להקצאת עלות הרכישה (PPA) לדוחות הכספיים.

1. החברה הכירה בשווי ההוגן של הנכסים שנרכשו וההתחייבויות שניטלו במסגרת צירוף העסקים על פי מדידה ארעית. נכון למועד אישור הדוחות הכספיים טרם התקבלה הערכת שווי סופית על ידי מעריך שווי חיצוני ביחס לשווי ההוגן של הנכסים המזוהים שנרכשו וההתחייבויות שניטלו. תמורת הרכישה וכן השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות שנרכשו ניתנים להתאמה סופית עד 12 חודשים ממועד הרכישה.

2. שיטות ההערכה שבוצעו בהערכת השווי:

להלן פירוט אופן חישוב השווי ההוגן של הנכסים שנרכשו וההתחייבויות שניטלו במסגרת צירוף העסקים על פי מדידה ארעית:

א. מותג- השווי ההוגן של המותג הוערך בשיטת הפטור מתמלוגים (relief from royalty). אורך החיים שהכלכלי של הנכס הוערך בכ-10 שנים שיעור ההיוון של נכס זה הינו 15.5%.

ב. טכנולוגיה- השווי ההוגן של הטכנולוגיה נעשתה על-פי גישת ההכנסות (Income Approach), בשיטת ה-MPEEM, כאשר שווי הנכס נאמד על בסיס תזרים המזומנים העתידי, הנובע מהכנסות הייפ שנבועות מהטכנולוגיה. הונח אורך החיים כלכלי של 9 שנים ושיעור ההיוון של 17.0%.

ג. קשרי לקוחות מגזר הסליקה- השווי ההוגן של קשרי לקוחות תחת מגזר הסליקה הוערך על-פי גישת ההכנסות (Income Approach), בשיטת ה-MPEEM, כאשר שווי הנכס נאמד על בסיס תזרים המזומנים העתידי, הנובע מהכנסות מגזר זה, עם שיעור נטישה אשר הוערך בכ-20.5% בשנה. נבנתה תחזית תזרימי מזומנים של הכנסות והוצאות תפעוליות המיוחסות למגזר הסליקה בלבד, עם אורך חיים של כ-7 שנים. הונח שיעור ההיוון של 16.5%.

ד. קשרי לקוחות מגזר הנפקה- השווי ההוגן של קשרי לקוחות תחת מגזר הנפקה הוערך על-פי גישת ההכנסות (Income Approach), בשיטת ה-MPEEM, כאשר שווי הנכס נאמד על בסיס תזרים המזומנים העתידי, הנובע מהכנסות מגזר זה, עם שיעור נטישה אשר הוערך בכ-10.9% בשנה. נבנתה תחזית תזרימי מזומנים של הכנסות והוצאות תפעוליות המיוחסות למגזר הנפקה בלבד, עם אורך חיים של כ-9 שנים. הונח שיעור ההיוון של 16.5%.

ה. נכסים והתחייבויות פיננסים נושאי ריבית - השווי ההוגן של יתרות האשראי חושבו בהתאם לתחשיב שווי הוגן שבוצע במקס לטובת דוחותיה הכספיים.

ו. בגין התזרים המהוון שבסעיפים א-ה' לעיל חושבה עתודה למס או נכס מס נדחה, בהתאמה, על בסיס שיעור המס הסטטוטורי לפי חוקי המס בישראל אשר עתיד להיות מופחת במקביל להפחתה של הנכסים.

שיעור הצמיחה בהכנסות על פיהן נעשתה הערכת השווי לחברה ומהן הוערכה תחזית ההכנסות שיופקו מהנכסים לעיל נע בין 5% ל-3% בשנה בהתאם לסוג הנכס ולשנת הפעילות הרלוונטית בתחזית.

בדוחותיה הכספיים של הקבוצה ליום 31 במרס 2023 נכללו סכומים ארעיים בגין הנכסים וההתחייבויות המזוהים שנרכשו של קבוצת סימקס. במועד הדיווח עודכנו הסכומים הארעיים עבור צירוף העסקים למפרע כחלק מהתקדמות עבודת מעריך השווי החיצוני כדלקמן:

נכסים והתחייבויות מזוהים שנרכשו:

במיליוני ש"ח	יתרה ליום 31 במרס 2023	התאמה למפרע	כמדווח בדוחות אלה
מזומנים ושווה מזומנים	496	-	496
חייבים ויתרות חובה	52	-	52
חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, נטו*	15,408	24	15,432
עודפי עלות ברכישה**	240	41	281
נכסים בלתי מוחשיים	-	255	255
רכוש קבוע	386	(255)	131
נכס זכות שימוש	198	-	198
נכסי מיסים נדחים	53	(23)	30
השקעות בחברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני	7	-	7
השקעות פיננסיות אחרות	3	-	3
זכאים ויתרות זכות	(463)	-	(463)
זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי	(8,649)	-	(8,649)
התחייבויות פיננסיות	(6,535)	-	(6,535)
התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו	(27)	-	(27)
התחייבות בגין חכירה	(198)	-	(198)
התחייבויות מסים שוטפים	(21)	-	(21)
נכסים מזוהים נטו	949	43	992

הרכב חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, נטו*

במיליוני ש"ח	הפחתה	יתרה ליום 31 במרס 2023	התאמה למפרע	כמדווח בדוחות אלה
חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי בספרי סימקס		15,750	-	15,750
עודפי עלות בגין פעילות בכרטיסי אשראי	ריבית אפקטיבית	(240)	24	(216)
חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי		15,510	24	15,534
הפרשה לכשל אשראי שהוכרה במסגרת צירוף עסקים		(102)	-	(102)
חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, נטו		15,408	24	15,432

הרכב עודפי עלות**

במיליוני ש"ח	תקופת הפחתה (בשנים)	יתרה ליום 31 במרס 2023	התאמה למפרע	כמדווח בדוחות אלה
מותג	10	79	(6)	73
טכנולוגיה	8.75	66	(6)	60
קשרי לקוחות	6.75-8.75	108	80	188
זכאים ויתרות זכות	0.25	(13)	-	(13)
התחייבויות פיננסיות	1	-	(28)	(28)
סך הכל		240	41	281

תזרימי המזומנים המצרפיים אשר שימשו לקבוצה בעסקת הרכישה:

יתרה ליום 31 במרס 2023	
(790)	מזומנים ושווי מזומנים ששולמו
496	מזומנים ושווי מזומנים של החברה הבת
(294)	
מוניטין	
	בעקבות הרכישה הוכר מוניטין כמפורט להלן:
1,420	תמורה שהועברה
(992)	בניכוי שווי הוגן של הנכסים המזוהים, נטו
428	מוניטין

עלויות הקשורות לצירוף עסקים -

הקבוצה נשאה בעלויות משפטיות ועלויות בדיקת נאותות המיוחסות לרכישה בסך 3.5 מיליוני ש"ח. בנוסף, החברה שילמה מענקים לעובדים בסך של כ- 2.7 מיליוני ש"ח. עלויות אלה נכללו במסגרת הוצאות הנהלה וכלליות בדוח רווח והפסד, מרביתן הוכרו בשנת 2022.

ב. תנועה בהשקעה בחברות מוחזקות

2022	2023	במיליוני ש"ח
172	168	יתרה ליום 1 בינואר
9	9	השקעה בתקופה
3	8	רווחי אקוויטי
4	1	רווח כולל אחר
-	7	תוספות במסגרת צירפי עסקים
-	(13)	דיבידנד שהתקבל
8	-	אחר
(29)	-	תמורה ממכירת השקעה
168	180	יתרה ליום 31 בדצמבר

ביאור 10: נדל"ן להשקעה לרבות עבור חוזים תלויי תשואה

א. הרכב ותנועה

נדל"ן להשקעה							
חוזים תלויי תשואה							
סך הכל		משרדים בחו"ל		מרכזים לוגיסטיים ומסחריים בישראל ⁽²⁾		משרדים בישראל ⁽²⁾	
2022	2023	2022	2023	* 2022	2023	* 2022	2023
3,141	3,778	365	398	843	1,171	1,933	2,209
במיליוני ש"ח							
יתרה ליום 1 בינואר							
תוספות							
433	53	-	-	289	38	144	15
30	20	-	-	2	4	29	16
רכישות, תוספות נטו לנכסים קיימים עלויות והוצאות שהונו							
463	74	-	-	291	42	172	32
סך תוספות							
35	20	35	20	-	-	-	-
הפרשי תרגום							
139	(33)	(2)	(35)	38	(9)	103	10
שינויים בשווי הוגן בגין נדל"ן שטרם מומש							
174	(13)	33	(14)	38	(9)	103	10
שינויים בשווי הוגן (1)							
3,778	3,839	398	384	1,171	1,204	2,209	2,251
יתרה ליום 31 בדצמבר							
פרטים בדבר שיעורי ההיוון ששמשו לצורך קביעת השווי ההוגן							
5.125%-8%		5.25%-9.7%		5.5%-9.5%		5.75%-10%	
5.25%-10%		5.5%-10%		5.5%-10%		5.5%-10%	

* סוג מחדש
 (1) רווחים משינויים בשווי הוגן מוכרים בסעיף רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון.
 (2) כולל מקדמה בגין נדל"ן להשקעה.

אחר							
מרכזים לוגיסטיים ומסחריים בישראל ⁽²⁾							
סך הכל		משרדים בחו"ל		מרכזים לוגיסטיים ומסחריים בישראל ⁽²⁾		משרדים בישראל ⁽²⁾	
2022	2023	2022	2023	* 2022	2023	* 2022	2023
1,251	1,475	175	185	221	331	855	959
במיליוני ש"ח							
יתרה ליום 1 בינואר							
תוספות							
152	22	-	-	101	16	51	6
11	6	-	-	-	1	10	5
רכישות, תוספות נטו לנכסים קיימים עלויות והוצאות שהונו							
163	28	-	-	101	17	61	12
סך תוספות							
15	11	15	11	-	-	-	-
הפרשי תרגום							
47	(21)	(5)	(21)	9	(2)	43	3
שינויים בשווי הוגן בגין נדל"ן שטרם מומש ⁽¹⁾							
62	(10)	10	(10)	9	(2)	43	3
שינויים בשווי הוגן							
1,475	1,494	185	175	331	345	959	973
יתרה ליום 31 בדצמבר							
פרטים בדבר שיעורי ההיוון ששמשו לצורך קביעת השווי ההוגן							
5.125%-8%		5.25%-9.7%		5.5%-9.5%		5.75%-10%	
5.25%-10%		5.5%-10%		5.5%-10%		5.5%-10%	

* סוג מחדש
 (1) רווחים משינויים בשווי הוגן מוכרים בסעיף רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון.
 (2) כולל מקדמה בגין נדל"ן להשקעה.

ב. קביעת שווי הוגן

1. היררכיית שווי הוגן

כל מדידות השווי ההוגן הינן ברמה 3 בהיררכיית השווי ההוגן. להגדרת הרמות השונות בהיררכיה, ראה ביאור 2(ה)(3) לעיל.

2. תהליכי הערכה המימושית בקבוצה וטכניקות הערכה ששימושו לקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה הינו אומדן הסכום שהיה מתקבל במכירת הנדל"ן להשקעה, בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה.

בהיעדר מחירים שוטפים בשוק פעיל, השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה נקבע על בסיס הערכות שווי שבוצעו על ידי מעריכים חיצוניים, בלתי תלויים, בעלי כישורים מקצועיים מתאימים ובעלי ניסיון עדכני לגבי מיקום וסוג הנכס המוערך. הערכות השווי של הנדל"ן להשקעה מבוצעות בהתאם לשיטת הערכה המתאימה לסוג נכס כמפורט להלן. הערכות שווי חיצוניות מבוצעות בתקופות שונות עבור נכסים שונים בתיק הנדל"ן להשקעה. כל הערכות השווי מועברות לעיון הגורמים הרלוונטיים בחברה.

3. נתונים בדבר מדידות שווי הוגן של נדל"ן להשקעה

סוג הנכס	טכניקות הערכה לקביעת השווי ההוגן	הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה	יחסי הגומלין בין הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה ומדידת השווי ההוגן
נכסים להשכרה למטרת מסחר/ מגורים/ משרדים	<p>השווי ההוגן נאמד תוך שימוש בטכניקת היוון הכנסות: מודל הערכת השווי מבוסס על הערך הנוכחי של אומדן ה- NOI הנובע מהנכס. הערכת שווי הנדל"ן מתבססת על תזרימי המזומנים השנתיים נטו, המהווים בשיעור היוון המשקף את הסיכונים הספציפיים הגלומים בהם. כאשר קיימים בפועל הסכמי שכירות, אשר התשלומים בגינם שונים מדמי שכירות ראויים, מבוצעות התאמות בכדי לשקף את תשלומי השכירות בפועל בתקופת החוזה.</p> <p>הערכות השווי מתחשבות בסוג הדיירים הנמצאים בפועל בנכס המושכר או האחראיים למילוי התחייבויות השכירות או אלה העשויים להיות במושכר לאחר השכרת מושכר פנוי, לרבות הערכה כללית לגבי מהימנות האשראי שלהם; ויתרת אורך החיים הכלכלי של הנכס, באותם מקומות שבהם פרמטרים אלו רלוונטיים.</p> <p>הערכת השווי לוקחת בחשבון גם תזרימי מזומנים שליליים המתייחסים להיטלי השבחה, שיפוצים צפויים ודמי חכירה.</p> <p>כאשר קיים מידע השוואתי מהימן, השווי ההוגן נאמד תוך שימוש בטכניקת השוואה, כאשר מודל הערכת השווי מבוסס על מחיר למטר רבוע של נכסים ברי השוואה הנובע מעסקאות נצפות בשוק פעיל.</p>	<ul style="list-style-type: none"> שווי שוק של תשלומי שכירות עתידיים בתום תקופת החוזה שיעור היוון של תזרימי המזומנים (מ-5.25% עד 10%) 	<ul style="list-style-type: none"> אומדן השווי ההוגן יגדל אם: גידול ב- NOI הנובע מהנכס שיעור ההיוון של תזרימי המזומנים יקטן
נדל"ן להשקעה בהקמה	<p>הערכת השווי מבוססת על אמידת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה לאחר השלמת הקמתו, בניכוי הערך הנוכחי של אומדן עלויות ההקמה הצפויות לנבוע לצורך השלמתו ובניכוי רווח יזמי סביר כאשר רלוונטי, תוך התחשבות בשיעור היוון אשר מותאם בגין הסיכונים הרלוונטיים והמאפיינים של הנכס. ככל שהנדל"ן בשלבי הצגה ראשוניים הינו מוצג על בסיס עלות.</p>		<ul style="list-style-type: none"> לא קיימים יחסי גומלין פנימיים בין הנתונים המשמעותיים שאינם ניתנים לצפייה.

4. ניתוח רגישות

שיעור ההיוון מהווה אומדן משמעותי בקביעת השווי ההוגן משום ששינוי בו ישפיע באופן מהותי על השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה. יחד עם זאת, יצוין כי שינוי בשווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה אינו משפיע על הרווח וההפסד של הקבוצה. בניתוח רגישות להלן מוצגת ההשפעה של שינוי בשיעור ההיוון בשיעורים המפורטים:

נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה

גידול (קטיון) בשווי ההוגן ליום 31 בדצמבר		במיליוני ש"ח
2022	2023	
(264)	(239)	עלייה של 0.5%
307	280	ירידה של 0.5%

נדל"ן להשקעה עבור חוזים שאינם תלויי תשואה

גידול (קטיון) ברווח והפסד לפני מס לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		במיליוני ש"ח
2022	2023	
(105)	(92)	עלייה של 0.5%
121	108	ירידה של 0.5%

ג. הסכומים שהוכרו בדוח רווח והפסד (למעט השינויים בשווי ההוגן והפרשי שער)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
261	264	299	הכנסות שכירות מנדל"ן להשקעה
(26)	(20)	(16)	הוצאות תפעוליות ישירות הנובעות מנדל"ן להשקעה שהפיק הכנסות שכירות במהלך התקופה
235	244	283	

ד. פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקבוצה כנדל"ן להשקעה

ליום 31 בדצמבר		במיליוני ש"ח
2022	2023	
3,336	3,336	בבעלות
		בחכירה מהוונת:
443	122	עד 15 שנה
1,157	1,546	15-50 שנה
317	329	מעל 50 שנה
5,253	5,333	סך הכל

חלק מזכויות הבעלות זכויות החכירה טרם נרשמו על שם חברות הקבוצה בלשכת רישום המקרקעין וברשות מקרקעי ישראל, לפי הענין, לרוב בשל הסדרי רישום טכניים.

ה. באשר להתקשרויות להחכרת נדל"ן להשקעה, ראה ביאור 29.

ו. יתרת ההתחייבות להשקעות נוספות של הקבוצה בנדל"ן להשקעה הסתכמו, ליום 31 בדצמבר 2023, בסך של כ-686 מיליוני ש"ח, מתוכם סך של כ-486 מיליוני ש"ח מכספי פוליסות משתתפות ברווחים. (וסך של כ-723 מיליוני ש"ח, מתוכם סך של כ-520 מיליוני ש"ח מכספי פוליסות משתתפות ברווחים, אשתקד).

ביאור 11 : סיכון אשראי, חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי והפרשה להפסדי אשראי

א. חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי

ליום 31 בדצמבר 2023	במיליוני ש"ח
	סיכון אשראי שאינו בערבות בנקים:
	אנשים פרטיים: (1)
3,451	מזה: חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי (2)
9,127	מזה: אשראי (3)(2)
12,578	סך הכל אנשים פרטיים
	מסחרי:
237	מזה: חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי (2)
964	מזה: אשראי (3)(2)
1,201	סך הכל מסחרי
13,779	סך הכל סיכון אשראי שאינו בערבות בנקים
	סיכון אשראי בערבות בנקים ואחרים:
276	חברות וארגונים בינלאומיים לכרטיסי אשראי
153	הכנסות לקבל
170	אחרים
14,378	סך הכל חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
(372)	הפרשה להפסדי אשראי
14,006	סך הכל חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
1,085	סכומים לקבל מבנקים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, נטו
15,092	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, נטו

(1) אנשים פרטיים כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור - דוח הדירקטוריון וההנהלה, בדבר "סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק על בסיס מאוחד".

(2) חייבים בגין כרטיסי אשראי - ללא חיוב ריבית, כולל יתרות בגין עסקאות רגילות, עסקאות בתשלומים על חשבון בית העסק ועסקאות אחרות. היתרה מוצגת לאחר עסקת ניפיון חייבים. לפרטים ראה באור 10 ד להלן.

אשראי - עם חיוב ריבית, כולל עסקאות קרדיט, עסקאות בכרטיסי אשראי מתגלגל, אשראי ישיר, אשראי שאינם למחזיקי כרטיס ועסקאות אחרות.

(3) כולל אשראי בביטחון רכב בסך 2,205 מיליוני ש"ח.

ב. חובות* ומכשירי אשראי חוץ מאזניים

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי

ליום 31 בדצמבר 2023						
הפרשה להפסדי אשראי						
סיכון אשראי שאינו בערבות בנקים						
אנשים פרטיים						
מסחרי						
סיכון אשראי						
בערבות בנקים						
ואחרים ⁽²⁾						
סך הכל						
במיליוני ש"ח						
			חייבים בגין כרטיסי אשראי	חייבים בגין כרטיסי אשראי ⁽¹⁾		יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2022
						הפרשה לכשל אשראי איחוד מקס (ראה באור 3(ט)(1)(ד))
						יישום CECL לאחר רכישת מקס (ראה באור 3(ט)(1)(ד))
						הוצאות בגין הפסדי אשראי מחיקות
						גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות
						מחיקות, נטו
						יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2023⁽³⁾
						(3) מזה:
						בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
						בגין פקדונות בבנקים וסכומים לקבל מבנקים ⁽³⁾

* חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.
 (1) אשראי נושא ריבית. אשראי זה כולל עסקאות קרדיט, עסקאות בכרטיסי אשראי מתגלגל, אשראי למחזיקי כרטיס, אשראי שאינו למחזיקי כרטיס ועסקאות אחרות.
 (2) סכומים לקבל מבנקים, פיקדונות בבנקים, חברות וארגונים בינלאומיים לכרטיסי אשראי, הכנסות לקבל וחיובים אחרים.

2. מידע נוסף על דרך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות ועל החובות בגינם היא חושבה

ליום 31 בדצמבר 2023						
הפרשה להפסדי אשראי						
אנשים פרטיים						
מסחרי						
סיכון אשראי						
בערבות בנקים						
ואחרים ⁽²⁾						
סך הכל						
במיליוני ש"ח						
			חייבים בגין כרטיסי אשראי	חייבים בגין כרטיסי אשראי ⁽¹⁾		יתרת חוב רשומה של חובות:
						שנבדקו על בסיס פרטני
						שנבדקו על בסיס קבוצתי
						סך הכל חובות
						מזה:
						חובות לא צוברים
						חובות בעייתיים אחרים
						סך הכל חובות בעייתיים
						הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות:
						שנבדקו על בסיס פרטני
						שנבדקו על בסיס קבוצתי
						סך הכל הפרשה להפסדי אשראי
						מזה: בגין חובות לא צוברים
						מזה: בגין חובות בעייתיים אחרים

* חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.
 (1) אשראי נושא ריבית. אשראי זה כולל עסקאות קרדיט, עסקאות בכרטיסי אשראי מתגלגל, אשראי למחזיקי כרטיס, אשראי שאינו למחזיקי כרטיס ועסקאות אחרות.
 (2) סכומים לקבל מבנקים, פיקדונות בבנקים, חברות וארגונים בינלאומיים לכרטיסי אשראי, הכנסות לקבל וחיובים אחרים.

3. איכות אשראי לפי שנות העמדת אשראי

ליום 31 בדצמבר 2023								נוכחי
יתרת חוב רשומה של הלואות מתחדשות		יתרת חוב רשומה של אשראי לזמן קצוב						במיליוני ש"ח
סה"כ	מתחדשות	קודם	2019	2020	2021	2022	2023	
אנשים פרטיים								
חייבים בגין כרטיסי אשראי:								
3,434	-	-	-	2	19	90	3,323	אשראי שאינו בעייתי
5	-	-	-	-	-	2	3	אשראי בעייתי צובר
12	-	-	-	-	-	1	11	אשראי שאינו צובר
3,451	-	-	-	2	19	93	3,337	סך כל חייבים בגין כרטיסי אשראי
אשראי:								
8,655	1,792	7	96	256	905	2,052	3,547	אשראי שאינו בעייתי
336	87	1	8	20	57	115	48	אשראי בעייתי צובר
136	43	2	5	6	16	36	28	אשראי שאינו צובר
9,127	1,922	10	109	282	978	2,203	3,623	סך כל אשראי
12,578	1,922	10	109	284	997	2,296	6,960	סך כל האנשים הפרטיים
מסחרי								
חייבים בגין כרטיסי אשראי:								
215	-	1	-	1	-	2	211	אשראי שאינו בעייתי
1	-	-	-	-	-	-	1	אשראי בעייתי צובר
3	-	-	-	-	-	-	3	אשראי שאינו צובר
219	-	1	-	1	-	2	215	סך כל חייבים בגין כרטיסי אשראי
אשראי:								
919	63	(2)	-	32	64	192	570	אשראי שאינו בעייתי
39	3	-	-	1	5	9	21	אשראי בעייתי צובר
24	2	1	-	-	1	4	16	אשראי שאינו צובר
982	68	(1)	-	33	70	205	607	סך כל אשראי
1,201	68	-	-	34	70	207	822	סך כל מסחרי
13,779	1,990	10	109	319	1,067	2,503	7,782	סך הכל חובות

* חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.

ג. חובות (1)

1. איכות אשראי ופיגורים

ליום 31 בדצמבר 2023				במיליוני ש"ח
בעייתיים (2)				
סך הכל	לא צוברים	צוברים	תקינים	
				אנשים פרטיים
3,451	12	5	3,434	חייבים בגין כרטיסי אשראי (1)
9,127	136	336	8,655	אשראי (3)
				מסחרי
237	3	1	233	חייבים בגין כרטיסי אשראי
964	24	39	901	אשראי (3)
2,220	-	-	2,220	חייבים אחרים (4)
16,000	175	381	(* 15,444)	סך הכל חובות

- * מזה: חובות אשר דירוג האשראי שלהם במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות החברה בסך 15,160 מיליוני ש"ח.
- (1) חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.
- (2) חובות צוברים ולא צוברים.
- (3) כולל אשראי שניתנו בביטחון רכב בשווי של 2,205 מיליון ש"ח.
- (4) סכומים לקבל מבנקים, פיקדונות בבנקים, חברות וארגונים בינלאומיים לכרטיסי אשראי, הכנסות לקבל וחיובים אחרים.

2. מידע נוסף על חובות לא צוברים

(א) חובות לא צוברים והפרשה

ליום 31 בדצמבר 2023				
יתרת חובות				
יתרת קרן חוזית של חובות לא צוברים	סך הכל יתרת חובות לא צוברים (2)	יתרת הפרשה	יתרת חובות לא צוברים בגינם קיימת הפרשה (2)	במיליוני ש"ח
				אנשים פרטיים
12	12	2	12	חייבים בגין כרטיסי אשראי (1)
136	136	60	136	אשראי
				מסחרי
3	3	1	3	חייבים בגין כרטיסי אשראי
24	24	14	24	אשראי
175	175	77	175	סך הכל חובות
				מזה:
-	-	-	-	נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים
58	58	31	58	חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים

- (1) חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.
- (2) יתרת חוב רשומה

(ב) מידע נוסף על חובות שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי

ליום 31 בדצמבר 2023		במיליוני ש"ח
יתרת חוב רשומה		
סך הכל	שאינו צובר הכנסות ריבית	
3	3	אנשים פרטיים
44	44	חייבים בגין כרטיסי אשראי ⁽¹⁾
		אשראי
11	11	מסחרי
		אשראי
58	58	סך הכל חובות

ליום 31 בדצמבר 2023					במיליוני ש"ח
ארגונים מחדש שבוצעו וכשלו (2)		ארגונים מחדש שבוצעו בקופת הדיווח			
יתרת חוב רשומה	מס' הסדרים	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	מס' הסדרים	
1	35	2	2	113	נשים פרטיים
11	670	43	43	2,143	חייבים בגין כרטיסי אשראי
					אשראי
-	-	3	3	108	מסחרי
-	-	8	8	2	חייבים בגין כרטיסי אשראי
					אשראי
12	705	56	56	2,366	סך הכל חובות

(1) חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים

(2) חובות שהפכו בתקופת הדיווח לחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.

ד. רכישה ומכירה של אשראי במהלך השנה

במהלך שנת 2023 רכשה החברה שוברי כרטיסי אשראי בסך של כ- 963 מיליוני ש"ח. בשנת 2023 בוצעו עסקאות חודשיות בטווח של 1,000-400 מיליוני ש"ח כל אחת. ביצוע עסקאות מכוח ההסכם כפוף לשיקול דעת הצדדים.

ה. חייבים בגין פעילות כרטיסי אשראי (1) וסיכון אשראי חוץ מאזני (1),(3) לפי גודל החובות של הלווה

ליום 31 בדצמבר 2023			
חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי			
סיכון אשראי	סך הכל	מס' לווים (2)	
חוץ מאזני (1) (3)			מיליוני ש"ח
			תקרת האשראי (באלפי ש"ח)
			יתרת לווה עד 5
429	137	167,063	יתרת לווה מעל 5 עד 10
2,508	383	320,826	יתרת לווה מעל 10 עד 15
1,578	468	158,743	יתרת לווה מעל 15 עד 20
2,042	600	146,661	יתרת לווה מעל 20 עד 30
3,553	1,249	192,911	יתרת לווה מעל 30 עד 40
2,773	1,141	112,854	יתרת לווה מעל 40 עד 80
6,210	3,873	191,432	יתרת לווה מעל 80 עד 150
1,840	3,752	56,721	יתרת לווה מעל 150 עד 300
328	1,399	9,191	יתרת לווה מעל 300 עד 600
109	269	972	יתרת לווה מעל 600 עד 1,200
36	122	188	יתרת לווה מעל 1,200 עד 2,000
14	110	70	יתרת לווה מעל 2,000 עד 4,000
10	100	36	יתרת לווה מעל 4,000 עד 8,000
7	100	18	יתרת לווה מעל 8,000 עד 20,000
9	196	17	יתרת לווה מעל 20,000 עד 40,000
20	21	2	יתרת לווה מעל 40,000 עד 200,000
-	264	2	
21,466	14,184	1,357,707	סך הכל
	195		הכנסות לקבל וחייבים אחרים
21,466	14,379	1,357,707	סך הכל

(1) החייבים בגין הפעילות בכרטיסי אשראי וסיכון האשראי החוץ מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה.

(2) מספר הלווים לפי סך הכל חייבים וסיכון אשראי חוץ מאזני.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה (לא כולל מסגרות אשראי באחריות בנקים).

ביאור 12: חייבים ויתרות חובה

א. ההרכב

ליום 31 בדצמבר		מיליוני ש"ח
2022	2023	
37	3	מוסדות ורשויות ממשלתיות
66	89	הוצאות מראש
2,744	1,006	בטחונות בגין ניירות ערך
261	493	חייבים בגין רכישת ניירות ערך
16	15	מקדמות על חשבון עמלות לסוכני ביטוח
50	94	חברות ביטוח ותווכני ביטוח
93	117	לקוחות והכנסות לקבל
30	27	שיבובים ושרידים
-	9	מלאי
18	31	אחרים
3,313	1,884	סך הכל
(19)	(18)	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים בעיקר בגין מבטחי משנה (ראה ב' להלן)
3,294	1,867	סך הכל חייבים ויתרות חובה

לעניין חשיפת הקבוצה לסיכוני אשראי ולסיכוני שוק, ראה ביאור 42 להלן.
לעניין חייבים ויתרות חובה המהווים צדדים קשורים ובעלי עניין, ראה ביאור 43 להלן.

ב. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים

ליום 31 בדצמבר		מיליוני ש"ח
2022	2023	
21	19	יתרה ליום 1 בינואר
(6)	(4)	חובות אבודים
4	3	שינוי בהפרשה בתקופה - נזקף לרווח והפסד
19	18	סך הכל הפרשה לחובות מסופקים

ביאור 13: פרמיה לגבייה

א. ההרכב^(1,2)

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	במיליוני ש"ח
915	900	פרמיות לגבייה
(62)	(62)	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
853	837	סה"כ פרמיות לגבייה
607	506	כולל המחאות לגבייה והוראות קבע

(1) לעניין חשיפת הקבוצה לסיכונים אשראי ולסיכונים שוק, ראה ביאור 42.
 (2) לעניין פרמיה לגבייה מצדדים קשורים ובעלי עניין, ראה ביאור 43.

ב. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים בגין הפרמיה לגבייה

2022	2023	במיליוני ש"ח
58	62	יתרה ליום 1 בינואר
5	-	שינוי בהפרשה בתקופה - נזקף לרווח והפסד
62	62	יתרה ליום 31 בדצמבר

ג. גיול

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	במיליוני ש"ח
		פרמיה לגבייה שערכה לא נפגם
560	567	ללא פיגור
		בפיגור ^(*) :
116	91	מתחת ל- 90 ימים
60	55	בין 90 ל- 180 ימים
101	109	מעל 180 ימים
277	254	
837	822	סה"כ פרמיה לגבייה שערכה לא נפגם
16	16	פרמיה לגבייה שערכה נפגם
853	837	סה"כ פרמיה לגבייה

(*) כולל סכום של 151 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2022: 179 מיליוני ש"ח) חובות בפיגור במגזר ביטוח חיים. חובות אלה מגובים בעיקרם בערך הפידיון של הפוליסה.

ביאור 14: נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

א. הרכב

להלן פירוט הנכסים המוחזקים כנגד חוזי ביטוח חוזי השקעה תלויי תשואה, המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד⁽¹⁾:

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	במיליוני ש"ח
3,778	3,839	דל"ן להשקעה
		השקעות פיננסיות:
25,380	28,065	נכסי חוב סחירים
9,592	8,199	נכסי חוב שאינם סחירים
19,701	17,378	מניות
22,458	30,491	השקעות פיננסיות אחרות ⁽²⁾
77,131	84,133	סך הכל השקעות פיננסיות
8,458	4,418	מזומנים ושווי מזומנים
3,096	1,622	אחר ⁽³⁾
92,463	94,012	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

- לענין החשיפה בגין נכסים עבור חוזים תלויי תשואה, ראה ביאור 42.
- השקעות פיננסיות אחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות/קרנות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים, חוזים עתידיים, אופציות ומוצרים מובנים.
- היתרה כוללת בעיקר פרמיה לגבייה, יתרות מבטחי משנה, בטחונות בגין פעילות בחוזים עתידיים וכן עסקאות בניירות ערך שטרם נסלקו לתאריך הדוחות הכספיים.

ב. שווי הוגן של נכסים פיננסיים

(1) היררכיית שווי הוגן של נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן

הטבלה להלן מציגה את הנכסים הפיננסיים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס עתי, תוך שימוש בשיטת הערכה בהתאם לרמות השווי ההוגן. להגדרת הרמות בהיררכיה, ראה ביאור 2(ה)(3). לפרטים נוספים בדבר מדידות שווי הוגן ראה ביאור 14. למידע בדבר שווי הוגן של דל"ן להשקעה עבור נכסים תלויי תשואה, ראה ביאור 10 לעיל.

ליום 31 בדצמבר 2023				
סך הכל	רמה 3	רמה 2	רמה 1	במיליוני ש"ח
				השקעות פיננסיות:
28,065	-	4,655	23,410	נכסי חוב סחירים
8,199	29	8,170	-	נכסי חוב שאינם סחירים
17,378	1,968	511	14,899	מניות
30,491	12,539	1,950	16,002	השקעות פיננסיות אחרות ^(*)
84,133	14,536	15,286	54,311	סך הכל השקעות פיננסיות
573	9	284	280	^(*) מזה בגין נגזרים

במהלך התקופה לא היו מעברים מהותיים בין רמה 1 ובין רמה 2.

ליום 31 בדצמבר 2022				
סך הכל	רמה 3	רמה 2	רמה 1	במיליוני ש"ח
				השקעות פיננסיות:
25,380	-	4,956	20,424	נכסי חוב סחירים
9,592	61	9,531	-	נכסי חוב שאינם סחירים
19,701	2,106	520	17,075	מניות
22,458	10,027	1,104	11,327	השקעות פיננסיות אחרות ^(*)
77,131	12,194	16,111	48,826	סך הכל השקעות פיננסיות
236	9	178	49	^(*) מזה בגין נגזרים

במהלך התקופה לא היו מעברים מהותיים בין רמה 1 ובין רמה 2.

(2) התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3

השקעות פיננסיות		נכסי חוב שאינם סחירים		במיליוני ש"ח
סך הכל	אחרות	מניות	סחירים	
12,194	10,027	2,106	61	יתרה ליום 1 בינואר 2023
360	517	(161)	4	סך הרווחים (הפסדים) שהוכרו ברווח והפסד
3,382	2,989	393	-	רכישות
(1,372)	(1,005)	(367)	-	מכירות
(12)	-	-	(12)	פדיונות
(16)	-	(3)	(13)	תקבולי ריבית ודיבידנד
-	11	-	(11)	המרת חוב להון
14,536	12,539	1,968	29	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023
381	540	(163)	4	סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים פיננסיים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2023 ⁽¹⁾

השקעות פיננסיות		נכסי חוב שאינם סחירים		במיליוני ש"ח
סך הכל	אחרות	מניות	סחירים	
9,238	7,156	2,052	30	יתרה ליום 1 בינואר 2022
1,808	1,448	359	1	סך הרווחים שהוכרו ברווח והפסד
2,699	2,512	187	-	רכישות
(1,073)	(1,073)	-	-	מכירות
(9)	(2)	(7)	-	תקבולי ריבית ודיבידנד
30	-	-	30	העברות אל רמה 3
(499)	(14)	(485)	-	העברות מתוך רמה 3 ⁽³⁾
12,194	10,027	2,106	61	ליום 31 בדצמבר 2022
1,828	1,468	359	1	סך הרווחים לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים פיננסיים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2022 ⁽¹⁾

- (1) בסעיף רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 (2) בגין נכסי חוב אשר הופסקו בגינם השימוש בציטוט והועברו לרמה 3.
 (3) לעניין אופן מדידת השווי הוגן ראה ביאור 15(ו)(3).

ביאור 15: השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר 2023				שוי הוגן דרך רווח והפסד ⁽¹⁾	במיליוני ש"ח
סך הכל	הלוואות וחייבים	זמינים למכירה			
7,313	-	6,212	1,101		נכסי חוב סחירים (א)
24,444	24,444	-	-		נכסי חוב שאינם סחירים (ב)
1,671	-	1,647	24		מניות (ד)
5,836	-	4,819	1,017		אחרות (ה)
39,265	24,444	12,678	2,142		סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2022				שוי הוגן דרך רווח והפסד	במיליוני ש"ח
סך הכל	הלוואות וחייבים	זמינים למכירה			
6,999	-	6,869	130		נכסי חוב סחירים (א)
23,024	23,023	-	1		נכסי חוב שאינם סחירים (ב)
1,852	-	1,852	-		מניות (ד)
4,786	-	4,234	552		אחרות (ה)
36,661	23,023	12,955	683		סך הכל

(1) מתוכם השקעות בשווי של כ- 992 מ"ש המטופלות לפי IFRS 9 כשווי הוגן דרך רווח והפסד.

א. נכסי חוב סחירים

הרכב

ליום 31 בדצמבר		במיליוני ש"ח
2022	2023	
		אגרות חוב ממשלתיות:
	902	מוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד
-	3,131	שיועודו בעת ההכרה לראשונה
4,206		זמינים למכירה
4,206	4,033	סך הכל אג"ח ממשלתיות
		נכסי חוב אחרים:
	174	שאינם ניתנים להמרה
104	3,081	מוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:
2,663		שיועודו בעת ההכרה לראשונה
	3,255	זמינים למכירה
2,767		סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה
		ניתנים להמרה
	25	מוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:
26		שיועודו בעת ההכרה לראשונה
26	25	סך הכל נכסי חוב אחרים ניתנים להמרה
6,999	7,313	סך הכל נכסי חוב סחירים
1	2	ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

ב. נכסי חוב שאינם סחירים

(1) הרכב, שווי הוגן מול ערך בספרים ורמה בהיררכיית השווי ההוגן

ליום 31 בדצמבר 2022				ליום 31 בדצמבר 2023				במיליוני ש"ח
בספרים שווי הוגן ⁽¹⁾				שווי הוגן ⁽¹⁾				
רמה 3	רמה 2	סך הכל	ערך בספרים	רמה 3	רמה 2	סך הכל	ערך בספרים	
								אגרות חוב ממשלתיות מטופלות כהלוואות וחיובים
20,670	-	20,670	14,252	19,542	-	19,542	14,441	אג"ח מיועדות
2,788	-	2,788	2,165	2,737	-	2,737	2,193	פקדונות באוצר
23,458	-	23,458	16,417	22,279	-	22,279	16,634	סך הכל אגרות חוב ממשלתיות
								נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה
-	1	1	1	-	28	28	28	מוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:
1,496	4,558	6,054	5,953	2,180	5,062	7,242	7,232	שיועדו בעת ההכרה לראשונה
-	688	688	653	-	566	566	550	מוצגים כהלוואות וחיובים למעט פקדונות בבנקים ⁽²⁾
1,496	5,247	6,743	6,607	2,180	5,656	7,836	7,810	סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה
24,954	5,247	30,201	23,024	24,459	5,656	30,115	24,444	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים
			43				42	ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

(1) בהמשך לביאור 3(ד)(1)(ד) בבדיקת נאותות ההתחייבויות (LAT) החברה מתחשבת בעודף שווי הוגן על הערך בספרים של נכסי חוב לא סחירים.
 (2) לפרטים נוספים ראה ביאור 42(ה)(1)(ד).

(2) גיול השקעות בנכסי חוב פיננסיים שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר		במיליוני ש"ח
2022	2023	
16,417	16,634	אגרות חוב ממשלתיות
6,591	7,804	נכסי חוב שערכם לא נפגם ספציפית, ברוטו:
		ללא פיגור
		בפיגור (*):
4	1	מתחת ל- 90 ימים
-	-	בין 90 ל- 180 ימים
4	2	מעל 180 ימים
8	3	סך הכל בפיגור
23,016	24,441	סך הכל נכסי חוב שערכם לא נפגם ספציפית ברוטו
(4)	(4)	הפרשה קולקטיבית
23,012	24,437	סך הכל נכסי חוב שערכם לא נפגם ספציפית, נטו
		נכסי חוב שערכם נפגם:
51	45	נכסים שערכם נפגם, ברוטו
(39)	(38)	הפרשה להפסד
12	7	נכסי חוב שערכם נפגם, נטו
23,024	24,444	סה"כ נכסי חוב לא סחירים

* בעיקר הלוואות על פוליסות שכנגדן קיימים ערכי פידיון מלאים ו/או משכנתאות.
 יצוין כי הסכומים שלעיל אינם מהווים את הסכום בפיגור בפועל אלא את יתרת החוב המעורבת בפיגור.

ג. פרטים בדבר ריבית והצמדה בגין נכסי חוב

ליום 31 בדצמבר		באחוזים
2022	2023	
		נכסי חוב סחירים
		בסיס הצמדה
1.55	2.14	צמוד למדד המחירים לצרכן
3.92	4.40	שקלי
5.70	5.27	צמוד מט"ח
		נכסי חוב שאינם סחירים
		בסיס הצמדה
4.70	4.62	צמוד למדד המחירים לצרכן
4.85	5.97	שקלי
6.15	7.47	צמוד מט"ח

ד. מניות

ליום 31 בדצמבר		במיליוני ש"ח
2022	2023	
		סחירות
		מוחזקות למסחר
		מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:
-	17	שיועדו בעת ההכרה לראשונה
915	897	זמינים למכירה
915	914	סך הכל מניות סחירות
		שאינן סחירות
		מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:
-	7	שיועדו בעת ההכרה לראשונה
937	750	זמינות למכירה
937	757	סך הכל מניות שאינן סחירות
1,852	1,671	סך הכל מניות
212	344	ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

ה. השקעות פיננסיות אחרות

1. הרכב

ליום 31 בדצמבר		במיליוני ש"ח
2022	2023	
		סחירות
		מוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
473	638	שיועדו בעת ההכרה לראשונה
6	7	מכשירים נגזרים ⁽²⁾
563	365	זמינות למכירה
1,042	1,010	סך הכל השקעות פיננסיות סחירות
		שאינן סחירות
		מוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
26	67	שיועדו בעת ההכרה לראשונה
48	304	מכשירים נגזרים ⁽²⁾
3,670	4,455	זמינות למכירה
3,744	4,826	סך הכל השקעות פיננסיות שאינן סחירות
4,786	5,836	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
174	125	ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

ההשקעות הפיננסיות האחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות/קרנות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים פיננסיים, חוזים עתידיים, אופציות ומוצרים מובנים.

2. מידע נוסף לגבי מכשירים נגזרים

להלן סכום החשיפה נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות במכשירים נגזרים שנעשו לתאריכי הדוחות הכספיים על ידי חברות הביטוח בקבוצה:

ליום 31 בדצמבר		במיליוני ש"ח
2022	2023	
132	478	מניות
1,575	104	מדד
410	(3,691)	מטבע זר
445	762	ריבית קבועה

סכום החשיפה נטו לנכס הבסיס המוצג במונחי דלתא של העסקאות במכשירים נגזרים שנעשו לתאריכי הדוחות הכספיים אשר נכללים בהתחייבויות פיננסיות מפורטים במסגרת ביאור 26.

1. שווי הוגן

1.1. היררכיית שווי הוגן של נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן

הטבלה להלן מציגה את הנכסים הפיננסיים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס עתי, תוך שימוש בשיטת הערכה בהתאם לרמת השווי ההוגן. לפרטים בדבר הרמות בהיררכיה, ראה ביאור 2(ה) (3) לעיל.

ליום 31 בדצמבר 2023				במיליוני ש"ח
סך הכל	רמה 3	רמה 2	רמה 1	
				השקעות פיננסיות:
7,313	-	183	7,130	נכסי חוב סחירים
-	-	-	-	נכסי חוב שאינם סחירים
1,671	757	47	867	מניות
5,836	4,528	301	1,007	השקעות פיננסיות אחרות (*)
14,820	5,285	531	9,004	סך הכל השקעות פיננסיות
308	3	301	4	מזה בגין נגזרים

במהלך התקופה לא היו מעברים מהותיים בין רמה 1 ובין רמה 2.

יתרה ליום 31 בדצמבר 2022				במיליוני ש"ח
סך הכל	רמה 3	רמה 2	רמה 1	
				השקעות פיננסיות:
6,999	-	178	6,821	נכסי חוב סחירים
1	-	1	-	נכסי חוב שאינם סחירים
1,852	937	37	878	מניות
4,786	3,697	44	1,045	השקעות פיננסיות אחרות (*)
13,638	4,634	260	8,744	סך הכל השקעות פיננסיות
54	4	44	6	מזה בגין נגזרים

במהלך התקופה לא היו מעברים מהותיים בין רמה 1 ובין רמה 2.

2. התנועה בנכסים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3

מידת שווי הוגן במועד הדיווח נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים פיננסיים זמינים למכירה

השקעות			מניות	פיננסיות אחרות	סך הכל	במיליוני ש"ח
יתרה ליום 1 בינואר 2023						
סך הרווחים (הפסדים) שהוכרו :						
ברוח והפסד						
ברוח כולל אחר						
רכישות						
מכירות						
דיבידנד וריבית שהתקבלו						
937	3,697	4,634				
41	96	137				
(142)	134	(8)				
117	944	1,061				
(190)	(343)	(533)				
(6)	-	(6)				
757	4,528	5,285				
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023						
סך הרווחים לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים פיננסיים המוחזקים						
נכון ליום 31 בדצמבר 2023						
9	97	106				

מידת שווי הוגן במועד הדיווח נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים פיננסיים זמינים למכירה

השקעות			מניות	פיננסיות אחרות	סך הכל	במיליוני ש"ח
יתרה ליום 1 בינואר 2022						
סך הרווחים שהוכרו :						
ברוח והפסד						
ברוח כולל אחר						
רכישות						
מכירות						
דיבידנד וריבית שהתקבלו						
העברות מתוך רמה 3 ⁽¹⁾						
935	2,860	3,795				
28	134	162				
110	321	431				
69	926	995				
-	(537)	(537)				
(9)	(2)	(11)				
(196)	(5)	(201)				
937	3,697	4,634				
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022						
סך הרווחים לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים פיננסיים המוחזקים						
נכון ליום 31 בדצמבר 2022						
28	131	159				

(1) בגין נכסים אשר החל בגינם השימוש בציטוט והועברו מרמה 3.

3. טכניקות הערכת שווי הוגן ותהליכי הערכה המיושמים בחברה

א. השקעות במניות ובמכשירי חוב

השווי ההוגן של השקעות הנסחרות באופן פעיל בשווקים פיננסיים מוסדרים נקבע תוך התייחסות למחיר המכירה המצוטט שלהן (Quoted closing bid price) בסגירת המסחר, למועד המדידה.

לגבי השקעות הנסחרות בשוק מעבר לדלפק (OTC), הקבוצה מקבלת ציטטי מחירים מחברות תמחור מוכרות (recognized pricing services).

בגין השקעות שלהן אין שוק פעיל, השווי ההוגן נקבע על ידי מערכי שווי חיצוניים באמצעות שימוש בשיטות הערכה. שיטות אלו כוללות התבססות על עסקאות שבוצעו לאחרונה בתנאי שוק, התייחסות לשווי הנוכחי של מכשיר אחר דומה במהותו, היוון תזרימי מזומנים או שיטות הערכה אחרות.

השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים בישראל לרבות אגרות חוב, הלוואות ופיקדונות, מחושב לפי מודל המבוסס על הערך הנוכחי המתקבל מהיוון תזרימי המזומנים, על פי שיעור ריבית להיוון הנקבע על ידי חברה המספקת ציטטים של שיעורי ריבית (ראה סעיף 4(א)(1) להלן).

השווי ההוגן של נכסי חוב לא סחירים מחוץ לישראל מחושב לפי מודל המבוסס על הערך הנוכחי המתקבל מהיוון תזרימי מזומנים לפי שיעור ריבית להיוון המתקבל ממומחה (ראה סעיף 4(א)(2) להלן).

השווי ההוגן של אג"ח ח"צ מחושב על-פי מח"מ אקטוארי ועל ידי היוון תזרימי מזומנים חזויים, בהתבסס על עקום ריבית חסרת סיכון.

הערכות השווי, המתודולוגיה והמגמות נסקרות ומאושרות ע"י מנהלי ההשקעות הרלוונטיים וחשבות השקעות.

השווי ההוגן של קרנות ההשקעה מתבסס על פי ערך נכסי נקי (NAV) אשר מדווח ממנהלי הקרנות על פי רוב אחת לרבעון, דיווחי הקרן נסקרים ומאושרים ע"י מנהל ההשקעות בהתבסס על היכרותו את הקרן.

השווי ההוגן של מכשירים מורכבים נקבע על פי ציטוט.

ב. נגזרים

השווי ההוגן של חוזי אקדמה (Forward), וחוזים להחלפת מטבעות ("Cross Currency Swap – CCS"), וכתבי אופציה מבוסס על מחירים המצוטט (Quoted Price), באם זמין. בהעדר מחיר מצוטט כאמור, נאמד השווי ההוגן של חוזי אקדמה וחוזים מסוג CCS על בסיס היוון ההפרש בין מחיר ה-Forward הנקוב בחוזה לבין מחיר ה-Forward הנוכחי בגין יתרת התקופה של החוזה עד לפידיון, תוך שימוש בציטטים של שיעורי ריבית מתאימים, ואילו עבור כתבי אופציה, השווי ההוגן נקבע בהתאם למודל B&S.

השווי ההוגן של חוזים להחלפת ריבית (Interest Rate Swap - IRS) מחושב בהתאם למודל כלכלי להיוון תזרימי מזומנים חזויים בהתאם לתנאי החוזה ומתבסס על ציטטי מחירים המתקבלים מחברות תמחור מוכרות (recognized pricing services).

4. נתונים ששימשו בחישוב השווי ההוגן

א. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

1. שערי ההיוון לחישוב השווי ההוגן של נכסים חוב שאינם סחירים, הנקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם, מתבססים בעיקרם על התשואות של אגרות חוב ממשלתיות והמרווחים של אגרות חוב קונצרניות כפי שנמדדו בבורסה לניירות ערך בתל אביב. ציטטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברה שזכתה במכרז, שפורסם על ידי משרד האוצר, להקמה ולתפעול של מאגר ציטטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים.

2. שערי ההיוון לחישוב השווי ההוגן של נכסים חוב שאינם סחירים בחו"ל, הנקבע באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם, מתבססים בעיקרם על תשואות של אגרות חוב קונצרניות כפי שנמדדו בזירות מסחר מחוץ לישראל.

3. שיעור הריבית עבור נכסי חוב שאינם סחירים בארץ, לפי דירוג⁽¹⁾:

ליום 31 בדצמבר		באחזים
2022	2023	
1.4	2.1	AA ומעלה
3.9	5.2	A עד BBB
6.4	6.6	לא מדורג

שיעור הריבית עבור נכסי חוב שאינם סחירים - בחו"ל, לפי דירוג בינלאומי⁽²⁾:

ליום 31 בדצמבר		באחזים
2022	2023	
7.6	7.8	לא מדורג

(1) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינם מעלות, מידרוג ודירוג פנימי. נתוני חברת מידרוג העברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(2) כל נכסי חוב המדורגים בחו"ל דורגו על ידי סוכנויות דירוג מוכרות בחו"ל. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

ז. גילוי הנדרש בקשר לפטור הזמני מיישום IFRS 9

הטבלה להלן מציגה את השווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים לפי חלוקה לשתי קבוצות: נכסים שעומדים במבחן הקרן והריבית בלבד, לא כולל נכסים שמוחזקים למסחר או מנוהלים על בסיס שווי הוגן (להלן: "קבוצה א"), כל יתר הנכסים הפיננסיים (להלן: "קבוצה ב").

ליום 31 בדצמבר 2022*		ליום 31 בדצמבר 2023		במיליוני ש"ח
קבוצה ב	קבוצה א	קבוצה ב	קבוצה א	
77,131	-	84,133	-	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
8,458	-	4,418	-	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
1,852	-	1,647	-	השקעות פיננסיות אחרות- מניות
4,786	-	5,746	-	השקעות פיננסיות אחרות- אחרות
130	6,869	196	6,211	השקעות פיננסיות אחרות- נכסי חוב סחירים
12	30,189	5	30,137	השקעות פיננסיות אחרות- נכסי חוב שאינם סחירים
-	3,591	-	1,944	מזומנים ושווי מזומנים

לעניין בחינת נכסי חוב העומדת במבחן הקרן והריבית בהתאם ל-IFRS9 ראה ביאור 42 (ו)(2)(א1).

(* לרבות חברות שיישמו את הפטור הזמני מ-IFRS 9).

ביאור 16: מזומנים ושווי מזומנים

א. מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה

1. הרכב

ליום 31 בדצמבר		מיליוני ש"ח
2022	2023	
3,243	3,364	מזומנים ופיקדונות למשיכה מיידית
5,216	1,054	פיקדונות לזמן קצר
8,458	4,418	מזומנים ושווי מזומנים

2. פרטים נוספים

המזומנים בתאגידים הבנקאיים נושאים ליום הדיווח הכספי ריבית שוטפת המבוססת על שיעורי ריבית בגין הפקדות בנקאיות יומיות כ- 4.5% (ליום 31 בדצמבר 2022 כ- 3.0%).

פיקדונות אחרים בתאגידים בנקאיים הינם לתקופות של בין שבוע לשלושה חודשים. הפיקדונות נושאים ריבית בשיעור 4.58%-5.23% (ליום 31 בדצמבר 2022: 3.6%-3.05%).

ב. מזומנים ושווי מזומנים אחרים

1. הרכב

ליום 31 בדצמבר		מיליוני ש"ח
2022	2023	
2,285	1,647	מזומנים ופיקדונות למשיכה מיידית
1,307	901	פיקדונות לזמן קצר
3,591	2,548	מזומנים ושווי מזומנים

2. פרטים נוספים

המזומנים בתאגידים הבנקאיים נושאים ליום הדיווח הכספי ריבית שוטפת המבוססת על שיעורי ריבית בגין הפקדות בנקאיות יומיות כ- 4.5% (ליום 31 בדצמבר 2022 כ- 3.0%).

פיקדונות אחרים בתאגידים בנקאיים הינם לתקופות של בין שבוע לשלושה חודשים. הפיקדונות נושאים ריבית בשיעור 4.32%-5.23% (ליום 31 בדצמבר 2022: 3.6%-3.05%).

ג. לפרטים נוספים בדבר חשיפת הקבוצה לסיכון שיעור ריבית, סיכון שוק ובדבר ניתוח רגישות, ראה ביאור 42(ג)-(2)-(3).

ביאור 17: הון וקרנות

א. הון מניות

מניות רגילות (*)			
2021	2022	2023	
באלפי מניות 1 ש"ח ע.ג.			
67,645	67,649	74,061	הון מניות מונפק ונפרע ליום 1 בינואר
-	6,411	4,970	הנפקת מניות (**)
4	1	-	מימוש כתבי אופציה לעובדים בכירים (***)
67,649	74,061	79,031	הון מניות מונפק ונפרע ליום 31 בדצמבר
100,000	100,000	100,000	הון רשום

(*) המניות רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב. למחזיקים במניות הרגילות הזכות לקבלת דיבידנד כפי שיוכרז מפעם לפעם וזכות הצבעה באסיפות כלליות של החברה לפי קול אחד למניה, זכויות בפירוק החברה וזכות למינוי הדירקטורים בחברה.
 (** ראה ד'2 להלן).
 (***) לפרטים נוספים ראה ביאור 44 להלן.

ב. קרנות הון

1. קרן התרגום של פעילויות חוץ מורכבת בעיקר מהשפעות של מטבע הליש"ט והדולר.
2. קרנות הון אחרות כוללות קרן הון בגין עסקאות עם בעלי שליטה וקרנות הון לא מהותיות אחרות.

ג. דיבידנדים בחברה ובחברות מאוחדות

1. דיבידנד בחברה

במהלך שלוש השנים האחרונות לא חולקו דיבידנדים.
 דירקטוריון החברה מחליט על סכומי הדיבידנדים לבעלי המניות.
 האפשרות לחלוקת דיבידנד מושפעת גם מיכולתן של חברות מוחזקות לחלק דיבידנד בכפוף לדרישות ההון וצרכי הנזילות שלהן. לפרטים בדבר דרישות הון בחברות ביטוח מאוחדות ובחברת מקס ראה סעיף ו' להלן.

2. דיבידנד בכלל ביטוח

במהלך שלוש השנים האחרונות לא חולקו דיבידנדים.
 בחודש יוני 2023 אישרה כלל ביטוח מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה בכונת החברה לחלק דיבידנד שנתי בשיעור של 30%-50% מהרווח השנתי הכולל של כלל ביטוח, על פי הדוחות הכספיים המאוחדים שלה עם אפשרות לדיבידנד ביניים. החלוקה כפופה לכך שכלל ביטוח תעמוד ביעד יחס כושר פירעון כלכלי מינימאלי בהתאם למשטר כושר הפירעון הכלכלי ללא התחשבות בהוראות הפריסה בשיעור של 110% (לאחר החלוקה), ובשיעור של 135% (לאחר החלוקה), בהתחשב בהוראות הפריסה בתקופת המעבר.
 זאת בהמשך לקביעת מדיניות ניהול הון אשר על פיה טווח המטרה ליחס כושר פירעון כלכלי של כלל ביטוח יעמוד בטווח שבין 150%-170%, כפי שאושר ביוני 2021. בנוסף, נקבע יעד יחס כושר פירעון מינימאלי יציבותי של 135%. יעדים אלו הינם ליחס כושר פירעון בהתחשב בסכום הניכוי בתקופת הפריסה עד תום שנת 2032 ולאחריה.

מובהר כי אין לראות במדיניות זו התחייבות של החברה לבצע חלוקת דיבידנד, וכי כל חלוקה בפועל תהיה כפופה לאישור פרטני של הדירקטוריון לביצוע החלוקה, על פי שיקול דעתו הבלעדי, לפיו הדירקטוריון יהיה רשאי לחלק בפועל שיעורים שונים או שלא לחלק דיבידנד כלל. כמו כן, ביצוע כל חלוקה בפועל יהיה כפוף לעמידה בהוראות הדין החלות על חלוקת דיבידנד, בין היתר, עפ"י חוק החברות, התשנ"ט-1999 ולהתניות הפיננסיות שנטלה על עצמה החברה ו/או שתיטול על עצמה בעתיד, לקיומם של סכומים מספיקים של רווחים ראויים לחלוקה במועדים הרלוונטיים, לכך שהחלוקה לא תשפיע לרעה על מצב תזרים המזומנים של החברה ומידת הזדקקותה למזומנים למימון פעילותה לרבות השקעות עתידיות, כפי שתהיה מעת לעת, ו/או פעילותה העתידית הצפויה ו/או המתוכננת.

דירקטוריון החברה יהיה רשאי לבחון מעת לעת את מדיניות חלוקת הדיבידנד, ולהחליט בכל עת, בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין והרגולציה החלות על החברה, על שינויים במדיניות הדיבידנד, לרבות שיעור הדיבידנד שיחולק.

3. דיבידנד במקס

חלוקת דיבידנד על-ידי מקס כפופה למגבלות חוק החברות וכן להוראות המפקח על הבנקים, לפיהן לא יחולק דיבידנד במקרים הבאים:

1. יתרת העודפים המצטברת בניכוי הפרשים בחובה שנכללו ברווח כולל אחר מצטבר אינה חיובית או כאשר הסכום המוצע לחלוקה יגרום ליתרת עודפים שלילית.
2. אחת או יותר משלוש השנים הקלנדריות האחרונות הסתיימה בהפסד או בהפסד כולל או כאשר התוצאה המצטברת בשלושת הרבעונים המסתיימים בתום תקופת הביניים שלגביה פורסם הדוח הכספי האחרון, מראה על הפסד או על הפסד כולל.
3. מקס עלולה שלא לעמוד בדרישות ליעדי הון שקבעה.

על אף האמור לעיל, במקרים מסוימים תוכל מקס לחלק דיבידנד אף בהתקיים הנסיבות לעיל, במידה שקיבלה מראש ובכתב את אישורו של הפיקוח על הבנקים לחלוקה, ועד לגובה הסכום שאושר כאמור.

בנוסף, בהתאם לתנאי חלק ממסגרות האשראי של מקס לא יחולק דיבידנד בהתקיים המקרים להלן:

- א. אם במועד החלוקה יחס הלימות הון רובד 1 יפחת משיעור של 8% לפי הדוחות הכספיים המאוחדים שלה.
- ב. כמו כן, ככל שיחס הלימות הון רובד 1 של מקס עולה על 10% בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים, מקס תוכל לבצע חלוקה, במהלך רבעון קלנדרי כלשהו, רק בהתקיים, בין היתר, התנאים להלן: (1) מקס אינה בהפרה של התחייבויותיה, לרבות חריגה מאמות המידה הפיננסיות; (2) לא קמה עילה להעמדה לפירעון מיידי;
- ג. ככל שיחס הלימות הון רובד 1 של מקס הוא בטווח שבין שיעור של 8% לשיעור של 9% (כולל) על פי דוחותיה הכספיים המאוחדים, מקס לא תבצע חלוקת דיבידנד, במהלך רבעון קלנדרי כלשהו, אלא אם תעמוד מקס, בין היתר, בתנאים להלן: (1) סכום החלוקה אינו עולה על 25% מהרווח הנקי על פי הדוחות הכספיים המאוחדים האחרונים של החברה; (2) מקס מקיימת את כל התחייבויותיה המהותיות, לרבות אינה חורגת מאמות המידה הפיננסיות; (3) לא קמה עילה להעמדה לפירעון מיידי.
- ד. ככל שיחס הלימות הון רובד 1 של מקס גבוה משיעור של 9% ונמוך משיעור של 10% לפי הדוחות הכספיים המאוחדים של מקס, מקס לא תבצע חלוקת דיבידנד, במהלך רבעון קלנדרי כלשהו, אלא אם תעמוד החברה, בין היתר, בתנאים להלן: (1) סכום החלוקה אינו עולה על 50% מהרווח הנקי על פי הדוחות הכספיים המאוחדים האחרונים של מקס; (2) מקס מקיימת את כל התחייבויותיה המהותיות, לרבות אינה חורגת מאמות המידה הפיננסיות; (3) לא קמה עילה להעמדה לפירעון מיידי.

ביום 22 ביוני 2023 אישר דירקטוריון מקס חלוקת דיבידנד בסך 40 מיליון ש"ח. ביום 23 ביוני 2023 שולם הדיבידנד. החלוקה בוצעה תוך עמידה בכל המגבלות החלות על מקס.

ד. הנפקת הון מניות בחברה

ביום 16 בינואר 2022 הנפיקה החברה 6,410,700 מניות בנות 1 ש"ח ע.נ. כ"א, במסגרת הנפקה לציבור על פי דוח הצעת מדף של החברה מיום 13 בינואר 2022, שפורסם מכוח תשקיף מדף מיום 29 באוגוסט 2019 שתוקפו הוארך עד ליום 28 באוגוסט 2022. תמורת הנפקה, לאחר הוצאות הנפקה הסתכמה בסך של כ-492 מיליון ש"ח.

בחודש מרס 2023 וכחלק מתמורת עסקת מקס, החברה הקצתה למוכרים במועד השלמת העסקה 4,970,310 מניות רגילות של החברה בנות 1 ש"ח ע"נ כל אחת ("המניות המוקצות"). המניות המוקצות היוו מיד לאחר הקצאתן כ-6.29% מהונה המונפק והנפרע של החברה וכ-6.05% מהונה המונפק והנפרע של החברה בדילול מלא. לפרטים אודות רכישת מקס ראה ביאור 9 לעיל.

ה. סטטוס השליטה וניהול דרישות ההון של החברה ושל גופים מוסדיים מאוחדים

1. ניהול ההון בחברה

מדיניות החברה הינה להחזיק בסיס הון איתן ככרית מרכזית לספיגת הפסדים ובמטרה לשמר את יכולת החברה להמשיך את פעילותה כדי שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה, ועל מנת לתמוך בצרכי ההון של החברות המאוחדות שלה, כמפורט בסעיף ה' להלן ובהתפתחות עסקית עתידית.

לעניין ניהול ההון נבחן גם הצורך בהחזקת כרית ספיגה בשים לב להתפתחויות שליליות העלולות להשפיע על ההון ועל דרישות ההון. הדירקטוריון מפקח על התשואה להון, אותה הקבוצה מגדירה כרווח (הפסד) כולל לתקופה המיוחס לבעלי המניות של החברה מחולק בהון המיוחס לבעלי המניות של החברה.

לפרטים אודות התחייבות החברה כלפי רשות שוק ההון ביטוח וחסכון ("הרשות") בדבר עמידה ביחס הון עצמי לסך נכסים במאזן סולו, שניתנה במסגרת השלמת עסקת מקס, ולפרטים אודות התחייבות החברה לעמידה ביחסים פיננסיים במסגרת היתר השליטה במקס ובסימקס, שניתן ע"י נגיד בנק ישראל, ראה סעיפים 3 ו-4 להלן.

2. סטטוס השליטה של החברה בחברות מאוחדות

א. כלל ביטוח

ביום 8 בדצמבר 2019 נתקבל אצל החברה מכתב מאת הממונה ("מכתב הממונה"), לפיו, בין היתר, הודיע הממונה כי לאור השינויים שחלו בשיעורי ההחזקה של אי די בי פתוח בחברה, לפי עמדת הרשות, נכון למועד זה, אין גורם המחזיק, במישרין או בעקיפין, באמצעי שליטה בחברה באופן המקיים חובה לקבל היתר שליטה בחברה בהתאם לסעיף 32(ב) לחוק הביטוח ולפיכך על החברה לקבל מאת הממונה היתר שליטה בכלל ביטוח. בהמשך נשלחו על ידי הממונה מכתבים נוספים המסדירים, נכון להיום, את ההסדרים אשר חלים על הפעלת אמצעי השליטה על ידי החברה ("המתווה").

נכון למועד הדוח החברה הינה חברה ללא גרעין שליטה.

במכתבה של הרשות לחברה בקשר עם עסקת הרכישה של מקס, ציינה הרשות כי המתווה אשר נקבע לעניין הפעלת אמצעי שליטה בכלל ביטוח, כאמור לעיל, ימשיך לעמוד בתוקפו ונוספו אליו כתב התחייבות של החברה להשלמת ההון העצמי של כלל ביטוח, כמפורט בסעיף 3 להלן. תיקון לרישיון כלל ביטוח והיתר שליטה בסוכן תאגיד מקס סוכנות לביטוח בע"מ.

לפרטים בדבר ההחזקה והשליטה בחברה, ולפרטים בדבר ביטול היתר השליטה ראה ביאור 1 לעיל.

ב. מקס

ביום 23 בפברואר 2023 קיבלה החברה היתר מאת נגיד בנק ישראל לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה במקס וב- WPI ("היתר השליטה"). בהתאם לדרישות ההיתר התחייבה החברה כי יישמרו יחסים פיננסיים בחברה וב- WPI שעיקרם: (א) היחס שבין ההון העצמי של החברה לבין סך הנכסים במאזן יהיה לפחות 50%; (ב) היחס שבין ההון העצמי של WPI, לבין סך הנכסים במאזן יהיה לפחות 50% ובתנאים מסויימים - לפחות 45%. לעניין זה, החישוב נעשה בהתאמות מסוימות. יחסים אלו נדרשים הן לענין דוחות הסולו והן לענין הדוח המאוחד, כאשר ההתאמות העיקריות הינן כי החישוב בדוח המאוחד של החברה, יעשה תוך הצגת הנכסים וההתחייבויות של קבוצת כלל ביטוח ושל מקס לפי שיטת השווי המאזני וכן בחישוב דוח הסולו של החברה יתווסף החוב הקיים ב WPI. נכון למועד זה החברה ו- WPI עומדות ביחסים אלה. כן קובע היתר השליטה כי שיעור ההחזקה המזערי של החברה במקס לא יפחת מ- 30% מכל סוג של אמצעי שליטה ("גרעין השליטה"). היתר השליטה קובע גם מגבלות על שעבוד 20% מתוך אמצעי השליטה במקס המהווים חלק מגרעין השליטה ותנאים החלים על העברת אמצעי השליטה ב- WPI ובמקס שאינם חלק מגרעין השליטה.

בכפוף לחריגים שנקבעו בהיתר השליטה, המתייחסים בין השאר לפעילותה הקיימת של קבוצת כלל ביטוח, החברה תייחד את פעילותה בתחום הפעילות של מקס במסגרת מקס. אין באמור כדי להטיל מגבלות על פעילות או השקעות המבוצעות בידי קבוצת כלל ביטוח עבור עמיתים ומבוטחי קבוצת כלל ביטוח או פעילויות אשר מבוצעות במהלך העסקים השוטף של הגופים המוסדיים בקבוצה ואינם מתחרים בעסקי מקס.

לפרטים נוספים אודות ההסכם לרכישת מקס ראה ביאור 46.

3. התחייבויות להשלמת הון בגופים המוסדיים בקבוצה:

ביום 26 למרס 2023, במסגרת השלמת עסקת מקס (כאמור בביאור 42(י) להלן), החברה התחייבה כלפי הרשות וכלפי כלל ביטוח, להשלים את ההון העצמי של כלל ביטוח לסכום הקבוע בהגדרת "סף הון מינימאלי (MCR)" המופיע בנספח – משטר כושר פירעון כלכלי, לחוזר שפרסם הממונה על שוק ההון, בדבר הוראות ליישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II שמספרו 9-2017-1, או כל דין אחר שיבוא במקומו. במסגרת ההתחייבות הובהר כי החברה רשאית לקיים התחייבות זו, או חלק ממנה, באמצעות ביצוע פעולות הוניות להגדלת ההון של כלל ביטוח לשם השלמת ההון הנדרש, תוך דילול החברה.

צורך עמידה בהתחייבות להשלמת הון האמור לעיל, החברה אף התחייבה לשמור על ההון העצמי שלה כך שלא יפחת בכל עת מ-50% מסך הנכסים במאזן החברה, על בסיס סולו.

יצוין כי למועד זה, החברה עומדת ביחס ההון העצמי לסך הנכסים במאזן האמור לעיל.

במסגרת היתר השליטה במקס התחייבה החברה להזרים הון למקס או לחילופין התחייבה שלא למנוע ממקס לגייס הון נוסף באופן שעלול לדלל את שיעור ההחזקה של החברה בה, על מנת שמקס תעמוד בדרישות הלימות ההון הרגולטוריות.

במסגרת היתר שליטה קודמים בחברות הקבוצה, קודם למתווה, ניתנו התחייבויות להשלמת הון, אשר הוחלפו בהתחייבות להשלמת הון המפורטים לעיל.

ו. ניהול ודרישות הון בחברות הקבוצה

1. כלל ביטוח

א. תחולת משטר כושר פירעון כלכלי

על חברות הביטוח המאוחדות חלות הוראות משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II בו נקבעו הנחיות לחישוב ההון העצמי וההון הנדרש לכושר פירעון על בסיס כלכלי.

ב. יחס כושר פירעון כלכלי

בהתאם להוראות החוזר המאוחד ייכלל דוח יחס כושר פירעון כלכלי בגין נתוני 31 בדצמבר ו-30 ביוני של כל שנה בדוח התקופתי העוקב למועד החישוב.

ביום 30 בנובמבר 2023 אישרה ופרסמה חברת הביטוח את דוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 30 ביוני 2023.

החישוב שערכה החברה בגין נתוני 30 ביוני 2023, נסקר על ידי רואי החשבון המבקרים של החברה, בהתאם לתקן בינלאומי (ISA) 3000 (Revised) (ISAE) לגבי "התקשרויות מסוג Assurance שאינן ביקורת או סקירה של מידע כספי היסטורי". תקן זה רלבנטי לביצוע התקשרות על מנת להעריך האם חישובי הסולבנסי מכל הבחינות המהותיות, הינם בהתאם להוראות הממונה ואיננו מהווה חלק מתקני הביקורת החלים על דוחות כספיים.

בהתאם לדוח יחס כושר פירעון ליום 30 ביוני 2023, אשר פורסם ב 30 בנובמבר 2023, לכלל ביטוח עודף הון מעל להון הנדרש ללא הוראות המעבר ובהתחשב בהוראות המעבר (ההוראות לתקופת הפריסה והתאמת תרחיש מניות).

יודגש כי התחזיות וההנחות, שהיוו בסיס להכנת דוח יחס כושר פירעון כלכלי, מבוססות, בעיקרן על ניסיון העבר, כפי שעולה ממחקרים אקטואריים הנערכים מעת לעת. נוכח הרפורמות בשוק ההון, הביטוח והחיסכון והשינויים בסביבה הכלכלית, נתוני העבר אינם משקפים בהכרח את התוצאות העתידיות. החישוב מתבסס לעיתים על הנחות לגבי אירועים עתידיים ופעולות ההנהלה וכן על דפוס ההתפתחות העתידי של מרווח הסיכון, שלא בהכרח יתממשו או שיתממשו באופן שונה מההנחות אשר שימשו בסיס לחישוב. כמו כן, התוצאות בפועל עלולות להיות שונות באופן מהותי מהחישוב, מאחר והתרחישים המשולבים של אירועים עשויים להתממש באופן שונה מהותית מההנחות בחישוב.

לפירוט נוסף ראה סעיף 2.4 בדוח הדירקטוריון.

ג. פרטים נוספים אודות משטר כושר פירעון כלכלי ועדכונים בתקופת הדוח

הוראות משטר כושר פירעון כלכלי קובעות הנחיות לחישוב על בסיס כלכלי של ההון העצמי וההון הנדרש לכושר פירעון.

א. בהתאם להוראות משטר כושר פירעון כלכלי, ככלל, סעיפי המאזן הכלכלי מחושבים לפי שווי כלכלי, ובפרט ההתחייבויות הביטוחיות מחושבות על בסיס הערכה מיטבית של מכלול התזרימים העתידיים הצפויים מהעסקים הקיימים, ללא מרווחי שמרנות, ובתוספת מרווח סיכון (Risk Margin), המשקף את עלות ההון הכוללת שהיה מצופה שחברת ביטוח אחרת או מבטח משנה ידרשו, לצורך קבלת התחייבויות הביטוח של חברת ביטוח, המחושבות על בסיס הערכה מיטבית, כהגדרתה בהוראות משטר כושר פירעון כלכלי. במאזן הכלכלי, ככלל, אין הכרה בנכסים לא מוחשיים, הוא נערך על בסיס הדוחות הכספיים הנפרדים של החברה, בהם כלולות חברות ביטוח בנות אשר נתוניהן מאוחדים עם נתוני חברת הביטוח, ועל פי ההנחיות אינו כולל את הערך הכלכלי של פעילות הגמל והפנסיה שתחת חברת הביטוח.

ב. משטר כושר פירעון כלכלי כולל, בין היתר, הוראות מעבר בקשר לעמידה בדרישות ההון המאפשרות את הגדלת ההון הכלכלי באמצעות ניכוי מעתודות הביטוח של סכום המחושב בהתאם להוראות משטר כושר פירעון כלכלי ("להלן "הניכוי"). הניכוי ילך ויקטן בצורה הדרגתית, עד לשנת 2032 (להלן – "תקופת הפריסה"). בנוסף לדרישת הון מוקטנת, שתלך ותגדל באופן הדרגתי עד לסוף שנת 2023, על סוגים מסוימים של השקעות.

ג. חישוב ההון הנדרש לכושר פירעון מבוסס על הערכת החשיפה של ההון העצמי הכלכלי לרכיבי סיכון אשר קבועים בהוראות משטר כושר פירעון כלכלי, אשר הינם סיכונים ביטוח חיים, סיכונים ביטוח בריאות, סיכונים ביטוח כללי, סיכונים שוק וסיכונים צד נגדי. רכיבי סיכון אלה כוללים תתי רכיבי סיכון בהתייחס לסיכונים ספציפיים אליהם חשופה חברת הביטוח. הערכת חשיפת ההון העצמי הכלכלי לכל תתי רכיבי סיכון מתבצעת על בסיס תרחיש שנקבע בהנחיות. קביעת ההון הנדרש לכושר פירעון מבוססת על סכימה של דרישות ההון בגין רכיבי הסיכון ותתי רכיבי הסיכון כאמור, בהתחשב במתאמים המיוחסים להם, ובניכוי התאמה לספיגת הפסדים בשל מס נדחה, כמפורט בהוראות משטר כושר פירעון כלכלי. בנוסף, כולל חישוב ההון הנדרש לכושר פירעון רכיבים של הון נדרש בגין סיכון תפעולי והון נדרש בגין חברות מנהלות.

יצוין כי חישוב יחס כושר הפירעון הכלכלי מבוסס על נתונים ומודלים העשויים להיות שונים מאלה בהם עושה החברה שימוש במסגרת הדיווח הכספי, ואשר מתבססים, בין היתר, על תחזיות והנחות הנשענות, בעיקרן על ניסיון העבר. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהתחזיות וההנחות אשר שימשו לחישוב יחס כושר הפירעון הכלכלי. בפרט, וכמפורט בהוראות משטר כושר פירעון כלכלי, חישוב יחס כושר הפירעון הכלכלי, מבוסס, במידה רבה, על מודל חישוב הערך הגלום. מודל חישוב הערך הגלום מבוצע בהתאם לפרקטיקה המיושמת בישראל ואשר עקרונותיה וכלליה נקבעו על ידי רשות שוק ההון, אשר אימצה את הכללים והעקרונות שנקבעו בדוח וועדה משותפת של חברות הביטוח ורשות שוק ההון, אשר פעלה בליווי יועצים מישראל ומחול"ל. המודל מבוסס, בין השאר, על מחקרים פנימיים אשר מבטאים את ההערכה המיטבית של החברה וזאת בכפוף להסתייגויות ולמגבלות שנקבעו במסגרת העקרונות והכללים האמורים.

יודגש כי לתוצאות המודלים המשמשים בחישוב ההון העצמי המוכר וההון הנדרש לכושר פירעון רגישות גבוהה לתחזיות ולהנחות הכלולות בהם וכן לאופן יישומן של ההנחות. ליחס כושר הפירעון הכלכלי רגישות גבוהה למשתני שוק ולמשתנים אחרים ובהתאם עשוי להיות תנדנוד.

ד. סף ההון ומדרג התערבות פיקוחי

הוראות משטר כושר פירעון כלכלי מגדירות, בנוסף להון נדרש לכושר פירעון (SCR) גם סף הון, MCR ("סף ההון"), אשר לא יפחת מ-25% מההון הנדרש לכושר פירעון בהתאם להוראות בתקופת הפריסה ולא יעלה על 45% ממנו. כמו כן, נקבע מדרג התערבות פיקוחי, לפיו חברה שלא תעמוד ביחס כושר פירעון נדרש עם יישום הוראות המעבר בתקופת הפריסה או שקיים חשש ממשי לכך שיחס כושר הפירעון שלה יהיה נמוך מהנדרש, תגיש לממונה תוכנית להבטחת עמידתה ביחס כושר פירעון נדרש בתוך 6 חודשים ממועד הגשתה. אם חברת הביטוח לא עמדה בדרישות התוכנית, בהתאם לתנאים המפורטים בהוראות, ישקול הממונה התערבות פיקוחית בהתאם לסמכויותיו. יצוין, שבמידה והממונה הכריז על מצב שלילי חריג בהתקיים אחת מהנסיבות שפורטו במסגרת משטר יחס כושר פירעון כלכלי, הוא רשאי להאריך את תקופת התיקון לתקופה של עד 7 שנים. בנוסף, חברה שלא תעמוד בסף ההון הנדרש (MCR), או שקיים חשש ממשי לכך שלא תעמוד בסף ההון הנדרש, תגיש לאישור הממונה תוכנית להבטחת עמידתה בסף ההון הנדרש בתוך שלושה חודשים ממועד הגשתה. אם חברת הביטוח לא עמדה בדרישות התוכנית, בהתאם לתנאים המפורטים בהוראות, ינקוט הממונה בצעדי פיקוח בהתאם לסמכויות המוקנות לו בחוק הפיקוח.

ה. הרכב ההון הכלכלי המוכר

הוראות משטר כושר פירעון כלכלי קובעות הוראות לעניין הרכב ההון המוכר על בסיס כלכלי, לפיהן ההון העצמי יהיה סך ההון רובד 1 והון רובד 2, כהגדרתם בהוראות, כאשר מכשירי הון משני נחות, הון משני מורכב והון שלישי אשר הונפקו לפני יום 30 ביוני 2017, יסווגו כהון רובד 2 ויכרו בהתאם לתנאים בהם הוכרו ערב מועד זה. בנוסף, נקבע שההיקף המקסימלי של הון רובד 2 יעמוד על שיעור של 40% מההון הנדרש לכושר פירעון. בהתייחס לעמידה בסף ההון, נקבע שההיקף המקסימלי של הון רובד 2 יעמוד על שיעור של 20% מסף ההון.

1. ניהול דרישות הון במקס

א. הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים (*)

ליום 31 בדצמבר 2023	במיליוני ש"ח
	1. הון לצורך חישוב יחס ההון:
1,855	הון עצמי רובד 1
461	הון רובד 2 (1)
2,316	סך הכל הון כולל
	2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון:
14,021	סיכון אשראי - גישה סטנדרטית
19	סיכונים שוק - גישה סטנדרטית
2,876	סיכון תפעולי - גישה סטנדרטית
16,916	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
באחוזים	
	3. יחס ההון לרכיבי סיכון:
11.0	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.7	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון (1)
8.0	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי על ידי המפקח על הבנקים
11.5	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

* מחושב בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 בדבר "מדידה והלימות ההון" ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 472 בנושא "סולקים וסליקת עסקאות בכרטיסי חיוב" אשר נכנסה לתוקף ביום 1 בספטמבר 2016.
(1) כולל כתבי התחייבות נדחים (סדרה ב'), המהווים חלק מהון רובד 2 של החברה, אשר ביום 16 בנובמבר 2023 הוחלט על ידי דירקטוריון החברה לפדות אותם בפדיון מוקדם מלא ביום 31 בדצמבר 2023.

ב. יעד הלימות הון במקס

כחלק מתהליך אימוץ הוראות באזל III בישראל, ביום 28 במרס 2012 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב הנחיה בנושא מסגרת באזל 3 יחסי הון ליבה מינימליים, הדורש מבנקים ומחברות כרטיסי אשראי לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 בשיעור של 9% וביחס הון כולל בשיעור של 12.5% עד ליום 1 בינואר 2015.

ביום 2 במאי 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 472 בדבר "סולקים וסליקת עסקאות בכרטיסי חיוב". ההוראה כוללת הקלות ביחס לדרישות ההון על פי הוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. על אף האמור בסעיף 40 להוראת ניהול בנקאי תקין 201, יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ- 8% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ- 11.5%. ההוראה נכנסה לתוקף ביום 1 ביוני 2016 וחלה על מקס כ"סולק".

דירקטוריון מקס אישר יעד פנימי ליחס הון עצמי רובד 1 של 10%, יעד הגבוה ב- 200 נקודות בסיס (2 נקודות אחוז) מיחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ויעד פנימי ליחס הון כולל של 12%.

ג. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון במקס

ליום 31 בדצמבר 2023	במיליוני ש"ח
	1. הון עצמי רובד 1
1,847	הון
(*)	בניכוי מוניטין
1,847	סך הכל הון עצמי רובד 1
	התאמות בהתאם למפקח:
8	התאמות בגין הפסדי אשראי צפויים - הון עצמי רובד 1*
1,855	סך הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות בהתאם למפקח
	2. הון רובד 2
285	הון רובד 2: מכשירים
176	הון רובד 2: הפרשות
461	סך הכל הון רובד 2
2,316	סך הכל הון כולל

(*) סכום הנמוך מ-1 מיליון ש"ח.

(**) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים (להלן התאמות - בגין הפסדי אשראי צפויים) אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 1 בינואר 2026.

ד. השפעת התאמות בגין הפסדי אשראי צפויים על יחס הון עצמי רובד 1 במקס

ליום 31 בדצמבר 2023	באחוזים
	יחס ההון לרכיבי סיכון
10.9	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, לפני השפעת ההתאמות בגין הפסדי אשראי צפויים
0.05	השפעת ההתאמות בגין הפסדי אשראי צפויים
11.0	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון

ה. יחס מינוף לפי הוראות המפקח על הבנקים במקס

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישמת מקס את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס מינוף (להלן - "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שקוף שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות הון מבוססות הסיכון ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. יחס המינוף מבוטא באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת הון למדידת החשיפה. הון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202. סך מדידת החשיפה של החברה היא סכום החשיפות המאזניות ופריטים חוץ מאזניים. ככלל המדידה הינה עקבית עם הערכים החשבונאיים ולא מובאים בחשבון משקלי סיכון. כמו כן, החברה לא מורשית להשתמש בביטחונות פיזיים או פיננסיים, ערבויות או טכניקות אחרות להפחתת סיכון אשראי כדי להפחית את מדידת החשיפות, אלא אם כן הותר ספציפית בהתאם להוראה. נכסים מאזניים שנוכו מהון רובד 1 (בהתאם להוראה 202) מנוכים ממדידת החשיפות. בהתאם להוראה החברה מחשבת את החשיפות בגין פריטים חוץ מאזניים על ידי המרה של סכום הפריטים במקדמי המרה לאשראי כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

בהתאם להוראה, סולק יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ- 5% על בסיס מאוחד.

בהוראת ניהול בנקאי תקין 250 בדבר התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם מגיפת הקורונה, נקבעה בין היתר, הוראת השעה שפורסמה ביום 15 בנובמבר 2020 לפיה סולק יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ- 4.5% על בסיס מאוחד.

בחוזר הפיקוח מיום 15 במאי 2022, נקבע, כי ההקלה בנוגע ליחס המינוף תחול עד ליום 30 ביוני 2024, ובלבד שיחס המינוף של התאגיד הבנקאי לא יפחת מיחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2023 או יחס המינוף המזערי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

ההקלה האמורה הוארכה בחוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 218 "יחס מינוף" שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 20 בדצמבר 2023. על פי החוזר, על רקע בחינה שמבצע הפיקוח לתיקון ההוראה ובחינת שיעורי יחס המינוף ותמהילם, ההקלה תוארך כהוראת שעה עד ליום 30 ביוני 2026, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2025 או יחס המינוף המזערי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

להלן יחס המינוף מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218:

ליום 31 בדצמבר 2023	במיליוני ש"ח
	בנתוני המאוחד:
1,855	הון רובד 1
20,405	סך החשיפות
	באחוזים
9.1	יחס המינוף
4.5	יחס המינוף המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים

ו. דרישות הון בחברות המנהלות קרנות פנסיה וקופות גמל

תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת של קופת גמל או קרן פנסיה), התשע"ב-2012 ותקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל) (תיקון מס' 2), התשע"ב-2012 קובעות דרישות הון מחברה מנהלת בהתאם להיקף הנכסים המנוהלים ולהוצאות השנתיות, אך לא פחות מהון התחלתי בסך 10 מיליוני ש"ח וכן קובעות דרישות נזילות.

חברה מנהלת תהיה רשאית לחלק דיבידנד רק אם הונה העצמי הוא לפחות בגובה הון העצמי הנדרש ממנה לפי תקנות אלה. כמו כן, תידרש חברה מנהלת להעמיד הון נוסף בגין חברות מנהלות נשלטות.

נכון לתום תקופת הדיווח, לחברה המנהלת שבשליטת כלל ביטוח קיים עודף הון ביחס להון המינימלי הנדרש על פי תקנות הון לחברות מנהלות.

ביאור 18: התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה ⁽¹⁾

		ליום 31 בדצמבר					
2022	2023	2022	2023	2022	2023		
שייר		ביטוח משנה		ברוטו		במיליוני ש"ח	
						ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
20,785	21,404	(13)	(14)	20,798	21,418	חוזי ביטוח	
2,441	2,470	-	-	2,441	2,470	חוזי השקעה	
23,226	23,875	(13)	(14)	23,239	23,889		
						בניכוי סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה ⁽¹⁾	
(1)	(1)	-	-	(1)	(1)		
23,225	23,873	(13)	(14)	23,238	23,887	סך הכל חיסכון ארוך טווח	
2,475	2,788	(138)	(118)	2,614	2,906	חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח בריאות (באור 22)	
3,926	4,084	(4,037)	(3,299)	7,963	7,383	חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (באור 20)	
						סך הכל התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	
29,626	30,745	(4,189)	(3,431)	33,814	34,176		

ביאור 19: התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה⁽¹⁾

		ליום 31 בדצמבר				
2022	2023	2022	2023	2022	2023	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו		אלפי ש"ח
						ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
77,196	80,199	(318)	(354)	77,514	80,553	חוזי ביטוח
11,266	9,975	-	-	11,266	9,975	חוזי השקעה
88,462	90,174	(318)	(354)	88,780	90,528	
						בניכוי סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה ⁽¹⁾
(19)	(18)	-	-	(19)	(18)	
88,443	90,156	(318)	(354)	88,761	90,510	סך הכל חיסכון ארוך טווח
1,074	1,136	(17)	(20)	1,092	1,156	חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח בריאות (באור 22)
						סך הכל התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
89,517	91,292	(335)	(374)	89,853	91,665	

(1) בחוזי ביטוח תלויי תשואה, תגמולי הביטוח שלהם זכאי המבוטח תלויים או צמודים לתשואה שמניבות השקעות מסוימות של הקבוצה בניכוי דמי ניהול. חוזים אלה כוללים, בין היתר, תוכניות ביטוח המזכות/המחייבות את המבוטח בבנוס/מאלוס לפי תוצאות ההשקעות של תיק הפוליסות המשתתפות ברווחי השקעה של הקבוצה. בחוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה תגמולי הביטוח שלהם זכאי המבוטח אינם תלויים ברווח או ההפסד מההשקעות שביצעה הקבוצה.

ההבחנה בין חוזים תלויי תשואה לבין חוזים שאינם תלויי תשואה נעשית ברמת הכיסוי הבודד, כך שישנן פוליסות ביטוח עם מספר כיסויים אשר חלקם תלויי תשואה וחלקם אינם תלויי תשואה.

ביאור 20: התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי

א. התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי לפי סוגים

ליום 31 בדצמבר					
2022	2023	2022	2023	2022	2023
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
מיליוני ש"ח					
ענפי רכב חובה וחבויות					
318	369	244	207	562	576
הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה					
2,618	2,691	2,604	1,988	5,222	4,679
תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר					
2,936	3,060	2,848	2,195	5,784	5,256
סך ענפי רכב חובה וחבויות					
1,546	1,731	1,297	1,236	2,843	2,967
מתוך זה סך ההתחייבויות בגין ענפי רכב חובה					
ענפי רכוש ואחרים					
483	591	461	502	943	1,093
הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה					
50	-	17	4	68	4
הפרשה לפרמיה בחסר					
456	432	711	598	1,167	1,030
תביעות תלויות					
989	1,023	1,189	1,104	2,178	2,127
סך ענפי רכוש ואחרים					
סך הכל התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזרי					
3,926	4,084	4,037	3,299	7,963	7,383
ביטוח כללי					
הוצאות רכישה נדחות					
61	66	30	24	91	91
ענפי רכב חובה וחבויות					
112	117	81	94	193	211
ענפי רכוש ואחרים					
174	183	111	118	284	301
סך הכול הוצאות רכישה נדחות					
התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי בניכוי הוצאות					
רכישה נדחות					
2,875	2,994	2,818	2,171	5,693	5,165
ענפי רכב חובה וחבויות (ראה ג1 להלן)					
877	907	1,108	1,010	1,985	1,916
ענפי רכוש ואחרים (ראה ג2 להלן)					
סך הכל התחייבויות בחוזי ביטוח כללי בניכוי הוצאות					
3,752	3,900	3,926	3,181	7,678	7,081
רכישה נדחות					

ב. התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי לפי שיטות חישובן

ליום 31 בדצמבר					
2022	2023	2022	2023	2022	2023
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
מיליוני ש"ח					
הערכות אקטואריות					
3,044	3,086	3,242	2,538	6,286	5,625
גב' גלית רובשטיין ⁽¹⁾					
הפרשות על בסיס הערכות אחרות					
14	14	31	25	46	39
הערכת מחלקת תביעות בגין התביעות התלויות הידועות					
51	8	50	18	101	26
תוספת לתביעות התלויות בגין תביעות שאירעו אך טרם					
801	960	705	710	1,505	1,670
דווחו (IBNR) *					
1	1	-	-	1	1
הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה					
15	14	9	8	24	23
הערכות אחרות					
עודף הכנסות על הוצאות (צבירה) בגין ביטוח סיכוני					
סחר חוץ					
סך כל ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר					
3,926	4,084	4,037	3,299	7,963	7,383
ביטוח כללי בישראל					

(1) ראה הצהרות האקטואר הממונה בביטוח כללי בישראל, המצורפות בנספח לדוחות הכספיים. לא קיימת תוספת/גרעיה בין הערכות האקטואריות לבין הסכום שנכלל בדוחות הכספיים.
 (*) לפרטים נוספים ראה ביאור 45.

ג. תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות

1. ענפי רכב חובה וחבויות

ליום 31 בדצמבר							
2022		2023		2022		2023	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו		מיליוני ש"ח	
2,907	2,875	2,824	2,818	5,731	5,693	יתרה לתחילת השנה	
599	680	422	286	1,020	966	עלות התביעות המצטברת בגין שנת חיתום שוטפת	
141	88	143	81	284	169	שינוי ביתרות לתחילת שנה כתוצאה מהצמדה למדד ורווח השקעתי לפי הנחת ההיוון הגלומה בהתחייבויות	
(211)	(76)	(282)	22	(493)	(54)	השפעת שינוי ריבית היוון (*)	
(71)	(72)	(67)	(253)	(139)	(324)	יתרת השינוי באומדן עלות התביעות המצטברת בגין שנות חיתום קודמות (**)	
457	621	215	136	672	757	סך השינוי בעלות התביעות המצטברת	
תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה:							
(3)	(3)	(1)	(1)	(5)	(3)	בגין שנת חיתום שוטפת	
(485)	(499)	(220)	(783)	(705)	(1,282)	בגין שנות חיתום קודמות	
(489)	(502)	(221)	(783)	(710)	(1,285)	סך תשלומים	
2,875	2,994	2,818	2,171	5,693	5,165	יתרה לסוף השנה	

1. יתרות הפתיחה והסגירה כוללות: תביעות תלויות, הפרשה לפרמיה בחסר, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.
 2. עלות התביעות המצטברת (Ultimate) הינה: יתרת תביעות תלויות, הפרשה לפרמיה בחסר, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות בתוספת סך תשלומי התביעות כולל הוצאות ישירות ועקיפות לישוב תביעות.
 3. התשלומים כוללים הוצאות עקיפות לישוב תביעות (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות החיתום.
- (*) לפרטים נוספים ראה ביאור 42(ה)(1)(ד).
- (**) שינוי באומדן עלות התביעות המצטברת בגין שנות חיתום קודמות נובע בעיקרו מהטבה בהתפתחות תביעה בענפי חבויות המגובה בביטוח משנה.

2. ענפי רכוש ואחרים

ליום 31 בדצמבר							
2022		2023		2022		2023	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו		מיליוני ש"ח	
723	877	882	1,108	1,605	1,985	יתרה לתחילת השנה	
780	890	648	390	1,428	1,279	עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח	
(2)	(38)	(69)	(98)	(71)	(135)	שינוי בעלות התביעות המצטברות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח	
779	852	579	292	1,358	1,144	סך השינוי בעלות התביעות המצטברת	
תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה:							
(522)	(630)	(240)	(172)	(762)	(802)	בגין אירועים של שנת הדוח	
(196)	(246)	(183)	(233)	(378)	(480)	בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח	
(717)	(876)	(423)	(406)	(1,140)	(1,282)	סך תשלומים	
65	104	62	29	127	133	שינוי בהפרשה לפרמיה שטרם הורווחה, נטו מהוצאות רכישה נדחות	
27	(50)	8	(14)	35	(64)	שינוי בהפרשה לפרמיה בחסר	
877	907	1,108	1,010	1,985	1,916	יתרה לסוף השנה	

1. יתרות הפתיחה והסגירה כוללות: תביעות תלויות בתוספת הפרשה לפרמיה בחסר, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.
2. עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח כוללת את יתרת תביעות תלויות לסוף שנת הדוח בתוספת סך תשלומי התביעות בתקופת הדוח לרבות הוצאות ישירות ועקיפות לישוב תביעות.
3. תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה כוללים תשלומים בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח ובתוספת השינוי ביתרת תביעות תלויות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח.
4. התשלומים ליישוב תביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישוב (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות הנזק.

11. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בענפים רכב חובה וחבויות בישראל וענפים המוערכים על בסיס שנות חיתום

ליום 31 בדצמבר 2023												
שנת חיתום												
סך הכל	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014		
באלפי שקלים מותאמים למדד נובמבר, 2023 ('												
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה												
	3	5	6	4	6	6	7	4	2	5	לאחר שנה ראשונה	
		57	48	38	40	49	46	42	38	46	לאחר שנתיים	
			191	134	142	129	141	137	132	148	לאחר שלוש שנים	
				237	241	237	247	240	241	266	לאחר ארבע שנים	
					315	308	334	318	326	382	לאחר חמש שנים	
						378	412	390	394	474	לאחר שש שנים	
							477	455	468	576	לאחר שבע שנים	
								525	548	976	לאחר שמונה שנים	
									610	1,031	לאחר תשע שנים	
										1,559	לאחר עשר שנים	
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה												
	966	1,054	1,163	991	791	753	713	720	744	872	לאחר שנה ראשונה ⁽²⁾	
		978	1,053	1,021	804	784	738	706	754	901	לאחר שנתיים	
			1,012	903	847	842	784	730	716	890	לאחר שלוש שנים	
				825	754	880	832	765	747	885	לאחר ארבע שנים	
					713	783	807	766	753	915	לאחר חמש שנים	
						756	733	755	719	1,117	לאחר שש שנים	
							712	715	723	1,190	לאחר שבע שנים	
								705	697	1,759	לאחר שמונה שנים	
									699	1,750	לאחר תשע שנים	
										1,698	לאחר עשר שנים	
	(267)	-	77	151	166	(2)	1	15	45	(797) ⁽⁴⁾	עודף (חסור) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה ⁽³⁾	
שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה, באחוזים												
	(3.40%)	7.28%	12.96%	16.75%	9.92%	(0.33%)	0.13%	2.08%	6.10%	(88.51%)		
	9,063	966	978	1,012	825	713	756	712	705	699	1,698	עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר, 2023
	4,352	3	57	191	237	315	378	477	525	610	1,559	תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר, 2023
	4,711	963	920	821	588	398	377	235	180	89	139	סך ההתחייבויות ליום 31 בדצמבר
	454											תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2013
	5,165											סך הכל התחייבות ברוטו בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה וחבויות בישראל בניכוי הוצאות רכישה נדחות 2023

(1) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת התפתחות על בסיס ערכים ריאליים.
 (2) אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הרווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.
 (3) הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.
 (4) החוסר נובע בעיקרו מהתפתחות תביעה בענף אחריות מנהלים המגובה בביטוח משנה.
 הערה: רמת המבוקקות של המודלים האקטואריים גדולה יותר כאשר בוחנים את התפתחות התביעות ברמת סך שנות החיתום. לכן נכון יותר לבחון את התפתחות הערכות החברה ברמת סך שנות החיתום ולא לכל שנת חיתום בנפרד

2.2. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, בשייר עצמי, בענף רכב חובה וחבויות בישראל וענפים המוערכים על בסיס שנות חיתום

ליום 31 בדצמבר 2023										
שנת חיתום										
סך הכל	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014
באלפי שקלים מותאמים למדד נובמבר, 2023 (1)										
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה										
	3	4	4	4	3	3	6	4	2	5
לאחר שנה ראשונה										
לאחר שנתיים		38	30	26	22	26	32	42	37	42
לאחר שלוש שנים			104	83	66	63	90	134	126	137
לאחר ארבע שנים				145	109	118	156	229	234	253
לאחר חמש שנים					146	156	212	304	318	361
לאחר שש שנים						194	257	373	383	447
לאחר שבע שנים							299	437	445	507
לאחר שמונה שנים								498	514	625
לאחר תשע שנים									556	671
לאחר עשר שנים										700
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה										
	680	619	629	513	380	382	409	649	650	754
לאחר שנה ראשונה ⁽²⁾										
לאחר שנתיים		599	593	522	367	386	440	605	657	744
לאחר שלוש שנים			576	474	375	393	466	628	621	738
לאחר ארבע שנים				442	345	393	482	659	638	732
לאחר חמש שנים					323	361	458	673	650	748
לאחר שש שנים						346	430	653	649	751
לאחר שבע שנים							421	623	640	783
לאחר שמונה שנים								623	624	795
לאחר תשע שנים									630	784
לאחר עשר שנים										769
עודף (חסור) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה ⁽³⁾	247	-	20	53	71	57	(12)	27	20	(25)
שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה, באחוזים	4.96%	-	3.15%	8.46%	13.83%	14.97%	(2.84%)	4.10%	3.14%	(3.40%)
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר, 2023	5,409	680	599	576	442	323	346	421	623	630
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר, 2023	2,684	3	38	104	145	146	194	299	498	556
יתרת התביעות התלויות	2,724	677	561	472	297	177	152	122	124	73
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2013	269									
סך הכל התחייבות בשייר עצמי בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה וחבויות בניכוי הוצאות רכישה נדחות 2023	2,994	-								

(1) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

(2) אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

(3) הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.

הערה: רמת המובהקות של המודלים האקטואריים גדולה יותר כאשר בוחנים את התפתחות התביעות ברמת סך שנות החיתום. לכן נכון יותר לבחון את התפתחות הערכות החברה ברמת סך שנות החיתום ולא לכל שנת חיתום בנפרד.

3.3. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ברוטו, בענף רכב חובה

לימים 31 בדצמבר 2023											
שנת חיתום											
סך הכל	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	באלפי שקלים מותאמים למדד נובמבר, 2023 ⁽¹⁾
											תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה
	2	3	4	2	4	3	2	2	2	2	לאחר שנה ראשונה
		46	34	27	27	28	31	28	27	28	לאחר שנתיים
			130	104	112	90	109	95	95	95	לאחר שלוש שנים
				191	191	170	188	162	173	179	לאחר ארבע שנים
					243	219	253	209	232	259	לאחר חמש שנים
						269	296	258	276	323	לאחר שש שנים
							344	306	329	356	לאחר שבע שנים
								350	394	448	לאחר שמונה שנים
									429	479	לאחר תשע שנים
										498	לאחר עשר שנים
											אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה
	622	699	737	555	492	442	433	448	446	530	לאחר שנה ראשונה ⁽²⁾
		687	677	617	471	457	441	416	450	534	לאחר שנתיים
			684	557	515	497	493	428	441	515	לאחר שלוש שנים
				528	472	511	524	445	476	513	לאחר ארבע שנים
					455	459	506	442	485	520	לאחר חמש שנים
						448	485	432	474	517	לאחר שש שנים
							479	418	479	528	לאחר שבע שנים
								415	469	545	לאחר שמונה שנים
									473	542	לאחר תשע שנים
										530	לאחר עשר שנים
											עודף (חסור) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה ⁽³⁾
	87	13	52	27	36	(5)	(46)	33	(27)	4	
											שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה, באחוזים
	1.82%	1.82%	7.11%	4.84%	7.33%	(1.24%)	(10.50%)	7.34%	(6.09%)	0.84%	
	5,322	622	687	684	528	455	479	415	473	530	עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר, 2023
	2,501	2	46	130	191	243	344	350	429	498	תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר, 2023
	2,821	620	641	554	337	213	135	65	44	32	סך ההתחייבויות ליום 31 בדצמבר 2023
	109										תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2013
	2,931										סך הכל התחייבות ברוטו בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה, בניכוי הוצאות רכישה נדחות ליום 31 בדצמבר, 2023

(1) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

(2) אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

(3) הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.

הערות: הרמת המובהקות של המודלים האקטואריים גדולה יותר כאשר בוחרים את התפתחות התביעות ברמת סך שנות החיתום. לכן נכון יותר לבחון את התפתחות הערכות החברה ברמת סך שנות החיתום ולא לכל שנת חיתום בנפרד.

4. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, בשייר עצמי, בענף רכב חובה

ליום 31 בדצמבר 2023											באלפי שקלים מותאמים למדד נובמבר, 2023 (')	תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה
סך הכל	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014		
	1	2	2	1	1	1	1	2	2	2	לאחר שנה ראשונה	
		27	19	15	10	11	17	28	27	28	לאחר שנתיים	
			73	57	38	34	58	95	95	95	לאחר שלוש שנים	
				105	61	63	100	162	172	179	לאחר ארבע שנים	
					78	81	134	209	231	259	לאחר חמש שנים	
						99	156	257	273	323	לאחר שש שנים	
							181	304	315	356	לאחר שבע שנים	
								344	368	446	לאחר שמונה שנים	
									399	476	לאחר תשע שנים	
										495	לאחר עשר שנים	
											אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה	
	472	408	388	293	173	181	221	439	437	517	לאחר שנה ראשונה ⁽²⁾	
		397	362	312	148	165	232	403	438	513	לאחר שנתיים	
			367	288	153	174	255	407	410	502	לאחר שלוש שנים	
				277	146	171	266	426	430	499	לאחר ארבע שנים	
					141	160	252	428	438	513	לאחר חמש שנים	
						157	245	417	433	512	לאחר שש שנים	
							243	401	435	523	לאחר שבע שנים	
								407	430	542	לאחר שמונה שנים	
									434	538	לאחר תשע שנים	
										527	לאחר עשר שנים	
	102	11	20	15	32	24	(21)	32	3	(14)	עודף (חסור) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה ⁽³⁾	
	3.36%	2.73%	5.22%	5.21%	18.37%	13.33%	(9.70%)	7.35%	0.64%	(2.72%)	שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה, באחוזים	
	3,422	472	397	367	277	141	157	407	434	527	עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר, 2023	
	1,802	1	27	73	105	78	99	181	344	399	תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר, 2023	
	1,620	471	370	295	173	63	58	62	63	35	סך ההתחייבויות ליום 31 בדצמבר 2023	
	81										תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת חיתום 2013	
	1,701										סך הכל התחייבות ברוטו בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה, בניכוי הוצאות רכישה נדחות ליום 31 בדצמבר, 2023	

(1) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת התפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

(2) אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

(3) הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.

הערבה: רמת המובהקות של המודלים האקטואריים גדולה יותר כאשר בוחרים את התפתחות התביעות ברמת סך שנות החיתום. לכן נכון יותר לבחון את התפתחות הערכות החברה ברמת סך שנות החיתום ולא לכל שנת חיתום בנפרד

ד5. הרכב רווח (הפסד) כולל בענף ביטוח רכב חובה (באלפי ש"ח)

שנת הדיווח	רווח (הפסד) כולל		רווח (הפסד) כולל	
	בגין שנת חיתום שוטפת	בגין שנת חיתום קודמות	בגין שנת חיתום שוטפת	בגין שנת חיתום קודמות
2023	75	(26)	79	(21)
2022	19	(49)	130	(97)
2021	39	(63)	(70)	(174)

ד6. נתונים בדבר שנות חיתום 2017-2023 בענף רכב חובה (באלפי ש"ח)

שנת החיתום	שנות חיתום					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
2023	477	465	460	538	599	694
2022	26	35	17	-	(63)	(23)
2021	34	25	16	31	28	26

ד7. הרכב הרווח (הפסד) כולל בשייר בענף ביטוח סיכוני סחר חוץ (באלפי ש"ח)

שנת הדיווח	רווח (הפסד) כולל		התאמות בגין שנות החיתום	
	בגין שנת חיתום שוטפת	בגין שנת חיתום קודמות	פעילות שלא נכללת בחישוב העתודות	שהשתחררו בשנים קודמות
2023	10	(1)	-	9
2022	7	-	(2)	5
2021	6	-	(1)	5

ד8. הרכב רווח (הפסד) כולל בענפי ביטוח חבויות אחרות (באלפי ש"ח)

שנת הדיווח	רווח (הפסד) כולל		רווח (הפסד) כולל	
	בגין שנת חיתום שוטפת	בגין שנת חיתום קודמות	בגין שנת חיתום שוטפת	בגין שנת חיתום קודמות
2023	-	357	(54)	171
2022	(5)	232	(56)	92
2021	(19)	(466)	(63)	115

(* נובע בעיקרו מהתפתחות תביעה בענף אחריות מנהלים המגובה בביטוח משנה

ד9. נתונים בדבר שנות חיתום 2017-2023 בענף ביטוח חבויות אחרות

שנת החיתום	שנות חיתום					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
2023	309	342	347	423	506	487
2022	(14)	(24)	(30)	(23)	(37)	(32)
2021	34	33	28	12	22	8

ה1. בדיקת התפתחות הערכת התביעות התלויות ברוטו בענפי רכוש ואחרים

ליום 31 בדצמבר 2023											באלפי שקלים מותאמים למדד נובמבר, 2023 ⁽¹⁾
שנת נזק											
סך הכל	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה											
	762	748	565	484	512	496	559	533	669	627	לאחר שנה ראשונה
		1,207	896	714	819	833	913	897	1,152	747	לאחר שנתיים
			940	763	855	902	962	976	1,217	816	לאחר שלוש שנים
				771	868	922	971	1,008	1,277	857	לאחר ארבע שנים
				-	878	926	972	1,015	1,277	875	לאחר חמש שנים
						929	972	1,019	1,284	893	לאחר שש שנים
							972	1,026	1,288	903	לאחר שבע שנים
								1,026	1,296	907	לאחר שמונה שנים
									1,299	911	לאחר תשע שנים
										912	לאחר עשר שנים
תביעות מצטברות (כולל תשלומים)											
	1,239	1,437	1,065	834	916	891	1,037	971	1,284	1,073	לאחר שנה ראשונה
		1,417	1,054	832	964	1,045	1,041	1,060	1,355	930	לאחר שנתיים
			1,015	860	989	1,028	1,025	1,082	1,349	941	לאחר שלוש שנים
			-	812	942	996	997	1,058	1,368	924	לאחר ארבע שנים
					943	986	990	1,052	1,353	920	לאחר חמש שנים
						997	984	1,056	1,351	932	לאחר שש שנים
							973	1,045	1,346	922	לאחר שבע שנים
								1,040	1,328	920	לאחר שמונה שנים
									1,328	921	לאחר תשע שנים
										922	לאחר עשר שנים
10,687	1,239	1,417	1,015	812	943	997	973	1,040	1,328	922	אומדן עלות תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר, 2023
9,695	762	1,207	940	771	878	929	972	1,026	1,299	912	תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2023
992	477	210	75	41	66	69	2	14	30	10	יתרת התביעות התלויות
38											תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת נזק 2013
1,030											סך כל התביעות התלויות בענפי רכוש ואחרים ליום 31 בדצמבר 2023

(1) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה בכדי לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

ה.2 בדיקת התפתחות הערכת התביעות התלויות בשייר בענפי רכוש ואחרים

ליום 31 בדצמבר 2023											
שנת נזק											
סך הכל	2023	2014	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	באלפי שקלים מותאמים למדד נובמבר, 2023 (')
											תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה
	589	501	375	272	391	398	422	427	543	521	לאחר שנה ראשונה
		743	564	391	555	582	629	674	798	548	לאחר שנתיים
			591	411	576	607	661	719	850	601	לאחר שלוש שנים
				415	582	610	669	738	892	635	לאחר ארבע שנים
					584	612	672	745	892	652	לאחר חמש שנים
						614	672	751	902	665	לאחר שש שנים
							672	757	913	676	לאחר שבע שנים
								758	922	681	לאחר שמונה שנים
									925	685	לאחר תשע שנים
										686	לאחר עשר שנים
											תביעות מצטברות (כולל תשלומים)
	849	772	608	428	578	611	674	737	855	846	לאחר שנה ראשונה
		793	615	437	608	640	687	753	929	672	לאחר שנתיים
			612	454	617	643	690	778	928	688	לאחר שלוש שנים
				428	591	623	680	773	947	685	לאחר ארבע שנים
					590	621	681	777	938	684	לאחר חמש שנים
						632	682	782	939	698	לאחר שש שנים
							673	775	936	694	לאחר שבע שנים
								772	939	693	לאחר שמונה שנים
									939	695	לאחר תשע שנים
										695	לאחר עשר שנים
	6,984	849	793	612	428	590	632	673	772	939	עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2023
	6,578	589	743	591	415	584	614	672	758	925	תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2023
	407	260	50	21	13	6	18	1	14	15	יתרת התביעות התלויות
	26										תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת נזק 2013
	432										סך כל התביעות התלויות בענפי רכוש ואחרים ליום 31 בדצמבר 2023

(1) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה בכדי לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.

ביאור 21: נתונים נוספים אודות מגזר חיסכון ארוך טווח

א. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה לפי חשיפות

ליום 31 בדצמבר 2023

סך הכל	פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה					עד שנת 2003	עד שנת '1990	במיליוני ש"ח
	פוליסות ללא מרכיב חיסכון			פוליסות עם מרכיב חיסכון				
	קבוצתי	פרט	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת	משנת 2004	תלוי תשואה			
				תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה			
								1 לפי חשיפה ביטוחית
								התחייבויות בגין חוזי ביטוח
11,107	-	-	11,107	-	-	-	-	קצבה ללא מקדמים מובטחים
								קצבה עם מקדמים מובטחים
42,229	-	-	-	-	31,470	10,759		עד חודש מאי 2001
20,872	-	-	15,141	-	5,731	-		מחודש יוני 2001
12,366	-	-	754	-	5,265	6,346		קצבה בתשלום
9,543	-	-	2,130	1	5,802	1,610		הוני (ללא אופציה לקצבה)
3,028	-	-	18	-	1,705	1,304		עתודה משלימה לגמלאות ⁽²⁾
2,826	232	835	1,040	-	636	83		מרכיבי סיכון אחרים
101,971	232	835	30,190	1	50,609	20,104		סך הכל בגין חוזי ביטוח
9,975	-	-	9,975	-	-	-		התחייבויות בגין חוזי השקעה בביטוח חיים
111,946	232	835	40,165	1	50,609	20,104		סך הכל בביטוח חיים
2,470								התחייבות בגין חברות מנהלות של גמל שאוחדו ⁽³⁾
114,417								סך הכל
								2 לפי חשיפה פיננסית
								שאינו תלוי תשואה
21,418	231	545	519	1	265	19,858		תלוי תשואה
90,528	-	291	39,646	-	50,345	246		סך הכל בביטוח חיים
111,946	232	835	40,165	1	50,609	20,104		התחייבות מביטוחות תשואה בגין חברות מנהלות של גמל שאוחדו ⁽³⁾
2,470								סך הכל
114,417								

- (1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.
- (2) העתודה המשלימה לגמלאות הכלולה בטבלה לעיל הינה בגין מרכיב גמלה נדחית. סכום נוסף בגין הצבירה הקיימת בגובה 2,743 מיליוני ש"ח, ייזקק לרווח והפסד לאורך חיי הפוליסה הנותרים עד גיל הפרישה. לפירוט נוסף ראה ביאור 42(ה)(1)(א)(3).
- (3) למידע בדבר החשיפה הפיננסית בגין קופת גמל בר א' קרן גמולים, שכלל ביטוח ערבה לתשואה מינימלית לעמיתיה, ראה ביאור 42(ד)(1)(ג).

ליום 31 בדצמבר 2022

פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה						
סך הכל	פוליסות ללא מרכיב חיסכון			עד שנת 2003	עד שנת 2004	עד שנת (1990)
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת	פרט	קבוצתי			
						במיליוני ש"ח
						1 לפי חשיפה ביטוחית
						התחייבויות בגין חוזי ביטוח
12,909	-	-	12,909	-	-	קצבה ללא מקדמים מובטחים
						קצבה עם מקדמים מובטחים
40,709	-	-	-	29,981	10,728	עד חודש מאי 2001
18,082	-	-	12,350	5,732	-	מחודש יוני 2001
10,862	-	-	631	4,504	5,728	קצבה בתשלום
9,859	-	-	2,220	5,981	1,658	הוני (ללא אופציה לקצבה)
3,181	-	-	18	1,795	1,367	עתודה משלימה לגמלאות ⁽²⁾
2,711	230	776	968	648	87	מרכיבי סיכון אחרים
98,313	230	776	29,096	48,642	19,568	סך הכל בגין חוזי ביטוח
11,266	-	-	11,266	-	-	התחייבויות בגין חוזי השקעה בביטוח חיים
109,579	230	776	40,362	48,642	19,568	סך הכל בביטוח חיים
2,441						התחייבות בגין חברות מנהלות של גמל שאוחדו ⁽³⁾
112,019						סך הכל
						2 לפי חשיפה פיננסית
20,798	230	497	484	273	19,313	שאינו תלוי תשואה
88,780	1	279	39,878	48,368	255	תלוי תשואה
109,579	230	776	40,362	48,642	19,568	סך הכל בביטוח חיים
2,441						התחייבות מבטיחות תשואה בגין חברות מנהלות של גמל שאוחדו ⁽³⁾
112,019						סך הכל

(*) סווג מחדש

- (1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.
- (2) העתודה המשלימה לגמלאות הכלולה בטבלה לעיל הינה בגין מרכיב גמלה נדחית. סכום נוסף בגין הצבירה הקיימת בגובה 2,474 מיליוני ש"ח, ייזקק לרווח והפסד לאורך חיי הפוליסה הנותרים עד גיל הפרישה. לפירוט נוסף ראה ביאור 42 (ה)(ה1)(א)(3).
- (3) למידע בדבר החשיפה הפיננסית בגין קופת גמל בר א' קרן גמולים, שכלל ביטוח ערבה לתשואה מינימלית לעמיתיה, ראה ביאור 42 (ד)(1)(ג).

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023

סך הכל	פוליסות ללא מרכיב חיסכון סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			עד שנת 1990 ⁽¹⁾	עד שנת 2003	שאינו תלוי תשואה	תלוי תשואה	עד שנת 2003	עד שנת 1990 ⁽¹⁾	במיליוני ש"ח
	קבוצתי	פרט	משנת 2004									
			תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה	תלוי תשואה							
20	-	-	-	-	-	9	12	-	-	-	12	פרמיות ברוטו:
4,570	-	-	3,093	-	-	1,367	110	-	-	-	110	מסורת/מעורב
1,451	80	857	305	-	-	192	17	-	-	-	17	מרכיב החיסכון
6,041	80	857	3,398	-	-	1,568	138	-	-	-	138	אחר
1,081	-	-	1,081	-	-	-	-	-	-	-	-	סך הכל
658	-	-	340	-	-	253	65	-	-	-	65	תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח ⁽²⁾
11,995	77	529	5,387	-	-	4,492	1,510	-	-	-	1,510	מרווח פיננסי כולל דמי ניהול ⁽³⁾
684	-	-	684	-	-	-	-	-	-	-	-	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
277	(2)	(31)	(129)	1	309	129	129	-	-	-	129	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה ⁽⁴⁾
(52)	(1)	(5)	(5)	-	(5)	(37)	(37)	-	-	-	(37)	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים
225	(2)	(36)	(134)	1	304	92	92	-	-	-	92	הפסד כולל אחר מעסקי ביטוח חיים
53	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סך כל הרווח (הפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	רווח מפנסיה וגמל
57	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	רווח כולל אחר מפנסיה וגמל
331	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סך כל הרווח הכולל מפנסיה וגמל
282	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סך כל הרווח מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
251	-	123	128	-	-	-	-	-	-	-	-	סך כל הרווח הכולל מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
964	-	-	961	-	3	-	-	-	-	-	-	פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח – עסק חדש
990	-	-	990	-	-	-	-	-	-	-	-	פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח
849	-	-	849	-	-	-	-	-	-	-	-	פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה
3,275	-	-	2,416	-	803	56	56	-	-	-	56	העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ⁽⁵⁾
												העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ⁽⁵⁾

1. המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיעדות.
2. לא כולל פרמיות בגין חוזי השקעה בקופת גמל מאוחדת (בר א') בסך של 1 מיליוני ש"ח.
3. המרווח הפיננסי כולל רווחים (הפסדים) מהשקעות שנזקפו לרווח כולל אחר, אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי ניהול הקבועים והמשתנים על בסיס הקטנת הזקיפה לחיסכון במערכות החברה.
4. השורה "תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה" כוללת רק את סכום הרווחים מהשקעות בגין חוזי השקעה.
5. לא כולל נידוד פנימי.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

במיליוני ש"ח	פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה								
	פוליסות ללא מרכיב חיסכון			פוליסות ללא מרכיב חיסכון					
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת	פרט	קבוצתי	מסך הכל	עד שנת 1990 ⁽¹⁾	עד שנת 2003	שאינו תלוי תשואה	תלוי תשואה	2004 משנת
פרמיות ברוטו:									
מסורתי/מעורב					10	15			
מרכיב החיסכון					1,394	120		3,895	
אחר					203	19		325	
סך הכל					1,607	153		4,220	
תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח ⁽²⁾					-	-		3,674	
מרווח פיננסי כולל דמי ניהול ⁽³⁾					257	(143)		347	
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו					(1,430)	1,580		1,947	
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה ⁽⁴⁾					-	-		(794)	
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים					(181)	19		(9)	
רווח כולל אחר מעסקי ביטוח חיים					9	74		10	
סך כל הרווח (הפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים					(172)	93		2	
רווח מפנסיה וגמל									
הפסד כולל אחר מפנסיה וגמל									
סך כל הרווח הכולל מפנסיה וגמל									
סך כל ההפסד מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח									
סך כל ההפסד הכולל מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח									
פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח – עסק חדש					-	-		273	
פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח					4	-		1,488	
פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה					-	-		3,621	
העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ⁽⁵⁾					-	-		1,343	
העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ⁽⁵⁾					532	42		1,513	

1. המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.
2. לא כולל פרמיות בגין חוזי השקעה בקופת גמל מאוחדת (בר א') בסך של 2 מיליוני ש"ח.
3. המרווח הפיננסי כולל רווחים (הפסדים) מהשקעות שנזקפו לרווח כולל אחר, אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים על בסיס הקטנת הזקיפה לחיסכון במערכות החברה.
4. השורה "תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה" כוללת רק את סכום הרווחים מהשקעות בגין חוזי השקעה.
5. לא כולל נידוד פנימי.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

במיליוני ש"ח	פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה								
	פוליסות ללא מרכיב חיסכון			פוליסות ללא מרכיב חיסכון					
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת	פרט	קבוצתי	מסך הכל	עד שנת 1990 ⁽¹⁾	עד שנת 2003	שאינו תלוי תשואה	תלוי תשואה	2004 משנת
פרמיות ברוטו:									
מסורתי/מעורב					11				18
מרכיב החיסכון					1,393			3,529	130
אחר					203			324	18
סך הכל					1,607			3,853	167
תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח ⁽²⁾					-			6,030	-
מרווח פיננסי כולל דמי ניהול ⁽³⁾					943			313	3
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו					8,709			6,905	1,330
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה ⁽⁴⁾					-			707	(2)
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים					797			(187)	330
רווח כולל אחר מעסקי ביטוח חיים					13			14	118
סך כל הרווח (הפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים					810			(173)	448
רווח מפנסיה וגמל									28
רווח כולל אחר מפנסיה וגמל									8
סך כל הרווח הכולל מפנסיה וגמל									36
סך כל הרווח מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח									968
סך כל הרווח הכולל מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח									1,143
פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח – עסק חדש					-			268	385
פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח					4			1,211	-
פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה					-			5,993	-
העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ⁽⁵⁾					-			957	-
העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ⁽⁵⁾					586			1,348	41

1. המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.
2. לא כולל פרמיות בגין חוזי השקעה בקופת גמל מאוחדת (בר א') בסך של 2 מיליוני ש"ח.
3. המרווח הפיננסי כולל רווחים (הפסדים) מהשקעות שנזקפו לרווח כולל אחר, אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים על בסיס הקטנת הזקיפה לחיסכון במערכות החברה.
4. השורה "תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה" כוללת רק את סכום הרווחים מהשקעות בגין חוזי השקעה.
5. לא כולל נידוד פנימי.

ביאור 22: נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח בריאות

א. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח

1. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח לפי חשיפה פיננסית

ליום 31 בדצמבר 2023

סך הכל	מחלות ואשפוז*		סיעודי		במיליוני ש"ח
	ז"ק	ז"א	קבוצתי	פרט	
1,156	-	-	1	1,155	תלוי תשואה
2,906	67	710	230	1,899	אחר
4,062	67	710	230	3,054	סה"כ התחייבויות ביטוחיות

ליום 31 בדצמבר 2022

סך הכל	מחלות ואשפוז*		סיעודי		במיליוני ש"ח
	ז"ק	ז"א	קבוצתי	פרט	
1,092	-	-	1	1,091	תלוי תשואה
2,614	55	661	336	1,561	אחר
3,705	55	661	337	2,652	סה"כ התחייבויות ביטוחיות

2. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח לפי חשיפה ביטוחית

ליום 31 בדצמבר 2023

סך הכל	מחלות ואשפוז*		סיעודי		במיליוני ש"ח
	ז"ק	ז"א	קבוצתי	פרט	
544	-	56	125	362	עתודה לתביעות בתשלום
3,519	67	654	105	2,692	מרכיבי סיכון אחרים
4,062	67	710	230	3,054	סה"כ התחייבויות ביטוחיות

ליום 31 בדצמבר 2022

סך הכל	מחלות ואשפוז*		סיעודי		במיליוני ש"ח
	ז"ק	ז"א	קבוצתי	פרט	
583	-	54	221	308	עתודה לתביעות בתשלום
3,122	55	607	115	2,345	מרכיבי סיכון אחרים
3,705	55	661	337	2,652	סה"כ התחייבויות ביטוחיות

(* הכיסוי המהותי ביותר הכלול בביטוח מחלות ואשפוז לז"א הינו הוצאות רפואיות ולז"ק הינו נסיעות לחו"ל.

ביאור 22: נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח בריאות (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023

סך הכל	מחלות ואשפוז		סיעודי		פרמיות ברוטו
	ז"ק	ז"א	קבוצתי	פרט	
1,731	(152)	(1,278)	22	278	במיליוני ש"ח
1,348	105	655	64	524	תשלומים ושינויים בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
(67)	(1)	65	(25)	(105)	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח בריאות
(11)	1	(11)	-	-	רווח (הפסד) כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות
(77)	-	53	(25)	(105)	סך כל הרווח (הפסד) הכולל מעסקי ביטוח בריאות
159		(2159)	-	-	פרמיה פרט משוננת - חדשה

(1) מתוך זה פרמיות פרט בסך של 1,225 מיליוני ש"ח ופרמיות קולקטיב בסך של 205 מיליוני ש"ח.
 (2) לא כולל בענפים: שיניים, עובדים זרים, נסיעות לחו"ל וישראלים בחו"ל.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

סך הכל	מחלות ואשפוז		סיעודי		פרמיות ברוטו
	ז"ק	ז"א	קבוצתי	פרט	
1,603	(132)	(1,177)	24	271	במיליוני ש"ח
746	78	561	67	41	תשלומים ושינויים בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
394	10	78	17	290	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח בריאות
(41)	(3)	(38)	-	-	רווח (הפסד) כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות
353	6	39	17	290	סך כל הרווח (הפסד) הכולל מעסקי ביטוח בריאות
144		(2144)	-	-	פרמיה פרט משוננת - חדשה

(1) מתוך זה פרמיות פרט בסך של 1,121 מיליוני ש"ח ופרמיות קולקטיב בסך 188 מיליוני ש"ח.
 (2) לא כולל בענפים: שיניים, עובדים זרים, נסיעות לחו"ל וישראלים בחו"ל.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

סך הכל	מחלות ואשפוז		סיעודי		פרמיות ברוטו
	ז"ק	ז"א	קבוצתי	פרט	
1,408	(147)	(1,062)	35	264	במיליוני ש"ח
1,050	36	517	68	428	תשלומים ושינויים בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
179	(13)	76	43	73	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח בריאות
14	(1)	15	-	-	רווח (הפסד) כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות
193	(14)	90	43	73	סך כל הרווח (הפסד) הכולל מעסקי ביטוח בריאות
167		(2164)	3	3	פרמיה פרט משוננת - חדשה

(1) מתוך זה פרמיות פרט בסך של 989 מיליוני ש"ח ופרמיות קולקטיב בסך של 119 מיליוני ש"ח.
 (2) לא כולל בענפים: שיניים, עובדים זרים, נסיעות לחו"ל וישראלים בחו"ל.

ביאור 23: תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים, חוזי השקעה וביטוח בריאות

נכסי ביטוח משנה בביטוח בריאות	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח				במיליוני ש"ח
	ביטוח בריאות	סך הכל	חוזי השקעה	חוזי ביטוח	
302	3,889	114,768	12,270	102,498	יתרה ליום 1 בינואר, 2022
16	109	(4,059)	(544)	(3,514)	ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה ⁽²⁾
-	242	9,228	3,676	5,552	גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות ⁽³⁾
-	-	(605)	(87)	(519)	קיטון בגין דמי ניהול מצבירה
-	-	(6,497)	(1,608)	(4,889)	קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה
14	⁽¹¹¹⁾	(360)	-	⁽³⁶⁰⁾	שינויים בגין שינוי בהנחות
(175)	(545)	(456)	-	(456)	שינויים אחרים ⁽⁴⁾
156	3,705	112,019	13,707	98,313	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2022
8	213	7,663	898	6,765	ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה ⁽²⁾
-	249	5,778	1,082	4,697	גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות ⁽³⁾
-	-	(594)	(86)	(509)	קיטון בגין דמי ניהול מצבירה
-	(1)	(9,137)	(3,155)	(5,983)	קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה
-	⁽¹⁸⁵⁾	(452)	-	⁽⁴⁵²⁾	שינויים בגין שינוי בהנחות
(26)	(190)	(860)	-	(860)	שינויים אחרים ⁽⁴⁾
138	4,062	114,417	12,445	101,971	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2023

* ראה ביאור 42 (ה)1(ה)א), סעיף ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות.

- נגזר מהניסיון שנצבר בדבר עלות ושכיחות התביעות והשפעתן על התוצאות הצפויות.
- סעיף זה כולל ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה בגין היתרה לתחילת השנה, בתוספת ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה בגין הפרמיות לחיסכון בלבד שנרשמו בתקופת הדוח.
- פרמיה זו כוללת את הפרמיה לחיסכון וחלק מהפרמיה במוצרים בעלי פרמיה קבועה בניכוי דמי ניהול הנגבים כשיעור מהפרמיה ואיננה כוללת את כל הפרמיה שנרשמה כהכנסה.
- הסעיף כולל שינויים בעתודה בגין תביעות תלויות, רזרבה לתביעות עתידיות, IBNR, קיצבאות בתשלום וכדומה, על פי ההנחות שהיו בשימוש בסוף השנה הקודמת. בנוסף, הסעיף כולל גם את השפעת הריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה שלא נכללו בסעיף "ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה", כגון: ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה על תשלומי תביעות ועל פרמיות שאינן לחיסכון.

ביאור 24: מסים על הכנסה

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה

1. כללי

מרבית החברות המאוחדות (חברות ביטוח, חברות לניהול קרנות פנסיה וקופות גמל וחברות אחרות) הינן "מוסד כספי" כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975. המס החל על הכנסות של מוסדות כספיים מורכב ממס חברות וממס רווח. על הכנסות החברה ויתר החברות המוחזקות בישראל, חל מס חברות.

2. הסכמי מס ייחודיים לענף הביטוח

בין התאחדות חברות הביטוח לבין שלטונות המס קיימים הסכמים ענפיים (להלן: "**הסכמי המס**") המתחדשים ומתעדכנים מדי שנה, המסדירים את הטיפול בסוגיות מס ייחודיות לענף. הסכמי המס מתייחסים בין היתר לנושאים הבאים:

(א) הוצאות רכישה נדחות (DAC) - הוצאות ישירות של חברות ביטוח לרכישת חוזי ביטוח חיים, בגין שנות חיתום עד וכולל 2014, יותרו בניכוי לצורכי מס בחלקים שווים בפריסה על פני ארבע שנים ובגין שנות חיתום 2015 עד וכולל 2020 על פני עשר שנים. הוצאות כאמור המתייחסות לחוזי ביטוח חיים שבוטלו תותרנה בניכוי בשנת הביטול. הוצאות רכישה של חוזי פנסיה וגמל (כהגדרתן בהסכם) בגין שנות חיתום 2015 עד וכולל 2020 יותרו בניכוי לצורכי מס בחלקים שווים בפריסה על פני 10 שנים או בהתאם לפריסתם בספרים, על פי בחירת החברה. לא תותר הקדמת הוצאה בגין חוזי פנסיה וגמל שבוטלו. הוצאות רכישה נדחות בביטוח מפני מחלות ואשפוז מופחתות על פני תקופה של 6 שנים, בדומה לשיעור ההפחתה בספרים. החברה יישמה את ההסדר הנ"ל גם בשנים שאחרי 2020.

(ב) ייחוס הוצאות להכנסות מועדפות - להכנסות החייבות בשיעור מס מופחתים ולהכנסות הפטורות ממס המתקבלות בכלל ביטוח (להלן: "**הכנסות מועדפות**") יתבצע ייחוס הוצאות שמשמעותו הפיכת חלק מההכנסות המועדפות להכנסות חייבות במס מלא, בהתאם לשיעור הייחוס. שיעור הייחוס שנקבע בהסכם תלוי במקור הכספים המניבים את ההכנסות המועדפות.

(ג) אופן מיסוי הכנסות מנכסים המוחזקים כהשקעות חופפות להתחייבויות תלויות תשואה.

(ד) מיסוי ניירות ערך סחירים ונגזרים - הוסכם כי הכנסות ו/או הוצאות מניירות ערך ידווחו לצורכי מס על בסיס מימוש. למעט החריגים הבאים:

- הפרשי הצמדה, ריבית והפחתת ניכיון בגין אג"ח סחירים ידווחו על בסיס צבירה.

- ירידת ערך שנזקפה לרווח והפסד לא תחשב כהפסד לצרכי מס אלא על בסיס מימוש.

- הכנסות ו/או הוצאות בגין נגזרים על סוגיהם השונים ידווחו על בסיס צבירה.

(ה) ההסכם האחרון שנחתם בחודש פברואר 2024 מאריך בשלוש שנים נוספות את תוקפו של ההסכם האחרון המתייחס לשנות המס 2017-2019, כך שיחול גם לגבי שנות המס 2020-2022 למעט המס החל על ביטול העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים ראה סעיף ו' להלן.

(ו) המס החל על ביטול העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - ביום 1 ביוני 2017 פורסם חוזר ביטוח 9-1-2017 של רשות שוק ההון בדבר "יישום כושר פרעון כלכלי מבוסס Solvency II" אשר נכנס לתוקף ביום 30 ביוני 2017 (להלן - "תקנות ההון החדשות"), תוך ביטול דרישת ההון הישנה בגין העתודה. בעקבות כך, בהסכם הענפי החדש, נקבע כי:

(1) בשנת המס 2020 תירשם הכנסה לצורכי מס חברות ומס רווח בסך של 0.01% מסכום הביטוח בסיכון, בשייר עצמי, כפי שחושב ליום 31 בדצמבר 2006.

(2) במקרה בו יבוטלו או יוקטנו תקנות ההון החדשות ביחס לרכיבים המתייחסים לסיכונים המיוחדים בביטוח חיים, ידונו הצדדים בהשלכות המס הנובעות מכך, ככל שישנן.

ההשפעה של ההסדר כאמור לעיל על הדוחות הכספיים של החברה אינה מהותית.

ההפרשה למס בדוחות הכספיים לשנת 2023 נערכה בהתאם לעקרונות ההסכם האמור לעיל.

3. רפורמת המס הבינלאומית של ה-OECD (להלן: Pillar 2)

החברה טרם החלה ליישם את הפטור הזמני לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023 מכיוון שישויות הקבוצה פועלות בתחומי שיפוט שחקיקת כללי ה-Pillar 2 טרם נחקקו או אשר חקיקתם טרם הושלמה למעשה.

ישנה אי בהירות האם כללי ה-Pillar 2 יוצרים הפרשים זמניים נוספים שבגינם יש ליצר מיסים נדחים ובפרט באיזה שיעור מס יש להשתמש במדידת המיסים הנדחים. בתגובה לאי ודאות זו, במאי 2023 פרסם ה-IASB תיקון ל-IAS 12, מיסים על הכנסה, אשר נותן פטור זמני מנדטורי מיישום הוראות התקן עבור ההכרה והגילוי של נכסים והתחייבויות מיסים נדחים הנובעים מאימוץ כללי ה-Pillar 2. החברה יישמה את הפטור הזמני בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.

ב. שיעורי המס החלים על חברות הקבוצה

1. המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים, ובכללם החברה, המהווה את עיקר פעילות הקבוצה, מורכב ממס חברות וממס רווח.
2. שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים, ובכללם החברה הינם:

שיעור מס כולל במוסדות כספיים	שיעור מס רווח	שיעור מס חברות	באחוזים
34.19	17.00	23.00	

המסים השוטפים לתקופות המדווחות מחושבים בהתאם לשיעורי המס המוצגים בטבלה לעיל.

3. לאחר תאריך הדיווח, בחודש מרס 2024 פורסם תיקון לצו מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים), התשפ"ד – 2024 (להלן - הצו), אשר קובע כי החל מיום 1 בינואר 2025 שיעור מס השכר החל על מוסדות כספיים יעמוד על 18% מהשכר ששולם בעד עבודה ומס הרווח יעמוד על 18% מהרווח שהופק.

יתרות המיסים הנדחים הנכללות בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר, 2023 מחושבות לפי שיעורי המס שבתוקף לתאריך המאזן ואינן מביאות בחשבון את ההשפעות העשיות לנבוע מהעלאת שיעורי המס כאמור לעיל. ההשפעות האמורות תיכללנה בדוחות הכספיים שיפורסמו החל מהמועד שבו הצו הושלם למעשה, קרי במסגרת הרבעון הראשון של שנת 2024.

החברה מעריכה כי השפעת השינוי בשיעורי המס אינה צפויה להיות מהותית.

ג. מרכיבי הוצאות (הכנסות) מסים על הכנסה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
			הוצאות (הכנסות) מסים שוטפים
455	93	193	בגין התקופה השוטפת
(12)	(11)	15	התאמות בגין שנים קודמות, נטו
443	82	208	סך הכל הוצאות מיסים שוטפים
			הוצאות (הכנסות) מסים נדחים
52	(42)	(83)	יצירה והיפוך של הפרשים זמניים
-	28	(1)	התאמות בגין שנים קודמות, נטו
52	(14)	(84)	סך הכל הוצאות (הכנסות) מסים נדחים
494	68	124	סך הכל מסים על הכנסה

ד. מרכיבי מסים על הכנסה בגין מרכיב רווח כולל אחר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
1	4	2	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילויות חוץ
164	(196)	41	נכסים פיננסיים זמינים למכירה
2	4	-	רווחים אקטואריים מתוכנית הטבה מוגדרת
166	(188)	43	סך הוצאות מס (הטבת מס) בגין מרכיבי רווח כולל אחר

ה. התאמה בין המס התיאורטי על הרווח לפני מסים על הכנסה לבין הוצאות המסים

<u>לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר</u>			<u>במיליוני ש"ח</u>
2021	2022	2023	
1,581	194	347	רווח לפני מסים על ההכנסה
34.19%	34.19%	34.19%	שיעורי המס העיקריים החלים על חברות הקבוצה
540	66	119	מס מחושב לפי שיעור המס העיקרי של הקבוצה תוספת (חסכון) בחבות המס בגין:
(9)	(11)	(24)	התאמה בגין שיעור מס נמוך יותר בחברות מוחזקות שאינן חברות ביטוח נטרול מס מחושב בגין חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
(8)	(2)	(7)	הפרשים במדידת נכסים והתחייבויות לצרכי מס ולצרכי הדוחות המותאמים
10	7	13	הפרש בגין שיעור המס המשמש לחישוב המסים הנדחים
(9)	(5)	2	הכנסות משכר דירה פטורות ממס רווח
(4)	(4)	(5)	הכנסות פטורות ממס
(21)	(7)	(9)	הוצאות לא מוכרות
3	7	10	הוצאות לא מוכרות בגין תשלום מבוסס מניות (ראה באור 44)
5	3	2	ניצול הפסדים והטבות משנים קודמות בגינם לא נרשמו מסים נדחים
(1)	(3)	(2)	הפסדים והטבות לצורכי מס מהתקופה בגינם לא נרשמו מסים נדחים
-	-	10	מסים בגין שנים קודמות
(12)	17	14	
494	67	124	סך הכל מסים על הכנסה
31.24%	34.80%	35.75%	שיעור מס אפקטיבי

ו. נכסי והתחייבויות מסים נדחים

1. נכסי והתחייבויות מסים נדחים שהוכרו

נכסי והתחייבויות מסים נדחים מיוחסים לפריטים הבאים:

סך הכל	אחרים ¹	הפסדי אשראי	חברות מוחזקות	הטבות עובדים	ניכויים והפסדים להעברה לצרכי מס	הוצאות		נדל"ן להשקעה	רכוש קבוע	נכסים בלתי מוחשיים	במיליוני ש"ח
						רכישה נדחות	מכשירים פיננסיים				
(752)	58	-	(5)	41	38	(130)	(489)	(64)	(17)	(183)	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 1 בינואר 2022
14	(7)	-	5	7	(8)	36	24	(68)	16	11	שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
188	-	-	-	(4)	-	-	196	(4)	-	-	שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר
(6)	(18)	-	-	5	(5)	6	(4)	11	(1)	-	מיון מיסים שוטפים למיסים נדחים
(555)	33	-	-	49	25	(89)	(274)	(125)	(3)	(172)	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2022
84	(1)	52	-	(1)	(9)	3	29	(2)	(3)	16	שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
(43)	-	-	-	-	-	-	(41)	(2)	-	-	שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר
24	2	91	-	13	-	-	-	-	(5)	(76)	כניסה לאיחוד (לפרטים נוספים ראה ביאור 9)
3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	מיון מיסים שוטפים למיסים נדחים
(487)	35	143	-	62	19	(86)	(287)	(129)	(11)	(233)	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה יתרה ליום 31 בדצמבר 2023

(1) בעיקר נובע מהפרשה לחובות מסופקים.

ליום 31 בדצמבר		במיליוני ש"ח
2022	2023	
17	104	נכסי מסים נדחים
(573)	(592)	התחייבות בגין מסים נדחים
(555)	(487)	סך הכל

2. נכסי מסים נדחים שלא הוכרו

נכסי מסים נדחים שלא הוכרו הינם בגין הפריטים הבאים:

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	במיליוני ש"ח
57	57	הפסדים לצורך מס
692	690	הפסדי הון והפרש ריאלי מניירות ערך סחירים
750	747	סך הכל

לפי חוקי המס הקיימים בישראל, אין הגבלת זמן, על ניצול הפסדים לצורכי מס ועל ניצול ההפרשים הזמניים הניתנים לניכוי. עם זאת נכסי מסים נדחים לא הוכרו בגין פריטים אלה, כיוון שאין זה צפוי כי תהיה בעתיד הנראה לעין הכנסה חייבת, שכנגדה ניתן יהיה לנצל את הטבות המס.

ז. שומות מס

לכלל ביטוח שומות סופיות עד וכולל שנת המס 2021.

דוחות המס של חברות אחרות בקבוצה עד וכולל שנת המס 2017 נחשבות כשומות סופיות בהתאם להוראות סעיף 145 לפקודת מס הכנסה.

ביאור 25- הטבות לעובדים

הטבות לעובדים כוללות הטבות לאחר סיום העסקה, הטבות בגין פיטורין, הטבות אחרות לטווח ארוך והטבות לטווח קצר וכן תשלומים מבוססי מניות.

לפרטים בדבר הטבות לאנשי מפתח ניהוליים, ראה ביאור 43.

לפרטים בדבר תשלומים מבוססי מניות, ראה ביאור 44.

א. הרכב

ליום 31 בדצמבר		פירוט	במיליוני ש"ח
2022	2023		
			חברות הקבוצה למעט מקס
80	94		ערך נוכחי של מחויבויות ממומנות
23	25		ערך נוכחי של מחויבויות בלתי ממומנות
104	119	ב1(ב)	סך ערך נוכחי של מחויבויות שווי הוגן של נכסי התכניות
53	66	ב1(ב)	התחייבות שהוכרה בגין תכנית הטבה מוגדרת בחברות הקבוצה למעט מקס
15	12	ג	התחייבות שהוכרה בגין הטבות אחרות לטווח ארוך בחברות הקבוצה למעט מקס
192	267		התחייבות בגין הטבות לטווח קצר למעט מקס *
			מקס
-	29		התחייבות שהוכרה בגין תכנית הטבה מוגדרת מקס
-	107		התחייבות בגין הטבות לטווח קצר מקס *
258	468		סך הטבות לעובדים
			מוצג בסעיפים הבאים:
193	375		זכאים ויתרות זכות
65	93		התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו

* במסגרת ההתחייבויות בגין הטבות לטווח קצר נכללו התחייבויות בגין שכר, חופשה, תגמולים ומענקים שנתיים לעובדים. כמו כן בתקופת הדוח נכללה הפרשה לפרישה מוקדמת (להלן סעיף ד) שהביאה לגידול ביתרה מול שנה קודמת. בנוסף היתרה כוללת את חברת סימקס שאוחדה בשנת 2023 בדוחות הכספיים. למידע בדבר סכומים המופקדים בכלל ביטוח, במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה, ראה ביאורים 17 ו-18.

ב. פרטים נוספים בגין תוכניות הטבה בחברות הקבוצה למעט מקס

1. תוכניות הטבה לאחר סיום העסקה- תוכנית הטבה מוגדרת

לקבוצה תוכניות הטבה מוגדרות בגין מופקדים סכומים בקופות גמל, בקרנות פנסיה, בפוליסות ביטוח מתאימות, ובפוליסות ביטוח שהונפקו על ידי כלל ביטוח.

דיני העבודה וחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג-1963 (להלן: "חוק פיצויי פיטורין"), בישראל מחייבים את הקבוצה לשלם פיצויים לעובד בעת פיטורין או פרישה. חישוב התחייבות הקבוצה בשל הטבות לעובדים מתבצע על פי הסכם העסקה בתוקף ומבוסס על משכורת העובד אשר, לדעת ההנהלה, יוצרת את הזכות לקבלת הפיצויים.

לפרטים בדבר הסכם קיבוצי ונספח להסכם, לרבות השלכותיו לנושא תשלום פיצויי פיטורים לעובדים ותוכנית פרישה מוצגן ראה סעיף ד' להלן.

א. הרכב נכסי התוכנית

נכסי התוכנית מורכבים כדלקמן:

ליום 31 בדצמבר		באחוזים
2022	2023	
-	1%	קופות מרכזיות לפיצויים
33%	39%	ביטוחי מנהלים
67%	60%	קופות גמל וקרנות פנסיה
100%	100%	

ב. התנועה בהתחייבויות (נכסים), נטו בגין תוכניות הטבה מוגדרות ומרכיביהן

סך ההתחייבות (הנכס), נטו שהוכרו בגין תוכנית הטבה מוגדרת		שווי הוגן של נכסי תוכנית		מחויבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת		
2022	2023	2022	2023	2022	2023	
60	51	(53)	(53)	113	104	במיליוני ש"ח
-	3	-	(9)	-	12	יתרה ליום 1 בינואר
						רכישות במסגרת צירופי עסקים (3)
						הוצאה/הכנסה שנזקפה לרווח והפסד⁽¹⁾
10	9	-	-	10	9	עלות שירות שוטף
1	(1)	-	(1)	1	-	עלות שירותי עבר
2	3	(2)	(3)	3	6	עלויות/הכנסות ריבית
-	(1)	-	1	-	(2)	סילוקים
12	10	(2)	(2)	14	13	סה"כ הוצאה/הכנסה שנזקפה לרווח והפסד
						הוכר ברווח כולל אחר:
						הפסדים (רווחים) אקטואריים שנבעו משינויים
(14)	(1)	2	-	(16)	(1)	בהנחות הפיננסיות ⁽²⁾
2	1	-	-	2	1	הפסדים (רווחים) אקטואריים אחרים
(11)	-	2	-	(14)	(1)	סה"כ הוכר ברווח (הפסד) כולל אחר
						תנועות נוספות
(5)	(5)	5	4	(10)	(9)	הטבות ששולמו
(6)	(6)	(6)	(6)	-	-	סכומים שהופקדו על ידי הקבוצה
(10)	(11)	(1)	(2)	(10)	(9)	סה"כ תנועות נוספות
51	53	(53)	(66)	104	119	יתרה ליום 31 בדצמבר

(1) ההוצאות נכללות במסגרת הוצאות הנהלה וכלליות בדוח רווח והפסד, ראה ביאור 38.
 (2) כגון ריבית היוון.
 (3) רכישת חברת הייפ.

ג. הנחות אקטואריות וניתוח רגישות

ההנחות האקטואריות העיקריות לתום תקופת הדיווח:

2021	2022	2023	באחוזים
0.67	2.86	2.98	שיעור היוון ריאלי ממוצע ליום 31 בדצמבר (לפי ממוצע משוקלל)
3.00-4.00	3.00-4.00	2.83-4.00	שיעור עלויות שכר עתידיות

(1) שיעור היוון מבוסס על אגרות חוב קונצרניות צמודות מדד באיטת גבוהה.

שינויים אפשריים באופן סביר בתאריך הדיווח לאחת מההנחות האקטואריות, בהנחה שיתר ההנחות נותרות ללא שינוי, משפיעים על המחויבות להטבה מוגדרת כדלקמן:

ליום 31 בדצמבר				
קיטון באחוז אחד		גידול באחוז אחד		במיליוני ש"ח
2022	2023	2022	2023	
(4)	(3)	4	3	שיעור עלויות שכר עתידיות
4	3	(4)	(3)	שיעור היוון

ד. השפעת התוכנית על תזרימי המזומנים העתידיים של הקבוצה

לפרטים בדבר ההסכם הקיבוצי, לרבות השלכותיו לנושא תשלום פיצויי פיטורים לעובדים, ראה סעיף ד' להלן.
 אומדן החברה להפקדות הצפויות בשנת 2023 בתוכנית הטבה מוגדרת ממומנת לנכסי תוכנית הינו בסך 6.4 מיליוני ש"ח.
 אומדן הקבוצה לאורך חיי התוכנית (לפי ממוצע משוקלל) לסוף תקופת הדיווח הינו 7.8 שנים (לשנת 2022 9 שנים).

ה. התשואה בפועל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2021	2022	2023	במיליוני ש"ח
5	1	3	התשואה בפועל על נכסי התכנית

2. תוכניות הטבה לאחר סיום העסקה - תוכנית הפקדה מוגדרת

בקבוצה קיימות תוכניות הפקדה מוגדרת כדלקמן:

1. לגבי מרבית תשלומי הפיצויים, חלים תנאי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג-1963, על-פיו הפקדונית השוטפות של החברה בקרנות פנסיה ו/או בפוליסות בחברות ביטוח, פוטרות אותה מכל התחייבות נוספת לעובדים, בגינם הופקדו הסכומים כאמור לעיל. בגין זה ראה גם סעיף ד' להלן.
 2. הפקדות לתגמולים בישראל.
- לפרטים בדבר ההסכם הקיבוצי, לרבות השלכותיו לנושא תשלום פיצויי פיטורים לעובדים, ראה סעיף ד' להלן.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
98	104	117	הסכום שהוכר כהוצאה בגין תוכניות הפקדה מוגדרת

3. התחייבות בגין הטבות אחרות לטווח ארוך

ליום 31 בדצמבר		במיליוני ש"ח
2022	2023	
7	4	התחייבות בגין ימי מחלה
8	8	התחייבות בגין מענק ותק
15	12	סה"כ התחייבות שהוכרה בגין הטבות אחרות לטווח ארוך

ג. הסכמים קיבוציים בקבוצה

1. הסכם קיבוצי בין חברות הקבוצה (למעט מקס והייפ) לבין ההסתדרות וועד העובדים בקבוצה

בחודש אפריל 2022 נחתם הסכם קיבוצי בין החברות הבנות של החברה, כלל ביטוח, כלל פנסיה וגמל, כלל ביטוח אשראי, כללביט מערכות וכנף ("החברות") לבין ההסתדרות העובדים הכללית החדשה ("ההסתדרות") וועד העובדים בקבוצה ("ההסכם הקיבוצי החדש"), אשר ככלל כולל את כל ההסכמים וההסכמות הקיבוציים שנחתמו בין הצדדים החל משנת 2014 להסכם משולב, בכפוף לשינויים ותוספות שהוסכמו ואשר עיקריהם הינם כמפורט להלן:

1. תשלום תוספות שכר לעובדים, בשיעור של 3% משכר הבסיס של העובדים הזכאים להעלאת שכר, מדי שנה, נותר ללא שינוי. בדומה להסכם הקיבוצי הקודם, כתלות בעמידה ברווח שנתי ממוצע של החברה שהוסכם לגבי השנים 2021-2024 יוקצה בחודש אפריל 2025 תקציב נוסף לתוספות שכר בשיעור מקסימלי של 4% (תוספת של עד 1% לשנה). ככלל, מחצית מסך תקציב תוספות השכר ישולם כתוספת אחידה ומחציתו ישולם כתוספת דיפרנציאלית לפי החלטת מנהלים.
 2. העלאת שכר המינימום לעובדים חודשיים ב-3 שלבים, עד לשכר של 6,600 ש"ח בחודש ספטמבר 2024.
 3. העלאת שכר המינימום לעובדים הוותיקים (העובדים בחברות למעלה מ-5 שנים) לסכומים שבין 6,950 ש"ח ל-9,450 ש"ח החל מחודש ספטמבר 2023.
 4. העלאת השכר השנתי של עובדי המוקדים ב-3 שלבים עד לשכר של 34 ש"ח לשעה החל מחודש ספטמבר 2024.
 5. מדי שנה, כתלות בעמידה בתנאי רווח שנתי מינימלי, כהגדרתו בהסכם הקיבוצי החדש, בסכום של 200 מיליון ש"ח, ישולם לעובדים תשלום מיוחד, כתלות ברווח בפועל, שעלותו הכוללת תהיה בין 11 מיליון ש"ח ל-55 מיליון ש"ח, ככל שהרווח השנתי של החברה יעלה על 1,200 מיליון ש"ח.
 6. במקרה בו הרווח השנתי של החברה יהיה בין 300 מיליון ש"ח ל-600 מיליון ש"ח לפחות, ישולם לעובדים תשלום נוסף, שעלותו תהיה בין 4.25 מיליון ש"ח ל-17 מיליון ש"ח, בהתאם לתוצאות. התשלום יוענק לעובדים הזכאים לכך בדרך של אופציות, במחיר מימוש שיהווה את ממוצע מחיר הסגירה של מניית החברה ב-30 ימי המסחר שיקדמו למועד אישור המתאר על ידי דירקטוריון החברה ולא פחות ממחיר הבורסה ביום שלפני ההחלטה.
 7. בנוסף, הוסכם על שינוי התעריף לתשלום דמי הבראה, בהתאם לוותק העובד ומועד תחילת עבודתו, העלאת ההשתתפות ושיפור תנאים בפוליסות ביטוח בריאות של עובדי החברה, הגדלת ההשתתפות בתשלום קייטנות, שינוי מתכונת ההשתתפות בארוחות עובדים, ביטול מענק התמדה שנקבע בהסכם הקודם וחלף זאת מתן מענק שימור לעובדים, כתלות ברווחי החברה.
 8. מעבר לאמור לעיל, החברות רשמו הוצאה חד פעמית בשנת 2023, בגין תוכנית פרישה מרצון שהוצעה לעובדים בהתאם להסכם הקיבוצי מגיל 60 ומעלה, בסך של כ-27 מיליון ש"ח. במסגרת ההסכם פרשו במהלך שנת הדוח 37 עובדים מעובדי הקבוצה.
 9. ההסכם יהיה לתקופה של 3 שנים, מיום 1 לינואר 2022 ועד ליום 31 בדצמבר 2024. כמו כן, ההסכם מהווה מיצוי טענות ותביעות של כל תביעות הצדדים לתקופת תוקפו של ההסכם.
 10. בשנת 2021, לאור תוצאות החברה בשנה זאת, כללה הקבוצה בדוחות הכספיים עלויות שכר משתנות ותוספת רווחה מיוחדת בסך של כ-60 מ"ש"ח.
- פרט לאמור בסעיף 9 לעיל, לשינויים ולתוספות בהסכם לא היו בתקופת הדוח השפעות מהותיות על עלויות הוצאות כח אדם וזאת ביחס להסכם הקיבוצי הקודם, ולהערכת החברה לא צפויות השפעות מהותיות גם בשנים שנותרו להסכם.
- ההסכם הקיבוצי החדש חל על מרבית עובדי חברות הקבוצה למעט מקס והייפ, וכן למעט עובדים בתפקידים ספציפיים שהוגדרו בו ומנהלים בדרג שהוגדר.

נכון ליום 31 בדצמבר 2023 קיימים בקבוצה למעט מקס והייפ, כ- 806 [1] עובדים, שההסכם הקיבוצי החדש אינו חל עליהם, לרבות ההנהלה הבכירה, והם מועסקים על פי הסכמי עבודה אישיים, המגדירים את תנאי העסקתם, לרבות משכורת בסיס, תנאים סוציאליים ותנאים נלווים.

2. הסכם קיבוצי מקס

בשנת 2015 נחתם לראשונה הסכם קיבוצי בין מקס ובין הסתדרות העובדים הכללית החדשה ונציגות עובדי מקס. ההסכם חל על מרבית עובדי מקס פרט לתפקידים שהוגדרו מראש כמיוחדים מההסכם הקיבוצי ומפורטים בנספח א' של ההסכם. לאחר שההסכם הגיע לסיומו, חתמו הצדדים ביום 27 בנובמבר 2018 על הסכם קיבוצי נוסף. תקופת ההסכם הינה מיום 1 באפריל 2018 ועד ליום 30 ביוני 2023 ("הסכם 2018").

ההסכם הקיבוצי מגדיר את תנאי העבודה במקס. ההסכם כולל פרק ארגוני ופרק כלכלי.

הפרק הארגוני מגדיר את תהליך מתן הקביעות במקס, אופן איוש המשרות, תהליכי שיפור ביצועים ופיטורין וזכאות לפרישה מרצון במקרה של התייתרות תפקידים. בנוסף, מגדיר פרק זה כללים להעסקת מיקור חוץ, נהלי עבודה וכללי משמעת והגדרת מסגרת השעות וההפסקות הנדרשת בסוגי התפקידים השונים.

הפרק הכלכלי מגדיר את תהליכי העלאת השכר השנתיים הנערכים בשכר אפריל בכל אחת משנות ההסכם. העלאת השכר המוגדרת בהסכם עומדת על 3% כאשר מתוכם, 1% תוספת ניתנת לכל עובד והיתרה מחולקת לעובדים על פי שיקול דעת המנהלים. עוד מוגדר בנושא זה כי בשנים בהם עומדת מקס ב- 100% ויותר מיעד הרווח, תינתן תוספת שכר בשיעור 3.25% כשהחלוקה היא 1.125% לכל עובד והיתרה מחולקת על פי שיקול דעת מנהלים. בנוסף, מגדיר פרק זה משכורות מינימום במקס ומדרגות שכר לתפקידים מסוימים, בעיקר במקסי השירות, תנאי העסקה נוספים להם זכאים עובדי מקס כגון חופשות, היעדרות בשל מחלה, תשלום הבראה, בonus שנתי, הפרשות סוציאליות והטבות רווחה שונות.

בנוסף, ביום 26 במאי 2021 נחתם הסכם קיבוצי נוסף, בעקבות משבר הקורונה, הכולל, בין היתר, הסכמות בדבר דחיית הליכי פיטורי הצמצום, דחיית תוספת השכר לשנת 2021 בחודשיים, ניצול ימי חופשה בשנת 2021, הפחתת תקציב הרווחה לשנת 2021, ותשלום מענק מיוחד. במסגרת הסכם זה נקבע כי עד ליום 31 בדצמבר 2021 לא תפטר מקס עובדים מטעמים של צמצום והתייעלות, לרבות לא מכוחו של הסכם 2018.

בחודש מרס 2023 נחתם הסכם קיבוצי נוסף בגין מענק לעובדי מקס בעקבות המכירה של חברת מקס לכלל החזקות. במסגרת הסכם זה הוארך תוקפו של ההסכם הקיבוצי עד ליום 30 ביוני 2024 והוסכם מיצוי תביעות עד מועד זה.

ד. הטבות לעובדים במקס

1. עובדי מקס, למעט המנכ"ל וחברי ההנהלה, חתומים על הסכמים לפי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין ("הסדר סעיף 14") (לעיתים לאחר השלמת תקופת עבודה בת שישה חודשים). התחייבות זו מטופלת כתכנית להפקדה מוגדרת, אשר מספקת הטבות בתמורה לשירותים שסופקו ומספקת חשבון אישי לכל משתתף בתכנית. בהתאם, למקס לא קיימת מחויבות נוספת לתשלום פיצויי פיטורין מעבר להפקדות השוטפות בחברות הביטוח ובקופות הפנסיה, למעט כמתואר בסעיף 2 להלן. יובהר כי בגין נציגי השירות במקס, קיימת התחייבות שאינה מהותית בגין התקופה הראשונית עד למועד החתימה על סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין.
2. התחייבות לפיצויי פיטורין, פרישה ופנסיה - יתרה התחייבות בגין פיצויי פרישה ליום 31 בדצמבר 2023 הינה בסך של 29 מיליוני ש"ח. סכום התחייבות זו הינה לאחר קיזוז שווי הוגן של נכסי תכנית (המהווים הפקדות שוטפות בחברות הביטוח ובקופות הפנסיה בגין הסכמי העסקה של מנכ"ל החברה וחברי ההנהלה) בסך 6 מיליוני ש"ח.
3. עתודה לחופשה - עובדי מקס זכאים לחופשה שנתית בהתאם להסכמי העבודה ובכפוף להוראות החוק. בביאור התחייבויות אחרות קיימת הפרשה בגין ימי חופשה שטרם נוצלו אשר חושבה על בסיס שכר אחרון בתוספת תשלומים נלווים. יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2023 הינה בסך של 20 מיליוני ש"ח.

[1] לא כולל עובדי ספק.

ביאור 26: התחייבויות פיננסיות

א.1. התחייבויות פיננסיות

ליום 31 בדצמבר				מידע נוסף	במיליוני ש"ח
שווי הוגן ⁽²⁾		ערך בספרים			
2022	2023	2022	2023		
התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת					
-	1,583	-	1,557	א	אגרות חוב חברות בנות:
-	889	-	889		הלוואות בסימקס ובחברות בנות שלה למעט מקס ⁽³⁾
4,249	4,315	4,596	4,639	ב	כתבי התחייבות נדחים סחירים בכלל ביטוח
-	5,202	-	5,202	ד	אשראי מתאגידים בנקאיים במקס
-	581	-	582	ה	אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים במקס
4,249	12,569	4,596	12,869		סך התחייבויות המוצגות בעלות מופחתת
48	99	48	99		בניכוי ריבית לשלם
4,201	12,471	4,548	12,770		סך התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת בניכוי ריבית לשלם
סך הכל התחייבויות הנמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד					
2,272	1,683	2,272	1,683		חוזים עתידיים
180	89	180	89		עסקאות החלפת ריבית מט"ח ומניות (SWAP)
-	5	-	5		אופציות על מניות
13	5	13	5		אופציות על מדדים
1,118	1,147	1,118	1,147		התחייבויות לרכישה חוזרת (REPO)
3,583	2,929	3,583	2,929		סך הכל התחייבויות הנמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד⁽¹⁾
7,784	15,400	8,131	15,699		סך הכל התחייבויות פיננסיות
2,252	1,786	2,252	1,786		(1) מזה בגין התחייבויות תלויות תשואה

(2) לרבות קירוב לשווי הוגן, כאשר הפער אינו מהותי. למידע נוסף לעניין מדידת שווי הוגן, ראה סעיף ז' להלן. מידע נוסף בדבר החשיפה של הקבוצה לסיכונים ריבית, מטבע חוץ ונזילות, ניתן בביאור 42(ד).

3) סימקס – הלוואות סינדיקציה

כחלק ממימון רכישת מקס מבנק לאומי, סימקס נטלה בשנת 2019 חוב מסינדיקציית מלווים שהינם גופים מוסדיים, בהובלה של הראל חברה לביטוח בע"מ ("הלוואות הסינדיקציה").

הלוואות הסינדיקציה מורכבת משלוש שכבות – שתי שכבות מימוניות ושכבת נזילות, שנועדה לצורך מימון תשלומי ריבית ועמלות לממנים.

קרן החוב של הלוואות הסינדיקציה עומדת לפירעון בתשלום אחד בפברואר 2026. הריבית בגין הלוואה משולמת מידי רבעון ומחושבת כשיעור ריבית בנק ישראל בתוספת מרווח, שהינו שונה ביחס לשכבות שונות של הלוואה, וכן מיחס LTV של סימקס, הקבועים בהסכם הלוואה. למועד הדוח עומדת הריבית על טווח של 8.5% עד 9.5%.

הלוואה מובטחת בשעבודים – בעיקר שעבוד צף על נכסי סימקס, שעבוד על מלוא מניות מיילו ושעבוד על 80% ממניות מקס, כשביחס ל-20% הנותרים משועבדות הזכויות לקבלת דיבידנדים. במקרה של העמדה לפירעון מידי ומימוש בטוחות, הממנים רשאים לכפות על סימקס למכור גם את 20% המניות של מקס שאינן משועבדות. למלווים אין זכות לדרוש את פירעון הלוואה או תשלומה מבעלי המניות של סימקס.

בהסכם הלוואות הסינדיקציה קבועות הוראות שימוש בדיבידנד שיתקבל בסימקס מחברות בנות לצורך פירעון מוקדם של הלוואה. כן קבועות בהסכם הלוואה הוראות בדבר פירעון מוקדם מנדטורי בקרות אירועים שונים, לרבות שינוי שליטה בסימקס או מכירת נכסים מהותיים של סימקס.

במסגרת הסכם הסינדיקציה נקבעה אמת מידה פיננסית, לפיה על סימקס לעמוד ביחס LTV מקסימלי של 70%, המחושב בהתאם להוראות הקבועות בהסכם. נכון ליום 31 בדצמבר 2023, עומד היחס האמור על כ-31%. כן כולל ההסכם הוראה בדבר הפרה צולבת, ביחס לאי עמידה בהתחייבויות של סימקס או חברות בשליטתה ללווים אחרים.

בהסכם הלוואות הסינדיקציה קיימת לסימקס אפשרות לביצוע פירעון מוקדם של הלוואה, במנגנון הקבוע בהסכם ותוך תשלום קנס פירעון מוקדם, המופחת לאורך חיי הלוואה. בנוסף, סימקס רשאית לפרוע את הסכומים שיצטברו בשכבת הנזילות, במנגנון שנקבע בהסכם וללא קנס פירעון מוקדם.

היקף החוב של סימקס, כפי שהופיע בדוחותיה הכספיים המאוחדים והסקורים של סימקס במועד האיחוד, היינו ליום 31 במרס 2023 עמד על כ-941 מיליוני ש"ח (כ-873 מיליוני ש"ח מתוכם קרן הלוואה, והיתרה ריבית), שהיוו ניצול מלא של שתי השכבות המימוניות וכן ניצול חלקי של שכבת הנזילות.

במהלך הרבעונים השני והשלישי בשנת 2023, סימקס קיבלה ממקס דיבידנד בסך של כ- 40 מיליוני ש"ח ובנוסף קיבלה מהחברה סך של 57 מיליוני ש"ח ובתמורה הנפיקה שטר הון לחברה. הסכומים האמורים שימשו לפירעון מלא של שכבת הנזילות כך שליום 31 בדצמבר 2023, יתרת ההלוואה עומדת על סך של כ- 875 מיליוני ש"ח, כאשר קרן ההלוואה כ- 873 מיליוני ש"ח והיתרה בגין ריבית ועמלות נוספות בהתאם להוראות הסכם הלוואת הסינדיקציה.

לאחר תאריך הדיווח, בחודש פברואר 2024 פרעה סימקס את מלוא יתרת הלוואת הסינדיקציה, בסך כולל של כ- 891 מיליוני ש"ח, כ- 873 מיליוני ש"ח מתוכו קרן ההלוואה, והיתרה ריבית ותוספת קנס פירעון מוקדם ועמלות נוספות בהתאם להוראות הסכם הלוואת הסינדיקציה, בסך כולל של כ- 18 מיליון ש"ח.

פירעון הלוואת הסינדיקציה בוצע באמצעות סך של 891 מיליוני ש"ח שהשקיעה החברה בסימקס.

2.א. תנועה בהתחייבויות הנובעות מפעילויות מימון

ריבית לשלם		כתבי התחייבות/ אגרות חוב - מקס		כתבי התחייבות נדחים		במיליוני ש"ח
סה"כ	בגין כתבי התחייבות נדחים	סה"כ ללא ריבית לשלם	אגרות חוב	סה"כ	נדחים	
4,317	37	4,280	-	-	4,280	יתרה ליום 1 בינואר 2022
-	-	-	-	-	-	שינויים כתוצאה מתזרימי מזומנים מפעילויות מימון
495	-	495	-	-	495	תמורה מהנפקת כתבי התחייבות נדחים
(264)	-	(264)	-	-	(264)	פירעון והחלפת כתבי התחייבות נדחים
(7)	-	(7)	-	-	(7)	עלויות הנפקה
(121)	(121)	-	-	-	-	ריביות ששולמו
104	(121)	225	-	-	225	סה"כ מזומנים שנבעו מפעילויות מימון
37	-	37	-	-	37	השפעת השינויים במדד
138	131	6	-	-	6	שינויים בריבית אפקטיבית
4,596	48	4,548	-	-	4,548	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
496	6	490	490	-	-	רכישות במסגרת צירופי עסקים
2,099	-	2,099	250	1,549	300	שינויים כתוצאה מתזרימי מזומנים מפעילויות מימון
(431)	-	(431)	(139)	-	(292)	תמורה מהנפקת כתבי התחייבות נדחים
(13)	14	(27)	-	(27)	-	פירעון כתבי התחייבות נדחים
(15)	-	(15)	-	(12)	(4)	הרחבת סדרה - ומיין לרכיב פרמיה בסדרה ב
(141)	(141)	-	-	-	-	עלויות הנפקה
1,499	(127)	1,626	111	1,510	5	ריביות ששולמו
(28)	-	(28)	(28)	-	-	סה"כ מזומנים שנבעו מפעילויות מימון
25	-	25	-	-	25	ביטולים בינחברתיים
19	-	19	-	4	14	השפעת השינויים במדד
172	172	-	-	-	-	שינויים אחרים (הפחתות פרמיה/ ניכיון והוצאות הנפקה נדחות)
6,778	99	6,679	573	1,514	4,592	שינויים אחרים (ריבית שנצברה והצמדה בגין ריבית)
						יתרה ליום 31 בדצמבר 2023

ב. כתבי התחייבות נדחים - הרכב ליום 31 בדצמבר^(א)

שוי הוגן	ערך בספרים		סכום מקורי שהונפק	מועד פדיון מוקדם ²	רמה בהיררכיה שווי הוגן	סחיר/ לא סחיר	שיעור ריבית שנתית		תנאי הצמדה	סוג הון	מידע נוסף		
	2022	2023					נקובה	אפקטיבית %					
285	-	285	365	דצמבר 2023	1	סחיר	2.32	2.39-2.45	קבועה	צמוד מדד	משני מורכב	(1)	תעודות התחייבות סדרה ז'
-	-	(* 5)	-	דצמבר 2022	1	סחיר	4.14	2.98-4.31	קבועה	לא צמוד	משני מורכב	(1)	תעודות התחייבות סדרה ח'
471	482	457	474	423	1	סחיר	2.48	2.51-3.85	קבועה	צמוד מדד	משני מורכב	(1)	תעודות התחייבות סדרה ט'
971	974	972	974	960	1	סחיר	3.92	3.39-4.61	קבועה	לא צמוד	משני מורכב	(1)	תעודות התחייבות סדרה י'
1,428	1,450	1,652	1,651	1,636	1	סחיר	2.64	2.42-2.79	קבועה	לא צמוד	רובד 2	(1)	תעודות התחייבות סדרה יא'
1,095	1,102	1,225	1,235	1,334	1	סחיר	2.50	2.66-5.01	קבועה	לא צמוד	רובד 2	(1)	תעודות התחייבות סדרה יב'
-	305	-	304	300	1	סחיר	5.53	5.31	קבועה	לא צמוד	רובד 2	(1)	תעודות התחייבות סדרה יג'
4,249	4,315	4,596	4,639	5,018									סך הכל כתבי התחייבויות

(א) לכל כתבי ההתחייבות הגורם המנפיק הינו כללביט מימון ומכשיר הון, בהם הגורם המנפיק הינו כלל ביטוח.
 (ב) לפרטים נוספים ראה סעיף 1(1) להלן.
 (* ריבית לשלם שולמה בינואר 2023.

1.

- א. תעודות התחייבות (סדרה ז') הונפקו בחודש יולי 2014 והסדרה הורחבה בדצמבר 2016. לפרטים בדבר החלפת חלק מכתבי ההתחייבות אלה בכתבי התחייבות מסדרה יב', בדרך של הרחבת סדרה, ראה סעיף ז' להלן.
- הריבית על תעודות ההתחייבות שולמה מידי שנה בשני תשלומים חצי שנתיים, בימים 30 ביוני ו- 31 בדצמבר של כל שנה קלנדרית בין השנים 2014 עד 2023. תעודות ההתחייבות נפרעו במלואן בפירעון מוקדם ביום 31 בדצמבר 2023, בהתאם לתנאיהן.
- ב. תעודות התחייבות (סדרה ט') הונפקו בחודש יולי 2015 והסדרה הורחבה בדצמבר 2016. הקרן נפרעת בתשלום אחד ביום 31 ביולי 2028, בכפוף לזכות לפידיון מוקדם, כמפורט בסעיף י(1) להלן. הריבית על תעודות ההתחייבות משולמת מידי שנה בשני תשלומים חצי שנתיים, בימים 31 בינואר ו- 31 ביולי של כל שנה קלנדרית בין השנים 2016 עד 2028.
- ג. תעודות התחייבות (סדרה י') הונפקו בחודש יולי 2015 והסדרה הורחבה באפריל 2016. הקרן נפרעת בתשלום אחד ביום 31 ביולי 2027, בכפוף לזכות לפידיון מוקדם, כמפורט בסעיף י(1) להלן. הריבית על תעודות ההתחייבות משולמת מידי שנה בשני תשלומים חצי שנתיים, בימים 31 בינואר ו- 31 ביולי של כל שנה קלנדרית בין השנים 2016 עד 2027. לפרטים בדבר החלפת חלק מכתבי ההתחייבות אלה בכתבי התחייבות מסדרה יג', בדרך של הרחבת סדרה, ראה סעיף ט' להלן.
- ד. תעודות התחייבות (סדרה יא') הונפקו בחודש ספטמבר 2019 והסדרה הורחבה בדצמבר 2019 כמפורט בסעיף ה להלן. הקרן נפרעת בתשלום אחד ביום 31 במרס 2033, בכפוף לזכות לפידיון מוקדם, כמפורט בסעיף י(1) להלן. הריבית על תעודות ההתחייבות משולמת מידי שנה בשני תשלומים חצי שנתיים, בימים 31 במרס ו-30 בספטמבר של כל שנה קלנדרית בין השנים 2020 עד 2032 וביום 31 במרס 2033.
- ה. בחודש דצמבר 2019, הוחלפו 698 מיליוני ש"ח ע.ג. כתבי התחייבות סדרה ג' בדרך של הצעת רכש חליפין (תעודות ההתחייבות סדרה ג' נפרעו במלואן בפירעון מוקדם ביום 1 באוגוסט 2021, בהתאם לתנאיהן), בתמורה להנפקת כ- 806 מיליוני ש"ח ע.ג. כתבי התחייבות סדרה יא', בדרך של הרחבת סדרה קיימת. כתבי התחייבות סדרה יא' שהונפקו כאמור, הוכרו (בכפוף למגבלות) כהון רובד 2 של כלל ביטוח, וזאת חלף כתבי התחייבות סדרה ג' שהוחלפו ואשר היו מוכרים כהון משני מורכב.
- ו. תעודות התחייבות (סדרה יב') הונפקו בחודש אוגוסט 2021 והסדרה הורחבה בדצמבר 2021 ובספטמבר 2022 כמפורט בסעיף ז' להלן. הקרן נפרעת בתשלום אחד ביום 31 במרס 2035, בכפוף לזכות לפידיון מוקדם, כמפורט בסעיף י(1) להלן. הריבית על תעודות ההתחייבות משולמת מידי שנה בשני תשלומים חצי שנתיים, בימים 31 במרס ו- 30 בספטמבר של כל שנה קלנדרית בין השנים 2022 עד 2034 וביום 31 במרס 2035.
- ז. בחודש דצמבר 2021, הוחלפו כ-103 מיליוני ש"ח ע.ג. כתבי התחייבות סדרה ז' (תעודות התחייבות סדרה ז' נפרעו במלואן בפירעון מוקדם ביום 31 בדצמבר 2023, בהתאם לתנאיהן), בדרך של הצעת רכש חליפין, בתמורה להנפקת כ-117 מיליוני ש"ח ע.ג. כתבי התחייבות סדרה יב', בדרך של הרחבת סדרה קיימת. בנוסף הוחלפו באותו מועד כ-206 מיליוני ש"ח ע.ג. כתבי התחייבות סדרה ח' (תעודות התחייבות סדרה ח' נפרעו במלואן בפירעון מוקדם ביום 1 בינואר 2023, בהתאם לתנאיהן), בדרך של הצעת רכש חליפין, בתמורה להנפקת כ-218 מיליוני ש"ח ע.ג. כתבי התחייבות סדרה יב', בדרך של הרחבת סדרה קיימת. כתבי התחייבות סדרה יב' שהונפקו כאמור, הוכרו (בכפוף למגבלות) כהון רובד 2 של כלל ביטוח, וזאת חלף כתבי התחייבות סדרה ז' וסדרה ח' שהוחלפו ואשר היו מוכרים כהון משני מורכב.
- ח. תעודות התחייבות (סדרה יג') הונפקו בחודש יולי 2023, הקרן נפרעת בתשלום אחד ביום 31 ביולי 2037, בכפוף לזכות לפידיון מוקדם, כמפורט בסעיף י(1) להלן. הריבית על תעודות ההתחייבות משולמת מידי שנה בשני תשלומים חצי שנתיים, בימים 31 בינואר ו-31 ביולי של כל שנה קלנדרית בין השנים 2024 עד 2037.
- ט. לאחר תאריך הדיווח, בחודש ינואר 2024, הוחלפו כ- 504 מיליוני ש"ח ע.ג. תעודות התחייבות סדרה י', בדרך של הצעת רכש חליפין, בתמורה להנפקת כ- 508 מיליוני ש"ח ע.ג. תעודות התחייבות סדרה יג', בדרך של הרחבת סדרה קיימת. תעודות התחייבות סדרה יג' שהונפקו כאמור, הוכרו (בכפוף למגבלות) כהון רובד 2 של כלל ביטוח, וזאת חלף תעודות התחייבות סדרה י' שהוחלפו ואשר היו מוכרים כהון משני מורכב.

י. תנאים נוספים של תעודות ההתחייבות

1. הזכות לפידיון מוקדם

- א. כללביט מימון תהיה רשאית, ללא מתן זכות בחירה למחזיקים בתעודות ההתחייבות ו/או לגאמן, לפדות את תעודות ההתחייבות בפידיון מוקדם, מלא או חלקי, וזאת בהתקיים התנאים הבאים ואישור הממונה (במידה ונדרש):
המועד הראשון בו תהא כללביט מימון רשאית לפרוע בפידיון מוקדם, מלא או חלקי, את תעודות ההתחייבות (להלן, ביחס לכל סדרה: "המועד הראשון לפידיון מוקדם"):
סדרה ט' - ביום 31 ביולי 2025;
סדרה י' - ביום 31 ביולי 2024;
- לאחר המועד הראשון לפידיון מוקדם, קיימת זכות לפידיון מוקדם במועד כל תשלום ריבית, ביחס לכל תעודות ההתחייבות מהסדרה הרלוונטית.
סדרה יא' - ביום 31 במרס 2027;
סדרה יב' - ביום 31 במרס 2030.
סדרה יג' - ביום 31 ביולי 2032.

לאחר מועד זה כללביט מימון תהיה רשאית לפרוע את תעודות ההתחייבות בפדיון מוקדם, מלא או חלקי, בכל מועד. תדירות הפדיונות המוקדמים לא תעלה על פדיון אחד לרבעון. ככל שפדיון מוקדם יבוצע החל מהמועד הראשון לפדיון מוקדם ועד ל- 3 שנים לפני מועד פירעון הקרן, תשלום בגין פדיון מוקדם למחזיקי תעודות ההתחייבות יעמוד על הגבוה מבין: א. שווי שוק. ב. הערך בספרים ג. הערך לפי היוון בתשואת אגח ממשלתי בתוספת ריבית של 0.8%.

ב. ככל שלא תנוצל הזכות לפדיון מוקדם של מלוא אגרות החוב אזי ממועד תשלום הריבית בגין אגרות החוב אשר יהיה 3 שנים לפני מועד פירעון הקרן תשולם תוספת ריבית למחזיקי תעודות ההתחייבות הרלוונטיות על הריבית אותה נשאות תעודות ההתחייבות באותה עת, בגין יתרת התקופה, בשיעור של 50% ממרווח הסיכון המקורי שנקבע בהנפקה ביחס לתעודות ההתחייבות מהסדרה הרלוונטית.

מרווח הסיכון המקורי הינו כדלקמן:

סדרה ט' - 1.83%;

סדרה י' - 1.76%;

סדרה יא' - 1.69%;

סדרה יב' - 1.52%;

סדרה יג' - 1.87%;

ג. הסכום המינימאלי לביצוע פדיון מוקדם, לגבי סדרות תעודות ההתחייבות ט' ו-י' הינו 25 מיליון ש"ח ע.ג. ולגבי סדרות יא', יב' ו-יג' הסכום המינימאלי לפדיון מוקדם עומד על 1 מיליון ש"ח ע.ג. תעודות התחייבות. בנוסף לגבי אגרות החוב סדרות יא', יב' ו-יג' לא יבוצע פדיון מוקדם של חלק מהקרן, אם יתרת הקרן הבלתי מסולקת שתיוותר לאחר הפדיון המוקדם תהא נמוכה מסך של 3.2 מיליון ש"ח.

ד. תנאי לפדיון מוקדם הוא:

(1) ביחס לסדרות ט' ו-י' קבלת אישור מראש של הממונה ובתנאים שיקבע. ככלל, פדיון מוקדם יתאפשר במידה שההון העצמי של כלל ביטוח לאחר הפדיון המוקדם, יעלה על 120% מההון העצמי המינימאלי הנדרש ממנה על פי תקנות ההון. ראה י'(3) להלן.

(2) ביחס לסדרות יא', יב' ו-יג' קבלת אישור מראש של הממונה ובתנאים שיקבע. ככלל, פדיון מוקדם יתאפשר אם ההון הכלכלי של כלל ביטוח לאחר הפדיון המוקדם, יעלה על הון נדרש לכושר פירעון (SCR) כמשמעות המונח בחוזר משטר כושר פירעון כלכלי.

(3) בנוסף, ביחס לכל הסדרות ניתן לבצע פדיון מוקדם גם אם במקביל תנפיק החברה מכשיר הון בעל איכות זהה או עדיפה;

2. דחיית תשלומי קרן ו/או ריבית בהתקיים נסיבות משהות

בהתקיים אחת מהנסיבות המשהות, המפורטות להלן, ידחו תשלום קרן ו/או תשלומי ריבית, לפי העניין, בגין תעודות ההתחייבות:

א. ביחס לדחיית תשלומי ריבית בלבד - היעדר רווחים ראויים לחלוקה של כלל ביטוח, כמשמעם בחוק החברות, וזאת על פי הדוחות הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) שקדמו למועד פירעון הריבית הרלוונטי.

ביחס לדחיית תשלום קרן ו/או תשלומי ריבית:

ב. ביחס לסדרות ט' ו-י' סכום ההון העצמי המוכר של כלל ביטוח ירד אל מתחת להון המינימאלי הנדרש ממנה (ראה י'(3) להלן), זאת על פי הדוחות הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) שקדמו למועד פירעון הריבית ו/או הקרן הרלוונטי, וכלל ביטוח לא ביצעה השלמת הון נכון למועד פרסום הדוח (כהגדרת מונח זה בהנחיית הממונה בדבר "הרכב הון עצמי מוכר של מבטח מחודש אוגוסט 2011").

ביחס לסדרות יא', יב' ו-יג' - על פי הדוח הכספי האחרון של כלל ביטוח שפורסם טרם מועד התשלום, ההון העצמי של כלל ביטוח נמוך מהון נדרש ממנה לנסיבות משהות כמשמעות המונח בחוזר משטר כושר פירעון כלכלי, וכלל ביטוח לא ביצעה השלמת הון (כמשמעות המונח בחוזר משטר כושר פירעון כלכלי) נכון למועד פרסום הדוח הכספי.

ג. דירקטוריון כלל ביטוח הורה על דחיית תשלום קרן ו/או ריבית, אם קבע כי יש חשש ממשי קרוב ליכולתה של כלל ביטוח לעמוד בהון הנדרש ממנה, (כאמור בסעיף ב' לעיל, לפי העניין), או לפרוע במועדן התחייבויות שדרגת הקדימות שלהן גבוהה מזו של תעודות ההתחייבות, ובלבד שהתקבל לכך אישור הממונה מראש.

ד. ביחס לסדרות ט' ו-י' - הממונה הורה על דחיית תשלום קרן ו/או ריבית עקב פגיעה משמעותית בהון העצמי המוכר של כלל ביטוח, או אם ראה חשש ממשי קרוב ליכולתה של כלל ביטוח לעמוד בהון הנדרש ממנה.

ביחס לסדרות יא', יב' ו-יג' - הממונה הורה על דחיית תשלום ריבית ו/או קרן אם ראה כי יש פגיעה ביחס כושר פירעון או כי קיים חשש ממשי קרוב ליכולתה של כלל ביטוח לעמוד בהון נדרש לכושר פירעון (כמשמעות המונח בחוזר משטר כושר פירעון כלכלי).

ה. סכומי קרן ו/או ריבית שנדחו כאמור לעיל, יצברו הפרשי הצמדה, ככל שהקרן המקורית הינה צמודה, החל ממועד הדחייה ועד ליום התשלום בפועל לפי המדד הידוע במועד התשלום בפועל, וכן ריבית החל ממועד הדחייה ועד למועד התשלום בפועל בשיעור הריבית הנקובה בתנאי תעודות ההתחייבות במועד הדחייה.

3. עמדת ממונה "הגדרת הון מוכר והון נדרש במכשירי הון מורכב"

לאור כניסתו לתוקף של משטר כושר פירעון כלכלי (ראה ביאור 17(ו) לעיל), בחודש מרס 2018 פרסמה רשות שוק ההון, עמדה לפיה הפרשנות הראויה למונחים "הון נדרש" ו"הון מוכר", הקיימים במכשירי הון מורכב שהונפקו על ידי חברות ביטוח שקיבלו את אישור הממונה בדבר ביצוע ביקורת על יישום משטר כושר פירעון כלכלי, לענין נסיבות משהות, תהיה כדלקמן: המונח "הון נדרש" (לרבות מונחים דומים) יפורש בהתאם להגדרת המונח "סף הון מינימאלי (MCR)" בגבולו העליון (45% מ-SCR), כשהוא מחושב ללא ההוראות בתקופת הפריסה וללא התאמת תרחיש מניות, והמונח "הון עצמי" (לרבות מונחים דומים) יפורש בהתאם להגדרת המונח "הון עצמי" במשטר כושר פירעון כלכלי.

לאור האמור, ההוראות הרלוונטיות בכתבי ההתחייבות שהונפקו, עד למועד כניסתו לתוקף של משטר כושר פירעון כלכלי (ט' ו-י'), יפורשו בהתאם לנייר העמדה האמור.

א. בהתאם לתיקון להסכם בין כללביט מימון לבין כלל ביטוח מחודש אוגוסט 2019 (להלן: "תיקון ההסכם"):

1. הפיקדונות שיופקדו בכלל ביטוח מתמורת הנפקות של כתבי התחייבות ו/או כתבי אופציה לתעודות התחייבות (לרבות ממימוש כתבי אופציה כאמור), שיונפקו לאחר מועד תיקון ההסכם, ואשר יחשבו כהון רובד 2 של כלל ביטוח, והתחייבותה של כלל ביטוח למלא אחר תנאיהם של תעודות ההתחייבות האמורות, יהיו בעלי מעמד כדלהלן:

- בעלי מעמד שווה למכשירי הון משני נחות, הון משני מורכב והון שלישי מורכב שהונפקו על ידי כלל ביטוח ו/או כללביט מימון עד למועד תיקון ההסכם.
- בעלי מעמד שווה לרכיבים ומכשירים שיכללו בהון רובד 2 של כלל ביטוח אשר יונפקו על ידי כלל ביטוח ו/או כללביט מימון החל ממועד תיקון ההסכם.
- בעלי מעמד קודם לרכיבים ומכשירים שיכללו בהון רובד 1 של כלל ביטוח אשר יונפקו על ידי כלל ביטוח ו/או כללביט מימון.
- בעלי מעמד נדחה ליתר התחייבויותיה של כלל ביטוח כלפי נושיה.

2. הפיקדונות שהופקדו בכלל ביטוח מתמורת הנפקות של כתבי התחייבות שהוכרו כהון משני מורכב של כלל ביטוח, והתחייבותה של כלל ביטוח למלא אחר תנאיהם של תעודות ההתחייבות האמורות, הינם בעלי מעמד שווה לכתבי התחייבות נדחים שהונפקו על ידי כלל ביטוח ו/או כללביט מימון מסוג הון משני נחות, הון משני מורכב והון שלישי מורכב; ובעלי מעמד נדחה ליתר התחייבויותיה של כלל ביטוח כלפי נושיה.

2. יתרת כתבי ההתחייבות הנה בניכוי הוצאות הנפקה בסך של כ-23 מיליוני ש"ח המופחתים לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

3. בחודש אוקטובר 2020 הנפיקה כלל ביטוח לחברה שטר הון המהווה מכשיר הון רובד 1 נוסף בהתאם למשטר כושר פירעון כלכלי, בסכום של 450 מיליוני ש"ח, צמוד למדד המחירים לצרכן ונושא ריבית שנתית בשיעור של 4.53%, אשר תשולם לבעלת שטר ההון (החברה) בתשלומים שנתיים, ביום 31 באוקטובר של כל אחת מהשנים 2021 ועד למועד הפירעון הסופי של שטר ההון. סכום שטר ההון עומד לפירעון (קרן בלבד) בתשלום אחד, אשר ישולם כעבור 49 שנים, אלא אם כן החברה מימשה את זכותה לפדות את סכום שטר ההון בפדיון מוקדם כמפורט להלן.

תנאים נוספים של שטר ההון

א. הזכות לפידיון מוקדם

החברה תהא רשאית לפרוע את סכום שטר ההון בפדיון מוקדם, מלא או חלקי, בכל מועד החל מיום 31 באוקטובר, 2030, בכפוף לקבלת אישורו מראש של הממונה.

ב. דחיית תשלומי קרן ו/או ריבית בהתקיים נסיבות משהות

החברה תהיה רשאית לבטל תשלום ריבית ולדחות תשלום סכום שטר ההון (קרן), מבלי שהדבר יפגע בזכות החברה לשלם תשלומים אחרים ברמת קדימות גבוהה יותר, וזאת במקרים הבאים ("נסיבות משהות"):

- א. לגבי תשלום ריבית, על פי הדוח הכספי האחרון של החברה שפורסם טרם מועד התשלום, לחברה אין רווחים ראויים לחלוקה.
- ב. על פי הדוח הכספי האחרון של החברה שפורסם טרם מועד התשלום, הון העצמי המוכר של החברה נמוך מ-SCR;
- ג. דירקטוריון החברה הורה על אי תשלום ריבית או על דחיית תשלום סכום שטר ההון (קרן), אם ראה כי יש חשש ממשי קרוב ליכולתה של החברה לעמוד ב-SCR, או לפרוע במועדן התחייבויות שדרגת הקדימות שלהן גבוהה מזו של שטר הון זה, ובלבד שהתקבל לכך אישור מראש של הממונה;
- ד. הממונה הורה על אי תשלום ריבית או על דחיית תשלום סכום שטר ההון (קרן), אם ראה כי יש פגיעה משמעותית ביחס כושר פירעון כלכלי או כי קיים חשש ממשי קרוב ליכולתה של החברה לעמוד ב-SCR.

ג. המרה של סכום שטר ההון (קרן) למניות רגילות של החברה

1. יתרת סכום שטר ההון (קרן) תומר למניות רגילות של החברה, בהתקיים אחד מאלה ("האירוע המכונן"):
 - א. על פי הדוח הכספי הקודם לדוח הכספי האחרון שפורסם על ידי החברה, הון העצמי של החברה נמוך מ-SCR, והחברה לא ביצעה השלמת הון נכון למועד פרסום הדוח הכספי האחרון שלה; או
 - ב. על פי הדוח הכספי האחרון שפורסם על ידי החברה, יחס כושר הפירעון הכלכלי של החברה נמוך מ-75% והחברה לא ביצעה השלמת הון נכון למועד פרסום הדוח הכספי האחרון שפורסם על ידה; או

ג. בחוות דעת או בדוח סקירה שצורפו לדוח הכספי האחרון שפורסם על ידי החברה טרם מועד תשלום סכום שטר ההון (קרן), הפנה רואה החשבון המבקר של החברה את תשומת הלב לביאורים המתארים ספקות משמעותיים הקיימים בדבר המשך קיומה של החברה כעסק חי.

2. על אף האמור לעיל, בהתקיים אירוע מכונן, תהא רשאית החברה, בהתאם לשיקול דעתה הבלעדי, להחליט על מחיקה של סכום שטר ההון (קרן) (חלף המרה של סכום שטר ההון (קרן) למניות החברה).

4. מועדי פירעון

להלן מועדי הפירעון החוזיים של כתבי ההתחייבות הנדחים*:

31 בדצמבר		
2022	2023	במיליוני ש"ח
330	1,007	שנה ראשונה
960	473	שנה שנייה
457	-	שנה שלישית
-	-	שנה רביעית
2,970	3,270	שנה חמישית ואילך
4,717	4,749	בניכוי יתרת הוצאות הנפקה נדחות, יתרת ניכיון ובתוספת יתרת פרמיה
(121)	(111)	
4,596	4,639	סך הכל

(* בהנחת פידיון מוקדם, ראה סעיף ב(1)(ו)(1) לעיל.)

ג. אגרות חוב שהונפקו על ידי החברה

בחודש פברואר 2023 ביצעה החברה הנפקה של 249.1 מיליוני ש"ח אגרות חוב (סדרה א') ושל 150.9 מיליוני ש"ח אגרות חוב הניתנות להמרה (סדרה ב') על פי דוח הצעת מדף מיום 9 בפברואר 2023, שפרסמה מכוח תשקיף המדף של החברה. הוצאות ההנפקה הסתכמו בסך של כ-3 מיליוני ש"ח, הריבית האפקטיבית השנתית של אגרות חוב סדרה א' וסדרה ב' הינה 4.9% ותמורת ההנפקה נטו הינה בסך של כ-397 מיליוני ש"ח.

בחודש יוני 2023 הנפיקה החברה בהנפקה פרטית 250 מיליוני ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה א') בדרך של הרחבת סדרה קיימת בתמורה של כ-244.6 מיליוני ש"ח. הוצאות ההנפקה הסתכמו בסך של כ-592 אלפי ש"ח, הריבית האפקטיבית השנתית הינה 5.6% ותמורת ההנפקה נטו הינה בסך של כ-244 מיליוני ש"ח.

בחודש אוגוסט 2023 הנפיקה החברה לציבור 400 מיליוני ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה א') בדרך של הרחבת נוספת של סדרה קיימת בתמורה של כ-404.4 מיליוני ש"ח על פי דוח הצעת מדף מיום 29 באוגוסט 2023, שפרסמה מכוח תשקיף המדף של החברה. הוצאות ההנפקה הסתכמו בסך של כ-3 מיליוני ש"ח, הריבית האפקטיבית השנתית הינה 5.3% ותמורת ההנפקה נטו הינה בסך של כ-401 מיליוני ש"ח.

בחודש דצמבר 2023 ביצעה החברה הנפקה של 500 מיליוני ש"ח אגרות חוב (סדרה ג') על פי דוח הצעת מדף מיום 4 בדצמבר 2023, שפרסמה מכוח תשקיף המדף של החברה. הוצאות ההנפקה הסתכמו בסך של כ-4 מיליוני ש"ח, הריבית האפקטיבית השנתית הינה 5.5% ותמורת ההנפקה נטו הינה בסך של כ-496 מיליוני ש"ח.

להלן פרטי אגרות החוב:

מדידת נוסף	סוג הון	תנאי הצמדה	סוג ריבית	שיעור ריבית שנתי		רמה בהיררכיה שווי הוגן	סכום מקורי שהונפק	ערך בספרים		שווי הוגן	
				אפקטיבית	נקובה			2022	2023		
אג"ח א' - אג"ח קונצרני	סטרייט	לא צמוד	קבועה	4.89-5.64	4.7	1	899	918	942	שווי הוגן במיליוני ש"ח	
אג"ח ב' - אג"ח להמרה	אג"ח להמרה	לא צמוד	קבועה	4.91	2.8	1	150	142	133	שווי הוגן במיליוני ש"ח	
אג"ח ג' - אג"ח קונצרני	סטרייט	לא צמוד	קבועה	5.48	5.25	1	500	497	508	שווי הוגן במיליוני ש"ח	
סך הכל כתבי התחייבויות											
								1,549	1,557	1,583	

1. החברה נטלה על עצמה, לעניין אגרות חוב (סדרות א-ב-ג), מגבלות הנוגעות לחלוקת דיבידנד וכן התחייבה לעמוד באמות מידה פיננסיות שונות בהתאם לתנאים המפורטים בדוח הצעת המדף. לתאריך הדיווח ולמועד אישור הדוחות הכספיים, החברה עומדת באמות המידה שנקבעו.

להלן מועדי הפירעון החוזיים של אגרות החוב בחברה:

31 בדצמבר		במיליוני ש"ח
2022	2023	
-	43	שנה ראשונה
-	-	שנה שניה
-	-	שנה שלישית
-	-	שנה רביעית
-	1,549	שנה חמישית ואילך
-	1,592	
-	(35)	בניכוי יתרת הוצאות הנפקה נדחות, יתרת ניכיון ובתוספת יתרת פרמיה
-	1,557	סך הכל

ד. אשראי מתאגידים בנקאיים במקס

31 בדצמבר 2023		במיליוני ש"ח
שיעור ריבית ממוצעת שנתי לעסקאות בחודש		
מיליוני ש"ח	ליתרה ביום	הלוואות אחרות
5,202	5.1%	5.2
5,202	-	-

ה. מידע נוסף לגבי אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים במקס

מדידת נוסף	סוג הון	תנאי הצמדה	סוג ריבית	שיעור ריבית שנתי		רמה בהיררכיה שווי הוגן	סכום מקורי שהונפק	ערך בספרים		שווי הוגן	
				אפקטיבית	נקובה			2022	2023		
כתב התחייבות COCO סדרה ב'	חבד 2	לא צמוד	קבועה	5.18%	5.18%	2	139	-	-	שווי הוגן במיליוני ש"ח	
כתב התחייבות COCO סדרה ג'	חבד 2	לא צמוד	קבועה	5.18%	5.18%	2	35	35	35	שווי הוגן במיליוני ש"ח	
כתב התחייבות COCO סדרה ד'	חבד 2	לא צמוד	קבועה	7.33%	7.33%	2	223	231	230	שווי הוגן במיליוני ש"ח	
נייר ערך מסחרי (נע"מ 1)	לא צמוד	משתנה		5.25%	5.25%	2	316	316	316	שווי הוגן במיליוני ש"ח	
סך הכל כתבי התחייבויות											
								713	582	581	

כתבי התחייבות נדחים מסוג CoCo

1. ביום 17 בדצמבר 2018 גייסה מקס מגופים מוסדיים כתבי התחייבויות נדחים עם מנגנון חוזי לספיגת הפסדים מסוג CoCo, בסך של כ- 139 מיליוני ש"ח, אשר הוכרו כהון רובד 2. כתבי ההתחייבות הנדחים (סדרה ב') עמדו לפירעון בתשלום אחד ביום 31 בדצמבר 2028 עם אופציה למנפיק לפירעון מוקדם לא לפני ה- 31 בדצמבר 2023 ולא לאחר ה- 31 בינואר 2024. ביום 16 בנובמבר 2023 החליט דירקטוריון מקס לפדות בפדיון מוקדם מלא את כתבי ההתחייבות הנדחים (סדרה ב') בסך של כ- 139 מיליוני ש"ח. הפדיון

המוקדם בוצע ביום 31 בדצמבר 2023, והשפעתו היא קיטון של כ- 0.8% ביחס ההון הכולל. לפרטים נוספים ראה דיווח מקס מיום 19 בנובמבר 2023.

- בשנת 2019, גייסה מקס בהנפקה פרטית כתב התחייבויות נדחה נוסף עם מנגנון חוזי לספיגת הפסדים מסוג CoCo בסך של כ- 35 מיליוני ש"ח. כתב ההתחייבות נושא ריבית שנתית קבועה בשיעור של 5.18% לשנה, עד ליום 31 במרס 2024. במועד זה, ככל ומקס לא תממש את זכותה לפדיון מוקדם, יתבצע עדכון לריבית הנקובה בהתאם לתנאי כתבי ההתחייבות הנדחים. במסגרת תנאי המכשיר, בעת אירוע מכוון, הוא ניתן למחיקה לספיגת הפסדי קרן. אירוע מכוון מוגדר כאשר יחס ההון העצמי רובד 1 של מקס יורד מ- 5% או אירוע מכוון לאי קיימות, המוגדר כמוקדם מבין השניים הבאים: (א) הודעת המפקח על הבנקים למקס בכתב שמחיקת כתבי ההתחייבות הנדחים היא הכרחית, מכיוון שבלעדיה, לדעת הפיקוח על הבנקים, תגיע מקס לנקודת האי-קיימות, או (ב) הודעת המפקח על הבנקים למקס בכתב על החלטה לבצע הזרמת הון מהמגזר הציבורי, או תמיכה שוות-ערך, שבלעדיה תגיע מקס לנקודת האי-קיימות, כפי שיקבע הפיקוח על הבנקים. ביום 11 במרס 2024 החליט דירקטוריון מקס לפדות בפדיון מוקדם מלא את כתב ההתחייבות הנדחה האמור בסך של 35 מיליוני ש"ח. היום שנקבע לביצוע הפדיון המוקדם הוא 31 במרס 2024, והוא צפוי להקטין את יחס ההון הכולל של החברה בכ- 0.2%.
- ביום 16 ביולי 2023 הנפיקה מקס סדרה חדשה של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון חוזי לספיגת הפסדים (סדרה ד') בסך של 250 מיליוני ש"ח ערך נקוב, המוכרים כהון רובד 2 מיום הנפקתם. כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה ד' נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 7.33%, ועומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 16 באוקטובר 2033, עם אופציה למקס לפדיון מוקדם בין 16 באוקטובר 2028 ל- 16 בנובמבר 2028, בתנאים המפורטים בשרט הנאמנות. אם לא תממש מקס את זכותה לפדיון מוקדם, תעודכן ביום 16 באוקטובר 2028 הריבית, כך ששיעורה השנתי יהיה בגובה שיעור ריבית העוגן במועד שינוי הריבית כאמור, בתוספת המרווח מעל שיעור ריבית העוגן במועד ההנפקה, והכל בהתאם להגדרות בשרט הנאמנות. כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה ד' הונפקו בהקצאה פרטית למשקיעים מסוגים ונרשמו למסחר במערכת רצף מוסדיים בבורסה לניירות ערך בתל אביב. כתבי ההתחייבות הנדחים סדרה ד' כוללים מנגנון חוזי לספיגת הפסדים, על פיו בהתקיים נסיבות לאירוע מכוון (אירוע מכוון לאי קיימות או אירוע מכוון לספיגת הפסדי קרן), תבוצע מחיקה מלאה או חלקית של כתבי ההתחייבות הנדחים, והכל בהתאם להגדרות ולתנאים המפורטים בכתבי ההתחייבות הנדחים.

ניירות ערך מסחריים

- ביום 27 בדצמבר 2022 גייסה מקס מגופים מוסדיים ניירות ערך מסחריים (נע"מ סדרה 1) בסכום של 316 מיליוני ש"ח בריבית שקלית משתנה שנתית בגובה ריבית בנק ישראל + 0.5%. הנע"מ הונפק לתקופה של 5 שנים, כאשר המחזיקים ומקס רשאים להודיע בכתב לצד השני על רצונם לפרועו בהתראה של 7 ימי עסקים. הנע"מ דורג בדירוג P-1 על ידי חברת מידרוג.
 - לאחר תאריך הדיווח, ביום 4 לינואר 2024 השלימה מקס הנפקה פרטית של נייר ערך מסחרי נוסף למשקיעים מוסדיים בהיקף של 230 מיליוני ש"ח. בטווח של 0.2%-0.5% מעל ריבית בנק ישראל. הנע"מ הונפק לתקופה של 5 שנים, כאשר המחזיקים ומקס רשאים להודיע בכתב לצד השני על רצונם לפרועו בהתראה של 7 ימי עסקים. הנע"מ דורג בדירוג P-1 על ידי חברת מידרוג.
- בתקופת הדוח מקס עמדה בהתחייבויותיה ומילאה את כל התנאים בקשר עם אגרות החוב.

להלן מועדי הפירעון החוזיים של אגרות החוב

31 בדצמבר	במיליוני ש"ח
2023	שנה ראשונה
359	שנה שנייה
-	שנה שלישית
-	שנה רביעית
223	שנה חמישית ואילך
582	
-	בניכוי יתרת הוצאות הנפקה נדחות, יתרת ניכיון ובתוספת יתרת פרמיה
582	סך הכל

ו. דירוג

להלן פרטים בדבר דירוגי החברה וחברות הקבוצה וכן כתבי התחייבות שהונפקו על ידן, נכון למועד פרסום הדוח ושינויים במהלך תקופת הדוח:

חברה מדרגת	שם החברה	דירוג	תחזית	תאריך עדכון אחרון	תאריך אשרור אחרון
מעלות	כלל ביטוח	(IFS) ¹	(AA+) יציבה	יולי-23 ²	יולי-23 ²
		2	(AA-) יציבה		
מדרוג	כלל ביטוח	(IFS) ¹	Aa1(hyb) יציבה	יולי-23 ³	יולי-23 ³
		2	Aa3(hyb) יציבה		
מעלות	כלל החזקות	דירוג חברה	(AA-) יציבה	יולי-23	יולי-23
		דירוג מנפיק	Aa3 יציבה		
מדרוג	מקס איט פיננסיים	מקס איט הת ד-רמ	A1(hyb) יציבה	ינואר-24	ינואר-24
		מקס איט נעמל-1*	P-1 -		
חברת הדירוג הבינלאומית Moody's		כלל ביטוח אשראי	A3 (IFSR)	מאי-23	מאי-23

(*) נע"מ לא סחיר

1) דירוג איתנות פיננסית של מבטח.

2) בחודש יולי 2023 הותירה מעלות את הדירוגים ואת התחזית המוצגים בטבלה לעיל על כנם. בחודש דצמבר 2023 העמידה מעלות דירוג ותחזית זהים להרחבת כתבי התחייבות סדרה יג'.

3) בחודש יולי 2023, הותירה מדרוג את הדירוגים ואת התחזית המוצגים בטבלה לעיל על כנם. בחודש דצמבר 2023 העמידה מדרוג דירוג ותחזית זהים להרחבת כתבי התחייבות סדרה יג'.

4) כלל ביטוח אשראי מדרוגת בדרוג A3 (IFSR) על ידי חברת הדירוג הבינלאומית Moody's. בחודש מרס 2020 הפך דירוג החברה הבינלאומי לפומבי. בינואר 2022 התקבל אשרור לדירוג זה.

ז. שווי הוגן של התחייבויות בשל מכשירים פיננסיים נגזרים ומכירה בחסר

1. מדידת שווי הוגן

השווי הוגן של התחייבויות פיננסיות נקבע תוך התייחסות למחיר הרכישה המצוטט שלהן (Quoted closing asking price) בסגירת המסחר, למועד הדיווח. במידה ולא קיים מחיר מצוטט, השווי הוגן נמדד באמצעות טכניקת הערכה הכוללת את שיטת היוון תזרימי המזומנים העתידיים בגין מרכיב הקרן והריבית, המהוונים על פי שיעורי ריבית שוק של התחייבויות דומות למועד החישוב, אשר נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוטים של שיעורי ריבית (לפרטים נוספים, ראה [ביאור 15\(ו\)](#)).

2. היררכיית שווי הוגן

הטבלה להלן מציגה את ההתחייבויות הפיננסיות בחלוקה לרמות בהיררכיית השווי הוגן. לפרטים בדבר הרמות בהיררכיה, ראה [ביאור 2\(ה\)](#)(3) לעיל.

ליום 31 בדצמבר 2023			
במיליוני ש"ח	רמה 1	רמה 2	סך הכל
נגזרים	10	1,772	1,782
מכירה בחסר	-	1,147	1,147
סך הכל	10	2,919	2,929

ליום 31 בדצמבר 2022			
במיליוני ש"ח	רמה 1	רמה 2	סך הכל
נגזרים	13	2,452	2,465
מכירה בחסר	-	1,118	1,118
סך הכל	13	3,570	3,583

ח. מידע נוסף לגבי נגזרים

להלן סכום החשיפה נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות במכשירים נגזרים, שנעשו לתאריכי הדוחות הכספיים, של חברות הקבוצה שהינן חברות ביטוח בישראל:

ליום 31 בדצמבר		במיליוני ש"ח
2022	2023	
4	20	מניות
(5,341)	(2,106)	מטבע זר
278	(102)	ריבית קבועה

ט. תשקיף מדף בחברה ובכללביט מימון

בחודש יולי 2022, פרסמו החברה וכללביט מימון תשקיפי מדף. תשקיף המדף בחברה מאפשר לה, בין היתר, להנפיק מניות רגילות של החברה, מניות בכורה, אגרות חוב (לרבות בדרך של הרחבת סדרות קיימות של אגרות חוב של החברות, ככל שתונפקנה), אגרות חוב הניתנות להמרה למניות החברה, כתבי אופציה הניתנים למימוש למניות החברה, כתבי אופציה הניתנים למימוש לאגרות חוב או לאיגרות חוב הניתנות להמרה למניות החברה, ניירות ערך מסחריים, וכן כל נייר ערך אחר שעל פי דין ניתן יהיה להנפיקו מכוח תשקיפי מדף במועד הרלבנטי. תשקיף המדף בכללביט מימון מאפשר לכללביט מימון, בין היתר, להנפיק אגרות חוב (לרבות בדרך של הרחבת סדרות קיימות של אגרות חוב של החברות, ככל שתונפקנה).

י. מסגרות אשראי

1. החברה

ביום 14 ביוני 2023, אישר תאגיד בנקאי ישראלי את הסכמתו למסגרת אשראי לחברה, בסכום של עד 250 מיליוני ש"ח לצורך כרית נזילות נוספת, וזאת עד ולא יאוחר מיום 12 ליוני 2024. ככל שיועמד אשראי מתוך מסגרת האשראי תנאיו יהיו כמפורט להלן:

תקופת האשראי	עד 12 חודשים
שיעור הריבית השנתית	P-0.5% - P-1%
מועד פירעון הקרן	במועד הפירעון הסופי של האשראי
מועדי פירעון הריבית	תשלום רבעוני
מנגנון הצמדה	ללא הצמדה
נכסים משועבדים	ללא בטוחות, אולם החברה התחייבה כי לא תיצור שעבוד שוטף כללי על נכסיה
מגבלות החלות על החברה בקשר עם מסגרת האשראי	בכל עת בה תנוצל מסגרת האשראי – יהיה בחשבונות החברה בבנק סכום שלא יפחת מ-50 מיליוני ש"ח (חמישים מיליוני ש"ח) בנכסים נזילים, כפי שהוגדרו, ואם החברה תחלק דיבידנד בתקופה זו, יתווסף לסכום האמור סך של עד 50% מסכום הדיבידנד.
תנאים מהותיים למימוש מסגרת האשראי	תנאים מסחריים מקובלים ולרבות העדר עילה להעמדה לפירעון מידי של חובות החברה לבנק

ככל שיועמד אשראי מתוך מסגרת האשראי יחולו לגביו תנאים להעמדה לפירעון מידי, לרבות מנגנון . default cross למועד הדוח ולמועד אישורו, החברה אינה ניצלה את מסגרת האשראי האמורה.

2. מקס

להלן פרטים אודות מסגרות האשראי וניצולן:

ליום 31 בדצמבר 2023	מבוקר	במיליוני ש"ח
9,850		סך מסגרות אשראי מובטחות
1,350		סך מסגרות אשראי שאינן מובטחות
11,200		סה"כ מסגרות אשראי (מובטחות ושאין מובטחות)*
3,569		סך ניצול אשראי כספי מתוך המסגרות המובטחות
-		סך ניצול אשראי כספי מתוך המסגרות שאינן מובטחות
358		סך הלוואות מבנקים מתוך המסגרות
1,246		סך הלוואות מבנקים שאינן מתוך המסגרות
5,173		סה"כ ניצול אשראי כספי

* מסגרות האשראי של מקס מתחדשות מדי שנה לתקופה שבין שנה לשלוש שנים.

יא. מגבלות חוזיות ואמות מידה פיננסיות

בהסכמות בין חברות הקבוצה לבין כל אחד מהגופים המעמידים להן אשראי, נקבעו בין היתר, מגבלות והתחייבויות לעמידה באמות מידה, עסקאות בעלי שליטה, מכירה והעברה של נכסים, יצירת שעבודים, שינוי מבנה ו/או שינוי שליטה. בתקופת הדוח החברה עמדה בהתחייבויותיה ומילאה את כל התנאים בקשר עם אמות המידה לעיל.

יב. מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונגזרים במקס

ליום 31 בדצמבר 2023	מיליוני ש"ח
	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו:
21,463	סיכון האשראי על מקס
13,100	סיכון האשראי על הבנקים
3	סיכון האשראי על אחרים
34,566	סך כל מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו
(15)	הפרשה להפסדי אשראי (1)
34,551	סך כל מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו, נטו
	ערבויות והתחייבויות אחרות:
84	חשיפה בגין ערבויות לבתי עסק
84	סך הכל ערבויות והתחייבויות אחרות
(1)	הפרשה להפסדי אשראי
83	סך הכל ערבויות והתחייבויות אחרות, נטו

(1) הקיטון בהפרשה ליום 31 בדצמבר 2023 לעומת תקופה קודמת נובע מהשפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות החדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL).

פעילות במכשירים נגזרים, היקף ומועדי פירעון

- בשנת 2023 מקס התקשרה עם תאגידים בנקאיים ישראלים בעסקאות אופציות מטבע בערך נקוב של 58 מיליון דולר ו- 9 מיליון אירו לפירעון עד חודש מרס 2024. העסקאות מוצגות במאזן בשווי הוגן חיובי בסכום של כ- 2 מיליון ש"ח.
- בשנת 2023 מקס התקשרה עם תאגידים בנקאיים בעסקאות החלפת מטבע מסוג Forward בערך נקוב של 4 מיליון דולר אשר נפרעו בחודש ינואר 2024. העסקאות מוצגות במאזן בשווי הוגן חיובי בסכום של כ- 1 מיליון ש"ח.
- בשנת 2023 מקס התקשרה עם תאגידים בנקאיים ישראלים בעסקאות הגנה על מדד המחירים לצרכן בערך נקוב של 120 מיליון ש"ח אשר נפרעו בחודש פברואר 2024. העסקאות מוצגות במאזן בשווי הוגן חיובי בסכום הנמוך מ- 1 מיליון ש"ח.

ביאור 27: זכאים בגין פעילות כרטיסי אשראי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023		במיליוני ש"ח
בניכוי יתרות בגין ניכיון שוברים		
2,077	7,272	בתי עסק ⁽¹⁾
	155	התחייבות בגין פיקדונות ⁽²⁾
	414	חברות כרטיסי אשראי
	18	הכנסות מראש
	72	תוכנית הטבות למחזיקי כרטיס ⁽³⁾
	160	אחרים
2,077	8,091	סך הכל זכאים בגין פעילות כרטיסי אשראי

- (1) בניכוי יתרות בגין ניכיון שוברים בכרטיסי אשראי לבתי עסק בסך 1,768 מיליוני ש"ח ובגין הקדמת תשלומים לבתי עסק בסך 309 מיליוני ש"ח.
- (2) כלל פיקדונות מקס גויסו בישראל ואינם נושאים ריבית. כמו כן, כלל הפיקדונות מוחזקים עבור אנשים פרטיים ואינם עולים על סכום של 1 מיליון ש"ח.
- (3) במסגרת הפעלת תוכניות נאמנות ללקוחות מקס, קיימת התחייבות כלפי מחזיקי הכרטיס בגין זכאותם להטבות בהתאם לתנאי התוכניות. יתרת ההתחייבות כוללת הפרשה המבוססת על תחשיב המתבסס על שיעור הניצול העתידי הצפוי של ההטבות על ידי מחזיקי הכרטיס.

ביאור 28: זכאים ויתרות זכות

א. ההרכב

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	במיליוני ש"ח
193	375	עובדים והתחייבויות אחרות בשל שכר ומשכורת ⁽¹⁾
133	167	הוצאות לשלם
59	67	הפרשות בגין תביעות משפטיות ⁽²⁾
52	62	ספקים ונותני שירותים
10	28	מוסדות ורשויות ממשלתיות
111	118	חלקם של מבטחי משנה בהוצאות רכישה נדחות
		חברות ביטוח ותוכני ביטוח:
1,192	1,149	פיקדונות של מבטחי משנה
308	297	חשבונות אחרים
1,500	1,446	סך הכל חברות הביטוח ותוכני ביטוח
537	489	סוכני ביטוח
405	407	מבוטחים ועמיתים
51	61	הפרשה להשתתפות מבוטחים ברווחים
48	99	ריבית לשלם בגין כתבי התחייבויות נדחים
64	89	פרמיה מראש
9	21	זכאים עבור בטוחות בגין חוזים עתידיים לא סחירים
35	186	זכאים בגין רכישת נירות ערך
13	-	חברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני
-	16	הפרשה להפסדי אשראי בגין יתרה חוץ מאזנית במקס
301	221	זכאים אחרים ⁽²⁾ ⁽³⁾
3,520	3,851	סך הכל זכאים ויתרות זכות

- (1) הגידול נובע בעיקרו מהפרשה לפרישה מוקדמת מתוקף ההסכם הקיבוצי.
 (2) הקיטון נובע בעיקר מכתבי התחייבות סדרה ח' שנפרעו ביום 1 בינואר 2023, ראה ביאור 26 לעיל.
 (3) עיקר הגידול במסגרת צירופי עסקים ברכישת מקס. לפרטים נוספים ראה ביאור 9 לעיל.

ב. הפרשות בגין תביעות משפטיות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2022	2023	במיליוני ש"ח
(59)*	59	יתרה ליום 1 בינואר
(4)	(3)	הפרשות שמומשו במהלך השנה
5	11	הפרשות שנוצרו במהלך השנה
59	67	יתרה ליום 31 בדצמבר

(*) סווג מחדש.

ביאור 29: חכירות

א. חכירות בהן הקבוצה היא החוכרת

1. גילויים בדבר נכסי זכות שימוש

סך הכל	כלי רכב	אתרים	מבנים	במיליוני ש"ח
				עלות
618	65	24	529	השפעת היישום לראשונה ליום 1 בינואר 2022
24	24	-	-	תוספות לנכסי זכות שימוש בגין חכירות חדשות בתקופה
30	2	1	27	עדכונים לנכסי זכות שימוש בגין הצמדות למדד
(23)	(23)	-	-	גריעות
650	69	25	556	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
215	8	-	207	כניסה לאיחוד לראשונה- סימקס
58	58	-	-	תוספות לנכסי זכות שימוש בגין חכירות חדשות בתקופה
19	2	-	17	עדכונים לנכסי זכות שימוש בגין הצמדות למדד
(35)	(35)	-	-	גריעות
907	102	25	780	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023
				פחת שנצבר
130	31	6	93	יתרה ליום 1 בינואר 2022
56	23	2	31	פחת לתקופה
(20)	(20)	-	-	גריעות מנכסי זכות שימוש
166	34	8	124	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
18	-	-	18	כניסה לאיחוד לראשונה- סימקס
71	33	2	36	פחת לתקופה
(29)	(29)	-	-	גריעות מנכסי זכות שימוש
226	38	10	178	יתרה ליום 31 בדצמבר 2023
483	35	17	432	יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2022
680	64	15	602	יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2023

2. גילויים בדבר התחייבות בגין חכירה

סך הכל	כלי רכב	אתרים	מבנים	במיליוני ש"ח
				התחייבות
585	34	20	531	יתרה ליום 1 בינואר 2022
25	25	-	-	תוספות להתחייבות בגין חכירות חדשות בתקופה
30	2	1	27	עדכונים להתחייבות בגין חכירות בגין הצמדות למדד
19	1	1	17	הוצאות מימון
(75)	(24)	(3)	(48)	תשלום התחייבות בגין חכירה
(3)	(3)	-	-	גריעות התחייבות בגין חכירה
581	35	19	527	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
197	8	-	189	כניסה לאיחוד לראשונה- סימקס
58	58	-	-	תוספות להתחייבות בגין חכירות חדשות בתקופה
20	2	1	17	עדכונים להתחייבות בגין חכירות בגין הצמדות למדד
19	1	1	17	הוצאות מימון
(93)	(36)	(3)	(54)	תשלום התחייבות בגין חכירה
(5)	(4)	-	(1)	גריעות התחייבות בגין חכירה
777	63	18	696	ליום 31 בדצמבר 2023

3. ניתוח מועדי פירעון התחייבות בגין חכירה

ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 בדצמבר 2023	במיליוני ש"ח
54	64	עד שנה
35	68	מעל שנה עד שנתיים
40	53	מעל שנתיים עד 3 שנים
38	42	מעל 3 שנים עד 4 שנים
34	43	מעל 4 שנים עד 5 שנים
381	507	מעל 5 שנים
582	777	סך הכל

ב. חכירות בהן הקבוצה היא המחכירה

הקבוצה מחכירה בחכירה תפעולית מספר מבנים מסחריים ובנייני משרדים (המסווגים כנדל"ן להשקעה) לגופים חיצוניים. הסכמי החכירה הם לתקופות שונות (עד כ-38 שנים), שאינן ניתנות לביטול, בהתחשב באופציות של החוכרים לחידוש החוזים בתום התקופה. להלן דמי החכירה המינימאליים העתידיים להתקבל בגין חוזי חכירה לרבות בגין תקופות אופציה לחידוש החוזים, אשר במועד ההתקשרויות היה סביר שתמומשנה:

במיליוני ש"ח	
ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 בדצמבר 2023
287	296
953	961
2,198	2,171
3,438	3,428
מתוכם דמי חכירה מינימאליים העתידיים להתקבל והמתייחסים לנכסים בהם החברה הינה חוכר בחכירה מימונית	
932	963

לפרטים נוספים בדבר הסכמי החכרת נדל"ן להשקעה, ראה ביאור 10 לעיל.

1. מידע על הסכמי חכירה עיקריים של הקבוצה

א. **הסכם להשכרת שטחים עם חברת עתידים** - החברה לתעשיות עתירות מדע בע"מ - ביום 12 במרס 2013, התקשרה החברה במזכר הבנות מחייב עם חברת עתידים - החברה לתעשיות עתירות מדע בע"מ, לפיו שוכרת החברה, עבורה ועבור חלק מחברות הקבוצה שטח משרדים של כ-47,000 מ"ר (הכולל 24 קומות) קומת לובי, מחסנים וכ-1,000 מקומות חניה תת קרקעיים, במגדל עתידים השוכן ברמת החייל, תל אביב. ההסכם בין הצדדים הינו לתקופה של כ-24 שנים, עם תחנת יציאה אחת בתום כ-16 שנים.

ב. למקס הסכמי חכירה בגין מבנים וכלי רכב המסווגים כחכירות תפעוליות.

ביום 19 במאי 2015 חתמה מקס עם חברת אלייד נדלן בע"מ (להלן - "אלייד") על הסכם שכירות ארוך טווח, לפיו אלייד הקימה על מקרקעין בבני ברק פרוייקט בניה לתעסוקה, תוך התאמה ותכנון נפרד לשטחים אותם מקס שוכרת לצורך פעילותה העסקית.

מקס החלה במעבר למבנה החדש בסוף חודש פברואר 2020 והשלימה את המעבר עד לסוף חודש מרס 2020. תקופה השכירות הינה ל-24 שנים ו-11 חודשים, כאשר מקס רשאית לסיים את השכירות במספר מועדי יציאה קבועים ומוגדרים בהסכם:

10 שנות שכירות עם הודעה מראש ל-12 חודשים.

15 שנות שכירות עם הודעה מראש ל-9 חודשים.

20 שנות שכירות עם הודעה מראש של -6 חודשים.

נכון למועד אישור הדוחות הכספיים מקס מעריכה באופן סביר כי תממש את מלוא תקופת הסכם החכירה.

דמי השכירות השנתיים הינם כ-12 מיליון ש"ח בתוספת הצמדה למדד המחירים לצרכן.

שיעור הריבית להיוון נקבע בהתאם לעקום הריבית תשואת ריבית שקלי חסרת סיכון ובתוספת מרווח סיכון הנהוג למקס לתקופת המח"מ הרלוונטית.

2. הוצאות בגין חכירה תפעולית במקס

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023	
מיליוני ש"ח	
23	הוצאות בגין חכירה תפעוליות
1	הוצאות חכירה משתנות
24	סך הכל

ביאור 30: פרמיות שהורוחו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023			במיליוני ש"ח
שייר	ביטוח משנה	ברוטו	
5,870	171	6,041	פרמיות בביטוח חיים
1,641	90	1,731	פרמיות בביטוח בריאות
2,143	1,452	3,596	פרמיות בביטוח כללי
9,655	1,713	11,368	סה"כ פרמיות
(160)	(5)	(166)	שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורוחה ושינויים אחרים*)
9,495	1,708	11,202	סה"כ פרמיות שהורוחו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022			במיליוני ש"ח
שייר	ביטוח משנה	ברוטו	
6,683	162	6,844	פרמיות בביטוח חיים
1,520	84	1,603	פרמיות בביטוח בריאות
1,772	1,503	3,275	פרמיות בביטוח כללי
9,974	1,749	11,723	סה"כ פרמיות
(130)	(83)	(214)	שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורוחה ושינויים אחרים*)
9,844	1,665	11,509	סה"כ פרמיות שהורוחו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021			במיליוני ש"ח
שייר	ביטוח משנה	ברוטו	
6,240	147	6,387	פרמיות בביטוח חיים
1,335	72	1,408	פרמיות בביטוח בריאות
1,547	1,395	2,942	פרמיות בביטוח כללי
9,123	1,614	10,737	סה"כ פרמיות
(110)	(26)	(136)	שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורוחה ושינויים אחרים*)
9,012	1,588	10,600	סה"כ פרמיות שהורוחו

(*) בדבר השינויים בפרמיה שטרם הורוחה בביטוח כללי, ראה ביאור 20. בנוסף קיימים שינויים הנובעים מניכוי בגין סכומים המופקדים בחברה במסגרת תוכנית להטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה.

ביאור 31 - הכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי

ליום 31 בדצמבר 2023		במיליוני ש"ח
564	הכנסות מבתי עסק	
123	עמלות בתי עסק	
687	הכנסות אחרות	
(261)	סך כל ההכנסות מבתי עסק - ברוטו	
426	בניכוי עמלות למנפיקים אחרים	
	סך כל ההכנסות מבתי עסק - נטו	
382	הכנסות ממחזיקי כרטיסי אשראי	
134	עמלות מנפיק	
141	עמלות שירות	
657	עמלות מעסקאות בחו"ל	
1,083	סך כל ההכנסות בגין מחזיקי כרטיסי אשראי	
	סך כל ההכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי	

(*) מאחר והנתונים אוחדו לראשונה החל מיום 1 באפריל 2023, כאמור לעיל, ההשפעה על תוצאות החברה במצטבר מוצגת לתקופה של תשעה חודשים, שהחלה במועד זה. לפרטים נוספים ראו ביאור 9 לעיל.

ביאור 32: רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2021	2022	2023	במיליוני ש"ח
361	349	189	רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה נדל"ן להשקעה
845	(1,649)	1,514	השקעות פיננסיות נכסי חוב סחירים
465	(196)	443	נכסי חוב שאינם סחירים
7,498	(4,356)	1,059	מניות
1,934	(635)	2,470	אחר
(24)	178	195	מזומנים ושווי מזומנים
-	(12)	9	אחר
11,079	(6,321)	5,879	סך הכל רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, נטו
רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה, הון ואחרים			
			הכנסות מנדל"ן להשקעה
91	47	(21)	שערוך נדל"ן להשקעה
50	71	84	הכנסות שוטפות בגין נדל"ן להשקעה
141	118	63	סך הכל הכנסות מנדל"ן להשקעה
רווחים (הפסדים) מהשקעות פיננסיות, למעט ריבית, הפרשי הצמדה, הפרשי שער ודיבידנד בגין:			
853	231	152	נכסים זמינים למכירה (א)
195	(509)	(271)	נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד (ב)
34	19	16	נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים (ג)
1,082	(259)	(103)	סך הכל
1,590	2,265	2,256	הכנסות ריבית ¹ והפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים שאינם בשווי הוגן דרך רווח והפסד
1	1	18	הכנסות ריבית והפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד
הכנסות ריבית מק:			
-	-	778	מאשראי לאנשים פרטיים
-	-	152	מאשראי מסחרי
-	-	15	מפקדונות בבנקים
-	-	3	מנכסים אחרים
-	-	948	סך הכל הכנסות ריבית ממקס
-	-	103	הפחתת עודפי עלות הלוואות מקס (ראה ביאור 9 לעיל)
רווח (הפסד) מהפרשי שער בגין השקעות שאינן נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד ומנכסים אחרים ²			
(14)	47	28	
52	52	46	הכנסות מדיבידנד
13,931	(4,097)	9,238	סך הכל רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו והכנסות מימון
2	1	3	(1) בהכנסות הנ"ל כלולה ריבית בגין נכסים פיננסיים אשר אינם נמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שערכם נפגם

(2) לעניין הפרשי שער בגין התחייבויות פיננסיות, ראה ביאור 40.

א. רווחים נטו מהשקעות בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
939	393	336	רווחים נטו מניירות ערך שמומשו
(86)	(162)	(184)	ירידות ערך נטו שנזקפו לרווח והפסד
853	231	152	סך הכל רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה

ב. רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
(21)	37	7	שינויים בשווי ההוגן נטו, לרבות רווח ממימוש
216	(546)	(278)	בגין נכסים שיועדו בעת ההכרה הראשונית
			בגין נכסים מוחזקים למסחר
195	(509)	(271)	סך הכל רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד

ג. רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
34	16	18	רווחים נטו ממימוש נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים
-	3	(2)	ביטול ירידות ערך (ירידות ערך) נטו שנזקפו לרווח והפסד
34	19	16	סך הכל רווחים מהשקעות בגין נכסים המוצגים כהלוואות ויתרות חובה

ביאור 33: הכנסות מדמי ניהול

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2021	2022	2023	במיליוני ש"ח
514	593	665	דמי ניהול בענפי הפנסיה והגמל
689	-	-	דמי ניהול משתנים בגין חוזי ביטוח חיים*
520	519	509	דמי ניהול קבועים בגין חוזי ביטוח חיים
53	87	86	דמי ניהול בגין חוזי השקעה
1,775	1,198	1,259	סך הכל הכנסות מדמי ניהול

* נכון למועד הדוח נותרה התחייבות למבוטחים בגין גביית דמי ניהול משתנים בתיק הפוליסות המשתתפות ברווחים בביטוח חיים בסך של כ- 0.6 מיליארדי ש"ח (לעומת כ- 0.8 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022), כתוצאה מכך לא נגבו דמי ניהול משתנים בשנת 2022 ובשנת 2023 וכן אשר עד להשלמתה לא תגבה כלל ביטוח דמי ניהול משתנים.

ביאור 34: הכנסות מעמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2021	2022	2023	במיליוני ש"ח
88	111	128	עמלת סוכנויות ביטוח
249	272	263	עמלת ביטוח משנה, בניכוי שינוי בהוצאות רכישה נדחות בגין ביטוח משנה
337	383	390	סה"כ הכנסות מעמלות

ביאור 35: תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2021	2022	2023	במיליוני ש"ח
			סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בשייר, בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה
			בחיסכון ארוך טווח
			בגין חוזי ביטוח חיים
			תביעות ששולמו ותלויות
854	785	(*978)	מקרי מוות, נכות ואחרים
(99)	(89)	(109)	בניכוי ביטוח משנה
755	696	869	פוליסות שנפדו
3,775	4,382	5,726	פוליסות שמועדן תם
89	121	127	גמלאות
725	846	956	הוצאות לישוב תביעות
74	72	71	סך כל התביעות
5,418	6,116	7,748	גידול (קיסון) בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (למעט שינוי בתלויות) בשייר
11,844	(3,691)	4,101	גידול (קיסון) בהתחייבויות בגין חוזי השקעה ביטוח חיים בשל מרכיב התשואה
705	(794)	684	גידול בהתחייבויות בגין חוזה לניהול קופת גמל מבטיחת תשואה
184	249	212	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בשייר, בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בחיסכון ארוך טווח
18,151	1,880	12,745	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי
			ברוטו
2,778	2,013	1,825	ביטוח משנה
(1,626)	(793)	(446)	בשייר
1,151	1,220	1,379	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח בריאות
			ברוטו
1,050	746	1,348	ביטוח משנה
(79)	(105)	(81)	בשייר
970	641	1,267	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
20,273	3,741	15,391	

* לפרטים בדבר השפעת מלחמת חרבות ברזל ראה ביאור 46(יא') להלן.

ביאור 36: הוצאות תפעול כרטיסי אשראי

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (*)		
2023		במיליוני ש"ח
229		שכר ונלוות
29		עיבוד נתונים ואחזקת מחשב
127		תשלומים לארגונים בינלאומיים
95		פחת והפחתות
6		תקשורת
28		דיוור
2		נזקים משימוש לרעה בכרטיסי אשראי
28		שכר דירה ואחזקת מבנה
21		הנפקת כרטיסים והפקות דפוס
42		עמלות תפעוליות ⁽¹⁾
6		אחזקת רכב
126		אחרות
739		תפעול כרטיסי אשראי

(1) מזה: עמלות לשב"א ומס"ב בשנת 2023 בסך 25 מיליוני ש"ח.

(*) מאחר והנתונים אוחדו לראשונה החל מיום 1 באפריל 2023, כאמור לעיל, ההשפעה על תוצאות החברה במצטבר מוצגת לתקופה של תשעה חודשים, שהחלה במועד זה. לפרטים נוספים ראו ביאור 9 לעיל.

ביאור 37: עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2021	2022	2023	במיליוני ש"ח
			הוצאות רכישה:
837	966	925	עמלות רכישה
532	555	542	הוצאות רכישה אחרות
(194)	(260)	(86)	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
1,174	1,260	1,381	סה"כ הוצאות רכישה
624	709	703	עמלות שוטפות אחרות
211	226	529	הוצאות שיווק אחרות
2,008	2,196	2,613	סך הכל עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

ביאור 38: הוצאות הנהלה וכלליות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
1,175	1,148	1,373	שכר עבודה ונלוות ⁽²⁾
317	314	327	פחת והפחתות
72	73	74	אחזקת משרדים ותקשורת
48	45	229	שיווק ופרסום
42	54	80	ייעוץ משפטי ומקצועי
11	12	12	הוצאות תפעול קופות גמל בבנקים
232	258	256	אחרות ⁽³⁾
1,897	1,904	2,350	סך הכל⁽¹⁾

בניכוי:

181	181	187	סכומים שסווגו בסעיף שינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח
743	781	1,071	סכומים שסווגו בסעיף עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
973	941	1,092	הוצאות הנהלה וכלליות

- (1) הוצאות הנהלה וכלליות כוללות הוצאות בגין מיכון בסך
- (2) הוצאות שכר עבודה ונלוות כוללות תשלום מבוסס מניות, לפרטים נוספים בדבר ראה ביאור 44, לפרטים נוספים בדבר הפרשות בגין הטבות לעובדים, לרבות מענקי עמידה ביעדים והשלכות הסכם קיבוצי ראה ביאורים 25(ג) ו-25(ד).
- (3) עיקר הסכום נובע מהוצאות מיכון שאינן פחת והפחתות.

(* תוצאות מקס אוחדו לראשונה החל מיום 1 באפריל 2023, כאמור לעיל, ההשפעה על תוצאות החברה במצטבר מוצגת לתקופה של תשעה חודשים, שהחלה במועד זה. לפרטים נוספים ראו ביאור 9 לעיל.

ביאור 39: הוצאות אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
7	8	31	הפחתת נכסים לא מוחשיים (באור 6)*
4	10	8	דמי סליקה
11	18	40	סך הכל הוצאות אחרות

(* לעניין הערכת שווי מקס בקשר עם הקצאת עודפי עלות ראה ביאור 9 לעיל.

ביאור 40: הוצאות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
(*166)	175	179	הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בגין כתבי התחייבות נדחים
-	-	255	הוצאות ריבית לתאגידים בנקאיים- מקס
-	-	31	הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בגין כתבי התחייבות נדחים - מקס
-	-	33	הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בגין אגרות חוב בחברה
-	-	38	הוצאות ריבית בגין הלוואה מאחרים בסימקס (4)
50	19	29	הוצאות ריבית למבטחי משנה
(5)	20	16	הפרשי שער, נטו בגין התחייבויות (1) (2)
20	19	19	הוצאות מימון בגין חכירות (3)
1	2	1	עמלות והוצאות מימון אחרות
-	-	67	הוצאה בגין עסקת ניכיון חייבים והסדר תפעולי מול בנק לאומי במקס
232	235	669	סך הכל הוצאות מימון

(* בשנת 2021 הוצאות כוללות עמלת פירעון מוקדם בסך של כ-17 מיליוני ש"ח.

- (1) נובע בעיקר מהפרשי שער חליפין בגין התחשבויות מול מבטחי משנה.
- (2) לעניין הפרשי שער בגין השקעות פיננסיות, ראה ביאור 32.
- (3) ראה ביאור 29 לעיל.
- (4) ראה ביאור 26 לעניין פירעון הלוואה לאחר תאריך הדיווח.

(* תוצאות מקס אוחדו לראשונה החל מיום 1 באפריל 2023, כאמור לעיל, ההשפעה על תוצאות החברה הינה בשנת 2023 בלבד לתקופה של תשעה חודשים, שהחלה במועד זה. לפרטים נוספים ראו ביאור 9 לעיל.

ביאור 41: רווח למניה

א. רווח המיוחס למחזיקי המניות הרגילות של החברה (בסיסי ומדולל)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
1,082	121	220	רווח המיוחס לבעלי המניות הרגילות

ב. ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות (בסיסי)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			באלפים
2021	2022	2023	
מניות 1 ש"ח ע.ב.			יתרה ליום 1 בינואר
67,645	67,649	74,061	השפעת מניות שהונפקו במהלך השנה ⁽¹⁾
-	6,147	3,810	השפעת אופציות שמומשו למניות
1	1	-	ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב רווח בסיסי למניה
67,645	73,796	77,870	

ג. ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות (מדולל)⁽²⁾

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			באלפים
2021	2022	2023	
מניות 1 ש"ח ע.ב.			ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב רווח בסיסי למניה
67,645	73,796	77,870	השפעת מניות שהונפקו במהלך השנה (1)
-	264	1,161	השפעת כתבי אופציה למניות
97	267	3	ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב רווח מדולל למניה
67,743	74,327	79,034	

(1) לפרטים נוספים בדבר הנפקת מניות בחברה בתקופת הדוח ואשתקד ראה ביאור 17 לעיל.
 (2) שווי השוק הממוצע של מניות החברה לצורך חישוב השפעה מדללת של כתבי אופציה התבסס על מחירי שוק מצוטטים לתקופה שבה היו כתבי אופציה במחזור.

ביאור 42: ניהול סיכונים

א. כללי

פעילויות הקבוצה חושפות אותה לסיכונים העיקריים הבאים: סיכונים שוק, סיכונים נזילות, סיכונים ביטוחיים, סיכונים אשראי וסיכונים תפעוליים. בביאור זה ניתן מידע בדבר החשיפה של הקבוצה לסיכונים אלה, מטרות הקבוצה, מדיניות ותהליכים לגבי מדידה וניהול של הסיכון. גילוי כמותי נוסף נכלל לאורך כל הדוחות הכספיים.

1. תיאור הליכי ושיטות ניהול, מדידת ובקרת הסיכונים

הסיכונים העיקריים להם חשופה הקבוצה הם סיכונים הקשורים בפעילות הביטוח (ראה סעיף 2א להלן). עיקרי מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים נקבעים במסגרת האורגנים המתאימים של חברות הקבוצה המתכנסים מעת לעת. הדירקטוריון מקבל דיווחים ועדכונים שוטפים ומקיים מעת לעת דיונים בהתייחס לחשיפות אלה.

אגף ניהול סיכונים בקבוצה אחראי על ניהול הסיכונים בגופים המוסדיים בקבוצה ומרכז באופן תקופתי את החשיפות הפיננסיות של הקבוצה. בקבוצה מתכנסים באופן תקופתי פורומים מקצועיים בראשות המנכ"ל ובמסגרתם נדונים, בין השאר, גם היבטי סיכון בתחומי הפעילות של הקבוצה.

החברה משקיעה את יתרות הנזילות שלה בהשקעות לטווח קצר ובהתאם למגבלות תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון. עבור חברות בנות אשר משקיעות בנכסים פיננסיים, נקבעת מדיניות השקעה פרטנית הרלוונטית לאופי חברת הבת ופעילותה. מדיניות זו נקבעת על ידי דירקטוריון חברת הבת ומפוקחת על ידו.

על החברה חלה התחייבות לממונה להשלמת הון של כלל ביטוח, התחייבות לממונה בדבר עמידה ביחס הון עצמי לסך נכסים במאזן סולו, שניתנה במסגרת השלמת עסקת מקס והתחייבות לעמידה ביחסים פיננסיים במסגרת היתר השליטה במקס ובסימקס, שניתן ע"י נגיד בנק ישראל (לפרטים ראה ביאור 17(ה)(3)). לשינויים בשליטה בחברה והשלכותיהם על היתרי השליטה, ראה ביאור 1 לעיל. הדירקטוריון בוחן מעת לעת את כרית ההון הנדרשת מעבר לדרישת ההון המינימלי כאמור, ביחס להתפתחויות בלתי צפויות שעשויות לחול בהון ודרישת ההון, כתוצאה משינויים בגורמי הסיכון המרכזיים אליהם חשופה הקבוצה.

2. תיאור הליכי ושיטות ניהול ומדידת הסיכונים בחברות הביטוח המאוחדות

מדיניות ניהול הסיכונים של חברות הביטוח המאוחדות והחברות המוחזקות על ידן (להלן: "קבוצת כלל ביטוח"), אשר אושרה על ידי הדירקטוריונים, מכוונת להבטיח חשיפה מבוקרת לסיכונים להם חשופה קבוצת כלל ביטוח, תוך עמידה בדרישות הרגולטוריות ושמירה על יעדיה העסקיים ועל איתנותה הפיננסית של קבוצת כלל ביטוח.

ניהול הסיכונים בקבוצת כלל ביטוח מבוסס על שלושה "קווי הגנה":

- הגורמים העסקיים האחראים לזיהוי, הערכה, ניטור, הפחתה ודיווח על הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם ולבקרתם. אחריות זו כוללת, בין השאר, הגדרת תהליכים, נהלים פנימיים וקבלת החלטות. הגורמים העסקיים נעזרים ביחידות תומכות, ביניהן אקטואריה, חשבונאות ראשית, רגולציה ויעוץ משפטי, ביטוח משנה ומערכות מידע.
- אגף ניהול סיכונים, בקרה ואכיפה משלים את פעילות ניהול הסיכונים של הגורמים העסקיים ואחראי על גיבוש מסגרת העבודה לניהול הסיכונים בקבוצה, אתגור פעילות הקו הראשון פיתוח כלים ושיטות להערכת הסיכונים וכן הערכת הסיכון הכולל אליו היא חשופה. אגף ניהול סיכונים עוסק באופן בלתי תלוי בגיבוש המלצות להנהלה ולדירקטוריון בדבר רמת הסיכון הכוללת, תיאבון הסיכון והלימות ההון, בניית דיווח על רמת החשיפה לסיכונים, באישור מוצרים, בניית התקשרויות עסקיות משמעותיות מהיבט הסיכון וביישום הוראות הממונה בדבר ניהול סיכונים. כחלק חשוב מתפקידו, אגף ניהול סיכונים מאתגר כאמור את זיהוי והערכת הסיכונים של הגורמים העסקיים ואת הפעולות הננקטות על ידם לטיפול בסיכון ומסייע בחיזוק יכולות הגורמים העסקיים לזיהוי והערכת סיכונים, לניהולם ובקרתם. אגף ניהול סיכונים פועל בשיתוף פעולה עם אגף אקטואריה, חשבונאות ראשית וענף SOX המהווים גם הם חלק מקו ההגנה השני.
- הביקורת הפנימית אשר מבקרת באמצעים בלתי תלויים ומאתגרת את התהליכים הפנימיים, הבקורות והמערכות המשמשים, בין היתר, לניהול הסיכונים ועוקבת אחר תיקון הליקויים שזוהו על ידה.
- ביום 24 בדצמבר 2023 הודיע המבקר הפנימי על כוונתו לסיים את כוונתו בקבוצה לאחר 10 שנים בתפקיד. ביום 13 בפברואר 2024 אישר דירקטוריון החברה, בהתאם לנמלצת ועדת הביקורת, את מינויו של מר תומר דוד כמבקר הפנימי של חברות הקבוצה החל מיום 1 ביוני 2024, בכפוף לאישור הממונה, ביחס לגופים המוסדיים.

קבוצת כלל ביטוח פועלת ליישום מסגרת של ניהול סיכונים כולל (Enterprise Risk Management), במטרה ליצור מודעות לסיכון בכל פעילויותיה, ליצור יכולת להערכת הסיכונים השונים, להטמיע את מדידת הסיכונים בתהליכים העסקיים ולהתאים את החשיפה הכוללת ליכולת הקבוצה לשאת בסיכונים לאורך זמן. במסגרת זו ננקטות פעולות לבניית תשתית מיכונית ותהליכית לטיפול בסיכונים אליהם חשופה קבוצת כלל ביטוח, מבוצע זיהוי, מיפוי, הערכה וכימות של סיכונים פיננסיים וביטוחיים מהותיים לזכויותיהם של העמיתים והמבוטחים ולחוסנם של הגופים המוסדיים בקבוצה, וכן מבוצעת הערכה של הבקורות על סיכונים אלה, לרוחב הפעילויות של קבוצת כלל ביטוח, תוך שיפור מתמיד ביכולת הכימות של הסיכונים השונים.

במסגרת יישום הוראות משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II (ראה באור 17(i)), קבוצת כלל ביטוח מעריכה את ההון הכלכלי הנדרש לפעילותה, ומאתגרת הנחות אלה במסגרת הנדבך השני (תהליך ה-ORSA) כחלק מניהול הסיכונים, החברה פועלת לבקרה והערכה של פעילויות עסקיות משמעותיות גם בהיבטי ההון ולשילוב שיקולי הון כלכלי בתהליכי קבלת החלטות. דירקטוריון כלל ביטוח קבע טווח יעד ליחס כושר פירעון שבוא תשאף החברה להיות במהלך תקופת הפריסה ולאחריה. בנוסף, קבע הדירקטוריון רף יציבותי פנימי ליחס כושר פירעון (לפרטים נוספים, ראה באור 17(i)).

בנוסף, כלל ביטוח בוחנת את הלימות ההון שלה אל מול הסיכון הכולל, גם בהתייחס להשפעת השינויים בגורמי הסיכון על הלימות ההון החשבונאית. בחינה זו מבוצעת על בסיס תרחישים לגורמי סיכון והערכות בדבר המתאמים ביניהם, תוך השפעתם על הרווח בסיכון ומספקת לכלל ביטוח אינדיקציה לגבי הלימות ההון החשבונאי ביחס לסיכונים.

הדירקטוריון בקבוצת כלל ביטוח קבעו מדיניות בדבר החשיפה לסיכונים, דרכי המדידה שלהם, המגבלות לסיכונים השונים ודרכי הבקרה והדיווח על סיכונים אלו ועוקבים אחר עמידה במגבלות שנקבעו באמצעות הדיווחים המוגשים להם. דירקטוריון כלל ביטוח מינה ועדת ניהול סיכונים להעמקת הפיקוח על נושאים אלה. הבקרה והפיקוח השוטפים אחר ניהול ההשקעות נעשים על ידי ועדות השקעה נפרדות לכספי נוסטרו, לכספים המנוהלים בקרנות הפנסיה וקופות הגמל ולפוליסות תלויות תשואה.

תהליכים ושיטות לניהול ולמדידה של הסיכונים השונים:

1. סיכוני שוק ונדילות

סיכוני השוק בתיקים המנוהלים בקבוצת כלל ביטוח מנוהלים על ידי כנף, חברת ההשקעות של קבוצת כלל ביטוח, תחת פיקוח של ועדות השקעה.

קבוצת כלל ביטוח פועלת בהשקעותיה בכפוף להוראות הדין ולמדיניות ההשקעות, מדיניות האשראי ומדיניות ניהול הסיכונים שקבעו הדירקטוריונים ובכלל זה בכפוף למגבלות שנקבעו על ידם.

הסיכונים הפיננסיים ממותנים באמצעות שמירה על פיזור בין אפיקי השקעה, ענפים, מנפיקים ובין נכסים בארץ לנכסים בחו"ל, בחינה וניתוח של איתנות הגופים אליהם נחשפת קבוצת כלל ביטוח ויכולת הפירעון שלהם טרם ביצוע ההשקעה ובמהלך חיי ההשקעה, בחינת פרופיל הנכסים ביחס לפרופיל ההתחייבויות מולן הם עומדים, בכלל זה בהתייחס להיבטי נזילות ועמידה במגבלות החשיפה לסיכוני אשראי וסיכוני שוק, הנקבעות על ידי הדירקטוריונים וועדות ההשקעה מעת לעת.

ועדות ההשקעה והדירקטוריונים עוקבים אחר חשיפה לאפיקי השקעה שונים ותוצאות תרחישים, מבחני רגישות ומדדי סיכון נוספים, על מנת לוודא שהחשיפות לסיכוני שוק תואמות את תיאבון הסיכון והמגבלות של קבוצת כלל ביטוח. חישוב מדדי הסיכון, התרחישים וניתוחם מבוצע על ידי אגף ניהול סיכונים תוך שימוש במערכת ייעודית. מידע בדבר מדדי הסיכון והחשיפות אל מול המגבלות שנקבעו מוצג בפני ועדות ההשקעה וניהול הסיכונים, והדירקטוריונים באופן שוטף ותומך את תהליכי קבלת החלטות וניהול ההשקעות.

ניתוחים תקופתיים אלה מהווים כלי מרכזי לכימות וניהול סיכוני השוק של תיקי הנכסים של קבוצת כלל ביטוח. במקביל נערכות בקורות שוטפות ביחידת בקרת השקעות של כנף, המנהלת את ההשקעות, בהתייחס לעמידה בתקנות ההשקעה ובמדיניות ההשקעות והאשראי של תיקי ההשקעות השונים ובקורות תפעוליות בהתייחס לפעילות.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני שוק, ראה סעיף ג' להלן. לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני נזילות, ראה סעיף ד' להלן.

2. סיכונים ביטוחיים

הסיכונים הביטוחיים מנוהלים, בכפוף למדיניות ניהול הסיכונים שאישר הדירקטוריון, על ידי המנהלים העסקיים של תחומי הביטוח השונים, בין השאר באמצעות קביעת הנחיות לחיתום וקבלת עסקים ומדרגי סמכויות וכן באמצעות העברת סיכונים למבטחי משנה במסגרת חוזים, או באמצעות ביטוחים פקולטטיביים, על-פי מדיניות השיירים שאושרה על ידי הדירקטוריון.

הסיכונים הביטוחיים ממותנים על ידי פיזור של חוזי הביטוח והעברת סיכונים באמצעות ושימוש בביטוח משנה ומוקטנים גם על ידי בחירה ויישום של אסטרטגיות חיתום ויצירת פיזור לפי ענפים, אזורים גיאוגרפיים, סוגי הסיכון, גובה הכיסוי וכו'.

במסגרת תהליך פיתוח מוצרים חדשים וכן טרם התקשרות בעסקאות משמעותיות מבוצעים זיהוי ובחינה מקיפה של הסיכונים הכרוכים במוצר או בעסקה ונקבעות הדרכים לניהולם ולבקרה עליהם. כאשר מתעורר חשש כי קיימת הרעה בתוצאות החיתומיות, שמקורה אינו בתנודות אקראיות, נערכות בדיקות מעמיקות, בין השאר, להערכת הסיכון הגלום, ובמידת הצורך מותאמת הערכת ההתחייבויות הביטוחיות ונבחנת מדיניות החיתום.

כמו כן, בכדי להקטין את החשיפה לסיכונים, קבוצת כלל ביטוח מיישמת מדיניות בדיקת תביעות קפדנית, בחינה שוטפת של תהליכי הטיפול בתביעות ומבצעת חקירות לאיתור הונאות. בנוסף, קבוצת כלל ביטוח נוקטת במדיניות ניהול אקטיבי שוטף של התביעות, על מנת להקטין את החשיפה להתפתחויות בלתי צפויות העשויות להשפיע עליה לרעה.

קבוצת כלל ביטוח נוקטת במדיניות של הגבלת החשיפה לקטסטרופות על ידי קביעת סכומי כיסוי מרביים בחוזים מסוימים וכן על ידי רכישת כיסויי ביטוח משנה מתאימים. אחת ממטרות מדיניות החיתום ומדיניות ביטוח המשנה הינה להגביל את החשיפה

לקטסטורופות להפסד מרבי מוערך שנקבע מראש, בהתייחס להסתברות נתונה, על בסיס מודלים ו/או מחקרים ובהתאם לתיאבון הסיכון של קבוצת כלל ביטוח כפי שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

ההערכה הכמותית הכוללת של החשיפה לסיכונים ביטוחיים מבוצעת על בסיס הוראות משטר כושר פירעון כלכלי אשר כוללת בחינת תרחישי קיצון לקטגוריות סיכון שונות ובחינת הסיכון הכולל בהתחשב במתאמים ביניהם. הקבוצה פועלת לביצוע הערכות פנימיות, על בסיס אותה מתודולוגיה ובהסתמך על פרמטרים שונים בהתאם לצורך.

אגף אקטואריה מבצע מחקרים, ניתוחי חשיפות ובדיקות תקופתיות של גורמי סיכון, כגון: בדיקות רווחיות לענפי פעילות, למוצרים ספציפיים ולעסקי קולקטיב, מחקרי תמותה, תחלואה, עתודות חסר וחשיפה לרעידת אדמה. ניתוחים אלה משמשים הן כבסיס להערכת הסיכונים, תוך שימוש במדדים סטטיסטיים ומבחני רגישות, בשיתוף עם אגף ניהול סיכונים, והן כחלק ממערך הבקרה על הפעילות הביטוחית.

קבוצת כלל ביטוח משתמשת במערכת ממוכנת לחישוב ההערכה המיטבית של ההתחייבויות הביטוחיות (Best Estimate) בביטוח חיים, ביטוח בריאות ופנסיה, וביטוח כללי לניתוח רווחיות ולביצוע מבחני רגישות לגורמי הסיכון העיקריים בתחומים אלה. במסגרת זו נבחנת גם הרווחיות של עסקים חדשים שנמכרו במהלך השנה.

הערכת חשיפת קבוצת כלל ביטוח בעסקי ביטוח הרכוש לסיכון רעידת אדמה בישראל, שהינו אירוע הקטסטורופה העיקרי אליו היא חשופה, מתבצעת באמצעות מודלים בינלאומיים וכלל ביטוח רוכשת הגנה לסיכון זה בהתבסס על הערכה זו. הערכת החשיפה לסיכונים קטסטורופה אחרים נעשית בעיקר על ידי מחקרים פנימיים.

הערכות הסיכונים מובאות תקופתית בפני ההנהלות והדירקטוריונים של המבטחים בקבוצה.

לפרטים נוספים בדבר הסיכונים הביטוחיים, ראה סעיף ה' להלן.

3. סיכונים אשראי

בהתייחס לסיכונים אשראי בנכסי ההשקעה, קבוצת כלל ביטוח פועלת בתחומי האשראי השונים באמצעות יחידות מתמחות. הדירקטוריונים וועדות ההשקעה של הגופים המוסדיים בקבוצה קבעו מדיניות אשראי מפורטת אשר קובעת הנחיות ומגבלות בהתייחס לסוגי אשראי, דירוגי אשראי, חשיפה לענפי משק, חשיפה גיאוגרפית, חשיפה לקבוצות לווים וללווים בודדים, לתיקים השונים המנוהלים על-פי מאפייניהם והרגולציה החלה עליהם. פעילות זו נתמכת בתשתית ניהולית, ארגונית ומיכונית להערכה של סיכונים האשראי, לבקרת הפעילות, לאיתור מוקדם של חובות בעייתיים ולטיפול בהם. בגופים המוסדיים נקבע מדרג סמכויות לאישור אשראי, וכן קיימים דיווחים שוטפים להנהלה הבכירה, לוועדות ההשקעה, האשראי ולניהול סיכונים, ולדירקטוריונים לגבי חשיפות אשראי בתיקים.

תהליכי העבודה כוללים, בין השאר, בדיקות וניתוחים בעת מתן אשראי ובקרה שוטפת אחר הרכב ואיכות חשיפות האשראי, בכלל זה באמצעות מערכות ממוכנות העוקבות אחר החשיפות, בחיתוכים שונים ואל מול מגבלות שנקבעו, ברמת התיק הבודד, ברמת החברות השונות בקבוצה וברמת קבוצת כלל ביטוח. טרם התקשרות בעסקאות משמעותיות, נערך הליך זיהוי ובחינה מקיף של הסיכונים, כולל אתגור וחוות דעת של אגף ניהול סיכונים.

בהערכת סיכונים אשראי בעסקאות מסוימות קבוצת כלל ביטוח עושה שימוש גם במודל דירוג פנימי אשר פותח על ידה ואושר על ידי דירקטוריון חברת הביטוח.

עסקאות אשראי בהיקף העולה על סף שנקבע מובאות לדיון פנימי בפורום ייעודי ולאישור מוקדם של ועדת האשראי ו/או ועדת ההשקעות הרלוונטית, לפי העניין, וזאת בהתאם למדרג הסמכויות שנקבע לאישור עסקאות אשראי.

קבוצת כלל ביטוח מקיימת הליך שוטף לאיתור חובות רגישים ובעייתיים, הנבחן גם על ידי אגף ניהול סיכונים. בקבוצה פורום חובות בעייתיים, הכולל צוות בעלי תפקידים רלבנטיים, אחראי על ביצוע תהליך שוטף של הערכת מצב החוב לגופים המוסדיים בקבוצה.

מחלקת בקרת השקעות בכנף מבצעת מעקב אחר חשיפות האשראי בגין ההשקעות שמבוצעות בכנף בתיקים השונים ועמידתם במדיניות האשראי שנקבעה לתיקים אלה. המעקב מבוסס על נתוני החשיפה הפרטנית לכל לווה, בכלל זה, נתוני השייכות לקבוצת לווים, הדירוג והסיווג הענפי. יחידת הבקרה בכנף מבצעת בקרות תפעוליות על פעילות האשראי כחלק מפעילותו של מערך הבקרה הארגוני.

מעבר למגבלות שנקבעו בהתייחס לסיכונים אשראי בפעילות ההשקעות, דירקטוריון כלל ביטוח קבע מגבלות בהתייחס לחשיפה הכוללת לצדדים נגדיים בכלל פעילויות הקבוצה. אגף ניהול סיכונים בוחן את האגרזיה של החשיפות השונות לצדדים נגדיים הנובעות מכלל פעילויות הקבוצה, בסיוע מערכות ממוכנות המאפשרות לעקוב אחר החשיפות ברמת תיקים בודדים, ברמת החברות השונות בקבוצה וברמת קבוצת כלל ביטוח, בחיתוכים שונים ובוחן את העמידה במגבלות שנקבעו. על בסיס המידע מבוצעים באגף ניהול סיכונים הערכה וניתוח של החשיפה לצדדים נגדיים, בהתייחס לנתונים כמותיים של החשיפה, כגון: התפלגות התיק לפי ענפים דירוג ממוצע ומדדי ריכוזיות העוקבים אחר שינויים ברמת הסיכון בתיק.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכונים אשראי, ובכלל זאת מדיניות החשיפה למבטחי משנה, ראה סעיף ו' להלן.

4. סיכונים תפעוליים

ניהול הסיכונים התפעוליים והבקרה מתבצע כחלק משגרת העבודה הארגונית, באחריות המנהלים העסקיים ובתמיכה מקצועית של אגף ניהול סיכונים. המערך הארגוני לניהול הסיכונים התפעוליים והבקרה כולל את הגורמים הבאים:

- מנהלי סיכונים תפעוליים ובקרה ביחידות העיסוקיות ועובדים הכפופים להם (להלן: "בקרים").
- מנהל ענף סיכונים תפעוליים ובקרה באגף ניהול סיכונים ועובדיו.
- "גורמי ההסדרה" הכוללים גורמים יעודיים המתמחים בקטגוריות ספציפיות של סיכונים תפעוליים, בהם הממונה על האכיפה, SOX, ענף הגנת הסייבר והמשכיות עסקית, והממונה על פניות הציבור.

בנוסף, הביקורת הפנימית מבצעת ביקורות בתחומי פעילות שונים, שגם במסגרתן מזוהים סיכונים תפעוליים ומוערכות החשיפות ויעילות הבקרות.

הבקרים כפופים למנהלי היחידות העסקיות. במסגרת תפקידם הם מזהים חשיפות תפעוליות ביחידותיהם ופועלים להפחתתן תוך טיפול בתקינות התהליכים בהתייחס למכלול היבטים, בכללם מניעת מעילות והונאות, ציות לרגולציה ונהלים, עמידה במדיניות ונאותות הדיווח הכספי. הבקרים מוכוונים מקצועית באופן מטריציוני על ידי מנהל ענף סיכונים תפעוליים ובקרה באגף ניהול סיכונים, אשר במסגרת תפקידו אחראי גם על הנחיה מקצועית של הבקרים ואתגור פעילותם, תיאום בין גורמי ההסדרה ובין הבקרים, ניטור הממצאים, ריכוז תמונת החשיפות הכוללת ודיווח עליה.

הערכה כמותית של החשיפה לסיכונים תפעוליים מבוצעת גם במסגרת חישוב יחס כושר הפירעון בהתאם להוראות משטר כושר פירעון כלכלי.

מדיניות ניהול הסיכונים שקבעו הדירקטוריונים בקבוצת כלל ביטוח מתייחסת גם לניהול הסיכונים התפעוליים. בנוסף, נקבעה מדיניות ספציפית לקטגוריות שונות של סיכונים תפעוליים, בהן מניעת מעילות והונאות, סיכונים סייבר, המשכיות עסקית, מיקור חוץ וציות, וזאת גם בהתייחס לדרישות הרגולציה בנושאים אלה.

א3. הבקרה על הסיכונים

קבוצת כלל ביטוח רואה בבקרה אפקטיבית רכיב חשוב במערך ניהול הסיכונים.

כמתואר בהרחבה לעיל, הקבוצה מפעילה מערך בקרה ארגוני. מערך זה אחראי על ביצוע בקרה על מכלול היבטים בפעילות קבוצת כלל ביטוח, בכלל זה בקרה על הסיכונים לסוגיהם.

כמו כן פעילותם הבלתי תלויה של אגף ניהול סיכונים, אגף אקטואריה, אגף חשבונאות ראשית ו-SOX מספקת רובד בקרה נוסף על הסיכונים.

בפרט, אגף ניהול סיכונים מכמת, מנטר ומבקר את החשיפה הכוללת לסיכונים בפעילות קבוצת כלל ביטוח ומבצע בקרות על הסיכונים הפיננסיים והביטוחיים, בכלל זה בקרה על עמידה במגבלות לסיכונים שוק בפעילות הנוסטרו של קבוצת כלל ביטוח, במגבלות החשיפה למבטחי משנה, ובמגבלות החשיפה לצדדים נגדיים שנקבעו במסגרת מדיניות ניהול הסיכונים ומעקב אחר הסיכונים בתיקי עמיתים. בנוסף, אגף ניהול סיכונים מבצע הערכה של איכות זיהוי והערכת הסיכונים בהתייחס לעסקאות מסוימות אשר מבוצעות בכסף.

בנוסף, המבקר הפנימי של החברה עורך ביקורות תקופתיות, בין השאר, בהתבסס על סקרי סיכונים.

ב. דרישות חוקיות מגופים מוסדיים

- על גופים מוסדיים מוטלת חובה חוקית למנות מנהל סיכונים שתפקידו העיקריים הינם:
- לוודא קיומם של תהליכים איכותיים לזיהוי סיכונים ביטוחיים ופיננסיים מהותיים הגלומים בנכסים המוחזקים כנגד חסכונות עמיתים ומבוטחים ובנכסים אחרים של חברת הביטוח והגלומים בהתחייבויות חברת הביטוח או קרן פנסיה, לפי העניין, אשר עשויים להשפיע באופן מהותי על זכויות העמיתים והמבוטחים ועל חוסנו הפיננסי של הגוף המוסדי.
 - כימות החשיפה והערכת ההשפעה הפוטנציאלית של הסיכונים המהותיים שזוהו לפי כלים ואמות מידה שיוגדרו על ידי המבטח, והערכת אופן ניהולם של הסיכונים שזוהו.
 - דיווח תקופתי למנהל הכללי, לדירקטוריון, לוועדות ההשקעה ולועדת האשראי בדבר הסיכונים.
 - מתן התייחסות לסיכונים הגלומים במוצרים חדשים, שינוי תקנון, כניסה לתחום השקעות חדש ובעת התקשרות בעסקה שעל פי קביעת הדירקטוריון יש לה פוטנציאל להשפעה משמעותית על התוצאות העסקיות של הגוף המוסדי או על כספי לקוחותיו.
- הקבוצה מינתה מנהל סיכונים אשר פועל, בין השאר, ליישום הדרישות הרגולטוריות בתחום זה.

דרישות רגולטוריות שונות לעניין ניהול הסיכונים חלות על הגופים המוסדיים בכלל ביטוח והעיקריות שבהן:

- הוראות החוזר המאוחד לעניין מינוי מנהל סיכונים, סמכויותיו, תפקידיו ודרכי עבודתו.
- דרישה לקביעת מדיניות חשיפה לסיכונים, תקרות חשיפה, נהלים וכלים למדידה ולבקרת הסיכונים.
- הוראות לעניין ניהול סיכוני האשראי, הערכתם והבקרה עליהם.
- הוראות לעניין ניהול החשיפה למבטחי משנה.
- הוראות לעניין הטיפול בקטגוריות ספציפיות של סיכונים תפעוליים: מעילות והונאות, סיכוני סייבר, מיקור חוץ, ציז, מניעת הלבנת הון ובקרה על דיווח כספי (SOX).

בנוסף, על החברה חלות הוראות משטר כושר פירעון כלכלי (לפרטים נוספים, ראה ביאור 17(ו)).

לעניין דרישות חוקיות ומדיניות ניהול ההון, ראה ביאור 17(ו).

ג. סיכוני שוק

סיכון שוק הוא הסיכון שהשווי המדווח, השווי ההוגן או תזרימי המזומנים העתידיים של נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או התחייבויות ביטוחיות ישתנו כתוצאה משינויים במחירי שוק. סיכוני שוק כוללים, בין היתר, סיכונים הנובעים משינויים בשיעורי הריבית, בשיעורי מניות, במדד ובמטבע חוץ.

1. חוזים תלויי תשואה

מרבית ההתחייבויות תלויות התשואה של כלל ביטוח הינן התחייבויות בגין חוזים בהם תגמולי הביטוח, שלהם זכאי המוטב, תלויים בתשואה שמניבות השקעות מסוימות של כלל ביטוח, בניכוי דמי ניהול, כמפורט להלן:

א. לגבי פוליסות שהונפקו עד שנת 2004, דמי ניהול קבועים וכן דמי ניהול משתנים בשיעור 15% מהתשואה הריאלית לאחר ניכוי דמי הניהול הקבועים.

ב. בפוליסות שהונפקו משנת 2004 ואילך - דמי ניהול קבועים.

ככלל, בגין מוצרים אלו לא קיימת לכלל ביטוח חשיפה ישירה לסיכוני שוק דרך השפעתם על השווי ההוגן של ההשקעות. עם זאת, לכלל ביטוח חשיפה עקיפה לסיכוני שוק דרך השפעתם הפוטנציאלית על דמי הניהול המשתנים בהתאם לתנודתיות בתשואה הנזקפת למבוטחים, וזאת רק לגבי פוליסות תלויות תשואה שהוצאו עד שנת 2004, ועל ההיקף הכולל של ההתחייבות ממנה נגזרים דמי הניהול הקבועים של כלל ביטוח לגבי כלל המוצרים תלויי התשואה. כמו כן, בתנאים מסויימים, עלולה להיווצר לחברה חשיפה לשינויים בריביות ובמרווחים המשפיעים על שיעורי היוון בהם עושה החברה שימוש בחישוב ההתחייבויות, בכלל זה ההשפעה על פקטור ה-K ועל ההתחייבויות לגמלא נדחית (לפרטים ראה סעיף ה להלן). בנוסף, בגין מוצרים אלו לכלל ביטוח חשיפה עקיפה לשינויים במדד המחירים לצרכן אשר ישפיעו על התשואה הריאלית שהושגה, ובהתאם על דמי הניהול המשתנים שייגבו.

היקף ההתחייבויות במסגרת חוזים תלויי תשואה בגין פוליסות שהונפקו עד 2004 ליום 31 בדצמבר 2023 הינו כ- 50.4 מיליארד שח (אשתקד כ- 48.4 מיליארד שח), כל שינוי של 1% בהיקף הצבירה משפיע על דמי הניהול הקבועים בסך של כ- 3 מיליוני שח. כל שינוי של 1% בתשואה הריאלית בתיק זה משפיע על דמי הניהול המשתנים בסך של כ- 71 מיליוני שח.

לפרטים על דמי הניהול שנגבו בתקופת הדוח, ראה ביאור 33.

2. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי במשתנים, המפורטים להלן, על הרווח לתקופה ועל הרווח הכולל.

ניתוח הרגישות הינו ביחס לנכסים הפיננסיים, ההתחייבויות הפיננסיות וההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי ההשקעה בגין משתנה הסיכון הרלבנטי נכון לכל מועד דיווח, ובהנחה שכל שאר המשתנים האחרים קבועים. כך, למשל, השינוי בריבית הינו בהנחה, שכל הפרמטרים האחרים לא השתנו. ניתוח הרגישות אינו כולל כאמור את השפעתם של חוזים תלויי תשואה, ובפרט אינו מביא בחשבון השפעות עקיפות לנכסים בגין התחייבויות תלויות תשואה, באמצעות השפעתן על דמי הניהול שייגבו. כמו כן, הונח שהשינויים האמורים אינם משקפים ירידת ערך של נכסים המוצגים בעלות מופחתת או של נכסים פיננסיים זמינים למכירה ולפיקח, בנייתוח

הרגישות לא נכללו בגין נכסים אלו הפסדים מירידת ערך. ניתוח הרגישות, מביא לידי ביטוי השפעות ישירות בלבד ללא השפעות משניות.

יצוין גם כי הרגישויות אינן בהכרח ליניאריות, כך ששינויים גדולים או קטנים יותר ביחס לשינויים שמתוארים להלן אינם בהכרח אקסטרפולציה פשוטה של השפעת אותם שינויים.

ליום 31 בדצמבר 2023

ש"ח	שיעור ריבית		השקעות במכשירים הוניים		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		שיעור השינוי בש"ח של מטבע חוץ	
	1%+	1%-	10%+	10%-	1%+	1%-	10%+	10%-
רווח והפסד	72	(806)	35	(33)	(34)	34	(268)	268
רווח כולל (הון עצמי)	(195)	(491)	463	(462)	(34)	34	67	(67)

ליום 31 בדצמבר 2022

ש"ח	שיעור ריבית		השקעות במכשירים הוניים		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		שיעור השינוי בש"ח של מטבע חוץ	
	1%+	1%-	10%+	10%-	1%+	1%-	10%+	10%-
רווח והפסד	262	(594)	26	(26)	(24)	24	(254)	254
רווח כולל (הון עצמי)	(84)	(217)	441	(441)	(24)	24	57	(57)

(1) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי ברביית משקף השפעה של תזוזה מקבילה לאורך כל העקום והינו גם ביחס למכשירים ברביית קבועה וגם ביחס למכשירים ברביית משתנה. ביחס למכשירים ברביית קבועה, החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר. ביחס למכשירים ברביית משתנה, החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי.

ניתוחי הרגישות מבוססים על הערך בספרים ולא על שווי כלכלי. על כן במבחני הרגישות לא הובאו בחשבון, מתוך הנכסים וההתחייבויות בעלי סיכון ריבית ישיר וברביית קבועה, נכסי החוב שאינם סחירים, המסווגים כהלוואות וחיובים (בסך כ-21 מיליארדי ש"ח), מזומנים ושווי מזומנים, נכסי ביטוח משנה, התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה למעט האמור להלן, התחייבויות פיננסיות ופיקדונות ויתרות ביטוח משנה. וכן שיעור הנכסים שהופעל עליהם ניתוח הרגישות לריבית עמד על כ-19% מסך הנכסים עבור חוזים שאינן תלויות תשואה. שיעור ההתחייבויות שהופעל עליהם ניתוח הרגישות מתוך סך ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח שאינן תלויות תשואה עמד על כ-1.8%.

ניתוח הרגישות כולל השפעה על ההתחייבויות הביטוחיות וזאת לאור, סביבת הריבית הנמוכה בה פועלת החברה בשנים האחרונות, אשר משפיעה על גובה ההתחייבויות הביטוחיות. ההשפעה של ירידה של 1% על הרווח הכולל לפני מס מוערכת כהפסד של כ-1,214 מיליוני ש"ח (אשתקד הפסד של כ-932 מיליוני ש"ח). ההשפעה של עליה של 1% על הרווח הכולל לפני מס מוערכת כרווח של כ-93 מיליוני ש"ח (אשתקד רווח של כ-373 מיליוני ש"ח). לפרטים נוספים בדבר חיזוק עתודות הביטוח לאור סביבת הריבית הנמוכה והשפעתה על שיעורי ההיוון בביטוח חיים בשנת הדוח ראה סעיף (ה)(ה1)(ד) להלן.

(2) השקעות במכשירים, שאין להם תזרים קבוע, או שלחילופין, לחברה אין מידע ביחס לתזרים זה בהתאם להגדרות ב-IFRS7 אין כוללות השקעות במוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני.

(3) מטבע זר עיקרי הינו דולר, כמפורט בפירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה בסעיף 4 להלן.

(4) ניתוחי הרגישות ביחס לרווח הכולל מביאים לידי ביטוי גם את ההשפעה על הרווח לתקופה.

(5) ניתוחי הרגישות בוצעו ביחס לרווח לתקופה לאחר מס וכן ביחס לרווח הכולל לאחר מס.

(6) מבחני הרגישות למטבע חוץ, המוצגים לעיל, כוללים רגישות בגין פריטים לא כספיים הנקובים במטבע חוץ, בסך של כ-5,643 מיליוני ש"ח (4,968 מיליוני ש"ח אשתקד), בגין עליה של 10% בשערי החליפין של מטבע חוץ נכלל רווח של כ-47 מיליוני ש"ח ורווח כולל של כ-371 מיליוני ש"ח (2022: כ-23 מיליוני ש"ח וכ-327 מיליוני ש"ח בהתאמה) המטבע העיקרי במכשירים אלו הינו דולר.

3. סיכון ריבית ישיר

סיכון ריבית ישיר הינו הסיכון ששינוי ברביית השוק יגרום לשינוי בשווי ההוגן או בתזרים המזומנים הנובע מנכס או התחייבות. סיכון זה מתייחס לנכסים שהסליקה שלהם נעשית במזומן. תוספת המילה "ישיר" מבליטה את העובדה ששינוי הריבית יכול להשפיע גם על סוגי נכסים אחרים אבל לא באופן ישיר, כדוגמת השפעת שינוי הריבית על שערי המניות. יודגש כי שינויים בשווי ההוגן אינם מקבלים בהכרח ביטוי בערך הספרים של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 3(ו).

להלן יוצג פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי החשיפה לסיכון ריבית:

(* נכסים והתחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר - כוללים מניות, רכוש קבוע ונדל"ן להשקעה, הוצאות רכישה נדחות ונכסים בלתי מוחשיים וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים (חייבים ויתרות חובה, פרמיה לגביה ויתרות שטופות של חברות ביטוח) שמשך החיים הממוצע (מח"מ) שלהם עד חצי שנה ולפיכך סיכון הריבית בגינם נמוך יחסית.

הערות:

(1) בביטוח חיים שאינן תלויות תשואה - עיקרו של תיק ביטוח החיים הינו בגין פוליסות מבטיחות תשואה, המגובות בעיקרן באגרות חוב מיועדות (ח"ץ), המונפקות על ידי בנק ישראל לכל אורך תקופת הפוליסה. לפיכך, קיים לחברה כיסוי פיננסי חופף על עיקר ההתחייבויות, מבחינת ריבית והצמדה למשך חיי הפוליסות. לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 כישו אגרות החוב המיועדות כ-73% וכ-74% בהתאמה, מכלל ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח חיים בתוכניות אלו.

(2) בגין יתר השקעות כלל ביטוח, במסגרת עסקי ביטוח חיים ובריאות, קיימת חשיפה לשערי ריבית שישירו בעת מיחזור ההשקעות, אשר משך החיים שלהן עשוי להיות נמוך מאורך החיים הממוצע של ההתחייבויות הביטוחיות. בגין מוצרים אלה לרבות בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אי-כושר עבודה, מבוסס חישוב ההתחייבות הביטוחית על שיעור הריבית התעריפית שבפוליסה, זאת בכפוף לבחינת ריבית ההיוון בחלק מהעתודות לגמלה ולבדיקת נאותות העתודה (LAT) המחושבת על בסיס עקום ריבית חסרת סיכון. לפרטים נוספים בדבר שיעורי ריבית ההיוון של ההתחייבויות ביטוחיות, ראה סעיף (ה)(ה1)(ד) ו-(ה)(ה2)(4)(א) להלן.

ליום 31 בדצמבר 2023

סך הכל	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה	במיליוני ש"ח
			נכסים עם סיכון ריבית ישיר
35,378	28,065	7,313	נכסי חוב סחירים
			נכסי חוב שאינם סחירים:
16,634	-	16,634	אג"ח ח"ץ ופיקדונות באוצר
16,009	8,199	7,810	אחר
8,203	7,230	973	השקעות פיננסיות אחרות
6,435	4,418	2,017	מזומנים ושווי מזומנים
4,179	374	3,805	נכסי ביטוח משנה
86,838	48,286	38,552	סך הכל נכסים עם סיכון ריבית ישיר
59,874	45,726	14,147	נכסים ללא סיכון ריבית ישיר *
16,906	-	16,906	התאמה למאזן בגין נכסי מקס
163,617	94,012	69,605	סך הכל נכסים
			התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר
9,887	1,786	8,101	התחייבויות פיננסיות
125,842	91,665	34,176	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה
1,692	292	1,400	אחרים
137,421	93,744	43,677	סך הכל התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר *
2,851	102	2,749	התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר
14,694	-	14,694	התאמה למאזן בגין התחייבויות מקס
8,652	-	8,652	הון
163,617	93,846	69,772	סך הכל הון והתחייבויות
23,346	167	23,179	סך הכל נכסים בניכוי התחייבויות
3,237	1,918	1,319	סיכון חוץ מאזני

* נכסים והתחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר - כוללים מניות, רכוש קבוע ונדל"ן להשקעה, הוצאות רכישה נדחות ונכסים בלתי מוחשיים וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים (חייבים ויתרות חובה, פרמיה לגביה ויתרות שוטפות של חברות ביטוח) שמשך החיים הממוצע (מח"מ) שלהם עד חצי שנה ולפיכך סיכון הריבית בגינם נמוך יחסית.

הערות:

- בביטוח חיים שאינו תלוי תשואה - עיקרו של תיק ביטוח החיים הינו בגין פוליסות מבטיחות תשואה, המגובות בעיקרן באגרות חוב מיועדות (ח"צ), המונפקות על ידי בנק ישראל לכל אורך תקופת הפוליסה. לפיכך, קיים לחברה כיסוי פיננסי חופף על עיקר ההתחייבויות, מבחינת ריבית והצמדה למשך חיי הפוליסות. לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 כיסו אגרות החוב המיועדות כ-73% וכ-74% בהתאמה, מכלל ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח חיים בתוכניות אלו.
- בגין יתר השקעות כלל ביטוח, במסגרת עסקי ביטוח חיים ובריאות, קיימת חשיפה לשערי ריבית שישירו בעת מיחזור ההשקעות, אשר משך החיים שלהן עשוי להיות נמוך מאורך החיים הממוצע של ההתחייבויות הביטוחיות. בגין מוצרים אלה לרבות בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אי-כושר עבודה, מבוסס חישוב ההתחייבות הביטוחית על שיעור הריבית התעריפית שבפוליסה, זאת בכפוף לבחינת ריבית ההיוון בחלק מהעתודות לגמלה ולבדיקת נאותות העתודה (LAT) המחושבת על בסיס עקום ריבית חסרת סיכון. לפרטים נוספים בדבר שיעורי ריבית ההיוון של התחייבויות ביטוחיות, ראה סעיף (ה)1(ד) ו-(ה)2(ה)4(א) להלן.

ליום 31 בדצמבר 2022

סך הכל	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה	במיליוני ש"ח
32,379	25,380	6,999	נכסים עם סיכון ריבית ישיר
			נכסי חוב סחירים
			נכסי חוב שאינם סחירים:
16,537	120	16,417	אג"ח ח"ץ ופיקדונות באוצר
16,079	9,472	6,607	אחר
5,284	4,730	554	השקעות פיננסיות אחרות
12,049	8,458	3,591	מזומנים ושויי מזומנים
4,524	335	4,189	נכסי ביטוח משנה
86,852	48,495	38,357	סך הכל נכסים עם סיכון ריבית ישיר
57,763	43,968	13,795	נכסים ללא סיכון ריבית ישיר *
144,616	92,463	52,152	סך הכל נכסים
			התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר
8,131	2,252	5,880	התחייבויות פיננסיות
123,667	89,853	33,814	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה
1,727	263	1,464	אחרים
133,525	92,367	41,158	סך הכל התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר *
3,030	94	2,936	התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר
8,061	-	8,061	הון
144,616	92,461	52,155	סך הכל הון והתחייבויות
8,061	3	8,058	סך הכל נכסים בניכוי התחייבויות
2,213	1,023	1,190	סיכון חוץ מאזני

(* נכסים והתחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר - כוללים מניות, רכוש קבוע ונדל"ן להשקעה, הוצאות רכישה נדחות ונכסים בלתי מוחשיים וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים (חייבים ויתרות חובה, פרמיה לגבייה ויתרות שוטפות של חברות ביטוח) שמשך החיים הממוצע (מח"מ) שלהם עד חצי שנה ולפיכך סיכון הריבית בגינם נמוך יחסית.

4. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר 2023:

סך הכל	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה (1)	פריטים לא כספיים	מטבע חוץ				מטבע ישראלי		במיליוני ש"ח
			אחר	ליש"ט	אירו	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
2,205	-	2,205	-	-	-	-	-	-	נכסים בלתי מוחשיים
104	-	104	-	-	-	-	-	-	נכסי מסים נדחים
2,543	4	2,539	-	-	-	-	-	-	הוצאות רכישה נדחות
302	-	302	-	-	-	-	-	-	רכוש קבוע
680	-	680	-	-	-	-	-	-	נכס זכות שימוש
180	-	180	-	-	-	-	-	-	השקעות בחברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני
3,839	3,839	-	-	-	-	-	-	-	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
1,494	-	1,494	-	-	-	-	-	-	נדל"ן להשקעה אחר
3,805	374	-	-	-	1	8	3,415	8	נכסי ביטוח משנה
306	-	-	-	-	-	-	306	-	נכסי מסים שוטפים
15,092	-	101	-	1	9	52	94	14,835	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי, נטו
1,867	1,118	86	-	7	4	374	90	188	חייבים ויתרות חובה
837	127	-	-	-	1	54	651	4	פרמיות לגביה
84,133	84,133	-	-	-	-	-	-	-	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
7,313	-	-	-	8	23	138	4,637	2,507	השקעות פיננסיות אחרות: נכסי חוב סחירים
24,444	-	-	-	80	35	81	21,672	2,576	נכסי חוב שאינם סחירים
1,671	-	1,671	-	-	-	-	-	-	מניות
5,836	-	4,844	1	1	2	541	50	397	אחר
4,418	4,418	-	-	-	-	-	-	-	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
2,548	-	-	1	14	23	667	-	1,843	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
163,617	94,012	14,206	1	110	97	1,915	30,915	22,359	סך כל הנכסים

- (1) עיקר חוזי הביטוח המונפקים על ידי חברות הביטוח המאוחדות נקובים בשקלים, וחשיפתם לשינויים בשערי החליפין אינה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין, היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר.
- (2) ראה ביאור 42 (ז) להלן.

4. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2023:									
סך הכל	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה (')	פריטים לא כספיים	מטבע חוץ			מטבע ישראלי		לא צמוד	במיליוני ש"ח
			אירו	ליש"ט	אחר	דולר	צמוד מדד		
8,652	-	8,652	-	-	-	-	-	-	סך כל ההון התחייבויות
34,176	-	-	-	-	1	74	34,073	28	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
91,665	91,665	-	-	-	-	-	-	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
592	-	592	-	-	-	-	-	-	התחייבות מסים נדחים
93	-	-	-	-	-	-	-	93	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
8,091	-	18	-	2	7	60	3	8,001	זכאים בגין פעולות בכרטיסי אשראי
3,851	394	78	-	-	5	300	504	2,570	זכאים ויתרות זכות
777	-	-	-	-	-	-	777	-	התחייבות בגין חכירה
21	-	-	-	-	-	-	21	-	התחייבויות מסים שוטפים
15,699	1,786	-	12	-	13	471	874	12,543	התחייבויות פיננסיות
154,966	93,846	687	12	2	26	905	36,252	23,236	סך כל ההתחייבויות
163,617	93,846	9,339	12	2	26	905	36,252	23,236	סך כל ההון והתחייבויות
-	167	4,869	(10)	108	71	1,009	(5,336)	(877)	סך הכל חשיפה מאזנית
-	-	498	(60)	(407)	(404)	(4,926)	104	5,196	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא
-	167	5,367	(70)	(299)	(333)	(3,917)	(5,233)	4,319	סך הכל חשיפה

(1) עיקר חוזי הביטוח המונפקים על ידי חברות הביטוח המאוחדות נקובים בשקלים, וחשיפתם לשינויים בשערי החליפין אינה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין, היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר.

4. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה (המשך)

		ליום 31 בדצמבר 2022:								
		מטבע חוץ			מטבע ישראלי					
		פריטים				צמוד	לא			
		לא כספיים	אחר	ליש"ט	אירו	דולר	מדד	צמוד		
סך הכל	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה (1)								במיליוני ש"ח	
נכסים										
1,241	-	1,241	-	-	-	-	-	-	נכסים בלתי מוחשיים	
17	-	17	-	-	-	-	-	-	נכסי מסים נדחים	
2,456	5	2,450	-	-	-	-	-	-	הוצאות רכישה נדחות	
192	-	192	-	-	-	-	-	-	רכוש קבוע	
483	-	483	-	-	-	-	-	-	נכס זכות שימוש	
השקעות בחברות מוחזקות המטופלות										
168	-	168	-	-	-	-	-	-	בשיטת השווי המאזני	
3,778	3,778	-	-	-	-	-	-	-	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה	
1,475	-	1,475	-	-	-	-	-	-	נדל"ן להשקעה אחר	
4,524	335	-	-	-	3	5	4,172	9	נכסי ביטוח משנה	
293	-	-	-	-	-	-	293	-	נכסי מסים שוטפים	
3,294	2,596	62	-	-	5	398	100	133	חייבים ויתרות חובה	
853	158	-	-	-	1	73	615	5	פרמיות לגביה	
77,131	77,131	-	-	-	-	-	-	-	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה -	
השקעות פיננסיות אחרות:										
6,999	-	-	-	8	19	89	5,306	1,577	נכסי חוב סחירים	
23,024	-	-	-	116	27	79	20,787	2,015	נכסי חוב שאינם סחירים	
1,852	-	1,852	-	-	-	-	-	-	מניות	
4,786	-	4,236	-	1	-	253	78	218	אחר	
מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה										
8,458	8,458	-	-	-	-	-	-	-		
3,591	-	-	1	8	14	366	-	3,202	מזומנים ושווי מזומנים אחרים	
144,616	92,463	12,175	1	133	69	1,263	31,352	7,159	סך כל הנכסים	

- (1) עיקר חוזי הביטוח המונפקים על ידי חברות הביטוח המאוחדות נקובים בשקלים, וחשיפתם לשינויים בשערי החליפין אינה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין, היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר.
- (2) ראה ביאור 42 (ז) להלן.

4. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2023:

סך הכל	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה (1)	פריטים לא כספיים	מטבע חוץ				מטבע ישראלי		במיליוני ש"ח
			אחר	ליש"ט	אירו	דולר	לא צמוד	צמוד	
8,061	-	8,061	-	-	-	-	-	-	סך כל ההון התחייבויות
33,814	-	-	-	-	4	56	33,723	31	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
89,853	89,853	-	-	-	-	-	-	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
573	-	573	-	-	-	-	-	-	התחייבות מסים נדחים
65	-	-	-	-	-	-	-	65	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
3,520	356	49	-	-	2	127	530	2,455	זכאים ויתרות זכות
582	-	-	-	-	-	-	582	-	התחייבות בגין חכירה
17	-	-	-	-	-	-	17	-	התחייבויות מסים שוטפים
8,131	2,252	-	3	-	23	413	1,602	3,838	התחייבויות פיננסיות
136,555	92,461	621	3	-	29	597	36,454	6,389	סך כל ההתחייבויות
144,616	92,461	8,682	3	-	29	597	36,454	6,389	סך כל ההון והתחייבויות
-	3	3,494	(2)	133	39	666	(5,102)	770	סך הכל חשיפה מאזנית
-	-	136	(47)	(303)	(359)	(4,222)	1,575	3,220	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא
-	3	3,630	(49)	(170)	(320)	(3,556)	(3,527)	3,990	סך הכל חשיפה

(1) עיקר חוזי הביטוח המונפקים על ידי חברות הביטוח המאוחדות נקובים בשקלים, וחשיפתן לשינויים בשערי החליפין אינה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר.

5. פירוט החשיפה לענפי משק בגין מכשירים הוניים

ליום 31 בדצמבר 2023

במיליוני ש"ח	נסחרות במדד		נסחרות במדד		מסה"כ %
	ת"א 100	מניות היתר	לא סחיר	בחו"ל	
תעשייה	45	-	12	-	3%
בינוי ונדל"ן ותשתיות	117	34	126	199	29%
חשמל ומים	93	2	9	35	8%
מסחר	8	4	-	6	1%
תקשורת ושרותי מחשב	118	1	148	230	30%
בנקים	200	17	-	4	14%
שירותים פיננסיים	35	-	11	-	3%
שירותים עסקיים אחרים	2	5	30	14	3%
תרופות ושרותים רפואיים	7	8	78	67	9%
סך הכל	625	71	414	555	100%

ליום 31 בדצמבר 2022

במיליוני ש"ח	נסחרות במדד		נסחרות במדד		מסה"כ %
	ת"א 100	מניות היתר	לא סחיר	בחו"ל	
תעשייה	65	-	10	9	4%
בינוי ונדל"ן ותשתיות	88	53	107	420	36%
חשמל ומים	70	2	7	49	7%
מסחר	4	-	-	-	0%
תקשורת ושרותי מחשב	125	-	168	226	28%
בנקים	212	11	-	7	13%
שירותים פיננסיים	46	-	17	-	3%
שירותים עסקיים אחרים	-	10	-	4	1%
תרופות ושרותים רפואיים	-	-	83	59	8%
סך הכל	610	76	392	774	100%

ד. סיכומי נזילות

1. כללי

מדיניותה של החברה הינה לוודא קיומן של יתרונות מזומנים הדרושות לה לעמידה בהתחייבויותיה הפיננסיות, בין היתר, באמצעות חלוקת דיבידנד ותשלומי קופונים מחברות מוחזקות, כרית נזילות וגמישות פיננסית הולמת.

קבוצת כלל ביטוח חשופה לסיכונים, הנובעים מאי הוודאות לגבי המועד בו תידרש לשלם תביעות והטבות אחרות למבוטחים, ביחס להיקף הכספים שיהיו זמינים לכך באותו מועד. יצוין כי צורך אפשרי לגיוס מקורות באופן בלתי צפוי ובזמן קצר עשוי לחייב מימוש נכסים משמעותי באופן מהיר ומכירתם במחירים שלא בהכרח ישקפו את שווי השוק שלהם.

חלק ניכר מהתחייבויותיה הביטוחיות של כלל ביטוח במגזר חיסכון ארוך טווח ומגזר בריאות אינו חשוף לסיכון הנזילות בגלל אופיים של חוזי הביטוח השונים כמתואר להלן:

א. חוזים תלויי תשואה - על פי תנאי החוזים, זכאים בעליהם לקבל את שווי ההשקעות האמורות בלבד. לפיכך, אם ערך ההשקעות ירד מכל סיבה שהיא, תהיה במקביל ירידה זהה בגובה התחייבויות כלל ביטוח. סך ההתחייבויות במסגרת חוזים אלה לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 הסתכמו בכ-91.7 מיליארדי ש"ח וכ-89.9 מיליארדי ש"ח, בהתאמה.

ב. כ-73% מההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה בענף ביטוח חיים שהונפקו עד שנת 1990 מגובים באגרות חוב מיועדות (ח"ץ), המונפקות על ידי בנק ישראל. כלל ביטוח זכאית לממש אגרות חוב אלו בעת שנדרש פידיון הפוליסות האמורות. היקף אגרות חוב ח"ץ לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 הסתכמו בסך של כ-14.4 מיליארדי ש"ח וכ-14.3 מיליארדי ש"ח, בהתאמה.

ג. בגין כ-89% מההתחייבויות לעמיתית קופת הגמל בר א' קרן גמולים בע"מ (להלן: "בר א'") מבטיחת התשואה, ישנם פיקדונות בחשב הכללי, אשר בר א' זכאית למשוך בעת שנדרש פידיון כספי עמיתים. היקף פיקדונות אלו לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022, הסתכמו בסך של כ-2.2 מיליארדי ש"ח.

סיכון הנזילות הפוטנציאלי של הקבוצה נובע, איפוא, בעיקר מיתרת הנכסים של הקבוצה העומדים כנגד ההתחייבויות שאינן תלויות תשואה ושאינן מגובות באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) או פיקדונות בחשב הכללי. סכום נכסים אלו הסתכם בסך של כ-27.4 מיליארדי ש"ח (אשתקד כ-27.8 מיליארדי ש"ח) ומהווה כ-17% (אשתקד כ-19%) מסך הנכסים בדוח על המצב הכספי.

מתוך הנכסים שאינם כנגד התחייבויות תלויות תשואה, סך של כ-11.3 מיליארדי ש"ח (אשתקד כ-12.6 מיליארדי ש"ח) הינם נכסים סחירים ויתרות מזומנים ושוי מזומנים.

יצוין כי, על פי תקנות כללי השקעה, על חברות הביטוח המאוחדות להחזיק בנכסים נזילים כנגד ההתחייבויות שאינן נובעות מעסקי ביטוח בסכום שלא יפחת מ-30% מחלק ההון העצמי המינימלי הנדרש מהן. לעניין זה, נכסים נזילים, כהגדרתם בתקנות כללי השקעה, כוללים, בין היתר, אג"ח ממשלתיות, מזומנים ושוי מזומנים, אג"ח קונצרניות ופיקדונות בדירוג גבוה ולטווח קצר, מניות הכלולות במדדים מרכזיים, קרנות סל וקרנות נאמנות.

הגופים המוסדיים בקבוצה מנהלים את נכסיהם והתחייבויותיהם בהתאם לדרישות חוק הפיקוח על תקנותיו בקשר לכך.

2. מועדי פירעון משוערים של סכומי התחייבויות

הטבלאות להלן מרכזות את מועדי הפירעון המשוערים של סכומי ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות הבלתי מהונות של החברה. היות ומדובר בסכומים בלתי מהוננים הרי שאין התאמה בינם לבין יתרות ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות בדוח על המצב הכספי.

א. מועדי הפירעון המשוערים של ההתחייבויות במגזר חיסכון ארוך טווח ובמגזר בריאות נכללו בטבלאות כדלקמן:

כספי חיסכון - על בסיס מועדי פירעון חוזיים, דהיינו, גיל הפרישה, ללא הנחות ביטולים, בהנחה שכל החיסכון ימשך כהונו ולא קיצבה.

גמלאות בתשלום, אובדן כושר עבודה בתשלום וסיעודי בתשלום - על בסיס אומדן אקטוארי.

תביעות תלויות ועתודות הסיכון - מדווח תחת העמודה "ללא מועד פירעון מוגדר".

ב. ההתחייבויות בביטוח כללי לעניין ביאור זה כוללות גם עודף הכנסות על הוצאות, ראה ביאור 3(ד)(2)(ב)(4)(4.3), הפרשה לסטיות בלתי צפויות, עתודה לפרמיה שלא הורווחה והינן בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

מועדי הפירעון המשוערים של ההתחייבויות האמורות לעיל נכללו בטבלאות כדלקמן:

התחייבויות בענפים סטטיסטיים, המוערכים על ידי אקטואר - מדווחות בעמודות על בסיס אומדן אקטוארי, המקצה לסך ההתחייבויות הבלתי מהוננות מועד משוער על פי ניסיון תשלומי התביעות בעבר.

התחייבויות ביטוחיות בענפי חבויות, שאינם סטטיסטיים, ועודפי הכנסות על הוצאות - מדווחים בעמודה של ללא מועד פירעון מוגדר.

התחייבויות ביטוחיות בענפי רכוש ואחרים, שאינם סטטיסטיים או שהאקטואר לא חותם על הערכתם - מדווחות בעמודה של זמן פירעון עד 3 שנים.

ההתחייבויות חשופות לסיכון רזרבה, המפורט בסעיף ה' להלן. המודלים האקטואריים מבוססים על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את העתיד לקרות. אומדן התזרים חשוף לסיכון מודל ולסיכון הפרמטר הכולל את הסיכון שהסכום שישולם עבור סילוק ההתחייבויות הביטוחיות של כלל ביטוח, או שמועד סילוק ההתחייבויות הביטוחיות, יהיה שונה מזה הצפוי.

ג. מועדי הפירעון של התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה נכללו על בסיס מועדי הפירעון החוזיים. בחוזים בהן הצד שכנגד ראשי לבחור את עיתוי התשלום, ההתחייבות נכללת על בסיס של המועד המוקדם ביותר שבו החברה יכולה להידרש לשלם את ההתחייבות.

מועדי הפירעון של התחייבויות בגין חוזי השקעה בבר א' חושבו על בסיס שיעור נטישה ושיעור פידינות ממוצע.

ההתחייבויות במגזר חיסכון ארוך טווח ומגזר בריאות*

במיליוני ש"ח	עד שנה (**)	עד 5 שנים	עד 10 שנים	עד 15 שנים	עד 15 שנים	עד 10 שנים	עד 5 שנים	עד 3 שנים	עד 1 שנה	ללא מועד פירעון מוגדר	סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2023	3,440	6,918	4,198	2,944	3,247	3,081	23,829				
ליום 31 בדצמבר 2022	2,310	7,530	4,431	3,082	3,546	2,830	23,728				

(* לא כולל התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה.

(**) התחייבויות עד שנה כוללות סך של כ-54 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2022 סך של כ-33 מיליוני ש"ח) העומדים לפירעון לפי דרישה. התחייבויות אלו סווגו כעומדות לפירעון עד שנה למרות שמועדי פירעון בפועל עשויים להיות בשנים מאוחרות יותר.

התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי

במיליוני ש"ח	עד 3 שנים	עד 5 שנים	עד 10 שנים	עד 15 שנים	עד 3 שנים	עד 1 שנה	ללא מועד פירעון מוגדר	סך הכל
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023	4,353	1,169	1,231	670	7,424			
ליום 31 בדצמבר 2022	4,438	1,257	1,518	788	8,002			

התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה

ללא מועד פרעון מוגדר		מל 10 מעל 15 שנים ועד 15 שנים		מל 5 מעל 10 שנים ועד 5 שנים		מל שנה ועד 5 שנים		ערך בספרים		במיליוני ש"ח	
סה"כ	מוגדר	מל 15 שנים	מל 10 שנים ועד 15 שנים	מל 5 שנים ועד 10 שנים	מל שנה ועד 5 שנים	עד שנה	עד שנה	בספרים	עד שנה		
ליום 31 בדצמבר 2023											
2,470	-	733	366	549	630	192	2,470	2,470	192	התחייבויות בגין חוזי השקעה	
9,975	9,975	-	-	-	-	-	9,975	9,975	-	התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה	
6,165	-	-	-	4,209	830	1,125	4,639	4,639	1,125	כתבי התחייבות נדחים סחירים בכלל ביטוח	
1,557	-	-	-	1,549	-	8	1,557	1,557	8	אגרות חוב בחברה הלוואות בסימקס ובחברות בנות שלה למעט מקס	
889	-	-	-	-	-	-	889	889	889	אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים במקס	
582	-	-	-	-	223	359	582	582	359	זכאים ויתרות זכות	
3,774	-	-	-	-	-	3,774	3,774	3,774	3,774	התחייבות בגין חכירה	
912	-	-	170	393	265	85	777	777	85		
26,324	9,975	733	535	6,700	1,948	6,432	24,663	24,663	6,432	סך הכל	
ליום 31 בדצמבר 2022											
2,441	-	593	358	573	699	218	2,441	2,441	218	התחייבויות בגין חוזי השקעה	
11,266	11,266	-	-	-	-	-	11,266	11,266	-	התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי	
269	-	-	-	90	134	44	4,548	4,548	44	כתבי התחייבות נדחים	
3,471	-	-	-	-	-	3,471	3,471	3,471	3,471	זכאים ויתרות זכות	
731	-	-	208	239	211	72	582	582	72	התחייבות בגין חכירה	
18,177	11,266	593	565	903	1,044	3,806	22,307	22,307	3,806	סך הכל	

ה. סיכוני ביטוח

סיכוני ביטוח כוללים, בין היתר:

סיכוני חיתום: הסיכון לשימוש בתמחיר שגוי כתוצאה מליקויים בתהליך החיתום ומהפער בין הסיכון בעת התמחור וקביעת הפרמיה, לבין ההתרחשות בפועל, כך שהפרמיות הנגבות אינן מספיקות לכיסוי תביעות עתידיות והוצאות. הפערים עשויים לבוע משינויים מקריים בתוצאות העסקיות ומשינויים בעלות התביעה הממוצעת ו/או בשכיחות התביעות כתוצאה מגורמים שונים.

סיכוני רזרבה: הסיכון להערכה לא נכונה של ההתחייבויות הביטוחיות אשר עלולה לגרום לכך שהרזרבות האקטואריות אינן מספיקות לכיסוי כל ההתחייבויות והתביעות. המודלים האקטואריים על פיהם, בין היתר, מעריכות חברות הביטוח בקבוצה את התחייבויותיהן הביטוחיות, מתבססים, לרוב, על ההנחה שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצגים את העתיד לקרות. חשיפת חברות הביטוח בקבוצה מורכבת מהסיכונים הבאים:

סיכון מודל - הסיכון לבחירת מודל שגוי לתמחור ו/או להערכת ההתחייבויות הביטוחיות;

סיכון פרמטר - הסיכון לשימוש בפרמטרים שגויים העלולים לגרום, בין היתר, לכך שהסכום, שישולם עבור סילוק ההתחייבויות הביטוחיות של כלל ביטוח, או שמועד סילוק ההתחייבויות הביטוחיות, יהיה שונה מזה הצפוי.

גודל ההפסד המרבי הצפוי בעסקי ביטוח כללי, כתוצאה מהחשיפה לנזק בודד גדול או הצטברות נזקים בגין אירוע גדול במיוחד בהסתברות נזק מרבי (עפ"י MPL משוקלל של 2.05%) הינה כ-10 מיליארדי ש"ח ברוטו וכ-53 מיליוני ש"ח בשייר עצמי, נכון ליום 31 בדצמבר 2023 (אשתקד כ-10 מיליארדי ש"ח וכ-49 מיליוני ש"ח בהתאמה).

לעניין נתונים בדבר מוצרי הביטוח השונים אשר בגינם נוצרת למבטח חשיפה לסיכון ביטוחי, ראה פירוט ההתחייבויות הביטוחיות לפי סיכוני ביטוח בביאורים 5, 19, 20 (א) ו-21.

ה.1. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות

כללי

להלן תיאור מוצרי הביטוח השונים וההנחות המשמשות לחישוב ההתחייבויות בגינם בהתאם לסוג המוצר. באופן כללי, בהתאם להוראות הממונה, ההתחייבויות הביטוחיות מחושבות על ידי אקטואר, על-פי שיטות אקטואריות מקובלות בישראל ובאופן עקבי לשנה קודמת. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסיים הרלוונטיים, כגון: גיל ומין המבוטח, תקופת הביטוח, מועד תחילת הביטוח, סוג הביטוח, פרמיה תקופתית וסכום הביטוח.

א. השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

1. תוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ומסוג "מסלולי השקעה"

בתוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ומסוג "מסלולי השקעה" קיים מרכיב חיסכון מזהה. העתודה הבסיסית והעיקרית היא בגובה החיסכון שנצבר בתוספת תשואה בהתאם לתנאי הפוליסה כדלקמן:

- קרן צמודה לתשואת תיק השקעות (חוזים תלויי תשואה).
- קרן צמודה למדד בתוספת ריבית קבועה מובטחת או מזוכה בתשואה מובטחת כנגד נכסים מותאמים (חוזים מבטיחי תשואה).

בגין מרכיבים ביטוחיים, המצורפים לפוליסות אלו (אי כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי וכו'), מחושבת ההתחייבות הביטוחית בנפרד כאמור להלן.

2. תוכניות ביטוח מסוג "מסורתי" עם פרמיה קבועה

קיימות תוכניות ביטוח מסוג "מסורתי" עם פרמיה קבועה, כגון: תוכנית ביטוח "מעורב" וכדומה, המשלבת מרכיב של סכום חיסכון, במקרה שהמבוטח נשאר בחיים בתום תקופת התוכנית, עם מרכיב ביטוחי של סיכון מוות במשך תקופת התוכנית, כמו גם תוכניות סיכון טהור (בעיקר אי-כושר עבודה וסיעוד) עם פרמיה קבועה.

בגין מוצרים אלה מחושבת ההתחייבות הביטוחית לכל כיסוי כהיוון של תזרים המזומנים בגין התביעות הצפויות, כולל תשלום בתום התקופה, בניכוי הפרמיות העתידיות הצפויות. חישוב זה מבוסס על ההנחות לפיהן תומחרו המוצרים ו/או על הנחות שהופקו מניסיון התביעות, כולל שיעורי הריבית (להלן: "הריבית התעריפית"), לוח התמורה או התחלואה. החישוב נעשה בשיטה הידועה בשם "Net Premium Reserve", אשר אינה כוללת בזרם התקבולים הצפוי את המרכיב שהועמס בתעריף הפרמיות לכיסוי העמלות וההוצאות, ומנגד אינה מנכה את ההוצאות והעמלות הצפויות.

בגין תוכניות ביטוח מסוג "מסורתי" תלויי תשואה, נכללת בעתודה גם הפרשה בגובה יתרת הבונוס המצטבר בפועל. הבונוס משקף את הפער בין התשואה בפועל בניכוי דמי ניהול לבין הריבית התעריפית.

3. התחייבויות לגמלאות בתשלום ולהשלמה לעתודה לקיצבה:

התחייבויות לגמלאות בתשלום מחושבות על פי ההנחיות הקבועות בחוזר המאוחד שער 5, חלק 2, פרק 1(ג), בהתאם לתוחלת החיים הצפויה, על בסיס לוחות תמותה, אשר נבנו בהסתמך על הלוחות אשר פורסמו בשנת 2022 (להלן: "חוזר העתודות לקיצבה").

התחייבויות להשלמה לעתודה לקיצבה מחושבות עבור פוליסות שבתוקף (משולמות ומסולקות), המאפשרות תשלומי קיצבה לכל החיים, ואשר טרם הגיעו לשלב מימוש הקיצבה או שמבטחיהן הגיעו לגיל פרישה אך טרם החלו לקבל קיצבה בפועל ("הפוליסות").

א. חישוב ההתחייבות להשלמה לעתודה לקיצבה

התחייבויות להשלמה לעתודה לקיצבה מחושבות, בין היתר, בהתאם להסתברות למשיכת הקיצבה בעת יציאתם לפרישה (מימוש הזכאות לקיצבה), בהתאם לצפי מסלולי הקיצבה שיבחרו המבוטחים ובהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה, שפורסמו בחוזר העתודות לקיצבה.

ככל שהסתברות למשיכת הקיצבה גבוהה יותר, ההתחייבויות הנדרשות להשלמה לעתודה לקיצבה גבוהות יותר. כמו כן, ככל שהפער בין לוחות התמותה המעודכנים במסגרת חוזר העתודות לקיצבה (המצביעים על התארכות תוחלת החיים) לבין לוחות התמותה שעל בסיסן תומחרו מקדמי הקיצבה המובטחים בפוליסות גדול יותר ההתחייבות לגמלאות בתשלום והתחייבות להשלמה לעתודה לקיצבה גבוהות יותר.

מעט לעת עורכת החברה מחקרים בהם היא בוחנת את שיעור המבוטחים הצפויים לממש את זכאותם לקבל קיצבה, את תמהיל מסלולי הקיצבות שבחורים המבוטחים הפורשים לקבל, אשר בהתאם להם נאמד משך הזמן שבו תשולם הקיצבה וכן פרמטרים אחרים המשפיעים על גובה ההתחייבות להשלמה לעתודה לקיצבה. שיעורי המימוש ומסלולי הקיצבות מותאמים לתוכניות הביטוח וסוגי החיסכון השונים.

ב. הפרשה הדרגתית להשלמת העתודה לקיצבה על ידי שימוש בפקטור K

כמו כן, בהתאם לחוזר העתודות לקיצבה, הפרשה להשלמה לעתודה לקיצבה נעשית בצורה הדרגתית בגין הכספים שנצברו בפוליסות עד לתום תקופת הדיווח, על ידי שימוש בערך K, אשר נקבע, ביישום לראשונה של חוזר העתודות לקיצבה, על מנת להשיג עתודה לתשלום קיצבה מלאה בהתאם לצפי מועד לקיחת הקיצבה של המבוטחים (להלן: "K בסיסי", 0.2% עבור פוליסות מבטיחות תשואה ו-0.96% עבור פוליסות תלויות תשואה).

מדי רבעון, החברה בודקת כי ערך ה-K יביא לפריסה נאותה של העתודה לתשלום קיצבה, על בסיס ניתוח המתבסס על הנחות פיננסיות ואקטואריות שמרניות, שמעיד על כך שהרווחיות הצפויה מדמי הניהול ו/או המרווח הפיננסי הנובעים

מהשקעות המוחזקות כנגד העתודה בשל הפוליסה ותשלומי הפרמיות עבור הפוליסה, עשויים להפיק הכנסות עתידיות למעלה מ-K הבסיסי המספיקות לכסות את כל ההוצאות, וככל שקיים פער, מבוצע עדכון של ההתחייבויות להשלמה לעתודה לקיצבה באמצעות עדכון ערך ה-K. ככל שפקטור K גבוה יותר, ההתחייבות להשלמת עתודה לקיצבה שתוכר בדוח הכספי תהיה נמוכה יותר והסכום שידחה וירשם בעתיד יהיה גבוה יותר.

כלל, ערך ה-K המשמש לפריסת ההתחייבויות להשלמה לעתודה לקיצבה לא יעלה על שיעור ה-K הבסיסי.

בתקופת הדוח, גדל צפי הרווחיות הצפויה מתחזית דמי הניהול ו/או המרווח הפיננסי בשל עליה בעקום הריבית חסרת סיכון ומההשפעות הפיננסיות (ראה סעיף ד' להלן) וכפועל יוצא מכך, עודכן שיעור ערך K כמפורט בטבלה להלן:

2021	2022	2023	ליום 31 בדצמבר
0.0%	0.0%	0.0%	עבור פוליסות מבטיחות תשואה
0.66%	0.85%	0.96%	עבור פוליסות תלויות תשואה

אומדן העלות הכוללת של העלייה בתוחלת החיים עשוי להשתנות עקב מספר גורמים, הכוללים, בין היתר, שינויים בתוחלת החיים ובשיעור המבוטחים המממשים את זכאותם לקיצבה, שינוי בטעם המבוטחים בבחירת מסלולי הקיצבה בעת הפרישה, גידול בצבירות החיסכון של המבוטחים עקב תשלומי פרמיות עתידיות ו/או גידול בהכנסות מהשקעות וכן שינויים בהנחות שיעורי ריבית היוון והנחות אחרות.

לפרטים נוספים בדבר סכום ההפרשה והעלות הכוללת, ראה ביאור 20'א' לעיל.

בדבר שיעור ריבית היוון ההתחייבויות להשלמה לעתודות לקיצבה ראה סעיף קטן ב(1) להלן.

4. תוכניות ביטוח חיים אחרות כוללות מוצרי סיכון טהור בפרמיה קבועה (אובדן כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי וכו'), הנמכרות כפוליסות עצמאיות או שהן מצורפות לפוליסות עם תוכנית יסודית מסוג "עדיף", "מסלולי השקעה" או "מסורתי". בגין תוכניות אלו מחושבת התחייבות אקטוארית. החישוב נעשה בשיטת "Net Premium Reserve". לשאר התוכניות מחושבת הרזרבה בגובה התביעות תלויות ו-IBNR (תביעות אשר אירעו אך טרם דווחו).

5. תוכניות ביטוחי הוצאות רפואיות, מחלות קשות ותאונות אישיות –

תוכניות ביטוח הוצאות רפואיות כוללות בעיקר כיוסיים לניתוחים בארץ ולהשתלות וטיפולים מיוחדים בחו"ל, בחירת מנתח פרטי בבתי חולים פרטיים, תרופות שאינן בסל וכיוסיים אמבולטוריים נוספים.

ענף מחלות ואישפוז כולל את הכיוסיים הביטוחיים הבסיסיים כדלקמן:

- כיוסי ביטוחי המקנה למבוטח זכות למימון שירותי רפואה פרטיים. במסגרת זו ניתנת למבוטח הזכות לבחור את מועד קבלת השירות הרפואי, זהות הרופא המטפל והמוסד הרפואי. הכיוסי הביטוחי האמור מעניק החזר בגין הוצאות רפואיות או פיצוי, בין היתר, בקשר עם ניתוח, השתלות ו/או טיפולים מיוחדים בחו"ל ועוד.
 - כיוסי ביטוחי למקרה של גילוי מחלה קשה, במסגרתו זכאי המבוטח לקבל פיצוי בסכום שנקבע בעת הצטרפותו לביטוח.
 - כיוסי ביטוחי בגין רכישת תרופות אשר אינן כלולות בסל הבריאות הממלכתי.
 - בנוסף, ניתן לרכוש כיוסיים נוספים, כנספח לפוליסה או כפרק בפוליסה הבסיסית, כגון שירותים אמבולטוריים (שירותים רפואיים שלא בעת אישפוז, לרבות התייעצות עם רופא מומחה, בדיקות, וטיפולים פיזיותרפיים).
- ענף תאונות אישיות נמכר בחברה כפוליסה עצמאית או נספח לפוליסות בריאות מענף מחלות ואישפוז. הכיוסיים הביטוחיים כוללים:

- מוות מתאונה
- נכות מתאונה או אובדן/פגיעה בתפקוד
- שברים עקב תאונה
- כוויות כתוצאה מתאונה
- פיצוי יומי עקב אישפוז כתוצאה מתאונה
- פיצוי בגין מצב סיעודי כתוצאה מתאונה

בגין תוכניות אלו הנמכרות כפוליסות פרט, מחושבת עתודה בשיטת "Gross Premium Reserve", אשר כוללת את זרם התקבולים הצפוי הכולל את כל מרכיבי הפרמיות ומנכה את עלות ההתחייבות, ההוצאות והעמלות הצפויות וצפי תשלומי ביטוח המשנה (אם קיים הסדר משנה לכיוסי). הנחות החישוב לגבי פרמטרים הקשורים להנחות תחלואה, הנחות דמוגרפיות והנחות כלכליות נעשו על בסיס מחמיר לעומת בסיס התמחור, כמקובל לחישוב רזרבות.

ענף נסיעות לחו"ל מורכב מסל של כיוסיים ביטוחיים המיועדים למבוטחים בקשר עם שהותם בחו"ל, הכולל, בין היתר, כיוסי בגין מחלות, תאונות אישיות, קיצור נסיעה, איתור, חילוץ ומטען. תקופת הביטוח בפוליסת נסיעות לחו"ל נקובה בימים, בהתאם לתקופת שהיית המבוטח בחו"ל, או למשך כל ימי הנסיעה שיחולו במהלך שנה קלנדרית אחת.

בענף נסיעות לחו"ל התביעות התלויות מחושבות על בסיס דווח מחלקת התביעות של כלל ביטוח והערכה אקטוארית על בסיס ניסיון מצטבר בתיק.

התביעות התלויות מחושבות על בסיס דווח מחלקת התביעות וכן מודל סטטיסטי של תשלומי התביעות על בסיס ניסיון עבר. החישוב בוצע על בסיס שיטות המשולשים (Bornhuetter-Ferguson, Chain Ladder) לסכומי תביעות משלמות, ותלויות ולכמות התביעות לפי חודשי נזק, כולל היוון וטווח סמך לענף תאונות אישיות תלמידים.

6. **בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אובדן כושר עבודה**, מחושבת התחייבות ביטוחית בהתאם למשך תקופת התשלום הצפויה, כשהיא מהוונת לפי שיעור הריבית התעריפית שבמוצר.
7. **ההתחייבות הביטוחית בגין ביטוח קבוצתי** מורכבת מהתחייבות בגין פרמיה שטרם הורוחה, עתודה לתביעות מתמשכות, תביעות תלויות, עתודה להמשכיות והפרשה להפסדים עתידיים, ככל שנדרשת. בנוסף, מחושבת הפרשה להשתתפות ברווחים המוצגת בסעיף זכאים ככל שרלוונטי.
8. **ההתחייבות בגין תביעות תלויות בביטוח חיים** כוללת בעיקר הפרשות לתביעות תלויות עבור מקרי מוות ונכות.

ב. ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

1. שיעור ההיוון

- א. בגין תוכניות ביטוח ומוצרי סיכון טהור עם פרמיה קבועה, הריבית המשמשת להיוון הינה, כדלקמן:
 - בתוכניות ביטוח, מסוג "מעורב" (מסורתית) ו"עדיף", שאינן תלויות תשואה המגובות בעיקרן באגרות חוב מיועדות, ריבית תעריפית ריאלית בשיעורים של בין 3.5% ל-4.8%;
 - בגין מוצרים תלויי תשואה, שהונפקו בשנים 1991 ואילך, ריבית תעריפית ריאלית בשיעור 2.5%. בהתאם לתנאי הפוליסה שינויים בריבית יזקפו למבוטחים;
 - בגין מוצרי סיעוד ובריאות פרט לטווח ארוך שאינם תלויי תשואה, ריבית תעריפית ריאלית בשיעור 2.5%.
- ב. בגין התחייבויות עבור גמלאות בתשלום והשלמה לעתודה לקיצבה מבטיחי תשואה, שיעור ההיוון מחושב לכל קרן בנפרד ע"י שקלול תשואת השוק המוערכת על תמהיל הנכסים החופשיים 4.50%, (אשתקד 4.25% - 4.50%) וריבית האג"ח ח"ץ ברוטו לקרן. השקלול מתבצע על בסיס משקל הנכסים החופשיים ומשקל אג"ח ח"ץ בקרן המגבים עתודות אלה.
 - בגין התחייבויות עבור גמלאות בתשלום והשלמה לעתודה לקיצבה משותף ברווחים, בהתאם לתשואת השוק המוערכת על תמהיל הנכסים לרבות בגין מסלולי ההשקעות בהם הכספים מיועדים להיות מושקעים 3.47% - 3.54%, (אשתקד 3.35% - 3.54%).
 - החברה עשויה להחליט על שינוי שיעור ההיוון כתוצאה משינויים בשיעור הריבית חסרת סיכון ו/או בשיעור התשואה המוערכת בתיק הנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות הביטוח. בדבר השפעות עדכון שיעורי הריבית המשמשים להיוון ההתחייבויות להשלמה לעתודות לקיצבה ולגמלאות בתשלום ראה סעיף ד' להלן.

2. שיעורי תמותה ותחלואה

- א. שיעורי התמותה, ששימשו לחישוב התחייבויות ביטוחיות בגין תמותה של מבוטחים לפני הגיעם לגיל פרישה (כלומר, לא כולל תמותה של מבוטחים מקבלי קיצבאות זקנה ומקבלי פיצוי חודשי בגין אי כושר עבודה או סיעוד), זהים, בדרך כלל, לשיעורים אשר שימשו לקביעת התעריף, המאושר על ידי הממונה.
- ב. ההתחייבות לקיצבאות המשולמות לכל החיים מחושבת בהתאם ללוחות תמותה, אשר פורסמו על ידי אקטואר האוצר בחוזר העתודות לקיצבה.
 - עלייה בהנחה של שיעור התמותה, עקב עלייה בשיעור התמותה בפועל לרמה העולה על ההנחה הקיימת, תביא לגידול בהתחייבויות ביטוחיות בגין תמותה של מבוטחים לפני הגיעם לגיל פרישה ולקטיון ההתחייבות לקיצבאות המשולמות לכל החיים.
 - יצוין כי, בעשורים האחרונים קיימת מגמה הפוכה של הגדלת תוחלת החיים וקטיון בשיעור התמותה. הנחת התמותה המשמשת לחישוב ההתחייבות לקיצבה מביאה בחשבון הנחה בגין גידול עתידי בתוחלת החיים.
 - בדבר השפעת עדכון לוחות תמותה בשנת 2022 ראה סעיף ד(2) להלן.
- ג. שיעורי התחלואה מתייחסים לשכיחות של מקרי תביעה בגין תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה וכיוצ"ב. שיעורים אלה נקבעו על בסיס ניסיון כלל ביטוח ו/או נתונים ממחקרים של מבטחי משנה. בענפי סיעוד ואובדן כושר עבודה תקופת תשלום הקיצבאות שבה משתמשת החברה לחישוב ההתחייבויות נקבעת בהתאם לניסיון כלל ביטוח או מידע המתקבל ממחקרים של מבטחי משנה.
 - ככל שההנחה לגבי שיעור התחלואה ו/או תקופת תשלום הקיצבאות תעלה, כך תגדל ההתחייבות הביטוחית בגין תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה.
 - בדבר השפעת עדכון שכיחות ומשך תקופת תשלום תביעות סיעוד ראה סעיף קטן ד(4) להלן.

3. שיעורי לקיחת קיצבה בעת פרישה ובחירת מסלולי הקיצבה בעת הפרישה

- חוזי ביטוח חיים, הכוללים מרכיב חיסכון, בגין כספים שהוקדו עד שנת 2008, אפשרו שתי דרכים למשיכת הכספים: הוני (חד פעמי) או קצבתי עם מקדם מובטח להמרה לקיצבה, הניתנת גם היא לבחירה בין מסלולים שונים (כגון: כל החיים, זוגי, הבטחה ל-10 שנים ועוד). בחלק מהחוזים המבוטח רשאי לבחור את אופן קבלת הכספים במועד משיכתם. היות וסכום ההתחייבות הביטוחית שונה בכל אחד ממסלולים אלו, החברה אומדת מעת לעת את שיעור מימוש הזכאות לקצבה בעת פרישה ואת המסלול שיבחר. החל משנת 2008, הפקדות חדשות בכל התוכניות הן לקיצבה. בדבר השפעת עדכון שיעור לקיחת קצבה וצפי טעם המבוטחים בבחירת מסלולי הקיצבה בעת פרישה ראה סעיף ד(3) להלן.

4. שיעורי ביטולים

שיעור הביטולים משפיע על ההתחייבויות הביטוחיות, בגין חלק מביטוחי הבריאות והחיים וכן על קיצבאות המשולמות לכל החיים בתקופה שלפני התחלת התשלומים. ביטולי חוזי ביטוח יכולים לנבוע מביטול פוליטות היזום על ידי כלל ביטוח עקב הפסקת תשלומי הפרמיות או פידיונות פוליסות לבקשת בעליהן. ההנחות לגבי שיעורי הביטולים מבוססות על ניסיון כלל ביטוח וכן על סוג המוצר, משך החיים של המוצר ומגמות המכירה.

5. שיעורי המשכיות

ישנם ביטוחי חיים, בריאות וביטוחים סיעודיים קבוצתיים, בהם זכאים המבוטחים להמשיך ולהיות מבוטחים באותם תנאים גם אם החוזה הקולקטיבי לא יחודש. בגין אופציה זו של המבוטחים קיימת לכלל ביטוח התחייבות, המבוססת על הנחות לגבי שיעורי המשכיות של הביטוחים הקולקטיביים ושיעורי המשכיות של החוזים עם המבוטחים לאחר סיום החוזה הקולקטיבי. ראה סעיף 7(א), בדבר השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות לעיל.

ככל שההסתברות שהחוזה הקולקטיבי לא יחודש גבוהה יותר (ולכן שיעור המשכיות גבוה יותר), כך גדלה ההתחייבות הביטוחית עקב המשך ביטוח בתנאים קודמים, ללא התאמת החיתום לשינוי במצבו הבריאותי של המבוטח.

ג. ניתוחי רגישות בביטוח חיים ובריאות

ליום 31 בדצמבר 2023

במיליוני ש"ח	שיעור הביטולים (פדיונות, סילוקים והקטנות)				שיעור תחלואה				שיעור לקיחת גמלא	
	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+5%	-5%
רווח (הפסד)	6	(9)	(273)	100	607	(1,111)	(178)	93		

* לסכום העתודה המשלימה לגמלאות, ראה ביאור 20(א).

ליום 31 בדצמבר 2022

במיליוני ש"ח	שיעור הביטולים (פדיונות, סילוקים והקטנות)				שיעור תחלואה				שיעור לקיחת גמלא	
	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+5%	-5%
רווח (הפסד)	15	(15)	(163)	73	634	(913)	(180)	180		

* לסכום העתודה המשלימה לגמלאות, ראה ביאור 20(א).

ד. שינויים באומדנים ובהנחות עיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

ההשפעה על התוצאות הכספיות של עדכון הנחות בענף ביטוח חיים וסיעוד מפורטת להלן:

במיליוני ש"ח	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2022	2023
ביטוח חיים			
שינוי שיעור ריבית היוון בחישוב ההתחייבות להשלמה לעתודות לקיצבה ולגמלאות בתשלום	83	505	124
שינוי בעתודות לגמלה בעקבות הקטנת צפי ההכנסות העתידיות משינוי ריבית (פקטור K)	28	637	260
סה"כ השפעת השינויים בריבית על ההתחייבות להשלמה לעתודות לקיצבה ולגמלאות בתשלום	111	1,142	384
שינוי הנחות תמורה בחישוב התחייבויות לגמלאות בתשלום ולהשלמה לעתודה לקיצבה (ראה סעיף 2)	-	(627)	-
שינוי הנחות אחרות בחישוב התחייבויות להשלמה לעתודה לקיצבה (ראה סעיף 3)	(28)	(155)	67
שינוי אומדן משך תקופת תביעות אובדן כושר עבודה (ראה סעיף 5(ב))	(59)	-	-
סך הכל ביטוח חיים	24	360	451
סיעוד במגזר בריאות			
שינוי הנחות אקטואריות בגין שכיחות תביעות סיעוד לרבות בבחינת נאותות העתודה (LAT) (ראה סעיף 4)	(76)	-	(102)
השפעות פיננסיות בבחינת נאותות העתודה (LAT)	42	279	-
סך הכל סיעוד במגזר בריאות	(34)	279	(102)
סך הכל רווח (הפסד) לפני מס	(10)	639	349

1. חיזוק עתודות הביטוח לאור סביבת הריבית והשפעתה על שיעורי ההיוון בביטוח חיים וסיעוד והוראות הממונה לעניין בדיקת נאותות ההתחייבויות (LAT). בשנת הדוח חלה עליה בעקום ריבית חסר סיכון.

א. הוראות הממונה לעניין בדיקת נאותות ההתחייבויות (LAT) בהמשך לאמור בביאור 3(ד)1(ד), החברה עורכת מדי תקופה בדיקת לגבי נאותות ההתחייבויות (LAT) בהתאם לחוזר ה-LAT.

בגין נכסי חוב לא סחיר מסוג אגרות חוב לא סחירות שאינם אג"ח ח"צ, הלוואות ופקדונות בבנקים, יתרת עודף(חוסר) שווי הוגן בחברת כלל ביטוח בע"מ בסך של כ-38 מיליוני ש"ח (131 מיליוני ש"ח אשתקד). סך עודף(חוסר) שווי ההוגן שיוחס להתחייבות סיעוד הינו בסך של כ-106 מיליוני ש"ח (144 מיליוני ש"ח אשתקד), להתחייבות חיים סך של כ-(94) מיליוני ש"ח (5) מיליוני ש"ח אשתקד) ולהתחייבות ביטוח כללי והון סך של כ-26 מיליוני ש"ח (8) מיליוני ש"ח אשתקד). ובהר שבמסגרת בדיקת נאותות העתודה (LAT) החברה אינה מתייחסת לנכסים עם חוסר שווי הוגן.

ב. עדכון עתודות הביטוח לאור סביבת הריבית בהמשך לאמור בסעיף ב(1) לעיל, שיעורי ההיוון המשמשים לחישוב ההתחייבויות להשלמה לעתודות לקצבה ולגמלאות בתשלום יכולים להשתנות כתוצאה משינויים בשיעור הריבית חסרת הסיכון ו/או בשיעור התשואה המוערכת בתיק הנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות הביטוח.

2. שינוי בהוראות המתייחסות לתוכניות ביטוח חיים משולבות בחיסכון הכוללות "מקדמי קצבה המגלמים הבטחת תוחלת חיים"

בחודש יוני 2022, פרסם הממונה "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - עדכון מערך הנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה לחברות ביטוח ולקרנות הפנסיה" (להלן: "החוזר"). החוזר הינו עדכון של הנחות ברירת מחדל לעניין תמותה ושיפורי תמותה שעל בסיסן ייחשבו חברות הביטוח את ההתחייבויות בגין פוליסות ביטוח חיים, המאפשרות קבלת קצבה על-פי שיעורי המרה מובטחים, על בסיס הנחות דמוגרפיות עדכניות. כמו כן, החברות המנהלות של קרנות פנסיה, הפועלות במתכונת של ביטוח הדדי, יחשבו על בסיס הנחות אלו את המאזן האקטוארי של הקרנות שבניהולן, ויקבעו בהתאם את המקדמים הכלולים בתקנונים שלהן, החל מהתקופות הבאות.

החוזר מתייחס, בין היתר, לשינוי בתוחלת החיים, ובכלל זה לשיפורים עתידיים, ולהשלכות הנובעות מכך על גובה העתודות ואופן בנייתן. החוזר כולל הרחבת השימוש בלוח התמותה החדש לגמלאים של חברות ביטוח, אשר מתבסס, בין היתר, על ניסיון התמותה של גמלאים של חברות הביטוח.

בהמשך לאמור בביאור 42(ה)1(ה)א)3 לעיל, ההתחייבויות להשלמה לעתודות לקצבה ולגמלאות בתשלום מחושבת בהתאם ללוחות התמותה הכלולים בחוזר עתודות לקצבה על כן בדוחות הכספיים ליום 30 יוני 2022, הגדילה החברה את הערכותיה בדבר ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בסך של כ-627 מיליוני ש"ח מתוכם בסך של כ-149 מיליוני ש"ח בגין ההתחייבות לגמלאות בתשלום ובסך של כ-478 מיליוני ש"ח בגין ההתחייבויות להשלמה לעתודה לקצבה, לאור המגמות שעלו מהחוזר.

3. שינוי הנחות אחרות בחישוב התחייבויות להשלמה לעתודה לקצבה

בהמשך לאמור בביאור 42(ה)1(ה)ב)3, בדבר אמידה מעת לעת של שיעור לקיחת קצבה בעת יציאה לפרישה, בתקופת הדוח החברה עדכנה הנחות שונות בין היתר בדבר שיעור לקיחת קצבה בעת יציאה לפרישה אשר הביא לקיטון בעתודה בסך של כ-47 מיליוני ש"ח ואת צפי טעם המבטחים בבחירת מסלולי הקצבה בעת הפרישה אשר הביא לקיטון בעתודה בסך של 18 מיליוני ש"ח וכפועל יוצא מכך, הקטינה החברה את הערכותיה בדבר ההתחייבויות בסך של כ-67 מיליוני ש"ח (אשתקד 155 מיליוני ש"ח).

4. שינוי הנחות אקטואריות בסיעוד

בהמשך לאמור בביאור 42(ה)1(ה)ב)3 לעיל, בדבר שיעורי תחלואה, שיעורי התחלואה נקבעים בהתאם לניסיון כלל ביטוח ו/או ממחקרים של מבטחי משנה. בתקופת הדוח עודכנו הנחות שונות של פוליסות סיעוד, בין היתר בדבר שכיחות תביעות סיעוד אשר הביא לגידול בסך של כ-102 מיליוני ש"ח בעתודות, אשר בהמשך לאמור בביאור 3(ד)1(ד), בדבר בדיקת נאותות ההתחייבויות (LAT), הנחות אלו גם נלקחו בבחינת נאותות העתודה.

2. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי

1. תיאור תמציתי של ענפי הביטוח העיקריים בהם פועלת הקבוצה

הקבוצה כותבת חוזי ביטוח כללי בעיקר בענפי רכב חובה, חבויות, רכב רכוש וביטוח רכוש.

פוליסת ביטוח רכב חובה מכסה את בעל הפוליסה והנהוג מפני כל חבות שהם עשויים לחוב לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975, בשל נזק גוף שנגרם כתוצאה משימוש ברכב מנועי לנהג ברכב, לנוסעים ברכב, או להולכי רגל שנפגעו על ידי הרכב. תביעות ברכב חובה מתאפיינות ב"זנב ארוך" (LONG TAIL), דהיינו, לעיתים חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה.

ביטוחי חבויות מיועדים לכיסוי חבותו של מבטח בגין נזק שהוא עלול לגרום לצד שלישי. סוגי הביטוח העיקריים הינם: ביטוח אחריות כלפי צד ג', ביטוח אחריות מעבידים, ביטוח חבויות אחרים, כגון: אחריות מקצועית, חבות מוצר ואחריות דירקטורים ונושאי משרה. עיתוי הגשת תביעות וסילוקן מושפע ממספר גורמים, כגון: סוג הכיסוי, תנאי הפוליסה וחוקיקה ותקדימים משפטיים. בדרך כלל, תביעות בתחום החבויות מתאפיינות ב"זנב ארוך" (LONG TAIL), דהיינו, לעיתים חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה.

פוליסות לביטוח נזקי רכב רכוש ולנזקי רכב רכוש צד ג' מעניקות למבטח כיסוי לנזק רכוש. הכיסוי בדרך כלל מוגבל לשווי הרכב שניזוק ו/או לגבול האחריות לצד ג' בפוליסה. התעריף לביטוח רכב רכוש מחייב אישור, כמו גם אישור הפוליסה בכללותה, על ידי

הממונה והינו תעריף סטטיסטי ובחלקו דיפרנציאלי (שאינו אחיד לכלל המבוטחים ומותאם לסיכון). התעריף האמור מבוסס על מספר פרמטרים, הן אלה הקשורים לרכב המבוטח בפוליסה (כגון סוג הרכב, שנת ייצור, וכיו"ב) והן אלה הקשורים לאפיוני המבוטח (גיל הנהג, ניסיון תביעות וכו'). תהליך החיתום מתבצע בחלקו באמצעות התעריף עצמו ובחלקו באמצעות מערכת נהלים, שנועדו לבדוק את ניסיון התביעות של המבוטח, הכוללים הצגת אישור העדר תביעות ממבטח קודם במשך שלוש שנים אחרונות, הצגת אישור מיגון עדכני וכו', ומשולבים באופן ממוכן בתהליך ההפקה של הפוליסות. במרבית המקרים, הפוליסות בביטוחי רכב רכוש מונפקות לפרק זמן של שנה. כמו כן, במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח ומתאפיינות ב"זנב קצר" (SHORT TAIL).

ביטוחי רכוש מיועדים להעניק למבוטח כיסוי כנגד נזק פיזי לרכושו ואובדן רווחים עקב הנזק לרכושו. הסיכונים העיקריים המכוסים בפוליסות רכוש הינם סיכונים אש, התפוצצות, פריצה, רעידת אדמה ונזקי טבע. ביטוחי הרכוש כוללים לעיתים כיסוי לנזקי אובדן רווחים עקב הנזק הפיזי שנגרם לרכוש. ביטוחי רכוש מהווים נדבך חשוב בביטוחי דירות, ביטוחי בתי עסק, ביטוחים הנדסיים, מטענים בהובלה (ימית, יבשתית, אווירית) וכו'. במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח ומתאפיינות ב"זנב קצר" (SHORT TAIL).

2. עקרונות חישוב ההערכה האקטוארית בביטוח כללי

כללי

א. ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי כוללות את המרכיבים העיקריים הבאים: הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה; פרמיה בחסר; תביעות תלויות; ועודף הכנסות על הוצאות והכל בתלות בענף הרלוונטי. הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה ועודף הכנסות על הוצאות מחושבים בדרך שאינה תלויה בהנחות כלשהן ולכן בפני עצמם אינם חשופים לסיכון רזרבה. לעניין האופן בו מחושבות הפרשות אלה ראה ביאור 3(ד)2.

ב. בהתאם להוראות הממונה, התביעות התלויות מחושבות על ידי אקטואר, על-פי שיטות אקטואריות מקובלות, באופן עקבי לשנה הקודמת. בחירת השיטה האקטוארית המתאימה לכל ענף ביטוח ולכל שנת אירוע/חיתום, נקבעת על סמך שיקול דעת, לפי מידת ההתאמה של השיטה לענף ולעיתים נעשה שילוב בין השיטות השונות. ההערכות מתבססות בעיקרן על ניסיון העבר של התפתחות תשלומי התביעות ו/או התפתחות סכום התשלומים וההערכות הפרטניות. ההערכות כוללות הנחות בדבר עלות התביעה הממוצעת, עלויות הטיפול בתביעות ושכיחות התביעות. הנחות נוספות יכולות להתייחס לשינויים בשיעורי הריבית, בשערי חליפין ובעיתוי ביצוע התשלומים. תשלומי התביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישוב תביעות, בניכוי שיבובים והשתתפויות עצמיות.

ג. השימוש בשיטות אקטואריות, המבוססות על התפתחות התביעות, מתאים בעיקר כאשר קיים מידע יציב ומספק בתשלומי התביעות ו/או בהערכות הפרטניות כדי להעריך את סך עלות התביעות הצפויה. כאשר המידע הקיים בניסיון התביעות בפועל אינו מספק, משתמש האקטואר, לעיתים, בחישוב המשקלל בין אומדן ידוע (בחברה ו/או בענף), כגון Loss Ratio, לבין התפתחות התביעות בפועל. משקל גדול יותר ניתן להערכה המבוססת על ניסיון ככל שהזמן עובר ומצטבר מידע נוסף על התביעות.

ד. כמו כן, נכללות הערכות איכותיות ושיקול דעת באשר למידה שמגמות העבר לא ימשכו בעתיד. לדוגמה: עקב אירוע חד פעמי, שינויים פנימיים, כגון: שינוי בתמהיל התיק, במדיניות החיתום ונוהלי הטיפול בתביעות וכן בגין השפעת גורמים חיצוניים, כגון: פסיקה משפטית, חקיקה וכו'. כאשר שינויים, כאמור לעיל, לא באו לידי ביטוי באופן מלא בניסיון העבר, האקטואר מעדכן את המודלים ו/או מבצע הפרשות ספציפיות על סמך הערכות סטטיסטיות ו/או משפטיות, לפי העניין.

ה. במספר תביעות גדולות בעלות אופי לא סטטיסטי, העתודה נקבעת (בברוטו ובשייר) על סמך חוות דעת מומחי כלל ביטוח, ובהתאם להמלצות יועציהם המשפטיים.

ו. חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות נאמד בהתחשב בסוג ההסכם (יחסי/בלתי יחסי), ניסיון התביעות בפועל והפרמיה שהועברה למבטחי משנה.

ז. הערכת התביעות התלויות עבור חלק כלל ביטוח בפול, בעסקים נכנסים ובביטוחים משותפים המתקבלים מחברות ביטוח אחרות (מבטחים מובילים - "Leader"), התבססה על חישוב שבוצע על ידי הפול או על ידי המבטחים המובילים או על ידי תחשיב נפרד בכלל ביטוח.

3. פירוט השיטות האקטואריות בענפי הביטוח העיקריים בביטוח כללי

לצורך הערכת התביעות התלויות נעשה שימוש במודלים האקטואריים המפורטים להלן, בשילוב ההנחות השונות:

א. Chain ladder - שיטה זו מתבססת על התפתחות התביעות ההיסטוריות (התפתחות התשלומים ו/או התפתחות סכום התשלומים והערכות התביעות הפרטניות, התפתחות כמות התביעות ועוד), כדי להעריך את ההתפתחות הצפויה לתביעות הקיימות והעתידיות. השימוש בשיטה זו מתאים בעיקר לאחר תקופה מספיקה מאירוע או חיתום הפוליסה, כאשר קיים מידע מספיק מתביעות שאירעו בעבר, על מנת להעריך את סך כל התביעות הצפויות.

ב. Bornhuetter-Ferguson - שיטה זו משלבת בין אומדן מוקדם (אפריורי), הידוע בחברות הביטוח המאוחדות או בענף, ואומדן נוסף, המבוסס על התביעות עצמן. האומדן המוקדם משתמש בפרמיות ושיעור הנזקים להערכת סך כל התביעות. האומדן השני משתמש בניסיון התביעות בפועל, על סמך שיטות אחרות (כגון: Chain ladder). הערכת התביעות המשולבת משקללת את שני האומדנים, כאשר ניתן משקל גדול יותר להערכה המבוססת על ניסיון התביעות ככל שהזמן עובר, ומצטבר מידע נוסף על התביעות. השימוש בשיטה זו מתאים בעיקר במקרים בהם אין מספיק מידע מהתביעות או כאשר מדובר בעסק חדש או כזה ללא מידע היסטורי מספיק.

ג. **הממוצעים** - לעיתים, בדומה לשיטת Bornhuetter-Ferguson, כאשר ניסיון התביעות בתקופות האחרונות אינו מספיק, ישנו שימוש בשיטת ממוצעים היסטוריים. בשיטה זו נקבעת עלות התביעות על סמך עלות התביעה לפוליסה בשנים מוקדמות וכמות הפוליסות בשנים המאוחרות. בדומה, עלות התביעות מחושבת על סמך תחזית כמות תביעות (שיטת Chain ladder) והתביעה הממוצעת ההיסטורית.

ד. **אחר** - עבור תביעות מסוג מחלות מקצוע בביטוח חבות מעבידים, שהינן תביעות על בסיס נזק מתמשך, מחושבת הפרשה על בסיס עלות עתידית צפויה. בתביעות מסוג זה אין תאריך מסוים בו העובד נפגע והתגבשות הנזק הינה כתוצאה מחשיפה ארוכה לגורמי הסיכון. תביעות מסוג זה מאופיינות בפרק זמן ארוך מאוד מתחילת החשיפה לגורמי הסיכון (חשיפת המבטח) עד לדיווח על התביעה (תביעות זנב ארוך). התנהגות זו של קצב דיווח התביעות וחשיפת המבטח לנזקים מתמשכים, מחייבת הפרשה לכל שנת חשיפה בפוליסת חבות מעבידים, גם אם לא דווחו תביעות כלל או שהפוליסה פגה לפני שנים רבות.

בענפים רכב רכוש, מקיף דירות ותאונות אישיות, אובדן רכוש והנדסי בוצע מודל התפתחות של תשלומים ותלויות ברוטו ובתקופות שאינן בשלות נעשה שימוש בשיטת הממוצעים והן בשיטת Bornhuetter-Ferguson. המודל מחושב ברמת התביעות ברוטו. הערכת חלקם של מבטחי המשנה, ככל שרלוונטי, נעשה על פי הערכת התביעות הפרטניות בתוספת IBNR, על פי שיעור ה-IBNR שנקבע במודל האקטוארי ברוטו.

בענפים רכב חובה וחבויות בוצעו מודלים חצי שנתיים של התפתחות תשלומים והתפתחות תשלומים ותלויות. לתקופות שאינן בשלות נעשה שימוש בשיטת Bornhuetter-Ferguson, ו/או בשיטת Expected Loss Ratio. בענפי החבויות מודל התפתחות התביעות מבוסס על תביעות נטו מביטוח משנה פקולטטיבי. הערכת חלקם של מבטחי המשנה בחוזה הבלתי יחסי נעשה על פי הערכת התביעות התלויות הפרטניות לשנים ישנות ולשנים האחרונות לפי שיעור Loss Ratio.

בענפים בהם לא בוצעה הערכה אקטוארית, ביטוח מטענים בהבולה כלי שיט וכלי טיס, ענף ערבויות, ענפי סיכונים אשראי ועסקים נכנסים, נכללו התביעות התלויות לפי הערכת מומחים, כמפורט בביאור 3(ד)(2)(ב) בסעיף 4.2.

צוין שבתקופת הדוח החברה שיפרה את אומדן ההתחייבויות הביטוחיות שלה בענף ערבויות חוק מכר, כך שקיים אומדן המשקף את סיכונים האשראי המותאמים של המבוטחים. כתוצאה מכך הקטינה החברה את ההתחייבויות הביטוח שלה בשייר בסך של כ-39 מיליוני ש"ח.

4. ההנחות העיקריות שנלקחו לצורך ההערכה האקטוארית

א. העתודות לתביעות התלויות בענפי רכב חובה, חבויות ותאונות אישיות מהוונות לפי שיעור ריבית שנתי ריאלי שאותו קובע האקטואר הממונה. כחלק מהליך עריכת הדוחות הכספיים, האקטואר בודק מדי רבעון את שיעור ההיוון ביחס לאינדיקטורים הכוללים:

- תשואה הגלומה בתיק הנכסים העומד כנגד ההתחייבויות הביטוחיות, לאחר הפחתה בגין כשלי אשראי צפויים;
- תשואת השוק – המשקף בעקום "תשואת פיקדונות" בהתאם למח"מ ולדירוג ההשקעות בתיק.

אינדיקטורים אלה נבחנים גם בשילוב עם בחינת הערכות מאקרו כלכליות בהתייחס להתפתחויות ארוכות הטווח בסביבת הריבית וזאת בהתייחס למח"מ של ההתחייבויות הרלבנטיות.

החברה עשויה להחליט על שינוי שיעור ההיוון במסגרת הבחינה הכוללת של נאותות התחייבויות הביטוחיות, כתוצאה משינויים מהותיים ומתמשכים בשיעור הריבית חסרת סיכון ו/או בשיעור התשואה הגלומה בתיק הנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות הביטוח כללי ו/או שינויים בתשואת השוק.

בהמשך לאמור לעיל, לאור סביבת הריבית, החברה עדכנה את אומדן ריבית ההיוון, בהתאם לנוהג המיטבי (ראה ה(1) להלן) בהתבסס על עקום הריבית חסרת הסיכון המותאם לאופיין הבלתי נזיל של ההתחייבות, ובהתחשב באופן שיערוך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות אלו (ליום 31 בדצמבר 2023 מש"ח). סך השפעת השינוי הביא להקטנת עתודות הביטוח בשייר בסך של כ-83 מיליוני ש"ח בשנת הדוח, אשתדק קיטון עתודות הביטוח בשייר בסך של כ-219 מיליוני ש"ח.

יצוין שמעת לעת אישרו ועדת ההשקעות ודירקטוריון כלל ביטוח, ועדכנו את מדיניות ההשקעות והעמדתם בהתאם של הנכסים המנוהלים כנגד ההון וההתחייבויות הביטוחיות בתחומי חיים, בריאות וביטוח כללי, בתשומת לב לתשואה ולמח"מ ההתחייבויות ולנזילות הנדרשת והשלכות סביבת הריבית על בדיקת נאותות העתודה, כאמור בביאור 3(ד)(1) וקביעת שיעור היוון, כאמור בסעיף ה(2) להלן.

בעקבות העדכון נרשם בשנת 2023, קיטון בהתחייבות הביטוחיות במגזר ביטוח כללי בסך של כ-76 מיליוני ש"ח לפני מס מתוספת עודף שווי הוגן מעל ערך בספרים של נכסים אשר הוקצו בעבר לביטוח סיעוד במגזר בריאות וקצת מוקצים לביטוח כללי.

ההפחתה בגין ההיוון בשייר בכלל ביטוח, במועד עדכון המודל האקטוארי, הינה כ-210 מיליוני ש"ח בשנת הדוח (אשתדק הגדלה של כ 181 מיליון ש"ח).

ב. בענפי רכב חובה, חבויות ותאונות אישיות תלמידים נכללה תוספת בגין מרווח לסיכון (סטיית תקן) בבסיס העתודה. סכום התוספת בשייר בכלל ביטוח, במועד עדכון המודלים האקטואריים השונים הינה כ-166 מיליוני ש"ח (אשתדק כ-145 מיליוני ש"ח).

ג. בניית התפתחות התשלומים מוסיפה כלל ביטוח, על פי הצורך, זנב תביעות. בניית התפתחות סכום התשלומים והתביעות התלויות הפרטניות, שיקול הדעת האקטוארי בעיקרו אינו מאפשר IBNR שלילי ברמת כל שנת חיתום.

ד. ראה גם ביאור 20 (ג).

ה. יישום עמדת הממונה בקשר לנוהג המיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי (להלן "הנוהג") אשר מהווה בסיס לקביעה סכום

מינימאלי לעתודות הנדרשות.

הנוהג כולל, בין היתר, את הקביעות הבאות:

1. שימוש ב"זהירות" משמעה, כי לגבי עתודה שחושבה על ידי אקטואר, "עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח" פרושה כי קיים סיכוי סביר למדי ("fairly likely") כי ההתחייבות הביטוחית שנקבעה תספיק לכיסוי התחייבויות המבטח. לגבי תביעות תלויות בענפי חובה וחבויות הבחינה של "סיכוי סביר למדי" תכונן לאומדן הסתברות של 75% לפחות. יחד עם זאת, ככל שישנן מגבלות בניתוח הסטטיסטי, יפעיל האקטואר שיקול דעת ולדוגמא יתייחס:
 - א. לסיכון רנדומאלי (סיכון של סטייה רנדומאלית מתוצאות המודל האקטוארי).
 - ב. לסיכון סיסטמי (סיכונים שלא כלולים בתוך המודל, לדוגמא סיכון של שימוש במודל לא נכון או פרמטרים שגויים, או שינויים חיצוניים שלא באים לידי ביטוי במודל).
- ריבית ההיוון המתאימה לבחינת הזהירות היא על פי עקום ריביות חסר סיכון המותאם לאופיין הבלתי נזיל של ההתחייבויות. כמו כן בבחינה זו יש להתחשב באופן שיערוך הנכסים בדוחות הכספיים העומדים כנגד ההתחייבויות.
2. בחירת שיעור ההיוון תזרים ההתחייבויות.
3. קיבוץ - לצורך עקרון הזהירות בענפים שאינם מקובצים (כהגדרתם בחוזר – ענפים שאינם מקובצים), יש להתייחס לכל ענף בנפרד, אך ניתן לקבץ את כל שנות החיתום (או נזק) בענף. בענפים מקובצים (מקובצים), ניתן להתייחס לכולם כמקשה אחת. כמו כן, ניתן להתייחס להעדר מתאם מלא בין ענפים שונים לצורך הפחתת המרווח הכולל.
4. קביעת גובה התחייבויות ביטוחיות בגין פוליסות שנמכרו בפרקי זמן הסמוכים ליום המאזן ולסיכונים שטרם חלפו. יצוין כי בהתאם לחוזר ה-LAT, יישום עקרון הזהירות כאמור לעיל מהווה חישוב מספק לעניין בדיקת נאותות העתודות בביטוח כללי.

5. ניתוחי רגישות

ההערכה האקטוארית כפופה לאי וודאות משמעותית. האומדנים האקטואריים לחיזוי התביעות התלויות, מתייחסים לתוחלת התביעות. בגלל האופי הסטוכסטי של תשלומי התביעות, יש אפשרות של סטיות סביב התוחלת. בנוסף לכך, האומדן הסטטיסטי מבוסס על הנחות שונות, אשר לא בהכרח יתממשו. במידה ויחול שינוי באופן סילוק התביעות או לחילופין בהיקף התביעות המדווחות, עלול להיווצר פער בין ההערכה האקטוארית לבין התוצאה בפועל. גם שינוי בגובה התשואה, עלול לגרום לפערים בין ההערכות לתוצאה בפועל.

היות והמודל האקטוארי מבוסס על ניסיון העבר, הרי ששינוי לא צפוי בהנחות המודל או בהתנהגות התביעות, יגרמו לשינוי בעתודה. יצוין שסיכונים אלו נלקחו בחשבון תחת דרישות עמדת הממונה באומדנים לסיכונים הסיסטמטיים.

1. סיכויי אשראי

1. חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

יתרה ליום 31 בדצמבר 2023			
במיליוני ש"ח	סחירים ¹	שאינם סחירים	סך הכל
בארץ	7,168	24,337	31,505
בחו"ל	145	107	252
סך הכל נכסי חוב	7,313	24,444	31,757

ליום 31 בדצמבר 2022			
במיליוני ש"ח	סחירים ¹	שאינם סחירים	סך הכל
בארץ	6,909	22,882	29,791
בחו"ל	90	142	232
סך הכל נכסי חוב	6,999	23,024	30,023

(1) לפרטים נוספים בדבר נכסי חוב סחירים, ראה ביאור 15(א).
 ראה גם סעיף 2 להלן, בדבר פירוט הנכסים בחלוקה לדירוגים להלן.
 יצוין כי הנתונים לעיל אינם בגין נכסי חוב עבור חוזים תלויי תשואה. לפרטים בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה, ראה סעיף 2 להלן.

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים
א.1. נכסי חוב

דירוג מקומי ¹					במיליוני ש"ח
ליום 31 בדצמבר 2023					
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	A עד BBB	AA ומעלה	
					נכסי חוב בארץ
					נכסי חוב סחירים
4,034	-	-	-	4,034	אגרות חוב ממשלתיות
3,134	81	-	586	2,467	אגרות חוב קונצרניות
-	-	-	-	-	נכסי חוב אחרים
7,168	81	-	586	6,501	סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ
					נכסי חוב שאינם סחירים
16,634	-	-	-	16,634	אגרות חוב ממשלתיות
314	-	-	30	284	אגרות חוב קונצרניות
550	-	-	-	550	פיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים
					נכסי חוב אחרים לפי בטחונות:
4,114	4,114	-	-	-	משכנתאות
6	6	-	-	-	הלוואות על פוליסות
1,336	869	-	257	210	הלוואות בשעבוד נדל"ן
191	-	-	-	191	מובטחות בערבות בנקאית
35	6	-	29	-	הלוואות בשעבוד מניות המקנות שליטה
1,157	148	84	456	469	בטחונות אחרים
24,337	5,143	84	772	18,338	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ
31,505	5,224	84	1,358	24,839	סך הכל נכסי חוב בארץ
248	-	-	39	209	מזה- נכסי חוב בדירוג פנימי
					מזה - נכסי חוב העומדים במבחן הקרן והריבית בלבד ²
31,304	5,211	84	1,332	24,677	

(1) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינם מעלות, מידרוג ודירוג פנימי. נתוני מידרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(2) לעניין נכסי חוב העומדים במבחן הקרן והריבית, ראה ביאור 15(ז).

דירוג בינלאומי ¹					
ליום 31 בדצמבר 2023					
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB	A ומעלה	במיליוני ש"ח
					נכסי חוב בחו"ל
					נכסי חוב סחירים
145	11	67	67	-	אגרות חוב קונצרניות
145	11	67	67	-	סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל
					נכסי חוב שאינם סחירים
29	29	-	-	-	הלוואות בשעבוד נדל"ן
78	78	-	-	-	נכסי חוב אחרים
107	107	-	-	-	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל
252	118	67	67	-	סך הכל נכסי חוב בחו"ל ²
					מזה - נכסי חוב העומדים במבחן הקרן והריבית
252	118	67	67	-	בלבד ³

- (1) כל נכסי חוב המדורגים בחו"ל דורגו על ידי סוכנויות דירוג מוכרות בחו"ל. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.
- (2) לקבוצה אין ערבויות פיננסיות שלא מטופלות כחוזי ביטוח.
- (3) לעניין נכסי חוב העומדים במבחן הקרן והריבית, ראה ביאור 15(ז).

ביאור 42: ניהול סיכונים (המשך)

ו. סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

א.1. נכסי חוב (המשך)

דירוג בינלאומי ¹					במיליוני ש"ח
ליום 31 בדצמבר 2022					
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	A עד BBB	AA ומעלה	
					נכסי חוב בארץ
					נכסי חוב סחירים
4,206	-	-	-	4,206	אגרות חוב ממשלתיות
2,703	91	-	526	2,086	אגרות חוב קונצרניות
6,909	91	-	526	6,292	סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ
					נכסי חוב שאינם סחירים
16,417	-	-	-	16,417	אגרות חוב ממשלתיות
332	5	-	56	271	אגרות חוב קונצרניות
653	-	-	-	653	פיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים
					נכסי חוב אחרים לפי בטחונות:
3,404	3,404	-	-	-	משכנתאות
9	9	-	-	-	הלוואות על פוליסות
887	606	-	186	95	הלוואות בשעבוד נדל"ן
173	-	-	-	173	מובטחות בערבות בנקאית
29	8	-	12	9	הלוואות בשעבוד מניות המקנות שליטה
977	59	-	417	501	בטחונות אחרים
1	1	-	-	-	לא מובטחים
22,882	4,092	-	671	18,119	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ
29,791	4,183	-	1,197	24,411	סך הכל נכסי חוב בארץ
231	-	-	122	109	מזה- נכסי חוב בדירוג פנימי
					מזה - נכסי חוב העומדים במבחן הקרן והריבית
29,649	4,163	-	1,171	24,315	בלבד ²

(1) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינם מעלות, מידרוג ודירוג פנימי. נתוני מידרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(2) לעניין נכסי חוב העומדים במבחן הקרן והריבית, ראה ביאור 15(r).

ביאור 42: ניהול סיכונים (המשך)

1. סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

א.1. נכסי חוב (המשך)

דירוג בינלאומי ¹					במיליוני ש"ח
ליום 31 בדצמבר 2022					
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB	A ומעלה	
					נכסי חוב בחו"ל
					נכסי חוב סחירים
90	8	65	17	-	אגרות חוב קונצרניות
90	8	65	17	-	סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל
					נכסי חוב שאינם סחירים
					הלוואות בשעבוד נדל"ן
50	50	-	-	-	
92	92	-	-	-	נכסי חוב אחרים
142	142	-	-	-	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל
232	151	65	17	-	סך הכל נכסי חוב בחו"ל ²
					מזה - נכסי חוב העומדים במבחן הקרן והריבית
232	151	65	17	-	בלבד ³

(1) כל נכסי חוב המדורגים בחו"ל דורגו על ידי סוכנויות דירוג מוכרות בחו"ל. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(2) לקבוצה אין ערבויות פיננסיות שלא מטופלות כחזי ביטוח.

(3) לעניין נכסי חוב העומדים במבחן הקרן והריבית, ראה ביאור 15(z).

הטבלה להלן מציגה השוואה בין השווי ההוגן לערך בספרים של הנכסים העומדים במבחן הקרן והריבית שאינם בעלי סיכון אשראי נמוך. הערך בספרים נמדד בהתאם ל-IAS39 אך לפני הפרשה לירידת ערך.

יתרה ליום 31 בדצמבר 2022		יתרה ליום 31 בדצמבר 2023		במיליוני ש"ח
שווי הוגן	ערך בספרים	שווי הוגן	ערך בספרים	
64	64	67	67	נכסי חוב סחירים
6	45	64	134	נכסי חוב שאינם סחירים

ביאור 42: ניהול סיכונים (המשך)

ו. סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

א.2. סיכוני אשראי בגין נכסים אחרים (בארץ)

דירוג מיקומי¹

ליום 31 בדצמבר 2023					
סך הכל	לא מדורג	עד BBB	A	AA ומעלה	במיליוני ש"ח
709	528	153		28	חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה
104	104	-		-	נכסי מסים נדחים
292	167	1		124	השקעות פיננסיות אחרות
2,367	-	165		2,202	מזומנים ושוי מזומנים
3,472	799	319		2,354	סך הכל

דירוג מיקומי¹

ליום 31 בדצמבר 2022					
סך הכל	לא מדורג	עד BBB	A	AA ומעלה	במיליוני ש"ח
674	253	243		178	חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה
17	17	-		-	נכסי מסים נדחים
297	255	5		37	השקעות פיננסיות אחרות
3,461	2	143		3,316	מזומנים ושוי מזומנים
4,449	527	391		3,531	סך הכל

(1) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינם מעלות, מידרוג ודירוג פנימי. נתוני מידרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

א.3. סיכוני אשראי בגין מכשירים חוץ מאזניים (בארץ)²

דירוג מיקומי¹

ליום 31 בדצמבר 2023					
סך הכל	לא מדורג	עד BBB	A	AA ומעלה	במיליוני ש"ח
1,319	865	357		97	מסגרות אשראי בלתי מנוצלות

דירוג מיקומי¹

ליום 31 בדצמבר 2022					
סך הכל	לא מדורג	עד BBB	A	AA ומעלה	במיליוני ש"ח
1,180	789	364		27	מסגרות אשראי בלתי מנוצלות

(1) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינם מעלות, מידרוג ודירוג פנימי. נתוני מידרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(2) לקבוצה אין ערבויות פיננסיות שניתנו בארץ שלא מטופלות כחוזי ביטוח.

ביאור 42: ניהול סיכונים (המשך)

1. סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

א.4. סיכוני אשראי בגין נכסים אחרים (בח"ל)

דירוג בינלאומי¹

ליום 31 בדצמבר 2023					
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB	A ומעלה	במיליוני ש"ח
39	-	-	-	39	חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה
681	4	-	-	677	השקעות פיננסיות אחרות
181	11	-	-	170	מזומנים ושוי מזומנים
901	15	-	-	886	סך הכל

דירוג בינלאומי¹

ליום 31 בדצמבר 2022					
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB	A ומעלה	במיליוני ש"ח
26	-	-	-	26	חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה
257	4	-	-	253	השקעות פיננסיות אחרות
130	-	-	-	130	מזומנים ושוי מזומנים
414	4	-	-	410	סך הכל

(1) כל נכסי חוב המדורגים בח"ל דורגו על ידי סוכנויות דירוג מוכרות בח"ל. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

א.5. סיכוני אשראי בגין מכשירים חוץ מאזניים (בח"ל)²

דירוג בינלאומי¹

ליום 31 בדצמבר 2023					
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	A עד BBB	AA ומעלה	במיליוני ש"ח
-	-	-	-	-	מסגרות אשראי בלתי מנוצלות

דירוג בינלאומי¹

ליום 31 בדצמבר 2022					
סך הכל	לא מדורג	נמוך מ-BBB	A עד BBB	AA ומעלה	במיליוני ש"ח
10	10	-	-	-	מסגרות אשראי בלתי מנוצלות

(1) כל נכסי חוב המדורגים בח"ל דורגו על ידי סוכנויות דירוג מוכרות בח"ל. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(2) לקבוצה אין ערבויות פיננסיות שניתנו בח"ל ואשר לא מטופלות כחוזי ביטוח.

3. מידע נוסף בדבר דירוג נכסי חוב

דירוג אשראי פנימי מבוסס על מודל שגיבשה כלל ביטוח. כלל ביטוח מבצעת תקופתית תיקוף למודל הפנימי אל מול דירוגי חברות דירוג חיצוניות ומודלים אחרים לדירוג אשראי. בדיקות אלו הראו מתאם טוב של הדירוג הפנימי לאמות המידה החיצוניות.

4. מידע בדבר סיכויי אשראי בביאור זה אינו כולל את הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה המוצגים בסעיף ז' להלן.

5. לעניין יתרות פרמיה לגבייה, ראה ביאור 13.

6. לגבי גיול השקעות בנכסי חוב פיננסיים לא סחירים, ראה ביאור 15(ב)2.

7. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב פיננסיים סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2023			במיליוני ש"ח
סכום	% מסה"כ	סיכון חוץ מאזני	
25	0%	-	ענף משק
3,449	11%	1,000	תעשייה
1,146	4%	125	בינוי ונדל"ן
33	0%	-	חשמל ומים
83	0%	-	מסחר
1,512	5%	-	תקשורת ושרותי מחשב
258	1%	-	בנקים
274	1%	26	שירותים פיננסיים
4,310	14%	168	שירותים עסקיים אחרים
20,667	64%	-	אנשים פרטיים
31,757	100%	1,319	אג"ח מדינה
			סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2022			במיליוני ש"ח
סכום	% מסה"כ	סיכון חוץ מאזני	
19	0%	-	ענף משק
3,018	10%	1028	תעשייה
1,001	3%	30	בינוי ונדל"ן
36	0%	-	חשמל ומים
67	0%	-	מסחר
1,216	4%	-	תקשורת ושרותי מחשב
112	0%	-	בנקים
259	1%	-	שירותים פיננסיים
86	0%	-	שירותים עסקיים אחרים
3,586	12%	132	שירותים ציבוריים
20,623	70%	-	אנשים פרטיים
30,023	100%	1,190	אג"ח מדינה
			סך הכל

ביאור 42: ניהול סיכונים (המשך)

ו. סיכוני אשראי (המשך)

8. ביטוח משנה

א. מדיניות כלל ביטוח בניהול סיכוני אשראי בקשר עם מבטחי משנה

קבוצת כלל ביטוח מבטחת חלק מעסקיה בביטוח משנה, שרובו נעשה באמצעות מבטחי משנה בחו"ל. עם זאת, ביטוח המשנה אינו משחרר את חברות הביטוח המאוחדות מחובתן כלפי מבטחיהן על פי פוליסות הביטוח.

הקבוצה חשופה לסיכונים הנובעים מאי וודאות לגבי היכולת ו/או הרצון של מבטחי המשנה לשלם את חלקם בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח (נכסי ביטוח המשנה) ואת חובותיהם בגין תביעות ששולמו. חשיפה זו מנוהלת על ידי מעקב שוטף אחר מצבו של מבטח המשנה בשוק העולמי וכן אחר קיום התחייבויותיו הכספיות.

בהתאם להנחיית הממונה קובעים הדירקטוריונים של חברות הביטוח המאוחדות, אחת לשנה, מסגרות חשיפה מרביות למבטחי משנה ספציפיים ולקבוצות של מבטחי משנה, עימם התקשרה ו/או תתקשר קבוצת כלל ביטוח, המבוססות על דירוגם הבינלאומי. חשיפות אלו מנוהלות על ידי הערכה פרטנית של מבטחי המשנה שהחשיפה אליהם הינה משמעותית וניטור אינדיקציות לרמת הסיכון בהתייחס לכלל מבטחי המשנה עימם מתקשרת קבוצת כלל ביטוח. אגף ניהול סיכונים, מבצע מעקב רבעוני אחר החשיפות למבטחי משנה, המדווחות אליו, עוקב אחר מצבם הפיננסי של מבטחי המשנה הגדולים בהסתמך על מידע מגוון, כולל משווקי ההון הבינלאומיים וכן עורך בקרת אשראי על אנליזות שבוצעו ביחס למבטחי משנה ספציפיים. אגף ניהול סיכונים מדווח לדירקטוריונים מדי רבעון על החשיפה אל מול המגבלות שנקבעו.

כמו כן, חשיפות חברות אלו מפוזרות בין מבטחי משנה שונים, והעיקריות שבהן הינן למבטחי משנה המדורגים בדירוגים בינלאומיים גבוהים.

כתוצאה מיישום המדיניות המתוארת לעיל, ריכוזיות החשיפה למבטח משנה בודד אינה גבוהה, אם כי החברה עשויה להיות חשופה לריכוז סיכון אשראי למבטח משנה בודד באירוע קטסטרופה.

ביאור 42: ניהול סיכונים (המשך)

ו. סיכוני אשראי (המשך)

8. ביטוח משנה (המשך)

ב. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה

ליום 31 בדצמבר 2023

חובות בפיגור		נכסי ביטוח משנה בניכוי חלקם של מבטחי המשנה בהוצאות רכישה נדחות									סך פרמיות למבטחי משנה לשנת 2023	סך במיליוני ש"ח
מעל שנה	בין חצי שנה לשנה	סה"כ חשיפה ⁽¹⁾	סכום כתבי אשראי שנתקבלו ממבטחי משנה	פיקדונות מבטחי משנה	סה"כ נכסי ביטוח משנה	בביטוחי חבויות	בביטוח רכוש	בביטוח בריאות	בביטוח חיים	יתרות בחובה (זכות) נטו ⁽²⁾	2023	
-	-	196	65	224	558	77	181	62	238	(73)	324	קבוצת דירוג AA ומעלה Swiss Re
-	6	726	3	358	1,155	652	312	62	129	(67)	478	אחרים
-	6	922	68	582	1,712	729	493	124	367	(140)	802	סך הכל
1	1	1,193	20	435	1,727	1,213	499	14	1	(80)	889	A
-	-	59	-	132	185	171	14	-	-	6	15	BBB
-	-	58	-	-	63	59	4	-	-	(5)	7	נמוך מ-BBB או לא
1	7	2,231	87	1,149	3,687	2,171	1,010	138	368	(220)	1,713	סך הכל

ביאור 42: ניהול סיכונים (המשך)

1. סיכוני אשראי (המשך)

8. ביטוח משנה (המשך)

ב. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2022

חובות בפיגור	נכסי ביטוח משנה בניכוי חלקם של מבטחי המשנה בהוצאות רכישה נדחות										סך פרמיות למבטחי משנה לשנת 2022	סך פרמיות לחובה (זכות) נטו ⁽²⁾	במיליוני ש"ח
	מל שנה	בין חצי שנה לשנה	סה"כ חשיפה ⁽¹⁾	סכום כתבי אשראי שנתקבלו ממבטחי משנה	פיקדונות מבטחי משנה	סה"כ נכסי ביטוח משנה	בביטוחי חבויות	בביטוח רכוש	בביטוח בריאות	בביטוח חיים			
													קבוצת דירוג AA ומעלה Swiss Re
-	-	203	43	191	540	85	199	55	201	(103)	301		
-	1	1,122	5	544	1,759	1,186	378	65	130	(89)	585	אחרים	
-	1	1,325	48	735	2,300	1,272	577	120	331	(192)	885	סך הכל	
													A Lloyd's
-	-	332	-	-	348	298	49	-	-	(15)	104		
1	2	1,113	19	304	1,484	989	459	36	-	(48)	674	אחרים	
1	2	1,445	19	304	1,832	1,287	508	36	-	(63)	778	סך הכל	
													BBB נמוך מ-BBB – או לא
-	-	58	-	153	211	197	14	-	-	-	72		
-	-	67	-	-	71	62	9	-	-	(4)	13		
2	3	2,895	67	1,192	4,413	2,818	1,108	156	332	(260)	1,749	סך הכל	

- (1) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: סך-כל נכסי ביטוח (חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות משנה), בניכוי הפקדונות ובניכוי סכום כתבי האשראי שנתקבלו ממבטחי המשנה כערבות להתחייבויותיהם ובתוספת (בניכוי) היתרות השוטפות בחובה (בזכות) נטו.
- (2) לאחר הפחתת הפרשה לחובות מסופקים בסך של 6.5 (6.3 אשתקד) מיליוני ש"ח. היתרות אינן כוללות יתרות של חברות ביטוח בגין ביטוח משותף.
- (3) סך-כל ההפרשות לחובות מסופקים בתוספת הקטנת חלקם של מבטחי משנה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח מסתכם בסך של 9.4 (7.5 אשתקד) מיליוני ש"ח המהווים 0.4% (אשתקד 0.3%) מסך החשיפה.
- (4) הדירוג נקבע בעיקרו לפי חברת הדירוג P&S, במקרים בהם לא ניתן דירוג על ידי P&S, נקבע על ידי חברת דירוג אחרת והומר הדירוג לפי מפתח שנקבע בתקנות דרכי ההשקעה.
- (5) סך-כל החשיפה של מבטחי המשנה לאירוע רעידת אדמה בהסתברות נזק צפוי (MPL) הנע בין 1.55% ל-3% מסכום הביטוח, בהתאם לענפי הביטוח ולמאפייני הרכוש המבוטח הינה 11,985 מיליוני ש"ח, ממנה חלקן של מבטחי המשנה המשמעותי ביותר בחשיפה זו הינו 16.3%.
- (6) לא קיימים מבטחי משנה נוספים על אלו אשר פורטו לעיל אשר החשיפה בגינם עולה על 10% מהחשיפה הכוללת של מבטחי משנה או שהפרמיה בגינם עולה על 10% מסך הפרמיות לביטוח משנה לשנת 2023.
- (7) בקבוצה הלא מדורגת נכללות יתרות בגין תביעות תלויות באמצעות ברוקרים עד וכולל שנת 2003 אשר החשיפה בגינם 0 (0.2 אשתקד) מיליוני ש"ח.
- (8) הנתונים כוללים יתרות של חברות בישראל, שנכללו בהתאם לטבלת המרה לדירוג כאמור בסעיף ד לעיל, בסך של 0.6 (אשתקד 1) מיליוני ש"ח.

ביאור 42: ניהול סיכונים (המשך)

ז. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה

1. פירוט הרכב ההשקעות לפי בסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר 2023

במיליוני ש"ח	לא צמוד	צמוד מדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו ⁽¹⁾	פריטים לא פיננסיים ואחרים	סך הכל
מזומנים ושווי מזומנים	3,084	-	1,334	-	4,418
נכסים סחירים	8,077	15,704	10,806	25,961	60,548
נכסים בלתי סחירים	4,875	3,286	657	14,767	23,585
סך הכל הנכסים	16,036	18,990	12,797	40,728	88,551

ליום 31 בדצמבר 2022

במיליוני ש"ח	לא צמוד	צמוד מדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו ⁽¹⁾	פריטים לא פיננסיים ואחרים	סך הכל
מזומנים ושווי מזומנים	6,884	-	1,574	-	8,458
נכסים סחירים	8,104	12,844	8,956	25,324	55,228
נכסים בלתי סחירים	5,337	3,640	749	12,177	21,903
סך הכל הנכסים	20,325	16,484	11,279	37,501	85,589

1. מטבע חוץ עיקרי הינו דולר.
2. סיכון אשראי עבור נכסים בארץ

ליום 31 בדצמבר 2023

דירוג מקומי⁽¹⁾

במיליוני ש"ח	AA ומעלה	A עד BBB	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סך הכל ⁽²⁾
נכסי חוב בארץ:	8,823	-	-	-	8,823
אגרות חוב ממשלתיות	11,407	2,669	133	487	14,696
נכסי חוב אחרים - סחירים	2,311	1,280	96	4,182	7,869
נכסי חוב אחרים - בלתי סחירים	22,541	3,949	229	4,669	31,388
סך הכל נכסי חוב בארץ	521	160	-	-	681
מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי					

ליום 31 בדצמבר 2022

דירוג מקומי⁽¹⁾

במיליוני ש"ח	AA ומעלה	A עד BBB	נמוך מ-BBB	לא מדורג	סך הכל ⁽²⁾
נכסי חוב בארץ:	9,092	-	-	-	9,092
אגרות חוב ממשלתיות	8,875	2,169	-	448	11,492
נכסי חוב אחרים - סחירים	2,394	1,732	-	4,923	9,049
נכסי חוב אחרים - בלתי סחירים	20,361	3,901	-	5,371	29,633
סך הכל נכסי חוב בארץ	181	404	-	-	585
מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי					

- (1) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינם מעלות, מידרוג ודירוג פנימי. נתוני מידרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.
- (2) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המרבי. לפיכך, טור סך הכל מייצג סיכון אשראי מרבי.

ביאור 42: ניהול סיכונים (המשך)

ז. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2023

דירוג בינלאומי ¹					סך הכל ²	במיליוני ש"ח
סך הכל ²	לא מדורג	נמוך מ-BBB	A עד BBB	AA ומעלה		
4,876	391	2,009	2,010	466		סך הכל נכסי חוב בחו"ל

ליום 31 בדצמבר 2022

דירוג בינלאומי ¹					סך הכל ²	במיליוני ש"ח
סך הכל ²	לא מדורג	נמוך מ-BBB	A עד BBB	AA ומעלה		
5,339	1,120	2,008	2,004	207		סך הכל נכסי חוב בחו"ל

(1) כל נכסי חוב המדורגים בחו"ל דורגו על ידי סוכנויות דירוג מוכרות מחו"ל. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(2) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המרבי. לפיכך, טור סך הכל מייצג סיכון אשראי מרבי.

ביאור 42: ניהול סיכונים (המשך)

ח. סיכונים גיאוגרפיים

ליום 31 בדצמבר 2023

במיליוני ש"ח	אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	קרנות/תעודות סל (*	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
ישראל	20,667	3,582	1,124	97	146	1,319	10,535	37,470	48	37,518
ארה"ב	-	2	328	223	519	101	3,058	4,231	450	4,681
בריטניה	-	-	-	-	-	-	488	488	-	488
גרמניה	-	-	-	-	-	-	838	838	-	838
שוויץ	-	-	-	-	-	-	601	601	-	601
שוקים מתעוררים	-	-	-	-	-	-	216	216	-	216
אחרים	-	8	219	7	8	74	2,216	2,532	-	2,532
סך הכל הנכסים	20,667	3,592	1,671	327	673	1,494	17,952	46,376	498	46,874

ליום 31 בדצמבר 2022

במיליוני ש"ח	אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	קרנות/תעודות סל (*	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סך הכל
ישראל	20,623	3,117	1,096	66	207	1,290	10,723	37,122	16	37,138
ארה"ב	-	-	543	483	252	98	2,537	3,913	112	4,025
בריטניה	-	-	-	-	-	-	730	730	-	730
גרמניה	-	-	-	-	-	-	1,095	1,095	-	1,095
שוויץ	-	-	-	-	-	-	629	629	-	629
שוקים מתעוררים	-	-	-	-	-	-	239	239	-	239
אחרים	-	8	213	21	1	87	2,026	2,356	8	2,364
סך הכל הנכסים	20,623	3,125	1,852	570	460	1,475	17,979	46,084	136	46,220

(* לרבות תעודות סל בחו"ל (ETF))

ביאור 42: ניהול סיכונים (המשך)

2. סקירת הסיכונים- מקס

א. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

מקס עוסקת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות הכרוכות בנטילת סיכונים בהם: סיכון אשראי, סיכונים שוק וסיכון נזילות. לסיכונים אלו נלווים סיכונים תפעוליים רבות סיכונים אבטחת מידע וסיכונים סייבר, סיכונים ציות, סיכון מוניטין וסיכונים ESG הטבועים בפעילות העסקית. כמו כן, מקס פועלת בסביבה עסקית מתפתחת ובעלת מאפיינים רגולטוריים אשר חושפים אותה בנוסף לסיכונים אסטרטגיים וסיכונים רגולטוריים. ניהול סיכונים מושכל ומעמיק המקיף את כל תחומי פעילותה של מקס, הינו חלק מהאסטרטגיה של מקס ותנאי הכרחי לעמידה במטרותיה ארוכות הטווח.

להלן פירוט הסיכונים המהותיים אליהם חשופה מקס, והגדרתם:

- **סיכון אשראי** - הסיכון שלווה, או צד נגדי, של מקס לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפיה, כפי שסוכמו.
- **סיכון שוק** - סיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחץ מאזניות הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי השוק (שינוי ברמת מחירים בשוקים שונים, שיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות).
- **סיכון נזילות** - הסיכון לרווחי מקס וליציבותה הנובע מאי יכולתה לספק את צרכי נזילותה.
- **סיכון תפעולי** - סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הגדרה זו כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון תדמיתי.
- **סיכון אבטחת מידע וסייבר** - פוטנציאל לנזק שנובע מהתרחשות אירוע סייבר, בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו. אירוע סייבר הינו אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשוב ו/או מערכות תשתיות משובצות מחשב (Imbedded system) על-ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים למקס) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר.
- **סיכון משפטי** - סיכון הנובע מפעילות מקס אשר קיים לגביה חשש כי אינה תואמת הוראות רגולציה או פסיקה תקדימית, וכן סיכון הנובע מהליכים משפטיים המתנהלים נגד מקס וסיכון הנובע מחשש להפרת התחייבויות הסכמיות מצד מקס. בנוסף, מוגדר סיכון משפטי כחוות דעת משפטית לקויה, לרבות עריכת הסכמים שאינם מגנים על זכויות מקס במידה הראויה או אי מתן הנחיות מתאימות עקב שינויים בהוראות רגולציה, בפסיקה או בהתחייבויות הסכמיות מצד מקס.
- **סיכון ציות** - הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר מקס עלולה לספוג כתוצאה מכך שאין היא מקיימת הוראות חוקים ותקנות.
- **סיכון רגולטורי** - סיכון הנובע מהשפעה אפשרית ליישום הוראות רגולטוריות נוספות על תוצאות הפעילות העסקית של מקס.
- **סיכון אסטרטגי** - הסיכון לפגיעה ברווחים, בהון, במוניטין או במעמד מקס כתוצאה מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטוריים וטכנולוגיים.
- **סיכון מוניטין** - הפוטנציאל שפרסום שלילי, שמועות בשוק או תפישה ציבורית, המתחייבים לדרכי פעולתה של מקס, יגרמו לירידה בבסיס הלקוחות או יגררו עלויות משפטיות גבוהות או ירידה בהכנסות.
- **סיכון מאקרו-כלכלי** - סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון לפגיעה ברווח ובהון מקס הנובעים מהרעת הסביבה המאקרו-כלכלית בארץ ובעולם.
- **סיכונים סביבה ואקלים (ESG)** - הסיכון להפסד כתוצאה מאי עמידה בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן. בשנים האחרונות התרחבה ההגדרה של סיכון סביבתי וכיום היא כוללת גם את ההשפעה של הארגון על הסביבה אף אם הדבר לא קשור באופן ישיר להפסד כספי.
- **סיכון מודל** - סיכון מודל הינו החשיפה להפסד או לפגיעה במוניטין מקס, כתוצאה מהחלטות עסקיות שמתבססות על תוצאות מודל שגויות, מוטות או על פרשנות מרחיבה מדי של תוצאות המודל.

ב. תיאובן לסיכון

תיאובן הסיכון, מוגדר לרוב במבט צופה פני עתיד, מגדיר את רמת הסיכון שמקס מוכנה ומסוגלת לקחת על עצמה, ומבטא את היבטי הסיכון של הדייקטוריון. הגדרת תיאובן הסיכון של מקס היא אחד הכלים המרכזיים של הדייקטוריון לפיקוח תוך בקרה על הסיכונים הנלקחים על ידי מקס.

סיבולת הסיכון הינה רמת הסיכון המקסימלית שמקס מוכנה לקחת על עצמה בהתחשב ברמת המשאבים שלה, מבלי להפר את המגבלות שהוכתבו על ידי ההון הרגולטורי וצרכי הנזילות, הסביבה התפעולית והתחייבויותיה, גם מההיבט של התנהגות כלפי בעלי המניות, לקוחות ובעלי עניין אחרים.

גיבוש תיאובן הסיכון מתבצע תוך התחשבות ביעדים האסטרטגיים והעסקיים שמקס הגדירה, ולוקח בחשבון את הסיכונים המהותיים אליהם חשופה מקס. תיאובן הסיכון נקבע בתוך גבולות סיבולת הסיכון של מקס. למקס מסמך תיאובן הסיכון הכולל כמותיות ומגבלות איכותיות, ומאושר על ידי ההנהלה והדייקטוריון. המסמך נבחן ומעודכן אחת לתקופה.

ג. עקרונות לניהול הסיכונים

- ניהול הסיכונים מתבצע, בין היתר, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 310 בנושא ניהול סיכונים. אופן ניהול הסיכונים במקס נבחן ומתעדכן באופן שוטף בכפוף להוראות ולהנחיות הפיקוח על הבנקים ובהתחשב בשינויים בסביבה העסקית ובמדיניות מקס.
- מפורטים להלן עקרונות מובילים בניהול הסיכונים:
 - תפיסת ניהול הסיכונים נעשית ברמת הקבוצה (מקס וחברות הבנות שלה), מתוך גישה צופה פני עתיד הכוללת זיהוי וניטור

של הסיכונים הקיימים, לצד זיהוי סיכונים חדשים. ניהול הסיכונים מבוצע בראייה משולבת וכלל תאגידי לאורך כל השרשרת הניהולית ולרוחב היחידות העסקיות.

- מבנה הממשל התאגידי במקס מבוסס על שלושת קווי ההגנה. קו הגנה ראשון הינם קווי עסקים, שהם נוטלי הסיכון ונושאים באחריות מלאה לניהול הסיכונים ויישום סביבת בקרה נאותה על פעילותם. קו הגנה שני הינה פונקציית ניהול סיכונים בלתי תלויה בראשות מנהל הסיכונים הראשי, תפקידו לסייע להנהלה לקדם ראייה משולבת, כלל תאגידי, של הסיכונים, לתכנן, לתחזק ולפתח את מסגרת העבודה לניהול סיכונים, ולאגור את נאותות התשומות של קווי העסקים לניהול הסיכון ותהליכי נטילת הסיכון. קו הגנה שלישי הינה הביקורת הפנימית, תפקידה לבחון את תקינותם ואת יעילותם של תהליכי ניהול הסיכונים במקס ולחשוף חולשות בבקורות הפנימיות.
- מסמכי מדיניות ניהול סיכונים גובשו לכל אחד מהסיכונים המהותיים, וכוללים התייחסות למסגרת ניהול הסיכונים, מגבלות ואינדיקטורים לזיהוי התממשות הסיכון. מסמכי המדיניות מאושרים על ידי ההנהלה והדירקטוריון ומתוקפים אחת לתקופה.
- מיפוי סיכונים במוצרים חדשים - חשיפתה של מקס גדלה כאשר היא מתחילה לעסוק בפעילות חדשה, מטמיעה תהליכים עסקיים חדשים או מפתחת מוצרים חדשים ונכנסת לשווקים בלתי מוכרים. טרם הפעלת מוצר חדש/פעילות חדשה, מבוצע מיפוי והערכה של הסיכונים הגלומים בהם, וכן מבוצעת בחינה לקיומם של כלים הולמים ומומחיות נדרשת לניטור ובקרה אחר הסיכונים. למקס מדיניות ונהלים לעניין מיפוי סיכונים במוצרים חדשים, הכוללים התייחסות לגורמים הרלוונטיים הנדרשים להיות מעורבים בתהליך אישור המוצר החדש/הפעילות החדשה.
- תרחישי קיצון מהווים כלי משלים לניהול הסיכונים במקס והינו צופה פני עתיד. מקס נערכת להתמודדות עם סיכונים שהתרחשותם עלולה לגרום לשיבושים חמורים בפעילות העסקית הרגילה. תרחישי הקיצון מסייעים בתהליכים שונים כגון: תכנון ההון, ניהול הנזילות, קביעת תיאבון הסיכון ותהליכי זיהוי סיכונים.
- למקס מסמך קווים מנחים לניהול משברים, אשר מטרתו להתוות תפיסה כוללת לניהול משברים מסוגים שונים, ונועדה להבטיח התמודדות אפקטיבית, ככל הניתן, עם שיבושים וכשלים העלולים להיגרם על ידי אירועים חיצוניים או פנימיים, ולאפשר המשכיות עסקית מרבית.
- סיכון התנהגותי (Conduct Risk) סיכון במסגרתו התנהלות מקס תוביל, במעשה או במחדל, לתוצאה בלתי רצויה ללקוחותיה (הגנות, הוגנות ושקיפות) ובעקבות כך עלולה להוביל להתממשות נזקים משפטיים, הטלת קנסות ו/או נזקי מוניטין והינו שלוב בכלל הפעילות העסקית של מקס. ניהול הסיכון מתבצע באופן שוטף וכולל בחינה מתמדת ביחס לשינויים בסביבה העסקית, בסביבת הצרכן, בסביבה התחרותית, ובסביבה הטכנולוגית. ניהול נכון של הסיכון נועד להבטיח טיפול הוגן בלקוחות ושמירת אמון הציבור בפעילות מקס. במסגרת זו, מקס דואגת לכך כי התרבות, התהליכים, השירותים והמוצרים המוצעים על ידה, מבטיחים מענה לציפיות הלקוח ולצרכיו.
- תוצאת תהליך הערכת הלימות ההון במקס - מטרת תכנון ההון להבטיח את נאותות ההון במצב עסקים רגיל וכן בהתממשות תרחישי קיצון, על בסיס הערכת השינויים בפעילות ובחשיפה לסיכונים וההערכות ביחס להיקף מקורות ההון שיעמדו לרשות מקס בעתיד.
- תכנון ההון במקס משקף ראייה צופה פני עתיד של היקפי הפעילות העסקית אל מול הסיכונים ויחס הלימות ההון הנדרש. החישוב מבוסס על תכנית עבודה תלת שנתית שאושרה בדירקטוריון, אשר כוללת הנחות שונות המתייחסות לשינויים הצפויים, לרבות, בין היתר, צמיחת קווי העסקים והגידול בפעילות, דרישות ושינויים רגולטוריים, והתחזיות המאקרו-כלכליות.
- במסגרת הערכת נאותות הלימות ההון נדרשת מקס לבצע תרחישי קיצון צופי פני עתיד לזיהוי אירועים או שינויים אפשריים בתנאי השוק, שעלולים להשפיע לרעה על מקס ולהבטיח כי למקס קיים הון הולם לתמיכה בסיכונה.
- בהתאם לתהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP), למקס הון הולם לצורך עמידה בדרישות הרגולטוריות, ולצורך התמודדות עם הסיכונים ותרחישי הקיצון שעלולים להתממש.

ד. תהליכים לניהול הסיכונים השונים:

1.1 סיכון אשראי

הסיכון אשראי מוגדר בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 311, כסיכון שלווה, או צד נגדי, של מקס לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפיה, כפי שסוכמו.

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 311, מטרת ניהול סיכוני האשראי הינה להשיא את התשואה המותאמת לתיאבון הסיכון של מקס, באמצעות שמירה על כך שחשיפת סיכון האשראי הינה בהתאמה למדיניות מקס בנושא.

1.2 מדיניות האשראי

מקס פועלת לפי מדיניות אשראי, המאושרת אחת לשנה על ידי הדירקטוריון ומהווה את אחד הנדבכים המרכזיים לביטוי של אסטרטגיית האשראי ותיאבון הסיכון של מקס. מדיניות סיכוני אשראי קובעת, בין היתר, את העקרונות למתן אשראי, לרבות קווים מנחים לאופן שיווק יזום האשראי הקמעונאי והעסקי, אופן הבקרה וניהול סיכוני האשראי ומגבלות למתן אשראי, וזאת במטרה לנטר ולנהל את סיכון האשראי בתיק בהתאם לתיאבון הסיכון.

מדיניות האשראי משמשת כמסגרת לקביעת נהלים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיקוח ובקרה אחר סיכון האשראי הנגזרת מתאבון הסיכון של מקס.

מקס, כחברה מובילה בתחומה, פיתחה מערך פעולה מקצועי לניהול סיכונים מושכל ויעיל של פעילויות עסקיות בתחום האשראי, בהתאמה לצרכי הלקוחות.

שלושת קווי ההגנה

- קו הגנה ראשון - אחריות קו ההגנה הראשון כוללת, זיהוי, הערכה, מדידה, ניטור, הפחתה ודיווח הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריות, וכן ניהול סביבת בקרה נאותה בקשר עם ניהול סיכון האשראי. בין היתר, מבצע הקו הראשון, בדיקת מגבלות פנימיות ורגולטוריות, מעקב אחר אינדיקטורים כלכליים, בדיקת סמכויות ובדיקה פרטנית של אשראי שהועמד.
- קו הגנה שני - יחידת בקרת האשראי, בראשות מנהל הסיכונים הראשי אחראית, בין היתר, על קביעת מתודולוגיית העבודה ואתגור קו ההגנה הראשון. במסגרת תפקידיו: גיבוש מגבלות תיאבון הסיכון, גיבוש מדיניות האשראי, בחינת המגבלות שנקבעו במדיניות, ביצוע בקרה בלתי תלויה על סיכון האשראי לרבות, חוות דעת לגבי בקשות אשראי בסכומים מהותיים, ניטור ומעקב אחר מגמות ומוקדי סיכון והעברת דיווחים מתאימים להנהלת מקס ולדירקטוריון.
- קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית מבצעת סקירה בלתי תלויה ואתגור של התהליכים והמערכות לניהול הסיכונים בחברה וביקורות שונות בנושאי האשראי בהתאם לתוכנית העבודה.

3. סיכון אשראי לאנשים פרטיים

- סיכון האשראי לאנשים פרטיים נובע בעיקר מהחשיפה בגין עסקאות שוטפות בכרטיסים ומוצרי אשראי. מקס מציעה מגוון מוצרי אשראי לאנשים פרטיים, להלן:
- אשראי לא נושא ריבית - מסגרת אשראי לרכישות בכרטיסי אשראי.
 - אשראי נושא ריבית - הלוואות, אשראי מתגלגל, הלוואות למימון כלי רכב ועסקאות קרדיט. האשראי הניתן הינו ברובו בריבית משתנה ולתקופות שונות בהתאם למוצר.
- מרבית התיק הינו אשראי סולו, ללא בטוחות, למעט הלוואות למימון כלי רכב המובטחות בשעבוד כלי רכב.

4. חיתום ממודל

מרבית חיתום האשראי הצרכני שניתן במקס מבוצע באמצעות תהליך חיתום ממודל המבוסס על מודלי דרוג סטטיסטיים (Credit Scoring) הכוללים סרגל רמות דירוג שונות ודירוג נוסף במקרה של כשל, בשילוב עם חוקה עסקית. ההחלטה לגבי גובה האשראי ושיעור הריבית שנקבעת ללקוח הינה על פי המודל, ובשילוב של חוקים עסקיים, המהווים דברך נוסף לבחינת רמת הסיכון.

המודלים נשענים על מקורות מידע פנימיים וחיצוניים העלולים להצביע על התפתחויות שליליות שחלו במצבו הפיננסי של הלקוח כגון: החזרי חיוב, חריגה ממסגרת והתראות ממקורות מידע חיצוניים.

מקס מפתחת ומשכללת את המודלים עבור לקוחות חדשים ולקוחות קיימים באופן שוטף ובהתאם לנדרש, ובנוסף מבצעת להם תיקוף תקופתי בלתי תלוי, בהתאם לפרקטיקה מקובלת ובהתאם להנחיות בנק ישראל, כך שניתן יהיה לאמוד בצורה מהימנה את רמת הסיכון המשתקפת מהלקוחות בתיק האשראי.

מקס מקיימת תהליכי בקרה ומעקב שוטפים אחר התפתחות דירוגי הלקוחות במודלים ומבצעת מעקב שוטף על פרופיל הסיכון בתיק. בנוסף לחיתום ממודל, מקס מנהלת חיתום ידני המתבצע במקרים בהם נדרשת בדיקה נוספת מעבר להצעת המודל שניתנה ללקוח.

האשראי מנוהל, בין היתר, באמצעות מגבלות, הנגזרות מתיאבון הסיכון וממדיניות האשראי של מקס.

ייזום אשראי לאנשים פרטיים

מקס פועלת בהתאם לאסטרטגיה שלה להרחבת תיק האשראי לאנשים פרטיים, תוך המשך שמירה על רמת פיזור גבוהה. מקס מגדירה, בין היתר, את תמהיל מוצרי האשראי, קצב הגידול וההצעות ללקוחות בהתאמה לפרמטרים כלכליים פנימיים והתפתחויות שחלו במדדים מאקרו כלכליים.

מקס הגדירה מדיניות ותהליכי עבודה מתאימים לשיווק וייזום האשראי ללקוחות תוך התאמת ההצעה בהתאם לצרכי ומאפייני הלקוח. תהליך אישור האשראי, הייזום ושיווקו מנוהל על פי עקרונות הקודד האתי של מקס אשר מבטא את ערכי הליבה שמקס מאמצת: הוגנות, שקיפות, חווית לקוח, יוזמה, שותפות ומצוינות.

בנוסף, תהליך הייזום כולל בחינה קפדנית של ה"סיכון ההתנהגותי" (Conduct Risk) תוך התאמת האשראי לצרכי הלקוח ושמירה על שקיפות והוגנות. בין היתר, מתן גילוי מלא במעמד המכירה בנוגע לכלל מוצרי האשראי והסרת לקוחות, לבקשתם, מפניות מכירת אשראי יזומות ועוד.

מקס מקיימת בקרה שוטפת על יישום המדיניות והתהליכים שנקבעו בערוצי ההפצה השונים. במדיניות נקבעו עקרונות איכותיים וכמותיים אשר לפיהם יועמד, ניהול ויבוקר תיק האשראי, במטרה לשפר את איכותו ולהקטין את הסיכון הגלום בניהולו. מקס עוקבת אחר התראות ומידע עדכני לגבי הלקוחות בתיק האשראי, פרמטרי סיכון בתיק ואינדיקטורים כלכליים, על מנת לנטר שינויים בפרופיל הסיכון. במידת הצורך פועלת מקס לצמצום הסיכון, בין היתר, על ידי הקטנת מסגרות, תוך מתן גילוי נאות ללקוח. מקס קבעה מגבלות פנימיות לפיזור מוצרי האשראי השונים המאופיינים ברמות סיכון שונות. מקס קבעה בין היתר מגבלות לגבי מסגרת האשראי ללווה בהתאם לפרמטרים שונים ובהתאם לספים שקבעה, לרבות בהתייחס לתמהיל רמות הסיכון על פי מודלי דירוג פנימיים ומידע חיצוני. בתקופת הדוח מאפיינים אלו נותרו ללא שינוי מהותי.

מקס קבעה מדרג סמכויות להחלטות האשראי ומקיימת דיונים תקופתיים בתמהיל סיכון התיק הכוללים מעקב אחר מדדי סיכון ודיווחים על עמידה במגבלות שנקבעו לוועדת סיכונים עליונה של מקס, לוועדת סיכונים של הדירקטוריון ולדירקטוריון, לכל הפחות אחת לרבעון.

בשנים האחרונות, הרגולציה מתאפיינת בהוראות פרו צרכניות, המשפיעות על היכולת להיפרע מול הלקוחות ולהרעה ביכולת החזר החובות של יחידים/לווים פרטיים. אלו באים לידי ביטוי בבקשות לפשיטות רגל, בקשות לצו כינוס, צווי הכינוס שניתנים, צווי פש"ר וצווי הפטר. מקס פועלת לגבייה מיטבית ויעילה לצמצום היקף המחיקות.

5. אשראי מסחרי

אשראי זה ניתן לעסקים קטנים וזעירים ולחברות בערבון מוגבל. הסיכון נובע מהחשיפה בגין לקיחת מוצרי אשראי שונים על ידי בתי העסק בהתאם לצרכיהם. מקס מציעה מגוון מוצרי אשראי ללקוחות עסקיים, בעיקר הלוואות לתקופות זמן שונות ומסגרות לרכישות בכרטיסי אשראי עסקיים, לצד ערבויות אוטונומיות לבתי עסק להבטחת תשלום דמי שכירות ועוד מגוון מוצרים מתרחב הנותן מענה לבית העסק לצרכי הון חוזר, הקמה וצרכים נוספים.

במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2023, מקס החלה להעמיד הלוואות בקרן חדשה להלוואות בערבות מדינה (במסגרת מלחמת חרבות ברזל) שמציעה הלוואות לכלל החברות.

מקס פועלת על בסיס מדיניות אשראי הדוקה המשלבת בתוכה מגבלות פנימיות לחיתום וניהול פעילות האשראי. חלק גדול מהאשראי לבתי עסק הינו עבור בתי עסק הסולקים עם מקס. הסליקה מהווה מקור סילוק לחוב. לצד הפעילות עם לקוחות סולקים, מקס פועלת ומעמידה אשראי גם ללקוחות שאינם סולקים, בין השאר במסגרת קרנות בערבות המדינה וכן הלוואות קצרות טווח למימון רכש ספקים המגובות בפוליסה של חברת ביטוח חיצונית.

אשראי בעייתי

מקס קבעה נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כבעייתיים. בהתאם לנהלים אלו, מקס מסווגת את כל החובות הבעייתיים שלה ואת פריטי האשראי החוץ מאזניים בסיווגים: אשראי בעייתי צובר ואשראי בעייתי לא צובר.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

למקס קיימת חשיפה שאינה מהותית מול הארגונים הבינלאומיים ויזה ומסטרקארד בגין יתרות של מחזורי עסקאות שבוצעו על ידי תיירים בארץ ובניכוי יתרות של מחזורי עסקאות שבוצעו על ידי ישראלים בחו"ל, שבגין טרם זכתה מקס על ידי הארגונים הבינלאומיים. בשנת 2023 לא חל שינוי מהותי בחשיפת מקס למוסדות פיננסיים זרים.

6. סיכוני שוק

סיכון השוק מוגדר בהוראת ניהול בנקאי תקין 339 כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי השוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, שיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות).

למקס מדיניות לניהול סיכוני שוק, המאושרת על ידי הנהלת מקס והדירקטוריון. מסמך המדיניות כולל התייחסות למגבלות תיאבון הסיכון, ותהליכי הגידור בגין החשיפות השונות. בנוסף מנהלת מקס ניטור ומעקב אחר מכלול הסיכונים הפיננסיים, גובה החשיפות, תוצאות ניתוחי רגישות, ושינויים מהותיים נוכחיים וצפויים המתבצעים באופן שוטף ונידונים במסגרת פורום לניהול סיכונים פיננסיים בראשות המנכ"ל, המתכנס בתדירות חודשית.

החשיפה לסיכון ריבית

סיכון ריבית מוגדר בהוראת ניהול בנקאי תקין 333 כסיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בשיעורי הריבית משפיעים על רווחי מקס באמצעות שינוי בהכנסות ריבית, נטו (כולל שינוי בהכנסות/הוצאות שאינן מריבית). שינויים בשיעורי הריבית משפיעים גם על שווי נכסי מקס, התחייבויותיה ומכשירים חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (ובמקרים מסוימים תזרימי מזומנים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית.

חשיפת מקס לשינויים בשיעורי הריבית נובעת ממספר מקורות:

- סיכון תמחור מחדש - נובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית קבועה) ובמועדי התמחור מחדש (בריבית משתנה) של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות של מקס. אי התאמות במועדי תמחור מחדש עלולות לחשוף את הרווחים ואת השווי הכלכלי לתנודות בלתי צפויות עקב שינויים בשיעורי הריבית.
- שינוי בשיעור הריבית עלול לגרום לעלייה במחיר המקורות ולשחיקה ברווחיות.
- סיכון בסיס - סיכון הנובע ממתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש. לצד הנכסים של מקס הכוללים אשראי נושא ריבית, אשר רובו בריבית משתנה (מרווח מריבית הפריים), מגייסת מקס בצד ההתחייבויות מקורות מימון שעשויים להיות, בין היתר, באמצעות אגרות חוב.
- חשיפת שווי הוגן - נכסי מקס כוללים יתרות שאינן נושאות ריבית. בעת שינוי ריבית עלולה להיווצר חשיפה שתגרום לקיטון בשווי ההוגן של מקס. החשיפה גדלה אף יותר במידה וקיים מח"מ שונה בין הנכסים הפיננסיים להתחייבויות הפיננסיות.
- סיכון עקום התשואות - סיכון שבו יפגעו רווחי מקס כתוצאה מתזוזה מקבילית של עקום התשואות או עקב שינוי בצורתו.

ניהול סיכון ריבית

הערכת החשיפה לסיכון הריבית מתבצעת באמצעות ניתוח של השפעת שינוי בשיעורי הריבית על השווי ההוגן ועל ההכנסות מריבית נטו. הסיכון נובע מהחשיפה לשינויים עתידיים בשיעורי הריבית והשפעתם האפשרית על ערכם של הנכסים וההתחייבויות על-פי גישת השווי הכלכלי, והשפעתם על הרווחים על-פי גישת הרווחים. החשיפה נובעת, בין היתר, מהפער בין מועדי הפירעון ומועדי חישוב הריבית של הנכסים וההתחייבויות בכל אחד ממגזרי ההצמדה. לצורך ניהול סיכון הריבית נבחנו גם הפערים בין הנכסים וההתחייבויות בהתאם לבסיסי ההצמדה כאשר מרבית החשיפה של מקס הינה במגזר השקלי. מקס קבעה מדדי ניטור אחר החשיפה, ובעת התממשות אחד מהם יקבעו דרכי פעולה לצורך הקטנת הסיכון, בין היתר ובהתאם לצורך, יבוצע שימוש במכשירי גידור, כפי שאושרו על ידי הנהלת מקס והדירקטוריון.

מכשירים פיננסיים נגזרים

ככלל, מדיניות מקס הינה שימוש במכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי גידור כלכלי בלבד.

סיכון שער חליפין

החשיפה לסיכון שער חליפין מתבטאת בהפסד שעלול להתרחש כתוצאה משינויים בשערי החליפין או במדד המחירים לצרכן, בעת הפעילות העסקית השוטפת של מקס. חשיפת מקס לסיכון שער חליפין, נובעת מחשיפה מטבעית כתוצאה מהשפעת שינויים בשער חליפין על הנכסים והתחייבויות במאזן מקס הנקובים במטבעות זרים, בעיקר ממטבעות דולר ואירו. חשיפת המטבע הינה תוצר לוואי מהפעילות העסקית השוטפת של מקס ואינה יצירת חשיפה מכוונת של מקס לצורך העצמת רווחים. עיקר חשיפת מקס לשינויים בשערי חליפין נגזרים מפעילויותיה, קרי סליקה והנפקה, בה מעורב ארגון בינלאומי (ויזה או מאסטרקארד). מאחר ולמקס פעילות עסקית אשר קשורה למטבעות זרים, שינויים בשערי חליפין חושפים את מקס להפסד בגין הפרשי שער.

ניהול סיכון שער החליפין במקס עוסק ברובו בניהול ומזעור החשיפה הכללית וגם תחת תתי חשיפות הנובעות מהפעילות התזרימית ומהחשיפה החשבונאית.

ניהול סיכון שער חליפין

מקס הגדירה מגבלת חשיפה מקסימאלית ליתרות מטבע חוץ לאחר פעולות גידור. גידור החשיפה מבוצע לכל סוג של חשיפה בהתאם למדיניות מקס, בין היתר, באמצעות מכירה וקניה של מט"ח ושימוש בנגזרים פיננסיים, כל זאת תוך שמירה על המגבלות שנקבעו ובהתאם להחלטת ההנהלה והדירקטוריון.

מקס קבעה מדדי ניטור לכל סוג של חשיפה, אשר בעת התממשות אחד מהם יקבעו דרכי פעולה לצורך הקטנת הסיכון.

חשיפת מקס לסיכון הנובעת מפעילויות צמודות למדד המחירים לצרכן אינה מהותית. מקס תמשיך לעקוב אחר חשיפה לפעילויות צמודות מדד מחירים לצרכן, במידה ויחול שינוי בהיקף החשיפה, יבחנו דרכי הפעולה הנדרשות בכדי לנהלה.

7. סיכון נזילות ומימון

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 342 בנושא ניהול סיכון נזילות, סיכון הנזילות מוגדר כסיכון לרווחי מקס וליציבותה הנובע מאי יכולתה לספק את צרכי נזילותה.

למקס מספר פעילויות אשר משפיעות על נזילותה:

- תזרים מפעילויות ליבה, קרי הנפקה, סליקה ופעילויות האשראי.
- תזרים בגין שימושים לרבות: פירעון אגרות חוב וריביות וניהולה השוטף של מקס.
- פערי עיתוי בין תזרים המזומנים הנכנס הנובע מחיובי הלקוחות, לבין תזרים המזומנים היוצא שנובע מזיכוי בתי עסק במסגרת פעילות הסליקה.
- שינויים בתזרים המזומנים של מקס, הנובעים מהתנהגות לקוחות מקס או משינוי משמעותי בגורמים אחרים במערכת הפיננסית והריאלית.

ניהול סיכון הנזילות והמימון

מקס מנהלת את סיכון הנזילות, בין היתר, באמצעות מודל נזילות אשר מביא בחשבון את כל המקורות והשימושים של מקס הנגזרים מפעילותה השוטפת והצפוייה המשפיעים על תזרים מקס. מודל הנזילות מחשב יחס נזילות צפוי, ומטרתו להתריע מראש על מצבים בהם עשויים להתגלות לחצי נזילות. ניהול סיכון הנזילות במקס מתחשב בצרכי הנזילות של כלל החברות הבנות.

מקס הגדירה במדיניות סיכון הנזילות מגבלת יחס נזילות מזערי, וכן מדדי ביצוע במצב עסקים רגיל ותחת תרחישים, אשר אושרו על ידי ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, מקס קבעה מתודולוגיה שמסייעת בזיהוי וטיפול במשבר נזילות וזאת בכדי להבטיח את יכולת מקס לעמוד באתגרים העולים מניהול העסקים השוטף ושעלולים להתעורר בעקבות מקרי לחץ בשווקים הפיננסיים. בניהול הנכסים וההתחייבויות השוטפים, מקס עושה שימוש במקורות מימון מגוונים, על מנת לפזר את הסיכון. מקורות המימון של מקס, כוללים שימוש בהונה העצמי, החזקה של מסגרות אשראי מובטחות במספר בנקים שונים, וכן גיוסי חוב באמצעות מכשירים פיננסיים שונים.

במקס מתכנס פורום ניהול סיכונים פיננסיים בראשות המנכ"ל, בו נוכחים מנהלת הכספים הראשית, מנהל הסיכונים הראשי והמבקר הפנימי. במסגרת הפורום נדונים, בין השאר, חשיפות ופעולות הגידור.

8. סיכון תפעולי

הוראת ניהול בנקאי תקין 350 בנושא ניהול סיכונים תפעוליים, מגדירה סיכון תפעולי כ- "סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הגדרה זו כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון תדמיתי". קיימים מצבים בהם התממשות של סיכונים אחרים, כגון: סיכון אשראי, סיכון ציות וסיכון מוניטין נגרמים כתוצאה מכשל תפעולי.

מקס חשופה לסיכונים תפעוליים כחלק מפעילויותיה, כגון:

- פעילות ההנפקה - כחלק מפעילות ההנפקה מקס חשופה לעסקאות הונאה בכרטיסי אשראי המונפקים על ידה, המבוצעות בארץ ובחו"ל.
- פעילות הסליקה - כחלק מפעילות הסליקה, מספקת מקס שירותי קרדיט וניכיון. החשיפה בגין שירותים אלו טמונה בסיכון שבית עסק לא יספק את הסחורה אותה התחייב לספק ואשר עלול להוביל לקוחות להתלונן על "כשל תמורה". היקף ומשך החשיפה נגזר מסוג השירות שניתן על ידי בית העסק בהתאם למועד אספקת המוצר.
- כמו כן, הסיכונים התפעוליים קיימים באופן טבעי בכל התהליכים במקס, ונובעים, בין היתר, משימוש בטכנולוגיות ומערכות מידע שונות.

ניהול הסיכון התפעולי

ניהול הסיכון התפעולי מיושם במקס בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין, אשר קובעות, בין היתר, את עקרונות היסוד לניהול הסיכון. ניהול הסיכון במקס הינו תהליך מתמשך של זיהוי והערכת הסיכונים, מדידת החשיפות וצרכי ההון הנדרשים לכיסוי הסיכונים הללו על בסיס שוטף, ודיווח ההנהלה והדירקטוריון. להלן עקרונות המפתח בניהול הסיכון התפעולי:

▪ **שלושת קווי ההגנה** - כקו ההגנה ראשון משמשות היחידות העסקיות נוטלות הסיכון, אשר אחראיות על גיבוש הבקורות הפנימיות, במטרה להקטין את החשיפות ולמזער את ההסתברות להתממשות הסיכונים והנזק שייגרם במידה ויתממשו. קו ההגנה שני הינה פונקציית ניהול הסיכונים התפעוליים, בראשות מנהל הסיכונים הראשי, המהווה גורם בלתי תלוי המתווה את המדיניות ומסגרת העבודה לניהול הסיכון. קו ההגנה השלישי הינה הביקורת הפנימית, אשר עורכת ביקורות בלתי תלויות.

- **מדיניות סיכונים תפעוליים** - למקס מדיניות סיכונים תפעוליים, המתוקפת ומאשרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון אחת לשנה. המדיניות כוללת, בין היתר, את הממשל התאגידי לניהול הסיכון, מסגרת ניהול הסיכון ומגבלות תיאבון הסיכון.
- **מפת סיכונים תפעוליים** - מקס מנהלת מפת סיכונים תפעוליים של התהליכים המרכזיים במקס. מפת הסיכונים כוללת הערכה של הסיכון המובנה, הערכת הבקרה והערכה של הסיכון השירוי. מפת הסיכונים התפעוליים משמשת כלי תומך לקבלת החלטות עסקיות, ובחינה של רמת החשיפה לסיכון התפעולי.
- **מתודולוגיית זיהוי, מדידה והערכת סיכונים** - למקס מתודולוגיה אחידה לזיהוי והערכה של הסיכונים התפעוליים הגלומים בפעילויות השונות שלה. מתודולוגיית הזיהוי עושה שימוש בכלים שונים וכוללת הערכה כמותית ואיכותית של הסיכון וכן הערכה של אפקטיביות הבקורות על הסיכונים.
- **אירועי הפסד תפעוליים וכמעט הפסד** - למקס תהליך מוסדר לדיווח בגין אירועי הפסד תפעוליים ואירועי כמעט הפסד, וכן תהליך הפקת לקחים ולמידה מאירועים אלו. איסוף הנתונים על אירועי הפסד, תומך בין היתר, בתהליך הערכת החשיפה לסיכון התפעולי.

סיכונים אחרים

9. סיכון אבטחת מידע וסייבר

בהתאם להוראה 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, סיכון הסייבר מוגדר כפוטנציאל לנזק שנובע מהתרחשות אירוע סייבר, בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו. אירוע סייבר הינו אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשב ו/או מערכות תשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים למקס) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר. מקס, כארגון פיננסי, מהווה מטרה אטרקטיבית לתוקפים שונים. מערכות המחשב, רשתות התקשורת והמערכות הממוחשבות המשרתות את לקוחות מקס הינן יעד להתקפות סייבר, החדרת נזקות, קודים זדוניים, התקפות דיג (Phishing) וחשיפות נוספות שמטרתן פגיעה בשירותי מקס, גניבת מידע או פגיעה בבסיס הנתונים של מקס.

הפעילות העסקית של מקס נסמכת ונתמכת במידה רבה על מערכות טכנולוגיות. על כן, זמינות המערכות, מהימנות הנתונים והשמירה על סודיות הנתונים חיוניים לפעילות עסקית תקינה. כמו כן, מקס רואה במידע העסקי ובמידע על לקוחותיה הקיים במערכתה ואצל ספקיה נכס עיקרי ומשקיעה מאמצים ומשאבים רבים ביישום מנגנונים ותהליכים של בקרה והגנה מתקדמים בתחום אבטחת המידע.

מסמך האסטרטגיה לאבטחת מידע והגנת הסייבר מגדיר את תפיסת מקס ויעדיה בנושא אבטחת מידע והגנת הסייבר בהתאם לאסטרטגיה העסקית של מקס. מטרת המסמך להוות מסגרת למדיניות אבטחת מידע והגנת הסייבר ונהלי העבודה בתחום זה, אשר מגדירים את עקרונות הניהול והיישום, תחומי האחריות, בעלי התפקידים, טווחי הסמכויות, סדרי הפעולות והטכנולוגיות אשר משמשות את מקס. כחלק מההיערכות להתמודדות עם איומי הסייבר השונים, מקס מקיימת ומובילה תהליכים פנימיים וחיצוניים להפחתת סיכוני הסייבר נגדה ונגד ולקוחותיה. במסגרת זו, סיכוי הסייבר מנוהלים באמצעות מספר מעגלי אבטחה ובקרה במספר רבדים, זאת מתוך מטרה להקטין את החשיפות הפוטנציאליות בגין איום זה.

10. סיכון ציות

סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית ו/או להפסד פיננסי מהותי ו/או לנזק תדמיתי, אשר מקס עלולה לספוג כתוצאה מכך שאינה מקיימת הוראות חוקים ותקנות. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308 בנושא ציות, נדרש ממקס לנהל מקס מנהלת את כלל סיכונים הציות הנובעים מכלל החוקים, התקנות, ההנחיות והחוזרים החלים על פעילותה. ניהול סיכון הציות הינו חלק בלתי נפרד מהפעילות העסקית של מקס ואינו רק עניינה ואחריותה של פונקציית הציות. קווי העסקים נושאים באחריות רבה לנושא הציות ונטלים חלק פעיל בניהול והפחתת החשיפה לסיכונים הציות במקס.

11. סיכון משפטי

סיכון הנובע מפעילות מקס אשר קיים לגביה חשש כי אינה תואמת הוראות חקיקה (ראשית או משנית), הוראות והנחיות רשויות מוסמכות, רגולציה או פסיקה תקדימית, וכן סיכון הנובע מהליכים משפטיים המתנהלים נגד מקס וסיכון הנובע מחשש להפרת התחייבויות הסכמיות מצד מקס. בנוסף, מוגדר סיכון משפטי כחווה דעת משפטית לקויה, לרבות עריכת הסכמים שאינם מגנים על זכויות מקס במידה הראויה או אי מתן הנחיות מתאימות עקב שינויים בחקיקה, בהוראות רגולציה, בפסיקה או בהתחייבויות הסכמיות מצד מקס.

תפיסת ניהול הסיכון של מקס היא כי ניהול הסיכון המשפטי הינו חלק אינטגרלי מהסביבה העסקית. כפועל יוצא מכך, החלטות בדבר ניהול הסיכון מתקבלות בשקלול ההיבטים העסקיים והמשפטיים.

12. סיכון רגולטורי

סיכון רגולטורי הינו הסיכון להפסד כתוצאה מהשפעת רגולציה עתידית צפויה ובכלל זה חקיקה ו/או הוראות של גופים רגולטוריים שונים. מקס חשופה לסיכון רגולטורי ביחס לכלל תחומי פעילותה.

הסביבה העסקית בה פועלת מקס הינה סביבה דינאמית, אשר נמצאת כיום במוקד תשומת הלב של רגולטורים ומחוקקים. שינויים רגולטורים אלו נועדו, בין היתר, לעודד את התחרות בתחום באמצעות הקטנת חסמי כניסה והוזלת עלויות ללקוח, ולהגן על הלקוחות בהקשרים של גילוי נאות וכד'. מסגרת רגולציה זו, לרוב, מחמירה את ההגבלות על פעילות הענף, ולעיתים יוצרת חוסר אחידות רגולטורית בין מקס ומתחריה. יחד עם זאת, ישנם מספר שינויים רגולטוריים צפויים אשר עשויים להוות מקור להזדמנויות עסקיות חדשות.

ניהול הסיכון הרגולטורי מבוצע על ידי זיהוי שוטף של יוזמות רגולטוריות חדשות והפנייתן לגורם הרלוונטי במקס, וכן מתקיים דיווח שוטף בהנהלת מקס אודות יוזמות חדשות.

13. סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הינו הסיכון לפגיעה ברווחים, בהון, במוניטין או במעמד מקס כתוצאה מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטוריים וטכנולוגיים. ניתן לחלק את הסיכונים האסטרטגיים ל-3 סוגים:

- סביבה חיצונית - סיכונים הנובעים משינויים בסביבה הפוליטית, הכלכלית והחברתית.
- סביבה תחרותית - סיכונים הנובעים משינויים בסביבה התחרותית בה פועלת מקס.
- סביבה פנימית - סיכונים הנובעים מהחלטות, תהליכים או פעולות בהן נקטה/נמנעה מלנקוט מקס. מקס ניצבת כיום בפני אתגרים משמעותיים בכל זירות הפעילות, ריבוי איזמים בעסקי הליבה לצד הזדמנויות והתמודדות עם שינויי רגולציה מהותיים. ניהול הסיכון האסטרטגי במקס מבוסס על התמודדות באמצעות אסטרטגיה הנבחנת כל העת, תוך שמירה על ערכי הליבה של התכנית האסטרטגית של מקס. התיקוף מתבצע לאור סקירות והערכות של אירועים שונים בסביבת העבודה (בתחומי רגולציה, תחרות, טכנולוגיה ועוד) והערכת השינויים הצפויים ביחס לתחומי פעילותה של מקס, לרבות הסיכונים שעלולים להתלוות לשינויים אלו, החשיפה להתממשותם והצעדים שעל מקס לנקוט במקרה של התממשות הסיכונים. ניהול הסיכון האסטרטגי במקס כולל בין היתר פעילויות להלן:

- גיבוש תכנית אסטרטגית ארוכת טווח, הכוללת סקירה והערכות של אירועים שונים בסביבת העבודה (בתחומי רגולציה, תחרות, טכנולוגיה ועוד) והערכת השינויים הצפויים ביחס לכל אחד מקווי פעילותה של מקס.
- דיונים שוטפים קבועים בהנהלה ובדירקטוריון מקס במהלכם מוצגים שינויים אלו ונבחן הצורך בעדכון האסטרטגיה.
- אגף ניהול סיכונים, מבצע אתגור תקופתי להערכות של המגמות האסטרטגיות כפי שזוהו במקס, וכן מציף נושאים רלוונטיים לסיכון האסטרטגי במידת הצורך.

14. סיכון מוניטין

סיכון מוניטין הינו הפוטנציאל שפרסום שלילי, נכון או שגוי, שמעות בשוק, תפישה ציבורית או מחאה חברתית המתייחסים לדרכי פעולתה של מקס ושל עובדיה, יגרמו לפגיעה בשמה הטוב והמוניטין שלה או לירידה בבסיס הלקוחות או יגררו עלויות משפטיות גבוהות או ירידה בהכנסות. סיכון המוניטין קיים כחלק טבעי מפעילות מקס והינו סיכון חוצה חברה. סיכון פוטנציאלי קיים בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים, המערכות במקס ובשיתופי הפעולה של מקס עם חברות וגופים אחרים, בין אם בפעילויות עסקיות, מנהלתיות - פנימיות, ובין אם בדדון או בתום לב.

ניהול הסיכון במקס מורכב בראש ובראשונה מתהליך לזיהוי חשיפות מוניטין (כל פעולה שעלולה להיקשר למותג ולעורר סיקור תקשורתי או שיח שלילי) וניתנת התייחסות לגביה בתהליכי ניהול מוצר חדש. הניטור, המעקב והתגובה מבוצעים באופן שוטף. ניהול סיכון המוניטין מוסדר במסגרת מדיניות ייעודית.

15. סיכון מאקרו-כלכלי

סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון לפגיעה ברווח ובהון מקס הנובעים מהרעת הסביבה המאקרו-כלכלית בארץ ובעולם. האסטרטגיה העסקית ותכנון ההון של מקס כוללים הנחות הנגזרות, בין היתר, מהסביבה המאקרו-כלכלית, כאשר מקס בוחנת ומעריכה את השפעת השינויים בסביבת המאקרו-כלכלית על תוצאותיה העסקיות ועל תכנון ההון.

סביבת הריבית הגבוהה בשנת 2023 מכבידה על הצרכנים ועשויה להשפיע על סיכון האשראי הצרכני. מקס מנסרת ומנהלת באופן שוטף את הסיכון לאי-עמידה בהחזרי הלוואות כמו גם את כלל סיכון האשראי הצרכני. בשלב זה לא ניכרת עלייה מהותית בהתממשות של פוטנציאל הסיכון. מקס נערכת לאפשרות של התחזקות הסיכון המאקרו כלכלי, בין השאר בשל ההשלכות הכלכליות של מלחמת "חרבות ברזל" והשפעת הורדת הדירוג של מדינת ישראל.

מקס בוחנת את יכולתה לעמוד בהתפתחויות שליליות בסביבה המאקרו-כלכלית באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים. בנוסף, מקס עוקבת באופן שוטף אחר מדדי סיכון שונים, ביניהם מדדים מאקרו-כלכליים, כאשר שינויים משמעותיים במדדים אלו נדונים במסגרת פורום ניהול סיכונים פיננסיים בראשות מנכ"ל מקס וכן, בוועדת ניהול סיכונים עליונה ובוועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון.

16. סיכוני סביבה ואקלים (ESG)

ההגדרה של סיכון סביבתי הינה הסיכון להפסד כתוצאה מאי עמידה בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן. בשנים האחרונות התרחבה ההגדרה של סיכון סביבתי וכיום היא כוללת גם את ההשפעה של הארגון על הסביבה אף אם הדבר לא קשור באופן ישיר להפסד כספי. בנוסף, הסיכון נתפס כסיכון גלובלי, הנובע מפוטנציאל ההשפעות המזיקות של שינויים סביבתיים, בכללותם, על אנשים, מערכות אקולוגיות ופעילויות כלכליות ופיננסיות. סיכונים סביבתיים מתרחשים לא רק עקב זיהומי אוויר, מים וקרקעות, אלא גם פגיעה בתשתיות הכלכליות והחברתיות ובעיקר בעקבות שינוי האקלים.

סיכון האקלים הינו סיכון מתפתח הנובע בין היתר, מהשפעת התממשות סיכוני סביבה וכן מהתפתחויות רגולטוריות, התפתחויות בסביבה העסקית והתפתחויות טכנולוגיות הנלוות להסתגלות והתאמה לשינויי האקלים.

הנהלת מקס החליטה להנהיג ערכי מחויבות סביבתית ולהתאים את פעילותה לצרכי הגנת הסביבה. כבסיס לפעילות, החליטה הנהלת מקס להטמיע את התקן הבינלאומי לניהול מערך סביבתי.

החל משנת 2009 מקס מוסמכת לתקן הבין-לאומי ISO 14001 - 2015 ונבדקת להתאמה לדרישות התקן אחת לשנה על ידי מכון IQC, כאשר בין היתר ממוצע עדכון וטיוב לסקר סיכוני סביבה. במסגרת יישום הנחיות התקן, מקס פועלת להגברת המודעות בקרב העובדים והשקעת המשאבים הנדרשים.

מקס עוקבת אחר התפתחות הרגולציה והדרישות הרלבנטיות ופועלת בהתאם ליישום ההנחיות.

17. סיכון מודל

סיכון מודל הינו החשיפה להפסד או לפגיעה במוניטין מקס, כתוצאה מהחלטות עסקיות שמתבססות על תוצאות מודל שגויות, מוטות או על פרשנות מרחיבה מדי של תוצאות המודל. סיכון זה יכול לנבוע, בין היתר, כתוצאה מאי התאמה של המודל למציאות העסקית, שימושיות שאיננה בהתאם ליעוד וכן שגיאות בחישובי ובנתוני המודל ביישום.

העקרונות לניהול סיכון המודל מוגדרים על פי מדיניות מקס המעגנת תהליכי תיקוף בלתי תלוי, ממשל תאגידי, מדרג סמכויות ותהליכי ניהול סיכון.

הישענות על מודלים כחלק מתהליכי קבלת החלטות הינו תהליך שהולך ומתעצם בשנים האחרונות ובהתאם מערך ניהול סיכון המודלים במקס מותאם למגמה זו באופן הולם ומחייב.

כמענה לעלייה ברמת אי הוודאות המקומית והגלובלית, מבצעת מקס הידוק לתהליכי ניהול סיכונים המודלים לרבות עומק ותדירות הניטור, על מנת להפחית ולמזער את סיכונים מודל.

ביאור 43: צדדים קשורים ובעלי עניין

א. חברה אם, בעל שליטה וחברות בנות

(1) בהמשך לאמור בביאור 1, נכון למועד פרסום הדוח, החברה הינה חברה ללא גרעין שליטה.

ביום 19 באוקטובר 2020, נתקבל אצל החברה מכתב מאת הממונה בנושא "עדכון בדבר מתווה הפעלת אמצעי שליטה בכלל ביטוח" (אשר החליף את מכתב הממונה בדיון מיום 21 ביולי 2020) המפרט, בין היתר, את התייחסות הממונה להסדרים אשר יחולו על הפעלת אמצעי שליטה של החברה בכלל ביטוח לרבות לעניין מינוי דירקטורים בחברה ובכלל ביטוח והשתתפות באסיפה הכללית של כלל ביטוח ("מתווה הפעלת אמצעי השליטה"). ביום 30 בנובמבר 2020 נתקבל מאת הממונה מכתב הבהרות בקשר עם מתווה הפעלת אמצעי השליטה היתר השליטה האמור. ביום 25 בדצמבר 2022 נתקבל מכתב הבהרה נוסף בקשר עם כהונת דירקטורים בכלל ביטוח.

ביום 27 במרס 2023 התקבל בחברה מכתב מאת הממונה הכולל, בין היתר, עדכון רישיון המבטח של הגופים המוסדיים הנשלטים על ידי החברה וכן תנאים שיחולו על החברה בקשר עם החזקת אמצעי השליטה בכלל ביטוח; נקבע כי המתווה אשר נקבע לעניין הפעלת אמצעי שליטה בכלל ביטוח כאמור לעיל ימשיך לעמוד בתוקפו וכן ניתנה התייחסות להיבטי היציבות הפיננסית של החברה ומחויבותה כלפי כלל ביטוח, כנגזרת מעסקת הרכישה של מקס איט פיננסים בע"מ ("מקס"). לפרטים נוספים, ראה ביאור 17 לעיל.

למידע נוסף ראה ביאור 1 לעיל.

נכון למועד זה, נתקבלו היתרים להחזקת אמצעי שליטה בחברה למספר גופים. בעלי העניין בחברה (קרי בעלי מניות המחזיקים מעל 5% ממניות החברה) נכון למועד זה הינם קבוצת הפניקס, קבוצת הראל, דונה חברה להנדסה ובניין וארוב דל"ן ומלונאות בע"מ.

(2) באשר לחברות מוחזקות, ראה ביאור 9.

במהלך העסקים הרגיל שלה, הקבוצה ביצעה עסקאות עם בעלי ענין בחברה או שלבעלי עניין יש בהן עניין אישי (להלן: "עסקאות בעל עניין") לרבות עסקאות עם חברות שבעלי ענין הינם בעלי עניין בהן, וכן התחייבויות לביצוע עסקאות שהינן בתנאים מסחריים רגילים, במסגרת הספקת שרותי הקבוצה לבעלי ענין ולחברות המוחזקות על ידם (כגון: ביטוחים, שירותי תיווך בביטוח, שירותי ניהול קופות גמל ו/או קרנות פנסיה לרבות הלוואות בהסתמך על החיסכון הצבור בקופות הגמל או בפוליסות הביטוח ושירותים פיננסיים ו/או כלכליים שונים והשכרת נכסים) ו/או במסגרת רכישת שירותים ומוצרים מבעלי עניין בחברה ו/או מחברות המוחזקות על ידם ו/או במסגרת ההשקעות של הקבוצה (לרבות השקעות בניירות ערך, אשראי, נדל"ן וקרנות). ככל שעסקאות אלו מהוות עסקאות זניחות שאינן חריגות בהתאם לקווים מנחים וכללים שנקבעו בנוהל שאימצה החברה כקבוע בתקנה 41(א3) לתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, הרי שלא יתוארו בנפרד בדוחות אלה.

ב. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים)

המנכ"ל והמנהלים הבכירים בקבוצה זכאים, בנוסף לשכר, להטבות שלא במזומן (כגון רכב, וכדומה). כמו כן, הקבוצה מפקידה עבורם כספים במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת ותוכנית הפקדה מוגדרת לאחר סיום העסקה. יו"ר הדירקטוריון זכאי לדמי ניהול.

מנהלים בכירים משתתפים גם בתוכנית כתבי האופציה למניות של החברה שהוענקו בשנים שקדמו לשנת הדוח ובשנת הדוח (ראה ביאור 44).

1. הטבות בגין העסקת אנשי מפתח ניהוליים (לרבות יו"ר הדירקטוריון) כוללות⁽¹⁾:

לשנה הסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2021		2022		2023	
מס' אנשים	אלפי ש"ח	מס' אנשים	אלפי ש"ח	מס' אנשים	אלפי ש"ח
16	34	15	26	16	28
15	2	14	1	15	1
14	5	13	5	14	8
40		31		36	

(1) ההטבות כוללות הטבות לאנשי מפתח ניהוליים עד לסיום העסקתם, והטבות בגין אנשי מפתח ניהוליים החל מיום מינויים.
 (2) הסכום נקבע על בסיס שווי כתבי האופציה ליום הענקתן, באופן שהשווי ההוגן של כל מנה נפרס על פני תקופת הבשלתה.

2. הטבות בגין העסקת אנשי מפתח ניהוליים אשר הינם דירקטורים שלא מועסקים בחברה:

לשנה הסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2021		2022		2023	
מס' אנשים	אלפי ש"ח	מס' אנשים	אלפי ש"ח	מס' אנשים	אלפי ש"ח
8	4	9	4	8	3

(1) הגמול הניתן לדירקטורים בחברה, למעט יו"ר הדירקטוריון ודירקטורים מבעלי השליטה, ככל שיהיו כאלו, הינו בהתאם לדרגת החברה והינו הגמול המרבי ביחס לדירקטור חיצוני מומחה בהתאם לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), תש"ס-2000. יצוין כי כלל ביטוח נושאת ב-80% מהגמול לדירקטור משותף, ככל שמשולם לו תגמול על ידי שתי החברות. הסכום האמור הינו לאחר השתתפות כלל ביטוח. ביחס לתנאי התגמול ליו"ר הדירקטוריון, ראה סעיף 4 להלן.

3. החברה רוכשת (עבורה ועבור חברות הקבוצה) ביטוח דירקטורים ונושאי משרה, ראה סעיף 8 להלן. הסכום ששולם עבור החברה ועבור חברות הקבוצה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
4	5	6	עבור ביטוח דירקטורים ונושאי משרה

4. יו"ר הדירקטוריון

א. ביום 3 בפברואר 2021 אישר דירקטוריון החברה את מינויו של מר חיים סאמט ("מר סאמט" או "יו"ר הדירקטוריון") כיו"ר הדירקטוריון של החברה. בימים 11, 13 ו-20 באפריל 2021 אישרו ועדת התגמול ודירקטוריון החברה, בהתאמה, את תנאי כהונתו של מר סאמט כיו"ר דירקטוריון פעיל ב-50% משרה, והכל כמפורט להלן ("תנאי הכהונה"). תנאי הכהונה אושרו על ידי האסיפה הכללית ביום 17 ביוני 2021, באופן רטרואקטיבי, החל ממועד תחילת כהונתו של מר סאמט כיו"ר הדירקטוריון.

התמורה השנתית בגין כהונתו של היו"ר שאושרה הינה בסך כולל של 50% מהתקרה הקבועה בסעיף 2(ב) לחוק תגמול בכירים בתוספת מע"מ כחוק, דהיינו, סכום השווה ל-50% מעלות העסקתו הנמוכה ביותר של עובד בחברה (לרבות עובד קבלן המועסק ישירות ע"י החברה, או המועסק ע"י נותן שירות המועסק ע"י החברה), כפול 35 ("התמורה השנתית"), בתוספת מע"מ כחוק.

בהתאם, יו"ר הדירקטוריון היה זכאי לתמורה שנתית בסך כולל של כ-1.6 מיליוני ש"ח. הסכום האמור לעיל צמוד לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בחברה כאמור בחוק תגמול בכירים, וכן במקרה שבו יתברר כי רכיבים נוספים אינם נכללים בתקרת התגמול שנקבעה בחוק תגמול בכירים (לרבות תגמול בעד שעות נוספות), אולם בכל מקרה לא יעלה על עלות כוללת בסך של 1.75 מיליון ש"ח (לרבות עקב עדכון התמורה השנתית כאמור לעיל).

תנאי הכהונה הינם בהתאם לקבוע בחוק תגמול בכירים, וכן בהתאם למדיניות התגמול של החברה, אשר נקבעה, בין היתר, בשים לב להוראות חוזר גופים מוסדיים 2019-9-6 (תיקון הוראות החוזר המאוחד חלק 1 שער 5, פרק 5 שכותרתו "תגמול" מיום 11 ביולי 2019 (להלן: "חוזר התגמול")), והכל כמפורט להלן.

ב. ביום 13 באוקטובר 2021 מונה מר סאמט כדירקטור כלל ביטוח וביום 2 בנובמבר 2021 אישר דירקטוריון כלל ביטוח את מינויו של מר סאמט כיו"ר דירקטוריון של כלל ביטוח, מינוי אשר נכנס לתוקף ביום 23 בדצמבר 2021 עם אישור הממונה.

בימים 4 ו-11 בנובמבר 2021 אישרו ועדת התגמול ודירקטוריון החברה וכלל ביטוח, בהתאמה, את תנאי כהונתו של מר סאמט כיו"ר דירקטוריון פעיל ב-80% משרה, החל ממועד תחילת כהונתו של מר סאמט כיו"ר הדירקטוריון של כלל ביטוח, והם יהיו בתוקף כל עוד מר סאמט מכהן כיו"ר הדירקטוריון של החברות. תנאי הכהונה אושרו על ידי האסיפה הכללית ביום 27 בדצמבר 2021, באופן רטרואקטיבי, החל ממועד תחילת כהונתו של מר סאמט כיו"ר הדירקטוריון של כלל ביטוח.

התמורה השנתית בגין כהונתו של היו"ר תהיה בסך כולל של 80% מהתקרה הקבועה בסעיף 2(ב) לחוק תגמול בכירים בתוספת מע"מ כחוק, דהיינו, סכום השווה ל-80% מעלות העסקתו הנמוכה ביותר של עובד בחברה (לרבות עובד קבלן המועסק ישירות ע"י החברה, או המועסק ע"י נותן שירות המועסק ע"י החברה), כפול 35 ("התמורה השנתית"), בתוספת מע"מ כחוק. כל עוד יכהן מר סאמט כיו"ר משותף של החברות, החברות יתחלקו בעלות התשלומים באופן בו כלל ביטוח תישא ב-80% מהגמול והחברה תישא ב-20% מהגמול.

לאור האמור לעיל, נכון למועד זה, יו"ר הדירקטוריון זכאי לתמורה שנתית בסך כולל של כ-2.64 מיליוני ש"ח. הסכום האמור לעיל צמוד לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בחברה כאמור בחוק תגמול בכירים, וכן במקרה שבו יתברר כי רכיבים נוספים אינם נכללים בתקרת התגמול שנקבעה בחוק תגמול בכירים (לרבות תגמול בעד שעות נוספות). אחת לשנה יינתן עדכון לוועדת התגמול ולדירקטוריון בדבר עדכון התמורה השנתית כאמור לעיל (ככל שתהיה כזו). מובהר כי בכל מקרה התמורה השנתית לא תעלה על עלות כוללת בסך של 2.8 מיליון ש"ח (לרבות עקב עדכון התמורה השנתית כאמור לעיל).

תנאי הכהונה האמורים הינם החל ממועד תחילת כהונתו של מר סאמט כיו"ר דירקטוריון כלל ביטוח והם יהיו בתוקף כל עוד מר סאמט מכהן כיו"ר הדירקטוריון של החברה וכלל ביטוח. יובהר כי אין באמור לגרוע מהחלטת האסיפה של החברה ביחס לתנאי כהונתו של מר סאמט כיו"ר דירקטוריון החברה, קרי במידה ויכהן כיו"ר של החברה בלבד - ימשיך לכהן ב-50% משרה ויהיה זכאי לשכר של 1.6 מ"ש"ח ולא יותר מ-1.75 מ"ש"ח.

תנאי הכהונה כוללים עלות נוספת שאינה מהותית בגין "עלות הוצאה עודפת" לפי חוק תגמול בכירים בשל העובדה שכפל הוצאה כאמור לא תותר בניכוי לצרכי מס לחברה.

בהתאם למדיניות התגמול של החברה אשר נקבעה, בין השאר, בשים לב להוראות חוזר התגמול, יו"ר הדירקטוריון לא יהיה זכאי לרכיב משתנה כלשהו (במזומן או הוני).

יו"ר הדירקטוריון זכאי להחזר הוצאות בקשר עם מילוי תפקידו כמקובל בחברה ולפי נהלי החברה.

היו"ר יהיה רשאי לבקש כי החברה תעמיד לרשותו רכב הולם, שיוחזק במלואו על ידי החברה, או החזר הוצאות בגין שימוש ברכב פרטי של היו"ר ו/או טלפון נייד שיועמד לרשותו ו/או הטבות, החזר הוצאות ותנאים נוספים בהתחשב בתפקידו כיו"ר הדירקטוריון, והכל כמקובל בחברה, ובלבד שהעלות הכוללת השנתית לחברה בגין תנאי הכהונה לא תעלה על התמורה השנתית.

במסגרת התמורה השנתית נכלל גם תשלום ליו"ר הדירקטוריון בגין ימי היעדרות רגילים והיעדרות עקב מצב בריאותי, וזאת בהתאם מקובל בחברה.

ההתקשרות עם יו"ר הדירקטוריון אינה קצובה בזמן וכל אחד מהצדדים רשאי להודיע על הפסקת ההתקשרות בכל עת ומכל סיבה שהיא בהודעה מוקדמת בכתב בת 6 חודשים ("תקופת ההודעה המוקדמת"). תקופת ההודעה המוקדמת תחול גם בתום תקופת הכהונה, ככל שלא חודשה ו/או הוארכה. הדירקטוריון יהיה רשאי לוותר על שירותיו של היו"ר בתקופת ההודעה המוקדמת, כולה או חלקה.

על אף כל האמור לעיל, במקרה בו תסתיים עבודתו של יו"ר הדירקטוריון בנסיבות חריגות (כדוגמת נסיבות בגין נשללת מעובד זכאות לפיצויי פיטורים), החברה רשאית להביא הסכם זה לסיומו לאלתר, מבלי מתן דמי הודעה מוקדמת.

במהלך תקופת ההסכם, יו"ר הדירקטוריון רשאי לעסוק בין כעובד ובין כנותן שירותים בתפקידים אחרים, בכפוף להיקף המשרה האמור לעיל שיוקדש לחברה ולקבוצה, בכפוף למגבלות בדבר הימנעות מניגוד עניינים ו/או תחרות בעסקי החברה והקבוצה ו/או הוראות הממונה.

במהלך תקופת כהונתו כיו"ר דירקטוריון, יכול ויידרש מר סאמט לכהן כדירקטור בחברות נוספות מקבוצת החברה, והוא יעשה כן ללא תשלום תמורה נוספת כלשהי (למעט כאמור ביחס לכלל ביטוח). ככל ויידרש מר סאמט לכהן כיו"ר דירקטוריון של חברות נוספות כאמור בקבוצה, יכול ויהיה זכאי מר סאמט לתשלום תמורה נוספת, בכפוף לאישורים כפי שיידרשו על פי דין, ככל שיידרשו. יצוין כי מר סאמט לא היה זכאי לגמול דירקטורים נוסף מכלל ביטוח בגין כהונתו כדירקטור, ובהתאם טרם מינוי יו"ר דירקטוריון כלל ביטוח לא קיבל בגין כהונה זו גמול נוסף.

מר סאמט מעמיד את שירותיו כיו"ר דירקטוריון עצמאי ובהתאם לכך הוסכם בין החברה למר סאמט לא יחולו יחסי עובד מעביד. מר סאמט יישא בכל תשלום מס ותשלומי חובה על פי דין בגין כל תשלום וטובת הנאה שיקבל על תנאי כהונתו.

על יו"ר הדירקטוריון חלים הסדרי הביטוח, הפטור והשיפוי הקיימים ביחס לדירקטורים ונושאי משרה בחברה.

5. הסכמי העסקה ליו"ר הדירקטוריון לשעבר והנוכחית במקס

מר ירון בלוך מכהן כדירקטור במקס החל מיום 9 במרס 2017 וכיהן כיו"ר דירקטוריון מקס החל מיום 23 במרס 2017 ועד ליום 17 במאי 2023.

בהתאם להסכם העסקתו כיו"ר הדירקטוריון, היה זכאי מר בלוך לתקופת הודעה מוקדמת בת 12 חודשים ככל שתסתיים העסקתו כאמור. בהתאם, החל מן המועד בו חדל מר בלוך לכהן כיו"ר הדירקטוריון (מאי 2023) ולתקופה של 12 חודשים, המשיך מר בלוך להיות זכאי לתנאי העסקתו כפי שנקבעו בהסכם העסקה האמור.

בהתאם להסכם העסקה, מר בלוך זכאי לתגמול קבוע שנתי צמוד למדד המחירים לצרכן ולתנאים נלווים כמקובל במקס, לרבות חופשה שנתית, רכב (מקס תישא באחזקתו ובגילום המס בגינו), מחלה, הבראה, ארוחות, החזר הוצאות, טלפון נייד וציוד נלווה, הפרשות פנסיוניות וקרן השתלמות וכן יחול ההסדר הקבוע בסעיף 14 לחוק פיצוי פיטורים. מר בלוך קיבל ממקס כתב שיפוי ופטור, וכלול בפוליסת אחריות נושאי משרה, כמקובל במקס.

בשנת 2023 המשכורת השנתית (ברוטו) של מר בלוך היתה 3.2 מיליוני ש"ח.

בחודשים יולי ואוגוסט 2023, אישרו האורגנים המוסמכים של מקס את תנאי הכהונה והעסקתה של גב' מיה ליקוורניק עבור כהונתה כיושבת ראש דירקטוריון מקס החל מיום 17 במאי 2023.

הגב' ליקוורניק מכהנת כדירקטורית בלתי תלויה בחברה, בעלת מלוא מניותיה של חברת האם של מקס, סימקס החזקות בע"מ (להלן - "סימקס"). לפיכך בהתאם להוראות הדין, התגמול שתוכל לקבל עבור כהונתה במקס מוגבל לסכום הנמוך מבין: (א) סכום שיחושב לפי מספר הישיבות שבהן השתתפה, כאשר הסכום לכל ישיבה ייקבע לפי תקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), תש"ס-2000 (להלן - "תקנות גמול דח"צים"); (ב) סכום הגמול השנתי הקבוע בתקנות גמול דח"צים, בהתאם לדרגת החברה. הגב' ליקוורניק סווגה כבעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית ולפיכך היא נחשבת כדירקטורית מומחית בהתאם לתקנות גמול דח"צים והגמול שיחושב עבורה הינו בהתאם לסכומים המירביים הקבועים בתקנות גמול דח"צים ביחס לדירקטור מומחה, המתעדכנים בכל שנה. הגב' ליקוורניק קבלה כתב שיפוי ופטור, וכלולה בפוליסת אחריות נושאי משרה, כמקובל במקס. בנוסף, הגב' ליקוורניק זכאית לתשלום עבור הוצאות שתוציא בקשר עם כהונתה כיושבת ראש מקס, בהתאם להוראות הדין.

6. הסכם העסקת המנכ"ל

ביום 17 ביוני 2018 אישרו דירקטוריון החברה וכלל ביטוח את מינויו של מר יורם נוא כמנכ"ל החברה וכלל ביטוח, החל מיום 1 ביולי 2018.

בימים 5-8 ביולי 2018, אישרו ועדת התגמול ודירקטוריון החברה וכלל ביטוח, בהתאמה, את תנאי ההתקשרות עם מר יורם נוא בהסכם העסקה לתקופה שאינה קצובה וזאת החל מיום 1 ביולי 2018, כאשר כל אחד מהצדדים יכול לסיים את ההתקשרות בהודעה מוקדמת בת 6 חודשים ("ההסכם"). ביום 14 באוגוסט 2018 אישרה האסיפה הכללית של בעלי המניות של החברה את תנאי ההסכם.

להלן יפורטו עיקרי הסכם העסקת מר נוא (להלן: "המנכ"ל"):

שכר המנכ"ל יחושב בכפוף להוראות חוק תגמול בכירים, באופן שההוצאה החזויה בגין התגמול למנכ"ל לפי העלות הכוללת של רכיבי התגמול, לשנה, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, תהיה בהתאם לסעיף 2 לחוק תגמול בכירים על פי הגבוה מבין: (1) שני מיליון וחצי שקלים (2.5 מיליוני ש"ח) בשנה⁵ ("מגבלת הסכום"); או (2) מכפלת ההוצאה בשל התגמול הנמוך ביותר, לפי עלות היקף משרה מלאה בשיעור של 100%, ששילמה החברה לעובד, במישרין או בעקיפין (לרבות לעובד קבלן המועסק ישירות ע"י החברה, או לעובד המועסק ע"י נותן שירות המועסק ע"י החברה), ב-35 (להלן ובהתאמה: "השכר המינימלי" או "מגבלת השכר המינימלי").

"מגבלת התגמול" - הגבוה מבין מגבלת השכר המינימלי ומגבלת הסכום.

השכר הקבוע עשוי להשתנות מעת לעת בהתאם למנגנון האמור לעיל ובעדכון ועדת התגמול והדירקטוריון, ובנוסף, השכר הקבוע עשוי להשתנות בהתאם ובכפוף להחלטת ועדת התגמול והדירקטוריון במקרה בו יתברר כי רכיבים נוספים (מעבר להפרשה לתגמולים והפרשה לפיצויים על פי דין) אינם נכללים במגבלת הסכום או מגבלת השכר המינימלי שנקבעה בחוק תגמול בכירים.

5 צמוד למדד מיום פרסומו של חוק תגמול בכירים (12 לאפריל 2016). לצורך חישוב סך התגמול כאמור לא יילקחו בחשבון הפרשה לתגמולים לרבות אובדן כושר עבודה והפרשה לפיצויים על פי דין אותם ניתן יהיה להפריש על סך רכיבי התגמול.

יובהר כי ההחלטה כאמור מחייבת את החברה גם אם יתברר כי קיימת לחברה עלות נוספת בגין "עודף עלות שכר" כהגדרתו בחוק תגמול בכירים (לדוגמה כתוצאה מפרשנות הוראות חוק תגמול בכירים), קרי בשל העובדה שהוצאה כאמור לא תותר בניכוי ההכנסה החייבת במס של החברה.

המנכ"ל יהיה זכאי להמיר רכיבי תגמול נלווים (כגון רכב ותגמולים סוציאליים מעל התקרות הרלבנטיות) לשכר חודשי ובלבד שהמרה כאמור לא תגדיל את עלות ההעסקה, מעבר למגבלת התגמול.

על אף כל האמור לעיל, מובהר כי סך התגמול, כהגדרתו בחוק תגמול בכירים, למנכ"ל לא יעלה בכל מקרה על שלושה חצי מיליון ש"ח (3.5 מיליון ש"ח) בשנה (להלן: "מנגנון התגמול").

בהתאם לאמור לעיל, משכורתו החודשית של מנכ"ל החברה עמדה החל מינואר 2023 על סך של כ- 211 אלפי ש"ח (ובנוסף שווי רכב), והחל מינואר 2024 על כ- 215 אלפי ש"ח ובתוספת תנאים סוציאליים, כאשר הוצאה בגין התגמול למנכ"ל לפי העלות הכוללת של רכיבי התגמול, לשנה, עמדה על סך של כ- 3.3 מיליון ש"ח. בגין הוצאה האמורה יכול ויווצר "קנס מס" בהתאם לקבוע בחוק תגמול בכירים.

בנוסף, זכאי המנכ"ל להחזר הוצאות בקשר עם מילוי תפקידו, לטלפון נייד, לעיתון ולרכב הולם (בכפוף להחלפת הרכב אחת לתקופה כמקובל בחברה), לרבות הוצאות הכרוכות באחזקתו ולרבות גילום שווי זקיפת ההטבה בגין הרכב והטלפון לצרכי מס וכן תנאים נלווים נוספים כקבוע במדיניות התגמול של החברה, והכל בכפוף למגבלת התגמול.

בהסכם נכללו הגבלות אי תחרות בתקופת ההסכם. ההגבלות האמורות יחולו על המנכ"ל ביחס לתחומי הביטוח והפיננסים אף לתקופה של תשעה חודשים החל ממועד מתן ההודעה המוקדמת. במהלך תקופת ההודעה המוקדמת של 6 חודשים, יקבל המנכ"ל את מלוא המשכורת הצמודה וכן את מלוא התנאים הסוציאליים והתנאים הנלווים. החברה תהיה רשאית לוותר על עבודת המנכ"ל בפועל בתקופה זו וזאת מבלי שיגרעו זכויותיו לתנאים האמורים בתקופת ההודעה המוקדמת.

בהסכם נקבעו הוראות שונות והסדרים נוספים מקובלים. כן נקבע כי במקרה של הפסקת יחסי עובד מעביד מכל סיבה שהיא (למעט נסיבות חריגות בהן לא יהיה זכאי המנכ"ל לפיצויים בהתאם להוראות הדין בגין תקופת עבודתו עבור החברה), המנכ"ל יהיה זכאי לשחרור ו/או העברה לבעלותו של כל הכספים שנצברו לזכותו בביטוח המנהלים ובקרבן השתלמות, על רווחיהם. בנוסף, אם וכלל שהסכום שנצבר ברכיב הפיצויים בביטוח המנהלים לא יגיע לסכום פיצויי הפיטורים לו יהיה המנכ"ל זכאי על-פי דין (לו היה מפוטר), תשלום החברה את ההפרש שיגיע למנכ"ל.

המנכ"ל אינו זכאי למענק שנתי משתנה בגין כהונתו כמנכ"ל.

יצוין כי בהתאם למדיניות התגמול, אין במדיניות התגמול לפגוע בזכויות שנצברו או שנוצרו בגין תקופות קודמות ולפיכך הוראות חוזר התגמול לא יחולו על מענק ההסתגלות שהופרש למר נה בטרם כניסתו לתוקף של החוזר.

המנכ"ל ממשיך להיות זכאי למענק ההסתגלות בהתאם לקבוע בהסכם העסקתו הקודם, בו נקבע כי יהיה זכאי ל- 6 חודשי עבודה ללא תנאים סוציאליים ותנאים נלווים לשכר. הוראות חוזר התגמול ביחס למענקי פרישה, חלות על השלמת מענק ההסתגלות כאמור לעיל.

על המנכ"ל ימשיכו לחול הסדרי הביטוח, פטור ושיפוי הקיימים ביחס לדירקטורים ונושאי משרה בחברה.⁶

כמו כן, המנכ"ל רכש באופן פרטי ביום 3 ביולי 2018 - 3,934 מניות של החברה.

במהלך תקופת כהונתו, המנכ"ל תבקש על ידי החברה לכהן כדירקטור בחברות שונות בקבוצת החברה וזאת ללא תשלום תמורה נוספת כלשהי מעבר לתמורה המשתלמת לו מכוח ובהתאם להוראות ההסכם.

7. הסכם העסקת מנכ"ל מקס

מנכ"ל מקס וחברי ההנהלה מועסקים בחוזים אישיים הכוללים שכר קבוע (צמוד למדד המחירים לצרכן) והפרשות סוציאליות וכן תגמול משתנה בהתאם למדיניות התגמול של מקס.

הסכם העסקה של מנכ"ל מקס הינו לתקופה בלתי קצובה, החל מיום 21 באוגוסט 2016, כאשר כל צד רשאי להביא את ההסכם לסיימו בהודעה מוקדמת בת 6 חודשים, ובכל מקרה שמורה למקס הזכות שלא לנצל את תקופת ההודעה במלואה או בחלקה. במקרה זה תשלם מקס למנכ"ל את השכר והתנאים הנלווים בגין תקופת ההודעה המוקדמת בגינה ויתרה מקס על עבודתו. מנכ"ל מקס זכאי לתנאים סוציאליים ונלווים (ביטוח מנהלים, קרן פנסיה, קרן השתלמות, חופשה יומי מחלה, דמי הבראה, טלפון נייד וכן הטבות נוספות, כמקובל בחברה). כמו כן, זכאי המנכ"ל לרכב ומקס נושאת בעלות אחזקתו ובגילום המס בגינו.

עם סיום עבודתו, זכאי המנכ"ל, לפי ההסכם, לתשלום פיצויי פיטורין בשיעור של 250%, בניכוי הסכומים שהצטברו לטובת המנכ"ל בגין תקופת העסקתו בשל הפרשות לרכיב הפיצויים. בנוסף, זכאי המנכ"ל לתקופת הסתגלות בהתאם לנסיבות המפורטות בהסכם. כמו כן, מחויב המנכ"ל לתקופת אי תחרות של 6 חודשים.

על מנכ"ל מקס חלים הסדרי הביטוח, פטור ושיפוי הקיימים ביחס לדירקטורים ונושאי משרה במקס.

למנכ"ל מקס הוענקו בשנת 2019 יחידות מניה חסומות (RSU) של סימקס 2019 במסגרת תכנית תגמול הונית למנהלים במקס כפי שעודכנה בינואר 2022. בנוסף, בחודש ינואר 2022 הוענקו לו אופציות למניות מיוחדות (שאינן על פי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה), שהבשלתן הינה בקרות אירוע של מכירה או הנפקה, הכפוף לתנאים בתוכנית, עד למועד שנקבע בתוכנית. ביום 27 במרס 2023, עם השלמת עסקת רכישה סימקס על-ידי החברה, הוצאה הבשלתם של כלל המענקים שטרם הבשילו ומנהלי מקס הצטרפו לעסקה ומכרו במסגרתה את מניותיהם בסימקס.

ביום 23 במאי 2023 החליט דירקטוריון מקס לאשר הקצאת כתבי אופציה למנכ"ל מקס, לנושאי המשרה של מקס ולחלק ממנהליה, שיהיו ניתנים למימוש למניות רגילות של החברה (ראו באור 44 לדוחות הכספיים).

8. פטור, ביטוח או התחייבות לשיפוי, לנושאי משרה, שבתוקף לתום תקופת הדיווח

א. להלן תיאור ההסדר החל בגין ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה בחברה:

(1) החל מיום 1 בדצמבר 2014 הוכשת החברה פוליסות ביטוח אחריות נושאי משרה לתקופה של שנה אחת, כל אחת מהפוליסות האמורות הינה משותפת לחברה ולחברות מקבוצת החברה לרבות כלל פיננסים וקבוצת סימקס. כלל ביטוח אינה המבטחת בפוליסות האמורות. ביום 18 בדצמבר 2016 אישרה לראשונה האסיפה הכללית של בעלי המניות של החברה מדיניות תגמול הכוללת סעיף פטור, שיפוי וביטוח לנושאי משרה. במסגרת מדיניות התגמול נקבע כי החברה תהיה רשאית לרכוש לנושאי המשרה בקבוצה ביטוח אחריות נושאי משרה זאת, בסכומי ביטוח שלא יעלו על 400 מיליוני דולר, ביום 3 בינואר 2021 עודכנה מדיניות התגמול ונקבע כי עלות הפרמיה השנתית וגובה ההשתתפות העצמית בגין הפוליסה יהיו בהתאם לתנאי השוק במועד עריכת הפוליסה ובעלות שאינה מהותית לחברה. כמו כן החברה תהיה רשאית לרכוש ביטוח נושאי משרה מסוג Run Off במקרה של העברת שליטה בחברה ו/או בחברה בת.

בהתאם להחלטה האמורה התקשרה החברה בפוליסת ביטוח שהנפיק מבטח שאינו צד קשור לתקופה שמיום 1 לדצמבר 2022 ועד ליום 30 בנובמבר 2023 ולאחר מכן מיום 1 בדצמבר 2023 ועד ליום 30 בנובמבר 2024 ("הפוליסות לשנת 2023 - 2024"), במסגרתן רכשה החברה כיסוי ביטוח עבור נושאי משרה בחברה ולחברות המוחזקות על ידה, לרבות חברת כלל פיננסים בע"מ והחברות המוחזקות על ידה. גבול האחריות הכוללת של כל אחת מפוליסות הביטוח לשנת 2023 ו-2024 הינו עד 130 מיליוני דולר (ארה"ב) בגין תביעה אחת או במצטבר, בהתאמה (כאשר הכיסוי מעל 100 מיליוני דולר לא יחול בגין פעילות עבר). סך הפרמיה השנתית הינו במסגרת הסכום ו/או המנגנון שאושר בהחלטת האסיפה הכללית כאמור לעיל.

ב. להלן תיאור ההסדר החל בגין שיפוי לדירקטורים ונושאי משרה בחברה:

(1) ביום 10 באוקטובר 2002, אישרה האסיפה הכללית של החברה התחייבות לשיפוי לדירקטורים, לנושאי משרה בחברה ובחברות נוספות בקבוצה עד לשיעור של 25% מהונה העצמי של החברה במועד השיפוי. בהתאם, מעניקה החברה לנושאי משרה בחברה ובחברות בנות מסוימות כתבי שיפוי.

(2) ביום 16 באפריל 2008, אישרו ועדת הביקורת והדירקטוריון של החברה הענקת כתבי שיפוי מעודכנים לנושאי משרה בחברות מסוימות בקבוצה, לרבות החברה, הדומים במהותם לכתבי השיפוי שאושרו כאמור.

(3) ביום 3 במאי 2012, לאור תיקון 16 לחוק החברות, וכן בהתאם להוראות חוק ייעול הליכי אכיפה ברשות ניררות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 וחוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 אישרה האסיפה הכללית של החברה הענקת כתבי שיפוי חדשים על ידי החברה, לדירקטורים ולנושאי משרה בחברה ו/או בחברות נוספות בקבוצה (להלן: "כתב השיפוי החדש") עד לשיעור של 25% מההון המיוחס לבעלי המניות של החברה במועד השיפוי. בהתאם, מעניקה החברה לנושאי משרה בחברה ובחברות בנות מסוימות כתבי שיפוי.

הוראות כתב השיפוי החדש גוברות על כל התחייבות או הסכמה קודמות (טרם שנחתם כתב השיפוי החדש), בין בכתב ובין בעל פה, בין החברה לבין נושא המשרה בעניינים האמורים בכתב השיפוי החדש, וזאת, גם ביחס לאירועים שאירעו טרם חתימת כתב השיפוי החדש. האמור כפוף לכך, שכתב שיפוי קודם שניתן לנושא המשרה, אם ניתן, יוסיף לחול ולהיות תקף ביחס לכל אירוע שאירע טרם חתימת כתב השיפוי החדש (אף אם הליך בגינו הוגש כנגד נושא המשרה לאחר חתימת כתב השיפוי החדש), אם תנאיו של כתב השיפוי החדש מרעים את תנאי השיפוי עבור נושא המשרה ביחס לאירוע כאמור, כפוף לכל דין.

ביום 28 ביולי 2013 אישרה האסיפה הכללית של בעלי המניות של החברה תיקון להשמטות שנעשו בהגדרות של "הליך מנהל" ו"תשלום לנפגע הפרה" בכתב השיפוי החדש, שלא בהתאם להגדרות כפי שאלה מופיעות בתקנון החברה. בהתאם, הותאמו הגדרות "הליך מנהל" ו"תשלום לנפגע הפרה" בכתב השיפוי החדש להגדרות המופיעות בתקנון החברה.

(4) החל משנת 2017, מדיניות התגמול של החברה, כפי שאושרה מעת לעת באסיפה הכללית של בעלי המניות של החברה כוללת כאמור סעיף פטור, שיפוי וביטוח לנושאי משרה.

במסגרת מדיניות התגמול של החברה נקבע כי החברה תהיה רשאית להעניק כתבי שיפוי בנוסח שיוחלט על ידה ואושר ו/או יאושר על ידי האסיפה הכללית של בעלי המניות של החברה.

בהתאם העניקה החברה כתבי שיפוי לדירקטורים ונושאי המשרה בחברה וכן לבעלי תפקידים נוספים.

בחלק מהחברות הבנות בקבוצה הוענקו כתבי שיפוי לנושאי המשרה בהן מאותן החברות (לעיתים בנוסף לכתבי השיפוי של החברה) באופן שסכום השיפוי בהם אינו עולה על 25% מההון העצמי של אותן חברות או על 1 מיליון ש"ח.

ג. להלן תיאור ההסדר החל בגין פטור לדירקטורים ונושאי משרה בחברה:

ביום 9 באוקטובר 2016 אישרו ועדת התגמול ודירקטוריון החברה מתן פטור מאחריות לנושאי המשרה בחברה, בכפוף לקבלת האישורים הנדרשים להענקת הפטור לפי הדין. פטור כאמור לא יחול על החלטה או עסקה שבה לבעל השליטה או לנושא משרה כלשהו בחברה (גם נושא משרה אחר מזה שעבורו מוענק כתב הפטור) יש בה עניין אישי. במדיניות התגמול של החברה, החל משנת 2017, כפי שאושרה על ידי האסיפה מעת לעת, נקבע כי החברה תהיה רשאית להעניק פטור מאחריות לנושאי המשרה בחברה כאמור לעיל.

בהתאם העניקה החברה כתבי פטור לדירקטורים ונושאי המשרה בחברה.

ג. יתרות של צדדים קשורים ובעלי עניין

ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 31 בדצמבר 2023		במיליוני ש"ח	
צד קשור/ בעל עניין					
חברות מוחזקות	צדדים קשורים אחרים -	חברות מוחזקות	צדדים קשורים אחרים		
13	1,201	3	1,371		השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
-	71	-	118		השקעות פיננסיות אחרות:
1	27	122	24		נכסי חוב סחירים
-	65	-	57		נכסי חוב שאינם סחירים
7	-	2	-		מניות
4	-	2	-		הלוואות לחברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני ⁽¹⁾
13	-	-	-		חייבים ויתרות חובה
					זכאים ויתרות זכות

(1) כלול בסעיף השקעות בחברות מוחזקות.

ד. סכומים שנכללו בדוח רווח והפסד בגין עסקאות עם צדדים קשורים ובעלי עניין ותיאור עסקאות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023		במיליוני ש"ח	
צד קשור/ בעל עניין							
חברות מוחזקות	צדדים קשורים אחרים	חברות מוחזקות	צדדים קשורים אחרים	חברות מוחזקות	צדדים קשורים אחרים		
-	6	-	22	-	9		פרמיות ברוטו
3	306	3	(1)	9	(14)		רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
-	6	-	5	-	5		תשלומים בגין חוזי ביטוח
-	1	-	2	-	2		הוצאות הנהלה וכלליות

ביאור 44: תשלום מבוסס מניות

א. פירוט תוכניות להקצאת כתבי אופציה למניות החברה

1. תוכנית 2021

בהתאם למדיניות התגמול של החברה, ביום 25 במרס 2021 אימץ דירקטוריון החברה תוכנית תגמול הוני מותנית ביצועים לשנת 2021 (להלן: "תוכנית 2021"). לפיה תהא החברה רשאית להעניק לעובדים ונושאי משרה כתבי אופציה.

כתבי האופציה ניתנים למימוש, כל אחד, למניה רגילה בת 1 ש"ח ערך נקוב, בהתאם לשווי ההטבה הכספי הגלום בכתבי האופציה במועד המימוש ובכפוף להתאמות ולתנאים, אשר העיקריים שבהם מפורטים להלן.

מחיר המימוש לא יפחת ממוצע מחיר הסגירה של מניית החברה ב-30 ימי המסחר האחרונים וכל מקרה לא יפחת ממחיר הסגירה של מניית החברה ביום המסחר האחרון בבורסה, למועד אישור הדירקטוריון. בנוסף, מעבר למתחייב ממדיניות התגמול, לכל מנה תתווסף פרמיה מדורגת על מחיר המניה - מחירי מימוש יהיו בפרמיה של 2.5%, 5% ו-7.5% לכל מנה, למעט ביחס לאופציות מסוג ב' אשר בכוננת החברה להקצות לעובדים מסוימים בהתאם להסכם הקיבוצי כאמור בביאור 24(ד) במחיר מימוש כאמור לעיל וללא פרמיה.

מחיר המימוש של כתבי האופציה יהיה כפוף להתאמות בגין האירועים הבאים: חלוקת מניות הטבה; הסדר חילוף מניות (כגון: עסקת מיזוג או ארגון מחדש); הנפקת זכויות; תשלום דיבידנד במזומן; וכן פיצול, או איחוד, הון המניות של החברה, או כל אירוע הוני תאגידי בעל אופי דומה באופן מהותי. ההתאמות יבוצעו באופן שנקבע בתוכנית 2021. תוכנית 2021 תאושר במסלול מיסוי הוני, לפי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה.

הקצאת האופציות מסוג א' תהיה בשלוש מנות שיתפרסו על פני שלוש שנים, ותהיינה ניתנות למימוש החל מתום שנה (כאשר ביחס למנה הראשונה נדרשות לפחות שנתיים של הבשלה והחזקה), שנתיים ו-3 שנים ממועד ההקצאה, ועד לתום שנתיים ממועד ההבשלה (וביחס למנה הראשונה ממועד ההחזקה).

הקצאת האופציות מסוג ב' תהיה במנה אחת ותהיינה ניתנות למימוש החל מתום שנה (כאשר נדרשות לפחות שנתיים של הבשלה והחזקה) ובהתאם לתנאי ההסכם הקיבוצי, כמפורט בביאור 25 לעיל.

כל מנה שהבשילה ניתנת למימוש עד שנתיים ממועד ההבשלה.

הבשלת כל מנת אופציות הינה בתנאי שהניצע הינו עובד הקבוצה נכון ליום 31 בדצמבר של השנה שקדמה למועד ההבשלה, וכפופה לעמידה בכל התנאים הבאים: א. עמידה ביחס כושר פירעון מינימלי (125% לפי הוראות משטר כושר פרעון כלכלי, כשהוא מחושב תוך התחשבות בהוראות המעבר שהוגדרו על ידי הממונה) ואי התקיימות נסיבות משהות של איזה מבין כתבי ההתחייבות שהנפיקה כללביט מימון בע"מ ("תנאי סף"); ב. העדר הפסד כולל (לאחר מס), לחברה; ו-ג. עמידה בתקרת השכר לפי חוק תגמול בכירים. יובהר כי כל מנת אופציה תפקע במידה של אי עמידה בתנאי הסף, ואולם במידה שלא התקיימו תנאים ב' ו/או ג ניתן לדחות את מועד ההבשלה לשנה העוקבת בתנאי שכל התנאים יתקיימו.

זאת לתקופה של עד לארבע (4) שנים בסך הכל ממועד הבשלה המקורי. הניצע אינו חייב להיות עובד החברה במועד ההבשלה הדחוי למעט אם הדחיה בוצעה בשל אי התקיימות תנאי ג.

על אף האמור לעיל, אם תקופת האופציה של מנה כלשהי תסתיים במהלך תקופה אשר נקבעה על ידי החברה כתקופת חסימה בשל קיומו או פוטנציאל לקיומו של מידע פנים, אזי בכפוף לתנאי התוכנית, תקופת האופציה תוארך באופן אוטומטי, למשך תקופה נוספת במספר ימים השווה למספר הימים הכלולים בתקופת החסימה.

מנהל התוכנית רשאי לקבוע בעת הקצאת כתבי אופציה מחיר תקרה כהגדרתו לעיל, יצוין כי ביחס לכל כתבי האופציה שהוקצו בהתאם לתוכנית 2021, נקבע מחיר תקרה כאמור (ראו סעיף ג להלן).

בשנת 2021 החליט דירקטוריון החברה לפרסם מתאר המתייחס להקצאת עד 3,500,000 כתבי אופציה אשר יוצעו מכוחו, בהתאם לתוכנית, לעובדים ולנושאי משרה של החברה ו/או חברות בשליטתה ("מתאר 2021"). הקצאת האופציות שיוצעו על פי המתאר כפופה לקבלת כל ההיתרים והאישורים הנדרשים על פי כל דין להצעת ניירות ערך לפי מתאר, להנפקתם ולפרסום המתאר. כתבי האופציה ניתנים למימוש למניות רגילות של החברה, בהתאם לשווי ההטבה הגלום באופציות, בכפוף להתאמות. שווי ההטבה מבוסס על הערכת שווי האופציות במועד הענקתן אשר עומד על כ-15 ש"ח לאופציה, כאשר השווי ההוגן של כל מנה נפרס על פני תקופת ההבשלה.

בחודש יוני 2021 הקצתה החברה 2,493,200 אופציות מסוג א ו-175,247 אופציות מסוג ב' לנושאי משרה ולעובדים בחברה ו/או בחברות בשליטתה בהתאם למתאר 2021.

המניות שתבנענה ממימוש אופציות אלו מהוות כ-1.87% מהון החברה, בהנחת מימוש מקסימלית.

לפרטים נוספים, ראה סעיפים ב' ו-ג' להלן.

בנוסף, באפריל 2022 בהתאם לתוכנית 2021 פורסם מתאר המתייחס להקצאת עד 370,000 כתבי אופציה אשר יוצעו מכוחו, בהתאם לתוכנית, לעובדים ולנושאי משרה של החברה ו/או חברות בשליטתה ("מתאר 2022"). הקצאת האופציות שיוצעו על פי המתאר כפופה לקבלת כל ההיתרים והאישורים הנדרשים על פי כל דין להצעת ניירות ערך לפי מתאר, להנפקתם ולפרסום המתאר. כתבי האופציה ניתנים למימוש למניות רגילות של החברה, בהתאם לשווי ההטבה הגלום באופציות, בכפוף להתאמות. שווי ההטבה מבוסס על הערכת שווי האופציות במועד הענקתן אשר עומד על כ-21 ש"ח לאופציה, כאשר השווי ההוגן של כל מנה נפרס על פני תקופת ההבשלה.

בחודש יולי 2022 הקצתה החברה 213,000 אופציות מסוג א ו- 137,396 אופציות מסוג ב' לנושאי משרה ולעובדים בחברה ו/או חברות בשליטתה, בהתאם למתאר 2022.

המניות שתנבענה ממימוש אופציות אלו מהוות כ- 1.71% מהון החברה נכון למועד הדיווח, בהנחת מימוש מקסימלית.

בנוסף, ביום 30 במאי 2023 החליט דירקטוריון החברה לפרסם מתאר המתייחס להקצאת עד 1,250,000 כתבי אופציה מסוג א' אשר יוצעו מכוחו, בהתאם לתוכנית 2021, לעובדים ולנושאי משרה של החברה ו/או חברות בשליטתה. הקצאת האופציות שיוצעו על פי המתאר כפופה לקבלת כל ההיתרים והאישורים הנדרשים על פי כל דין להצעת ניירות ערך לפי מתאר, להנפקתם ולפרסום המתאר. המניות שתנבענה ממימוש אופציות אלו יהוו כ- 0.77% מהון החברה נכון למועד הדיווח, בהנחת מימוש מקסימלית. כתבי האופציה ניתנים למימוש למניות רגילות של החברה בהתאם לשווי ההטבה הגלום באופציות, בכפוף להתאמות. שווי ההטבה מבוסס על הערכת שווי האופציות במועד הענקתן אשר עומד על כ- 16.3 ש"ח לאופציה, כאשר השווי ההוגן של כל מנה נפרס על פני תקופת ההבשלה. החברות הבנות תישאנה בהוצאה בגין שווי האופציות כאמור ותשפה את החברה במלוא הטבה זו, בהתאם לשווי ההטבה הכספי שירשם בספרי החברה ובהתאם לכללי החשבונאות.

בחודש יולי 2023 עודכן המתאר באופן שתקופת ההבשלה של המנה הראשונה תהיה שלוש שנים ולא שנתיים, בהתאם עודכן שווי ההטבה המבוסס על הערכת שווי האופציות במועד הענקתן אשר עומד על כ- 16.8 ש"ח לאופציה, כאשר השווי ההוגן של כל מנה נפרס על פני תקופת ההבשלה. חברות הבנות של החברה תישאנה בחלקן היחסי בהוצאה בגין שווי האופציות הכולל כאמור ותשפינה את החברה במלוא הטבה זו, בהתאם לשווי ההטבה הכספי שירשם בספרי החברה ובהתאם לכללי החשבונאות המוערך בכ- 20 מיליוני ש"ח.

בנוסף, בגין כתבי אופציה לעובדים ולנושאי משרה של החברה ו/או חברות בשליטתה שהוקצו בחודש יולי 2021 בהתאם לתוכנית 2021, אישר הדירקטוריון בחודש יולי 2023 את הארכת תקופת המימוש של האופציות שהבשילו בשנת 2022 ביחס לעובדים ונושאי משרה שיש בינם ובין החברה וחברות בשליטתה יחסי עובד מעביד נכון למועד זה, בשנה נוספת קרי עד לחודש יוני 2025. החברות הבנות תישאנה בחלקן היחסי בהוצאה בגין העלות הנוספת בשווי האופציות כאמור שאינה מהותית, ותשפינה את החברה במלוא הטבה זו, בהתאם לשווי ההטבה הכספי שרשמה החברה בספריה ובהתאם לכללי החשבונאות.

ב. התנועה בכתבי האופציה ופרטים נוספים

ממוצע משוקלל של תוספת המימוש		
מספר אופציות	בש"ח ⁽¹⁾	מח"מ ⁽²⁾ בשנים
212,879	69.75	0.88
2,668,447	57.71	
(52,613)	57.55	
(127,533)	68.94	
(58,469)	70.49	
2,642,711	57.85	3.14
סה"כ אופציות שקיימות במחזור ליום 31 בדצמבר 2021		
350,396	75.10	
(189,673)	60.54	
(11,890)	71.39	
2,791,544	59.78	2.39
1,247,670	58.17	
(141,509)	64.37	
(14,987)	72.42	
(10,362)	56.24	
3,872,356	59.05	2.62
סה"כ אופציות שקיימות במחזור ליום 31 בדצמבר 2023		
מזה אופציות שקיימות במחזור ליום 31 בדצמבר 2023		
2,378,259	57.61	1.96
286,534	74.69	2.60
1,207,563	58.17	3.93
סה"כ אופציות שניתנות למימוש:		
26,877	71.95	
14,987	72.42	
974,477	56.97	

(*) ממוצע משוקלל של יתרת משך החיים החוזיים עד לפקיעה.
 (1) הממוצע המשוקלל של תוספת המימוש בגין החילופים והפקיעות, חושב על פי ערך תוספת המימוש לסוף כל שנה.
 טווח מחירי המימוש של האופציות למניות ליום 31 בדצמבר 2023 עומד על 55.13-78.35 ש"ח (2022) ו- 55.13-78.35 ש"ח, 2021 - 55.13-72.42 ש"ח.

בהנחה תאורטית מקסימלית של מימוש כל כתבי האופציה ממתאר 2021, מתאר 2022 ומתאר 2023 כשמחיר מניית החברה בבורסה יגיע למחיר שבו, על פי תנאי תוכנית כתבי האופציה, מתבצע מימוש אוטומטי ובכפוף להתאמות, כמפורט במתאר 2021 ומתאר 2022 ומתאר 2023, יקנו כתבי האופציה שבמחזור למקבליהם, לימים 31 בדצמבר 2023, 2022 ו- 2021 כ-2.38%, כ-1.79% וכ-1.82%, בהתאמה, מהון המניות המונפק והנפרע של החברה לאחר ההקצאה.

הנחה זו בדבר מימוש מלא של כתבי האופציה היא תיאורטית בלבד, לניצעים שיממשו את כתבי האופציה לא יוקצו מלוא המניות הנובעות מהם, אלא רק מניות בכמות המשקפת את סכום ההטבה הכספית הגלום בכתבי האופציה וזאת בהתאם לסכום ההטבה כפי שיהיה בפועל במועד המימוש דהיינו הפרש שבין השער של מניה רגילה של החברה, במועד המימוש לבין מחיר המימוש של האופציה.

ג. פרטים בדבר מדידת השווי ההוגן של תוכניות כתבי האופציה

השווי ההוגן של כתבי האופציה נאמד באמצעות מודל בינומי בהתייחס לכתבי האופציה שהוקצו כאמור לניצעים במסגרת מתאר 2021, מתאר 2022 ומתאר 2023.

ההנחות העיקריות של המודלים כוללות את שיעור הסגירה של המניה למועד המדידה, מחיר המימוש של המכשיר, התנודתיות הצפויה (על בסיס הממוצע של התנודתיות ההיסטורית במניות החברה, על פני אורך החיים הצפוי של כתבי האופציה), אורך החיים הצפוי של המכשירים (על בסיס ניסיון העבר וההתנהגות הכללית של המחזיקים בכתב האופציה). ושיעור ריבית חסרת סיכון בהתאם לאורך החיים של כתבי האופציה (על בסיס עקום ריביות). תנאי שירות ותנאי ביצוע שאינם תנאי שוק אינם נלקחים בחשבון בעת קביעת השווי ההוגן.

להלן מפורטים הפרמטרים אשר שימשו ביישום המודלים והשווי ההוגן במועד ההענקה:

מתאר 2021 ⁽¹⁾	מתאר 2021 ⁽¹⁾	מתאר 2022 ⁽¹⁾	מתאר 2022 ⁽¹⁾	מתאר 2023 ⁽¹⁾	
אופציה א	אופציה ב	אופציה א	אופציה ב	אופציה א	
2,219,467	169,154	154,093	132,441	1,207,563	מספר כתבי האופציות שהוענקו בניכוי חילוטים עד הדיווח
55.13	55.13	72.80	72.80	52.78	ממוצע משוקלל של מחיר מניה (בש"ח)
57.80	55.13	76.25	72.88	58.17	ממוצע משוקלל של תוספת המימוש במועד ההקצאה (בש"ח)
36.34%	37.01%	37.90%	40.26%	38.40%	ממוצע משוקלל של התנודתיות צפויה ⁽²⁾
3.94	3.00	3.85	3.00	4.34	משך חיים ממוצע לכתבי האופציה (בשנים) ⁽³⁾
0.50%	0.46%	1.74%	1.65%	3.79%	ממוצע משוקלל של שיעור ריבית חסרת הסיכון ⁽⁴⁾
110	110	149	149	114	מחיר תקרה
34	3	3	3	20	שווי הוגן במועד ההענקה של סך כתבי האופציה שהוקצו על ידי החברה (במיליוני ש"ח) ⁽⁵⁾

- (1) הנתונים המובאים הינם ממוצע משוקלל של ההקצאות במועדים השונים, לפי מנות, בניכוי חילוטים והחלפות ניצעים.
- (2) התנודתיות הצפויה של מחיר המניה על פני אורך החיים הצפוי של כתבי האופציה נקבעה על בסיס תנודתיות היסטורית של מחירי המניה של החברה והינה תחת ההנחה שהתנודתיות ההיסטורית של מחיר המניה מהווה אינדיקציה טובה למגמה הצפויה בעתיד.
- (3) משך החיים הממוצע החזוי לכתבי האופציה נקבע על בסיס ניסיון העבר וההתנהגות הכללית של המחזיקים בכתב האופציה, אשר לא בהכרח מייצגים את דפוס המימוש העתידי של האופציות למניות. בהתאם הונח שמימוש כתבי האופציה ייעשה במועד הפקיעה.
- (4) שיעורי הריבית חסרת הסיכון נקבעו על ידי חברה המספקת ציטוטים של שיעורי ריבית (לפרטים נוספים, ראה ביאור 15(ו)(4)), כאשר תקופות שיעורי הריבית תואמים את אורך החיים הצפוי של כתבי האופציה (על בסיס עקום ריביות).
- (5) השווי ההוגן המצטבר של כל ההענקות בכל אחת מתוכניות כתבי האופציה.

ד. הוצאות שכר בגין תשלומים מבוססי מניות

באלפי ש"ח	מתאר 2021 - אופציה א	מתאר 2021 - אופציה ב	מתאר 2022 - אופציה א	מתאר 2022 - אופציה ב	מתאר 2023 - אופציה א	סך הכל
21	-	-	3	-	-	24
10	-	-	-	-	-	12
6	1	1	-	-	6	14

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות

1. מבוא - תובענות שאינן במהלך העסקים הרגיל

להלן פרטים בדבר תובענות שאינן במהלך העסקים הרגיל, כדלקמן: תובענות מהותיות⁷ אשר יכולות להיות תובענות נגזרות, תובענות שהגשתן כתובענה ייצוגית אושרה; בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות; תובענות ייצוגיות מהותיות ושאין מהותיות שהסתיימו במהלך תקופת הדוח ועד לחתימתו ותביעות מהותיות אחרות כנגד חברות הקבוצה (להלן: "תובענות שאינן במהלך העסקים הרגיל" או "תביעות").

סכומי התביעות שלהלן מוצגים בסכומים נכונים למועד הגשתן, כפי שצינו על ידי התובעים, אלא אם צוין אחרת.⁸

יצוין כי ככלל, החשיפה לדרישות כספיות, פרטניות או רוחביות, כפופה לדיני ההתיישנות. תקופות ההתיישנות בגין תביעות לתגמולי ביטוח במוצרי הביטוח משתנה בהתאם לסוג המוצר והאירוע בגינו נטענת טענת ההתיישנות. החשיפה בגין התיישנות הינה מוגברת במיוחד בביטוחים בעלי "זנב תביעות ארוך" ובביטוחים ארוכי טווח, בתחומי ביטוח חיים וביטוחי הבריאות, בהם פועלת כלל ביטוח. בשנים האחרונות ישנה מגמה של הארכת תקופת ההתיישנות בחלק מענפי הביטוח, דבר שיכול ויביא לגידול בהתחייבויות הביטוחיות כלפי מבטוחים, בין היתר במסגרת תיקון חוק חוזה הביטוח שהארץ את תקופת ההתיישנות בביטוח חיים ובביטוח מחלות ואשפוז וביטוח סיעודי לחמש שנים לאחר שקרה מקרה הביטוח, החל ממועד תחילתו של התיקון בשנת 2020. בתובענות שאינן נוגעות לתגמולי ביטוח, תקופת התיישנות הינה בהתאם לקבוע בחוק התיישנות, תשי"ח-1985. בחודש פברואר 2024, בעקבות מלחמת "חרבות ברזל", אושר תיקון לחוק התיישנות, שעיקרו שבחישוב תקופת ההתיישנות על פי דין לא תובא בחשבון התקופה שמיום 7 באוקטובר 2023 ועד 6 באפריל 2024, בכפוף לחריגים שנקבעו. פרק הזמן הדרוש לבירור התביעה, שהינו לעיתים ארוך, במיוחד בתובענות ייצוגיות, מאריך את התקופה בגינה נדרש לבצע השבה או פיצוי, במסגרת תקופת ההתיישנות.

1.1 פרטים כלליים אודות תובענות ייצוגיות

בשנים האחרונות, כחלק ממגמה כללית בשווקים בהם פועלת הקבוצה, הוגשו בקשות לאישור תובענות ייצוגיות בהיקף משמעותי כנגד חברות הקבוצה ובמהלך השנים, חל גידול, בכמות התובענות כלפי חברות הקבוצה שבתי המשפט מכירים בהן כתובענות ייצוגיות. המגמה האמורה, אשר נובעת בין היתר, מחקיקתו של חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו - 2006 (להלן: "החוק"), מריבוי תובענות ומגישות בתי המשפט, מגדילה באופן מהותי את פוטנציאל החשיפה של החברה להפסדים בגין פסיקה לרעת חברות הקבוצה בתובענות ייצוגיות המוגשות כנגדן.

תובענה ייצוגית, כהגדרתה בחוק הינה תובענה המנוהלת בשם קבוצה אנונימית של בני אדם, שלא יפיו מראש את כוחו של התובע המייצג לכך, ואשר מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה.

ראשיתו של ההליך, בבקשה בכתב שמגיש התובע היחיד לבית המשפט אליו מוגשת תביעתו האישית, ובבקשה זו הוא מבקש לאשר את תביעתו האישית כתובענה ייצוגית. רק במידה שתתקבל הבקשה לאישור התובענה כייצוגית תוגדר התובענה כ"תובענה ייצוגית", והתובע יפוך ל"תובע מייצג".

תובענה ייצוגית ניתן להגיש רק בתביעה כמפורט בחוק או בעניין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בגינה תובענה ייצוגית. יצוין כי החל משנת 2006, ההגדרה של תביעה שניתן להגיש במסגרתה בקשה לאישור תביעה ייצוגית כלפי חברות הקבוצה, הינה הגדרה רחבה וכוללת כל עניין שבין חברת לבין לקוח, בין אם התקשרו בעסקה ובין אם לאו.

על מנת שתובענה תאושר כייצוגית צריך התובע להוכיח, בין היתר: (1) קיומה של "עילת תביעה אישית" לתובע הספציפי; (2) כי העילה מבוססת כדי כך שיש לו "עילת תביעה לכאורה". כאן בודק בית המשפט אם יש לתובע סיכוי לכאורה לזכות בסוף המשפט בתביעתו; (3) כי עילת התביעה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לקבוצה מסוימת; (4) קיימת אפשרות סבירה שהשאלות המשותפות תוכרענה בתובענה לטובת הקבוצה; (5) התובענה הייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת מושא התובענה, בנסיבות העניין; (6) התאמת התובע להיות התובע המייצג והתאמת עורכי דינו לייצג בתובענה.

ככלל, הליך בירור תובענה כייצוגית יכול שיקלול 4 שלבים: שלב א- הגשת הבקשה להכרה בתובענה כייצוגית בערכאה ראשונה; שלב ב- ערעור ברשות לערכאה גבוהה על החלטת הערכאה הראשונה; שלב ג- בירור התובענה לגופה בפני הערכאה הראשונה (בדרך כלל בפני אותו שופט שדן בבקשה בערכאה הראשונה); שלב ד- ערעור לערכאה גבוהה על החלטת לגופה.

יצוין כי היקפו ותוכנו של הדיון בתובענה הייצוגית לגופה, מושפע מן החלטתה בדבר אישורה של התובענה כייצוגית. החלטה המאשרת תובענה כייצוגית, מתייחסת, בדרך כלל, לעילות תביעה שאושרו ולכאלה שלא אושרו; לסעדים שאושרו ולכאלה שלא אושרו; ועוד כיו"ב.

במסגרת החוק נקבעו תהליך ומגבלות בכל הנוגע להסדרי פשרה בתובענות ייצוגיות, שמקשות על כינון הסדרי פשרה בתובענות ייצוגיות. בכלל זה, נקבעה חובת גילוי נאות לבית המשפט ביחס לכל הפרטים המהותיים הנוגעים להסדר הפשרה, נקבעה זכות ליועץ המשפטי לממשלה ולגורמים נוספים המנויים בחוק להגיש התנגדות להסדר הפשרה המוצע וכן נקבעה חובת מינוי בודק ביחס להסדר הפשרה וכן הסדרים ספציפיים לעניין הסתלקות התובע מבקשת האישור או מהתובענה הייצוגית. בחודש ינואר 2021 פרסם משרד המשפטים "קול קורא: הזמנה לקבלת הערות מהציבור בנושא תיקונים בחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006" במסגרתו התבקש הציבור לתת התייחסות ביחס לתיקונים הנדרשים בחוק. כלל ביטוח שלחה את התייחסותה במסגרת התאחדות חברות הביטוח וזאת, בין היתר, בהתייחס לריבוי התובענות הייצוגיות בשוק הישראלי בכלל ובשוק הביטוח בפרט. בחודש מרס 2023 פרסם דו"ח הצוות הבין-משרדי לבחינת ההסדרים הקבועים בחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "הדו"ח"), והציבור הזמין לשלוח

⁷ ראה הערות שוליים 3-19 להלן.

⁸ ראה הערת שוליים 12.

הערות לגבי ההמלצות המפורטות בדו"ח. במסגרת הדוח המליץ הצוות הבין-משרדי, בין היתר, להוסיף לחוק מנגנון שיחייב פניה מוקדמת לנתבעת בטרם הגשת בקשת אישור וזאת בסוגי עילות ותביעות שיקבעו; ביטול פטורים מסוימים מתשלום אגרה בשל הגשת בקשה לתביעה ייצוגית; חובת קביעת הוצאות משפט במקרה של דחיית בקשת אישור/תביעה ייצוגית, למעט בהתקיים טעמים מיוחדים שירשמו, כאשר ברירת המחדל היא הטלת ההוצאות על עורך הדין של התובע הייצוגי; הטלת חובה לציין את מספר התובענות הייצוגיות שהוגשו בידי תובע ייצוגי; קביעת מנגנון המאפשר הגשת בקשות נוספות באותו עניין לשם בחירת התובענה והעו"ד המוביל על ידי בית המשפט; קביעת כללים אחידים וברורים לגמול ושכר טרחה; קביעת מנגנונים בנוגע למתן סעד בעין; קביעת מנגנון מסודר לאישור הסדר פשרה על ידי מגשר; מתן אפשרות לארגונים להגיש תביעות ייצוגיות. חברות הביטוח שלחו את הערותיהן לדו"ח במסגרת התאחדות חברות הביטוח.

הבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המפורטות להלן, מצויות בשלבים שונים של הברור הדיוני, חלקן אושרו וחלקן מצויות בהליכי ערעור.

1.2 חשיפות נוספות

יצוין כי בנוסף להליכים המשפטיים, מעת לעת קיימות חשיפות פוטנציאליות אשר בשלב זה לא ניתן להעריך או לכמתן, בגין מחלוקות מסחריות או התראות בדבר כוונה להגיש תביעות, לרבות תובענות ייצוגיות ונגזרות בעניינים מסוימים, או הליכים משפטיים ופניות ספציפיות שיכול ויבשילו בעתיד לתביעות, לרבות לתביעות ייצוגיות או להודעות צד שלישי כנגד החברות בקבוצה, וכן חשיפה הנובעת ממורכבותה של הרגולציה החלה על פעילות החברות בקבוצה.

החברות בקבוצה אינן יכולות לצפות מראש האם טענה של לקוח אשר הובאה לידיעת החברות, תוביל בסופו של דבר להגשת תובענה ייצוגית, או שתוביל להכרעה רוחבית או תהיה בעלת השלכות רוחביות זאת אף באותם מקרים בהם הלקוח מאיים לעשות כן, ובנוסף אין החברות בקבוצה יכולות להעריך מהי החשיפה הפוטנציאלית שעלולה להיווצר בגין טענות כאמור, ככל שאלו יתבררו וימצאו מוצדקות על ידי רשות מוסמכת. לפרטים ראו סעיף 2.2.2.

בחודש מרס 2023 השלימה החברה את רכישת מלוא הונה המונפק והנפרע של Warburg Pincus Financial Holdings (Israel) LTD חברת אחזקות המחזיקה בין היתר במקס איט פיננסים בע"מ (MAX), ואשר שמה שונה ל CIMAX Holdings LTD (לעיל ולהלן, בהתאמה: "מקס", "מקס").

להלן פרטים בדבר תובענות שאינן במהלך העסקים הרגיל, כמפורט להלן, שהוגשו כנגד החברה וחברות המאוחדות שלה, בחלוקה **מקס** ולחברות המאוחדות בדוחותיה של **מקס** (להלן: "**החברות מקבוצת מקס**") ויתר חברות הקבוצה.

2. חשיפות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס

להלן פרטים בגין תובענות מהותיות⁹ שהגשתן כתביעה ייצוגית אושרה (סעיף 2.1.1), בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות (סעיף 2.1.2) ותובענות ייצוגיות מהותיות, תובענות מהותיות ובקשות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות אשר הסתיימו במהלך תקופת הדוח ועד לחתימתו (סעיף 2.1.3), חשיפות בשל תובענות ייצוגיות שאינן מהותיות או שטרם הוגשו וחשיפה בגין הוראות רגולטוריות (סעיף 2.2), תביעות מהותיות נוספות שאינן במהלך העסקים הרגיל (סעיף 2.3) אשר כולן הוגשו כנגד החברה ו/או החברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת **מקס**.

⁹ יצוין כי ככלל בביאור זה תביעה תיחשב כמהותית ותתואר בהתאם להערכה איכותית או כמותית שהחברה מבצעת במועד קבלת התביעה. לעניין ההערכה הכמותית - ככל שסכום החשיפה בפועל, נטו ממס, בהנחה שהתביעה תמצא כמוצדקת ומבלי להיכנס לסיכויי התביעה או לסכום הנקוב בה לגופם, חוצה את רף המהותיות של הקבוצה לעניין רווח על פי תחשיב ההפסד הכולל החזוי חלקי הרווח הכולל או ההפסד הכולל השנתי הממוצע בשלוש השנים האחרונות, מחושב על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים; מובהר, כי הרווח/ההפסד המשווה לאירוע והרווח/ההפסד בכל רבעון מחושבים בערכם המוחלט. סיווג האמור, נכון למועד הגשת התביעה. עם זאת, נוכח התמשכות ההליכים המשפטיים, לעיתים על פני שנים, והתפתחותם, יכול ותביעה אשר לא נחשבה כמהותית במועד הגשתה, תהפוך כזו בהמשך, ובמקרה זה יינתן ביחס אליה גילוי במועד מאוחר יותר. בנוסף, יכול ותביעה תחשב כמהותית לצורך גילוי כאמור, במקום בהם אין בידה של החברה להעריך את סכום החשיפה. ביחס לאיחוד דוחות מקס לדוחותיה הכספיים של החברה ולצרכי דיווח מידי, לעניין מדיניות הגילוי בדוחות הכספיים ביחס לתביעות מקס, בדוחות הכספיים ראה סעיף 3 להלן.

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס

2.1.1 תובענות מהותיות שהגשתי כתביעה ייצוגית אושרה כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס

להלן פירוט של תובענות מהותיות שהגשתי כתביעה ייצוגית אושרה והן מצויות בשלבים שונים של ניהול ההליך לגופו, לרבות בירור התובענה לגופה בפני הערכאה הראשונה או ערעור לאחר קבלת ההחלטה לאישור התביעה או לדחייתה או לאחר קבלת פסק דין המאשר או דוחה את התביעה.

מס' ד וערכאה	נתבעים	מרכזיות	טענות ועילות	טעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
1. 5/2013	כלל ביטוח וחברות ביטוח	לטענת התובע, לחייב את הנתבעות כל מי שקיבל במהלך 7 בחודש אוגוסט 2015, התקבלה החלטת בית המשפט המחוזי לדחות את בקשת האישור כנגד הנתבעות ביחס לטענת התובע מעריך את הנתבעות מפרות לשלם לחברי הקבוצה השנים שקדמו להגשת אי תשלום הפרשי הצמדה ולקבל את בקשת האישור כנגד הנתבעות ביחס לטענה בדבר תשלום ריבית בחסר על תגמולי הסכום המצטבר את חובתן לצרף הפרשי הצמדה וריבית התובענה ו/או יקבל עד ביטוח ונקבע כי חברי הקבוצה הזכאים הם כל מבוטח, מוטב או צד שלישי, שבמהלך תקופה שתחילתה שלוש שנים קודם לקבוצה הראשונה בסך ריבית צמודה וכן בגין תשלום החסר מתן פסק הדין להגשת התובענה וסיומה ביום אישורה של התובענה כייצוגית, קיבלו מן הנתבעות, שלא על פי פסק דין שניתן ביניהם, של 518 מיליוני ש"ח הפרשי הצמדה כדון שבוצע. בנוסף ו/או בתובענה, תגמולי תגמולי ביטוח מבלי שצורפה להם ריבית כדון וזאת בתוך 30 יום מיום מסירת התביעה למבטח (ולא מיום מסירת המסמך) היה ויפסק כי יש בגין תגמולי ביטוח לחילופין מתבקש בית ביטוח מהנתבעות, האחרון הדרוש למבטח לשם בירור החבות) ועד מועד התשלום בפועל. בחודש אוגוסט 2016 מחקן הנתבעות באישור לחשב את הריבית החל המושלמים על ידן. המשפט להורות על מבלי שצורפה לתגמולי בית המשפט העליון בקשת רשות ערעור שהוגשה על ידן, בחודש אוקטובר 2015 שעיקרה השגה על קביעתו של בית ממועד קרות מקרה על פי הטענה, מתן פיצוי לטובת הביטוח ריבית כדון המשפט המחוזי, לפיה הסדר פשרה קודם שריתה החברה בשאלה דומה, אינו מקים מעשה בית דין החוסם את הגשת הביטוח), ובסכום של המועד ממנו יש הציבור כפי שיימצא ("הקבוצה הראשונה") בקשת האישור ואינו מקנה לנתבעות הגנה, תוך שהצדדים שומרים את מלוא טענותיהם להליך העיקרי. (היה) 210 מיליוני ש"ח (היה) לחשב ריבית לנכון.	ההצמדה כדון בחודש בפברואר 2021 ניתן פסד דין חלקי, במסגרתו קבע בית המשפט כי התביעה הייצוגית מתקבלת, וחייב את ויפסק כי יש לחשב את הנתבעות בהשבה לחברי הקבוצה של הפרשי ריבית, כמפורט בפסק הדין (להלן: "פסק הדין"). בהתאם לפסק הדין, הריבית החל מ-30 יום קבע כי "יום מסירת התביעה" ממנו מתחיל מרוץ 30 הימים, שלאחריו תתווסף ריבית צמודה לתגמולי הביטוח בהתאם מיום מסירת התביעה להוראות סעיף 28 (א) לחוק חוזה הביטוח, תשמ"א – 1981 (להלן: "חוק חוזה הביטוח"), הוא המועד שבו התקבלה לחברת הביטוח). לראשונה פניה בחברת הביטוח או אצל סוכן הביטוח, לפי המוקדם, המעידה על כך, שהמבוטח, צד ג' או המוטב (להלן: התובע מעריך את "הזכאים"), מעוניינים לקבל את תגמולי הביטוח, ללא צורך בצירוף מסמך כלשהו. הסכום המצטבר עוד נקבע כי כאשר תגמולי הביטוח חושבו כערכם במועד שלאחר קרות מקרה הביטוח, תתווסף אליהם ריבית מאותו לקבוצה השנייה, לגביה תאריך בלבד, וכאשר מדובר בהשבת כספים ששולמו לנתני שירותים בתשלום דחוי, יעשה חישוב הפרשי הריבית, החל בקשת האישור ממועד התשלום בפועל.	בית המשפט קבע כי הגדרת הקבוצה תכלול את כל הזכאים אשר במהלך התקופה, שתחילתה שלוש שנים קודם להגשת הצמדה, בסכום נוסף התובענות (שהוגשו כנגד כלל ביטוח בחודש מאי 2013) וסיומה ביום מתן פסק דין, קיבלו מהנתבעות, שלא על פי פסק הדין בעניינם, תגמולי ביטוח מבלי שצורפה להם ריבית כדון. כן נקבע כי לצורך מימוש פסק הדין וחישוב גובה הפיצוי לחברי הקבוצה בהתאם לעקרונות שנקבעו בפסק הדין החלקי, יש צורך במיני מומחה וכן הגמול לתובעים המייצגים ושכר טרחה לבאי כוחם ייקבעו במסגרת פסק הדין הסופי.	בכוחם 490 מיליוני ש"ח		
	והפרשי הצמדה היו החל ממועד קרות מקרה הביטוח ועד למועד התשלום בפועל. לחילופין יש לשלם הפרשי הצמדה ממועד קרות מקרה הביטוח ועד למועד התשלום בפועל וריבית החל מתום 30 ימים ממועד מסירת התביעה ועד למועד תשלום תגמולי הביטוח בפועל.		בכוחם 490 מיליוני ש"ח				

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.1 תובענות מהותיות שהגשתן כתביעה ייצוגית אושרה כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה			
2.	1/2008	כלל ביטוח וחברות לטענת התובע, הנתבעות גובות החזר כל הסכומים שגבו כל מי שהתקשר עם הנתבעות הממונה הגיש את עמדתו בתיק, במסגרתה הוא קיבל את עמדת חברות בחודש פברואר 2010 הגיעו תשלום תת שנתיות, תשלום הנתבעות שלא כדין, וכן או מי מהן בחוזה ביטוח ושגבה הביטוח.	הנגבה בפוליסות לביטוח חיים צו עשה המורה ממנו תשלום בגין מרכיב תת בחודש יולי 2016 אישר בית המשפט את התביעה כייצוגית. הקבוצה שאושרה מהבקשה ומהתובענה טענת בהן תעריף הביטוח נקבע בסכום לנתבעות לשנות את שנתיות בנסיבות או בסכום הינה כל מי שהתקשר עם הנתבעות או מי מהן בחוזה ביטוח ונגבה ממנו תשלום התובע לפיהן כלל ביטוח גבתה שנתית אך התשלום מבוצע במספר דרך פעולתן ביחס החורגים מהמותר.	"מערב" שנמכרו על ידי כלל ביטוח בעבר, ביחס ל"גורם פוליסה" שהינו סכום בקשר לפוליסות ביטוח שהונפקו חודשי קבוע המתווסף לפרמיה שמטרתו כיסוי הוצאות, וביחס לפוליסות לפני שנת 1992, וכי כלל ביטוח בריאות, נכות, מחלות קשות, אובדן כושר עבודה וסיעוד (להלן: "רכיבי גבתה שיעור תת שנתיות מקסימאלי הגביה").	החלטת בית המשפט ניתנה על אף עמדת הממונה שניתנה לבקשת בית נמוך משנים עשר תשלומים. המשפט כאמור. עילת התביעה שביגינה אושרה התובענה כייצוגית היא גביה בהתאם לכך, תוקן הסכום הנתבע שלא כדין של תשלום תת שנתיות בגין רכיבי הגביה. הסעד המבוקש הוא החזר מכלל ביטוח והועמד על כ-398.2 הסכומים שנגבו שלא כדין בשבע השנים שקדמו להגשת התובענה ואילך, דהיינו מיליוני ש"ח.	מינואר 2001 וצו עשה המורה לנתבעות לתקן את התנהלותן, ולחדול מלגבות תת שנתיות על רכיבי הגביה.	בחדש דצמבר 2016 הגישו הנתבעות לבית המשפט העליון בקשת רשות ערעור על ההחלטה לאשר את התביעה כייצוגית (להלן: "בר"ע") ובחודש מאי 2018 קיבל בית המשפט העליון את הבר"ע, דן בה כערעור וניתן פסק דין המקבל את הערעור ודוחה בהתאם את התובענה. בחודש יוני 2018 הגישו התובעים בקשה לקיים דיון נוסף בפסק הדין, ביחס לחלק מהקביעות בו.	בחדש יולי 2019 ניתנה החלטה המאשרת עריכת דיון נוסף בעניין זה, בהרכב מורחב של 7 שופטים. בחודש פברואר 2020, הוגשה לבית משפט העליון עמדה מטעם היועץ המשפטי לממשלה במסגרת הדיון הנוסף, לפיה היועץ המשפטי סבור שאין מקום להתערב בהכרעה שנקבעה בפסק הדין בערעור, המתבססת על אימוץ עמדתה הפרשנית של רשות שוק ההון.	בחדש יולי 2021, ניתן פסק דין בעתירה לדיון נוסף, ונקבע בו כי ההחלטה שאישרה את התובענה כייצוגית תחזור ותעמוד על כנה, כך שבקשת האישור תתקבל והתיק יחזור לבית המשפט המחוזי כדי שידון בתובענה הייצוגית לגופה. ההליך מצוי בשלב ניהול התביעה בבית המשפט המחוזי.	הצדדים מנהלים הליך גישור.

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.1 תובענות מהותיות שהגשתן כתביעה ייצוגית אושרה כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס'ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה	
3.	5/2011	כלל ביטוח וחברות לטענת התובע, בביטוח חיים משולב תשלום ביטוח, הנתבעות גבו ממבוטחים, הפיצוי/השבה השווה ביטוח חיים משולבת היו הנתבעות לשלם סך של 100 מיליוני ש"ח בגין העבר (כאשר חלקה של כלל ביטוח בגין גורם הפוליסה שנגבה ללא כל עיגון בפוליסות ובלא הסכמה, לסכום גורם הפוליסה בחיסכון אצל מי מהנתבעות מתוכו היו כ-26.5 מיליוני ש"ח) וכן ליתן הנחה של 25% מהגביה העתידית בפועל של מהם משנת 2004. על פי סכומי כסף העולים לעיתים כדי שיעור שנגבה מחברי ושנגבה ממנו סכום כלשהו גורם הפוליסה.	נכבד מן הפרמיה המשולמת על ידי הקבוצה בפועל, כגורם פוליסה. המבוטחים והמכונים "גורם פוליסה" בצירוף התשואה ו/או "דמי ניהול אחרים" (להלן: "גורם שנמנעה מהם ביחס פוליסה") שלא כדין ובהיעדר הוראה לסכום זה בשל כך חוזית מתאימה וזאת על אף שעקרונות ההסכם שנוכח מן הותר לנתבעות במסגרת חוזרי הפרמיה עבור גורם הממונה לגבות בפוליסות ביטוח חיים הפוליסה לא הושקע עבורם ושינוי דרך הפעולה לעניין גביית גורם פוליסה.	סכום כל מי שהיה בעל פוליסת בחודש יוני 2015 הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסדר פשרה, אשר לפיו אמורות תביעתם של התובעים היא בחיסכון, הנתבעות גבו ממבוטחים, הפיצוי/השבה השווה ביטוח חיים משולבת היו הנתבעות לשלם סך של 100 מיליוני ש"ח בגין העבר (כאשר חלקה של כלל ביטוח בגין גורם הפוליסה שנגבה ללא כל עיגון בפוליסות ובלא הסכמה, לסכום גורם הפוליסה בחיסכון אצל מי מהנתבעות מתוכו היו כ-26.5 מיליוני ש"ח) וכן ליתן הנחה של 25% מהגביה העתידית בפועל של מהם משנת 2004. על פי סכומי כסף העולים לעיתים כדי שיעור שנגבה מחברי ושנגבה ממנו סכום כלשהו גורם הפוליסה.	כחברות מקבוצת מקס (המשך)	בכודש נובמבר 2016 החליט בית המשפט לדחות את הבקשה לאישור הסדר הפשרה, שביצעו התובעים ביחס באשר לדעתו הוא אינו מהווה הסדר ראוי, הוגן וסביר בהתחשב בעניינם של חברי לגביית גורם פוליסה הקבוצה. בשבע השנים שקדמו	בנוסף, החליט בית המשפט לאשר, באופן חלקי, את ניהול התובענה כייצוגית, וזאת רק למועד הגשת התביעה על ביחס לפוליסות ביטוח חיים משולבות חיסכון שנערכו בין השנים 1982 עד 2003 (ביחס ידי הנתבעות והתשואות לכלל ביטוח בפוליסות מסוג "עדיף", "מיטב" ו"פרופיל"), אשר החיסכון שנצבר לטובת השנתיות הרלבנטיות, המבוטחים בפוליסות אלו נפגע בשל גביית גורם פוליסה, וזאת בעילה של הפרת פוליסת סכום התביעה לחברי הביטוח, בשל גביה של גורם הפוליסה, באופן שפגע בחיסכון שנצבר לטובת המבוטחים הקבוצה, כנגד כל זאת בגין התקופה, שתחילתה שבע שנים קודם למועד הגשת התובענה, בכודש אפריל הנתבעות הוערך על ידי 2011. התביעה לא אושרה ביחס לסוגי פוליסות אחרים (להלן וביחד: "ההחלטה"). התובעים, נכון למועד הסעדים הנתבעים, כפי שהוגדרו בהחלטת בית המשפט, הינם תיקון ההפרה על דרך הגשת התביעה, בסכום של עדכון החיסכון הצבור לטובת המבוטחים בסכום החיסכון הנוסף שהיה נצבר לטובתם נומנלי של כ-2,325 מיליוני אילו לא היה נגבה גורם פוליסה או פיצוי המבוטחים בסכום האמור, וכן הפסקת גביית ש"ח. מתוך סכום זה מיוחס גורם הפוליסה מכאן ואילך. כן נפסק תשלום שכר טרחה לבאי כוח המייצגים וכן לכלל ביטוח, על פי חלקה למתנגדים להסדר הפשרה ולבאי כוחם בסכומים שאינם מהותיים.	סכום התביעה
						בהתאם להחלטה, בהסתמך על הערכת הבודק על בסיס חישובים שערכו אנשי הפיקוח, 662 מיליוני ש"ח. פוטנציאל התביעה הכולל, ביחס לפוליסות המשולבות חיסכון, נע בין 1.85 ל 2.1 מיליארד ש"ח עבור ארבע מן הנתבעות שהתקשרו בהסדר הפשרה (לרבות כלל ביטוח). הנתבעות הגישו בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט ומשכו אותה על פי הצעת בית משפט העליון. במסגרת ניהול ההליך לגופו בבית המשפט המחוזי הצדדים ניהלו ביניהם הליכי גישור ובמקביל הסתיימו הליכי הוכחות בפני בית המשפט המחוזי. לאחר דיון שהתקיים בכודש ספטמבר 2022 בקשר עם האפשרות לקדם הסדר פשרה בתיק קבע בימ"ש כי הרף התחתון לצרכי פשרה צריך לעמוד על 40% ולא פחות. בכודש יוני 2023 הגישו הצדדים הסדר פשרה לאישור בית המשפט. במסגרת הסדר הפשרה נקבע מנגנון החזר לחברי הקבוצה שהינם בעלי פוליסות ביטוח חיים משולבות בחיסכון שנערכו בין השנים 2003-1982, שבהן החיסכון שנצבר לטובתם הושפע בשל גביית גורם הפוליסה. על פי הסדר הפשרה, עיקר התמורות לחברי הקבוצה תהיינה כדלקמן (בהתאם להוראות המפורטות בהסדר הפשרה):		
						(1) החברה תשיב לחברי הקבוצה שיעור של 42% מסך גביית גורם הפוליסה שלפי הנתען הייתה אמורה להיות מועברת לחיסכון ולא הועברה, החל משבע שנים לפני הגשת בקשת האישור (קרי, החל מחודש אפריל 2004) ועד מועד תחילת הגבייה המופחתת, כאמור בסעיף 2 להלן. ביחס לתקופה שעד סוף 2012 יושבו הסכומים כשהם כוללים תשואות, וביחס לתקופה שהחל מתחילת 2013 ואילך שערך הסכומים ייעשה בהתאם להחלטת בית המשפט על פי הסמכות שהעניקו לו הצדדים (להלן: "ההחלטה המשלימה"). כן הוסכם, כי במסגרת הסדר הפשרה ישולמו לתובעים ולבאי כוחם גמול ושכר טרחה.		
						(2) החברה תפחית את הגבייה העתידית של גורם הפוליסה מחברי הקבוצה הרלוונטיים, בדרך של הקטנת גורם הפוליסה שנגבה בשיעור של 50% מסך גורם הפוליסה שהיה נגבה לולא הייתה מבוצעת הפחתה, כאמור בהסדר הפשרה.		

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
						<p>על פי הערכה ראשונית של כלל ביטוח, הקטנת גורם הפוליסה בגין גבייה עתידית צפויה להיות כ- 3 מיליוני ש"ח לשנת 2024. סכומי ההקטנה כאמור צפויים לפחות על פני השנים.</p> <p>הסדר הפשרה כפוף לאישורו של בית המשפט, ואין כל ודאות כי הסדר הפשרה יאושר על ידי בית המשפט בנוסח שהוגש, כמו גם ביחס להסדרים שיקבעו על ידו. בחודש ינואר 2024 ניתנה החלטת בית משפט המורה על פרסום ההסכם בהתאם להוראות החוק. בהתאם להחלטת בית המשפט המועד להגשת עמדת יועמ"ש להסדר הפשרה הוא חודש אפריל 2024.</p>	

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.1 תובענות מהותיות שהגשתן כתביעה ייצוגית אושרה כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד וערכאה נתבעים	תאריך	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
4.	7/2014	כלל פנסייה לטענת התובעות, שתי עמותות הטוענות כי לחייב את הנתבעות להשיב את כל מי שהוא עמית בקרן פנסייה חדשה בחודש ספטמבר 2015 הגישו התובעות תשובה להערכת התובעות, דמי הניהול שגבו וגמל בע"מ מטרתן היא סיוע לאוכלוסייה המבוגרת, הנתבעות דמי הניהול העודפים שנגבו מחברי מקיפה, המנוהלת על ידי אחת לתגובת הנתבעות לבקשת האישור ("תשובת על ידי הנתבעות שלא כדון מפנסיונרים וכן כנגד העלו את דמי הניהול הנגבים מפנסיונרים של הקבוצה שלא כדון בצירוף ריבית מהנתבעות, וזכאי לקבל פנסיית זקנה ו/או הנתבעות, יהיה זכאי לקבל בעתיד פנסיית זקנה.	קרנות הפנסיה המנוהלות על ידן בשלב קבלת והצמדה; לחייב את הנתבעות להקצה לדמי הניהול המרביים המותרים לגביה להפחית את דמי הניהול הנגבים מן על פי הדין (0.5% מהיתרה הצבורה), תוך ניצול הפנסיונרים, כך שלא יעלו על דמי הניהול של הפנסיונרים "קהל שבוי", וזאת בשעה הניהול שנגבו טרם יציאתו של כל קרנות פעילים משלמים בממוצע דמי ניהול אחד מהם לפנסייה; לאסור על נמוכים משמעותית. עוד נטען, כי הנתבעות אינן הנתבעות להעלות את דמי הניהול מגלות לעמיתיהן, כי מיד לכשיהפכו לפנסיונרים לעמיתים בסמוך לפני יציאתם יועלו דמי הניהול שהם ישלמו לנתבעות לדמי לפנסייה.	פרישה.	בחודש מרס 2022 החליט בית המשפט המחוזי לקבל את בקשת האישור נגד הנתבעות, בשאלה אם היה על הנתבעות להודיע לעמיתים מראש על שיעור דמי הניהול שייגבו מהם בתקופת הפנסייה, ואם כך - מהו הנזק שנגרם כתוצאה מכך שלא ניתנה הודעה. הקבוצה שאושרה הינם כל מי שהוא עמית בקרן פנסייה חדשה מקיפה, הנמנית על אחת מן המשיבות, וזכאי לקבל פנסיית זקנה לאחר שיצא לגמלאות בשבע השנים שלפני הגשת בקשת האישור ו/או יהיה בעתיד זכאי לקבל פנסיית זקנה. יצוין כי למקבלי קצבאות שפרשו ממחצית 2018 ניתנות הודעות בהתאם לתקנון התקני שפרסם המאסדר, ואשר נכנסו לתוקף משנה זו. ההליך מצוי בשלב ניהול התביעה לגופה. בחודש דצמבר 2023 הוגשה הודעה משותפת מטעם הצדדים לפיה כוונתם לפנות להליך גישור.	כסום התביעה

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.1 תובענות מהותיות שהגשתן כתביעה ייצוגית אושרה כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
5.	9/2015	כלל ביטוח ושלוש חברות לטענת התובעים, ביטוח אחרות	כאשר הנתבעות לחייב את הנתבעות לפצות את כל מי שהיה מבוטח בביטוח בחדש באפריל 2020 אישר בית המשפט, באופן חלקי, את לטענת התובעים הנזק אינו ניתן נותנות ניקוד בגין פעולת "השליטה על חברי הקבוצה במלוא הנזקים סיעודי שנמכר על ידי ניהול התביעה כייצוגית כנגד כלל ביטוח ושלוש חברות ביטוח להערכה בשלב זה אך הם סוגרים" במסגרת בחינת תביעה שנגרמו להם בשל הפרותיהן, הנתבעות (או יורשיו, לפי נוספות. הקבוצה שאושרה הינה כל מי שהיה מבוטח בביטוח מעריכים אותו בעשורת ואף לתגמולי ביטוח בפוליסות סיעוד, הן לכאורה, את ההסכם ולקיים את העניין), וסבל ממצב בריאות סיעודי, וסבל מאובדן יכולתו העצמאית לשלוט על פעולת במאות מיליוני שקלים. הנזק אימצו פרשנות לפיה על מנת שתוכר ההסכם מכאן ואילך ולחלופין ותפקוד ירוד כתוצאה ממחלה המעיים או פעולת השתן, כתוצאה משילוב של פגם בשליטה האישי של התובע מכלל ביטוח, תביעת מבוטח בגין "אי השליטה על הורות על מתן כל סעד אחר כפי או תאונה או ליקוי בריאות, בסוגריו שאינו עולה לכדי אובדן שליטה אורגני עם מצב תפקודי לטענתו, מסתכם בסך של כ- הסוגרים" היא צריכה להיות תוצאה של שבת המשפט ימצא לנכון בנסיבות אשר בגינם הוא לא שלט על ירוד, ועל אף האמור לא קיבל מחברת הביטוח ניקוד בגין 32,500 ש"ח (ללא הפרשי הצמדה מחלה או ליקוי אורולוגיים או העניין). גסטראונטרולוגיים בלבד במקום לנקד את הפעולה גם כאשר מקור המצב הרפואי והתפקודי הירוד של המבוטח אשר בגינם הוא "לא שולט על סוגריו", יכול להיות מחלה, תאונה או ליקוי בריאותי שאינם מתחום האורולוגיה והגסטרוולוגיה.	סוגריו ו/או עשה שימוש קבוע הפעולה של "שליטה על הסוגרים" במסגרת בחינת תביעתו וריבית). בסטומה או בקטטר לקבלת תגמולי ביטוח סיעודי, באופן שהביא לפגיעה בזכויותיו בשלפוחית השתן, או לתגמולי ביטוח בתקופה שבין 8 בספטמבר 2012 לבין מועד בחינתו, או בסופגנים אישור ניהול התובענה כייצוגית. למיניהם, ועל אף האמור לא קיבל מהנתבעות (לפי העניין) בקשת התובעים לאשר את התובענה כייצוגית גם בגין קבוצת ניקוד בגין רכיב "השליטה על מבטחים שאינם שולטים על הסוגרים בגין מגבלות סוגרים" באופן שהביא פונקציונליות או ליקויי נידות או ניעות ועקב זאת מתרחש אירוע של אבדן צרכים וכן בגין קבוצת מבטחים הסובלים מליקויים קוגניטיביים, אשר לא הוכרו כ"תשושי נפש", דחתה.	עילות התביעה שהתביעה הייצוגית אושרה בגינן הינן הפרת חוזה הביטוח הסיעודי שהביאה לאי תשלום תגמולי ביטוח סיעודי או לתשלום תגמולי ביטוח סיעודי בחסר, עקב אי הכרה במבטחים כזכאים לניקוד בגין הפעולה של "שליטה על סוגרים". הסעד הנתבע הינו פיצוי חברי הקבוצה שלא קיבלו ניקוד בגין הפעולה של "שליטה על הסוגרים". ההליך מצוי בשלב ניהול התביעה.		

הצדדים מנהלים ביניהם הליכי גישור.

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.1 תובענות מהותיות שהגשתן כתביעה ייצוגית אושרה כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
6.	10/2016	כלל ביטוח	לטענת התובע, במסגרת התקשרות השבת הסכומים שנגבו עם בעל פוליסה קבוצתית (קופת מחברי הקבוצה. חולים) למכירת פוליסת ביטוח סיעוד קבוצתית, התחייבה כלל ביטוח להעניק למבוטחים בפוליסה הקבוצתית שיצטרפו לפוליסה הפרטית, הנחה בשיעור 20% על הפרמיה ולא עשתה כן ("הפוליסה הקבוצתית").	סעדים עיקריים שנגבו	להחלטת בית ביהמ"ש בית ביהמ"ש ינואר 2021 אישר בית המשפט, באופן חלקי, את התובע העריך בתביעתו את הנזק המשפט - מי שרכש החל מיום הבקשה. בקשת התובע הייצוגי לאשר את התובענה כייצוגית, הנתען לכלל חברי הקבוצה בסך 30 לאוקטובר 2009 ועד ליום גם בגין כל קבוצת מבוטחים המחזיקה בפוליסת סיעוד פרטית של 52 מיליוני ש"ח בגין נזק 31 בדצמבר 2018 פוליסת שתקופת הזכאות לפיצוי בה אינה לכל חיי המבוטח נדחתה. שנגרם לטענתו עד למועד הגשת ביטוח סיעודי פרטית של כלל עילות התביעה בגין אושרה התביעה כייצוגית הינן הפרת הבקשה ו- 126 מיליוני ש"ח בגין ביטוח, שתקופת הזכאות בה הוראות הפוליסה הקבוצתית, עשית עושר ולא במשפט והסעד הנזק שצפוי להיגרם לחברי היא לפיצוי כל החיים, בעת הנתבע היום השבת סכומים שנגבו ביתר מחברי הקבוצה. הקבוצה במהלך 10 השנים שהיה מבוטח בפוליסה הקבוצתית, וכלל ביטוח לא ההליך מצוי בשלב ניהול התביעה. העניקה לו בפוליסת הפרט הנחה בגובה של 20% לפחות הצדדים מנהלים ביניהם הליכי גישור. מהתעריף הנמוך ביותר הנהוג אצל כלל ביטוח במועד בחודש נובמבר 2023 חתמו כלל ביטוח והתובע, במסגרת הרכישה בגין פוליסות פרט הליך גישור, על הסדר דינוי מחייב, שבהתאם לו הסכימו מקבילות לתוכנית שנבחרה הצדדים על מתן או השלמת הנחה, למבוטחים הרלוונטיים, על ידי המבוטח, למבוטח בגיל בשיעורים שהוסכמו בין הצדדים. ההסדר הדינוי כפוף ובמצב בריאות דומה, ובלבד לבדיקת מומחה חיצוני, בהתאם למתווה העקרונות שהוסכם, שאינו עולה על התעריף שלאחריה ובהתאם יגובש הסכם הפשרה ויוגש לבית שאושר על ידי המאסדר. המשפט.	סכום התביעה	

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.1 תובענות מהותיות שהגשתן כתביעה ייצוגית אושרה כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה		
7.	11/2019	כלל ביטוח	לטענת התובע, כלל ביטוח סעד של השבת סכום דמי הניהול שנגבו כל מי שהיה או הינו מבוטח של כלל ביטוח בחודש יוני 2023 החליט בית הדין האזורי לעבודה לדחות את 120 מיליוני ש"ח גבתה דמי ניהול בפוליסות מחברי הקבוצה שלא כדן וכן צו עשה בפוליסות הרלוונטיות ואשר כלל ביטוח גבתה הטענות לפיהן כלל ביטוח גבתה דמי ניהול מהחיסכון המצטבר ביטוח חיים משולבות המורה לכלל ביטוח לשנות את דרך ממנו במהלך 7 השנים שקדמו למועד הגשת בניגוד לדין או בניגוד להוראות הפוליסה וכן טענה חלופית לפיה בחיסכון מסוג "משתתף פעולתה לעניין גביית דמי הניהול התובענה ועד ליום אישור התובענה כייצוגית דמי כלל ביטוח גבתה דמי ניהול מהחיסכון המצטבר בשיעור הגבוה ברווחים" שהופקו לפני 12 בפוליסות הרלוונטיות מכאן ואילך.	ניהול החורגים מן המותר על פי תקנות הפיקוח מהמותר על פי דין.	על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאים בחוזי בית הדין האזורי לעבודה החליט לאשר חלקית את התובענה ביטוח), תשמ"ב - 1981 כנוסח דאז ו/או על פי "משתתפות ברווחים" מסוג "פרופיל" שנמכרו עד 12 בינואר 2004 ("הפוליסות הרלוונטיות") דמי ניהול מפרמיה בניגוד להוראות הפוליסה ("דמי הניהול"). יצוין כי פוליסות אלו שוקו החל משנת 1999.	חברי הקבוצה הינם כל מי שהיה או הינו מבוטח של המשיבה בפוליסה רלוונטית, במהלך תקופה שתחילתה שבע שנים קודם ליום הגשת התובענה וסופה ביום אישורה של התובענה כייצוגית ואשר כלל ביטוח גבתה ממנו דמי ניהול.	עילות התביעה בגין אושרה התובענה כייצוגית הן הפרת הסכם, עשיית עושר ולא במשפט, הפרת חובה חקוקה לרבות הפרת חובות אמון וזהירות של כלל ביטוח והטעיה.	הצדדים מנהלים הליכי גישור המועדים להגשת בר"ע וערעור על החלטת בית הדין האזורי נדחו בהסכמת הצדדים.	
	בית הדין האזורי לעבודה בת"א								

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס¹⁰

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
1.	9/2015 כלל פנסיה וגמל וכן לטענת התובעים, עמיתים בקרנות הפנסיה שבניהול הנתבעות, מנגנון תגמול לחייב את הנתבעות לשנות עמיתי קופות גמל שבניהול בחודש נובמבר 2022 ניתן התובעים מעריכים את הנזק לכלל כנגד ארבע חברות סוכנים ומתוכים בעמלות, בשיעור מתוך דמי ניהול הנגבים מהעמיתים, כפי את מנגנון תגמול הסוכנים הנתבעות, שנגבו מהם דמי פסק דינו של בית המשפט חברי הקבוצה בסכום של כ-2 נוספות שהינן מנהלות שהיה נהוג אצל הנתבעות, מהווה הפרה של חובת הנאמנות כלפי העמיתים ולהשיב לעמיתים את דמי ניהול תוך מתן עמלה לסוכנים המחוזי, במסגרתו נדחתה מיליארדי ש"ח, המשקף נזק בשיעור מחוזי – של קרנות פנסיה בקופות הגמל שבניהול הנתבעות, ומביא לגביית דמי ניהול גבוהים מהראוי הניהול שנגבו ביתר. הנגזרת מגובה דמי הניהול. בקשת האישור. של כ-300 מיליוני ש"ח לשנה מאז ת"א על ידי הנתבעות.	בחודש ינואר 2023 שנת 2008. התובעים הגישו ערעור על פסק הדין. ההליך מצוי בשלב הדין בערעור.				

¹⁰ לרבות בקשות כאמור שנדחו ושעל ההחלטה לדחותן הוגש ערעור.

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
2.	8/2016 בית הדין האזורי - ת"א	כלל פנסיה וגמל	עניין של חמש התובעים בחמש העמיתים התובענות בטענה כי התובענות מבקשים הפנסיה, גובות לחייב את הנתבעות ההשתלמות, בקופת (להלן: "החלטת האישור"). בהחלטת האישור נקבע שהיעדר הוראה ברורה ש"ח בגין השנים 2009-2015 בתוספת הוצאות מעמיתים בקרנות להשיב את סכומי הגמל "כלל תמר" בפוליסה בדבר גביית ההוצאות הישירות הינה הסדר שלילי, ומשכך הנתבעות לא ניהול ההשקעות שגבתה הנתבעת מחברי הקבוצה "עתודות" –קרן הפנסיה, בקופת הגמל הוצאות הישירות שבניהולן פנסיה לשכירים תמר, בקרן ההשתלמות שנגבו מהם ביתר. הנתבעות והמבוטחים בביטוחי החברה אינה צד להליך האמור. בחודש אוקטובר 2020 צורפו המבקשים בהליך	בקרנות בחודש מאי 2019 ניתנה החלטה בבית המשפט המחוזי מרכז המאשרת בקשה בתובענה 1 המתייחסת לקרנות הפנסיה, סכום בקרן לאישור תובענה ייצוגית בעניין גביית הוצאות ישירות בפוליסות ביטוח חיים פרט התביעה הייצוגית הועמד על סך של כ- 341 מיליוני שקלים	בית הדין האזורי - ת"א	1
	10/2016 בית הדין האזורי	בע"מ שבניהולן ובביטוחי (חברה בת של כלל מנהלים, נוסף על דמי בנוסף, ביטוח מוחזקת ב הניהול, "הוצאות ניהול מהתובעים מבקשים מהם הוצאות ניהול המשפט העליון בבקשת רשות הערעור. היועץ המשפטי לממשלה מסר את התביעה הייצוגית הועמד, על בסיס הערכה, על סך לעבודה – 50%) (להלן: השקעות" (להלן: המנהלות הנתבעות השנים שקדמו הערעור לגופו, באופן שהחלטת האישור תבוטל, מימוקים שפורטו בעמדתו. בירושלים (2) "עתודות")	של חלק מנהלים אשר נגבו (1)2.1.2.4 לבקשת רשות הערעור. הליכים 1-4 עוכבו עד לאחר הכרעתו של בית המשפט העליון בבקשת רשות הערעור. הועץ המשפטי לממשלה מסר את התביעה הייצוגית הועמד, על בסיס הערכה, על סך 53 מיליוני ש"ח.	בית הדין האזורי	2	
	11/2016 בית הדין האזורי	זאת בהיעדר הוראה בתוספת הפרשי להגשתה של חוזית המאפשרת להן התשואה שהיו התובענה הרלבנטית. לגבות הוצאות אלה מניבים הסכומים ובניגוד לתקנון הקרן או שנגבו ביתר אילו לתקנון הקופה או הושקעו וחלקם לפוליסה, לפי העניין. מבקשים לחייב את הנתבעות בהפרשי ריבית שקלית כחוק מיום גביית היתר ועד התשלום בפועל.	בית הדין האזורי - ת"א	3		
	12/2016 בית הדין האזורי - ת"א	הליך מספר 5 עוכב עד חודש מאי 2022 בשל בקשת רשות הערעור, והצדדים התייחסו בסימומיהם לפסק הדין שניתן בה. בחודש פברואר 2024 ניתן פסק דין הדוחה את הבקשה לאישור התביעה הייצוגית נגד עתודות.	בית הדין האזורי - ת"א	4		
	7/2019 בית הדין האזורי - ת"א	בית הדין האזורי - ת"א	בית הדין האזורי - ת"א	5		

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד וערכאה	תאריך	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
3.	12/2017	כלל ביטוח, שתי לטענת התובעים, הנתבעות מסרבנות, כביכול, מתן צו הצהרתי כי הנתבעות הפרו אנשים עם מוגבלות מסוג אוטיזם בחודש ינואר 2020 הודיע היועץ המשפטי לממשלה כי הוא התובעים אינם חברות ביטוח לביטוח סיעודי אנשים המצויים על בהתנהלותן את סימן ח' לחוק אשר ביקשו להיות מבטחים אינו מבקש להתייבץ בהליך, וכי אין בהודעה זו בכדי לשנות מכמתים את הנזק נוספות, שירותי הספקטרום האוטיסטי, או שקובעות תנאים בלתי שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, בביטוח סיעודי אצל מי מהעמדה שהוגשה על ידו בתיק דומה אחר במסגרתה לכלל חברי הקבוצה, כללית אפשריים ובלתי סבירים עבורם ללא כל מתן הסבר התשנ"ח-1998, מתקנות שוויון מהנתבעות וקבלו מהנתבעות הובעה העמדה כי הסתמכותה של חברת הביטוח על נהלי ואת הנזק האישי ומכבי שירותי או הצדקה להתנהלותן.	הודעת מבטח בדבר מתן יחס היותם אנשים עם מוגבלות מבלי השוויון. שונה לאדם או בדבר סירוב שהחלטה התבססה על נתונים לבטחו), (תשע"ו- 2016) ("חוק סטטיסטיים, אקטואריים בחודש ספטמבר 2022 ניתן פסק דין של בית המשפט, השוויון") וחיקוקים נוספים, מתן צו ורפואיים אמינים ורלבנטיים במסגרתו נדחתה בקשת האישור. עשה לנתבעות להפסיק להפלות לסיכון הביטוחי המסוים ו/או לא את חברי הקבוצה ולקבוע נהלי ניתן להם כל נימוק על כך עבודה ברורים באשר לטיפול כמתחייב מחוק השוויון והוראות יחידני ושוויוני ללא משוא פנים דין נוספות בנושא וזאת בשבע בבעלי מוגבלויות, מתן צו עשה השנים שקדמו להגשת בקשת שורה לנתבעות לבטח באופן האישור. רטרואקטיבי את חברי הקבוצה, אשר ימצאו כשירים לקבלת ביטוח סיעודי לאחר הליך חיתום שוויוני בהתאם לנהלים כאמור לעיל.	כנס התביעה			

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
4. 11/2018	כלל ביטוח	לטענת התובעים, כלל ביטוח מפרה את סעד הצהרתו; וכן בקשה לחייב את כל מבטוחי כלל ביטוח אשר רכשו ו/או ירכשו ההליך מצוי בשלב בירור הבקשה לאישור חובתה החוזית על פי הפוליסה ומסרבת כלל ביטוח לשפות את כל מבטוחיה מכלל ביטוח פוליסה לביטוח מקיף לכלי רכב התובענה כייצוגית. בחודש דצמבר 2023 לשלם, לכאורה, למבטוחיה בפוליסות ביטוח אשר היו מבטוחים בפוליסה ואשר שאינו עד 3.5 טון ואשר כתוצאה ממקרה הצדדים הגישו לבית המשפט בקשה מקיף לכלי רכב שהינם מעל 3.5 טון, פיצוי בגין לכלי הרכב שלהם נגרם ו/או ייגרם ביטוח כהגדרתו בפוליסה נגרם ו/או ייגרם לאישור הסכם פשרה שתוקנה בחודש ירידת הערך הנגרמת לכלי הרכב עקב מקרה נזק של ירידת ערך כתוצאה ממקרה לכלי הרכב שלהם נזק מסוג ירידת ערך.	מחזי- מרכז	מס 2024, בהתאם להסכם פשרה המתוקן הנתבעת תשלם לחברי הקבוצה סכום שהוסכם בין הצדדים ובנוסף תשלח מכתב מבחיר לשמאי החוץ. הסדר הפשרה כפוף לאישור בית המשפט אשר אין ודאות כי יתקבל.	התובע מעריך את גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה בכ- 75 מיליוני ש"ח. הנזק האישי של התובע הוערך בסך של 21,605 ש"ח.	
5. 3/2019	כלל ביטוח	לטענת התובעים, הנתבעת מנפיקה פוליסות צו להשבת הכספים אשר נגבו ע"י כל מבטוח אשר בעת רכישת פוליסת ביטוח בחודש דצמבר 2020 הגישו הצדדים לבית התובעים אומדים את גובה הנזק תאונות אישיות למבטוחים תוך כדי שאלה הנתבעת לכל אחד מחברי הקבוצה נסיעות לחו"ל, צורף באותו מועד, ללא מתן המשפט בקשה לאישור הסדר פשרה אשר שנגרם לחברי הקבוצה בכ- 17 מיליוני רכשים פוליסת ביטוח נסיעות לחו"ל וזאת בלא בגין תשלום פוליסת ביטוח תאונות הסכמתו גם לביטוח תאונות אישיות, וחויב בהתאם לו, מבטוחים מסוימים שלהם ש"ח. סכום הנזק האישי הנתבע הינו - מתן הסכמתם ותוך הטעייתם.	מחזי- ם-י	טענות ביחס להליך מכירת הביטוח יפנו 1,044 ש"ח. לכלל ביטוח ותיערך בדיקה בקשר עם הליך המכירה שלהם וכלל שיימצא כי נפל בו פגם, בהתאם לקריטריונים הקבועים בהסכם הפשרה, יהיו זכאים לפיצוי בשיעור הקבוע בהסכם הפשרה. בחודש ינואר 2023, בעקבות עמדת בית המשפט, הצדדים הגישו לבית המשפט הסדר פשרה מעודכן לפיו ינתן החזר מסוים מגובה הפרמיה ששולמה, בשיעור שהוסכם בין הצדדים, למבטוחים שרכשו פוליסת תאונות אישיות ביחד עם ביטוח נסיעות לחול וביטלו את פוליסת תאונות אישיות במהלך תקופה שהוגדה בהסכם. בהתאם להחלטת בית המשפט, מונה בודק אשר בחן את החלופות על פי ההסדרים האמורים והציע תיקונים, שאינם מהותיים, להסדר. בחודש ספטמבר הוגש הסדר פשרה מתוקן. הסדר הפשרה כפוף לאישור בית המשפט אשר אין ודאות כי יתקבל.		

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
6.	5/2019	כלל ביטוח	לטענת התובעת, הנתבעת מפחיתה השבה בעין של הכספים שנשללו שלא כל המבוטחים, או מי שהיו מבוטחים, בפוליסות ההליך מצוי בשלב בירור הבקשה לאישור התובענה הנזק הנתען הכולל לכלל באופן שיטתי את תגמולי ביטוח אובדן כדין, לטענת התובעת, מחברי הקבוצה, אובדן כושר עבודה משתתפות ברווחים הכוללות כייצוגיות.	כשר עבודה שהיא משלמת וזיכוי החיסכון בפוליסות ביחס לכספי מנגנון להצמדת תשלומי הפיצוי החודשי ו/או למבוטחיה מכוח פוליסות ביטוח אובדן השחרור מפרמיה. כן עותרת התובעת השחרור מפרמיה לתשואת תיק ההשקעות החל כשר עבודה מסוג משתתפות להצהיר על בטלות הוראות בפוליסות מהתשלום ה-25, אשר כלל ביטוח שילמה להם ברווחים, על ידי ניכוי דמי ניהול וריבית ביחס לניכוי ריבית ודמי ניהול מהתשואה פיצוי חודשי ו/או שחרור לתקופה העולה על 24 תעריפית שלא כדין. לה זכאים המבוטחים.	חודשים וניכתה מהתשואה, החל מהתשלום ה-25, ריבית ו/או דמי ניהול.	חברי הקבוצה מוערך על ידי התובעת בסך של 2.4 מיליארד ש"ח.	

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
7.	2/2020	מחוזי-מרכז	כלל ביטוח לטענת התובעים, עקב מתן צווים נגד הנתבעות והמפקחת על וחברת ביטוח "חוסר ידיעה" בשל אי הביטוח לגילוי מסמכים ונתונים; להורות המצאת פוליסה לביטוח על הארכת תקופת ההתיישנות; להורות תאונות אישיות לתלמידים על מינוי ועדה בהשתתפות גורמים (להלן: "הפוליסה") בלתי תלויים שתוסמך לדון ולהכריע בכל למבטחים ובני משפחותיהם התביעות האישיות על פי הפוליסה ואי פרסומה של הפוליסה, למשך שלוש שנים בגין כל המקרים נמנעים המבטחים מלממש שקדמו ל- 25 באוקטובר 2016 (להלן: את זכותם לפיצוי מכוח "הוועדה") וכן תוסמך לדון בשאלת הפוליסה ונגרמים להם מסירת הפוליסה; להורות על פרוצדורה להעברת נטל הראיה; לייתן צו עשה המורה לנתבעות לפצות את התובעים בהתאם להחלטת הועדה; לפסוק פיצוי מיוחד לתובעים ושכ"ט לב"כ המייצגים.	עקב מתן צווים נגד הנתבעות והמפקחת על וחברת ביטוח "חוסר ידיעה" בשל אי הביטוח לגילוי מסמכים ונתונים; להורות המצאת פוליסה לביטוח על הארכת תקופת ההתיישנות; להורות תאונות אישיות לתלמידים על מינוי ועדה בהשתתפות גורמים (להלן: "הפוליסה") בלתי תלויים שתוסמך לדון ולהכריע בכל למבטחים ובני משפחותיהם התביעות האישיות על פי הפוליסה ואי פרסומה של הפוליסה, למשך שלוש שנים בגין כל המקרים נמנעים המבטחים מלממש שקדמו ל- 25 באוקטובר 2016 (להלן: את זכותם לפיצוי מכוח "הוועדה") וכן תוסמך לדון בשאלת הפוליסה ונגרמים להם מסירת הפוליסה; להורות על פרוצדורה להעברת נטל הראיה; לייתן צו עשה המורה לנתבעות לפצות את התובעים בהתאם להחלטת הועדה; לפסוק פיצוי מיוחד לתובעים ושכ"ט לב"כ המייצגים.	הבקשה מסווגת את התובעים למספר תתי קבוצות, שעיקריהן כדלקמן: כל תלמיד בבית ספר או בגן במדינת ישראל אשר בוטח בפוליסת ביטוח תאונות אישיות על ידי הנתבעות ולא קיבל לביתו פוליסת ביטוח תאונות אישיות החל משנת הלימודים שהתחילה בספטמבר 2006 ו/או כל תלמיד שעילת תביעתו נגד חברת הביטוח התיישנה; בנוסף, בבקשה מסווגת תתי קבוצות נוספות בגין תלמידים, שנולדו אחרי 25 לאוקטובר 1995, ואשר בין גיל 3 לגיל 19 (תקופת לימודיהם בישראל החל מגן חובה ועד סיום לימודיהם בכתה י"ב או י"ג) עברו מקרה תאונה, וכתוצאה ממנה סבלו היזק גופני, ואשר לא קיבלו תגמולי ביטוח על פי הפוליסה, בחלוקה לתתי קבוצות, לפי סוגי הנזק, אשר פורטו במסגרת הבקשה; בנוסף, תת קבוצת ילידי 1974 עד 1995 - שחבריה הם אנשים ו/או הורים ו/או יורשיהם שנולדו ו/או למדו בישראל בין השנים 1974 ל- 1995 ואשר נפצעו או נהרגו לאחר שנת 1992 ושלא תבעו כי לא ידעו על הפוליסה והיקפה; ותת קבוצת כל המבטחים - כל התלמידים והורים מאז ספטמבר 1992 ועד 18 בספטמבר 2016 בחלוקה לתתי קבוצות לפי עילות הנזק כפי שפורטו בתביעה.	ההליך מצוי בשלב בירור התובעים מעריכים הבקשה לאישור התובענה את הנזק הנטען כנגד כלל ביטוח בסכום של כ- 1.4 מיליארדי ש"ח, יצוין כי בקשות ותביעות בתוספת סכום נזק של דומות לבקשה ותביעה זו כ - 1.5 מיליארדי שהוגשו כנגד כלל ביטוח ש"ח המיוחס לשתי נמחקו מטעמים דיוניים על הנתבעות בגין פגיעה ידי בית המשפט בחדש באוטונומיה. ינואר 2020.	כ- 1.4 מיליארדי ש"ח, יצוין כי בקשות ותביעות בתוספת סכום נזק של דומות לבקשה ותביעה זו כ - 1.5 מיליארדי שהוגשו כנגד כלל ביטוח ש"ח המיוחס לשתי נמחקו מטעמים דיוניים על הנתבעות בגין פגיעה ידי בית המשפט בחדש באוטונומיה. ינואר 2020.

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	טעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
8.	3/2020	כלל ביטוח	לטענת התובע, כלל ביטוח מפרה באופן שיטתי את הוראות הדין בכך שהיא גובה דמי ביטוח שלא כדין בגין ביטוח "ריסק זמני" (תשלום עבור כיסוי ביטוחי במצבים שבהם נפסקות ההפקדות השוטפות לפוליסת חיסכון ששלובים בה רכיבי ביטוח) באמצעות ניכויים מסכום החיסכון הצבור, בסכומים מופרזים, תוך הקטנת סכום החיסכון הצבור, מבלי ליידע את המבוטחים מראש אודות עריכת ביטוח ה"ריסק הזמני", תנאיו ותעריפיו ותוך הפרת החובה לשלוח למבוטחים דפי פרטי ביטוח מעודכנים במועד או בכלל.	(1) השבת כל הכספים שנגבו מהצבירה ו/או בדרך אחרת בגין כל התקופה שלאחר הפסקת עבודה (למעט במקרים בהם המבוטח ביקש בכתב לרכוש את הכיסויים הביטוחיים). ביטוח אובדן כושר עבודה ו/או ביטוח למקרה מוות או לחילופין, השבת כל הכספים שנגבו בגין כל סיכון ביטוחי אחר. התקופה שלאחר 3 או 5 חודשים מתום סיום העסקתם, בהתאם להסדר התחיקתי הרלבנטי (להלן: "תקופת הריסק הזמני האוטומטית"), מקור אחר, סכומים בגין ביטוח אובדן כושר עבודה או מכל ביטוח אפשרית רק להוראות הדין והפוליסה. (2) איסור על עריכת מהם דמי ביטוח לתקופות העולות על תקופת הריסק הזמני האוטומטית; (3) חיוב כלל ביטוח הביטוח שניגבו מהם בעת שהיו מבוטחים פעילים ו/או שביקשו זאת בכתב; (4) החזרה לעבודה); (5) הוראות שונות שעניין בכפל. (6) התנהלות עתידית (לרבות איסור ייקור פרמיות, מתן הודעות מראש בדבר רכישת ריסק זמני ועוד).	הקבוצה המיוצגת לעניין הסעדים שאינם כספיים הינה ההליך מצוי בשלב ביחור הבקשה סכום התביעה הייצוגית מוערך במסגרתן מופקדים כספי מעסיקים ו/או עובדים עבור בהתאם להחלטת בית הדין הוגשה התובע, בלא פחות מ - 7 ביטוח וחיסכון (להלן: "הממונה") התובע, אין להחיל התיישנות כיסוי ביטוחי במצבים שבהם נפסקות ההפקדות השוטפות לפוליסת חיסכון ששלובים בה רכיבי ביטוח) באמצעות ניכויים מסכום החיסכון הצבור, בסכומים מופרזים, תוך הקטנת סכום החיסכון הצבור, מבלי ליידע את המבוטחים מראש אודות עריכת ביטוח ה"ריסק הזמני", תנאיו ותעריפיו ותוך הפרת החובה לשלוח למבוטחים דפי פרטי ביטוח מעודכנים במועד או בכלל.	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
9.	4/2020	כלל ביטוח ו-12 חברות	לטענת התובעים, יש לחייב את חברי הקבוצה, הטבת מלוא נזקיהם, צו עשה המורה על התאמת הגבייה לסיכון לו בביטוח חובה ו/או ביטוח מקיף ו/או ביטוח צד ג', לאישור התובענה כייצוגית.	מטן כל מי שהיה מבוטח אצל אחת או יותר מהמשיבות ההליך מצוי בשלב בירור הבקשה התובעים מעריכים את הנזק הנטען כנגד כלל ביטוח בגין חשופות המשיבות לפצות את חברי חשופות המשיבות בפועל בתקופה הקובעת ו/או במהלך התקופה או בחלקה, שתחילתה ביום 8 בחודש פברואר 2021, הורה בית התקופה מיום 8 במרס 2020 מתן פסק דין הצהרתי הקובע כי הפחתה מהותית במרס 2020 וסיומה במועד הסרה מלאה המשפט לאחד את הבקשה לאישור ועד ליום 30 לאפריל 2020 בשימוש ברכב בנסיבות דוגמת מאורעות ומוחלטת של הגבלות התנועה שהוטלו על תושבי תובענה ייצוגית זו, ביחס לביטוחי רכב בסכום של 103 מיליוני ש"ח, נזקיהם בגין פרמיה עודפת ששולמה ועודה משולמת בגין התקופה הקובעת מחייבת התאמה (הפחתה) ישראל עקב וירוס הקורונה.	שכחלקה, שתחילתה ביום 8 בחודש פברואר 2021, הורה בית התקופה מיום 8 במרס 2020 מתן פסק דין הצהרתי הקובע כי הפחתה מהותית במרס 2020 וסיומה במועד הסרה מלאה המשפט לאחד את הבקשה לאישור ועד ליום 30 לאפריל 2020 בשימוש ברכב בנסיבות דוגמת מאורעות ומוחלטת של הגבלות התנועה שהוטלו על תושבי תובענה ייצוגית זו, ביחס לביטוחי רכב בסכום של 103 מיליוני ש"ח, חובה ורכוש, עם בקשה לאישור ולכל המשיבות יחדיו (למעט תובענה ייצוגית נפרדת, העוסקת אחת) בסכום של כ- 1.2 בעילות דומות, שבה כלל ביטוח אינה מילארדי ש"ח. לחילופין, לגבי 8 משיבה ("הבקשה הנפרדת") וזו מהחברות הנתבעות (שכלל הוגשה באפריל 2021. ביטוח אינה ביניהן), נטען כי הנזק הינו כ-720,000 אלפי ש"ח. המבקשים מציינים כי הנזק ממשיך להצטבר כל עוד לא תופסק הגבייה.	הנזק הינו כ-720,000 אלפי ש"ח. המבקשים מציינים כי הנזק ממשיך להצטבר כל עוד לא תופסק הגבייה.	הנזק הינו כ-720,000 אלפי ש"ח. המבקשים מציינים כי הנזק ממשיך להצטבר כל עוד לא תופסק הגבייה.

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
10.	4/2020	כלל ביטוח, 4 חברות	לטענת התובעים, הנתבעות מספקות, כביכול, ללקוחותיהן שמשות לרכב שאינן שלהם הותקנה שמשה חליפית, שיאפשר להם כיסוי, בו קיימת התחייבות של כל אחת מהן התובענה כייצוגית.	פיצוי כספי לכל הלקוחות אשר בכלי הרכב כל לקוח של הנתבעות, שאחז או אוחד בכתב הרכב כל לקוח של הנתבעות, שיאפשר להם כיסוי, בו קיימת התחייבות של כל אחת מהן התובענה כייצוגית.	ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובעים לא מכמתים את הנזק הכולל הנתבע עבור כלל חברי הקבוצה אותן הם מבקשים לייצג, אך הם מעריכים כי הוא עולה במידה ניכרת על סך של 2.5 מיליוני ש"ח.		
11.	7/2020	כלל ביטוח ו-4 חברות	לטענת התובעים, הנתבעות אינן מפחיתות, לכאורה, את פרמיות הביטוח מהמבוטחים הנכללים בקבוצה, לפי הטענה, שנים קודם ליום הגשת התובענה זו וסיומה ביום 7 ביטוח נוספות למבוטחים שנקבעו להם החרגות בגין בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כדין וכן צו אישורה של התובענה כייצוגית, על ידי אחת או מצב רפואי קיים, על אף שההחרגות עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן. יותר מהנתבעות, בפוליסת ביטוח מסוג נכות, מפחיתות, על פי הנטען, את הסיכון הביטוחי ביחס לסיכון בפוליסות ביטוח של מבוטחים שלא נקבעו להם החרגות דומות.	פיצוי/השבה של כל הסכומים שנגבו ביתר כל מי שבטוח במהלך התקופה שתחילתה 7 שנים קודם ליום הגשת התובענה זו וסיומה ביום 7 ביטוח נוספות למבוטחים שנקבעו להם החרגות בגין בתוספת הפרשי הצמדה וריבית כדין וכן צו אישורה של התובענה כייצוגית, על ידי אחת או מצב רפואי קיים, על אף שההחרגות עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן. יותר מהנתבעות, בפוליסת ביטוח מסוג נכות, מפחיתות, על פי הנטען, את הסיכון הביטוחי ביחס לסיכון בפוליסות ביטוח של מבוטחים שלא נקבעו להם החרגות דומות.	ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובעים מעריכים כי סך הנזק הכולל של חברי הקבוצה ביחס לנתבעות הינו בסך של 1.9 מיליארדי ש"ח, כאשר הם מציינים כי חלקה של כל אחת מהנתבעות הוא בהתאם לפלח השוק של תחום ביטוחי הבריאות והחיים לפי פרסומי הממונה על שוק ההון.		

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
12.	9/2020	כלל ביטוח	לטענת התובעת, כלל ביטוח אינה הסעד לו התובעת עותרת, בין היתר, לחייב כל מבוטחי כלל ביטוח בריאות פרטי וקבוצתי, בכלל פוליסות ההליך מצוי בביחור הבקשה הנזק לחברי הקבוצה כולה פועלת בהתאם להתחייבויותיה את כלל ביטוח לפצות את כל אחד מחברי הבריאות ובכללן ביטוח אחריות מורחבת וביטוח אחריות לאישור התובענה כייצוגית. מנהגת להשיב למבוטחיה סכום הקבוצה הזכאים לבונוס היעדר תביעות בגין מלאה ובשינויי שמות הפוליסות לאורך השנים, הכוללות סעיף הנמוך משמעותית מהסכום אשר החלק היחסי של דמי הביטוח, שלא הוחזר 'בונוס היעדר תביעות', אשר לא תבעו ו/או נמנעו מלתבוע התחייבה לו במסגרת יישום של להם בצירוף ריבית והצמדה. "סעיף בונוס היעדר תביעות", בפוליסות בריאות שנמכרו על ידי כלל ביטוח בעבר, אשר מקנה למבוטח זכות להחזר של חלק מדמי הביטוח ששילם במקרה של היעדר תביעות במשך תקופה שנקבעה בפוליסה.	מלאה ובשינויי שמות הפוליסות לאורך השנים, הכוללות סעיף הנמוך משמעותית מהסכום אשר לא תבעו ו/או נמנעו מלתבוע התחייבה לו במסגרת יישום של להם בצירוף ריבית והצמדה. "סעיף בונוס היעדר תביעות", בפוליסות בריאות שנמכרו על ידי כלל ביטוח בעבר, אשר מקנה למבוטח זכות להחזר של חלק מדמי הביטוח ששילם במקרה של היעדר תביעות במשך תקופה שנקבעה בפוליסה.	מלאה ובשינויי שמות הפוליסות לאורך השנים, הכוללות סעיף הנמוך משמעותית מהסכום אשר לא תבעו ו/או נמנעו מלתבוע התחייבה לו במסגרת יישום של להם בצירוף ריבית והצמדה. "סעיף בונוס היעדר תביעות", בפוליסות בריאות שנמכרו על ידי כלל ביטוח בעבר, אשר מקנה למבוטח זכות להחזר של חלק מדמי הביטוח ששילם במקרה של היעדר תביעות במשך תקופה שנקבעה בפוליסה.	מלאה ובשינויי שמות הפוליסות לאורך השנים, הכוללות סעיף הנמוך משמעותית מהסכום אשר לא תבעו ו/או נמנעו מלתבוע התחייבה לו במסגרת יישום של להם בצירוף ריבית והצמדה. "סעיף בונוס היעדר תביעות", בפוליסות בריאות שנמכרו על ידי כלל ביטוח בעבר, אשר מקנה למבוטח זכות להחזר של חלק מדמי הביטוח ששילם במקרה של היעדר תביעות במשך תקופה שנקבעה בפוליסה.	כולל של 33,575,080 ש"ח בשבע השנים שקדמו להגשת התובענה.

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת סימקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת סימקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
13.	9/2020	כלל ביטוח וחברת עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות פעלו הסעד לו עותרים התובעים הינו כל הלקוחות/מבוטחים של המשביות ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובעים מעריכים כי סך הנזק בניגוד להוראותיהן של פוליסות מחלות קשות, פיצוי חברי הקבוצה בגין נזקי שהיו מבוטחים בביטוח מחלות קשות כייצוגית.	ביטוח נוספת	ובאופן ספציפי לא נהגו בהתאם לתנאי העבר וכן סעד הצהרתי וצו עשה ו/או ביטוח מחלות קשות ואירועים הפוליסה הקובעת כי לאחר שאירע מקרה המורה לנתבעות לשנות את דרך רפואיים חמורים ו/או ביטוח דומה ביטוח ראשון ובמידה והמבוטח ימשיך להיות פעולתן.	שהוגדר בשם אחר, שאירע להם אירוע ביטוחי ראשון כאשר לאחריו נגבתה מהם פרמיה גבוהה יותר מהמוסכם בניגוד לתנאי פוליסת הביטוח וזאת במהלך 7 השנים שקדמו למועד הגשת הבקשה.	לכלל ביטוח הינו בסך של 16.8 מיליוני ש"ח.	כסום התביעה
14.	4/2021	כלל ביטוח	עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות הסעדים העיקריים להם עותרים כל לקוחות הנתבעות, אשר עשו ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובעים מעריכים את הנזק ו-14 חברות נוספות מפרות את הוראות הדין בכך שהן מעבירות התובעים הינם, להורות שימוש בשירותים הדיגיטליים באתרי כייצוגית.	מידע פרטי אישי וסודי של לקוחותיהם, ללא לנתבעות: לחדול מהעברת מידע האינטרנט וביישומונים שמפעילות הסכמת הלקוחות, לצדדים שלישיים (ובפרט על לקוחותיהן לצדדים שלישיים, הנתבעות במהלך שבע השנים שקדמו לחברת גוגל ולשירות הפרסומות שלה) תוך לפעול בהתאם לדין לשמירה להגשת התביעה ואשר מידע פרטי ו/או פגיעה בזכות הלקוחות לפרטיות ובחובות והגנה על פרטיות הלקוחות; אישי ו/או סודי אודותיהם עבר לצד המוטלות עליהן על פי דין.	לגלות את כל המסמכים המצויים שלישי. בידיהן ואשר יסייעו לחקר האמת ולפצות בגין נזק ממוני ולא ממוני שנגרם לתובעים.	המצרפי של כל חברי הקבוצה בסכומים המגיעים כדי מיליוני ש"ח.	כסום התביעה

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת סימקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת סימקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
15.	7/2021 כלל ביטוח ו-6 חברות נוספות	עניינה של התובענה בטענה שבעת קבלת הסעדים העיקריים הנתבעים מבוטחי הנתבעות, אשר רכשו ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובעים מעריכים את הנזק גמלא מפוליסה משתתפת ברווחי במסגרת התובענה הינם צו הצהרתי מהנתבעות פוליסת ביטוח חיים כייצוגית.	לפיו ניכר הריבית מהתשואה הכוללת צבירת חיסכון משתתפת 2004 מנכות הנתבעות מהתשואה החודשית מהווה הפרת הפוליסות ברווחי השקעות, שהונפקה בין השנים החודשית, שנצברת בגין יתרת ערך ולחילופין סעד הצהרתי לפיו מדובר 1991 ל – 2004, ואשר נכתה ו/או הפדיון, ריבית שנתית בשיעור של 2.5% בתנאי מקפח בחוזה אחיד ובקשה תנוכה להם ריבית ששיעורה לא צויין (או בכל שיעור אחר), וזאת ללא עיגון חוזי להורות על בטלותו, להורות על בפוליסה על סמך ההוראה בפוליסה השבת הסכומים שנוכו מהגמלא לפיה סכום הגמלא החודשית ישתנה החודשית של חברי הקבוצה, "מדי חודש בחודשו על פי תוצאותיהן בתוספת הפרשי הצמדה וריבית, של השקעות בניכוי הריבית על פיה החל בשבע שנים שקדמו למועד חושב סכום הגמלא החודשית הגשת התובענה ועד להכרעה וההוראות המתאימות לעניין זה הסופית בה וכן להורות לנתבעות בתוכנית הביטוח" ו/או כל הוראה לחדול מניכוי הריבית מהתשואה דומה אחרת.	החודשית.	2.5 מיליוני ש"ח.	כסום התביעה
16.	10/2021 כלל ביטוח וחברה נוספת	עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות הסעדים העיקריים הנתבעים כל מבוטחי הנתבעות עד גיל 21 (או ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובעים מעריכים את הנזק דוחות, שלא כדין, תביעות ביטוח של ילדים במסגרת התובענה הינם פיצוי יורשים), עם צרכים מיוחדים, כייצוגית. בחודש אפריל 2023 הגיש התובע הכולל הנטען לכלל חברי עם צרכים מיוחדים, במסגרת פוליסת הקבוצה במלוא הנזקים שנגרמו להם המבוטחים בביטוח סיעודי שנמכר על בר"ע על החלטת בית המשפט המחוזי בדבר הקבוצה נגד שתי הנתבעות ביטוח סיעודי, על אף שהם עונים, לטענת וחייב הנתבעות לקיים את הסכמי ידי מי מהנתבעות והסובלים הוצאת חוות דעת המומחה ומחיקת סעיפים ביחד בסך כולל של כ- 2.97 מ"תשישות נפש" ולא קבלו מן המתגובה לתשובה שהגיש התובע. בחודש מאי מליארדי ש"ח.	הנתבעות הכרה בגין היותם "תשושי" 2023 ניתנה החלטת בית המשפט העליון לפיה נפש" וזאת זכויותיהם על פי הפוליסה הבקשה במסגרת הבר"ע מתקבלת בכפוף למתן בגין תקופת העבר ובגין העתיד. זכות תשובה משלימה לנתבעות.	החודשית.	לוד	כסום התביעה

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה	
17.	04/2022 כלל ביטוח	עניינה של התובענה בטענה כי כלל ביטוח הסעדים העיקריים הנתבעים הינם הקבוצה אותה ממשיכה לגבות פרמיה ממבוטח גם לאחר סעד הצהרתי, לפיו הודעת ביטוח של המבקש לייצג הינה: (א) כל בחודש ספטמבר הגיש הממונה את עמדתו שככלל המצרפי של כל חברי הקבוצה שהודיע על ביטול הפוליסה, הואיל מבוטח תיכנס לתוקף תוך 3 ימים המבוטחים אשר הודיעו לכלל תומכת בעמדת הנתבעת. והביטול נכנס לתוקף רק ב - 1 לחודש ממועד מסירתה, וסעד כספי של ביטוח על ביטול הפוליסה הקלנדרי העוקב ליום קבלת ההודעה אצל השבת כל הפרמיות שנגבו וכלל ביטוח לא ביטלה את כלל ביטוח, זאת חלף מועד כניסת הביטול מהמבוטחים בשל התקופה הפוליסה שלהם תוך 3 ימים לתוקף תוך 3 ימים ממועד מסירת הודעת שתחילתה מהיום הרביעי לאחר מיום מסירת הודעת הביטול על ידי המבוטח, כנדרש בהתאם מסירת הודעת הביטול ופיצוי בשיעור הביטול (ב) כל המבוטחים להסדר התחיקתי. כן נטען להעדר גילוי של 50% מגובה הפרמיה החודשית שהודיעו לכלל ביטוח על נאות למבוטח בדבר ההסדר במקרה של הממוצעת לחברי הקבוצה שדחו את ביטול הפוליסה ושבהודעת ביטול הפוליסה על ידי המבוטח טרם הודעת הביטול שלהם עקב הוראת הביטול נפל ליקוי כלשהו וכלל רכישת הפוליסה.	מבקש ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. התובע מעריך את הנזק בסכום של מיליוני שקלים רבים.	ממועד כלשהו בחודש קלנדרי הקודם ל - 3 ימים לפני תום החודש הקלנדרי ודחו את שליחת הודעת הביטול בשל ההסדר החוזי לפיו הביטול יכנס לתוקף החל מ - 1 לחודש הקלנדרי העוקב למועד קבלת הודעת הביטול בכלל ביטוח.			

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
18.	05/2022 כלל ביטוח	עניינה של התובענה בטענה כי בפוליסות הסעדים העיקריים הנתבעים הינם הקבוצה אותה מבקש המבקש לייצג, ביטוח ניתוחים בישראל הכוללות פיצוי בגין פסק דין המחייב את כלל ביטוח לכלול לעניין הסדרה עתידית, הינה: כל כייצוגיות. ביצוע ניתוח שלא במימונה של כלל ביטוח, מעתה והלאה בתחשיב הפיצוי המגיע מבטוחי כלל ביטוח הזכאים לפיצוי נמנעת כלל ביטוח מלפצות את המבוטחים לחברי הקבוצה גם את עלות השתל בשיעור מחצית (או סכום אחר) בגין עלות השתלים והאביזרים ששימשו ו/או אביזר ומחייב אותה לשפות את מהסכום הנחסך לכלל ביטוח במקרה לביצוע הניתוח וכן נמנעת מלשפות את חברי הקבוצה בגין סכומי של ביצוע הניתוח שלא במימונה או המבוטחים בגין סכומים המשולמים על ההשתתפות המשולמים על ידם לפיצוי הנגזר מעלות הניתוח לקופת ידם כהשתתפות עצמית.	את תחשיב הפיצוי בהתאמה וכן פסק הקבוצה אותה מבקש המבקש לייצג, דין המחייב את כלל ביטוח לשלם לכל לעניין הסעדים הכספיים, הינה כל אחד מחברי תת הקבוצה לעניין מבטוחי כלל ביטוח הזכאים לפיצוי הסעדים הכספיים פיצוי בשיעור 50% בשיעור מחצית (או שיעור אחר) (או שיעור אחר) מעלות השתל לכלל מהסכום הנחסך לכלל ביטוח במקרה ביטוח ו/או את סכום ההשתתפות של ביצוע הניתוח שלא במימונה או העצמית ששילם חבר הקבוצה בגין פיצוי הנגזר מעלות הניתוח לקופת ניתוח שעבר, והכל בתוספת הפרשי החולים בבית חולים פרטי, שהגישו לכלל ביטוח תביעה לקבלת הפיצוי, אך הפיצוי חושב מבלי לכלול את רכיב האביזרים ו/או מבלי שכלל ביטוח השיבה למבוטח את סכום ההשתתפות העצמית וזאת בתקופה של 7 השנים שקדמו למועד הגשת התביעה ועד למתן פסק דין בתובענה.	סכום התביעה	שנגרם לחברי הקבוצה מוערך בלמעלה מ-2.5 מיליון ש"ח.	

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה	
19.	07/2022 כלל ביטוח	עניינה של התובענה בטענה כי כלל ביטוח הסעדים העיקריים הנתבעים, הינם הקבוצה הראשונה אותה מבקש דוחה תביעות מבוטחים בפוליסות ביטוח הצהרה כי בהתאם לפוליסות ביטוח המבקש לייצג הינה בריאות פרטי ששווקו על ידה עד לחדש הבריאות של כלל ביטוח, בהן 'ניתוח' כל אדם שהתקשר בחוזה ביטוח פברואר 2016, הכוללות רובד ביטוח מוגדר כ"מקרה ביטוח", נכלל כל בריאות עם כלל, הסולל כיסוי ביטוחי בסיסי, בנימוק שמדובר ב'ניתוח מניעתי' ניתוח שיש צורך רפואי לבצעו, ובכלל בגין 'ניתוח', ותביעתו לביצוע ניתוח שאינו עונה על הגדרת המונח 'ניתוח' זה גם ניתוח מניעתי – שנועד למנוע נדחתה ו/או תדחה מן הטעם שמדובר בפוליסה (להלן: "הפוליסות ברובד מחלה, פגם או עיוות אצל המבוטח ב'ניתוח מניעתי' שלא מכוסה בפוליסה הבסיסי"); וכן בטענה כי כלל ביטוח ו/או את השפעתם המזיקה של כל עד למתן הכרעה סופית וחלוטה שיוק, כנגד פרמיות מוגדלות, פוליסות אלה; הצהרה כי דחיית תביעות בתובענה הייצוגית.	מבקש ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה מוערך בלמעלה מ-2.5 מיליוני ש"ח.	מבקש ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה מוערך בלמעלה מ-2.5 מיליוני ש"ח.	מבקש ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה מוערך בלמעלה מ-2.5 מיליוני ש"ח.	מבקש ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה מוערך בלמעלה מ-2.5 מיליוני ש"ח.	מבקש ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה מוערך בלמעלה מ-2.5 מיליוני ש"ח.
	בית המשפט המחוזי	עניינה של התובענה בטענה כי כלל ביטוח הסעדים העיקריים הנתבעים, הינם הקבוצה הראשונה אותה מבקש דוחה תביעות מבוטחים בפוליסות ביטוח הצהרה כי בהתאם לפוליסות ביטוח המבקש לייצג הינה בריאות פרטי ששווקו על ידה עד לחדש הבריאות של כלל ביטוח, בהן 'ניתוח' כל אדם שהתקשר בחוזה ביטוח פברואר 2016, הכוללות רובד ביטוח מוגדר כ"מקרה ביטוח", נכלל כל בריאות עם כלל, הסולל כיסוי ביטוחי בסיסי, בנימוק שמדובר ב'ניתוח מניעתי' ניתוח שיש צורך רפואי לבצעו, ובכלל בגין 'ניתוח', ותביעתו לביצוע ניתוח שאינו עונה על הגדרת המונח 'ניתוח' זה גם ניתוח מניעתי – שנועד למנוע נדחתה ו/או תדחה מן הטעם שמדובר בפוליסה (להלן: "הפוליסות ברובד מחלה, פגם או עיוות אצל המבוטח ב'ניתוח מניעתי' שלא מכוסה בפוליסה הבסיסי"); וכן בטענה כי כלל ביטוח ו/או את השפעתם המזיקה של כל עד למתן הכרעה סופית וחלוטה שיוק, כנגד פרמיות מוגדלות, פוליסות אלה; הצהרה כי דחיית תביעות בתובענה הייצוגית.	מבקש ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה מוערך בלמעלה מ-2.5 מיליוני ש"ח.	מבקש ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה מוערך בלמעלה מ-2.5 מיליוני ש"ח.	מבקש ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה מוערך בלמעלה מ-2.5 מיליוני ש"ח.	מבקש ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה מוערך בלמעלה מ-2.5 מיליוני ש"ח.	
	תל אביב-יפו	עניינה של התובענה בטענה כי כלל ביטוח הסעדים העיקריים הנתבעים, הינם הקבוצה הראשונה אותה מבקש דוחה תביעות מבוטחים בפוליסות ביטוח הצהרה כי בהתאם לפוליסות ביטוח המבקש לייצג הינה בריאות פרטי ששווקו על ידה עד לחדש הבריאות של כלל ביטוח, בהן 'ניתוח' כל אדם שהתקשר בחוזה ביטוח פברואר 2016, הכוללות רובד ביטוח מוגדר כ"מקרה ביטוח", נכלל כל בריאות עם כלל, הסולל כיסוי ביטוחי בסיסי, בנימוק שמדובר ב'ניתוח מניעתי' ניתוח שיש צורך רפואי לבצעו, ובכלל בגין 'ניתוח', ותביעתו לביצוע ניתוח שאינו עונה על הגדרת המונח 'ניתוח' זה גם ניתוח מניעתי – שנועד למנוע נדחתה ו/או תדחה מן הטעם שמדובר בפוליסה (להלן: "הפוליסות ברובד מחלה, פגם או עיוות אצל המבוטח ב'ניתוח מניעתי' שלא מכוסה בפוליסה הבסיסי"); וכן בטענה כי כלל ביטוח ו/או את השפעתם המזיקה של כל עד למתן הכרעה סופית וחלוטה שיוק, כנגד פרמיות מוגדלות, פוליסות אלה; הצהרה כי דחיית תביעות בתובענה הייצוגית.	מבקש ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה מוערך בלמעלה מ-2.5 מיליוני ש"ח.	מבקש ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה מוערך בלמעלה מ-2.5 מיליוני ש"ח.	מבקש ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה מוערך בלמעלה מ-2.5 מיליוני ש"ח.	מבקש ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה מוערך בלמעלה מ-2.5 מיליוני ש"ח.	

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
20.	10/2022	כלל ביטוח	עניינה של התובענה בטענה כי כלל ביטוח הסעדים העיקריים המתבקשים הקבוצה אותה מבקשים התובעים נוקטת במדיניות של חידוש אוטומטי של הינם, בין היתר, ליתן צו הצהרתי לייצג הינה כל לקוחות המשיבה, אשר פוליסות ביטוח דירה תוך העלאת דמי ולפיו כלל ביטוח פעלה בניגוד לדיון, המשיבה האריכה להם את פוליסת הביטוח משנה לשנה, ללא קבלת הסכמת להורות לכלל להימנע מחידוש ביטוח הדירה ללא קבלת הסכמתם אוטומטי של הפוליסות ו/או תוך ו/או כל לקוחות המשיבה אשר חויבו הרעת תנאים, ולפצות את חברי בדמי ביטוח בגין פוליסה לביטוח דירה הקבוצה בגין נזקיהם בתוספת ריבית ללא קבלת הסכמתם (ובכללם לקוחות כלל ביטוח אשר דמי הביטוח הועלו להם ללא קבלת הסכמתם בעת חידוש הפוליסה), בתקופה החל מ-7 שנים לפני הגשת התובענה ועד היום.	ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובעים מעריכים כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה עומד על למעלה מ-3 מיליוני ש"ח.		

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
21.	11/2022 כלל פנסיה וגמל	עניינה של התובענה בעיקרה בטענה כי הסעדים העיקריים המתבקשים הינם הקבוצה המיוצגת הינה כל העמיתים בגין ארכת ביטוח (תשלום עבור כיסוי ארכת הביטוח ע"י חברי הקבוצה; המנוהלת ע"י כלל פנסיה וגמל, נכנסה 2024 הוגשה עמדת הממונה אשר קובעת, בין שמרנית, בלא פחות מ- 2.5 ביטוחי במצבים שבהם נפסקות ההפקדות וחיוב כלל פנסיה וגמל להודיע מראש להסדר ארכת ביטוח ללא שקיבלו היתר, כי ארכת הביטוח מופעלת באופן מיליוני ש"ח לשנה ובסה"כ כ- השוטפות לקרן הפנסיה) באמצעות ניכויים לעמיתים על תחילת ארכת הביטוח, הודעה על כך מראש תוך שלילת זכות מסכום הצבירה, תוך הקטנת סכום תעריפי דמי הביטוח והאפשרויות הבחירה שלהם שלא לאפשר את הצבירה, מבלי ליידע את העמיתים מראש ולאפשר להם להפעיל את זכותם לותר על הכיסוי, וכן מסרבת להשיב את דמי הביטוח במקרה בו מתברר לה כי העמית היה מבטוח בקרן פנסיה אחרת.	ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה סכום התביעה הייצוגית מוערך כ- 17.5 מ"ח בשבע השנים האחרות. הפסקת ההפקדות עבורו.	כניסת ההסדר לתוקף. לענין הסעדים הכספיים, הקבוצה המיוצגת הינה כל העמיתים שלא המשיכו להפקיד לקרן הפנסיה לאחר סיום תקופת ארכת הביטוח ולא ביקשו להאריך את הסדר ביטוח, וכן כל העמיתים שפתחו קרן פנסיה נוספת ושלמו דמי ביטוח בכפל, וזאת במשך שבע השנים שקדמו למועד הגשת הבקשה לאישור ועד למועד פסק דין בתובענה.	כניסת ההסדר לתוקף. לענין הסעדים הכספיים, הקבוצה המיוצגת הינה כל העמיתים שלא המשיכו להפקיד לקרן הפנסיה לאחר סיום תקופת ארכת הביטוח ולא ביקשו להאריך את הסדר ביטוח, וכן כל העמיתים שפתחו קרן פנסיה נוספת ושלמו דמי ביטוח בכפל, וזאת במשך שבע השנים שקדמו למועד הגשת הבקשה לאישור ועד למועד פסק דין בתובענה.	כניסת ההסדר לתוקף. לענין הסעדים הכספיים, הקבוצה המיוצגת הינה כל העמיתים שלא המשיכו להפקיד לקרן הפנסיה לאחר סיום תקופת ארכת הביטוח ולא ביקשו להאריך את הסדר ביטוח, וכן כל העמיתים שפתחו קרן פנסיה נוספת ושלמו דמי ביטוח בכפל, וזאת במשך שבע השנים שקדמו למועד הגשת הבקשה לאישור ועד למועד פסק דין בתובענה.

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
22.	12/2022 כלל ביטוח	עניינה של התובענה בטענה שבמקרה של הסעדים העיקריים המתבקשים הינם הקבוצה המיוצגת הינה כל מבוטחי ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובעים מעריכים כי הנזק נזק שנגרם על ידי נגרר וגורר, כלל ביטוח סעד כספי הכולל בין היתר פיצוי בגין כלל ביטוח שרכשו ממנה פוליסת כייצוגית.	כמבטחת של הגורר או של הנגרר) ההשתתפות העצמית ששולמה ביטוח צד ג' ו/או חובה של נגרר ו/או מסרבת לשלם את מלוא סכום הנזק למבטחת האחרת, החזר פרמיה של גורר ב-7 שנים הקודמות להגשת שנגרם לצד ג' כפי שהתחייבה בפוליסה למבוטחים, צו עשה המורה לכלל בקשה זו; ולחלופין או בנוסף: כל ומשלמת רק את מחציתו, בתואנה כי ביטוח לשפות את צד ג' במלוא הנזק מבוטחי כלל ביטוח שרכשו ממנה האחריות לנזקים שנגרמו על ידי נגרר או שנגרם בהקשר של פוליסה קיימת, פוליסת ביטוח צד ג' ו/או חובה של על ידי גורר אמורים להתחלק ביניהם וחובת גילוי ביחס לפוליסות חדשות נגרר ו/או של גורר שנאלצו לשלם תמיד באופן שווה.	פעימיים דמי השתתפות עצמית בשל אותו נזק שנגרם לצד ג' ו/או שנאלצו לשלם מכיסם את מחצית / חלק הנזק שנגרם לצד ג'.	הקבוצה עומד על למעלה מ – 2.5 מיליוני ש"ח.	המצרפי שנגרם לחברי

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
23.	01/2023 כלל ביטוח	עניינה של התובענה בטענה כי שיעור הסעדים העיקריים המתבקשים הינם הקבוצה המיוצגת הינה; לעניין ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך באופן שמרני תגמולי הביטוח להם זכאים מבוטחים סעד הצהרתי האוסר על כלל ביטוח ההסדרה העתידית – כל מבוטחי כלל כייצוגית.	שיעור הסעדים העיקריים המתבקשים הינם הקבוצה המיוצגת הינה; לעניין ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך באופן שמרני תגמולי הביטוח להם זכאים מבוטחים סעד הצהרתי האוסר על כלל ביטוח ההסדרה העתידית – כל מבוטחי כלל כייצוגית.	הקבוצה המיוצגת הינה; לעניין ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך באופן שמרני תגמולי הביטוח להם זכאים מבוטחים סעד הצהרתי האוסר על כלל ביטוח ההסדרה העתידית – כל מבוטחי כלל כייצוגית.	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
	בית הדין האזורי לעבודה	המציים באובדן כושר עבודה הוקטן שלא להקטין את שיעור תגמולי הביטוח בביטוחי אובדן כושר עבודה, כדין על ידי כלל ביטוח, ללא קבלת הסכמה בגין אובדן כושר עבודה, ללא קבלת שלטענת כלל ביטוח שיעור הכיסוי מפורשת מראש של המבוטחים, תוך הסכמה מפורשת, בכתב של הביטוחי המבוטח בעניינם מופחת או הפרת הוראות הפוליסה והוראות רשות המבוטח, וסעד כספי המחייב את כלל יפחת בעתיד בשל גידול בפרמיה שוק ההון וכן תוך הפרת חובת הגילוי ביטוח לשלם לחברי הקבוצה שקרה בעקבות עליית גילם; ולעניין הסעדים והטעיה ומבלי שנשלחת למבוטחים כל להם מקרה אובדן כושר עבודה את הכספיים – כל חברי הקבוצה בעבר התראה או הודעה בדבר הצורך בתשלום הפרש בסכום תגמולי הביטוח. ובהווה, אשר אירוע הביטוח בעניינם פרמיה נוספת או הקטנת הכיסוי הביטוחי.	שיעור הסעדים העיקריים המתבקשים הינם הקבוצה המיוצגת הינה; לעניין ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך באופן שמרני תגמולי הביטוח להם זכאים מבוטחים סעד הצהרתי האוסר על כלל ביטוח ההסדרה העתידית – כל מבוטחי כלל כייצוגית.	הקבוצה המיוצגת הינה; לעניין ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך באופן שמרני תגמולי הביטוח להם זכאים מבוטחים סעד הצהרתי האוסר על כלל ביטוח ההסדרה העתידית – כל מבוטחי כלל כייצוגית.	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
	תל אביב	כן נטען, כי שיעור הפיצוי החודשי של מבוטחים בכיסוי ביטוחי לאובדן כושר עבודה הוקטן או יוקטן בעתיד בשל ייקור בפרמיה בעקבות עליית הגיל של המבוטחים.	שיעור הסעדים העיקריים המתבקשים הינם הקבוצה המיוצגת הינה; לעניין ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך באופן שמרני תגמולי הביטוח להם זכאים מבוטחים סעד הצהרתי האוסר על כלל ביטוח ההסדרה העתידית – כל מבוטחי כלל כייצוגית.	הקבוצה המיוצגת הינה; לעניין ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך באופן שמרני תגמולי הביטוח להם זכאים מבוטחים סעד הצהרתי האוסר על כלל ביטוח ההסדרה העתידית – כל מבוטחי כלל כייצוגית.	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
24.	03/2023 בית המשפט המחוזי בתל אביב	עניינה של התובענה בטענה לפיה כלל הסעדים העיקריים המתבקשים הינם הקבוצה המיוצגת הינה כל ניזוק, ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי ביטוח נוקטת בפרקטיקה פסולה ובלתי סעד כספי בגובה הפער בין שכר מבוטח או צד שלישי, אשר זכאי לקבל כייצוגית. חוקית בכך שהיא משיבה באופן חלקי את הטרחה ששילמו חברי הקבוצה מכלל ביטוח החזר עבור שכר טרחת שכר טרחת השמאי לניזוקים, ללא הצדקה לשמאים לבין התשלום ששולם שמאי, אותו שילם הניזוק לשמאי ומבלי לנמק מדוע בוצעה ההפחתה של חברי הקבוצה כתגמולי ביטוח בגין כלשהו על מנת שיערוך את שומת מרכיב זה (להלן: "הנזק הממוני"), הנזק לרכבו, וכלל ביטוח לא העבירה ובנוסף פיצוי בגין נזק לא ממוני בסך לידו את מלוא הסכום ששילם בגין 20% מהנזק הממוני של כל חברי שכר טרחת השמאי. הקבוצה.	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה	

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
25.	03/2023 כלל ביטוח	עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות הסעדים העיקריים המתבקשים הינם הקבוצה אותה מבקשים התובעים מסרבות לממן את הוצאות המבוטחים בין היתר סעד הצהרתי כי על כלל לייצג, הינה כל מי שהיה מבוטח של כייצוגית ¹¹ . לרכישת קנאביס רפואי, וזאת, לטענת ביטוח להשיב למבוטחים בפוליסות כלל ביטוח בפוליסות ואשר לא זכה התובעים, בניגוד להוראות ביטוח לכיסוי הוצאות בגין רכישת קנאביס רפואי; להשבת הוצאותיו לרכישת קנאביס תרופות שאינן כלולות בסל הבריאות להורות לכלל ביטוח לפנות לכלל רפואי. (להלן: "הפוליסות") ולעובדה שהקנאביס מבוטחיהן הזכאים בשנים האחרונות הרפואי מוכר לשימוש בהתוויה רפואית ולהזמין באופן אקטיבי לדרוש את השיפוי המגיע להם; וכן לחייב את כלל ביטוח להשיב לכלל חברי הקבוצה את שווי הפגיעה הכלכלית שנצרה עקב הפגמים בהתנהלותן ועקב הפרת החוזה הביטוחי.	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה	

¹¹ בחודש יולי 2022 ובחודש ספטמבר 2022, הוגשו לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו בקשות לאישור תובענות כייצוגיות כנגד כלל ביטוח, שעניינן בטענות ועילות דומות (להלן: "ההליכים הקודמים"). בחודש ינואר 2023 התקבלה החלטת בית המשפט לאחד בין ההליכים הקודמים, ובהתאם לכך התובעים הגישו בחודש מרץ 2023 את הליך זה.

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
26.	05/2023 כלל פנסיה וגמל	עניינה של התובענה בטענה כי בעת קבלת הסעדים העיקרים המתבקשים הינם הקבוצה המיוצגת הינה עמית קרנות ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה סכום התביעה הייצוגית אינו בקשת עמית לקבלת קצבת נכות, קרן תשלום תוספת קצבת נכות סיעודית "כלל פנסיה" ו"כלל פנסיה משלימה" כייצוגית.	קרן תשלום תוספת קצבת נכות סיעודית "כלל פנסיה" ו"כלל פנסיה משלימה" כייצוגית.	הקבוצה המיוצגת הינה עמית קרנות ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה סכום התביעה הייצוגית אינו בקשת עמית לקבלת קצבת נכות, קרן תשלום תוספת קצבת נכות סיעודית "כלל פנסיה" ו"כלל פנסיה משלימה" כייצוגית.	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
		הפנסיה לא בודקת האם העמית הינו לחברי הקבוצה; פיצוי ו/או השבה בגין "המבוטחים בכיסוי ביטוחי לנכות, סיעודי ו/או חלה החמרה במצבו באופן אי הפרשות מלאות לקרן ובגין הפסדי אשר מבוטחים בקרן פנסיה זכאים שהפך סיעודי, וכפועל יוצא מכך הקרן אינה התשואה שנגרמו לחברי הקבוצה לפנסיות נכות ואשר בשל מצבם משלמת לעמיתים הזכאים לכך תוספת כתוצאה מאי ביצוע התשלום האמור; הרפואי בנוסף לאי כושרם הפכו קצבת נכות סיעודית.	חיוב הקרן לתת הוראות מדויקות לסייעודיים וקרן הפנסיה לא השלימה לרופאי הקרן בקשר עם בחינת מצב להם את התשלום החודשי.	הקבוצה המיוצגת הינה עמית קרנות ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה סכום התביעה הייצוגית אינו בקשת עמית לקבלת קצבת נכות, קרן תשלום תוספת קצבת נכות סיעודית "כלל פנסיה" ו"כלל פנסיה משלימה" כייצוגית.	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
		קצבת נכות סיעודית.	חיוב הקרן לתת הוראות מדויקות לסייעודיים וקרן הפנסיה לא השלימה לרופאי הקרן בקשר עם בחינת מצב להם את התשלום החודשי.	הקבוצה המיוצגת הינה עמית קרנות ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה סכום התביעה הייצוגית אינו בקשת עמית לקבלת קצבת נכות, קרן תשלום תוספת קצבת נכות סיעודית "כלל פנסיה" ו"כלל פנסיה משלימה" כייצוגית.	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
			סייעודי בעת בחינת בקשה לקבלת קצבת נכות.	הקבוצה המיוצגת הינה עמית קרנות ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה סכום התביעה הייצוגית אינו בקשת עמית לקבלת קצבת נכות, קרן תשלום תוספת קצבת נכות סיעודית "כלל פנסיה" ו"כלל פנסיה משלימה" כייצוגית.	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
27.	05/2023 כלל החזקות	עניינה של התובענה בטענה לנזק נטען, פיצוי בגין נזק כספי, המשקף הקבוצה אותה מבקש המבקש לייצג תביעה זו הוגשה בהמשך לתביעה ייצוגית התובע מעריך את הנזק שנגרם לעמיתים בקופות הגמל, בקרנות לטענתו את הנזק שנגרם לחברי הינה כל מי שהיה עמית בקופות שהוגשה בחודש דצמבר 2021 בבית הדין המצרפי של כל חברי הקבוצה הגמל, קרנות הפנסיה, ביטוחי החיים ובפוליסות חיסכון הקבוצה. שמונהלות על ידי חברות הקבוצה, נכח הפנסיה, ביטוחי החיים ובפוליסות חיסכון חברת החלטת המשיבים למכור את מניות חברת אלרוב נדל"ן ומלונאות בע"מ ("אלרוב") אלרוב נדל"ן ומלונאות בע"מ ("אלרוב") מניות שהוחזקו על ידי חברות הקבוצה, במסגרת השקעות כספי המבוטחים והעמיתים, לחברת ישראל-קנדה (ט.ר.) בע"מ ("ענתודת" – קרן פנסיה לשכירים ועצמאים בע"מ (חברה בת של כלל ביטוח (מוחזקת ב-50%)) (להלן: "ענתודת")	ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.	ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.	ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.	ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.

נושאי משרה
בחברה וחברי
ועדות השקעה

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
28.	06/2023 כלל ביטוח	עניינה של התובענה בטענה כי בעקבות צו הסעד לו עותר התובע הינו ביטול הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך בשמרנות את ההרחבה בדבר הגדלת ההפרשות לביטוח הפוליסות ההפרשיות והעברת הינה כל מי שכלל ביטוח ניהלה עבורו כייצוגית.	פנסיוני במשק 2016 (להלן: "צו ההפקדות שבוצעו להן וכן הפקדות פוליסת ביטוח מנהלים שהופקה עד ה"הרחבה") שעניינם הגדלת שיעורי עתידיות שמקורן בהגדלת ההפקדות, 31 במאי 2001 ושאחרי 30 ביוני ההפקדות לביטוח פנסיוני שנדרש מעסיק לפוליסות הותיקות, ולחלופין לקבוע 2016 היא ניהלה עבורו, בפוליסת להפקיד עבור עובדיו (להלן: "הגדלת מקדמים מיטיבים בפוליסות ביטוח חדשה את הכספים שהתקבלו ההפקדות"), פתחה כלל ביטוח ההפרשיות לפי שיקול דעת בית עבורו בגין הגדלת ההפקדות, או למבטוחיה, להם היו פוליסות ביטוחי המשפט; לשלם למי שהחל לקבל מוטביו או יורשיו של כל אדם כאמור.	מנהלים ותיקות שהופקו לפני 31 במאי קצבה מהפוליסות ההפרשיות את . 2001 (להלן: "הפוליסות הותיקות"), ההפרש בין הסכומים שהיה פוליסות ביטוחי מנהלים חדשות (להלן: מקבל אם כל הכספים בגין הגדלת "הפוליסות ההפרשיות") שבמסגרתן ההפקדות היו מנותבים לפוליסות נקבעו מקדמי קצבה שאינם מובטחים הותיקות (או הסכומים שהיה מקבל גרוועים ממקדמי הקצבה המובטחים בגין מקדמים מיטיבים לפי שיקול בפוליסות הותיקות, וניתבה לפוליסות דעת בית המשפט) לבין הסכומים ההפרשיות את תוספת הכספים בגין שקיבל בפועל; לחייב את כלל ביטוח הגדלת ההפקדות, וזאת מבלי שנתקבלה לשלם לכל אחד מחברי הקבוצה פיצוי הסכמת המבטוחים. בסך 500 ש"ח בגין חזק לא ממוני בשל הטעיה.	ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך בשמרנות את הנזק המצרפי של כל חברי הקבוצה בסכום של מיליוני ש"ח.	ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך בשמרנות את הנזק המצרפי של כל חברי הקבוצה בסכום של מיליוני ש"ח.

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
29.	06/2023 כלל ביטוח	עניינה של התובענה בטענה כי היה על השבה לחברי הקבוצה של כספים הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג להליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך את הנזק הנתבעות להימנע מלנוכח מס מחלק שנוכח כמס מחלק הקצבה בגובה הינה כל יחיד המקבל קצבה מאת כייצוגית.	הקצבה המוכרת" של "הקצבה המוכרת".	אחת מקרנות הפנסיה החדשות ו/או	המצרפי של כל חברי הקבוצה בסכום של כ- 297 מיליוני ש"ח	המנוהלות על ידי מי מהמשיבות, התובענה כייצוגית הגישו המשיבות לבקשה לאישור לכלל חברי הקבוצה, שהינם המנוהלים על ידן, וליישם פטור ממס בגין המנוהלים על ידן, וכפועל יוצא הקצבה המשולמת לחברי הקבוצה היתה גבוהה יותר.
	בית המשפט המחוזי	כלל פנסיה וגמל	מקבלי קצבה במוצרים הפנסיוניים	קופות הגמל ו/או קופות הביטוח במקביל להגשת התשובה לבקשה לאישור לכלל חברי הקבוצה, שהינם המנוהלים על ידי מי מהמשיבות, התובענה כייצוגית הגישו המשיבות לבקשה מקבלי קצבאות בנתבעות, ללא שהיה זכאי לקבל פטור ממס לקצבתו למתן רשות למשלוח הודעת צד שלישי לרשות ייחוס סעד כספי ספציפי לכל בגין רכיב 'הקצבה המוכרת' שלו, המיסיים.	כאגדרת מונח זה בפקודת מס הכנסה, ולא קיבל את הפטור הנ"ל, וזאת החל מיום 1.1.2012 ואילך.	נתבעת.
	4-ו חברות נוספות	תל אביב-יפו				

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה	
30.	08/2023 כלל ביטוח	ענינה של התובענה בטענה כי בפוליסות ביטוח המשוקות על ידי כלל ביטוח, לעדכן את פוליסות הביטוח בכיסוי בריאות, בתכנית "הגנה עצמית" ו/או כיצוגית. בתכנית מסוג "הגנה עצמית" ו/או כל שם ביטוחי מסוג נכות צמיתה מתאונה, כל שם שיווקי אחר, שהופקה על ידי שיווקי אחר, התבקשה כלל ביטוח תחויב להעניק לחברי הקבוצה כיסוי כלל ביטוח עם כיסוי ביטוחי מסוג במסגרת טופס ההצטרפות לביטוח (הצעת ביטוחי בגין נכות צמיתה מתאונה "אבדן" / פגיעה בתפקוד" וזאת בניגוד לביטוח) לבטח את מבוטחיה בתכנית ותחויב בריבית מיוחדת.	מתן צו עשה לפיו כלל ביטוח תחויב כל מבוטחי כלל ביטוח בפוליסות ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי ביטוח המשוקות על ידי כלל ביטוח, לעדכן את פוליסות הביטוח בכיסוי בריאות, בתכנית "הגנה עצמית" ו/או כיצוגית.	כלל ביטוח בפוליסות ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה עומד על למעלה מ - 2.5 מיליוני ש"ח.	כיסוי ביטוחי מסוג "נכות מתאונה" וכן מבוטחי כלל ביטוח בפוליסה זו שנמנעה מהם זכאותם לקבלת תגמולי ביטוח בגין נכות צמיתה, בגין ארוע תאונה, בטענה שלא קיים כיסוי מסוג זה בפוליסה.	כיסוי ביטוחי מסוג "נכות מתאונה" וכן מבוטחי כלל ביטוח בפוליסה זו שנמנעה מהם זכאותם לקבלת תגמולי ביטוח בגין נכות צמיתה, בגין ארוע תאונה, בטענה שלא קיים כיסוי מסוג זה בפוליסה.	כיסוי ביטוחי מסוג "נכות מתאונה" וכן מבוטחי כלל ביטוח בפוליסה זו שנמנעה מהם זכאותם לקבלת תגמולי ביטוח בגין נכות צמיתה, בגין ארוע תאונה, בטענה שלא קיים כיסוי מסוג זה בפוליסה.

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
31.	09/2023 כלל ביטוח	עניינה של התובענה בטענה שהנתבעות הסעדים המבוקשים הינם, בין היתר, הקבוצה בשמה מוגשת התובענה ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך את הנזק אינן משלמות מקרי ביטוח ואינן מעניקות פיצוי בגין החזר תשלומי הפרמיה, מוגדרת כ- "קבוצת הצרכנים כייצוגית.	חברות שירותי גרירה למבוטחים הרוכשים כתב עלות הגרירה והן בשל נזק שאינו נזק שמחזיקה או החזיקה בכתבי שירות שירות לגרירה, במקרה בו נדרש לגרור ממון ("כאב וסבל") בסך של 3,000 של המשיבות 1-8 ב- 7 השנים את הרכב המבוטח באמצעות גרר ש לחבר קבוצה, ובנוסף תיקון של האחרונות עובר להגשת התובענה בהרמה, ומחייבות את בעלי הרכבים הללו נוסחי כתבי השירות המונפקים ובעת שלאחר הגשת תובענה זו עד בתשלום נוסף למרות שעניין זה לא בא מטעם המשיבות	מגישת התובענה ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך את הנזק אינן משלמות מקרי ביטוח ואינן מעניקות פיצוי בגין החזר תשלומי הפרמיה, מוגדרת כ- "קבוצת הצרכנים כייצוגית.	מגישת התובענה ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה התובע מעריך את הנזק אינן משלמות מקרי ביטוח ואינן מעניקות פיצוי בגין החזר תשלומי הפרמיה, מוגדרת כ- "קבוצת הצרכנים כייצוגית.	המצרפי של כל חברי הקבוצה בסכום של כ-80 מיליוני ש"ח.

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
32.	11/2023 כלל ביטוח	עניינה של התובענה בטענה כי בתמחור הסעדים המבוקשים הינם סעד המבקשים מגדירים חמש תתי קבוצות של חברות בריאות וכללי לא נכללו "אירועי של הפרמיות החל ממועד הכרזה על מהפוליסות שלהם קיים חריג מלחמה קטסטרופה" כדוגמת מלחמת "פתע" /או מצב חירום, פיצוי כספי ממוני ולא המחריג כיסוי ביטוחי למקרה ביטוח אירוע קיצוני או בלתי צפוי אחר, אשר ממוני. מקטינים את הסיכון והחשיפה של הנתבעות; כי נוכח מלחמת חרבות ברזל צפויה לנתבעות ירידה חדה בסיכון בפוליסות בהן מרכיבי הסיכון פחתו משמעותית (ואף בחלקן לא קיימים)	סעד המבקשים מגדירים חמש תתי קבוצות של חברות בריאות וכללי לא נכללו "אירועי של הפרמיות החל ממועד הכרזה על מהפוליסות שלהם קיים חריג מלחמה קטסטרופה" כדוגמת מלחמת "פתע" /או מצב חירום, פיצוי כספי ממוני ולא המחריג כיסוי ביטוחי למקרה ביטוח אירוע קיצוני או בלתי צפוי אחר, אשר ממוני. מקטינים את הסיכון והחשיפה של הנתבעות; כי נוכח מלחמת חרבות ברזל צפויה לנתבעות ירידה חדה בסיכון בפוליסות בהן מרכיבי הסיכון פחתו משמעותית (ואף בחלקן לא קיימים)	ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה עומד על למעלה מ – 2.5 מיליוני ש"ח. כאשר ביחס למבוטחים המגויסים בצו 8 נטען, כי הערכת הנזק היא בסך של 10.02 מיליוני ש"ח (ביחס לכלל הנתבעות).	ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה עומד על למעלה מ – 2.5 מיליוני ש"ח. כאשר ביחס למבוטחים המגויסים בצו 8 נטען, כי הערכת הנזק היא בסך של 10.02 מיליוני ש"ח (ביחס לכלל הנתבעות).	ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובע מעריך כי הנזק המצרפי שנגרם לחברי הקבוצה עומד על למעלה מ – 2.5 מיליוני ש"ח. כאשר ביחס למבוטחים המגויסים בצו 8 נטען, כי הערכת הנזק היא בסך של 10.02 מיליוני ש"ח (ביחס לכלל הנתבעות).

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
33.	12/2023 כלל פנסיה וגמל בית הדין האזורי לעבודה חיפה	עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעת גובה בקרן הפנסיה המקיפה שבניהולה שלא כדין דמי ביטוח גבוהים מאלו שהייתה זכאית לגבות, תוך הקטנת סכום הצבירה, וזאת: (א) בעת קבלת הפקדות רטרואקטיביות – נגבים דמי ביטוח גבוהים מדמי הביטוח שאותם הייתה הנתבעת אמורה לגבות; (ב) כתוצאה מיחוס "הכנסה מבוטחת" שהינה גבוהה משכר העמית כששיעור ההפקדה לתגמולים עלה על 11.5% משכר העמית ופחת מ-13%; (ג) כתוצאה מגביית דמי ביטוח בשל חלק הכנסת העמית העולה על תקרת ההפקדה החודשית לקרן הפנסיה הקבועה בדין.	השבת דמי ביטוח שנגבו ביתר הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה סכום התביעה הייצוגית מוערך מחברי הקבוצה בתוספת הפרשי הינה כל מי שבמהלך 7 השנים כייצוגיות. הצמדה למדד וריבית; הצהרה על שהסתיימו ביום הגשת הבקשה היה בטלות הוראות בתקנון שהיה בתוקף עמית בקרן הפנסיה המקיפה של "כלל" בשנים הרלבנטיות ואיסור על החברה פנסיה", ושהמשיבה גבתה ממנו המנהלת לבצע את הפעולות פרמייית ביטוח שחושבה על בסיס האמורות סעיפים (א) עד (ג) לעיל. סכום הגדול מהסכום המירבי לעניין זה, לפי הדין ו/או לפי תקנון הקרן שהיה בתוקף ביום הגבייה, לפי הנמוך מהשניים.	סכום התביעה בהערכה שמרנית, לטענת התובע, במיליוני ש"ח, מבלי לנקוב בסכום מסוים.		

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
34.	01/2024 כלל פנסיה וגמל בית המשפט המחוזי ירושלים	עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעת העלתה דמי ניהול בחשבונות העמיתים במוצרים המנוהלים על ידה מבלי לשלוח אליהם הודעה מראש כדין.	השבה של מלוא הסכומים שנגבו הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג ההליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה סכום התביעה הייצוגית מוערך, שלא כדין מכל אחד מחברי הקבוצה הינה כל עמיתי קופות גמל ו/או קרנות כייצוגיות. בצירוף התשואות שכספים אלו היו השתלמות ו/או קרנות פנסיה ו/או כל מכשיר אחר שבניהול המשיבה (לרבות מכשירי חסכון שהיו בניהול מי שהמשיבה היא חליפתה וכל מי שהיה עמית בהם במהלך השנים הרלוונטיות) - לרבות עמיתים שנפטרו ו/או מוטביהם, להם הועלו דמי ניהול מבלי שנמסרה להם הודעה על העלאת דמי ניהול כנדרש בדיון, וזאת במהלך התקופה שתחילתה בחודש ינואר 2008 וסיומה בחודש ינואר 2017, למעט שלוש העלאות מחיר אשר לגביהן בלבד ניתן מעשה בית דין בת"צ (מחוזי ירושלים) 59823-03-15 יאיר צדקני נ' כלל פנסיה וגמל בע"מ (13.12.2018)	כסום התביעה	על ידי התובע בסכום העולה על 2.5 מיליון ₪.	

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.2 בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
35.	01/2024	עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעת גבתה דמי ניהול בשיעור העולה על השיעור המותר לגביה על פי דין, בחשבונות של עמיתים שהקשר עמם נותק או בחשבונות של עמיתים שנפטרו.	השבה של מלוא הסכומים שנגבו הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הליך מצוי בבירור הבקשה לאישור התובענה סכום התביעה הייצוגית מוערך, שלא כדין מכל אחד מחברי הקבוצה הינה כל עמיתי קופות גמל ו/או קרנות כייצוגית. בצירוף התשואות שכספים אלו היו השתלמות ו/או קרנות פנסיה ו/או כל מכשיר אחר שבניהול המשיבה (לרבות מכשירי חיסכון שהיו בניהול מי שהמשיבה היא חליפתה וכל מי שהיה עמית בהם במהלך התקופה הרלוונטית) - לרבות עמיתים שנפטרו ו/או מוטביהם, מהם נגבו דמי ניהול בשיעור הגבוה מהשיעור המירבי הקבוע בתקנה 8 לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דמי ניהול), תשע"ב-2012 וזאת במהלך התקופה שתחילתה ביום 1 לינואר 2013, (מועד כניסת התקנות הנ"ל לתוקף) וסיומה במועד מתן הכרעה סופית וחלוטה בתובענה	כסום התביעה על ידי התובע בסכום העולה על 2.5 מיליון ₪.		

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.3. תובענות ייצוגיות מהותיות, תובענות מהותיות ובקשות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות אשר הסתיימו במהלך תקופת הדוח ועד לחתימתו כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס 12

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
1.	3/2010	כלל ביטוח	לטענת התובע, כלל ביטוח ניצלה שלא כדין להורות לכלל ביטוח להצמיד כל מי שהייתה בבעלותו קודם לכניסתו של תיקון מס' 3 לתוקף, הן פוליסה חברה הקבוצה הזכאים הם כל מבוטח שהיו בבעלותו קודם 37,752 חברים ובהתאם ("תיקון מס' 3") שקבע כי כספים שיופקדו בפוליסה הקיצבתית קודם לתיקון קיצבתית (בין אם של כלל ביטוח ובין לתיקון מס' 3 האמור הן פוליסה הונית והן פוליסה קיצבתית הפיצוי הכספי לחברי בקופות גמל החל משנת 2008, יהיו ניתנים מס' 3. לחילופין, לחייב את כלל אם של חברת ביטוח אחרת), ואשר למשיכה כקיצבה בלבד ולא כמשיכה הונית ביטוח ויתר חברי הקבוצה להפקיד בעקבות התיקון הנ"ל לחוק לא הובטח (משיכה בסכום חד פעמי). לטענת התובע, את מלוא כספי החיסכון הפנסיוני, לו מקדם קיצבה ¹³ בפוליסה הונית או שקיבל בה מקדם קיצבה גרוע מהמקדם בפוליסה בעת המרת הפוליסות הוניות שהיו באופן רטרואקטיבי החל ממועד או שהובטח לו בפוליסה הונית מקדם קיצבה גרוע ממקדם הקיצבה הקבוע בפוליסה הקיצבתית שלו, ובלבד שהפוליסה הונית נוהלה על ידי כלל ביטוח.	מחוזי- מרכז	בכודש יולי 2020 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה, אשר תומכת בעמדתה של כלל ביטוח, ולפיה כלל ביטוח פעלה בקשר עם העניינים משא התובענה בהתאם למתווה שאושר לה על ידי רשות שוק ההון, וכי אין מקום להחליף בדיעבד את שיקול הדעת שהפעילה הרשות בעניין זה.	בכודש אוגוסט 2021 ניתן פסק דין אשר דוחה את התובענה במלואה (להלן: "פסק הדין").	בכודש ינואר 2022, לאחר שהתובע החליט שלא לערער על פסק הדין, הוגש ערעור על פסק הדין לבית המשפט העליון, על ידי עמותת חברתית. בכודש מאי 2023 בית המשפט העליון דחה את הערעור.

¹² לא כולל תביעות שהסתיימו בשנת הדוח, אך הדיווח על סיומן ניתן במסגרת הדוחות הכספיים לשנת 2022.

¹³ מקדם קיצבה הינו המקדם המגלם תוחלת חיים ומשמש את המבטח בגיל פרישה לצורך המרת סכום החיסכון אותו צבר המבוטח לקיצבה חודשית.

¹⁴ הסכום המצוין מתייחס להערכת התביעה בגין שנת נזק אחת בלבד. יצוין כי התביעה הוגשה בכודש מרס 2010, בגין תיקון חקיקה משנת 2008.

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.3. תובענות ייצוגיות מהותיות, תובענות מהותיות ובקשות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות אשר הסתיימו במהלך תקופת הדוח ועד לחתימתו כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
2.	11/2014	בנק	ירושלים לטענת התובע כלל פיננסים לייתן צו כנגד כלל מי שקיבל מכלל בטוחה	בחדש ינואר 2017 ניתנה החלטת בית המשפט המאשרת את ניהול התובענה כייצוגית כנגד סכום התביעה האישי בע"מ (להלן: "בנק בטוחה ניהול השקעות בע"מ בטוחה למסור פרטים שירותי ניהול השקעות, כלל בטוחה, ובמקביל דחתה את הבקשה לאשר את התובענה כנגד נתבעים שניהנו של התובע עומד על סך ("כלל בטוחה"), אשר ונתונים אודות המזקים ובמסגרתם נרכשו לו נירות כדירקטורים בכלל פיננסים בטוחה, בטענה שהפרו את חובת הזהירות כלפי חברי הקבוצה. של כ-18,624 ש"ח. על התמזגה עם ולתוך בנק שנגרמו (לטענתו) לכל ערך שהונפקו על ידי חברי הקבוצה, כפי שנקבעו בהחלטה, הינם "כל מי שקיבל שירותי ניהול השקעות מחברת כלל פי כתב התביעה, הנזק ירושלים, בכובעה כמנהל אחד מחברי הקבוצה חברות שנמנו על "קונצרן פיננסים בטוחה ניהול השקעות בע"מ (מחוסלת עקב מיזוג) ("בטוחה") ובמסגרת ניהול הניטען לכלל חברי תיקים, ביצעה עבור וכן לחייב את בנק אי די בי" וזאת מבלי התיקים רכשה עבורו בטוחה (או מי מטעמה) נירות ערך, כהגדרתם בחוק הסדרת העיסוק הקבוצה אינו ניתן לקוחותיה עסקאות בניירות ירושלים לפצות את שהתקבל אישורו מראש ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995 (להלן: "חוק" להערכה בשלב זה. ערך של חברות מקבוצת אי די חברי הקבוצה במלוא ביחס לכל עסקה וכתוצאה הייעוץ") שהונפקו על ידי איזה מן התאגידים אשר נמנו בעת הרכישה על 'קונצרן אי.די.בי (כפי בי, וזאת תוך העדפה של זקם, או לחלופין מהרכישה כאמור נגרם לו שהוגדר בהחלטה המאשרת), מבלי שהתקבל אישורו מראש ביחס לכל עסקה כאמור, וכתוצאה האינטרסים שלה ושל חברות לקבוע סעד אחר נזק. לעניין זה התובע כולל מהרכישה כאמור נגרם לו נזק."	מחוזי המחלקה הכלכלית בת"א	סכום התביעה	
			פני האינטרסים של כולם או חלקם. התאגידים שהוזקו או בתקופה של עד 7 שנים טרם הגשת בקשת האישור ועד המועד בו הושלמה עסקת המיזוג של נשלטו (במישרין או כלל בטוחה לבנק ירושלים.				
			בחדש ינואר 2023 הגישו הצדדים הסדר פשרה לבית המשפט, לצד בקשה לאישור, אשר בהתאם להם בנק ירושלים מתחייב לשלם לחברי הקבוצה סכומים שהוגדרו בהסדר הפשרה. הסדר הפשרה כולל הוראות ביחס לאופן ביצוע התשלום לחברי הקבוצה. כן הוסכם, כי במסגרת הסדר הפשרה ישלם בנק ירושלים לתובע ולבאי כוחו גמול ושכר טרחה. בחדש מאי 2023 אישר בית המשפט את הסדר הפשרה. החברה אינה צד לתביעה, ואולם היא קיבלה הודעה בדבר הגשת התובענה ודרישת שיפוי מאת בנק ירושלים, וזאת בהתאם להסכם למכירת כלל בטוחה לבנק ירושלים, על פיו קיימת לחברה התחייבות לשיפוי כאמור.				
			החברה דיווחה אודות התביעה למבטחים בפוליסות ביטוח אחריות מקצועית בהן היא מבטחת, כאשר המבטחים נושאים בעיקר התשלום בגין חלקה של החברה.				

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.3. תובענות ייצוגיות מהותיות, תובענות מהותיות ובקשות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות אשר הסתיימו במהלך תקופת הדוח ועד לחתימתו כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
3. 4/2017	תמורה	סוכנות לטענת התובעים, הנתבעות לחייב את הנתבעות לפצות את חברי הקבוצה על כל מי שנמנה על מצבת לקוחות ערעור שהוגש בחודש אוקטובר 2020 לבית הדין הארצי סכום התביעה בגין הנזק לביטוח (1987) סיפקו שירותים לעניין הנזקים שנגרמו להם (כל אחת את חברי הקבוצה הנתבעות בזמן שהנתבעות סיפקו לעבודה על פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה שנגרם לכל חברי הקבוצה, בע"מ (להלן: הסדרת ההפרשות הרלוונטיים לה), או לחילופין ליתן כל סעד אחר למעסיקו שירותי ניהול הסדר במסגרתו נדחתה הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. היום בסך כולל של כ-357 פנסיוני, במשך תקופה שתחילתה בחודש ספטמבר 2022 יתן פסק דין של בית הדין הארצי מיליוני ש"ח כנגד כלל שבע שנים קודם למועד הגשת לעבודה, הדוחה את הערעור (להלן: "פסק הדין"). הנתבעות, ומתוך סכום זה הבקשה ועד למועד בו החל המעסיק בחודש דצמבר 2022 הוגשה לבית המשפט העליון בשבתו כ-88 מיליוני ש"ח יוחסו לשאת מאמצעיו בעלויות תפעול כבית משפט גבוה לצדק, עתירה לביטול פסק הדין של בית לתמורה. הדין הארצי לעבודה, בחודש אפריל 2023 הוגשה לבית המשפט העליון עמדת רשות שוק ההון ביטוח וחסכון התומכת ככלל בעמדת הנתבעות. בחודש מאי 2023 דחה בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק את העתירה לביטול פסק הדין.	סכום התביעה			
בית הדין הארצי לעבודה	"תמורה", הסוציאליות/פנסיוניות הן לטובת הקבוצה.	חברה נכדה של למעסיקים והן לעובדיהם, החברה, שהינה אולם גבו את התמורה סוכנות ביטוח מהעובדים בלבד בלא המנהלת ידיעתם או הסכמתם, ובניגוד הסדרים לחובות החלות עליהן מכוח פנסיוניים, וכן הדין.	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.3. תובענות ייצוגיות מהותיות, תובענות מהותיות ובקשות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות אשר הסתיימו במהלך תקופת הדוח ועד לחתימתו כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
4	1/2018		כלל ביטוח וחמש לטענת התובעת, אמון לחייב את הנתבעות לשלם את רכיב כל מבטוח ו/או מוטב ו/או צד בחודש ינואר 2022 ניתן פסק דין התובעת מעריכה שהפיצוי חברות ביטוח נוספות הציבור, חברה לתועלת המע"מ בשיעור החל על סכום הנזק ג', בכל סוג ביטוח שהוא, אשר הדוחה את הבקשה לאשר את המגיע לחברי הקבוצה הציבור, הנתבעות נמנעות, לחברי הקבוצה; לקבוע ולהצהיר כי במועד הגשת תביעת הביטוח התובענה כייצוגית. מכלל ביטוח בגין כל שנה שלא כדין, מלשלם למבוטחיהן הימנעות הנתבעות מלשלם תגמולי לא תיקן את הנזק שתבע בחודש אפריל 2022 התובע הינו בסך 17,732,580 ו/או לצדדים שלישיים את ביטוח ו/או שיפוי בגין רכיב המע"מ בגינו, ואשר קיבל מחברת הגיש ערעור על פסק הדין. ש"ח. התובעת עותרת רכיב המע"מ החל על עלות החל על התיקון במקרים שבהם הביטוח תגמולי ביטוח ו/או בחודש ספטמבר 2023 התקיים לקבלת הפיצוי למשך הנזקים כאשר הנזקים לא תוקן בפועל נעשית בניגוד שיפוי בגין הנזק מבלי דיון בערעור, במסגרתו קיבלה התקופה שמאז 4 ביולי לדין; לייתן צו עשה המורה שתגמולי הביטוח כללו את המערערת את המלצת בית 2001 או לחילופין למשך לנתבעות מעתה ואילך לכלול רכיב המע"מ החל על התיקון. המשפט למשך את הערעור. תקופה של 7 שנים מאז בתגמולי הביטוח שהן משלמות גם את המע"מ החל על עלות התיקון, וזאת גם אם הנזק לא תוקן בפועל, וכתוצאה מכך, גם במקרה שבו מקבל מבטוח או צד ג' תגמולי ביטוח ב"ערך שיפוי" ולא ב"ערך כינון", לחייב את הנתבעות לשלם לו תגמולי ביטוח בגין מלוא הנזק לרבות המע"מ.	מחוזי - מרכז			

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.3. תובענות ייצוגיות מהותיות, תובענות מהותיות ובקשות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות אשר הסתיימו במהלך תקופת הדוח ועד לחתימתו כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
5.	10/2019	כלל ביטוח	לטענת התובע, כלל ביטוח גובה בפוליסות ביטוח מתן סעד הצהרתי המורה לכלל ביטוח כל מבטוח של כלל ביטוח שרכש ממנה פוליסת בחודש אוקטובר 2020 הגישו הצדדים לבית 1.8 מיליארדי ש"ח חיים דמי ביטוח הכוללים תוספת "תת שנתיות" לבטל את החיוב בגין תוספת "תת ביטוח חיים, במסגרתה חויב לשלם דמי ביטוח המשפט הסדר פשרה ובקשה לאישורו (להלן: בגין תשלום הפרמיה המבוצע בתשלומים שנתיים) וכן לפצות את חברי הקבוצה, הכוללים תוספת "תת שנתיות", מבלי שצוין "הסדר הפשרה", שתוקן בחודש מאי 2022, חודשיים מבלי שהדבר סוכם וגולה באופן ברור בשיעור הנזקים שנגרמו להם, ובכלל בפוליסה, באופן מפורש, כי הפוליסה כוללת שעיקרה כי כלל ביטוח תשלח לחברי קבוצה ומפורש בפוליסה. בכך, לטענת התובע, מפרה זאת להשיב לחברי הקבוצה את דמי תוספת "תת שנתיות" בגין תשלום הפרמיה מסוימים שהוגדרו בהסכם הפשרה מכתב כלל ביטוח את הוראות הפוליסה, הוראות חקיקה הביטוח בגין "תת שנתיות" ששולמה על בתשלומים חודשיים.	נוספות, ומטעה באופן שיטתי את המבוטחים. ידם עובר למועד הגשת התביעה. בנוסף, טוען התובע כי דרישת התשלום של עותר התובע להורות לכלל ביטוח לתקן תוספת התת שנתיות הינה תנאי מקפח בחוזה את הדוחות השנתיים למבוטחים ולשלוח להם דוחות הכוללים פירוט בדבר תוספת "התת שנתיות" שנגבית מהם ועתידיה להיגבות עד מועד סיום הפוליסה ולאפשר להם לבחור בין תשלום מראש של דמי הביטוח בכל שנה ללא תוספת ה"תת שנתיות" לבין תשלום דמי ביטוח חודשיים הכוללים את תוספת ה"תת שנתיות".	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.3. תובענות ייצוגיות מהותיות, תובענות מהותיות ובקשות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות אשר הסתיימו במהלך תקופת הדוח ועד לחתימתו כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
6.	12/2021 כלל החזקות	בית הדין האזורי לעבודה כלל פנסיה וגמל תל אביב-יפו כלל סל מניות ישראל	שמונה הוגשו נטען, הסעד לו עותר התובע הינו הקבוצה אותה מבקש המבקש לייצג בחודש מרס 2023 הגישו הנתבעות בקשה התובע מעריך את הנזק שנגרם לעמיתים בקופות הגמל, בקרנות פיצוי בגין נזק כספי, המשקף הינה כל מי שהיה עמית בקופות להעברת הדין לבית המשפט המחוזי, ובחודש המצרפי של כל חברי הקבוצה הפנסיה, בביטוחי החיים ובפוליסות חיסכון לטענתו את הנזק שנגרם הגמל, קרנות הפנסיה, ביטוחי החיים מאי 2023 החליט בית הדין למחוק את ההליך בסכום של כ-134 מיליוני ש"ח. ופוליסות החיסכון שמנוהלות על ידי בשל העדר סמכות עניינית תוך שמירת זכותם ש"ח. חברות הקבוצה, שהחזיקו במניות של התובעים לפנות לערכאה מתאימה. אלרוב ביום 18 למרס 2021. בחודש מאי 2023 התביעה הוגשה מחדש לבית המשפט המחוזי הכלכלי. לפרטים נוספים ראה סעיף 2.1.2.27 לעיל.	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.3. תובענות ייצוגיות מהותיות, תובענות מהותיות ובקשות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות אשר הסתיימו במהלך תקופת הדוח ועד לחתימתו כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד וערכאה	תאריך	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
7. 5/2015		כלל ביטוח והעמותה (בעלת הפוליסה)	לטענת התובע, לאחר שנים בהן לחייב את כלל ביטוח לשלם כל מי שבטוח אצל כלל ביטוח בחודש מאי 2019 דחה בית המשפט את הטענה ביחס להשבה של כל הנזק הנטען הכולל לכלל חברי אמו המנוחה הייתה מבטחת לכל אחד מחברי הקבוצה, בפוליסה, אשר בוטלה ביום 2 הפרמיות ששולמו בגין הפוליסה לאורך השנים. בית המשפט אישר את הקבוצה מכלל ביטוח מסתכם בפוליסת ביטוח חיים קבוצתי, אשר לא נהנו מפירות למרס 2014, וכן כל התובענה כייצוגית כנגד כלל ביטוח וכנגד העמותה בעילות של הפרת להערכת התובע בסכום של כ-90 ש"ח. במסגרת הוראות חוק חוזה הביטוח, תשמ"א -1981, תקנות הפיקוח על עסקי מיליוני ש"ח. גמלאי קרן הפנסיה "נתיב" – שנגבו מהם בגין הפוליסה הפוליסה אשר כלל ביטוח (ביטוח חיים קבוצתי), תשנ"ט – 1999, הוראות הפוליסה וכן דרום ומרכז (להלן: "העמותה" במשך השנים בהן היו גבתה מהם פרמיה בחודש בעילה של רשלנות וקבע כי כלל ביטוח לא התריעה בפני המבוטחים ו"הפוליסה", בהתאמה), ושילמה מבוטחים, בתוספת ריבית יוני 2014. פרמיות כסדרן, ביטלה כלל והצמדה כחוק. ביטוח באופן חד צדדי ושלא כדין את הפוליסה, בשל היות הפוליסה הפסדית, ונמנעה מלהחזיר את הפרמיות שגבתה. בנוסף, לטענת התובע, גבתה כלל ביטוח באופן בלתי חוקי פרמיות מהמבוטחים בגין חודש יוני 2014, לאחר המועד בו הפוליסה בוטלה.	מחזי-ירושלים		כחוק מתום 30 יום ממועד פטירת המבוטח. כמו כן נפסקו גמול ושכר טרחה לתובעים ולבאי כוחם.	סכום התביעה
			הסעד הנתבע הוא תשלום תגמולי ביטוח לחברי הקבוצה. בחודש באוגוסט 2021 ניתן פסק דין (להלן: "פסק הדין") במסגרתו קיבל בית המשפט את התביעה, וקבע כי כלל ביטוח והעמותה לא התריעו בפני המבוטחים כנדרש על ביטול פוליסת ביטוח החיים הקבוצתית. בהתאם לכך, חויבה כלל ביטוח לשלם למוטביהם של הגמלאים המבוטחים בפוליסה, שנפטרו מיום ביטול הפוליסה (1 למאי 2014) ועד למועד סיום תקופת הביטוח (30 לאפריל 2016) (להלן: "התקופה הרלוונטית"). את תגמולי הביטוח בהתאם לפוליסה (בסכום של 11,500 ש"ח לכל גמלאי שנפטר). בניכוי הפרמיות שהיה על הגמלאי לשלם בגין התקופה שמיום ביטול הפוליסה ועד למועד פטירתו, ובתוספת הפרשי ריבית והצמדה כחוק מתום 30 יום ממועד פטירת המבוטח. כמו כן נפסקו גמול ושכר טרחה לתובעים ולבאי כוחם.			בחודש אוקטובר 2021 הגישה כלל ביטוח ערעור על פסק הדין ובקשה לעיכוב ביצוע לבית המשפט העליון. הבקשה לעיכוב ביצוע התקבלה בחלקה, באופן שתשלום תגמולי הביטוח ומשלוח המכתבים לחברי הקבוצה יעוכב עד להכרעה בערעור. בחודש דצמבר 2023 התקבל הערעור והופחת סכום הפיצוי וכן נקבע שלא ישולם שכר טרחה וגמול נוסף לתובע הייצוגי ובא כוחו, מעבר למה ששולם בפועל.	

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.3. תובענות ייצוגיות מהותיות, תובענות מהותיות ובקשות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות אשר הסתיימו במהלך תקופת הדוח ועד לחתימתו כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
8.	2/2014	כלל ביטוח	לטענת התובע, כלל ביטוח מנצלת את לחייב את כלל ביטוח לשלם את כל מי שהתקשרו ו/או היו בחודש דצמבר 2017 אישר בית המשפט את התביעה המזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה העובדה שהמבוטח אינו משלם במשך דמי הפרמיה העודפים שגבתה מבוטחים בפוליסת ביטוח כייצוגית. זמן מה את רכיב החיסכון בפוליסת עקב הזנת תחילת הביטוח עד חיים ואשר לא שילמו את רכיב הקבוצה שאושרה הינה כל מי שהתקשרו ו/או היו בסכום של כ-20 מיליוני ש"ח. ביטוח חיים, הכוללת רכיב חיסכון למועד אישור התובענה כייצוגית החיסכון בפוליסה זו במלואו מבוטחים בפוליסת ביטוח חיים הכוללת רכיב חיסכון ורכיב ורכיב ריסק, ומפרה באופן יסודי ובטוה בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועד עריכת הפוליסה ועד ריסק, ואשר לא שילמו את אחד הרכיבים בפוליסה את תנאי הפוליסה על ידי ביצוע שינויים חוקית מקסימלית. לקבל צו האוסר למועד הזכאות לגמלה במלואה ממועד עריכת הפוליסה ועד למועד הזכאות בפוליסה באופן חד צדדי (קיצור על כלל ביטוח להמשיך ולגבות חודשית לפי הפוליסה ואשר לגמלה חודשית על פי הפוליסה או עד לסילוקה או עד תקופת הפוליסה, הזנת מועד תחילת פרמיות בשיעורים העולים על נגבו מהם פרמיות עודפות לפריעת הפוליסה, שלגביהם, המשיבה "הזיזה" קדימה הביטוח והעלאת גיל המבוטח בתחילת השיעור המקוב בפוליסה. לחילופין, שלא כדין עקב הזנת תחילת את מועד תחילת הביטוח. התביעה אושרה בעילות של הביטוח), וכפועל יוצא מעלה את מחיר לחייב את כלל ביטוח בתשלום סכום הביטוח. הפרמיה הריאלית בניגוד לדיון, על אף ראוי והולם לטובת הציבור בכללותו שהפרמיה עבור רכיב הריסק בפוליסה בסכום השווה לדמי גביה שנגבו ולא שולמה במלואה. בכך, לטענת התובע, הושבו למשלם בצירוף הפרשי גורמת כלל ביטוח למבוטחים נזקים הצמדה וריבית חוקית. בסכומים משמעותיים.	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה	

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.3. תובענות ייצוגיות מהותיות, תובענות מהותיות ובקשות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות אשר הסתיימו במהלך תקופת הדוח ועד לחתימתו כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה	
9.	7/2015 כלל ביטוח	לטענת התובע, כלל ביטוח מחשבת את הזכויות לחייב את כלל ביטוח לחשב את הגמלה לעניין הסעדים הלא כספיים - כל מבוטחי כלל ביטוח, בעלי בחודש יוני 2016 אושרה בקשתם המזק הנטען לתשלום גמלה ו/או היוון גמלה המגיעים למבוטחים, החודשית ו/או היוון הגמלה בהתאם להוראות פוליסות דומות לפוליסות של התובע ("המבוטחים"), אשר המוסכמת של הצדדים להעברת הכולל לכלל חברי המקפייאם את תשלום דמי הביטוח (במלואם או באופן הנוסחה המחייבת ולחייב את כלל ביטוח בתקופה או תקופות מסוימות לא שילמו, באופן זמני, את דמי היוון למושב שדן בתביעה נוספת של הקבוצה מסתכם (חלקי) באופן זמני לתקופה מסוימת ו/או לא משלמים לשלם לחברי הקבוצה שכבר ניזוקו את הביטוח על פי הפוליסה. לעניין הסעדים הכספיים: כל התובע, המתוארת בסעיף 2.1.3.8 להערכת התובע את דמי הביטוח במשך מספר חודשים, בניגוד הפרשי הגמלה או את הפרשי היוון הגמלה המבוטחים שהחלו לקבל מכלל ביטוח גמלה חודשית הנמוכה לעיל, בנושא חישוב הזכויות בסכום שאינו להוראות הדין, בניגוד להוראות הפוליסה ולנוסחה שמגיעים להם בתוספת הפרשי הצמדה מהגמלה החודשית שהייתה משולמת בהתאם לנוסחה בפוליסות ביטוח חיים, כאשר פחות מ-25 המחייבת לחישוב הגמלה הכלולה בפוליסה (להלן: וריבית כחוק. לחילופין, עותר התובע ליתן המחייבת וכן מבוטחים אשר בחרו בהיוון גמלה ואשר חישוב המבוטח אינו משלם את מלוא דמי מיליוני ש"ח. "הנוסחה המחייבת"), כן נטען שכלל ביטוח מסרבת פסק דין הצהרתי, לפיו כלל ביטוח מפרה את היוון הגמלה שלהם נמוך מהיוון הגמלה שהיה משולם בהתאם הביטוח ("ההליך הקודם").	המבוטח אינו משלם את מלוא דמי מיליוני ש"ח. הביטוח ("ההליך הקודם").	המבוטח אינו משלם את מלוא דמי מיליוני ש"ח. הביטוח ("ההליך הקודם").	המבוטח אינו משלם את מלוא דמי מיליוני ש"ח. הביטוח ("ההליך הקודם").	המבוטח אינו משלם את מלוא דמי מיליוני ש"ח. הביטוח ("ההליך הקודם").	המבוטח אינו משלם את מלוא דמי מיליוני ש"ח. הביטוח ("ההליך הקודם").
		למסור למבוטחים מידעים.	הוראות הפוליסות.	לנוסחה המחייבת.	בהמשך לבקשת ההסתלקות שהוגשה ואושרה בהליך הקודם, בחודש דצמבר 2023 ניתן פסק דין המאשר את הסתלקות התובע מבקשת אישור זו. כפועל יוצא מבקשת האישור נמחקה ותביעתו האישית של התובע נדחתה.		

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.3. תובענות ייצוגיות מהותיות, תובענות מהותיות ובקשות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות אשר הסתיימו במהלך תקופת הדוח ועד לחתימתו כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
10.	12/2015	כלל ביטוח וחברת ביטוח ממבוטחים בפוליסות ביטוח חיים שהונפקו שנתיות, כך שיחושב בשים לב למועדי תשלום הפרמיות שהונפקו החל מ- 1 באוגוסט 1982 במסגרתו דחה בית המשפט הקבוצה ביחס לכלל ביטוח מסתכם החל מ- 1 באוגוסט 1982 ושבמסגרתן בפועל ובשים לב להפחתת הפרמיה השנתית מדי ושבמסגרתן נגבה רכיב תת שנתיות, המחוזי את הבקשה לאישור להערכת התובעים בסכום שאינו נגבה רכיב תת שנתיות, כאשר הפרמיה תשלום ותשלום. להשיב לחברי הקבוצה את סכומי רכיב כאשר הפרמיה משולמת לשיעורים התובענה כייצוגית. בחודש פחות מ- 50 מיליוני ש"ח.	נוספת	מחוזי – ת"א	מסלול לשיעורים במהלך השנה (להלן: התת שנתיות, שנגבו מהם ביתר החל מהמועד בו חויבו במהלך השנה. "תת שנתיות"), שיעור ריבית אפקטיבית, המבוטחים ברכיב התת שנתיות ועד למועד מתן פסק הגבוה משיעור הריבית המירבי, שהתיר דין בתובענה, ולחילופין בשבע השנים שקדמו לתביעת הממונה על הביטוח לחברות הביטוח לגבות התובע ועד למתן פסק דין בתובענה. לחילופין, עותר בגין רכיב תת שנתיות. לטענת התובעים התובע לייתן פסק דין הצהרתי, לפיו שיטת חישוב רכיב גביה כאמור הינה בניגוד לדיון, למהלך התת שנתיות הנהוגה על ידי כלל ביטוח אינה חוקית או ולמקובל בתחום הפיננסיים ותוך התעלמות פסק דין הצהרתי אחר הנראה לבית המשפט נכון וצודק ממועדי תשלום הפרמיות החודשיות ומכך בנסיבות העניין. שהפרמיה השנתית הולכת ופוחתת במשך השנה.	ספטמבר 2020 הגישו התובעים ערעור על פסק הדין. בהתאם להחלטת בית המשפט הוגשה עמדת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן: "הממונה") במסגרתה דוחה הממונה את הטענה כי תת שנתיות היא ריבית. כמשמעות המונח בחוק הריבית. בחודש פברואר 2024 דחה בית המשפט העליון את הערעור.	

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

2.1.3. תובענות ייצוגיות מהותיות, תובענות מהותיות ובקשות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות אשר הסתיימו במהלך תקופת הדוח ועד לחתימתו כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה		
11.	7/2014	כלל ביטוח	לטענת התובע, כלל ביטוח גובה דמי להצהיר ולקבוע כי על כלל ביטוח לחשב את דמי כל מי שרכש ו/או חידש ו/או בחדש ינואר 2017 ניתנה החלטה על ידי בית המשפט סכום התביעה הכולל בתביעה הוערך ביטוח ביתר, בפוליסות חובה ו/או צד ג' הביטוח בגין הפוליסות כמפורט בבקשה; לחייב ירוש ו/או יחדש את הפוליסה הדוחה את טענות התובע, למעט ביחס לטענה בדבר על ידי התובע בסך של כ-26 מיליוני ו/או מקיף: "הפוליסה", במקרים בהם את כלל ביטוח בגילוי יזום של פרטי מידע שונים אצל התובעת במהלך שבע קיומה של פרקטיקה נוהגת בדבר עדכון פוליסות ש"ח. הערכת הנזק במסגרת תצהירי הנהג הצעיר ביותר הצפוי להשתמש כמפורט בבקשה; לאסור על כלל ביטוח לגבות השנים שקדמו להגשת והשבת דמי ביטוח עודפים, אשר ביחס אליה אושרה עדות ראשית מטעם התובע בתביעה ברכב דרך קבע (להלן: "הנהג"), עתיד מן המבוטח הוצאות מינהל או כל תשלום אחר התובענה ועד למועד מתן הבקשה לניהול התביעה כייצוגית.	עד למועד מתן הבקשה לניהול התביעה כייצוגית.	מבוטחי ש"ח במצטבר בגין תקופה של 11 ו/או לוותק נהיגה שהחל ממנו גובה בו ההנפקה החדשה נדרשת שלא באשמת תקופת הביטוח הגיע ו/או יגיע המשיבה בביטוח רכב חובה, מקיף וצד ג' בשבע השנים שנים.	כלל ביטוח דמי ביטוח מופחתים (להלן המבוטח); לחייב את כלל ביטוח לפצות את חברי הנהג הצעיר ביותר הצפוי האחרונות, אשר הגיעו במהלך תקופת הביטוח במסגרת הערעור דורש התובע, בין בהתאמה: "גיל מזכה" ו- "וּוּתֵק הקבוצות בגין המזקים שנגרמו להם, בתוספת להשתמש ברכב למדרגת גיל למדרגת הגיל ו/או ווּתֵק הנהיגה, המזכה בהפחתת דמי היתר, את הסכום שהוערך על ידי "מזכה"). לטענת התובע, על כלל ביטוח הפרשי הצמדה וריבית כדין ממועד גביית היתר ו/או לוותק נהיגה שהחל מהם הביטוח, ואשר המשיבה נמנעה מלנהוג כלפיהם על פי המומחה מטעמו, בסך נומינלי של לחשב את דמי הביטוח בדרך אחרת, ועד למועד הפיצוי ו/או ההשבה בפועל; לחייב הוא זכאי להפחתת דמי הפרקטיקה הנוהגת, ואשר כתוצאה מכך לא קיבלו את כ-100 מיליוני ש"ח, בתוספת וזאת גם במקרה של חידוש הפוליסה את כלל ביטוח להשיב לחברי הקבוצה את מלוא הביטוח, כאשר בפועל לא הפחתה."	במסגרת ניהול הקבוצה (וסכום הפיצוי בהתאם) עד לאחר תקופת ביטוח קודמת, וכן יש התעשרותה של כלל ביטוח על חשבון חברי קיבל את מלוא ההפחתה לה בחדש פברואר 2022 ניתן פסק דין, במסגרת ניהול הקבוצה (וסכום הפיצוי בהתאם) עד לחייב את כלל ביטוח לגלות למבוטחים הקבוצות. להורות על מתן כל סעד אחר לטובת היה זכאי וכן מי שנמנה על התביעה עצמה, אשר דחה את התובענה במלואה. למועד מתן פסק דין בערעור או עד בפוליסות רכב מכל סוג שהוא, באופן הקבוצות או פיצוי לציבור, כפי שימצא בית הקבוצה האמורה לעיל וביטוח בחדש אפריל 2022 התובע הגיש ערעור על פסק הדין לשינוי התנהלות. יזום, פרטי מידע שונים. המשפט לנכון בניסבות העניין.	המקיף ו/או צד ג' שלו היו שמסגרתו נדחתה התביעה.	כ-100 מיליוני ש"ח
						בחדש מרץ 2024 ניתן פסק דין במסגרתו דחה בית משפט העליון את הערעור וחייב את המערער בהוצאות.			

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

2.2 פרטים בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות שאינן מהותיות או תובענות שטרם הוגשו ולהוצאות נוספות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס

2.2.1. בנוסף לתובענות הייצוגיות המהותיות, המתוארות בביאור 45(2.1.1), לבקשות התלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות, המתוארות בביאור 45(2.1.2) ולבקשות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות שסולקו במהלך תקופת הדוח, המתוארות בביאור 45(2.1.3), תלויות ועומדות כנגד החברה והחברות המאוחדות שלה, למעט החברות בקבוצת מקס, בקשות לאישור כתביעות ייצוגיות אשר להערכת החברה הן אינן מהותיות¹⁵ ולפיכך לא נכלל לגביהן תיאור מפורט בדוחות הכספיים. נכון למועד הדוח, מתנהלות כנגד החברה ו/או חברות המאוחדות שלה כאמור, למעט מקס, 7 תביעות אשר הסכום הכולל המצוין על ידי התובעים בתביעות האמורות הינו בסך של כ-140 מיליוני ש"ח¹⁶ (לעומת 13 תביעות בסכום של כ-184 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2022).

2.2.2 חשיפות ביטוחיות

בנוסף להליכים המשפטיים הנזכרים לעיל, קיימת גם חשיפה פוטנציאלית, אשר בשלב זה לא ניתן להעריכה או לכמתה, להגשת תובענות נגזרות או ייצוגיות נוספות כנגד חברות הקבוצה בין היתר נוכח מבנה השליטה בחברה (לפרטים נוספים ראה בביאור 1 לדוחות, וכן סעיפים 2.1.3.5 ו-2.3 לעיל ולהלן) וכן חשיפה הנובעת ממורכבותם של מוצרי החברות העשויים להביא לכך שתתעורר מחלוקת בדבר פרשנותה של הוראת דין או הסכם, לרבות כפועל יוצא מפערי מידע בין חברות הקבוצה לבין צדדים שלישיים, בכל הנוגע לתנאים חוזיים, מסחריים או הוראות רגולטוריות וזאת גם בשים לב לאפשרות הקיימת לממונה, בתנאים מסוימים, להורות למבטח להפסיק להנהיג תוכנית ביטוח או להורות להנהיג שינוי בתוכנית ביטוח וזאת גם ביחס לפוליסות שכבר שוקק על ידי המבטח, או בדבר אופן היישום של הוראות דין או הסכם, או אופן יישוב התביעה על פי ההסכם, החלים ומשפיעים על מערכת היחסים שבין החברות בקבוצה לבין הלקוח ו/או על מערכת היחסים בין החברה לבין צדדים שלישיים לרבות מבטחי המשנה.

חשיפה זו מוגברת במיוחד בתחומי חיסכון ארוך טווח וביטוחי הבריאות ארוכי הטווח בהם פועלת כלל ביטוח, בין היתר, לאור העובדה שבתחומים אלו הפוליסות הופקו בחלקן לפני עשרות שנים, ואילו כיום, לאחר שינויים מהותיים ברגולציה ועל רקע התפתחות פסיקת בתי המשפט ועמדת הממונה, עשויה להינתן לאותן פוליסות פרשנות שונה בדיעבד ולהחיל ביחס אליהן סטנדרטיים פרשניים שונים מאלו אשר היו נהוגים במועד כריתתם. זאת ועוד, בתחומים האמורים, הפוליסות תקפות למשך עשרות שנים, ועל כן קיימת חשיפה שבאותם מקרים בהם תתקבל טענת לקוח ותינתן פרשנות חדשה לאמור בפוליסה, תושפע גם הרווחיות העתידית של אותה חברה בגין תיק הפוליסות הקיים. זאת, בנוסף לפיצוי שיכול להינתן ללקוחות בגין פעילות העבר.

כמו כן, קיימת חשיפה, אשר בשלב זה לא ניתן להעריכה או לכמתה, לתקלות באופן תפעול המוצרים בעיקר בתחום החיסכון ארוך הטווח ובתחום הבריאות. תחום הביטוח בו עוסקות חברות הקבוצה הינו מורכב ועתיר פרטים, והוראות רגולטוריות המשתנות על פני שנים, וקיים בו סיכון אינהרנטי אשר לא ניתן לכימות, להתרחשות של טעות או שורה של טעויות, טעויות מיכון או טעויות אנוש, אשר עלולות להיות בעלות השפעה רוחבית. לא ניתן לצפות מראש את מלוא סוגי הטענות שיועלו בהקשר זה ו/או את החשיפה הנובעת מהן אשר יכול ויועלו, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני של תובענות ייצוגיות ו/או הכרעות רוחביות של הממונה.

חשיפה כאמור נובעת גם ממורכבותם של המוצרים האמורים, המאופיינים באורך חיים ממושך מאוד, וכפופים לשינויים מהותיים, מורכבים ותכופים, לרבות שינויים בהוראות רגולציה ומיסוי. מורכבות שינויים אלה והחלתם לגבי מספר רב של שנים יוצרת חשיפה תפעולית מוגברת וזאת גם לאור ריבוי מערכות מיכון בגופים המוסדיים בקבוצה ומגבלותיהן, לאור תוספות ו/או שינויים לנוסח הבסיסי של המוצרים ולאור שינויים רבים ותכופים המבוצעים לאורך חיי המוצר, לרבות על ידי הרגולציה, הלקוחות (העובדים) ו/או המעסיקים ו/או מי מטעמם, ביחס לכיסויים הביטוחיים ו/או ביחס להפקדות לחיסכון, לרבות בהקשרים של דיווחים לעמיתים והצורך ביצירת קשר ישיר מול מעסיקים וגורמים מתפעלים.

מורכבות ושינויים אלו נוגעים, בין היתר, להיקפי ההפקדות ולשיעורן, לרכיבים השונים של המוצר, לאופן שיוך הכספים לעובדים (לרבות בשל אי התאמות בין דיווחי המעסיק, לרבות במסגרת ממשק מעסיקים לבין נתוני הפוליסות), למוצרים ולרכיביהם, למועד זקיפת תשלומים, לזיהוי פיגורים בהפקדות ולטיפול בהם, למעמד התעסוקתי, האישי והחיתומי של הלקוחות ולהבטחים תפעוליים הכרוכים במעורבות של צדדים שלישיים מחוץ לקבוצה, אשר משפיעים על זכויות הלקוחות ומשליכים, בנוסף, על המידע הנמסר להם. מורכבות זו מתעצמת לאור ריבוי הצדדים הפועלים מול החברות בקבוצה בניהול המוצרים ותפעולם, הכוללים בין היתר גורמים מפיצים, מעסיקים, לקוחות ומבטחי משנה, לרבות לעניין הממשק השוטף מולם והנחיות סותרות שעלולות להתקבל מצידם או מצד הבאים מכוחם. הגופים המוסדיים בקבוצה, עוסקים באופן שוטף בלימוד, איתור וטיפול בסוגיות אשר עלולות לנבוע מהמורכבויות האמורות, הן ביחס למקרים פרטיים והן ביחס לסוגי לקוחות ו/או מוצרים.

מורכבות נוספת בהיבט הפקדות מעסיקים, קשורה למנגנון שנקבע בחוק הגנת השכר, התשי"ח-1958, ולפיו רואים סכום שמעסיק חייב לקופת גמל, כהגדרתה בחוק זה, לעניין זכויות העובד או חליפו כלפי קופת הגמל, כאילו שולם במועדו, אלא אם קבע בית הדין האזורי לעבודה שהפיגור בגביית החוב חל שלא עקב רשלנותה או חל עקב נסיבות מוצדקות אחרות, ובכפוף לזכות השיפוי הקיימת לקופה מהמעסיק, בהתאם להוראות החוק. בנוסף, בהתאם לחוזר אופן הפקדת תשלומים לקופת גמל, קופת הגמל תקבל מאת מעסיק אשר לא העביר תשלומים לקופת הגמל במועד, ריבית פיגורים. קיימים קשיים בפרשנות הוראות

¹⁵ ראה הערה 3 לעיל לעניין רף המהותיות.

¹⁶ מספר התביעות האמור כולל, תביעה אחת בה כלל ביטוח הינה נתבעת פורמאלית ולא מתבקשים סעדים כנגדה, תביעה אחת שהגשתה כתביעה ייצוגית אושרה בה התובע לא נקב בסכום תביעה ואולם העריך אותו בעשרות מיליוני ש"ח. למידע נוסף בדבר כל התביעות הייצוגיות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת סימקס, ראה בביאור 8(2.4.1) להלן.

הדין ויישומן. אחריות הגופים המוסדיים בקבוצה לגביית חובות מעסיקים לקופות כאמור, יוצרת חשיפה במקרה שנפלו ליקויים בהליך הגבייה.

כמו כן, הגופים המוסדיים בקבוצה מבצעים, באופן שוטף, הליך של טיוב נתונים במערכות המיכון בתחום החיסכון ארוך הטווח, אשר מטרתו להבטיח, כי רישום זכויות העמיתים והמבוטחים במערכות המידע יהיה שלם, זמין וניתן לאחזור וזאת בהתייחס לפערים המתגלים מעת לעת, לרבות לעניין מיכון סיווג הכספים הנחסכים, בהתאם לרבי הוראות הרגולציה שניתנו במהלך השנים, ואלו מצויים בשלבים שונים של טיפול. הגופים המוסדיים בקבוצה אינם יכולים להעריך את היקפן, עלויותיהן, ומלוא השלכותיהן של הפעולות האמורות, כמו גם את היקף פערי הטיוב העתידיים, שיכולים לנבוע משינויים רגולטוריים, וזאת בין היתר לאור מורכבות המוצרים, היותם מוצרים ארוכי טווח, נוכח ריבוי מערכות המיכון בתחום ומגבלותיהן. הגופים המוסדיים בקבוצה מעדכנים את ההתחייבויות הביטוחיות שלהם מעת לעת ובהתאם לצורך.

בהקשר זה יוציין כי בחודש דצמבר 2021 התקבל בכלל ביטוח מכתב שעניינו יישום של מגבלות רגולטוריות בעניין גביית עלויות כיוסויים ביטוחיים לפי לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד – 1964 הכולל דרישות לביצוע השבה של סכומים שנגבו, לכאורה, בניגוד למגבלות שפורטו במכתב. החברה מצויה בדין ודברים מול הרשות בעניין יישום האמור במכתב ובשלב זה אין וודאות באשר למלוא הסכום שתידרש להשיב עקב המכתב האמור, והיא אינה יודעת להעריך, את מלוא ההשלכות הנובעות מהיישום שיידרש.

כמו כן קיימת חשיפה, אשר בשלב זה לא ניתן להעריכה או לכמתה לשינויים ולהתערבות רגולטורית משמעותית, בתחומי הביטוח והחיסכון השונים, בין היתר, כאלו המכוונות להפחתה ישירה או עקיפה של דמי ביטוח ודמי ניהול, להתערבות בהליכי מכירה, תוך עשיית שימוש שונה בכלים רגולטוריים מגוונים, אשר יכול ותשליך על תנאי ההתקשרות, מבנה ההתקשרות ויחסי הגומלין שבין גופים מוסדיים, סוכנים, מעסיקים ולקוחות, באופן שיכול וישפיע על העומס וההוצאות התפעוליות, על הרווחיות, על שימורם של מוצרים קיימים ולרבות ביחס למודל העסקי של הענף ולתיק המוצרים הקיימים.

הקבוצה חשופה, באופן שאינו ניתן להערכה, גם לטענות משפטיות במישור דיני החוזים וקיום התחייבויות ביטוחיות במסגרת הפוליסה או יישום הוראות תקנוני קופות הגמל, הפרת חובת נאמנות, תום לב, ניגודי עניינים, רשלנות מקצועית ולרבות בגין אופן ההפצה והמכירה של מוצרי הקבוצה, באמצעות צדדים שלישיים, אשר פעולותיהם, בין במעשה ובין במחדל, עלולות לחייב אותה.

2.2.3 חשיפות נוספות

2.2.3.1 תביעות לא מהותיות או שטרם הוגשו

החשיפה לתובענות שטרם הוגשו כנגד חברות בקבוצה, מובאת לידיעת החברות במספר דרכים. זאת, בין היתר, באמצעות פניות של לקוחות, עובדים, ספקים, עמותות או מי מטעמם אל גורמים בחברות ובמיוחד אל הממונה על פניות הציבור בחברות בקבוצה, באמצעות תלונות של לקוחות ליחידה לפניות הציבור במשרד המאסדר, ובאמצעות תביעות (שאינן ייצוגיות) המוגשות לבית המשפט ובאמצעות ניירות עמדה של הממונה.

יוציין כי ככל שמדובר בתלונות לקוח המוגשת ליחידה לפניות הציבור במשרד המאסדר, הרי שבנוסף על הסיכון שהלקוח יבחר להעלות את טענותיו גם במסגרת תובענה ייצוגית, חשופות החברות בקבוצה אף לסיכון שהמאסדר יכריע בתלונה בדרך של הכרעת רוחב אשר תחול על קבוצה רחבה של לקוחות. בשנים האחרונות, חל גידול בחשיפה לסיכון האמור וזאת בשל המעורבות הגוברת שמגלה המאסדר באמצעות ביקורות, טיפול בתלונות של לקוחות המגיעות לרשות ולרבות לאור העובדה כי מעת לעת נוהג המאסדר לקבוע עמדה עקרונית בדרך של הכרעות רוחב, ניירות עמדה ואף טיוטות של ניירות עמדה, שמתפרסמות על ידו וכן במסגרת הוראות אופרטיביות הניתנות במסגרת דוחות ביקורת. לפרטים נוספים בדבר הכרעות רוחב וניירות עמדה ראה סעיף 2.2.3.2 להלן.

כמו כן, בהתאם להוראות הרגולציה החלה על גופים מוסדיים, במסגרת חוזר בירור ויישוב תביעות וטיפול בפניות ציבור, במקרים בהם פניית ציבור מצביעה על ליקוי מהותי, מערכתי, שעשוי לחזור על עצמו בהתנהלות הגוף המוסדי, על הגוף המוסדי לפעול לאיתור מקרים דומים שבהם אירע ליקוי דומה, וככל שנמצאו מקרים דומים - לבצע הפקת לקחים ולתקנם תוך פרק זמן סביר. תיקון זה עלול להרחיב את חשיפת הקבוצה להשלכות רוחביות בגין ליקויים כאמור.

2.2.3.2 חשיפות חברות בקבוצה בשל הוראות רגולטוריות, ביקורות וניירות עמדה

א. כמו כן ובאופן כללי, בנוסף לחשיפה הכללית הקיימת לחברות מקבוצת החברה, בגין תובענות עתידיות, כמפורט בסעיף 2.2.2)45 לעיל, הרי שמעת לעת, לרבות בעקבות תלונות לקוחות או ספקים, ביקורות ובקשות לקבלת מידע, קיימת גם חשיפה בגין התראות בדבר כוונת רשות מפקחת, להטיל על החברות המאוחדות המפוקחות עיצומים כספיים ו/או הוראות בדבר תיקון ו/או השבה ו/או ביצוע פעולות מסוימות ביחס לפעולות שבוצעו בעבר ו/או שינוי התנהגות וזאת, בין היתר, ביחס ללקוח או קבוצה של לקוחות ו/או חשיפה בגין הכרעות רוחביות, במסגרתן יכול ותינתנה הוראות אף על ביצוע השבה ללקוחות או על סעדים אחרים בגין הליקויים אליהן מתייחסות ההתראות או הכרעות ו/או ניירות עמדה המתפרסמים על ידי גופים מפקחים ואשר מעמדן ומידת השפעתן אינם ודאיים. כמו כן, חברות הקבוצה מצויות מעת לעת בהליכי שימוע ו/או דיון עם רשויות מפקחות ביחס להתראות ו/או הכרעות ולעיתים מופעלות כנגדם סמכויות אכיפה, במסגרתן מוטלים עיצומים כספיים.

החברות בקבוצה, בוחנות את הצורך בביצוע הפרשות בדוחות הכספיים בקשר לתהליכים האמורים וזאת בהתבסס על חוות דעת יועציהם המשפטיים ו/או מצויים בהליכי לימוד של המשמעויות של הליכים כאמור, וזאת בהתאם לצורך ולעניין.

ב. להלן פרטים בדבר עמדות או טיוטות עמדות ממונה או הכרעות עקרוניות שיש להן או עשויה להיות להן השפעה על הקבוצה, כאמור:

1. החברה ניהלה בעבר דיונים מול הממונה בקשר עם טיוטת הכרעה שעניינה, בהפקדות חד פעמיות של מבוטחים בפוליסות המבטיחות תשואה (להלן: "הפוליסות"). בהתאם לטיוטה מחוייבת החברה לנקוט פעולות מסוימות ביחס למבוטחים שתשואת ההפקדות החד פעמיות בפועל, שנשאו את תשואת תיק חוזי ביטוח תלוי תשואה, הייתה שווה או עלתה על התשואה המובטחת בפוליסות ופעולות מסוימות ביחס למבוטחים שתשואת ההפקדות החד פעמיות בפועל הייתה נמוכה מהתשואה המובטחת. לפיכך, בשלב זה, לאור העובדה שלא ידוע מה יהיה נוסחה הסופי של הכרעה, אם וככל שתתקבל, אין באפשרות החברה להעריך את השלכותיה ומידת השפעתה על החברה, אם וככל שתפורסם.

2. בהתאם לדוחותיה הכספיים של עתודות, חברה מוחזקת על ידי כלל ביטוח (50%), במהלך שנת 2017 נערכה בקרן הפנסיה ביקורת מטעמו של הממונה בנושא זכויות עמיתים. ביום ה-7 באוגוסט 2019 התקבלה בעתודות טיוטת דוח הביקורת לתגובתה. טיוטת דוח הביקורת עסקה בנושאים מרכזיים בפעילות קרן הפנסיה וביניהם: נושא הקבוצות, תקנון הקרן, דמי ניהול והוצאות ניהול, טיוב נתונים, דיווח אקטוארי ומשיכת כספים מהקרן. עתודות הגישה את התייחסותה לממצאי טיוטת דוח הביקורת וקיימה מספר דיונים עם נציגי הממונה. לחברה נמסר, כי ביום 21 אוגוסט 2022 התקבל בעתודות דו"ח הביקורת הסופי, אשר כולל הנחיות והמלצות לדייקטוריון במספר נושאים ובין היתר: בחינת סוגיית הבועות האקטואריות על כלל היבטיה והשלכותיה; לרבות תוחלת. אופן הטיפול בהן, הלימה גבוה יותר בין מח"מ הנכסים לבין ההתחייבויות בכל בועה אקטוארית ועוד; וכן מציאת פתרונות לבעיית מקורות מימון לניהול הקרן בעתיד בהינתן היותה קרן סגורה; טיוב אופן תשלומי העמיתים, העמקת הליך טיוב הנתונים, המלצות מסוימות לתיקוני תקנון והרחבת ביאורים ועוד. בנוסף, המליץ הממונה לשקול את האפשרות של אימוץ נוסחת ערכי הפדיון הקבועה בתקנות מס הכנסה, על מנת לעודד את העמיתים בקרן לממש את הכספים כקצבה ולא כמשיכה הונית. לחברה נמסר, כי ביחס לחלק משמעותי מההמלצות, ובפרט בנושאים הקשורים לבועות האקטואריות, התאמת מח"מ נכסים להתחייבויות ונוסחת הפדיון – נקבע בדוח הביקורת כי דירקטוריון עתודות צריך לגבש עמדתו בסוגיות אלו, ואין ההמלצה מחייבת ספציפית ביחס לאופן הטיפול באתם נושאים; וכי נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, מתקיים שיח מול הרשות במטרה להגיע למודל מוסכם בנושא של הבועות האקטואריות, כאשר נושאים אחרים גובשה תוכנית פעולה קונקרטיה המיושמת על ידי הקרן. לאור כל האמור לעיל עתודות אינה יכולה להעריך את מלוא השלכות דוח הביקורת על דוחותיה הכספיים.

2.3 תביעה מהותית נוספת שנמחקה שאינה במהלך העסקים הרגיל שהוגשה כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט החברות מקבוצת מקס

בחודש נובמבר 2022 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו בקשה למתן צו לגילוי ועיון במסמכים טרם הגשת תביעה נגזרת נגד החברה, המנכ"ל ונגד חמישה דירקטורים המכהנים בה (מבין שבעה דירקטורים מכהנים), בהם יו"ר הדירקטוריון (להלן בהתאמה: "נושאי המשרה" ו-"הבקשה"). הבקשה הוגשה על ידי אלרוב נדל"ן ומלונאות בע"מ, בעלת מניות בחברה ("המבקשת") המבקשת לקבל לצו המורה לחברה לגלות את כל המסמכים, לרבות פרוטוקולים של החברה ומסמכים שהוחלפו עם צדדים שלישיים, בקשר עם התקשרות החברה בעסקה לרכישת מלוא מניות חברת ורבורג פינקוס החזקות פיננסיות (ישראל) בע"מ, המחזיקה במקס איט פיננסים בע"מ ובחברות נוספות (להלן: "עסקת מקס") בחודש אוגוסט 2022 וכן את כל המסמכים בקשר עם טענות המבקשת ביחס לאירועים קונקרטיים המפורטים בבקשה. על פי הבקשה, המידע המבוקש נועד לאפשר למבקשת לבחון אפשרות להגשת תביעה נגזרת הן בקשר עם תקינות אישור עסקת מקס וכפועל יוצא מכך תוקפה ו/או בקשר עם הנזקים וההוצאות שנגרמו לחברה בגין קידום עסקת מקס, והן בקשר עם החובה של החברה לפעול להפסקת כהונתם של מי שהפרו חובות זהירות (לרבות באופן העולה כדי פזיזות) ואמונים כלפי החברה לרבות בכל הקשור עם ביצור שלטון המנהלים כחברה ללא גרעין שליטה ו/או כשלו כלפיה בממשל תאגידי בלתי תקין. במסגרת הבקשה, ציינה המבקשת, כי אם יתברר לאור גילוי המסמכים המבוקש, כי הדירקטוריון אינו יכול ליהנות מחזקת שיקול הדעת העסקי ולא תוכח הגינות מלאה/מוגברת של עסקת מקס, אזי עשויה לעמוד לחברה תביעה נזיקית בהיקף משמעותי כנגד נושאי המשרה. בחודש יוני 2023 אישר בית המשפט את בקשת הצדדים למתן פסק דין מוסכם, במסגרתו נקבע כי ההליך יימחק והתאפשר לב"כ אלרוב עיון חלקי של מסמכי חברה מסוימים תחת כתב סודיות.

2.4 דרישת מידע מאת רשות ההגבלים כנגד חברת הייפ

בחודש ינואר 2024 התקבלה אצל הייפ פתרונות תשלום בע"מ, חברה נכדה של החברה (להלן: "הייפ"), דרישת נתונים ופניה לבחינת התנהלות המקימה חשש להפרת הוראות חוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988, וזאת בעניין ממשק של סולקין חדשים למערכות הייפ. הייפ השיבה לרשות התחרות, לאחר שביצעה בחינה בנושא הפניה, תוך שהיא דוחה את החשש האמור ואף מציעה פתרון חלופי לעניין הממשק. למיטב ידיעתה של החברה, רשות התחרות בוחנת את תגובתה של הייפ.

2.5 פרטים מסכמים בדבר חשיפה לתביעות כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט חברות מקבוצת מקס

הסכום הנתבע במיליוני ש"ח	מספר התביעות	סוג התביעה
א. תובענות שאושרו כתובעות ייצוגיות¹⁷		
2,240	5	1. צוין סכום המתייחס לחברה
48	1	2. התביעה הוגשה כנגד מספר גורמים ולא יוחס סכום ספציפי לחברה
-	2	3. לא צוין סכום התביעה ¹⁸
ב. בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות		
4,306	20	1. צוין סכום המתייחס לחברה ¹⁹
8,267	5	2. התביעה הוגשה כנגד מספר גורמים ולא יוחס סכום ספציפי לחברה ²⁰
-	19	3. לא צוין סכום התביעה/ צוין טווח אפשרי ²¹
7	1	4. צוין סכום שנתי (ובהתאם הסכום הכולל הינו תלוי תקופה) ²²

2.5.1 להלן פירוט של סכום התביעות הכולל בתובענות ייצוגיות, מהותיות ושאין מהותיות, אשר הגשתן כתביעה ייצוגית אושרה, בבקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות, ובתביעה נגזרת כפי שצוין על ידי התובעים בתביעתם (נומינלית) במסגרת כתיב הטענות שהוגשו כנגד החברה והחברות המאוחדות, למעט חברות מקבוצת מקס. צוין כי הגשת תביעות ייצוגיות במדינת ישראל אינה כרוכה בתשלום אגרה כנגזרת מסכום התביעה, לפיכך, סכומי התביעה בתביעות מסוג זה עשויים להיות גבוהים באופן משמעותי מהיקף החשיפה בפועל בגין אותה חשיפה. במרבית המקרים מצינים התובעים כי הסכום הנתבע על ידם נקב כהערכה בלבד, וכי הסכום המדויק יתברר במדויק במסגרת ההליך המשפטי. עוד יצוין כי הסכום האמור אינו כולל תביעות שהתובע המייצג לא ציין את סכומן (סעיף ב(3) בטבלה להלן). כמו כן, מובהר כי הסכום הנתבע אינו מהווה בהכרח כימות של סכום החשיפה בפועל של החברה, אשר יכול להיות לבסוף נמוך יותר או גבוה יותר²³, כי פעמים רבות התובעים נמנעים מלנקוב בסכום התביעה או מצינים כי סכומה עולה על 2.5 מיליוני ש"ח על מנת שהתביעה תתברר בגדר סמכות בית המשפט המחוזי והחשיפה בגין תביעות אלו יכולה להיות משמעותית שונה מהמצוין, וכי הסכום הנתבע מתייחס בדרך כלל לתקופה שקדמה למועד הגשת התביעה ולא כולל את התקופה שלאחר מכן.

בנוסף למפורט בסעיפים (1)45, ו-(2)45, לעיל, החברה ו/או החברות המאוחדות הנין צד להליכים משפטיים נוספים, מעבר לתביעות שאין במהלך עסקים רגיל, שאינם הליכים מהותיים ואינם תובענות ייצוגיות ונגזרות ועיקרם תביעות שנקטו לקוחות, לקוחות בעבר, וכן צדדים שלישיים שונים, שלא במסגרת תביעות שוטפות למימוש זכויות על פי חוזה ביטוח או תקנוני קופות גמל, בסכום, נטען כולל של כ-35 מיליוני ש"ח (סך של כ-30 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2022). עילות התביעה במסגרת הליכים אלה רבות ושונות.

2.5.2 ביחס לחברה והחברות המאוחדות, למעט חברות מקבוצת מקס, בגין העלויות העשויות לנבוע מהתביעות והחשיפות המתוארות בסעיפים (1)45, ו-(2)45 לעיל מבוצעות הפרשות בדוחותיהן הכספיים של החברות המאוחדות הרלוונטיות, רק אם יותר סביר מאשר לא (**more likely than not** - דהיינו, ההסתברות עולה על 50%) שתיווצר חבות לתשלום הנובעת מאירועי עבר, ושסכום החבות ניתן לכימות או להערכה בטווח סביר.

סכומי ההפרשות שבוצעו מבוססים על הערכת מידת הסיכון בכל אחת מהתביעות נכון למועד הסמוך למועד פרסום דוח זה (למעט חלק מהתביעות שהוגשו במהלך שני הרבעונים האחרונים, אשר בשל השלב המקדמי של הטיפול בהן לא ניתן להעריך את סיכויי ההצלחה בהן). לעניין זה יצוין כי אירועים המתרחשים במהלך ההתדיינות המשפטית עשויים לחייב ביצוע של הערכה מחודשת של סיכון זה. ככל שלחברה זכות לשיפוי מצד שלישי, החברה מכירה בזכות זו, אם וודאי למעשה (**Virtually Certain**) שהשיפוי יתקבל אם החברה תסלק את המחויבות.

הערכות החברה והחברות המאוחדות בדבר הערכת הסיכון בתביעות המתנהלות מתבססות על חוות דעת יועציהן המשפטיים ו/או על האומדן של החברות הרלוונטיות לרבות בדבר הסכומים של הסדרי הפשרה, שהנהלות החברה והחברות המאוחדות צופות שיותר סביר מאשר לא, שישולמו על ידן.

יודגש כי בחוות דעת עורכי הדין ביחס למרבית הבקשות לאישור תובענות כייצוגיות שבהן לא בוצעה הפרשה, מתייחסת ההערכה של עורך הדין לסיכויי הבקשה לאישור התביעה כייצוגית ואינה מתייחסת לסיכויי התביעה לגופה, אם תאושר כייצוגית. זאת, בין

¹⁷ לרבות תביעה, שאושרה כתובענה ייצוגית וניתן בה פסק דין המקבל את התביעה

¹⁸ במסגרת תובענות אלה קיימת תובענה שהוערכה במאות מיליוני ש"ח ותובענה שהוערכה בעשרות מיליוני ש"ח.

¹⁹ במסגרת תובענות אלה קיימת תובענה בה המבקשים העריכו את הנזק הנתען כנגד כלל ביטוח בגין התקופה מיום 8 במרס 2020 ועד ליום 30 באפריל 2020 בסכום של 103 מיליוני ש"ח וצינו כי הנזק ממשיך להצטבר כל עוד לא תופסק הגביה.

²⁰ כולל תביעה אחת בה נתבע סכום של כ-1,413 מיליוני ש"ח המיוחס לחברה וסכום נוסף של כ-1,507 מיליוני ש"ח שלא יוחס לחברה.

²¹ במסגרת בקשות אלו קיימות בקשות בהן, בקשה אחת לצירוף כנתבע פורמלי, שלוש בקשות בהן התובע לא נקב בסכום תביעה ואולם העריך אותו במיליוני ש"ח רבים, בקשה בה התובעים מעריכים כי הנזק הכולל עולה על 3 מיליון ש"ח אחת עשר בקשות בהן התובעים לא מכמתים את הנזק הכולל אך מעריכים כי הוא עולה/ עולה במידה ניכרת על סך של 2.5 מיליוני ש"ח (סך סמכותו העניינית של בית המשפט המחוזי). מתוך בקשה אחת בה התובעים לא מכמתים את הנזק הכולל אך מעריכים כי הוא עולה על סך של 2.5 מיליוני ש"ח וביחס לאחת מהקבוצות התובעות במסגרת התביעה, טוענים כי הנזק מוערך בסך של 10.02 מ"ח (ביחס לכל הנתבעות) יצוין כי במסגרת בקשות אלו קיימת בקשה אחת, אשר הוגשה כנגד החברה וכנגד מקס, ראה סעיפים 2.1.2.14 ו-3.1.2.6 לעיל ולהלן.

²² הבקשה הוגשה במרס 2020. לטענת התובע, אין להחיל התיישנות כלשהי על התביעה. לחילופין, התביעה לסעדים כספיים חלה החל מ- 7 שנים לפני הגשת התובענה ועד אישור התובענה כייצוגית.

²³ עוד יצוין, כי הסכומים המפורטים אינם כוללים סכומים שנדרשו על ידי התובעים בגין גמול לתובע הייצוגי ושכר טרחה לבא כוחו, אינם כוללים תביעה כנגד עתודות מפורט בסעיף 2.1.2.2, ואינם כוללים גידול בסכומי התביעה ביחס לתקופה שממועד הגשתה, ככל שרלבנטי.

היתר, מהסיבה שהיקפו ותוכנו של הדיון בתביעה לגופה, לאחר שתאושר כתובענה ייצוגית יושפע מהחלטת בית המשפט בדבר אישור הבקשה להכיר בתביעה כתובענה ייצוגית, אשר מתייחסת בדרך כלל, לעילות התביעה שאושרו ולכאלה שלא אושרו, לסעדים שאושרו ולכאלה שלא אושרו ועוד כיוצ"ב.

חלק ניכר של הבקשות לאישור תובענות כייצוגיות הוגשו כנגד הקבוצה בעניינים שונים הקשורים לחוזי ביטוח ולמהלך העסקים הרגיל של הקבוצה, לגביהם הועמדו על ידי הקבוצה עתודות ביטוחיות.

לא ניתן בשלב ראשוני זה להעריך את סיכויי הבקשות לאישור התובענות כייצוגיות המדווחות המפורטות בסעיפים 2.1.2)45 (30), (31), (32), (33), (34) ו-(35)

ההפרשה הנכללת בדוחות הכספיים ביחס לחברה והחברות המאחדות, למעט החברות מקבוצת מקס, נכון ליום 31 בדצמבר 2023, בגין כלל התביעות המשפטיות והחשיפות האמורות בסעיפים 1)45, ו-2)45 לעיל הינה בסך של כ-409 מיליוני ש"ח (סך של כ-364 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2022).

סכומים אלו כוללים הפרשות שבוצעו בגין התחייבות עבר בהתאם להערכת עורכי הדין ואינם כוללים את השפעת הערכות על אומדן התזרים העתידי אשר נכללים, במידת הצורך, בבדיקת נאותות העתודות.

3. חשיפות כנגד החברות מקבוצת סימקס

במהלך העסקים השוטף הוגשו נגד מקס תובענות משפטיות מהותיות²⁴, אשר יכולות להיות תובענות שהגשתן כתובענה ייצוגית אושרה; בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות; תובענות ייצוגיות מהותיות ושאינן מהותיות שהסתיימו במהלך תקופת הדוח ועד לחתימתו ותביעות מהותיות אחרות.

ביחס למקס²⁵ מתכונת הגילוי הינה על פי הוראות המפקח על הבנקים, באופן שניתן גילוי אודות תביעות מהותיות. לעניין הפרשות בדוחות הכספיים התביעות שהוגשו כנגד מקס מסווגות לשלוש קבוצות, כדלקמן²⁶:

- סיכון צפוי (Probable) - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה מעל ל- 70%. בגין תביעה הנכללת בקבוצת סיכון זו נכללו הפרשות בדוחות הכספיים.
- סיכון אפשרי (Reasonably Possible) - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה בין 20% ל- 70%. בגין תביעה הנכללת בקבוצת סיכון זו לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים.
- סיכון קלוש (Remote) - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה מתחת או שווה ל- 20%. בגין תביעה הנכללת בקבוצת סיכון זו לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים.

הדוחות הכספיים כוללים הפרשות נאותות בגין תביעות, בהתאם להערכת ההנהלה ובהתבסס על הערכות יועציה המשפטיים החיצוניים של מקס בהתאם לאמור לעיל.

החשיפה, כפי שהוערכה על ידי מקס בהסתמך על הערכת הסיכון של עוה"ד החיצוניים המטפלים כמפורט להלן, בשל תביעות משפטיות שהוגשו נגד מקס בנושאים שונים שסכום כל אחת מהן עולה על 1 מיליון ש"ח כאשר אפשרות התממשותן אינה קלושה הינה בסך 180 מיליוני ש"ח ("החשיפה לתביעות שאינן קלושות").

עוד יצוין כי הגשת תביעות ייצוגיות במדינת ישראל אינה כרוכה בתשלום אגרה כנגזרת מסכום התביעה, לפיכך, סכומי התביעה בתביעות שאינן קלושות עשויים להיות גבוהים באופן משמעותי מהיקף החשיפה בפועל. במרבית המקרים מציינים התובעים כי הסכום הנתבע על ידם ננקב כהערכה בלבד, וכי הסכום המדויק יתברר במדויק במסגרת ההליך המשפטי. כמו כן, מובהר כי הסכום הנתבע אינו מהווה בהכרח כימות של סכום החשיפה בפועל של החברה, כי פעמים רבות התובעים נמנעים מלנקוב בסכום התביעה או מציינים כי סכומה עולה על 2.5 מיליוני ש"ח על מנת שהתביעה תתברר בגדר סמכות בית המשפט המחוזי, וכי הסכום הנתבע מתייחס בדרך כלל לתקופה שקדמה למועד הגשת התביעה ולא כולל את התקופה שלאחר מכן וכן אינו מתייחס לחשיפה בגין הוצאות משפטיות, שכ"ט וגומול לתובע.

להלן פרטים אודות הליכים מהותיים כנגד מקס נכון למועד פרסום הדוח.

²⁴ יצוין כי ככלל בביאור זה תביעה כנגד מקס תיחשב כמהותית ותתואר בהתאם להערכה איכותית או כמותית שמקס מבצעת. לעניין ההערכה הכמותית - ככל שסכום החשיפה בפועל, נטו ממס, בהנחה שהתביעה תמצא כמוצדקת ומבלי להיכנס לסיכויי התביעה או לסכום הנקוב בה לגופם, עשויה להיות גבוה מ- 1% מההון העצמי של מקס נכון למועד הדיווח, כמפורט בביאור ההון __ (להפנות) בדוח התקופתי של החברה. בהמשך לאמור בסעיף 11.3.1.5 לפרק א' בדוחותיה התקופתיים של החברה לשנת 2022, (לעדכן ההפניה ע"י הכספים) לעניין קווים מנחים וכללים שאימצה החברה לבחינת מהותיותו של אירוע או ענין מסוים לצרכי דיווח מיידי מכח תקנה 36 לתקנות ניירות ערך, ובהמשך לאמור בביאור 8, סעיף 2, לדוחותיה הכספיים של החברה, בקשר עם תיאור התחייבויות תלויות ותביעות המוגשת כנגד החברה וחברות הבנות שלה, ולאור העובדה כי החל מהרבעון השני לשנת 2023 החברה מאחדת, באופן מלא, גם את דוחותיה של מקס אשר נערכים בהתאם להוראות הדיווח של המפקח על הבנקים, החברה מבקשת להבהיר כי אין בגילוי שניתן בדוחות זה, ביחס לתביעות המוגשות כנגד מקס, כדי ללמד בהכרח על מהותיות התביעה לצרכי דיווח מיידי של החברה, כמפורט לעיל, ולפיכך לא כל תביעה כאמור ו/או התפתחות בה, ידווחו בדיווח מיידי.

²⁵ ביחס לחברות מקבוצת סימקס, שאינן מקס או חברות בשליטתה, יחול האמור בסעיף 2.4.2 לעיל ביחס לאמור בקשר עם מדיניות הפרשות החשבונאיות. 26 הערכות הסיכון מתבססות על חוות דעת היועצים המשפטיים המטפלים בתיקי התביעה ו/או על האומדן של מקס, לרבות אומדן בדבר הסכומים של הסדרי הפשרה הצפויים להערכת הנהלת מקס. בשלבים הראשונים לאחר קבלת התביעה, בתקופה של עד 4 רבעונים, לא ניתן להעריך את סיכויי הבקשות לאישור התובענות ולפיכך לא מבוצעת בגינם הפרשה.

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

3.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברות מקבוצת מקס

3.1.1 תובענה מהותית שהגשתה כתביעה ייצוגית אושרה כנגד החברות מקבוצת מקס

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה	
1.	5/2019	מקס	עניינה של התובענה בטענה הסעד העיקרי הנתבע כל לקוחותיה של מקס בחודש אפריל 2022 ניתן פסק דין של בית התובעת מעריכה את סכום התביעה הכולל לכלל חברי בית המשפט המחוזי	התובעת - חברה המקבלת שנגבתה מחברי הקבוצה בעמלת ביטול עסקה. שירותי סליקה ממקס בניגוד להוראות ההסכמים (ולחילופין מיישמת אותן ו/או כתוצאה מיישומם שלא שלא כדיון), כאשר בעת ביטול כדיון. חלקי של עסקה, החזר עמלת הסליקה בגין החלק היחסי של העסקה שבוטלה, נמוך מעמלת ביטול עסקה הנגבית על ידי מקס.	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה	
						בית המשפט המחוזי תל אביב-יפו		
						לכאורה, שבינה לבין השבת עמלת הביטול בהסכם סליקה וחייבו בחודש יולי 2022 ערער התובע על פסק הדין לבית המשפט העליון. בחודש אוגוסט 2023 התקבל פסק דין של בית המשפט העליון אשר קיבל את הערעור ואישר לנהל את התובענה כייצוגית, בקבעו כי חברי הקבוצה בשמה תנוהל התובענה הם כל לקוחותיה של מקס שהם בתי עסק אשר המערכת ההסכמית בינם לבין מקס מכילה בתוכה הוראות זהות או דומות לאלו אשר מופיעות בסעיפים ספציפיים להסכם הסליקה (שהוגדרו על ידי בית המשפט) ובתעריפון בנוגע לעמלת ביטול, ואשר מקס גבתה מהם עמלת ביטול. לפיכך, התיק חזר לבית המשפט המחוזי בתל אביב כדי שידון בתובענה הייצוגית לגופה. בעקבות ההחלטה האמורה, בית המשפט המחוזי המליץ לצדדים לבוא בדברים אודות המשך ההליך או בניסיון לסיימו בדרך של פשרה. הצדדים מקיימים ביניהם הליכי גישור.		

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

3.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברות מקבוצת מקס (המשך)

3.1.2. בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברות מקבוצת מקס²⁷

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
2.	6/2016 בית המשפט המחוזי מרכז-לוד	מקס-2 חברות נוספות	עניינה של התובענה בטענה הסעדים העיקריים כל בתי כי הנתבעות הינן צד להסדר המתבקשים הינם ולקוחותיהם כובל לא חוקי, בקשר עם פיצוי הקבוצה בגין המכבדים כרטיסי Debit (חיוב מידי) הנזקים הנובעים חיוב. וכרטיסי Prepaid (כרטיסים מקיומו של הסדר נטענים מראש), לפיו הן כובל נטען בדבר גובות עמלה צולבת בשיעור גובה העמלה העולה על העלויות הכרוכות הצולבת המשולמת בעסקאות המבוצעות בעסקאות בכרטיסי בכרטיסים אלו, וכן, למרות חיוב מידי; בדבר שהחיוב של הלקוח, מועד העברת בכרטיסים מהסוג הנ"ל, הינו הכספים לבתי מידי או סמוך למועד העסק בגין העסקה, זיכוי המנפיק את עסקאות בכרטיסי הסולק בגינה הינו מאוחר חיוב מידי וכן פיצוי יותר. בגין תת שימוש בכרטיסי חיוב מידי בשל שני ההסדרים הכובלים הנטעים לעיל.	העסק בחודש מרס 2017, בית המשפט קבע כי יש להעלות התובע מעריך את סכום התביעה הכולל לכלל חברי הקבוצה טענות נגד קביעת העמלה הצולבת בבית הדין לתחרות. בסך של כ - 7.1 מיליארד ש"ח. בעקבות זאת, הגיש המבקש באוקטובר 2017 תובענה מקבילה לבית הדין לתחרות בה התבקש סעד הצהרתי לפיו העמלה הצולבת בעסקאות המתבצעות בכרטיסי החיוב המידי לא נדונה על ידי בית הדין ולא הוסדרה על ידו, במסגרת ההסדרה הכוללת של שיעור העמלה הצולבת בשוק כרטיסי החיוב. בחודש אוקטובר 2018 בית הדין לתחרות דחה את התובענה על הסף. המבקש הגיש ערעור על פסק הדין לבית המשפט העליון, ובחודש יוני 2019 דחה בית המשפט העליון את הערעור. בחודש דצמבר 2018 הגיש המבקש לבית המשפט העליון עתירה למתן צו על תנאי, במסגרתה התבקש בית המשפט העליון להורות לממונה על התחרות לפנות לבית הדין לתחרות ולבקש ממנו לשנות או לבטל באופן חלקי את פסק הדין. בחודש יולי 2020 ניתן פסק דין של בית המשפט העליון אשר דחה את העתירה. הליך הבקשה לאישור תובענה כייצוגית ממשיך להתנהל. בחודש דצמבר 2023 הוגשה בקשה לאישור הסדר פשרה. לפיו המשיבות תפעלנה להעברת כרטיסים נטענים וכרטיסי "גיפט קארד", שייטענו, כתרומה וכן ישלמו שכר טרחה לתובע ולב"כ עבור גמול, שכר טרחה ותשלום בגין החזר הוצאות המבקש. ההסדר נתון לאישור בית המשפט ואין ודאות שיתקבל.	סכום התביעה	

²⁷ לרבות בקשות כאמור שנדחו ושעל ההחלטה לדחותן הוגש ערעור.

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

3.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברות מקבוצת מקס (המשך)

3.1.2. בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כיייצוגיות כנגד החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד	תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
3.	7/2018	מקס ו-2 עניינה של התובענה בטענה הסעד העיקרי הנתבע לקוחות קשישים	מקס ו-2 עניינה של התובענה בטענה הסעד העיקרי הנתבע לקוחות קשישים	מקס ו-2 עניינה של התובענה בטענה הסעד העיקרי הנתבע לקוחות קשישים	מקס ו-2 עניינה של התובענה בטענה הסעד העיקרי הנתבע לקוחות קשישים	מקס ו-2 עניינה של התובענה בטענה הסעד העיקרי הנתבע לקוחות קשישים	מקס ו-2 עניינה של התובענה בטענה הסעד העיקרי הנתבע לקוחות קשישים
		בית המשפט המחוזי	בית המשפט המחוזי	בית המשפט המחוזי	בית המשפט המחוזי	בית המשפט המחוזי	בית המשפט המחוזי
		תל אביב - יפו	תל אביב - יפו	תל אביב - יפו	תל אביב - יפו	תל אביב - יפו	תל אביב - יפו
			מנצלות קשישים.	מנצלות קשישים.	מנצלות קשישים.	מנצלות קשישים.	מנצלות קשישים.
			להחזיר את העמלות שנגבו השיווק ו/או בגין כל חיוב	להחזיר את העמלות שנגבו השיווק ו/או בגין כל חיוב	להחזיר את העמלות שנגבו השיווק ו/או בגין כל חיוב	להחזיר את העמלות שנגבו השיווק ו/או בגין כל חיוב	להחזיר את העמלות שנגבו השיווק ו/או בגין כל חיוב
			כתוצאה מהעסקאות, לפצות אחר אותו לא אישרו כדן בחודש אוגוסט 2022 ניתן פסק דין של בית	כתוצאה מהעסקאות, לפצות אחר אותו לא אישרו כדן בחודש אוגוסט 2022 ניתן פסק דין של בית	כתוצאה מהעסקאות, לפצות אחר אותו לא אישרו כדן בחודש אוגוסט 2022 ניתן פסק דין של בית	כתוצאה מהעסקאות, לפצות אחר אותו לא אישרו כדן בחודש אוגוסט 2022 ניתן פסק דין של בית	כתוצאה מהעסקאות, לפצות אחר אותו לא אישרו כדן בחודש אוגוסט 2022 ניתן פסק דין של בית
			את הלקוחות בגין הנזק ו/או מבלי שניתנה תמורה המשפט המחוזי שדחה את בקשת האישור.	את הלקוחות בגין הנזק ו/או מבלי שניתנה תמורה המשפט המחוזי שדחה את בקשת האישור.	את הלקוחות בגין הנזק ו/או מבלי שניתנה תמורה המשפט המחוזי שדחה את בקשת האישור.	את הלקוחות בגין הנזק ו/או מבלי שניתנה תמורה המשפט המחוזי שדחה את בקשת האישור.	את הלקוחות בגין הנזק ו/או מבלי שניתנה תמורה המשפט המחוזי שדחה את בקשת האישור.
			הבלתי ממוני שנגרם ולבטל מתאימה במשך שבע	הבלתי ממוני שנגרם ולבטל מתאימה במשך שבע	הבלתי ממוני שנגרם ולבטל מתאימה במשך שבע	הבלתי ממוני שנגרם ולבטל מתאימה במשך שבע	הבלתי ממוני שנגרם ולבטל מתאימה במשך שבע
			את התקשרות עם החברות שנים שקדמו לבקשת בחודש נובמבר 2022 הגישו התובעים ערעור	את התקשרות עם החברות שנים שקדמו לבקשת בחודש נובמבר 2022 הגישו התובעים ערעור	את התקשרות עם החברות שנים שקדמו לבקשת בחודש נובמבר 2022 הגישו התובעים ערעור	את התקשרות עם החברות שנים שקדמו לבקשת בחודש נובמבר 2022 הגישו התובעים ערעור	את התקשרות עם החברות שנים שקדמו לבקשת בחודש נובמבר 2022 הגישו התובעים ערעור
			הרלבנטיות. האישור.	הרלבנטיות. האישור.	הרלבנטיות. האישור.	הרלבנטיות. האישור.	הרלבנטיות. האישור.
			על פסק הדין לבית המשפט העליון.	על פסק הדין לבית המשפט העליון.	על פסק הדין לבית המשפט העליון.	על פסק הדין לבית המשפט העליון.	על פסק הדין לבית המשפט העליון.

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

3.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברות מקבוצת מקס (המשך)

3.1.2. בקשות תלויות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות כנגד החברות מקבוצת מקס (המשך)

מס"ד תאריך וערכאה	נתבעים	טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים סכום התביעה נוספים
4. 06/23	מקס	עניינה של בקשת האישור בטענת התובעת כי הסעד העיקרי הנתבע הינו השבת סכום עמלת דמי לקוחות הנתבעות אשר קיבלו מהן הטבה ההליך מצוי בבירור לטענת התובעת הסכומים הנתבעות מודיעות על סיום הטבת פטור הכרטיס שנגבו ביתר לאחר מועד סיום ההטבה לתקופה קצובה של פטור מדמי כרטיס הבקשה לאישור עשויים להגיע לעשרות המשפט ומקס איט לתקופה קצובה מדמי כרטיס, בדפי החשבון מבלי שניתנה הודעה כדין בדבר סיום ההטבה. והחלו לגבות מהם דמי כרטיס מבלי התובענה כייצוגית. מיליוני שקלים, ולפיכך היא המחוזי	שירות התנהלות וליתן ללקוחות הודעה מוקדמת כדין הודעה ייעודית ו/או במסרון (שלא כחלק שהוגשה בעניין דומה בסכום העולה על 3 מיליוני תל אביב בבעלות מלאה ללקוח) (גילוי נאות ומסירת מסמכים), תשנ"ב- בדבר סיום ההטבה. 1992 (של מקס)	מדפי החשבון החודשיים).	נגד מקס, אנא ראו ש"ח. סעיף 3.1.3.1 לעיל, והסטטוס המפורט שם
5. 03/2024	מקס ו-1 נוסף	עניינה של בקשת האישור בטענה כי בנק הסעד העיקרי הנתבע הינו פיצוי ו/או השבה של כל לקוח של הנתבעים, שלא ניתנה ההליך מצוי בבירור התובע מעריך את סכום לאומי ומקס מייקרים את דמי הכרטיס הפרש בין המחיר שהלקוחות שילמו במקור לבין ללקוחותיהם ללא עדכון כדין. נטען, כי בהתאם הסכום שנגבה מהם בפועל, מבלי שניתנה להם לדין מוטלת על הנתבעים החובה להודיע על הודעה כדין בדבר ייקור דמי הכרטיס. בנוסף, צו שינויים מסוג זה, באופן אפקטיבי, במסגרת עשה להורות לנתבעים להודיע ללקוחותיהם על כל הודעה נפרדת וברורה ו/או באופן בולט ייקור בשירות באופן אפקטיבי, במסגרת הודעה שיאפשר לאבחן את ההודעה בדבר ייקור דמי נפרדת וברורה באתר אינטרנט, לרבות הכרטיס (או גביית תשלומים) מהודעות באפליקציה. שוטפות אחרות. כל זאת, בניגוד לחובות תום הלב והגילוי החלות על הנתבעים.	הסכמתו המפורשת או מבלי שעודכן באופן אפקטיבי, על ייקור שירותים בכרטיס האשראי עובר לייקור השירותים, ב-7 השנים שקדמו להגשת בקשת האישור ועד למועד אישור התובענה כייצוגית.	הבקשה לאישור התובענה במעל ל-2.5 מיליון ₪.	

6. לעניין בקשה תלויה לאישור תובענה מהותית כייצוגית, אשר הוגשה כנגד החברה וכנגד מקס, ראה ביאור 45(2.1.2.14) לעיל.

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

3.1. תובענות ייצוגיות כנגד החברות מקבוצת מקס (המשך)

3.1.3. תובענות ייצוגיות מהותיות, תובענות מהותיות ובקשות לאישור תובענות מהותיות כייצוגיות אשר הסתיימו במהלך תקופת הדוח ועד לחתימתו כנגד החברה החברות מקבוצת מקס

מס"ד תאריך וערכאה	נתבעים טענות ועילות מרכזיות	סעדים עיקריים	הקבוצה המיוצגת	סטטוס / פרטים נוספים	סכום התביעה
1. 06/23 מקס ו-1 נוספת	עניינה של בקשת האישור, בטענה כי בנק הפועלים, הפועל כמנפיק של כרטיסי חיוב ללקוחותיו, בין היתר באמצעות מקס וכן מקס, העוסקת בתפעול, הנפקה וסליקה של כרטיסי חיוב, אינם מספקים הודעה מוקדמת ללקוחות, מחזיקי כרטיס, בדבר סיום הטבת פטור מדמי כרטיס בטרם חויבם בדמי כרטיס, וזאת בניגוד להוראת סעיף 5(ב) לכללי הבנקאות (שירות ללקוח)(גילוי נאות ומסירת מסמכים), תשנ"ב-1992.	הסעד הכספי המבוקש הינו פיצוי ו/או השבה בגובה סכום עמלת דמי הכרטיס שנגבו לאחר מועד סיום ההטבה מבלי שניתנה הודעה בדבר סיום ההטבה ולחילופין, ככל שניתנה הודעה מאוחרת, עד לקבלת ההודעה המאוחרת, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית וכן צו עשה, המחייב את הנתבעים לשנות את התנהגותם וליתן ללקוחותיהם הודעה מוקדמת בדבר סיום ההטבה.	כל לקוח של הנתבעים שלא ניתנה לו הודעה מוקדמת על סיום ההטבה שלו בכרטיס חיוב אותו הנפיקו לו הנתבעים ב-7 השנים האחרונות בטרם הגשת בקשת האישור ועד לאישור התובענה.	. בחודש דצמבר 2023 בית המשפט קיבל את בקשת המחיקה שהוגשה על ידי מקס, והורה על מחיקת בקשת האישור הנ"ל, נוכח ההליך המתנהל באותו ענין, כמפורט בסעיף 3.1.2 (4). בחודש ינואר 2024 הוגש ערעור ע"י המבקש, וביום 11 בפברואר 2024 נפסק כי ההליך הנ"ל ימשיך להתנהל נגד בנק הפועלים בלבד (ולא נגד מקס). כמו כן, בקשת האישור אשר פורטה בסעיף 3.1.2 (4) תתוקן כך שהמבקש (המערער) יצורף כמבקש נוסף להליך. עוד נקבע כי שני ההליכים ינוהלו במאוחד.	התובעת מעריכה את סכום התביעה הכולל לכלל חברי הקבוצה בסך של כ- 74 מיליוני ש"ח נגד מקס.

ביאור 45: התחייבויות תלויות ותביעות (המשך)

3.2 תביעה מהותית נוספת שאינה במהלך העסקים הרגיל שהוגשה כנגד החברות מקבוצת סימקס

בחודש דצמבר 2016 התקבלה במקס שומת מע"מ לתקופות חיוב מחדש ינואר 2012 ועד חודש אוגוסט 2016 (להלן - "השומה"), אשר עיקרה בחיוב מקס במע"מ בשיעור מלא בגין עמלות שהתקבלו בידיה בגין עסקאות שבוצעו בין מחזיקי כרטיסי אשראי שהנפיקה לבין בתי עסק בחו"ל וכן, עוסקת השומה בשלילת ניכוי מסי תשומות המיוחסות לטענת רשויות מע"מ לפעילותה באילת. בחודש מרס 2017 הגישה מקס השגה לשומה, ובחודש מרס 2018 נתקבלו בידי מקס החלטה בעניין ההשגה ושומת מע"מ מעודכנת (להלן - "השומה המעודכנת"). בהחלטה בהשגה, מנהל מע"מ (להלן - "המנהל") דחה את טענות מקס שהועלו במסגרת ההשגה ואף שינה את טענותיו בקשר לעמלות שנתקבלו בידיה בגין עסקאות שבוצעו בין מחזיקי כרטיסי אשראי שהנפיקה לבין בתי עסק בחו"ל. בעקבות זאת, הועלה סכום החיוב בשומה המעודכנת ל- 86 מיליוני ש"ח.

בחודש ינואר 2019 הגישה מקס ערעור על ההחלטה בהשגה לבית המשפט המחוזי בתל אביב, ולבקשת המנהל הדיון אוחד עם הדיון בערעוריהן של שתי חברות כרטיסי אשראי, העוסקים בסוגיות דומות (להלן - "הערעור המאוחד"). במסגרת כתב התשובה של המנהל בערעור המאוחד, קבע המנהל ביחס לחלק מהחיוב בשומה הנוגע לפעילות מקס באילת, כי נוכח טענות מקס והנסיבות הספציפיות, כוונתו להפחית מהחיוב בשומה את החלק היחסי הנוגע לפעילות האמורה, מבלי שיהיו לכך השלכות לעתיד. בעקבות זאת, סכום החיוב המעודכן בשומה צפוי לעמוד על כ- 83 מיליוני ש"ח בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועד הוצאת השומה המעודכנת.

בחודש ספטמבר 2021 מקס קיבלה שומת מע"מ לתקופות חיוב מחדש ספטמבר 2016 ועד חודש יוני 2020 (להלן - "השומה השנייה"). השומה השנייה עוסקת בחיוב במע"מ בשיעור מלא בגין אותן עמלות שחיובן נדון בהליך הערעור המאוחד וכן בגין עמלות נוספות. בחודש ינואר 2022 הגישה מקס השגה על השומה השנייה, ובמהלך חודשים יוני - נובמבר 2022 הצדדים ניהלו מו"מ לפשרה ביחס לשומות המפורטות לעיל ובמקביל נערכו דיוני הוכחות. בחודש נובמבר 2022 פרקליטות המדינה הודיעה על סיום הליך המו"מ לפשרה לאור עמדתה כי היא מעוניינת בהכרעה משפטית בתיק. התיק נמצא בשלב הסיכומים.

בחודש ינואר 2023 הוציא המנהל החלטה במסגרתה דחה את השגת מקס לשומה השנייה, וחייב את החברה בסכום כולל של 180 מיליוני ש"ח בגין תקופה זו, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית ממועד הוצאת השומה. בחודש מרס 2023 הגישה מקס ערעור על החלטה זו לבית המשפט המחוזי. בחודש יוני 2023 חזר בו המנהל מהחיוב ביחס לפעילות החברה באילת ולפיכך חיוב זה בשומה בוטל. בחודש יולי 2023 אושר הסדר דינוי, לפיו קביעות בית המשפט בהליך הערעור המאוחד יחולו גם על הליך הערעור בגין השומה השנייה. מקס כללה בדוחותיה הכספיים הפרשה בגין שומות מע"מ בהתבסס, בין היתר, על הערכת יועציה המשפטיים החיצוניים המלווים את התביעה ועל בסיס המגעים שהתנהלו לגיבוש הסכם הפשרה שלא יצא לפועל. ההפרשה כוללת את התקופה שלאחר תקופת השומות ועד ליום 31 בדצמבר 2023.

ביאור 46: אירועים נוספים בתקופת הדוח ולאחריה

א. אומדנים אקטואריים

1. סביבת הריבית והשפעתה על שיעורי ההיוון בענפי הביטוח. במהלך תקופת הדוח, חלו השפעות פיננסיות, שינוי בפרמיית אי הנזילות בהתאם לרגולציה, עלייה בעקום ריבית חסרת הסיכון ובוצעה התאמת הנכסים להתחייבויות אשר השפיעו על שיעור התשואה המוערכת בתיק הנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות הביטוח. לפרטים נוספים ראה [ביאורים 42\(ה\)\(1\)](#) ו-[ביאורים 42\(ה\)\(2\)](#) ו-[ביאורים 42\(ה\)\(4\)](#) (א).
2. שינוי בהוראות המתייחסות לתוכניות ביטוח חיים משולבות בחיסכון הכוללות "מקדמי קצבה המגלמים הבטחת תוחלת חיים" ראה [ביאור 42\(ה\)\(1\)](#) ו-[ביאור 42\(ה\)\(2\)](#).
3. עדכון הנחות בחישוב התחייבויות להשלמה לעתודה לקיצבה, ראה [ביאור 42\(ה\)\(1\)](#) ו-[ביאור 42\(ה\)\(3\)](#).
4. שיפור אומדן ההתחייבויות בענף ערביות חוק מכר, ראה [ביאור 42\(ה\)\(3\)](#) לעיל.

ב. הנפקת אגרות חוב בחברה

לפרטים בדבר הנפקת אגרות חוב על ידי החברה בתקופת הדיווח ראה באור 26(ג) לעיל. לאחר תאריך הדיווח, כל תמורת הנפקה שימשה לצורך פירעון מוקדם מלוא הלואות הסינדיקציה. לפרטים נוספים ראה [ביאור 26\(א\)\(3\)](#) לעיל.

ג. גיוס חוב בחברת הבת כלל ביטוח

ביום 13 ביולי 2023 הודיעה מדרוג על מתן דירוג של Aa3.il(hyb) באופן יציב לגיוס כתבי התחייבויות נדחים בסך של עד 300 מיליוני ש"ח ע.נ. שבכוונת כלל ביטוח, חברת הבת של החברה, לגייס באמצעות חברת הבת שלה, כללביט מימון בע"מ, בדרך של הנפקת סדרה חדשה (סדרה יג').

ביום 13 ביולי 2023, הודיעה מעלות S&P על מתן דירוג ilAA- בתחזית יציבה לגיוס כתבי התחייבות נדחים בסך של עד 300 מיליוני ש"ח ערך נקוב שבכוונת כלל ביטוח, חברת הבת של החברה, לגייס באמצעות חברת הבת שלה, כללביט מימון בע"מ, בדרך של הנפקת סדרה חדשה (סדרה יג').

ביום 16 ביולי 2023 הנפיקה כללביט מימון בע"מ לציבור אגרות חוב (סדרה יג') מכוח תשקיף מדף של החברה הנושא תאריך 25 ביולי 2022 (אשר פורסם ביום 24 ביולי 2022), לפרטים נוספים ראה באור 26 לעיל.

לאחר תאריך הדיווח, בחודש ינואר 2024, הוחלפו כ- 504 מיליוני ש"ח ע.ג. תעודות התחייבות סדרה י', בדרך של הצעת רכש חליפין, בתמורה להנפקת כ- 508 מיליוני ש"ח ע.ג. תעודות התחייבות סדרה יג', בדרך של הרחבת סדרה קיימת. תעודות התחייבות סדרה יג' שהונפקו כאמור, הוכרו (בכפוף למגבלות) כהון רובד 2 של כלל ביטוח, וזאת חלף תעודות התחייבות סדרה י' שהוחלפו ואשר היו מוכרים כהון משני מורכב.

לפרטים נוספים ראה באור 26(ב) לעיל.

ד. דירוג

החברה

בחודש יולי 2023 פרסמה מעלות S&P דוח דירוג אשר קבע דירוג של AA- חברה ולאגרות חוב שהונפקו על ידה.

כלל ביטוח וכתבי התחייבות שהונפקו על ידי כללביט מימון

בחודש יולי 2023 פרסמה חברות הדירוג מידרוג בע"מ ומעלות S&P דוחות דירוג המותירות את הדירוג הקיים של כלל ביטוח בע"מ, וכן הותיר את הדירוג הקיים של כתבי התחייבות הנדחים שהנפיקה כללביט מימון. אופק הדירוג נשאר יציב.

מקס

בחודש ינואר 2024 אישררה סוכנות הדירוג מידרוג בע"מ את דירוג מקס ברמה של Aa3.il, וכן את התחזית היציבה של הדירוג.

ה. אגרות חוב במקס

לפרטים בדבר הנפקת אגרות חוב על ידי מקס ראה באור 26(ה) לעיל.

ו. תוכנית אופציות

לפרטים בדבר תוכנית האופציות בחברה והענקות שניתנו בתקופת הדוח ובשנת 2021, ראה באור 44 לעיל.

ז. השלמת עסקה לרכישת סימקס החזקות בע"מ

ביום 27 במרס 2023, השלימה החברה את רכישתה של סימקס החזקות בע"מ. בדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2023, איחדה החברה לראשונה את נכסיה והתחייבויותיה של סימקס וחברות בשליטתה. לפרטים נוספים ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.

ח. מדיניות חלוקת דיבידנד בכלל ביטוח

בחודש ביוני 2023 אושרה על ידי דירקטוריון כלל ביטוח מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה בכוננת החברה לחלק דיבידנד שנתי בשיעור של 30%-50% מהרווח השנתי הכולל של כלל ביטוח, הניתן לחלוקה על פי הדוחות הכספיים המאוחדים שלה. החלוקה כפופה לכך שהחברה תעמוד ביעד יחס כושר פירעון כלכלי מינימאלי בהתאם למשטר כושר הפירעון הכלכלי ללא התחשבות בהוראות הפריסה בשיעור של 110% (לאחר החלוקה), ובשיעור של 135% (לאחר החלוקה), בהתחשב בהוראות הפריסה בתקופת המעבר.

ט. הסכמים קיבוציים בקבוצה

לפרטים בדבר עלויות שכר ורווחה שהכירה הקבוצה ראה באור 25(ג) בדוחות הכספיים.

י. הפרשה לכשל אשראי בעקבות רכישת מקס

תיק האשראי שאוחד במסגרת רכישת חברת מקס נרשם בהתאם לאומדן שווי הוגן ארעי שחושב במסגרת עבודת הקצאת עודפי עלות. ההפרשה שהוכרה בגין תיק הנכסים במקס בעת רכישתה ואשר חושבה בדוחות הכספיים שלה, לא הוכרה וחושבה על ידי החברה לאחר הרכישה בהתאם לעקרונות של ההכרה לחומ"ס שמיישמת מקס.

החברה חישה הפרשה לכשל אשראי מייד לאחר הרכישה בגין נכסי חוב שנרכשו בהם לא חלה התדרדרות יותר מלא משמעותית באיכות האשראי, אשר נזקפה לרווח והפסד בסך של כ-220 מיליוני ש"ח (כ-146 מיליוני ש"ח לאחר מס) וזאת מעבר לשווי ההוגן הארעי שחושב לתיק האשראי של מקס בעת רכישתה.

יא. השפעת מלחמת חרבות ברזל

ביום 7 באוקטובר 2023, החלה מתקפה רצחנית של ארגון הטרור "חמאס" על יישובים בדרום ישראל. המתקפה כללה ירי רקטות מאסיבי לעבר יישובי הדרום, ירושלים, אזור השרון וגוש דן ובחסותם חדרו אלפי מחבלים מרצועת עזה לערים וליישובים במדינת ישראל הנמצאים בסמוך לגבול הרצועה.

עוד באותו יום ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי (הקבינט המדיני-ביטחוני) החליטה על נקיטת פעולות צבאיות, בהתאם לסעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה, והוכרז בצה"ל על מלחמת "חרבות ברזל" (להלן - "המלחמה"), גוייסו למעלה מ-300 אלף חיילי מילואים.

מאז פרוץ המלחמה נלחמת מדינת ישראל במספר זירות שהעיקרית שבהן היא רצועת עזה.

המלחמה הובילה לשורה של השלכות והגבלות, בין היתר, פינוי של מאות אלפי אנשים מבתיהם, סגירה זמנית של עסקים רבים, הגבלות על התנסות במקומות עבודה ובאירועים והפסקת לימודים או צמצום לימודים פרונטליים ומעבר ללימודים בצורה מקוונת במערכת החינוך בכל הארץ.

צעדים אלו, גרמו לצמצום הפעילות במשק הישראלי ולירידה בפעילות הכלכלית. כמו כן כתוצאה מהמלחמה נרשמו בסמוך לפריצתה ירידות חדות בשווקים הפיננסיים בישראל אשר התמתנו חלקית בהמשך כמפורט להלן.

השפעת המלחמה ניכרת גם על דירוג האשראי של מדינת ישראל. ביום 17 באוקטובר 2023 הודיעה סוכנות הדירוג FITCH על שינוי תחזית דירוג האשראי לשלילית. כמו כן, ביום 19 באוקטובר 2023 הודיעה הסוכנות על הכנסת דירוג האשראי של הבנקים המקומיים גם הוא לרשימת מעקב שלילי.

ביום 27 באוקטובר 2023 הודיעה סוכנות הדירוג S&P על עדכון תחזית הדירוג של המדינה לשלילית.

ביום 9 בפברואר 2024 הודיעה סוכנות הדירוג Moody's על הורדת דירוג האשראי של החוב של מדינת ישראל מ-A1 ל-A2 ועל אופק דירוג שלילי.

הקבוצה חשופה מתוקף פעילותה לירידות בשווקים הפיננסיים, להאטה בפעילות וכן לסיכונים נוספים העלולים לנבוע מהמלחמה. למידע בדבר הרגישות והחשיפה לגורמי הסיכון ראה גם ביאור 42 לדוח הכספי.

בשלב זה קיים חוסר וודאות משמעותי בקשר להתפתחות המלחמה, להיקפה ולמשך זמנה. לפיכך לא ניתן בשלב להעריך את היקף ההשפעה המלא של המלחמה על החברה ועל תוצאותיה בטווח המיידי והבינוני.

הקבוצה נרתמה בשורת פעילויות נרחבות למאמץ הלאומי, לרבות בדרך של הקלות ללקוחות, הגדלת תקציב התרומות והקמת קרן תמיכה ייעודית בכלל ביטוח, לסיוע למבוטחים בגין נזקי מלחמה ביטוחיים.

להלן יובאו נתונים בדבר השפעת המלחמה עד למועד פרסום דיווח זה:

1. ניהול סיכונים

א. סיכוני שוק

1. נכסים פיננסיים מנוהלים על ידי קבוצת כלל ביטוח

מיום פרוץ המלחמה ועד סמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים לא חל שינוי מהותי בסך הנכסים המנוהלים של הקבוצה. אומדן דמי הניהול שלא יגבו בגין פוליסות תלויות תשואה שנמכרו בין השנים 1991-2003 בשל תשואה ריאלית שלילית מצטברת וזאת עד להשגת תשואה חיובית מצטברת, הסתכם בתאריך הדיווח בסך של כ-0.6 מיליארדי ש"ח (בסמוך למועד פרסום הדוח היתה הינה כ-0.4 מיליארדי ש"ח).

2. שינויים בריבית חסרת סיכון ובפרמיית אי הנזילות

לפרטים בדבר השפעות סביבת הריבית בתקופת הדוח, ראה סעיף 42(ה1)(ד) לעיל.
לפרטים בדבר מבחני רגישות לסיכוני שוק ראה באור 42ג(2) לעיל.

2. השפעה על הפעילות העסקית והתוצאות הכספיות

א. תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

עיקר החשיפה נובעת מביטוחי חיים למקרה מוות, אבדן כושר עבודה ונכויות אשר שווקו על ידי כלל ביטוח, ככל ויתגבשו תביעות בתחומים אלו. עם זאת, חלק ניכר ממקרי אבדן כושר עבודה ונכויות אשר נבעו מאירועי "חרבות ברזל" אינם מכוסים במסגרת פוליסות הביטוח ששווקו על ידי החברה, או שחבות החברה בגינם מהווה רובד משלים לתשלומי המדינה ולפיכך הינה חבות מופחתת. יש לציין, כי לכלל ביטוח חוזה ביטוח משנה לא יחסי, המגן מפני חבויות הנובעות לחברה בשל אבדן חיים, נכויות ומקרי ביטוח בריאות של מבוטחיה, שמקורם באירוע קטסטרופה, אשר מגביל את חשיפת כלל ביטוח בגין מקרי ביטוח אלה לכ-60 מיליוני ש"ח, בהתאם לתנאי הפוליסה. יצוין כי ביטוח המשנה לאירוע קטסטרופה מכסה נזק משמעותי שמתרחש במהלך שבוע הלחימה הראשון במלחמה ולא את כלל עלויות כלל ביטוח בגין תשלום תגמולי ביטוח שמקורם באירועי "חרבות ברזל", (כתלות במועד קרות אירוע הביטוח הספציפי של כל מבוטח), ובהתאם נכון למועד זה, בהתאם לנתונים שהתקבלו בכלל ביטוח והערכותיה, ההשפעה של אירועי חרבות ברזל על תוצאותיה בתחום זה הינה כ-74 מיליוני ש"ח.

נוכח המצב הבטחוני בעקבות מלחמת אוקראינה ומלחמת חרבות ברזל, החלק הארי של מבטחי המשנה, המבטחים את כלל ביטוח בביטוח הקטסטרופה האמור, החריגו את סיכוני המלחמה, האקטיביים והפסיביים, מהכיסוי הביטוחי בביטוח חיים ובריאות לשנת 2024.

בקרנות הפנסיה המנוהלות על ידי הקבוצה קימת חשיפה למקרי מוות ונכות כתוצאה מהלחימה. בהיותה של קרן הפנסיה מוצר שמהותו ערבות הדדית של עמיתי הקרן, החשיפה לתשלום תביעות שארים ונכויות בקרן הפנסיה צפוי שתשפיע על התשואה הדמוגרפית בקרן, ללא השפעה מהותית על תוצאות הקבוצה.

ההפקדות למוצרי החיסכון צפויים להיות מושפעות לרעה כתוצאה מהרעה במצב הכלכלי במשק, מגידול באבטלה ויציאת עובדים במשק לחל"ת. כמו כן, עד למועד אישור הדוחות הכספיים, לא חל שינוי מהותי בהיקף המשיכות והפדיונות ואולם אלה יכול וישפיעו מהתמשכות המצב.

ב. תחום ביטוח בריאות (כולל סיעוד)

להערכת כלל ביטוח, היקפי החשיפה כתוצאה מהמלחמה בתחום פעילות ביטוח בריאות וסיעוד, אינם צפויים להיות מהותיים.

ג. תחום ביטוח כללי

ככלל, נזקי רכוש הנובעים מאירוע מלחמה אינם מכוסים במסגרת פוליסת רכוש ולפיכך היקף החשיפה כתוצאה מהמלחמה אינו צפוי להיות מהותי. בנוסף, כפועל יוצא מאירועי הלחימה יתכנו שינויים זמניים בהיקפי התביעות בענפים השונים.

ביטוח אשראי - נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, כלל ביטוח אשראי אינה רואה גידול מהותי ברמת התביעות או הבקשות לדיחית/פריסת תשלומים.

כחלק מתוכנית המדינה להתמודדות עם העלייה בסיכון האשראי בישראל, בחודש נובמבר 2023 אישר החשב הכללי הנפקת ערבות מדינה בסך 500 מיליון דולר לכל חברות ביטוח האשראי המקומיות במטרה לסייע לספקים מקומיים, אשר מסגרת האשראי שלהם עשויה להיפגע בשל מלחמת "חרבות ברזל" ועל מנת למנוע התממשות סיכון לכשל תשלום מצד הלקוחות של אותם ספקים, וזאת באמצעות מתן ערבות מדינה להגדלת תקרות האשראי הקיימות בחברות ביטוח האשראי לספקים מקומיים, המבוטחים באמצעות חברות ביטוח אשראי ישראליות, בכפוף לבקשת מבוטח להגדלת תקרת האשראי הקיימת. נכון למועד דוח זה מתקיים משא ומתן בין כלל ביטוח אשראי ובין החשב הכללי בנוגע לתנאי הערבות.

כלל ביטוח אשראי אינה יודעת להעריך בשלב זה את השפעת הערבות כאמור על תוצאותיה העסקיות, והדבר תלוי בהתפתחויות שונות, לרבות שינויים שיחולו במצב המשק וההתפתחויות בלחימה.

ד. פעילות כרטיסי אשראי -

מקס פועלת בהתאם לכל הדגשים הפיקוחיים שפורסמו והועברו לה, לרבות מהפיקוח על הבנקים, הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור וכיו"ב. מקס מעבירה דיווחים יומיים לשעת חירום בהתאם למתכונת שהוגדרה על ידי בנק ישראל.

1. השפעות המלחמה על דוחותיה הכספיים של מקס

למלחמת חרבות ברזל השפעה על התוצאות הכספיות של מקס לשנת 2023, שבאה לידי ביטוי בהיקף ההפרשות להפסדי אשראי, פרטי ועסקי, שגדל כתוצאה מהערכת מקס לפגיעה אפשרית ביכולות הפירעון של לווים. מתחילת המלחמה מקס חוותה פגיעה בפעילותה העסקית. חלה ירידה במחזורי ההנפקה והסליקה של מקס שנבעה בעיקר מירידת הפעילות בענפי הפנאי והבידור (לרבות מסעדות ובתי קפה), הלבשה והנעלה וענפי התעופה והתיירות. הקיטון בהיקפי הפעילות הוביל לירידה בהכנסות מקס מעמלה צולבת, עמלת סליקה ועמלת עסקאות חו"ל. כמו כן, נפגעו בתקופה זו היקפי המכר של אשראי וכרטיסי אשראי. בחודש דצמבר 2023 חל שיפור במחזורי ההנפקה בארץ ובמחזורי הסליקה, שחזרו להיקפים דומים לאלו של טרום המלחמה.

בראייה צופה פני עתיד, יש להניח כי המצב הבטחוני, המשך הלחימה בדרום והרחבתה האפשרית בצפון, וכן צעדים אשר ננקטים על ידי המדינה, עשויים להשפיע על העסקים ועל האוכלוסייה, וכתוצאה מכך עשויים להמשיך להשפיע על הפעילות הכלכלית במדינה אשר באה לידי ביטוי בפעילות העסקית של מקס.

תוצאות הרבעון הרביעי של שנת 2023 הושפעו בנוסף ממספר פעולות שמקס נקטה על מנת לתמוך בצרכי האוכלוסייה הנפגעת, אשר כוללות את יישום מתווה ההקלות שמקס אימצה, תרומות וסיוע לעובדים, הבאות לידי ביטוי בדרך של קיטון הכנסות מעמלות והכנסות מריבית וכן מגידול בהוצאות.

עלות הפעולות העיקריות שבהן נוקטת מקס כדי לתמוך בצרכי האוכלוסייה בעת הזו, אשר כוללות את יישום מתווה ההקלות שמקס אימצה, תרומות וסיוע לעובדים, יכולות ותגיע במצטבר לכ- 20-30 מיליון ש"ח אשר ישפיעו בדרך של קיטון הכנסות מעמלות והכנסות מריבית וכן בגידול בהוצאות. עלות ההטבות שניתנו ברבעון הרביעי הינה כ- 9 מיליון ש"ח. דירקטוריון מקס מוסמך להגביל או לשנות את סוג והיקף הפעולות הנ"ל בכל עת.

2. השפעות על הפסדי האשראי של מקס

למלחמת חרבות ברזל השלכות רבות על הכלכלה בישראל, המתבטאות, בין היתר, בפגיעה בצריכה הפרטית ובפעילות העסקית במשק בכלל ובאזור הדרום והצפון בפרט, וכן בשיעור גבוה של מגויסים. להשלכות אלה עשויה להיות השפעה לא מבוטלת על הפעילות העסקית של מקס ועל סיכון האשראי שהועמד ללקוחותיה הפרטיים והעסקיים.

בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים, מקס כללה כבר בדוחות הכספיים לרבעון השלישי את ההשפעה הצפויה של המלחמה על הפסדי האשראי הצפויים, והגדילה בהתאם את ההפרשה להפסדי אשראי.

להערכת מקס, המלחמה עלולה להשפיע לרעה על מצבם של הלווים, אם כי בשלב זה עדיין קיימת אי-ודאות לגבי מידת ההשפעה. ההשלכות הכלכליות תלויות בהמשך הלחימה, במידת האפקטיביות של הצעדים שנקטו לסייע להתאוששות המשק והאוכלוסייה שנפגעה ובקצב ההתאוששות והחזרה לפעילות כלכלית מלאה.

להערכת מקס, העלייה ברמת סיכון האשראי של לקוחותיה העסקיים קשורה לענף המשק אליו שייכת פעילותם. הירידה בפעילות הכלכלית בכל רחבי הארץ עם תחילת המלחמה, באה לידי ביטוי בירידה במחזורי הפעילות של בתי העסק, בדגש על מספר ענפים אשר בשבועות הראשונים של המלחמה חוו ירידה משמעותית יותר כגון ענפי התיירות, הפנאי והבידור, המסעדות ובתי הקפה, ריהוט, וביגוד והנעלה. אמנם במרבית הענפים נרשמה התאוששות ממשית במחזורי הפעילות, אך עדיין קיימת אי-ודאות גבוהה לגבי השפעות המלחמה על הסיכון של חלק מבתי העסק הכלולים בתיק האשראי העסקי של מקס.

לגבי סיכון האשראי של לקוחותיה הפרטיים, מקס מעריכה כי העלייה בסיכון האשראי הפוטנציאלי היא בעיקר בקרב לקוחות המתגוררים באזור הדרום ולאורך גבול הצפון, אשר המלחמה משפיעה עליהם באופן ישיר. יחד עם זאת, להערכת מקס, קיימת הסתברות לכך שפגיעה אפשרית ביכולות הפירעון של כלל הלווים ובפרט של אוכלוסיות שנפגעו באופן ישיר מהמלחמה, תתמתן על ידי תוכניות סיוע ממשלתיות והקלות אחרות שניתנות לאוכלוסיות אלה על ידי כלל הגופים הפיננסיים במשק, וכן על ידי קיטון בהוצאות משקי הבית. הדבר עשוי לאפשר ללקוחות רבים להמשיך בפעילות כלכלית נדרשת, לרבות פירעון חובות. בשלב זה, טרם ניכרת עלייה בסיכון האשראי או בנזקי האשראי בפועל של לקוחות אלה עקב המלחמה.

על מנת לשקף את האומדן הנוכחי של הפסדי האשראי הצפויים בעקבות המצב ותוך ראייה צופה פני עתיד, העריכה מקס את השפעותיה הפוטנציאליות של המלחמה על מעגלי הסיכון השונים כמפורט לעיל, הן באשראי הפרטי והן באשראי העסקי, ובהתאם הגדילה באופן משמעותי את ההפרשה להפסדי אשראי.

להערכת מקס, גידול נוסף באוכלוסיות הנכללות במעגלי הסיכון שבגינם הוגדלה ההפרשה, בהיקף של 10% מתיק האשראי שלה, היה מביא לגידול נוסף של כ- 15 מיליוני ש"ח בהפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2023.

כאמור, בשלב זה טרם ניכרות באופן מובהק השפעות המלחמה על מצבם הכלכלי של לקוחות מקס ויכולתם לפרוע את חובותיהם. לאור הקושי להעריך את התמשכות המלחמה והשפעתה על הפעילות הכלכלית ברחבי המדינה, ואת מידת הפגיעה בלקוחות הפרטיים והעסקיים של מקס מחד, וההשפעות המתנות של תוכניות סיוע והקלות אחרות מנגד, אומדן ההפרשה להפסדי אשראי מבוסס על שיקול דעת והערכות וכוך בשלב זה באי-ודאות משמעותית. לפיכך ישנה סבירות גבוהה שהפסדי האשראי בעתיד עשויים להיות גבוהים או נמוכים מהותית מהאומדן הנוכחי. ככל שימשיכו להתבהר השפעות המלחמה והשפעות הסיוע הממשלתי וההקלות השונות על המצב המאקרו-כלכלי ועל הפעילות במשק, וככל שימשיך להיצבר במקס מידע על פעילותם ומצבם הכלכלי של הלויים והשפעות המלחמה עליהם בפועל, מקס תעדכן במידת הצורך את ההפרשה להפסדי אשראי.

הערכות מקס ביחס להשפעות על הפסדי האשראי שלה, מהוות מידע צופה פני עתיד המתבסס על הערכות והנחות של מקס נכון למועד פרסום הדוח. התוצאות בפועל יכולות להיות שונות באופן מהותי מאלו שהוערכו, בין היתר, לאור השפעות המלחמה, השפעות הסיוע הממשלתי על המצב המאקרו-כלכלי ועל הפעילות במשק, פעילותם ומצבם הכלכלי של הלויים והשפעות המלחמה עליהם בפועל.

יב. אירועים לאחר תאריך הדוח

1. פירעון הלוואה בסימקס

לאחר תאריך הדיווח, בחודש פברואר 2024 פרעה סימקס את מלוא יתרת הלוואת הסינדיקציה, בסך כולל של כ- 891 מיליוני ש"ח, כ- 873 מיליוני ש"ח מתוכו קרן ההלוואה, והיתרה ריבית ותוספת קנס פירעון מוקדם ועמלות נוספות בהתאם להוראות הסכם הלוואת הסינדיקציה, בסך כולל של כ- 18 מיליון ש"ח.

פירעון הלוואת הסינדיקציה בוצע באמצעות סך של 891 מיליוני ש"ח שהשקיעה החברה בסימקס. לפרטים נוספים ראה ביאור 26 לעיל.

יג. התפתחויות בשווקים בתקופת הדוח ולאחריה

נכון לתאריך הדוח לחברה קיים בור בגביית דמי ניהול משתנים אשר עד לכיסוי ההפסד, ימנעו מהחברה לגבות דמי ניהול משתנים בסך של כ-0.6 מיליארדי ש"ח לפני מס.

בתקופה שלאחר תאריך הדיווח ועד למועד אישור הדוחות הכספיים חלו עליות בשווקי ההון הסחיר אשר הביאו להקטנת יתרה זו בסך של כ-0.2 מיליארדי ש"ח, כך שסמוך למועד אישור הדוח, היתרה של דמי הניהול המשתנים שהחברה תימנע מלגבות מסתכמת לסך של כ-0.4 מיליארדי ש"ח לפני מס.

בשלב זה, לא ניתן להעריך את המשך ההתפתחויות בשווקים ובעקום הריבית ואת השפעתן על תוצאות הרבעון הראשון לשנת 2024 ושנת 2024 כולה ואין באמור כדי להוות כל הערכה לגבי תוצאותיה הכספיות הצפויות של החברה לשנת 2023 ועל יחס כושר פירעון כלכלי, וזאת בין היתר, בהתייחס להמשך ההתפתחויות בשווקים האמורים.

נספח א - פירוט השקעות פיננסיות אחרות של חברות הביטוח המאוחדות הרשומות בישראל

להלן נתונים שנכללו בדוחות המאוחדים:

ליום 31 בדצמבר 2023			
סך הכל	הלוואות וחייבים	זמינים למכירה	שווי הוגן דרך רווח והפסד
6,407	-	6,212	195
24,472	24,444	-	28
1,647	-	1,647	-
5,746	-	4,820	926
38,272	24,444	12,679	1,149

במיליוני ש"ח

נכסי חוב סחירים (1)

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות (2)

אחרות (3)

סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר 2022			
סך הכל	הלוואות וחייבים	זמינים למכירה	שווי הוגן דרך רווח והפסד
6,995	-	6,865	130
23,024	23,023	-	1
1,824	-	1,824	-
4,605	-	4,233	372
36,449	23,023	12,923	503

במיליוני ש"ח

נכסי חוב סחירים (1)

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות (2)

אחרות (3)

סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

1. נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר			
2022	2023		
עלות מופחתת	הערך בספרים	עלות מופחתת ⁽¹⁾	הערך בספרים
במיליוני ש"ח			
אגרות חוב ממשלתיות			
מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:			
4,383	4,206	3,247	3,131
4,383	4,206	3,247	3,131
זמינות למכירה			
סך הכל אגרות חוב ממשלתיות			
נכסי חוב אחרים			
שאינם ניתנים להמרה			
מוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:			
68	104	77	170
2,845	2,659	3,222	3,081
2,913	2,763	3,299	3,251
שיועדו בעת ההכרה לראשונה			
זמינים למכירה			
סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה			
ניתנים להמרה			
מוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:			
32	26	29	25
32	26	29	25
שיועדו בעת ההכרה לראשונה			
סך הכל נכסי חוב אחרים הניתנים להמרה			
סך הכל נכסי חוב סחירים			
7,328	6,995	6,575	6,407
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצבר)			
			2
			1

(1) עלות מופחתת – עלות בניכוי תשלומי קרן בתוספת (בניכוי) ההפחתה המצטברת על פי שיטת הריבית האפקטיבית של הפרש כלשהו בין העלות לבין סכום הפירעון ובניכוי הפחתה בגין ירידת ערך שנזקפה לרווח והפסד.

נספח א - פירוט השקעות פיננסיות אחרות של חברות הביטוח המאוחדות הרשומות בישראל (המשך)

2. מניות

ליום 31 בדצמבר				
2022		2023		
עלות מופחתת	הערך בספרים	עלות מופחתת	הערך בספרים	במיליוני ש"ח
				סחירות
				מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:
914	904	910	897	זמינות למכירה
914	904	910	897	סך הכל מניות סחירות שאינן סחירות
				מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:
777	920	833	750	זמינות למכירה
777	920	833	750	סך הכל מניות שאינן סחירות
1,691	1,824	1,743	1,647	סך הכל מניות
	196		330	ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

3. השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר				
2022		2023		
עלות מופחתת	הערך בספרים	עלות מופחתת	הערך בספרים	במיליוני ש"ח
				סחירות
				מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:
270	292	521	551	שיועדו בעת ההכרה לראשונה
589	563	361	365	זמינים למכירה
9	6	5	7	מכשירים נגזרים
868	861	887	923	סך הכל השקעות פיננסיות סחירות שאינן סחירות
				מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:
25	26	65	67	שיועדו בעת ההכרה לראשונה
2,614	3,670	3,267	4,455	זמינים למכירה
10	48	10	301	מכשירים נגזרים
2,649	3,744	3,342	4,823	סך הכל השקעות פיננסיות שאינן סחירות
3,517	4,605	4,229	5,746	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
-	174	-	125	ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

נספח ב: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של החברה החברות המאוחדות שלה וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית

יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023			
שיעור הכנסות (הוצאות) (הוצאה)	יתרה ממוצעת (1) ריבית	הכנסות (הוצאות) (הוצאה)	שיעור הכנסות (הוצאות) (הוצאה)	יתרה ממוצעת (1) ריבית	הכנסות (הוצאות) (הוצאה)	שיעור הכנסות (הוצאות) (הוצאה)	יתרה ממוצעת (1) ריבית	הכנסות (הוצאות) (הוצאה)	
אחוזים			אחוזים			אחוזים			
במיליוני ש"ח									
נכסים נושאי ריבית									
7.03	* 391	5,565	8.14	599	7,355	11.07	1,006	9,088	אשראי לאנשים פרטיים (2)
2.38	59	2,476	3.54	106	2,994	5.81	199	3,426	אשראי מסחרי (2)(5)
5.60	450	8,041	6.81	705	10,349	9.63	1,205	12,514	סה"כ אשראי
-	-	484	0.81	4	495	3.15	19	603	פיקדונות בבנקים
-	-	50	-	-	22	4.00	1	25	נכסים אחרים
5.25	450	8,575	6.52	709	10,866	9.32	1,225	13,142	סך כל הנכסים נושאי ריבית
		3,342		4,226				4,323	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית
		2,801		1,039				1,078	סכומים לקבל מבנקים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
		499		505				464	נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית (3)
		15,217		16,636				19,007	סך כל הנכסים
התחייבויות נושאות ריבית									
(1.11)	(31)	2,781	(2.55)	(106)	4,162	(6.25)	(323)	5,170	אשראי מתאגידים בנקאיים
(3.18)	(36)	1,131	(4.59)	(10)	218	(5.93)	(36)	607	אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים
(46.15)	(6)	13	(109.52)	(23)	21		(83)	37	התחייבויות אחרות
(1.86)	(73)	3,925	(3.16)	(139)	4,401	(7.60)	(442)	5,814	סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית
		9,353		10,128				10,771	זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי (5)
		511		577				670	התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית
		13,789		15,106				17,255	סך כל ההתחייבויות
		1,428		1,530				1,752	סך כל האמצעים ההוניים
		15,217		16,636				19,007	סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים
3.39			3.36			1.72			פער הריבית
4.40	377	8,575	5.25	570	10,866	5.96	783	13,142	תשואה נטו על נכסים נושאי ריבית (4)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023			
שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת (¹)	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת (¹)	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	יתרה ממוצעת (¹)	
אחוזים			אחוזים			אחוזים			
במיליוני ש"ח									
מטבע ישראלי לא צמוד									
5.19	* 433	8,340	6.52	* 696	10,671	9.38	1,219	13,000	סך נכסים נושאי ריבית
(1.79)	(66)	4	(3.06)	(130)	4,255	(7.65)	(439)	5,742	סך התחייבויות נושאות ריבית
3.40			3.46			1.73			פער הריבית
מטבע ישראלי צמוד למדד									
7.91	17	215	10.24	13	127	7.04	5	71	סך נכסים נושאי ריבית
(2.95)	(7)	237	(6.29)	(9)	143	(4.23)	(3)	71	סך התחייבויות נושאות ריבית
4.96			3.95			2.81			פער הריבית
מטבע חוץ (לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ)									
-	-	20	-	-	68	1.41	1	71	סך נכסים נושאי ריבית
-	-	1	-	-	3	-	-	1	סך התחייבויות נושאות ריבית
-			-			1.41			פער הריבית
סך פעילות									
5.25	450	8,575	6.52	709	10,866	9.32	1,225	13,142	סך נכסים נושאי ריבית
(1.86)	(73)	3,925	(3.16)	(139)	4,401	(7.60)	(442)	5,814	סך התחייבויות נושאות ריבית
3.39			3.36			1.72			פער הריבית

שנת 2023 לעומת שנת 2022			שנת 2023 לעומת שנת 2022			במיליוני ש"ח
גידול (קיטון) בגלל שינוי			גידול (קיטון) בגלל שינוי			
שינוי נטו	מחיר	כמות	שינוי נטו	מחיר	כמות	
208	62	146	407	215	192	נכסים נושאי ריבית
47	29	18	93	68	25	חיובים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
255	91	164	500	283	217	אשראי מסחרי
						סה"כ אשראי
4	4	-	15	12	3	פיקדונות בבנקים
-	-	-	1	1	-	נכסים אחרים
259	95	164	516	296	220	סך כל הכנסות (הוצאות) הריבית
						התחייבויות נושאות ריבית
(75)	(40)	(35)	(217)	(154)	(63)	אשראי מתאגידים בנקאיים
26	(16)	42	(26)	(3)	(23)	אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים
(17)	(8)	(9)	(60)	(24)	(36)	התחייבויות אחרות
(66)	(64)	(2)	(303)	(181)	(122)	סך כל הכנסות (הוצאות) הריבית
193	31	162	213	115	98	סך הכנסות הריבית, נטו

* סווג מחדש.

- (1) על בסיס יתרות לתחילת החודשים.
- (2) לפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי. לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.
- (3) לרבות נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.
- (4) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.
- (5) כולל יתרה ממוצעת של הקדמת תשלומים לבתי עסק וניכיון שוברים בכרטיסי אשראי לבתי עסק.

הצהרות האקטואר

הצהרת אקטואר לעסקי ביטוח בריאות - חיים

כלל חברה לביטוח בע"מ

פרק א' - הצהרת האקטואר

להלן הצהרה אקטוארית ביחס לביטוח בריאות - עסקים המדווחים בביטוח חיים של החברה :

סעיף 1.א - זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי כלל חברה לביטוח להעריך את ההפרשות המפורטות בסעיף 2.א להלן בביטוח בריאות - עסקי חיים עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן: "ההפרשות") כלל חברה לביטוח בע"מ ליום 31.12.2023, כפי שמפורט להלן. אני עובד שכיר של כלל חברה לביטוח בע"מ. מונית לתפקיד בחודש ינואר 2024. אינני בעל עניין במבטח או בן משפחה של בעל עניין במבטח.

סעיף 2.א - היקף חוות הדעת האקטוארית

1. חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויית את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לסעיף 3.א להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים :
 - 1) ההפרשה שחושבה בגין עסקים נכנסים. לעניין זה, "עסקים נכנסים" כהגדרתם בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה 1984 - אין לחברה עסקים מסוג זה.
 - 2) ההפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח - אין לחברה עסקים מסוג זה.

2. נתוני הערכה לסכום העתודות

א. פרוט סכומי ההפרשות

להלן פירוט סכום ההפרשות המדווחות בדוח ביטוח חיים ברמת הברוטו וברמת השייר (ראה פרוט בטופסי 11 א ו-ב המצורפים להלן בנספחים לדין וחשבון).

ביטוחי בריאות - חיים עסקי פרט	תאור (באלפי ש"ח)
	ברוטו
495	תביעות תלויות
11,036	IBNR
0	תנאי חוזה ביטוח
11,531	סך הכל ברוטו
	שייר
297	תביעות תלויות
6,407	IBNR
0	תנאי חוזה ביטוח
6,704	סך הכל בשייר

ב. השפעת השינויים על ההפרשות

להלן השפעת שינויים ברמת הברוטו והנטו עבור:

1. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון - סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובעים מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס ההפרשה - לא נדרשה התאמה מסוג זה בתקופת הדו"ח.
2. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון - סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים - לא נדרשה התאמה מסוג זה בתקופת הדו"ח.

סעיף א.3 - חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בתת ענף ביטוח הבריאות של מחלות קשות:

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
 - א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א - 1981 והתקנות לפיו;
 - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;
 - ג. כללים אקטוארים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק א.2 לעיל, מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח בריאות השייכים לתתי ענפי ביטוח הבריאות שפורטו לעיל, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

סעיף א.4 - הערות ובהירות

1. פרטים אודות סוגי העתודות, שיעורי ריבית וכו' נכללים בביאור 37 לדוחות הכספיים.

2. אי-וודאות סטטיסטית ואקטוארית

התוצאות המוצגות בדו"ח זה מסתמכות, בין השאר, על חישוב של תביעות תלויות ושל חישוב תביעות IBNR המתבסס על מודל סטטיסטי עבור תשלומי תביעות עתידיות, הנשען על נסיון התביעות ששולמו בפועל בעבר, הן מבחינת קצב תשלומן והן מבחינת גובה הסכומים ששולמו.

מודלים אלו והנחות העבודה פותחו על פי הבנתי את הסביבה העיסוקית הנוכחית של החברה ועל פי הערכתי להתפתחות הסביבה העיסוקית של החברה בעתיד. לכן, יש להכיר בכך כי התוצאות העיסוקיות העתידיות בסבירות גבוהה יהיו שונות מאלו שחזו על פי המודלים האקטוארים לחישוב העתודות.

3. חשיפה להתפתחויות ולשינויים עתידיים

בעתיד יתכנו שינויים והתפתחויות בכל הקשור לתנאי שוק הביטוח בישראל, עקב שינויי רגולציה, החלטות בתי דין, התפתחויות טכנולוגיות ושינויים בתנאים חברתיים וסביבתיים. גורמים אלו לא ניתנים לחיזוי מראש ועשויים להשפיע על העלות הסופית של התביעות ולכן על ההערכה האקטוארית להפרשות.

סעיף א.5 - שינויים מהותיים

לא היו שינויים מהותיים בתקופת הדו"ח.

חתימה

מיכאל האן-מרקוביץ', F.I.L.A.A

שם האקטואר הממונה

27.03.2024

תאריך

הצהרת האקטואר בענפי ביטוח כללי

כלל חברה לביטוח בע"מ

פרק א' - זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי כלל חברה לביטוח בע"מ להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח כללי עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן: "ההפרשות") כלל חברה לביטוח בע"מ ליום 31.12.2023, כפי שמפורט להלן.

אני מכהנת כאקטוארית ממונה של ביטוח כללי מיום 10.06.2020. אני עובדת שכירה של המבטח. אינני בעלת עניין במבטח. (להלן: "המבטח").

פרק ב' - היקף חוות הדעת האקטוארית

1. היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות, לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השווייתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות בסעיף 2 להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר, ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח, מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את השלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

- 1) ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיורי ("הפול") התבססה על חישוב שבוצע על ידי אקטואר הפול.
- 2) ההפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל התבססה על מידע שהתקבל מהחברה המובילה, הפרשה זו אינה מהותית.
- 3) בוצעה הפחתה, בחישוב מרווח הסיכון בלבד, עבור העדר מתאם מלא בין הענפים השונים, בהתאם לעמדת הממונה לחישוב עתודות בביטוח כללי.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

להלן הערכת סכום העתודות:

ליום 31 בדצמבר 2023		
באלפי ש"ח		
ברוטו	שייר	תביעות תלויות ¹
		ענפים שאינם מקובצים
1,444,752	2,617,460	רכב חובה
555,881	848,059	חבות צד ג'
164,240	514,479	אחריות מקצועית
408,368	411,313	חבות מעבידים
251,025	284,966	רכב רכוש
23,364	26,050	אחריות המוצר
11,735	65,786	מקיף דירות
129	20,405	משכנתאות
2,859,494	4,788,518	סך הכל ענפים שאינם מקובצים
2,913,571	5,448,859	סך הכל ענפים שאינם מקובצים ומקובצים ²
109,556	109,556	הוצאות עקיפות
		פער בין העתודה לסיכונים שטרם חלפו לבין הפרמיה שטרם הורוחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות
	לא נדרש להצהיר	רכב חובה
4,683	לא נדרש להצהיר	רכב רכוש
אין פרמיה בחסר	לא נדרש להצהיר	מקיף דירות
אין פרמיה בחסר	לא נדרש להצהיר	
		סך הכל התחייבויות ביטוחיות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי המחושבות לפי
3,027,810	5,565,871	הערכה אקטוארית

1 בענפי חבויות המוערכים על בסיס שנת חיתום ובהם לא נדרש להצהיר על פרמיה בחסר, התביעות התלויות כוללות גם את רכיב הפרמיה בחסר במידה וקיים.
 2 ענפים מקובצים - אובדן רכוש (כולל בתי עסק וביטוח חקלאי, 'הלומים וטורו), ביטוח הנדסי, כל הסיכונים, אחריות מנהלים וחבויות אחר.

פרק ג - חוות הדעת

- אני מצהירה ומאשרת כי בענפים הבאים, כהגדרתם בהודעת הפיקוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה-1985:
- א) ביטוח מפני אחריות מעבידים - סעיף 1(א)(7)
 - ב) ביטוח לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התשל"ל-1970 - סעיף 1(א)(8)
 - ג) ביטוח רכב מנועי - רכוש (עצמי וצד שלישי) - סעיף 1(א)(9)
 - ד) ביטוח מקיף לדירות ובתי עסק - סעיף 1(א)(12)
 - ה) ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי - סעיף 1(א)(14)
 - ו) ביטוח מפני אבדן רכוש - סעיף 1(א)(15)
 - ז) ביטוח חקלאי, למעט ביטוח מפני נזקי טבע בחקלאות - סעיף 1(א)(17)
 - ח) ביטוח הנדסי - סעיף 1(א)(18)
 - ט) ביטוח מפני אחריות למוצרים פגומים - סעיף 1(א)(22)
 - י) ביטוח מפני סיכונים אחרים - סעיף 1(א)(25)

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
 - א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א - 1981 והתקנות לפיו;
 - ב. הוראות והנחיות הממונה על שוק ההון, הביטוח והחסכון;
 - ג. עמדת הממונה בנושא חישוב עתודות בביטוח כללי;
 - ד. כללים אקטואריים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת הפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. הפרשות לתביעות תלויות המפורטות בפרק ב' בגין הענפים שאינם מקובצים - רכב חובה, אחריות כלפי צד שלישי (ללא אחריות מנהלים), אחריות מעבידים, אחריות מקצועית, רכב רכוש, אחריות המוצר, דירות ובנקים למשכנתאות - מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות, המוגדרות לעיל, בכל ענף שפורט בנפרד, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
5. סך הפרשות לתביעות תלויות המפורט בפרק ב', מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים המקובצים ושאינם מקובצים בכללותם, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
6. הפרשה להוצאות עקיפות המפורטת בפרק ב', מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות ליישוב התביעות, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
7. הפרשות לפרמיה בחסר המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הפער בין הסיכונים שטרם חלפו והפרמיה שטרם הרווחה ברמת השייר בניכוי הוצאות רכישה נדחות (ככל שקיים) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' - הערות והבהרות

1. העתודה הנקובה מבוססת על הערכה אקטוארית שבבסיסה אומדנים סטטיסטיים הכוללים מרכיב של אי וודאות. האומדן הסטטיסטי מבוסס על הנחות שונות המבטאות את מה שידוע לנו היום. הנחות אלו עשויות להשתנות בהתאם למידע חדש שיתקבל בעתיד, שינויים בסביבה החוקתית, המשפטית, החברתית והכלכלית ומאירועים שיקרו בפועל, אלה עלולים לגרום לשינוי בהערכות.
2. בתביעות גדולות בעלות אופי לא סטטיסטי, העתודה נקבעה (בברוטו ובשייר) על סמך חוות דעת מומחי החברה, ובהתאם להמלצות יועציהם המשפטיים. בהתאם, התפתחות בהערכת מומחי החברה, עלולה להשפיע על עלות התביעות.
3. החברה ממשיכה ליישם את עמדת הממונה בקשר לנוהג המיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי. עמדת הממונה מפרטת, בין היתר, עקרונות בבסיס הערכת העתודות: מקצועיות, עקביות וזהירות. לעניין עקרון הזהירות, נקבע כי זהירות משמעה ש"העתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח". כלומר, קיים סיכוי סביר למדי ("fairly likely") כי העתודה שנקבעה בשייר תספיק לכיסוי התחייבויות המבטח. בענף חובה ובענפי החבויות הבחינה של "סיכוי סביר למדי" תכונן לאומדן הסתברות של 75% לפחות. מרווח זה כולל הן את הסיכון הרדומלי (סיכון של תנודתיות שגלומה במודל), אשר ניתן לאמוד אותו בשיטות סטטיסטיות, תוך שימוש במודלים אקטואריים מקובלים, והן סיכונים סיסטמיים (סיכונים שלא כלולים בתוך המודל), אשר דורשים שיטות אמידה איכותיות המאופיינות במידה ניכרת של שיקול דעת.
4. החברה מהונת את תשלומי התביעות העתידיים בענפי חובה וחבויות לפי עקום ריבית חסר סיכון תוך התאמתו לאופיין הבלתי נזיל של ההתחייבויות הביטוחיות ובהתחשב באופן שערך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות אלו. במהלך שנת 2023 עדכנה החברה את נוהל ההקצאה של הנכסים הלא סחירים. בעקבות עדכון זה התקבל עודף שווי הוגן של נכסים לא סחירים בסכום של כ-76 מיליוני ₪ אשר הוקצו למגזר ביטוח כללי.

5. במהלך שנת 2023 החברה שיפרה את אומדן ההתחייבויות הביטוחיות שלה בענף ערבויות חוק מכר, כך שקיים אומדן המשקף את סיכוני האשראי המותאמים של המבוטחים. כתוצאה מכך הקטינה החברה את התחייבויות הביטוח שלה בשייר בסך של כ 39 מיליוני ₪.
6. חוות הדעת האקטוארית עבור ענפים מקובצים ניתנת על סך הפרשות בגין כל הענפים (מקובצים ושאינם מקובצים) בכללותם, וזאת מפאת רמת אי ודאות גבוהה.
7. בענפים הבאים : ביטוח מטענים בהובלה, ביטוח כלי טיס לרבות אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח כלי שיט לרבות אחריות כלפי צד שלישי, מתן ערבויות ועסקים נכנסים לא נעשתה הערכה אקטוארית לתביעות תלויות בשל אופי הכיסוי ומיעוט הנתונים. כמו כן, העתודה עבור עסקאות מיוחדות בתחום רשלנות רפואית, המסווגות תחת ענף אחריות מקצועית, חושבה, בהתאם לפוליסת הביטוח, לסכום התביעות שמעל לסכום ההתחייבות לתשלום של המוסד הרפואי.

חתימה

גלית רובשטיין F.I.L.A.A

שם האקטואר הממונה

27.03.2024

תאריך

כלל חברה לביטוח בע"מ

הצהרת אקטואר ביטוח בריאות, דצמבר 2023

פרק א' - זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי כלל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "המבטח") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח בריאות עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן: "ההפרשות") כלל חברה לביטוח בע"מ ליום 31/12/2023, כפי שמפורט להלן.

אני עובד שכיר של המבטח. אינני בעל עניין בחברה או בחברה קשורה למבטח. התמניתי לתפקיד אקטואר ממונה בספטמבר 2023.

פרק ב' - היקף חוות הדעת האקטוארית

1. חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוט המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את השלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

- 1) הפרשה שחושבה בגין עסקים נכנסים - ההפרשה נרשמת על פי חישוב שבוצע על ידי חברת הביטוח המוסרת.
- 2) ההפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל - אין לחברה בתחום הבריאות ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל.

2. נתוני הערכה לסכום העתודות

א. להלן פירוט סכומי ההפרשות באלפי ש"ח

להלן פירוט סכום ההפרשות המדווחות בדוח ביטוח בריאות ברמת הברוטו וברמת השייר.

סך הכל	קבוצתי	פרט	(באלפי ש"ח)
ברוטו			
429,899	68,183	361,716	תביעות תלויות
10,211	4,032	6,180	הוצאות עקיפות
330,365	25,349	305,015	תנאי חוזה ביטוח
770,476	97,564	672,911	סך הכל ברוטו
שייר			
400,049	68,183	331,865	תביעות תלויות
10,211	4,032	6,180	הוצאות עקיפות
302,280	25,349	276,930	תנאי חוזה ביטוח
712,540	97,564	614,976	סך הכל בשייר

ב. השפעת השינויים על ההפרשות

להלן השפעת השינויים ברמת הברוטו והשייר באלפי ש"ח עבור:

(1) פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון - סכום ההתאמה של הפרשות, אשר נובעים מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס הפרשה:

מרכיב עתודה	סך הכל הפרשות
הפרשות בגין פוליסות חדשות ברוטו	3,482
הפרשות בגין פוליסות חדשות בשייר	3,326

(2) פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון - סכום ההתאמה של הפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים ברוטו ושייר:

מרכיב עתודה	סך הכל הפרשות
סכום ההתאמה לעתודות בברוטו	(15,934)
סכום ההתאמה לעתודות בשייר	(15,934)

פרק ג' - חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בתת ענפי ביטוח הבריאות הבאים:

- הוצאות רפואיות
- מחלות קשות
- תאונות אישיות
- נסיעות לחו"ל
- שיניים

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
 - א. הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 והתקנות לפיו.
 - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח.
 - ג. כללים אקטוארים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת הפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח בריאות השייכים לתת ענפי ביטוח הבריאות שפורטו לעיל, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' - הערות והבהרות

1. הערות, הבהרות והסברים

- א. פרטים אודות סוגי העתודות, שיעורי ריבית וכו' נכללים בבאור 37 לדוחות הכספיים של כלל ביטוח.
- ב. חישוב העתודות הנובעות מתנאי החוזה נקבעו על בסיס מודל אקטוארי של תזרים מזומנים עתידי, המבוסס על הנחות דמוגרפיות וכלכליות והנחות עבודה אחרות אשר עלולות להשתנות בעתיד ויכולות להשפיע על הערכת העתודה לעיל.
- ג. חישוב הפרשות לתביעות תלויות ו-IBNR נקבע על בסיס מודל תחזית סטטיסטית לקביעת תשלומי התביעות העתידיים על בסיס נסיון העבר.
- ד. המודלים והנחות לקביעת הפרשות פותחו, על פי הבנתי, על בסיס הסביבה העסקית הנוכחית ועל התפתחות עתידית. ענף הוצאות רפואיות חשוף לאינפלציה רפואית עתידית כתוצאה מהתפתחויות רפואיות וטכנולוגיות. בנוסף, יש להכיר בכך כי המודלים חשופים לתנודות אקראיות וסטטיסטיות וקיימת סבירות שהתוצאות העתידיות יהיו שונות מההפרשות שנקבעו על פי המודלים.

2. שינויים בהנחות ובשיטות אקטואריות

במהלך שנת הדוח החברה עדכנה את בסיס ההנחות העיקריות, המשמש לחישוב הפרשות בגין פוליסות הבריאות פרט. הנחות אלו נקבעות מידי שנה על פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים (השפעת העדכון ראה בפרק ב' סעיף 2.2).

3. שינויים מהותיים בהפרשות לעומת שנה אשתקד

עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון - סכום ההתאמה של הפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות ומתיקונים אחרים: קיטון של כ-16 מיליון ₪ כמפורט בהמשך בפרק ב'.

4. עסקים בהם לא ניתן לבצע הערכה אקטוארית

- א. בתת ענף נסיעות לחו"ל וקולקטיבים קיימת הפרשה עבור פרמיה שטרם הורווחה. החישוב מתבצע ע"י מחלקת כספים.
ב. הנתונים בפרק ב' לעיל כוללים הפרשות בגין עסקים נכנסים, ההפרשות אלו נרשמו על פי חישוב שבוצע על ידי חברת הביטוח המוסרת.

	F.I.L.A.A. F.I.A. מזין יהושע	27.03.2024
חתימה	שם האקטואר הממונה	תאריך

הצהרת אקטואר ביטוח סיעודי, דצמבר 2023

כלל חברה לביטוח בע"מ

פרק א' - זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי כלל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "המבטח") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח סיעודי עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן: "ההפרשות") כלל חברה לביטוח בע"מ ליום 31/12/2023, כפי שמפורט להלן. אני עובד שכיר של המבטח. אינני בעל עניין בחברה או בחברה קשורה למבטח. התמניתי לתפקיד אקטואר ממונה בספטמבר 2023.

פרק ב' - היקף חוות הדעת האקטוארית

1. חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השווייתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוט המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
 - 1) הפרשה שחושבה בגין עסקים נכנסים - אין לחברה עסקים נכנסים בתחום הסיעוד.
 - 2) הפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל התבססה על חישוב שבוצע על ידי המבטחים המובילים של הביטוחים המשותפים.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. פרוט סכומי ההפרשות:

- בנספחים א' ו ב' להלן, מפורטים סכומי ההפרשות באלפי ש"ח הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר כדלהלן:
- 1) הפרשה לתביעות תלויות (תביעות שאירעו אך טרם שולמו במלואן, בין אם אושרו ובין אם לאו, למעט תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אכ"ע והכנסה למשפחה) וההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח).
 - 2) הפרשה (עתודה) הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בביטוח חיים בנפרד, לרבות -
 - א) עתודה לתכנית עם צבירה;
 - ב) הפרשה הנדרשת כאשר חלק מהפרמיה הנגבית בשנים המוקדמות של החוזה מיועדת למתן כיסוי עתידי במועד מאוחר יותר, כגון: הפרשה בגין פרמיה קבועה, ברות ביטוח והמשכיות;
 - 3) חלק העתודה בגין תביעות בתשלום, לרבות תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אכ"ע והכנסה למשפחה.
 - 4) הפרשה בגין השתתפות ברווחים.
 - 5) השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה - לאור גידול בשכיחות התביעות נדרשה הפרשה מבדיקת נאותות העתודה.
 - 6) אחר - הפרשות נוספות לפי הוראות המפקח, כגון: הפרשה בגין עתודה להשלמה (DAC), השלמת העתודה לפוליסות גמלא - לא נמצא צורך בהפרשה נוספת.
 - 7) הפרשה בגין עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - הפרשה זו בוטלה וסווגה כחלק מההון העצמי של החברה.

ב. השפעת השינויים על ההפרשות:

- להלן השפעת שינויים ברמת הברוטו והנטו עבור:
- 1) פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון - סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס ההפרשה: לא נדרשה התאמה מסוג זה בתקופת הדו"ח.
 - 2) עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון - סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע מההבדלים משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים: נערכה הפרשה בגובה של כ- 101 מיליון ₪ בשייר שנובע בעיקרו מעדכון מחקר תחלואה בפוליסות סיעוד.

פרק ג' - חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בענף ביטוח סיעודי:

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
 - א. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 והתקנות לפיו;
 - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;
 - ג. כללים אקטואריים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת הפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח סיעודי, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' - הערות והבהרות

1. הערות, הבהרות והסברים

- א. פרטים אודות סוגי העתודות, שיעורי ריבית וכו' נכללים בבאור 37 לדוחות הכספיים של כלל ביטוח.
- ב. תיק הביטוח הסיעודי חשוף לשינויים רגולטורים וכן התפתחויות בתנאי השוק, כגון עידכון תוכניות הסיעוד הנמכרות על ידי השב"ן בקופות החולים. העתודה מבוססת על הנחות תחלואה, תמותה ומשך תשלום התביעה. הנחות אלה נתונות לשינויים דמוגרפיים וכלכליים אשר לא ניתן לצפותם מראש.

2. עסקים בהם לא ניתן לבצע הערכה אקטוארית

הנתונים כוללים הפרשות בגין עסקים משותפים בהם החברה אינה מובילה וההערכה האקטוארית נמסרה ע"י אקטואר החברה המובילה.

חתימה

יהושע מזין F.I.L.A.A. F.I.A.

שם האקטואר הממונה

17.03.2024

תאריך

נספח א' - טופס 12א'

תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל – ברוטו
שם החברה: כלל חברה לביטוח בע"מ

31 בדצמבר 2023					
נתונים ברוטו באלפי ש"ח					
כיסויים אחרים ⁽¹⁾	סיעודי		סך הכל		
	קבוצתי	פרט			
6	ב5	א5			
0	0	0	0	1	תביעות תלויות
0	246	3,054	3,300	2	עתודה (סך הכל שורות 1א2 עד 6)
0	0	0	0	1א2	פוליסות שהונפקו עד שנת 1990
0	0	0	0	2א2	פוליסות הכוללות מרכיב פוליסות (לרבות נספחים) חיסכון
0	0	0	0	3א2	פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003
0	0	0	0	4א2	פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004 לפי מועד הנפקת הפוליסה:
0	0	0	0		סך הכל (1א2 עד 3א2)
0	22	2,562	2,584	ב2	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חיסכון
0	225	457	682	3	חלק העתודה בגין תביעות בתשלום
0	0	0	0	4	השתתפות ברווחים
0	0	35	35	5	השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה
0	0	0	0	6	אחר
0	0	0	0	7	עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
0	0	0	0	א8	השפעת התאמת הפרשות בגין עסקים חדשים
0	(6)	108	101	1ב8	שינויים בהנחות
0	0	0	0	2ב8	השפעת התאמת השינויים בשיטות
0	0	0	0	3ב8	הפרשות בגין עסקים
0	0	0	0	4ב8	הבדלים בגובה הפרמיה קיימים
0	0	0	0		שינויים אחרים

(1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'.

נספח ב - טופס 12ב

תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - בשייר
שם החברה: כלל חברה לביטוח בע"מ

31 בדצמבר 2023					
נתונים ברוטו באלפי ש"ח					
כיסויים אחרים ⁽¹⁾	סיעודי		סך הכל		
	קבוצתי	פרט			
6	ב5	א5			
0	0	0	0	1	תביעות תלויות
0	242	2,979	3,220	2	עתודה (סך הכל שורות 1א2 עד 6)
0	0	0	0	1א2	פוליסות שהונפקו עד שנת 1990
0	0	0	0	2א2	פוליסות הכוללות מרכיב פוליסות (לרבות נספחים) חיסכון
0	0	0	0	3א2	פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003
0	0	0	0	4א2	פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004 לפי מועד הנפקת הפוליסה:
0	0	0	0		סך הכל (1א2 עד 3א2)
0	22	2,562	2,584	ב2	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חיסכון
0	220	382	602	3	חלק העתודה בגין תביעות בתשלום
0	0	0	0	4	השתתפות ברווחים
0	0	35	35	5	השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה
0	0	0	0	6	אחר
0	0	0	0	7	עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
0	0	0	0	א8	השפעת התאמת הפרשות בגין עסקים חדשים
0	(6)	108	101	1ב8	שינויים בהנחות
0	0	0	0	2ב8	השפעת התאמת השינויים בשיטות
0	0	0	0	3ב8	הפרשות בגין עסקים
0	0	0	0	4ב8	הבדלים בגובה הפרמיה קיימים
0	0	0	0		שינויים אחרים

(1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'.

כלל חברה לביטוח בע"מ

הצהרת האקטואר בביטוח בריאות

פרק א' - זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי כלל חברה לביטוח בע"מ להעריך את הפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח בריאות עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן: "הפרשות") כלל חברה לביטוח בע"מ ליום 31.12.2023, כפי שמפורט להלן.

אני מכהנת כאקטוארית ממונה של ביטוח כללי מיום 10.06.2020. אני עובדת שכירה של המבטח. אינני בעלת עניין במבטח. (להלן: "המבטח").

פרק ב' - היקף חוות הדעת האקטוארית

1. חוות הדעת האקטוארית

א. לצורך חישוב הפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשתי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת הפרשות לצרכי הדוחות הכספיים.

בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויית את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי וכן השיטות להערכת הפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפטי המקצועי וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

ד. לצורך חישוב השייר, ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח, מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על הפרשות.

ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

(1) הפרשה שחושבה בגין עסקים נכנסים- אין עסקים נכנסים.

(2) הפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל התבססה על חישוב שבוצע על ידי.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

להלן הערכת סכום העתודות:

ליום 31 בדצמבר 2022		באלפי ש"ח		
ברוטו	שייר			
				תביעות תלויות
				(א) ענפים שאינם מקובצים: תאונות אישיות ³
54,210	54,242			סך הכל ענפים שאינם מקובצים
54,210	54,242			(1) (ב) סך הכל ענפים שאינם מקובצים ומקובצים
				(2) הוצאות עקיפות
4,466	4,466			(3) הפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח
				(4) הפרשה בגין השתתפות ברווחים
				סך הכל התחייבויות ביטוחיות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי המחושבות לפי
58,677	58,709			הערכה אקטוארית

3. כולל ענפי תאונות אישיות ותאונות אישיות תלמידים.

פרק ג' - חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בתת ענפי ביטוח הבריאות הבאים כהגדרתם בהודעת הפיקוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה-1985: (א) ביטוח מפני תאונות אישיות סעיף 1(א)(5)

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
 - א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א - 1981 והתקנות לפיו;
 - ב. הוראות והנחיות הממונה על שוק ההון, הביטוח והחיסכון;
 - ג. עמדת הממונה בחישוב עתודות ביטוח כללי;
 - ד. כללים אקטוארים מקובלים.
 2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
 3. ההנחות והשיטות להערכת הפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
- ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח בריאות השייכים לתתי ענפי ביטוח הבריאות שפורטו לעיל, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' - הערות והבהרות

1. העתודה הנקובה מבוססת על הערכה אקטוארית שבבסיסה אומדנים סטטיסטיים הכוללים מרכיב של אי וודאות. האומדן הסטטיסטי מבוסס על הנחות שונות המבטאות את מה שידוע לנו היום. הנחות אלו עשויות להשתנות בהתאם למידע חדש שיתקבל בעתיד, שינויים בסביבה החוקתית, המשפטית, החברתית והכלכלית ומאירועים שיקרו בפועל, אלה עלולים לגרום לשינוי בהערכות.
2. החברה מהוונת את תשלומי התביעות העתידיים בתת ענף תאונות אישיות תלמידים לפי עקום ריבית חסרת סיכון תוך התאמתו לאופיין הבלתי נזיל של ההתחייבויות הביטוחיות.

חתימה

F.I.L.A.A גלית רובשטיין

שם האקטואר הממונה

27.03.2024

תאריך

כלל חברה לביטוח בע"מ

הצהרת אקטואר לעסקי ביטוח חיים

פרק א' - הצהרת האקטואר

להלן הצהרה אקטוארית ביחס לעסקי החיים של החברה.

יש לקרוא הצהרה זו על כל חלקיה כמקשה אחת. תשומת לב מיוחדת מופנה לחלק ד' של ההצהרה לגבי הערות והבהרות.

סעיף א.1 - זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי כלל חברה לביטוח להעריך את ההפרשות המפורטות בסעיף א.2 להלן בביטוח חיים עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) כלל חברה לביטוח בע"מ ליום 31.12.2023, כפי שמפורט להלן.

אני עובד שכיר של כלל חברה לביטוח בע"מ. אני מונית לתפקיד, בענפי ביטוח חיים המפורטים, מחודש ינואר 2024. איני בעל עניין במבטח או בן משפחה של בעל עניין במבטח.

סעיף א.2 - היקף חוות הדעת האקטוארית

1. חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצרכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויית את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוט המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף א.3.3 להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית תביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

ההפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל התבססה על חישוב שבוצע על ידי האקטואר של המבטחים המובילים של הביטוחים המשותפים, ובכלל זה תיק ביטוח החיים של הסנה החברה הישראלית לביטוח, שנרכשה במשותף ע"י המבטח וע"י מגדל חברה לביטוח, בגין הפוליסות המנוהלות בידי מגדל חברה לביטוח.

2. פרוט נתוני סכומי ההפרשות

א. פרוט סכומי ההפרשות ברמת הברוטו והנטו

בנספחים א' ו ב' להלן, מפורטים סכומי ההפרשות באלפי ש"ח הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר כדלהלן:

- (1) הפרשה לתביעות תלויות (תביעות שאירעו אך טרם שולמו במלואן, בין אם אושרו ובין אם לאו, למעט תביעות המשולמות כקצבאות (כגון: אכ"ע והכנסה למשפחה) והוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח) - Unpaid Allocated and Unallocated Loss Reserve for Unpaid Losses (Incurred but Unpaid Claims) and Unpaid Adjustment Expenses (Including IBNR).
- (2) הפרשה (עתודה) הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בביטוח חיים בנפרד, לרבות -
 - (א) עתודה לתכנית עם צבירה;
 - (ב) הפרשה הנדרשת כאשר חלק מהפרמיה הנגבית בשנים המוקדמות של החוזה מיועדת למתן כיסוי עתידי במועד מאוחר יותר, כגון: הפרשה בגין פרמיה קבועה, ברות ביטוח והמשכיות;
 - (3) חלק העתודה בגין תביעות בתשלום, לרבות תביעות המשולמות כקצבאות כגון: אכ"ע והכנסה למשפחה.
 - (4) הפרשה בגין השתתפות ברווחים.
 - (5) השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה - בבדיקה שנערכה לגבי נאותות העתודה סך ההפרשה ליום הדוח עומדת על 0 ש"ח.
 - (6) אחר - הפרשות נוספות לפי הוראות הממונה, כגון: השלמת העתודה לפוליסות גמלה

ב. השפעת שינויים/עדכונים על הפרשות

השפעת השינויים המפורטים להלן על הפרשות, באלפי ש"ח, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר:

1. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון - סכום ההתאמה של הפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס הפרשה - לא נדרשה התאמה מסוג זה בתקופת הדו"ח.
2. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון - סכום ההתאמה של הפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים - הוקטנה הפרשה בסכום כולל של כ-452 מלש"ח בברוטו ובשייר, שנבע בעיקרו מהתאמת הנחות לפוליסות קצבה בתשלום ונדחות.

סעיף א.3 - חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בענף ביטוח חיים:

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בסעיף א.2 לעיל בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
 - א. הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) התשמ"א - 1981 והתקנות לפיו;
 - ב. הוראות והנחיות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון;
 - ג. כללים אקטואריים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המזכירים בסעיף א.2 לעיל, הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת הפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. הפרשות המפורטות בסעיף א.2 לעיל, מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח חיים, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

סעיף א.4 - הערות והבהרות

1. הערות והבהרות

א. סוגי העתודות וההנחות

פרטים אודות סוגי העתודות, שיעורי ריבית וכו', נכללים בבאור 37 לניהול הסיכונים בדוחות הכספיים של כלל ביטוח.

ב. אי-וודאות סטטיסטית ואקטוארית

בחלקן, העתודות המחושבות בגין הכיסויים הביטוחיים מבוססות על הנחות שיעורי תמותה ושיעורי תחלואה המשקפים את נסיון החברה או הענף בפועל או המתבססים על נסיון מבטחי המשנה או על הנחיות רגולטוריות מבוססות. החישובים והמודלים, כולל הנחות העבודה, פותחו על פי הבנתי את הסביבה העסקית העכשווית של החברה ועל פי הערכתי להתפתחות הסביבה העסקית של החברה והתנהגות בעלי הפוליסות בעתיד. לכן, יש להכיר בכך כי התוצאות העסקיות העתידיות בסבירות גבוהה יהיו שונות מאלו שחזו על פי המודלים האקטואריים לחישוב העתודות.

ג. חשיפה להתפתחויות ולשינויים עתידיים

בעתיד יתכנו שינויים והתפתחויות בכל הקשור לתנאי שוק ביטוח החיים בישראל, עקב שינויי רגולציה, החלטות בתי דין, התפתחויות טכנולוגיות ושינויים בתנאים חברתיים וסביבתיים. גורמים אלו לא ניתנים לחיזוי מראש ועשויים להשפיע על העלות הסופית של התביעות ולכן על ההערכה האקטוארית להפרשות.

ד. התאמת נתוני הנספחים לדוחות הכספיים

הטבלאות בנספחים להלן נערכו עפ"י הנחיות המפקח על הביטוח, והרכב הנתונים בהם אינו בהכרח תואם את הרכב הנתונים המופיע בדוחות הכספיים ובביאורים של החברה.

2. התאמות ושינויים מהותיים

א. בחינת נאותות העתודה (LAT)

ביום 29 במרס, 2020 פורסם חוזר ביטוח 5-1-2020 "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - בדיקת נאותות העתודה (LAT)". החוזר קבע לעניין ביטוח חיים כי בדיקת ה-LAT תחושב תוך קיבוץ כל מוצרי ענף ביטוח חיים יחדיו, וזאת במקום חישוב עבור קבוצות פוליסות כפי שהגדיר הממונה בעבר.

שינוי זה מאפשר לבחון ביחד פוליסות המגלמות רווח, עם כאלו המגלמות הפסד. עקב כך והיות שיש יותר רווח מגולם מאשר הפסד מגולם בכלל הפוליסות במגזר ביטוח חיים, עולה כי לא נדרשת הפרשה עקב בדיקת ה-LAT במגזר ביטוח חיים.

ב. התאמות בגין עתודות לתשלום קצבה

מדי תקופה בוחנת החברה את הנחות העבודה לחישוב העתודות לתשלום קצבה בהתאם להוראות חוזר הפיקוח שפורסם במרץ 2013 בנושא חישוב עתודות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים.

מעת לעת עורכת החברה מחקרים בהם היא בוחנת את שיעור המבוטחים הצפויים לממש את זכאותם לקבל קצבה בעת יציאתם לפרישה, את תמהיל מסלולי הקצבאות שבחורים המבוטחים הפורשים לקבל, אשר בהתאם להם נקבע משך הזמן שבו תשולם הקצבה וכן פרמטרים אחרים הרלוונטיים להערכת ההפרשה.

בתקופת הדוח עדכנה החברה מספר דברים: את שיעורי הריבית להיוון העתודות לתשלום קצבה, תמהיל מסלולי הקצבאות שבחורים המבוטחים הפורשים לקבל, את ההנחות לגבי גילאי פרישת המבוטחים, את שיעורי לקיחת הגימלה בכל גיל פרישה, את שיעורי הביטולים ואת פקטור ה-K. פקטור ה-K אשר אותו, נכון לתאריך הדוח הכספי, החברה הותירה עבור פוליסות מבטיחות התשואה על שיעור של 0.0% (0% אשתקד) ועבור פוליסות תלויות תשואה עדכנה לשיעור של 0.96% (0.845% אשתקד). ההשפעה הכוללת של עדכונים אלו גרמה לקיטון בהפרשה לקצבאות בתשלום וקצבאות נדחות בסך של כ-452 מ"ש. לפרטים נוספים ראה באור ה.ה.37 - בדוחות הכספיים.

ההפרשה להשלמה לעתודה לקיצבה מחושבת עבור פוליסות שבתוקף (משולמות ומסולקות), המאפשרות תשלומי קיצבה לכל החיים, ואשר טרם הגיעו לשלב מימוש הקיצבה או שמבוטחיהן הגיעו לגיל פרישה אך טרם החלו לקבל קיצבה בפועל. סכום ההפרשה שנצבר בספרים במשך השנים עד ליום 31 בדצמבר 2023, הכולל את העדכונים לעיל, הסתכם לסך של כ-3,030 מיליוני ש"ח (לעומת כ-3,181 מיליוני ש"ח אשתקד). יתרת ההפרשות בגובה הסכום המוערך ליום 31 בדצמבר 2023 בסך של כ-2,743 מיליוני ש"ח (לעומת כ-2,474 מיליוני ש"ח אשתקד) תיזקף לאורך חיי הפוליסה הנותרים עד גיל הפרישה, על פי נוסחה גיאומטרית המתחשבת, בין היתר, בפקטורי ריבית ההיוון-K, כמפורט לעיל.

העלות הכוללת (הנובעות מהתארכות תוחלת החיים) של תשלומי הקצבה בגין קצבה נדחית, הצפויים להיות משולמים לאורך השנים בעתיד, בגין הכספים שנצברו בפוליסות לתום תקופת הדיווח, עומדת על סך של כ-5,771 מיליוני ש"ח (לעומת כ-5,655 מיליוני ש"ח אשתקד) עבור מלוא התיק (כולל חלק החברה בתיק הסנה).

אומדן העלות הכוללת של ההפרשה לקצבה נדחית עשוי להשתנות עקב מספר גורמים, הכוללים, בין היתר, שינויים בתוחלת החיים ובשיעור המבוטחים המממשים את זכאותם לקצבה, שינוי בטעם המבוטחים בבחירת מסלולי הקצבה בעת הפרישה, גידול בצבירות החיסכון של המבוטחים עקב תשלומי פרמיות עתידיות ו/או גידול בהכנסות מהשקעות וכן שינויים בהנחות שיעורי ריבית ההיוון והנחות אחרות.

חתימה

מיכאל האן-מרקוביץ', F.I.L.A.A

שם האקטואר הממונה

27.03.2024

תאריך

נספח א - טופס 12א

תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - ברוטו
 שם החברה: **כלל חברה לביטוח בע"מ**
 נתונים ברוטו

31 בדצמבר 2023

נתונים ברוטו בא לפי ש"ח										
סך הכל	חיסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		חיסכון טהור או מרכיב סיכון (עדיף, מסלול)		סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות בפוליסה		סיעודי			כיסויים אחרים ⁽¹⁾
	מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	פרט	קבוצתי	אכ"ע	פרט	קבוצתי	
	א1	ב1	א2	ב2	א3	ב3	א4	א5	ב5	6
1 תביעות תלויות	21,815	9,838	16,675	9,349	97,524	12,419	-	-	-	10,470
2 עתודה (סך הכל שורות 1א2 עד 6)	4,917,123	984,976	14,864,088	88,315,020	152,784	72,388	2,453,560	-	-	59,542
1א2 פוליסות הכוללות פוליסות שהונפקו עד שנת 1990	4,738,617	-	13,735,554	194,105	1,123	-	4,919	-	-	2,014
2א2 מרכיב חיסכון (לרבות פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003)	-	973,428	-	47,327,194	10,192	-	62,932	-	-	16,218
3א2 נספחים) לפי מועד פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004	879	-	142-	39,080,660	5,186	-	141,853	-	-	582
4א2 הנפקת הפוליסה: סך הכל (1א2 עד 2א2)	4,739,496	973,428	13,735,412	86,601,959	16,500	-	209,703	-	-	18,814
ב2 פוליסות שאינן כוללות מרכיב חיסכון	-	-	-	-	118,386	40,119	124,669	-	-	40,728
3 חלק העתודה בגין תביעות בתשלום	-	-	-	-	-	-	2,118,200	-	-	-
4 השתתפות ברווחים	-	-	-	-	17,897	32,269	988	-	-	-
5 השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6 אחר	177,627	11,548	1,128,676	1,713,062	-	-	-	-	-	-
7 עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8א השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים חדשים	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1ב8 שינויים בהנחות	(11,103)	(1,315)	(89,397)	(350,104)	-	-	-	-	-	(451,919)
2ב8 שינויים בשיטות	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3ב8 הבדלים בגובה הפרמיה	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4ב8 שינויים אחרים	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'.

נספח א - טופס 12

תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - בשייר
שם החברה: כלל חברה לביטוח בע"מ
נתונים ברוטו

31 בדצמבר 2023										
נתונים ברוטו באלפי ש"ח										
סך הכל	חיסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		חיסכון טהור או מרכיב החיסכון בפוליסות (עדיף, מסלול)		סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות בפוליסה		סיעודי			כיסויים אחרים ⁽¹⁾
	מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	פרט	קבוצתי	אכ"ע	פרט	קבוצתי	
א1	ב1	א2	ב2	א3	ב3	4	א5	ב5	6	
21,788	9,729	16,675	9,349	90,678	11,830	-	-	-	8,847	168,896
4,917,123	984,976	14,863,897	88,315,020	146,174	72,197	2,101,515	59,542	59,542	59,542	111,460,444
4,738,617	-	13,735,363	194,105	1,123	-	2,257	2,014	-	2,014	18,673,479
-	973,428	-	47,327,194	10,192	-	61,157	16,218	-	16,218	48,388,189
879	-	142-	39,080,660	5,186	-	139,572	582	-	582	39,226,737
4,739,496	973,428	13,735,221	86,601,959	16,500	-	202,986	18,814	18,814	18,814	106,288,404
-	-	-	-	111,777	39,928	99,941	40,728	-	40,728	292,373
-	-	-	-	-	-	1,797,600	-	-	-	1,797,600
-	-	-	-	17,897	32,269	988	-	-	-	51,154
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
177,627	11,548	1,128,676	1,713,062	-	-	-	-	-	-	3,030,912
(11,103)	(1,315)	(89,397)	(350,104)	-	-	-	-	-	-	(451,919)
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'.

חלק ד

פרטים נוספים על התאגיד

כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ (להלן: "החברה")	שם החברה:
52-003612-0	מס' חברה ברשם:
ראול וולנברג 36, קרית עתידים, מגדל 8, תל אביב 6136902	כתובת:
TomerDa@Clal-Ins.co.il	כתובת דואר אלקטרוני:
03-6387403	טלפון:
03-7965678	פקסימיליה:
31.12.2023	תאריך המאזן:
27.03.2024	תאריך פרסום הדוח:

תוכן עניינים

1. פרטים הנדרשים בקשר עם הערכת שווי מהותית (תקנה 8'ב)
2. נתונים כספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים המיוחסים לחברה עצמה ליום 31 בדצמבר 2023 (תקנה 9'ג)
3. דוח בדבר מצבת התחייבויות של התאגיד המדווח והחברות המאוחדות לפי מועדי פירעון ליום 31 בדצמבר 2023 (תקנה 9'ד)
4. תמצית דוחות על הרווח הכולל הרבעוניים (תקנה 10 א)
5. שימוש בתמורת ניירות ערך (תקנה 10 ג)
6. השקעות בחברות-בת וחברות קשורות שהינן חברות פעילות מהותיות לתאריך הדוח על המצב הכספי (תקנה 11)
7. הלוואות ושטרי הון לחברות בנות וקשורות של החברה
8. רווחים והפסדים של חברות בנות פעילות וחברות קשורות פעילות והכנסות (במישרין ובעקיפין) מהן לשנה שנסתיימה ביום 31.12.2023 (תקנה 13)
9. רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך הדוח על המצב הכספי (תקנה 14)
10. מסחר בבורסה (תקנה 20)
11. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה (תקנה 21)
12. בעל השליטה בתאגיד (תקנה 21 א)
13. עסקאות עם בעל שליטה (תקנה 22)
14. החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה (תקנה 24)
15. הון רשום, הון מונפק וניירות ערך המירים (תקנה 24א)
16. מרשם בעלי המניות (תקנה 24ב)
17. הדירקטורים של התאגיד (תקנה 26)
18. נושאי משרה בכירה של התאגיד (תקנה 26 א')
19. מורשה חתימה של התאגיד (תקנה 26ב)
20. רואי החשבון של החברה (תקנה 27)
21. שינוי בתזכיר או בתקנון (תקנה 28)
22. החלטות והמלצות הדירקטוריון (תקנה 29)
23. החלטות החברה (תקנה 29א)

1. פרטים הנדרשים בקשר עם הערכת שווי מהותית (תקנה 8'ב')

אין

2. נתונים כספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים המיוחסים לחברה עצמה ליום 31 בדצמבר 2022 (תקנה 9'ג')

טל. +972-3-6232525
פקס +972-3-5622555
ey.com

קוסט פורר גבאי את קסירר
דרך מנחם בגין 144א'
תל-אביב 6492102

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

**לכבוד
בעלי המניות של כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ**

**הנדון: דוח מיוחד של רואי החשבון המבקרים על מידע כספי נפרד לפי תקנה ג'9
לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970**

ביקרנו את המידע הכספי הנפרד המובא לפי תקנה ג'9 לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970 של כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ (להלן: "החברה") לימים 31 בדצמבר, 2023 ו-2022 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן ואשר נכלל בדוח התקופתי של החברה. המידע הכספי הנפרד הינו באחריות הדירקטוריון הסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2023 והנהגה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על המידע הכספי הנפרד בהתבסס על ביקורתנו.

לא ביקרנו את המידע הכספי הנפרד מתוך הדוחות הכספיים של חברות מוחזקות אשר הנכסים בניכוי ההתחייבויות המיוחסים להן, נטו הסתכמו לסך של כ-83 מיליוני ש"ח וכ-69 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022, בהתאמה, ואשר חלקה של החברות הנ"ל הסתכם לסך של כ-10 מיליוני ש"ח, כ-6 מיליוני ש"ח וכ-19 מיליוני ש"ח לשנים שהסתיימו החברה ברווחי בימים 31 בדצמבר 2023, 2022 ו-2021, בהתאמה. הדוחות הכספיים של אותן חברות בוקרו על ידי רואי חשבון אחרים שדוחותיהם הומצאו לנו וחוות דעתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין אותן חברות, מבוססת על דוחות רואי החשבון האחרים.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין במידע הכספי הנפרד הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובפרטים הכלולים במידע הכספי הנפרד. ביקורת כוללת גם בחינה של הכללים החשבונאיים שישומו בעריכת המידע הכספי הנפרד ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהגה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה של המידע הכספי הנפרד בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

המידע הכספי הנפרד ערוך, מכל הבחינות המהותיות, לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו ועל הדוחות של רואי חשבון אחרים בהתאם להוראות תקנה ג'9 לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970.

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

תל-אביב,
27 במרס, 2024

מבקרים משותפים

נתונים על המצב הכספי

ליום 31 בדצמבר		מידע נוסף	במיליוני ש"ח
2022	2023		
נכסים			
6,684	8,418	2.5	השקעה בחברות מוחזקות
606	704	2.5	הלוואות ויתרות חברות מוחזקות
-	-		חייבים ויתרות חובה
			השקעות פיננסיות אחרות:
4	906		נכסי חוב סחירים
11	17		מניות
181	87		אחרות
195	1,011	(א) 2.2	סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
529	9	2.3	מזומנים ושוי' מזומנים
8,013	10,142		סך כל הנכסים
הון			
162	167	2.7	הון מניות
2,127	2,390	2.7	פרמיה על מניות
921	1,005		קרנות הון
4,785	5,019		עודפים
7,995	8,581		סך כל ההון
התחייבויות			
8	45	(ב) 2.2	זכאים ויתרות זכות
1	1		יתרות חברות מוחזקות
4	-		התחייבות מסים שוטפים
5	-		התחייבות מסים נדחים
-	1,514	2.7	התחייבויות פיננסיות
18	1,561		סך כל ההתחייבויות
8,013	10,142		סך כל ההון וההתחייבויות

המידע הנוסף המצורף מהווה חלק בלתי נפרד מהמידע הכספי הביניים הנפרד של החברה.

<p>ערן צ'רנינסקי משנה למנכ"ל מנהל חטיבה פיננסית</p>	<p>יורם נוה מנהל כללי</p>	<p>חיים סאמט יו"ר הדירקטוריון</p>	<p>תאריך אישור הדוחות הכספיים: 27 במרס 2024</p>
--	--------------------------------------	--	--

נתוני רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			מידע נוסף	במיליוני ש"ח
2021	2022	2023		
1,059	89	206		חלק החברה ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות, נטו ממס רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון:
32	46	39	2.7	מחברות מוחזקות
7	10	24		אחרות
1,097	145	269		סך כל ההכנסות
11	15	16		הוצאות הנהלה וכלליות
-	-	33	2.7	הוצאות מימון
11	15	49		סך כל ההוצאות
1,087	130	220		רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
5	9	-		מסים על הכנסה (הטבת מס)
1,082	121	220		רווח (הפסד) לתקופה

המידע הנוסף המצורף מהווה חלק בלתי נפרד מהמידע הכספי הביניים הנפרד של החברה.

נתוני רווח כולל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			במיליוני ש"ח
2021	2022	2023	
1,082	121	220	רווח (הפסד) לתקופה
רווח כולל אחר:			
פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד:			
			שינוי, נטו, בשווי הוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנזקק לקרן הון
2	(3)	-	
			שינוי, נטו, בשווי הוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(7)	-	-	
			הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
2	-	-	
318	(362)	84	רווח (הפסד) כולל אחר בגין חברות מוחזקות
316	(365)	84	רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שהועבר או יועבר לרווח והפסד לפני מס
-	-	-	מסים (הטבת מס) בגין מרכיבים אחרים של רווח (הפסד) כולל
316	(365)	84	רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממס
פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד:			
			רווח כולל אחר בגין חברות מוחזקות שלא יועבר לרווח והפסד, נטו ממס
4	8	-	
			רווח כולל אחר לתקופה שלא יועבר לרווח והפסד, נטו ממס
4	8	-	
320	(357)	85	רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה
1,402	(237)	305	סה"כ רווח כולל לתקופה

המידע הנוסף המצורף מהווה חלק בלתי נפרד מהמידע הכספי הביניים הנפרד של החברה.

נתונים על תזרימי המזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			מידע נוסף	במיליוני ש"ח
2021	2022	2023		
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת				
1,082	121	220		רווח (הפסד) לתקופה התאמות:
(1,059)	(89)	(206)		חלק החברה (ברווחי) הפסדי חברות מוחזקות
39	13	25		דיבידנד מחברות מוחזקות
-	(8)	(9)		ריבית שנצברה בגין פקדונות בנקאיים
(32)	(36)	(31)		ריבית והפרשי הצמדה שנצברו בגין שטר ההון לחברה מוחזקת
-	-	33		ריבית שנצברה והפחתת עלויות הנפקה וניכיון בגין אג"ח
(4)	(1)	(14)		הפסד (רווח) מהשקעות פיננסיות אחרות
5	9	-		מיסים על הכנסה
(1,052)	(112)	(203)		
שינויים בפרטים אחרים בנתונים על המצב הכספי, נטו:				
-	-	-		שינוי בחייבים ויתרות חובה
(2)	3	(5)		שינוי בזכאים ויתרות זכות
(2)	3	(6)		
מזומנים שהתקבלו במהלך התקופה עבור:				
15	7	3		מזומנים נטו מפעילות שוטפת בגין עסקאות עם חברות מוחזקות
-	8	9		ריבית שהתקבלה
-	(5)	(9)		מס הכנסה שהתקבל (שולם)
43	21	15		מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת
תזרימי מזומנים מפעילות השקעה				
21	22	23		פירעון ריבית משטר הון לחברה מוחזקת
(58)	-	(79)	2.5	השקעה בשטרי הון בחברה מוחזקות
(64)	(181)	(908)		השקעה בנכסים פיננסיים זמינים למכירה
183	7	106		תמורה ממכירת נכסים פיננסיים זמינים למכירה
(15)	-	(1,215)	2.5	השקעה בחברות מוחזקות
66	(151)	(2,072)		מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) השקעה
תזרימי מזומנים מפעילות מימון				
-	492	-	2.7	תמורה מהנפקת הון מניות (בניכוי הוצאות הנפקה)
-	-	1,537		תמורה מהנפקת אגח (בניכוי הוצאות הנפקה)
-	492	1,537		מזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון
109	362	(520)		עלייה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים
58	166	529		מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
166	529	9		מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה

2.1. כללי

להלן נתונים כספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה ליום 31 בדצמבר 2023 (להלן: "הדוחות המאוחדים"). המפורסמים במסגרת הדוחות התקופתיים (בפרק ג' - דוחות כספיים), המיוחסים לחברה עצמה (להלן: "המידע הכספי הנפרד"), המוצגים בהתאם לתקנה 9ג' והתוספת העשירית לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידים), התש"ע-2010 (להלן: "התקנה" ו"התוספת העשירית", בהתאמה) בעניין מידע כספי נפרד של התאגיד. יש לקרוא את המידע הכספי הנפרד ביחד עם הדוחות המאוחדים

עיקרי המדיניות החשבונאית שישמה במידע הכספי הנפרד:

כללי המדיניות החשבונאית אשר פורטו בדוחות המאוחדים יושמו בעקביות לכל התקופות המוצגות במידע הכספי הנפרד על ידי החברה, לרבות האופן בו סווגו הנתונים הכספיים במסגרת הדוחות המאוחדים, בשינויים המתחייבים מהאמור להלן:

א. הצגת הנתונים הכספיים

1. נתונים על המצב הכספי

נתונים אלו כוללים מידע בדבר סכומי הנכסים וההתחייבויות הכלולים בדוחות המאוחדים המיוחסים לחברה עצמה (למעט בגין חברות מוחזקות), תוך פירוט לפי סוגי הנכסים וההתחייבויות. כמו כן, נכלל במסגרת הנתונים הללו, מידע בדבר סכום נטו, בהתבסס על הדוחות המאוחדים, המיוחס לבעלי המניות של החברה עצמה, של סך הנכסים בניכוי סך ההתחייבויות, בגין חברות מוחזקות, לרבות מוניטין.

2. נתונים על הרווח הכולל

נתונים אלו כוללים מידע בדבר סכומי ההכנסות וההוצאות הכלולים בדוחות המאוחדים, בפילוח בין רווח או הפסד ורווח כולל אחר, המיוחסים לחברה עצמה (למעט בגין חברות מוחזקות), תוך פירוט לפי סוגי ההכנסות וההוצאות. כמו כן, הנתונים כוללים, מידע בדבר סכום נטו, בהתבסס על הדוחות המאוחדים המיוחס לבעלי המניות של החברה עצמה, של סך ההכנסות בניכוי סך ההוצאות בגין תוצאות פעילות של חברות מוחזקות, לרבות ירידת ערך מוניטין, ירידת ערך השקעה בחברה כלולה או ביטולה וכן ירידת ערך השקעה בחברה בשליטה משותפת המטופלת לפי שיטת השווי המאזני או ביטולה.

3. נתונים על תזרימי המזומנים

נתונים אלו כוללים פירוט של סכומי תזרימי המזומנים הכלולים בדוחות המאוחדים המיוחסים לחברה עצמה (למעט בגין חברות מוחזקות), כשהם לקוחים מתוך הדוח על תזרימי המזומנים המאוחד, בפילוח לפי תזרים מפעילות שוטפת, פעילות השקעה ופעילות מימון, תוך פירוט מרכיביהם. תזרימי מזומנים בגין פעילות שוטפת, פעילות השקעה ופעילות מימון בגין עסקאות עם חברות מוחזקות מוצגים בנפרד בנטו, במסגרת הפעילות המתייחסת, בהתאם למהות העסקה.

ב. עסקאות בין החברה לחברות מוחזקות

1. הצגה

יתרות הדדיות בקבוצה והכנסות והוצאות הנובעות מעסקאות הדדיות, אשר בוטלו במסגרת הכנת הדוחות המאוחדים, הוצגו בנפרד מהיתרה בגין חברות מוחזקות והרווח בגין חברות מוחזקות, יחד עם יתרות דומות מול צדדים שלישיים. רווחים והפסדים שטרם מומשו, הנובעים מעסקאות בין החברה לחברות מוחזקות שלה, הוצגו במסגרת היתרה בגין חברות מוחזקות ובמסגרת הרווח בגין חברות מוחזקות.

2. מדידה

עסקאות שבוצעו בין החברה לחברות מאוחדות שלה נמדדו בהתאם לעקרונות ההכרה והמדידה, הקבועים בתקני דיווח כספי בינלאומיים, המתווים את הטיפול החשבונאי בעסקאות מעין אלו המבוצעות מול צדדים שלישיים.

2.2 מכשירים פיננסיים

**א. השקעות פיננסיות
להלן ההרכב:**

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	במיליוני ש"ח
-	902	נכסי חוב סחירים
4	4	אגרות חוב ממשלתיות
4	906	אגרות חוב קוצרניות
		סך הכל נכסי חוב סחירים
		מניות (1)
11	17	סחירות
11	17	סך הכל מניות
181	87	השקעות פיננסיות אחרות (קרנות כספיות)
195	1,011	סך הכל השקעות פיננסיות (2)

(1) מועד המימוש החזוי של המניות טרם נקבע.

(2) לאחר תאריך המאזן, החברה העבירה לסימקס כ- 891 מיליוני ש"ח לפירעון הלוואת הסינדיקציה. לפרטים נוספים ראה סעיף 2.11 להלן.

**ב. זכאים ויתרות זכות
להלן ההרכב: ***

ליום 31 בדצמבר		
2022	2023	במיליוני ש"ח
3	2	הוצאות לשלם
-	43	ריבית לשלם בגין אג"ח
2	-	מוסדות
4	1	אחרים (**)
8	45	סך הכל

(* יתרות הזכאים אינן צמודות.)

(**) בעיקר בגין הפרשה לתביעות. לפרטים נוספים ראה באור 45 בדוחות המאוחדים.

2.3 מזומנים ושווי מזומנים

הרכב והצמדה:

ליום 31 בדצמבר		ריבית ליום 31 בדצמבר 2023		
2022	2023		%	במיליוני ש"ח
526	9	4.25-4.70		שקל חדש לא צמוד
3	-	-		צמוד לדולר
529	9			סך הכל

עיקר המזומנים ושווי מזומנים הינם יתרות עו"ש ופיקדונות לזמן קצר בתאגידים בנקאיים. שיעורי הריבית על יתרות העו"ש מבוססות על שיעורי ריבית בגין הפקדות יומיות.

2.4 מסים על ההכנסה

א. לפרטים בדבר סביבת המס בה פועלת החברה, ראה באור 24(א) בדוחות המאוחדים.

ב. בדבר התחייבויות מסים נדחים שלא הוכרו, והפסדים וניכויים לצרכי מס להעברה לשנים הבאות, ראה באור 24(ו) לדוחות המאוחדים.

2.5. חברות מוחזקות - השקעות, יתרות, התקשרויות ועסקאות מהותיות

להלן ההרכב:

ליום 31 בדצמבר		מידע נוסף	במיליוני ש"ח
2022	2023		
6,684	8,418		השקעות בחברות מוחזקות
486	502	2.8	שטר הון לכלל ביטוח
51	53	2.9	שטרי הון לכלל פיננסים
58	58		שטר הון לכלל סוכנויות
-	76	2.10	שטרי הון לסימקס החזקות
11	15		יתרות שוטפות
606	704		סך הכל הלוואות ויתרות חובה חברות מוחזקות
7,289	9,122		סך הכל

- א. באשר לרשימת החברות המוחזקות העיקריות, ראה באור 9(ב) בדוחות המאוחדים.
- ב. באשר להתחייבויות החברה להשלמת ההון העצמי הנדרש מחברות מוחזקות שלה, ראה באור 17(ה) בדוחות המאוחדים.
- ג. ההוצאות בחברה כוללות השתתפות בחלק היחסי בהתאם למנגנון הקצאות עלויות בקבוצה.

2.6. דירוג

בחודש פברואר 2023 פרסמה מעלות S&P דוח דירוג אשר קבע דירוג של AA- חברה ולאגרות חוב שהונפקו על ידה. הדירוג אושר בהמשך שנת 2023 להרחבות סדרה נוספות וכן להנפקת סדרה חדשה, שבוצעו במהלך השנה (ראו סעיף 2.7 להלן). לפרטים נוספים ראה ביאור 26' בדוחות המאוחדים.

2.7. הנפקת הון וחוב על ידי החברה

הנפקת הון וחוב על ידי החברה

בחודש ינואר 2022, ביצעה החברה הנפקה של כ- 6.411 מיליון מניות בסך של כ- 506 מיליוני ש"ח, במחיר מניה של 78.95 ש"ח. לאחר הוצאות הנפקה הסכום נטו שקיבלה החברה הסתכם לכ- 492 מיליוני ש"ח.

בחודש פברואר 2023 ביצעה החברה הנפקה של 249.1 מיליוני ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה א' ושל 150 מיליוני ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה ב' על פי דוח הצעת מדף מיום 9 בפברואר 2023, שפרסמה מכח תשקיף המדף של החברה. הוצאות ההנפקה הסתכמו בסך של כ-3 מיליוני ש"ח, תמורת ההנפקה נטו הינה בסך של כ-397 מיליוני ש"ח. לפרטים נוספים ראה ביאור 26' בדוחות המאוחדים.

בחודש מרס 2023 וכחלק מתמורת עסקת מקס איט פיננסים בע"מ ("מקס"), החברה הקצתה לניצעים במועד השלמת העסקה 4,970,310 מניות רגילות של החברה בנות 1 ש"ח ע"ג כל אחת ("המניות המוקצות"). המניות המוקצות היוו מיד לאחר הקצאתן כ- 6.29% מהונה המונפק והנפרע של החברה וכ- 6.05% מהונה המונפק והנפרע של החברה בדילול מלא. לפרטים אודות רכישת מקס ראה ביאור 46(י) בדוחות המאוחדים.

ביוני 2023 בוצעה הרחבה של 250 מיליון ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה א) של החברה למשקיעים מסווגים, ובאוגוסט 2023 בוצעה הרחבה נוספת של 400 מיליון ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה א) של החברה.

בדצמבר 2023 בוצעה הנפקה של 500 מיליון ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה ג) של החברה.

לפרטים בדבר תנאי אגרות החוב שהונפקו על ידי החברה ראה ביאור 26 בדוחות המאוחדים.

לפרטים בדבר ייעוד תמורת הנפקת המניות, ראה ביאור 26 בדוחות המאוחדים.

2.8. השקעה במכשיר הון רובד 1 שהונפק לה על ידי כלל ביטוח

בחודש אוקטובר 2020 השקיעה החברה במכשיר הון רובד 1 נוסף שהונפק לה על ידי כלל ביטוח, בסכום של 450 מיליון ש"ח בריבית שנתי בשיעור של 4.53%, צמוד למדד המחירים לצרכן. יתרת מכשיר ההון רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2023 הינה כ- 502 מיליוני ש"ח. לפרטים נוספים ראה ביאור 26 בדוחות הכספיים המאוחדים.

2.9. מכלול מימון בע"מ (להלן: "מכלול")

בשנת 2023 הנפיקה כלל פיננסים לחברה שטר הון נוסף על סך של 2.2 מיליוני ש"ח, בתמורה כלל פיננסים השקיעה במניות מכלול במסגרת הנפקת זכויות לפי שיעור החזקתה במכלול.

שטר ההון אינו צמוד למדד המחירים לצרכן ואינו נושא ריבית. מועד הפירעון של שטר ההון יהיה בהתאם להסכמת הצדדים אך לא מוקדם מתום חמש שנים ממועד הנפקתו.

2.10. שטרי הון לסימקס החזקות

בשנת הדוח ולאחריה הנפיקה החברה שטרי הון לסימקס החזקות שניתנו לטובת שכבת הנזילות בהלוואת הסינדיקציה. שטרי הון אינם צמודים למדד המחירים לצרכן ואינם נושאים ריבית. מועד הפירעון של שטרי הון יהיה בהתאם להסכמת הצדדים אך לא מוקדם מתום חמש שנים ממועד הנפקתם.

2.11. אירועים לאחר תאריך הדוח

לאחר תאריך הדוח, בחודש פברואר 2024 פרעה סימקס את מלוא יתרת הלוואת הסינדיקציה, בסך כולל של כ- 891 מיליוני ש"ח, כ- 873 מיליוני ש"ח מתוכו קרן ההלוואה, והיתרה ריבית ותוספת קנס פירעון מוקדם ועמלות נוספות בהתאם להוראות הסכם הלוואת הסינדיקציה, בסך כולל של כ- 18 מיליון ש"ח. פירעון הלוואת הסינדיקציה בוצע באמצעות סך של 891 מיליוני ש"ח שקיבלה סימקס מהחברה, במסגרת השקעה בסימקס. לפרטים נוספים ראה ביאור 3.א.26 בדוחות הכספיים המאוחדים.

3. דוח בדבר מצבת התחייבויות של התאגיד המדווח והחברות המאוחדות לפי מועדי פירעון ליום 31 בדצמבר 2022 (תקנה 9ד')

נכון ליום 31 לדצמבר 2023 לחברה ולחברות מאוחדות לא קיימות התחייבות לפי תקנה 9ד'

4. תמצית דוחות על הרווח הכולל הרבעוניים (תקנה 10 א')

תמצית דוחות על הרווח הכולל הרבעוניים (מאוחדים) לשנת 2023

סך הכל	רבעון ד	רבעון ג	רבעון ב	רבעון א	במיליוני ש"ח
11,202	2,670	2,826	2,824	2,883	פרמיות שהורוחו ברוטו
1,708	419	434	426	428	פרמיות שהורוחו ע"י מבטחי משנה
9,495	2,251	2,391	2,398	2,455	פרמיות שהורוחו בשייר
1,083	323	393	367	-	הכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי
9,238	3,189	981	3,841	1,227	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
1,259	320	317	316	307	הכנסות מדמי ניהול ומניהול תיקים
390	109	98	91	93	הכנסות מעמלות
-	(3)	1	2	-	הכנסות אחרות
21,464	6,188	4,180	7,016	4,081	סך כל ההכנסות
16,062	4,409	2,630	5,649	3,374	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
671	82	184	139	266	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
15,391	4,327	2,446	5,510	3,108	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
411	58	86	47	220	הוצאות בגין הפסדי אשראי
739	243	238	258	-	תפעול כרטיסי אשראי
166	51	59	56	-	תשלומים לבנקים
2,613	670	706	658	579	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
1,092	329	252	258	253	הוצאות הנהלה וכלליות
5	5	-	-	-	ירידת ערך נכסים בלתי מוחשיים
40	14	11	10	4	הוצאות אחרות
669	188	212	208	61	הוצאות מימון
21,125	5,885	4,010	7,006	4,225	סך כל ההוצאות
8	-	3	2	3	חלק בתוצאות חברות כלולות המטופלות בשיטת השווי המאזני, נטו
347	303	173	12	(141)	רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
124	120	53	3	(53)	מסים על הכנסה (הטבת מס)
223	183	120	8	(88)	רווח (הפסד) לתקופה
220	182	121	7	(89)	בעלי המניות של החברה
3	1	(1)	1	1	זכויות המיעוט
223	183	120	8	(88)	רווח (הפסד) לתקופה
2.83	2.30	1.53	0.09	(1.20)	רווח למניה המיוחס לבעלי המניות של החברה
2.79	2.30	1.53	0.09	(1.20)	רווח (הפסד) בסיסי למניה (בש"ח)
					רווח (הפסד) מדולל למניה (בש"ח)
77,870	79,031	79,031	79,031	74,284	מספר המניות ששימשו לחישוב רווח למניה
79,034	79,031	79,038	79,031	74,284	בסיסי
					מדולל

4. תמצית דוחות על הרווח הכולל הרבעוניים (תקנה 10 א) (המשך)

תמצית דוחות על הרווח הכולל הרבעוניים (מאוחדים) לשנת 2023 (המשך)

סך הכל	רבעון ד	רבעון ג	רבעון ב	רבעון א	במיליוני ש"ח	
223	183	120	8	(88)		רווח לתקופה
						רכיבים של רווח כולל אחר
7	(6)	4	4	5		הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילויות שנזקפו לקרן הון
-	-	-	-	-		הפרשי תרגום מטבע חוץ שנזקפו לרווח והפסד
398	(90)	80	456	(48)		שינוי, נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנזקף לקרנות הון
(336)	(36)	(63)	(240)	3		שינוי, נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
60	13	23	4	20		הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(43)	40	(15)	(76)	7		השפעת המס
85	(79)	29	148	(13)		סה"כ רכיבים של רווח נקי שיווגו מחדש לאחר מכן לרווח והפסד
-	-	-	-	-		רווחים (הפסדים) אקטואריים מתכנית הטבה מוגדרת
-	-	-	-	-		מסים בגין מרכיבים אחרים של הכנסה כוללת
-	-	-	-	-		סה"כ רכיבים של רווח נקי (הפסד) שלא יסווגו מחדש לאחר מכן לרווח והפסד
86	(79)	29	148	(13)		רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה, לפני מיסים על הכנסה
309	104	150	156	(101)		רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה
						מיוחס ל:
305	102	151	154	(102)		בעלי המניות של החברה
4	2	(1)	2	1		זכויות שאינן מקנות שליטה
309	104	150	156	(101)		סך הכל רווח (הפסד) כולל לתקופה

5. שימוש בתמורת ניירות ערך (תקנה 10 ג)

ביום 13 בפברואר 2023 הנפיקה החברה, כחלק מהיערכות להשלמת עסקת רכישה מקס(כמפורט בבאור 46 בדוחות הכספיים) ולשם יצירת כרית מזילות וגמישות פיננסית לחברה, שתי סדרות של אגרות חוב, במסגרת הנפקה לציבור על פי דוח הצעת מדף של החברה מיום 9 בפברואר 2023, שפורסם מכוח תשקיף מדף הנושא תאריך 25 ביולי 2022, שפורסם ביום 24 ביולי 2022, כמפורט להלן:

1. 249.1 מיליוני ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה א') של החברה הנושאות ריבית שנתית בשיעור של 4.7%.

150 מיליוני ש"ח ע.ג. אגרות חוב להמרה (סדרה ב') של החברה הנושאות ריבית שנתית בשיעור של 2.8% והן ניתנות להמרה למניות החברה, באופן בו כל 85 ש"ח ערך נקוב אגרות החוב (סדרה ב') יהיו ניתנים להמרה למניה רגילה אחת של החברה, הכל כמפורט בשטר הנאמנות לאגרות החוב (סדרה ב').

קרן אגרות החוב תיפרע בתשלום אחד בחלוף 5 שנים ממועד ההנפקה.

תמורת ההנפקה, ברוטו, בגין שתי הסדרות הסתכמה בניכוי הוצאות הנפקה בסך של כ-397 מיליוני ש"ח.

התמורה אשר התקבלה בידי החברה בגין הנפקתן של אגרות החוב, שימשה לצורך התשלום בגין רכישה הונה המונפק והנפרע של WPI במועד השלמת העסקה.

ביוני 2023 בוצעה הרחבה פרטית של 250 מיליוני ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה א) של החברה למשקיעים מסווגים, ובאוגוסט 2023 בוצעה הרחבה נוספת של 400 מיליוני ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה א) של החברה.

בדצמבר 2023 בוצעה הנפקה של 500 מיליוני ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה ג) של החברה.

כל תמורת ההנפקות האמורות לעיל שימשו, בין היתר, לצורך, יצירת כרית מזילות ולפעילות שוטפת של החברה וכן להשלמת ביצוע התשלומים בגין עסקת מקס ולפירעון מוקדם של הלוואת הסינדיקציה (כאמור בסעיף 2.5.1.6(ו) להלן) שנטלה סימקס החזקות בע"מ בשנת 2019 מסינדיקציית מלווים שהינם גופים מוסדיים (להלן: "הלוואת הסינדיקציה") באמצעות מימוש האפשרות לביצוע פירעון מוקדם של הלוואה, תוך תשלום קנס פדיון מוקדם הפוחת לאורך חיי הלוואה, והכל בהתאם לתנאי הלוואת הסינדיקציה, וזאת במסגרת ארגון פיננסי של התחייבויות הקבוצה. לפרטים ראו באור 26(א.1)(3) לדוחות הכספיים.

בפברואר 2024 פרעה סימקס את מלוא יתרת הלוואת הסינדיקציה באמצעות תשלום שקיבלה מהחברה במסגרת השקעה בסימקס. לפרטים ראו באור 26(א.1)(3) לדוחות הכספיים.

6. השקעות בחברות-בת וחברות קשורות שהינן חברות פעילות מהותיות לתאריך הדוח על המצב הכספי (תקנה 11)

שם החברה	סוג מניה וע.ג.	מספר המניות	סך הכל ערך נקוב ש"ח	ערך בדוח הכספי הנפרד כמשמעותו בתקנה 9 במיליוני ש"ח	שעורי ההחזקה ב-%		בזכות למנות דירקטורים
					בהצבעה	בהון	
כלל חברה לביטוח בע"מ ("כלל ביטוח") ¹	רגילה בת 1 ש"ח	119,038,221	119,038,221	6,713	99.98	99.98	99.98
סימקס החזקות בע"מ	רגילה	192,702	-	*1,509	100.00	100.00	100.00
	מייוחדות	4,000	-				
כלל החזקות סוכנויות (1998) בע"מ ("כלל סוכנויות") ²	רגילה בת 1 ש"ח	99	99	*152	100.00	100.00	100.00
כללביט מערכות בע"מ ("כללביט מערכות") ³	רגילה בת 1 ש"ח	1,000	1,000	8	100.00	100.00	100.00
כלל פיננסים בע"מ ^{4,3}	רגילה בת 1 ש"ח	170,000,000	170,000,000	*42	100.00	100.00	100.00

חברות בנות וקשורות של כלל ביטוח

כלל ביטוח אשראי בע"מ ("כלל אשראי") ⁵	רגילה בת 1 ש"ח	8,537,280	8,537,280	279	80.00	80.00	80.00
החזקות עד"ך בע"מ (בפירוק מרצון)	רגילה בת 1 ש"ח	500	500	-	33.00	33.00	33.00
כלל פנסיה וגמל בע"מ ⁶ ("כלל פנסיה וגמל")	רגילה בת 1 ש"ח	129,071	129,071	*725	100.00	100.00	100.00
כללביט מימון בע"מ	רגילה בת 1 ש"ח	1,000	1,000	-	100.00	100.00	100.00

שם החברה	מספר המניה בבורסה	סוג מניה וע.ג.	מספר המניות	סך הכל ערך נקוב ש"ח	ערך בדוח הכספי הנפרד כמשמעותו בתקנה 9 במיליוני ש"ח	שעורי ההחזקה ב-%		שער הבורסה לתאריך הדוח הכספי על המצב הכספי בש"ח למניה
						בהצבעה	בהון	
ענדודת קרן פנסיה לשכירים ועצמאיים בע"מ	רגילה בת 1 ש"ח	4,000,000	4,000,000	43	50.00	50.00	50.00	
כנף כלל ניהול פיננסים בע"מ ("כנף")	רגילה בת 1 ש"ח	1,000	1,000	5	100.00	100.00	100.00	

חברות בנות וקשורות של כלל פיננסים

מכלול מימון בע"מ ("מכלול") ⁷	רגילה בת 1 ש"ח	10,187,492	10,187,492	83	24.9	24.9	24.9	671
	אופציות למניה רגילה	2,546,585	2,546,585	6				

1. לעניין התחייבות של החברה להשלמת הונה העצמי של כלל ביטוח שהיתה בתוקף בשנת הדוח והתחייבות שניתנה לאחר שנת הדוח, ומתווה שליטה עדכני ושינויים שהוחלו, ראה ביאור 17(ה)3 לדוחות הכספיים.
 2. כולל החזקה של 1 מניה רגילה באמצעות בטח- תורן סוכנות לביטוח בע"מ.
 3. לצורך רכישת מניות מכלול הנפיקה כלל פיננסים בשנת 2020 בשנת 2021 לחברה שטרי הון על סך 50.6 מיליוני ש"ח ובשנת 2023 שטר הון על סך 2.2 מיליוני ש"ח. שטרי ההון הינם לתקופה כפי שנקבע בין הצדדים ולא מוקדם מתום 5 שנים ממועד מתן ההלוואה, ואינם נושאים ריבית והצמדה.
 4. כמו כן, הוענקה לכלל פיננסים, חברת בת של החברה, אופציה ללא תמורה ל 2,546,585 למניות מכלול בהתאם לתנאים שנקבעו. בעקבות ההנפקה וקבלת האופציה כאמור רשמה הקבוצה רווח בסכום שאינו מהותי. בחודש אוגוסט 2021 הונפקה האופציה והיא ניתנת למימוש החל מ- 18 חודשים לאחר מועד הרישום למסחר ועד חלוף 5 שנים ממועד זה. יובהר כי בכל מקרה, בהתאם להיתר שניתן לחברה, החברה לא תוכל להחזיק מעל 24.9% מהונה המונפק והנפרע של מכלול
 5. לעניין התחייבות של כלל ביטוח להשלמת הונה העצמי של כלל ביטוח אשראי שהיתה בתוקף בשנת הדוח, לענין מתווה שליטה עדכני ושינויים שהוחלו ותקפותה, ראה ביאור 17(ה)2 לדוחות הכספיים.
 6. במסגרת היתרי שליטה קודמים בחברות הקבוצה, ניתנה לעניין התחייבות של החברה להשלמת הונה העצמי של כלל פנסיה וגמל שהיתה בתוקף בשנת הדוח, לענין מתווה שליטה עדכני ושינויים שהוחלו ותקפותה, ראה ביאור 17(ה)3 לדוחות הכספיים.
- * לא כולל השקעה בשטרי הון. לפרטים נוספים ראה סעיף 8 להלן.

6. השקעות בחברות-בת וחברות קשורות שהינן חברות פעילות מהותיות לתאריך הדוח על המצב הכספי (תקנה 11) (המשך)

שם החברה	מספר המניה בבורסה	סוג מניה וע.ג.	מספר המניות	סך הכל ערך נקוב ש"ח	ערך בדוח הכספי הנפרד כמשמעותו בתקנה 9ג במיליוני ש"ח	שעורי ההחזקה ב-%	בהצבעה	בזכות למנות דירקטורים
חברות בנות וקשורות של כלל סוכנויות								
בטח - תורן סוכנות לביטוח בע"מ ("בטח - תורן") ⁹								
		רגילה בת 1 ש"ח	20,339	20,339	41	100.00	100.00	100.00
		הנהלה א' בת 1 ש"ח	418	418	143	100.00	-	-
		הנהלה ב' בת 1 ש"ח	418	418	-	100.00	-	-
תמורה סוכנות לביטוח (1987) בע"מ ("תמורה")		רגילה בת 1 ש"ח	4,359	4,359	-	-	100.00	-
		בכורה בת 1 ש"ח	1,392	1,392	-	-	-	100.00
ניוקום סוכנות לביטוח פנסיוני (2004) בע"מ ¹⁰								
		רגילה בת 1 ש"ח	300	300	19	30.00	30.00	30.00
חברות בנות וקשורות של תמורה								
תמורה מלאה סוכנות לביטוח בע"מ								
		רגילה בת 0.001 ש"ח	100,000,000	100,000	6	100.00	100.00	100.00
אלטרנטיב קפיטל בע"מ		רגילה בת 0.1 ש"ח	500,000	50,000	-	80.00	80.00	80.00
חברות בנות וקשורות של בטח תורן								
בטח תורן חתמים בינלאומיים סוכנות לביטוח כללי (2019) בע"מ								
		רגילה בת 1 ש"ח	3,000	3,000	2	100.00	100.00	100.00

9. לשעבר בטח בע"מ.

10. בתום 30 חודשים ממועד השלמת העסקה (קרי מיום 9/2022) לכלל החזקות סוכנויות אופציה לרכוש מניות של ניוקום כך שהחזקותיה יעמדו על 60% מהון המניות המונפק של ניוקום, בתום 48 חודשים ממועד השלמה לכלל החזקות סוכנויות אופציה לרכוש מניות של ניוקום כך שהחזקותיה יעמדו על 80% מהון המניות המונפק של ניוקום, ובתום 60 חודשים ממועד השלמה לכלל החזקות סוכנויות אופציה לרכוש מניות של ניוקום כך שהחזקותיה יעמדו על 100% מהון המניות המונפק של ניוקום.

7. השקעות בחברות-בת וחברות קשורות שהינן חברות פעילות מהותיות לתאריך הדוח על המצב הכספי (תקנה 11) (המשך)

שם החברה	מספר המניה בבורסה	סוג מניה וע.ג.	מספר המניות	סך הכל ערך נקוב ש"ח	ערך בדוח הכספי הנפרד כמשמעותו בתקנה 9 במיליוני ש"ח	שערי ההחזקה ב-%	בהצבעה	בזכות למנות דירקטורים
חברות בנות וקשורות של סימקס החזקות								
מקס איט פיננסים בע"מ		רגילה בת 0.1 ש"ח	252,292,576	25,229,258	2,226	100.00	100.00	100.00
מיילו ברום הולדינגס בע"מ		רגילה ללא ערך נקוב	100	0	153	100.00	100.00	100.00
חברות בנות מהותיות של מקס איט פיננסים בע"מ								
מקס איט אשראים בע"מ		רגילה בת 1 ש"ח	1,000,000	1,000,000	545	100.00	100.00	100.00
מקס איט פקדונות בע"מ		רגילה בת 1 ש"ח	100	100	27	100.00	100.00	100.00
חברות בנות של מיילו ברום הולדינגס בע"מ								
הייפ פתרונות תשלום בע"מ		רגילה בת 0.001 ש"ח	445,861	446	172	100.00	100.00	100.00
מקס אי.ו.אס בע"מ		רגילה בת 0.01 ש"ח	10,000	100	(3)	51.00	51.00	51.00

8. הלוואות ושטרי הון לחברות בנות וקשורות של החברה

נותן הלוואה	מקבל הלוואה	יתרת הלוואות ושטרי הון, (כולל ריבית צבורה) במיליוני ש"ח	% שיעור הריבית	סוג הצמדה	שנות הפרעון
הלוואות מהחברה					
החברה	כלל ביטוח	486	4.53%	צמוד מדד	2069. ניתן לבצע פדיון מוקדם החל מ- 31.10.2030 באישור הממונה.
החברה	כלל פיננסים	36		שטר ההון אינו צמוד	כפי שיקבע בין הצדדים ולא מוקדם מתום 5 שנים ממועד מתן הלוואה (קרי 23 במרס 2025)
החברה	כלל פיננסים	15		שטר ההון אינו צמוד	כפי שיקבע בין הצדדים ולא מוקדם מתום 5 שנים ממועד מתן הלוואה (קרי 19 באוקטובר 2026)

נתן ההלוואה	מקבל ההלוואה	יתרת ההלוואות ושטרי הון, (כולל ריבית צבורה) במיליוני ש"ח	% שיעור הריבית	סוג הצמדה	שנות הפרעון
החברה	כלל פיננסים	2		שטר ההון אינו צמוד	כפי שנקבע בין הצדדים ולא מוקדם מתום 5 שנים ממועד מתן ההלוואה (קרי 4 ביוני 2028)
החברה	סימקס החזקות בע"מ	39		שטר ההון אינו צמוד	כפי שנקבע בין הצדדים ולא מוקדם מתום 5 שנים ממועד מתן ההלוואה (קרי 22 ביוני 2028)
החברה	סימקס החזקות בע"מ	18		שטר ההון אינו צמוד	כפי שנקבע בין הצדדים ולא מוקדם מתום 5 שנים ממועד מתן ההלוואה (קרי 20 בספטמבר 2028)
החברה	סימקס החזקות בע"מ	19.4		שטר ההון אינו צמוד	כפי שנקבע בין הצדדים ולא מוקדם מתום 5 שנים ממועד מתן ההלוואה (קרי 24 בדצמבר 2028)
החברה	כלל סוכנויות	58		שטר ההון אינו צמוד	כפי שנקבע בין הצדדים ולא מוקדם מתום 5 שנים ממועד מתן ההלוואה (קרי 20 במאי 2026)
הלוואות מכלל ביטוח					
כלל ביטוח	כלל פנסיה וגמל	75		שטר ההון אינו צמוד	כפי שנקבע בין הצדדים ולא מוקדם מתום 5 שנים ממועד מתן ההלוואה (קרי 29 ביוני 2028)
הלוואות מכלל סוכנויות					
כלל סוכנויות	כלל לידרס סוכנות לביטוח בע"מ ¹¹	15	-	שטר ההון אינו צמוד	לא נקבע

11. חברה לא פעילה

8. הלוואות ושטרי הון לחברות בנות וקשורות של החברה (המשך)

8.1 הלוואות בקבוצת סימקס

שנות הפרעון	סוג הצמדה	% שיעור הריבית	יתרת הלוואות ושטרי הון, (כולל ריבית צבורה) במיליוני ש"ח	מקבל הלוואה	נותן הלוואה
הלוואות בסימקס					
כפי שנקבע בין הצדדים ולא מוקדם מתום 5 שנים ממועד מתן הלוואה (קרי מרס 2024)	ההלוואה אינה צמודה	10%	8	מיילו ברום הולדינגס בע"מ	סימקס החזקות בע"מ
הלוואות במקס					
	ההלוואה אינה צמודה	4.8%	8,587	מקס איט אשראים בע"מ	מקס איט פיננסים בע"מ
כפי שנקבע בין הצדדים ולא מוקדם מתום 6 שנים ממועד מתן הלוואה (קרי יולי 2026)	ההלוואה אינה צמודה	P+2.15%	17	הייפ פתרונות תשלום בע"מ	מקס איט פיננסים בע"מ
כפי שנקבע בין הצדדים ולא מוקדם מתום 1 שנים ממועד מתן הלוואה (קרי אפריל 2024)	ההלוואה אינה צמודה	P+1.35%	1	הייפ פתרונות תשלום בע"מ	מקס איט פיננסים בע"מ
הלוואות במיילו					
כפי שנקבע בין הצדדים ולא מוקדם מתום 6 שנים ממועד מתן הלוואה (קרי יולי 2025)	ההלוואה אינה צמודה	P+2.15%	9	מיילו ברום הולדינגס בע"מ	הייפ פתרונות תשלום בע"מ
כפי שנקבע בין הצדדים ולא מוקדם מתום 1 שנים ממועד מתן הלוואה (קרי אפריל 2024)	ההלוואה אינה צמודה	P+1.35%	1	מיילו ברום הולדינגס בע"מ	הייפ פתרונות תשלום בע"מ
	לא נקבע	2.9%	3	מקס אי.ו.אס בע"מ	מיילו ברום הולדינגס בע"מ

8.2 שינויים בהלוואות לחברות-בת ולחברות קשורות בתקופת הדוח (תקנה 12)

הלוואות מהחברה

החברה	תאריך	שם החברה המוחזקת	מהות השינוי	סכומים במיליוני ש"ח
החברה		כלל פיננסים	שטר הון חדש שאינו צמוד	2
החברה		סימקס החזקות בע"מ	שטר הון חדש שאינו צמוד	76

9. רווחים והפסדים של חברות בנות פעילות מהותיות וחברות קשורות פעילות והכנסות (במישרין ובעקיפין) מהן לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2023 (תקנה 13)

9.1. החברה וחברות בנות

הכנסות	סך רווח (הפסד) כולל לשנה		רווח (הפסד) כולל אחר לשנה		רווח (הפסד) לשנה	
	מיחוס לזכויות שאינן מקנות שליטה	מיחוס לבעלים של החברה	מיחוס לזכויות שאינן מקנות שליטה	מיחוס לבעלים של החברה	מיחוס לזכויות שאינן מקנות שליטה	מיחוס לבעלים של החברה
דמי ניהול ושכר דירקטורים	ריבית	דיבידנד	במיליוני ש"ח			
חברות בנות וקשורות של החברה בהחזקה ישירה						
-	-	5	6	216	1	84
כלל חברה לביטוח בע"מ						
-	-	-	-	-	-	-
כלל החזקות סוכנויות (1998) בע"מ						
-	-	23	-	23	-	-
כלל ביט מערכות בע"מ						
-	-	-	-	2	-	-
חברות בנות וקשורות של כלל ביטוח						
-	-	-	6	24	1	4
כלל ביטוח אשראי בע"מ						
-	-	-	-	-	-	-
החזקות עד"ך בע"מ						
-	-	-	-	27	-	3
כלל פנסיה וגמל בע"מ						
-	-	-	-	-	-	-
עתודות קרן פנסיה לשכירים ועצמאיים בע"מ						
1	-	-	-	2	-	-
כנף כלל ניהול פיננסים בע"מ						
-	-	-	-	1	-	-
חברות בנות וקשורות של כלל פיננסים						
-	-	-	-	10	-	-
מכלול מימון בע"מ						
-	-	-	-	-	-	-
חברות בנות וקשורות של כלל סוכנויות						
בטח- תורן סוכנות לביטוח בע"מ						
-	-	2	-	3	-	-
תמורה סוכנות לביטוח (1987) בע"מ						
-	-	28	-	32	-	-
ניקום סוכנות ביטוח פנסיוני (2004) בע"מ						
-	-	-	-	1	-	-
חברות נכדות כלל סוכנויות						
תמורה מלאה סוכנות לביטוח בע"מ						
-	-	-	-	3	-	-
אלטרנטיב קפיטל בע"מ						
-	-	-	-	-	-	-
בטח תורן חתמים בינלאומיים סוכנות לביטוח כללי (2019) בע"מ						
-	-	-	-	-	-	1

9. רווחים והפסדים של חברות בנות פעילות מהותיות וחברות קשורות פעילות והכנסות (במישרין ובעקיפין) מהן לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023 (תקנה 13)

9.1. החברה וחברות בנות (המשך)

הכנסות (הוצאות)	סך רווח (הפסד) כולל לשנה		רווח (הפסד) כולל אחר לשנה		רווח (הפסד) לשנה	
	מיוחס לזכויות שאינן מקנות שליטה	מיוחס לבעלים של החברה	מיוחס לזכויות שאינן מקנות שליטה	מיוחס לבעלים של החברה	מיוחס לזכויות שאינן מקנות שליטה	מיוחס לבעלים של החברה
דמי ניהול ושכר דירקטורים						
ריבית						
דיבידינד						
במיליוני ש"ח						
חברות בנות וקשורות של סימקס						
(1)	-	40	-	220	-	218
-	1	-	(3)	(5)	-	(3)
חברות בנות מהותיות של מקס איט פיננסים בע"מ						
289	397	-	-	2	-	2
5	-	-	-	6	-	6
חברות בנות של מיילו ברום הולדינגס בע"מ						
-	(1)	-	-	7	-	7
-	-	-	-	(6)	-	(6)

10. רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך הדוח על המצב הכספי (תקנה 14)

לא רלוונטי.

11. מסחר בבורסה (תקנה 20)

א. ני"ע שנרשמו למסחר בשנת הדוח-

בשנת הדוח נרשמו למסחר 456 מניות רגילות של החברה כתוצאה ממימושי אופציות שהוענקו לנושאי משרה ועובדים בחברה. בחודש פברואר 2023 ביצעה החברה הנפקה של 249.1 מיליוני ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה א' ושל 150 מיליוני ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה ב'. בחודש מרס 2023, כחלק מתמורת עסקת מקס החברה הקצתה לניצעים במועד השלמת העסקה 4,970,310 מניות רגילות של החברה בנות 1 ש"ח ע"נ כל אחת ("המניות המוקצות"). המניות המוקצות היוו מיד לאחר הקצאתן כ-6.29% מהונה המונפק והנפרע של החברה וכ-6.05% מהונה המונפק והנפרע של החברה בדילול מלא. לפרטים נוספים ראה ביאור 42 (י) בדוחות הכספיים המאוחדים. ביוני 2023 בוצעה הרחבה של 250 מיליון ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה א) של החברה למשקיעים מסווגים, באוגוסט 2023 בוצעה הרחבה נוספת של 400 מיליון ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה א) של החברה. בדצמבר 2023 בוצעה הנפקה של 500 מיליון ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה ג) של החברה.

ב. הפסקת מסחר בני"ע בשנת הדוח

בשנת הדוח לא הופסק המסחר במניות רגילות של החברה בבורסה (למעט הפסקות מסחר קצובות בגין פרסום דוחות כספיים ו/או דוחות מהותיים אחרים).

12. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה (תקנה 21)

להלן פירוט התגמולים שניתנו בשנת 2023 (באלפי ש"ח) כפי שהוכרו בדוחות הכספיים לשנת 2023:

לכל אחד מחמשת בעלי התגמולים הגבוהים ביותר מבין נושאי המשרה הבכירה בחברה או בחברות בשליטתה, אם התגמולים ניתנו בקשר עם כהונתו בחברה או בחברות בשליטתה ובין אם התגמולים ניתנו לו על ידי החברה או על ידי חברות בשליטתה; לכל אחד משלושת נושאי המשרה הבכירה בעלי התגמולים הגבוהים ביותר בחברה שהתגמולים ניתנו לו בקשר עם כהונתו בחברה עצמה ושלא נמנה בסעיף 1 לעיל; כל בעל עניין בחברה, שלא נמנה בסעיפים 1 ו-2 לעיל למעט חברה בת של החברה, אם התגמולים ניתנו לו על ידי החברה או על ידי תאגיד שבשליטתה בקשר עם שירותים שנתן כבעל תפקיד בתאגיד או בתאגיד בשליטתו, בין אם מתקיימים יחסי עובד מעביד ובין אם לאו ואף אם בעל העניין אינו נושא משרה בכירה.

תגמולים אחרים		תגמולים בעבור שירותים							פרטי מקבל התגמולים						
סך הכל	דמי שכירות	דמי ריבית	דמי אחר	דמי עמלה	דמי ייעוץ	דמי ניהול	תשלום מבוסס מניות [5]	מענק [2]	הפרשה נוספת	שכר [1]	שיעור ההחזקה		תפקיד	מין	שם
											היקף	ההון			
6,975	-	-	-	-	-	-	2,308	1,135	-	3,532	0.04	100%	מנכ"ל מקס	זכר	[7] רון פאינרו
4,169	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,169	-	-	דירקטור מקס	זכר	[8] ירון בלוך
3,307	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,307	0.01	100%	מנכ"ל כלל ביטוח וכלל החזקות	זכר	[3] יורם נוה
2,640	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,640	-	90%	יו"ר הדירקטוריון כלל ביטוח וכלל החזקות	זכר	[9] חיים סאמט
2,623	-	-	-	-	-	-	123	599	-	1,901	-	100%	מנהל חטיבה פיננסית כלל ביטוח וכלל החזקות	זכר	[6][4] ערן צ'רנינסקי

יובהר כי פרוט התגמולים שניתנו בשנת 2023 בטבלה לעיל הינו כפי שהוכרו בדוחות הכספיים לשנת 2023 ואינו זהה בהכרח לחישוב שמבוצע לצורך בחינת עמידת תגמול נושאי המשרה במדיניות התגמול של החברה, המצורפת כנספח לדוח התקופתי לשנת 2023. יצוין כי ביחס לנושאי המשרה במקס, התשלום הנ"ל מייצג תגמול עבור שנה שלמה, אך החברה איחדה בדוחותיה את מקס החל מהרבעון השני לשנת 2023.

7. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה (תקנה 21)

הערות לנתונים שבטבלה:

1. שכר צמוד למדד המחירים לצרכן, ביחס לנושאי המשרה בחברה כהגדרת הצמדה למדד במדיניות התגמול של החברה (ראה סעיף 1 למדיניות התגמול) ("צמוד למדד"), למעט ביחס למנכ"ל וליו"ר אשר שכרם הוגבל בשנת הדוח, במגבלת התגמול הקבועה בסעיף 2(א) לחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים ("אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), תשע"ו 2016 (בסעיף זה: "חוק תגמול בכירים" ו"מגבלת התגמול") והוא צמוד למדד, בהתאם למנגנון הקבוע בו. הסכום המצוין בטבלה כולל הפרשות לתגמולים לרבות אובדן כושר עבודה והפרשה לפיצויים על פי דין על סך רכיבי התגמול (שאינן כלולות בחישוב מגבלת התגמול, המתייחסת לתגמול בהתאם לסעיף 2(א) לחוק תגמול בכירים). הפרשות בגין סיום העסקה, חופשה שנתית ו/או פדיון ימי חופשה למי שחדל לכהן בתפקידו, דמי הבראה והטבות אחרות לרבות גילום בגין הוצאות רכב וטלפון נייד. על פי המנגנון הקבוע בחוק שכר בכירים, עלות שכרו של עובד בתאגיד פיננסי שתעלה על מגבלת התגמול, לא תותר בניכוי לצרכי מס לחברה בהתאם למנגנון הקבוע בחוק שכר בכירים. יצוין כי בהתאם למדיניות התגמול, החברה עשויה לשאת בהוצאה נוספת בגין עודף עלות שכר, ככל שדרש, בגין רכיבים ששולמו החורגים מעלות זו. ועדת התגמול והדירקטוריון קבעו כי ביחס לנושאי משרה שאינם המנכ"ל והיו"ר, לא תעלה עלות שכרם על 3 מש"ח.
2. ככלל, הנתונים מתייחסים למלוא המענק המשתנה, המשולם במזומן, לו זכאי נושא משרה בגין שנת הדוח, בהתעלם מהסדרי הפריסה של המענק הנדחה, אם וככל שדרש. סכומי התגמול המשתנה, אם וככל שמשולמים, המתקבלים בפועל יכולים להיות נמוכים יותר, באופן שביחס לנושאי משרה ובעלי תפקיד מרכזי שיעור של 50% מהתגמול המשתנה, משולם במזומן ואילו 50% נדחה וישולם כשהוא צמוד למדד, על פני 3 שנים, ותשלומו מותנה בעמידה ביעדים המפורטים במדיניות התגמול בהתאם. בשנת הדוח, ביחס לבעלי תפקיד מרכזי שהוענק להם תגמול הוני, ככלל, החברה תראה בחלק התגמול ההוני שהוענק (לפי השווי שגרשם בדוחות הכספיים בשנת הדוח), כרכיב תגמול שנפרס ונדחה ואת חלק התגמול המשתנה השנתי במזומן לו זכאי אותו בעל תפקיד מרכזי לשחרר ולשלם במזומן ללא דחיה, למעט אם רכיב התגמול ההוני לא יספיק ואז יפרס ויידחה גם חלק מהמענק המשתנה המשולם במזומן. אין ודאות כי סכום תגמול שנדחה, ישולם. יצוין כי ככל שסך התגמול לבעל תפקיד מרכזי בגין שנה מסוימת אינו עולה על התקרה לתשלום¹³ ואינו עולה 40% מהרכיב הקבוע באותה שנה, לא יחול מנגנון הפריסה והכלל כמפורט במדיניות התגמול של החברה. בסמוך לאחר אישור הדוחות הכספיים ישוחררו מענקים נדחים שגרשמו בדוחות בשנים 2020 - 2022 וטרם שולמו. לפרטים נוספים אודות מענקים שנתיים לנושאי המשרה בקבוצה, ראו הערה 4 להלן.
3. לפרטים בדבר תנאי העסקתו של מר יורם נוה, מנכ"ל החברה, ראה ביאור 43(ב)6 לדוחות הכספיים של החברה.
4. ככלל, תנאי העסקתם של נושאי המשרה בחברה לרבות מר צ'רנינסקי, כמפורט בטבלה לעיל (שאינם המנכ"ל או היו"ר ולמעט אם נאמר אחרת) (להלן בסעיף זה: "נושאי המשרה"), נקבעו בהסכם העסקה אישי המגדיר את משכורת הבסיס וכן תנאים סוציאליים ופנסיוניים כמקובל לנושאי משרה בקבוצת כלל, לרבות הפרשות לביטוח פנסיוני למרכיב הפיצויים והתגמולים, ימי חופשה והבראה. בהתאם לתנאי הסכם העסקה של נושאי המשרה, במקרה של פיטורין או התפטרות, ייתן הצד שמפסיק את ההתקשרות הודעה מוקדמת של ארבעה חודשים מראש לצד השני. ככלל, במקרה של הפסקת עבודה כאמור יהיו זכאים נושאי המשרה בנוסף לפיצויי הפיטורים, למענק חד פעמי בגובה 4.5 עד 6 משכורות חודשיות (שכר יסוד) ללא תנאים סוציאליים וללא רכב, ובלבד שסיום יחסי העבודה לא נבע מהתפטרותו של נושא המשרה במהלך שנתיים ממועד תחילת העסקה והכל בכפוף לעמידה בתנאי מדיניות התגמול ובהתייחס להוראות המעבר כפי שנקבעו בחוזר חוזר הממונה בעניין מדיניות תגמול בגופים מוסדיים מחודש אפריל 2014, כפי שתוקן בחודש אוקטובר 2015 ובחודש יולי 2019 (להלן ביחד: "חוזר התגמול"), ככל שהן רלבנטיות ("מענק הפרישה"). נושאי המשרה זכאים לתשלום פיצויי הפיטורין בין בהתפטרות ובין בפיטורין, למעט בנסיבות שאינן מזכות על פי דין בתשלום פיצויי פיטורין. כחלק מתנאי העסקתם, זכאים נושאי המשרה לרכב שהחברה מעמידה לרשותם והחברה נושאת בגילום המס אשר חל עליהם בגין כך. בנוסף, זכאים נושאי המשרה למענק שנתי בהתאם לקריטריונים הנהוגים בקבוצה באשר למנהלים בדרגתם ובהתאם למדיניות התגמול של החברה (המפורסמת במסגרת הדוח התקופתי של החברה) כאשר המענק המקסימלי במזומן של נושאי המשרה הבכירים בהתחשב ברווח השנתי (בלא להתחשב בתוספת מענקים מיוחדת בשיקול דעת כמפורט להלן), לא יעלה על 500 אלפי ש"ח, וזכאותם למרכיב המענק שאינו בשיקול דעת הינה בהתאם לעמידת החברה בתנאי הסף לקבלת מענק שנתי בהתאם למדיניות התגמול ולעמידתם של נושאי המשרה ביעדים (המתייחסים לביצועיהם האישיים ו/או לביצועי היחידה עליהם מופקדים ו/או לביצועי החברה, כאשר היעדים יכולים להיות כמותיים או איכותיים, מדידים או נתונים לשיקול דעת). (להלן: "המענק השנתי"). היעדים לקבלת המענק השנתי, יקבעו לנושאי המשרה מדי שנה, למעט ביחס לרכיב שהינו בשיקול דעת שאינו מותנה בעמידה ביעדים ובתנאי סף ובשנת הדוח משקלו לא עלה על 20% מהמענק השנתי. כמו כן, ניתן להעניק מענק מיוחד, בשיקול דעת, וזאת בגין מאמצים ניכרים מצד נושא המשרה, לרבות במסגרת ביצוע עסקה שאינה במהלך העסקים הרגיל של החברה, אשר גובהו לא יעלה על 3 חודשי שכר בסיס (עלות הכוללת גם את חלק המענק השנתי שבשיקול דעת כאמור לעיל). ולמעט ביחס למענקים מיוחדים, שהיעדים בגינם נקבעים מראש, כהגדרתם במדיניות התגמול של החברה, שאז לא יעלו על 6 חודשי שכר בסיס ("מענקים מיוחדים"). לפרטים נוספים, ראו נספח לדוח התקופתי. בכל מקרה, נושאי המשרה הבכירה לא יהיו זכאים למענק שנתי כולל מענקים מיוחדים העולה על 1 מיליון ש"ח. לפרטים נוספים, ראו נספח לדוח התקופתי.
5. סכום התשלום מבוסס מניות הינו על בסיס הערכת האופציות במועד הענקתן כאשר השווי ההוגן של כל מנה נפרס על פני תקופת ההבשלה. לפרטים נוספים בדבר תשלום מבוסס מניות, ראה ביאור 44 לדוחות הכספיים של החברה.

¹³ כהגדרתה בסעיף 17(32) לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש).

6. מר ערן צ'רנינסקי, משנה למנכ"ל, מכהן בתפקיד מנהל החטיבה הפיננסית החל מאוקטובר 2018. תנאי העסקתו נקבעו בהסכם העסקה אישי, המקביל ככלל להסכם ההעסקה המפורט בס"ק 4 לעיל. למר ערן צ'רנינסקי הוענקו בשנת 2021 66,000 אופציות. לפרטים אודות תכנית אופציות למנהלים שאושרה בשנת 2021 ראו ביאור 40(א) לדוחות הכספיים. לפרטים בדבר מענק מיוחד שניתן למר צ'רנינסקי ויוחס בחלקו לשנת הדוח ראה ס"ק 4 לעיל.
7. לפרטים בדבר תנאי העסקתו של מר רון פאינרו, מנכ"ל מקס איט פיננסים בע"מ, חברה בת של החברה, ראה ביאור 43(ב)(7) לדוחות הכספיים של החברה. יובהר כי נושאי המשרה במקס אינם כפופים למדיניות התגמול של החברה ולחוק תגמול בכירים והם כפופים למדיניות התגמול של מקס.
8. לפרטים בדבר תנאי העסקתו של מר ירון בלוק, לשעבר יו"ר דירקטוריון מקס איט פיננסים בע"מ, חברה בת של החברה, ראה ביאור 43(ב)(5) לדוחות הכספיים של החברה. יובהר כי נושאי המשרה במקס אינם כפופים למדיניות התגמול של החברה ולחוק תגמול בכירים והם כפופים למדיניות התגמול של מקס.
9. לפרטים בדבר תנאי העסקתו של מר חיים סאמט, יו"ר הדירקטוריון, ראה ביאור 43(ב)(4) לדוחות הכספיים של החברה.

א. תוכניות תגמול

לפרטים בדבר תוכניות תגמול הוני של החברה, ראו ביאור 44(א) לדוחות הכספיים של החברה למדיניות התגמול של החברה ראה נספח "מדיניות תגמול" בחלק א' לדוח התקופתי. לפרטים בדבר תוכניות תגמול הוני ולמדיניות התגמול של מקס, ראו ביאור 15.2 לדוח תיאור עסקי תאגיד של החברה.

ב. גמול לדירקטורים

תשלומי החברה בכל אחת מהשנים 2022 ו-2023 לדירקטורים של החברה בגין כהונתם בדירקטוריון החברה ובעודות השונות (למעט תשלומים ליו"ר דירקטוריון החברה) עמדו על סך כולל של כ-3.5 מיליוני ש"ח וכ-3.6 מיליוני ש"ח, בהתאמה. לדירקטורים, למעט יו"ר הדירקטוריון, משולם הסכום המירבי לדירקטור חיצוני מומחה, בהתאם לדרגתה של החברה, והכל בהתאם למדיניות התגמול של החברה. החברה משתתפת ב-20% מעלות שכר הדירקטורים המשותפים, המכהנים הן בחברה והן בכלל ביטוח (לא כולל שכרם של דירקטורים חיצוניים בחברה המכהנים גם כדירקטורים בכלל ביטוח, שלא היו זכאים בשנת הדוח לשכר בגין כהונתם בכלל ביטוח ושכרם שולם רק על ידי החברה. עם חידוש כהונה של אחד הדירקטורים החיצוניים בחברה, ולאחר שנת הדוח הדירקטורים האמורים זכאים לגמול גם בגין כהונתם בכלל ביטוח) וכלל ביטוח נושאת ב-80% מהעלות. החל מחודש דצמבר 2021, עת מונה יו"ר הדירקטוריון מר חיים סאמט גם כיו"ר דירקטוריון כלל ביטוח, כלל ביטוח נושאת ב-80% מעלות שכרו של יו"ר הדירקטוריון. עד לאותו מועד נשאה החברה במלוא שכרו כפי שהיה באותה עת. לפרטים בדבר תנאי העסקתו של מר חיים סאמט, יו"ר הדירקטוריון, ראה ביאור 43(ב)(4) לדוחות הכספיים של החברה. הסכומים האמורים לעיל, הינם לאחר השתתפות כלל ביטוח כאמור.

הגב' מיה ליקוורניק מכהנת גם כיו"ר דירקטוריון מקס, לפיכך בהתאם להוראות הדין, התגמול שקיבלה בשנת הדוח ממקס, בגין כהונתה במקס מוגבל לסכום הקבוע בתקנות ביחס לדירקטור מומחה. הגב' ליקוורניק קבלה כתב שיפוי ופטור, וכלולה בפוליסת אחריות נושאי משרה, כמקובל במקס. בנוסף, הגב' ליקוורניק זכאית לתשלום עבור הוצאות שתוציא בקשר עם כהונתה כיו"ר מקס, בהתאם להוראות הדין.

ביום 8 במרץ 2022 פורסמו תקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני) (הוראת שעה), התשפ"ב-2022 ("הוראת השעה") בנוגע לאופן תשלום גמול לדירקטורים בחברות ציבוריות ובחברות אג"ח בתקופת הגבלות הקורונה. בהתאם להוראת השעה, דירקטוריון חברה רשאי לקבוע, לעניין גמול השתתפות, אמות מידה שלפיהן תסווג השתתפות של דירקטור חיצוני בישיבת דירקטוריון או באיזה מועדותיו המתקיימת בתקופת ההגבלות, כהגדרתה להלן, תוך שימוש באמצעי תקשורת כאמור בסעיף 101 לחוק החברות, כהשתתפות בישיבה רגילה, אם הישיבה מטבעה הייתה נערכת בנוכחות המשתתפים ויש מניעה לקיימה בנוכחות המשתתפים, כולם או חלקם, בשל הגבלות שהוטלו לפי חיקוק שתכליתו התמודדות עם התפשטות נגיף הקורונה או שיש הצדקה אחרת להשתתפות בה באמצעי תקשורת בשל הגבלות כאמור ("השתתפות מזכה").

בהתאם, בשנת 2022 קבע הדירקטוריון אמות מידה כאמור, ובחן ביחס לכל ישיבה מקוונת אם יש לסווג כהשתתפות מזכה, בהתאם לאמות המידה שקבע, וככל שישביה סווגה כהשתתפות מזכה, היא נחשבה כישיבה רגילה ושולם בגינה גמול השתתפות מלא, חלף גמול מופחת (60% מגמול ההשתתפות) עבור ישיבה שהתקיימה באופן מקוון. אמות מידה שקבע הדירקטוריון כאמור חלו על כל הדירקטורים החיצוניים שניהנו בחברה בתקופת ההגבלות.

הוראת השעה חלה באופן רטרואקטיבי החל מיום 15 במרץ 2020 (יום התחילה) והיא נמשכה כל עוד עמדה בתוקף ההכרזה על מצב בריאותי מיוחד או על מצב חירום בשל נגיף הקורונה מכוח חוק סמכויות מיוחדת להתמודדות עם נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), התש"ף-2020 קרי עד ליום 15 ביוני 2022 ("תקופת ההגבלות").

בהתאם להחלטת הדירקטוריון ומדיניות התגמול של החברה, האמור חל גם על דירקטורים שאינם דירקטורים חיצוניים, למעט יו"ר הדירקטוריון. מכוח חוזר התגמול, האמור חל גם ביחס לדירקטור חיצוני או בלתי תלוי או נציג חיצוני בגוף מוסדי.

8. בעל השליטה בתאגיד (תקנה 21א)

נכון למועד פרסום הדוח, החברה הינה חברה ללא גרעין שליטה.

ביום 8 בדצמבר 2019 נתקבל אצל החברה מכתב מאת הממונה ("מכתב הממונה"), לפיו, בין היתר, הודיע הממונה כי לאור השינויים שחלו בשיעורי ההחזקה של אי די בי פתוח בחברה, קיים הממונה בחינה של סוגיית השליטה בחברה. בהתאם למכתב הממונה, במסגרת הבחינה האמורה התקבלו בנושא גם עמדות משרד המשפטים, רשות ניירות ערך ורשות התחרות. ממצאי הבחינה האמורה, אשר לעמדת הרשות, מתבססים על מצגי החברה, העלו כי נכון למועד זה, אין גורם המחזיק, במישרין או בעקיפין, באמצעי שליטה בחברה באופן המקיים חובה לקבל היתר שליטה בחברה בהתאם לסעיף 32(ב) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 ("חוק הפיקוח") ולפיכך על החברה לקבל מאת הממונה היתר שליטה בכלל ביטוח. המתווה להפעלת השליטה, על המכתבים שהתקבלו, מחליף את הצורך בהיתר שליטה.

בהמשך לאמור, ביום 19 באוקטובר 2020, נתקבל אצל החברה וכלל ביטוח מכתב מאת הממונה בנושא "עדכון בדבר מתווה הפעלת אמצעי שליטה בכלל ביטוח" (אשר החליף את מכתב הממונה בדיון מיום 21 ביולי 2020) המפרט, בין היתר, את התייחסות הממונה להסדרים אשר יחולו על הפעלת אמצעי שליטה של החברה בכלל ביטוח לרבות לעניין מינוי דירקטורים בחברה ובכלל ביטוח והשתתפות באסיפה הכללית של החברה ("מתווה הפעלת אמצעי השליטה"). בימים 30 בנובמבר 2020 ו-25 בדצמבר 2022 נתקבלו מאת הממונה מכתבי הבהרות בקשר עם מתווה הפעלת אמצעי השליטה והיתר השליטה האמור.

ביום 27 במרס 2023 התקבל בחברה מכתב מאת הממונה הכולל, בין היתר, עדכון רישיון המבטח של הגופים המוסדיים הנשלטים על ידי החברה וכן תנאים שיחולו על החברה בקשר עם החזקת אמצעי השליטה בכלל ביטוח; נקבע כי מתווה הפעלת אמצעי שליטה בכלל ביטוח, ימשיך לעמוד בתוקפו וכן ניתנה התייחסות להיבטי היציבות הפיננסית של החברה ומחויבותה כלפי כלל ביטוח, כנגזרת מעסקת הרכישה של מקס איט פיננסים בע"מ.

לפרטים נוספים בעניין מתווה השליטה לרבות מינוי דירקטורים בחברה ראו ביאור 1 לדוחות הכספיים של החברה.

9. עסקאות עם בעל שליטה (תקנה 22)

לאור האמור בסעיף 12 לעיל, אין לחברה התקשרויות עם בעל שליטה המנויות בסעיף 270(4) לחוק החברות, התשנ"ט – 1999 (להלן: "חוק החברות"), לרבות התקשרויות שאינן מנויות בסעיף 270(4) לחוק החברות ואינן זניחות.

להלן יובא פירוט ביחס לנהלים ואמות מידה אשר אומצו על ידי החברה, בקשר עם עסקאות והתקשרויות עם בעלי ענין בה, נושאי משרה וצדדים קשורים (ובעלי שליטה אם וככל שיהיו):

א. נוהל צדדים קשורים

יצוין כי חוק הפיקוח קובע הוראות ייחודיות לענין מבטח ללא גרעין שליטה, בין היתר בקשר עם אופן מינוי דירקטורים ודיווח על החזקת אמצעי שליטה במבטח ללא שולט. לאור מבנה האחזקות בחברה, בהיותה חברה ללא גרעין שליטה ולאור העובדה שהוראות חוק הפיקוח ביחס למבטח ללא שולט, אינן חלות עליה, בשל המבנה התאגידי של חברות הביטוח הגדולות בישראל בניסיונות האמורות, ובין היתר לאור העובדה כי בגופים מוסדיים בקבוצה קיימים מאפיינים שונים, שאינם מצויים בכל חברה ציבורית ואשר קיומם מצדיק התייחסות שונה, לרבות לאור העובדה שהגופים המוסדיים מנהלים כספי עמיתים, אישרו ביום 12 ו-26 במרס 2020 ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה נוהל לעניין הליכי אישור של עסקאות עם מי שנחשב בעל ענין בחברה (שאינו בעל שליטה), דירקטורים, וגורמים נוספים, במסגרתו נקבעו פרוצדורות לאישור עסקאות עם צדדים קשורים והשקעות בהם וכן נקבעו מגבלות חשיפה לצדדים קשורים. נוהל זה עודכן על ידי האורגנים המוסמכים בחודש נובמבר 2020 ובחודש מרס 2022, לפרטים בדבר נוהל צדדים קשורים, ראה סעיף 11.3.1.2(א) לדוח תיאור עסקי התאגיד.

ב. נוהל בחינת מהותיות

לפרטים בדבר נוהל בחינת המהותיות שאמצה החברה, לענין החובה להגיש דיווח מידי על עסקאות כאמור מכח תקנה 36 לתקנות דוחות תקופתיים וכן לצורך סיווג עסקאות כאמור בסעיף 270(1), (4) ו-4א) לחוק החברות, ראה סעיף 11.3.1.3(א) לדוח תיאור עסקי התאגיד.

יצוין כי אין בגילוי שניתן בדוחות הכספיים של החברה, ביחס לתביעות המוגשות כנגד מקס, כדי ללמד בהכרח על מהותיות התביעה לצרכי דיווח מידי של החברה, ולפיכך לא כל תביעה כאמור ו/או התפתחות בה, ידווחו בדיווח מידי (לפרטים ראו ביאור 45 לדוחות הכספיים).

ג. עסקאות זניחות ונוהל זניחות

ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה, אימצו קווים מנחים וכללים לסיוגה של עסקה של החברה או חברה מאוחדת שלה עם בעל ענין בה כעסקה זניחה כקבוע בתקנה 41(א)(3) לתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010 ("תקנות דוחות כספיים"). כללים וקווים מנחים אלו משמשים גם לבחינת היקף הגילוי בדוח התקופתי ובתשקיף (לרבות בדוחות הצעת מדף) לגבי עסקה של החברה, תאגיד בשליטתה וחברה קשורה שלה עם בעל שליטה או בעל ענין או שלבעל השליטה או בעל הענין יש באישורה ענין אישי כקבוע בתקנה 22 לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970 ("תקנות דוחות תקופתיים") (להלן: "עסקאות בעל ענין"). יצוין כי הקווים המנחים והכללים כאמור משמשים גם לצרכי סיווג עסקאות בהתאם להוראות סעיף 117(א2) לחוק החברות.

כאמור, נכון למועד זה לחברה אין בעל שליטה ובהתאם אמות המידה משמשת את החברה בעיקר לענין סיווג של עסקאות עם בעלי ענין שאינם בעלי שליטה וכמפורט בנוהל צדדים קשורים, בסעיף 11.3.1.2(א) לדוח תיאור עסקי התאגיד, וכן לענין אופן האישור של

עסקאות עם נושאי משרה או שלנושאי משרה יש בהן ענין אישי, בהתאם לנוהל לאיתור ואישור עסקאות בעלי ענין, כמפורט בסעיף ד להלן.

ביום 12 במרס ו- 27 במרס 2024, דנו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה, בהתאמה, בקווים המנחים ובכללים כאמור לעיל ובאמות המידה שנקבעו, ובמסגרת זו הוצגו בפניהם ממצאי יחידת הבקרה בענין (בהתאם לנוהל כמפורט להלן), והחליטו לאשר אותם.

במהלך העסקים הרגיל שלהן, החברה וחברות מאוחדות וקשורות שלה, מבצעות או עשויות לבצע עסקאות זניחות, שאינן חריגות עם בעלי ענין כאמור או עם חברות שלבעל הענין יש ענין אישי באותן חברות וכן עם מי שיש להן או עשויות להיות להן התחייבויות לביצוע עסקאות לרבות עסקאות מן הסוגים ובעלות מאפיינים כמפורט להלן:

1. עסקאות רכישת שירותים ו/או מוצרים ו/או השקעות:

(א) עסקאות עם תאגידים בנקאיים ומוסדות פיננסיים, לרבות פקדונות ושירותי בנקאות נלווים, הסכמי אשראי ומסגרות אשראי הנפקה סליקה ותפעול כרטיסי חיוב, פתרונות תשלום ומוצרים פיננסיים; (ב) עסקאות רכישה של מוצרים ושירותים; (ג) ניהול ושירותים לנכס דל"ן מניב; (ד) השקעות פיננסיות במסגרת קונסורציום ו/או רכישת ניירות ערך או מכשירי חוב ובמסגרת הנפקות לציבור ו/או הנפקות פרטיות לגופים מוסדיים ו/או עסקאות פרטיות; (ה) השקעה בקרנות ו/או רכישת זכויות בקרנות; (ו) שירותי דירוג חברות או הנפקות וחיתום הפצת ני"ע, תיווך בני"ע וברוקראז'; (ז) שירותי תיווך בעסקי ביטוח, פנסיה וגמל על ידי סוכנויות ביטוח; (ח) שכירות ניהול והשכרת נכסים; (ט) רכישה ומכירה של נכסים ביחד עם בעלי ענין; (י) שירותי ניהול השקעות/אשראי; לרבות דירוג אשראי; (יא) רכישת שירותים פיננסיים ו/או כלכליים לרבות, ייעוץ כלכלי ועסקי, שירותי חבר בורסה, שירותי חיתום ובנקאות השקעות; (יב) שרותי מחשוב ותוכנה. (יג) רכישת ו/או מתן סבסוד לרכישת תווי קניה;

2. עסקאות מכירות שירותים ו/או מוצרים

(א) מכירת פוליסות ביטוח שהוצאו על ידי המבטחים בקבוצת כלל החזקות בכל ענפי הביטוח לבעלי הענין בחברה ו/או לאחרים כאשר לבעלי הענין יש ענין אישי בהתקשרות ו/או לעובדי גופים כנ"ל לרבות פוליסות המשותפות לחברה ו/או לחברות נוספות בקבוצת כלל (לרבות ביטוח נאמנות עובדים, ביטוחי נכסים רכוש וחבויים, ביטוחי מנהלים, ביטוחי אחריות מקצועית וכו'); (ב) מתן שירותי תיווך בעסקי ביטוח על ידי סוכנויות ביטוח; (ג) מתן שירותי ניהול קופות גמל ו/או קרנות פנסיה לתאגידים ו/או לעובדיהם, לרבות הלוואות בהסתמך על החיסכון הצבור בקופות הגמל או בפוליסות הביטוח; (ד) הענקת שירותים בנקאיים, פיננסיים ו/או כלכליים לרבות, אשראי, פקטורינג, מימון ומשכנתאות ליווי וערבויות, הנפקה סליקה ותפעול כרטיסי חיוב ומתן פתרונות תשלום ומוצרים פיננסיים; (ה) השכרת נכסים.

יצוין כי הליך אישור תביעות של צד קרוב, לקבלת תגמולי ביטוח, אף שמהווה יישום של תנאי הפוליסה, אושר למען הזהירות על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון במסגרת נוהל נפרד בו אושרו מראש הליכי אישור של תביעות אלו.

נוהל בחינת זניחות

מבלי לגרוע מכלליות האמור לעיל ייערכו הבחינה הכמותית והבחינה האיכותית באופן המתואר להלן:

1. בחינה כמותית

א. עסקת ביטוח

בהיעדר שיקולים איכותיים מיוחדים העולים מכלל נסיבות הענין, עסקה כאמור המבוצעת בתנאי שוק, במהלך העסקים הרגיל ואשר אין לה השפעה מהותית על החברה, תיחשב כעסקה זניחה אם היקפה נמוך מ- 15 מיליוני ש"ח. למען הסר ספק, מובהר כי היקף העסקה יבחן בהתאם לסך ההכנסות מהעסקה בשנה קלנדרית ובעסקאות ביטוחי חיים ומוצרי חיסכון ארוך טווח היקף העסקה יבחן בהתאם לסך דמי הניהול בגין העסקה בשנה קלנדרית.

ב. עסקת רכש של מוצרים ו/או שירותים

בהיעדר שיקולים איכותיים מיוחדים העולים מכלל נסיבות הענין, עסקה כאמור המבוצעת בתנאי שוק, במהלך העסקים הרגיל ואשר אין לה השפעה מהותית על החברה, תיחשב כעסקה זניחה אם היקפה בשנה קלנדרית נמוך מ- 10 מיליוני ש"ח והיא אינה עוסקת בקבלת שירותים מבעל השליטה או קרובו (הסכם ניהול) לפי סעיף 270(4) סיפא לחוק החברות.

ג. עסקת השקעה / רכישת או מכירת נכס קבוע (נכס שאינו שוטף) / קבלת התחייבות כספית

בהיעדר שיקולים איכותיים מיוחדים העולים מכלל נסיבות הענין עסקה כאמור המבוצעת בתנאי שוק, במהלך העסקים הרגיל ואשר אין לה השפעה מהותית על החברה, תיחשב כעסקה זניחה אם כל אמות המידה המפורטות להלן הינן בשיעור של פחות מעשירית האחוז (0.1%).

יצוין כי הנתונים שיבדקו יהיו על בסיס הדוחות הכספיים המאוחדים, הסקורים או המבוקרים (האחרונים שפורסמו טרם ביצוע העסקה) של החברה.

ד. עסקת השקעה/רכישת או מכירת נכס קבוע (נכס שאינו שוטף)

שני מבחינים מצטברים:

- בעסקה מנכסי הנוסטרו ו/או המשתתף - היקף הנכסים נשוא העסקה מהמקורות האמורים חלקי סך כל הנכסים במאזן המאוחד של החברה.
- בעסקה מנכסי קופות הגמל ו/או קרנות הפנסיה - היקף הנכסים נשוא העסקה מהמקורות האמורים חלקי סך כל נכסי העמיתים בקופות הגמל וקרנות הפנסיה המנוהלות על ידי הקבוצה.
- בעסקת מכירה מנכסי הנוסטרו - הרווח/ההפסד השנתי המיוחס לבעלי המניות של החברה, נטו לאחר מס, במונחי רווח והפסד או רווח כולל, בפועל או החזוי, המשוך לעסקה, לפי המחמיר, חלקי הרווח או ההפסד המיוחס לבעלי המניות של

החברה, נטו לאחר מס, במונחי רווח והפסד או רווח כולל השנתי של החברה (קרי לארבעה רבעונים) הממוצע בשלוש השנים האחרונות, מחושב על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שקדמו לביצוע העסקה ואשר פורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים. מובהר כי הרווח/ההפסד בכל רבעון מחושבים בערכם המוחלט.

ה. קבלת ההחלטות פיננסית כספית

היקף ההחלטות נשוא העסקה חלקי סך כל הנכסים במאזן המאוחד של החברה.

במידה שמדובר בעסקה הנוגעת לחברה בת יש לבחון את השפעת העסקה על החברה, ואילו בחברה כלולה של החברה יש לבחון את השפעת העסקה ביחס לשיעור החזקתה של החברה בחברה המוחזקת, תוך הפעלת מבחני הזניחות הנזכרים לעיל.

2. בחינה איכותית

בחינת השיקולים האיכותיים של עסקת בעל העניין עשויה להוביל לכך שעסקה תיקבע ככזו שאינה זניחה אף שעל פי הבחינה הכמותית לפי סעיף 1 לעיל, היא נמצאה כעסקה זניחה. כך למשל, ולשם הדוגמאות בלבד, עסקה לא תיחשב בדרך כלל כזניחה אם היא נתפסת על ידי הנהלת החברה, כאירוע משמעותי מאוד, אף כי אינו מהותי בהתאם לקריטריונים הכמותיים הנזכרים לעיל, כגון במקרים בהם כרוכים בעסקה סיכויים או סיכונים וחשיפות משמעותיים מאוד, האירוע עשוי להשפיע על עמידת החברה בדרישות רגולטוריות או חוזיות משמעותיות, או אם במסגרת העסקה נכנסים לתחום פעילות חדש ומשמעותי, או יוצאים מתחום פעילות קיים ומשמעותי. יובהר כי ביחס לעסקאות אשר במסגרתן מועברת פעילות של תאגיד, כולו או עיקרו (לרבות בדרך של העברת ניירות ערך) יובאו בחשבון המבחנים הקבועים בתקנה 6(ב) לתקנות ניירות ערך (עסקה בין חברה לבין בעל שליטה בה), תשס"א-2001. עסקאות נפרדות אשר מתקיימת ביניהן תלות, כך שבפועל הינן חלק מאותה התקשרות (לדוגמא ניהול משא ומתן מרוכז לגבי מכלול העסקאות או הזמנות חוזרות ותדירות מאותו ספק), יבחנו כעסקה אחת.

עסקה המסווגת כעסקה זניחה על-ידי חברה מוחזקת תיחשב כעסקה זניחה גם ברמת החברה המחזיקה. עסקה של חברה מוחזקת אשר מסווגת כעסקה לא זניחה בחברה מוחזקת עשויה להיות מסווגת כעסקה זניחה על פי אמות המידה הרלוונטיות ברמת החברה המחזיקה.

3. עסקה קמעונאית שאינה חריגה והיא זניחה ביותר

אשר מראש ביצע עסקאות "קמעונאיות", במסגרתן החברות בקבוצה מוכרות פוליסות ביטוח לגורמים פרטיים ועסקים קטנים, לרבות פוליסות ביטוח כללי, בריאות וחיים, קרנות פנסיה וקופות גמל ושירותים נלווים להם, המסופקים ליחידים ועסקים קטנים. עסקאות אלה מאושרות ככל שסכום הפרמיה או דמי הניהול בגין העסקה, לפי העניין, לפי תעריפון החברה אינם עולים על 50,000 ש"ח לשנה, למעט ככל שמדובר בהפקדות למוצר פנסיוני. ככל שמדובר בהפקדה למוצר פנסיוני/חיסכון, עסקה שוטפת זניחה ביותר הינה עסקה שדמי הניהול הנגבים בגינה הינם לפי תעריפון החברה¹ ובלבד שאם מדובר בהפקדה חד פעמית היא אינה עולה על 1.5 מיליון ש"ח לשנה. האישור כאמור ניתן בכפוף לכך שהעסקאות כאמור מבוצעות בהתאם לתעריפונים הכוללים מחירים (פרמיות, דמי ניהול), מדרגי הנחות ותנאי חיתום שנקבעו מראש וחלים על כל ההתקשרויות הקמעונאיות של החברה (להלן: "עסקה שוטפת זניחה ביותר").

4. עסקה זניחה במקס

במהלך העסקים הרגיל שלה, מקס מבצעת עסקאות עם בעלי עניין בחברה או שלבעלי עניין יש בהן עניין אישי, לרבות עסקאות עם חברות שבעלי עניין הינם בעלי עניין בהן, וכן התחייבויות לביצוע עסקאות שהינן בתנאים מסחריים רגילים, במסגרת הספקת שרותי מקס כגון: הנפקת כרטיסי אשראי, הלוואות וכיו"ב.

בהיעדר שיקולים איכותיים מיוחדים העולים מנסיבות העניין, אלא אם מצוין אחרת, עסקה תחשב כזניחה כמותית אם היקף העסקה לא יעלה על:

לעניין עסקת חבות - עסקה שאינה עולה על הרפים לעניין עסקת חבות הקבועים בנב"ת 312;

לגבי שאר העסקאות - עסקה שסכומה אינו עולה על 0.5% מהון מקס.

בחינת שאלת זניחות העסקה תבוצע על פי הקריטריונים הרלוונטיים מתוך אלה המפורטים לעיל. בחינת מהותיות העסקה תבוצע על פי הקריטריונים הקבועים בנוהל המהותיות של החברה, המפורט בסעיף 11.3.1.3(א) לדוח תיאור עסקי התאגיד.

במקרה של עסקה עם בעל ענין שהינו מחזיק מניות בחברה, תיבחן שאלת הזניחות לגבי פעילותה ותוצאותיה של החברה.

במקרה של עסקה עם נושא משרה שלבעל השליטה יש בה עניין אישי - תיבחן שאלת הזניחות לגבי פעילותה ותוצאותיה של החברה המתקשרת בעסקה.

במידה שמדובר בעסקה הנוגעת לחברה בת תבחן השפעת העסקה על החברה, ואילו בחברה כלולה של החברה תבחן השפעת העסקה ביחס לשיעור החזקתה של החברה בחברה המוחזקת, תוך הפעלת מבחני הזניחות הנזכרים לעיל.

כל מקרה יידק לגופו ותיערך בחינה כמותית ובחינה איכותית ביחס לאירוע הרלוונטי, זאת על בסיס מכלול האינפורמציה, הנתונים, עובדות המקרה וההערכות תחת מכלול הנסיבות הרלוונטיות בחברה.

¹ יובהר כי בביטוח מנהלים או בקרן פנסיה או קופת גמל תעריפון החברה יהיה לפי הסדר המקובל לעובדי החברה גם ביחס לבעלי עניין.

ד. נוהל איתור ואישור עסקאות עם בעלי עניין -

חוק החברות קובע כי עסקאות מסוימות של חברה אשר לנושאי משרה בחברה יש בהן עניין אישי ועסקאות של חברה ציבורית עם בעל שליטה (לרבות כאלו אשר לבעל שליטה יש בהן עניין אישי) (להלן ביחד: "עסקאות עם בעלי עניין"), טעונות קבלת אישורים מיוחדים, בהתאם לצד לעסקה, לסוג העסקה לתנאיה. יודגש, כי לפי הפרשנות הנוהגת לחוק החברות, עסקה של חברה פרטית שבשליטת החברה, עם בעל שליטה או שלבעל השליטה יש בה עניין אישי, נחשבת ככלל כאילו היא עסקה של החברה, כחברה ציבורית (הגם שהחברה הציבורית אינה צד לה), ולדרוש קבלת אישורים בחברה.

ועדת הביקורת אימצה נוהל לאיתור ולאישור עסקאות עם בעלי עניין המסדיר התקשרויות של החברה עם בעלי שליטה ועם נושאי משרה. להלן פירוט עיקרי הנוהל אשר אושר על ידי ועדת הביקורת לאחרונה ביום 12 במרס 2023²

הליכי אישור עסקאות:

• עסקה עם בעל שליטה או שלבעל השליטה יש בה עניין אישי⁴:

- **עסקה חריגה –** תאושר בהתאם להוראות חוק החברות.
- **עסקה שאינה חריגה ואינה זניחה -** תובא לאישור של ועדת ביקורת לסיווג העסקה ולאישור עצם העסקה.
- **עסקה שאינה חריגה והיא זניחה -** אושרה מראש ובלבד שתבוצע בהתאם להוראות הנוהל. הבחינה של עסקאות כאמור תבוצע על ידי נושא המשרה האחראי על התחום הרלוונטי בקבוצה (וככל שיש לו עניין אישי בביצוע העסקה – על ידי הממונה עליו).

• עסקה עם נושא משרה או שלנושא משרה יש בה עניין אישי³:

- **עסקה חריגה –** תובא לאישור ועדת ביקורת והדירקטוריון.
- **עסקה שאינה חריגה ואינה זניחה⁴ –** תובא לאישור ועדת הביקורת או הדירקטוריון.
- **עסקה שאינה חריגה והיא זניחה -** ביום 17 בפברואר 2009 אישר דירקטוריון החברה תיקון לתקנון החברה במסגרתו נקבע כי עסקה עם נושא משרה, או עסקה שלנושא משרה יש בה עניין אישי, תאושר על ידי נושא משרה אחר ובלבד שהיא אינה עסקה חריגה (למעט עסקה בנוגע לתנאי כוונה והעסקה). דירקטוריון החברה קבע באותו מועד כי הבחינה האם מדובר

² ביחס לעסקאות בעלי שליטה הנהל מסדיר את אופן ביצוע הליך תחרותי והליכים חלופיים וכן פרוצדורות להליכי סיווג ואישור של עסקאות כאמור נוכח העובדה כי למועד זה, אין לחברה בעל שליטה ובהתאם אמות מידה אלו אין רלבנטיות לחברה.

³ בעסקאות השקעה על עסקאות בתחום ההשקעות, עם צד קרוב, יחולו גם ההוראות הקיימות בהתאם לדין ולפיכך עסקאות מכספי עמיתים או מכספי פוליסות משתתפות ברווחים, יובאו לאישור של ועדת ההשקעות הרלבנטית בנוסף או במקום אישור האורגנים האמורים ועסקאות השקעה מכספי נוסטרו יובאו לאישור ועדת ביקורת, בנוסף או במקום אישור האורגנים האמורים.

⁴ לעניין תיאור נוהל זה, "עסקה זניחה" - בהתאם לנוהל הזניחות של החברה, כמפורט בסעיף ה' להלן.

בעסקה זניחה תבוצע על ידי נושא משרה רלבנטי בהתאם לנוהל חברה פנימי בנושא איתור ואישור עסקאות עם בעלי עניין כפי שמאושר על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון מידי שנה.

- **עסקה קמעונית שאינה חריגה והיא זניחה ביותר** - אושר מראש (לרבות ביחס לדירקטורים חיצונים) ביצוע עסקאות "קמעונית" ממוצרי הקבוצה בהתאם לתעריפונים, כמפורט בסעיף ב לעיל.

קריטריונים לסיווג העסקה

חוק החברות קובע כי "עסקה חריגה" הינה עסקה שעומדת באחד משלושת הקריטריונים הבאים:

(א) עסקה שאינה במהלך העסקים הרגיל של החברה (ב) עסקה שאינה בתנאי שוק (ג) עסקה העשויה להשפיע באופן מהותי על רווחיות החברה, רכושה או התחייבויותיה.

נושא המשרה הרלוונטי או האורגן הרלוונטי כאמור לעיל, יבחן את העסקה הנבדקת וייקבע האם העסקה מקיימת את שלושת הקריטריונים **להיותה של העסקה חריגה**.

- לצורך בחינת חריגות, עסקה תחשב כעסקה **במהלך העסקים הרגיל** של החברה לאחר בחינה עובדתית על רקע פעילותה הכללית השגרתית של החברה המתקשרת בעסקה, באופן שסוג המוצר או השירות הנרכשים או ההתחייבויות שנלקחות הינו במהלך העסקים הרגיל של החברה, בתחומי עיסוקה או נדרשים לשם עיסוקה השוטף או עסקה בעלת מאפיינים דומים לסוגי עסקאות שהחברה המתקשרת התקשרה בהן בעבר במהלך עסקיה או שמקובל להתקשר בהן בחברות מסוגה של החברה.

- לצורך בחינת החריגות כאמור, עסקה תסווג כ**עסקה מהותית** בהתאם לנוהל מהותיות שאומץ על ידי החברה, כמפורט בסעיף 11.3.1.3 (א) לפרק תיאור עסקי התאגיד. עסקה תסווג כ**עסקה זניחה** בהתאם לנוהל הזניחות שאומץ על ידי החברה, כמפורט בסעיף ב לעיל.

- לצורך בחינת החריגות כאמור - בחינת **תנאי שוק** תבוצע על סמך אינדיקציה חיצונית אובייקטיבית לתנאי השוק של העסקה, ולפיכך יש לאתר עסקאות דומות לאלו הנערכות עם בעל השליטה או עם נושא המשרה, אשר נערכו עם צדדים שאינם קשורים, ולהשוות בין העסקאות. ההשוואה תבוצע במידת האפשר, אל מול עסקאות דומות מבחינת תחום הפעילות, סוג המוצר או השירות וכן מבחינת היקפה הכספי של ההתקשרות, אשר נערכו בסמוך יחסית למועד העסקה הנבחנת ושאינן עם צד קשור, למעט במקרים מיוחדים ומטעמים שיפורטו. במסגרת זו, ייעשה מאמץ לבחון גם עסקאות דומות אשר בוצעו בשוק שלא על ידי החברה בין צדדים לא קשורים. בין היתר, ניתן לבסס תנאי שוק בין היתר על בסיס מחירונים, חוות דעת או אמות המידה שקבעה החברה לעניין קיום הליך תחרותי או הליך אחר ייעודי. יובהר כי עסקת בעלי עניין שתנאיה עבור החברה טובים יותר מתנאי השוק תיחשב (מבחינת החברה) כעסקה בתנאי שוק.

החברה תבצע בקרה לצורך בדיקת נאותות סיווג עסקאות בפועל על ידי ההנהלה בהתאם לאמות המידה שנקבעו:

- יחידות הבקרה הרלבנטיות יקיימו בקרה תקופתית ביחס לעסקאות צדדים קרובים.
- המבקר הפנימי יערוך ביקורת פנימית אודות קיום הוראות הנוהל אחת לשנתיים.
- ועדת הביקורת תקיים דיון בדבר אמות המידה הקבועות בנוהל מדי שנה קלנדרית ותאשרן, במסגרתו תקבל דיווח אודות דוח הביקורת (אם וככל שבוצע באותה שנה) וממצאי בקרה מהותיים כאמור תוך דיון במידת התאמתן של אמות המידה והתייחסות לעסקאות שבוצעו/או סווגו בהתאם לאמת המידה במהלך השנה החולפת.

10. החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה (תקנה 24)

10.1. בתאגיד

- א. מניות וני"ע אחרים המוחזקים ע"י בעל עניין בתאגיד - ראה לעניין זה דיווח מיידי מיום 7 בינואר 2024 (אסמכתא 2024-01-002787).
- ב. החזקה בכתבי אופציה של החברה ע"י נושא משרה בכירה - ראה לעניין זה דיווח מיידי 7 בינואר 2024 (אסמכתא 2024-01-002787)
- ג. החזקה בתעודות התחייבות של החברה - נכון ליום 1 במרס 2024

שם בעל העניין	מס' חברה	שם הנייר	מס' נייר ערך בבורסה	כמות	% מסך אגרות חוב שבמחזור
הפניקס אחזקות בע"מ	520017450	כלל החזקות אג"ח א	1193481	119,945,833	13.34
הפניקס אחזקות בע"מ	520017450	כלל החזקות אג"ח ב (אג"ח להמרה)	1193499	37,166,000	24.78
הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסים בע"מ	520033986	כלל החזקות אג"ח א	1193481	26,754,999	2.98
הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסים בע"מ	520033986	כלל החזקות אג"ח ב (אג"ח להמרה)	1193499	5,300,101	0.00
הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסים בע"מ	520033986	כלל החזקות אג"ח ג	1201391	4,143,134	0.83

10.2. מניות וניירות ערך אחרים המוחזקים על ידי בעל עניין בחברה מוחזקת שפעילותה מהותית לפעילות התאגיד נכון ליום 1 במרס 2024

שם בעל העניין	מס' חברה	שם הנייר	מס' נייר ערך בבורסה	כמות	% מסך אגרות חוב שבמחזור
הפניקס אחזקות בע"מ 520017450	520017450	כלביט מימון בע"מ- אג"ח (סדרה ט')	1136050	47,196,165.32	11.14
		כלביט מימון בע"מ- אג"ח (סדרה י')	1136068	19,120,324	4.19
		כלביט מימון בע"מ- אג"ח (סדרה יא')	1160647	259,720,110	15.88
		כלביט מימון בע"מ- אג"ח (סדרה יב')	1179928	171,678,175	12.88
		כלביט מימון בע"מ - אג"ח (סדרה יג')	1197920	202,407,310	25.04
הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסים בע"מ	520033986	כלביט מימון בע"מ- אג"ח (סדרה ט')	1136050	7,563,577	1.79
		כלביט מימון בע"מ- אג"ח (סדרה י')	1136068	15,984,518	3.50
		כלביט מימון בע"מ- אג"ח (סדרה יא')	1160647	200,692,619	12.27
		כלביט מימון בע"מ- אג"ח (סדרה יב')	1179928	138,997,246	10.42
		כלביט מימון בע"מ - אג"ח (סדרה יג')	1197920	62,933,409	7.78

* לעניין אחזקות של החברה בחברות בנות, ראה תקנה 11 לעיל.

10.3. מניות רדומות

אין לחברה מניות רדומות

11. הון רשום, הון מונפק וניירות ערך המירים (תקנה 24א)

- א. מספר המניות הכלולות בהון הרשום של התאגיד - 100,000,000 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ב.
- ב. מספר המניות הכלולות בהון המניות המונפק של התאגיד - 79,037,565 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ב.
- ג. מספר המניות הכלולות בהון המונפק בניכוי המניות הרדומות - 79,037,565 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ב.
- ד. מספר המניות שאינן מקנות זכויות הצבעה - אין.
- ה. בהון המניות המונפק של התאגיד לא קיימות מניות שאינן מקנות זכויות כלשהן.
- ו. ניירות הערך ההמירים של התאגיד - ראה דיווח מיידי מיום 27 במרס 2024 (אסמכתא- 2024-01-033264)

12. מרשם בעלי המניות (תקנה 24ב)

לפרטים ראה דיווח מידי מיום 6 במרס 2024 (אסמכתא 2024-01-023064)

13. הדירקטורים של התאגיד⁵ (תקנה 26)

שם: חיים סאמט, יו"ר	ת.ז. 007249675
יליד:	1945
מען להמצאת כתבי בי דין:	יצחק אלחנן 15, תל אביב, מיקוד: 6525015
נתינות:	ישראלית
חברות בוועדות דירקטוריון:	יו"ר ועדת תובענות ייצוגיות, יו"ר ועדת השקעות של החברה, חבר ועדת טכנולוגיות מידע
דירקטור חיצוני:	לא
האם הוא עובד של התאגיד, חברת בת, חברה קשורה או של בעל עניין:	לא, מכהן כיו"ר דירקטוריון כלל ביטוח
מכהן כדירקטור משנת:	2021
השכלה:	תואר ראשון במשפטים מהאוניברסיטה העברית בירושלים. בעל רישיון עריכת דין
התעסקות בחמש השנים האחרונות ותאגידים בהם משמש כדירקטור:	החל לכהן כדירקטור בכלל ביטוח באוקטובר 2021 ומדצמבר 2021 מכהן כיו"ר דירקטוריון כלל ביטוח. כיהן כדירקטור בבנק לאומי לישראל בע"מ, כיהן כשותף בכיר במשרד עו"ד שניצר גוטליב סאמט ושות', כיהן כסגן ומ"מ יו"ר הדירקטוריון ויו"ר ועדת הכספים של מוזיאון ת"א לאמנות בע"מ, חבר בחבר הנאמנים וכיהן כיו"ר ועדת הביקורת באוניברסיטת תל אביב. דירקטור בחוות פטריות תקוע בע"מ.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד למיטב ידיעתו ולמיטב ידיעת התאגיד:	לא
האם הוא מוגדר כדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית:	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
שם: חנה מזל (מלי) מרגליות	ת.ז. 024138497
יליד:	1969
מען להמצאת כתבי בי דין:	טשרניחובסקי 36, ירושלים
נתינות:	ישראלית
חברות בוועדות דירקטוריון:	ועדת ביקורת וועדת השקעות
דירקטור חיצוני:	לא
האם הוא עובד של התאגיד, חברת בת, חברה קשורה או של בעל עניין:	לא
מכהן כדירקטור משנת:	2016
השכלה:	אקטוארית (F.I.L.A.A), חברה מלאה באגודה הישראלית לאקטוארים; תואר שני (MBA) במנהל עסקים התמחות במימון ומערכות מידע מהאוניברסיטה העברית; תואר ראשון בכלכלה ותקשורת מהאוניברסיטה העברית; לימודי תעודה באקטואריה מכון מגיד, בעלת הסמכה בניהול סיכונים FRM מטעם ארגון GARP, בעלת הסמכה בינ"ל כאקטוארית לניהול סיכונים, CERA מטעם CGR.
התעסקות בחמש השנים האחרונות ותאגידים בהם משמש כדירקטור:	כיהנה כיו"ר דירקטוריון זמני של החברה מאוגוסט 2020 ועד פברואר 2021, מנכ"ל ודירקטור גליל מור מוצרים פיננסיים בע"מ, מנכ"ל מופת מוצרים פיננסיים בע"מ. כיהנה כדירקטורית בלתי תלויה במפעלים פטרוכימיים בישראל בע"מ ובגרינג' אנרגיות מתחדשות בע"מ (לשעבר: אינטרקולוני השקעות בע"מ). דירקטורית במכלול מימון בע"מ. החל מתאריך 18.3.24 דירקטורית בחברת שירותי איכות הסביבה.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד למיטב ידיעתו ולמיטב ידיעת התאגיד:	לא
האם הוא מוגדר כדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית:	בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית

⁵ נכון למועד פרסום הדוח.

שם: מיה ליקורניק	ת.ז. 054133632
יליד:	1956
מען להמצאת כתבי בי דין:	בארי 12, תל אביב מיקוד: 6468212
נתינות:	ישראלית
חברות בוועדות דירקטוריון:	ועדת ביקורת
דירקטור חיצוני:	לא, דירקטורית בלתי תלויה.
האם הוא עובד של התאגיד, חברת בת, חברה קשורה או של בעל עניין:	לא
מכהן כדירקטור משנת:	2021
השכלה:	תואר ראשון במשפטים - אוניברסיטת תל אביב, תואר שני בהיסטוריה של המזרח התיכון
התעסקות בחמש השנים האחרונות ותאגידים בהם משמש כדירקטור:	י"ר דירקטוריון נת"ע - נתיבי תחבורה עירוניים בע"מ, כיהנה כשותפה בכירה ומנהלת במשרד עורכי דין מיתר, ליקורניק, גבע, לשם, טל ושות'. יו"ר קשת - קרן שיתוף תורמים (חל"צ): כיהנה עד מרץ 2023 בועד המנהל של מוזיאון ישראל וכדירקטורית בלתי תלויה באלוני חץ נכסים והשקעות בע"מ. כיהנה כחברה בועדה לבחינת מבנה הרגולציה הפיננסית בישראל. החל ממרס 2023 דירקטורית במקס והחל ממאי 2023 יו"ר דירקטוריון מקס.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד למיטב ידיעתו ולמיטב ידיעת התאגיד:	לא
האם הוא מוגדר כדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית:	בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית
שם: בר טוב יאיר	ת.ז. 56739246
יליד:	1960
מען להמצאת כתבי בי דין:	החשמונאים 96, תל אביב, מיקוד: 6713343
נתינות:	ישראלית ואוסטרלית
חברות בוועדות דירקטוריון:	יו"ר ועדת ביקורת, ועדת תגמול וועדת טכנולוגיות מידע, חבר ועדת מאזן
דירקטור חיצוני:	כן
האם הוא עובד של התאגיד, חברת בת, חברה קשורה או של בעל עניין:	לא
מכהן כדירקטור משנת:	2021
השכלה:	תואר ראשון בהנדסת מחשבים - אוניברסיטת בן גוריון בבאר שבע, תואר שני בהנדסת מחשבים - טכניון
התעסקות בחמש השנים האחרונות ותאגידים בהם משמש כדירקטור:	כיהן כדירקטור חיצוני בחברת Cyren וכיהן כמנכ"ל חברת סייבר BISEC וכסמנכ"ל פיתוח עסקי אסיה פסיפיק בחברת Cyberproof (בבעלות UST-Global) החל מאוגוסט 2021 מכהן כדירקטור חיצוני באידומו בע"מ, החל מאוקטובר 2021 מכהן כדירקטור בכלל ביטוח
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד למיטב ידיעתו ולמיטב ידיעת התאגיד:	לא
האם הוא מוגדר כדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית:	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
האם הוא מוגדר בעל מומחיות באבטחת מידע וסייבר:	כן (ראה עיסוקים כאמור לעיל)

שם: שמואל שורץ	ת.ז. 030767032
יליד:	1950
מען להמצאת כתבי בי דין:	סמטת גולי קניה 12, תל אביב, מיקוד: 6971742
נתינות:	ישראלית
חברות בוועדות דירקטוריון:	יו"ר ועדת מאזן, חבר ועדת השקעות, ועדת ביקורת, ועדת תגמול וועדת תובענות ייצוגיות
דירקטור חיצוני:	כן
האם הוא עובד של התאגיד, חברת בת, חברה קשורה או של בעל עניין:	לא
מכהן כדירקטור משנת:	2021
השכלה:	תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה - אוניברסיטת חיפה, תואר שני במנהל עסקים התמחות במימון - אוניברסיטת תל אביב, רואה חשבון מוסמך
התעסקות בחמש השנים האחרונות ותאגידיהם בהם משמש כדירקטור:	מנהל תוכנית לימודים ומרצה בכיר בקורסים להכשרת סמנכ"לי כספים ביראד אוניברסיטת בר אילן ומרצה בכיר בקורסים לדירקטורים. יועץ עסקי ומבצע הערכות שווי לחברות ועסקים. חבר המועצה המקצועית בלשכת רואי החשבון. עד 2021 כיהן כדירקטור בקרן השתלמות ענפית למהנדסים - מנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים, ניהול קופות גמל בע"מ, וכדירקטור בש. שלמה ביטוח בע"מ, בנוסף מכהן כיו"ר מועדון הזהב (ועדת גמלאים) לשכת רו"ח מנובמבר 2021. מכהן כחבר ועדת ביקורת אגודת הידידים של אוניברסיטת תל אביב מדצמבר 2023. דירקטור וחבר ועדת נוסטרו בכלל ביטוח מאפריל 2023
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד למיטב ידיעתו ולמיטב ידיעת התאגיד:	לא
האם הוא מוגדר כדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית:	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
שם: משה (מוקי) אברמוביץ	ת.ז. 007970197
יליד:	1944
מען להמצאת כתבי בי דין:	יאר 18, רמת גן, מיקוד: 5223818
נתינות:	ישראלית
חברות בוועדות דירקטוריון:	חבר בוועדת ביקורת, ועדת מאזן, ועדת תגמול וועדת טכנולוגיות מידע
דירקטור חיצוני:	לא, דירקטור בלתי תלוי
האם הוא עובד של התאגיד, חברת בת, חברה קשורה או של בעל עניין:	לא
מכהן כדירקטור משנת:	2023
השכלה:	תואר ראשון בראיית חשבון מהאוניברסיטה העברית בירושלים. תעודה - מנתח מערכות מחשב מהמכון לפריזן העבודה.
התעסקות בחמש השנים האחרונות ותאגידיהם בהם משמש כדירקטור:	- 2018-2021 יו"ר דירקטוריון אילון חברה לביטוח בע"מ. חבר הנהלה בעמותת המזיאון לאומנות ישראלית רמת גן, חבר ועדת ביקורת בחבר הנאמנים של האוניברסיטה העברית בירושלים, דירקטור במפעלות חברה ותרבות - חל"צ, חבר בוועד המנהל של תאטרון אורנה פורת לילדים ונוער. דירקטור בכלל ביטוח החל ממרס 2023.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד למיטב ידיעתו ולמיטב ידיעת התאגיד:	לא
האם הוא מוגדר כדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית:	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית

שם: אהרון פוגל	ת.ז. 10176485
יליד:	1947
מען להמצאת כתבי דיין:	תרס"ט 3, תל אביב, מיקוד: 6428303
נתינות:	ישראלית
חברות בוועדות דירקטוריון:	חבר בוועדת השקעות של החברה, ועדת תובענות ייצוגיות וועדת טכנולוגיות מידע
דירקטור חיצוני:	לא
האם הוא עובד של התאגיד, חברת בת, חברה קשורה או של בעל עניין:	לא
מכהן כדירקטור משנת:	2023
השכלה:	BA תואר ראשון בכלכלה וסטטיסטיקה מהאוניברסיטה העברית בירושלים. לימודי MA תואר שני בכלכלה מהאוניברסיטה העברית בירושלים (ללא תואר).
התעסקות בחמש השנים האחרונות ותאגידים בהם משמש כדירקטור:	החל משנת 2022 יו"ר רנט-איט (דיור להשכרה); 2019-2021 יו"ר דירקטוריון איילון אחזקות, 2017 עד היום יו"ר דירקטוריון Green Onyx, 2016-2019 דירקטור בביטוח ישיר בע"מ, 2014-2020 יו"ר דירקטוריון צים ספנות בע"מ, כיהן כחבר ועד מנהל אוניברסיטת תל אביב, החל משנת 2010 יו"ר דירקטוריון התזמורת הפילהרמונית. החל משנת 2023 דירקטור בנמל חיפה. דירקטור בכלל ביטוח החל מאפריל 2023. במהלך שנת 2023 החל לכהן כיו"ר מכללת בית ברל וכדירקטור באלט. גרופ א.י. ניהול פידרים בע"מ.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד למיטב ידיעתו ולמיטב ידיעת התאגיד:	לא
האם הוא מוגדר כדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית:	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
שם: דוד גרנות	ת.ז. 0455333739
יליד:	1947
מען להמצאת כתבי דיין:	השומר 26, רעננה, מיקוד: 4340905
נתינות:	ישראלית
חברות בוועדות דירקטוריון:	חבר ועדת מאזן וועדת טכנולוגיות מידע
דירקטור חיצוני:	לא
האם הוא עובד של התאגיד, חברת בת, חברה קשורה או של בעל עניין:	לא
מכהן כדירקטור משנת:	2022
השכלה:	BA תואר ראשון בכלכלה מהאוניברסיטה העברית בירושלים. MA תואר שני במנהל עסקים עם התמחות בחשבונאות מהאוניברסיטה העברית בירושלים.
התעסקות בחמש השנים האחרונות ותאגידים בהם משמש כדירקטור:	החל משנת 2020 יו"ר דירקטוריון מ.ל.ר.ן פרויקטים ומסחר בע"מ; 2020-יולי 2022 יו"ר ועדת השקעות בקופת הגמל של מיטב דש; יו"ר ועדת השקעות באוניברסיטת תל אביב; 2011-2020 דירקטור בחברת אלרוב נדל"ן ומלונאות בע"מ; 2012-2021 דירקטור חיצוני בטמפו השקעות בע"מ; 2017-2019 דירקטור בחברת מבנה תעשייה. 2018-יוני 2022 דירקטור בחברת פרוטליקס ביותרפיקס בע"מ. מכהן כדירקטור בלתי תלוי באורמת טכנולוגיות בע"מ; דירקטור בלתי תלוי בבזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ ובחברות בנות פרטיות שלה; דירקטור בסנוול ישראל בע"מ (חברה פרטית); דירקטור בחברת ג.ד. גורן בע"מ (חברה פרטית); דירקטור ברב בריח (08) תעשיות בע"מ. יו"ר ועדת האשראי של קרן קרדיטו.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד למיטב ידיעתו ולמיטב ידיעת התאגיד:	לא
האם הוא מוגדר כדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית:	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית

14. נושאי משרה בכירה של התאגיד⁶ (תקנה 26 א')

שם: יורם נוח	ת.ז. 028865301
יליד:	1971
תפקיד שהוא ממלא בתאגיד:	מנכ"ל
התפקיד שהוא ממלא בחברה בת של התאגיד, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו:	מנכ"ל כלל ביטוח, מנכ"ל כלל פיננסים בע"מ, יו"ר כלל ביטוח אשראי, יו"ר כלל פנסיה וגמל ומכהן כדירקטור בחברות נוספות של החברה. דירקטור במקס החל מיום 27 במרס 2023
האם הוא בעל עניין בתאגיד:	לא
האם הוא בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא
השכלה:	תואר ראשון (בוגר) במשפטים וכלכלה מאוניברסיטת חיפה, תואר שני (מוסמך) במשפטים וכלכלה מ-Erasmus University of Rotterdam
ניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות:	החל מיום 1 ביולי 2018 מנכ"ל החברה וכלל ביטוח, דירקטור ויו"ר דירקטוריון בחברות בקבוצה.
השנה שבה החלה כהונתו:	2014
שם: ערן שחף ⁷	ת.ז. 027985894
יליד:	1971
תפקיד שהוא ממלא בתאגיד:	המבקר הפנימי
התפקיד שהוא ממלא בחברה בת של התאגיד, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו:	משנה למנכ"ל, המבקר הפנימי בכלל ביטוח ובגופים מוסדיים נוספים מקבוצת כלל החזקות
האם הוא בעל עניין בתאגיד:	לא
האם הוא בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא
השכלה:	עורך דין, בוגר במשפטים (LLB), בוגר בלוגיטיקה וכלכלה (BA) ומוסמך במנהל עסקים (MBA) מאוניברסיטת בר אילן, מוסמך במשפטים מאוניברסיטת תל אביב (LLM).
ניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות:	המבקר הפנימי של החברה ושל חברות מקבוצת כלל החזקות; חבר דירקטוריון לשכת המבקרים הפנימיים (IIA ישראל) ויו"ר ועדת המבקרים הפנימיים של הגופים המוסדיים בלשכה;
השנה שבה החלה כהונתו:	2014
שם: הדר ברין וייס	ת.ז. 27788421
יליד:	1970
תפקיד שהוא ממלא בתאגיד:	יועצת משפטית ראשית ומנהלת אגף יעוץ משפטי ורגולציה
התפקיד שהוא ממלא בחברה בת של התאגיד, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו:	משנה למנכ"ל, יועצת משפטית ראשית ומנהלת אגף יעוץ משפטי ורגולציה של כלל החזקות ושל הגופים המוסדיים והחברות בקבוצת כלל החזקות. דירקטורית בכלל פנסיה וגמל
האם הוא בעל עניין בתאגיד:	לא
האם הוא בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא
השכלה:	בוגרת ומוסמכת במשפטים מאוניברסיטת תל אביב
ניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות:	יועצת משפטית ראשית ומנהלת אגף יעוץ משפטי ורגולציה בקבוצת כלל החזקות
השנה שבה החלה כהונתו:	2013

⁶ נכון למועד פרסום הדוח, השנה שבה החלה כהונתו של נושא המשרה מתייחסת לשנה בה החל לכהונה כנושא משרה בחברה או בחברה הבת ולא בהכרח בתפקיד הנוכחי או בחברה בכלל.

⁷ ביום 24 בדצמבר 2023, הודיע מר ערן שחף על רצונו לסיים את תפקידו כמבקר הפנימי הראשי של קבוצת כלל, מסיבות אישיות שאינן קשורות לתפקידו או לחברה. מר שחף יסיים את כהונתו עם כניסתו לתפקיד של מר תומר דוד שעתידי להחליף אותו כמבקר הפנימי ביום 1 ביוני 2024, בכפוף לאישור הממונה.

שם: אבי בן נון	ת.ז. 017879156
יליד:	1982
תפקיד שהוא ממלא בתאגיד:	מנהל הסיכונים הראשי
התפקיד שהוא ממלא בחברה בת של התאגיד, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו:	משנה למנכ"ל, מנהל אגף ניהול סיכונים בקרה ואכיפה של כלל ביטוח ושל הגופים המוסדיים בקבוצת כלל החזקות
האם הוא בעל עניין בתאגיד:	לא
האם הוא בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא
השכלה:	בוגר כלכלה ומנהל עסקים ומוסמך במנהל עסקים (M.B.A) מהאוניברסיטה העברית בירושלים
ניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות:	מנהל אגף ניהול סיכונים בקרה ואכיפה בקבוצת כלל החזקות סמנכ"ל, מנהל פעילות הדירוג וראש תחום מוסדות פיננסיים בחברת "מידרוג"
השנה שבה החלה כהונתו:	2020

שם: ערן צ'רינסקי	ת.ז. 57693236
יליד:	1962
תפקיד שהוא ממלא בתאגיד:	משנה למנכ"ל, מנהל החטיבה הפיננסית
התפקיד שהוא ממלא בחברה בת של התאגיד, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו:	מנהל החטיבה הפיננסית בכלל ביטוח, מכהן כדירקטור בכלל ביטוח מימון ובחברות בנות נוספות בקבוצה. דירקטור במקס החל מיום 27 במרס 2023
האם הוא בעל עניין בתאגיד:	לא
האם הוא בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא
השכלה:	בוגר כלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת תל אביב, רואה חשבון, חבר במועצה המקצועית של לשכת רואי חשבון בישראל.
ניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות:	מאוקטובר 2018 מכהן כמנהל החטיבה הפיננסית בכלל ביטוח, כיהן כמנכ"ל ומנהל כספים של מגדל אחזקות ביטוח ופיננסיים בע"מ ושל מגדל אחזקות וניהול סוכנויות ביטוח בע"מ. ראש חטיבת פיננסיים ואקטואריה במגדל חברה לביטוח בע"מ. דירקטור בחברות בקבוצה כיהן כדירקטור בכלל פנסיה וגמל עד יולי 2023
השנה שבה החלה כהונתו:	2018

שם: ברק בנסקי	ת.ז. 033395286
יליד:	1976
תפקיד שהוא ממלא בתאגיד:	משנה למנכ"ל, מנהל ההשקעות
התפקיד שהוא ממלא בחברה בת של התאגיד, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו:	מנכ"ל כנף, מנהל חטיבת השקעות בכלל ביטוח
האם הוא בעל עניין בתאגיד:	לא
האם הוא בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא
השכלה:	בוגר מנהל עסקים BA במסלול האקדמי של המכללה למנהל, מוסמך מנהל עסקים MBA במסלול האקדמי של המכללה למנהל. רישיון ייעוץ השקעות מטעם הרשות לניירות ערך.
ניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות:	מנהל חטיבת ההשקעות בכלל ביטוח ומנכ"ל כנף, לפני כן כיהן כסמנכ"ל בכיר, מנהל אגף השקעות עמיתים בכלל חברה לביטוח בע"מ.
השנה שבה החלה כהונתו:	2023

שם: רון פאינרו	ת.ז. 023571268
יליד:	1967
תפקיד שהוא ממלא בתאגיד:	אין
התפקיד שהוא ממלא בחברה בת של התאגיד, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו:	מנכ"ל מקס איט פיננסים בע"מ, יו"ר דירקטוריון בחברות בנות של מקס ושל סימקס,
האם הוא בעל עניין בתאגיד:	לא
האם הוא בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא
השכלה:	רואה חשבון, בוגר בכלכלה וחשבונאות, אוניברסיטת ת"א. BS.c. פיסיקה והנדסת חומרים, הטכניון
ניסיונו העסקי בחמש השנים האחרונות:	החל מאוגוסט 2016 מכהן כמנכ"ל מקס איט פיננסים בע"מ, יו"ר דירקטוריון בחברות בנות של מקס ושל סימקס, החל משנת 2020 מכהן כחבר בוועד המנהל של עמותת עיגול לטובה. בשנת 2020 כיהן כדירקטור במקס סוכנות לביטוח (2020) בע"מ. בשנים 2016-2019 כיהן כדירקטור בשופרסל פיננסיים שותפות מוגבלת בע"מ.
השנה שבה החלה כהונתו:	2016

15. מורשה חתימה של התאגיד (תקנה 26 ב)

לחברה אין מורשי חתימה עצמאיים.

16. רואי החשבון של החברה (תקנה 27)

קוסט פורר גבאי את קסירר: מנחם בגין 144 תל אביב.

סומך חייקין: הארבעה 17 תל אביב.

17. שינוי בתזכיר או בתקנון (תקנה 28)

לא חל בשנת הדוח שינוי בתזכיר או בתקנון החברה.

18. החלטות והמלצות הדירקטוריון (תקנה 29)

(א) המלצות הדירקטוריון בפני האסיפה הכללית והחלטות הדירקטוריון שאינן טעונות אישור אסיפה כללית בדבר:

1. תשלום דיבידנד או ביצוע חלוקה בדרך אחרת או חלוקת מניות הטבה: לא חולק דיבידנד בשנת הדוח.
2. שינוי ההון הרשום או המונפק של התאגיד: לפרטים אודות הנפקת מניות ואגרות חוב של החברה בשנת הדוח ראו סעיף 2.9 לעיל.
3. שינוי תזכיר או תקנון התאגיד: אין.
4. פדיון מניות: אין.
5. פדיון מוקדם של איגרת חוב: אין.
6. עסקה שלא בהתאם לתנאי השוק בין התאגיד ובעל עניין בו: אין.

(ב) החלטות אסיפה כללית שנתקבלו שלא בהתאם להמלצות המנהלים: אין.

(ג) החלטות אסיפה כללית מיוחדת:

באסיפה כללית שנתי ומיוחדת של החברה שהתכנסה ביום 20 בדצמבר 2023, הוחלט למנות מחדש את מר יאיר בר טוב כדירקטור חיצוני בחברה לתקופת כהונה (שניה) של 3 שנים, שהחלה ביום 3 בינואר 2024.

19. החלטות החברה (תקנה 29 א)

- א. אישור פעולות לפי סעיף 255 לחוק החברות: אין.
- ב. פעולה לפי סעיף 254 (א) לחוק החברות אשר לא אושרה: אין.
- ג. עסקאות הטעונות אישורים מיוחדים לפי סעיף 270(1) לחוק החברות, ובלבד שמדובר בעסקה חריגה: אין.
- ד. פטור, ביטוח או התחייבות לשיפוי לנושא משרה שבתוקף בתאריך הדוח:
 1. להלן תיאור ההסדרים החלים בגין ביטוח לדירקטורים ונושאי המשרה בחברה:

לתיאור ההסדר החל בגין ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי המשרה בחברה בשנים שקדמו לשנת הדוח ראה באור 43(ב)8(א) בדוחות הכספיים וסעיף 13ג(1) לעיל.

מדיניות תגמול של החברה כוללת סעיף פטור, שיפוי וביטוח לנושאי משרה (להלן: **ההסדרים**). במסגרת מדיניות התגמול נקבע כי החברה תהיה רשאית לרכוש לנושאי המשרה בקבוצה ביטוח אחריות נושאי משרה וזאת, בסכומי ביטוח שלא יעלו על 400 מיליון

דולר, עלות הפרמיה השנתית וגובה ההשתתפות העצמית בגין הפוליסה יהיו בהתאם לתנאי השוק במועד עריכת הפוליסה ובעלות שאינה מהותית לחברה. כמו כן כי החברה תהיה רשאית לרכוש ביטוח נושאי משרה מסוג Run Off במקרה של העברת שליטה בחברה ו/או בחברה בת.

בהתאם להחלטה האמורה התקשרה החברה בפוליסת ביטוח שהנפיק מבטח שאינו צד קשור לתקופה שמיום 1 לדצמבר 2022 ועד ליום 30 בנובמבר 2023 ("הפוליסה לשנת 2023"), ובהמשך התקשרה בפוליסת ביטוח שהנפיק מבטח שאינו צד קשור לתקופה שמיום 1 לדצמבר 2023 ועד ליום 30 בנובמבר 2024 ("הפוליסה לשנת 2024"), במסגרתן רכשה החברה כיסוי ביטוח עבור נושאי משרה בחברה ולחברות המוחזקות על ידה (לרבות חברות מקבוצת סימקס). גבול האחריות הכוללת של הפוליסה לשנת 2023 ושל הפוליסה לשנת 2024 הינו עד 130 מיליון דולר (ארה"ב) בגין תביעה אחת או במצטבר (הכיסוי מעל 100 מיליון דולר לא יחול בגין פעילות עבר).

להלן תיאור ההסדרים החלים בגין שיפוי לדיירקטורים ונושאי המשרה בחברה:

- 1.1 ביום 10 באוקטובר 2002 אישרה האסיפה הכללית של החברה התחייבות לשיפוי לנושאי משרה בחברה ובחברות נוספות בקבוצה עד לשעור של 25% מהונה העצמי של כלל החזקות במועד השיפוי. בהתאם, מעניקה החברה לנושאי משרה בחברה ובחברות בנות מסוימות כתבי שיפוי.
- 1.2 ביום 16 באפריל 2008 אישרו ועדת הביקורת ודיירקטוריון החברה הענקת כתבי שיפוי מעודכנים לנושאי משרה בחברות מסוימות מקבוצת כלל החזקות לרבות החברה הדומים במהותם לכתבי השיפוי שאושרו כאמור.
- 1.3 ביום 3 במאי 2012 אישרה האסיפה הכללית של החברה כתבי שיפוי חדשים ומתוקנים לנושאי משרה בחברה ו/או בחברות נוספות בקבוצה (להלן: "כתב השיפוי החדש"), לאור תיקון 16 לחוק החברות, וכן בהתאם להוראות חוק ייעול הליכי אכיפה ברשות נירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 וחוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 – ראה לעניין זה דיווח מידי מיום 22 במרס 2012 (אסמכתא 2012-01-077232).
- 1.4 ביום 28 ביולי 2013 אישרה האסיפה הכללית של החברה ביצוע תיקון להשמטות בהגדרות של "הליך מנהלי" ו"תשלום לנפגע הפרה" בכתבי השיפוי שאושרו באסיפה הכללית של החברה מיום 3 במאי 2012. לפרטים נוספים ראה דוח מידי בדבר זימון לאסיפה הכללית של החברה מיום 22 ביולי 2013 (אסמכתא 2013-01-098091).
- 1.5 הוראות כתב שיפוי החדש גוברות על כל התחייבות או הסכמה קודמות (טרם שנחתם כתב השיפוי החדש), בין בכתב ובין בעל פה, בין החברה לבין נושא המשרה בעניינים האמורים בכתב השיפוי החדש, וזאת, גם ביחס לאירועים שאירעו טרם חתימת כתב השיפוי החדש. האמור כפוף לכך, שכתב שיפוי קודם שניתן לנושא המשרה, אם ניתן, יוסיף לחול ולהיות תקף ביחס לכל אירוע שאירע טרם חתימת כתב השיפוי החדש (אף אם הליך בגינו הוגש כנגד נושא המשרה לאחר חתימת כתב השיפוי החדש), אם תנאיו של כתב השיפוי החדש מרעים את תנאי השיפוי עבור נושא המשרה ביחס לאירוע כאמור, כפוף לכל דין.
- 1.6 החברה מעניקה מעת לעת כתבי שיפוי לדיירקטורים ו/או נושאי משרה בחברה ו/או בחברות בנות כאמור, בהתאם להחלטות דלעיל.
- 1.7 בחלק מהחברות הבנות בקבוצה הוענקו כתבי שיפוי לנושאי המשרה בהן מאותן החברות (לעיתים בנוסף לכתבי השיפוי של החברה) באופן שסכום השיפוי בהם אינו עולה על 25% מההון העצמי של אותן חברות או על 1 מיליון ש"ח.
- 1.8 ביום 18 בדצמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של בעלי המניות של החברה מדיניות תגמול הכוללת סעיף פטור, שיפוי וביטוח לנושאי משרה. במסגרת מדיניות התגמול נקבע כי החברה תהיה רשאית להעניק כתבי שיפוי בנוסח שיוחלט על ידה ואושר ו/או יאושר על ידי האסיפה הכללית של בעלי המניות של החברה. ככל שהחברה תבקש לערוך שינוי בכתבי השיפוי, מכל סיבה שהיא, תביא החברה את כתבי השיפוי המתוקנים לאישור בפני האורגנים המוסמכים בהתאם להוראות הדין. הוראה זו כלולה גם במדיניות התגמול של החברה.

2. להלן תיאור ההסדרים החלים בגין פטור לדיירקטורים ונושאי המשרה בחברה:

- 2.1 ביום 9 באוקטובר 2016 אישרו ועדת התגמול ודיירקטוריון החברה מתן פטור מאחריות לנושאי המשרה בחברה עקב הפרת חובת הזהירות כלפיה, בכפוף לקבלת האישורים הנדרשים להענקת הפטור לפי הדין. פטור כאמור לא יחול על החלטה או עסקה שבה לבעל השליטה או לנושא משרה כלשהו בחברה (גם נושא משרה אחר מזה שעבורו מוענק כתב הפטור) יש בה עניין אישי.
- 2.2 ביום 18 בדצמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של בעלי המניות של החברה מדיניות תגמול, במסגרתה נקבע כי החברה תהיה רשאית להעניק פטור כאמור. הוראה זו כלולה גם במדיניות התגמול העדכנית של החברה.
- 2.3 בהתאם להחלטות האמורות, מעניקה החברה כתבי פטור לדיירקטורים ונושאי המשרה בחברה.

כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ

יורם נוח
מנהל כללי

חיים סאמט
יו"ר דירקטוריון

27 במרס 2024

חלק ה

דוח הדירקטוריון וההנהלה,
בדבר הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי
הצהרות המנהלים (SOX)

דוח שנתי בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי לפי תקנה 9ב(א)

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון של כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ (להלן: "התאגיד"), אחראית לקביעתה והתקיימותה של בקרה פנימית נאותה על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד.

לעניין זה, חברי ההנהלה הם:

1. יורם נוה - מנהל כללי של החברה וכלל ביטוח ומנכ"ל כלל פיננסים בע"מ;
2. ערן צ'רנינסקי – מנהל החטיבה הפיננסית (נושא משרה בכלל ביטוח וכלל החזקות);
3. הדר ברין וייס – יועצת משפטית (נושא משרה בכלל ביטוח וכלל החזקות);
4. ערן שחף – מבקר פנימי (נושא משרה בכלל ביטוח וכלל החזקות);
5. ברק בנסקי – מנהל חטיבת השקעות (נושא משרה בכלל ביטוח וכלל החזקות);
6. אבי בן נון – מנהל סיכונים (נושא משרה בכלל ביטוח וכלל החזקות);

בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי כוללת בקרות ונהלים הקיימים בתאגיד אשר תוכננו בידי המנהל הכללי ונושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים או תחת פיקוחם או בידי מי שמבצע בפועל את התפקידים האמורים, בפיקוח דירקטוריון התאגיד ואשר נועדו לספק ביטחון סביר בהתייחס למהימנות הדיווח הכספי ולהכנת הדוחות בהתאם להוראות הדין, ולהבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלות בדוחות שהוא מפרסם על פי הוראות הדין נאסף, מעובד, מסוכם ומדווח במועד ובמתכונת הקבועים בדין.

הבקרה הפנימית כוללת, בין השאר, בקרות ונהלים שתוכננו להבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלותו כאמור, נצבר ומועבר להנהלת התאגיד, לרבות למנהל הכללי ולנושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים או למי שמבצע בפועל את התפקידים האמורים, וזאת כדי לאפשר קבלת החלטות במועד המתאים, בהתייחס לדרישת הגילוי.

בשל המגבלות המבניות שלה, בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי אינה מיועדת לספק ביטחון מוחלט שהצגה מוטעית או השמטת מידע בדוחות תימנע או תתגלה.

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, ביצעה הבדיקה והערכה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד והאפקטיביות שלה;

הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והגילוי שביצעה ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון כללה: בקרות ברמת הארגון (Entity Level Control), בקרות על תהליך עריכת וסגירת הדוחות הכספיים, בקרות כלליות על מערכות המידע (ITGC), ובקרות על תהליכים שהינם מהותיים מאד לדיווח הכספי ולגילוי (תהליכים אלה מבוצעים במסגרת כלל חברה לביטוח בע"מ, חברה בת של התאגיד, שהינה גוף מוסדי ולגביה חל האמור להלן בהתייחס לגופים מוסדיים, וכן במסגרת כללביט מימון בע"מ, חברה בת של התאגיד).

כלל חברה לביטוח בע"מ ("כלל ביטוח"), חברה בת של התאגיד, היא גוף מוסדי, שחלות עליו הוראות הממונה על אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, בדבר הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

בהתייחס לבקרה הפנימית בחברה הבת האמורה מיישם התאגיד את ההוראות האלה: חוזר גופים מוסדיים 2009-9-10 בנושא "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי", חוזר גופים מוסדיים 2010-9-6 בנושא "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי - תיקון" וחוזר גופים מוסדיים 2010-9-7 בנושא "בקרה פנימית על דיווח כספי - הצהרות, דוחות וגילויים".

מקס איט פיננסים בע"מ, חברה בת של התאגיד, היא חברת כרטיסי אשראי שחלות עליה הוראות המפקח על הבנקים בדבר הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

בהתייחס לבקרה הפנימית בחברה הבת האמורה מיישם התאגיד את ההוראות האלה: הוראות ניהול בנקאי תקין 309.

בהתבסס על הערכה זו, הדירקטוריון והנהלת התאגיד הגיעו למסקנה, כי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, בהתייחס לבקרה הפנימית בגוף המוסדי ליום 31 בדצמבר 2023 היא אפקטיבית.

בהתבסס על הערכת האפקטיביות שביצעה ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון כמפורט לעיל, הדירקטוריון והנהלת התאגיד הגיעו למסקנה, כי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד ליום 31 בדצמבר 2023 היא אפקטיבית.

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי כלל ביטוח בע"מ

הנהלה, בפקוח הדירקטוריון, של כלל ביטוח בע"מ (להלן: "החברה") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של החברה תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) והוראות המפקח על הביטוח. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלה בפקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות הנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, הנהלה בפקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה בפקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2023, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, הנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2023, הבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

ערן צ'רנינסקי
משנה למנכ"ל
מנהל חטיבה פנימית

יורם נוה
מנהל כללי

חיים סאמט
יו"ר הדירקטוריון

27 במרס 2024

דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי מקס איט פיננסים בע"מ

הדירקטוריון והנהלה של מקס איט פיננסים בע"מ (להלן - "החברה") אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). מערכת הבקרה הפנימית של החברה תוכננה כדי לספק מידה סבירה של בטחון לדירקטוריון ולהנהלה של החברה לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך, גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלה בפקוח הדירקטוריון, מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, הנהלה, בפקוח הדירקטוריון, נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים, ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת החברה, בפקוח הדירקטוריון, העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2023, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, הנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2023, הבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2023 בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים של החברה (משרד רואי חשבון סומך חייקין), כפי שצוין בדוח שלהם אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסויגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2023.

27 במרס 2024

מיה ליקורניק
יו"ר הדירקטוריון

רון פאינרו
מנהל כללי

שרון גור
מנהלת כספים ראשית
חשבונאית ראשית

הצהרת מנהלים **הצהרת מנהל כללי**

אני, יורם נוה, מצהיר כי:

1. בחנתי את הדוח התקופתי של כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ (להלן: "התאגיד") לשנת 2023 (להלן: "הדוחות");
2. לפי ידיעתי, הדוחות אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות שבהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופת הדוחות;
3. לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוחות משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות ותזרימי המזומנים של התאגיד לתאריכים ולתקופות שאליהם מתייחסים הדוחות;
4. גיליתי לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולוועדת המאזן של דירקטוריון התאגיד, בהתבסס על הערכתי העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי העלולים באופן סביר להשפיע לרעה על יכולתו של התאגיד לאסוף, לעבד, לסכם או לדווח על מידע כספי באופן שיש בו להטיל ספק במהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין; וכן-
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שבה מעורב המנהל הכללי או מי שכפוף לו במישרין או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי;
5. אני, לבד או יחד עם אחרים בתאגיד:
 - א. קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחי של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לתאגיד, לרבות חברות מאוחדות שלו כהגדרתן בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, מובא לידיעתי על ידי אחרים בתאגיד ובחברות המאוחדות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות; וכן-
 - ב. קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחי של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח באופן סביר את מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, לרבות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים.
 - ג. הערכתי את האפקטיביות של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, והצגתי בדוח זה את מסקנות הדירקטוריון וההנהלה לגבי האפקטיביות של הבקרה הפנימית כאמור למועד הדוחות.אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יורם נוה
מנהל כללי

27 במרס 2024

הצהרת מנהלים הצהרת נושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים

אני, ערן צ'רנינסקי, מצהיר כי:

1. בחנתי את הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוחות של כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ (להלן: "התאגיד") לשנת 2023 (להלן: "הדוחות");
2. לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים והמידע הכספי האחר הכלול בדוחות אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית, ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות שבהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופת דוחות;
3. לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים והמידע הכספי האחר הכלול בדוחות משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות ותזרימי המזומנים של התאגיד לתאריכים ולתקופות שאליהם מתייחסים הדוחות;
4. גיליתי לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולוועדת המאזן של דירקטוריון התאגיד, בהתבסס על הערכתי העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, ככל שהיא מתייחסת לדוחות הכספיים ולמידע הכספי האחר הכלול בדוחות, העלולים באופן סביר להשפיע לרעה על יכולתו של התאגיד לאסוף, לעבד, לסכם או לדווח על מידע כספי באופן שיש בו להטיל ספק במהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין; וכן-
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שבה מעורב המנהל הכללי או מי שכפוף לו במישרין או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי.
5. אני, לבד או יחד עם אחרים בתאגיד-
 - א. קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח שמידע מהותי מתייחס לתאגיד, לרבות חברות מאוחדות שלו כהגדרתן בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, מובא לידיעתי על ידי אחרים בתאגיד ובחברות המאוחדות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות; וכן-
 - ב. קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחי של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח באופן סביר את מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, לרבות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים;
 - ג. הערכתי את האפקטיביות של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, ככל שהיא מתייחסת לדוחות הכספיים ולמידע הכספי האחר הכלול בדוחות למועד הדוחות. מסקנותי לגבי הערכתי כאמור הובאו בפני הדירקטוריון והנהלה ומשולבות בדוח זה. אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

ערן צ'רנינסקי
משנה למנכ"ל
מנהל חטיבה פיננסית

27 במרס 2024

הצהרות בדבר בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים של כלל חברה לביטוח בע"מ

כלל חברה לביטוח בע"מ הצהרה (certification)

אני, יורם נוה, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של כלל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברה") לשנת 2023 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה; וכן-
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקוחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של בטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של החברה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי. וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת המאזן של דירקטוריון החברה, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן-
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יורם נוה
מנהל כללי

27 במרס 2024

כלל חברה לביטוח בע"מ הצהרה (certification)

אני, ערן צ'רנינסקי, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של כלל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברה") לשנת 2023 (להלן "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה; וכן-
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של בטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של החברה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי. וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת המאזן של דירקטוריון החברה, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן-
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

ערן צ'רנינסקי
משנה למנכ"ל
מנהל חטיבה פיננסית

27 במרס 2024

מקס איט פיננסים בע"מ **הצהרה - (CERTIFICATION)**

אני, רון פאינרו, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של מקס איט פיננסים בע"מ (להלן - "החברה") לשנת 2023 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה; וכן-
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקוחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של בטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של החברה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי. וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת המאזן של דירקטוריון החברה, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן-
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

רון פאינרו
מנהל כללי

27 במרס 2024

מקס איט פיננסים בע"מ הצהרה - (CERTIFICATION)

אני, שרון גור, מצהירה כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של מקס איט פיננסים בע"מ (להלן - "החברה") לשנת 2023 (להלן - "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של החברה למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
 4. אני ואחרים בחברה המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה; וכן-
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברה, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברה ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של בטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של החברה והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי. וכן-
 5. אני ואחרים בחברה המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת המאזן של דירקטוריון החברה, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של החברה לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן-
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של החברה על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

שרון גור
מנהלת כספים ראשית,
חשבונאית ראשית

27 במרס 2024

כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ
דין וחשבון תקופתי לשנת 2023
27 במרס 2024

מדיניות תגמול

תוכן עניינים

1. הגדרות
2. כללי
3. מטרות ושיקולים בקביעת מדיניות התגמול
4. מרכיבי התגמול
 - א. דירקטורים לרבות יו"ר דירקטוריון
 - ב. נושאי משרה
5. אופן קביעת התגמול עקרונות וכללים
6. שכר בסיס חודשי
7. תגמול משתנה - מענקים
8. רכיב משתנה - מענק שנתי איכותי
9. רכיב משתנה - תגמול הוני
10. מענקים מיוחדים
11. הזכאות לרכיב משתנה בגין תקופת העסקה חלקית
12. פריסת רכיב משתנה
13. השבת סכומים על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים
14. תנאים גלויים והטבות נוספות לנושאי משרה
15. הסדרי פרישה
16. הסדרים בסיום עבודה
17. הוראות כלליות, שיקול דעת תוקף ואחריות
18. הוראת מעבר

1. הגדרות

- למונחים המאוזכרים במדיניות תגמול זו תהא המשמעות המופיעה להלן לצידם:
- "דוחות כספיים"** - דוחות כספיים מאוחדים ומבוקרים שנתיים של החברה, המפורסמים לבעלי המניות של החברה.
- "החברה"** - כלל החזקות, אלא אם נאמר אחרת.
- "הממונה"** - הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר.
- "שליטה"** - לענין זה כמשמעותה בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.
- "הצמדה למדד"** - הצמדה לעליה במדד המחירים לצרכן, ביחס הרלבנטי, לפי הענין. אם בתקופה מסוימת תהיה ירידה במדד המחירים לצרכן, שיעור הירידה כאמור יופחת משיעור העלייה העתידי, ככל שתהיה עליה כאמור.
- "חוזר התגמול"** - חוזר גופים מוסדיים 2019-9-6 "תיקון הוראות החוזר המאוחד חלק 1 שער 5, פרק 5 שכותרתו "תגמול" מיום 11 ביולי 2019 אשר עדכן והחליף את חוזר גופים מוסדיים מס' 2014-9-2 "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים", מיום 10 באפריל 2014 ("חוזר התגמול המקורי"), כפי שתוקן ביום 7 באוקטובר 2015 במסגרת חוזר גופים מוסדיים 2015-9-31 ("התיקון לחוזר התגמול המקורי").
- "חוק החברות"** - חוק החברות, התשנ"ט-1999.
- "חוק תגמול בכירים"** - חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016.
- "יחס כושר פרעון"** - כהגדרתו בנספח לחוזר גופים מוסדיים מס' 2017-1-9 "הוראות ליישום משטר כושר פרעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II (1.6.2017) (להלן: "חוזר הסולבנטי").
- "יחס כושר פרעון מינימלי"** - יחס כושר פרעון הנדרש בהתאם לתקופת הפריסה שהוגדרה על ידי רשות שוק ההון.
- "יום התחילה"** - מועד אישור מדיניות זו על ידי האורגנים המוסמכים בחברה.
- "כלל ביטוח"** - כלל חברה לביטוח בע"מ, חברה בת של החברה.
- "מדיניות תגמול"** - כמשמעותה בחוזר התגמול, לרבות מדיניות תגמול בהתאם לסעיף 267א(א) לחוק החברות.
- "מענק פרישה"** - כל תגמול המשולם לנושא משרה, בסיום תקופת העסקה, מעבר לתגמולים בגין סיום העסקה שנקבעו לכלל העובדים המועסקים בחברה.
- "נושא משרה"** - כהגדרתו בחוזר התגמול למעט דירקטור¹.
- "עובד"** - לרבות נושא משרה.
- "עלות שכר"** - כל תשלום בעד ההעסקה, לרבות הפרשות מעסיק, תשלום בעד פרישה, רכב והוצאות השימוש בו וכל הטבה או תשלום אחר.
- "קבוצת כלל" או "הקבוצה"** - החברה וגופים מוסדיים הנמנים על קבוצת כלל החזקות.
- "רווח"** - רווח כולל (לאחר מס) של החברה כפי שיוצג בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה לתום השנה הרלוונטית (כולל רווח/הפסד חד-פעמי ולרבות ביצועים כספיים של חברות שיירכשו בעתיד על ידי החברה).
- "רכיב קבוע" או "רכיב משתנה"** - כהגדרתם בחוזר התגמול.
- "שכר בסיס חודשי"** - שכר חודשי (ברוטו) לא כולל רכיבי שכר משתנים (ככל שמשולמים), רכיבי שכר נלווים כגון: מענקים קבועים שונים, רכב, טלפון, החזר הוצאות וכיוצא באלה, ולרבות וכולל זכויות סוציאליות והטבות נלוות לשכר (לרבות: הפרשות לביטוחי מנהלים ו/או קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, ימי חופשה, דמי הבראה, ימי מחלה, גילום שווי למס בגין איזה מהזכויות הנלוות ו/או הסוציאליות וכו').
- "שכר בסיס"** - עלות סך רכיבי התגמול הקבועים, בגין שנה מסוימת. לרבות רכיבי שכר נלווים כגון: רכב, טלפון, החזר הוצאות, זכויות סוציאליות והטבות נלוות לשכר, ימי חופשה, דמי הבראה, ימי מחלה וכו'.
- "תנאי כהונה והעסקה"** - כהגדרתם בחוק החברות.
- "תקנות התגמול"** - תקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), תש"ס-2000.
- "תשואה על ההון"** - הרווח (הכולל) בשנת המענק מחולק בהון העצמי ליום 31.12 על פי הדוחות הכספיים השנתיים לשנה שקדמה לשנת המענק.
- "עובדי קבלן המועסקים אצל החברה"** - עובדים של קבלן כוח אדם שהחברה היא המעסיק בפועל שלהם, ועובדים של קבלן שירות המועסקים במתן שירות אצל החברה; לענין זה,
- "קבלן כוח אדם", "קבלן שירות", "מעסיק בפועל"** - כהגדרתם בחוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם, התשנ"ו-1996.

1 מובהר כי מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה לרבות כלל ביטוח תחול אף היא על נושאי המשרה בחברה, ככל שהם מועסקים גם באיזה מבין הגופים המוסדיים האחרים בקבוצה. מדיניות תגמול של הגופים המוסדיים בחברה לא תפגע במדיניות זו. יתכנו נושאים נוספים, שיכללו במדיניות התגמול של הגופים המוסדיים, בין היתר, בהתאם לחוזר התגמול, ואשר לא יופיעו במדיניות זו. שינוי מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, בנושאים כאמור, אינם כרוכים בשינוי מדיניות תגמול זו.

2. כללי

- 2.1 מסמך זה נועד להגדיר, לתאר ולפרט את מדיניות התגמול לנושאי המשרה והדירקטורים בחברה כפי שאושרה על ידי האסיפה הכללית ודירקטוריון החברה לאחר אישור וקבלת המלצת ועדת התגמול של החברה.
- 2.2 מדיניות התגמול נקבעה בהתאם להוראות תיקון 20 לחוק החברות, להוראות חוזר התגמול ולקבוע בחוק תגמול בכירים.
- 2.3 מדיניות התגמול קובעת כללים, קריטריונים ואמות מידה שלפיהם ייקבעו תנאי כהונתם והעסקתם של נושאי המשרה בחברה, וכן אשר לשיקולים העומדים בבסיס קביעתם, תוך התאמה למאפיינים הספציפיים של הפעילות עליה אחראי העובד הרלבנטי, לניסיונו, הכשרתו וביצוע התפקיד על ידו.
- 2.4 מדיניות התגמול נערכה בהתחשב באופיים של הגופים המוסדיים בקבוצה, המנהלים כספי ציבור, ובשים לב לגודלה של החברה, אשר נכללת במדד תל - אביב 100.
- 2.5 ניסוח מדיניות התגמול בלשון זכר הינו מטעמי נוחות בלבד והיא מיועדת לנשים וגברים כאחד.

3. מטרות ושיקולים בקביעת מדיניות התגמול

- 3.1 מדיניות התגמול נועדה לסייע בהשגת מטרות הקבוצה ותוכניות העבודה שלה בראייה ארוכת טווח תוך התחשבות בניהול הסיכונים שלה ובין היתר בהתחשב בשיקולים הבאים:
 - 3.1.1 היקף נכסי הקבוצה ונכסי החסכון המנוהלים על ידי הגופים המוסדיים בקבוצה, וכן אופי ומורכבות פעילותה.
 - 3.1.2 מצבה הפיננסי של הקבוצה בכלל והחברה בפרט, לרבות, מזילות ויחס כושר פירעון, לרבות של הגופים המוסדיים בקבוצה.
 - 3.1.3 הבטחת התאמתם של תמריצים לניהול מושכל של כספי חוסכים באמצעות הגופים המוסדיים בקבוצה, בהתייחס לתשואה וסיכון בטווח ארוך.
 - 3.1.4 היבטים כלל ארגוניים, כגון פערי תגמול רצויים בין דרגים שונים.
 - 3.1.5 היכולת לגייס ולשמר מנהלים ועובדים איכותיים ברמה גבוהה, בעלי ידע מקצועי ספציפי והתמחות ייחודיים, בעלי יכולת להוביל את החברה להצלחה עסקית ולהתמודד עם האתגרים העומדים בפניה.
 - 3.1.6 היכולת לתמרץ מנהלים ועובדים להשגת רמה גבוהה של ביצועים עסקיים, תוך נטילת סיכונים מושכלת וסבירה וזאת בהתייחס לחברה, לגופים המוסדיים בקבוצה ובהתייחס לכספי חוסכים באמצעותן.
 - 3.1.7 יצירת איזון ראוי בין מרכיבי תגמול שונים, מרכיבים קבועים מול משתנים, קצרי טווח מול ארוכי טווח ותגמול במזומן (כולל תנאים נלווים), למול תגמול במכשירים הוניים.
 - 3.1.8 הלימה של תנאי התגמול את גודל החברה, הגופים המוסדיים בקבוצה ואופי פעילותם.
 - 3.1.9 הוראות חוק תגמול בכירים.
- 3.2 בגיבוש מדיניות התגמול, נשקלו, בין היתר, רמות השכר ותנאי ההעסקה הנהוגים בחברה ובחברות דומות לה, תוך מתן דגש על הגברת התחרותיות של החברה בגיוס ובשימור כוח אדם איכותי בתפקידי ניהול בכירים בקבוצה וכן נלקחו בחשבון היבטים כלל ארגוניים, כגון פערי תגמול רצויים בין דרגים שונים וישמו הוראות חוק תגמול בכירים.
- 3.3 החברה פועלת בהתאם להוראות חוק תגמול בכירים ועמדות הממונה הרלבנטיות לתגמול בעלי תפקידים בגופים מוסדיים וכן תביא בחשבון, בבואה לקבוע את התגמול המרבי לנושאי משרה, אסדרות צפויות שעשויות להיות להן השלכה מהותית על מדיניות התגמול, שפורסמה טיטה שלהן, לרבות תזכירי חוק.

4. מרכיבי התגמול

א. דירקטורים

4.1 שכר דירקטורים (למעט יו"ר דירקטוריון)

שכרם של דירקטורים חיצוניים, דירקטורים בלתי תלויים ודירקטורים אחרים בחברה (למעט יו"ר הדירקטוריון), כפי שיקבעו מעת לעת, יהיה הגמול המירבי שניתן לשלם לרבות בגין מומחיות כפי שיקבע על פי תקנות הגמול כפי שיתעדכן מעת לעת. כמו כן, יהיו הדירקטורים האמורים זכאים להחזר הוצאות בהתאם לתקנות הגמול.

החברה יכול ותישא, בכפוף להוראות הדין, בהוצאות נוספות בגין דירקטורים המכהנים בחברה בתקופת כהונתם, כגון בגין השתלמויות, השתתפות באירועי חברה, חניה, הטבות במוצרי פרט של החברה להם זכאים עובדי החברה, שי לחג וכו'.

4.2 יו"ר דירקטוריון

תגמול יושב ראש הדירקטוריון ייקבע בהתחשב בתגמול דירקטור חיצוני בחברה, בהיקף המשרה שלו ובהתייחס לשיקולים שמפורטים בסעיף 6(ב) לחוזר התגמול. יו"ר דירקטוריון בגוף מוסדי בקבוצה לא יהיה זכאי לרכיב שכר משתנה בשל כהונתו כיו"ר. לתקרת שכרו הקבוע של יו"ר הדירקטוריון ראה סעיף 6.1.1 להלן.

ב. נושאי משרה

4.3 התגמול הכולל של נושאי משרה עשוי להיות מורכב מהרכיבים העיקריים הבאים (כולם או חלק מהם):

- 4.3.1 שכר בסיס חודשי (רכיב קבוע) - מרכיב תגמול זה נועד לתגמל את נושא המשרה עבור ביצוע תפקידו בחברה ועבור הזמן המושקע בביצוע מטלות התפקיד השוטפות באופן יומיומי. השכר מבטא את כישוריו של נושא המשרה (כגון: ניסיונו, הידע שהוא מביא לתפקיד, מומחיות בתחום העיסוק, השכלתו, הסמכות המקצועית וכו'). תוך התחשבות ברמת האחריות המוטלת עליו ודרישות התפקיד הנגזרות ממנו.
- 4.3.2 תנאים נלווים - מרכיב תגמול זה כולל תנאים סוציאליים המחויבים על פי דין ותנאים נלווים נוספים, כגון קרנות פנסיה, ביטוחי מנהלים, הפרשות לפיצויים, ביטוח אובדן כושר עבודה, ימי הבראה, חופשה, מחלה, הוצאות נסיעה, קרן השתלמות, עיתון, העמדת רכב, סבסוד הוצאות הסעדה, גילום שווי למס בגין איזה מהזכויות הנלוות ו/או הסוציאליות וכו'.
- 4.3.3 תגמול משתנה המשולם במזומן (בונוס) - מרכיב תגמול זה נקבע בהתאם לביצועים של נושא המשרה ותוצאות החברה, כמפורט בהרחבה להלן.
- 4.3.4 תגמול משתנה הוני - מרכיב תגמול זה נועד ליצור זהות אינטרסים בין כלל בעלי המניות של החברה לבין נושא המשרה באמצעות מחיר המניה. כמו כן נועד מרכיב זה לעודד ולחזק את הזדהותם של מקבלי תגמול זה עם החברה בכלל ובראיה ארוכת טווח בפרט. כמו כן, היות ותוכנית תגמול הונית הינה ארוכת טווח במהותה, היא מהווה גם תמריץ חיובי עבור מקבלה להמשיך לעבוד בחברה לאורך זמן ולסייע בהשגת יעדי החברה, תכנית העבודה שלה ומדיניותה. בנוסף, היותה של התכנית ארוכת טווח מחזקת את ההלימה בין מרכיב תמריץ זה לבין מדיניות ניהול הסיכונים בחברה.
- 4.4 מובהר כי מרכיבי התגמול המפורטים במדיניות תגמול זו מהווים רף עליון שביחס אליו תיקבענה תכניות התגמול האישיות לנושאי המשרה. יודגש כי החברה אינה מחויבת להעניק את כל המרכיבים המפורטים לעיל (למעט כמתחייב על פי חוק) ואינה מחויבת להעניק את השיעור המקסימאלי שנקבע בכל אחד מן המרכיבים. ככל שיענק תגמול נמוך מהתגמול המתואר במדיניות תגמול זו, לרבות ביחס לבעל תפקיד בתפקיד דומה בקבוצה, הדבר לא יהווה חריגה מהוראות מדיניות תגמול זו.
- 4.5 התשלום לנושא משרה המעניק שירותים לחברה כקבלן עצמאי או באמצעות חברה (ככל שהדבר מותר בהתאם לחוזר התגמול), ישקף את עלות רכיבי התגמול (בתוספת מיסים כדיון) בהתאם למדיניות התגמול.

5. אופן קביעת התגמול - עקרונות וכללים

- בעת בחינה ואישור של תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה תינתן התייחסות, בין היתר, לנושאים הבאים, ככל שהם רלבנטיים לו:
 - 5.1 השכלתו, כישוריו, מומחיותו, ניסיונו המקצועי והישגיו.
 - 5.2 תפקידו של נושא המשרה, תחומי אחריותו ותרומתו הצפויה להשגת יעדי החברה.
 - 5.3 הסכמי שכר קודמים של נושא המשרה.
 - 5.4 היחס שבין עלות השכר של נושאי משרה לבין עלות השכר של שאר עובדי הקבוצה ושל עובדי הקבלן המועסקים בקבוצה, בפרט היחס לעלות השכר הממוצע ועלות השכר החצינית של שאר העובדים כאמור והשפעת הפערים על יחסי העבודה בקבוצה.
 - 5.5 שוויו הכלכלי של התגמול הכולל, על כל מרכיביו, לרבות התייחסות לתוצאות העסקיות של החברה, וככל שהתגמול כולל יעדים ומדדים, בחינה של היעדים והמדדים, בין היתר, לאור מדיניות ניהול הסיכונים של החברה ועל מנת לוודא שאין במדיניות התגמול כדי ליצור תמריצים לנטיית סיכונים מעבר לכך.
 - 5.6 איזון בין רכיב משתנה ככל שמשולם, לבין הרכיב הקבוע באופן שכלל, שיעורו של הרכיב המשתנה השנתי של נושא משרה, בגין שנה מסוימת, לא יעלה על 100% מהרכיב הקבוע השנתי, בכפוף לסעיף 7.6.2 להלן.
 - 5.7 בהתאם להוראות חוזר התגמול, הרכיב הקבוע יהווה חלק משמעותי מסך התגמול של נושאי משרה. בקביעת האיזון המתאים בין רכיב קבוע לרכיב משתנה יש להתחשב בניסיון בעל התפקיד, מומחיותו, כישוריו, בכירותו, אחריותו וביצועיו וכן בצורך לעודד התנהגות התומכת במסגרת ניהול הסיכונים, באיתנות הפיננסית ארוכת הטווח של החברה ובניהול זהיר של כספי החוסכים באמצעותה.
 - 5.8 הוראות חוק תגמול בכירים, באופן שההוצאה החזויה בשלו (תגמול קבוע ומשתנה), לפי עלות השכר הכוללת לשנה (שכר קבוע ומשתנה) כפי שחושבה במועד האישור בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, תהיה בהתאם לסעיף 2 לחוק תגמול בכירים ולא תעלה על הגובה מבין (1) שני מליון וחצי שקלים (2.5 מ"ש"ח) בשנה ("מגבלת הסכום") (2) מכפלת הוצאה בשל התגמול הנמוך ביותר, לפי עלות היקף משרה מלאה בשיעור של 100%, ששילמה החברה לעובד, במישורין או בעקיפין (לרבות לעובד קבלן המועסק ישירות ע"י החברה, או לעובד המועסק ע"י נותן שירות המועסק ע"י החברה), ב- 35 (להלן ובהתאמה: "השכר המינימלי" או "מגבלת השכר המינימלי"-ו"מגבלת התגמול"). יובהר כי בכפוף למגבלת התגמול, הדירקטוריון רשאי לאשר תגמול לנושא משרה גם אם בגין תגמול כאמור תישא החברה בעלות מס נוספת בגין "עלות הוצאה עודפת", קרי בשל העובדה שהוצאה כאמור לא תותר בניכוי לצרכי מס לחברה, בהתאם למנגנון הקבוע בחוק תגמול בכירים.
 - 5.9 יובהר כי מגבלת השכר המינימלי יכול ותשתנה והיא תהיה צמודה לשיעור השינוי בשכר המינימלי, כאמור בחוק תגמול בכירים. כמו כן במקרה בו יתברר כי רכיבים נוספים (מעבר להפרשה לתגמולים והפרשה לפיצויים על פי דין) אינם נכללים במגבלת הסכום או מגבלת השכר המינימלי שנקבעה בחוק תגמול בכירים יעודכן התגמול לאחר קבלת אישור ועדת התגמול והדירקטוריון, בשיעור מתאים כאמור.

5.10 מבלי לפגוע ו/או לגרוע מהוראות כל דין, מובהר כי שינוי מהותי בסך התגמול, לרבות עקב תיקון חוק מגבלת התגמול או ביטולו, כך שסך התגמול יהיה גבוה באופן מהותי ביחס למגבלות החלות מכוח סעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול כפי שהן במועד פרסום מדיניות תגמול זו - יהיה כפוף גם לאישור האסיפה הכללית של החברה.

6. שכר בסיס חודשי

- 6.1 תקרת שכר הבסיס החודשי לנושאי משרה בחברה הינה כדלקמן:
- 6.1.1 יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל - תקרת שכר הבסיס החודשי תקבע כך שסך התגמול לא יעלה על האמור בסעיפים 5.7 ו-5.8 לעיל.
- 6.1.2 יתר נושאי המשרה- הרכיבים הקבועים בתגמול יהיו בפער מהותי מעלות התגמול הקבוע של המנכ"ל.
- 6.2 תקרת שכר הבסיס החודשי הנזכרת לעיל הינה בגין 100% משרה.
- 6.3 ניתן יהיה להמיר רכיבי תגמול נלווים (כגון רכב ותגמולים סוציאליים מעל התקרות הרלבנטיות) לשכר בסיס חודשי ובלבד שהמרה כאמור לא תגדיל את עלות ההעסקה מעבר למגבלת התגמול והעובד לא יהיה זכאי לזכויות סוציאליות, נלווים ותנאי פרישה בגין תוספת זו.
- 6.4 ניתן יהיה להצמיד למדד את שכר הבסיס החודשי ובלבד שלא יעלה על מגבלת התגמול.
- 6.5 רמת השכר שתקבע, תבטא את כישוריו של נושא המשרה (לרבות, ניסיונו, הידע שהוא מביא עמו לתפקיד, מומחיות בתחום העיסוק, השכלתו וכו'), תוך התחשבות ברמת האחריות המוטלת עליו ודרישות התפקיד הנגזרות ממנו.
- 6.6 החברה תהיה רשאית לקבוע כי בשל היות נושאי המשרה בעלי תפקידי הנהלה או תפקידים הדורשים מידה מיוחדת של אמון אישי, כמשמעותם בחוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א-1951, לא יחול חוק זה על נושאי המשרה ואלה לא יהיו זכאים לתגמול עבור עבודה בשעות נוספות או בזמן המנוחה השבועית.
- 6.7 בנוסף למשכורת הבסיס ניתן יהיה לקבוע, ביחס לנושא משרה שהוא גורם בקרה, זכאות לרכיב קבוע שנתי נוסף, שלא יעלה על שתי משכורות, שישולם בנוסף לשכר הבסיס החודשי ("הרכיב הנוסף"). לא תקום זכאות להפרשות סוציאליות בגין הרכיב הנוסף. הרכיב הנוסף לא ייכלל במסגרת תקרות השכר, כמפורט לעיל. במקרה בו נושא המשרה כאמור, יועסק בחלק משנה קלנדארית, הוא יהיה זכאי לחלק יחסי של הרכיב הנוסף בלבד.

7. תגמול משתנה - מענקים

כללי

- 7.1 מדיניות התגמול של החברה מבוססת, בין היתר, על ההנחה לפיה על התגמול הכולל של נושאי המשרה בחברה להיות מושפע, מתוצאותיה העסקיות של החברה, המתבטאות, בין השאר, ברווחיות החברה, וכן מתרומתו האישית של כל עובד להשגתה והכל בהתחשב במגבלות הקבועות בחוק תגמול בכירים.
- 7.2 למען הסר ספק, מובהר כי בכפוף להוראות הדין, התגמול המשתנה אשר ישולם לנושא משרה בהתאם למדיניות התגמול, ככל שישולם, אינו ולא ייחשב כחלק משכרו הרגיל של נושא המשרה, לכל דבר ועניין ולא יהווה בסיס לחישוב ו/או לזכאות ו/או לצבירה של זכות נלווית כלשהי, לרבות ובלי לגרוע מכלליות האמור, לא ישמש כרכיב הנכלל בתשלום חופשה, פיצויי פיטורים, הפרשות פנסיוניות וכו'.
- 7.3 מובהר כי יו"ר הדירקטוריון (ככל שהינו גם יו"ר דירקטוריון של גוף מוסדי בקבוצה) אינו זכאי לרכיב שנתי משתנה והמנכ"ל יכול שיהיה זכאי לרכיב שנתי משתנה בהתאם להרכב התגמול שיאושר לו על ידי האורגנים המוסמכים של החברה.
- 7.4 מתווה לקביעת רכיב משתנה מדיד לנושאי משרה
- 7.4.1 לצורך תשלום רכיב משתנה מדיד המשולם במזומן ובהתאם לעקרונות המפורטים להלן, תיקבע, מידי שנה, תכנית יעדים ומדדים לכל אחד מנושאי המשרה הזכאים לכך, אשר מבוססת על סדרה של יעדים ומדדים ברמת החברה ו/או, ברמת היחידה הארגונית ו/או ברמה האישית, אשר יגזרו בין היתר, מתכנית העבודה של החברה, והכל עד לתקרה כפי שתקבע בתוכנית האישית השנתית האמורה (להלן: "תכנית תגמול אישית" ו-"יעדי תכנית התגמול").
- 7.4.2 המדדים והיעדים שעליהם מבוסס הרכיב המשתנה המדיד לשנה מסוימת ייקבעו באופן שנועד לעודד שיפור בתהליכים העסקיים ובהתנהלות העסקית של החברה, במטרה לעודד הגדלת רווחיות לאורך זמן ותוך התחשבות בניהול סיכונים.
- 7.4.3 תכנית תגמול שנתי מדיד הכוללת התייחסות לרכיב משתנה שנתי מדיד לכל אחד מנושאי המשרה בחברה, תיערך על בסיס המתווה שלהלן ובכפוף לעקרונות הקבועים בו ותואם לידיעתו של כל נושא משרה כאמור. תכנית התגמול יכול ותואם בהתאם לעדכונים בתכנית העבודה של החברה או בנסיבות אחרות רלבנטיות לרבות במקרה של שינוי או קידום בתפקיד.
- 7.5 מגבלות ותנאי סף לרכיב המשתנה השנתי המדיד
- 7.5.1 תנאים מקדימים להענקת רכיב משתנה שנתי מדיד לנושאי המשרה בגין שנה מסוימת בתום השנה בגינה ניתן תגמול משתנה הינם:
- א. יחס כושר פרעון שלא יפחת מיחס כושר פרעון מינימלי, בהתאם ליחס הידוע האחרון שפרסמה כלל ביטוח ולרבות בהתחשב בפעולות הוניות שבוצעו עד למועד פרסום יחס כושר הפירעון.
- ב. העדר התקיימות נסיבות משהות בקשר עם איזה מבין כתבי ההתחייבות שהנפיקה כללביט מימון בע"מ המוכרים כהון רובד 2 או הון משני מורכב בהתאם לחוזר סולבנסי ("נסיבות משהות").

(להלן: "תנאי סף").

ביחס לתנאי הסף האמור בסעיף א לעיל, רשאים ועדת התגמול והדירקטוריון לקבוע התקיימות תנאי הסף האמור, אם סברו שאי העמידה בתנאי זה הינו כתוצאה מאירוע אקסוגני משמעותי, שהשפיע על כלל ענף הביטוח בישראל.

7.6 קריטריונים לקביעת הרכיב המשתנה השנתי המדיד לנושאי משרה

7.6.1 סכום הרכיב המשתנה השנתי המדיד הניתן לחלוקה לכל נושא משרה יקבע מראש, יותאם לסיכונים המהותיים של החברה ויותנה בביצועים ועמידה בקריטריונים כמפורט להלן, למעט תשלום קבוע, חודשי או שנתי, המשולם בעד שנת עבודתו הראשונה של נושא המשרה, המוגבל לכדי סכום בגובה של שש משכורות ואשר לגביו לא תחול חובת הפריסה כמפורט בסעיף 12 להלן.

7.6.2 עלות הרכיב המשתנה השנתי לנושא משרה לא תעלה על עלות רכיבי התגמול הקבועים של נושא משרה בגין אותה שנה. על אף האמור, ועדת התגמול והדירקטוריון מוסמכים לקבוע כי שיעורו של הרכיב המשתנה השנתי של נושאי משרה (למעט המנכ"ל) יעלה על 100% מהרכיב הקבוע השנתי ובלבד שלא יעלה על 200% מהרכיב הקבוע השנתי-וזאת, אם קבעו ועדת התגמול והדירקטוריון שקיימים תנאים המצדיקים זאת, הנוגעים לנסיבות מיוחדות חד פעמיות, שאינן חוזרות על עצמן כל שנה, ושאינם חלים על קבוצה רחבה של נושאי משרה, ונרשמו נימוקים מיוחדים בעניין זה.

כמו כן סך כל הרכיב המשתנה המדיד והרכיב המשתנה האיכותי כמפורט בסעיפים 8.1 להלן ו-10 להלן, לא יעלה על 1 מיליון ש"ח ועדת התגמול והדירקטוריון יהיו רשאים לקבוע תקרות נמוכות יותר לרכיב המשתנה המשולם במזומן המדיד, בהתאמה למידת עמידת נושא המשרה בתכנית האישית שנקבעה לו, במסגרת האמור לעיל.

(להלן: "תקרת הרכיב המשתנה השנתי").

7.6.3 ככל שכתוצאה מעלות רכיב משתנה בשנה מסוימת יחרוג סך התגמול ממגבלות ו/או הוראות רגולטוריות, אזי ניתן יהיה, בכפוף להוראות הדין והרגולציה, לדחות את זקיפת הרכיב המשתנה או חלק ממנו לשנה העוקבת, וכל שתיווצר חריגה כאמור גם בשנה העוקבת, לדחות לשנה שבה לאחר השנה העוקבת וכן הלאה ניתן יהיה לדחות את זקיפת הרכיב המשתנה במשך שלוש שנים העוקבות לשנת המענק ובלבד שנושא המשרה עובד בחברה בשנה העוקבת באופן שהתגמול שישולם לו בגין השנה העוקבת, לרבות חלק הרכיב המשתנה שנדחה, אינם חורגים ממגבלת התגמול בשנה הרלבנטית. ככל שעלות הרכיב המשתנה השנתי חורגת מתקרת הרכיב המשתנה השנתי או שעלות השכר הכוללת חורגת ממגבלת התגמול, והיא כוללת גם תשלום שנזקק בגין מענק פרישה, ניתן יהיה לדחות את זקיפת מענק הפרישה או חלק ממנו ובמקרה זה, בכל מקרה בו נושא משרה יסיים את עבודתו בחברה, בטרם נזקף מלוא מענק הפרישה, יופחת מענק הפרישה ו/או חלק ממנו, בהתאמה.

7.6.4 נושא המשרה רשאי לוותר על רכיב משתנה הוני או במזומן ו/או על חלק ממנו, באופן בו רכיב זה, או חלקו, לא ייחשב חלק משכרו של נושא המשרה לכל דבר ועניין ובפרט לעניין מגבלות על שכרו מכוח הוראות הדין.

7.6.5 לצורך קביעת יעדי תכנית התגמול האישית, יקבע לכל נושא משרה ערך מטרה, במונחים של אחוז מסוים מיעד הרווח, מהרווח בפועל או במונחי משכורות או שילוב בין הנ"ל, וזאת בהתחשב בבכירות נושא המשרה, תרומתו לחברה ומידת השפעתו על התוצאות הכספיות של החברה, וכל זאת למקרה שנושא המשרה עמד ב-100% מיעדי הרכיב המשתנה המדיד להלן ובכפוף לתקרת הרכיב המשתנה השנתי ולתנאי הסף האמורים לעיל ("ערך מטרה"). יובהר כי ערך המטרה ביחס לנושאי המשרה בחברה ייקבע על ידי האורגנים המוסמכים בהתאם לדין ויכול שיתייחס גם לרכיב המשתנה של המענק השנתי האיכותי.

7.6.6 בכפוף למגבלות ולתנאים המפורטים בסעיף 7.5 לעיל, לכל נושא משרה, ככל שייקבעו יעדי תכנית התגמול, כמפורט בסעיף 7.6.5 לעיל יקבע מקדם שישקף את אופן השגת כל אחד מיעדי תכנית התגמול שנקבעו לנושא המשרה. המקדם האמור ביחס לכל אחד מהרכיבים יכול שיהיה נמוך מ-1 (אם נושא המשרה השיג רק חלק מיעדי התכנית האישית) ויכול שיהיה גבוה מ-1 (אם ביצועי נושא המשרה עלו בפועל על אלו שנקבעו לו כיעד), ובלבד שערכו של המקדם לא יפחת מ-0.7 ולא יעלה על 1.5 כאשר בתוך הטווח האמור המקדם יכול שיוחשב באופן שאינו ליניארי.

7.6.7 הדירקטוריון יהיה רשאי לבצע התאמות ביעדים וטווחי הזכאות במהלך השנה, בהתקיים נסיבות מיוחדות, כגון שינויים משמעותיים אובייקטיביים או אקסוגניים בסביבה העסקית ו/או רגולטורית בה פועלת החברה, בכפוף לדין.

7.6.8 הרכיב המשתנה השנתי המדיד המשולם במזומן יחושב עבור כל רכיב בנפרד, וסך סכומי מדדי הרכיב המשתנה השנתי המדיד המשולם במזומן, שיוחשבו בגין כל הרכיבים, על פי המשקל היחסי שיקבע לכל רכיב, יהווה את הרכיב המשתנה השנתי המדיד המשולם במזומן המחושב לנושא משרה הרלוונטי כמכפלה של ערך המטרה.

7.6.9 יעדי תכנית התגמול השנתי המדיד שייקבעו לכל נושא משרה לצורך תשלום המענק המשולם במזומן יהיו מבוססים על יעדים כמותיים ו/או איכותיים, וייגזרו, בין השאר, מתכנית העבודה האסטרטגית של הקבוצה ו/או מתכניות העבודה של היחידה הארגונית אליה משויך ו/או עליה ממונה נושא המשרה.

7.6.10 במסגרת יעדי תכנית התגמול האישית ייכללו יעדים מבין היעדים המפורטים להלן, כולם או חלקם:

עד תשואה נכסי עמיתים במסגרתו ינתן ביטוי להישגי הקבוצה בניהול כספי העמיתים (בביטוח מנהלים, פנסיה וגמל) במדידה על פני תקופה שלא תפחת משלוש שנים בהשוואה ל-4 קבוצות הביטוח הגדולות האחרות (וביחס לגמל ביחס ל-4 קופות הגמל הגדולות ביותר, לפחות) ("מדד תשואת עמיתים"), יעד בתחום ניהול סיכונים, תשואה על ההון, יעדים עסקיים, מקצועיים ואחרים ברמת היחידה הארגונית וביניהם מדדים פיננסיים חשבונאיים, ובין היתר: מדד רווחיות כגון VNB-1 LR; ערך גלום; מדדי תשואת עמיתים ומדד תשואה ביחס לכספי הנוסטרו; מדד צמיחה ושימור; מדדי תפעול ושירות; מדד של השלמת אבני

- דרך בפרויקטים משמעותיים; יעדי מטרה בתחום ניהול סיכונים, לרבות ציות לנהלים פנימיים, טיפול בהמלצות ביקורת פנים, ליקויי SOX, וציות להוראות הדין; ומדד של התייעלות בעלויות והוצאות ויעדים הנגזרים מתכנית העבודה שאושרה בדירקטוריון.
- 7.6.11 מובהר כי יעדי תכנית התגמול השנתי המדיד יכול שיהיו יעדים כמותיים ומדידים כאמור לעיל ברמת כלל החברה בלבד, כאשר היעדים של היחידה עליה ממונה נושא המשרה ו/או היעדים האישיים יובאו בחשבון בקשר עם המענק השנתי האישי (המענק האיכותי) כאמור בסעיף 8.1 להלן ו/או בקשר עם המענק המיוחד כאמור בסעיף 10 להלן.
- 7.6.12 משקלם של המשתנים הפיננסיים, משתני שוק ומשתנים חשבונאיים מבין יעדי תכנית התגמול השנתי המדיד יהיה לפחות 50%, למעט ביחס לפונקציות בקרה, כהגדרתן בחוזר התגמול.
- 7.6.13 מנכ"ל החברה יכול שיהיה זכאי גם לתגמול שנתי משתנה. במקרה כזה, ייקבעו יעדי תכנית תגמול שנתי מדיד ייעודיים למנכ"ל החברה והם יובאו לאישור האסיפה הכללית (לאחר דיון ואישור בוועדת התגמול ובדירקטוריון) כחלק מאישור תנאי הכהונה והעסקה של המנכ"ל, ומדיניות התגמול תעודכן בהתאם, במידת הצורך.
- 7.6.14 פירוט היעדים בכל קטגורית מדידה וכן המשקל היחסי של כל אחת מקטגוריות המדידה יותאם לכל נושא משרה, בהתאם לרמת הבכירות שלו ובהתאם ליחידה הארגונית אליה הוא משייך ו/או עליה הוא ממונה ויאושר על ידי ועדת התגמול והדירקטוריון.
- 7.6.15 ביחס לנושא משרה הנמנה על מי מהאוכלוסיות המפורטות בסעיף 7.6.19 להלן, ייכללו גם היעדים הרלבנטיים המפורטים בסעיף 7.6.19 להלן.
- 7.6.16 היעדים יכול שישללו גם יעד/ים אשר תקופת המדידה שלהם תהיה ארוכה משנה אחת (כאשר ניתן לתת משקלות שונים לכל אחת מהשנים), יעד/ים הכוללים השוואה לחברות רלוונטיות אחרות בענף, וכן יעדים המביאים לידי ביטוי קריטריונים של ניהול סיכונים.
- 7.6.17 ביחס ליעדים ארוכי טווח - בעת קביעת התגמול של נושא משרה המועסק תקופה קצרה מתקופת המדידה שנקבעה עבור יעד מסוים, תקופת המדידה עבור נושא משרה זה תוכל להיות קצרה ביחס לתקופת המדידה שנקבעה לנושאי משרה אחרים.
- 7.6.18 ועדת התגמול והדירקטוריון רשאים לקבוע את תנאי הרכיב המשתנה המשולם במזומן בגין כל שנה, בהתאם לאמור במדיניות תגמול זו ובהתייחס למדדים המפורטים לעיל. למרות האמור ועדת התגמול והדירקטוריון לא יאשרו תגמול משתנה מותנה יעדי תכנית תגמול, אלא אם בשנה בגינה ניתן תגמול משתנה רשמה החברה רוח.
- 7.6.19 מתווה לקביעת בנוס שנתית אישי לאוכלוסיות מיוחדות (שהינם נושאי משרה)
- 7.6.19.1 נושאי משרה המועסקים בניהול השקעות בפועל - בקביעת התגמול לנושאי משרה בתחום ניהול ההשקעות יילקחו בחשבון פרמטרים כגון עמידה ביעדי השקעה, תשואה מול סיכון ומדדי ייחוס רלבנטיים, ולגבי ניהול כספי חוסכים באמצעות החברה - גם התשואה של כספי החוסכים בהתחשב ברמת הסיכון שנלקחה ואופק הזמן למדידה. תקופת המדידה של רכיב משתנה התלוי בתוצאות ההשקעות לא תפחת משלוש שנים. ואולם מובהר כי ביחס לנושאי משרה המועסקים תקופה קצרה מתקופת המדידה שנקבעה, ניתן יהיה למדוד על פני תקופת זמן קצרה יותר.
- 7.6.19.2 נושאי משרה בתחום השיווק, המכירה והתיווך מול לקוחות - בקביעת התגמול תינתן התייחסות למדיניות ניהול הסיכונים של החברה באופן שמנגנון התגמול לא יעודד חוסר הוגנות כלפי לקוחות החברה.

8. רכיב משתנה - מענק שנתי איכותי

- 8.1 ועדת התגמול והדירקטוריון או המנכ"ל ככל שהדירקטוריון יאשר זאת, יהיו רשאים לאשר למי מנושאי המשרה, בגין שנת המענק, מענק אישי איכותי, שלא יעלה על 3 חודשי שכר בסיס לכל אחד מנושאי המשרה. מובהר כי המענק האישי האיכותי הוא בנוסף למענק השנתי המדיד לו יכול שנושא המשרה יהיה זכאי.
- 8.2 המענק האישי האיכותי יתבסס על מדידה אישית וקריטריונים איכותיים שיכול ואינם ניתנים למדידה כמותית, בהתאם לתחומי אחריותו של נושא המשרה הרלבנטי, טיב עבודתו ותרומתו ארוכת הטווח לחברה ולקבוצה, כגון: יישום ביצוע וקידום תכניות ויעדים בתוכניות העבודה של החברה; התייעלות; ייזום, הובלה וקידום פרויקטים ותהליכים; ציות לדין ולרגולציה; ציות לנהלי החברה, ואי-חריגה מהותית ממדיניות שקבע הדירקטוריון; דוחות ביקורת שניתנו בקשר עם תחום אחריותו של נושא המשרה, שביעות רצון כללית.
- 8.3 במסגרת הדיון השנתי בדבר האפשרות להעניק מענק אישי שנתי (איכותי) לנושא משרה תוצג הערכת המנהל הישיר ביחס לביצועי נושא המשרה, בקשר עם הנושאים האמורים לעיל, הרלוונטיים לאותו נושא משרה וביחס למבקר הפנימי, הערכת הביצועים תעשה לאחר קבלת המלצת ועדת הביקורת וי"ר הדירקטוריון.

9. רכיב משתנה - תגמול הוני

- 9.1 הענקת תגמול הוני לנושאי המשרה בחברה נועדה לשתף אותם בתוצאות פעילותה של החברה ולהוות תמריץ חיובי לביצועי החברה בטווח הארוך.
- 9.2 בכפוף לאישור ועדת התגמול והדירקטוריון, החברה יכולה להציע לעובדים ולנושאי משרה להשתתף בתכנית להקצאת מניות חסומות ו/או מכשיר מבוסס מניות ו/או אופציות שניתנות למימוש למניות החברה (להלן: "מכשיר הוני"). הדירקטוריון יהא רשאי לאפשר לנושא משרה, לבחור בין תגמול משתנה המשולם במזומן לתגמול משתנה הוני, או לשילוב ביניהם, והכל כפי שיקבע על ידו.
- בעת הענקת מכשיר הוני תקבע תקופת החזקה והבשלה מינימלית אשר ביחד לא תפחת משנתיים (למעט ביחס לעובדים שאינם נושאי משרה או בעלי תפקיד מרכזי).

9.3. התכנית תכלול בין היתר את הפרטים הבאים:

- 9.3.1. מחיר מימוש - ככל שיוענקו אופציות, מחיר המימוש שלהן במועד ההקצאה לכל כתב אופציה שיוקצה לא יפחת מממוצע מחיר הסגירה של מניית החברה ב- 30 ימי המסחר האחרונים בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ עובר למועד אישור ההקצאה על ידי הדיקטוריון ובכל מקרה לא יפחת ממחיר הסגירה של מניית החברה ביום המסחר האחרון בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ עובר למועד האמור.
- 9.3.2. תקרה להטבה במועד המימוש - ההטבה תוגבל בתקרה שלא תעלה על 300% ממחיר המניה, כך שאופן מימוש הזכויות של נושא המשרה, במכשירים הוניים יוגבל לשיעור שלא יעלה על 300% ממחיר המניה, לעומת מחירה במועד הענקת המכשיר ההוני (במניות חסומות ובמכשירים מבוססי מניות העמידה בתקרה להטבה תיבחן במועד בחינת העמידה ביעדי הביצוע).
- 9.3.3. מועד הפקיעה של כתבי האופציה - מועד זה לא יהיה מאוחר מחלוף ארבע שנים ממועד ההבשלה של המנה ההונית האחרונה שהוענקה לניצע.
- 9.3.4. תנאי מימוש, פקיעה והאצה של כתבי האופציה או של מניות חסומות או של מכשירים מבוססי מניות במקרה של עזיבת החברה (עקב פיטורין, התפטרות ומקרי מוות או נכות חו"ח), ככל שיחולו.
- 9.3.5. חלוקת ההקצאה למנות - ההקצאה של התגמול ההוני יכול שתיעשה בדרך של הענקות שנתיות או בהקצאה מראש למספר שנים, כאשר השווי של התגמול ההוני ייקבע במועד ההענקה. לצורך קביעת היחס בין התגמול הקבוע לבין התגמול המשתנה, כמפורט בסעיף 5.6 לעיל, חישוב שווי התגמול ההוני לשנה יבוצע באופן שהשווי של תגמול הוני שהוענק בגין שנה מסוימת, כפי שהוא במועד ההענקה, ייחס במלואו לשנה שבגינה ניתן וזאת בהתאם לממוצע שווי תגמול הוני שניתן בגין אותה שנה ואולם במקרה בו תבוצע הקצאה מראש למספר שנים, בגין אותן שנים, תהא רשאית החברה, בכפוף להוראות כל דין, לחלק את השווי הכולל כפי שהוא במועד ההענקה באופן זהה לכל אחת מהשנים. יובהר כי אין באמור כדי לגרוע מהוראות חוק תגמול בכירים.

10. מענקים מיוחדים

- 10.1. הדיקטוריון וועדת התגמול יהיו רשאים להחליט מעת לעת על מתן מענק חד-פעמי, בין היתר, בגין מאמצים ניכרים מצד נושא המשרה, לרבות במסגרת ביצוע עסקה שאינה במהלך העסקים הרגיל של החברה ו/או הקבוצה. מענק מיוחד כאמור, יינתן בנסיבות מיוחדות (להלן: "מענק מיוחד").
- 10.2. מענק מיוחד כאמור לא יעלה על 3 חודשי שכר בסיס ובמקרים מיוחדים לא יעלה על 6 חודשי שכר בסיס.
- 10.3. ככל שישולם מענק מיוחד לנושא משרה, הוא נפרד ואינו קשור למתווה לקביעת רכיב משתנה אישי. המענק ישולם במזומן אולם יהיה כפוף להוראות לגבי היחס בין הרכיב המשתנה לרכיב הקבוע ולהסדרי התשלום שנקבעו לגביו, לרבות פריסה, החלות לגבי נושאי משרה בהתאם למדיניות תגמול זו.

11. הזכאות לרכיב משתנה בגין תקופת העסקה חלקית

במקרה בו נושא משרה יעבוד בחברה רק חלק מהשנה הקלנדארית הרלוונטית לחישוב הזכאות לרכיב משתנה, עקב סיום הסכם העסקה או פיטורים, יהיה נושא המשרה זכאי לחלק יחסי מהרכיב המשתנה בגין אותה שנה בהתאם לתקופת עבודתו בחברה בשנה כאמור מתוך השנה הקלנדארית הרלוונטית בכללותה (על בסיס חישוב יומי וכולל תקופת הודעה מוקדמת), והכל, ככל שהיה זכאי נושא המשרה למענק שנתי משתנה בגין שנה זו. במקרה בו נושא המשרה יעבוד רק חלק מהשנה הקלנדארית הרלוונטית לחישוב הזכאות לרכיב משתנה, עקב תחילת העסקה בחברה, החברה תהיה רשאית לשלם לו תגמול משתנה חלקי בשים לב לתקופה בה עבד באותה שנה. עובד הקבוצה אשר קודם ומונה לתפקיד של נושא משרה במהלך שנה קלנדארית, יהיה זכאי למענק שנתי משתנה חלקי בגין תקופת כהונתו בפועל במהלך השנה הקלנדארית שבה מונה לתפקיד של נושא משרה כאמור ("שנת המינוי"), ככל שהיה זכאי למענק שנתי משתנה בגין שנה זו. בגין התקופה שקדמה למועד מינויו כנושא משרה, בה עבד במשרה אחרת בקבוצה, יהיה זכאי נושא המשרה לתגמול יחסי בהתאם לתנאים שנקבעו ביחס לאותה משרה בשים לב לתקופה בה כיהן במשרה האחרת.

מנכ"ל החברה יהיה רשאי לאשר זכאות לרכיב משתנה בגין תקופת העסקה חלקית גם במקרה של התפטרות.

מובהר, כי נושא משרה אשר פוטר עקב קרות אירוע המאפשר לפטרו ללא פיצויים, במהלך שנה קלנדארית, לא יהיה זכאי לרכיב משתנה שנתי בגין שנת הפרישה.

אין באמור לעיל, כדי לגרוע מיתר ההסדרים החלים על הרכיב המשתנה בהתאם למדיניות תגמול זו.

12. פריסת רכיב משתנה שנתי לנושא משרה

- 12.1. במטרה לבסס את הרכיב המשתנה המשולם במזומן בראיה ארוכת טווח, תבוצע פריסה של הרכיב המשתנה המשולם במזומן באופן שחלק המהווה לפחות 50% מסך התגמול המשתנה השנתי של נושא המשרה יידחה לתשלום בשנים הבאות, וישולם רק במקרה בו תעמוד החברה בתנאי השחרור שייקבעו, והכל בכפוף לאמור בחוזר התגמול ובמדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, כפי שתהיה בתוקף מעת לעת. בכל מקרה, בגין כל שנה קלנדארית לא ישולם תגמול העולה על מגבלת התגמול.
- 12.2. מובהר כי הפריסה של התגמול המשתנה או שיעורה, יכולה להשתנות ככל שחוזר התגמול יאפשר זאת ובהתאם למדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה.

- 12.3. ככל שסך התגמול לנושא משרה בגין שנה מסוימת אינו עולה על התקרה לתשלום וסך הרכיב המשתנה אינו עולה על 40% מהרכיב הקבוע באותה שנה, לא יחול מנגנון הפריסה והדחיה האמור בסעיף זה. ככל שתידרש פריסה יחולו ההוראות המפורטות להלן.
לעניין זה, "תקרה לתשלום" - כהגדרתה בסעיף 32(17) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש];
- 12.4. בחינת פריסת המרכיב המשתנה תחול על הרכיב המשתנה כמכלול באופן שפריסה של רכיב מסוים ברכיב המשתנה עשויה לבוא כנגד אי פריסה של רכיב אחר בתגמול המשתנה ובלבד שהתגמול המשתנה הכולל ייפרס כאמור לעיל.
- 12.5. הענקת המרכיב המשתנה, כולו או חלקו, יכול שיעשה בצורה של מניות ו/או מכשירים מבוססי מניות שהזכאות להם מבשילה על פני מספר שנים, בכפוף לתנאים שייקבעו במסגרת הקצאת המכשיר ההוני.
- 12.6. התשלומים הנדחים במזומן יהיו צמודים למדד. לענין סעיף זה: "מדד הבסיס" - המדד הידוע במועד התשלום הראשון של הרכיב המשתנה השנתי.
- 12.7. כל רכיב תגמול משתנה נדחה ישולם לנושא משרה או יהיה ניתן למימוש על ידו, לפי העניין, רק במקרה בו במועד ההבשלה של התגמול המשתנה עמדה החברה ביחס כושר פירעון מינימלי, כפי שנדרש במועד התשלום הראשון של הרכיב המשתנה.
- 12.8. לא עמדה החברה ביחס האמור, תידחה הבשלת חלק התגמול הנדחה הרלבנטי למועד הבא שבו תעמוד החברה ביחס זה, וזאת בהתאם ליחס הידוע האחרון שתפרסם החברה ולרבות פעולות הוניות שיבוצעו עד למועד הפרסום. עוד יובהר, מבלי לגרוע מהאמור בסעיף 0 לעיל, כי במקרה של סיום יחסי עובד-מעביד, לא יוקדמו תשלומים נדחים, להם זכאי נושא משרה בגין השנים הקודמות והוראות סעיף זה יחולו עליהם ועל הרכיב המשתנה לו זכאי נושא המשרה בגין השנה שבמהלכה הסתיימו יחסי עובד-מעביד (אם וככל שיהיה זכאי). תשלום נדחה, אשר שולם לאחר סיום יחסי עובד-מעביד, אינו בגדר "מענק פרישה".
- 12.9. על אף האמור לעיל, במקרה של סיום העסקת נושא משרה עקב מוות, נכות או מחלה קשה, לא יחולו ההוראות האמורות לעיל לענין פריסת תגמול משתנה, ונושא המשרה ו/או שאיריו יהיו זכאים לקבל את היתרה הנדחית בתשלום מיידי. האמור לעיל יחול גם במקרה של מוות, נכות או מחלה קשה כאמור של נושא משרה שפרש מתפקידו בחברה.
- 12.10. ביטול או הפחתת רכיב משתנה שנתי לנושא משרה על פי שיקול דעת
- במועד קבלת ההחלטה על התגבשות הזכאות לתגמול המשתנה השנתי, בנוסף לדרישה לעמידה בתנאי הסף, במקרים מיוחדים וחריגים ומנימוקים שיצינו, הדירקטוריון, לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, יהיה רשאי להפחית מסכומי הרכיב המשתנה השנתי של נושא המשרה, ואף לבטלו כליל במקרים הבאים: (א) לצורך שמירה על יציבות גוף מוסדי ועל איתנות הונו העצמי. (ב) במועד תשלום הרכיב המשתנה כלל ביטוח אינה עומדת ביחס כושר פירעון מינימלי, בהתאם ליחס הידוע האחרון שפרסמה החברה ולרבות פעולות הוניות שבוצעו עד למועד פרסום יחס כושר הפירעון. (ג) במקרה של תשואות שליליות בכספים המנוהלים על ידי החברה עבור עמיתים ומבוטחים, שהינן לפי שיקול דעת הדירקטוריון חריגות לרעה באופן משמעותי ביחס לשוק.
- במידה שנערכה הפחתה במענקים עקב צרכי הקבוצה כאמור, יהא רשאי הדירקטוריון לנייד את המענקים שהופחתו לשנים הבאות, ויהא רשאי לקבוע כי תשלומם בשנים הבאות יהא כפוף לעמידה בתנאי הסף הרלבנטיים באותן שנים, כאמור בסעיף 7.5 לעיל.

13. השבת סכומים על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים

- 13.1. נושא משרה יחזיר לחברה, סכומים ששולמו לו כרכיב משתנה, במסגרת תנאי כהונתו והעסקתו (להלן: "השבה"), וזאת בתנאים שייקבעו, ובהתקיימותן של נסיבות חריגות במיוחד.
- 13.2. בלי לגרוע מכל סעד העומד לחברה על פי דין, ועדת התגמול והדירקטוריון יקבעו תנאים ונסיבות לביצוע השבה, זהות המשיבים, לרבות סכומי השבה או שיעורי השבה ההולמים סוגי נסיבות שונים, בהתאם ובכפוף לאמור בחוזר התגמול, כפי שיהיה מעת לעת, שיקללו, לכל הפחות, את אלה:
- (א) שולמו לנושא המשרה סכומים, על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של החברה או של קופת גמל שבניהולה (ובלבד שלא מדובר בתיקון הנובע מתיקון ו/או עדכון שחל בהוראות התקינה החשבונאית) ולאור הצגתם מחדש של הנתונים היה אמור להיות משולם לנושא המשרה סכום נמוך מזה ששולם בפועל;
- (ב) שולמו לנושא המשרה סכומים, בהתחשב ברמת סיכון שהתברר כי לא שיקפה באופן מהותי את החשיפה בפועל של החברה או של כספי חוסכים באמצעותה, ולאור רמת הסיכון היה אמור להיות משולם לו סכום נמוך מזה ששולם בפועל;
- (ג) קביעה של ועדת תגמול כי נושא משרה היה שותף להתנהגות שגרמה נזק חריג לחברה או לחוסכים באמצעותה, לרבות: הונאה או פעילות לא חוקית אחרת, הפרת חובת אמונים, הפרה מכוונת או התעלמות ברשלנות חמורה ממדיניות החברה, כלליה ונהליה.
- לעניין זה, "נזק חריג" ובכלל זה, הוצאה כספית משמעותית בשל קנסות או עיצומים שהוטלו על החברה על ידי רשויות מוסמכות על פי דין, או על פי פסק דין, פסק בורר, הסדר פשרה וכדומה. לענין זה מובהר כי נזק לא יחשב כנזק חריג (למעט במקרים של הכרעה שיפוטית בהונאה או הפרת חובת אמונים), ככל שסכומו אינו עולה על 5% מההון העצמי של החברה במועד קרות הנזק החריג. לגבי נזק העולה על הסף האמור תבחן הגדרתו כנזק חריג בהתאם לנסיבות הענין.
- הנזק החריג ייוחס לשנה בה בוצע המעשה בגינו נגרם הנזק ולפיכך יובהר כי תשלומו של הנזק החריג לא ייחשב כהוצאה בשנה השוטפת לענין חישוב המענק השוטף, והכל לפי קביעת ועדת התגמול.

- 13.3. לגבי נושא משרה, שאינו מנכ"ל, שוועדת התגמול קבעה שלא הייתה לו השפעה מהותית על הנסיבות המפורטות בסעיפים 13.2(א)-(ב) לעיל, ניתן שלא לדרוש השבה וחלף זאת, לקזז את הסכומים כאמור מסכום רכיבים משתנים שישולמו לנושא המשרה בעתיד, אם וככל שישולמו.
- 13.4. אם יתברר כי לא שולם, בחלקו או במלואו, רכיב מתנאי כהונה והעסקה לנושא המשרה על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של החברה או של כלל ביטוח או של קופות הגמל (ובלבד שלא מדובר בתיקון הנובע מתיקון ו/או עדכון שחל בהוראות התקינה החשבונאית), או בהתחשב ברמת סיכון שהתברר כי לא שיקפה באופן מהותי את החשיפה בפועל של החברה או של כלל ביטוח או של כספי חוסכים באמצעותה, ולאור הצגתם מחדש של הנתונים או של רמת הסיכון היה אמור להיות משולם לנושא המשרה סכום גבוה מזה ששולם בפועל, תזכה החברה את נושא המשרה בחלק התשלום החסר ותעמיד לזכותו כל זכות שהייתה עומדת לו אילו היו מחושבים תנאי הכהונה והעסקה מלכתחילה על בסיס הנתונים או רמת הסיכון כפי שהוצגו מחדש.
- 13.5. ועדת התגמול והדירקטוריון יקבעו אם התקיימו נסיבות חריגות להשבה כאמור לעיל ואת סכום ההשבה; ההחלטה בדבר קיומן של נסיבות חריגות וסכום ההשבה ייקבעו בשים לב, בין היתר, לנזק, לאחריות נושא המשרה, סמכויותיו, מידת מעורבותו והצדעים שנקט למניעת הנזק.
- 13.6. ועדת התגמול והדירקטוריון יהיו רשאים לקבוע את מועדי ההשבה כך שיתבצעו תוך תקופה סבירה בהתחשב בגודל הסכום אותו נדרש נושא המשרה להשיב.
- 13.7. החברה תנקוט באמצעים העומדים לרשותה, בנסיבות העניין, לרבות באמצעים משפטיים, להשבת סכומים הטעונים השבה לפי סעיף זה.
- 13.8. סכומים ששולמו לנושא משרה יהיו ברי השבה למשך תקופה של חמש שנים ממועד הענקת הרכיב המשתנה, לרבות לגבי רכיבים דחיים (להלן: "תקופת ההשבה"). ואולם, תקופת ההשבה לגבי רכיב משתנה ששולם לנושא משרה תוארך בשנתיים נוספות, אם במהלך תקופת ההשבה קבעו ועדת תגמול והדירקטוריון כי התקיימו נסיבות המחייבות השבה, כמפורט להלן:
- 13.8.1. החברה פתחה בהליך בירור פנימי לגבי כשל מהותי;
- 13.8.2. אם נודע לחברה שרשות מוסמכת, לרבות רשות מוסמכת מחוץ לישראל, פתחה בהליך בירור מנהלי או חקירה פלילית כנגד החברה או נושאי משרה בה;
- 13.8.3. רשות מוסמכת פתחה בהליך בירור כאמור בקשר עם הונאה או הפרת חובת אמונים של נושא משרה בחברה.
- 13.9. מובהר כי נושא משרה לא ידרש להשיב לחברה סכומים העולים על התשלום שקיבל בפועל (נטו ממס).

14. תנאים נלווים והטבות נוספות לנושאי משרה

- 14.1. מעבר לאמור במדיניות זו, התגמול לנושאי משרה עשוי לכלול מרכיבים נוספים שהחברה נוהגת לעיתים להעניק לכלל עובדיה, או לחלק מהם, כגון: החזר הוצאות, חניה, שי לחגים, השתלמויות, הנחה ברכישת מוצרי החברה, נופשים, וכו'.
- 14.2. החברה תהיה רשאית, ובמקרים הנדרשים על פי דין - חייבת, לאשר לנושאי משרה, לפי העניין תנאים נלווים נוספים לשכר הבסיסי, בין היתר, כמפורט להלן:
- 14.2.1. הפרשות פנסיוניות וביטוח אובדן כושר עבודה - החברה תהיה רשאית להפריש עבור נושא המשרה בגין מלוא שכרו, הפרשות למוצר פנסיוני שייבחר על ידי נושא המשרה בהתאם להוראות הדין. ביצוע הפרשות החברה לביטוח פנסיוני יותנה בניכוי מתאים של חלק נושא המשרה בהפרשות מתוך שכרו של נושא המשרה ויכול שיהיה על כל או חלק מרכיבי התגמול, כולל על רכיבים נלווים נוספים הנכללים בשכר הבסיסי ו/או מגולמים בו. בנוסף, החברה רשאית לבטח את נושא המשרה בביטוח אובדן כושר עבודה ולהשתתף בעלות ביטוחים נוספים / לממנם. החברה רשאית להתיר לנושא המשרה להמיר את סכומי ההפרשה בגין תגמולים שמעבר לתקרת השכר המוכרת לצרכי מס על פי הדין, לתשלום שכר, באופן שעלות העסקתו לחברה לא תגדל.
- 14.2.2. פיצויי פיטורין - החברה תהיה רשאית לשלם לנושא המשרה פיצויי פיטורין מלאים הן בפיטורין והן בהתפטרות.
- 14.2.3. קרן השתלמות - החברה רשאית להפריש לקרן השתלמות בהתאם לשיעורים המוכרים על פי הדין ותעביר סכומים אלו לקרן השתלמות על פי בחירתו של נושא המשרה על בסיס מלוא שכר הבסיסי. נושא המשרה יהיה רשאי להמיר את סכומי ההפרשה שמעבר לתקרת השכר המוכרת לצרכי מס על פי הדין, לתשלום שכר, באופן שעלות העסקתו לחברה לא תגדל.
- 14.2.4. רכב - החברה רשאית להעמיד לרשות נושאי המשרה ולשימושם רכב כמקובל בענף, אשר ישמש, בין היתר, לצורך מילוי תפקידים ויתכן שאף בתוספת גילום מלא. החברה תהיה רשאית לשאת בהוצאות הכרוכות בשימוש ובאחזקת הרכב והכל לפי הנהלים הנהוגים בחברה. החברה תהיה רשאית להעניק לנושא המשרה תשלום שווה ערך חלף האמור.
- 14.2.5. תקשורת - החברה רשאית להעמיד לרשות נושא המשרה טלפון נייד לשימוש האישי על פי בחירת החברה כמקובל בחברה. כמו כן, החברה תהיה רשאית להעמיד לנושא המשרה אמצעי מיכון (מחשב נייד, טאבלט וכדומה) לצורכי עבודתו בהתאם לנהלי החברה.
- 14.2.6. ארוחות / אש"ל - החברה תהיה רשאית לאפשר לנושא המשרה לעשות שימוש בהסדר תשלום עבור ארוחות ואש"ל במהלך שעות העבודה וכן תהיה זכאית לאפשר החזר הוצאות, כפי שיקבע בנהלי החברה, מעת לעת.
- 14.2.7. חופשה שנתית - החברה תהיה רשאית להעניק לנושא המשרה חופשה שנתית בהיקף שלא יעלה על 25 יום בשנה ובכל מקרה לא פחות מהקבוע בדין. החברה תהיה רשאית לאפשר לנושא המשרה לצבור ולפדות ימי חופשה שנתית כפי שיקבע בנהלי החברה, מעת לעת.

- 14.2.8. חופשת מחלה - נושא משרה יהיה זכאי להעדר מהעבודה בשל מחלה על פי הוראות חוק דמי מחלה. החברה תהיה רשאית לשלם לנושא המשרה תשלום מלא עבור ימים בהם נעדר מהעבודה עקב מחלה החל מיום ההיעדרות הראשון כפי שיקבע בנהלי החברה, מעת לעת. נושא המשרה יהיה זכאי לצבור ימי מחלה כפי שיקבע בנהלי החברה, אולם לא יהיה זכאי לפדיון ימי מחלה.
- 14.2.9. דמי הבראה - החברה תהיה רשאית לשלם לנושא המשרה דמי הבראה בסכום המקובל בחברה, אך לא פחות מהקבוע בדין.
- 14.2.10. החברה תהיה רשאית לשלם עבור נושאי המשרה דמי חבר לאגודות מקצועיות.
- 14.2.11. החברה תהיה רשאית לשלם עבור נושאי המשרה דמי מינוי לעיתונים ולספרות מקצועית.
- 14.2.12. החברה תהיה רשאית לשלם לנושאי המשרה עבור השתלמויות, פרסי עידוד, הצטרפות לנסיעת תמרוץ לסוכנים, בדיקות סקר, ארועים ופעילות רווחה.
- 14.2.13. החברה תהיה רשאית לשלם לנושאי המשרה גילום שווי למס בגין איזה מהזכויות הנלוות ו/או הסוציאליות, כמפורט לעיל.
- 14.2.14. זכויות נלוות כמקובל בהתאם להסכם הקיבוצי ביחס לעובדי הקבוצה, כגון סבסוד קייטנות, מענקי וותק וכו', כפי שיהיו מעת לעת.
- 14.2.15. פטור, שיפוי וביטוח לנושא משרה

14.2.15.1. החברה תהיה רשאית להעניק כתבי שיפוי בנוסח שיחלט על ידה, שאושר ו/או יאושר על ידי האורגנים המוסמכים של החברה. ככל שהחברה תבקש לערוך שינוי בכתבי השיפוי, מכל סיבה שהיא, תביא החברה את כתבי השיפוי המתוקנים לאישור בפני האורגנים המוסמכים בהתאם להוראות הדין.

14.2.15.2. החברה תהיה רשאית לרכוש לנושאי המשרה בקבוצה ביטוח אחריות נושאי משרה וזאת, בסכומי ביטוח שלא יעלו על 400 מיליון דולר עלות הפרמיה השנתית וגובה ההשתתפות העצמית בגין הפוליסה כאמור יהיו בהתאם לתנאי השוק במועד עריכת הפוליסה הרלוונטית, ובעלות שאינה מהותית לחברה.

14.2.15.3. החברה תהיה רשאית לרכוש ביטוח נושאי משרה מסוג Run Off במקרה של העברת שליטה בחברה ו/או בחברה בת.

14.2.15.4. החברה תהיה רשאית להעניק פטור מאחריות לנושאי המשרה בחברה, בכפוף לקבלת האישורים הנדרשים להענקת הפטור לפי הדין. פטור כאמור לא יחול על החלטה או עסקה שבה לבעל השליטה או לנושא משרה כלשהו בחברה (גם נושא משרה אחר מזה שעברו מוענק כתב הפטור) יש בה עניין אישי.

15. הסדרי פרישה

מענק פרישה

- 15.1. מעבר לתשלום פיצויי פיטורים, ובכפוף לתנאי הזכאות הנקובים בסעיף 15.6 להלן, החברה תהיה רשאית להעניק לנושא משרה מענק פרישה חד-פעמי שווה ערך לגובה של עד 4 חודשי שכר בסיס. גובה מענק הפרישה האמור יקבע במועד חתימת הסכם העסקה עם נושא המשרה או לאחר מכן ובלבד שלא יקבע בסמוך למועד פרישתו. בנוסף, בעת סיום יחסי עובד-מעביד תהיה החברה רשאית, בהחלטת האורגנים המוסמכים, להגדיל לנושא המשרה את מענק הפרישה וזאת בגובה של עד 2 חודשי שכר בסיס נוספים. כמו כן, לחברה שמור שיקול דעת מיוחד להגדלת מענק הפרישה במקרה שבו נושא המשרה עבד בחברה (לרבות בחברות קשורות) במשך תקופה העולה על 15 שנה וזאת בגובה של עד 2 חודשי שכר בסיס נוספים. לחלופין, במקום מענק הפרישה הנזכר לעיל, במקרים חריגים ויוצאי דופן, רשאית החברה לקבוע כי במקרה שבו נושא משרה עבד בחברה (לרבות בחברות קשורות) במשך תקופה העולה על 15 שנה, יהיה זכאי נושא המשרה לפיצויי פיטורין מוגדלים בגובה של עד 200% בכפוף לתנאים שייקבעו וזאת חלף כל מענק (הסתגלות או פרישה) כאמור בסעיף זה לעיל.
- 15.2. החברה תהא רשאית להתנות בהסכם עם נושא המשרה כי במקרה בו נושא המשרה לא ביצע את עבודתו לשביעות רצון החברה בתקופת ההודעה המוקדמת, במקרה של הפרת חובת אי התחרות וכן במקרה של שלילה על פי דין של זכאות נושא המשרה לפיצויי פיטורים נושא המשרה לא יהיה זכאי למענקי פרישה כאמור לעיל.
- 15.3. במסגרת השיקולים והקריטריונים שתשקול החברה באשר לקביעת ולהגדלת מענק הפרישה, כאמור לעיל, יילקחו בחשבון איזה מבין השיקולים הבאים המתייחסים, בין היתר לנסיבות הפרישה, תקופת הכהונה, תפקידיו, כישוריו, ביצועי החברה בתקופת הכהונה ותורמתו של נושא המשרה להשגת יעדי החברה, להשאת רווחיה, ולניהול כספי החוסכים באמצעותה, התגמול השנתי שקיבל במהלך תקופת הכהונה, וכן המלצת מנכ"ל החברה.
- 15.4. מענק הפרישה האמור יסווג כרכיב משתנה ויפרס ביחס לנושא משרה בהתאם לאמור במדיניות תגמול זו לענין מענק פרישה, כמפורט להלן. למען הסר ספק מובהר כי התאמות שיבוצעו בהפרשות למענק הפרישה במהלך שנות ההעסקה, לא יבדקו לצורך קביעת יחס קבוע משתנה, כמפורט בסעיף 5.6 לעיל.
- 15.5. קביעת תנאי פרישה לנושאי משרה יהיו בכפוף לאישור הדירקטוריון, לאחר שקיבל את אישור ועדת התגמול.
- 15.6. תשלום תנאי פרישה משתנים כאמור אשר עולה על סך של שלושה חודשי שכר בסיס, יהיה כפוף להסדרי דחיית תשלומים מעבר למועד עזיבת נושא המשרה ביחס לחלק האמור, וכמו גם להפעלת מנגנוני התאמה לביצועים בדיעבד, כמפורט בסעיף 12 לעיל.
- 15.7. אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מזכויות קיימות או נצברות, לרבות זכויות בגין תנאי פרישה.
- 15.8. נושא משרה לא יהיה זכאי למענק פרישה במקרה שסיום יחסי העבודה נבע מהתפטרותו בתוך שנתיים מתחילת עבודתו.

15.9. היקף המענק המפורט לעיל הוא ההיקף המקסימלי שיהיה בסמכות ועדת התגמול והדירקטוריון לקבוע בהתאם לעקרונות המפורטים לעיל.

16. הסדרים בסיום עבודה

16.1. אי תחרות

16.1.1. בכפוף להוראות הדין, נושאי המשרה יתחייבו בכתב, במועד חתימתם על הסכם העסקה בחברה, להימנע מתחרות עם החברה, בתחום עסקיה, למשך תקופה של מספר חודשים (בין 3 ל-9 חודשים ממועד סיום יחסי עובד מעביד) כפי שייקבעו בהסכם העסקה. ככל שהחברה תסכים לקצר את תקופת ההודעה המוקדמת ולסיים יחסי עובד מעביד, החברה תהא רשאית למנות את תקופת אי התחרות החל ממועד סיום העסקה שיקבע.

16.1.2. בכפוף להוראות ההסדר התחיקתי, תשלום בגין תקופת התחייבות לאי תחרות לא ייחשב כמענק פרישה, ככל שנמנע מנושא המשרה לעבוד בתקופה זו בחברות מתחרות בתחום עיסוקה של החברה.

16.2. הודעה מוקדמת

16.2.1. נושא משרה יהיה זכאי לתקופת הודעה מוקדמת שלא תעלה על 6 חודשים ובמקרים מיוחדים לא תעלה על 9 חודשים. תקופת ההודעה המוקדמת לכל נושא משרה תקבע על ידי הדירקטוריון בהמלצת ועדת התגמול טרם חתימת הסכם העסקה עם נושא המשרה.

16.2.2. במהלך תקופת ההודעה המוקדמת יידרש נושא המשרה להמשיך ולמלא את תפקידו, אלא אם יחליט המנכ"ל לשחרר אותו ממחויבות זו, באופן מלא או חלקי, והוא יהיה זכאי להמשך כל תנאי הנהלה וההעסקה ללא שינוי.

17. הוראות כלליות, שיקול דעת, תוקף ואחריות

17.1. מדיניות התגמול תהיה בתוקף למשך 3 שנים: 2023, 2024 ו-2025 ואחת לשלוש שנים לפחות תובא לאישור מחדש של האורגנים המוסמכים בחברה. בעת אישור מדיניות התגמול, יבחנו תנאי העסקה ביחס למקובל בקבוצות השוואה הרלבנטיות, באותה עת.

17.2. בלי לגרוע מהאמור בסעיף 0 לעיל, ועדת התגמול והדירקטוריון יבחנו, מעת לעת, ולפחות אחת לשנה, את יישומה של מדיניות התגמול וכן את הצורך בהתאמתה ועדכונה, אם חל שינוי מהותי בנסיבות שהיו קיימות בעת קביעתה או מטעמים אחרים. שינויים במדיניות התגמול, ככל שיהיו, יאושרו בהתאם להוראות הדין.

17.3. ביחס לכל שנה קלנדארית, האורגנים הרלוונטיים של החברה יהיו רשאים לסטות או לשנות את מדיניות התגמול במתכונתה הנוכחית, לפי שיקול דעתם. על אף האמור, יובהר כי, ועדת התגמול, הדירקטוריון ו/או המנכ"ל, לפי העניין, יהיו רשאים לשנות את מדיניות התגמול ביחס לנושאי המשרה ובלבד שהיקף השינוי השנתי הכולל ברכיבי התגמול לא יעלה על 10% ביחס לכל נושא משרה. שינוי לא מהותי בתנאי התגמול של נושא משרה, שכפוף למנכ"ל, לא יהיה טעון אישור של הדירקטוריון או ועדת תגמול אם אושר בידי המנכ"ל והוא בהתאם למדיניות התגמול. לענין זה "שינוי לא מהותי" - שינוי שביא לכך שהיקף השינוי השנתי הכולל ברכיבי התגמול לא יעלה על 5% ביחס לכל נושא משרה.

17.4. יצוין כי בהתאם להוראות הדין, לרבות חוק תגמול בכירים, החברה עשויה לשאת בעלויות נוספות בגין העסקתם של נושאי משרה בה בהתאם לתנאי מדיניות זו.

17.5. יודגש, כי מסמך זה מהווה מסמך מדיניות וקווים מנחים ולפיכך אין בו כדי להקים כל זכות לנושאי המשרה ו/או לכל צד שלישי אחר, ובכלל כך לא תהיה למי מהם זכות לטעון כלפי החברה כי היא חייבת לפעול על פי מדיניות התגמול. ההוראות הקבועות בהסכמים קיבוציים ותכניות התגמול האישיות שאושרו דין גוברות על הוראות מדיניות התגמול.

17.6. יובהר כי יישום מדיניות תגמול זו יעשה בכפוף לכך שלא יהיה בכך משום הפרה של הוראות דין לרבות דיני העבודה בדגש על חוקי הגנת השכר, לרבות הכרעות של בית המשפט במקרים פרטיים או אישורים שניתנו על ידו.

17.7. מדיניות תגמול זו תגובה בנהלים אשר יכללו תיאור של הגורמים המעורבים בתהליך התכנון, האישור, והניטור של המדיניות ושל הסכמי התגמול.

18. הוראת מעבר

18.1. הוראות מדיניות תגמול זו יחולו על הסכמי תגמול שאושרו מיום התחילה ואילך, אלא אם כן נאמר אחרת.

18.2. בכפוף לאמור לעיל, למען הסר ספק, אין במדיניות התגמול כדי לפגוע בזכויות נושאי המשרה בקשר עם כהונתם והעסקתם בחברה, הקיימות ביום התחילה וכן בזכויות שנצברו ו/או נוצרו ו/או שיצברו בגין תקופות קודמות וזאת עד למועד התאמתם למדיניות אם וככל ששנדרש או עד למועד הנדרש להתאמתן בהתאם להוראת הדין הרלבנטית כאמור (להלן: "זכויות שנצברו").

18.3. יובהר כי זכויות שנצברו לא יילקחו בחשבון לצורך חישוב התקורות הקבועות במדיניות זו ביחס לתגמול גם אם מועד תשלומם בפועל מאוחר יותר ליום התחילה או למועד לכניסתה לתוקף של הוראת הדין, לרבות אופציות שהוענקו כאמור ושהתשלום בגינם הופרש.

18.4. יובהר כי אם וכאשר בהתאם לחוק תגמול בכירים, ההוצאה השנתית החזויה בגין תגמול של נושא משרה תעלה על מגבלת התגמול, יופחת תגמול נושא המשרה בהתאם, באיזה מרכיבי התגמול שלו.

18.5. ככל שהוראות חוזר התגמול יתעדכנו בעתיד, ניתן יהיה להתאים את תנאי התגמול בהתאם, באישור ועדת התגמול והדירקטוריון.

* * *